GÜNEŞ & GÜNEŞ HUKUK BÜROSU

2025

AYM Bireysel Başvuru Kararları

Bölüm 13 / 19 | 100 karar

Kararlar Bilgi Bankasındaki yayımlanmış kararların resmî tam metinlerinden hazırlanmış bağımsız okuma derlemesi.

Bu dosya, AYM'nin yıllık "Bireysel Başvuru Seçme Kararlar" kitabının kopyası değildir. Kararların sözcükleri ve kaynak künyeleri aktarılmış; sayfa düzeni yeniden oluşturulmuştur.

Sıralama: karar tarihi, ardından başvuru numarası. İçindekiler ve PDF yer imleri kararların başlangıcına bağlanır. Kitap yılı ile karar yılı farklı kavramlardır.

Arşiv kesiti: 12 Ekim 2026. Anonimleştirilmiş başvuru adları resmî kaynakta olduğu gibi korunmuştur.

İçindekiler

001 2022/24590 01.10.2025
AGİT TUNĞ

002 2022/37410 01.10.2025
HÜSEYİN AKGÜL

003 2022/72091 01.10.2025
HARUN DEMİR

004 2022/72093 01.10.2025
EMRULLAH ŞABANFAKI

005 2022/88337 01.10.2025
SEYİTHAN ÖZEL

006 2022/94252 01.10.2025
MEHMET BEŞİR AĞIRMAN VE DİĞERLERİ

007 2022/94408 01.10.2025
ŞEYHMUS DEMİRCAN

008 2022/108353 01.10.2025
ABULA AIZEMAITI

009 2023/222 01.10.2025
AHMET FAİK ÖZVER

010 2023/17929 01.10.2025
HÜSNÜ DÜNDAR VE DİĞERLERİ

011 2023/18753 01.10.2025
BÜLENT MUMAY

012 2023/63248 01.10.2025
NURTEN ALEMDAR

013 2023/71304 01.10.2025
MURAT AYAŞOĞLU

014 2023/103585 01.10.2025
MEHMET YAKAN

015 2024/717 01.10.2025
EMER TOPTAŞ VE DİĞERLERİ

016 2024/46466 01.10.2025
İKBAL VARDARCILAR VE MUSA BÜKE

017 2025/3488 01.10.2025
SİNEM SÜDER NİEMEYER

İçindekiler - devam

018 2019/5225 02.10.2025
MEHMET RAGIP DURAN

019 2019/7699 02.10.2025
GÜRAY TEKİN ÖZ VE DİĞERLERİ

020 2020/10414 02.10.2025
AYŞE KALKAN YAZ

021 2020/15743 02.10.2025
MUSTAFA KURU

022 2020/32700 02.10.2025
EKORUMA DANIŞMANLIK HİZMETLERİ A.Ş.

023 2020/34381 02.10.2025
MAKBULE DURAN VE DİĞERLERİ

024 2021/7257 02.10.2025
BACAR OTOMOTİV ALIM SATIM SANAYİ VE TİCARET LTD. ŞTİ.

025 2021/18059 02.10.2025
GÖKHAN BOZKURT VE DİĞERLERİ

026 2021/32092 02.10.2025
HASAN BULUŞ

027 2021/32197 02.10.2025
ERKAN ALGI (2)

028 2021/41556 02.10.2025
İSMAİL TEMEL

029 2021/43931 02.10.2025
PAKİZE YILDIZ

030 2021/51576 02.10.2025
TAHSİN AYCAN

031 2021/53370 02.10.2025
BEKİR CAN URAN

032 2021/53486 02.10.2025
BİLGE SARITAŞ VURAL

033 2021/55398 02.10.2025
MUSTAFA YARAR VE TUĞBA YARAR

034 2021/55782 02.10.2025
İHSAN KAYA

İçindekiler - devam

035 2021/60466 02.10.2025
MEHMET ÖZTÜRK (3)

036 2022/563 02.10.2025
SUHEYB EL ASRİ

037 2022/7007 02.10.2025
C.M.

038 2022/28884 02.10.2025
HALKEVLERİ GENEL MERKEZİ

039 2022/29411 02.10.2025
YENİ EMEKLİ BİR-SEN SENDİKASI

040 2022/32541 02.10.2025
Y.A.

041 2022/35278 02.10.2025
HASAN HÜSEYİN TURHAN VE ÖMER TURHAN

042 2022/41248 02.10.2025
CEVDET HALİM

043 2022/41747 02.10.2025
ALPER VARAN

044 2022/45557 02.10.2025
HAKKI DENİZ BAYSAL

045 2022/47459 02.10.2025
O.G.

046 2022/51793 02.10.2025
ZEKERİYA ÇOLAK

047 2022/53335 02.10.2025
GÜNERİ POLAT

048 2022/74378 02.10.2025
ALİ GÜRKAN KARA

049 2022/93434 02.10.2025
ABDULLAH KESKİN VE DİĞERLERİ

050 2022/94195 02.10.2025
AYDIN SÜLEYMAN KOCAMAN VE DİĞERLERİ

051 2022/99977 02.10.2025
MEHMET FATİH SÖNMEZ

İçindekiler - devam

052 2023/4200 02.10.2025
AYDAN KAYTANCILAR VE DİĞERLERİ (2)

053 2023/5823 02.10.2025
KADRİYE UYGUN

054 2023/8130 02.10.2025
FATMA ÇAPAN VE DİĞERLERİ

055 2023/9144 02.10.2025
HÜLKİ GÜNEŞ

056 2023/22229 02.10.2025
YAPRAK YILMAZ VE ALİŞAN TABUROĞLU

057 2023/40587 02.10.2025
BEDRETTİN AKYOL

058 2023/54957 02.10.2025
AYŞE BUDAK

059 2020/9840 14.10.2025
HÜSEYİN HALUK AŞKAROĞLU

060 2020/10550 14.10.2025
S.A.H.S.

061 2020/22137 14.10.2025
MEHMET ŞAKİR UYGAR

062 2020/35085 14.10.2025
F.N.

063 2021/4819 14.10.2025
MEHMET ALİ ASLAN (2)

064 2021/5654 14.10.2025
İBRAHİM EMİR ÇOLAK VE DİĞERLERİ

065 2021/5662 14.10.2025
FATMA NAZ YUMUŞAK VE DİĞERLERİ

066 2021/18068 14.10.2025
FARUK PORSUK VE DİĞERLERİ

067 2021/42870 14.10.2025
Ç.K. VE Y.K.

068 2021/47903 14.10.2025
MURAT KOÇYİĞİT (2)

İçindekiler - devam

069 2021/57268 14.10.2025
MEHMET HÜSEYİN HİLALOĞLU

070 2021/64569 14.10.2025
G.Ç.

071 2022/4660 14.10.2025
ADNAN KESKİN (2)

072 2022/4755 14.10.2025
RESUL KILIÇ

073 2022/5661 14.10.2025
HACİ ABBAS SAVAR

074 2022/8951 14.10.2025
ALRAKY ZEYTİNYAĞI VE ZEYTİNCİLİK GIDA İTHALAT İHRACAT ULUSLARARASI NAKLİYAT HAYVANCILIK TARIM TAAHHÜT OR...

075 2022/11361 14.10.2025
YİĞİT ÇELİK

076 2022/13290 14.10.2025
AHMET SEFA ÜNSAL

077 2022/19979 14.10.2025
VEYSEL SÜRMELİ

078 2022/23867 14.10.2025
MUSA ÇELEBİ

079 2022/25853 14.10.2025
RAGİBE ALTUNTAŞ

080 2022/34110 14.10.2025
MUSTAFA YILDIRIM

081 2022/34953 14.10.2025
E.K.

082 2022/55705 14.10.2025
GÜLŞAH KADER DAĞ VE ÖMER KUÇAT

083 2022/62781 14.10.2025
SERVET GÖK

084 2022/64955 14.10.2025
HANİFE ŞAHİN

085 2022/76608 14.10.2025
ZORLU HOLDİNG A.Ş.

İçindekiler - devam

086 2022/82291 14.10.2025
ÖKKEŞ HAKAN ÖZER

087 2022/89660 14.10.2025
AHMET MUSAB KESMECİ

088 2022/93870 14.10.2025
SELİM ARIDICI

089 2022/101853 14.10.2025
CEMİL KARAKUŞ

090 2024/691 14.10.2025
JIAN ISMAIL

091 2024/26428 14.10.2025
OUSSAMA SARİ

092 2024/32121 14.10.2025
ZEYNEP KARAMAN

093 2024/51433 14.10.2025
ATIKULLAH YILDIZ

094 2024/56350 14.10.2025
A.B.

095 2019/17045 15.10.2025
SERKAN OK

096 2020/16841 15.10.2025
BURCU ÇELİK ÖZKAN (2)

097 2020/20890 15.10.2025
GÜNDÜZ ERCİŞ VE DİĞERLERİ

098 2020/35375 15.10.2025
DERYA DÜZGÖREN VE DİĞERLERİ

099 2021/7813 15.10.2025
MUSTAFA TAHA ADİLAY

100 2021/9813 15.10.2025
SEMRA OMAK (3)

AGİT TUNĞ

B. No: 2022/24590 | Karar tarihi: 01.10.2025

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/24590

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

AGİT TUNĞ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/24590)

Karar Tarihi: 1/10/2025

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Rıdvan GÜLEÇ Ömer ÇINAR Metin KIRATLI

Raportör : Eren Can BENAKAY

Başvurucu : Agit TUNĞ

Vekili : Av. Ümit ÖZGÜN

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru; geçici köy koruculuk görevinin sonlandırılmasına dair işleme karşı açılan davada, davanın sonucuna etkili iddiaların kararda karşılanmaması nedeniyle gerekçeli karar hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucu 2009 yılında Şırnak'ın Uludere ilçesi, Bulakbaşı Mahallesi'nde geçici köy korucusu olarak görev yapmaya başlamıştır. Başvurucu 12/3/2016 tarihinde aranarak 13/3/2016 tarihinde saat 14.00'te İlçe Jandarma Komutanlığının (Komutanlık) hizmet binası önünde hazır bulunması gerektiği kendisine bildirilmiştir. Belirtilen saatte Komutanlığa gelen başvurucuya Şırnak il merkezinde icra edilecek operasyonlarda görevlendirildiği ifade edilmiştir. Başvurucunun söz konusu göreve gitmeyeceğini beyan edip görev belgesini imzalamaktan imtina etmesi üzerine hakkında 13/3/2016 tarihli tutanak düzenlenmiştir.

3. Başvurucunun icra edilen operasyonlara katılmaması üzerine düzenlenen tutanak uyarınca hakkında disiplin soruşturması başlatılmış ve bu kapsamda savunma yapması istenmiştir. Başvurucu 17/3/2016 tarihinde savunmasını yapmıştır. Savunmasında eşinin 2016 yılının Şubat ayının ilk haftasında doğum yapması nedeniyle rahatsız olduğunu, dokuz çocuğu olduğunu ve en büyüğünün on dört yaşında olması nedeniyle çocukları ile kendisinin

ilgilendiğini ifade etmiş; iki yaşındaki çocuğuna hastalığı nedeniyle beş gün hastanede iğne yapılması gerektiğine yer vermiştir. Belirttiği durumları karakol komutanına da bildirdiğini vurgulamıştır. Sekiz yıldır hiçbir göreve itiraz etmediğini, her zaman göreve çıkmaya hazır olduğunu ancak mazeretinden ötürü bu sefer göreve gelemediğini dile getirmiştir.

4. Komutanlık, Şırnak Valilik (Valilik) makamına sunduğu 4/4/2016 tarihli yazısında başvurucunun usule uygun olarak göreve çağrılmasına rağmen göreve katılmaması nedeniyle görevden çıkarılması hususunun değerlendirilmesini arz etmiştir. Valilik 15/4/2016 tarihli olur ile başvurucunun görevine son vermesi üzerine 14/6/2016 tarihinde başvurucu, iptal davası açmıştır. Başvurucu, dava dilekçesinde 17/3/2016 tarihli savunmasında belirttiği hususları yinelemiştir.

5. Mardin 1. İdare Mahkemesi (Mahkeme) 17/5/2017 tarihinde davayı reddetmiştir. Kararın gerekçesinin ilgili kısmı şöyledir:

"...savunmasında özetle, 'eşinin doğum yaptığı için rahatsız olduğu, çocukları ile ilgilendiği, bir çocuğunu hastalığı nedeniyle hastaneye götürdüğü, Timdeki arkadaşları ve komutanına haber verdiği, bu nedenle göreve gidemediğini...' beyan ettiği; bu suretle savunması yeterli görülmeyerek görevine son verildiği, işbu 15/4/2016 tarihli Valilik Olur'u ile görevden çıkarılmasına ilişkin işlemin iptali istemiyle bakılmakta olan davanın açıldığı anlaşılmaktadır. Bakılan davada, Şırnak ili sorumluluk bölgesinde görev yapmakta olan Geçici Köy Korucularının tamamının görev alanlarının 1/1/2016-30/6/2016 tarihleri arasında 10/12/2015 tarihli Valilik Olur'u ile genişletilerek aynı ilçe veya gerektiğinde diğer ilçe sınırları içerisinde görevlendirilebilmelerinin uygun bulunduğu görülmektedir.

...

Bakılan davada, Şırnak ili sorumluluk bölgesinde görev yapmakta olan Geçici Köy Korucularının tamamının görev alanlarının 1/1/2016-30/6/2016 tarihleri arasında 10/12/2015 tarihli Valilik Olur'u ile genişletilerek aynı ilçe veya gerektiğinde diğer ilçe sınırları içerisinde görevlendirilebilmelerinin uygun bulunduğu görülmektedir.

Bu durumda; Şırnak ili, Uludere ilçesi, Bulakbaşı Mahallesi'nde geçici köy korucusu olarak görev yapan davacının, mevzuatla öngörülen usuller yerine getirilerek çağrıldığı göreve katılmadığının sübuta erdiği anlaşılmakla, eylemine uyan Geçici Köy Korucuları Yönetmeliği'nin 17'nci maddesinin 1'inci fıkrasının (ç) bendi uyarınca görevden çıkarılmasına ilişkin dava konusu işlemde hukuka aykırılık bulunmadığı sonucuna ulaşılmıştır."

6. Başvurucu, karara karşı 15/6/2017 tarihinde istinaf kanun yoluna başvurmuş; dava dilekçesinde belirttiği hususları yinelemiştir. Gaziantep Bölge İdare Mahkemesi 4. İdari Dava Dairesi (Bölge İdare Mahkemesi) 14/11/2017 tarihinde istinaf başvurusunu reddetmiştir. Başvurucu, bu karara karşı 21/1/2018 tarihinde temyiz kanun yoluna başvurmuştur. Danıştay Sekizinci Dairesi (Danıştay) 25/11/2021 tarihinde temyiz talebini reddederek Bölge İdare Mahkemesi kararını onamıştır.

7. Başvurucu, nihai hükmü 4/1/2022 tarihinde öğrendikten sonra 1/2/2022 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

8. Komisyon, başvurucunun adli yardım talebinin kabulüne, makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiası hakkında başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemezlik kararı verdikten sonra başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin

Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

II. DEĞERLENDİRME

9. Başvurucu, savunmasında belirttiği hususların değerlendirilmeksizin görevinden çıkarılmasından, aynı durumun Mahkeme nezdinde de geçerli olduğunu belirterek kanun yolu aşamalarında da bu durumun değişmediğinden şikâyet etmiştir. Haksız ve hukuka aykırı olarak davasının reddedilmesi nedeniyle adil yargılanma hakkının, esasa yönelik iddialarının karşılanmaması nedeniyle de gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

10. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde, başvurucunun adil yargılanma hakkı ve gerekçeli karar hakkının ihlal edilip edilmediği konusunda yapılacak incelemede Anayasa ve ilgili mevzuat hükümleri ile somut olayın kendine özgü koşullarının dikkate alınması gerektiği ifade edilmiştir. Başvurucu, Bakanlığın görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

11. Başvuru, gerekçeli karar hakkı kapsamında değerlendirilmiştir.

12. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

13. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkı, kişilerin hakkaniyete uygun şekilde yargılanmalarını sağlamayı ve bu amaca uygunluk yönünden yargılamanın denetlenmesini amaçlamaktadır. Mahkeme kararlarının davanın temel maddi ve hukuki sorunları ile taraflarca ileri sürülen ve davanın sonucunu etkileyen iddia ve itirazlar hakkında delillerle bağ kurulmak suretiyle yeterli gerekçe içermesi zorunludur. Uyuşmazlığın hukuki ve maddi sorunlarıyla ilgisiz değerlendirmelere kararda yer verilmesi de gerekçeli karar hakkıyla bağdaşmamaktadır. Karar gerekçesinin belirtilen unsurları taşıması, yargılamanın adil yargılanma hakkı güvencelerine uygun şekilde yürütülüp yürütülmediğinin taraflarca öğrenilmesini sağladığı gibi ayrıca demokratik bir toplumda kendi adlarına verilen yargı kararlarının sebeplerini toplumun öğrenmesini sağlamak için de gereklidir (bazı eklemeler ve farklılıklarla birlikte bkz. Sencer Başat ve diğerleri [GK], B. No: 2013/7800, 18/6/2014, §§ 31-34).

14. Diğer taraftan kanun yolu incelemesi yapan mercinin yargılamayı yapan mahkemeyle aynı sonuca ulaşması ve bunu aynı gerekçeyi kullanarak veya aynı atıfla kararına yansıtması kararın gerekçelendirilmiş olması bakımından yeterli görülebilir. Bununla birlikte ilk derece mahkemesince karşılanmayan ancak ilk defa kanun yolu merciine ileri sürülebilecek nitelikteki esaslı iddia ve itirazların kanun yolu merciince de değerlendirilmemesi gerekçeli karar hakkının ihlaline yol açabilir (bazı eklemeler ve farklılıklarla birlikte bkz. Mehmet Yavuz [1. B.], B. No: 2013/2995, 20/2/2014, § 51).

15. Başvurucu, görevinden çıkarılmadan önce istenen savunmasında eşinin yeni doğum yapması nedeniyle hasta olduğunu, dokuz çocuğu olduğunu, en büyüklerinin daha on dört yaşında olması nedeniyle evde bulunması gerektiğini ifade etmiştir. İki yaşındaki kızının hastalığı nedeniyle beş gün hastaneye giderek iğne olması gerektiği hususunu savunmasında ifade etmiştir. Ayrıca 2009 yılından beri çağrıldığı tüm görevlere iştirak ettiğini vurgulayarak bu seferki görevine haklı mazereti sebebiyle katılamadığının dikkate alınmasını talep etmiştir.

16. Mahkeme, başvurucunun savunmasında belirttiği hususlardan herhangi birini

değerlendirmemiştir. Başvurucunun mazereti nedeniyle görevine gelip gelmediğini, belirtilen mazeretin haklı olup olmadığını irdelememiştir. Başvurucu, belirttiği mazeretlere ilişkin hastane rapor ve kayıtlarının bulunduğunu dile getirse de Mahkeme bu raporların doğruluğunu ve raporda belirtilen hususları araştırmamıştır. Mahkeme, yalnızca göreve gelmeme durumunun sabit olduğunu belirterek açılan davayı reddetmiştir ancak başvurucu, göreve gelmeme hususunun aksini iddia etmemiş, gelmemesine gerekçe göstermiştir. Buna karşın Mahkeme bu gerekçeleri gözönünde bulundurmamış, başvurucunun ileri sürdüğü söz konusu göreve gelmeme sebeplerini neden kabul etmediğini kararında göstermemiştir. Başka bir deyişle dava konusu işlemin esasına etkili olabilecek nitelikteki iddialar Mahkeme tarafından değerlendirilmemiştir.

17. Kural olarak mahkeme kararlarında esasa ilişkin hususlarda yeterli gerekçe bulunması hâlinde kanun yolu merciince bu karara atıf yapılarak değerlendirmede bulunulması makul görülebilir. Mahkeme kararlarında gerekçe bulunmadığı hâllerde ise kişilerin ileri sürdüğü esaslı itirazların kanun yolu mercii tarafından gerekçeli şekilde karşılanması gerekir. Somut olayda Mahkeme kararının yukarıda belirtilen bağlamda bir gerekçe içermediği, Bölge İdare Mahkemesi ile Danıştay tarafından ise bu karara atıf yapılarak herhangi bir değerlendirmede bulunulmadığı anlaşılmıştır.

18. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

19. Başvurucu; ihlalin tespiti, yeniden yargılama yapılması ile 50.000 TL maddi ve 50.000 TL manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

20. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerince yapılması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

21. Öte yandan hak ihlali kararından Anayasa Mahkemesinin davanın sonucuyla ilgili bir tutum sergilediği sonucu çıkarılmamalıdır. Anayasa Mahkemesince verilen hak ihlali kararı uyuşmazlığın sonuçlarından bağımsız olup davanın kabulüne, reddine ya da beraate veya mahkûmiyete karar verilmesi gerektiği anlamına gelmemektedir. Kural olarak yargılamanın her aşamasında olduğu gibi ihlalin sonuçlarını gidermek üzere yeniden yapılacak yargılama sonunda da delillerin dava ile ilişkisini kurma ve bunları değerlendirip sonuç çıkarma yetkisi ilgili mahkemelere aittir.

22. İhlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli bir giderim sağlayacağı anlaşıldığından tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin gerekçeli karar hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Mardin 1. İdare Mahkemesine (E.2016/2049, K.2017/1197) GÖNDERİLMESİNE,

D. Başvurucunun tazminat talebinin REDDİNE,

E. 30.000 TL vekâlet ücretinden oluşan yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

F. Ödemenin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 1/10/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

HÜSEYİN AKGÜL

B. No: 2022/37410 | Karar tarihi: 01.10.2025

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/37410

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

HÜSEYİN AKGÜL BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/37410)

Karar Tarihi: 1/10/2025

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Rıdvan GÜLEÇ Ömer ÇINAR Metin KIRATLI

Raportör : Hüseyin ERAL

Başvurucu : Hüseyin AKGÜL

Vekili : Av. Mahsuni KARAMAN

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, beyanları belirleyici ölçüde hükme esas alınan tanığın başvurucu (sanık) tarafından duruşmada sorgulanmasına imkân verilmemesi nedeniyle tanık sorgulama hakkının, yargılamanın uzun sürmesi nedeniyle de makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

2. Diyarbakır Devlet Güvenlik Mahkemesi Cumhuriyet Başsavcılığı (Başsavcılık) PKK terör örgütünün sair efradı olma suçunu işlediği şüphesiyle başvurucu hakkında soruşturma başlatmış ve başvurucu 25/11/1995 tarihinde gözaltına alınmıştır.

3. Başvurucu; müdafi hazır bulunmaksızın kolluk tarafından 25/11/1995 tarihinde alınan beyanlarında, örgüt içinde Civan kod ismini kullandığını, birkaç defa İstanbul'dan aldığı bir grup örgüt üyesini Diyarbakır'a götürdüğünü ve kırsalda R.K.ya teslim ettiğini, örgüte kuryelik yaptığını, kırsalda Pir kod isimli kişiden aldığı yüklü miktardaki para ile İstanbul'dan telsiz temin edip Diyarbakır'a getirdiğini ifade etmiştir. Cumhuriyet savcısı huzurunda müdafi hazır bulunmaksızın 28/11/1995 tarihinde alınan beyanlarında da örgütsel faaliyetleri hakkında kollukta vermiş olduğu beyanlarını tekrar etmiştir.

4. Soruşturma kapsamında başvurucunun adresinde yapılan aramada çok sayıda telsiz ile silah, mermi ve başkası adına düzenlenmiş kimlik ele geçirilmiştir. Başvurucu, Başsavcılık beyanından sonra çıkarıldığı Diyarbakır 4 No.lu Devlet Güvenlik Mahkemesi Başkanlığı Yedek Üyeliği tarafından terör örgütünün sair efradı olma şüphesiyle 28/11/1995 tarihinde tutuklanmıştır.

5. Başsavcılıkça, başvurucunun anılan suçtan cezalandırılması talebiyle 8/12/1995 tarihli iddianame düzenlenmiştir. İddianamede özetle başvurucunun 1993 yılında örgüt üyeliği şüphesiyle gözaltına alındıktan sonra serbest bırakıldığı, çalışmak için İstanbul'a gittiği dönemde Veysi kod isimli kişiyle irtibat kurduğu, 1994 yılında ilk olarak Veysi kod isimli örgüt mensubunun talimatı üzerine beş kişilik bir grubu kırsala gidebilmeleri amacıyla Diyarbakır'a götürdüğü ve grubu M.B. vasıtasıyla şüpheli R.K.ya teslim ettiği belirtilmiştir. İddianamede ayrıca başvurucunun örgüte yardım amacıyla İstanbul'dan gelen malzemeleri kargo aracılığıyla M.B.ye gönderdiği, başvurucunun İstanbul ve Diyarbakır arasında malzeme ve eleman nakli konusunda kuryelik yaptığı, örgüt içinde kod ismi kullandığı, soruşturma aşamasında verdiği beyanlar doğrultusunda üç örgüt mensubunun yakalandığı ve yapılan aramada başvurucuya ait çok sayıda telsiz ile sahte kimlik, tabanca ele geçirildiği belirtilerek atılı suçu işlediği iddia edilmiştir. Aynı iddianame kapsamında aralarında R.K.nın da bulunduğu dokuz şüphelinin atılı suçtan cezalandırılmaları talep edilmiştir.

6. İddianamenin kabulü ile açılan dava, Diyarbakır 3 No.lu Devlet Güvenlik Mahkemesinde görülmeye başlanmıştır. Mahkeme, Tensip Tutanağı'nda başvurucu ve sanıkların savunmalarının alınması amacıyla ilk duruşmanın 29/2/1996 tarihinde yapılmasına karar vermiştir.

7. Birinci celsede başvurucunun müdafi huzurunda savunması alınmıştır. Başvurucu; savunmasında örgütle hiçbir alakasının olmadığını, suç işlemediğini, psikolojik baskı altında olması nedeniyle kolluk ve savcılık aşamasındaki beyanlarını kabul etmediğini ifade etmiştir. Birinci celse, diğer sanıklarla ilgili tanıkların dinlenmesi amacıyla ertelenmiştir. Başvurucu hakkında tutuklu bulunduğu ceza infaz kurumundan duruşmaya katılmak istemediğine dair tutanak düzenlendiği kurum tarafından bildirilmiş ve başvurucu sonraki altı celseye katılmamıştır.

8. Başvurucu ve müdafiinin hazır bulunmadığı 5/12/1996 tarihli celsede ise başvurucu ile birlikte yargılanan sanık R.K., 1994 yılında gerçekleştirilen Şehitlik Mahallesi'ndeki kahvehanenin taranması ve polis memurlarının yaralanması eyleminde başvurucunun da bizzat bulunduğu yönünde etkin pişmanlık kapsamında beyanlarda bulunmuştur. Bir kısım sanığa ait ekspertiz raporlarının tamamlanması ve eylem araştırmalarının dönüşlerinin beklenmesi amacıyla celse ertelenmiştir.

9. Sanık R.K.nın başvurucu aleyhine verdiği beyanlarından sonraki 4/2/1997 tarihli celsede başvurucu hazır edilmiş ise de bu defa sanık R.K.nın hazır edilemediği anlaşılmaktadır. 22/5/1997 tarihli celsede ise başvurucu ile sanık R.K. hazır bulunmuştur. Mahkeme heyet değişikliği nedeniyle önceki tutanakları okumuştur. Bu celsede başvurucu müdafi, yeterli delil bulunmaması nedeniyle tahliyeye yönelik beyanlarda bulunmuştur.

10. 9/10/1997 tarihli celsede, sanık R.K.nın önceki celselerdeki kahvehanenin taranması olayına ilişkin beyanları doğrultusunda başvurucu hakkında yeni iddianame düzenlenmesi için dosya Başsavcılığa tevdi edilmiştir. Devam eden dört celsede yeni iddianamenin düzenlenmesi beklenmiştir. 22/1/1998, 12/3/1998 ve 7/5/1998 tarihli celselerde de başvurucu ile sanık R.K.nın Mahkeme huzurunda bizzat hazır bulundukları anlaşılmaktadır.

Anılan celselerde başvurucu veya müdafiinin sanık R.K.nın başvurucu hakkındaki önceki beyanlarına karşı ayrıca ve açıkça itirazda bulunmadıkları görülmektedir.

11. 8/10/1998 tarihli celse öncesinde başvurucunun devletin hâkimiyeti altında bulunan topraklardan bir kısmını devlet idaresinden ayırmaya teşebbüs suçundan cezalandırılması talebini içeren 2/6/1998 tarihli iddianame dosyaya ibraz edilmiştir. İddianamede özetle başvurucunun 25/3/1994 tarihinde gerçekleşen Ç. Kıraathanesinin silahla taranmasıyla ilgili olay kapsamında iki kişinin ölümüne, dört kişinin ise yaralanmasına neden olduğu belirtilmiştir. Cumhuriyet savcısı 18/2/1999 tarihli celsede, başvurucunun İstanbul ve Diyarbakır arasında kuryelik yaptığı ve örgüte malzeme temin ettiği gerekçesiyle terör örgütünün sair efradı olma suçundan cezalandırılmasına yönelik esas hakkındaki mütalaasını sunmuştur. Celse, başvurucunun yeni iddianame kapsamında savunmasının alınmasına yönelik işlem yapılması amacıyla ertelenmiştir.

12. Devam eden dört celsede başvurucunun mazeretsiz olarak duruşmalara katılmak istemediğini beyan etmesine bağlı olarak duruşmada hazır bulunmasının sağlanamadığı belirtilmiştir. Diğer taraftan başvurucu ve sanıklara savunmalarını hazırlamaları için süre verilmiştir. Sanık R.K.nın da hazır bulunduğu 21/10/1999 tarihli celseye katılan başvurucu, avukatı olmadığından sadece eski savunmalarını tekrar ettiğini beyan etmiştir. Başvurucu ve sanık R.K.nın 20/4/2000 tarihli celsede suç vasfının değişme ihtimali ve delillerin toplandığı gerekçesiyle tahliyelerine karar verilmiştir. Sonraki celselerde ise diğer sanıklara isnat edilen suçların farklılık arz ettiği gerekçesiyle başvurucu, sanık R.K. ve başka bir sanık yönünden ayırma kararı verilmiştir.

13. Dosya hakkında verilen ayırma kararı sonrasında yargılamaya Diyarbakır 3 No.lu Devlet Güvenlik Mahkemesinin yeni esasında devam edilmiştir. Yargılama, başvurucu hakkında Diyarbakır 3 No.lu Devlet Güvenlik Mahkemesinde derdest olan diğer dosyanın akıbetinin beklenmesine yönelik ara kararı doğrultusunda 6/9/2001 tarihine ertelenmiştir. Devam eden celselerde de söz konusu ara kararı doğrultusunda erteleme kararları verilmiştir.

14. 7/5/2004 tarihli ve 5170 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının Bazı Maddelerinin Değiştirilmesi Hakkında Kanun'un 9. maddesi uyarınca devlet güvenlik mahkemelerinin kaldırılması sonrasında yargılamaya 5170 sayılı Kanun'un 1. maddesi gereğince görevli Diyarbakır 6. Ağır Ceza Mahkemesi tarafından devam edilmiştir.

15. 23/9/2004 tarihli celsede daha önceden beklenmesine karar verilen dosyanın başvurucuyla hukuki irtibatının bulunmaması nedeniyle beklenmesinden vazgeçilmesine karar verilmiş ve Cumhuriyet savcısı tarafından önceki tarihte verilen mütalaa tekrar edilmiştir (bkz. § 11). Diyarbakır 6. Ağır Ceza Mahkemesi başvurucu ve diğer sanıkların hazır bulunmadığı aynı celsede başvurucunun silahlı terör örgütünün sair efradı olma suçunu işlediğini sabit kabul ederek alt sınırdan 12 yıl 6 ay hapis cezası ile cezalandırılmasına karar vermiştir. Gerekçeli kararda; başvurucunun soruşturmadaki ikrar içeren beyanları, birlikte yargılandığı sanık R.K.nın anlatımları ile aramada ele geçirilen malzemeler doğrultusunda başvurucunun Civan kod ismini kullandığı, örgüte yardım malzemeleri temin ederek İstanbul'dan Diyarbakır'a getirdiği, kırsal alanda Pir kod isimli örgüt mensubu ile görüşme gerçekleştirdiği, bir kısım parayı alarak İstanbul'a getirmek suretiyle kuryelik yaptığı hususlarına dayanılmıştır.

16. Başvurucu, mahkûmiyet hükmüne karşı temyiz kanun yoluna başvurmuştur. Yargıtay 9. Ceza Dairesi kararın sair yönlerini incelemeksizin "...Diyarbakır 3 No.lu Devlet Güvenlik Mahkemesinin 1995/690 esas sayılı dava dosyasının 26.7.2000 tarihli duruşma tutanağının

dosyada bulunmadığı" gerekçesiyle kararın bozulmasına karar vermiştir.

17. Bozma kararı sonrasında Diyarbakır 6. Ağır Ceza Mahkemesi ilgili Duruşma Tutanağı'nın araştırılması ile başvurucu ve sanık R.K. hakkında yakalama kararı çıkarılmasına karar vermiştir. Araştırılmasına karar verilen Duruşma Tutanağı'nın bulunamadığına dair tespit sonrasında başvurucu hakkındaki yakalamanın infazı amacıyla celse ertelenmiştir. 17/9/2009 tarihli celsede ise başvurucu ve sanık R.K. hakkındaki yakalama kararlarının infaz edilememesi nedeniyle dosyanın başvurucu ve sanık R.K. yönünden ayrılmasına karar verilmiştir. Ayırma kararı sonrasında aynı Mahkemenin farklı esasına kaydedilen dosya kapsamında yapılan celselerde başvurucu ve sanık R.K. hakkındaki yakalamaların infaz edilmesi beklenmiştir.

18. Sanık R.K.nın 27/4/2012 tarihinde yakalanması üzerine Mahkeme tarafından resen celse açılmıştır. Başvurucu ve müdafiinin hazır olmadığı celsede sanık R.K. önceki aşamalarda samimi beyanlarda bulunduğunu ve örgütle irtibatının kalmadığını belirtmiştir. Bir sonraki celsede başvurucu müdafiine, sanık R.K.nın beyanları okunmuş ve başvurucu hakkındaki yakalamanın infazının beklenmesine karar verilmiştir.

19. Başvurucu hakkındaki yakalamanın infazının beklendiği aşamada 21/2/2014 tarihli ve 6526 sayılı Kanun'un 1. maddesi ile 12/4/1991 tarihli ve 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu'na eklenen geçici 14. madde uyarınca özel yetkili mahkemeler kaldırılmıştır. Aynı Kanun uyarınca bu mahkemelerde bulunan derdest dosyaların yetkili ve görevli mahkemelere devredilmesine karar verilmiş olması nedeniyle yargılama, Diyarbakır 3. Ağır Ceza Mahkemesinde (Mahkeme) görülmeye devam etmiştir.

20. Mahkemedeki yargılama yirmi bir celsede tamamlanmıştır. Mahkeme, dokuz celse başvurucu hakkındaki yakalamanın infaz edilmesini beklemiştir. 23/3/2017 tarihinde başvurucunun yakalanması sonucu resen açılan celsede başvurucu, müdafi huzurunda savunmasını yapmıştır. Başvurucu; iddianame ve bozma kararına karşı yapmış olduğu savunmasında sanık R.K.nın aleyhe beyanlarını kabul etmediğini, suçlamaları reddettiğini ifade etmiştir. 15/2/2018 tarihli celsede ise başvurucu müdafi tarafından başvurucu aleyhine beyanda bulunan sanık R.K.nın başvurucu huzurunda dinlenmediği belirtilerek tanığı sorgulayabilmek amacıyla Mahkemece yeniden dinlenmesi talep edilmiştir. Mahkeme tanığın yeniden dinlenmesi talebinin reddine karar vermiştir.

21. Mahkeme esas hakkındaki mütalaanın hazırlanması amacıyla dosyayı Diyarbakır Cumhuriyet Başsavcılığına tevdi etmiştir. Müdafiler huzurunda verilen mütalaada; başvurucunun örgütün milisi olarak faaliyette bulunduğu, İstanbul'dan Diyarbakır'a örgüt mensuplarını ve malzemeleri taşıdığı, kuryelik yaptığı ve 1994 yılında gerçekleşen kahvehane baskınına katıldığı belirtilerek bu defa devletin hâkimiyeti altında bulunan topraklardan bir kısmını devlet idaresinden ayırmaya teşebbüs suçundan cezalandırılması talep edilmiştir. Başvurucu, cezalandırma talebinin dayanağının sanık R.K.nın beyanları olması nedeniyle tanığın sorgulanabilmesi amacıyla huzurda dinlenmesini yeniden talep etmiştir. Mahkeme, tanığın yeniden dinlenmesine yönelik talebin reddine karar vermiştir. Başvurucu müdafi; esasa ilişkin savunmalarında başvurucunun kahvehane baskını ile ilgisinin olmadığını, daha önceden verilen örgüt üyeliği cezası nedeniyle yeniden ceza verilemeyeceğini vurgulamıştır.

22. Mahkeme başvurucunun devletin topraklarının tamamını veya bir kısmını devlet idaresinden ayırmaya yönelik silahlı eylemlerde bulunma suçunu işlediğini kabul ederek müebbet hapis cezasıyla cezalandırılmasına karar vermiştir. Gerekçeli kararın ilgili kısmı şu

şekildedir:

"... Sanık Hüseyin'in [başvurucu] 25/11/1995 tarihli kolluk beyanında, 28/11/1995 tarihli savcılık ve sorgu beyanlarında; 1994 yılında beş kişilik bir grubu[n] kırsala gönderilmesi için [M.B.] ile [S.ye] Diyarbakır ilinde teslim ettiği, kırsala gönderilecek ikinci grup ile ilgili olarak [M.B.] ile telefon görüşmesi yaptığını, kırsala gönderilecek malzemeleri [M.B.ye] gönderdiği[ni], örgüte malzeme temini konusunda İstanbul'da bulunun [M.R.A.] ile anlaştığı[nı], bu kişiden bir kısım malzemeleri aldığını, malzeme parası olarak Cadi Kod [R.K.] [sanık] ile görüşerek ondan para aldığını ifade ederek atılı suçlamaları kısmen kabul ettiği, ayrıca 25/03/1994 tarihinde Şehitlik mahallesinde kahvehanenin taranması eyleminin gerçekleştiği ve bu eylemde, bir vatandaş hayatını kaybederken polis memuru ile birçok vatandaşın da yaralandığı, sanık [R.K.nın] 05/12/1996 tarihli mahkeme huzurunda vermiş olduğu beyanında sanık Hüseyin'in 25/03/1994 tarihinde Şehitlik mahallesinde kahvehanenin taranması eylemine bizzat katıldığını beyan ettiği, sanık Hüseyin'in sanık [R.K.nın] bu beyanlarını kabul etmediği ancak sanıkların aralarında dosyaya yansıyan bir husumetin ve dolayısıyla sanık [R.K.nın] sanık Hüseyin'e iftira atmasını gerektirir bir durumun bulunmadığı görülmekle sanığın üzerine atılı eylemi gerçekleştiren şahıslar arasında yer aldığı anlaşılmıştır..."

23. Başvurucu müdafi, temyiz dilekçesinde diğerlerinin yanı sıra başvurucunun hazır bulunmadığı duruşmada dinlendiği için sorgulama imkânı verilmeyen ve tek delil olarak kabul edilen sanık R.K.nın beyanlarına dayanılarak ceza verilemeyeceğini belirtmiştir.

24. Yargıtay 3. Ceza Dairesi suç tarihini düzeltmek suretiyle Mahkeme kararını 8/12/2021 tarihinde onamıştır.

25. Başvurucu, nihai hükmü 31/1/2022 tarihinde öğrendikten sonra 25/2/2022 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

26. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

A. Tanık Sorgulama Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

27. Başvurucu, beyanları mahkûmiyet hükmüne belirleyici ölçüde esas alınan tanık R.K.nın kendisinin de hazır bulunduğu duruşmada dinlenmemesi nedeniyle tanık sorgulama hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

28. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde; somut bir yargılama öncesinde veya haricinde elde edilen tanık ifadelerinin delil olarak kabulünün yargılamanın adilliğine zarar verip vermediğini değerlendirmek için üç aşamalı bir test uygulanması gerektiği, ilk olarak tanığın mahkemede hazır edilmemesinin geçerli bir nedenin mevcudiyetine dayanması gerektiği, ikinci olarak ise okunmasıyla yetinilen ifadenin karara götüren tek ya da belirleyici kanıt olması hâlinde savunma haklarının adil yargılanmanın gerekleriyle bağdaşmayacak ölçüde sınırlandırılıp sınırlandırılmadığının değerlendirilmesi gerektiği ifade edilmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı başvuru formundaki şikâyetlerini tekrar ettiğini ifade etmiştir.

29. Başvurucunun iddiaları adil yargılanma hakkı kapsamındaki tanık sorgulama hakkı yönünden incelenmiştir.

30. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

31. Anayasa Mahkemesi, birçok kararında tanık kavramını sanığa isnat edilen fiil hakkında bilgi veren herhangi bir kişi şeklinde özerk olarak yorumlamış ve tanık sorgulama hakkı ile ilgili ilkeleri belirlemiştir. Anayasa Mahkemesi, tanık sorgulama hakkıyla ilgili olarak verdiği kararlarında somut bir yargılama öncesinde veya haricinde elde edilen tanık beyanlarının delil olarak kabulünün yargılamanın adilliğine zarar verip vermediğini değerlendirmek için üç aşamalı bir test uygulanması gerektiğini ifade etmektedir. Buna göre ilk olarak tanığın mahkemede hazır edilmemesinin geçerli bir nedeninin varlığına bakılmalıdır. Ancak buna ilişkin geçerli bir nedenin ortaya konulmamış olması, tanık sorgulama hakkının ihlal edildiğinin kabul edilmesi için yeterli değildir. İkinci olarak sanığın sorgulama veya sorgulatma imkânı bulamadığı tanık tarafından verilen beyanın mahkûmiyetin dayandığı tek veya belirleyici delil olup olmadığı değerlendirilmelidir. Sorgulama veya sorgulatma imkânı tanınmayan tanığın beyanının tek veya belirleyici delil olduğunun tespit edilmesi durumunda ise üçüncü aşama olarak savunma tarafının maruz kaldığı bu zorlukların telafi edilmesi amacıyla yeterli düzeyde karşı dengeleyici güvenceler sağlayan bir usulün yürütülüp yürütülmediği ortaya konulmalıdır (Atila Oğuz Boyalı [2. B.], B. No: 2013/99, 20/3/2014, §§ 34-56; Selçuk Demir [2. B.], B. No: 2014/9783, 22/1/2015, §§ 27-46; AZ. M. [2. B.], B. No: 2013/560, 16/4/2015, §§ 45-67; Baran Karadağ [2. B.], B. No: 2014/12906, 7/5/2015, §§ 49-76; Orhan Güleryüz [1. B.], B. No: 2019/30221, 28/12/2021, §§ 33-42; Abdurrahim Balur [2. B.], B. No: 2013/5467, 7/1/2016, § 80; Onur Urbay [1. B.], B. No: 2014/6222, 6/3/2019, §§ 36, 40; Zekeriya Sevim [2. B.], B. No: 2018/18989, 16/6/2021, §§ 44, 51; Metin Akdemir (2) [1. B.], B. No: 2020/3964, 21/9/2022, § 36; Uğur Özcan [1. B.], B. No: 2021/12137, 26/7/2022, § 40).

32. Başvuru konusu olayda incelenmesi gereken ilk sorun, beyanı delil olarak kabul edilen tanık R.K.nın başvurucunun da hazır bulunduğu duruşmada dinlenmemesinin geçerli bir nedene dayanıp dayanmadığıdır. Mahkeme, tanığın başvurucu aleyhine beyanda bulunduğu duruşmada başvurucunun da hazır edilmesinin zor olup olmadığıyla ilgili bir değerlendirme yapmamıştır. Dolayısıyla başvurucunun tanık sorgulama imkânından yararlandırılmamasının gerekçelendirilmesi yükümlülüğü somut olayda kamu makamları tarafından yerine getirilmemiştir. Ancak buna ilişkin geçerli bir nedenin ortaya konulmamış olması, tanık sorgulama hakkının ihlal edildiğinin kabul edilmesi için yeterli değildir. İkinci olarak hükmün tek başına veya belirleyici ölçüde başvurucunun sorgulama ya da sorgulatma imkânına sahip olmadığı bir tanık tarafından verilen ifadeye dayalı olup olmadığı ortaya çıkarılmalıdır.

33. Duruşmada sorgulanmayan tanığın ifadesinin tek veya belirleyici delil olup olmadığı hususu öncelikle mahkûmiyet gerekçesine bakılarak tespit edilir. Bu açıdan mahkemenin sorgulanmamış tanığın ifadesinin ağırlık derecesini gerekçeli kararda tartışmış olması beklenir. Ancak gerekçeli kararda bu tartışmanın yapılmadığı veya mahkemenin yaptığı değerlendirmenin bariz takdir hatası veya açık keyfîlik içerdiği hâllerde Anayasa Mahkemesinin kendisi bu değerlendirmeyi yapacaktır.

34. Mahkeme, başvurucu yönünden vermiş olduğu mahkûmiyet kararını iki farklı olguya dayandırmıştır. Gerekçeli kararda ilk olarak başvurucunun kolluk, savcılık ve sorgu hâkimliğinde örgüt mensuplarını Diyarbakır'a götürdüğüne, örgüte malzeme ve telsiz temin ettiğine ve örgüt adına kuryelik yaptığına dair birbirleriyle uyumlu ikrar içeren beyanlarda

bulunduğu belirtilmiştir. Mahkemece başvurucunun bu yöndeki beyanlarıyla atılı suçlamaları kısmen kabul ettiği vurgulanmıştır. İkinci olarak ise başvurucunun birlikte yargılandığı tanık R.K.nın iki kişinin öldüğü, dört kişinin ise yaralandığı kahvehane baskını olayına başvurucunun bizzat katıldığına ilişkin olarak etkin pişmanlık hükümlerinden faydalanmak amacıyla yargılama esnasında verdiği beyanlarına dayanılmıştır.

35. Somut olayda gerekçeli karar içeriği gözönüne alındığında başvurucunun hazır bulunmadığı duruşmada etkin pişmanlık hükümleri kapsamında beyanları alınan tanık R.K.nın başvurucunun kahvehane baskınına bizzat katıldığına yönelik anlatımının devletin topraklarının tamamını veya bir kısmını devlet idaresinden ayırmaya yönelik silahlı eylemlerde bulunmak suçunun işlendiği yönündeki kanaatin oluşmasında önemli ölçüde dikkate alındığı sonucuna ulaşmak mümkündür. Diğer bir ifadeyle, başvurucunun suçlamaları kısmen kabule yönelik beyanları dışında sorgulama imkânı tanınmayan R.K.nın beyanlarının mahkûmiyet kararına götüren tek olmasa da belirleyici nitelikte delil olduğunun kabul edilmesi gerekir.

36. Yargılama sürecinde başvurucuya olayları kendi bakış açısına göre anlatma ve delillerini sunma imkânı tanınmıştır. Buna ek olarak hükme ulaşılırken sorgulanmamış tanığın beyanı dışında başka delillere de dayanılmıştır. Ancak gerekçeli kararda başvurucunun kahvehane baskınına bizzat katıldığı yönündeki sorgulanamayan tanığın beyanlarını doğrulayan başkaca delile dayanıldığına ilişkin bir açıklamaya yer verilmemiştir. Ayrıca Mahkemenin tanığın başvurucunun da ona soru sormasına imkân sağlayacak şekilde Ses ve Görüntü Bilişim Sistemi (SEGBİS) gibi vasıtalarla neden dinlemediğine ya da tanığın Mahkemede dinlenirken başvurucunun haberdar edilip edilmediğine ilişkin bir bilgi ve belgeye ulaşılamamıştır. Tanığın başvurucunun yokluğunda alınan beyanları diğer duruşmada başvurucuya okunmuşsa da başvurucu, tanığın beyanlarının tespiti sırasında hazır bulunmadığından ses ve görüntü nakli yoluyla da olsa tanığı sorgulayamamış; sorulan sorulara verdiği cevaplar hakkında izlenim edinme fırsatı elde edememiştir. Bu yüzden tanığın tepkileri konusunda Mahkemenin dikkati çekilememiş, tanığın beyanlarının doğruluğu ve güvenilirliği test edilememiştir.

37. Bu noktada, başvurucunun kendisinin hazır bulunmadığı duruşmada etkin pişmanlık hükümlerinden faydalanabilmek amacıyla aleyhine beyanda bulunan tanık R.K.nın sorgulanabilmesine imkân verecek şekilde yeniden dinlenmesine yönelik birçok talepte bulunduğu (bkz. §§ 20-23) fakat Mahkemenin bu talepleri reddettiği gözden kaçırılmamalıdır (Mahkûmiyete esas alınan tek veya belirleyici delilin aynı örgüte üye olduğu iddiası ile yargılanan kişinin etkin pişmanlık hükümlerinden faydalanmak amacıyla soruşturma ve kovuşturma evrelerinde tanık sıfatıyla verdikleri ifadelerin sınanmamasının başvurucuyu iddia makamı karşısında usule ilişkin imkânlardan yararlanma noktasında önemli ölçüde dezavantajlı konuma düşürdüğüne ilişkin olarak bkz. Ahmet Bağcı [2. B.], B. No: 2020/38549, 14/1/2025, § 56). Öte yandan hükme ulaşılırken sorgulanmamış tanığın beyanı dışında başka delillere de dayanılmış olmasının beyanları belirleyici ölçüde mahkûmiyete temel alınan tanığı sorgulama imkânı tanınmaması nedeniyle savunma makamının maruz kaldığı sınırlamayı telafi ettiğini söylemek de mümkün gözükmemektedir. Sonuç olarak doğruluğu ve güvenilirliği test edilmemiş tanık beyanları belirleyici ölçüde hükme esas alındığı hâlde savunmanın karşılaştığı zorlukları telafi edecek karşı dengeleyici güvenceler sağlanmamıştır. Bu bağlamda tanığın başvurucunun da hazır bulunduğu duruşmada veya SEGBİS yoluyla dinlenmemesinin bir bütün olarak yargılamanın hakkaniyetini zedelediği sonucuna ulaşılmıştır.

38. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki tanık sorgulama hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

Ömer ÇINAR ve Metin KIRATLI bu sonuca katılmamıştır.

39. Başvuruda tanık sorgulama hakkının ihlal edildiğine karar verildiğinden, kararda varılan sonuca ve uygun görülen giderime göre başvurucunun makul sürede yargılanma hakkı dışında kalan adil yargılanma hakkına ilişkin diğer şikâyetleri hakkında kabul edilebilirlik ve esas yönünden ayrıca bir inceleme yapılmasına gerek olmadığına karar verilmesi gerekir.

B. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

40. Başvurucunun yargılamanın uzun sürmesi nedeniyle makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddiasının Veysi Ado ([GK], B. No: 2022/100837, 27/4/2023) kararı doğrultusunda başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

41. Başvurucu; ihlalin tespiti, yeniden yargılama yapılması ile 500.000 TL maddi ve 500.000 TL manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

42. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerince yapılması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

43. Öte yandan hak ihlali kararından Anayasa Mahkemesinin davanın sonucuyla ilgili olarak bir tutum sergilediği sonucu çıkarılmamalıdır. Anayasa Mahkemesince verilen hak ihlali kararı uyuşmazlığın sonuçlarından bağımsız olup davanın kabulüne, reddine ya da beraate veya mahkûmiyete karar verilmesi gerektiği anlamına gelmemektedir. Kural olarak, yargılamanın her aşamasında olduğu gibi ihlalin sonuçlarını gidermek üzere yeniden yapılacak yargılama sonunda da delillerin dava ile ilişkisini kurma ve bunları değerlendirip sonuç çıkarma yetkisi ilgili mahkemelere aittir.

44. Tanık sorgulama hakkı tanığın yargılama evrelerindeki beyanlarının delil değeriyle ilgili bir derecelendirme yapılmasını güvence altına almamaktadır. Diğer bir ifadeyle bu hak, tanığın duruşmadaki beyanlarına üstünlük tanınması gerektiği yönünde bir güvence içermemektedir. Savunmaya duruşmada tanığı sorgulama fırsatı tanındığı ve sanığın diğer haklarına saygı gösterildiği sürece tanığın yargılama evresindeki beyanlarının hangisine itibar edileceği meselesi karar veren mahkemenin takdirindedir (bazı değişikliklerle birlikte bkz. Musa Yılmaz Acar [1. B.], B. No: 2013/1664, 16/7/2014, § 53).

45. İhlalin niteliğine göre yeniden yargılama yapılmasının yeterli bir giderim sağlayacağı anlaşıldığından manevi tazminat, başvurucu uğradığını iddia ettiği maddi zararla ilgili bilgi ve belge sunmadığından da maddi tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Tanık sorgulama hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA OYBİRLİĞİYLE,

2. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA OYBİRLİĞİYLE,

3. Diğer ihlal iddialarının İNCELENMESİNE GEREK OLMADIĞINA OYBİRLİĞİYLE,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki tanık sorgulama hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE Ömer ÇINAR ve Metin KIRATLI'nın karşıoyu ve OYÇOKLUĞUYLA,

C. Kararın bir örneğinin tanık sorgulama hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Diyarbakır 3. Ağır Ceza Mahkemesine (E.2014/151, K.2018/663) GÖNDERİLMESİNE,

D. Başvurucunun tazminat talebinin REDDİNE,

E. 664,10 TL harç ve 30.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 30.664,10 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

F. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 1/10/2025 tarihinde karar verildi.

KARŞIOY

Başvurucu, beyanları belirleyici ölçüde hükme esas alınan tanığın duruşmada sorgulanmasına izin verilmemesi nedeniyle tanık sorgulama hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüş, Sayın Mahkemece yapılan değerlendirmede çoğunluk tarafından, başvurucunun, Anayasanın 36. maddesinde düzenlenen adil yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmiştir. Aşağıda belirtilen gerekçeler ile çoğunluk görüşüne katılmıyoruz.

Şöyle ki;

Diyarbakır Devlet Güvenlik Mahkemesi Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından, PKK terör örgütünün sair efradı olma suçunu işlediği şüphesiyle başvurucu hakkında soruşturma başlatılması üzerine, ilgili 25/11/1995 tarihinde gözaltına alınmış, bilahare cezalandırılması talebiyle 8/12/1995 tarihinde hakkında iddianame düzenlenmiştir.

İddianamede özetle; başvurucunun 1993 yılında örgüt üyeliği şüphesiyle gözaltına alındıktan sonra serbest bırakıldığı, çalışmak için İstanbul'a gittiği dönemde Veysi kod isimli kişiyle irtibat kurduğu, 1994 yılında ilk olarak Veysi kod isimli örgüt mensubunun talimatı

üzerine beş kişilik bir grubu kırsala gidebilmeleri amacıyla Diyarbakır'a götürdüğü ve grubu M.B. vasıtasıyla şüpheli R.K'.ya teslim ettiği belirtilmiştir. İddianamede ayrıca başvurucunun örgüte yardım amacıyla İstanbul'dan gelen malzemeleri kargo aracılığıyla M.B.ye gönderdiği, başvurucunun İstanbul ve Diyarbakır arasında malzeme ve eleman nakli konusunda kuryelik yaptığı, örgüt içinde kod ismi kullandığı, soruşturma aşamasında verdiği beyanlar doğrultusunda üç örgüt mensubunun yakalandığı ve yapılan aramada başvurucuya ait çok sayıda telsiz ile sahte kimlik ve tabanca ele geçirildiği belirtilerek atılı suçu işlediği iddia edilmiştir. Aynı iddianame kapsamında, aralarında şüpheli R.K'.nın da bulunduğu dokuz şüphelinin de atılı suçtan cezalandırmaları talep edilmiştir.

Yargılama esnasında müdafi huzurunda savunması alınan başvurucu; örgütle hiçbir alakasının olmadığını, suç işlemediğini, psikolojik baskı altında olması nedeniyle kolluk ve savcılık aşamasındaki beyanlarını kabul etmediğini beyan etmiştir. 5/12/1996 tarihli celsede başvurucu ile birlikte yargılanan sanık R.K., 1994 yılında gerçekleştirilen Şehitlik Mahallesi'ndeki kahvehanenin taranması ve polis memurlarının yaralanması eyleminde başvurucunun da bizzat bulunduğu yönünde etkin pişmanlık kapsamında beyanlarda bulunmuş, bu beyanlardan sonraki 4/2/1997 tarihli duruşmada başvurucu hazır edilmiş ise de bu defa sanık R.K. hazır edilememiştir. 22/5/1997 tarihli duruşmada ise başvurucu ile sanık R.K. hazır bulunmuş, Mahkeme heyet değişikliği nedeniyle önceki tutanakları okumuş, celse esnasında başvurucu müdafii yeterli delil bulunmaması nedeniyle tahliyeye yönelik beyanlarda bulunmuştur.

9/10/1997 tarihli celsede, sanık R.K.'nın önceki celselerdeki kahvehanenin taranması olayına ilişkin beyanları doğrultusunda başvurucu hakkında yeni iddianame düzenlenmesi için dosya Başsavcılığa tevdi edilmiş, devam eden dört celsede yeni iddianamenin düzenlenmesi beklenmiştir. 22/1/1998, 12/3/1998 ve 7/5/1998 tarihli celselerde de başvurucu ile sanık R.K.'nın Mahkeme huzurunda bizzat hazır bulundukları anlaşılmaktadır. Anılan celselerde başvurucu veya müdafii sanık R.K.nın başvurucu hakkındaki önceki beyanlarına karşı ayrıca ve açıkça itirazda bulunmamışlardır.

Başvurucu ve sanık R.K.nın 20/4/2000 tarihli celsede suç vasfının değişme ihtimali ve delillerin toplandığı gerekçesiyle tahliyelerine karar verilmiştir. Sonraki celselerde ise diğer sanıklara isnat edilen suçların farklılık arz ettiği gerekçesiyle başvurucu, sanık R.K. ve başka bir sanık yönünden ayırma kararı verilmiştir.

Ayırma kararı sonrasında yargılamaya Diyarbakır 3 No.lu Devlet Güvenlik Mahkemesinin yeni esasında devam edilmiş, bilahare 7/5/2004 tarihli ve 5170 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının Bazı Maddelerinin Değiştirilmesi Hakkında Kanun'un 9. maddesi uyarınca Devlet Güvenlik Mahkemelerinin kaldırılması sonrasında da yargılama 5170 sayılı Kanun'un 1. maddesi uyarınca görevli Diyarbakır 6. Ağır Ceza Mahkemesi tarafından görülmüştür.

23/9/2004 tarihli celsede Diyarbakır 6. Ağır Ceza Mahkemesi, başvurucu ve diğer sanıkların yokluğunda, başvurucunun silahlı terör örgütünün sair efradı olma suçunu işlediğini sabit kabul ederek 12 yıl 6 ay hapis cezası ile cezalandırılmasına karar vermiştir. Gerekçeli kararda; başvurucunun soruşturmadaki ikrar içeren beyanları, birlikte yargılandığı sanık R.K.nın anlatımları ile aramada ele geçirilen malzemeler doğrultusunda; başvurucunun 'Civan' kod ismini kullandığı, örgüte yardım malzemeleri temin ederek İstanbul'dan Diyarbakır'a getirdiği, kırsal alanda 'Pir' kod isimli örgüt mensubu ile görüşme yaptığı ve bir kısım parayı alarak İstanbul'a getirmek suretiyle kuryelik yaptığı hususlarına dayanılmıştır.

Başvurucu tarafından mahkûmiyet hükmüne karşı temyiz kanun yoluna başvurulması

üzerine Yargıtay 9. Ceza Dairesi kararın sair yönlerini incelemeksizin "...Diyarbakır 3 Nolu Devlet Güvenlik Mahkemesinin 1995/690 esas sayılı dava dosyasının 26.7.2000 tarihli duruşma tutanağının dosyada bulunmadığı" gerekçesiyle kararın bozulmasına karar vermiş, bozma kararı sonrasında Diyarbakır 6. Ağır Ceza Mahkemesi ilgili duruşma tutanağının araştırılması ile başvurucu ve sanık R.K. hakkında yakalama kararı çıkarılmasına karar vermiştir. Araştırılmasına karar verilen duruşma tutanağının bulunamadığına dair tespit sonrasında, başvurucu hakkındaki yakalamanın infazı amacıyla celse ertelenmiştir.

Başvurucu hakkındaki yakalamanın infazının beklendiği aşamada, 21/2/2014 tarihli ve 6526 sayılı Kanun'un 1. maddesi ile 12/4/1991 tarihli ve 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu'na eklenen geçici 14. madde uyarınca özel yetkili mahkemeler kaldırılmış bu mahkemelerde bulunan derdest dosyaların yetkili ve görevli mahkemelere devredilmesine karar verilmiş olması nedeniyle yargılamaya, Diyarbakır 3. Ağır Ceza Mahkemesinde görülmeye devam edilmiştir.

Mahkeme, yargılama sonucu başvurucunun devletin topraklarının tamamını veya bir kısmını devlet idaresinden ayırmaya yönelik silahlı eylemlerde bulunma suçunu işlediğini kabul ederek müebbet hapis cezasıyla cezalandırılmasına karar vermiş, Yargıtay 3. Ceza Dairesi suç tarihini düzeltmek suretiyle mahkeme kararını 8/12/2021 tarihinde onamıştır.

Anayasa Mahkemesi, birçok kararında 'tanık' kavramını sanığa isnat edilen fiil hakkında bilgi veren herhangi bir kişi şeklinde özerk olarak yorumlamış ve tanık sorgulama hakkı ile ilgili ilkeleri belirlemiştir. Anayasa Mahkemesi, tanık sorgulama hakkıyla ilgili olarak verdiği kararlarında somut bir yargılama öncesinde veya haricinde elde edilen tanık beyanlarının delil olarak kabulünün yargılamanın adilliğine zarar verip vermediğini değerlendirmek için üç aşamalı bir test uygulanması gerektiğini ifade etmektedir. Buna göre ilk olarak tanığın mahkemede hazır edilmemesinin geçerli bir nedeninin varlığına bakılmalıdır. Ancak buna ilişkin geçerli bir nedenin ortaya konulmamış olması, tanık sorgulama hakkının ihlal edildiğinin kabul edilmesi için yeterli değildir. İkinci olarak sanığın sorgulama veya sorgulatma imkânı bulamadığı tanık tarafından verilen beyanın mahkûmiyetin dayandığı tek veya belirleyici delil olup olmadığı değerlendirilmelidir. Sorgulama veya sorgulatma imkânı tanınmayan tanığın beyanının tek veya belirleyici delil olduğunun tespit edilmesi durumunda ise üçüncü aşama olarak savunma tarafının maruz kaldığı bu zorlukların telafi edilmesi amacıyla yeterli düzeyde karşı dengeleyici güvenceler sağlayan bir usulün yürütülüp yürütülmediği ortaya konulmalıdır (Atila Oğuz Boyalı [2. B.], B. No: 2013/99, 20/3/2014, §§ 34-56; Selçuk Demir [2. B.], B. No: 2014/9783, 22/1/2015, §§ 27-46; AZ. M. [2. B.], B. No: 2013/560, 16/4/2015, §§ 45-67; Baran Karadağ [2. B.], B. No: 2014/12906, 7/5/2015, §§ 49-76; Orhan Güleryüz [1. B.], B. No: 2019/30221, 28/12/2021, §§ 33-42; Abdurrahim Balur [2. B.], B. No: 2013/5467, 7/1/2016, § 80; Onur Urbay [1. B.], B. No: 2014/6222, 6/3/2019, §§ 36, 40; Zekeriya Sevim [2. B.], B. No: 2018/18989, 16/6/2021, §§ 44, 51; Metin Akdemir (2) [1. B.], B. No: 2020/3964, 21/9/2022, § 36; Uğur Özcan [1. B.], B. No: 2021/12137, 26/7/2022, § 40).

Başvuru konusu olayda incelenmesi gereken ilk sorun, beyanı delil olarak kabul edilen tanık R.K.nın başvurucunun da hazır bulunduğu duruşmada dinlenmemesinin geçerli bir nedene dayanıp dayanmadığıdır. Mahkeme, tanığın başvurucu aleyhine beyanda bulunduğu duruşmada başvurucunun hazır edilmesinin zor olup olmadığıyla ilgili bir değerlendirme yapmamış ise de; buna ilişkin geçerli bir nedenin ortaya konulmamış olması, tanık sorgulama hakkının ihlal edildiğinin kabul edilmesi için yeterli değildir. İkinci olarak hükmün tek başına veya belirleyici ölçüde başvurucunun sorgulama ya da sorgulatma

imkânına sahip olmadığı bir tanık tarafından verilen ifadeye dayalı olup olmadığı ortaya çıkarılmalıdır.

Mahkeme, başvurucu yönünden vermiş olduğu mahkûmiyet kararını iki farklı olguya dayandırmıştır. Gerekçeli kararda ilk olarak başvurucunun kolluk, savcılık ve sorgu hâkimliğinde örgüt mensuplarını Diyarbakır'a götürdüğüne, örgüte malzeme ve telsiz temin ettiğine ve örgüt adına kuryelik yaptığına dair birbirleriyle uyumlu ikrar içeren beyanlarda bulunduğu belirtilmiştir. İkinci olarak ise başvurucunun birlikte yargılandığı tanık R.K.nın iki kişinin öldüğü, dört kişinin ise yaralandığı kahvehane baskını olayına başvurucunun bizzat katıldığına ilişkin olarak yargılama esnasında verdiği beyanlarına dayanılmıştır.

Somut olayda başvurucu ile birlikte yargılanan sanık R.K.nın, başvurucunun kahvehane baskınına bizzat katıldığına yönelik beyanlarını başvurucunun hazır bulunmadığı celsede verdiği anlaşılmakta ise de: sanık R.K.nın bu yöndeki beyanlarından sonra gerçekleşen 22/5/1997 tarihli celse ile başvurucu ile sanık R.K. hazır bulundukları sonradan gerçekleştirilen çok sayıda celseye birlikte katıldıkları da anlaşılmaktadır.

Böylelikle yargılama sürecinde başvurucuya, aleyhine beyanda bulunan tanık R.K.nın beyanlarına karşı tanık ile birlikte katıldıkları diğer celselerde tanığın beyanlarının güvenilirliği test edilebilme, olayları kendi bakış açısına göre anlatma ve delillerini sunma imkânı tanınmıştır. Mahkeme, tanık ifadesi dışında başvurucunun (alınma şekline itiraz etmediği) soruşturma aşamasındaki ikrarına da dayanmıştır. Dolayısıyla tanığın başvurucu tarafından salt beyanda bulunduğu celsede sorgulanamamasının yargılamayı bir bütün olarak adil olmaktan çıkarmadığı sonucuna ulaşılması gerekir.

Belirtmiş olduğumuz nedenlerle, başvurucunun, beyanları belirleyici ölçüde hükme esas alınan tanığın duruşmada sorgulanmasına izin verilmemesi nedeniyle tanık sorgulama hakkının ihlal edildiği yönündeki iddiası ile ilgili olarak, Anayasa’nın 36. maddesinde düzenlenen adil yargılanma hakkının ihlal edilmediği kanaatinde olduğumuzdan, aksi yöndeki çoğunluk görüşüne katılmıyoruz.

Üye Ömer ÇINAR Üye Metin KIRATLI

HARUN DEMİR

B. No: 2022/72091 | Karar tarihi: 01.10.2025

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/72091

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

HARUN DEMİR BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/72091)

Karar Tarihi: 1/10/2025

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Rıdvan GÜLEÇ Ömer ÇINAR Metin KIRATLI

Raportör : Hüseyin ERAL

Başvurucu : Harun DEMİR

Vekili : Av. Veysel KAVAL

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, suç oluşturmayan eylemlerin mahkûmiyete esas alınması nedeniyle suçta ve cezada kanunilik ilkesinin ihlal edildiği iddiasına ilişkindir. Başvurucunun, soruşturma ve kovuşturma evrelerinde gerçekleştirilen işlemler nedeniyle başka temel haklarının ihlal edildiğine ilişkin şikâyetleri de bulunmaktadır.

2. Hakkâri Cumhuriyet Başsavcılığı (Başsavcılık) PKK/KCK silahlı terör örgütü üyesi olduğu şüphesiyle başvurucu hakkında silahlı terör örgütüne üye olma suçundan soruşturma başlatmıştır. Soruşturma neticesinde Başsavcılık, başvurucunun iki mağdurun örgüte katılmalarını sağlamak amacıyla mağdurları kırsalda örgüt yetkilisine teslim ettiği gerekçesiyle silahlı terör örgütüne üye olma suçundan cezalandırılması talebiyle 22/6/2016 tarihinde iddianame düzenlemiştir.

3. İddianamenin kabulü ile açılan dava, Hakkâri 1. Ağır Ceza Mahkemesi (Mahkeme) tarafından görülmeye başlanmıştır. Başvurucu, mağdurları tanımadığını ve örgüt üyeliği suçlamasını kabul etmediğini beyan etmiştir.

4. Mahkeme on birinci celsede, iddianame kapsamında anlatılan olaya bağlı olarak

başvurucu hakkında devletin birliğini ve ülke bütünlüğünü bozma ile kişiyi hürriyetinden yoksun kılma suçları bakımından iddianame düzenlenip düzenlenmeyeceğinin takdir ve ifası için Başsavcılığa suç duyurusunda bulunulmasına karar vermiştir. Başsavcılık başvurucunun devletin birliğini ve ülke bütünlüğünü bozma ile kişiyi hürriyetinden yoksun kılma suçlarından cezalandırılması talebiyle 8/1/2019 tarihinde iddianame düzenlemiştir. Mahkeme başvurucu hakkındaki her iki dosyanın birleştirilmesine karar vermiştir.

5. Mahkeme yargılama sonucunda başvurucunun devletin birliğini ve ülke bütünlüğünü bozma suçu bakımından müebbet hapis cezası, kişiyi hürriyetinden yoksun kılma suçu bakımından ise 8 yıl 16 ay 15 gün hapis cezasıyla cezalandırılmasına karar vermiştir. Mahkeme gerekçeli kararında; mağdurların soruşturma aşamasındaki beyan ve teşhisleri ile dinlenen tanık beyanları doğrultusunda başvurucunun diğer sanık Ö.F.Ü. ile birlikte mağdurları rızaları dışında araca bindirdikten sonra kırsal bölgede sanık C.A.ya teslim ettikleri hususuna dayanmıştır.

6. Başvurucunun istinaf talebi Van Bölge Adliye Mahkemesi 2. Ceza Dairesince (İstinaf Dairesi) 23/9/2021 tarihinde esastan reddedilmiştir.

7. Yargıtay 3. Ceza Dairesi (Ceza Dairesi) 30/5/2022 tarihinde istinaf talebinin esastan reddine ilişkin İstinaf Dairesi kararının devletin birliğini ve ülke bütünlüğünü bozma suçu bakımından onanmasına, kişiyi hürriyetinden yoksun kılma suçu bakımından ise zincirleme suç hükümlerinin değerlendirilmediği gerekçesiyle bozulmasına karar vermiştir.

8. Başvurucu, nihai kararı 22/6/2022 tarihinde öğrendikten sonra 8/7/2022 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

9. Bireysel başvuruda bulunulmasından sonra 5/10/2022 tarihinde Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı "... araç suç [vahim eylem] kabul edilen kişiyi hürriyetinden yoksun kılma eyleminin vahamet boyutuna ulaşmadığından Devletin birliğini ve ülke bütünlüğünü bozma suçunun yasal unsurlarının oluşmadığı, dosya kapsamı ve delil durumuna göre sanıkların eylemlerinin silahlı terör örgütüne üye olma suçu kapsamında değerlendirilmesi gerektiği" gerekçesiyle onama kararına itiraz etmiştir. Ceza Dairesi ise 28/11/2022 tarihli kararı ile itiraz nedenlerini yerinde görmediğini belirterek dosyanın Yargıtay Ceza Genel Kuruluna (Genel Kurul) gönderilmesine karar vermiştir. Bozma kararı verilen kişiyi hürriyetinden yoksun kılma suçu yönünden ise bireysel başvurunun incelendiği tarih itibarıyla yargılamanın henüz başlamadığı anlaşılmaktadır.

10. Genel Kurul, devletin birliğini ve ülke bütünlüğünü bozma suçu yönünden yapmış olduğu inceleme neticesinde "...15 yaşını bitirmeyen kişinin cebir, şiddet, tehdit ya da hile kullanmaksızın hukuka aykırı şekilde hürriyetinin sınırlanması hâlinde hürriyeti tahdit suçunun basit şekli oluşacağından, sanıkların eylemlerinin vahim nitelikte kabul edilemeyeceği, bu hâli ile Devletin birliği ve ülke bütünlüğünü bozma suçunun unsurları itibarıyla oluşmadığı, dosya kapsamı ve delil durumuna göre sanıkların eylemlerinin silahlı terör örgütüne üye olma suçunu oluşturacağı" gerekçesiyle Ceza Dairesinin onama kararının kaldırılmasına ve Daire kararının bozulmasına karar vermiştir.

11. Genel Kurulun bozma kararı sonrasında Mahkeme tarafından yapılan yargılamaya başvurucu ve müdafi katılmıştır. Mahkeme yargılama sonucunda vermiş olduğu 30/1/2024 tarihli kararıyla başvurucunun eylemlerinin silahlı terör örgütüne üye olma suçunu oluşturduğunu kabul ederek silahlı terör örgütüne üye olma suçundan 6 yıl 3 ay hapis cezası ile cezalandırılmasına karar vermiştir. Gerekçeli kararda bozma öncesindeki delillere

dayanıldığı anlaşılmaktadır (bkz. § 5). Başvurucu, mahkûmiyet kararına karşı temyiz kanun yoluna başvurmuştur. Bireysel başvurunun incelendiği tarih itibarıyla kararın temyiz incelemesinin devam ettiği anlaşılmaktadır.

12. Komisyon, başvurucunun adli yardım talebinin kabulüne ve başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

II. DEĞERLENDİRME

13. Başvurucu, kanunda suç olarak düzenlenmeyen ve somut delillerle ispatlanmamış olan eylemler nedeniyle ceza aldığını, devletin birliğini ve ülke bütünlüğünü bozma suçunun unsurlarının oluşmadığını belirterek suçta ve cezada kanunilik ilkesinin ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Başvurucu ayrıca yargılamanın makul sürede tamamlanmadığını ve delillerin eksiksiz olarak toplanmadığını ifade ederek adil yargılanma hakkı kapsamındaki başkaca haklarının ihlal edildiğini de belirtmiştir.

14. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde; başvuruda öncelikle kabul edilebilirlik şartlarının karşılanıp karşılanmadığının değerlendirilmesi gerektiği, tanığın duruşmaya katılmaması bakımından geçerli bir gerekçenin bulunmamasının, yargılamanın adil olmadığı konusunda tek başına belirleyici olmasa da yargılamanın genel olarak adil olup olmadığının değerlendirilmesinde dikkate alınması gereken oldukça önemli bir unsur olduğunu belirtmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

15. Genel olarak bir hakkın açıkça öngörüldüğü amaç dışında ve başkalarını zarara sokacak şekilde kullanılmasının hukuk düzenince himaye edilmeyeceğini ifade eden hakkın kötüye kullanılması bireysel başvuru alanında özel olarak ele alınmaktadır. Bu bağlamda bireysel başvuru usulünün amacına açıkça aykırı olan ve mahkemenin başvuruyu gereği gibi değerlendirmesini engelleyen davranışların başvuru hakkının kötüye kullanılması olarak değerlendirilmesi mümkündür (Mehmet Güven Ulusoy [GK], B. No: 2013/1013, 2/7/2015, § 31; S.Ö. [2. B.], B. No: 2013/7087, 18/9/2014, § 28).

16. Bu kapsamda özellikle mahkemeyi yanıltmak amacıyla gerçek olmayan maddi vakıalara dayanılması veya bu nitelikte bilgi ve belge sunulması, başvurunun değerlendirilmesi noktasında esaslı olan bir unsur hakkında bilgi verilmemesi, başvurunun değerlendirilmesi sürecinde vuku bulan ve söz konusu değerlendirmeyi etkileyecek nitelikte yeni ve önemli gelişmeler hakkında mahkemenin bilgilendirilmemesi suretiyle başvuru hakkında doğru bir kanaat oluşturulmasının engellenmesi, medeni ve meşru eleştiri sınırları saklı kalmak kaydıyla bireysel başvuru amacıyla bağdaşmayacak surette hakaret, tehdit veya tahrik edici bir üslup kullanılması ile söz konusu başvuru yolu kapsamında ihlalin tespiti ile ihlal ve sonuçlarının ortadan kaldırılmasına ilişkin amaçla bağdaşmayacak surette içeriksiz bir başvuruda bulunulması durumunda başvuru hakkının kötüye kullanıldığı kabul edilebilecektir (Mehmet Güven Ulusoy, § 32; S.Ö., § 29).

17. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 51. maddesi ile Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün (İçtüzük) 83. maddesi gereği başvurucunun istismar edici, yanıltıcı ve benzeri nitelikteki davranışlarıyla bireysel başvuru hakkını açıkça kötüye kullandığının tespit edilmesi hâlinde başvuru reddedilir.

18. Somut olayda mahkûmiyet kararı kesinleştikten sonra Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısının itirazı üzerine Genel Kurul mahkûmiyet kararını tayin edilen suç vasfı yönünden bozmuştur. Kararın bozulması üzerine Mahkeme, bozma doğrultusunda başvurucunun silahlı terör örgütüne üye olma suçundan cezalandırılmasına karar vermiştir.

Bozma sonrasındaki celsede başvurucu ve müdafi bizzat hazır bulunmuştur. Başvurucu gerekçeli kararı 14/2/2024 tarihinde tebliğ suretiyle öğrenmiştir. Kararın temyiz incelemesi ise hâlihazırda devam etmektedir. Anılan olgular başvurucunun ihlal iddialarına yönelik bireysel başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesi bakımından oldukça önem taşımaktadır. Buna rağmen başvurucu, İçtüzük'ün 59. maddesinin (5) numaralı fıkrasında belirtilen yükümlülüklerine açıkça aykırı bir şekilde başvuru sürecinde yukarıda belirtilen olgulara ilişkin olarak herhangi bir bildirimde bulunmamıştır.

19. Başvurunun konusunu oluşturan ilk mahkûmiyet kararında başvurucunun işlediği sabit kabul edilen suç ile bozma doğrultusunda yapılan yargılama neticesinde hükmedilen suçlar farklılık arz etmektedir. Ayrıca anılan bozma kararı sonrası yargılamanın devam ettiğinin de altı çizilmelidir. Suçun vasıf ve mahiyeti ile yargılama sürecinde gerçekleşen bu değişiklikler, başvurucunun ileri sürdüğü şikâyetlere bağlı olarak Anayasa Mahkemesi tarafından yapılacak olan kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin yöntemini de değiştirmektedir. Bu durumda başvurucunun, başvurunun değerlendirilmesi noktasında esaslı olan bir unsur hakkında bilgi vermemesi, bu süreçte vuku bulan değerlendirmeyi etkileyecek nitelikte yeni ve önemli gelişmeler hakkında Anayasa Mahkemesini bilgilendirmemesi suretiyle başvuru hakkında doğru bir kanaat oluşturulmasını engellediği anlaşılmıştır.

20. Açıklanan gerekçelerle başvurunun başvuru hakkının kötüye kullanılması nedeniyle reddine karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvurunun başvuru hakkının kötüye kullanılması nedeniyle REDDİNE,

B. 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 339. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca tahsil edilmesi mağduriyetine neden olacağından adli yardım talebi kabul edilen başvurucunun yargılama giderlerini ödemekten TAMAMEN MUAF TUTULMASINA 1/10/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

EMRULLAH ŞABANFAKI

B. No: 2022/72093 | Karar tarihi: 01.10.2025

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/72093

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

EMRULLAH ŞABANFAKI BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/72093)

Karar Tarihi: 1/10/2025

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Rıdvan GÜLEÇ Ömer ÇINAR Metin KIRATLI

Raportör : Alperen KONAK

Başvurucu : Emrullah ŞABANFAKI

Vekili : Av. Sefa Bedirhan BOLAT

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, atandığından haberdar olmadığı zorunlu müdafiye yapılan tefhim üzerine istinaf talebinin süre yönünden reddedilmesi nedeniyle adil yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Çorum Cumhuriyet Başsavcılığı (Başsavcılık) başvurucu hakkında bilişim sistemleri, banka veya kredi kurumlarının araç olarak kullanılması suretiyle dolandırıcılık suçunu işlediği şüphesiyle soruşturma başlatmıştır.

3. Soruşturma neticesinde Başsavcılık, başvurucunun üzerine atılı suç yönünden cezalandırılması talebiyle 4/5/2021 tarihli iddianame düzenlemiştir. İddianamenin kabulü ile açılan dava, Çorum 3. Ağır Ceza Mahkemesince görülmeye başlanmıştır.

4. Çorum 3. Ağır Ceza Mahkemesinin 15/11/2021 tarihli kararıyla başvurucu; bilişim sistemleri, banka veya kredi kurumlarının araç olarak kullanılması suretiyle dolandırıcılık suçundan 2 yıl hapis cezasına mahkûm edilmiştir.

5. Başvurucu, anılan karara karşı istinaf kanun yoluna başvurmuştur. Samsun Bölge Adliye Mahkemesi 4. Ceza Dairesinin 19/4/2022 tarihli kararıyla istinaf başvurusunun süresi içinde

yapılmadığından reddine karar verilmiştir.

6. Başvurucu, anılan karara karşı itirazda bulunmuştur. Samsun Bölge Adliye Mahkemesi 5. Ceza Dairesi 13/5/2022 tarihli kararıyla itirazın reddine karar vermiştir. Karar 13/5/2022 tarihinde kesinleşmiştir.

7. Başvurucu 1/7/2022 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

8. Başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

9. Başvurucu; zorunlu olarak atanan müdafiden haberdar olmadığını, zorunlu müdafiye yapılan tefhim nedeniyle kanun yoluna başvuru süresinin başlamayacağını belirterek adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

10. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde; başvurunun öncelikle kabul edilebilirlik kriterleri yönünden değerlendirilmesi gerektiği belirtilmiş, ayrıca somut olay ele alınırken mevzuat hükümleri ile konuya ilişkin yer verilen Anayasa Mahkemesi kararlarının dikkate alınması gerektiği vurgulanmıştır. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

11. Başvurucunun iddiaları adil yargılanma hakkı çerçevesinde incelenmiştir.

12. Bireysel başvuruların 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 47. maddesinin (5) numaralı fıkrası ile Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 64. maddesinin (1) numaralı fıkrası uyarınca başvuru yollarının tüketildiği tarihten, başvuru yolu öngörülmemiş ise ihlalin öğrenildiği tarihten itibaren otuz gün içinde Anayasa Mahkemesine doğrudan veya diğer mahkemeler yahut yurt dışı temsilcilikler vasıtasıyla yapılması gerekir.

13. Anayasa Mahkemesince, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Birnur Doğan ([GK], B. No: 2020/34420, 31/1/2024) kararında uygulanacak anayasal ilkeler belirlenmiştir. Kararda, Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi (UYAP) evrak işlem kütüğü üzerinde yapılan inceleme neticesinde başvurucu ya da (seçilmiş veya atanmış) müdafiinin nihai kararı açarak okuduğu tespit edilen tarih, nihai kararın sonucunu öğrendiği tarih kabul edilerek bireysel başvuru süresi bu tarihten başlatılmış ve başvurunun süre aşımı nedeniyle kabul edilemez olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

14. Somut olayda başvurucu, hakkındaki nihai kararı UYAP üzerinden 17/5/2022 tarihinde bizzat okumuştur. Buna rağmen başvurucu 1/7/2022 tarihinde otuz günlük bireysel başvuru süresi geçtikten sonra başvuru yapmıştır.

15. Açıklanan gerekçelerle başvuru yollarının tüketildiği tarihten itibaren otuz gün içinde yapılmayan başvurunun süre aşımı nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvurunun süre aşımı nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde BIRAKILMASINA 1/10/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

SEYİTHAN ÖZEL

B. No: 2022/88337 | Karar tarihi: 01.10.2025

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/88337

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

SEYİTHAN ÖZEL BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/88337)

Karar Tarihi: 1/10/2025

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Rıdvan GÜLEÇ Ömer ÇINAR Metin KIRATLI

Raportör : Alperen KONAK

Başvurucu : Seyithan ÖZEL

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, mahkemenin iç işleyişinden kaynaklı aksaklıklar sebebiyle hatalı kabule dayanılarak istinaf başvurusunun süre yönünden reddine karar verilmesi nedeniyle mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucu hakkında, daha öncesinde aralarında alacak meselesi olan mağdur ile olay günü yaşadığı tartışma sonucu yaralama suçunu işlediği iddiasıyla kamu davası açılmıştır. Davaya bakan Diyarbakır 9. Asliye Ceza Mahkemesi (Mahkeme) tarafından yapılan yargılama sonucunda başvurucunun hapis cezası ile cezalandırılmasına karar verilmiştir. Bahse konu karar, başvurucuya 23/12/2021 tarihinde tebliğ edilmiştir. Başvurucu ise müdafii aracılığıyla 4/1/2022 tarihinde kararı istinaf etmiştir.

3. Diyarbakır Bölge Adliye Mahkemesi 1. Ceza Dairesi (Ceza Dairesi) başvurucunun istinaf talebini süre yönünden reddine dair 10/5/2022 tarihinde karar vermiştir. Ceza Dairesi kararının gerekçesi şöyledir:

"...ilk derece mahkemesi kararının 23/12/2021 tarihinde duruşmalarda müdafii ile temsil edilmeyen başvurucuya tebliğ edildiği, bu süreden itibaren 7 günlük istinaf süresinin işlemeye başladığı, kovuşturma aşamasında başvurucuyu temsil etmeyen başvurucu müdafiinin 7 günlük süreden sonra 4/1/2022 tarihinde verdiği dilekçe ile istinaf

başvurusunda bulunduğu, buna göre başvurunun süresinde olmadığı anlaşıldığından..."

4. Başvurucu tarafından Ceza Dairesinin kararına itiraz edilmiştir. Diyarbakır Bölge Adliye Mahkemesi 2. Ceza Dairesi yapılan itirazı reddetmiştir. Böylece karar kesinleşmiştir.

5. Öte yandan yapılan harici nüfus kaydı sorgulaması ile başvurucunun 16/8/2023 tarihinde vefat ettiği tespit edilmiştir. Bunun üzerine bireysel başvuruya mirasçıların devam edip etmeyeceğinin on beş gün içinde bildirilmesi hususunu içeren 10/4/2025 tarihli müzekkereler başvurucunun mirasçılarına gönderilmiştir. Başvurucunun mirasçıları tarafından anılan müzekkerelere ilişkin tebligatlar yapılmış olmasına rağmen herhangi bir cevap verilmemiştir.

II. DEĞERLENDİRME

6. Ödeme gücünden yoksun olduğu anlaşılan başvurucunun adli yardım talebinin kabulüne karar verilmesi gerekir.

7. Anayasa Mahkemesi, Elberan Vural ve diğerleri kararından itibaren bir başvurucunun bireysel başvuru tarihinden sonra ölmesi hâlinde varsa vekiline, yoksa tespit edilen mirasçılarına bireysel başvuruya devam edip etmeyeceklerini tebligat yoluyla sormaya başlamıştır. Bununla birlikte anılan karar sonrasındaki sürecin, Anayasa Mahkemesinin temel hak ve özgürlüklerin kamu makamlarınca ihlal edildiği iddiasıyla yapılan bireysel başvuruları inceleme görevini mevcut yoğun iş yükü karşısında yerine getirmesinde birtakım sorunlara yol açtığı gözlemlenmektedir. Bu nedenle Elberan Vural ve diğerleri kararının gelinen aşama itibarıyla yeniden değerlendirilerek geliştirilmesi gerektiği kanaatine varıldığı belirtilmelidir (Abdurrahman Beycur ve diğerleri [GK], B. No: 2023/76490, 31/7/2025, § 38).

8. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 49. maddesinin (7) numaralı fıkrası ve Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün (İçtüzük) 84. maddesi uyarınca ilgili usul kurallarının, bireysel başvurunun niteliğine uygunluğu yönünden Anayasa Mahkemesince ayrı ayrı değerlendirildiği belirtilmelidir. Bu bağlamda kişiler ile idare arasındaki uyuşmazlıklarda uygulanan ve bireysel başvurunun niteliğe uygun olduğu değerlendirilen 6/1/1982 tarihli ve 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 26. maddesinin esas alınması ve bir başvurucunun bireysel başvuru tarihinden sonra ölmesi hâlinde bu kişi yönünden başvurunun işlemden kaldırılmasına karar verilmesinin uygun olacağı sonucuna varılmalıdır. Bunun yanında vefat etmiş olan başvurucunun mirasçısı olduğunu bilgi ve belgeleriyle ispat eden kişiler yönünden ise makul bir süre içinde bireysel başvuruyu takip etme iradesini ortaya koymaları hâlinde başvurunun incelenmesine devam edileceği kaydedilmelidir. Bu kapsamda bireysel başvuru yapıldıktan sonra ölen bir başvurucunun mirasçılarının başvuruyu devam ettirme yönündeki taleplerini Anayasa Mahkemesine iletme yükümlülüğünün kendileri üzerinde olduğu kaydedilmelidir. Öte yandan Anayasanın uygulanması ve yorumlanması veya temel hakların kapsamının ve sınırlarının belirlenmesi ya da insan haklarına saygının gerekli kıldığı hâllerde başvurucunun bireysel başvuru tarihinden sonra ölmesi durumunda dahi başvurunun incelenmeye devam edilebileceği vurgulanmalıdır (Abdurrahman Beycur ve diğerleri, § 39).

9. Somut olayda başvurucu, başvuru sonrası ölmüş; başvuruya mirasçılar tarafından devam edilip edilmeyeceğinin bildirilmesi için başvurucunun mirasçılarına gönderilen bildirimlere ilişkin tebligatlar mirasçılara tebliğ edilmiş ancak başvurucunun mirasçıları verilen süre

içinde başvuruya devam etme yönündeki iradelerini Anayasa Mahkemesine bildirmemiştir.

10. Tüm bu tespitler ışığında bireysel başvuru tarihinden sonra vefat ettiği anlaşılan başvurucu yönünden başvurunun işlemden kaldırılmasına karar verilmesi gerekir. Mirasçılarının makul bir süre içinde bireysel başvuruyu takip etme iradesini ortaya koymaları hâlinde ise başvurunun incelenmesine devam edileceği kaydedilmelidir. Ayrıca somut olayda İçtüzük'ün 80. maddesinin (2) numaralı fıkrası gereğince başvurunun incelenmesine devam etmeyi gerekli kılan nedenlerden birinin bulunmadığı da belirtilmelidir.

11. Açıklanan gerekçelerle başvurunun işlemden kaldırılmasına karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Adli yardım talebinin KABULÜNE,

B. Başvurunun ölüm nedeniyle İŞLEMDEN KALDIRILMASINA,

C. 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 339. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca tahsil edilmesi mağduriyetine neden olacağından adli yardım talebi kabul edilen başvurucunun yargılama giderlerini ödemekten TAMAMEN MUAF TUTULMASINA 1/10/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

MEHMET BEŞİR AĞIRMAN VE DİĞERLERİ

B. No: 2022/94252 | Karar tarihi: 01.10.2025

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/94252

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

MEHMET BEŞİR AĞIRMAN VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/94252)

Karar Tarihi: 1/10/2025

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Rıdvan GÜLEÇ Ömer ÇINAR Metin KIRATLI

Raportör : Ayça GANİDAĞLI DEMİRCİ

Başvurucular : Mehmet Beşir AĞIRMAN ve diğerleri

Vekili : Av. Ziver AKSEL

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru; taşınmaza kamulaştırma yapılmadan el atılması ve kamulaştırmasız el atma karşılığında hükmedilen tazminatın enflasyon karşısında değer kaybına uğratılması nedenleriyle mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir. Başvurular, süresinde yapılmıştır. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

2. 2023/57526 ve 2023/54780 numaralı bireysel başvurularda başvurucular adli yardım talebinde bulunmuştur. Komisyon, adli yardım talebinin kabulüne, 2023/107146, 2024/528, 2024/4025, 2024/6995 ve 2023/57522 numaralı başvuruların 2022/94252 numaralı başvuru ile birleştirilmesine, başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

II. DEĞERLENDİRME

3. 2023/107146, 2023/57522, 2024/4025, 2024/528 ve 2024/6995 numaralı bireysel başvurularda ödeme gücünden yoksun olduğu anlaşılan başvuruculara adli yardım taleplerinin kabulüne karar verilmesi gerekir. 2023/54780 ve 2023/57526 numaralı

başvuruların 2022/94252 numaralı başvuru ile birleştirilmesine karar verilmesi gerekir.

A. Kamulaştırmasız El Atma Nedeniyle Mülkiyet Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

4. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Şevket Karataş ([GK], B. No: 2015/12554, 25/10/2018), Celalettin Aşçıoğlu ([1. B.], B. No: 2013/1436, 6/3/2014), Mustafa Asiler ([2. B.], B. No: 2013/3578, 25/2/2015) ile İbrahim Oğuz ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2013/5926, 6/10/2015) kararlarında uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede başvuruculara taşınmazlarına yapılan kamulaştırmasız el atmanın Anayasa'nın 13., 35. ve 46. maddeleri ile 4/11/1983 tarihli ve 2942 sayılı Kamulaştırma Kanunu'nda belirtilen usule uymayan bir müdahale olduğunu ifade ederek mülkiyet hakkına yapılan söz konusu müdahalenin kanunilik ilkesini ihlal ettiği sonucuna ulaşılmıştır. Somut başvuruda da anılan kararlarda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

5. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

B. Kamulaştırmasız El Atma Karşılığında Hükmedilen Tazminatların Değer Kaybına Uğratılması Nedeniyle Mülkiyet Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

6. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Ali Şimşek ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2014/2073, 6/7/2017), Mehmet Akdoğan ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2013/817, 19/12/2013), Kadir Çakar ([1. B.], B. No: 2015/18908, 21/3/2018), Hanım Çeyiz ve Mehmet Gündüz ([1. B.], B. No: 2015/19289, 17/7/2018), Türkan Poyraz ([1. B.], B. No: 2015/15388, 13/9/2018) ve Emine Dilek Onaran ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2017/19987, 12/2/2020) kararlarında kamulaştırma ve kamulaştırmasız el atma karşılığında hükmedilen tazminatların enflasyon karşısında değer kaybına uğratılmasına veya uğratılarak ödenmesine ilişkin şikâyetleri inceleyerek uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede kamulaştırma ve kamulaştırmasız el atma karşılığında hükmedilen tazminatların enflasyon karşısında önemli ölçüde değer kaybına uğratılmasının veya uğratılarak ödenmesinin başvuruculara şahsi olarak aşırı ve olağan dışı bir külfet yüklediğini belirterek mülkiyet hakkının ihlal edildiği sonucuna ulaşmıştır. Somut başvuruda da anılan kararlarda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

7. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

8. Başvurucular; ihlalin tespiti ile maddi ve manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

9. Kamulaştırmasız el atma şikâyeti nedeniyle mülkiyet hakkının ihlalinin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmamaktadır. Olayda ihlalin sonuçlarının ortadan kaldırılması bakımından etkin giderim yolu tazminat olarak görülmektedir. Eski hâle getirme kuralı çerçevesinde ihlalin sonuçlarının bütünüyle ortadan kaldırılabilmesi için başvuruculara manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

10. Kamulaştırmasız el atma karşılığında hükmedilen tazminatların değer kaybetmesi nedeniyle tespit edilen mülkiyet hakkı ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu

ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100). Öte yandan ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli bir giderim sağlayacağı anlaşıldığından diğer tazminat taleplerinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 2023/54780 ve 2023/57526 numaralı başvuruların BİRLEŞTİRİLMESİNE,

B. 2023/107146, 2023/57522, 2024/4025, 2024/528 ve 2024/6995 numaralı başvurular yönünden başvuruculara adli yardım talebinin KABULÜNE,

C. 1. Kamulaştırmasız el atma nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Kamulaştırmasız el atma karşılığında hükmedilen tazminatların değer kaybına uğratılması nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

D. 1. Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının kamulaştırmasız el atma nedeniyle İHLAL EDİLDİĞİNE,

2. Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının kamulaştırmasız el atma karşılığında hükmedilen tazminatların değer kaybına uğratılması nedeniyle İHLAL EDİLDİĞİNE,

E. Kararın bir örneğinin kamulaştırmasız el atma karşılığında hükmedilen tazminatların değer kaybına uğratılması nedeniyle mülkiyet hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere ekli listenin (H) sütununda gösterilen mahkemelere GÖNDERİLMESİNE,

F. Ekli listenin (G) sütununda belirtilen manevi tazminatın listede gösterildiği şekilde başvuruculara ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

G. Ekli listenin (D) sütununda ayrıntısı belirtilen başvuru harcının listede gösterildiği şekilde ÖDENMESİNE, ekli listenin (F) sütununda yer alan vekâlet ücretinin listede gösterildiği şekilde başvuruculara MÜŞTEREKEN ÖDENMESİNE,

H. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvuruculara Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal faiz UYGULANMASINA,

I. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 1/10/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

ŞEYHMUS DEMİRCAN

B. No: 2022/94408 | Karar tarihi: 01.10.2025

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/94408

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

ŞEYHMUS DEMİRCAN BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/94408)

Karar Tarihi: 1/10/2025

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Rıdvan GÜLEÇ Ömer ÇINAR Metin KIRATLI

Raportör : Şeyda Nur ÜN

Başvurucu : Şeyhmus DEMİRCAN

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, ceza infaz kurumunda bulunan başvurucunun bir günlük yemek almamasından ötürü disiplin cezasıyla cezalandırılması nedeniyle ifade özgürlüğünün ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucu, olayların meydana geldiği tarihte silahlı terör örgütüne üye olma suçundan tutuklu olarak Bodrum S Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda (Ceza İnfaz Kurumu/ İdare) bulunmaktadır.

3. Ceza İnfaz Kurumunda 3/8/2022 tarihinde başvurucunun da aralarında bulunduğu bir kısım tutuklu ve hükümlünün sabah ekmek dağıtımında ekmek almadıkları ve öğlen yapılan yemek dağıtımında yemek almadıklarının tespiti üzerine haklarında disiplin soruşturması başlatılmıştır.

4. Başvurucu, disiplin soruşturmasına yönelik verdiği savunmasında yalnızca bir günlük yemek almadığını ve disiplin soruşturması yapılmasına gerek olmadığını beyan etmiştir.

5. Ceza İnfaz Kurumu Disiplin Kurulu Başkanlığı (Disiplin Kurulu) 12/8/2022 tarihinde 13/12/2004 tarihli ve 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un 42. maddesinin (2) numaralı fıkrasının (a) bendinde düzenlenen protesto amacıyla idarece

verilen yemeği topluca almama eylemine katılmak fiilini gerçekleştirdiği gerekçesiyle başvurucuya 1 ay ziyaretçi kabulünden yoksun bırakma cezası verilmesine karar vermiştir.

6. Başvurucu, Disiplin Kurulunun kararına karşı infaz hâkimliğine şikâyette bulunmuştur. Şikâyeti inceleyen Bodrum İnfaz Hâkimliği (İnfaz Hâkimliği) 8/9/2022 tarihinde "hükümlü hakkındaki ceza verme kararı, hükümlünün savunmaları, savcılık mütalaası ve tüm dosya kapsamı birlikte değerlendirildiğinde, hükümlünün kendince diger hükümlüler ile birlikte idarenin uygulamalarına dikkat çekmek istediği, bir günlük istihkakı olan ekmek ve yemeğini almadığı, bu şekilde protesto amacıyla idarece verilen yemegi topluca almama eylemine katıldığının anlaşıldığı" gerekçesiyle şikâyetin reddine karar vermiştir.

7. Başvurucu, İnfaz Hâkimliğinin kararına itiraz etmiş; itirazı inceleyen Bodrum Ağır Ceza Mahkemesi (Ağır Ceza Mahkemesi) 7/10/2022 tarihinde kararın usul ve kanuna uygun olduğu gerekçesiyle başvurucunun itirazını kesin olarak reddetmiştir.

8. Başvurucu, nihai hükmü 18/10/2022 tarihinde öğrendikten sonra 27/10/2022 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

9. Komisyonca, başvurucunun adli yardım talebinin kabulüne, başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

10. Başvurucu; ceza infaz kurumunda keyfî uygulamalara maruz kaldığını, taleplerinin ve dilekçelerinin işleme alınmadığını, söz konusu uygulamalara dikkat çekmek amacıyla bir öğünlük yemeği almadığını ifade etmiştir. Başvurucu devamında; yalnızca bir öğün yemek almamasının disiplin cezasına konu olamayacağını, ceza infaz kurumu düzeninin ve güvenliğinin tehlikeye girmediğini ve bu hâliyle hukuka aykırı ve gerekçesiz bir şekilde karar verilerek cezalandırıldığını iddia etmiştir.

11. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde; Anayasa Mahkemesi tarafından yapılacak incelemede Anayasa ve mevzuat hükümleri doğrultusunda somut olayın kendine özgü koşullarının gözönüne alınması gerektiği belirtilmiştir. Başvurucu, Bakanlığın görüşüne karşı; genel hatlarıyla bireysel başvuru formundaki iddialarını yinelemiştir.

12. Ceza İnfaz Kurumunda bulunan başvurucunun bir günlük yemek istihkakını almaması nedeniyle başvurucu hakkında verilen disiplin cezasına yönelik şikâyetlerin bir bütün olarak ifade özgürlüğü kapsamında değerlendirilmesi gerektiği sonucuna varılmıştır (açlık grevi bağlamında benzer değerlendirmeler yönünden bkz. Şükrü Yıldız [2. B.], B. No: 2015/18720, 9/5/2018, § 17; Çetin Sağır ve diğerleri [2. B.], B. No: 2021/8864, 24/5/2023, § 21).

13. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan ifade özgürlüğünün ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

14. Ceza İnfaz Kurumunda bulunduğu süreçte bir günlük yemek istihkakını (sabah ekmek dağıtımında ekmeği ve öğlen yemek dağıtımında yemeği) almaması nedeniyle hakkında disiplin cezası uygulanan başvurucunun ifade özgürlüğüne bir müdahalede bulunulmuştur. Müdahaleye dayanak olan 5275 sayılı Kanun'un 42. maddesinin (2) numaralı fıkrasının (a) bendinin kanunla sınırlama ölçütünü karşıladığı, müdahalenin Anayasa'nın 26. maddesinin ikinci fıkrasında yer alan kamu düzeninin korunması meşru amacı kapsamında kaldığı sonucuna ulaşılmıştır. Bundan sonra yapılması gereken, müdahalenin demokratik toplum düzeninin gereklerine uygun olup olmadığını değerlendirmektir. Temel hak ve özgürlüklere

yönelik bir müdahalenin demokratik toplum düzeninin gereklerine uygun kabul edilebilmesi için zorunlu bir toplumsal ihtiyacı karşılaması ve orantılı bir müdahale olması gerekir (Bekir Coşkun [GK], B. No: 2014/12151, 4/6/2015, §§ 33-35; Mehmet Ali Aydın [GK], B. No: 2013/9343, 4/6/2015, §§ 42, 43; Ferhat Üstündağ [1. B.], B. No: 2014/15428, 17/7/2018, § 45).

15. Herkes gibi hükümlü ve tutuklular da Anayasa ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (Sözleşme) ortak alanı kapsamında kalan temel hak ve hürriyetlerin tamamına (Mehmet Reşit Arslan ve diğerleri [2. B.], B. No: 2013/583, 10/12/2014, § 65) ve bu bağlamda ifade özgürlüğüne de sahiptir (Murat Karayel (5) [2. B.], B. No: 2013/6223, 7/1/2016, § 27). Öte yandan ifade özgürlüğünün mutlak bir hak olmadığı ve Anayasa'nın 26. maddesinin ikinci fıkrasında öngörülen sebeplerle sınırlandırılabileceği unutulmamalıdır. Bu bağlamda ceza infaz kurumunda bulunmanın kaçınılmaz sonucu olarak suçun önlenmesi ve disiplinin sağlanması gibi kurumda güvenliğin ve düzenin korunmasına yönelik kabul edilebilir gerekliliklerin olması durumunda, mahpusların sahip olduğu haklara sınırlama getirilebilecektir (Murat Karayel (5), § 29).

16. Disiplin suç ve cezaları yönünden genel hüküm niteliğinde olan 5275 sayılı Kanun'un 37. maddesi uyarınca, Kanun kapsamındaki bir disiplin suçunun oluşabilmesi ve cezasının uygulanabilmesi için sadece her bir disiplin suçu yönünden belirlenen özel hükümdeki şartların gerçekleşmesi yeterli olmayıp ayrıca 37. maddedeki şartların da gerçekleşmesi gerekmektedir. 5275 sayılı Kanun'un 37. maddesine göre ceza infaz kurumunda düzenli bir yaşamın sürdürülmesi, güvenliğin ve disiplinin sağlanması bakımından kanun, tüzük, yönetmelikler ile idarenin uyulmasını emrettiği veya gerekli kıldığı davranış ve tutumları, kusurlu olarak ihlal ettiğinde eyleminin niteliği ile ağırlık derecesine göre hükümlü hakkında kanunda belirtilen disiplin cezaları uygulanacaktır (AYM, E.2013/6, K.2013/111, 10/10/2013; Memiş Berber [1. B.], B. No: 2017/38744, 20/10/2021, § 22).

17. Bu doğrultuda Anayasa Mahkemesi, ceza infaz kurumunda yapılacak bir eylemin 5275 sayılı Kanun'un 39. ile 44. maddeleri arasında öngörülen disiplin suçunu oluşturduğu açık olsa dahi bu durumun disiplin cezası verilmesi için tek başına yeterli olmayacağını, eylemin ceza infaz kurumundaki güvenliği veya disiplini bozacak ya da düzenli yaşamın sürdürülmesini önleyecek şekilde gerçekleştirilmesi gerektiğini kabul etmiştir (AYM, E.2013/6, K.2013/111, 10/10/2013; Murat Karayel (5), §§ 43, 44; Cihat Özdemir [2. B.], B. No: 2015/214, 9/5/2018, § 22). Dolayısıyla somut olayda başvurucunun yemek almama eyleminin kurumdaki güvenliği veya disiplini bozacak ya da düzenli yaşamın sürdürülmesini önleyecek nitelikte kabul edilmesinin mümkün olup olmadığı incelenmelidir.

18. Somut olayda Disiplin Kurulu; başvurucunun 3/8/2022 tarihinde sabah ekmek dağıtımında ekmeği, öğlen yemek dağıtımında ise yemeği almamasını protesto amaçlı ve toplu eylem kapsamında kabul etmiş ve başvurucunun 1 ay ziyaretçi kabulünden yoksun bırakma disiplin cezası ile cezalandırılmasına karar vermiştir. Başvurucu ise gerek disiplin soruşturması esnasında gerekse de İnfaz Hâkimliğindeki yargılama esnasında yalnızca bir öğün ekmek, diğer öğün ise yemek almadığını, idarenin uygulamalarına dikkat çekmek amacıyla yapılan ve yalnızca bir günlük olan eylemin disiplin soruşturmasına konu olmaması gerektiğini ifade etmiştir.

19. 5275 sayılı Kanun'un 37. maddesi de dikkate alındığında ceza infaz kurumunda bir günlük yemek almama eylemi yapılmasının -tek başına- aynı Kanun'un 42. maddesinde öngörülen disiplin suçunu oluşturabilmesi için yeterli olmayıp bu eylemin ceza infaz

kurumundaki güvenliği veya disiplini bozacak ya da düzenli yaşamın sürdürülmesini önleyecek şekilde gerçekleştirilmesi gerekmektedir.

20. Mevcut olayda ise başvurucunun yalnızca bir günden (sabah ekmek almama ve öğlen yemeğini almama) ibaret yemek istihkakını almama eyleminin toplu protesto amacına elverişli olup olmadığı ile kurum düzeni ya da güvenliğini nasıl tehlikeye düşüreceği İdare ya da İdarenin kararını denetleyen İnfaz Hâkimliğince gösterilebilmiş değildir. Nitekim Ceza İnfaz Kurumunun disiplin cezasına yönelik kararında yalnızca ilgili eyleme yer verilerek söz konusu eylemin protesto amaçlı olduğu belirtilmiş, İnfaz Hâkimliğinin kararında ise herhangi bir değerlendirme yapılmaksızın kararın usul ve kanuna uygun olduğu belirtilmekle yetinilmiştir. Bunun yanında ilgili İdare ve İnfaz Hâkimliğinin kararlarına bakıldığında söz konusu eylemin kaç kişi tarafından ne şekilde yapıldığı, buna bağlı olarak eylemin kurum düzeni ve güvenliği üzerindeki etkisi yönünden herhangi bir değerlendirme yapılmadığı görülmüştür. Kaldı ki başvurucunun yukarıda bahsi geçen iddialarına yönelik (bkz. § 10) Ceza İnfaz Kurumu ve İnfaz Hâkimliğince herhangi bir araştırma ve inceleme yapılmadığı da anlaşılmıştır.

21. Anayasa Mahkemesi ifade özgürlüğüne yapılan bir müdahalenin kamu makamları tarafından ortaya konulan gerekçelerinin ilgili ve yeterli olup olmadığını denetler (diğerleri arasından bkz. Kemal Kılıçdaroğlu [1. B.], B. No: 2014/1577, 25/10/2017, § 58; Bekir Coşkun, § 56; Tansel Çölaşan [1. B.], B. No: 2014/6128, 7/7/2015, § 56; Zübeyde Füsun Üstel ve diğerleri [GK], B. No: 2018/17635, 26/7/2019, § 120; Sırrı Süreyya Önder [GK], B. No: 2018/38143, 3/10/2019, § 60; hükümlü ve tutuklulara uygulanan disiplin cezaları bağlamında bkz. Eşref Arslan [2. B.], B. No: 2014/14655, 18/7/2018, §§ 50-54; Abdulhamit Babat (3) [1. B.], B. No: 2015/3370, 9/1/2020, §§ 33-37). Somut olayda İdare ve İnfaz Hâkimliği, başvurucunun eylemi nedeniyle disiplin cezası ile cezalandırılmasının zorunlu bir toplumsal ihtiyacı karşıladığına ilişkin ilgili ve yeterli bir gerekçe gösterememiştir. Bu kapsamda başvurucunun ifade özgürlüğüne ziyaretçi kabulünden yoksun bırakmak şeklinde disiplin cezası vermek suretiyle yapılan müdahalenin demokratik toplum düzeninin gereklerine uygun olduğu kabul edilemez.

22. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 26. maddesinde güvence altına alınan ifade özgürlüğünün ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

23. Başvurucu; ihlalin tespiti ve yeniden yargılama yapılması ile miktar belirtmeksizin maddi ve manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

24. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerince yapılması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

25. Öte yandan hak ihlali kararından Anayasa Mahkemesinin davanın sonucuyla ilgili olarak

bir tutum sergilediği sonucu çıkarılmamalıdır. Anayasa Mahkemesince verilen hak ihlali kararı uyuşmazlığın sonuçlarından bağımsız olup şikâyetin kabulüne ya da reddine karar verilmesi gerektiği anlamına gelmemektedir. Kural olarak, yargılamanın her aşamasında olduğu gibi ihlalin sonuçlarını gidermek üzere yeniden yapılacak yargılama sonunda da delillerin dava ile ilişkisini kurma ve bunları değerlendirip sonuç çıkarma yetkisi ilgili mahkemelere aittir.

26. Ayrıca ihlalin niteliği dikkate alınarak başvurucuya net 10.000 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir. Başvurucu, maddi zarara ilişkin olarak bilgi/belge sunmadığından maddi tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. İfade özgürlüğünün ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 26. maddesinde güvence altına alınan ifade özgürlüğünün İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin ifade özgürlüğünün ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Bodrum İnfaz Hâkimliğine (E.2022/3677, K.2022/3806) GÖNDERİLMESİNE,

D. Başvurucuya net 10.000 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

E. Ödemenin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 1/10/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

ABULA AIZEMAITI

B. No: 2022/108353 | Karar tarihi: 01.10.2025

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/108353

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

ABULA AIZEMAITI BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/108353)

Karar Tarihi: 1/10/2025

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Rıdvan GÜLEÇ Ömer ÇINAR Metin KIRATLI

Raportör : Merve ARSLANTÜRK

Başvurucu : Abula AIZEMAITI

Vekili : Av. Ali Tuğrul EKŞİ

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, sınır dışı etme kararında güvenli üçüncü olarak belirlenen ülkenin menşe ülkeye iade etme riski ile doğrudan menşe ülkeye sınır dışı edilme hâlinde kötü muameleye maruz kalma riski nedeniyle kötü muamele yasağının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 27/12/2022 tarihinde yapılmıştır. Komisyon, başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir. Bölüm tarafından Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 73. maddesi uyarınca sınır dışı etme işleminin tedbiren durdurulmasına karar verilmiştir.

3. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık, görüşünü bildirmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

III. OLAY VE OLGULAR

4. Başvuru formu ve ekleri ile Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi (UYAP) aracılığıyla erişilen

bilgi ve belgeler doğrultusunda tespit edilen ilgili olaylar özetle şöyledir:

5. Başvurucu, 1998 doğumlu olup Çin Halk Cumhuriyeti vatandaşıdır.

6. Başvurucu, 22/2/2022 tarihinde Türkiye'den Suriye'ye yasa dışı yollarla geçmeye çalıştığı sırada Hatay ili sınırında birinci derece kara askerî yasak bölgede yakalanmıştır. Başvurucu, hakkındaki adli işlemlerin tamamlanmasının ardından gerekli idari işlemlerin tesisi için Hatay İl Göç İdare Müdürlüğüne (Göç İdaresi) teslim edilmiştir.

7. Göç İdaresi 23/2/2022 tarihinde başvurucu hakkında 4/4/2013 tarihli ve 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu'nun 54. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (d) bendi (kamu düzeni veya kamu güvenliği ya da kamu sağlığı açısından tehdit oluşturanlar) ve (h) bendi (Türkiye'ye yasal giriş veya Türkiye'den yasal çıkış hükümlerini ihlal edenler ya da bu hükümleri ihlale teşebbüs edenler) uyarınca sınır dışı etme ve aynı Kanun'un 57. maddesi uyarınca altı ay süreyle idari gözetim kararı vermiştir.

8. Söz konusu sınır dışı etme kararının gerekçe kısmında 6458 sayılı Kanun'un 4. ve 55. maddeleri kapsamında yapılan değerlendirme sonucunda başvurucunun güvenli üçüncü ülke Kırgızistan'a sınır dışı edileceği belirtilmiştir. Aynı kararın hüküm kısmında başvurucunun anılan maddeler kapsamında olmadığı ifade edilerek menşe ülkesine, gidebileceği güvenli üçüncü bir ülkeye veya transit gideceği ülkeye sınır dışı edilmesine karar verilmiştir.

9. Başvurucu, sınır dışı edilmesi işlemine karşı Hatay 1. İdare Mahkemesinde (İdare Mahkemesi) iptal davası açmıştır. Dava dilekçesinde; Çin yönetimi tarafından İslam dinine mensup olanlara yönelik sistematik baskılar ve insanlık dışı uygulamalar bulunduğunu, inanç temelli yaşam biçimlerinin suç sayıldığını, bu durumun tüm kamuoyunun malumu olduğunu ileri sürmüştür. Başvurucu, ayrıca hakkında herhangi bir ceza soruşturması veya mahkûmiyet bulunmadığını, kamu düzenine tehdit oluşturmadığını iddia etmiştir.

10. İdare Mahkemesi, başvurucudan sınır dışı edileceği Kırgızistan'ın insan hakları açısından risk taşıyıp taşımadığı, oraya gönderilmesi hâlinde kötü muameleye uğrayacağına dair kişisel, somut ve ispatlanabilir bir iddiası olup olmadığını açıklığa kavuşturmasını, başvurucunun bu iddialarını bireysel durumunu somut şekilde ortaya koyan belgelerle birlikte sunmasını istemiştir. Başvurucu, Kırgızistan ile Çin arasında suçluların iadesi anlaşması olduğunu, Kırgızistan'a gönderilmesi hâlinde Çin'e iade edilme riski doğacağını, bu nedenle Kırgızistan'ın Uygur Türkleri bakımından güvenli bir ülke olarak değerlendirilemeyeceğini ileri sürmüştür. Bu kapsamda başvurucu, dilekçe ekinde Kırgızistan'ın Uygurları Çin'e iade ettiğine dikkat çeken bir makale, 2014 yılında Kırgızistan'da 12 Uygur'un güvenlik güçlerince öldürüldüğüne ilişkin bir haber metni ve Uygurların dolaylı yollarla Çin'e teslim edildiğini konu alan 2019 tarihli bir başka haber metnini sunmuştur.

11. İdare Mahkemesi, davalı idare tarafından başvurucunun Kırgızistan'a sınır dışı edilmesine karar verildiğini esas alarak yalnızca bu ülkeye ilişkin bir değerlendirme yapmış, başvurucunun Çin'e gönderilmesi hâlinde maruz kalabileceği riskler yönünden herhangi bir incelemede bulunmamıştır. Başvurucunun Kırgızistan'daki kötü muamele veya iade riskine ilişkin beyanlarının genel nitelikte olduğu, kişisel durumunu somutlaştıran ciddi, güncel ve araştırmaya değer bilgi veya belge sunmadığı, Kırgızistan'ın güvenli üçüncü ülke olarak değerlendirilebileceği ve sınır dışı etme işleminde hukuka aykırılık bulunmadığı gerekçesiyle 11/11/2022 tarihinde davanın kesin olarak reddine karar vermiştir.

12. Başvurucu, nihai kararı 7/12/2022 tarihinde öğrendikten sonra süresinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

IV. İLGİLİ HUKUK

13. İlgili ulusal ve uluslararası hukuk için bkz. Abulıkemu Helılı ([2. B.], B. No: 2021/7144, 13/5/2025, §§ 12-20).

V. İNCELEME VE GEREKÇE

14. Anayasa Mahkemesinin 1/10/2025 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Adli Yardım Talebi Yönünden

15. Anayasa Mahkemesi tarafından adli yardım talebinin kabul edilebilmesi için gerekli şartlar Mehmet Şerif Ay ([2. B.], B. No: 2012/1181, 17/9/2013, § 23) kararında, yabancıların adli yardım talepleri konusunda benimsenen ilkeler ise Nadali Aghelı Kohne Shahrı ([1. B.], B. No: 2014/12633, 9/9/2015, §§ 17, 18) kararında yer almaktadır. Anılan ilkelere göre adli yardım için gerekli şartlar mevcutsa karşılıklılık şartı gerçekleşmese bile yabancının adli yardım talebi kabul edilmelidir. Somut başvuruda da yargılama giderlerini ödeme gücünden yoksun olduğu anlaşılan başvurucunun adli yardım talebinin kabulüne karar verilmesi gerekir.

B. Kötü Muamele Yasağının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

1. Başvurucunun İddiaları ve Bakanlık Görüşü

16. Başvurucu; Uygur Türkü olduğunu ve Çin Halk Cumhuriyeti'ndeki Uygurlara yönelik sistematik baskı politikalarının kamuoyunca da bilindiğini belirterek doğrudan Çin'e iade edilmese dahi güvenli üçüncü ülke olarak belirlenen Kırgızistan aracılığıyla dolaylı olarak Çin'e iade edilme riskiyle karşı karşıya kalacağını ileri sürmüştür. Bu kapsamda Şangay İş Birliği Örgütüne taraf devletlerin Çin'le sıkı ilişkiler içinde olduğunu, Uygurların doğrudan değilse bile ikinci ülkeler üzerinden Çin'e teslim edildiğini belirterek Kırgızistan'ın güvenli üçüncü ülke olarak değerlendirilmesinin gerçeği yansıtmadığını ifade etmiş; söz konusu sınır dışı işleminin uygulanması hâlinde Anayasa'nın 17. maddesinde güvence altına alınan yaşam hakkı ve kötü muamele yasağının ihlal edileceğini ileri sürmüştür.

17. Bakanlık görüşünde, başvurucunun ileri sürdüğü iddiaların değerlendirilmesinde Anayasa'nın 17. maddesi, 6458 sayılı Kanun'un ilgili hükümleri, Anayasa Mahkemesinin yerleşik içtihadı ile somut olayın kendine özgü koşullarının dikkate alınması gerektiği belirtilmiştir.

2. Değerlendirme

18. Başvuru, Anayasa'nın 17. maddesinde güvence altına alınan kötü muamele yasağı kapsamında incelenmiştir.

a. Kabul Edilebilirlik Yönünden

19. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan kötü muamele yasağının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

b. Esas Yönünden

i. Genel İlkeler

20. Yabancıların ülkeye girişleri, ülkede ikamet etmeleri ve ülkeden çıkarılmaları, uluslararası hukukta da kabul edildiği üzere devletin egemenlik yetkisi kapsamındadır (birçok karar arasından bkz. A.A. ve A.A. [GK], B. No: 2015/3941, 1/3/2017, § 54).

21. Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasında kötü muamele yasağı güvence altına alınmıştır. Bu yasakla ilgili herhangi bir istisna da kabul edilmemiştir. “Temel hak ve hürriyetlerin kullanılmasının durdurulması” kenar başlıklı 15. maddede ise savaş, seferberlik veya olağanüstü hâllerde de savaş hukukuna uygun fiiller sonucu meydana gelen ölümler dışında yaşam hakkı ile maddi ve manevi varlığının bütünlüğüne dokunulamayacağı ifade edilmiştir. Kötü muamele yasağının mutlak niteliğini ortaya koyan sözü edilen düzenlemelere göre bir yabancının sınır dışı edileceği ülkede Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasına aykırı bir muameleye uğrayacağı konusunda gerçek bir riskle karşı karşıya kalacağına inanılması için esaslı gerekçelerin gösterildiği hâllerde yabancının sınır dışı edilmesi kötü muamele yasağını ihlal edebilir zira böyle bir durumda yabancının kötü muamele riskiyle karşı karşıya kalması devletin tutumunun doğrudan bir sonucudur. Dolayısıyla devlet bu hâllerde yabancıyı o ülkeye sınır dışı etmeme yükümlülüğü altındadır (bazı değişikliklerle birlikte bkz. A.A. ve A.A., §§ 55, 56; Masoud Talebı [2. B.], B. No: 2023/26088, 19/3/2024, § 64). Bu yükümlülük, yabancıların riskin bulunduğu ülkeye dolaylı olarak gönderilmemelerini de kapsamaktadır (A.D. [1. B.], B. No: 2014/19506, 3/4/2019, § 55).

22. Sınır dışı edilmesi hâlinde kötü muameleye uğrayacağını iddia eden yabancı, ilke olarak sınır dışı edileceği ülkede kötü muameleye uğrayacağı konusunda gerçek bir riskle karşı karşıya kalacağına inanılması için esaslı nedenler bulunduğunu kanıtlayabilecek delilleri idari merciler ile yargı mercilerine sunmalıdır. Bu doğrultuda yabancı, sınır dışı edileceği ülkede var olduğunu iddia ettiği kötü muamele riskinin ne olduğunu makul şekilde açıklamalı, varsa bu iddiayı destekleyen bilgi ve belgeleri ibraz etmelidir (A.A. ve A.A., § 68).

23. Yabancı; sınır dışı edileceği ülkedeki kamu makamlarının, etnik kökenleri, dinî inançları, siyasi görüşleri ya da belirli bir gruba mensubiyetleri gibi nedenlerle kişilere sistematik olarak kötü muamelede bulunduklarını iddia ediyor ise uygulamanın varlığı ile risk altında olduğu iddia edilen gruba mensup olduğuna inanılması için ciddi nedenler bulunduğunu ortaya koymalıdır. Geri gönderileceği ülkedeki riskin kamu görevlisi olmayan kişi veya gruplardan kaynaklandığı ileri süren yabancı, hem riskin gerçekliğini hem de söz konusu ülkenin kamu makamlarının bu riski ortadan kaldırma konusunda yeterli korumayı sağlamakta yetersiz kalacaklarını kanıtlamalıdır. Bununla birlikte yabancı, sınır dışı edileceği ülkede uzun süredir devam eden genel siyasi istikrarsızlık ya da ülkenin tamamına yayılmış iç karışıklık nedeniyle kötü muameleye maruz kalacağını ileri sürmüşse anılan ülkenin genel koşullarının nesnel olarak kötü muamele yasağına aykırılık oluşturmayacağı idari ve yargısal makamlar tarafından ortaya konulmalıdır (A.A. ve A.A., §§ 66-69).

24. İspat külfetinin başvurucuya ait olduğu ve bu külfetten doğan yükümlülüğün yerine getirildiği hâllerde idari ve yargı mercileri gerçek riskin varlığı konusunda titiz bir inceleme yapmalıdır. Bu inceleme yapılırken yabancının sınır dışı edilmesinin öngörülebilir sonuçları, yabancının sınır dışı edileceği ülkenin genel durumu, yabancının kişisel durumu ve uğranılacağı iddia edilen muamelenin kötü muamele yasağı için aranan asgari ağırlık eşiğine ulaşıp ulaşmadığı dikkate alınmalıdır. Riskin varlığı araştırılırken ulusal veya uluslararası kurum ve kuruluşların düzenledikleri raporlardan ya da somut olay hakkında

bilgi edinilmesini sağlayacak başka kaynaklardan yararlanılması mümkündür (A.A. ve A.A., §§ 62-64).

25. Gerçek riskin varlığıyla ilgili değerlendirmede kural olarak sınır dışı kararının verildiği tarihteki koşullar dikkate alınmalıdır ancak yapılacak değerlendirmenin sonucunu doğrudan etkileyecek önemli gelişmeler de gözönünde tutulmalıdır (A.A. ve A.A., § 70).

26. Başvurucunun sınır dışı etme kararı verilmesi nedeniyle kötü muamele yasağının ihlal edildiği iddiasıyla yaptığı ve sınır dışı edileceği ülkede Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasına aykırı bir muameleye uğrayacağı konusunda gerçek bir riskle karşı karşıya kalacağına inanılması için esaslı gerekçeleri gösterdiği bireysel başvurularda Anayasa Mahkemesinin rolü kural olarak başvurucuya, doğrudan veya dolaylı olarak kötü muamele riskiyle karşılaşacağı ülkeye gönderilmesine karşı koruyan etkili usul güvencelerinin sağlanıp sağlanmadığını tespit etmektir. Usul güvencelerinin sağlandığı durumlarda geri gönderilen ülkede gerçek bir kötü muamele riski bulunup bulunmadığı ayrıca değerlendirilir (bazı değişikliklerle birlikte bkz. A.A. ve A.A., § 71). Bununla birlikte Anayasa Mahkemesi, somut olayın özel koşulları altında gerekli gördüğü hâllerde geri gönderilen ülkede gerçek bir kötü muamele riski bulunup bulunmadığını istisnai olarak ilk elden kendisi de inceleyebilir (A.A. ve A.A., § 72).

ii. İlkelerin Olaya Uygulanması

27. Anayasa Mahkemesi, Abulıkemu Helılı başvurusunda Uygur kökenli bir Müslümanın Çin'e sınır dışı edilmesi hâlinde Anayasa'nın 17. maddesinde güvence altına alınan yaşam hakkı ve kötü muamele yasağının ihlal edileceğine ilişkin iddiayı incelemiştir. Anayasa Mahkemesi yaptığı incelemede, uluslararası raporlarda Çin'in Sincan bölgesinde uygulanan politikaların Uygur kökenli Müslümanların etnik ve dinî kimlikleri nedeniyle kitlesel olarak hedef alınmalarına ve geri gönderilmeleri hâlinde ciddi insan hakları ihlalleriyle karşılaşmalarına yol açabileceğine ilişkin tespit ve değerlendirmelere yer verildiğine dikkat çekmiştir. Bu durumda Çin'deki koşulların nesnel olarak kötü muamele yasağına aykırılık oluşturmayacağının idari ve yargısal makamlarca ortaya konulması gerektiğini ifade etmiştir. Anılan kararda idare mahkemesince başvurucunun etnik ve dinî kimliği nedeniyle karşılaşabileceği risklere ilişkin özenli ve titiz bir değerlendirme yapılmadığı, dolayısıyla ölüm ve kötü muamele riski bulunan bir ülkeye gönderilmesine karşı koruma sağlayacak etkili usul güvencelerinin sağlanmadığı belirtilerek Anayasa'nın 17. maddesinin ihlal edildiğine karar verilmiştir (Abulıkemu Helılı, §§ 35-36).

28. Başvurucu, Çin Halk Cumhuriyeti vatandaşı olup Uygur kökenli bir Müslümandır. Hakkında tesis edilen sınır dışı etme kararının gerekçe kısmında 6458 sayılı Kanun'un 4. ve 55. maddeleri kapsamında yapılan değerlendirme sonucunda Kırgızistan'ın güvenli üçüncü ülke olarak belirlendiği belirtilmiştir. Bununla birlikte kararın hüküm kısmında başvurucunun bu maddeler kapsamında olmadığı ifade edilerek menşe ülkesine, güvenli üçüncü bir ülkeye veya transit gideceği ülkeye sınır dışı edilmesine karar verilmiştir (bkz. § 8). Bu durumda kararın gerekçesi ile hüküm kısmı arasında çelişki bulunduğu ve başvurucunun menşe ülkesi olan Çin'e de sınır dışı edilebileceği anlaşılmıştır. Buna rağmen İdare Mahkemesi, değerlendirmesini yalnızca Kırgızistan'a yönelik riskler üzerinden yapmış ve kararın gerekçesi ile hüküm kısmı arasındaki uyumsuzluğun sonuçlarına ilişkin bir değerlendirmede bulunmamıştır. Oysa sözü edilen uyumsuzluğun başvurucunun Çin'e sınır dışı edilmesine neden olacağının değerlendirilmesi hâlinde bu ihtimal kapsamında karşılaşabileceği riskler yönünden bir inceleme yapılması gerekirdi. Diğer taraftan

başvurucu, İdare Mahkemesine Kırgızistan'ın Uygur kökenli kişileri Çin'e iade ettiğine veya dolaylı yollarla Çin makamlarına teslim ettiğine ilişkin haber metinleri ve makale sunmuştur (bkz. § 10). Bu belgelerde Kırgızistan'da Uygurların güvenlik güçlerince öldürüldüğü ve Çin'e teslim edildiği yönünde iddialar yer almaktadır. Söz konusu bilgi ve belgeler, Kırgızistan'a gönderilme hâlinde Çin'e iade edilme riskinin ayrıca ele alınmasını gerektirmektedir. Ne var ki İdare Mahkemesi, bu risk iddialarını somutlaştırmamış ve genel nitelikte bulmuştur.

29. Sonuç olarak İdare Mahkemesi sınır dışı etme kararının uygulanması hâlinde başvurucunun doğrudan Çin'e gönderilme riski yönünden herhangi bir değerlendirme yapmamış, Kırgızistan üzerinden Çin'e iade edilme riskini ise sunduğu belgelere rağmen genel nitelikte bularak ayrıca araştırmamıştır. Bu nedenle başvurucuya kötü muamele riskiyle karşı karşıya kalabileceği ülkeye gönderilmesine karşı koruyan etkili usul güvencelerinin sağlanmadığı sonucuna varılmıştır.

30. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 17. maddesinde güvence altına alınan kötü muamele yasağının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

VI. GİDERİM

31. Başvurucu; ihlalin tespiti, yeniden yargılama yapılması ile 50.000 TL manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

32. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

33. Öte yandan hak ihlali kararından Anayasa Mahkemesinin davanın sonucuyla ilgili olarak bir tutum sergilediği sonucu çıkarılmamalıdır. Anayasa Mahkemesince verilen hak ihlali kararı uyuşmazlığın sonuçlarından bağımsız olup davanın kabulüne, reddine ya da beraate veya mahkûmiyete karar verilmesi gerektiği anlamına gelmemektedir. Kural olarak yargılamanın her aşamasında olduğu gibi ihlalin sonuçlarını gidermek üzere yeniden yapılacak yargılama sonunda da delillerin dava ile ilişkisini kurma ve bunları değerlendirip sonuç çıkarma yetkisi ilgili mahkemelere aittir.

34. Başvurucu hakkında verilen sınır dışı kararının uygulanmaması yönünde tedbir kararı verildiği de (bkz. § 2) dikkate alındığında ihlalin tespiti ile yeniden yargılama yapılması başvurucuya yeterli giderim sağlayacaktır. Bu nedenle başvurucunun tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

VII. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Adli yardım talebinin KABULÜNE,

B. Kötü muamele yasağının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

C. Anayasa'nın 17. maddesinde güvence altına alınan kötü muamele yasağının İHLAL EDİLDİĞİNE,

D. Kararın bir örneğinin kötü muamele yasağının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Hatay 1. İdare Mahkemesine (E.2022/912, K.2022/1868) GÖNDERİLMESİNE,

E. Sınır dışı etme kararıyla ilgili yargılama sonuçlanıncaya kadar başvurucunun SINIR DIŞI EDİLMEMESİNE,

F. Başvurucunun tazminat talebinin REDDİNE,

G. 30.000 TL vekâlet ücretinden oluşan yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

H. Ödemenin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

İ. Kararın bir örneğinin İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Başkanlığı ile Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 1/10/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

AHMET FAİK ÖZVER

B. No: 2023/222 | Karar tarihi: 01.10.2025

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2023/222

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

AHMET FAİK ÖZVER BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2023/222)

Karar Tarihi: 1/10/2025

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Rıdvan GÜLEÇ Ömer ÇINAR Metin KIRATLI

Raportör : Aydın DEMİREL

Başvurucu : Ahmet Faik ÖZVER

Vekili : Av. Güray DAĞ

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, ceza davasında zamanaşımı nedeniyle düşme kararı verilmesini müteakip 9/4/1984-10/8/1985 tarihleri arasında uygulanan gözaltı ve tutuklama tedbirlerinden kaynaklanan zararlara ilişkin açılan tazminat davasının reddedilmesi nedeniyle kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 29/12/2022 tarihinde yapılmıştır. Komisyon, kişi hürriyeti ve güvenliği hakkı dışındaki şikâyetlerin kabul edilemez olduğuna, anılan hakka ilişkin şikâyetin kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

3. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık, görüşünü bildirmiştir. Başvurucu, Bakanlığın görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

III. OLAY VE OLGULAR

4. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ve Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi

(UYAP) aracılığıyla erişilen belgelere göre ilgili olaylar özetle şöyledir:

A. Ceza Davasına İlişkin Süreç

5. Başvurucu, yasa dışı Dev-Sol örgütü üyesi olduğu ve örgüt amaçları doğrultusunda faaliyette bulunduğu iddiasıyla 9/4/1984 tarihinde gözaltına alınmış; 4/5/1984 tarihinde tutuklanmıştır. Başvurucunun 8/8/1985 tarihinde tahliyesine karar verilmiş olmakla birlikte 10/8/1985 tarihinde salıverildiği anlaşılmaktadır.

6. (Kapatılan) Üsküdar 1. Ağır Ceza Mahkemesi tarafından yürütülen yargılama sonunda başvurucu hakkındaki kamu davasının zamanaşımı süresinin dolması nedeniyle düşürülmesine 15/12/2009 tarihinde karar verilmiştir. Gerekçeli kararın ilgili kısmı şu şekildedir:

"... Sanığın yasadışı Dev-Sol örgütü üyesi olduğu, örgütün Dev-Genç birimi Beyazıt bölgesinde faaliyette bulunduğu, örgüt içinde FUAT kod adını kullandığı, öğrencisi bulunduğu Fen Fakültesinde okuduğu dönemlerde sanıklar [M.N.A., F.I. ve N.Ö.nün] sorumluluğunda örgüt görüşünü benimseyip örgütsel eğitim çalışmalarına katıldığı, okul çevresinde duvarlara örgüt adına yazı yazdığı, Süleymaniye bölgesinde [Ş.Ş.nin] talimatı ile işçileri örgütlemekle görevlendirildiği, Site talebe yurduna örgüt adına pankart asılması eylemine katıldığı, örgüte gelir temini maksadı ile bir kısım ticari faaliyetlerde bulunarak elde ettiği geliri sorumluluğunu yapmış olan ölü [R.S.a] verdiği;

Eylemlerine asli fail olarak katıldığı iddiasıyla hakkında cezalandırılması istemiyle kamu davası açılmış ise de;

Üzerine atılı suçlardan öngörülen cezanın yukarı haddi itibar[ıyla] tabii olduğu zamanaşımı süresinin TCK.nun 102/3-4 ve 104/2 maddeleri uyarınca dolduğu anlaşılmakla, hakkındaki kamu davasının 5271 sayılı CMK.nun 223/8 maddesi uyarınca Düşürülmesine,

...

Sanık AHMET FAİK ÖZVER'in,

Üzerine atılı suçlardan TCK.nun 146/3, 536/2 ve 536/2 maddeleri uyarınca cezalandırılması istemiyle kamu davası açılmış ise de maddelerde öngörülen cezanın yukarı haddi itibar[ıyla] tabii olduğu zamanaşımı süresinin TCK.nun 102/3-4 ve 104/2 maddeleri uyarınca dolduğu anlaşılmakla, hakkındaki kamu davasının 5271 sayılı CMK.nun 223/8 maddesi uyarınca düşürülmesine... [karar verildi.]"

7. UYAP kayıtlarına göre başvurucu hakkındaki kararın 24/11/2020 tarihinde temyiz edilmeksizin kesinleştiğine ilişkin kesinleşme şerhi düzenlenmiştir.

B. Tazminat Davasına İlişkin Süreç

8. Başvurucu 13/12/2019 tarihinde tazminat davası açmıştır. Dava dilekçesinde, mülga 7/5/1964 tarihli ve 466 sayılı Kanun Dışı Yakalanan veya Tutuklanan Kimselere Tazminat Verilmesi Hakkında Kanun ile 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu uyarınca tazminat isteminin bulunduğunu belirtmekte, 9/4/1984-10/8/1985 tarihleri arasında haksız olarak uygulanan gözaltı ve tutuklama tedbirleri yanında 5271 sayılı Kanun'un 141. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (d) bendi uyarınca yargılamanın makul sürede sonuçlandırılmamasından kaynaklanan zararlarının karşılanmasını talep etmektedir.

9. Söke 2. Ağır Ceza Mahkemesi (Ağır Ceza Mahkemesi) tarafından 22/12/2020 tarihinde

davanın 466 sayılı Kanun uyarınca açıldığı kabul edilerek kısmen kabulüne karar verilmiştir.

10. İzmir Bölge Adliye Mahkemesi 19. Ceza Dairesi (Bölge Adliye Mahkemesi) tarafından 25/11/2021 tarihinde Ağır Ceza Mahkemesi kararının bozulmasına karar verilmiştir. Kararda, zamanaşımından dolayı düşme kararı verilmesi nedenine dayanan tazminat istemlerinin 466 sayılı Kanun'un 1. maddesinde tahdidî şekilde belirtilen tazminat istenebilecek hâller içinde bulunmadığı ifade edilmiş; başvurucunun tutuklama ve tahliye tarihleri ile infaz edilen sürenin tereddüde mahal vermeyecek şekilde tespit edilmesi ve tazminat isteme koşullarının değerlendirilmesi sonrası bir karar verilmesi gerektiği belirtilmiştir.

11. 3/3/2022 tarihinde Ağır Ceza Mahkemesi tarafından davanın reddine karar verilmiştir. Kararda; örgüt üyesi olma ve pankart asma eylemlerinden dolayı 15/12/2009 tarihinde zamanaşımı nedeniyle düşme kararı verildiği, iddia makamı tarafından mütalaada cezalandırma talep edilmesine rağmen hükmün sanık aleyhine temyiz edilmediğine de işaret edilerek zamanaşımının dolmasından dolayı kamu davasının düşürülmesi hâlinin 466 sayılı Kanun'un 1. maddesinde tahdidî şekilde sayılan tazminat istenebilecek hâller içinde bulunmaması nedeniyle dava konusu olay bakımından 466 sayılı Kanun'un 1. maddesinin birinci ilâ altıncı fıkralarındaki tazminat nedenlerinin bulunmadığı ifade edilmiştir. Ağır Ceza Mahkemesi kararının ilgili kısmı şu şekildedir:

"... Davacının Dev-Sol Örgütü üyesi olduğu (iddianame başlığı 13. sayfa ve iddianamede 170. Sayfada ismi geçmektedir), cezalandırılması maksadıyla kamu davası açıldığı, bu kapsamda 09.04.1984 tarihinde gözaltına alındığı, 04.05.1984 tarihinde tutuklandığı (04.05.1984 tarihli tutuklama müzekkeresine göre, isnat olunan suçların 765 sayılı TCK 168, 536, 264, 497, 159, 312. maddeleri olduğu), 10.08.1985 tarihinde tahliye olduğu, 1. Ordu Komutanlığı 2 Nolu Sıkıyönetim Askeri Mahkemesi'nin 1981/654 Esas 1991/12 Karar sayılı ilamının 10066. Sayfasında sanık ile ilgili örgüt üyesi olma ve pankart asma suçlarından cezalandırılmasına karar verildiği (gerekçeli kararın 10069-10070 sayfaları), verilen bu kararın Yargıtay tarafından bozulduğunun Üsküdar 1. Ağır Ceza Mahkemesi'nin 2004/393 esas, 2009/390 karar sayılı ilamının içeriğinden anlaşıldığı, dosyanın tekrar esas aldığı, Üsküdar 1. Ağır Ceza Mahkemesi'nin 2004/393 esas, 2009/390 karar sayılı ilamında örgüt üyesi olma ve pankart asma eylemlerinden dolayı 15.12.2009 tarihinde zamanaşımı nedeni ile düşme kararı verildiği, iddia makamı tarafından mütala[a]da cezalandırma talep edilmesine rağmen aleyhe temyiz de edilmediği, verilen kararın 24.11.2020 tarihinde temyiz edilmeden kesinleştiği, her ne kadar davacı tarafından 5271 sayılı kanunun 141. Maddesi gereğince maddi ve manevi tazminat davası aç[ıl]mış ise de; izinsiz pankart açma ve örgüt üyesi olmak suçundan zamanaşımı ile kamu davasının düşürülmesi halinin, 466 sayılı Kanunun 1. maddesinde tahdidi şekilde sayılan tazminat istenebilecek haller içinde bulunmaması nedeni ile dava konusu olay bakımından 466 sayılı Kanunun 1. maddesinin 1-6. fıkralarındaki hallerinin oluşmadığı anlaşılmakla davanın reddine karar vermek yoluna gidilmiş ve bu suretle aşağıdaki hüküm kurulmuştur.

H Ü K Ü M : Yukarıda açıklanan ve kabul edilen gerekçeye göre;

1-) Her ne kadar davacı tarafından 5271 sayılı kanunun 141. Maddesi gereğince maddi ve manevi tazminat davası aç[ıl]mış ise de; izinsiz pankart açma ve örgüt üyesi olma

suçlarından zamanaşımı ile kamu davasının düşürülmesi halinin, 466 sayılı Kanunun 1. maddesinde tahdidi şekilde sayılan tazminat istenebilecek haller içinde bulunmaması nedeni ile dava konusu olay bakımından 466 sayılı Kanunun 1. maddesinin 1-6. fıkralarındaki hallerinin oluşmadığı anlaşılmakla DAVANIN REDDİNE... [karar verildi.]"

12. Başvurucu 16/3/2022 tarihinde karara yönelik istinaf talebinde bulunmuştur. İstinaf talebini içerir dilekçede gözaltında ve tutuklulukta geçen süreler ile yargılamanın makul sürede sonuçlandırılmaması nedeniyle tazminat isteminin kabulüne karar verilmesi gerektiğini ifade etmiştir.

13. Bölge Adliye Mahkemesi 2/6/2022 tarihinde Ağır Ceza Mahkemesi kararının vekâlet ücretine ilişkin kısmını düzelterek istinaf talebinin esastan reddine kesin olarak karar vermiştir.

14. Başvurucu, nihai hükmü 16/12/2022 tarihinde öğrenmiştir.

IV. İLGİLİ HUKUK

A. Ulusal Hukuk

1. İlgili Mevzuat

15. 466 sayılı Kanun'un 1. maddesi şöyledir:

"1. Anayasa ve diğer kanunlarda gösterilen hal ve şartlar dışında yakalanan veya tutuklanan veyahut tutukluluklarının devamına karar verilen;

2. Yakalama veya tutuklama sebepleri ve haklarındaki iddialar kendilerine yazılı olarak hemen bildirilmiyen;

3. Yakalanıp veya tutuklanıp da kanuni süresi içinde hâkim önüne çıkarılmıyan;

4. Hâkim önüne çıkarılmaları için kanunda belirtilen süre geçtikten sonra hâkim kararı olmaksızın hürriyetlerinden yoksun kılınan;

5. Yakalanıp veya tutuklanıp da bu durumları yakınlarına hemen bildirilmiyen;

6. Kanun dairesinde yakalandıktan veya tutuklandıktan sonra haklarında kovuşturma yapılmasına veya son soruşturmanın açılmasına yer olmadığına veyahut beraetlerine veya ceza verilmesine mahal olmadığına karar verilen;

7. Mahkûm olup da tutuklu kaldığı süre hükümlülük süresinden fazla olan veya tutuklandıktan sonra sadece para cezasına mahkûm edilen kimselerin uğrıyacakları her türlü zararlar, bu kanun hükümleri dairesinde Devletçe ödenir."

16. 466 sayılı Kanun'un 2. maddesi şöyledir:

"1 inci maddede yazılı sebeplerle zarara uğrıyanlar, kendilerine zarar veren işlemlerin yapılmasına esas olan iddialar sebebiyle haklarında açılan dâvalar sonunda verilen kararların kesinleştiği veya bu iddiaların mercilerince karara bağlandığı tarihten itibaren üç ay içinde, ikametgâhlarının bulunduğu mahal ağır ceza mahkemesine bir dilekçeyle başvurarak uğradıkları her türlü zararın tazminini istiyebilirler.

Dilekçede, zarar isteminde bulunan kimsenin açık adresinin, zarara sebebiyet verdiği ileri sürülen işlemlerin özetinin, zararın dayandığı sebepler ile sübut delillerinin ve tazmini istenen zararın neden ibaret olduğunun yazılı olması ve sübut delillerinin dilekçeye bağlı olarak verilmesi gereklidir. Dilekçeye delillerini bağlı olarak ibraz etmeyenlere Mahkeme,

delillerini ibraz için 1 aylık süre verir.

Yukardaki fıkrada yazılı hususlar : kapsamıyan dilekçe, mahkeme karariyle reddolunur.

Tazminat istemine esas olan işlem işi hükme bağlıyan ağır ceza mahkemesince yapılmışsa, bu istemi incelemeye yetkili mahkeme, en yakın yer ağır ceza mahkemesidir."

17. 23/3/2005 tarihli ve 5320 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun Yürürlük ve Uygulama Şekli Hakkında Kanun'un "Amaç" başlıklı 1. maddesi şöyledir:

"(1) Bu Kanunun amacı, 4.12.2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun yürürlüğe konulmasına ve uygulanmasına ilişkin esas ve usûlleri belirlemektir."

18. 5320 sayılı Kanun'un "Kapsam" başlıklı 2. maddesi şöyledir:

"(1) Bu Kanun, diğer kanunlarda, yürürlükten kaldırılan 4.4.1929 tarihli ve 1412 sayılı Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununa yapılan yollamaları, Ceza Muhakemesi Kanununun yürürlüğe girmesiyle yürürlükten kaldırılan hükümleri ve bu Kanunun uygulanması için diğer kanunlarda yapılan değişiklikleri belirtir ve yürürlüğe girmesinden önce işlenmiş suçlar hakkında ne şekilde uygulama yapılacağına ve kesinleşmiş cezaların nasıl infaz edileceğine ilişkin bazı usul hükümlerini kapsar."

19. 5320 sayılı Kanun'un "Koruma tedbirleri nedeniyle tazminat" başlıklı 6. maddesi şöyledir:

"(1) Ceza Muhakemesi Kanununun 141 ilâ 144 üncü maddeleri hükümleri, 1 Haziran 2005 tarihinden itibaren yapılan işlemler hakkında uygulanır.

(2) Bu tarihten önceki işlemler hakkında ise, 7.5.1964 tarihli ve 466 sayılı Kanun Dışı Yakalanan veya Tutuklanan Kimselere Tazminat Verilmesi Hakkında Kanun hükümlerinin uygulanmasına devam olunur."

20. 5320 sayılı Kanun'un "Yürürlükten kaldırılan kanunlar" başlıklı 18. maddesi şöyledir:

"(1) 1 Haziran 2005 tarihi itibarıyla;

a) 4.4.1929 tarihli ve 1412 sayılı Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu,

b) 8.6.1936 tarihli ve 3005 sayılı Meşhud Suçların Muhakeme Usulü Kanunu,

c) 7.5.1964 tarihli ve 466 sayılı Kanun Dışı Yakalanan veya Tutuklanan Kimselere Tazminat Verilmesi Hakkında Kanun,

d) 30.7.1999 tarihli ve 4422 sayılı Çıkar Amaçlı Suç Örgütleriyle Mücadele Kanunu,

Bütün ek ve değişiklikleriyle birlikte yürürlükten kaldırılmıştır.

(2) Bu Kanunun 6, 8 ve 12 nci maddelerinde öngörülen yürürlük ve uygulamaya ilişkin hükümler saklıdır."

21. 5271 sayılı Kanun'un "Tazminat istemi" başlıklı 141. maddesinin (1) numaralı fıkrasının ilgili kısmı şöyledir:

"Suç soruşturması veya kovuşturması sırasında;

a) Kanunlarda belirtilen koşullar dışında yakalanan, tutuklanan veya tutukluluğunun devamına karar verilen,

...

e) Kanuna uygun olarak yakalandıktan veya tutuklandıktan sonra haklarında kovuşturmaya yer olmadığına veya beraatlerine karar verilen,

...

Kişiler, maddî ve manevî her türlü zararlarını, Devletten isteyebilirler.

...

Birinci fıkrada yazan hâller dışında, suç soruşturması veya kovuşturması sırasında kişisel kusur, haksız fiil veya diğer sorumluluk hâlleri de dâhil olmak üzere hâkimler ve Cumhuriyet savcılarının verdikleri kararlar veya yaptıkları işlemler nedeniyle tazminat davaları ancak Devlet aleyhine açılabilir.

..."

2. Yargıtay Kararları

22. Yargıtay 12. Ceza Dairesinin 12/12/2022 tarihli ve E.2021/5845, K.2022/9820 sayılı kararının ilgili kısmı şu şekildedir:

"...5320 sayılı Kanunun 6. maddesindeki Ceza Muhakemesi Kanununun 141 ila 144. madde hükümlerinin 1 Haziran 2005 tarihinden itibaren yapılan işlemler hakkında uygulanacağı, bu tarihten önceki işlemler hakkında ise, 07.05.1964 tarihli ve 466 sayılı Kanun Dışı Yakalanan veya Tutuklanan Kimselere Tazminat Verilmesi Hakkında Kanun hükümlerinin uygulanmasına devam olunacağının belirtilmiş olması karşısında; davacının 26.05.2005-31.05.2005 tarihleri arasındaki süre için uygulanan gözaltı ve tutukluluk tedbiri için uygulanması gereken 466 sayılı Kanunda zamanaşımı nedeniyle tazminat hakkı düzenlenmediği için tazminat talebinin reddinde bir isabetsizlik görülmemiş..."

23. Yargıtay 12. Ceza Dairesinin 28/2/2023 tarihli ve E.2021/6814, K.2023/604 sayılı kararının ilgili kısmı şu şekildedir:

"... Davacının talebine konu 5271 sayılı Kanunun 141 inci maddesinin birinci fıkrasının (c), (i), (j) bentlerinde düzenlenen tazminat istenebilecek hallerin tedbir tarihinde yürürlükte bulunan 466 sayılı Kanunun birinci maddesinin (1)-(6) fıkralarında düzenlenmemiş olması, davacının tutuklandığı suç nedeniyle yapılan yargılama sonucu davanın zamanaşımı nedeniyle düşmesine karar verilmesi, yine 466 sayılı Kanunda kanun dairesinde yakalandıktan veya tutuklandıktan sonra yalnızca hakkında kovuşturma yapılmasına veya son soruşturmanın açılmasına yer olmadığına veya beraatlerine veya ceza verilmesine yer olmadığına karar verilenlerin tazminat isteyebileceklerinin hüküm altına alınması nedeniyle tazminat isteme koşullarının gerçekleşmediğinin kabul edilmesinde isabetsizlik bulunmadığından davacı vekilinin bu konudaki temyiz sebepleri yerinde görülmemiştir..."

B. Uluslararası Hukuk

24. Avrupa İnsan Hakları Komisyonu (Komisyon) Usanmaz/Türkiye (B. No: 31859/96, 9/12/1997) kararında yargı yetkisinin kabul edildiği 28/1/1987 tarihinden önce gerçekleşen tutmalar yönünden Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (Sözleşme) 5. maddesinin (5) numaralı fıkrasında öngörülen tazminat hakkına ilişkin tespitlerde bulunmuştur. Komisyon,

Sözleşme'nin 5. maddesinin (5) numaralı fıkrası kapsamında tazminat talep edilebilmesi için aynı maddedeki diğer fıkralara aykırılık taşıyan bir tutmanın tespitinin gerektiğini ve bu tespitin tazminat hakkının ön koşulu olduğunu ifade etmiştir (Wassink/Hollanda, B. No: 12535/86, 27/9/1990, § 38). Komisyonun zaman bakımından yetkisinin başladığı tarihten önce gerçekleşen ve Sözleşme'nin 5. maddesine aykırılık taşıdığı iddia edilen müdahalelerin incelenmesinin mümkün olmadığına dikkat çekilerek ihlal tespiti yapılamayan durumlarda bunlara dayanılarak ileri sürülen tazminat hakkının da incelenemeyeceği sonucuna ulaşılmıştır. Söz konusu başvuruda tazminat hakkının dayandığı tutmanın 5. madde yönünden incelenmesinin zaman bakımından yetkisizlik nedeniyle mümkün olmadığına ve başvurucunun tazminat hakkı yönünden ilettiği şikâyetlerin kabul edilemez olduğuna karar verilmiştir (benzer yöndeki kararlar için bkz. C.T.U./Türkiye, B. No: 26396/95, 16/4/1998; Yalman ve diğerleri/Türkiye, B. No: 36110/97, 30/3/2000).

V. İNCELEME VE GEREKÇE

25. Anayasa Mahkemesinin 1/10/2025 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları ve Bakanlık Görüşü

26. Başvurucu, ceza davasında zamanaşımı nedeniyle düşme kararı verilmesini müteakip 9/4/1984-10/8/1985 tarihleri arasında uygulanan gözaltı ve tutuklama tedbirlerinden kaynaklanan zararlarının tazmini için açtığı tazminat davasının reddine karar verilmesinden yakınmakta, karar nedeniyle kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğini ileri sürmektedir.

27. Bakanlık görüşünde, başvurunun kabul edilebilirlik koşullarını taşıması hâlinde gerçekleştirilecek incelemede Anayasa ve mevzuat hükümleri doğrultusunda somut olayın kendine özgü koşullarının gözönüne alınması gerektiği bildirilmiştir.

B. Değerlendirme

28. Başvurucu 9/4/1984-10/8/1985 tarihleri arasındaki gözaltı ve tutuklama tedbiri yönünden açtığı tazminat davasının reddedilmesinden şikâyet etmiştir.

29. Başvuru, kişi hürriyeti ve güvenliği hakkı kapsamında incelenmiştir.

30. Başvurucunun şikâyetlerinin özü, yargılama sonunda düşme kararı verilmesine müteakip haksız olarak uygulandığını iddia ettiği gözaltı ve tutuklama tedbiri nedeniyle açılan tazminat davasının reddedilmesine dayanmaktadır.

31. Anayasa'nın 19. maddesinin birinci fıkrasında, herkesin kişi hürriyeti ve güvenliği hakkına sahip olduğu ilke olarak konduktan sonra ikinci ve üçüncü fıkralarında şekil ve şartları kanunda gösterilmek kaydıyla kişilerin özgürlüğünden mahrum bırakılabileceği durumlar sınırlı olarak sayılmıştır. Maddenin dördüncü, beşinci, altıncı, yedinci ve sekizinci fıkralarında kişi hürriyeti ve güvenliği hakkına müdahalede bulunan kişilere tanınan güvencelere ilişkin düzenlemelere yer verilmiştir (Safkan Aydoğdu [2. B.], B. No: 2014/7498, 5/4/2017, § 43).

32. Anayasa'nın 19. maddesinin dokuzuncu fıkrasında ise bu esaslar dışında bir işleme tabi tutulan kişilerin uğradıkları zararların tazminat hukukunun genel prensiplerine göre devlet tarafından ödeneceği ifade edilmiştir. Anılan fıkrada yer alan "bu esaslar dışında bir işleme tâbi tutulan kişiler" tabiri ile maddenin diğer tüm fıkralarında belirtilen kurallara aykırı bir

işleme tabi kılınmanın kişiye tazminat hakkı doğurduğu belirtilmiştir. Buna göre maddenin ikinci veya üçüncü fıkralarında belirtilen durumlara aykırı şekilde kişi hürriyeti ve güvenliği hakkına müdahalede bulunulması ya da kişi hürriyeti ve güvenliği hakkına müdahale edilen kimsenin maddenin dördüncü, beşinci, altıncı, yedinci ve sekizinci fıkralarındaki güvencelerden yararlandırılmaması hâlinde uğranılan zararlar devlet tarafından ödenecektir (Safkan Aydoğdu, § 44).

33. Anayasa Mahkemesinin Anayasa'nın 19. maddesinin dokuzuncu fıkrasında güvence altına alınan tazminat hakkının ihlal edilip edilmediğini belirleyebilmesi için öncelikle başvurucunun anılan maddenin diğer fıkralarında belirtilen esaslar dışında bir işleme tabi tutulup tutulmadığını incelemesi gerekmektedir. Yapılacak bu inceleme sonucunda başvurucunun Anayasa'nın 19. maddesinin ilk sekiz fıkrasında belirtilen esaslara aykırı bir işleme tabi tutulduğu ve bu kapsamda uğradığı zararın devlet tarafından tazminat hukukunun genel prensiplerine göre ödenmediği tespit edilirse Anayasa'nın 19. maddesinin dokuzuncu fıkrasında güvence altına alınan tazminat hakkının ihlali söz konusu olabilecektir (Safkan Aydoğdu, § 45).

34. Başvurucu 9/4/1984-10/8/1985 tarihleri arasındaki tutmanın hukuka aykırılığından şikâyetçidir. Konuya ilişkin mevzuat yanında Yargıtayın konuya dair kararları gereğince başvurucunun tazminat davasının 466 sayılı Kanun uyarınca ele alınması gerektiği anlaşılmaktadır (bkz. §§ 15-23). Başvurucunun uygulanan gözaltı ve tutuklama tedbirlerine ilişkin tazminat istemi 466 sayılı Kanun uyarınca zamanaşımı nedeniyle düşme kararı verilmesi hâlinde tazminat isteminin öngörülmediği gerekçesiyle Ağır Ceza Mahkemesi tarafından reddedilmiştir (bkz. § 11). Ağır Ceza Mahkemesinin ilgili ve yeterli gerekçeyle verdiği davanın reddine ilişkin kararda açık bir keyfîlik de tespit edilememiştir.

35. Açıklanan gerekçelerle kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

VI. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde BIRAKILMASINA 1/10/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

HÜSNÜ DÜNDAR VE DİĞERLERİ

B. No: 2023/17929 | Karar tarihi: 01.10.2025

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2023/17929

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

HÜSNÜ DÜNDAR VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2023/17929)

Karar Tarihi: 1/10/2025

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Rıdvan GÜLEÇ Ömer ÇINAR Metin KIRATLI

Raportör : Ayça GANİDAĞLI DEMİRCİ

Başvurucular : Hüsnü DÜNDAR ve diğerleri

Vekili : Tarık DÜNDAR

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, kamulaştırma bedelinin değer kaybına uğratılması ve yargılamanın uzun sürmesi nedeniyle mülkiyet hakkı ile makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir. Başvurular, süresinde yapılmıştır. Komisyon tarafından başvurucuların adli yardım talebinin kabulü ile başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

2. Ekli listenin (B) sütununda bulunan başvuruların 2023/17929 numaralı başvuru ile birleştirilmesine karar verilmesi gerekir.

A. Kamulaştırma Bedelinin Değer Kaybına Uğratılması Nedeniyle Mülkiyet Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

3. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Ali Şimşek ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2014/2073, 6/7/2017), Mehmet Akdoğan ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2013/817, 19/12/2013), Kadir Çakar ([1. B.], B. No: 2015/18908, 21/3/2018), Hanım Çeyiz ve Mehmet Gündüz ([1. B.], B. No: 2015/19289, 17/7/2018), Türkan Poyraz ([1. B.], B.

No: 2015/15388, 13/9/2018) ve Emine Dilek Onaran ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2017/19987, 12/2/2020) kararlarında kamulaştırma bedellerinin ve kamulaştırmasız el atma karşılığında hükmedilen tazminatların enflasyon karşısında değer kaybına uğratılmasına veya uğratılarak ödenmesine ilişkin şikâyetleri inceleyerek uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede kamulaştırma bedellerinin ve kamulaştırmasız el atma karşılığında hükmedilen tazminatların enflasyon karşısında önemli ölçüde değer kaybına uğratılmasının veya uğratılarak ödenmesinin başvuruculara şahsi olarak aşırı ve olağan dışı bir külfet yüklediğini belirterek mülkiyet hakkının ihlal edildiği sonucuna ulaşmıştır. Somut başvuruda da anılan kararlarda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

4. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

B. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

5. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Veysi Ado ([GK], B. No: 2022/100837, 27/4/2023) kararında uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede Anayasa Mahkemesi 9/1/2013 tarihli ve 6384 sayılı Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine Yapılmış Bazı Başvuruların Tazminat Ödenmek Suretiyle Çözümüne Dair Kanun'un geçici 2. maddesinde 28/3/2023 tarihli ve 7445 sayılı Kanun'un 40. maddesi ile yapılan değişikliğe göre 9/3/2023 tarihi (bu tarih dâhil) itibarıyla derdest olan yargılamaların makul sürede sonuçlandırılmadığı iddialarıyla yapılan başvurulara ilişkin olarak Tazminat Komisyonuna başvuru yolu tüketilmeden yapılan başvurunun incelenmesinin bireysel başvurunun ikincil niteliği ile bağdaşmayacağı neticesine varmıştır. Somut başvuruda da anılan kararda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

6. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

7. Başvurucular; ihlalin tespiti ile maddi ve manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

8. Kamulaştırma bedelinin değer kaybetmesi nedeniyle tespit edilen mülkiyet hakkı ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100). Diğer taraftan ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli bir giderim sağlayacağı anlaşıldığından tazminat taleplerinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvuruların BİRLEŞTİRİLMESİNE,

B. 1. Kamulaştırma bedelinin değer kaybına uğratılması nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

C. Kamulaştırma bedelinin değer kaybına uğratılması nedeniyle Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

D. Kararın bir örneğinin mülkiyet hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere ekli listenin (G) sütununda yer verilen mahkemelere GÖNDERİLMESİNE,

E. Başvuruculara tazminat taleplerinin REDDİNE,

F. Ekli listenin (F) sütununda yer alan vekâlet ücretinin ekli listede gösterildiği şekliyle ÖDENMESİNE,

G. Ödemenin kararın tebliğini takiben başvuruculara Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal faiz UYGULANMASINA,

H. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 1/10/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

BÜLENT MUMAY

B. No: 2023/18753 | Karar tarihi: 01.10.2025

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2023/18753

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

BÜLENT MUMAY BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2023/18753)

Karar Tarihi: 1/10/2025

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Rıdvan GÜLEÇ Ömer ÇINAR Metin KIRATLI

Raportör : Yusuf KARABULAK

Başvurucu : Bülent MUMAY

Vekili : Av. Veysel OK

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, bir televizyon programında sarf edilen sözler sebebiyle açılan manevi tazminat davasının reddedilmesinin şeref ve itibarın korunması hakkını ihlal ettiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucu, ulusal ve uluslararası medya ve basın kuruluşlarında çalışan bir gazeteci olduğunu belirtmektedir. Davalılardan D.R.T. A.Ş., ulusal ölçekte yayın yapan 24 TV (Kanal/Televizyon Kanalı) isimli televizyon kanalının sahibidir. Davalılardan B.S., Kanalın sorumlu müdürüdür. Diğer davalılar M.Ç. ve H.G. ise gazeteci yazar olarak olarak tanınmakta ve aynı zamanda Kanalda yayımlanan "Günün Manşeti" (Program/Televizyon Programı) isimli programın yorumculuğunu yapmaktadır.

3. Programın 27/4/2020 tarihli yayınında içinde başvurucunun ismi de anılarak şu ifadelere yer verilmiştir:

"[M.Ç.]: Bak ben sana şunu söyleyeyim [B.G.], [N.M.], Bülent Mumay şu bu bunlar Alman Konsolosluğundan çıkmayan tiplerdir bütün etkinliklerine katılırlar ederler falan ederler filan ederler dolayısıyla tahminim bunu hakaret olsun diye söylemiyorum

[H.G.]: Bunlar ülkeyi değiştiremeyecek belki ne nedir yani hedef ne

[M.Ç.]: Ya bu şuna benziyor yani o kurtuluş savaşı dönemlerinde ondan sonra Amerikan mandasını Avrupa mandasını Alman mandasını kabul edelim ancak böyle refaha ulaşırız diyen tipler vardı ya bu tipler de işte

[H.G.]: Damızlık erkek getirelim diyenler de bu tiplerdi işte

[M.Ç.]: [B.G.], [N.M.], Bülent Mumay, [İ.S.] tamam mı bunlar da Alman mandası üzerinden Türkiye'nin refaha mutluluğa ereceğine inanan tipler dolayısıyla yoldan gönüllü çıkmış ve bu uğurda kendilerini feda eden tipler Almanya da bunlara bakıyor bak işsiz kaldığı günlerde bunlara iş veriyor ondan sonra maaşlarını veriyor şunu yapıyor bunu ediyor falan dolayısıyla bunları bir şekilde kullanmaya devam ediyor."

4. Başvurucu 27/4/2020 tarihinde televizyon kanalının sosyal medya hesabından yayımlanan bahsi geçen konuşmaların yer aldığı videoyu alıntılayarak bir gönderi paylaşmıştır. Paylaşım şu şekildedir:

"Şu videoda saçı daha çok olan arkadaş, Alman Konsolosluğu'ndaki davette tam arkamdaydı :)) Sabahında beni Alman ajanı ilan eden, akşamında iştahla açık büfeden yemek dolduruyordu tabağına... Hakikaten yüzsüzlüğün sınırı yok, haysiyet yoksunluğunun da..."

5. M.Ç. ise bu paylaşımın altına "Saçı benden daha uzun arkadaş!! Konsolosun davetine icabet ettiğimi, daha önceki programlarimda da söyledim. Konsolos konusurken, salyanızın yercekimine mağlup olmasini görünce güzelim açık büfeden yiyemedim bile. Haysiyet filan size uzak kelimeler. Kasmayın boşuna." şeklinde yorum yazmıştır.

6. 28/4/2020 tarihli Program yayınında ise M.Ç. ve H.G. şu ifadeleri kullanmıştır:

"[M.Ç.]: [Y.Ö.] modeli ayrı bir model bir de bu modelin farklı versiyonları ki bunların ortak buluştukları nokta [E.] gitsin [A.] gitsin Türkiye'ye ne olursa olsun modeli bunlar. [Y.Ö.] bu yoldan yürüyor bir de farklı yoldan yürüyenler var mesela Alman kanalına girerek oradan yürüyenler var kim bunlar bunları biz Gezi'de de gördük ondan sonra diğer ne kadar böyle hani hakikaten birlik olmamız gereken mevzular varsa ayrıştırıcı yaptığı işlerde de kim bunlar ben şunları söyledim dünkü yayınımda (…) Alman Konsolosluğu yeni göreve atanmış (…) çağırdılar (…) gittim gittiğimde Bülent Mumay'ı [B.G.yi], [N.M.yi](…) gördüm orada ve yani hani konsolosluğun ağzının içine düşecekler (…) gittik ertesi sabah da yayında ne gördüğümü anlattım ertesi sabah şimdi bunlar lafı farklı taraflarından anladıkları için sabah işte beni ajan ilan eden diyor Bülent Mumay atmış Bülent Mumay'ın da kim olduğunu izleyici biliyor ama bir kere daha hatırlatmak babında söylüyorum ajan falan ilan etmedim ben bunları çünkü ajanlık

[H.G.]: belli bir kapasite…

[M.Ç.]: …bir kapasite gerektiren bir iştir…

[H.G.]: …kalibre kapasite…

[M.Ç.]: Kalibre kapasite gerektiren bir iştir…

[H.G.]: …aura hepsi lazım

[M.Ç.]: …aynen sizler Bülent Mumaylar ondan sonra diğer avenesi falan bunlar çapsız oldukları için bunlar ancak peçete vazifesi görebilirler eleman olurlar muhbir olurlar bu işlerle ilgili beşinci kol faaliyetinde side effect dediğiniz yan unsurlar olabilirler ki bir dönemde oldu şu anda da zaten kenara atmış vaziyetteler siz gidin şu alman kanallarında

sosyal medyadaki falan biraz uğraşın yarın bir gün ihtiyaç olursa yine peçete vazifesi görürsünüz demeye getiriyorlar kenardalar dün bunu anlattım (…) bu Bülent Mumay, [N.M.] falan

[H.G.]: bunlar satarlar hükümeti

[M.Ç.]: Yani salyaları yerçekimine direnemiyordu konsolos konuşurken bir de diyor ki o benim arkamdaydı ben gördüm ensesinde gözleri var Bülent Mumay'ın herhalde orda yemeği götürüyordu ulan ağzından düşen salyalardan dolayı midem bulandı iki lokma bir şey de yiyemedik açık büfeden

(…)

[M.Ç.]: Şimdi sabahında Alman ondan sonra bizi ajanı ilan eden akşamına da kokteyle gelen falan diyerek Bülent Mumay aklı sıra kuş kadar beyniyle şey yapmaya çalışıyor mevzuyu işte oradan açık büfeden yiyordu ya sorun bu değil ki sorun sizin Almanya'ya bu kadar bitişik yanaşık düzende yürümeniz

(…)

[M.Ç.]: Hiç böyle Bülent Mumay'mış [N.M.]müş falan filan bunlar vız gelir tırıs gider çok da ciddiye alınacak tipler değil ama damarlarına bastığımız zaman bu alman malman ekolü onlar adına çalışıyor olduklarını hatırlattığımız zaman kimliklerini ifşa etmekten dolayı bozuluyorlar valla hani size rahatsızlık vermeyi sürdüreceğiz. Hiç öyle köpeksiz köyde değneksiz gezmeye alışmışsınız zamanında yok artık öyle bir dünya öyle bir Türkiye de söz konusu değil yapmış olduğunuz her türlü hareketin hesabını bu devlete vereceksiniz kardeşim. Hiç öyle onun suyuna giderek onun bilmem kayığına binerek öbürünün beşinci kol faaliyetine falan destekte bulunarak falan ondan sonra bir de üstüne üstlük tarafsız bağımsız objektif gazeteci pozlarına bürünerek öyle caka satamayacaksınız. Bu ülkede yapamıyorsunuz da zaten yani bulunduğunuz yer düştüğünüz durum zaten gözler önünde. Bir zamanlar Gezi'yi Hürriyet'in ondan sonracıma amiral gemisinde tırnak içerisinde yönetirken yapmış olduğunuz beşinci kol faaliyetlerini artık yapamamanın da işe yaramaz olduğunuzun da göstergesidir şu anda bulunduğunuz durum yer aldığınız mevki.

[H.G.]: Biraz da kifayetsiz işte biraz da eziklik kompleksi var bir de o da var ezilmişlikle itilmişlik [N.]in dediği gibi.

[M.Ç.]: Aynen öyleler yani hani çok bile çok bile bu ülkede çok bile şey gördüler bunlar.

[H.G.]: Sosyal medyada konuşuluyor diye konuşuyoruz yoksa değmez bile"

7. Ayrıca Programın 29/4/2020 tarihli yayınında başvurucu hakkında şu ifadeler kullanılmıştır:

"[M.Ç.]: tabi bu ülkede kontrol altına alınabilecek virüsler var kontrol altına alınamayacak virüsler var (…) şimdi bu virüsler yani yok edilemeyecek ama zayıflatabilecek virüslerden bolca bulunuyor Türkiye'de. Şimdi korona virüsü bir şekilde zayıflatıldığı anda bunlar hemen devreye girip ondan sonra yeniden virüsün liderliğini ele almak için gayret sarf ediyorlar. Kimlerden bahsediyorum, elbette ki isim vererek konuşuyoruz. Bülent Mumay gibi [N.M.] gibi bu [İ.S.] gibi [B.Y.] (…) bunlar virüs yaymaya yoğun bir şekilde devam ediyorlar."

8. Söz konusu ifadeler sebebiyle başvurucu; İstanbul 22. Asliye Hukuk Mahkemesinde (Mahkeme) 10.000 TL bedelli manevi tazminat davası açmıştır. Mahkeme, Programda kullanılan ifadelerin açıkça hakaret içerdiği ve başvurucunun kişilik haklarını ihlal ettiğini

belirterek davalılar aleyhine 5.000 TL manevi tazminata hükmetmiştir. Gerekçeli kararın ilgili kısmı şu şekildedir:

"… programda söylenen söz ve yazıların tümü ile incelenmesinde eleştiri sınırlarının aşıldığı, programda 'yani salyaları yerçekimine direnemiyordu konsolos konuşurken bir de diyor ki o benim arkamdaydı ben gördüm ensesinde gözleri var Bülent Mumay'ın herhalde orda yemeği götürüyordu ulan ağzından düşen salyalardan dolayı midem bulandı iki lokma bir şey de yiyemedik açık büfeden' şeklinde sözler sarf ettikleri anlaşılmış olup kullanılan ifadelerin davacının onur ve saygınlığını zedeleyici, kişilik haklarına saldırı niteliğinde olduğu, eleştiri ve ifade özgürlüğü sınırlarının aşıldığı kanaatine varılmış olup olayda manevi tazminat ödetilmesi için gerekli yasal şartların mevcut olması…

…söz konusu programda ifade edilen dava konusu sözlerin ifade özgürlüğü kapsamında değerlendirilmesine yasal olanak bulunmadığı, zira öz - biçim dengesinin de ihlal edilmiş olduğu, sözlerin insana yakışmayan benzetme şeklinde olup davacıya açıkça hakaret içerdiği ve kişilik haklarının ihlal edildiği anlaşılmak[tadır]."

9. Tarafların istinaf kanun yoluna başvurması üzerine İstanbul Bölge Adliye Mahkemesi 4. Hukuk Dairesi (Bölge Adliye Mahkemesi) basın özgürlüğü ile kişilik değerlerinin çatışması durumunda temel ölçütün kamu yararı olduğuna değinmiş ve basının işlevini yerine getirirken yayının gerçek olması, kamu yararı bulunması, toplumsal ilginin varlığı, konunun güncelliğinin gözetilmesi, haberi verirken özle biçim arasındaki denge kurulması ilkelerini taşıması gerektiğini belirtmiştir. Bunun yanında ifade özgürlüğünün sadece lehte olan veya muhalif sayılmayan veya ilgilenmeye değmez görülen haber veya fikirler için değil aynı zamanda muhalif olan, çarpıcı gelen veya rahatsız eden haberler veya fikirler için de uygulandığını vurgulamıştır. Sonuç olarak davaya konu yayını bir bütün olarak değerlendirerek, davalıların programda sarf ettiği ifadelerin ağır eleştiri niteliğinde olduğu, sözlerin kaba, incitici, nezaket dışı sözler olduğu, kişilik haklarına saldırı boyutuna varmadığı, basın ve ifade özgürlüğü kapsamında kaldığı gerekçesiyle davalıların istinaf başvurusunun kabulüne, ilk derece mahkemesinin kararının kaldırılmasına ve manevi tazminat davasının reddine kesin olarak hükmetmiştir.

10. Başvurucu, nihai hükmü 17/2/2023 tarihinde öğrendikten sonra 10/3/2023 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

11. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

12. Başvurucu; yargılamaya konu olan yayınlarda kişilik haklarına saldırıldığını, Bölge Adliye Mahkemesinin tazminat talebini reddetmesi sebebiyle kişi dokunulmazlığının, maddi ve manevi varlığın korunması ve geliştirilmesi hakkının ve özel ve aile hayatına saygı hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

13. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde; mevcut başvuruda çatışan iki değer arasında (ifade ve basın özgürlüğü ile şeref ve itibar hakkı) adil denge kurulup kurulmadığı, başvurucunun maddi ve manevi varlığın korunması ve geliştirilmesi hakkının ihlal edilip edilmediği konusunda Anayasa Mahkemesi tarafından yapılacak incelemede Anayasa ve mevzuat hükümleri doğrultusunda somut olayın kendine özgü koşullarının gözönüne alınması gerektiği belirtilmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı başvuru formundaki iddialarını yinelemiştir.

14. Başvurucunun iddialarının Anayasa'nın 17. maddesinde düzenlenen şeref ve itibarın korunması hakkı kapsamında incelenmesi gerektiği değerlendirilmiştir.

15. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan şeref ve itibarın korunması hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

16. Somut olayda başvurucunun şeref ve itibarının korunması hakkı ile davalıların basın ve ifade özgürlüğünün çatıştığı görülmektedir. Devletin bireylerin maddi ve manevi varlığının korunması ile ilgili pozitif yükümlülükleri çerçevesinde şeref ve itibarın korunması hakkı ile davalıların Anayasa'da güvence altına alınmış olan ifade özgürlüğünden yararlanma hakkı arasında adil bir denge kurması gerekir. Bu kapsamda dengeleme yapılırken kullanılması gereken ölçütler genel olarak şunlardır:

i. İfadelerin kim tarafından dile getirildiği (Nihat Zeybekci [1. B.], B. No: 2015/5633, 8/5/2019, § 29; Kemal Kılıçdaroğlu [1. B.], B. No: 2014/1577, 25/10/2017, § 59),

ii. Hedef alınan kişinin kim olduğu, ünlülük düzeyi ve önceki davranışları yanında katlanması gereken eleştirinin sınırlarının sade bir vatandaşa göre daha geniş olup olmadığı (hedef alınan kişinin kamusal yetki kullanan bir görevli olması nedeniyle yapılan değerlendirmelerin bulunduğu kararlar için bkz. Ali Suat Ertosun (7) [2. B.], B. No: 2014/1416, 15/10/2015, § 36; Zübeyde Füsun Üstel ve diğerleri [GK], B. No: 2018/17635, 26/7/2019, §§ 128, 129; Nilgün Halloran [2. B.], B. No: 2012/1184, 16/7/2014, § 45; İlhan Cihaner (2) [1. B.], B. No: 2013/5574, 30/6/2014, § 82; Kadir Sağdıç [GK], B. No: 2013/6617, 8/4/2015, §§ 60-66; hedef alınan kişinin siyasetçi olması nedeniyle yapılan değerlendirmelerin bulunduğu kararlar için bkz. Bekir Coşkun [GK], B. No: 2014/12151, 4/6/2015, §§ 66, 67; Ergün Poyraz (2) [GK], B. No: 2013/8503, 27/10/2015, § 56; Kemal Kılıçdaroğlu, §§ 59-61),

iii. İfadelerin genel yarara ilişkin bir tartışmaya katkı sağlayıp sağlamadığı, kamuoyu ile diğer kişilerin düşünce açıklamaları karşısında sahip oldukları hakların ağırlığı (Bekir Coşkun, § 69; Çetin Doğan (2) [GK], B. No: 2014/3494, 27/2/2019, § 62; Ergün Poyraz (2), § 56; Kadir Sağdıç, §§ 60-66; İlhan Cihaner (2), §§ 66-73; Nihat Zeybekci, § 32),

iv. Kamuoyu bilgilendirme değeri, toplumsal ilginin varlığı ve konunun güncel olup olmadığı (Seray Şahiner Özkan [1. B.], B. No: 2016/6439, 9/6/2021, § 44; İbrahim Okur (2) [1. B.], B. No: 2018/12363, 26/5/2021, § 28),

v. Şikâyetçinin kendisine yöneltilen ifadelere cevap verme olanağının bulunup bulunmadığı (Temel Coşkun [1. B.], B. No: 2017/1632, 29/1/2020, § 33; Şaban Sevinç (2) [1. B.], B. No: 2016/36777, 26/5/2021, § 42; Nihat Zeybekci, § 39),

vi. İfadelerin hedef alınan kişinin hayatı üzerindeki etkisi (Ali Suat Ertosun (2) [2. B.], B. No: 2013/1592, 20/5/2015, § 33; Hüseyin Kocabıyık [1. B.], B. No: 2020/15593, 22/11/2022, § 24),

vii. Hukuki yaptırıma konu edilen ifadelerin kullanıldıkları bağlamından kopartılıp kopartılmadığı (Nilgün Halloran, § 52; Bekir Coşkun, §§ 62, 63; Önder Balıkçı [2. B.], B. No: 2014/6009, 15/2/2017, § 45; Nihat Zeybekci, § 36),

viii. Gazetecinin yaptırıma maruz kalma endişesinin başvurucu üzerinde caydırıcı etki yaratıp yaratmayacağı (benzer yöndeki değerlendirmeler için bkz. Ergün Poyraz (2), § 79); Kemal Kılıçdaroğlu (3) [2. B.], B. No: 2015/1220, 18/7/2018, § 71),

ix. Dava konusu söylemlerin maddi vakıaların açıklanması veya değer yargısı olarak nitelendirilip nitelendirilemeyeceği (Durmuş Fikri Sağlar (2) [GK], B. No: 2017/29735, 17/3/2021, § 50; Deniz Karadeniz ve diğerleri [GK], B. No: 2014/18001, 6/2/2020, §§ 48-49).

17. Anayasa Mahkemesi, başvurunun koşullarına göre yukarıda sayılan kriterlerin yargı mercilerince gerektiği gibi değerlendirilip değerlendirilmediğini denetler (Nilgün Halloran, § 44; Ergün Poyraz (2), § 56; Kadir Sağdıç, §§ 58-66; İlhan Cihaner (2), §§ 66-73). Şüphesiz ki bu denetim, başvurucu hakkındaki haberlerin -yayımlandığı bağlamdan koparılmaksızın- olayın bütünselliği içinde incelenmesini gerektirir (Nilgün Halloran, § 52; Önder Balıkçı, § 45). Anayasa Mahkemesince ortaya konulan kriterleri karşılayan değerlendirmelerin yapılmaması başvurucunun iddia ettiği üzere anayasal haklarını ihlal edecektir.

18. Uyuşmazlığın incelenmesinde, davalılarca televizyon programında başvurucuya yönelik olarak çapsız olduğu, kuş beyinli olduğu, ihtiyaç olduğunda peçete vazifesi göreceği, kontrol altına alınamayacak bir virüs olduğu şeklinde benzetmelerde bulunulmuştur. Bunun yanında katıldığı bir davette konuşmacının konuşması sırasında başvurucunun ağzından salyalarının aktığı şeklinde bir ifade de kullanılmıştır. Başvurucu, tüm bu benzetme ve nitelemeleri onur kırıcı ve küçük düşürücü söylemler olarak tazminat davasına konu etmiştir.

19. Eldeki başvuruda yukarıda yer verilen şeref ve itibarın korunmasını isteme hakkı ile ifade özgürlüğü arasındaki dengeleme ölçütlerinden; ifadelerin kim tarafından kime karşı dile getirildiği, ifadenin değer yargısı veya olgu isnadı olup olmadığı, tartışmanın kamusal bir yararının bulunup bulunmadığı ve güncelliği, ifadelerin bağlamı ile buna cevap verme imkânının gözetilmesi gerektiği değerlendirilmiştir. Somut olayda gündeme ilişkin konuların konuşulduğu bir televizyon programında gazeteci olarak bilinen davalılar tarafından, yine bir gazeteci olan başvurucuya yönelik birtakım ifadeler kullanılmıştır.

20. Mevcut başvuruda, davalıların ifade özgürlüğü hakkı ile başvurucunun şeref ve itibarının korunması hakkı arasında adil bir denge kurulmalıdır. Bu nedenle, dava konusu söylemlerin maddi vakıaların açıklanması veya değer yargısı olarak nitelendirilmesi önemlidir. Bu noktada maddi olgular ile değer yargısı arasında dikkatli bir ayrıma gidilmelidir. Maddi olgular ispatlanabilse de değer yargılarının doğruluğunu ispatlamanın mümkün olmadığı hatırda tutulmalıdır (Kadir Sağdıç, § 57; İlhan Cihaner (2), § 64).

21. Söz konusu açıklamalar bir bütün olarak değerlendirildiğinde, programın esas olarak kamuyu ilgilendiren güncel meselelere ilişkin olduğu anlaşılmaktadır. Davalıların da başvurucuya yönelik kullandığı ifadelerin bir kısmının başvurucunun geçmişten bu yana yaptığı gazetecilik anlayışıyla ilgili (bkz. §§ 3-6), diğer kısmının ise katıldığı davetteki tavırlarına yönelik izlenimlerden (bkz. § 6) ibaret olduğu görülmektedir. Bu bağlamda; gazeteci olan davalılarca, televizyon programında başvurucuya yönelik düşüncelerin çarpıcı şekilde yansıtılmaya çalışıldığı, başvurucunun yabancı bir ülkeyle olan yakın ilişkilerinden abartılı bir şekilde bahsedildiği, bir gazeteci olarak geçmişte yaptığı işlere yönelik birtakım eleştiriler getirilmek istendiği kanaati oluşmaktadır. Bunun yanında başvurucuya yönelik değer yargısı olarak kabul edilebilecek bazı benzetmelerde de bulunulduğu görülmektedir.

22. Somut olayda davalıların kullandığı ifadelerin kaba sözler olduğu, muhatabını incitici bir yönünün bulunduğu kabul edilebilir. Ancak kullanılan dil ve üslup muhatabı rahatsız etmeye elverişli olsa dahi demokratik bir toplumun zorunlu temellerinden olan ve toplumun ilerlemesi ve bireyin özgüveni için gerekli temel şartlardan birini teşkil eden ifade özgürlüğünün sadece kabul gören veya zararsız yahut kayıtsızlık içeren bilgiler ya da fikirler için değil aynı zamanda kaba, şok edici veya rahatsız edici olanlar için de geçerli olduğu

Anayasa Mahkemesince pek çok kez vurgulanmıştır (Hüseyin Kocabıyık, § 23; Emin Aydın (2) [2. B.], B. No: 2013/3178, 25/6/2015, § 35; Bekir Coşkun, § 52). Üstelik somut olayda tanınmış bir gazeteci olan başvurucunun konumu gereği davalılara cevap verme ve cevabını kamuoyunda geniş kitlelere ulaştırma imkânına sahip olduğu, nitekim başvurucunun bu imkânını da kullandığı (bkz. § 4) gözetilmelidir (Hüseyin Kocabıyık, § 24; Bilal Uçar [1. B.], B. No: 2019/10122, 21/9/2022, § 21). Dahası konumu gereği başvurucunun kabul edilebilir eleştiri sınırlarının sade bir vatandaş ile karşılaştırıldığında daha geniş olduğunda da kuşku yoktur (Burak Akbay (2) [1. B.], B. No: 2020/1322, 8/2/2023, § 15).

23. Anayasa Mahkemesi, pek çok kararında ifade özgürlüğünün bir dereceye kadar abartıya ve hatta kışkırtmaya izin verecek şekilde geniş yorumlanması gerektiğini kabul etmiştir (Ali Suat Ertosun [1. B.], B. No: 2013/1047, 15/4/2015, § 66; Zübeyde Füsun Üstel ve diğerleri, § 102). Somut olayda, televizyon programında dile getirilen ifadelerin özellikle bir dereceye kadar başvurucuyu kışkırtmaya yönelik olduğu anlaşılmaktadır. Öte yandan Anayasa Mahkemesi veya yargı mercileri, gazetecilik mesleğinin nasıl yapılması gerektiğini ve gazetecilerin haber verme tekniğini belirleyemez. Bir düşüncenin en iyi hangi üslup ve biçimle aktarılacağına ancak bizzat düşünceyi dile getirenler karar verebilir. Bu bağlamda Anayasa'nın 26. maddesinin sadece ifade edilen haber ve fikirlerin içeriğini değil fakat aynı zamanda bunların nakledilme biçimlerini de koruduğu hatırda tutulmalıdır (bkz. Ali Suat Ertosun, § 66).

24. İlk derece mahkemesinin başvurucu lehine tazminat verilmesine ilişkin kararını kaldıran Bölge Adliye Mahkemesi, davalıların açıklamalarının ağır eleştiri niteliğinde olduğuna, kişilik haklarına saldırı boyutuna varmadığına, basın ve ifade özgürlüğü kapsamında kaldığına kanaat getirmiştir (bkz. § 9). Bu durumda; Anayasa Mahkemesince ortaya konulan ölçütler gözetilerek ifade ve basın özgürlüğü ile şeref ve itibarın korunması hakkı arasında adil bir denge kurmaya çalışan Bölge Adliye Mahkemesinin başvurucunun manevi tazminat talebinin reddine yönelik verdiği kararda ifade özgürlüğüne yapılan müdahale için ilgili ve yeterli bir gerekçe ortaya koyduğu, devletin başvurucunun şeref ve itibarının korunması hakkı bağlamındaki pozitif yükümlülüklerine aykırı davranmadığı sonucuna varılmıştır.

25. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 17. maddesinde güvence altına alınan şeref ve itibarın korunması hakkının ihlal edilmediğine karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Şeref ve itibarın korunması hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 17. maddesinde güvence altına alınan şeref ve itibarın korunması hakkının İHLAL EDİLMEDİĞİNE,

C. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde BIRAKILMASINA,

D. Kararın bir örneğinin bilgi için İstanbul 22. Asliye Hukuk Mahkemesi (E.2020/112, K.2021/115) ile Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 1/10/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

NURTEN ALEMDAR

B. No: 2023/63248 | Karar tarihi: 01.10.2025

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2023/63248

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

NURTEN ALEMDAR BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2023/63248)

Karar Tarihi: 1/10/2025

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Rıdvan GÜLEÇ Ömer ÇINAR Metin KIRATLI

Raportör : Muzaffer KORKMAZ

Başvurucu : Nurten ALEMDAR

Vekili : Av. Metin EVREN

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru; tutukluluğun makul süreyi aşması nedeniyle kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının, kovuşturma sürecinin uzun sürmesi nedeniyle de makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

2. Başvurucu, Ankara Batı Cumhuriyet Başsavcılığınca (Başsavcılık) yürütülen bir soruşturma kapsamında gözaltına alınmıştır.

3. Başsavcılık, başvurucuyu suç işlemek amacıyla örgüt kurma ile uyuşturucu veya uyarıcı madde ithal etme suçlarından tutuklanması talebiyle Ankara Batı 1. Sulh Ceza Hâkimliğine (Hâkimlik) sevk etmiştir. Hâkimlik 4/10/2021 tarihinde başvurucunun anılan suçlardan tutuklanmasına karar vermiştir.

4. Başsavcılık 1/9/2022 tarihli iddianame ile başvurucu ve diğer şüpheliler hakkında tutuklama kararına konu olan suçlardan cezalandırılmaları talebiyle aynı yer ağır ceza mahkemesinde kamu davası açmıştır.

5. Ankara Batı 3. Ağır Ceza Mahkemesi 22/9/2022 tarihli tensip duruşmasında yetkisizlik kararı vermiş ve başvurucunun tutukluluğunu devam ettirmiştir.

6. Devam eden süreçte farklı mahkemelerden yetkisizlik kararı çıkmış, son olarak Mersin 3. Ağır Ceza Mahkemesi yetkisizlik kararıyla birlikte başvurucunun tutukluluğunun devamına karar vermiştir. Başvurucunun bu karara itirazı Mersin 4. Ağır Ceza Mahkemesinin 21/6/2023 tarihli kararıyla reddedilmiştir.

7. Başvurucu 21/7/2023 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

8. Sürecin nihayetinde başvurucu hakkındaki dava Bakırköy 3. Ağır Ceza Mahkemesinde görülmeye başlanmıştır.

9. Bakırköy 3. Ağır Ceza Mahkemesi 16/5/2025 tarihli duruşmada yurt dışına çıkış yasağı ile konutu terk etmeme şeklindeki adli kontrol tedbirleri uygulamak suretiyle başvurucunun tahliyesine karar vermiştir.

10. Bireysel başvuruyu inceleme tarihi itibarıyla yargılama ilk derece mahkemesinde derdesttir.

11. Başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

A. Kişi Hürriyeti ve Güvenliği Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

12. Başvurucu; tutukluluğun devamı kararları ile bunlara yönelik itirazın reddine ilişkin kararların gerekçeden yoksun olduğunu, matbu ifadelerin yer aldığı kararlarla haksız tutukluluğunun sürdürüldüğünü, bu kararlarda makul suç şüphesinin olup olmadığının ayrıca kaçma ya da delilleri karartma ihtimalinin varlığının tartışılmadığını, adli kontrol tedbirlerinin yetersiz kalma nedenlerinin açıklanmadığını ve tutukluluğun makul süreyi aştığını belirterek kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

13. Anayasa Mahkemesi, tutukluluğun kanunda öngörülen azami süreyi veya makul süreyi aştığı iddiasıyla yapılan bireysel başvurular bakımından bireysel başvurunun incelendiği tarih itibarıyla başvurucu tahliye edilmiş veya hükümlü hâle gelmiş ise asıl dava sonuçlanmamış da olsa -ilgili Yargıtay içtihatlarına atıf yaparak- 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 141. maddesinde öngörülen tazminat davası açma imkânının tüketilmesi gereken etkili bir hukuk yolu olduğu sonucuna varmıştır (Erkam Abdurrahman Ak [2. B.], B. No: 2014/8515, 28/9/2016, §§ 48-62; İrfan Gerçek [1. B.], B. No: 2014/6500, 29/9/2016, §§ 33-45; Ahmet Kubilay Tezcan [2. B.], B. No: 2014/3473, 25/1/2018, § 26). Somut olayda 16/5/2025 tarihinde tahliye edilen başvurucu yönünden anılan kararlardan ayrılmayı gerektiren bir durumun olmadığı anlaşılmıştır.

14. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

B. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

15. Başvurucu, hakkındaki davanın uzun sürmesi nedeniyle makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

16. 9/1/2013 tarihli ve 6384 sayılı Tazminat Komisyonunun Görevleri ile Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Kanun'da değişiklik yapan 2/3/2024 tarihli ve 7499 sayılı Kanun uyarınca üç ay içinde yapılacak müracaat üzerine makul süre şikâyetlerinin Tazminat Komisyonu tarafından inceleneceği düzenlenmiştir. Nitekim Anayasa Mahkemesi Ahmet Kartalkuş ([2.

B.], B. No: 2019/39635, 19/3/2024) kararında ilk bakışta ulaşılabilir olan ve ihlal iddialarıyla ilgili başarı şansı sunma ve yeterli giderim sağlama kapasitesi olduğu görülen Tazminat Komisyonuna başvuru yolu tüketilmeden yapılan başvurunun incelenmesinin bireysel başvurunun ikincil niteliği ile bağdaşmayacağı sonucuna ulaşmıştır. Somut başvuruda da anılan kararda açıklanan ilkelerden ve varılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

17. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının da başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Tutukluluğun makul süreyi aşması dolayısıyla kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

2. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde BIRAKILMASINA 1/10/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

MURAT AYAŞOĞLU

B. No: 2023/71304 | Karar tarihi: 01.10.2025

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2023/71304

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

MURAT AYAŞOĞLU BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2023/71304)

Karar Tarihi: 1/10/2025

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Rıdvan GÜLEÇ Ömer ÇINAR Metin KIRATLI

Raportör : Tolga BAŞBOZKURT

Başvurucu : Murat AYAŞOĞLU

Vekili : Av. Cem ÖZIŞIKLIOĞLU

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, sosyal medya üzerinden yapılan bir paylaşım nedeniyle hapis cezasına hükmedilmesinin ifade ve basın özgürlüklerini ihlal ettiği iddialarına ilişkindir.

2. Başvurucu, gazeteci olup kendisine ait internet sitesi ve sosyal medya hesapları üzerinden yerel haberler paylaşmaktadır. Müşteki D.K. ise başvuruya konu olayların geçtiği tarihte Balıkesir Üniversitesi Rektörü'nün eşidir.

3. Müşteki vekilinin Balıkesir Cumhuriyet Başsavcılığına (Başsavcılık) 11/3/2022 tarihinde vermiş olduğu dilekçeyle başvurucunun sosyal medya hesapları üzerinden paylaşmış olduğu bir video ve bu videoya ilişkin yapmış olduğu açıklamalar nedeniyle suç duyurusunda bulunulmuştur. Müşteki vekili dilekçesinde, özel bir işyerinde yapılan kutlamalara müştekinin de katıldığını, kutlamalar sırasında müştekinin bir grup kişiyle müzik eşliğinde dans ederken arkadaşı D.G. tarafından videosunun çekilerek sosyal medya hesabından paylaşıldığını ve başvurucunun da bu videoyu izinsiz şekilde alarak kendi sosyal medya hesabından paylaştığını belirtmiştir. Şikâyet dilekçesinde ayrıca başvurucunun yaptığı paylaşımda müştekiyi toplum nezdinde küçük düşürücü ifadelere yer verildiği de ileri sürülmüştür. Videoya ilişkin başvurucunun açıklamaları şu şekildedir:

"Sayın Rektörümüz [İ.K.]'un Zevceleri [D.K.] Tarkan'ın Geççek Şarkısı İle Dans Ederken Görüntüleri. Milyonlarca Solcu Ve Reis Karşıtı Da Aynı Şarkı İle Dans Ediyor ☺ Sayın Bayan [K.]' Videoda Ortadaki Kızıl Saçlı Hanımefendi"

4. Soruşturma kapsamında başvurucunun kollukta ifadesine başvurulmuştur. Başvurucu ifadesinde, söz konusu videoyu kendi sosyal medya hesabı üzerinden paylaştığını, bu videoyu işyeri sahibi D.G.nin sosyal medya hesabında gördüğünü ve herkes tarafından izleyebilecek bir şekilde paylaşılması nedeniyle videoyu oradan aldığını belirtmiştir. Başvurucu savunmasında ayrıca müştekinin dans ettiği şarkının siyasi bir anlamı bulunduğunu, bu nedenle müştekinin Balıkesir Üniversitesinin Rektörünün eşi olması nedeniyle haber değerinin bulunduğunu ve bu sebeple takipçileriyle paylaştığını, müştekiye yönelik hakaret içerikli herhangi bir ifade kullanmadığını belirtmiştir.

5. Başsavcılık, başvurucunun yaptığı paylaşımlar nedeniyle hakkında kişisel verileri hukuka aykırı şekilde ele geçirmek veya yaymak suçundan 18/3/2022 tarihinde iddianame tanzim etmiştir. İddianamede, müştekinin herhangi bir sosyal statüsü bulunmadığını, bu nedenle başvurucu tarafından izinsiz paylaşılan videonun haber değerinin olamayacağını, bu doğrultuda paylaşımın basın özgürlüğü kapsamında değerlendirilemeyeceğini belirtmiştir.

6. İddianameyi kabul ederek kamu davasını görmeye başlayan Balıkesir 4. Asliye Ceza Mahkemesinin (Asliye Ceza Mahkemesi) 17/5/2022 tarihli ilk celsesinde başvurucu, savunmasını yapmıştır. Başvurucu; savunmasında kendisinin yerel düzeyde gazetecilik yaptığını, söz konusu videoyu kutlamanın yapıldığı işyerinin sahibi D.G.nin sosyal medya hesabında gördüğünü ve herkes tarafından izlenebilecek şekilde paylaşılan videoyu haber değeri olduğunu düşünerek paylaştığını belirtmiştir. Başvurucu ayrıca videonun arka planında çalan şarkının siyasetçiler tarafından da tartışıldığını, bu şarkı eşliğinde müştekinin diğer kadınlarla birlikte oynamasını bir gazeteci olarak ilginç bulduğunu ve okurlarıyla paylaşmak istediğini ifade etmiştir. Başvurucu son olarak, söz konusu videoyu kamuya açık şekilde paylaşanın D.G. olduğunu, bu nedenle D.G. hakkında da ceza davası yürütülmesi gerektiğini belirtmiştir.

7. Aynı celsede müştekinin de ifadesine başvurulmuştur. Müşteki ifadesinde başvurucudan şikâyetçi olduğunu tekrarlamış ve videoyu paylaşan D.G.nin sosyal medya hesabından bir gün duracak şekilde paylaşım gerçekleştirdiğini, video içeriğinde kendisini etiketlemediğini, videonun başvurucuya başkaları tarafından iletildiğini, eşinin rektör olması nedeniyle ailesine zarar verebilmek adına bu şekilde bir paylaşım yapıldığını ileri sürmüştür. Duruşmada Cumhuriyet savcısının sorusu üzerine müşteki; videoyu paylaşan D.G.nin arkadaşı olduğunu, arkadaşının sosyal medya hesabından söz konusu videoyu herkesin görebileceği şekilde paylaştığını ancak kendisini etiketlemediğini belirtmiştir.

8. Celse sonunda Başsavcılık, esas hakkındaki mütalaasını açıklamıştır. Başsavcılık mütalaasında D.G.nin sosyal medya hesabından söz konusu videoyu herkesin görebileceği şekilde paylaştığını, başvurucunun videoyu buradan edindiğini ve sosyal medya hesabında paylaştığını, bu doğrultuda başvurucunun eylemlerinin kişisel verileri hukuka aykırı şekilde ele geçirmek veya yaymak suçununu oluşturduğunu belirtmiştir.

9. Asliye Ceza Mahkemesi esas hakkındaki mütalaanın açıklanmasının ardından celseyi sonlandırmıştır. Asliye Ceza Mahkemesi bir sonraki celse D.G.nin tanık olarak dinlenilmesine karar vermiştir.

10. Asliye Ceza Mahkemesinin 14/6/2022 tarihli celsesinde D.G.nin tanık olarak beyanına

başvurulmuştur. D.G. ifadesinde kendisine ait işyerinin birinci yılını kutlamak için yapılan etkinlikler sırasında kısa bir video çektiğini, sosyal medya hesabında bir gün kalacak şekilde ve kimseyi etiketlemeden paylaştığını belirtmiştir. D.G. sosyal medya hesabında yaptığı paylaşımların sadece kendisini takip eden kişiler tarafından görülebildiğini, söz konusu olayda kendi rızası dışında videonun alınarak haberleştirildiğini beyan etmiştir. Ayrıca başvurucu ve müştekinin soruları üzerine D.G., başvurucunun kendisini takip edenler arasında yer almadığını ve videoda bulunan hiç kimseden sözlü veya yazılı bir izin almadığını da belirtmiştir.

11. Duruşma sonunda Başsavcılık 17/5/2022 tarihli mütalaasını değiştirmeyerek başvurucunun cezalandırılmasını talep etmiştir.

12. Yapılan yargılama sonucunda, ilk derece mahkemesi, başvurucuyu kişisel verileri hukuka aykırı şekilde ele geçirmek veya yaymak suçundan 1 yıl 8 ay hapis cezasına mahkûm etmiştir. Asliye Ceza Mahkemesi kararında şu hususları belirtmiştir:

"Sanığın suç tarihinde Balıkesir'de yerel gazetecilik yaptığı, katılanın da Balıkesir Üniversitesi Rektörünün eşi olduğu, katılanın arkadaşı olan tanığa özel iş yerinde yapılan kutlamaya katıldığı, kutlama etkinliği sırasında çekilen görüntülerin tanık tarafından kendisine ait instagram isimli sosyal medya hesabında kısa süreliğine paylaşıldığı, sanığın da bu görüntüleri bir şekilde ele geçirdikten sonra katılanın da içerisinde bulunduğu video görselini 'sayın rektörümüz [İ.K.]'un zevceleri [D.K.] tarkan'ın geççek şarkısı ile dans ederken görüntüleri. milyonlarca solcu ve reis karşıtı da aynı şarkı ile dans ediyor ☺ sayın bayan [K.] videoda ortadaki kızıl saçlı hanımefendi' başlığıyla facebook isimli sosyal medya platformunda kullandığı, ayrıca sanığın kendisine ait olan kendisinin kontrolündeki 'Ateş' isimli internet gazetesinde de herkese açık şekilde bu görüntü ve yorumları paylaştığı, sanık bu paylaşımları yaparken katılandan izin almadığının anlaşıldığı, katılanın Balıkesir il merkezinde bulunan devlete ait üniversitenin rektörünün eşi olması nedeniyle bulunduğu konum itibariyle Balıkesir dahilinde gerçekleştirdiği kamusal etkinliklerin toplum nazarında haber değerinin bulunduğu, lakin somut olayda katılanın bir arkadaşının iş yerinde yapılan özel kutlama sırasında şarkıya eşlik etmesi eyleminin toplum nazarında kamusal haber değerinin bulunmadığı, görüntüler tanık tarafından yayınlanırken katılanın ismi ve sıfatında bahsedilerek yayınlanmadığı, buna rağmen sanığın bu görüntülerin yer aldığı videonun altına yazdığı yorumla birlikte yayınlaması eyleminde sanığın yerine getirdiği meslek açısından kamunun haber alma hakkından ve basın özgürlüğünden bahsedilmesinin mümkün olmadığı, bilakis katılanın eşinin yerine getirdiği kamu görevinden dolayı katılanın kişilik haklarına saldırı yapıldığının anlaşıldığı, sanığın suçlamayla ilgili olarak yargılama sürecinde yaptığı savunmasında özetle, söz konusu paylaşımı sosyal medya aracılığı ile kendisinin yaptığını kabul ettiği ancak bunu basın özgürlüğü kapsamında katılanı mizahi olarak eleştiri hakkını kullandığını belirterek suçlamayı kabul etmemiş ise de, yukarıda açıklanan nedenlerle sanığın savunmasında belirtildiği şekilde söz konusu paylaşımlarının mizahi eleştiri şeklinde haber değerinin bulunduğunun kabul edilmesinin objektif kriterlere göre mümkün olmadığı, dosyadaki tanık tarafından katılanın ismi ve sıfatı belirtilmeden yayınlanan özel bir kutlamaya ait kişisel veri niteliğindeki görüntülerin katılandan izin alınmaksızın bu şekilde herkesin görebileceği ortamda sunumunun yapılmasının kişisel bilgileri hukuka aykırı şekilde (rıza olmaksızın) elde edildikten sonra sosyal medyada yayınlaması nedeniyle sanığın üzerine atılı suçu işlediği anlaşılmakla;"

13. Başvurucu, yargılama sırasında ileri sürdüğü benzer iddialarla birlikte D.G.nin herkese açık olan sosyal medya hesabının 6.000 kişi tarafından takip edildiğini, şayet videonun gizli

kalması isteniyorsa bile videonun bu hesaptan en az takipçi sayısı kadar izlenebileceğini veya izlenmiş olabileceğini ayrıca başvurucunun kendi sosyal hesabından yaptığı paylaşımın D.G.nin paylaşımı kadar etkileşim almadığını ileri sürerek Asliye Ceza Mahkemesi kararına karşı istinaf kanun yoluna başvurmuştur. Bursa Bölge Adliye Mahkemesi 10. Ceza Dairesi 15/6/2023 tarihinde başvurucunun istinaf talebinin esastan reddine karar vermiş ve karar böylece kesinleşmiştir.

14. Başvurucu, nihai kararı 14/7/2023 tarihinde öğrendikten sonra 10/8/2023 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

15. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

16. Başvurucu, sosyal medya üzerinden yapmış olduğu haber niteliğindeki paylaşım nedeniyle hapis cezasına mahkûm edilmesinin ifade ve basın özgürlüklerini ihlal ettiğini ileri sürmüştür. Başvurucu, müştekinin rektör eşi olması nedeniyle kamuoyuna mâl olmuş biri olduğunu, bu nedenle yapılan paylaşımın bir haber değerinin bulunduğunu iddia etmiştir. Başvurucu ayrıca söz konusu videoyu herkese açık olan bir hesaptan aldığını, herhangi bir hak ihlaline mahal vermeyecek şekilde paylaştığını kaldı ki söz konusu videonun kendisi dışında birçok kişi tarafından da paylaşıldığını belirtmiştir. Başvurucu son olarak, yargı mercileri tarafından ileri sürmüş olduğu iddiaların gözardı edildiğini ve aynı suç bakımından farklı bir mahkeme tarafından beraat kararı verdiğini, bu nedenle yargı mercilerince içtihada aykırı şekilde kararlar verildiğini belirterek adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ifade ermiştir.

17. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde, Anayasa Mahkemesinin somut olayla benzer olaylarda verdiği bazı kararlara yer verilmiş; başvurucunun ifade ve basın özgürlüklerinin ihlal edilip edilmediği noktasında inceleme yapılırken görüşte değinilen Anayasa ve ilgili mevzuat hükümleri, Anayasa Mahkemesi içtihadı ve somut olayın kendine özgü koşullarının dikkate alınması gerektiği ifade edilmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

18. Başvuru, ifade ve basın özgürlüğü kapsamında incelenmiştir.

19. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

20. Başvurucunun, sosyal medya hesabı üzerinden yaptığı paylaşım nedeniyle kişisel verileri hukuka aykırı şekilde ele geçirmek veya yaymak suçundan cezalandırılmasının ifade ve basın özgürlüklerine yönelik bir müdahale olduğu açıktır. Anılan müdahale, Anayasa'nın 13. maddesinde belirtilen koşulları yerine getirmediği müddetçe Anayasa'nın 26. ve 28. maddelerinin ihlalini teşkil edecektir. Anayasa'nın 13. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"Temel hak ve hürriyetler, ... yalnızca Anayasanın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak ve ancak kanunla sınırlanabilir. Bu sınırlamalar, ... demokratik toplum düzeninin ... gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olamaz."

21. İfade ve basın özgürlüklerine yapılan müdahalenin dayanağı olan 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 136. maddesinin kanunilik ölçütünü karşıladığı değerlendirilmiş, müdahalenin başkalarının şöhret veya haklarının korunmasına yönelik

önlemlerin bir parçası olduğu ve meşru bir amaç taşıdığı sonucuna varılmıştır. Bu belirlemenin ardından müdahale, demokratik toplum düzeninin gereklerine uygunluk ölçütü bakımından incelenecektir.

22. Anayasa'nın 26. maddesinde korunan ifade özgürlüğüne yapılan müdahalenin demokratik toplum düzeninin gereklerine uygun kabul edilebilmesi için zorunlu bir ihtiyacı karşılayan orantılı bir müdahale olması gerekir (Bekir Coşkun [GK], B. No: 2014/12151, 4/6/2015, §§ 53-55; Mehmet Ali Aydın [GK], B. No: 2013/9343, 4/6/2015, §§ 70-72). Bunun için başvuruya benzer ihtilaflarda mahkemelerin taraflardan birinin ifade özgürlüğü ile diğerinin şeref ve itibarının korunması hakkı arasında adil bir denge sağlamaları hayati önemi haizdir (ifade özgürlüğü ile şeref ve itibarın korunması hakkının dengelenmesinde dikkate alınacak ölçütlere ilişkin daha detaylı açıklama için bkz. Bilal Uçar [1. B.], B. No: 2019/10122, 21/9/2022, § 14).

23. Anayasa Mahkemesi; somut olayın koşullarında başvurucunun müşteki hakkındaki paylaşımı sebebiyle mahkûmiyet kararı verilmesinin zorunlu bir ihtiyaca karşılık gelip gelmediğini, müdahalenin gerçekleşmesi amaçlanan meşru amaçla orantılı olup olmadığını, bunu haklı göstermek için ortaya konan gerekçenin Anayasa Mahkemesince ortaya konan ve yukarıda açıklanan kriterleri karşılayan, ilgili ve yeterli bir gerekçe olup olmadığını davanın bütününe bakarak değerlendirecektir (benzer yöndeki değerlendirmeler için bkz. Bekir Coşkun, § 56; Tansel Çölaşan [1. B.], B. No: 2014/6128, 7/7/2015, § 56; Kemal Kılıçdaroğlu [1. B.], B. No: 2014/1577, 25/10/2017, § 58; Sinan Baran [1. B.], B. No: 2015/11494, 11/6/2018, § 38; Zübeyde Füsun Üstel ve diğerleri [GK], B. No: 2018/17635, 26/7/2019, § 120).

24. Somut olayda yerel düzeyde gazetecilik yapan başvurucu, özel bir işyerinin kutlamalarında müştekinin dans ederken çekilen videosunu açıklama ekleyerek (bkz. § 3) sosyal medya hesabından paylaşmıştır. Müşteki, kendi rızası olmadan paylaşılan video nedeniyle Başsavcılığa suç duyurusunda bulunmuştur. Yapılan yargılama sonucunda da başvurucunun kişisel verileri hukuka aykırı şekilde ele geçirmek veya yaymak suçundan 1 yıl 8 ay hapis cezasıyla cezalandırılmasına karar verilmiştir. Söz konusu karar istinaf incelemesinden geçerek kesinleşmiştir.

25. Anayasa Mahkemesi, başvurucunun ifade ve basın özgürlükleri ile şikâyetçinin şeref ve itibarı arasında adil bir denge kurulup kurulmadığını inceleyecektir. Somut başvuru açısından ele alınması gereken ilk husus paylaşımın kamusal faydası yüksek bir tartışmaya katkı sunup sunmadığının tespit edilmesidir. Başvurucuya göre; Balıkesir Üniversitesi Rektörü'nün eşi olan müştekinin özel bir işyerinin etkinliğine katılarak siyasi bir anlam taşıyan şarkı eşliğinde dans etmesi kamuoyu ilgisini çekebilecek bir haber niteliğine sahiptir. Nitekim başvurucunun bu iddialarını yargılama süreci içerisinde sık sık dile getirdiği de gözlemlenmiştir. Ancak başvuruya konu video incelendiğinde müştekinin arkadaşına ait işyerinin sıradan bir etkinliğine katıldığı anlaşılmaktadır. Başka bir deyişle, başvurucu resmî bir etkinliğe katılmadığı gibi ne rektör eşi sıfatıyla ne de kamusal bir görev nedeniyle bu etkinlikte yer almıştır. Dolayısıyla yargı mercilerinin kararlarında da işaret edildiği üzere müştekiye ait videonun haberleştirilmesinin kamusal tartışmalara nasıl bir katkı sağlayacağı anlaşılamamıştır. Başvurucunun paylaşımın haber değeri taşıdığına ilişkin açıklamaları ise oldukça dolaylı bir siyasi bağlantı iması içermekten öteye gidememiştir.

26. Bununla birlikte, somut olayda başvurucunun müştekinin kişisel veri niteliğindeki görüntülerini hukuka aykırı şekilde elde ettiği ve yaydığı gerekçesiyle 1 yıl 8 ay hapis

cezasıyla cezalandırıldığı anlaşılmaktadır. Dolayısıyla ele alınması gereken ikinci husus, D.G.nin sosyal medya hesabı üzerinde paylaşmış olduğu videonun kamusal bir alanda çekilip çekilmediği, başka bir deyişle alenilik kazanıp kazanmadığına yönelik yargı mercilerince ilgili ve yeterli gerekçenin ortaya konulup konulmadığı olacaktır. Bu kapsamda başvurucu, müştekinin görüntülerinin bulunduğu videoyu D.G.nin herkes tarafından görülebilecek şekilde paylaştığını yargısal safahat içerisinde dile getirmiştir. Hakeza, müşteki beyanında da Başsavcılık mütalaasında da benzer tespitlere yer vermiştir. Ancak D.G. söz konusu videoyu sadece kendisini takip edenler tarafından görülebilecek şekilde paylaştığını iddia etmiştir. Dolayısıyla başvurucunun mahkûmiyetinde önemli rol oynayan bu hususun yargı mercilerince yeterli araştırma yapılarak açıklığa kavuşturulması gerekmektedir. Ancak somut olayda yapılan yargılamada bu çelişkiyi giderebilmek adına yargı mercilerince herhangi bir araştırma yoluna gidilmediği ve bu hususa yönelik herhangi bir açıklamada bulunulmadığı görülmektedir. Bunlara ek olarak, başvurucu istinaf süreci içerisinde D.G.nin yaklaşık 6.000 takipçisi olduğunu, videonun sadece takipçileri tarafından izlenmesi durumunda bile gizli alanda kalmasının mümkün olmadığını ve başvurucunun paylaşımının D.G.nin paylaşımı kadar etkileşim almadığını ileri sürmüş, buna rağmen yargı mercileri başvurucunun mahkûmiyetini etkileyecek bu önemli iddiaları değerlendirmeden mahkûmiyet sonucuna ulaşmıştır. Bu itibarla, yargı mercilerince söz konusu videonun alenileştiğine yönelik ileri sürülen iddialar bakımından üzerilerine düşen araştırma yükümlülüğünü yerine getirdiği söylenemeyecektir.

27. Anayasa Mahkemesi, bireysel başvuru incelemesinde bireylerin anayasal hakları ihlal edilmediği sürece yargı mercilerinin dava konusu olguları değerlendirmesine ve hukuku yorumlamasına müdahalede bulunmaz (Önder Balıkçı [2. B.], B. No: 2014/6009, 15/2/2017, § 47; Haci Boğatekin (2) [2. B.], B. No: 2014/12162, 21/11/2017, § 49). Yukarıdaki değerlendirmeler ışığında somut olaya bakıldığında, yargı mercilerince her ne kadar paylaşımın genel yarara hizmet etmediği konusunda yeterli gerekçe oluşturulmuş olsa da mahkûmiyete konu suçun unsurları itibarıyla oluşup oluşmadığı konusunda önem arz eden ilk paylaşımın aleniliği konusundaki ihtilafı giderici bir açıklamada bulunmadıkları görülmüştür. Dolayısıyla ilgili ve yeterli gerekçe içermeyen yargı kararlarıyla başvurucunun ifade ve basın özgürlüklerine yapılan müdahalenin demokratik toplumda zorunlu sosyal bir ihtiyacı karşılamadığı sonucuna varılmıştır.

28. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 26. ve 28. maddelerinde güvence altına alınan ifade ve basın özgürlüklerinin ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

29. Başvurucu ayrıca yargılamaya ilişkin bazı usuli eksikler nedeniyle adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini de ileri sürmüştür. İfade ve basın özgürlüklerinin ihlal edildiği iddiası yönünden ulaşılan sonuç ve buna ilişkin aşağıda hükmedilen giderim türü gözetildiğinde başvurucunun bu iddialarının ayrıca incelenmesine gerek olmadığına karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

30. Başvurucu, ihlalin tespiti ve yeniden yargılama yapılmasını talep etmekle birlikte herhangi bir maddi veya manevi tazminat talebinde bulunmamıştır.

31. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının

gönderildiği yargı mercilerince yapılması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

32. Öte yandan hak ihlali kararından Anayasa Mahkemesinin davanın sonucuyla ilgili olarak bir tutum sergilediği sonucu çıkarılmamalıdır. Anayasa Mahkemesince verilen hak ihlali kararı uyuşmazlığın sonuçlarından bağımsız olup davanın kabulüne, reddine ya da beraate veya mahkûmiyete karar verilmesi gerektiği anlamına gelmemektedir. Kural olarak, yargılamanın her aşamasında olduğu gibi ihlalin sonuçlarını gidermek üzere yeniden yapılacak yargılama sonunda da delillerin dava ile ilişkisini kurma ve bunları değerlendirip sonuç çıkarma yetkisi ilgili mahkemelere aittir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. İfade ve basın özgürlüklerinin ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 26. ve 28. maddelerinde güvence altına alınan ifade ve basın özgürlüklerinin İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Diğer ihlal iddialarının İNCELENMESİNE GEREK OLMADIĞINA,

D. Kararın bir örneğinin ifade ve basın özgürlüklerinin ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Balıkesir 4. Asliye Ceza Mahkemesine (E.2022/354, K.2022/600) GÖNDERİLMESİNE,

E. 2.220,60 TL harç ve 30.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 32.220,60 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

F. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 1/10/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

MEHMET YAKAN

B. No: 2023/103585 | Karar tarihi: 01.10.2025

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2023/103585

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

MEHMET YAKAN BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2023/103585)

Karar Tarihi: 1/10/2025

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Rıdvan GÜLEÇ Ömer ÇINAR Metin KIRATLI

Raportör : Muhammed Cemil KANDEMİR

Başvurucu : Mehmet YAKAN

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru; disiplin soruşturmasında savunma hakkının usulüne uygun olarak kullandırılmaması nedeniyle silahların eşitliği ilkesinin, üyesi olunan sendika temsilcisinin disiplin kuruluna davet edilmemesi nedeniyle sendika hakkının, sadece başvurucu hakkında soruşturma açılması nedeniyle eşitlik ilkesinin ve mevzuata aykırı karar verilmesi nedeniyle hakkaniyete uygun yargılanma hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

2. Başvurucu, Batman Üniversitesinde mühendis olarak görev yapmaktadır. Üniversite Bilgi Yönetim Sistemi hizmet alım işine ait sözleşme sürecine ilişkin olarak başvurucu hakkında disiplin soruşturması başlatılmıştır. Başvurucunun 3/3/2022 tarihli ve 2022/3-1 sayılı işlem ile 14/7/1965 tarihli ve 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun 125. maddesinin birinci fıkrasının (B) bendinin (a) alt bendi olan "verilen emir ve görevlerin tam ve zamanında yapılmasında, görev mahallinde kurumlarca belirlenen usul ve esasların yerine getirilmesinde, görevle ilgili resmi belge, araç ve gereçlerin korunması, kullanılması ve bakımında kusurlu davranmak" hükmü uyarınca kınama cezası ile cezalandırılmasına karar verilmiştir.

3. Başvurucu, hakkında tesis edilen disiplin cezasının iptali talebiyle dava açmıştır. Batman İdare Mahkemesi (Mahkeme) dava konusu işlemin iptaline karar vermiştir. Kararın

gerekçesinde başvurucuya hangi eyleminden ötürü disiplin cezası verildiği hususunun açık bir şekilde ortaya konulmadığı belirtilmiştir.

4. Davalı idare, Mahkeme kararını istinaf etmiştir. Gaziantep Bölge İdare Mahkemesi 8. İdari Dava Dairesi (Bölge İdare Mahkemesi) 29/9/2023 tarihli kararıyla Mahkeme kararını kaldırmış ve davanın reddine kesin olarak karar vermiştir. Bölge İdare Mahkemesi kararının gerekçesinde, disiplin cezası verilmeden önce başvurucunun savunmasının usul ve mevzuata uygun olarak istenildiği, savunma hakkının kısıtlanmadığı ve disiplinsizliğe konu eylemlerin açık olduğu, başvurucuya verilen disiplin cezasında isnat edilen eylemin açık olmadığı gerekçe gösterilerek dava konusu işlemin iptaline karar verilmesine yönelik Mahkeme kararında hukuki isabet görülmediği belirtilmiştir. Bölge İdare Mahkemesi kararının davanın reddine ilişkin gerekçesi şöyledir:

"Olayda, İzmir Katip Çelebi Üniversitesi ile Batman Üniversitesi arasında 01/07/2020 tarihinde Üniversite Bilgi Yönetim Sistemi (ÜBYS) hizmet alım işine ait sözleşme imzalandığı, bu sözleşmenin Batman Üniversitesi adına Bilgi İşlem Daire Başkanı olan davacı tarafından imzalandığı, Batman Üniversitesinin 2020/01 ve 2021/1 yıllarını kapsayan Harcama İşlemleri Genelgesinin 8/a maddesi uyarınca, harcama birimlerince, yapılacak harcamalar için Rektörlük onayının alınması gerektiğinin düzenlendiği, söz konusu sözleşmenin ise imza aşamasından önce Rektörlük Olurunun alınmadığı, tanık beyanları ve yapılan incelemeler neticesinde, hizmet alımına ilişkin sözleşme inceleme komisyonun[un] kurulduğu ancak muayene kabul ya da piyasa araştırma komisyonlarının kurulmadığının tespit edildiği dikkate alındığında, 01.07.2020 tarihinde Bilgi İşlem Daire Başkanı olan ve aynı zamanda birimin harcama yetkilisi olan davacının Üniversite Bilgi Yönetim Sistemi (ÜBYS) hizmet alım işinin gerçekleşmesi için yapılması gereken işlemleri belirlenen usul ve esaslara uygun şekilde tam olarak yerine getirmede kusurlu olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Öte yandan, davacı tarafından İzmir Katip Çelebi Üniversitesi ile Batman Üniversitesi arasında 01/07/2020 tarihinde 'Üniversite Bilgi Sistemi Yazılımı Projesi İşbirliği' protokolünün imzalandığı gerekçesiyle aynı tarihte bağıtlanan sözleşme için Rektörlük Oluru alınmadığı gerekçesinin, protokol hükümlerinde sözleşme yapılmasına dair hüküm bulunmadığı gibi Protokolün aynı zamanda sözleşme için olur teşkil etmeyeceğinden, davacının bu yöndeki iddiası yerinde bulunmamıştır.

Bu durumda; dava dosyası ve soruşturma dosyasındaki diğer bilgi ve belgeler bir arada değerlendirildiğinde, davacıya isnat edilen sözleşme imzalanmadan önce harcama yetkilisi olarak Rektörlük Olur'unun alınmadığı, muayene kabul ya da piyasa araştırma komisyonlarının kurulmaması eylemlerinin sübut bulduğu anlaşıldığından davacının fiillerine uyan 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 125/B-a maddesinde; 'Verilen emir ve görevlerin tam ve zamanında yapılmasında, görev mahallinde kurumlarca belirlenen usul ve esasların yerine getirilmesinde, görevle ilgili resmi belge, araç ve gereçlerin korunması, kullanılması ve bakımında kusurlu davranmak' uyarınca kınama cezasıyla cezalandırılmasına ilişkin işleme karşı yaptığı itirazın reddine yönelik Batman Üniversitesi Disiplin Kurulunun 03.03.2022 tarih ve 2022/3-1 sayılı dava konusu işlemde hukuka aykırılık, aksi yöndeki Mahkeme kararında hukuki isabet bulunmamaktadır."

5. Başvurucu, nihai hükmü 26/10/2023 tarihinde öğrendikten sonra 23/11/2023 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

6. Komisyonca makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiası yönünden kısmi kabul edilemezlik kararı verilmiş, başvurucunun diğer ihlal iddialarına ilişkin kabul edilebilirlik

incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

A. İncelemenin Kapsamı

7. Başvurucu eldeki başvuruya konu disiplin cezasına neden olan süreci anlatırken -başvuru konusu disiplin cezasının öncesinde ve sonrasında- farklı disiplin cezalarından ve farklı süreçlerden bahsetmekte ve bazı kişiler ile ilgili iddialar ileri sürerek bu hususlardan da şikâyet etmektedir. Ancak incelenen başvurunun konusunun başvurucunun kınama cezası ile cezalandırılmasına ilişkin 3/3/2022 tarihli işlem olduğu açık olduğundan -ayrı başvurulara konu edilmesi mümkün olan- diğer ihlal iddialarıyla ilgili bir değerlendirme yapılmasına gerek görülmemiştir.

B. Silahların Eşitliği İlkesinin İhlal Edildiğine İlişkin İddia

8. Başvurucu; disiplin soruşturmasında savunma hakkının usulüne uygun bir şekilde kullandırılmadığını, eksik soruşturma yürütüldüğünü, kendisine yemin ettirildiğini, gerekli hatırlatmaların yapılmadığını, tarafsız bir komisyon oluşturulmadığını, son savunma dilekçesinde itiraz ettiği hususlara ilişkin inceleme yapılmadığını, soruşturmanın eksik incelemeye dayalı olarak yürütüldüğünü ileri sürmüştür. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde; mevcut başvuruda başvurucunun sendika hakkı ile adil yargılanma hakkının ihlal edilip edilmediği konusunda inceleme yapılırken ilgili mevzuat hükümlerinin, yargı içtihatlarının ve somut olayın kendine özgü şartlarının dikkate alınarak bir inceleme yapılması gerektiği belirtilmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanında başvuru formunda ileri sürdüğü iddiaları tekrarlamıştır.

9. Başvurucunun mezkûr iddialarının silahların eşitliği ilkesi kapsamında değerlendirilmesi uygun görülmüştür.

10. Anayasa Mahkemesi K.Ş. ([2. B.], B. No: 2016/3267, 28/1/2020) kararında, ilişik kesmeye ilişkin iddialarla ilgili olarak savunma alınmadan işlem yapılmasını değerlendirmiştir. Söz konusu kararda, işlemin iptali istemiyle açılan davada işleme yönelik bilgi ve kanıtlar ile iddia ve savunmaların yargı mercilerine sunma fırsatının elde edildiği, yargılama bir bütün olarak değerlendirildiğinde işlemin tesisi aşamasında savunma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddiaların yargılamanın adil bir şekilde yürütülmesini engelleyecek bir duruma yol açacak nitelikte olmadığı sonucuna ulaşmıştır (K.Ş., § 46).

11. Somut olayda başvurucu, kınama cezası ile cezalandırılmasına ilişkin işlemin iptali talebiyle açtığı davada anılan işleme yönelik bilgi ve kanıtlar ile iddia ve savunmalarını yargı mercilerine sunma fırsatı elde etmiştir. Yargılama bir bütün olarak değerlendirildiğinde işlemin tesisi aşamasında savunma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddiaların yargılamanın adil bir şekilde yürütülmesini engelleyecek bir duruma yol açacak nitelikte olmadığı görülmüştür.

12. Öte yandan Bölge İdare Mahkemesi kararında, başvurucunun disiplin soruşturması sürecinde savunma hakkının kısıtlandığına ilişkin iddiaları disiplin cezası verilmeden önce başvurucunun savunmasının usul ve mevzuata uygun olarak istenildiği ve savunma hakkının kısıtlanmadığı belirtilerek karşılanmıştır.

13. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

C. Sendika Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

14. Başvurucu; üyesi olduğu Türk Eğitim Sendika temsilcisinin disiplin kuruluna davet edilmemesi nedeniyle sendika hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

15. Bireysel başvuru yoluyla Anayasa Mahkemesine başvurabilmek için olağan kanun yollarının tüketilmiş olması gerekir. Temel hak ve özgürlüklere saygı, devletin tüm organlarının anayasal ödevi olup bu ödevin ihmal edilmesi nedeniyle ortaya çıkan hak ihlallerinin düzeltilmesi idari ve yargısal makamların görevidir. Bu nedenle temel hak ve özgürlüklerin ihlal edildiği iddialarının öncelikle yargılama mercileri önünde ileri sürülmesi, bu makamlar tarafından değerlendirilmesi ve bir çözüme kavuşturulması esastır (Ayşe Zıraman ve Cennet Yeşilyurt [2. B.], B. No: 2012/403, 26/3/2013, § 16).

16. Bu nedenle Anayasa Mahkemesine bireysel başvuru, iddia edilen hak ihlallerinin yargılama mercilerince düzeltilmemesi hâlinde başvurulabilecek ikincil nitelikte bir kanun yoludur. Bireysel başvuru yolunun ikincil niteliği gereği Anayasa Mahkemesine bireysel başvuruda bulunabilmek için öncelikle olağan kanun yollarının tüketilmesi zorunludur. Bu ilke uyarınca başvurucunun Anayasa Mahkemesi önüne getirdiği şikâyetini öncelikle ve süresinde yetkili idari ve yargısal mercilere usulüne uygun olarak iletmesi, bu konuda sahip olduğu bilgi ve kanıtlarını zamanında bu makamlara sunması ve aynı zamanda bu süreçte dava ve başvurusunu takip etmek için gerekli özeni göstermiş olması gerekir (Ayşe Zıraman ve Cennet Yeşilyurt, § 17). Bireysel başvurunun ikincil olma niteliğinin bir sonucu olarak olağan kanun yollarında ve mahkemeler önünde ileri sürülmeyen iddialar ile mahkemelere sunulmayan bilgi ve belgeler bireysel başvuru konusu edilemeyecektir.

17. Başvurucu dava konusu edilen işlemde üyesi olduğu Türk Eğitim Sendikasının temsilcisinin disiplin kuruluna davet edilmemesi nedeniyle sendika hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Ancak başvurucunun dava dilekçesi ile istinaf savunma dilekçesi incelendiğinde anılan hususu dile getirmediği görülmektedir. Bu nedenle başvurucunun sendika hakkının ihlal edildiği iddiasını bireysel başvurudan önceki dava ve kanun yolu aşamalarında ileri sürdüğünden bahsedilemeyecektir.

18. Dolayısıyla sendika hakkına yönelik iddia yargılama sürecinde dile getirilmediği gibi ilgili mahkemelere buna ilişkin bilgi veya belge sunulmadan yapılan bireysel başvurunun bu kısmının incelenmesinin bireysel başvurunun ikincillik niteliği ile bağdaşmadığı sonucuna varılmıştır.

19. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

D. Eşitlik İlkesinin İhlal Edildiğine İlişkin İddia

20. Başvurucu, disiplin soruşturmasına konu evrakta dört kişinin imzası olmasına karşın eşitlik ilkesine aykırı olarak soruşturmanın sadece kendisi hakkında açıldığını ileri sürmüştür.

21. Anayasa'nın 10. maddesinde düzenlenen eşitlik ilkesi ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (Sözleşme) 14. maddesinde düzenlenen ayrımcılık yasağının ihlal edildiğine yönelik iddiaların soyut olarak değerlendirilmesi mümkün olmayıp mutlaka Anayasa ve Sözleşme kapsamında yer alan diğer temel hak ve özgürlüklerle bağlantılı olarak ele alınması gerekir (Onurhan Solmaz [1. B.], B. No: 2012/1049, 26/3/2013, § 33).

22. Eldeki başvuruda başvurucu, disiplin soruşturmasına konu evrakta imzası olan diğer

kişiler hakkında soruşturma açılmamasına rağmen kendisi hakkında soruşturma açıldığını ileri sürerek eşitlik ilkesinin ihlal edildiğini iddia etmiştir. Somut olayda, eşitlik ilkesinin ihlal edildiği ileri sürülmekte ise de söz konusu ihlal iddiasının hangi temel hak ve özgürlüğe yönelik olarak gerçekleştiği belirtilmemiştir.

23. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının konu bakımından yetkisizlik nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

E. Hakkaniyete Uygun Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

24. Başvurucu; yargılama mercilerince soruşturma sürecindeki bazı evrakın yok hükmünde olduğunun dikkate alınmadığını ve genelge ile şartname hükümleri gözardı edilerek karar verildiğini ileri sürmüştür.

25. Başvurucunun mezkûr iddialarının hakkaniyete uygun yargılanma hakkı kapsamında incelenmesi gerektiği değerlendirilmiştir.

26. Anayasa'nın 148. maddesinin dördüncü fıkrasında, kanun yolunda gözetilmesi gereken hususlara ilişkin şikâyetlerin bireysel başvuruda incelenemeyeceği belirtilmiştir. Bu kapsamda ilke olarak mahkemeler önünde dava konusu yapılmış maddi olay ve olguların kanıtlanması, delillerin değerlendirilmesi, hukuk kurallarının yorumlanması ve uygulanması ile uyuşmazlık konusunda varılan sonucun adil olup olmaması bireysel başvuru konusu olamaz. Ancak bireysel başvuru kapsamındaki hak ve özgürlüklere müdahale teşkil eden, bariz takdir hatası veya açık bir keyfîlik içeren tespit ve sonuçlar bu kapsamda değildir (konuya ilişkin birçok karar arasından bkz. Ahmet Sağlam [2. B.], B. No: 2013/3351, 18/9/2013, § 42).

27. Ancak temel hak ve özgürlüklere müdahalenin söz konusu olduğu durumlarda mahkemelerin takdir ve değerlendirmelerinin Anayasa'daki güvencelere etkisini nihai olarak değerlendirecek merci Anayasa Mahkemesidir. Bu itibarla Anayasa'da öngörülen güvenceler dikkate alınarak bireysel başvuru kapsamındaki temel hak ve özgürlüklerin ihlal edilip edilmediğine ilişkin herhangi bir inceleme kanun yolunda gözetilmesi gereken hususun incelenmesi olarak nitelendirilemez (Şahin Alpay (2) [GK], B. No: 2018/3007, 15/3/2018, § 53).

28. Diğer taraftan Anayasa Mahkemesi, çok istisnai durumlarda temel hak ve özgürlüklerden biri ile doğrudan ilgili olmayan bir şikâyeti kanun yolunda gözetilmesi gereken hususlara ilişkin yasak kapsamına girmeden inceleyebilir. Açık bir keyfîlik nedeniyle yargılamanın hakkaniyetinin temelden sarsıldığı ve adil yargılanma hakkı kapsamındaki usule ilişkin güvencelerin anlamsız hâle geldiği çok istisnai hâllerde, aslında yargılamanın sonucuna ilişkin olan bu durumun bizatihi kendisi usule ilişkin bir güvenceye dönüşmüş olur. Dolayısıyla Anayasa Mahkemesinin, mahkemelerin değerlendirmelerinin usule ilişkin güvenceleri anlamsız hâle getirip getirmediğini ve açık bir keyfîlik nedeniyle yargılamanın hakkaniyetinin temelden sarsılıp sarsılmadığını incelemesi yargılamanın sonucunu değerlendirdiği anlamına gelmez. Sonuç olarak Anayasa Mahkemesi, mahkemelerin delillerle ilgili değerlendirmelerine ancak açık bir keyfîlik ve adil yargılanma hakkı kapsamındaki usule ilişkin güvenceleri anlamsız hâle getiren bir uygulama varsa müdahale edebilecektir (Ferhat Kara [GK], B. No: 2018/15231, 4/6/2020, § 149; M.B. [GK], B. No: 2018/37392, 23/7/2020, § 83).

29. Somut olayda Bölge İdare Mahkemesi, başvurucuya isnat edilen sözleşme imzalanmadan önce harcama yetkilisi olarak gerekli olurun alınmadığı, muayene kabul ya da piyasa

araştırma komisyonlarının kurulmadığı, öte yandan protokol hükümlerinde sözleşme yapılmasına dair hüküm bulunmadığı gibi protokolün aynı zamanda sözleşme için olur teşkil etmeyeceğini belirterek davayı reddetmiştir. Bu kapsamda Bölge İdare Mahkemesi kararında bariz takdir hatası veya açık keyfîlik oluşturan bir hususun bulunmadığı, başvurucunun ihlal iddialarının kanun yolu şikâyeti niteliğinde olduğu değerlendirilmiştir.

30. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Silahların eşitliği ilkesinin ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

2. Sendika hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

3. Eşitlik ilkesinin ihlal edildiğine ilişkin iddianın konu bakımından yetkisizlik nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

4. Hakkaniyete uygun yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde BIRAKILMASINA 1/10/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

EMER TOPTAŞ VE DİĞERLERİ

B. No: 2024/717 | Karar tarihi: 01.10.2025

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2024/717

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

EMER TOPTAŞ VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2024/717)

Karar Tarihi: 1/10/2025

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Rıdvan GÜLEÇ Ömer ÇINAR Metin KIRATLI

Raportör : Ayça GANİDAĞLI DEMİRCİ

Başvurucular : Emer TOPTAŞ ve diğerleri

Vekili : Av. Ali KAYA

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, taşınmaza kamulaştırma yapılmadan el atılması ve bunun karşılığında hükmedilen tazminatların enflasyon karşısında değer kaybına uğratılması nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir. Başvurular, süresinde yapılmıştır. Komisyon tarafından başvurucuların adli yardım taleplerinin kabulü ile başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

2. Ekli listenin (B) sütununda bulunan başvuruların 2024/717 numaralı başvuru ile birleştirilmesine karar verilmesi gerekir.

A. Kamulaştırmasız El Atma Nedeniyle Mülkiyet Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

3. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Şevket Karataş ([GK], B. No: 2015/12554, 25/10/2018), Celalettin Aşçıoğlu ([1. B.], B. No: 2013/1436, 6/3/2014), Mustafa Asiler ([2. B.], B. No: 2013/3578, 25/2/2015) ile İbrahim Oğuz ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2013/5926, 6/10/2015) kararlarında uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede başvurucuların taşınmazlarına yapılan kamulaştırmasız

el atmanın Anayasa'nın 13., 35. ve 46. maddeleri ile 4/11/1983 tarihli ve 2942 sayılı Kamulaştırma Kanunu'nda belirtilen usule uymadığı belirtilerek mülkiyet hakkına yapılan söz konusu müdahalenin kanunilik ilkesini ihlal ettiği sonucuna ulaşılmıştır. Somut başvuruda da anılan kararlarda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

4. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

B. Kamulaştırmasız El Atma Karşılığında Hükmedilen Tazminatların Değer Kaybına Uğratılması Nedeniyle Mülkiyet Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

5. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Ali Şimşek ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2014/2073, 6/7/2017), Mehmet Akdoğan ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2013/817, 19/12/2013), Kadir Çakar ([1. B.], B. No: 2015/18908, 21/3/2018), Hanım Çeyiz ve Mehmet Gündüz ([1. B.], B. No: 2015/19289, 17/7/2018), Türkan Poyraz ([1. B.], B. No: 2015/15388, 13/9/2018) ve Emine Dilek Onaran ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2017/19987, 12/2/2020) kararlarında kamulaştırma bedellerinin ve kamulaştırmasız el atma karşılığında hükmedilen tazminatların enflasyon karşısında değer kaybına uğratılmasına veya uğratılarak ödenmesine ilişkin şikâyetleri inceleyerek uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede kamulaştırma bedellerinin ve kamulaştırmasız el atma karşılığında hükmedilen tazminatların enflasyon karşısında önemli ölçüde değer kaybına uğratılmasının veya uğratılarak ödenmesinin başvuruculara şahsi olarak aşırı ve olağan dışı bir külfet yüklediğini belirterek mülkiyet hakkının ihlal edildiği sonucuna ulaşmıştır. Somut başvuruda da anılan kararlarda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

6. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

7. Başvurucular; ihlalin tespiti, yeniden yargılama yapılması ile maddi ve manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

8. Kamulaştırmasız el atma şikâyeti nedeniyle mülkiyet hakkının ihlalinin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmamaktadır. Olayda ihlalin sonuçlarının ortadan kaldırılması bakımından etkin giderim yolu tazminat olarak görülmektedir. Eski hâle getirme kuralı çerçevesinde ihlalin sonuçlarının bütünüyle ortadan kaldırılabilmesi için başvuruculara manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

9. Kamulaştırmasız el atma karşılığında hükmedilen tazminatların değer kaybetmesi nedeniyle tespit edilen mülkiyet hakkı ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66;

Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100). Öte yandan ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli bir giderim sağlayacağı anlaşıldığından tazminat taleplerinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvuruların BİRLEŞTİRİLMESİNE,

B. 1. Kamulaştırmasız el atma nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Kamulaştırmasız el atma karşılığında hükmedilen tazminatların değer kaybına uğratılması nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

C. 1. Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının kamulaştırmasız el atma nedeniyle İHLAL EDİLDİĞİNE,

2. Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının kamulaştırmasız el atma karşılığında hükmedilen tazminatların değer kaybına uğratılması nedeniyle İHLAL EDİLDİĞİNE,

D. Kararın bir örneğinin mülkiyet hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere ekli listenin (H) sütununda gösterilen mahkemelere GÖNDERİLMESİNE,

E. Ekli listenin (G) sütununda belirtilen manevi tazminatın listede gösterildiği şekilde başvuruculara ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

F. Ekli listenin (F) sütununda yer alan vekâlet ücretinin listede gösterildiği şekilde başvuruculara ÖDENMESİNE,

G. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvuruculara Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal faiz UYGULANMASINA,

H. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 1/10/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

İKBAL VARDARCILAR VE MUSA BÜKE

B. No: 2024/46466 | Karar tarihi: 01.10.2025

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2024/46466

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

İKBAL VARDARCILAR VE MUSA BÜKE BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2024/46466)

Karar Tarihi: 1/10/2025

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Rıdvan GÜLEÇ Ömer ÇINAR Metin KIRATLI

Raportör : Ayça GANİDAĞLI DEMİRCİ

Başvurucular : 1. İkbal VARDARCILAR 2. Musa BÜKE

Vekili : Av. Celal ATAŞ

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, kamulaştırmasız el atma karşılığında hükmedilen tazminatın enflasyon karşısında değer kaybına uğratılması nedeniyle mülkiyet hakkının, yargılamanın uzun sürmesi nedeniyle de makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir. Başvuru, süresi içinde yapılmıştır. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

A. Kamulaştırmasız El Atma Karşılığında Hükmedilen Tazminatın Değer Kaybına Uğratılması Nedeniyle Mülkiyet Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

2. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Ali Şimşek ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2014/2073, 6/7/2017), Mehmet Akdoğan ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2013/817, 19/12/2013), Kadir Çakar ([1. B.], B. No: 2015/18908, 21/3/2018), Hanım Çeyiz ve Mehmet Gündüz ([1. B.], B. No: 2015/19289, 17/7/2018), Türkan Poyraz ([1. B.], B. No: 2015/15388, 13/9/2018) ve Emine Dilek Onaran ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2017/19987, 12/2/2020) kararlarında kamulaştırma bedellerinin ve kamulaştırmasız el atma karşılığında

hükmedilen tazminatların enflasyon karşısında değer kaybına uğratılmasına veya uğratılarak ödenmesine ilişkin şikâyetleri inceleyerek uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede kamulaştırma bedellerinin ve kamulaştırmasız el atma karşılığında hükmedilen tazminatların enflasyon karşısında önemli ölçüde değer kaybına uğratılmasının veya uğratılarak ödenmesinin başvuruculara şahsi olarak aşırı ve olağan dışı bir külfet yüklediğini belirterek mülkiyet hakkının ihlal edildiği sonucuna ulaşmıştır. Somut başvuruda da anılan kararlarda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

3. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

B. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

4. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Ahmet Kartalkuş ([2. B.], B. No: 2019/39635, 19/3/2024) kararında uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede Anayasa Mahkemesi 2/3/2024 tarihli ve 7499 sayılı Kanun'la 9/1/2013 tarihli ve 6384 sayılı Tazminat Komisyonunun Görevleri ile Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Kanun'a eklenen 5/A maddesi ve ayrıca anılan Kanun'un geçici 3. maddesinde yapılan değişiklik gereği 12/3/2024 tarihi itibarıyla Anayasa Mahkemesinde derdest olan yargılamaların makul sürede sonuçlandırılmadığı iddiasıyla yapılan başvurulara ilişkin olarak ilk bakışta ulaşılabilir ve ihlal iddialarıyla ilgili başarı şansı sunma ve yeterli giderim sağlama kapasitesi olduğu görülen Tazminat Komisyonuna başvuru yolu tüketilmeden yapılan başvurunun incelenmesinin bireysel başvurunun ikincil niteliği ile bağdaşmayacağı neticesine varmıştır. Somut başvuruda da anılan kararda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

5. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

6. Başvurucular; ihlalin tespiti, yeniden yargılama yapılması ile maddi tazminat talebinde bulunmuştur.

7. Kamulaştırmasız el atma karşılığında hükmedilen tazminatın değer kaybına uğratılması nedeniyle tespit edilen mülkiyet hakkı ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100). Öte yandan ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli bir giderim sağlayacağı anlaşıldığından tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Kamulaştırmasız el atma karşılığında hükmedilen tazminatın değer kaybına uğratılması nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının kamulaştırmasız el atma karşılığında hükmedilen tazminatın değer kaybına uğratılması nedeniyle İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin mülkiyet hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Bakırköy 12. Asliye Hukuk Mahkemesine (E.2021/389, K.2022/468) GÖNDERİLMESİNE,

D. Başvuruculara tazminat talebinin REDDİNE,

E. 3.518,70 TL harç ve 30.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 33.518,70 TL yargılama giderinin başvuruculara MÜŞTEREKEN ÖDENMESİNE,

F. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvuruculara Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal faiz UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 1/10/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

SİNEM SÜDER NİEMEYER

B. No: 2025/3488 | Karar tarihi: 01.10.2025

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2025/3488

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

SİNEM SÜDER NİEMEYER BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2025/3488)

Karar Tarihi: 1/10/2025

R.G. Tarih ve Sayı: 10/2/2026 - 33164

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Rıdvan GÜLEÇ Ömer ÇINAR Metin KIRATLI

Raportör : Erdem Ender ÇINAR

Başvurucu : Sinem SÜDER NİEMEYER

Vekili : Av. Mehmet Akif POROY

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, müşterek çocuğun yurt dışında bulunan mutat meskenine iade edilmesi talebiyle açılan davanın kabul edilmesi nedeniyle aile hayatına saygı hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucu, Almanya Federal Cumhuriyeti uyruklu M.N. ile 25/3/2016 tarihinde evlenmiştir. Bu evlilikten 2017 yılında Amerika Birleşik Devletleri'nde (ABD) doğan bir kız çocukları dünyaya gelmiştir. Başvurucu, eşiyle yaşadığı sorunlar nedeniyle yaşadıkları ülke olan ABD'den 9/3/2023 tarihinde kızıyla birlikte Türkiye'ye gelmiş ve 17/3/2023 tarihinde boşanma davası açmıştır.

3. M.N. müşterek çocuğun iadesi talebiyle Uluslararası Çocuk Kaçırmanın Hukukî Veçhelerine Dair Sözleşme kapsamında ABD merkezî makamına başvuruda bulunmuştur. Bu talebin ABD merkezî makamı tarafından Türkiye merkezî makamı olan Adalet Bakanlığı Uluslararası Hukuk ve Dış İlişkiler Genel Müdürlüğüne (Genel Müdürlük) iletilmesi üzerine İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığınca (Başsavcılık) müşterek çocuğun mutat meskene iade

edilip edilmeyeceği hususunda bir karar verilmesi için İstanbul 14. Aile Mahkemesinde (Mahkeme) dava açılmıştır.

4. Cevap dilekçesinde başvurucu; M.N.nin uyuşturucu madde etkisindeyken kendisine uyguladığı psikolojik, ekonomik ve fiziki şiddet çekilmez hâl alınca çocuğuyla İstanbul'a döndüğünü, M.N.nin ABD vatandaşı olmadığını, çocuğun yaşamının büyük bir bölümünün Türkiye'de geçtiğini, M.N.nin Florida eyaletinde reçete ile satılması hâlinde yasal olan marihuana isimli uyuşturucu maddeyi düzenli olarak kullandığını, madde etkisindeyken kendisine yönelik ekonomik, psikolojik ve fiziksel şiddet eğilimi gösterdiğini, çocuğa da bilinçsiz şekilde psikolojik şiddet uyguladığını belirtmiştir.

5. Başvurucu; ayrıca M.N.nin akciğer kanseri olduğunu, yoğun şekilde tedavi gördüğünü, bu nedenle çocukla ilgilenemeyeceğini belirterek M.N.nin marihuana kullanımına ve sağlık bilgilerine ilişkin belgelerin ABD makamlarından istinabe ile temin edilmesini, gelen belgelere göre ABD'ye dönmesinin çocuğu fiziki veya psikolojik bir tehlikeye maruz bırakacağı veya müsamaha edilemeyecek başka bir duruma düşüreceği yolunda ciddi bir risk olup olmadığı yönünde uzman raporu alınması gerektiğini belirtmiştir.

6. Mahkemece 5/12/2023 tarihli ön inceleme duruşmasında başvurucunun M.N.nin marihuana kullanımına ve sağlık durumuna ilişkin talep ettiği belgelerin temini için istinabe işlemlerinin başlatılmasına karar verilmiş ve bu hususta istinabe talepnameleri düzenlenerek Genel Müdürlüğe gönderilmiştir.

7. Babanın yurt dışında olması nedeniyle anne ve çocukla görüşme yapılarak sosyal inceleme raporu düzenlenmiştir. Üç kişilik uzman heyeti tarafından düzenlenen 13/3/2024 tarihli raporda; müşterek çocuğun yaşadığı ev, okuduğu okul, annesi, anneannesi, dedesi, kuzenleri ve arkadaşlarıyla olan ilişkisi değerlendirilerek çocuğun davranış kalıpları, dili kullanma becerisi, akademik gelişim, sosyal problem çözme becerileri, yakın aile bireyleriyle ilişkiler yönünden Türkiye'ye iyi derecede uyum sağladığı kanaatinin oluştuğu, çocuğun babasıyla sık sık görüntülü iletişim kurduğu ve Türkiye'ye gelmesi hâlinde görüşmek istediği belirtilmiştir.

8. Mahkeme 8/5/2024 tarihinde davanın kabulü ile müşterek çocuğun mutat meskenin bulunduğu ABD'ye iadesine karar vermiştir. Kararın gerekçesinde; dosyaya sunulan reçete ile M.N.nin tıbbi ilaç kullandığının ifade edildiğini ancak uyuşturucu bağımlısı olduğu veya uyuşturucudan hakkında soruşturma olduğuna ilişkin mutat mesken makamlarından elde edilmiş bir bilgi ve belge sunulmadığını belirtmiştir.

9. Devamında başvurucu açtığı boşanma davasında uyuşturucu kullanma iddiasına yer vermediği, başvurucu tanıklarının babanın çocuğa bu nedenle yansıyan ve çocuğu huzursuz edecek veya yaşantısını tehlikeye düşürecek herhangi bir duruma şahit olmadıklarını, aksine gerek Amerika'da gerek Türkiye'de gözlemledikleri kadarıyla mutlu ve psikolojik olarak sağlıklı bir çocuk olduğunu açıkça ifade ettikleri, yargılamanın niteliği gereği ivedi şekilde yürütülmesi gerektiğinden yargılama sonucunu etkilemeyeceği değerlendirilen delillerden vazgeçilerek toplanan deliller kapsamında çocuğu fiziki veya psikolojik bir tehlikeye maruz bırakacağına veya müsamaha edilemeyecek başka bir duruma düşüreceğine ilişkin ciddi bir riskin varlığının hiçbir delil ve emare ile kanıtlanamadığı ifade edilmiştir.

10. Başvurucu, karara karşı istinaf kanun yoluna başvurmuştur. İstanbul Bölge Adliye Mahkemesi 56. Hukuk Dairesi 19/9/2024 tarihli kararında; babanın marihuana kullanımının reçeteyle ve resmî kurumlar nezdinde kayıtlı ve kontrollü bir kullanım olduğunu, başvurucu

tanıklarının da bu hususta olumsuz bir görgüleri olmadığını, yeterli ve denetime elverişli sosyal inceleme raporu alındığını, çocuğu mahkeme hâkiminin bizzat dinlemesini gerektirecek bir olgu bulunmadığını belirterek istinaf başvurusunun esastan reddine karar vermiştir.

11. Kararın temyiz edilmesi üzerine Yargıtay 2. Hukuk Dairesinin 12/12/2024 tarihli kararıyla hükmün onanmasına karar verilmiştir.

12. Başvurucu, nihai kararı 27/1/2025 tarihinde öğrendikten sonra 28/1/2025 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

13. Anayasa Mahkemesi 30/1/2025 tarihinde iade gerçekleştirilmesi hâlinde telafisi imkânsız sonuçlar ortaya çıkabileceğinden çocuğun ABD'ye iade edilmesinin geçici olarak durdurulması yönünde tedbir kararı vermiştir.

14. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

15. Başvurucu; uyuşturucu kullanan babası ile aynı ortamda olmasının çocuğu fiziki veya psikolojik bir tehlikeye maruz bırakacağı veya müsamaha edilemeyecek bir duruma düşüreceği yolunda ciddi bir risk olduğunu, M.N.nin yaşam koşullarının araştırılmadığını, uyuşturucu kullanımına ve hastalık durumuna dair belgelerin ABD makamlarından istinabe yoluyla istenmesine ilişkin talebi kabul edilmesine rağmen bu delillerin toplanmasından gerekçesiz şekilde vazgeçilerek çocuğun mutat mesken iadesine karar verildiğini, eksik inceleme ve araştırma ile verilen karar nedeniyle aile hayatına saygı hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

16. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde; başvurucunun aile hayatına saygı hakkının ihlal edilip edilmediği konusunda Anayasa Mahkemesi tarafından yapılacak incelemede Anayasa ve ilgili mevzuat hükümlerinin, Anayasa Mahkemesi içtihadının somut olayın kendine özgü koşullarının dikkate alınması gerektiği belirtilmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı başvuru formundaki iddialarını tekrar etmiştir.

17. Başvuru, aile hayatına saygı hakkı kapsamında incelenmiştir.

18. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan aile hayatına saygı hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

19. Başvurucunun çocuğunun mutat meskenine iadesinin durdurulması talebi kabul edilmiş ve iadenin gerçekleştirilmesi hâlinde telafisi imkânsız sonuçlar ortaya çıkabileceğinden çocuğun ABD'ye iade edilmesinin geçici olarak durdurulması yönünde tedbir kararı verilmiştir. Bu noktada ifade edilmelidir ki tedbir kararı, niteliği gereği bireysel başvuruya konu meselenin açığa çıkarılması sürecinde olumsuz bir duruma yol açılmasının önüne geçilmesi amacıyla verilmiş olup yapılan tedbir incelemesi hiçbir şekilde esas incelemesi anlamına gelmemektedir.

20. Her çocuk, menfaatleri aksini gerektirmedikçe ebeveyni ile doğrudan ve düzenli olarak kişisel ilişkisini sürdürme hakkına sahiptir. Lahey Sözleşmesi, yasa dışı kaçırılan veya taraf devletlerden birinde alıkonulan çocuğun ivedi şekilde iadesini ve ebeveyn tarafından gerçekleştirilen uluslararası çocuk kaçırma vakalarının çözümü hususunda hızlı bir

prosedür öngörmekte ve sözleşmede yer verilen sınırlı sayıdaki istisnai hâller dışında çocuğun bulunduğu ülkenin yetkili makamlarının çocuğu mutat ikametgâhı olan ülkesine ivedi şekilde iade etmesini zorunlu kılmaktadır (Marcus Frank Cerny [GK], B. No: 2013/5126, 2/7/2015, §§ 46, 47; Emrah Acıdereli [1. B.], B. No: 2018/34860, 12/1/2021, § 34). Söz konusu istisnalardan biri de çocuğun ağır fiziksel veya psikolojik zarar riskine maruz bırakılması veya başka bir şekilde katlanılmaz bir duruma sokulması olarak sayılmaktadır (Marcus Frank Cerny, § 75; Levent Aşıklar [1. B.], B. No: 2014/13936, 8/3/2018, § 77; Nuray Öztürk [2. B.], B. No: 2017/38142, 10/6/2020, § 44). Anayasa Mahkemesi, anneye bağımlılık çağında olan ve doğumundan itibaren anne tarafından bakılan çocukların anne yanındayken alıştığı koşullardan ve anneden koparılarak başka bir ülkeye gönderilmesinin çocuk üzerinde olumsuz etkileri olabileceğinin gözetilmesi gerektiğini belirtmiştir (Dilek Tsakırıdıs [1. B.], B. No: 2018/35068, 9/6/2020, § 46).

21. Ebeveyn ve çocuk arasındaki aile yaşamının tesisinde dikkate alınması gereken temel unsur, çocuğun üstün yararıdır. Anayasa Mahkemesi çocuğun üstün yararını mahkemeler, idari makamlar ve yasama organı tarafından yapılan ve çocukları ilgilendiren bütün faaliyetlerde gözetilmesi gereken bir ilke olarak kabul etmektedir. Bu bağlamda kamu makamları çocuğun üstün yararını daima dikkate alarak, ebeveyn ile çocuğun menfaatleri arasındaki adil dengeyi gözeterek karar vermelidir. (M.M.E. ve T.E. [2. B.], B. No: 2013/2910, 5/11/2015, § 133; Şükran İrge [1. B.], B. No: 2016/8660, 7/11/2019, § 33). Bu çerçevede Anayasa Mahkemesi, yargı mercileri tarafından izlenen usulü denetleme ve özellikle mahkemelerin Uluslararası Çocuk Kaçırmanın Hukukî Veçhelerine Dair Sözleşme hükümlerini yorumlayıp uygularken Anayasa'nın 20. ve 41. maddelerindeki güvenceleri gözetip gözetmediğini belirleme yetkisine sahiptir (Marcus Frank Cerny, § 62; Levent Aşıklar, § 68).

22. Çocuğun mutat meskene iadesine ilişkin davalarda tarafların koşulları ayrıntılı şekilde incelenmeli, tarafların çıkarları ile çocuğun yüksek menfaati arasında denge kurulmalı, sonuç olarak çocuk için en iyi çözümün ne olduğu tespit edilerek karar verilmelidir. Çocuğun üstün yararına olanın ve mutat meskenin belirlenmesi sürecinde özellikle anneye bağımlılık çağındaki çocuklar yönünden çocuğun yaşı, anneyle yaşadığı yer ve süre, annenin yaşam koşullarına alışma düzeyi ile annenin çocukla birlikte çocuğun iade edileceği ülkede yaşama olanağı olup olmadığı hususları gözetilerek iadesi hâlinde çocuğun maruz kalabileceği risklerin tespit edilmesi gerektiği söylenebilir. Bu kapsamda anneye bağımlılık çağında olan ve doğumundan itibaren annesinin baktığı çocukların anne yanındayken alıştığı koşullardan ve anneden koparılarak başka bir ülkeye gönderilmesinin çocuk üzerinde olumsuz etkileri olabileceği de gözetilmelidir (Dilek Tsakırıdıs, § 46).

23. Bu bağlamda somut olayda hazırlanan uzman raporunda; çocuğun davranış kalıpları, dili kullanma becerisi, akademik gelişim, sosyal problem çözme becerileri, yakın aile bireyleriyle ilişkiler yönlerinden Türkiye'ye iyi derecede uyum sağladığı belirtilmiştir. Ayrıca babasının Türkiye'ye gelmesi durumunda babasıyla içten bir şekilde görüşmek istediği, babasıyla görüntülü şekilde iletişim kurduğu ve Türkiye'ye tekrar yerleşmek için ABD'ye gitmek istemediği ifade edilmiştir.

24. Bununla birlikte başvurucunun eşinin marihuana kullandığına ve akciğer kanseri olduğuna ilişkin iddialarıyla ilgili belgelerin temini için Mahkeme tarafından Genel Müdürlüğe istinabe talepnameleri yazıldığı ancak talepnamelerin sonucu beklenmeden yargılamanın sonucunu etkilemeyeceği gerekçesiyle bu delillerden vazgeçildiği görülmüştür. Başvurucu, bu delillerin toplanmasına yönelik iddialarını istinaf ve temyiz

aşamasında da ileri sürmüştür. Yargı makamları tarafından uyuşturucunun reçete ile kullanıldığı ve tanıkların olumsuz bir beyanı olmadığı gerekçesiyle çocuğun iadesine karar verilmiş ise de uyuşturucunun insan davranışını nasıl etkilediğinin, ne sıklıkla kullanıldığının ve babanın hastalık durumunun çocuk bakımından değerlendirilmeden bir sonucuna varıldığı anlaşılmıştır.

25. Diğer bir anlatımla müşterek çocuğun babasına yönelik somut iddialara ilişkin durum açıkça ortaya konulmadan, Lahey Sözleşmesi'nin 13. maddesinde yer alan koşulların gerçekleşip gerçekleşmediği konusunda belirleyici olan hususta daha ileri bir araştırma yapılmadan açıklanan gerekçelerin aile hayatına saygı hakkının gerektirdiği ölçüde ilgili ve yeterli olarak kabul edilemeyeceği değerlendirilmiştir. Zira uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanımı, bireylerin ve toplumun sağlığını tehdit eden ve büyük zararlara neden olan bir olgu olarak kabul edilmektedir. Söz konusu eylem, Türk Ceza Hukuku Sisteminde suç olarak düzenlenmekte ve yasağa aykırı davranışlarda bulunan kişiler cezalandırılmaktadır. Ayrıca söz konusu eylemin başta çocuklar olmak üzere kişinin aile ve sosyal çevresinde ortaya çıkarması muhtemel sorunlar, telafisi imkânsız zararlara neden olabilir. Bu bağlamda yargı mercileri gerekli araştırma ve değerlendirmeleri yapmalı, çocuğun üstün yararının zedelenmesine neden olabilecek ihtimalleri dışlamalıdır. Sonuç olarak somut olayda çocuğun üstün yararı ilkesi ve Lahey Sözleşmesi birlikte gözetilmek suretiyle aile hayatına saygı hakkı kapsamında ilgili ve yeterli gerekçeyle bir değerlendirme yapılmadığı neticesine ulaşılmıştır.

26. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 20. maddesinde güvence altına alınan aile hayatına saygı hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

27. Başvurucunun yargılama sonucu aleyhine vekâlet ücretine hükmedilmesi nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiğini ileri sürdüğü görülmekte ise de aile hayatına saygı hakkının ihlal edildiğine karar verildiğinden anılan ihlal iddiası yönünden ayrıca bir inceleme yapılmasına gerek olmadığına karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

28. Başvurucu; ihlalin tespiti, yeniden yargılama yapılması ve 250.000 TL manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

29. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

30. Öte yandan hak ihlali kararından Anayasa Mahkemesinin davanın sonucuyla ilgili olarak bir tutum sergilediği sonucu çıkarılmamalıdır. Anayasa Mahkemesince verilen hak ihlali kararı uyuşmazlığın sonuçlarından bağımsız olup davanın kabulüne, reddine ya da beraate veya mahkûmiyete karar verilmesi gerektiği anlamına gelmemektedir. Kural olarak yargılamanın her aşamasında olduğu gibi ihlalin sonuçlarını gidermek üzere yeniden

yapılacak yargılama sonunda da delillerin dava ile ilişkisini kurma ve bunları değerlendirip sonuç çıkarma yetkisi ilgili mahkemelere aittir.

31. İhlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli bir giderim sağlayacağı anlaşıldığından tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Aile hayatına saygı hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 20. maddesinde güvence altına alınan aile hayatına saygı hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Diğer ihlal iddialarının İNCELENMESİNE GEREK OLMADIĞINA,

D. Kararın bir örneğinin aile hayatına saygı hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere İstanbul 14. Aile Mahkemesine (E.2023/695, K.2024/317) GÖNDERİLMESİNE,

E. Müşterek çocuğun mutat meskene iadesiyle ilgili yargılama sonuçlanıncaya kadar çocuğun mutat meskene İADE EDİLMEMESİNE,

F. Başvurucunun tazminat talebinin REDDİNE,

G. 5.064,40 TL harç ve 30.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 35.064,40 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

H. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

İ. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 1/10/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

MEHMET RAGIP DURAN

B. No: 2019/5225 | Karar tarihi: 02.10.2025

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2019/5225

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

MEHMET RAGIP DURAN BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2019/5225)

Karar Tarihi: 2/10/2025

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ İrfan FİDAN Yılmaz AKÇİL

Raportör : Tolga BAŞBOZKURT

Başvurucu : Mehmet Ragıp DURAN

Vekilleri : Av. Zeynep ATALAY Av. Fikret İLKİZ

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, yayımlanan haberler nedeniyle silahlı terör örgütü propagandası yapma suçundan cezalandırılmanın ifade ve basın özgürlüklerini ihlal ettiği iddialarına ilişkindir.

2. Başvurucu, eski bir gazeteci olup olayların gerçekleştiği tarihte Özgür Gündem isimli gazetede bir günlüğüne genel yayın yönetmenliği görevini üstlenmiştir. Özgür Gündem, başvuru tarihinde ulusal ölçekte yayın yapan bir gazetedir. Ancak gazete 29/10/2016 tarihli ve 29872 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan 675 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Tedbirler Alınması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'nin "Yayın kuruluşları" başlıklı 5. maddesi uyarınca terör örgütlerine veya Millî Güvenlik Kurulunca devletin millî güvenliğine karşı faaliyette bulunduğuna karar verilen yapı, oluşum veya gruplara aidiyeti, iltisakı veya bunlarla irtibatı olduğu değerlendirilerek kapatılmıştır.

A. Bireysel Başvurudan Önceki Aşama

3. Özgür Gündem isimli gazetenin 14 Mayıs 2016 tarihli nüshasında İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığı (Başsavcılık) tarafından yapılan inceleme sonucunda yazı içeriklerinde ve görsellerinde PKK silahlı terör örgütü ve uzantılarının propagandasını içeren, toplumu suç

işlemeye teşvik eden ve terör örgütünün övüldüğü yazıların tespit edilmesi nedeniyle başvurucu ve gazetenin yazı işleri müdürü hakkında resen soruşturma başlatılmıştır. Tespit edilen haber içerikleri şu şekildedir:

i. Gazetenin 1. sayfasında "TSK Bölgeyi Bombaladı, Saray Eşbaşkanını Tutukladı, KCK ''Türkiye Çöküşe Gidiyor' dedi. Bombala, Tutukla Ama Çöküyorsun!" manşet başlığın yer aldığı, manşetin üst kısmına ise "TSK Bölgeyi Bombaladı, Saray Parti Eşbaşkanını Tutukladı, KCK 'AKP Çöküşe Gidiyor' Dedi" şeklinde üst başlığın yer aldığı, manşetin hemen alt kısmında üç ayrı başlığa ve görüntülere yer verilmiştir. Bunlar şu şekildedir:

-Demokratik Bölgeler Partisi (DBP) yöneticilerinden tutuklanan K.Y.nin görüntüsüne yer verilerek "Yüksek Protesto" başlığı altında şu açıklamalara yer verilmiştir:

"DBP Eşbaşkanı [Y.], AKP'ye muhalefet ve kendi parti programını savunduğu için tutuklandı. DBP, HDP, HDK, DTK, ÖDP, Halkevleri ve demokratik kurumlar, Saray'ın demokratik alanı kapattığını, tutuklamanın dokunulmazlık darbesinin ön adımı olduğunu vurguladı 'Bedel öderiz, ama boyun eğmeyiz' dedi"

-Bir askerî helikopter görüntüsüne yer verilerek "Helikopter düşürüldü" başlığı altında şu açıklamalara yer verilmiştir:

"Colemerg'in Çele ilçesinde HPG ve TSK arasında çatışma çıktı. Resmi kaynaklardan çatışmada 8 askerin yaşamını yitirdiğini, bir helikopterin 'kaza'yla düştüğünü öne sürerken, HPG, helikopteri gerillanın düşürdüğünü açıkladı. Yerel kaynaklar asker kaybının daha ağır olduğunu belirtirken, Nisebin ve Şirnex'te bombalama ve şiddetli çatışmalar yaşanıyor."

-PKK/KCK silahlı terör örgütünün üç yöneticisinin terör örgütü lideri A.Ö.nün fotoğrafı önünde çekilmiş görüntüsüne yer verilerek "Tarihi hamle" başlığı altında şu açıklamalara yer verilmiştir:

"KCK Yürütme Konseyi'nin açıklaması: 'Önder Apo'ya yaklaşım Kürt halkına yaklaşımdır. Kürdistan'daki direniş AKP'yi çöküşe götürüyor. Gerilla tarihi bir hamle başlatacak. AKP faşizmi, tüm demokratik, devrimci güçler ve Kürt halkının ortak mücadelesiyle 2016'da kesin yenilgiye uğratılacak."

ii. Gazetenin 5. sayfasında Halkların Demokratik Partisi (HDP) yöneticisi F.Y.nin ismi belirtilmemiş iki kadınla birlikte çekilmiş görüntüsüne yer verilerek "Direnen Kadınlar Destan Yazdı" başlığı altında şu açıklamalara yer verilmiştir:

"Vahşet bodrumlarında katledilen ve cenazesi 3 ay sonra teşhis edilen Cizir Halk Meclisi Eşbaşkanı [A.Y.] için Qilaban'da verilen taziyeye katılması engellenen HDP Eşbaşkanı F.G. Cizir'de açıklama yaparak, ' [A.] ve onun gibi direnen kadınlar destan yazdı' dedi.

Cizir'de vahşet bodrumlarında katledilen Cizir Halk Meclisi Eşbaşkanı [A.Y.]in taziyesine katılmak üzere Qilaban'a (Uludere) gitmek isteyen ancak Kasrik Boğazı'nda askerler tarafından 'Yolda mayın var. Arama tarama yapılıyor.' gerekçesiyle engellenen HDP Eşbaşkanı [F.Y.] ve beraberindeki Cizir'e dönerek burada açıklama yaptı. Burada konuşan [Y.] 'Tarih yazılırken, kadınların direnişi yazılmamış ve anlatılmamıştır. Kürt kadınlarının mücadelesi kitlesel olarak tarihin öznesi ve öncüleri haline getirmiştir. Adı yazılmayan tarihe kaydedilmeyen kadınlar değil. Özyönetim direnişinde kadınların öncü güç ve kahramanlar haline geldi. Bunlardan biri de [A.Y.]dir. [Y.] direnişi ile bir destan yazdı. En büyük kahramanlığı ve destanı [A.] ve onun gibi direnen kadınlar yazdı' dedi. Taziye ziyaretine katılmak üzere gittileri yolda engellendiklerine de dikkat çeken [Y.], 'Bu tablo

onların ne kadar aciz bir hale geldiğini gösteriyor. Onları bu hale getirenler [A.] gibi direnenlerdir.' şeklinde konuştur.

'[A.] son şehit olsun'

[Y.] ve beraberindekilerin katılması engellenen mevlit [A.Y.]in aile evinde kurulan taziyeyle verildi. Saygı duruşu ile başlayan mevlide, Qaliban Belediye eşbaşkanları, HDP ve DBP yöneticilerinin yanı sıra MEYA-DER temsilcileri, KJA çalışanları ve çevre köylerde bulunan yüzlerce yurttaş katıldı. Mevlitte konuşan [A.]nın annesi [E. Ü.], mevlide katılanlara teşekkür ederek 'Benim kızım kahramandır. Allah'tan inşallah barış olur, huzur. Benim kahramanım son şehit olur. Önder Apo'nun başı sağ olsun' dedi. Ardından konuşan baba [A.Ü.] ise 'Tüm Kürdistan'ın başı sağ olsun. Farkımız yok. Hepimiz bu dava uğruna yaşıyoruz.' diye belirtti."

iii. Gazetenin 7. sayfasında PKK/KCK silahlı terör örgütünün üç yöneticisinin terör örgütü lideri A.Ö.nün fotoğrafı önünde çekilmiş görüntüsüne yer verilerek "AKP Tarihi Hamleyle Çökecektir" başlığı altında şu açıklamalara yer verilmiştir:

"KCK Yürütme Konseyi 3-8 Mayıs tarihleri arasında gerçekleştirdiği toplantıda alınan kararlarla ilgili yaptığı yazılı açıklamada, halkların yürüteceği ortak mücadele ve Kürt Özgürlük Hareketi'nin yapacağı tarihi hamleyle 2016 yazının AKP'nin yenilgiye uğratılacağı yaz olacağı belirtildi.

KCK Yürütme Konseyi 3-8 Mayıs tarihleri arasında gerçekleştirdiği toplantıya ilişkin yazılı açıklama yaparak, mücadeleyi yükseltme çağrısıyla birlikte 2016 yazının AKP için yenilginin yazı olacağını varguladı. KCK açıklamasında Ortadoğu'da, Türkiye'de ve Kürdistan'da yaşanan gelişmelere de değinerek özyönetim direnişinin kesintisiz devam edeceğini belirtti. ANF'de yeralan KCK açıklamasında öne çıkan bazı başlıklar şöyle:

Direniş korkuttu.

KCK açıklamasında, Ortadoğu'da verilen mücadelenin demokratik moderniteyi tek esas çizgi haline getirdiğini belirterek, 'Kürt Özgürlük Hareketi 'III. Dünya Savaşı' olarak tanımlanan Ortadoğu'daki savaş ortamında Önder Apo'nun demokratik modernite kuramı doğrultusunda izlediği doğru politika ve hamlelerle Kürt halkının varlığını Ortadoğu'nun yeni kurulacak dengelerinde etkili olacak hale getirmiştir. Kürt halkının demokratik toplumcu karakteri ve Özgürlük Hareketimizin siyasi ve askeri gücü bugün yalnız Kürdistan halkını değil, tüm Ortadoğu halklarını özgür ve demokratik yaşama kavuşturacak temel demokratik dinamik haline gelmiş bulunmaktadır' denildi. Açıklamada, 'Kürt halkının özgürlük ve demokrasi mücadelesi başta Türkiye'deki soykırımcı faşist sistem olmak üzere tüm Kürt düşmanlarını ve bölge gericiliğini ürkütmüş bulunmaktadır' denilerek, Türk devletinin başta Suriye'de olmak üzere Kürt Özgürlük Hareketi'ne karşı güçlerle işbirliği yapmasının mücadelenin keskinleşmesini kaçınılmaz kıldığı vurgulandı. 'Bu temelde halkımızın ve Özgürlük Hareketimizin başta Türkiye'de olmak üzere Ortadoğu'da uzun bir mücadeleye hazırlanması gerektiği toplantımızın altını çizdiği konulardan olmuştur' denilen açıklamada Kürt siyasi güçlerinin, devrimci, demokrat güçlerin birlikte mücadele etmesi gerektiği belirtildi.

Halklar birlikte mücadele etmeli

'DAİŞ, El Nusra, Ahrar Eş Şars gibi çetelerin, bölgedeki karşı devrimci güçlerin halklarını özgürlük ve demokrasi özlemini bastırmak için kullandığı enstrümanlar olduğu' vurgulanan açıklamada, bu güçlere karşı verilecek demokrasi ve özgürlük mücadelesinin tüm halklarla

birlikte yürütüleceği kararının alındığı ve bu güçlerin İslam'la hiçbir bağının olmadığı belirtildi.

Türkiye'yi demokratikleşme sürecine soktuk

Açıklamada, toplantıda özellikle Türkiye ve Kürdistan'daki askeri ve siyasi durumun değerlendirmeye tabii tutulduğuna dikkat çekilerek, 'AKP 7 Haziran seçimleri sonrası siyasi darbe ve savaşın başlatılması, başta demokrasi güçleri olmak üzere Kürt halkının özgürlük güçlerine karşı tasfiye amaçla ağır ve topyekün bir saldırı olarak gerçekleştirilmiştir. Bu durum karşısında Özgürlük Hareketimiz ve demokratik güçleri ya da bu saldırılara boyun eğecekti, ya da amaçlarına ulaşmasını engelleyecek direnişi gösterecekti. Kuşkusuz halkımız ve Kürt Özgürlük Hareketimiz kırk yıldır olduğu gibi tereddütsüz direnme kararı almıştır' denildi. Açıklamada, Kürdistan'da verilen direnişin Türkiye'nin ve Kürdistan'ın eskisi gibi yönetilemeyeceğini ortaya koyduğu belirtilerek 'Direniş Türkiye'yi geri dönüşü olmayan demokratikleşme sürecine sokmuştur. Saldırılar ne kadar ağır ve yaşanan şahadetler ne kadar acı verici nitelikte olursa olsun, kazanan tarihi direniş gösteren şehitlerimiz, kaybeden ise soykırımcı faşist güçler olmuştur' denildi.

Özyönetim kesintisiz devam edecek

KCK açıklamasında, toplantıda çok kapsamlı ve önemli sonuçlara varıldığı belirtilerek, 'Şehirlerde, kasabalarda ve mahallelerde gösterilen özyönetim kararı ve direnişinin özgürlük mücadelesi tarihimizde önemli bir aşama olduğu bu özgürlük ve demokrasi hamlesi şehitlerimizin direnişiyle mücadelemizi başarıya götürecek büyük değerler yarattığını tespit toplantımız, pratikte ortaya çıkan eksiklerin aşılarak şehitlerimizin iradesi ve kararlılığı temelinde daha zengin yol ve yöntemlerle özyönetim direnişlerinin yerel demokrasi temelinde Türkiye'yi demokratikleştirene kadar kesintisiz sürdürülmesi kararına varmıştır" denildi.

Tarihi hamle yürütülecektir

Gerilların Mayıs ayıyla birlikte tamamen hareket kabiliyetine kavuşacağının vurgulandığı açıklamada, 'Bu temelde özyönetim direnişlerini tamamlamak ve mücadeleyi geliştirmek için hem kırda, her şehirde, hem de Türkiye metropollerinde askeri, ekonomik ve siyaseti maske yapan soykırımcı, darbeci faşist odaklara yönelerek tarihi bir hamle yürütecektir' denildi.

Destek verenler teşhir edilmeli

Kürt halkının özyönetim hamlesiyle demokrasiyi geliştirmesi üzerine AKP'nin topyekün savaş başlattığı ve AKP'nin bu hamlesiyle Kürdistan'da meşrutiyetinin kalmadığı vurgulanan açıklamada 'AKP'ye oy veren halkımızı da AKP'den uzaklaşarak demokrasi güçlerinin saflarına katılması çağrısını yapmıştır. Soykırımcı faşist güçlerin bu saldırısı karşısında bu saldırıları meşrulaştıranlar ve destekleyenler Kürt toplumu içinde dışlanmalı ve sokakta gezemeyecek bir duruma getirilmelidir. AKP'nin tüm Kürtleri hedeflediği görülerek gelinen aşamada korucuların da AKP'nin soykırımcı kirli savaş politikalarına karşı çıkmaları gerektiği belirtilmiştir' denildi. Açıklamada ayrıca toplu konut ve mültecilerin getirilerek Kürdistan'a yerleştirilme çabalarının toplumsal yaşam ruhunu ortadan kaldıracağı vurgulanarak, herkesin yaşadığı topraklara sahip çıkması gerektiği çağrısı yapıldı.

AKP'nin yenilgi yazı olacaktır.

'Kürt gençliğinin onlarca yıldır yürüttüğü fedaice direnişi özyönetim direnişlerinde zirveye çıkardığını özyönetim direnişlerinde kahramanca şehitler verdiğini, gençliğin bu ruhla

mücadeleye daha yoğun katılarak özgürlük ve demokrasi mücadelesini daha da yükseltmede dün olduğu gibi bugün de rolünü oynaması gerektiği üzerinde durmuştur. Gerilla ordusunu büyütmek için on binlercesini gerilla saflarına katılmaya çağırmıştır' denilen açıklamada, [A.Y.] ve Seveler özyönetim direnişinin özgürlük ruhu olduğu vurgulanarak, kadınların direnişin öncüsü olması gerektiği belirtildi. Açıklamada aynca, 'Halkımızın özgürlük mücadelesi tarihi bir süreçten geçmektedir. Bu nedenle halkımızın her yerde serhildanlar geliştirerek gerillayla bütünleşmesini, bu temelde mücadeleyi yükselterek Önderliğimizin özgürlüğüyle halkımızın özgürlüğünü sağlamaya çağırmıştır' denildi. Açıklamada son olarak, 'Özgürlük Hareketimiz 2016 yazını özgürlük mücadelemizin başarısı temelinde AKP faşizmini ve tüm demokrasi düşmanlarını başta Bakure Kürdistan ve Türkiye'de olmak üzere mücadelenin sürdürüldüğü her yerde yenilgiye uğratacaktır' denildi.

Öcalan'a yaklaşım Kürt halkına yaklaşımdır

'Savaş pratiğinin Dolmabahçe Mutabakıtı'nın reddedilmesi ve İmralı'ya ağır tecrit uygulanması olduğu belirtilen açıklamada 'Önder Apo'ya yaklaşım Kürt halkına yaklaşım olduğundan Kürt halkının özgürlüğünün birlikte ele alınması temelinde mücadelenin yükseltilmesinin önemine vurgu yapılmış, Önder Apo'nun özgürlüğünü isteyen herkesin mücadeleyi bulunduğu her alanda geliştirme sorumluluğu olduğunu bir daha ortaya koymuş ve mücadeleyi kesintisiz yükselterek sürdürme kararlılığını geliştirmiştir' denildi.

Alevilerin yanında olacağız

'AKP faşizmi sadece Kürt halkına yönelik bir soykırım saldırısı yürütmemektedir, Türkiye ve Kürdistan'ın en büyük farklı inanç topluluğu olan Aleviler üzerinde de bir İnanç soykırımı yürütmektedir' denilen açıklamada Kürt Özgürlük Hareketi'nin Alevilerin haklı mücadelesinin yanında olacağı kararının alındığı belirtildi. 'AKP iktidarının en zayıf dönemini yaşadığı, iç ve dış politikada demokrasi ve halklar düşmanı karakteriyle iflası yaşadığı, halkların ve demokrasi güçlerinin mücadele kararlığı sürdükçe AKP faşizminin zayıfladığı, mücadele kararlılıkla yürütüldüğü takdirde AKP faşizminin ittifaklarıyla birlikte yenilgiye uğratılacağı tespiti' yapılmıştır denilen açıklamada, Kürt halkına ve demokrasi güçlerine AKP'ye karşı mücadeleyi yükseltmeye çağrısı yapıldı."

iv. Gazetenin 9. sayfasında "Çele'de Çok Sayıda Asker Öldü' ve ''HPG; Askerlerin Silahı Elimizde" başlıklı haberler düşen askerî bir helikopterin görüntüsüyle "Şirnex'te 4 Asker Öldü" başlıklı haber ise PKK silahlı terör örgütünü simgeleyen bir bayrağa yer verilerek yayımlanmıştır. Haberlerin içerikleri şu şekildedir:

"Çele'de çok sayıda asker öldü

Colemerg'in (Hakkari) Çele (Çukurca) ilçesinde askeri operasyonda çok sayıda asker yaşamını yitirdi. HPG'lilerle askerler arasında çıkan çatışma sırasında bir de Kobra tipi helikopter düşürüldü. TSK'den yapılan açıklamaya göre, Çele'de çıkan çatışmada 6 asker yaşamını yitirdi, 8 asker yaralandı. TSK, 2 asker Kobra tipi helikopterin düşmesi sonucu yaşamını yitirdi. Ancak yerel kaynaklardan helikopterin operasyon esnasında düşürüldüğü ve yaşamını yitiren asker sayısının çok daha fazla olduğun bilgisi alındı. HPG'nin konuya ilişkin yaptığı açıklamada yerel kaynaklardan alınan bilgileri doğruladı.

HPG : Askerlerin silahları elimizde

TSK'nın kaza sonucu düştüğünü açıkladığı Kobra helikopteri konusunda HPG'den açıklama geldi. HPG Çele'de dün sabah saatlerinde TSK'ye ait bir helikopterin gerilla güçleri tarafından düşürüldüğünü duyurdu. Açıklamada, '13 Mayıs günü sabah saat 04.30 sularında Hakkari'ye bağlı Çele ilçesinin Aşute (Çağlı) alanında konuşlanan sömürgeci Türk ordusuna yönelik olarak güçlerimiz tarafından kapsamlı bir devrimci operasyon gerçekleştirilmiştir. Yoğun çatışmaların yaşandığı bölgeden alınan ilk bilgilere göre 1 kobra tipi helikopter güçlerimiz tarafından düşürülmüş olup çok sayıda asker öldürülmüş ve ölen askerlerin bir kısmı silahı güçlerimizin eline geçmiştir. Türk Genelkurmayı'nın helikopter kaza sonucu düşmüş olduğu yönündeki bilgileri gerçeği yansıtmamaktadır. Bu operasyon hakkındaki detaylı bilgi daha sonra kamuoyuyla paylaşılacaktır. Saygıyla duyurulur.'

Şirnex'te 4 Asker Öldü

HPG, Şirnex'te asker ve gerillalar arasında yaşanan çatışmalara ilişkin açıklama yaptı. Yapılan açıklamalara göre 12 Mayıs günü YJA Star Gerilla güçleri 3 ayrı koldan Şirnex'e bağlı Şerefiye Tepesi'ne yönelik eylem gerçekleştirdi. Eylemde 4 askerin öldüğünü belirten HPG, çatışmaların ardından eylem alanının bombaladığını vurguladı. HPG gerçekleştirilen eylemin Merdin'in (Mardin) Kerboran (Dargeçit) ilçesinde yaşanan çatışmada hayatını kaybeden Jiyan Konak (Emgihan Gabar) anısına yapıldığını duyurdu."

4. Başsavcılık 25/5/2016 tarihinde başvurucunun ifadesine başvurmuştur. Başvurucu; gazetecilik mesleğinden emekli olduğunu ancak hâlen mesleğini sürdürdüğünü, başvuruya konu gazeteye yapılan baskılara tepkisini gösterebilmek ve yardım edebilmek amacıyla bir günlüğüne genel yayın yönetmenliğini üstlendiğini belirtmiştir. Başvurucu ifadesinde ayrıca gazetenin basımı öncesi editöryel toplantıya katıldığını ancak görevinin sembolik bir görev olması nedeniyle soruşturmaya konu haber ve içeriklerden detaylı şekilde haberinin olmadığını ifade etmiştir.

5. Başsavcılık, başvurucuyla birlikte yazı işleri müdürü olan İ.K. hakkında 12/4/1991 tarihli ve 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu'nun 7. maddesinin ikinci fıkrası uyarınca terör örgütü propagandası yapma, 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 214. maddesinin (1) numaralı fıkrası uyarınca suç işlemeye alenen tahrik ve 5237 sayılı Kanun'un 215. maddesinin (1) numaralı fıkrası uyarınca suçu ve suçluyu övmek suçlarını işlediklerinden bahisle 25/6/2016 tarihinde iddianame tanzim etmiştir. İddianamede, gazete içeriğinde PKK/KCK silahlı terör örgütü ve uzantılarının eylem ve faaliyetlerinin meşru gösterildiği, övüldüğü, bu eylemlerin kitleler nezdinde itibar görmesinin amaçlandığı ve şiddeti teşvik eden bu içeriklerin ifade özgürlüğü kapsamında değerlendirilemeyeceği belirtilmiştir.

6. İddianameyi kabul eden İstanbul 13. Ağır Ceza Mahkemesi (Mahkeme) gazetenin farklı nüshalarında yayımlanan haberler kapsamında yürütülen diğer kovuşturmalarla başvuruya konu dosya arasında fiilî bağlantı bulunması nedeniyle birleştirme kararı vermiş ve yargılamayı tek bir dosya üzerinden yürütmüştür. Başvurucu 7/11/2016 tarihinde talimatla alınan savunmasında, Başsavcılıkta alınan ifadesine benzer ifadelere yer vermiş ve ek olarak yayımlanan yazılar konusunda resmî bir görevinin bulunmaması nedeniyle cezai sorumluluğunun da bulunmadığını belirtmiştir.

7. Mahkeme, yaptığı yargılama sonucunda başvurucu hakkında terör örgütünün propagandasını yapma suçundan 1 yıl 6 ay hapis cezası verilmesine karar vermiştir. Mahkeme, başvurucunun üzerine atılı olan diğer suçlar bakımından ise 5237 sayılı Kanun'un 44. maddesinde düzenlenen fikri içtima hükümleri uyarınca ceza verilmesine yer olmadığına

hükmetmiştir. Mahkeme ayrıca kararında başvurucunun ileride suç işlemeyeceği yönünde tam bir vicdani kanaat oluşmadığı gerekçesiyle hükmün açıklanmasının geri bırakılması (HAGB) ve hapis cezasının ertelenmesi kurumlarını uygulamamıştır. Mahkeme kararında şu hususları belirtmiştir:

"14 Mayıs 2016 tarihli Özgür Gündem isimli gazetenin incelenmesinde; 1 sayfasında 'TSK Bölgeyi Bombaladı, Saray Eşbaşkanını Tutukladı, KCK 'Türkiye Çöküşe Gidiyor' dedi. Bombala, Tutukla Ama Çöküyorsun!' başlıklı yazı içeriğinde, 5 sayfasında 'Direnen Kadınlar Destan Yazdı başlıklı yazı içeriğinde, 7 sayfasında 'AKP Tarihi Hamleyle Çökecektir' başlıklı yazı içeriğinde ve görselinde, 9 sayfasında 'Çele'de Çok Sayıda Asker Öldü', ''HPG; Askerlerin Silahı Elimizde', 'Şirnex'te 4 Asker Öldü' başlıklı yazı ve görsellerin incelemesinde; Sanığın 14/05/2016 tarihinde yukarıdaki yazı ve görsellerin yayınlandığı Özgür Gündem isimli gazetede genel yayın yönetmenliğini üstlendiği, yazı ve görsellerde eser sahibinin isminin yazmadığı, yukarıda belirtilen yazı ve görsellerde silahlı terör örgütü olan PKK/KCK nın ve bu örgüte bağlı alt yapılanmalarının ve örgüt mensuplarının eylem ve faaliyetlerinin meşru gösterildiği, övüldüğü, eylemlerin halk nezdinde itibar görmesinin amaçlandığı, bu yazılar ve içeriklerinin basın özgürlüğü kapsamında, düşünce ve ifade hürriyeti olarak değerlendirilemeyeceği, tüm eylemlerin bir bütün halinde silahlı terör örgütü olan PKK nın propagandası mahiyetinde olduğu anlaşıldığından sanığın sabit bulunan terör örgütünün propagandasını yapma suçundan eylemine uyan 3713 sayılı yasanın 7/1-1 ve 2 maddeleri gereğince cezalandırılmasına karar verilmiş,"

8. Başvurucu, mahkeme kararından sonra istinaf kanun yoluna başvurmuştur. Bölge Adliye Mahkemesi 20/11/2018 tarihinde başvurucunun istinaf talebinin esastan reddine kesin olarak karar vermiştir.

9. Başvurucu kararı 15/1/2019 tarihinde tebliğ aldıktan sonra 12/2/2019 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

B. Bireysel Başvurudan Sonraki Aşama

10. Başvurucu, kanun yollarına ilişkin sonraki yasal değişiklik kapsamında Bölge Adliye Mahkemesi kararına karşı temyiz kanun yoluna başvurmuşsa da 14/6/2023 tarihinde başvurucunun temyiz talebinin esastan reddiyle hükmün onanmasına karar verilmiştir.

11. Anayasa Mahkemesi, Abbas Yalçın ve diğerleri [2. B.], (B. No: 2014/8146, 29/3/2023) başvurusunda; aralarında başvurucunun da bulunduğu birçok başvuruyu birleştirmiş ve ifade özgürlüğü ile toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkının ihlal edildiğine karar vermiştir. Anayasa Mahkemesi ihlal kararında Atilla Yazar ve diğerleri ([GK], B. No: 2016/1635, 5/7/2022) kararındaki sonuçlara dikkat çekmiştir. Kararda, Atilla Yazar ve diğerleri kararında HAGB kurumunu oluşturan mevzuatın başta ifade özgürlüğü olmak üzere temel hak ve özgürlüklerin sürekli ihlallerine yol açan yapısal sorunlar ihtiva ettiği, söz konusu sorunları kanun koyucunun düzenlemesi dışında bir yolla söz gelimi yargı organlarınca yapılan yorumlarla ortadan kaldırmanın mümkün olmadığı sonucuna ulaşıldığını belirtmiştir (Abbas Yalçın ve diğerleri, § 14). Bu doğrultuda, Anayasa Mahkemesi Atilla Yazar ve diğerleri kararında yer alan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektirir bir durum bulunmadığını belirterek eldeki başvuruyla birlikte birçok başvuru hakkında ihlal kararı vermiştir.

12. Başvurucu, ihlal kararına dayanarak 20/9/2023 tarihinde yeniden yargılama talebinde bulunmuştur. Mahkeme 27/9/2023 tarihinde ek kararıyla yeniden yargılama talebinin

reddine karar vermiştir.

13. Anayasa Mahkemesi, başvurucu hakkındaki hak ihlali kararı sonrasında Mahkeme tarafından yapılan işlemlere ilişkin 18/11/2024 tarihinde bilgi talebinde bulunmuştur.

14. Mahkeme, Anayasa Mahkemesinin yazısı ve başvurucu hakkındaki hak ihlali kararını da dikkate alarak 5/12/2024 tarihinde başvurucunun yeniden yargılanmasına karar vermiştir.

15. Anayasa Mahkemesi 21/2/2025 tarihinde başvurucu hakkında somut olayda HAGB kararı verilmediğini bu nedenle 2019/5225 numaralı dosyanın sehven 2014/8146 numaralı dosyayla birleştirilerek karar verildiğini tespit etmiş, bu nedenle başvurucu hakkındaki kararın tashih edilmesiyle yeniden incelenmesine karar vermiştir.

16. Anayasa Mahkemesi tashih kararını 11/3/2025 tarihinde Mahkemeye iletmiştir. Mahkeme bu karar üzerine 24/4/2025 tarihli ikinci duruşmasında Anayasa Mahkemesinin kararını dikkate alarak bireysel başvuru kararının beklenilmesine karar vermiştir.

17. Başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

A. İfade ve Basın Özgürlüklerinin İhlal Edildiğine İlişkin İddia

18. Başvurucu, mahkûmiyetine karar verilen haberlerin propaganda yapmaya elverişli olmadığı gerekçesiyle ifade ve basın özgürlüklerinin ihlal edildiğini iddia etmiştir.

19. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde; konuya ilişkin mevzuat hükümleri ile yargısal içtihatlara değindikten sonra ifade ve basın özgürlüklerine ilişkin ihlal iddiaları incelenirken söz konusu hükümler ve içtihatların yanı sıra somut olayın kendine özgü koşullarının da dikkate alınması gerektiğini belirtmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

20. Başvurucu, somut olayda genel yayın yönetmeni olduğu gazetede yapılan haberler nedeniyle terör örgütü propagandası yapma suçundan cezalandırılmıştır. Dolayısıyla başvurucunun şikâyetleri bir bütün olarak ifade ve basın özgürlükleri kapsamında incelenecektir (benzer yönde bkz. Candar Şafak Dönmez [GK], B. No: 2015/15672, 5/11/2020, § 42).

21. Somut olayda başvurucu genel yayın yönetmenliğini üstlendiği gazetenin 14 Mayıs 2016 tarihli nüshasında yayımlanan haberler nedeniyle hakkında terör örgütü propagandasından ceza soruşturması yürütülmüş ve yapılan yargılama sonucu 1 yıl 6 ay hapis cezasına mahkûm edilmiştir. Söz konusu karar istinaf ve temyiz kanun yollarından geçerek kesinleşmiştir.

22. Anayasa Mahkemesi, daha önce pek çok kararında propaganda suçunun soyut tehlike suçu olarak kabul edilmesinin başta ifade özgürlüğü olmak üzere anayasal hak ve özgürlükler üzerinde bir baskı oluşturma potansiyeli olduğuna dikkat çekmiştir. Bu sebeple bir propaganda faaliyetinin cezalandırılabilmesi için olayın somut şartlarında belirli oranda tehlikeye neden olduğunun gösterilmesi gerektiği belirtilmiştir (diğerleri arasından bkz. Zübeyde Füsun Üstel ve diğerleri [GK], B. No: 2018/17635, 26/7/2019, § 84; Ayşe Çelik [2. B.], B. No: 2017/36722, 9/5/2019, § 47; Sırrı Süreyya Önder [GK], B. No: 2018/38143, 3/10/2019, § 64; Meki Katar [GK], B. No: 2015/4916, 3/10/2019, § 53; Ömer Faruk Gergerlioğlu [GK], B. No: 2019/10634, 1/7/2021, § 175; terör örgütünün propagandasını

yapma suçunun Türk hukukundaki görünümüne ilişkin tespitler için bkz. Zübeyde Füsun Üstel ve diğerleri, §§ 115-118; terör örgütü propagandası suçunun tanımına ve suçun tespitine yönelik değerlendirmeler için bkz. Ömer Faruk Gergerlioğlu, §§ 155-163, 175; Figen Yüksekdağ Şenoğlu ve diğerleri [2. B.], B. No: 2016/39759, 30/3/2022, § 73; Ahmet Aslan [1. B.], B. No: 2021/23949, 6/10/2022, § 54; Zübeyde Füsun Üstel ve diğerleri, § 86)

23. Terörizmin propagandası, şiddetin geçerli ve etkili bir yöntem olduğu görüşünün toplum içinde yayılmasını ve terör eylemlerine neden olan fikir ve kanaatlerin kökleşmesini sağlamak amacını taşır ve bu amaca ulaşmak ancak belirli bir çaba ve zaman harcanması ile mümkün olabilir. Terör örgütlerine aşama aşama önce sempatizan, daha sonra destekçi ve üye olunması sürecinde propagandanın önemli bir işlevi vardır. Üstelik başvuruya konu PKK terör örgütü artık tehlikeliliği bulunmayan veya tehlikeliliği varsayımsal bir örgüt değildir. PKK terör örgütü olayların geçtiği tarihlerde ve hâlen vahim şiddet hareketlerinin planlayıcısı ve uygulayıcısıdır. Dolayısıyla PKK toplum yönünden oldukça yoğun, ciddi ve somut bir tehlike arz etmektedir (Metin Birdal [GK], B. No: 2014/15440, 22/5/2019, § 74).

24. Terörle mücadelenin zorlukları ile birlikte terör bağlamında yapılan açıklamaların karmaşıklığı ve muğlaklığı söz konusu olduğunda düşünce açıklamalarının şiddete teşvik mahiyetinde olup olmadığı yönündeki değerlendirmenin ancak açıklamanın yapıldığı bağlama, açıklamada bulunan kişinin kimliğine, açıklamanın zamanına ve muhtemel etkilerine, açıklamadaki diğer ifadelerin tamamına bir bütün olarak bakılarak yapılması gerektiği gözden uzak tutulmamalıdır (Sırrı Süreyya Önder [GK], B. No: 2018/38143, 3/10/2019, § 67).

25. Somut olayda, gazetenin 14 Mayıs 2016 tarihli nüshasının 1. sayfasında "TSK Bölgeyi Bombaladı, Saray Eşbaşkanını Tutukladı, KCK 'Türkiye Çöküşe Gidiyor' dedi. Bombala, Tutukla Ama Çöküyorsun!", 5. sayfasında "Direnen Kadınlar Destan Yazdı", 7. sayfasında "AKP Tarihi Hamleyle Çökecektir", 9. sayfasında "Çele'de Çok Sayıda Asker Öldü", ''HPG; Askerlerin Silahı Elimizde", "Şirnex'te 4 Asker Öldü" başlıklı yazı içerikleri ve görüntüleri başvurucunun terör örgütü propagandası suçu yönünden mahkûmiyetinde esas alınmıştır. Dolayısıyla başvuruya konu söz konusu haberlerin bağlamı; şiddete teşvik edip etmediği, yayımlandığı zaman dilimi ve etkileri bir bütün olarak ele alınarak değerlendirilmelidir.

26. Başvurucunun mahkûmiyetine esas alınan haber içerikleri ve görselleri incelendiğinde; PKK silahlı terör örgütünün yöneticilerinin yaptığı açıklamalara ve görüntülerine yer verildiği, söz konusu açıklamalarda terör örgütü meşrulaştırılarak faaliyetlerinin devam edeceğine dair açıklamalarda bulunulduğu, terör örgütünün eylemlerine dikkat çekilerek devrimci bir eylem olarak nitelendirdiği, yine öldürülen bir örgüt mensubu kahraman olarak gösterilerek terör eylemlerinin meşrulaştırıldığı birtakım açıklamalar yapılmıştır. Haberler bir bütün olarak ele alındığında, PKK silahlı terör örgütünün habere konu tarihlerde gerçekleştirdiği eylemlerinin PKK terör örgütünün tek taraflı bakışıyla aktarılarak övüldüğü, meşru nedenlerinin var olduğu algısının oluşturulmaya, bu suretle şiddete başvurulmasının teşvik edilmeye çalışıldığı anlaşılmaktadır. Dahası haberin veriliş tarzı ve kullanılan dil de dikkate alındığında PKK/KCK'nın faaliyetlerinin onaylanarak kamuoyunda sempati oluşturmaya çalışıldığı, terör örgütü tarafından gerçekleştirilen eylemlerin kahramanca hareketler olarak sunulduğu ve son derece tehlikeli olan PKK/KCK terör örgütünün yüceltildiği anlaşılmaktadır. Anayasa Mahkemesi, isimleri birer sembol hâline getirilmiş olan PKK/KCK silahlı terör örgütünü, örgüt lideri A.Ö.yü ve örgüt mensuplarını bu bağlamda övmek, desteklemek veya yüceltmek ile cebir, şiddet veya tehdit içeren yöntemlere başvurmayı teşvik etmek arasında bir mesafe olmadığı kanaatindedir (benzer

değerlendirmeler için bkz. Kadri Pervane [2. B.], B. No: 2015/12115, 8/6/2021, § 51).

27. Öte yandan, söz konusu haber içeriklerinde ne PKK ve A.Ö.nün demokratik süreçlerin meşru bir aktörü olduğu ne de toplumsal sorunların çözümüne ilişkin demokratik görüşleri bulunmaktadır (aksi bir değerlendirme için bkz. Sırrı Süreyya Önder, §§ 23-39, Meki Katar §§ 59-73). Aksine yapılan haberlerde saygı duyulan, değer verilen semboller ve kavramlar kullanılarak PKK'nın terör faaliyetleri desteklenmekte ve hayranlık duyulması sağlanmaya çalışılmaktadır. Dolayısıyla başvuruya konu nüshada genel yayın yönetmeni olarak denetim sorumluluğu bulunan başvurucunun eyleminin bir terör örgütünün sesinin başkalarına duyurulmasını sağlama çabaları ile yarattığı tehlike, soyut bir tehlike olarak görülmemiş (bkz. § 22); terör eylemlerini ve bu eylemlerin faillerini öven, dolayısıyla şiddete başvurulmasını teşvik eden bir ifade olduğu kanaatine ulaşılmıştır.

28. Yukarıdaki bilgiler dikkate alındığında -derece mahkemelerinin farklı çıkarları dengelerken sahip oldukları takdir payı da gözetildiğinde- yargı mercilerinin başvurucunun cezalandırılmasını gerekçelendirmek için sunduğu nedenler bu tür bir mahkûmiyeti haklı göstermek için ilgili ve yeterlidir. Kararda başvurucunun neden söz konusu haberler nedeniyle hukuken sorumlu olduğu belirtilmiş, iddianamenin karara alıntılanması suretiyle haber içeriklerine yer verilmiş, mahkûmiyet gerekçesinde ise başlıkları zikredilerek belirginleştirilen haberlerin neden ifade ve basın özgürlükleri kapsamında kalmadığı yeterli şekilde izah edilmiştir. Başvurucunun terör örgütünün propagandasını yapma suçundan 1 yıl 6 ay hapis cezası ile cezalandırılması şeklindeki müdahalenin zorunlu toplumsal bir ihtiyaca karşılık geldiği gibi orantılı da olduğu, müdahalenin demokratik toplum düzeninin gereklerine aykırı olmadığı sonucuna ulaşılmıştır (benzer değerlendirmeler için bkz. Kadri Pervane, § 57).

29. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun’un 48. maddesinin (2) numaralı fıkrasında açıkça dayanaktan yoksun başvuruların Anayasa Mahkemesince kabul edilemezliğine karar verilebileceği belirtilmiştir. Bu bağlamda başvurucunun ihlal iddialarını kanıtlayamadığı, temel haklara yönelik bir müdahalenin olmadığı veya müdahalenin meşru olduğu açık olan başvurular ile karmaşık veya zorlama şikâyetlerden ibaret başvurular açıkça dayanaktan yoksun kabul edilebilir (Hikmet Balabanoğlu [2. B.], B. No: 2012/1334, 17/9/2013, § 24).

30. Açıklanan gerekçelerle başvurucunun Anayasa'nın 26. ve 28. maddelerinde güvence altına alınan ifade ve basın özgürlüklerinin ihlal edilmediği açık olduğundan başvurunun bu kısmının açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

B. Gerekçeli Karar Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

31. Başvurucu yargı mercileri tarafından hakkında HAGB talebinin değerlendirilmeksizin karar verildiğini belirterek adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

32. Başvuru, gerekçeli karar hakkı yönünden incelenmiştir.

33. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkı, kişilerin hakkaniyete uygun bir şekilde yargılanmalarını sağlamayı ve bu amaca uygunluk yönünden yargılamanın denetlenmesini amaçlamaktadır. Mahkeme kararlarının, davanın temel maddi ve hukuki sorunları ile taraflarca ileri sürülen ve davanın sonucunu etkileyen iddia ve itirazlar hakkında delillerle bağ kurulmak suretiyle yeterli gerekçe içermesi zorunludur. Uyuşmazlığın hukuki ve maddi sorunlarıyla ilgisiz

değerlendirmelere kararda yer verilmesi de gerekçeli karar hakkıyla bağdaşmamaktadır. Karar gerekçesinin belirtilen unsurları taşıması, yargılamanın adil yargılanma hakkı güvencelerine uygun şekilde yürütülüp yürütülmediğinin taraflarca öğrenilmesini sağladığı gibi ayrıca demokratik bir toplumda kendi adlarına verilen yargı kararlarının sebeplerini toplumun öğrenmesinin sağlanması için de gereklidir (bazı eklemeler ve farklılıklarla birlikte bkz. Sencer Başat ve diğerleri [GK], B. No: 2013/7800, 18/6/2014, §§ 31, 34).

34. Diğer taraftan kanun yolu incelemesi yapan merciin, yargılamayı yapan mahkemeyle aynı sonuca ulaşması ve bunu aynı gerekçeyi kullanarak veya aynı atıfla kararına yansıtması, kararın gerekçelendirilmiş olması bakımından yeterli görülebilir. Bununla birlikte ilk derece mahkemesince karşılanmayan veya ancak ilk defa kanun yolu merciine ileri sürülebilecek nitelikteki esaslı iddia ve itirazların kanun yolu merciince de değerlendirilmemesi gerekçeli karar hakkının ihlaline yol açabilir (bazı eklemeler ve farklılıklarla birlikte bkz. Mehmet Yavuz [1.B.], B. No: 2013/2995, 20/2/2014, § 51).

35. Somut olayda Mahkeme, başvurucuyu terör örgütü propagandası yapma suçundan 1 yıl 6 ay hapis cezasına mahkûm etmiş ve başvurucu hakkında HAGB müessesesinin uygulanmamasına karar vermiştir. Buna dair gerekçesinde Mahkeme başvurucunun ileride bir daha suç işlemeyeceği yönünde vicdani kanaatin oluşmadığını belirtmiştir (bkz. § 7). Dolayısıyla başvurucunun iddialarının aksine Mahkeme başvurucunun HAGB talebini değerlendirmiş ve başvurucunun bir daha suç işlenmeyeceği yönünde Mahkemede vicdani kanaat oluşmadığı gerekçesiyle bu uygulamaya gitmemiştir. Bu itibarla, kanun yolu incelemesi kapsamında Mahkeme hükmünün ve gerekçesinin uygun bulunduğu da dikkate alındığında, gerekçeli karar hakkına yönelik bir ihlal olmadığının açık olduğu anlaşılmaktadır.

36. Açıklanan gerekçelerle başvurucunun Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan gerekçeli karar hakkının ihlal edilmediği açık olduğundan başvurunun bu kısmının açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. İfade ve basın özgürlüklerinin ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

2. Gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde BIRAKILMASINA,

C. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 2/10/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

GÜRAY TEKİN ÖZ VE DİĞERLERİ

B. No: 2019/7699 | Karar tarihi: 02.10.2025

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2019/7699

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

GÜRAY TEKİN ÖZ VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2019/7699)

Karar Tarihi: 2/10/2025

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ İrfan FİDAN Yılmaz AKÇİL

Raportör : Tolga BAŞBOZKURT

Başvurucular : 1. Güray Tekin ÖZ 2. Hacı Musa KART 3. Hakan KARASİNİR 4. Mustafa Kemal GÜNGÖR 5. Önder ÇELİK

Vekili : Av. Tora PEKİN

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, terör örgütüne yardım etmek suçundan verilen mahkûmiyet hükmünün ifade özgürlüğü ve adil yargılanma hakkını ihlal ettiği iddialarına ilişkindir.

A. Bireysel Başvurudan Önceki Aşama

2. İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığınca (Başsavcılık) Cumhuriyet Vakfı Yönetim Kurulundaki değişikliklerle eş zamanlı olarak Cumhuriyet gazetesinin yayın politikasının -özellikle 15 Temmuz darbe teşebbüsüne uzanan süreçte- Vakfın kuruluş felsefesine aykırı şekilde değiştiği ve gazetede devlet aleyhine manipülasyon yapıldığı iddiasıyla başvuruculara da aralarında olduğu çok sayıda kişi hakkında soruşturma başlatılmıştır.

3. Anılan karar uyarınca 31/10/2016 tarihinde başvuruculara konutlarında ve işyerlerinde arama yapılmış, başvuruculara cep telefonu, tablet ve bilgisayarlarına el konulmuş; başvurucular gözaltına alınmıştır.

4. Başsavcılığın 3/4/2017 tarihli iddianamesiyle başvurucular ve bir kısım şüpheli hakkında örgüt hiyerarşisine dâhil olmamakla birlikte örgüte yardım etme, bir kişi hakkında silahlı

terör örgütüne üye olma, bir kişi hakkında ise silahlı terör örgütü yöneticisi olma suçlarından cezalandırılmaları istemiyle dava açılmıştır. Ayrıca, başvuruculaların da aralarında bulunduğu bir kısım şüpheliye isnat edilen hizmet nedeniyle güveni kötüye kullanma suçu da iddianameye konu edilmiştir.

5. İddianameyi kabul ederek kamu davasını görmeye başlayan İstanbul 27. Ağır Ceza Mahkemesi (Mahkeme) yaptığı yargılama neticesinde 25/4/2018 tarihinde kararını açıklamıştır. Mahkeme, başvuruculari silahlı terör örgütüne yardım etmek suçundan hapis cezasına mahkûm etmiştir. Mahkeme, başvurucu Bülent Utku hakkında 4 yıl 6 ay hapis cezası verirken diğer başvuruculaların 3 yıl 9 ay hapis cezasıyla cezalandırılmasına karar vermiştir. Başvuruculara isnat edilen hizmet nedeniyle güveni kötüye kullanma suçu bakımından ise beraat kararı verilmiştir. Mahkeme ayrıca başvurucular dışında kalan bazı sanıklar hakkında da terör örgütüne yardım etmek suçundan beş yıl ve üzeri hapis cezası kararları vermiştir.

6. Başvurucular, bu karara karşı istinaf kanun yoluna başvurmuştur. Bölge Adliye Mahkemesinin 18/2/2019 tarihinde istinaf isteminin esastan reddine karar vermesiyle hüküm başvurucular yönünden kesinleşmiştir.

7. Başvurucular nihai hükmü 22/2/2019 tarihinde öğrendikten sonra 12/3/2019 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

B. Bireysel Başvurudan Sonraki Aşama

8. Başvurucular yönünden Bölge Adliye Mahkemesi, kesin nitelikte karar vermişse de başvurucular bu karar hakkında temyiz talebinde bulunmuştur. Bölge Adliye Mahkemesi, başvuruculaların temyiz taleplerini değerlendirerek 7/3/2019 ve 13/3/2019 tarihli kararlarıyla temyiz taleplerinin reddine karar vermiştir. Bunun üzerine başvurucular 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 296. maddesi uyarınca temyiz talebinin reddine ilişkin kararı temyiz etmiştir.

9. Yargıtay beş yıl ve üzeri hapis cezasına mahkûm edilen sanıkların temyiz talepleriyle başvuruculaların temyiz talebinin reddine ilişkin kararı birlikte değerlendirmiştir. Bu doğrultuda, Yargıtay 12/9/2019 tarihli kararıyla beş yıl ve üzeri hapis cezasına mahkûm olan sanıklar açısından terör örgütüne yardım etmek suçunun unsurlarının oluşmadığı gerekçesiyle haklarında verilen hükümlerin bozulmasına karar vermiştir. Ayrıca aynı suçtan yargılanan başvurucular açısından da bozma kararının 5271 sayılı Kanun'un 306. maddesi uyarınca sirayet etmesine hükmetmiştir.

10. Yargıtayın kararı üzerine dosyayı yeniden ele alan Mahkeme, yaptığı değerlendirme sonucunda 21/11/2019 tarihinde Yargıtay kararına karşı direnme kararı vererek bir önceki hükmünü aynen açıklamıştır.

11. Başvuruculaların direnme kararını temyiz etmesi üzere Mahkeme, dosyayı Yargıtaya göndermiştir. Yargıtay dosya hakkında inceleme tarihi itibarıyla henüz karar vermemiş olup dosya derdest durumdadır.

12. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

13. Başvurucular, terör örgütüne yardım etmek suçundan hükmedilen hapis cezası

nedeniyle ifade ve basın özgürlüğü ile suçta ve cezada kanunilik ilkesinin ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Başvurucular ayrıca yargılama sırasındaki birtakım usuli eksikler nedeniyle adil yargılanma haklarının da ihlal edildiğini iddia etmiştir.

14. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde, konuya ilişkin yargısal içtihatlara değinildikten sonra ihlal iddiaları değerlendirilirken somut olayların kendine özgü koşullarının dikkate alınması gerektiği belirtilmiştir. Başvurucular; Bakanlık görüşüne karşı beyanlarında, bireysel başvuru formlarında dile getirdikleri itirazlarını yinelemiştir.

15. Anayasa'nın 148. maddesinin üçüncü fıkrasının son cümlesi şöyledir:

"Başvuruda bulunabilmek için olağan kanun yollarının tüketilmiş olması şarttır."

16. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un "Bireysel başvuru hakkı" başlıklı 45. maddesinin (2) numaralı fıkrası şöyledir:

"İhlale neden olduğu ileri sürülen işlem, eylem ya da ihmal için kanunda öngörülmüş idari ve yargısal başvuru yollarının tamamının bireysel başvuru yapılmadan önce tüketilmiş olması gerekir."

17. Anılan Anayasa ve Kanun hükümlerine göre bireysel başvuru yoluyla Anayasa Mahkemesine başvurabilmek için olağan kanun yollarının tüketilmiş olması gerekir. Temel hak ve özgürlüklere saygı, devletin tüm organlarının anayasal ödevi olup bu ödevin ihmal edilmesi nedeniyle ortaya çıkan hak ihlallerinin düzeltilmesi idari ve yargısal makamların görevidir. Bu nedenle temel hak ve özgürlüklerin ihlal edildiğine ilişkin iddiaların öncelikle derece mahkemeleri önünde ileri sürülmesi, bu makamlar tarafından değerlendirilmesi ve bir çözüme kavuşturulması esastır (Ayşe Zıraman ve Cennet Yeşilyurt [2. B.], B. No: 2012/403, 26/3/2013, § 16).

18. Başvuru yollarının tüketilip tüketilmediği, ilke olarak Anayasa Mahkemesine başvurunun yapıldığı tarihteki duruma bakılarak değerlendirilir. Ancak, somut olayda başvuru tarihi itibarıyla başvurucular hakkındaki mahkûmiyet hükmü kesin niteliğe sahip olsa da temyiz hakkına sahip diğer sanıklar açısından Yargıtay bozma kararı vererek bu kararın 5271 sayılı Kanun'un 306. maddesince başvuruculara da sirayet etmesine karar vermiştir (bkz. §§ 5, 9). Yargıtayın kararı üzerine yeniden dosyayı ele alan Mahkeme, Yargıtay kararına karşı direnme kararı vermiştir (bkz. § 10). Bu karar başvurucular tarafından temyiz edilmiştir. Yargıtay henüz herhangi bir karar vermemiş olup dosya derdest durumdadır (bkz. § 11). Dolayısıyla aynı dava sürecinin farklı düzlemlerde hem Anayasa Mahkemesince hem de Yargıtay Dairesince veya Kurul tarafından yargısal incelemeye tabi tutulması, Anayasa Mahkemesinin bireysel başvurudaki ikincil nitelikteki rolüne uygun olmayacağından başvurucuların iddialarının öncelikle yargı makamlarınca incelenmesi gerekmektedir.

19. Açıklanan nedenlerle, başvuruya konu olayla ilgili olarak kanunda öngörülmüş yargısal başvuru yollarının tamamı tüketilmeden bireysel başvuru yapıldığı anlaşıldığından başvurunun diğer kabul edilebilirlik şartları yönünden incelenmeksizin başvuru yollarının tüketilmemiş olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvurunun başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Yargılama giderlerinin başvurucular üzerinde BIRAKILMASINA,

C. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE, 2/10/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

AYŞE KALKAN YAZ

B. No: 2020/10414 | Karar tarihi: 02.10.2025

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2020/10414

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

AYŞE KALKAN YAZ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2020/10414)

Karar Tarihi: 2/10/2025

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ İrfan FİDAN Yılmaz AKÇİL

Raportör : Muhammed Cemil KANDEMİR

Başvurucu : Ayşe KALKAN YAZ

Vekili : Av. Burak SABUNCU

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, üyesi olduğu sendikanın aldığı karar üzerine nöbetçi belletici öğretmenlik görevini yerine getirmeyen kamu görevlisinin disiplin cezası ile cezalandırılması nedeniyle sendika hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 28/2/2020 tarihinde yapılmıştır. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

3. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık, görüşünü bildirmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

A. Arka Plan Bilgisi

4. Öğretmenlerin görev ve sorumlulukları ile nöbet görevine ilişkin genel arka plan bilgisi için bkz. Osman Bayat ve diğerleri [GK], B. No: 2016/11319, 5/9/2024, §§ 5-10

5. Öğretmenlerin görev ve sorumlulukları ile nöbet görevine ilişkin düzenlemeler 26/7/2014 tarihli ve 29072 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Millî Eğitim Bakanlığı Okul Öncesi Eğitim ve İlköğretim Kurumları Yönetmeliği'nin (İlköğretim Kurumları Yönetmeliği) "Müdür yardımcısı ve öğretmenlerin nöbet görevi" başlıklı 44. maddesi ile 7/9/2013 tarihli ve 28758 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Millî Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliği'nin (Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliği) "Öğretmenlerin görevleri ve sorumlulukları" başlıklı 86. ve "Öğretmenlere nöbet görevi verilmesinin esasları" başlıklı 91. maddesinde (bkz. § 16) yer almaktadır (Osman Bayat ve diğerleri, §5).

6. Anılan mevzuata göre nöbetlerde uyulması gereken esaslar öğretmenler kurulunda görüşülerek "Nöbetçi Öğretmen Görev Talimatnamesi" hazırlanır. Söz konusu görev, eğitim faaliyetinin başlamasından belli bir süre öncesinde başlar ve bitiminden sonra belli bir süre daha devam eder. Bu süre zarfında nöbetçi öğretmenden öğrencilerin izlenmesinden, öğretmenlerin derslere zamanında girip girmediğinin kontrolüne, izinli öğretmenler nedeniyle boş kalan sınıfların idareye bildirilmesinden, binanın ısıtma, elektrik ve sıhhi tesislerin çalışıp çalışmadığının takibine kadar idarecilerle koordinasyon içinde olmak kaydıyla bir dizi yoğun emek ve dikkat gerektiren çeşitli görevleri yerine getirmesi beklenir. Buna göre nöbet görevi eğitim ve öğretim hizmetlerinin gereği gibi (düzenli ve sürekli) yerine getirilmesinin asli bir unsurudur ve bu bağlamda izleme ve denetleme görevlerini kapsar (Osman Bayat ve diğerleri, §6).

B. Somut Olaya İlişkin Bilgiler

7. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

8. Başvurucu, Edirne'de bir lisede fizik öğretmeni olup Eğitim ve Bilim İşgörenleri Sendikası (EĞİTİM-İŞ) üyesidir. EĞİTİM-İŞ Merkez Yönetim Kurulunun 16/3/2018 tarihli ve 282 sayılı kararı şöyledir:

"Sendikamız pansiyonlu okullarda belletici öğretmen ve belletici nöbetçi öğretmen olarak istekli öğretmenlerin görev yapmaları gerektiği, bunun için öncelikle okul içi ile sırasıyla ilçe ve il düzeyinde yapılacak duyurulara göre isteklilere göre verilmesi yönündeki taleplerimiz bakanlığa sözlü ve yazılı olarak iletildiği halde bir düzenleme yapılmamıştır.

Konu ile ilgili olarak öğretmenlerin ailevi durumları, sağlık durumları ve diğer gerekçeleri dikkate alınmaksızın yapılan görevlendirmeler mağduriyetlere ve sorunlara yol açmıştır.

Bu nedenle bu şekilde resen okullarındaki ya da başka kurumlardaki pansiyonlarda belletici öğretmen ve belletici nöbetçi öğretmen olarak görevlendirilen üyelerimizin bu görevlerini 2017-2018 eğitim öğretim yılı boyunca istekleri dışında yerine getirmemelerini bu konuda genel merkezimizce hazırlanacak dilekçeleri idarelere vermelerine karar verilmiştir. "

9. Başvurucu, belletici öğretmenlik ve nöbetçi belletici öğretmenlik görevlerini yerine getirmeyeceğini 20/3/2018 tarihinde verdiği dilekçeyle okul idaresine bildirmiştir. Söz konusu dilekçede başvurucu mezkûr sendika kararı gereğince belleticilik görevlerini yapmayacağını belirtmiş olup ayrı bir gerekçeye yer vermemiştir.

10. Başvurucunun 2017-2018 eğitim öğretim döneminde yürütmekte olduğu nöbetçi belletici öğretmenliğe ilişkin 5/4/2018 tarihli görevlendirilme yazısını tebellüğ etmediği ve 11/4/2018, 21/4/2018 ve 24/4/2018 tarihlerinde toplamda üç (3) kere nöbet tutmadığı tespit edilmiştir. Bunun üzerine 5/5/2018 tarihinde başvurucu hakkında disiplin soruşturması başlatılmıştır. Disiplin soruşturması sürecinde 7/5/2018 tarihinde de nöbet tutmadığı

saptanmıştır. Başvurucunun 14/7/1965 tarihli ve 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun 125. maddesinin birinci fıkrasının (B) bendinin (a) alt bendindeki "Verilen emir ve görevlerin tam ve zamanında yapılmasında, görev mahallinde kurumlarca belirlenen usul ve esasların yerine getirilmesinde, görevle ilgili resmi belge, araç ve gereçlerin korunması, kullanılması ve bakımında kusurlu davranmak" hüküm gereğince "Kınama" cezası ile cezalandırılması teklif edilmiştir. Başvurucu Edirne Valiliği İl Milli Eğitim Müdürlüğünün 23/7/2018 tarihli işlemi ile anılan ceza ile cezalandırılmıştır. Başvurucunun bu cezaya yaptığı itiraz reddedilmiştir.

11. Başvurucu, hakkında tesis edilen disiplin cezasının iptali talebiyle dava açmıştır.

12. Edirne İdare Mahkemesi (Mahkeme) davanın reddine karar vermiştir. Kararda, mevzuatta belletici öğretmenlerin öncelikle okulda görevli öğretmenler arasından karşılanması gerektiğinin kurala bağlandığı, başvurucunun iddiasının aksine okulda görevli öğretmenler arasında istekliler/istekli olmayanlar şeklinde bir ayrıma gidilmediği, istekli olup olmama durumunun diğer eğitim kurumlarında görevli öğretmenler yönünden getirildiği ifade edilmiştir. Kararın gerekçesinde, Sendika kararının kamu görevlilerinin ortak ekonomik, sosyal, mesleki hak ve menfaatlerini korumak ve geliştirmeye ilişkin olmadığı, sendikal hak kapsamında da değerlendirilemeyeceği, toplamda dört (4) gün nöbet görevini yerine getirmeyen başvurucunun eyleminin verilen emir ve görevlerin tam ve zamanında yapılmasında, görev mahallinde kurumlarca belirlenen usul ve esasların yerine getirilmesinde kusurlu davranma kapsamında kaldığı belirtilmiştir.

13. Bölge İdare Mahkemesi bu karara karşı yapılan istinaf başvurusunu kesin olarak esastan reddetmiştir.

14. Başvurucu, nihai kararı 12/2/2020 tarihinde öğrenmiştir.

IV. İLGİLİ HUKUK

15. 657 sayılı Kanun'un "Toplu eylem ve hareketlerde bulunma yasağı" başlıklı 26. maddesi şöyledir:

"Devlet memurlarının kamu hizmetlerini aksatacak şekilde memurluktan kasıtlı olarak birlikte çekilmeleri veya görevlerine gelmemeleri veya görevlerine gelipte Devlet hizmetlerinin ve işlerinin yavaşlatılması veya aksatılması sonucunu doğuracak eylem ve hareketlerde bulunmaları yasaktır".

16. 657 sayılı Kanun’un “Disiplin cezalarının çeşitleri ile ceza uygulanacak fiil ve haller” başlıklı 125. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"Devlet memurlarına verilecek disiplin cezaları ile her bir disiplin cezasını gerektiren fiil ve haller şunlardır:

…

B- Kınama : Memura, görevinde ve davranışlarında kusurlu olduğunun yazı ile bildirilmesidir.

Kınama cezasını gerektiren fiil ve haller şunlardır:

a) Verilen emir ve görevlerin tam ve zamanında yapılmasında, görev mahallinde kurumlarca

belirlenen usul ve esasların yerine getirilmesinde, görevle ilgili resmi belge, araç ve gereçlerin korunması, kullanılması ve bakımında kusurlu davranmak."

17. 11/8/1982 tarihli ve 2698 sayılı Milli Eğitim Bakanlığı Okul Pansiyonları Kanunu'nun "Amaç" başlıklı 1. maddesi şöyledir:

"Bu Kanunun amacı, Milli Eğitim Bakanlığına bağlı ilköğretim ve ortaöğretim kurumlarında yatılı okuma imkanı sağlamak üzere, parasız yatılı okumaya hak kazanan öğrencilerle paralı yatılı okumak isteyen öğrenciler için okul pansiyonlarının açılmasına ve yönetimine ilişkin esasları düzenlemektir."

18. Aynı Kanun'un "Tanımlar" başlıklı 2. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

" 'Belletici' ilköğretim ve ortaöğretim kurumlarında parasız ve paralı yatılı öğrencilerin ders saatleri dışında pansiyonlarda eğitim ve gözetimi ile yönetmelikte belirtilecek diğer idari hususları yürütmekle görevli kişileri;

İfade eder."

19. Aynı Kanun'un "Belleticilerin görevlendirilmesi" başlıklı 5. maddesi şöyledir:

"Pansiyonlardan öğrencilerin ders saatleri dışında eğitim ve gözetim faaliyetleri ile pansiyonların idari işlerini yürütmek üzere belleticiler görevlendirilir. Görevlendirme, ilköğretim ve ortaöğretim kurumları öğretmenleri arasından Valilik Onayı ile yapılır."

20. Aynı Kanun'un "Yönetmelik" başlıklı 16. maddesi şöyledir:

"Pansiyonların yönetimi, belleticilerin nitelikleri ve görevleri, pansiyonlarda ücretli ve ücretsiz yemek yeme ve ödeme esasları, paralı yatılı öğrenci taksitleri ve bu Kanunun uygulanması ile ilgili diğer hususlar, Cumhurbaşkanınca çıkarılan bir yönetmelikle düzenlenir."

21. Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliği'nin "Öğretmenlere nöbet görevi verilmesinin esasları" başlıklı 91. maddesinin başvuru konusu disiplin işleminin tesis edildiği tarihte yürürlükte olan hâli şöyledir:

"(1) Öğretmenler, nöbet görevini nöbet çizelgesine göre yerine getirirler.

(2) Nöbetlerde aşağıdaki esaslara uyulur:

a) Öğretmenlere, dersinin en az bulunduğu gün veya günlerde nöbet görevi verilir.

b) Birden fazla okulda ders görevi bulunan öğretmenlere kadrosunun bulunduğu okulda, kadrosunun bulunduğu okulda dersi yoksa en çok ders okuttuğu okulda nöbet görevi verilir.

c) Nöbet görevi, ilk dersten 15 dakika önce başlar, son ders bitiminden 15 dakika sonra biter. İkili öğretimin yapıldığı okullarda öğretmenler, tek devrede nöbet tutarlar.

ç) Bayan öğretmenlere, doğumuna üç ay kala ve doğumdan sonra bir yıl nöbet görevi verilmez.

d) İstekleri hâlinde hizmet yılı 20 yıldan fazla olan bayan öğretmenlerle 25 yıldan fazla olan erkek öğretmenler, nöbet görevinden muaf tutulabilirler. Ancak bu kapsamdaki öğretmen sayısının fazla olması nedeniyle nöbet görevinin aksaması durumunda bu öğretmenlere de nöbet görevi verilir.

e) Nöbetlerde uyulması gereken esaslar öğretmenler kurulunda görüşülür ve okul

yönetimince öğretmenlere yazılı olarak duyurulur.

f) Nöbet görevine özürsüz olarak gelmeyen öğretmen hakkında derse özürsüz olarak gelmeyen öğretmen gibi işlem yapılır.”

22. Aynı Yönetmeliğin "Belletici öğretmen görevlendirilmesi" başlıklı 92. maddesinin başvuru konusu disiplin işleminin tesis edildiği tarihte yürürlükte olan hâli şöyledir:

"(1) Yatılı ve pansiyonlu okullarda, öğrencilerin yeme, yatma, dinlenme, eğitim ve öğretim, etüt çalışmalarıyla benzeri hizmetlerin yürütülmesi için ilgili mevzuatı doğrultusunda belletici öğretmen görevlendirilir.

(2) Belletici öğretmenler; okulda görevli öğretmenler arasından, okulda yeterli sayıda öğretmen bulunmaması ve ihtiyacın karşılanamadığı durumlarda sırayla aynı yerleşim yerindeki ilçedeki ildeki diğer eğitim kurumlarında görevli öğretmenlerden istekli olanlar arasından, okul müdürünün teklifi ve millî eğitim müdürünün onayıyla görevlendirilir. Her iki durumda da ihtiyacın karşılanamaması halinde sırayla yerleşim yerindeki ilçedeki ildeki diğer eğitim kurumlarında görevli öğretmenler arasından resen görevlendirme yapılır."

23. Mezkûr Yönetmelik maddesi 1/9/2018 tarihli ve 30522 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Millî Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmeliği'nin 41. maddesiyle aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir:

“ (1) Belletici ve nöbetçi belletici öğretmenlik görevlendirilmesine ilişkin iş ve işlemler Millî Eğitim Bakanlığına Bağlı Resmi Okullarda Yatılılık, Bursluluk, Sosyal Yardımlar ve Okul Pansiyonları Yönetmeliği hükümlerine göre yürütülür.”

24. 25/11/2016 tarihli ve 29899 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Millî Eğitim Bakanlığına Bağlı Resmî Okullarda Yatılılık, Bursluluk, Sosyal Yardımlar ve Okul Pansiyonları Yönetmeliği'nin (Yatılılık, Bursluluk, Sosyal Yardımlar ve Okul Pansiyonları Yönetmeliği) "Tanımlar" başlıklı 3. maddesinin ilgili bentleri şöyledir:

"b) Belletici öğretmen: Okul pansiyonlarında görevli oldukları günlerle sınırlı olmak üzere, yatılı öğrencilerin eğitim öğretim ve gözetimleri ile ilgili iş ve işlemleri yürüten öğretmeni,

...

h) Nöbetçi belletici öğretmen: Gece dahil görev yapan belletici öğretmeni,

...

j) Pansiyon: Okullarda yatılı olarak öğrenim gören öğrencilerin barınma, beslenme, etüt ve diğer sosyal ihtiyaçlarının karşılandığı yeri,

....

ifade eder. "

25. Aynı yönetmeliğin "Belletici ve nöbetçi belletici öğretmen görevlendirilmesi" başlıklı 39. maddesinin başvuru konusu disiplin işleminin tesis edildiği tarihte yürürlükte olan hâlinin ilgili kısmı şöyledir:

"(1) Belletici ve nöbetçi belletici öğretmenlik görevi pansiyonun bağlı bulunduğu okulda görev yapan kadrolu öğretmenler tarafından yürütülür.

(2) Belletici ve nöbetçi belletici öğretmen ihtiyacının okulda görev yapan kadrolu öğretmenler tarafından karşılanamadığı durumlarda, aynı yerleşim birimindeki diğer eğitim

kurumlarında görev yapan kadrolu öğretmenlerden istekli olanlar arasından, buna rağmen ihtiyacın karşılanamaması durumunda ise o yerleşim biriminde görev yapan diğer kadrolu öğretmenler arasından resen görevlendirme yapılmak suretiyle karşılanır.

(3) Belletici ve nöbetçi belletici öğretmenler, pansiyonun bağlı bulunduğu okul müdürünün teklifi ve il veya ilçe millî eğitim müdürünün onayı ile görevlendirilir."

26. Aynı Yönetmeliğin "Belletici veya nöbetçi belletici öğretmenin görev ve sorumlulukları" başlıklı 40. maddesinin başvuru konusu disiplin işleminin tesis edildiği tarihte yürürlükte olan hâli şöyledir:

"(1) Belletici veya nöbetçi belletici öğretmenin görev ve sorumlulukları şunlardır:

a) Pansiyonlarda kalan öğrencilerin ders saatleri dışında eğitimleri ile ilgilenmek ve gerektiğinde derslerine yardımcı olmak.

b) Gece bekçilerini veya güvenlik görevlilerini kontrol etmek.

c) Etüt aralarında öğrencileri gözetim altında bulundurmak.

ç) Pansiyon yoklamalarını yapmak ve elektronik ortamda pansiyonla ilgili günlük veri girişini gerçekleştirmek.

d) Pansiyona gelen ziyaretçiler ile ilgili işleri yürütmek.

e) Disiplin olayları ile ilgili iş ve işlemleri yürütmek.

f) Hastalanan öğrencilerin durumuyla ilgili iş ve işlemleri yürütmek.

g) Öğrencilerin ilaçlarının dağıtımı ile ilgili iş ve işlemleri yürütmek.

ğ) Okul yönetimince verilen diğer görev ve sorumlulukları yerine getirmek.

(2) Belletici veya nöbetçi belletici öğretmen, görevlerinden dolayı ilgili müdür yardımcısına karşı sorumlu olup okul yönetimince hazırlanacak nöbet çizelgesine ve pansiyon yönergesine göre nöbet tutmakla yükümlüdür."

27. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) içtihatları ve uluslararası hukuk düzenlemeleri için bkz. Ahmet Parmaksız [GK], B. No: 2017/29263, 22/5/2019, §§ 30-40.

V. İNCELEME VE GEREKÇE

28. Anayasa Mahkemesinin 2/10/2025 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları ve Bakanlık Görüşü

29. Başvurucu; sendikaların aldıkları kararlar doğrultusunda kamu görevlilerinin eylem hakkına sahip olduklarını, bu eylemlere katılanların cezalandırılamayacağını, bunun Anayasa ve usulüne göre yürürlüğe konulmuş uluslararası sözleşmelerle sabit olduğunu, üyesi olduğu sendikanın kararı gereğince belletmenlik görevini yerine getirmemesi nedeniyle disiplin cezası verilemeyeceğini belirterek örgütlenme özgürlüğünün ve sendika hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

30. Bakanlık görüşünde; başvurucunun temel hak ve özgürlüklerinin ihlal edildiğine yönelik şikâyetleri incelenirken Anayasa ve mevzuat hükümleri doğrultusunda somut olayın kendine özgü koşullarının gözönüne alınması gerektiği belirtilmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

31. Anayasa Mahkemesi, önceki kararlarında kamu görevlileri sendikalarının faaliyet alanlarına ilişkin oldukça geniş açıklamalarda bulunmuştur (Ahmet Parmaksız [GK], B. No: 2017/29263, 22/5/2019, §§ 50, 62; Ayfer Altuntaş ve İkbal Ünzile Gürsoy [1. B.], B. No: 2018/24874, 31/3/2022, §§ 26, 36). Başvurucu, başvuru konusu nöbet tutmama eylemiyle idareyi baskı altına alarak nöbetçi belletici öğretmenlik görevinin kaldırılmasını hedeflemiş ve bu eylemi sendika kararı üzerine gerçekleştirmiştir. Dolayısıyla anılan eylem çağrısının kamu görevlisinin çalışma hayatı ve bu bağlamda sendikaların çekirdek faaliyet alanı ile ilgili olduğu anlaşıldığından somut olaya konu müdahalelerin sendika hakkı kapsamında incelenmesi gerektiği değerlendirilmiştir (sendikal hakların değerlendirme usulü ve mahiyeti için bkz. Ahmet Parmaksız, §§ 48-63; Ayfer Altuntaş ve İkbal Ünzile Gürsoy , §§ 24-34).

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

32. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan sendika hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

a. Müdahalenin Varlığı ve Hakkın Kapsamı

33. Toplu eylemde bulunma Anayasa'nın 51. maddesinde güvence altına alınan sendika hakkının çekirdek alanında kalan bir faaliyet türü olmasa da toplu eylemde bulunmanın çalışanların hak ve menfaatlerinin korunması amacıyla başvurulabilecek yardımcı bir sendikal araç olduğu hususunda tereddüt bulunmamaktadır. Bu nedenle toplu eylemde bulunmak da sendika hakkının kapsamında kalmaktadır (Osman Bayat ve diğerleri, § 28). Dolayısıyla somut olaydaki eylemin amacı gözetildiğinde, üyesi olduğu sendikanın aldığı karar uyarınca nöbetçi belleticilik görevini yapmama eylemine katılan başvurucunun kınama cezası ile cezalandırılmasının sendika hakkına yönelik bir müdahale oluşturduğunun kabul edilmesi gerekir.

34. Eldeki başvuruda sendika hakkına müdahale edildiğinin kabul edilmesi, somut olaya konu eylemin amaç yönüyle sınırlı olarak inceleneceği anlamına gelmektedir. Bununla birlikte kamu görevinin yerine getirilmemesi biçimindeki toplu eylem yöntemine başvurulmasının kamu görevlileri sendikalarının sendikal amaçlarını gerçekleştirmek için veya kamu görevlilerinin mesleki ve ekonomik çıkarlarını korumak için başvurabileceği meşru eylemlerden olup olmadığının somut olay yönünden değerlendirilmesi "Müdahalenin İhlal Oluşturup Oluşturmadığı" başlığı altında yapılacaktır (benzer değerlendirmeler için bkz. Nigar Hürel ve diğerleri [1.B.], B. No: 2017/16800, 22/11/2022, § 15).

b. Müdahalenin İhlal Oluşturup Oluşturmadığı

35. Yukarıda anılan müdahale, Anayasa’nın 13. maddesinde belirtilen koşullara uygun olmadığı müddetçe Anayasa’nın 51. maddesinin ihlalini teşkil edecektir. Anayasa’nın 13. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"Temel hak ve hürriyetler, ... yalnızca Anayasanın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak ve ancak kanunla sınırlanabilir. Bu sınırlamalar, ... demokratik toplum düzeninin ... gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olamaz."

36. Bu sebeple müdahalenin Anayasa’nın 13. maddesinde öngörülen ve somut başvuruya uygun düşen, kanunlar tarafından öngörülme, Anayasa’nın ilgili maddesinde belirtilen

nedenlere dayanma ve demokratik toplum düzeninin gereklerine uygun olma koşullarını sağlayıp sağlamadığının belirlenmesi gerekir.

37. Anayasa'nın "Sendika kurma hakkı" başlıklı 51. maddesinin ilgili kısımları şöyledir:

"Çalışanlar ve işverenler, üyelerinin çalışma ilişkilerinde, ekonomik ve sosyal hak ve menfaatlerini korumak ve geliştirmek için önceden izin almaksızın sendikalar ve üst kuruluşlar kurma, bunlara serbestçe üye olma ve üyelikten serbestçe çekilme haklarına sahiptir. Hiç kimse bir sendikaya üye olmaya ya da üyelikten ayrılmaya zorlanamaz.

Sendika kurma hakkı ancak,..., kamu düzeni,..nin korunması sebepleriyle ve kanunla sınırlanabilir.

Sendika kurma hakkının kullanılmasında uygulanacak şekil, şart ve usuller kanunda gösterilir…"

i. Kanunilik

38. 657 sayılı Kanun'un 26. ve 125. maddelerinin müdahalenin kanuni dayanağını oluşturduğu ve kanunilik ölçütünü karşıladığı sonucuna varılmıştır.

ii. Meşru Amaç

39. Başvurucunun nöbetçi belletici öğretmenlik görevini yerine getirmemesi nedeniyle yapılan müdahalenin kamu hizmetinin gereği gibi yerine getirilmesine yönelik önlemlerin bir parçası olduğu ve Anayasa'nın 51. maddesinin ikinci fıkrasında yer alan kamu düzeninin korunması meşru amacını taşıdığı sonucuna varılmıştır.

iii. Demokratik Toplum Düzeninin Gereklerine Uygunluk ve Ölçülülük

(1) Genel İlkeler

40. Anayasa Mahkemesi demokratik toplum düzeninin gerekleri ifadesinden ne anlaşılması gerektiğini daha önce pek çok kez açıklamıştır (sendikalarla ilgili olarak bkz. Tayfun Cengiz, B. No: 2013/8463, 18/9/2014 §§ 31, 32; Kristal-İş Sendikası, [GK], B. No: 2014/12166, 2/7/2015, §§ 53, 70, 74; Eğitim ve Bilim Emekçileri Sendikası ve diğerleri [GK], B. No: 2014/920, 25/5/2017, § 73; Birleşik Metal İşçileri Sendikası [2.B.], B. No: 2015/14862, 9/5/2018 §§ 42, 43; derneklerle ilgili olarak bkz. Hint Aseel Hayvanları Koruma ve Geliştirme Derneği ve Hikmet Neğuç, [1. B], B. No: 2014/4711, 22/2/2017, § 45). Temel hak ve özgürlüklere yönelik bir müdahalenin demokratik toplum düzeninin gereklerine uygun kabul edilebilmesi için müdahale, zorunlu bir toplumsal ihtiyacı karşılamalı ve orantılı olmalıdır (Bekir Coşkun [GK], B. No: 2014/12151, 4/6/2015, §§ 53-55; Mehmet Ali Aydın [GK], B. No: 2013/9343, 4/6/2015, §§ 70-72; AYM, E.2017/130, K.2017/165, 29/11/2017, § 18; AYM, E.2018/69, K.2018/47, 3/5/2018, § 15).

41. Müdahaleyi oluşturan tedbirin zorunlu bir toplumsal ihtiyacı karşıladığının kabul edilebilmesi için amaca ulaşmaya elverişli olması, başvurulabilecek en son çare ve alınabilecek en hafif önlem olarak kendisini göstermesi gerekir. Amaca ulaşmaya yardımcı olmayan veya ulaşılmak istenen amaca nazaran bariz bir biçimde ağır olan bir müdahalenin zorunlu bir toplumsal ihtiyacı karşıladığı söylenemeyecektir (bazı farklılıklarla birlikte toplantı hakkı bağlamında bkz. Dilan Ögüz Canan [GK], B. No: 2014/20411, 30/11/2017, § 32; sendika hakkı bağlamında bkz. Eğitim ve Bilim Emekçileri Sendikası ve diğerleri, § 73; Tayfun Cengiz, § 56; Adalet Mehtap Buluryer [2.B.], B. No: 2013/5447, 16/10/2014, §§ 103-105; ifade özgürlüğü bağlamında bkz. Bekir Coşkun, § 51; Mehmet Ali Aydın, § 68;

Tansel Çölaşan [1.B.], B. No: 2014/6128, 7/7/2015, § 51).

42. Orantılılık ise sınırlamayla ulaşılmak istenen amaç ile başvurulan sınırlama tedbiri arasında aşırı bir dengesizlik bulunmamasına işaret eder. Kamu gücünü kullanan organlar, örgütlenme özgürlüğü kapsamındaki faaliyetlere müdahale ederken bu özgürlüğün kullanılmasından kaynaklanan yarardan daha ağır basan, korunması gereken bir menfaatin ve kişiye yüklenen külfeti dengeleyici mekanizmaların varlığını somut olgulara dayanarak göstermelidir (sendika hakkı bağlamında bkz. Eğitim ve Bilim Emekçileri Sendikası ve diğerleri, § 74; bazı farklılıklarla birlikte toplantı hakkı bağlamında bkz. Dilan Ögüz Canan, §§ 33, 56; ifade özgürlüğü bağlamında bkz. Bekir Coşkun, §§ 44, 47; Tansel Çölaşan, §§ 46, 49, 50).

43. Sendika hakkına yapılan bir müdahale, zorunlu bir toplumsal ihtiyacı karşılamıyorsa ya da zorunlu bir toplumsal ihtiyacı karşılamakla birlikte orantılı değilse demokratik toplum düzeninin gereklerine uygun olarak değerlendirilemez (Kristal-İş Sendikası, § 70; Birleşik Metal İşçileri Sendikası, § 43; Ahmet Parmaksız, § 80). Sendika hakkına yargısal veya idari bir müdahalenin demokratik toplum düzeninin sürekliliği için zorunlu olup olmadığına, bu bağlamda toplumsal bir ihtiyaç baskısını karşılayıp karşılamadığına ve sınırlamanın izlenen amaçlarla orantılılığına bakmak gerekir (İsmail Aslan ve diğerleri [2. B.], B. No: 2013/7197, 8/9/2015, §§ 51-62).

(2) Somut Olayın Değerlendirilmesi

44. Öğretmenlerin belleticilik ve nöbetçi belleticilik görevlerine ilişkin düzenlemeler 2698 sayılı Kanun, Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliği'nin 92. maddesi ve Yatılılık, Bursluluk, Sosyal Yardımlar ve Okul Pansiyonları Yönetmeliğiyle yapılmıştır. Millî Eğitim Bakanlığı'na bağlı resmî okullarda öğrenciler için açılan pansiyonların yönetimine ilişkin esasları düzenleyen Yatılılık, Bursluluk, Sosyal Yardımlar ve Okul Pansiyonları Yönetmeliği'nde belletici ve nöbetçi belleticinin görevlendirilme süreci ve sorumlulukları detaylı olarak düzenlenmiştir. Buna göre, belletici öğretmenlik ve nöbetçi belletici öğretmenlik görevlerinin öncelikle pansiyonun bağlı bulunduğu okulda görev yapan öğretmenlerce yerine getirilmesi gerekmektedir (bkz. § 25). İhtiyacın söz konusu okulda görev yapan öğretmenlerce karşılanamadığı durumlarda istek üzerine, buna rağmen ihtiyaç karşılanamazsa resen görevlendirme yapılmaktadır (bkz. § 25). Belletici öğretmenler yatılı öğrencilerin eğitim öğretim ve gözetimleri ile ilgili iş ve işlemleri yürütmektedirler (bkz. § 26). Bu bağlamda, pansiyonu olan okullarda çalışan öğretmenlerin pansiyonlardaki belleticilik/nöbetçi belleticilik görevlerini yerine getirmeleri -pansiyonlarda kalan öğrenciler açısından- eğitim ve öğretim hizmetlerinin önemli bir unsurudur (Öğretmenlerin benzer mahiyetteki nöbetçi öğretmenlik görevine ilişkin değerlendirmeler için bkz. § 6). Başvurucuya görev yaptığı okulun pansiyonunda verilen nöbetçi belleticilik görevi de bu kapsamdadır.

45. Anayasa Mahkemesi nöbet görevlerini yerine getirmeyen öğretmenlerin disiplin cezası ile cezalandırılmasını Osman Bayat ve diğerleri kararında değerlendirmiştir. Bu karara konu olayda, sendikaların öğretmenlere nöbet görevi karşılığında ücret ödenmesi talebine ilişkin yetkililere seslerini duyurmak için 2012 yılı başlarından 2015 yılı ortalarına kadar çeşitli sendikal araçlarla etkinlikler düzenledikleri ve nihayetinde üyelerinin 2015 yılı ikinci döneminde kesintisiz olarak nöbet tutmaması yönünde kararlar aldıkları görülmektedir (Osman Bayat ve diğerleri, §§ 7-9). Öğretmenlere nöbet ücreti ödenmesi taleplerine ilişkin olarak düzenlenen eylem kararına istinaden 2015 yılı Nisan-Haziran döneminde toplamda 7

ila 11 gün süresince nöbet görevlerini yerine getirmeyen başvurucuların uyarma cezası ile cezalandırılmalarına karar verilmiştir. Başvurucular, bu disiplin işlemlerine karşı açtıkları davaların reddedilmesi üzerine bireysel başvuruda bulunmuştur. Anayasa Mahkemesi, anılan başvuruları sendika hakkı kapsamında incelemiştir.

46. Mezkûr kararda başvurucuların nöbet tutmama eylemine birçok defa (7 ilâ 11 gün) başvurarak kamu makamlarının sendika hakkı kapsamında yapılan eylemlere göstermesi gereken müsamaha seviyesinin ötesine geçildiği vurgulanmıştır (Osman Bayat, § 47).

47. Osman Bayat ve diğerleri kararında, idarenin başvurucular hakkında hemen disiplin soruşturması açmadığı, nöbet ücretine ilişkin taleplerini dile getirebilmeleri için gerekli ortamı başvuruculara sağladığı, aynı eyleme her bir başvurucu tarafından birçok defa başvurulmak suretiyle başvuruculara eylemden bekledikleri fayda ile kamu hizmetlerinin devamlılığı arasındaki dengeyi bozacak surette hareket ettikleri belirtilmiştir (Osman Bayat, § 48). Mezkûr kararda, kamu görevlileri sendikalarının çeşitli sendikal araçlarla taleplerine ilişkin politika yapma sürecini başlatmalarına rağmen görevi yerine getirmeme şeklindeki eylemlerin devletin öğretmenler için asli bir görev olarak öngördüğü ve eğitim öğretim faaliyetlerinin kesintisiz olarak sürdürülmesinde yadsınamaz bir önemi olan nöbet düzenlemesinin tamamen ve fiilî olarak işlevsiz kalmasına neden olduğu ifade edilmiştir. Kararda, iki ay gibi eğitim hizmeti bakımından oldukça uzun kabul edilebilecek bir süre boyunca devam eden nöbet görevini terk etme eylemine karşılık olarak başvuruculara uyarma cezasıyla tecziyesinin demokratik toplumda zorunlu sosyal bir ihtiyacı karşıladığı belirtilmiştir (Osman Bayat ve diğerleri, § 49).

48. Buna göre özet olarak Osman Bayat ve diğerleri kararında; başvuruculara eylemlerinin uzun süre devam etmesi, idare tarafından başvuruculara azımsanmayacak bir süre müsamaha gösterilmesi ve nihayetinde başvuruculara verilen cezanın en hafif disiplin cezası olması olguları esas alınarak müdahalenin zorunlu toplumsal ihtiyacı karşıladığı ve orantılı olduğu değerlendirilmiştir.

49. Somut olayda başvurucu, çalıştığı okulun pansiyonunda kendisine verilen nöbetçi belletici öğretmenlik görevini kabul etmeyerek nöbet tutmamıştır. Başvurucunun söz konusu görevini yerine getirmemesinin gerekçesi olan üyesi olduğu sendikanın toplu eylem kararında, öğretmenlerin özel durumların dikkate alınmasının sakıncaları olduğu belirtilerek belleticilik görevlerinin isteğe bağlı olmasının talep edildiği görülmektedir (bkz. §8). Şu hâlde eldeki başvuruya konu olayda talep belletici öğretmenlik görevinin isteğe bağlı hâle getirilmesidir. Osman Bayat ve diğerleri kararına konu olayda ise talebin okulda tutulan nöbet görevine ücret verilmesine ilişkin olduğu görülmektedir. Dolayısıyla somut başvuru ile Osman Bayat ve diğerleri kararındaki olay ve olgular arasındaki farklılıkların yapılacak hukuki değerlendirmede dikkate alınması gerekir.

50. Yatılı ve pansiyonlu okullarda öğrencilerin eğitim, güvenlik ve disiplinine ilişkin temel bazı hizmetlerin (bkz. §§ 17-26) görülmesini temin amacıyla oluşturulduğu anlaşılan belletici öğretmenlik görevi eğitim hizmetinin asli bir unsuru ve dolayısıyla öğretmenlik görevinin bir parçasıdır. Bu görevi yapacak öğretmenlerin öncelikle okuldaki öğretmenler arasından seçilmesinin görevin muhtevası ve düzenli bir biçimde aksamadan yerine getirilebilmesi açısından uygun olduğu söylenebilir. Nitekim idarenin cezalandırma kararını denetleyen mahkeme gerekçesinde -başvurucunun iddiasına cevaben- pansiyonun bağlı bulunduğu okulda görevli öğretmenler yönünden nöbet görevinin isteğe bağlanmadığı belirtilmiştir. Bu sebeplerle başvurucunun bir aylık süre içerisinde dört gün nöbetçi belleticilik görevini terk

etme eylemine karşılık olarak kınama cezasıyla tecziyesinin demokratik toplumda zorunlu sosyal bir ihtiyacı karşılamadığı söylenemez (serbest kılık ve kıyafet eylemleri yönünden benzer değerlendirmeler için bkz. Mehmet Emin Teyfur ve diğerleri [1.B.], B. No: 2015/18147, 3/11/2022, § 75).

51. Başvurucunun nöbet tutmama kararını okul idaresine bildirmesinden sonra üç defa nöbet tutmaması üzerine hakkında disiplin soruşturması başlatıldığı ve -biri soruşturma sürecinde olmak üzere- toplam dört defa nöbet tutmadığı gerekçesiyle kınama cezasıyla cezalandırıldığı görülmektedir. Devlet memurlarına verilecek disiplin cezaları ile her bir disiplin cezasını gerektiren fiil ve hâller 657 sayılı Kanun'un 125. maddesinde düzenlenmiş olup fiilin niteliğine göre beşe ayrılmıştır. Başvurucuya bir görevi yerine getirmemesi nedeniyle sıralamanın en altında yer alan uyarmanın bir üst kategorisinde bulunan kınama cezası verilmiştir. Söz konusu ceza, memura, görevinde ve davranışlarında kusurlu olduğunun yazı ile bildirilmesidir. Bu itibarla somut olayda bir süre müsamaha gösterilerek başvurucunun hemen cezalandırılmaması, cezalandırılmasına gerekçe olan nöbetçi belletmenlik görevini yerine getirmemesi fiilinin üç defa gerçekleşmesinden sonra disiplin soruşturmasına başlanması ve mevzuattaki en hafif disiplin cezasının bir ağırı olan kınama cezası verilmesi karşısında müdahalenin orantılı olduğu sonucuna varılmıştır.

52. Açıklanan gerekçelerle demokratik toplum düzeninin gereklerine uygun olan müdahalenin Anayasa’nın 51. maddesinde güvence altına alınan sendika hakkını ihlal etmediğine karar verilmesi gerekir.

VI. HÜKÜM

A. Sendika hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa’nın 51. maddesinde güvence altına alınan sendika hakkının İHLAL EDİLMEDİĞİNE,

C. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde BIRAKILMASINA,

D. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 2/10/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

MUSTAFA KURU

B. No: 2020/15743 | Karar tarihi: 02.10.2025

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2020/15743

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

MUSTAFA KURU BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2020/15743)

Karar Tarihi: 2/10/2025

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ İrfan FİDAN Yılmaz AKÇİL

Raportör : Ayça GANİDAĞLI DEMİRCİ

Başvurucu : Mustafa KURU

Vekili : Av. Kübra BOZER ŞAŞMAZ

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, gerekçesi açıklanmadan verilen cezada alt sınırdan uzaklaşılması nedeniyle gerekçeli karar hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir. Başvuruda adil yargılanma hakkı kapsamında başkaca temel hak ve özgürlüklerin ihlal edildiği iddiası da bulunmaktadır.

2. Osmaniye Cumhuriyet Başsavcılığınca hakkında soruşturma yürütülen H.K. etkin pişmanlık hükümlerinden yararlanmak üzere verdiği ifadede; Fetullahçı Terör Örgütü/Paralel Devlet Yapılanmasının (FETÖ/PDY) mahrem yapılanmasında bulunduğunu, yapı içinde olduğunu bildiği emniyet müdürlerinin isimlerini de vereceğini, başvurucunun emniyet müdürü olduğunu ama nerede çalıştığını hatırlamadığını, cemaat içinde yer aldığını mahrem yapı toplantılarında veya sohbet grubunda duyduğunu belirtmiştir.

3. Başvurucu, Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı (Başsavcılık) tarafından FETÖ/PDY'ye üye olduğu şüphesiyle başlatılan soruşturma kapsamında 26/10/2017 tarihinde gözaltına alınmıştır.

4. Soruşturma neticesinde Başsavcılığın 15/1/2018 tarihli iddianamesiyle başvurucunun silahlı terör örgütüne üye olma suçundan cezalandırılması talep edilmiştir. İddianamede;

tanık beyanı, başvurucunun adına kayıtlı 553...00 numaralı hat üzerinden 14/8/2014 tarihinde ilk kez ByLock kullandığının tespit edildiği, çözümünün henüz yapılamadığı, Asya Katılım Bankası A.Ş.de (Bank Asya) hesabının olması ve Ankara Cumhuriyet Başsavcılığınca yapılan başka bir soruşturma kapsamında ele geçirilen mikro SD kart üzerinde yapılan incelemede örgüt tarafından başvurucuya A4 notunun verilmesi neticesinde atılı suçu işlediği iddialarına yer verilmiştir.

5. İddianamenin kabulü ile açılan dava, Ankara 18. Ağır Ceza Mahkemesinde (Mahkeme) görülmeye başlanmıştır. Tensip Tutanağı ile diğerlerinin yanı sıra Başsavcılığa müzekkere yazılarak başvurucuya ait güncel ByLock tutanaklarının (içerik dâhil) istenmesine ve tanık H.K.nın beyanının istinabe yoluyla alınmasına karar verilmiştir.

6. İstinabe Mahkemesince beyanı alınan tanık H.K. ifadesinde; daha önceki beyanlarını aynen tekrar ettiğini, başvurucunun kızı ile aynı okulda İngilizce öğretmeni olarak çalıştığını, başvurucunun ara sıra okula kızını ziyaret amacıyla gelip gittiğini, başvurucu hakkında başka bilgiye sahip olmayıp başvurucunun düzenli olarak bir sohbete gidip gitmediğini, örgütte yer alıp almadığını bilmediğini belirtmiştir.

7. Yargılama bir celsede bitirilmiştir. 3/5/2018 tarihli bu celsede Mahkeme, başvurucuya dosyada bulunan iddianameyi ve eklerini ana hatlarıyla okumak suretiyle yüklenen suçu anlatmıştır. Ayrıca Mahkeme, Emniyet Müdürlüğü Organize Suçlarla Mücadele Şube Müdürlüğü görevlilerince düzenlenen 19/9/2017 tarihli tutanağa göre başvurucunun ByLock programını adına kayıtlı 0 553...00 numaralı telefon hattı üzerinden kullandığına ilişkin yazı cevabı ve Bilgi Teknolojileri Kurumundan (BTK) gelen internet trafik kayıtlarına göre başvurucunun 14/8/2014-16/11/2014 tarihleri arasında ByLock server IP'lerinden 46...137 numaralı IP ile bağlantı kurmak suretiyle yoğun şekilde ByLock kullandığına ilişkin yazı cevabını, bunun yanında Bank Asya hesap hareketlerini, tanık H.K.nın İstinabe Mahkemesince alınan ifadesinin tutanağını ve diğer belgeleri okumuştur.

8. Başvurucu, okunan bilgi ve belgelere yönelik olarak Ses ve Görüntü Bilişim Sistemi (SEGBİS) vasıtasıyla, müdafii ise duruşma salonunda hazır bulunarak savunmalarını yapmıştır. Başvurucu; savunmasında diğerlerinin yanı sıra ByLock programını kullanmadığını, faizden kaçındığı için Bank Asyada hesabı olduğunu, talimat üzerine para yatırmadığını, tanık H.K.nın kızının okul müdürü olduğunu, kendisi ile arkadaşlık ilişkisinin bulunmadığını, Garson isimli gizli tanık ve ele geçen SD karttaki listenin kumpas olduğunu savunmuştur. Başvurucu müdafii ise tanık H.K.nın ilk ifadesinin duyuma dayandığını, etkin pişmanlık hükümlerinden faydalanabilmek için başvurucu aleyhine beyanda bulunduğunu, bu beyanları kabul etmediklerini, BTK'dan gelen CGNAT kayıtlarında çelişkiler olduğunu, bilirkişi raporu aldırılmasını talep ettiklerini ifade etmiştir. Esas hakkındaki mütalaanın açıklandığı bu celsede Mahkeme, başvurucunun silahlı terör örgütüne üye olma suçundan 7 yıl 6 ay hapis cezasıyla mahkûmiyetine karar vermiştir.

9. Kararın ilgili kısmı şöyledir:

"Dosyaya getirtilen Bylock tutanakları, banka yazı cevapları, BTK yazı cevapları, veri inceleme raporu, araştırma tutanakları, tanık beyanı ve tüm dosya kapsamı birlikte değerlendirildiğinde; sanığın Emniyet Müdürü olarak görev yapmaktayken Fetö/pdy silahlı terör örgütü ile bağlantısı nedeni ile görevinden ihraç edildiği, ..., sanığın şifreli mesaj ve görüşme programı olan bylock isimli programını 0 553 ... 00 numaralı hat üzerinden aktif bir şekilde kullandığının tespit edildiği, Ankara Cumhuriyet Başsavcılığının 2017/68532 soruşturma sayılı dosyası kapsamında ele geçirilen Micro SD kartın üzerinde yapılan

inceleme sonucunda hazırlanan veri inceleme raporuna göre emniyet mahrem yapılanması kapsamında Emniyet Genel Müdürlüğü personelinin FETÖ/PDY üyeleri tarafından fişlendiği, sanık Mustafa Kuru'nun da isminin mikro SD kartta geçtiği, sanık Mustafa Kuru için A4 kodunun verildiği, A4 kodunun 'FETÖ mensubiyeti olan, teslimiyeti, sadakati ve bağlılığı üst seviyede olan kişileri' ifade ettiğinin değerlendirildiği, Bank Asya'da hesabının bulunduğu ancak örgüt liderinin talimatları sonrası para yatırdığına ilişkin delil bulunmadığı, örgüt içerisinde yer aldığına ilişkin tanık beyanının bulunduğu anlaşılmakla, sanığın oluşa aykırı düşen, gerçekleri yansıtmayan, kendini suçtan kurtarmaya matuf savunmasına itibar edilmemiş, sanığın yukarıda belirtilen eylemleri bir bütün olarak değerlendirildiğinde; ... Fetullahçı Terör Örgütü/Paralel Devlet Yapılanması (FETÖ/PDY) isimli silahlı terör örgütünün hiyerarşik yapısı içerisine dahil olmak suretiyle üzerine atılı silahlı terör örgütüne üye olma suçunu işlediği dosya kapsamından anlaşılmıştır.

Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından düzenlenen bylock sorgusuna ilişkin cevabi yazı, Emniyet Genel Müdürlüğü KOM Daire Başkanlığı tarafından yapılan tespit ve BTK yazı cevabı ve tanık beyanı dikkate alındığında; sanığın yukarıda da izah edildiği üzere mahkememizce kabul edilen eyleminin sabit olduğu hususunda tam bir vicdani kanaate varılmış olması nedeniyle sanık müdafiinin BYLOCK ile ilgili bilirkişi raporu alınması talebi kabul edilmemiştir.

Tanık [H.K.] kovuşturma aşamasında kısmen farklı beyanda bulunmuş ise de örgüt mensubu kişilere örgüt tarafından bir şekilde ulaşılarak ifadelerinin geri alınmasının sağlandığı benzer dosyalarda da görüldüğü, tanığın soruşturma aşamasında müdafii huzurunda kendi hür iradesiyle beyanda bulunmuş olması, anlattığı hususların kendisi dışında bir kimse tarafından bilinemeyecek hususlar olması dikkate alınarak soruşturma aşamasındaki beyanlarına üstünlük tanınmıştır.

Sanığın eğitim düzeyi, yaptığı görev nedeniyle edindiği bilgi, tecrübe ve örgütteki konumu itibariyle bu oluşumun bir silahlı terör örgütü olduğunu bilebilecek durumda olduğu, terör örgütünde silah unsur ise de unsur yanılgısınında söz konusu olmadığı, adı geçen silahlı terör örgütünün 07.02.2012 tarihli MİT olayı, 17-25.12.2013 tarihli darbe girişimi, 2014 yılı ocak ayındaki MİT tırları olaylarından sonra gerçek yüzünün ortaya çıktığı ve devletin bu örgütle etkin biçimde mücadeleye girdiği, özellikle sanığın bu tarihlerden sonraki eylemlerinde hatadan bahsedilemeyeceği, sanığın bilerek ve isteyerek örgüt üyeliğini devam ettirdiği anlaşılmakla, sanığın sübut bulan müsnet suçtan mahkumiyetine karar verilmiştir.

Sanık hakkında temel cezanın belirlenmesinde, Türk Ceza Kanununun 61 ve 3/1 maddeleri gözetilerek mensubu olduğu FETÖ/PDY silahlı terör örgütünün ülke ve dünya çapında gerçekleştirdiği örgütlenme itibariyle ortaya koyduğu tehlikenin ağırlığı,sanığın bu örgütteki konumu, aleyhine delil durumu, eylemlerinin niteliği değerlendirilerek takdiren alt sınırdan uzaklaşılarak ceza tertibine gidilmiş, sanık hakkında TCK'nın 62. Maddesi uygulanmış ve aşağıdaki şekilde hüküm kurulmuştur."

10. Hüküm, Ankara Bölge Adliye Mahkemesi 20. Ceza Dairesinde istinaf aşamasındayken Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı Terör Suçları Soruşturma Bürosunca hazırlanan 2/10/2018 tarihli yazı ile 116628 ID'nin gerçek kullanıcısının başvurucu olduğuna dair Tespit ve Değerlendirme Tutanağı dosyasına sunulmuştur. Ankara Bölge Adliye Mahkemesi 20. Ceza Dairesince 23/1/2019 tarihinde söz konusu tutanağa ilişkin bir değerlendirme yapılmaksızın istinaf talebinin reddine karar vermiştir.

11. Başvurucu, hükmü temyiz etmiştir. Yargıtay 16. Ceza Dairesince yapılan temyiz

incelemesi neticesinde 13/11/2019 tarihli karar ile hüküm onanarak kesinleşmiştir. Yargıtay kararının ilgili kısmı şöyledir:

"Sanığın ByLock kullanıcısı olduğuna dair ayrıntılı ByLock tespit ve değerlendirme tutanağı getirtilmeden karar verilmesi diğer delillerin atılı suçun sübutu açısından yeterli görülmekle sonuca etkili bulunmamıştır.

Yargılama sürecindeki usuli işlemlerin kanuna uygun olarak yapıldığı, hükme esas alınan tüm delillerin hukuka uygun olarak elde edildiğinin belirlendiği, aşamalarda ileri sürülen iddia ve savunmaların temyiz denetimini sağlayacak biçimde eksiksiz sergilendiği, özleri değiştirmeksizin tartışıldığı, vicdani kanının kesin, tutarlı ve çelişmeyen verilere dayandırıldığı, eylemlerin doğru olarak nitelendirildiği ve kanunda öngörülen suç tipine uyduğu, yaptırımların kanuni bağlamda şahsileştirilmek suretiyle uygulandığı anlaşılmakla; sanık müdafiinin temyiz dilekçesinde ileri sürdüğü nedenler yerinde görülmediğinden CMK'nın 302/1. maddesi gereğince temyiz davasının esastan reddiyle..."

12. Başvurucu 5/6/2020 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

13. Komisyon, başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

II. DEĞERLENDİRME

14. Başvurucu; hakkında alt sınırdan uzaklaşılarak ceza verildiğini ve bu durumun gerekçesinin açıklanmadığını belirterek adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

15. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde adil yargılanma hakkı kapsamında Anayasa Mahkemesinin daha önce verdiği ilkesel kararlar hatırlatılarak Anayasa ve mevzuat hükümleri doğrultusunda somut olayın kendine özgü şartlarının gözönüne alınması gerektiği belirtilmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

16. Başvurucunun iddialarının adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkı yönünden incelenmesi gerektiği değerlendirilmiştir. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

17. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkı, kişilerin hakkaniyete uygun bir şekilde yargılanmalarını sağlamayı ve bu amaca uygunluk yönünden yargılamanın denetlenmesini amaçlamaktadır. Mahkeme kararlarının, davanın temel maddi ve hukuki sorunları ile taraflarca ileri sürülen ve davanın sonucunu etkileyen iddia ve itirazlar hakkında delillerle bağ kurulmak suretiyle yeterli gerekçe içermesi zorunludur. Uyuşmazlığın hukuki ve maddi sorunlarıyla ilgisiz değerlendirmelere kararda yer verilmesi de gerekçeli karar hakkıyla bağdaşmamaktadır. Karar gerekçesinin belirtilen unsurları taşıması, yargılamanın adil yargılanma hakkı güvencelerine uygun şekilde yürütülüp yürütülmediğinin taraflarca öğrenilmesini sağladığı gibi ayrıca demokratik bir toplumda kendi adlarına verilen yargı kararlarının sebeplerini toplumun öğrenmesinin sağlanması için de gereklidir (bazı eklemeler ve farklılıklarla birlikte bkz. Sencer Başat ve diğerleri [GK], B. No: 2013/7800, 18/6/2014, §§ 31, 34).

18. Diğer taraftan kanun yolu incelemesi yapan merciin, yargılamayı yapan mahkemeyle aynı sonuca ulaşması ve bunu aynı gerekçeyi kullanarak veya aynı atıfla kararına

yansıtması, kararın gerekçelendirilmiş olması bakımından yeterli görülebilir. Bununla birlikte ilk derece mahkemesince karşılanmayan veya ancak ilk defa kanun yolu merciine ileri sürülebilecek nitelikteki esaslı iddia ve itirazların kanun yolu merciince de değerlendirilmemesi gerekçeli karar hakkının ihlaline yol açabilir (bazı eklemeler ve farklılıklarla birlikte bkz. Mehmet Yavuz [1.B.], B. No: 2013/2995, 20/2/2014, § 51).

19. Somut olayda başvurucu, silahlı terör örgütüne üye olma suçundan mahkûm edilmiştir. Mahkeme; başvurucunun ByLock programı kullanıcısı olmasına, Ankara Cumhuriyet Başsavcılığınca yapılan soruşturma kapsamında ele geçirilen mikro SD kart üzerinde yapılan inceleme sonucunda örgüt tarafından A4 şeklinde kodlanmasına ve tanık beyanlarına istinaden mahkûmiyet sonucuna ulaşmıştır. Hükmün temyiz incelemesinde Yargıtay, başvurucunun ByLock kullanıcısı olduğuna dair ayrıntılı ByLock tespit ve değerlendirme tutanağı getirtilmeden karar verilmesi hususunda diğer delillerin varlığının atılı suçun sübutu açısından yeterli görmüş ve sonuca etkili olmadığını değerlendirmiştir.

20. Mahkûmiyete esas alınan ByLock deliline ilişkin istinaf aşamasında Tespit ve Değerlendirme Tutanağı yargılama dosyasına sunulmuşsa da gerek istinaf gerek Yargıtay kararı ile ByLock verilerine ilişkin delilin belirleyici delil olarak kullanılmadığı, dosyadaki diğer delillerin varlığının yeterli görüldüğü anlaşılmıştır.

21. Yargıtay uygulamasında sanıkların Garson kod adlı gizli tanıktan ele geçirilen SD kart içinde "A4" olarak kodlanması mahkûmiyet için yeterli olmayıp bunun için kritik tarihler sonrası örgütsel nitelikteki eylem ve faaliyetlerinin bulunup bulunmadığının destekleyici bir ifade, beyan yahut başkaca bilgi ve belge bulunup bulunmadığının araştırılması gerekmektedir (birçok karar arasından bkz. Yargıtay 3. Ceza Dairesinin 3/4/2025 tarihli ve E.2022/12486, K.2025/6545 sayılı kararı; ayrıca bkz. Yargıtay 3. Ceza Dairesinin 2/6/2025 tarihli ve E.2022/24801, K.2025/16604 sayılı kararı.)

22. Somut olayda başvurucu hakkında Mahkemece FETÖ/PDY'nin ülke ve dünya çapında gerçekleştirdiği örgütlenme itibarıyla ortaya koyduğu tehlikenin ağırlığı, başvurucunun örgütteki konumu, aleyhine delil durumu, eylemlerinin niteliği değerlendirilerek takdiren alt sınırdan uzaklaşılarak hüküm kurulmuştur. Öte yandan Mahkeme tarafından tanık H.K.nın başvurucunun cemaat içinde yer aldığını mahrem yapı toplantılarında veya sohbet grubunda duyduğuna ilişkin beyanlarının - tarih bilgisi içermediği hususu da dikkate alındığında- neden örgütsel nitelikte bir faaliyet olarak kabul edildiğine dair herhangi bir izahat yapılmadığı gözönünde bulundurulmalıdır. Bununla birlikte SD karttan elde edilen verilerle ilgili olarak yeteri kadar araştırma da yapılmamıştır. Özellikle yukarıda anılan konuyla ilgili Yargıtay içtihadı da gözetildiğinde (bkz. § 21) bu değerlendirmenin gerekliliği daha belirgin hâle gelmektedir. Başvurucunun cezada bu gerekçelerle artırım yapılmasına yönelik itirazları kanun yolu mercileri tarafından da değerlendirilmemiştir. Diğer bir ifadeyle Mahkemenin ve kanun yolu mercilerinin ceza artırımının gerektiği sonucuna ulaşmalarını sağlayan fiilî ve hukuksal olgular ile bunlar arasındaki bağlantıyı yeterli açıklıkta ortaya koyan somut bir gerekçe oluşturmadığı anlaşılmıştır.

23. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

24. Başvuruda gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine karar verildiğinden -kararda varılan sonuç ve uygun görülen giderime göre- diğer şikâyetler hakkında kabul edilebilirlik ve esas yönünden ayrıca bir inceleme yapılmasına gerek bulunmadığına karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

25. Başvurucu; ihlalin tespiti, yeniden yargılama ile 250.000 TL manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

26. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

27. Öte yandan hak ihlali kararından Anayasa Mahkemesinin davanın sonucuyla ilgili olarak bir tutum sergilediği sonucu çıkarılmamalıdır. Anayasa Mahkemesince verilen hak ihlali kararı uyuşmazlığın sonuçlarından bağımsız olup davanın kabulüne, reddine ya da beraate veya mahkûmiyete karar verilmesi gerektiği anlamına gelmemektedir. Kural olarak yargılamanın her aşamasında olduğu gibi ihlalin sonuçlarını gidermek üzere yeniden yapılacak yargılama sonunda da delillerin dava ile ilişkisini kurma ve bunları değerlendirip sonuç çıkarma yetkisi ilgili mahkemelere aittir.

28. İhlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli bir giderim sağlayacağı anlaşıldığından tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan gerekçeli karar hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Diğer ihlal iddialarının İNCELENMESİNE GEREK OLMADIĞINA,

D. Kararın bir örneğinin gerekçeli karar hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Ankara 18. Ağır Ceza Mahkemesine (E.2018/25, K.2018/148) GÖNDERİLMESİNE,

E. Başvurucunun tazminat talebinin REDDİNE,

F. 446,90 TL harç ve 30.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 30.446,90 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

G. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

H. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 2/10/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

EKORUMA DANIŞMANLIK HİZMETLERİ A.Ş.

B. No: 2020/32700 | Karar tarihi: 02.10.2025

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2020/32700

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

EKORUMA DANIŞMANLIK HİZMETLERİ A.Ş. BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2020/32700)

Karar Tarihi: 2/10/2025

R.G. Tarih ve Sayı: 20/2/2026 - 33174

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ İrfan FİDAN Yılmaz AKÇİL

Raportör : Hasan HÜZMELİ

Başvurucu : Ekoruma Danışmanlık Hizmetleri A.Ş.

Vekili : Av. Figen ŞİMŞEK BAŞER

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, ticari şirkete ait bir internet sitesine erişimin engellenmesi kararı verilmesi nedeniyle ifade özgürlüğü ile etkili başvuru hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

2. Başvurucu; dijital içerik ve telif haklarının korunması, siber güvenlik, itibar yönetimi ile çevrim içi olumsuz içeriklerin kaldırılması alanında faaliyet gösteren bir anonim şirkettir. Şirket, internet sitesinde https://ekoruma.net alan adıyla hizmet sunmaktadır.

3. Başvurucunun sahibi olduğu internet sitesinde yalnızca avukatlar tarafından verilebilecek hukuki hizmetlere ilişkin içeriklerin yer aldığı iddiasıyla erişimin engellenmesi talebinde bulunulmuştur. Sulh Ceza Hâkimliği, anılan sitede 19/3/1969 tarihli ve 1136 sayılı Avukatlık Kanunu'nun 35. maddesi kapsamında yalnızca avukatlar tarafından yürütülebilecek hukuki hizmetlere dair içeriklerin bulunduğu ve bu durumun kişilik haklarını ihlal ettiği kanaatine vararak 4/5/2007 tarihli ve 5651 sayılı İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesi ve Bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele Edilmesi Hakkında Kanun'un 9. maddesi uyarınca 26/8/2020 tarihinde erişimin engellenmesine karar vermiştir.

4. Başvurucunun karara itirazı, erişimin engellenmesi kararının usul ve kanuna uygun olduğu gerekçesiyle 2/9/2020 tarihinde reddedilmiştir. Anılan karar, başvurucu vekilinin elektronik tebligat hesabına 9/9/2020 tarihinde iletilmiştir.

5. Başvurucu, nihai hükmü 9/9/2020 tarihinde öğrendikten sonra 9/10/2020 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur. Başvuru, süresi içinde yapılmıştır.

6. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

A. İfade Özgürlüğünün İhlal Edildiğine İlişkin İddia

7. Başvurucu, ticari faaliyetlerini yürüttüğü internet sitesinde teknik yöntemleri ve bilişim yöntemlerini kullanarak içerik kaldırma, korsan yayınlarla mücadele, telif haklarının korunması ve çocuklara yönelik koruma hizmetleri sunduğunu, hukuki iş takibine yönelik herhangi bir içerik olmamasına rağmen hukuka aykırı olarak siteye erişimin engellendiğini ileri sürmüş; anılan internet adresinin şirketin hizmetlerini tanıtmak ve satış işlemlerini gerçekleştirmek amacıyla kullanıldığını, dolayısıyla marka değeri taşıdığını belirterek Türkiye genelinde internet sitesine erişimin engellenmesi nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiğinden yakınmıştır.

8. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde, başvuruya konu nihai kararın 2/9/2020 tarihli olduğu ve bireysel başvurunun 9/10/2020 tarihinde yapıldığı belirtilerek başvurunun süresinde olup olmadığının ve ileri sürülen ihlal iddiasının bir kanun yolu şikâyeti niteliği taşıyıp taşımadığının değerlendirilmesi gerektiği ifade edilmiştir. Ayrıca erişimi engellenen URL adresinin başvurucunun ticari faaliyetlerini ne ölçüde ve hangi yönlerden etkilediğine dair yeterli açıklama yapılmadığı, mülkiyet hakkı ihlaline ilişkin iddianın temellendirilmediği bildirilmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşünde erişimin engellenmesine ilişkin kararın ticari faaliyetleri üzerindeki etkisine ve mülkiyet hakkının ne ölçüde sınırlandığına dair yeterli açıklamaya yer verilmediğini belirterek başvuru formunda ileri sürdüğü iddialarını yinelemiştir.

9. Başvurucu, her ne kadar mülkiyet hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüşse de başvurucunun şikâyetlerinin özü, şirketin internet sitesindeki bazı ifadeler nedeniyle içeriğe erişimin engellenmesine ilişkindir. İnternet sitelerine veya internet sitelerinde yer alan haberlere ve içeriklere erişimin engellenmesi biçiminde getirilen her türlü kısıtlama, bilgi alma ve verme özgürlüğüne dokunmakta, bu suretle ifade özgürlüğü yönünden bir müdahale oluşturmaktadır (ayrıntılı değerlendirme için bkz. Keskin Kalem Yayıncılık ve Ticaret A.Ş. ve diğerleri [GK], B. No: 2018/14884, 27/10/2021, §§ 80-84). Bu nedenle başvuru bir bütün olarak ifade özgürlüğü kapsamında incelenmiştir.

10. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir. Yukarıda anılan müdahale, Anayasa’nın 13. maddesinde belirtilen şartlara uygun olmadığı müddetçe Anayasa’nın 26. maddesinin ihlalini teşkil edecektir. Bu sebeple müdahalenin öncelikle Anayasa’nın 13. maddesinde öngörülen ve somut başvuruya uygun düşen, kanunlar tarafından öngörülme şartını sağlayıp sağlamadığının belirlenmesi gerekir.

11. Somut olayda erişimin engellenmesine dair kararın 5651 sayılı Kanun'un 9. maddesi

uyarınca gerçekleştirildiği anlaşılmaktadır.

12. Anayasa Mahkemesi Keskin Kalem Yayıncılık ve Ticaret A.Ş. ve diğerleri kararında, ifade ve basın özgürlüklerine yapılan müdahalenin dayanağını oluşturan 5651 sayılı Kanun'un 9. maddesinin kanunilik şartını sağlayıp sağlamadığını, derece mahkemelerinin kararlarının demokratik toplum düzeninin gereklerine uygunluğu ile birlikte ele almıştır. Anılan kararda Anayasa Mahkemesi 5651 sayılı Kanun'un 9. maddesine dayalı erişimin engellenmesi usulüne ilişkin içtihadını hatırlatmış (Keskin Kalem Yayıncılık ve Ticaret A.Ş. ve diğerleri, §§ 107–111); ardından başvuruya konu erişimin engellenmesi kararlarıyla Anayasa'nın 26. ve 28. maddelerinde güvence altına alınan ifade ve basın özgürlüklerine yapılan müdahalenin demokratik toplum düzeninin gereklerine uygun olmadığı, anayasal hakların ihlaline neden olan sorunun doğrudan 5651 sayılı Kanun'un 9. maddesinden kaynaklandığı sonucuna varmıştır. Ayrıca müdahaleye dayanak olan söz konusu düzenlemenin kamusal makamların takdir yetkisini sınırlandıracak, keyfî uygulamaların önüne geçecek şekilde yargılama hukukunun usule ilişkin güvencelerinin yanında demokratik toplum düzeninin gereklerine uygun ve orantılı karar verilmesini sağlayacak güvenceleri içermediğini tespit etmiştir. Bu nedenlerle ifade ve basın özgürlükleri yönünden yapısal bir sorunun bulunduğu sonucuna ulaşmıştır (geniş değerlendirme için bkz. Keskin Kalem Yayıncılık ve Ticaret A.Ş. ve diğerleri, §§ 112–118, 120–133).

13. Anayasa Mahkemesi, anılan kararda doğrudan 5651 sayılı Kanun'un 9. maddesinden kaynaklanan ihlalin yapısal bir sorun teşkil etmesi nedeniyle pilot karar usulünün uygulanması gerektiğine karar vermiştir. Bu doğrultuda anılan karar tarihine kadar aynı mahiyette yapılan başvurular ile bu tarihten sonra gelmeye devam edecek yeni başvuruların incelenmesinin Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 75. maddesinin (5) numaralı fıkrası uyarınca söz konusu kararın Resmî Gazete'de yayımlanmasından itibaren bir yıl süreyle ertelenmesine ve ilgililerin bu hususta internet sitesi üzerinden başvuru numaraları ilan edilmek suretiyle bilgilendirilmesine hükmetmiştir (Keskin Kalem Yayıncılık ve Ticaret A.Ş. ve diğerleri, §§ 156-160; Abdullah Kaya ve diğerleri [2. B.], B. No: 2016/1430, 22/11/2023, § 14).

14. Pilot karar usulünün benimsenmesindeki en önemli amaç, benzer başvuruların tamamının ihlalle sonuçlanması yerine ilgili mercilerce çözüme kavuşturulması ile bu suretle ihlalin kaynağının ortadan kaldırılarak yapısal sorunun düzeltilmesinin sağlanmasıdır (Y.T. [GK], B. No: 2016/22418, 30/5/2019, § 71). Anayasa Mahkemesi tarafından öngörülen süre içinde yapısal sorunun ve bu kapsamda kalan şikâyetlerin ilgili mercilerce çözülmemesi hâlinde benzer nitelikteki başvuruların artık topluca karara bağlanması mümkün olacaktır (Y.T., § 72; Abdullah Kaya ve diğerleri, § 15).

15. Bu doğrultuda Keskin Kalem Yayıncılık ve Ticaret A.Ş. ve diğerleri kararında Anayasa Mahkemesi, ihlalin ve sonuçlarının giderilebilmesi ve benzeri yeni ihlallerin önüne geçilebilmesi için ihlale yol açan 5651 sayılı Kanun'un 9. maddesinin gözden geçirilmesi gerektiğini belirtmiş; bu nedenle kararın bir örneğinin yasama organına bildirilmesine hükmetmiştir (Keskin Kalem Yayıncılık ve Ticaret A.Ş. ve diğerleri, § 159).

16. Öte yandan Anayasa Mahkemesi 5651 sayılı Kanun'un 9. maddesini değerlendirdiği norm denetimi kararında, Keskin Kalem Yayıncılık ve Ticaret A.Ş. ve diğerleri kararında kanunilik ilkesi yönünden yapılan tespitlere atıfla anılan maddenin Anayasa'nın 13., 26. ve 28. maddelerine aykırı olduğuna hükmetmiş söz konusu düzenlemeyi iptal etmiştir. Kararda, söz konusu kanunun uygulanması sürecinde sulh ceza hâkimliklerince çelişmeli bir

yargılama yürütülmediğini, çatışan haklar arasında adil bir denge kurulmadığını, verilen kararların ise somut olayların koşullarından bağımsız ve genel ifadeler içerdiğini belirtmiştir. Ayrıca bu kararlara karşı yapılan itirazların etkili bir sonuca ulaşmasının oldukça güç olduğunu değerlendirmiştir (AYM, E.2020/76, K.2023/172, 11/10/2023, §§ 97-107).

17. Anayasa Mahkemesi, anılan iptal kararının Resmî Gazete'de yayımlanmasından itibaren dokuz ay sonra yürürlüğe girmesine karar vererek bu alanda oluşacak hukuki boşluğun yasama organı tarafından doldurulmasına imkân tanımıştır (AYM, E.2020/76, K.2023/172, 11/10/2023, § 113). Ne var ki 7/1/2022 tarihli ve 31712 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Keskin Kalem Yayıncılık ve Ticaret A.Ş. ve diğerleri kararı üzerinden 3 yıl 8 ay, 10/1/2024 tarihli ve 32425 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan norm denetimine ilişkin iptal kararı üzerinden 20 aydan fazla geçmiş olmasına rağmen yasama organı tarafından bu zamana kadar yeni bir yasal düzenleme yapılmadığı görülmüştür.

18. Tüm bu açıklamalara göre somut başvuruda Keskin Kalem Yayıncılık ve Ticaret A.Ş. ve diğerleri kararında ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmadığı anlaşılmaktadır. Nitekim Anayasa Mahkemesinin iptal kararının ardından, 5651 sayılı Kanun'un 9. maddesi uyarınca verilen erişim engelleme kararlarına karşı yapılan çok sayıda bireysel başvuru, benzer gerekçelerle incelenmiş ve başvuruculara ait iddialarının karşılanmadığı gerekçesiyle başvurucuların ifade ve basın özgürlüklerinin ihlal edildiğine karar verilmiştir (Abdullah Kaya ve diğerleri, §§ 20, 28). Dolayısıyla başvurucu Şirketin sahibi olduğu internet sitesine erişimin engellenmesi şeklindeki başvuru konusu müdahalenin Anayasa'nın 13. maddesinde öngörülen kanunilik şartını sağlamadığı sonucuna ulaşılmıştır.

19. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 26. maddesinde güvence altına alınan ifade özgürlüğünün ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

B. İfade Özgürlüğü ile Bağlantılı Olarak Etkili Başvuru Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

20. Başvurucu; erişimin engellenmesine ilişkin kararın hukuka aykırı olduğunu ortaya koyan iddia ve delillerinin itiraz makamlarınca değerlendirilmediğini, ilk bakışta kişilik haklarının ihlal edildiğini gösterecek açık bir durum olmamasına rağmen gerekçesiz şekilde erişimin engellenmesine karar verildiğini, bu karara karşı yaptığı itirazın da yine gerekçesiz biçimde reddedildiğini belirterek hak arama hürriyeti ile etkili başvuru hakkının ihlal edildiğinden yakınmıştır.

21. Bakanlık görüşünde; başvurucunun kendisini vekili aracılığıyla temsil ettirdiği, karara karşı birden fazla itiraz hakkının tanındığı, dosyaya erişim yönünden herhangi bir kısıtlama olmadığı, Hâkimliğin takdir yetkisini dayanaklarıyla birlikte gerekçelendirdiği, anılan kararda ilgili hukuki sebep ve yasal düzenlemelere açıkça yer verildiği ifade edilmiştir. Başvurucu, Bakanlığın görüşüne karşı cevabında bireysel başvuru formunda ileri sürdüğü iddialarını yinelemiştir.

22. Başvurucunun şikâyetleri ifade özgürlüğüyle bağlantılı olarak etkili başvuru hakkı kapsamında incelenmiştir.

23. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmayan başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

24. Etkili başvuru hakkı anayasal bir hakkının ihlal edildiğini ileri süren herkese hakkın niteliğine uygun olarak iddialarını inceletebileceği makul, erişilebilir, ihlalin gerçekleşmesini veya sürmesini engellemeye ya da sonuçlarını ortadan kaldırmaya (yeterli giderim sağlama) elverişli idari ve yargısal yollara başvuruda bulunabilme imkânı sağlanması olarak tanımlanabilir (Y.T., § 47; Murat Haliç [1. B.], B. No: 2017/24356, 8/7/2020, § 44).

25. Başvurucuların Anayasa'nın 40. maddesi altında düzenlenen etkili başvuru haklarının ihlal edildiği yönündeki şikâyetleri kapsamında yapılması gereken inceleme, Anayasa'nın 26. maddesinde öngörülen ifade özgürlüğüne yönelik şikâyet kapsamında yukarıda yapılan inceleme ile aynı olgulara dayanmaktadır ve somut başvuru kapsamında hem Anayasa'nın 26. maddesi hem de 40. maddesi, çelişmeli yargılamaya imkân verecek şekilde karardan etkilenen tarafların dinlenebilecekleri ve karara itiraz edebilecekleri bir mahkemenin varlığını gerekli kılmaktadır (Keskin Kalem Yayıncılık ve Ticaret A.Ş. ve diğerleri, § 143; Abdullah Kaya ve diğerleri, § 25).

26. Doğrudan temel hak ve özgürlüklerin sınırlandırılması rejimi ile ilgili olan bu tür bir muhakemenin yokluğu, müdahalenin dayanağı kuralın yargılama hukukunun usule ilişkin güvencelerini sağlayamaması anlamına geleceğinden maddi hakkın ihlaline yol açacaktır. Öte yandan mahkemenin yokluğu aynı zamanda kamusal makamların başvurucunun müdahale edilen hakkına hukuki çare arayabileceği etkili bir başvuru yolu sunmadığı anlamına gelecektir (Keskin Kalem Yayıncılık ve Ticaret A.Ş. ve diğerleri, § 144; Abdullah Kaya ve diğerleri, § 26).

27. Erişimin engellenmesi kararlarına karşı itiraz yoluna başvurma imkânının 5651 sayılı Kanun'un 9. maddesinde yer alması tek başına yeterli olmayıp bu yolun aynı zamanda pratikte de başarı şansı sunması gerekir. Anayasa Mahkemesi Keskin Kalem Yayıncılık ve Ticaret A.Ş. ve diğerleri kararında, başvurucular 5651 sayılı Kanun'un 9. maddesi ile erişimin engellenmesi kararlarına karşı olağan başvuru yolu olarak belirlenen itiraz makamlarına başvuruda bulunabilmiş olsalar da itiraz makamlarının gerekçeli kararlarında başvurucuların iddialarını ve delillerini dikkate almaması, çatışan menfaatleri dengelemeye yönelik bir çaba içinde olmaması, internet içeriklerine erişimin engellenmesi şeklindeki müdahalenin demokratik toplum düzeninin gereklerine uygunluğunu ve müdahalenin orantılı olup olmadığını değerlendirmemesi nedeniyle söz konusu başvuru şartlarında itiraz makamının etkili olmadığı sonucuna varmış; başvuruculların ifade özgürlükleriyle bağlantılı olarak etkili başvuru haklarının ihlal edildiğine karar vermiştir (Keskin Kalem Yayıncılık ve Ticaret A.Ş. ve diğerleri, §§ 145-146; Abdullah Kaya ve diğerleri, § 27).

28. Buna ek olarak Anayasa Mahkemesi 5651 sayılı Kanun'un 9. maddesini değerlendirdiği norm denetimi kararında dava konusu kuralların kişilik haklarına yönelik saldırılara karşı internet içeriklerinin sınırlandırılmasında kademeli bir müdahale yöntemi öngörmediğini belirtmiştir. Anılan kurallar kapsamında getirilen sınırlamanın yalnızca belirli bir internet içeriğine belli bir süreye kadar erişimin engellenmesi ile sınırlı kalmadığını, kararın verildiği andan itibaren içeriğe erişimin süresiz şekilde engellediğini ifade etmiştir. Bu itibarla norm denetimi kararında 5651 sayılı Kanun'un 9. maddesinin kamusal makamların takdir yetkisini sınırlayarak keyfî uygulamaların önüne geçilmesini sağlayacak usule ilişkin yargısal güvenceleri içermediği, bu nedenle ifade ve basın özgürlüklerine ağır bir müdahale oluşturduğu sonucuna ulaşmıştır (AYM, E.2020/76, K.2023/172, 11/10/2023, §§ 97-107).

29. Eldeki başvuruya konu olayda başvurucunun 5651 sayılı Kanun'un 9. maddesi ile

erişimin engellenmesi kararlarına karşı olağan başvuru yolu olarak belirlenen itiraz makamına başvuruda bulunabildiği görülmüştür. Bununla birlikte yukarıda da açıklandığı üzere başvuruya konu kararın verildiği dönemde uygulanan kanun hükmünün yargılama hukukunun usule ilişkin güvencelerini ve demokratik toplum düzeninin gereklerine uygun ve orantılı bir karar verilmesini sağlayacak yeterli güvenceleri içermediği Anayasa Mahkemesince gerek bireysel başvuru kararlarında gerekse norm denetimi kararında açıkça ortaya konulmuştur.

30. Öte yandan somut başvuruya konu olayda itiraz makamları başvurucunun iddialarını dikkate almamış, çatışan menfaatleri dengelemeye yönelik bir çaba içinde olmamış, internet sitesine tamamen erişimin engellenmesi şeklindeki müdahalenin demokratik toplum düzeninin gereklerine uygunluğunu ve müdahalenin orantılı olup olmadığını değerlendirmemiştir.

31. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 26. maddesiyle bağlantılı olarak 40. maddesinde güvence altına alınan etkili başvuru hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

32. Başvurucu; ihlalin tespiti, yeniden yargılama yapılması ve 100.000 TL manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

33. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK] B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) GK, B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

34. Eski hâle getirme kuralı çerçevesinde ihlalin sonuçlarının bütünüyle ortadan kaldırılabilmesi için başvurucuya manevi zararları karşılığında net 34.000 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. İfade özgürlüğünün ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. İfade özgürlüğüyle bağlantılı olarak etkili başvuru hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. 1. Anayasa’nın 26. maddesinde güvence altına alınan ifade özgürlüğünün İHLAL EDİLDİĞİNE,

2. Anayasa’nın 26. maddesinde güvence altına alınan ifade özgürlüğüyle bağlantılı olarak Anayasa'nın 40. maddesinde güvence altına alınan etkili başvuru hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin ifade özgürlüğü ve bu özgürlükle bağlantılı olarak etkili başvuru

hakkı ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere İstanbul 12. Sulh Ceza Hâkimliğine (2020/3304 D.İş) GÖNDERİLMESİNE,

D. Başvurucuya net 34.000 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE

E. 446,90 TL harç ve 30.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 30.446,90 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE

F. Ödemelerin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE, 2/10/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

MAKBULE DURAN VE DİĞERLERİ

B. No: 2020/34381 | Karar tarihi: 02.10.2025

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2020/34381

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

MAKBULE DURAN VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2020/34381)

Karar Tarihi: 2/10/2025

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ İrfan FİDAN Yılmaz AKÇİL

Raportör : Gökhan SÖNMEZ

Başvurucular : 1. Makbule DURAN 2. Nazım DURAN 3. Osman DURAN

Vekili : Av. Yılmaz EFE

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, haksız fiil nedeniyle maddi ve manevi tazminat talebiyle açılan davada banka hesapları ve taşınmazları üzerine konulan ihtiyati tedbirin uzun süredir devam etmesi nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucular aleyhine 12/1/2007 tarihinde maddi ve manevi tazminat istemiyle dava açılmıştır. Açılan davada başvuruculaların adına kayıtlı tüm banka hesapları ve taşınmazları üzerine 22/1/2007 tarihinde ihtiyati tedbir konulmasına karar verilmiştir.

3. Başvurucular, yargılama devam etmekteyken 30/10/2020 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur. Başvuru, süresi içinde yapılmıştır.

4. Başvuru konusu davada manevi tazminat talebinin kabulüne dair 24/6/2022 tarihinde verilen karar, temyiz incelemesinden geçerek 8/11/2023 tarihinde kesinleşmiştir.

5. Komisyon 29/11/2023 tarihinde, adil yargılanma hakkı kapsamında makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasının başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna, mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiasının kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

II. DEĞERLENDİRME

6. Başvurucular, banka hesapları ve taşınmazları üzerindeki ihtiyati tedbirin uzun süredir devam ediyor olmasından yakınmıştır. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına gönderilmiştir.

7. Başvuru, mülkiyet hakkı kapsamında incelenmiştir.

8. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

9. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Hesna Funda Baltalı ve Baltalı Gıda Hayvancılık San. ve Tic. Ltd. Şti. ([GK], B. No: 2014/17196, 25/10/2018), İhsan Metin ([2. B.], B. No: 2015/7044, 23/1/2019), İbrahim Geçer ([1. B.], B. No: 2014/19056, 19/2/2019) ve Şeyhmus Terece ([GK], B. No: 2017/26532, 23/7/2020) kararlarında uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede mülkiyet hakkını sınırlandıran bir tedbirin uygulanmasının ölçülü olabilmesi için kapsamı ve süresi itibarıyla orantılı olarak uygulanması gerektiği ve tedbirin makul olmayan bir süre devam etmesinin mülkiyet hakkının tanıdığı yetkilerin kullanılmasının belirsiz olacak şekilde ötelenmesi suretiyle mülk sahibine orantısız bir külfet yüklediği gerekçesiyle mülkiyet hakkının ihlal edildiği sonucuna ulaşmıştır. Somut başvuruda 22/1/2007 tarihinde konulan ihtiyati tedbirin hâlen devam ettiği görülmüştür. On sekiz yılı aşkın bir süredir devam eden ihtiyati tedbirin süresi itibarıyla orantılı olmadığı anlaşıldığından anılan kararlarda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmı hakkında Anayasa’nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

10. Başvurucular, ihlalin tespiti ile 300.000 TL maddi ve 300.000 TL manevi tazminat talebinde bulunmuştur. Anayasa Mahkemesi, mülkiyet hakkına yapılan müdahaleyi ölçüsüz kılan tedbirin uzun sürmesine ilişkin olarak tedbir sürecinde mülkiyet hakkının gerektirdiği ivediliğin ve özenin gösterilmesi bakımından yargısal makamların sorumluluğu olduğuna dikkati çekmektedir (benzer değerlendirme için bkz. Hamit Alihansoy ve diğerleri [1. B.], B. No: 2017/35581, 29/9/2020, § 66). Buna göre başvuru konusu olayda ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmamaktadır. Eski hâle getirme kuralı çerçevesinde ihlalin sonuçlarının bütünüyle ortadan kaldırılabilmesi için başvuruculara manevi zararları karşılığında net 150.000 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir. Başvurucular, uğradığını iddia ettiği maddi zarar ile ilgili olarak yeterli bilgi ve belge sunmadığından maddi tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA ,

B. Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Başvuruculara net 150.000 TL manevi tazminatın MÜŞTEREKEN ÖDENMESİNE,

tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

D. 446,90 TL harç ve 30.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 30.446,90 TL yargılama giderinin başvuruculara MÜŞTEREKEN ÖDENMESİNE,

E. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvuruculara Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal faiz UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin bilgi için Karadeniz Ereğli Aile Mahkemesine (E.2022/221, K.2022/611) ve Karadeniz Ereğli 2. Asliye Hukuk Mahkemesine (E.2022/397, K.2022/275) ve Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 2/10/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

BACAR OTOMOTİV ALIM SATIM SANAYİ VE TİCARET LTD. ŞTİ.

B. No: 2021/7257 | Karar tarihi: 02.10.2025

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/7257

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

BACAR OTOMOTİV ALIM SATIM SANAYİ VE TİCARET LTD. ŞTİ. BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2021/7257)

Karar Tarihi: 2/10/2025

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ İrfan FİDAN Yılmaz AKÇİL

Raportör : Gökhan SÖNMEZ

Başvurucu : Bacar Otomotiv Alım Satım Sanayi ve Ticaret Ltd. Şti.

Vekili : Av. Esat AYDIN

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, haksız fiilden kaynaklanan tazminat davasında araç üzerine konulan ihtiyati tedbirin uzun süredir devam etmesi nedeniyle mülkiyet hakkının, yargılamanın uzun sürmesi nedeniyle de makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

2. Başvurucunun da aralarında olduğu davalılar aleyhine 16/2/2012 tarihinde İstanbul Anadolu 15. Asliye Hukuk Mahkemesinde (Mahkeme) trafik kazasına bağlı yaralanmadan kaynaklanan haksız fiil nedeniyle maddi ve manevi tazminat davası açılmıştır. Mahkeme 2/3/2012 tarihinde başvurucuya ait araç üzerine üçüncü kişilere devrini önler nitelikte ihtiyati tedbir konulmasına karar vermiştir.

3. Mahkeme 27/10/2015 tarihinde başvurucu yönünden davanın husumet sebebiyle reddine, diğer davalılar yönünden ise davanın kısmen kabulüne karar vermiş olup karar, temyiz ve karar düzeltme incelemesinden geçerek 18/12/2020 tarihinde kesinleşmiştir.

4. Mahkeme 20/1/2021 tarihinde araç üzerindeki ihtiyati tedbiri kaldırmıştır.

5. Başvurucu 22/1/2021 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur. Başvuru süresi içinde yapılmıştır.

6. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

A. Mülkiyet Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

7. Başvurucu, aracı üzerindeki ihtiyati tedbirin uzun süredir devam etmesinden yakınmıştır. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına gönderilmiştir.

8. Başvuru, mülkiyet hakkı kapsamında incelenmiştir.

9. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

10. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Hesna Funda Baltalı ve Baltalı Gıda Hayvancılık San. ve Tic. Ltd. Şti. ([GK], B. No: 2014/17196, 25/10/2018), İhsan Metin ([2. B.], B. No: 2015/7044, 23/1/2019), İbrahim Geçer ([1. B.], B. No: 2014/19056, 19/2/2019) ve Şeyhmus Terece ([GK], B. No: 2017/26532, 23/7/2020) kararlarında uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede mülkiyet hakkını sınırlandıran bir tedbirin uygulanmasının ölçülü olabilmesi için kapsamı ve süresi itibarıyla orantılı olarak uygulanması gerektiği ve tedbirin makul olmayan bir süre devam etmesinin mülkiyet hakkının tanıdığı yetkilerin kullanılmasının belirsiz olacak şekilde ötelenmesi suretiyle mülk sahibine orantısız bir külfet yüklediği gerekçesiyle mülkiyet hakkının ihlal edildiği sonucuna ulaşmıştır. Somut başvuruda 2/3/2012 tarihinde konulan ihtiyati tedbirin 20/1/2021 tarihinde kaldırıldığı görülmüştür. Sekiz yılı aşkın bir süredir devam eden ihtiyati tedbirin süresi itibarıyla orantılı olmadığı anlaşıldığından anılan kararlarda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmı hakkında Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

B. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

11. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Veysi Ado ([GK], B. No: 2022/100837, 27/4/2023) kararında uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede Anayasa Mahkemesi 9/1/2013 tarihli ve 6384 sayılı Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine Yapılmış Bazı Başvuruların Tazminat Ödenmek Suretiyle Çözümüne Dair Kanun'un geçici 2. maddesinde 28/3/2023 tarihli ve 7445 sayılı Kanun'un 40. maddesi ile yapılan değişikliğe göre 9/3/2023 tarihi (bu tarih dâhil) itibarıyla derdest olan, yargılamaların makul sürede sonuçlandırılmadığı iddialarıyla yapılan başvurulara ilişkin olarak Tazminat Komisyonuna başvuru yolu tüketilmeden yapılan başvurunun incelenmesinin bireysel başvurunun ikincil niteliği ile bağdaşmayacağı neticesine varmıştır. Somut başvuru yönünden de söz konusu karardan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmı hakkında diğer kabul edilebilirlik şartları yönünden incelenmeksizin başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

12. Başvurucu, ihlalin tespiti ile makul sürede yargılanma hakkı ve mülkiyet hakkının ihlali nedeniyle 50.000 TL maddi ve 50.000 TL manevi tazminat ödenmesi talebinde bulunmuştur. Anayasa Mahkemesi, mülkiyet hakkına yapılan müdahaleyi ölçüsüz kılan tedbirin uzun sürmesine ilişkin olarak tedbir sürecinde mülkiyet hakkının gerektirdiği ivediliğin ve özenin gösterilmesi bakımından yargısal makamların sorumluluğu olduğuna dikkati çekmektedir (benzer değerlendirme için bkz. Hamit Alihansoy ve diğerleri [1. B.], B. No: 2017/35581, 29/9/2020, § 66). Buna göre başvuru konusu olayda ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmamaktadır. Eski hâle getirme kuralı çerçevesinde ihlalin sonuçlarının bütünüyle ortadan kaldırılabilmesi için başvurucuya manevi zararları karşılığında net 40.000 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir. Başvurucu, uğradığını iddia ettiği maddi zarar ile ilgili olarak yeterli bilgi ve belge sunmadığından maddi tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Başvurucuya net 40.000 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

D. 487,60 TL harç ve 30.000,00 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 30.487,60 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

E. Ödemenin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal faiz UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin bilgi için İstanbul Anadolu 15. Asliye Hukuk Mahkemesine (E.2012/127, K.2015/364) ve Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 2/10/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

GÖKHAN BOZKURT VE DİĞERLERİ

B. No: 2021/18059 | Karar tarihi: 02.10.2025

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/18059

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

GÖKHAN BOZKURT VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2021/18059)

Karar Tarihi: 2/10/2025

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ İrfan FİDAN Yılmaz AKÇİL

Raportör : Eren Can BENAKAY

Başvurucular : 1. Gökhan BOZKURT 2. Rahim BOZKURT 3. Şerife BOZKURT

Vekil : Av. Bülent ÖNÜR

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, aleyhe nispi vekâlet ücretine hükmedilmesi nedeniyle mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucular; oğulları ve kardeşleri olan Hakan Bozkurt'un yolcu olarak bulunduğu aracın kaza yapması neticesinde hayatını kaybetmesi üzerine İzmir 9. Asliye Hukuk Mahkemesi (Mahkeme) nezdinde 15/10/2010 tarihinde, 1.000 TL maddi tazminat ile başvuruculardan Rahim Bozkurt (baba) için 60.000 TL, Gökhan Bozkurt (kardeş) için 50.000 TL ve Şerife Bozkurt (anne) için 70.000 TL manevi tazminat (destekten yoksun kalma) talepli dava açmıştır.

3. Mahkeme 7/4/2014 tarihinde davayı kısmen kabul etmiştir. Kararda, kazaya ilişkin düzenlenen 21/6/2010 tarihli Adalet Bakanlığı (Bakanlık) Adli Tıp Kurumu Trafik İhtisas Dairesinin raporunda; sürücünün hızlı seyredip sonrasında da hatalı doğrultu değiştirme manevrası ile olaya sebebiyet vermiş olup asli ve tamamen kusurlu olduğu belirtildiği ifade edilmiştir. Kusur oranı belirlendikten sonra tazminatın belirlenmesi konusunda bilirkişi incelemesi yaptırıldığı belirtilmiştir. Raporun değerlendirilmesi neticesinde baba için 7.915,50 TL, anne için 21.015,94 TL maddi tazminatın ödenmesi gerektiği sonucuna

varılmıştır. Öte yandan anne için 25.000 TL, baba için 20.000 TL ve kardeş için 3.000 TL manevi tazminata hükmedilmiştir.

4. Başvurucular karara karşı 6/6/2014 tarihinde temyiz kanun yoluna başvurmuştur.

5. Yargıtay 11. Hukuk Dairesi (Yargıtay) 2/12/2015 tarihinde mahkeme kararının bozulmasına karar vermiştir. Kararda, olayın oluş şekli ve müteveffanın araç içerisinde yolcu olup, herhangi bir kusurunun bulunmayışı gözönüne alındığında anne, baba ve kardeş için hükmedilen manevi tazminatın az olduğu belirtilmiştir. Somut olayın özelliklerine daha uygun düşen miktarlarda manevi tazminata hükmedilmesi gerekirken yazılı miktarlara hükmedilmesinin doğru görülmediği ifade edilmiştir. Davalıların sorumluluğu konusunda da eksik incelemeye dayalı karar verildiği vurgulanmıştır.

6. Mahkeme 30/3/2017 tarihinde bozmaya uyarak davayı kısmen kabul etmiştir. Davalı E. T. Limited Şirketi (Şirket) yönünden dava ispatlanamadığından başvuruculların davasını reddetmiştir. Kararda, davalıların kusur oranına göre değerlendirme yapıldıktan sonra toplam 21.015,94 TL maddi tazminatın -Şirket hariç diğer davalılar tarafından- kaza tarihinden işleyecek yasal faizi ile birlikte başvuruculara ödenmesi gerektiği belirtilmiştir. Tarafların sıfatları ile sosyal ve ekonomik durumları, olayın niteliği, duyulan elem, hak ve nesafet kuralları gözönünde bulundurularak anne için 45.000 TL, baba için 40.000 TL ve kardeş için 47.000 TL manevi tazminatın -Şirket ve davalı sigorta şirketi hariç olmak üzere diğer davalılar tarafından- kaza tarihinden itibaren işleyecek yasal faizi ile birlikte ödenmesi gerektiği ifade edilmiştir.

7. Mahkeme ayrıca kabul edilen maddi tazminat bedeli üzerinden Avukatlık Asgari Ücret Tarifesi (AAÜT) uyarınca hesap olunan 2.521,80 TL vekâlet ücretinin Şirket dışındaki davalılardan birlikte tahsili ile davacılara verilmesine, kabul edilen manevi tazminat bedeli üzerinden AAÜT uyarınca hesap olunan 13.310 TL vekâlet ücretinin Şirket ve davalı sigorta şirketi hariç olmak üzere diğer davalılardan birlikte tahsiline karar vermiştir. Buna karşın reddedilen manevi tazminat bedeli üzerinden AAÜT uyarınca hesap olunan 5.630 TL vekâlet ücretinin başvuruculardan tahsil edilerek kendisini vekil ile temsil ettiren Şirket dışındaki davalılara verilmesine hükmetmiştir. Öte yandan davalı Şirket vekili için dava değeri olan toplam 201.015,94 TL üzerinden AAÜT uyarınca hesap olunan 18.010,90 TL vekâlet ücretinin başvuruculardan tahsili gerektiği değerlendirilmiştir.

8. Başvurucular karara karşı 22/5/2017 tarihinde temyiz kanun yoluna başvurmuştur. Temyiz dilekçesinde AAÜT'nin 10. maddesinin üçüncü fıkrası uyarınca maktu olarak vekâlet ücretine hükmedilmesi gerekirken aleyhlerine nispi vekâlet ücreti ödenmesine hükmedilmesinin haksız ve hukuka aykırı olduğunu ileri sürmüştür.

9. Yargıtay 22/1/2019 tarihinde başvuruculların temyiz talebini reddetmiş ve davalılardan sigorta şirketinin temyiz talebini kabul ederek mahkeme kararının bozulmasına karar vermiştir. Kararda, sıralı sorumluluk uygulamasına göre sıraya uygun olarak, limit itibarıyla karşılanabilecek tutar değerlendirilmesi gerektiği belirtilmiştir. Davalı sigortanın sırasına gelindiğinde ödenmesi gereken tutar kalıp kalmadığı gözönünde bulundurulmak suretiyle karar verilmesi gerektiği ifade edilmiştir.

10. Başvurucular 2/4/2019 tarihinde karar düzeltme yoluna başvurmuştur. Temyiz dilekçesinde belirttiği hususu yinelemiştir.

11. Yargıtay 4/2/2021 tarihinde karar düzeltme talebinin reddine karar vermiştir.

12. Nihai karar 28/3/2021 tarihinde başvuruculara tebliğ edilmiştir. Başvurucular 21/4/2021 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur. Komisyon tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

13. Başvurucular, manevi tazminat talebi yönünden hükümde hesaplanan nispi vekâlet ücretinin maktu olarak hesaplanması gerektiğini belirterek mahkemeye erişim haklarının ihlal edildiğini ifade etmiştir. Mahkemenin davalıların sorumlu olup olmadıklarının araştırılmasına ilişkin bozma gerekçesini bozmaya uymasına rağmen dikkate almadığından bahisle hakkaniyete uygun yargılama haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

14. Bakanlık görüşünde, başvurucular tarafından açılan tazminat davasında Mahkeme tarafından davanın kısmen kabulüne karar verildiği, manevi tazminat istemiyle alakalı olarak taraf vekilleri lehine vekâlet ücretine hükmedildiği belirtilmiştir. Bu kararın taraf vekillerinin başvurusu üzerine Yargıtay tarafından bozulduğu ve bu nedenle davanın hâlen derdest olduğu savunulmuştur. Bu kapsamda manevi tazminat isteminin reddi nedeniyle başvurucular aleyhine hükmedilen vekâlet ücretinin kesinleşip kesinleşmediğinin yapılacak incelemede gözönünde bulundurulması gerektiği vurgulanmıştır. Bakanlığın görüşüne karşı beyanlarında başvurucular, bireysel başvuru formunda belirttiği hususları tekrar etmiştir.

15. Başvuru mahkemeye erişim hakkı kapsamında incelenmiştir.

16. Vekâlet ücreti yargılama gideri olup bununla davacı veya davalının o dava nedeniyle aldıkları hukuki yardım karşılığında avukata ödedikleri ücretin telafisi amaçlanmaktadır (AYM, E.2013/95, K.2014/176, 13/11/2014). Dava aşamasında kimin lehine ya da aleyhine olacağı önceden belli olmayan bu ücret yükümlülüğü, bir usul kuralı olup mahkemeye erişim hakkı ile ilişkilidir (Serkan Acar [1. B.], B. No: 2013/1613, 2/10/2013, § 38). Taraflardan birinin yargılamadaki başarı oranına göre kazanılan veya kaybedilen değer oranında lehine veya aleyhine vekâlet ücretine hükmedilmesine yönelik düzenlemeler mahkemeye erişim hakkına müdahale teşkil etmektedir (Serkan Acar, § 39).

17. Başvuruya konu davada Mahkeme tarafından başvurucular aleyhine 18.010,90 TL nispi vekâlet ücretine hükmedilmekle başvuruculaların mahkemeye erişim hakkına müdahale edildiği açıktır.

18. Adil yargılanma hakkının görünümlerinden biri olan mahkemeye erişim hakkı, mutlak bir hak olmayıp bu hakkın sınırlandırılması mümkündür. Ancak mahkemeye erişim hakkına müdahalede bulunulurken temel hak ve özgürlüklerin sınırlandırılmasına ilişkin genel ilkeleri düzenleyen Anayasa'nın 13. maddesinin gözönünde bulundurulması gerekmektedir (Murat Kara ve diğerleri [1. B.], B. No: 2014/6042, 9/3/2017, § 59). Anılan müdahale Anayasa'nın 13. maddesinde belirtilen koşullara uygun olmadığı müddetçe Anayasa'nın 36. maddesini ihlal eder. Bu sebeple müdahalenin Anayasa'nın 13. maddesinde öngörülen ve somut başvuruya uygun düşen, kanun tarafından öngörülme, haklı bir sebebe dayanma, ölçülülük ilkesine aykırı olmama koşullarına uygun olup olmadığının belirlenmesi gerekir.

19. Hak ve özgürlüklerin, bunlara yapılacak müdahalelerin ve sınırlandırmaların kanunla düzenlenmesi bu haklara ve özgürlüklere keyfî müdahaleyi engelleyen, hukuk güvenliğini sağlayan demokratik hukuk devletinin en önemli unsurlarından biridir (Tahsin Erdoğan [2. B.], B. No: 2012/1246, 6/2/2014, § 60). Müdahalenin kanuna dayalı olması öncelikle şeklî manada bir kanunun varlığını zorunlu kılar. Türkiye Büyük Millet Meclisi (TBMM) tarafından çıkarılan şeklî anlamda bir kanun hükmünün bulunmaması hakka yapılan

müdahaleyi anayasal temelden yoksun bırakır (Ali Hıdır Akyol ve diğerleri [GK], B. No: 2015/17510, 18/10/2017, § 56).

20. Kanunun varlığı kadar kanun metninin ve uygulamasının da bireylerin davranışlarının sonucunu öngörebileceği kadar hukuki belirlilik taşıması gerekir (Necmiye Çiftçi ve diğerleri [1. B.], B. No: 2013/1301, 30/12/2014, § 55). Müdahalenin kanuna dayalı olması, iç hukukta müdahaleye ilişkin yeterince ulaşılabilir ve öngörülebilir kuralların bulunmasını gerektirmektedir (Türkiye İş Bankası A.Ş. [GK], B. No: 2014/6192, 12/11/2014, § 44). Kanunilik unsuru yönünden değerlendirme yapılırken mahkemelerce müdahaleye imkân tanıyan kanun hükümlerinin yorumu ve bu hükümlerin olaya uygulanması bariz takdir hatası ya da açık bir keyfîlik içermediği sürece bu alanda bir inceleme yapılması bireysel başvurunun amacıyla bağdaşmaz. Ancak mahkemelerin müdahaleye imkân tanıyan kanun hükmünü açık bir biçimde hatalı yorumladıklarının ve uyguladıklarının tespiti hâlinde müdahalenin kanunilik temelinden yoksun olduğu sonucuna ulaşılabilir (Ramazan Atay [1. B.], B. No: 2017/26048, 29/1/2020, § 29).

21. Başvuruya konu olayda Mahkeme, başvurucular aleyhine, reddedilen manevi tazminat istemi yönünden 5.630 TL vekâlet ücreti ödenmesine karar vermiştir. Şirket lehine ise 18.010,90 TL vekâlet ücretinin ödenmesine karar vermiştir.

22. 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nda yargılama giderlerinden sayılan vekâlet ücretinin ne şekilde verileceği 19/3/1969 tarihli ve 1136 sayılı Avukatlık Kanunu uyarınca bağlayıcı olan AAÜT'de düzenlenmiştir. 2017 yılı için yürürlükte bulunan AAÜT'nin 10. maddesinin ilk fıkrasında, manevi tazminat davalarında avukatlık ücretinin, hüküm altına alınan miktar üzerinden Tarifenin üçüncü kısmına göre belirleneceği hüküm altına alınmıştır. Aynı maddenin üçüncü fıkrasında, bu davaların tamamının reddi durumunda avukatlık ücretinin, Tarifenin ikinci kısmının ikinci bölümüne göre hükmolunacağı belirtilmiştir. Tarifenin ikinci kısmının ikinci bölümü incelendiğinde ise 2017 yılı için Asliye Mahkemelerinde takip edilen davalar için maktu vekâlet ücretinin 1.980 TL olarak belirlendiği görülmektedir.

23. Somut olayda başvuruculaların Şirkete karşı açtığı tazminat davası tamamen reddedilmiştir. Bu durumda yukarıda belirtilen düzenlemeye göre AAÜT'nin 10. maddesinin üçüncü fıkrası uyarınca AAÜT'nin ikinci kısmının ikinci bölümüne göre vekâlet ücretinin belirlenmesi gerekir. Ancak Mahkeme 18.010,90 TL vekâlet ücretinin Şirkete ödenmesine karar vermiştir. AAÜT 10. maddesinin üçüncü fıkrasının nasıl değerlendirildiğini ise kararında açıklamamıştır. Başka bir deyişle düzenlemeye rağmen 18.010,90 TL vekâlet ücretinin nasıl hesaplandığı kararda yer almamıştır.

24. Sonuç olarak başvuruculaların mahkemeye erişim haklarına yapılan bu müdahalenin kanuni dayanağı Mahkemece ortaya konulamamıştır. Dolayısıyla kanunilik ölçütü yönünden mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır. Varılan sonuç sebebiyle ayrıca meşru amaç ve ölçülülük yönleriyle bir inceleme yapılmasına gerek görülmemiştir.

25. Açıklanan gerekçeyle Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

26. Başvurucular; ihlalin tespiti, yeniden yargılama ve 29.117,03 TL maddi tazminat talebinde bulunmuştur.

27. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerince yapılması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

28. Öte yandan hak ihlali kararından Anayasa Mahkemesinin davanın sonucuyla ilgili olarak bir tutum sergilediği sonucu çıkarılmamalıdır. Anayasa Mahkemesince verilen hak ihlali kararı uyuşmazlığın sonuçlarından bağımsız olup davanın kabulüne, reddine ya da beraate veya mahkûmiyete karar verilmesi gerektiği anlamına gelmemektedir. Kural olarak, yargılamanın her aşamasında olduğu gibi ihlalin sonuçlarını gidermek üzere yeniden yapılacak yargılama sonunda da delillerin dava ile ilişkisini kurma ve bunları değerlendirip sonuç çıkarma yetkisi ilgili mahkemelere aittir.

29. İhlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli bir giderim sağlayacağı anlaşıldığından tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki mahkemeye erişim hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin mahkemeye erişim hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere İzmir 9. Asliye Hukuk Mahkemesine (E.2016/114, K.2017/216) GÖNDERİLMESİNE,

D. Başvuruculaların tazminat talebinin REDDİNE,

E. 487,60 TL harç ve 30.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 30.487,60 TL yargılama giderinin başvuruculara MÜŞTEREKEN ÖDENMESİNE,

F. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvuruculara Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE, 2/10/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

HASAN BULUŞ

B. No: 2021/32092 | Karar tarihi: 02.10.2025

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/32092

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

HASAN BULUŞ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2021/32092)

Karar Tarihi: 2/10/2025

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ İrfan FİDAN Metin KIRATLI

Raportör : Şehadet ÖZTÜRK

Başvurucu : Hasan BULUŞ

Vekili : Av. Asuman TOKGÖZ SUCU

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, kamu makamları tarafından öngörülebilir ve önlenebilir nitelikteki canlı bomba saldırısı sonucu meydana gelen yaralanma ve bu olaydan doğan zararların tazmini talebiyle açılan davanın kısmen reddedilmesi nedeniyle yaşam hakkı başta olmak üzere anayasal hakların ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

2. Bazı sivil toplum kuruluşlarınca gerekli yasal izinler alınarak 10/10/2015 Cumartesi günü 12.00-16.00 saatleri arasında Ankara'da barış, emek ve demokrasi konulu bir miting yapılması kararlaştırılmıştır. Planlamaya göre farklı şehirlerden gelen gruplar Ankara Tren Garı'nda toplanacak; Talatpaşa Bulvarı, Opera Meydanı ile Atatürk Bulvarı'nı takiben Sıhhıye Meydanı'na yürüyecektir. Ankara Tren Garı önünde 10/10/2015 tarihinde toplanan kalabalığın hazırlıkları sürerken saat 10.04 sıralarında peş peşe iki patlama meydana gelmiş, olay nedeniyle pek çok kişi ölmüş ve yaralanmıştır (Hasan Kılıç [2. B.], B. No: 2018/22085, 27/1/2021, §§ 7, 8). Mitinge katılmak için Amasya'dan Ankara'ya gelen başvurucu da bu patlamalar nedeniyle yaralananlardan biridir. Adana Devlet Hastanesince düzenlenen belgelere göre başvurucuda %24 oranında işitme kaybı oluşmuştur.

3. Ankara Cumhuriyet Başsavcılığının olay hakkında yürüttüğü soruşturmada saldırının

DEAŞ terör örgütüne üye olan iki canlı bomba tarafından gerçekleştirildiği tespit edilmiştir.

4. İçişleri Bakanlığı, olay öncesinde yeterli güvenlik önlemlerinin alınıp alınmadığı konusunda iki mülkiye başmüfettişi ile iki polis başmüfettişine ön inceleme yaptırmıştır.

5. Ön inceleme sonunda hazırlanan raporda başlıca şu tespitler yer almıştır:

i. 29/1/2015 tarihinde yürürlüğe giren Ankara Emniyet Müdürlüğü Toplantı ve Gösteri Yürüyüşü Önleme ve Müdahale Planı'nda toplantı ve gösteri yürüyüşleri için faraziyelerin, alınacak önlemlerin ve hareket tarzının nasıl olacağı ayrıntılı olarak belirlenmiş; toplantı ve gösteri yürüyüşüne katılanlara dışarıdan herhangi bir saldırının olabileceği ihtimalinin de gözönüne alınması gerektiği belirtilmiştir. Bahse konu plana göre Güvenlik Şube Müdürlüğünün toplantı öncesinde yapacağı işlemler arasında toplantı ve gösteri yürüyüşü ile ilgili olarak elde edilen her türlü istihbari bilgiyi süratle değerlendirmek de vardır. Planda genel olarak alınacak tedbirleri planlama ve organize etme görevlerinin Güvenlik Şube Müdürlüğüne ait olduğu, İstihbarat ve Terörle Mücadele (TEM) Şube Müdürlüklerinin genel olarak toplantı ve gösteri yapılacağı günün kesinleşmesinden itibaren toplantı ve gösteri yürüyüşü ile ilgili olarak istihbarat toplama görevini yerine getirecekleri belirtilmiştir.

ii. 10/10/2015 tarihinde Sıhhiye Meydanı'nda yapılmak istenen miting için güvenlik planlaması yapılmış, saat 08.00'den itibaren görev yapmak üzere Asayiş Harekât Merkezi oluşturulmuş ve toplantı öncesinde bomba aramasını da içeren alan aramaları yapılmıştır.Toplanma alanını da kapsayacak şekilde kişilerin üstlerinin ve araçlarının aranmasına imkân veren önleme araması kararı alınmıştır. Bununla birlikte toplanma alanı olan tren garı ve çevresinde arama noktaları oluşturularak kişilerin üstleri aranmamış, kişilerin üst aramasının miting yeri olan Sıhhiye Meydanı girişinde yapılması planlanmıştır.

iii. Mitinge tahminen 10.000 kişinin katıldığı ve 2.044 personelin görevlendirildiği dikkate alındığında yıl içinde yapılan benzer mitinglere nazaran görevlendirilen personel sayısı yeterlidir.

iv. Miting için alınacak güvenlik tedbirlerini ve personelin hareket tarzını göstermek üzere Ankara Emniyet Müdürlüğü Güvenlik Şube Müdürlüğünün 8/10/2015 tarihli ve "emniyet tedbiri" konulu yazısı ilgili birimlere gönderilmiştir. Bahse konu yazıda alınacak güvenlik tedbirleri ve personelin hareket tarzı ayrıntılı olarak açıklanmıştır.

v. 2015 yılı başından itibaren İstihbarat ve TEM Şube Müdürlüklerine değişik kaynaklardan birçok istihbarat bilgisi gelmiştir. Bu istihbarat bilgilerinin büyük çoğunluğu ya yer, zaman ve kişiye ilişkin somut bilgiler ihtiva etmemiş ya da teyide muhtaç niteliktedir ancak sözü edilen istihbarat bilgilerinin yine de güvenlik tedbirlerinin planlamasında dikkate alınması gerekir. 2015 yılında DEAŞ terör örgütü ile ilişkili istihbaratın fazlalığına rağmen Ankara Tren Garı önünde canlı bomba terör eylemini gerçekleştiren Y.E.A.nın da aralarında olduğu bazı şahısların canlı bomba eyleminde bulunabileceğine ve irtibatlı oldukları DEAŞ terör örgütünün Diyarbakır ve Suruç terör eylemlerinden sonra Türkiye'de ses getirecek başka terör eylemi hazırlığı içinde olduğuna, halkın kalabalık olduğu yerlerde, toplantı ve gösteri yürüyüşlerinde birden fazla canlı bomba eylemi yapabileceğine yönelik istihbaratlar son derece önemlidir zira toplantı ve gösteri yürüyüşlerinin yoğun olarak yapıldığı illerin başında Ankara gelmektedir. Bu sebeple anılan nitelikteki bilgilerin toplantı ve gösteri yürüyüşlerinin güvenliğini planlamakla sorumlu il emniyet müdürü, emniyet müdür yardımcısı, emniyet birimleri hatta vali ile paylaşılması gereklidir. Buna rağmen TEM Şube

Müdürlüğü, emniyet tedbirlerinin gözden geçirilmesi veya sıklaştırılması amacıyla emniyet birimlerine çoğunlukla aynı içerikli yazılar göndermiştir.

vi. Gelen istihbarat bilgileri üzerine TEM ve İstihbarat Şube Müdürlükleri tarafından genellikle kişilerin Ankara ile bağlantıları araştırılmış, Suruç'ta meydana gelen patlama sonrasında birim müdürlerinin katılımı ile il emniyet müdürü başkanlığında bazı toplantılar gerçekleştirilmiştir. Terör eylemlerine karşı daha duyarlı olunması konusunda tamim hazırlanmış ve değişik önleyici tedbirler -bu tedbirlerin neler olduğu açıklanmamıştır- alınmıştır. Ayrıca TEM ve İstihbarat Şube Müdürlüklerinin koordine ettiği operasyonlar yapılarak bazı terör eylemleri önlenmiştir (ön incelemeye dair süreç ve ön inceleme sonunda hazırlanan rapor hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Hasan Kılıç, §§ 11-15).

6. Başvurucu, İçişleri Bakanlığına başvurarak bombalı saldırı sonucu uğradığını ileri sürdüğü manevi zararları için tazminat talebinde bulunmuştur. Başvurucunun talebi zımnen reddedilmiştir.

7. Başvurucu 7/4/2016 tarihinde Ankara 18. İdare Mahkemesi (İdare Mahkemesi) nezdinde 200.000 TL manevi tazminat talepli tam yargı davası açmıştır. Dava dilekçesinde başvurucu; saldırı gerçekleşebileceği yönünde istihbarat bilgisine sahip olunmasına rağmen idarenin saldırının önlenmesi ve mitingle gösteri yürüyüşünün sağlıklı bir şekilde yapılması için gerekli tedbirleri almadığına ilişkin birçok iddiada bulunup güvenlik güçlerinin ölenlerin, yaralananların ve yaralılara yardım edenlerin üzerine olaydan sonra gaz bombası atıp cankurtaranların olay yerine ulaşmasını ve ilk yardım çalışmalarını fiilen engellediğini ileri sürmüştür. Ayrıca DEAŞ saldırılarına ilişkin uyarı yazılarının ilgili yerlerden getirtilmesi, DEAŞ ile ilgili istihbarat bilgilerinin temini için yazışma yapılması, Adıyaman'daki birimlerle yazışma yapılarak DEAŞ faaliyetleri hakkında yürütülen soruşturma dosyalarının, Suruç'ta gerçekleşen saldırıyla ilgili olarak bilgiler ile Millî Savunma Bakanlığı ve Genelkurmay Başkanlığıyla konuyla ilgili yazışma yapılıp ilgili bilgi ve belgelerin istenmesini talep etmiştir. Başvurucu; miting öncesinde mitinge katılan kişilerin güvenliğinin sağlanması için yapılan planlamalara, alınan fiilî tedbirlere ilişkin tüm bilgi ve belgelerin Ankara Valiliği ile Ankara Emniyet Müdürlüğünden temin edilmesi gerektiğini ifade etmiştir.

8. İdare Mahkemesi, yargılama sürecinde üç ara kararı vermiştir. Bu kararlar Ankara Valiliğinin hasım konumuna alınmasına, başvurucunun yaralanmasına ilişkin tıbbi belgelerin ilgili sağlık kuruluşu ile davacıdan temin edilmesine ve başvurucunun idareye tazminat talepli yaptığı başvurulara ilişkin belgelerin idareden talep edilmesine ilişkindir.

9. İçişleri Bakanlığı savunmasında idarenin hizmet kusurundan kaynaklanan bir güvenlik açığı olmadığını, idarenin dikkat ve özen gösterdiğini, olayın bir terör saldırısı olduğunu, patlamaların miting alanı dışında ve miting için kararlaştırılan zaman diliminden önce yaşandığını, idarenin hizmet kusuru bulunmadığını belirtmiştir. Savunmada ayrıca uyuşmazlığın 17/7/2004 tarihli ve 5233 sayılı Terör ve Terörle Mücadeleden Doğan Zararların Karşılanması Hakkında Kanun çerçevesinde çözülmesi gerektiği, manevi zararların ise 5233 sayılı Terör ve Terörle Mücadeleden Doğan Zararların Karşılanması Hakkında Kanun kapsamında olmadığı öne sürülmüştür.

10. İçişleri Bakanlığının savunma dilekçesinin ekinde yer alan 13/1/2016 tarihli Emniyet Genel Müdürlüğü yazısında "Ankara İstihbarat Şube Müdürlüğünden edinilen bilgilere göre 10.10.2015 tarihinde Ankara Tren Garı önünde meydana gelen patlama olayı ile ilgili yapılmış bir ihbarın tespit edilemediği, il genelinde yapılan güvenlik tedbirlerinin Ankara Güvenlik Şube Müdürlüğü tarafından belirlendiği, Ankara İstihbarat Şube Müdürlüğünde

görevli (39) personelin miting alanında, (295) personelin ise Ankara İstihbarat Şube Müdürlüğünde görevli olduğu" belirtilmiştir.

11. Diğer davalı Ankara Valiliği de İçişleri Bakanlığının savunmaları ile benzer savunma yapmıştır. Ayrıca Ankara Valiliği savunma ekinde olay sonrası idareye yönelik -bir başka tam yargı davasında ileri sürülen- hizmet kusuru iddialarını yanıtlayan 17/3/2016 tarihli Ankara İl Emniyet Müdürlüğü yazısını, olayda zarar gören kişilerin kimler olduğunu gösteren listeyi, toplantıya izin verilmesine dair 30/9/2015 tarihli Ankara Valiliği yazısını, olay sonrası sağlık hizmeti sunumuna dair Ankara İl Sağlık Müdürlüğü ile 112 Acil Çağrı Merkezi Müdürlüğü yazılarını ve Olay Tutanağı'nı sunmuştur.

12. Ankara İl Sağlık Müdürlüğü, yazısında patlama öncesinde olay yerinde tam teçhizatlı üç ambulansın bekletildiği, patlama ihbarı üzerine olay yerine 57'si resmî, 5'i özel olmak üzere 62 ambulans görevlendirilerek yaralıların sağlık kurumlarına nakledildiğini ve 65 dakika içinde olay yerinde hiçbir yaralı kalmadığını belirtmiştir. Yine Ankara Valiliği 112 Acil Çağrı Merkezi Müdürlüğü 29/4/2016 tarihli yazısında olaya ilişkin olarak ilk çağrının saat 10.05'te yapıldığını, çağrının başlangıcından 33 saniye sonra vaka formunun düzenlendiğini, eş zamanlı olarak gerekli yönlendirmelerin yapıldığını, bu süreçte herhangi bir iletişim aksaklığı yaşanmadığını açıklamıştır.

13. Ankara Valiliğinin savunma dilekçesi ekindeki 23/10/2015 tarihli Olay Tutanağı'nda başlıca şu tespitler yer almıştır:

i. Toplanma alanını da kapsayacak şekilde kişilerin üstlerinin ve araçlarının aranmasına imkân veren önleme araması kararı alınmıştır.

ii. Olay sabahı saat 06.02'den itibaren 500 bariyer kullanılarak miting alanının çevrelenmesine başlanmıştır.

iii. Miting için gelen topluluğun hareketlerinin izlenmesi ve bilgi akışı sağlanması için görevlendirilen Muhabere Elektronik Şube Müdürlüğü (MOBESE ve telsiz) görevlilerine ilaveten tüm birimlerden toplam 2.044 personel planlaması yapılmıştır.

iv. Özel Harekât Şube Müdürlüğünce yeteri kadar personel, talep edilmesi hâlinde görev almak üzere hazır bulundurulmuştur.

v. Ankara Tren Garı ile miting alanında yeteri kadar itfaiye, ambulans ve zabıta görevlendirilmiştir.

vi. Ankara vali yardımcısı başkanlığında Güvenlik, Terörle Mücadele ve İstihbarat Şube Müdürlükleri, İl Jandarma Komutanlığı, Büyükşehir Belediyesi EGO Müdürlüğü, Büyükşehir Belediyesi İtfaiye Daire Başkanlığı ve İl Sağlık Müdürlüğü görevlilerinden oluşan Asayiş Harekat Merkezi (Kriz Merkezi) oluşturulmuştur.

vii. Bomba İmha ve İnceleme Şube Müdürlüğüne bağlı yeteri kadar görevli ve bomba arama dedektör köpek timleriyle ilk toplanma alanı ve Sıhhiye Meydanı'na kadar olan yürüyüş güzergâhında bomba, patlayıcı, bereleyici ve benzeri madde araması yapılmıştır.

viii. Saat 09.00'da güvenlik şube müdürü tarafından Trafik Denetleme Şube Müdürlüğü ekipler amirine arama noktalarına yakın yerlerdeki kamyonet ve panelvan tipi araçların uzman ekiplerce kontrol edilerek kaldırılması talimatı verilmiştir.

ix. Miting alanı ve bu alana çıkan cadde ve sokaklar trafiğe kapatılmış, belirli yerlerde giriş arama koridorları ve polis zinciri oluşturulmuştur. Arama noktaları ve polis zincirinde görev

almak üzere sekiz, toplamda ise 13 İl Emniyet Müdürlüğü Birliği görevlendirilmiştir.

x. Miting alanındaki vatandaşların dışarıya çıkması sağlandıktan sonra miting için kurulan platform, platform çevresi ve miting alanında bomba arama dedektör köpek timleri kullanılarak bomba, patlayıcı, bereleyici ve benzeri madde araması yapılmıştır.

14. İdare Mahkemesi 26/4/2018 tarihli kararı ile davayı kısmen kabul ederek başvurucuya 10.000 TL manevi tazminat ödenmesine, fazlaya ilişkin taleplerin ise reddine hükmetmiş; 5233 sayılı Kanun ve sosyal risk ilkesine ilişkin geniş çaplı açıklama yaptığı karar gerekçesinde terör saldırısı niteliğini haiz olay nedeniyle yaralanan başvurucunun yaşadığı elem ve üzüntü sonucu oluşan manevi zararının tazmini talebinin 5233 sayılı Kanun kapsamında değerlendirilmesi gerektiğini, bu bağlamda başvurucunun duyduğu acı ve üzüntü ile orantılı olarak manevi tazminat talebinin kısmen kabulüne karar verilmesinin uygun olduğunu belirtmiştir.

15. Başvurucu ile davalılar, İdare Mahkemesi tarafından verilen karar aleyhine istinaf kanun yoluna başvurmuştur. Ankara Bölge İdare Mahkemesi 10. İdari Dava Dairesi (İstinaf Mahkemesi) 26/9/2018 tarihinde başvurucunun istinaf talebini reddetmiş, davalıların istinaf taleplerini ise kısmen kabul etmiştir. Gerekçede manevi tazminatın niteliğini vurgulayarak hayati tehlikesi bulunmayan başvurucunun olay nedeniyle duyduğu acı, üzüntü ve ruhsal sıkıntının giderilmesi için 5.000 TL manevi tazminat ödenmesinin yeterli olduğunu ifade etmiştir.

16. Başvurucu ile davalılar, İstinaf Mahkemesi kararına karşı temyiz kanun yoluna başvurmuştur. Danıştay Onuncu Dairesi (Daire) 15/12/2020 tarihinde temyiz talepleriyle ilgili kararını vermiş; karar gerekçesinde öncelikle yerleşik içtihadı uyarınca, terör olayları sonucu bir zararın ortaya çıkması ve idarenin gerek hizmet kusuru gerekse kusursuz sorumluluk hâllerinin olayda bulunmaması durumunda 5233 sayılı Kanun kapsamında gerekli inceleme ve araştırma yaparak karar vereceğini vurgulamıştır. Ayrıca aynı olayı temel alan uyuşmazlıklarda farklı idare mahkemeleri tarafından verilen ara kararları üzerine Ankara Valiliği (emniyet birimleri) tarafından verilen cevaplarda emniyet birimlerine konuya ilişkin ihbarda bulunulmadığının belirtildiğini, İçişleri Bakanlığı tarafından hazırlanan ön inceleme raporunda Terörle Mücadele Daire Başkanlığının Ankara dâhil olmak üzere çok sayıda emniyet birimine ilettiği ve DEAŞ'ın canlı bomba gibi eylemlerde bulunma hazırlığı yaptığı yönündeki yazının toplantı ve gösteri yürüyüşlerinde emniyet tedbiri almakla görevli güvenlik şube müdürlüğüne iletildiği yönünde bir bilge/belge bulunmadığını belirtmiştir. Bununla beraber birden fazla birimle paylaşılan söz konusu yazı nedeniyle elinde istihbari bilgi bulunan idarenin standart uygulamadan ayrılarak bu bilgiyi ilgili birimlere iletmesi, güvenlik tedbirleri alması noktasında gerekli hassasiyet ve özeni göstermediğinin düşünülebileceğini ancak söz konusu yazı nedeniyle idarenin hizmet kusuru temelinde sorumlu tutulabilmesi için bu yazının yer, zaman ve kişi bakımından somut olması gerektiğini, bu bağlamda olay öncesine ilişkin olarak idarenin hizmet kusurundan bahsedilemeyeceğini ifade etmiştir. İçişleri Bakanlığının ön inceleme raporu ve Ankara Valiliği tarafından sunulan OIay Tutanağı ile emniyet tedbirleri konulu yazı temel alınarak, idarenin önceki uygulamaları doğrultusunda açık hava toplantılarında toplanma yeri ile ilgili herhangi bir genel aramanın yapılmadığı, yeterli sayıda emniyet personelinin görev yaptığı, önleyici ve güvenliğe yönelik bomba aramalarının yapıldığı belirtilerek idarenin bu yönden de kusurunun bulunmadığı değerlendirilmiştir. Sağlık hizmetinin sunumu ve yaralılara müdahale yönünden de olay yerinde yeterli sayıda ambulansın görevlendirildiği, sadece 65 dakika içinde tüm yaralıların sağlık kurumlarına

nakledildiği, sağlık hizmetinin sağlanması bağlamında bir iletişim aksaklığı yaşanmadığı belirtilerek idarenin bu bakımdan da hizmet kusurunun bulunmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Sonuç itibarıyla somut olayda idarenin hizmet kusurunun ve/veya kusursuz sorumluluğunun söz konusu olmadığı belirtilerek başvurucuya 5.000 TL manevi tazminat ödenmesine yönelik İstinaf Mahkemesi hükmü onanmıştır.

17. Başvurucu, nihai hükmü 1/8/2021 tarihinde tebellüğ etmesinin ardından 6/8/2021 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

18. Komisyon başvuruların kabul edilebilirlik ve esas incelemelerinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

II. DEĞERLENDİRME

A. Yaşam Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

19. Başvurucu;

i. İzinli bir şekilde yapılacak mitingde bombalı saldırı gerçekleştirileceğine dair gerçek ve yakın bir riskin varlığına rağmen bu riskten haberdar olan kamu makamlarının sahip oldukları yetkiler kapsamında ve makul ölçüler çerçevesinde riskin gerçekleşmesini önlemek için önlem almadığını,

ii. Güvenlik güçlerinin olaydan sonra ölenlere ve yaralılara yardım edenlerin üzerine gaz bombası atıp ambulansların olay yerine ulaşmasını geciktirdiğini, olayda yeterince acil sağlık hizmeti sunulmadığını,

iii. Yargılama makamlarının ileri sürdüğü iddiaları dikkate almadan, yeterli araştırma yapmadan ve olayda hizmet kusurunun neden bulunmadığını açıklamadan sosyal risk ilkesine dayalı olarak yetersiz miktarda manevi tazminata hükmettiğini belirterek yaşam hakkı, adil yargılanma hakkı ve etkili başvuru hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

20. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde öncelikle başvurucu lehine sosyal risk ilkesi uyarınca hükmedilen manevi tazminata işaret edilerek başvurucunun uğradığı zararın giderildiği, bu nedenle mağdur sıfatının ortadan kalkıp kalmadığının değerlendirilmesi gerektiği ifade edilmiştir. Anılan görüşte daha sonra miting için alınan tedbirler açıklanarak başvurucunun yaralanmasına sebep olan patlamanın terör örgütü bağlantılı olarak organize edildiği, zararın üçüncü şahısların kusurundan doğduğu, bireysel bir olay olan terör eylemine yönelik herhangi bir ihbarın ya da istihbari bilginin idareye intikal etmediği, meydana gelen terör saldırısı eylemini azmettiren, yardım eden ve iştirak eden kamu görevlisi olduğuna dair bilgi, belge ve delil elde edilemediği, terör olaylarının tamamen önlenmesinin mümkün olmadığı, terör eylemlerinin öngörülmesi ve engellenmesindeki imkânsızlıklar gözönünde bulundurulduğunda mevcut olayda devletin kusur sorumluluğu olduğunu kabul etmenin kamu makamları üzerinde aşırı yük meydana getirecek bir yorum olduğu belirtilmiştir. Bakanlık görüşünde son olarak idareye karşı hizmet kusuru ya da sosyal risk ilkesine dayanılarak açılan tam yargı davalarında terör olayları nedeniyle ödenmesine hükmedilen tazminat miktarlarının birbirlerinden çok farklılık göstermediğini belirterek başvurucuya ödenen tazminatın yeterli olduğunu ve yaşam hakkının pozitif yükümlülüğü kapsamında yargı sürecinin gerçekleşen zararın nedenlerini tespit etme ve zararı giderme bakımından yeterince etkili şekilde işletildiğini ifade etmiştir.

21. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanında mağdur sıfatının devam ettiğini belirtmiş ve başvuru formundaki iddialarını yinelemiştir.

22. Başvurucu, güvenlik güçlerinin olaydan sonra ölenlere yardım edenlerin üzerine gaz bombası atıp ambulansların olay yerine ulaşmasını geciktirdiğini ileri sürse de ölen herhangi bir yakınından söz etmemiştir. Bu nedenle başvurucunun anılan iddiasının yaşam hakkı veya Anayasa ile Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin ortak koruma alanındaki bir başka hak, özgürlük veya yasak kapsamında incelenmesinin mümkün olmadığı sonucuna varılmıştır.

23. Anayasa Mahkemesinin yerleşik içtihadına göre bir olayda yaşam hakkına ilişkin ilkelerin uygulanabilmesi için gerekli şartlardan biri doğal olmayan bir ölümün gerçekleşmesi olmakla birlikte bazı durumlarda ölüm gerçekleşmese dahi olayın yaşam hakkı çerçevesinde incelenebilmesi mümkün olup bu inceleme yapılırken eylemin potansiyel olarak öldürücü nitelikte olup olmadığı, maruz kalınan eylemin mağdurun fiziki bütünlüğü üzerindeki sonuçlarının değerlendirilmesi gerekir (Mehmet Karadağ [2. B.], B. No: 2013/2030, 26/6/2014, § 20; Yasin Ağca [1. B.], B. No: 2014/13163, 11/5/2017, §§ 10, 109). Başvuruya konu terör saldırısı, miting için toplanan kalabalığın bulunduğu alanda bomba patlatılması suretiyle gerçekleşmiş olup öldürücü niteliği konusunda şüphe bulunmayan bu saldırı nedeniyle 100'den fazla kişi hayatını kaybetmiş; aralarında başvurucunun da olduğu çok sayıda kişi yaralanmıştır. Bu nedenle başvurunun yaşam hakkı kapsamında incelenmesi gerektiği sonucuna varılmıştır.

24. Başvuruculaların şikâyetleri esas olarak öngörülebilir nitelikte olan terör saldırısının idarenin kusuru nedeniyle engellenememesine ve açtığı tazminat davasında aksi yöndeki olgulara rağmen idarenin hizmet kusuru olmadığı sonucuna ulaşılıp yetersiz tazminata hükmedilmesine yöneliktir. Bu sebeple başvuru, yaşam hakkının koruma yükümlülüğüne ilişkin maddi boyutu ile etkili soruşturma yürütme yükümlülüğüne ilişkin usul boyutu kapsamında incelenmiştir.

25. Anayasa Mahkemesi Hasan Kılıç (anılan kararda bkz. §§ 41-43) başvurusunda, yapılan yargılama sonucunda sosyal risk ilkesi uyarınca başvurucu lehine hükmedilen tazminat bakımından yaptığı değerlendirmede, yargılamada yaşamı koruma yükümlülüğünün ihlal edildiği yönünde bir tespitte bulunulmaması ve idarenin kusursuz sorumluluk ilkesi uyarınca olaydan sorumlu olduğunun kabul edilmesi nedeniyle başvurucunun mağdur sıfatının ortadan kalkmadığı sonucuna ulaşmıştır. Somut başvuru bakımından da bu değerlendirmeden ayrılmayı gerektirecek bir durum bulunmamaktadır.

26. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan yaşam hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

1. Yaşam Hakkının Maddi Boyutunun İhlal Edildiğine İlişkin İddia

27. Anayasa'nın yaşam hakkını güvence altına alan 17. maddesinin kendisine yüklediği pozitif yükümlülükler uyarınca devlet, yetki alanındaki bireylerin yaşamlarını kamu görevlileri ile diğer bireylerin eylemlerinden hatta kişilerin kendi eylemlerinden kaynaklanabilecek risklere karşı koruma ödevi altındadır (Serpil Kerimoğlu ve diğerleri [2. B.], B. No: 2012/752, 17/9/2013, §§ 50, 51).

28. Koruma ödevinin yerine getirilebilmesi için devletin; yaşam hakkına yönelen tehdit ve risklere karşı caydırıcı ve koruyucu yasal ve idari çerçeve oluşturması (İpek Deniz ve diğerleri [2. B.], B. No: 2013/1595, 21/4/2016, § 149; T.A. [GK], B. No: 2017/32972, 29/9/2021, § 135), bir kişinin yaşamına yönelik gerçek ve yakın bir tehlike bulunduğunun

kamu makamlarınca bilindiği ya da bilinmesi gerektiği durumlarda organları veya görevlileri aracılığıyla makul ölçüler çerçevesinde ve bu tehlikenin gerçekleşmesini önleyebilecek şekilde önlemler alması (Serpil Kerimoğlu ve diğerleri, § 53; T.A., § 136) hatta önceden belirlenebilir bir veya daha fazla bireyin yaşamına yönelik bir tehdit söz konusu olmasa bile kişilerin yaşamını korumak için genel güvenlik tedbirleri alması gerekir (Mehmet Çetinkaya ve Maide Çetinkaya [1. B.], B. No: 2013/1280, 28/5/2014, § 59). Bu ödev, bireylerin yaşam hakkının terörden kaynaklanan bir tehdit altında olduğu durumlar için de söz konusudur (Mehmet Çetinkaya ve Maide Çetinkaya, § 62).

29. Öte yandan yetkili makamlardan yaşamla ilgili her türlü potansiyel tehdidin gerçekleşmesini önlemek için somut tedbirler alması beklenemeyeceği (Mehmet Çetinkaya ve Maide Çetinkaya, § 60) gibi özellikle insan davranışlarının öngörülemezliği, öncelikler ve kaynaklar değerlendirilerek yapılacak işlem veya yürütülecek faaliyet tercihi dikkate alındığında koruma yükümlülüğünün kamu makamları üzerinde aşırı yük oluşturacak şekilde yorumlanması da mümkün değildir. Ayrıca hak ve özgürlüklerin güvence altına alınması adına pek çok yöntem benimsenebilir ve mevzuatta düzenlenmiş herhangi bir tedbirin yerine getirilmesinde başarısız olunsa bile pozitif yükümlülükler diğer bir tedbirle yerine getirilebilir. Unutulmaması gerekir ki yaşam hakkının gerektirdiği pozitif yükümlülüklerin yerine getirilmesi kapsamında alınacak tedbirlerin belirlenmesi, idari ve yargısal makamların takdirindedir (Serpil Kerimoğlu ve diğerleri, § 53; Bilal Turan ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2013/2075, 4/12/2013, § 59; T.A., § 136, 137).

30. Başvuruya konu olayın gerçekleştiği tarihten önce 2015 yılı Haziran ayında Diyarbakır'da, 2015 yılı Temmuz ayında ise Şanlıurfa'nın Suruç ilçesinde kitlesel kalabalığa yönelik terör saldırıları yapılmıştır. Bu bakımdan olayın meydana geldiği dönemde önceden duyurulan ve izin verilen büyük ölçekli kitlesel etkinliklere yönelik terör saldırılarının önlenmesi için gerekli tedbirlerin alınması konusunda bir yükümlülüğün doğduğu söylenebilir. Bununla birlikte anılan yükümlülük mutlak nitelikte değildir ve devletin somut olaydan sorumlu olup olmadığı, kamu makamlarının 10/10/2015 tarihinde yapılacak etkinliğe katılacak kişilerin yaşamlarına yönelik gerçek ve yakın riski bilip bilmedikleri veya bilmelerinin gerekip gerekmediği, şayet biliyor ya da bilmeleri gerekiyorsa saldırı riskini önlemek için kendilerinden makul olarak beklenebilecek gerekli önleyici tedbirleri alıp almadıklarına bağlıdır (Suruç'taki saldırı olayından kamu makamlarının sorumlu olduğu iddiasıyla yapılan başvuruda yapılan benzer değerlendirme için bkz. Ali Sadet ve diğerleri [2. B.], B. No: 2018/6838, 8/6/2021, §§ 83-86).

31. Daire kararındaki tespitler (bkz. § 16) ve Hasan Kılıç başvurusundaki bilgi ve belgeler nazara alındığında başvuruya konu olaydaki hiçbir unsur kamu makamlarının 10/10/2015 tarihli gösteriye katılanların hayatlarına yönelik belirli, somut ve yakın bir tehdit bulunduğunu bildiklerine veya bilmeleri gerektiğine işaret etmemektedir. Ayrıca yetkililerin gösteriye katılan kişilerin güvenliğini sağlamak amacıyla gösteri alanına barikat kurulması, iki binin üzerinde personel görevlendirilmesi, miting alanına girenlerin aranması, alan ve çevresinde patlayıcı madde araması yapılması gibi makul olarak kabul edilebilecek bir dizi tedbir aldığı da (bkz. § 13) görülmüştür.

32. Terör saldırısı gerçekleştikten sonra da yetkililerin acil kurtarma hizmetlerinin derhâl olay yerine gönderilebilmesini sağlamak için gerekli tedbirleri aldığı, olayın ağırlığıyla oluşan kaos ortamına rağmen nispeten hızlı bir şekilde yeterli tedavinin sağlandığı anlaşılmıştır (bkz. § 12). Başvurucunun öne sürdüğü şekilde polis saldırıdan hemen sonra kalabalığı dağıtmak ve kolluk kuvvetlerinin olay yerine erişimini sağlamak için göz yaşartıcı

gaz kullanmışsa da bu uygulamanın sağlık çalışanlarının yaralılara ilk yardımı sağlamak için hızlı bir şekilde müdahale etmesini bir şekilde engellediği yönünde herhangi bir tespit yapılamamıştır. Kaldı ki başvurucu, taksi bularak hastaneye ulaştığını belirtse de yeterli acil sağlık hizmeti sunulmayanlar arasında olduğunu veya olay yerinde kolluk görevlilerince kullanılan gaza maruz kaldığını iddia etmemiştir.

33. Belirtilen bu hususlar ve 12.00-16.00 saatleri arasında yapılacak olan gösterinin hazırlıklarının devam ettiği sırada henüz gösteri başlamamışken saat 10.04'te birbirlerinin peşi sıra iki patlamanın gerçekleştiği hususu da gözönüne alındığında Anayasa Mahkemesinin genel anlamda bulunduğu kabul edilen terör saldırısı riskinin idare tarafından hafife alındığını veya bu risk açısından daha iyi planlama ve diğer önleyici tedbirlere başvurularak gerçekleşen neticenin önlenebileceğini değerlendirebilecek bir konumda bulunmadığı anlaşılmıştır.

34. Yapılan belirlemeler ışığında kamu makamlarının 10/10/2015 tarihli gösteriyle ilgili olarak öngörülebilir, ciddi ve yakın bir terör saldırısı tehdidi olduğundan habersiz olduğu ve bu tür bir terör saldırısını önlemenin doğasında var olan özel zorlukları göz önünde bulundurularak kamu makamlarının yaşamı koruma yükümlülüğü açısından üstüne düşen sorumluluğu yerine getirmediğinin söylenemeyeceği kanaatine ulaşılmıştır (aynı olay yönünden aynı değerlendirme için bkz. Pınar Alkan [2. B.], B. No: 2021/32238, 15/4/2025, § 33).

35. Açıklanan gerekçelerle somut başvuruda yaşam hakkının maddi boyutunun ihlal edilmediğine karar verilmesi gerekir.

2. Yaşam Hakkının Usul Boyutunun İhlal Edildiğine İlişkin İddia

36. Pozitif yükümlülüğü kapsamında devletin yaşam hakkını korumak için oluşturulan yasal ve idari çerçevenin gereği gibi uygulanmasını ve bu hakka yönelik ihlallerin durdurulup cezalandırılmasını sağlayacak etkili bir yargısal sistem kurma yükümlülüğü de bulunmaktadır. Bu yükümlülük -kamusal olsun veya olmasın- yaşam hakkının tehlikeye girebileceği her türlü faaliyet bakımından geçerlidir (Serpil Kerimoğlu ve diğerleri, § 52; T.A., § 134).

37. Yaşam hakkının ihlaline kasten sebebiyet verilmemiş ise etkili bir yargısal sistem kurma yönündeki pozitif yükümlülük her olayda mutlaka ceza davası açılmasını gerektirmez. Mağdurlara hukuki, idari hatta disiplinle ilgili hukuk yollarının açık olması yeterli olabilir (Serpil Kerimoğlu ve diğerleri, § 59; Nafia Sevin Ergün Sefada ve diğerleri [GK], B. No: 2014/14844, 1/12/2016, § 63).

38. Yaşam hakkı kapsamındaki sorumluluğu ortaya koymak adına adli ve idari yargıda açılan tazminat talepli davalarda makul derecede ivedilik ve özen şartının yerine getirilmesi gerekmektedir (Perihan Uçar ve diğerleri [2. B.], B. No: 2013/5860, 1/12/2015, § 52) ancak yargı mercilerinin özenli inceleme yapma yükümlülükleri, yaşam hakkı ile ilgili her davada mutlaka mağdurlar lehine sonuca varılmasını garanti etmez (Aysun Okumuş ve Aytekin Okumuş [1. B.], B. No: 2013/4086, 20/4/2016, § 73).

39. Başvurucunun yaşam hakkının usul boyutunun ihlal edildiği yönündeki iddiası idarenin hizmet kusurunun tespit edilip bunun neticesinde doğan zararlardan sorumlu tutulması gerekirken bu husus gözardı edilerek taleplerinin kısmen reddedilmesine yöneliktir.

40. Daire, nihai kararında hizmet kusurunun -hatta kusursuz sorumluluk hâlinin de-

bulunmadığı sonucuna ulaşırken terör saldırısından önce mevcut olan bilgilere dayanarak durumu değerlendirmiş ve yetkililerin terör saldırısının yakın olduğunu gösterecek herhangi bir bilgiye sahip olmadıklarını tespit etmiştir. Ayrıca kararda söz konusu gösteriyle ilgili olarak yetkililer tarafından yeterli güvenlik önlemlerinin alındığı, yaralıların ambulansla en yakın hastanelere tahliye ettirmesi nedeniyle saldırıdan 65 dakika sonra olay yerinde hiç yaralı kalmadığı ve saat 10.05'te 112 Acil Servis arandıktan 33 saniye sonra acil servislerin acil bakıma ihtiyacı olanlara öncelik vermek üzere koordine olmaya başladığı ve çeşitli servisler arasında iletişimde herhangi bir kopukluk yaşanmadığı belirtilmiştir. Yapılan yargılama neticesinde başvurucunun manevi tazminat talebi sosyal risk ilkesi uyarınca kısmen kabul edilmiştir.

41. Mevcut durumda yapılan yargılamada yaralanma olayını çevreleyen koşulların tespiti ve başvurucunun iddiaları doğrultusunda idarenin sorumluluğunun belirlenmesi için makul adımların atıldığı ve elde edilen deliller kapsamında idarenin hizmet kusuru olup olmadığı noktasında nesnel bir yaklaşım sergilenerek gerekli irdelemelerin yapıldığı görülmüştür. Yargılama sonunda ise başvurucunun ispat yükünü hafifleten sosyal risk ilkesi benimsenerek bu ilke uyarınca belli miktarda manevi tazminata hükmedilmiştir. Somut olay açısından yaşamı koruma yükümlülüğü bağlamındaki devletin pozitif yükümlülüğünün ihlal edilmediği sonucuna varılması da gözönünde bulundurulduğunda yaşam hakkının etkili soruşturma yürütme yükümlülüğüne ilişkin usul boyutunun gerekliliklerinin yerine getirilmediğinin söylenemeyeceği sonucuna ulaşılmıştır.

42. Açıklanan gerekçelerle başvuruda yaşam hakkının usul boyutunun ihlal edilmediğine karar verilmesi gerekir.

B. Ayrımcılık Yasağının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

43. Başvurucu, bazı kişilerce tutuklamanın hukuka aykırılığı iddiasıyla açılan tazminat davalarında bile daha yüksek manevi tazminatlara hükmedildiğini belirterek ayrımcılık yasağının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

44. Bireysel başvuru yolunda bütün eşitlik ilkesine aykırılık iddialarının incelenmesi mümkün olmayıp yalnızca ortak koruma alanında yer alan ayrımcılık yasağı ile sınırlı olarak değerlendirme yapılabilir (Reis Otomotiv Ticaret ve Sanayi A.Ş. [GK], B. No: 2015/6728, 1/2/2018, § 78). Ayrımcılık yasağı kapsamında inceleme yapılabilmesi ise aynı veya görece benzer durumda olan kişilere farklı muamelede bulunulmasına bağlıdır (Nuriye Arpa [2. B.], B. No: 2018/18505, 16/6/2021, § 55; Ayşe Tezel ve diğerleri [GK], B. No: 2018/14186, 20/10/2022, § 78).

45. Farklı muamelenin bulunduğunu ispatlama mükellefiyeti başvurucudadır. Bu mükellefiyetin yerine getirilmesi hâlinde kamu makamları, farklı muamelenin nesnel ve haklı bir temelinin bulunduğunu ve seçilen araç ile hedeflenen amaç arasında makul bir orantılılık ilişkisinin bulunduğunu ispatla yükümlüdür (Nuriye Arpa, § 60; Ayşe Tezel ve diğerleri, § 83).

46. Somut olayda başvurucu, sosyal risk ilkesi uyarınca lehine hükmedilen tazminat miktarının tutuklamanın hukuka aykırılığı iddiasıyla açılan tazminat davalarında hükmedilen tazminatlardan düşük olduğunu ileri sürse de hukuka aykırı olarak tutuklanan kişilerle aynı veya görece benzer durumda olmadığı açıktır.

47. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

C. Kötü Muamele Yasağının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

48. Başvurucu, ayrıca olay sonrasında tanık olduğu manzara ve yaşadığı ruhsal travmanın ağırlığına rağmen onur kırıcı derecede düşük bir tazminata hükmedilmesi nedeniyle kötü muamele yasağının ihlal edildiğini öne sürmüştür. Başvuru dosyasındaki hiçbir unsur bu iddia hakkında ayrı bir inceleme yapılmasını gerektirmemektedir. Başvurudaki temel mesele yaşam hakkının ihlal edilip edilmediğine ilişkindir. Başvurucunun bu yöndeki iddiaları ise yaşam hakkı başlığı altında (bkz. §§ 19-42) incelenmiştir. Dolayısıyla kötü muamele yasağının ihlal edildiğine ilişkin iddia hakkında inceleme yapılmasına gerek görülmemiştir.

D. Toplantı ve Gösteri Yürüyüşü Düzenleme Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

49. Başvurucu, gösteri yürüyüşünün sağlıklı şekilde yapılabilmesi için gerekli önlemlerin alınmadığını belirterek yaşam hakkının yanı sıra toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Başvuru dosyasındaki hiçbir unsur bu iddia hakkında ayrı bir inceleme yapılmasını gerektirmemektedir. Başvurudaki temel mesele yaşam hakkının ihlal edilip edilmediğine ilişkindir. Başvurucunun bu yöndeki iddiaları ise yaşam hakkı başlığı altında (bkz. §§ 19-42) incelenmiştir. Dolayısıyla toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddia hakkında inceleme yapılmasına gerek görülmemiştir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Yaşam hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Ayrımcılık yasağının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. 1. Anayasa’nın 17. maddesinde güvence altına alınan yaşam hakkının maddi boyutunun İHLAL EDİLMEDİĞİNE,

2. Anayasa’nın 17. maddesinde güvence altına alınan yaşam hakkının usul boyutunun İHLAL EDİLMEDİĞİNE,

C. Kötü muamele yasağı ile toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddiaların İNCELENMESİNE GEREK OLMADIĞINA,

D. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde BIRAKILMASINA,

E. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 2/10/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

ERKAN ALGI (2)

B. No: 2021/32197 | Karar tarihi: 02.10.2025

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/32197

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

ERKAN ALGI BAŞVURUSU (2)

(Başvuru Numarası: 2021/32197)

Karar Tarihi: 2/10/2025

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ İrfan FİDAN Yılmaz AKÇİL

Raportör : Tuğba YILDIZ

Başvurucu : Erkan ALGI

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, adli yardım talebinin reddedilmesi nedeniyle mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucunun kira bedelini ödemediği gerekçesiyle başvurucu aleyhine haciz ve tahliye talepli icra takibi başlatılmış; başvurucu, icra takibine itiraz etmiştir. Başvurucunun itirazı üzerine başvurucu aleyhine Akşehir Sulh Hukuk Mahkemesinde (Mahkeme) itirazın iptali ve taşınmazın tahliyesi talepli dava açılmıştır.

3. Mahkeme 18/12/2015 tarihli kararla, başvurucunun yaptığı itirazın kaldırılmasına, takibin devamına ve taşınmazın tahliyesine karar vermiştir. Başvurucunun 12/2/2016 tarihinde temyiz harcını ödemek suretiyle yaptığı temyiz istemi üzerine Yargıtay 3. Hukuk Dairesi 20/9/2018 tarihli kararla mahkeme kararını bozmuş, karar gerekçesinde kısa karar ile gerekçeli karar arasında çelişki olduğunu belirtmiştir.

4. Bozma kararı üzerine Mahkeme 3/4/2019 tarihli kararla tahliye davası yönünden taşınmaz tahliye edildiğinden karar verilmesine yer olmadığına, başvurucunun yaptığı itirazın kaldırılması ile takibin devamına temyiz kanun yolu açık olmak üzere karar vermiştir.

5. Başvurucu, adli yardım istemiyle temyiz kanun yoluna başvurmuştur. Yargıtay 3. Hukuk

Dairesi 3/10/2019 tarihli kararla temyiz incelemesine geçmeden adli yardım talebinin reddine karar vermiş; karar gerekçesinde, başvurucunun adli yardım talebini haklı gösterecek yeterli bilgi ve belge sunmadığını, bu durumda başvurucunun kanun yoluna başvuru giderlerini kısmen veya tamamen ödeme gücünden yoksun olduğu yönünde kanaat oluşmadığını ifade etmiştir. Başvurucu, anılan karara itiraz etmiş; Yargıtay 4. Hukuk Dairesi itirazın reddine karar vermiştir.

6. Başvurucunun temyiz istemi üzerine Yargıtay 3. Hukuk Dairesi 3/6/2020 tarihli kararla; adli yardım talebinin reddine karar verildiğinden (§ 5) harçların tamamlanması için dosyanın Mahkemesine geri çevrilmesine karar vermiştir. Mahkemece toplam 452,20 TL olan temyiz masraflarının yatırılması için başvurucuya muhtıra gönderilmiş, bir haftalık kesin süre içinde harçları ödemediği takdirde temyiz isteminden vazgeçmiş sayılacağı ifade edilmiştir.

7. Mahkeme 6/2/2021 tarihli kararla başvurucunun eksik harç ve masrafları yatırmadığından temyiz isteminden vazgeçmiş sayılmasına dair ek karar vermiştir. Anılan kararın temyiz edilmesi üzerine Yargıtay 3. Hukuk Dairesi 19/4/2021 tarihli kararla ek kararın onanmasına karar vermiştir.

8. Başvurucu, nihai hükmü 22/6/2021 tarihinde öğrendikten sonra 12/7/2021 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

9. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

10. Başvurucu, bireysel başvuru harç ve masraflarını karşılama imkânı olmadığını belirterek adli yardım talebinde bulunmuştur. Başvurucunun adli yardım talebinin aynı zamanda başvurunun esasını da oluşturduğu gözetilerek 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 339. maddesinin (1) numaralı fıkrası uyarınca geçici olarak kabulüne karar verilmesi gerekir.

11. Başvurucu, adli yardım talebinin reddedilmesi nedeniyle mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

12. Adalet Bakanlığı görüşünde; mahkemeye erişim hakkının ihlal edilip edilmediği konusunda inceleme yapılırken Anayasa ve ilgili mevzuat hükümlerinin, Anayasa Mahkemesi içtihadı ve somut olayın kendine özgü koşullarının dikkate alınmasının faydalı olacağı belirtilmiştir.

13. Anayasa Mahkemesi, somut başvuruya benzer nitelikteki iddiaları Mehmet Yaşar Sarcan ([1. B.], B. No: 2020/10269, 7/6/2023) kararında incelemiştir. Kararda; dava açılırken veya yargılama sırasında taraflardan birine yükletilen harç ve diğer yargılama masraflarının miktarı, ilgilinin ödeme kabiliyeti ve kısıtlamanın getirildiği dava aşamasının mahkemeye erişim hakkı yönünden dikkate alınması gereken hususlar olduğunu vurgulamıştır. Bu açıdan somut olay koşullarında ölçülülük incelemesi yapılırken mahkeme tarafından ödenmesi istenen harç ve yargılama giderlerinin başvurucuya aşırı bir külfet oluşturup oluşturmadığı, bu yükümlülüğün kaldırılmasının yolu olan adli yardımla ilgili verilen ret kararının gerekçesinin yeterliliğinin de değerlendirilmesi gerektiğini ifade etmiştir (Mehmet Yaşar Sarcan, § 45).

14. Anılan kararda Anayasa Mahkemesi, ilk derece mahkemesi başvurucunun üzerine kayıtlı taşınmazların varlığını adli yardımdan faydalandırma için engel görmüş ve sunulan fakirlik

belgesinin adli yardımdan faydalandırma için yeterli olmadığını tespit ederek ödenmesi gereken tutarın düşüklüğü karşısında başvurucunun önemli ölçüde maddi sıkıntıya düşmeyeceğine karar vermiştir. Başvurucunun dava dilekçesinde üzerine kayıtlı olup ikisi bağımsız bölüm (mesken) olmak üzere toplam altı taşınmazın varlığından söz etmediğini, taşınmazların varlığı hakkında adli yardımı kabul etmeye değer özellikleri ve taşınmazların değeri konusunda itiraz dilekçesinde itirazı kabul etmeye yetecek bir açıklama yapmadığını da gözeterek mahkemeye erişim hakkına yapılan müdahalenin gözetilen meşru amaç ile korunmak istenen hak yönünden gerekli ve orantılı olduğuna ve bir ihlalin olmadığına karar vermiştir (Mehmet Yaşar Sarcan, §§ 46-48).

15. Somut olayda başvurucunun Mahkeme tarafından verilen ilk kararı temyiz ederken 288,70 TL olan temyiz masraflarını 12/02/2016 tarihinde yatırdığı görülmüştür. Yargıtay tarafından anılan kararın bozulması üzerine ikinci karar (bkz. § 4) verilmiştir. Başvurucu, bozma üzerine verilen ikinci karara ilişkin olarak adli yardım talepli temyiz başvurusunda bulunmuştur. Adli yardım talebine ilişkin ise maddi durumunun iyi olmadığına dair herhangi bir bilgi veya belge sunmamıştır. Yargıtay 3. Hukuk Dairesi 3/10/2019 tarihli kararla, başvurucunun bilgi ve belge sunmadığı, başvuru giderlerini kısmen veya tamamen ödeme gücünden yoksun olduğu yönünde kanaat oluşmadığını belirterek adli yardım talebinin reddine karar vermiştir. İtiraz talebi Yargıtay 4. Hukuk Dairesi tarafından reddedilmiştir.

16. Adli yardım talebinin reddedilmesi üzerine başvurucuya Mahkeme tarafından toplam 452,20 TL olan temyiz masraflarını yatırması için muhtıra gönderilmiş; başvurucunun temyiz masraflarını ödemediği için nihai olarak temyiz talebinden vazgeçmiş sayılmasına karar verilmiş, bu karar da Yargıtay tarafından onanmıştır.

17. Somut olay yukarıda yer verilen ilkeler bakımından değerlendirildiğinde yargılamanın taraflarca hazırlama ilkesi gereği adli yardım talebinde bulunan kişinin mali durumuna ilişkin belgeleri mahkemeye sunma zorunluluğuna rağmen başvurucunun bu konuda Mahkemeye herhangi bir bilgi veya belge sunmaması ile ödemesi gereken tutarın düşüklüğü birlikte değerlendirildiğinde Mahkemenin yorumunun başvurucu üzerinde aşırı bir yük oluşturmadığı ve yapılan müdahalenin ölçüsüz olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

18. Bu itibarla Mahkeme tarafından adli yardımın reddine ilişkin verilen kararla mahkemeye erişim hakkına yönelik bir ihlalin olmadığının açık olduğu sonucuna varılmıştır.

19. Açıklanan gerekçelerle başvurunun açıkça dayanaktan yoksun olması gerekçesiyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Adli yardım talebinin GEÇİCİ OLARAK KABULÜNE,

B. Mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

C. Adli yardım talebinin kabulü ile geçici olarak muaf tutulan 487,60 TL harçtan ibaret yargılama giderinin 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 339. maddesinin (1) numaralı fıkrası uyarınca başvurucudan TAHSİLİNE,

D. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE, 2/10/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

İSMAİL TEMEL

B. No: 2021/41556 | Karar tarihi: 02.10.2025

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/41556

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

İSMAİL TEMEL BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2021/41556)

Karar Tarihi: 2/10/2025

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ İrfan FİDAN Yılmaz AKÇİL

Raportör : Duygu BAKAY

Başvurucu : İsmail TEMEL

Vekili : Av. Halil ÇOLAK

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, askerlik görevinin ifası sırasında yaralanmaya bağlı olarak vazife malulü sayılması talebiyle açılan davanın reddedilmesi nedeniyle adil yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucu, Hakkâri'nin Çukurca ilçesi 21. Jandarma Sınır Tugay Komutanlığında jandarma er olarak askerlik görevini yerine getirmekteyken 19/7/2005 tarihinde Yüksekova-Aslankapanı mevkiinde konvoy faaliyeti sırasında, içinde bulunduğu aracın mayına temas etmesi sonucu yaralanmıştır. Gerçekleştirilen ilk muayene raporuna göre sol femur ve tibia kırığı teşhisi konulan başvurucu, Hakkâri Devlet Hastanesinde ameliyat olmuştur. Kırılan kemiğin kaynamaması üzerine Gülkent Devlet Hastanesinde yeniden ameliyat olmuş, sonrasında ise Gülhane Askerî Tıp Akademisine (GATA) sevk edilmiştir. GATA tarafından düzenlenen 13/3/2006 tarihli sağlık raporunda sol femur ve tibia kırık ameliyatlısı olduğu belirtilen başvurucunun askerliğe elverişli olduğu ama komando olamayacağı, mevcut kırıkların kişinin yaşamını tehlikeye sokmayacağı, kırıkların hayat fonksiyonlarına etkisinin (6) ağır derecede olduğu ve basit tıbbi müdahale ile giderilemeyeceği tespitleri yapılmıştır. 13/3/2007 tarihinde Jandarma Genel Komutanlığınca

(Komutanlık) başvurucuya dört ay iş gücü kaybı karşılığı 8.860,15 TL nakdi tazminat ödenmesine karar verilmiş; Asker Hastanesi Baştabipliği tarafından da 1.5 ay hava değişimi uygulanmıştır.

3. Başvurucu, askerliğin etkisiyle meydana geldiğini ileri sürdüğü rahatsızlıklarının devam etmesi üzerine Isparta Asker Hastanesi ortopedi bölümüne sevkini talep etmiştir. 22/1/2013 tarihli rapor ile yapılan muayenesi neticesinde "sol uyluk lateralinde ve sol kruiste eski inzisyon mevcut, eklem hareketen sol diz 20 derece fleksiyon kısıtlığı mevcut" şeklinde teşhis konulmuştur. Başvurucu ayrıca 30/12/2014 tarihinde Tokat Devlet Hastanesine başvurmuş; buradan aynı tarihte verilen sağlık raporunda işitme kaybı, ortopedik patoloji ve göz patolojisi tespitleri ile özür durumuna göre tüm vücut fonksiyon kaybı oranının %40 olduğu ancak ağır özürlü olmadığı kanaati bildirilmiş ve oybirliğiyle özürlü kimliği verilmesine karar verilmiştir.

4. Başvurucu, bu iki raporu dayanak göstererek 29/1/2015 tarihinde Sosyal Güvenlik Kurumuna (SGK) başvurmuş; 12/4/1991 tarihli ve 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu ile 8/6/1949 tarihli ve 5434 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanunu uyarınca vazife malulü sayılarak aylık bağlanması talebinde bulunmuştur. SGK'nın zımni ret işlemi üzerine Ankara 8. İdare Mahkemesi (Mahkeme) nezdinde 3713 sayılı Kanun yönünden ayrı 5434 sayılı Kanun yönünden ayrı iki dava açmıştır. İşbu başvurunun konusunu 5434 sayılı Kanun yönünden açılan dava oluşturmaktadır.

5. Başvurucu; dava dilekçesinde askerliği sırasında meydana gelen patlamanın etkisiyle yaralandığını, yüzünün yara bere içinde kaldığını, gözlerinin ve kulaklarının etkilendiğini, genç yaşta olmasına rağmen işitme ve görme kaybı yaşamaya başladığını, sol ayağının kırıldığını ve 2 cm kısalma meydana geldiğini belirterek rahatsızlıklarının zamanla ilerlediğinden yakınmıştır. Başvurucu; fiziksel semptomlarının yanı sıra aynı araçta bulunan dört arkadaşının şehit olması sebebiyle travma yaşadığını, psikolojisinin bozulduğunu ve günlük hayata adapte olmakta zorlandığını ileri sürmüştür. Bu kapsamda Tokat Devlet Hastanesinden alınan raporda %45 oranında özürlü olduğunun tespit edildiğini belirten başvurucu, ilerleyen rahatsızlığı sebebiyle mesleği olan marangozluğu yapamayacak duruma geldiğini, kendisiyle benzer rahatsızlıklara sahip kişiler askerliğe başvurduğu takdirde "Elverişli değildir." değerlendirmesi yapıldığını ifade etmiştir. Danıştay içtihadına göre (Danıştay İçtihatları Birleştirme Kurulunun 15/5/1971 tarihli ve E.1969/15, K.1971/25 sayılı kararı) 1053 sayılı Vazife Malullüklerinin Nevileri ile Dereceleri Hakkında Nizamnamede yer alan derecelerden hiçbirisine uymayan fakat vazife yapamayacak duruma düştüğü usulüne uygun olarak tespit edilen kişilerin sakatlığının altı (6) dereceden birine sokulması gerektiğini iddia eden başvurucu ilgili sağlık kurulu raporlarını da dosyaya eklemiştir.

6. Mahkeme, dava dosyasındaki sağlık kurulu raporunun da incelenmesi suretiyle başvurucunun söz konusu durumunun, vazifesinin sebep ve tesiriyle meydana gelip gelmediği, vazife malulü sayılıp sayılamayacağı ve 1053 sayılı Nizamname hükümleri uyarınca tespit edilecek derecesinin bulunup bulunmadığı hususlarının tespiti amacıyla sağlık kurulu raporu alınması için hakem hastane olarak belirlenen Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Yenimahalle Eğitim ve Araştırma Hastanesine (Hastane) sevkine karar vermiştir. Hastane, 28/5/2019 tarihli raporunda, sadece psikiyatri ve göze ilişkin değerlendirme yapmıştır. Başvurucu anılan rapora itiraz ederek eksik inceleme yapıldığını, ortopedi servisinde muayene olduğu hâlde değerlendirme yapılmadığını, her geçen gün sol bacağının kısalmaya devam ettiğini, % 46 engelli durumda bulunduğuna dair dosyada sağlık

kurulu raporlarının mevcut olduğunu belirterek bu raporlar üzerinden karar verilmesini talep etmiştir. Mahkeme bunun üzerine ortopedi yönünden de inceleme yapılmak suretiyle 1053 sayılı Nizamname'ye göre tespit yapılması için Hastaneden yeniden rapor talep etmiştir. 13/8/2020 tarihli sağlık kurulu raporunda "...Sol tibia ve femur kırığı sekeli - sol alt ekstremitede 3 cm kısalık mevcut... vazife malulü sayılamayacağı ve 1053 sayılı Vazife Malullüklerinin Nevileri İle Dereceleri Hakkında Nizamname Hükümleri uyarınca tespit edilecek derecesinin bulunmadığı" ifadesine yer verilmiştir.

7. Mahkeme 30/9/2020 tarihli kararı ile davanın reddine hükmetmiştir. Kararın gerekçesinde öncelikle sağlık kurulu raporunun taraflara tebliğ edildiği, taraflarca rapora itiraz edilmediği belirtilmiştir. Raporda yapılan tespitler ile dava dosyasında bulunan bilgi ve belgelerin değerlendirilmesi neticesinde başvurucunun 1053 sayılı Nizamname hükümlerine göre derecesinin ve buna bağlı maluliyetinin bulunmadığı sonucuna varan Mahkeme 5434 sayılı Kanun uyarınca vazife malulü olarak değerlendirilme talebinin reddine ilişkin dava konusu işlemde hukuka aykırılık olmadığı kanaatine varmıştır.

8. Başvurucu karara karşı temyiz talebinde bulunmuşsa da Danıştay Onikinci Dairesi 15/3/2021 tarihli kararı ile temyize konu kararın onanmasına hükmetmiştir.

9. Nihai karar 8/9/2021 tarihinde başvurucu vekiline tebliğ edilmiş; 6/10/2021 tarihinde de bireysel başvuruda bulunulmuştur.

10. Komisyonca; başvurucunun yargılama giderlerini ödemekten geçici olarak muaf tutulmasına, makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine yönelik şikâyetin kabul edilemez olduğuna, hakkaniyete uygun yargılanma hakkına yönelik şikâyetin ise kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

11. Başvurucu; terör eylemi kapsamında yaralandığını, sol bacağının kırıldığını, bacağında meydana gelen sakatlığın terhisten sonra da ilerlemeye devam ettiğini, yüzünün ve gözlerinin hasar gördüğünü belirtmiştir. Bu kapsamda 2013 yılında Isparta Devlet Hastanesinde yeniden ameliyata alındığını ve iki adet platin takıldığını ifade eden başvurucu; zamanla görme ve işitme kaybı yaşadığını, sol ayağında 2 cm kısalma ve sürekli bir sızlama hissettiğini ileri sürmüştür. Tüm bu şikâyetleri hakkında Tokat Devlet Hastanesince verilen raporda %40 vücut fonksiyon kaybının tespiti ile %45 özürlü olduğu tespitinin yapıldığını belirten başvurucu, buna rağmen Mahkemece alınan raporda hâlâ askerliğe elverişli olduğu yönünde yapılan değerlendirmenin gerçeği yansıtmadığını ifade etmiştir. Askerlik hizmeti sırasında vazifeden kaynaklı bir sebeple sakatlandığı hususunun sabit olduğunu belirten başvurucu, Mahkemece alınan raporlara itiraz ettiği hâlde itirazlarının incelenmediğini, benzer durumda bulunan ve mesleği polis ya da asker olan kişiler vazife malulü sayıldığı hâlde talebinin reddedilmesinin hakkaniyete ve eşitlik ilkesine aykırı olduğunu iddia etmiştir. Kendisine malullük aylığı bağlanmadığı gibi hâlihazırda mesleği olan marangozluğu da yerine getiremediğini ve geçimini sürdüremediğini belirten başvurucu; hukuk devleti ilkesinin, adil yargılanma hakkının, etkili başvuru hakkının, mülkiyet hakkının, çalışma hakkı ile ayrımcılık yasağının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

12. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüş yazısında, başvurucunun, iddia ve savunmalarını yargı mercilerine sunma fırsatı elde ettiği, yargı mercilerince söz konusu işlem kapsamında elde edilen delillerin ilgili mevzuat çerçevesinde değerlendirilmek suretiyle sonuca ulaşıldığı belirtilmiştir. Silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerinin ihlal edilip edilmediği

konusunda inceleme yapılırken Anayasa ve ilgili mevzuat hükümlerinin dikkate alınması gerektiğini ifade eden Bakanlık, bu kapsamda ilgili Anayasa Mahkemesi içtihadı ile somut olayın kendine özgü koşullarının da gözönünde bulundurulmasının faydalı olacağını belirtmiştir. Başvurucu, Bakanlığın görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

13. Anayasa'nın 148. maddesinin dördüncü fıkrasında, kanun yolunda gözetilmesi gereken hususlara ilişkin şikâyetlerin bireysel başvuruda incelenemeyeceği belirtilmiştir. Bu kapsamda ilke olarak mahkemeler önünde dava konusu yapılmış maddi olay ve olguların kanıtlanması, delillerin değerlendirilmesi, hukuk kurallarının yorumlanması ve uygulanması ile uyuşmazlık konusunda varılan sonucun adil olup olmaması bireysel başvuru konusu olamaz. Ancak bireysel başvuru kapsamındaki hak ve özgürlüklere müdahale teşkil eden, bariz takdir hatası veya açık bir keyfîlik içeren tespit ve sonuçlar bu kapsamda değildir (konuya ilişkin birçok karar arasından bkz. Ahmet Sağlam [2. B.], B. No: 2013/3351, 18/9/2013).

14. Ancak temel hak ve özgürlüklere müdahalenin söz konusu olduğu durumlarda yargı mercilerinin takdir ve değerlendirmelerinin Anayasa'daki güvencelere etkisini nihai olarak değerlendirecek merci Anayasa Mahkemesidir. Bu itibarla Anayasa'da öngörülen güvenceler dikkate alınarak bireysel başvuru kapsamındaki temel hak ve özgürlüklerin ihlal edilip edilmediğine ilişkin herhangi bir inceleme kanun yolunda gözetilmesi gereken hususun incelenmesi olarak nitelendirilemez (Şahin Alpay (2) [GK], B. No: 2018/3007, 15/3/2018, § 53).

15. Diğer taraftan Anayasa Mahkemesi, çok istisnai durumlarda temel hak ve özgürlüklerden biri ile doğrudan ilgili olmayan bir şikâyeti kanun yolunda gözetilmesi gereken hususlara ilişkin yasak kapsamına girmeden inceleyebilir. Açık bir keyfîlik nedeniyle yargılamanın hakkaniyetinin temelden sarsıldığı ve adil yargılama hakkı kapsamındaki usule ilişkin güvencelerin anlamsız hâle geldiği çok istisnai hâllerde, aslında yargılamanın sonucuna ilişkin olan bu durumun bizatihi kendisi usule ilişkin bir güvenceye dönüşmüş olur. Dolayısıyla Anayasa Mahkemesinin yargı mercilerinin değerlendirmelerinin usule ilişkin güvenceleri anlamsız hâle getirip getirmediğini ve açık bir keyfîlik nedeniyle yargılamanın hakkaniyetinin temelden sarsılıp sarsılmadığını incelemesi yargılamanın sonucunu değerlendirdiği anlamına gelmez. Sonuç olarak Anayasa Mahkemesi yargı mercilerinin delillerle ilgili değerlendirmelerine ancak açık bir keyfîlik ve adil yargılanma hakkı kapsamındaki usule ilişkin güvenceleri anlamsız hâle getiren bir uygulama varsa müdahale edebilecektir (Ferhat Kara [GK], B. No: 2018/15231, 4/6/2020, § 149; M.B. [GK], B. No: 2018/37392, 23/7/2020, § 83).

16. Somut olayda başvurucu tarafından açılan davada İdare Mahkemesi, başvurucunun sağlık sorunlarının askerlik vazifesinin neden ve etkisiyle meydana gelip gelmediği, 1053 sayılı Nizamname kapsamında kişinin malul sayılıp sayılmayacağı hususlarının saptanması amacıyla başvurucuyu Hastaneye sevk etmiştir. Hastane tarafından düzenlenen raporlarda psikiyatri ve göze ilişkin değerlendirme yapılmış, ortopedik açıdan incelemede bulunulmuş; nihai olarak başvurucunun vazife malulü sayılamayacağı ve 1053 sayılı Nizamname hükümleri uyarınca tespit edilecek derecesinin bulunmadığı sonucuna varılmıştır. Mahkeme, ilgili sağlık raporlarını başvurucuya tebliğ etmiş ancak bu aşamada başvurucunun raporlara karşı itiraz dilekçesi ibraz etmediği tespit edilmiştir. Başvurucu, temyiz dilekçesinde raporlara karşı itirazlarını dile getirmiş ancak Danıştay incelemesinde gerekçeli kararda yapılan tespitlere itibar edildiği görülmüştür.

17. Bu kapsamda somut olayda Mahkemenin başvurucunun sağlık durumuna ilişkin gerekli sağlık raporlarını istediği; bu raporları ve mevzuatı birlikte değerlendirmek suretiyle sonuca ulaştığı, yargılama sonunda tarafların davanın sonucuna etkili olabilecek tüm iddia ve savunmalarını tartışarak karar verdiği, verilen kararda hükme ulaşılması için yeterli gerekçe bulunduğu (bkz. §§ 5-6) görülmektedir. Ayrıca temyiz aşamasında da değerlendirme konusu hüküm ve gerekçenin uygun bulunduğu belirtilmiştir.

18. Bu itibarla başvuru konusu olayda başvurucunun ileri sürdüğü iddiaların yargı mercilerince delillerin değerlendirilmesine ve hukuk kurallarının yorumlanmasına ilişkin olduğu, mahkeme kararında bariz takdir hatası veya açık bir keyfîlik oluşturan bir durumun da bulunmadığı dikkate alındığında ihlal iddialarının kanun yolu şikâyeti niteliğinde olduğu anlaşılmıştır. Dolayısıyla başvurucunun şikâyetinin açıkça dayanaktan yoksun olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

19. Açıklanan gerekçelerle başvurunun açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Adil yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu’nun 339. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca tahsil edilmesi mağduriyetine neden olacağından adli yardım talebi kabul edilen başvurucunun yargılama giderlerini ödemekten TAMAMEN MUAF TUTULMASINA, 2/10/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

PAKİZE YILDIZ

B. No: 2021/43931 | Karar tarihi: 02.10.2025

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/43931

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

PAKİZE YILDIZ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2021/43931)

Karar Tarihi: 2/10/2025

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ İrfan FİDAN Metin KIRATLI

Raportör : Soner GÖÇER

Başvurucu : Pakize YILDIZ

Vekili : Av. Linda Sevinç HOCAOĞULLARI

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, kamu makamları tarafından öngörülebilir ve önlenebilir nitelikteki canlı bomba saldırısı sonucu meydana gelen yaralanmanın ve bu olaydan doğan zararların tazmini talebiyle açılan davanın kısmen reddedilmesi nedeniyle yaşam hakkı ve gerekçeli karar hakkı ile toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

2. Bazı sivil toplum kuruluşlarınca gerekli yasal izinler alınarak 10/10/2015 Cumartesi günü 12.00-16.00 saatleri arasında Ankara'da barış, emek ve demokrasi konulu bir miting yapılması kararlaştırılmıştır. Planlamaya göre farklı şehirlerden gelen gruplar Ankara Tren Garı'nda toplanacak ve Talatpaşa Bulvarı, Opera Meydanı ile Atatürk Bulvarı'nı takiben Sıhhıye Meydanı'na yürüyecektir. Ankara Tren Garı önünde 10/10/2015 tarihinde toplanan kalabalığın hazırlıkları sürerken saat 10.04 sıralarında peş peşe iki patlama meydana gelmiş, olay nedeniyle pek çok kişi ölmüş ve yaralanmıştır (Hasan Kılıç [2. B.], B. No: 2018/22085, 27/1/2021, §§ 7, 8). Patlama sırasında vücudunun çeşitli yerlerinden yaralanan başvurucu, Dışkapı Yıldırım Beyazıt Araştırma ve Uygulama Hastanesine kaldırılmıştır. Başvuru formuna göre aynı gün taburcu edilen başvurucunun tedavisine ikameti olan Antalya'da devam edilmiştir.

3. Ankara Cumhuriyet Başsavcılığının olay hakkında yürüttüğü soruşturmada saldırının DEAŞ terör örgütüne üye olan iki canlı bomba tarafından gerçekleştirildiği tespit edilmiştir.

4. İçişleri Bakanlığı, olay öncesinde yeterli güvenlik önlemlerinin alınıp alınmadığı konusunda iki mülkiye başmüfettişi ile iki polis başmüfettişine ön inceleme yaptırmıştır.

5. Ön inceleme sonunda hazırlanan raporda başlıca şu tespitler yer almıştır:

i. 29/1/2015 tarihinde yürürlüğe giren Ankara Emniyet Müdürlüğü Toplantı ve Gösteri Yürüyüşü Önleme ve Müdahale Planı'nda toplantı ve gösteri yürüyüşleri için faraziyelerin, alınacak önlemlerin ve hareket tarzının nasıl olacağı ayrıntılı olarak belirlenmiş; toplantı ve gösteri yürüyüşüne katılanlara dışarıdan herhangi bir saldırının olabileceği ihtimalinin de gözönüne alınması gerektiği belirtilmiştir. Bahse konu plana göre Güvenlik Şube Müdürlüğünün toplantı öncesinde yapacağı işlemler arasında toplantı ve gösteri yürüyüşü ile ilgili olarak elde edilen her türlü istihbari bilgiyi süratle değerlendirmek de vardır. Planda genel olarak alınacak tedbirleri planlama ve organize etme görevlerinin Güvenlik Şube Müdürlüğüne ait olduğu, İstihbarat ve Terörle Mücadele (TEM) Şube Müdürlüklerinin genel olarak toplantı ve gösteri yapılacağı günün kesinleşmesinden itibaren toplantı ve gösteri yürüyüşü ile ilgili olarak istihbarat toplama görevini yerine getirecekleri belirtilmiştir.

ii. 10/10/2015 tarihinde Sıhhiye Meydanı'nda yapılmak istenen miting için güvenlik planlaması yapılmış, saat 08.00'den itibaren görev yapmak üzere Asayiş Harekât Merkezi oluşturulmuş ve toplantı öncesinde bomba aramasını da içeren alan aramaları yapılmıştır. Toplanma alanını da kapsayacak şekilde kişilerin üstlerinin ve araçlarının aranmasına imkân veren önleme araması kararı alınmıştır. Bununla birlikte toplanma alanı olan tren garı ve çevresinde arama noktaları oluşturularak kişilerin üstleri aranmamış, kişilerin üst aramasının miting yeri olan Sıhhiye Meydanı girişinde yapılması planlanmıştır.

iii. Mitinge tahminen 10.000 kişinin katıldığı ve 2.044 personelin görevlendirildiği dikkate alındığında yıl içinde yapılan benzer mitinglere nazaran görevlendirilen personel sayısı yeterlidir.

iv. Miting için alınacak güvenlik tedbirlerini ve personelin hareket tarzını göstermek üzere Ankara Emniyet Müdürlüğü Güvenlik Şube Müdürlüğünün 8/10/2015 tarihli ve "emniyet tedbiri" konulu yazısı ilgili birimlere gönderilmiştir. Bahse konu yazıda alınacak güvenlik tedbirleri ve personelin hareket tarzı ayrıntılı olarak açıklanmıştır.

v. 2015 yılı başından itibaren İstihbarat ve TEM Şube Müdürlüklerine değişik kaynaklardan birçok istihbarat bilgisi gelmiştir. Bu istihbarat bilgilerinin büyük çoğunluğu ya yer, zaman ve kişiye ilişkin somut bilgiler ihtiva etmemiş ya da teyide muhtaç niteliktedir ancak sözü edilen istihbarat bilgilerinin yine de güvenlik tedbirlerinin planlamasında dikkate alınması gerekir. 2015 yılında DEAŞ terör örgütü ile ilişkili istihbaratın fazlalığına rağmen Ankara Tren Garı önünde canlı bomba terör eylemini gerçekleştiren Y.E.A.nın da aralarında olduğu bazı şahısların canlı bomba eyleminde bulunabileceğine ve irtibatlı oldukları DEAŞ terör örgütünün Diyarbakır ve Suruç terör eylemlerinden sonra Türkiye'de ses getirecek başka terör eylemi hazırlığı içinde olduğuna, halkın kalabalık olduğu yerlerde, toplantı ve gösteri yürüyüşlerinde birden fazla canlı bomba eylemi yapabileceğine yönelik istihbaratlar son derece önemlidir. Zira toplantı ve gösteri yürüyüşlerinin yoğun olarak yapıldığı illerin başında Ankara gelmektedir. Bu sebeple anılan nitelikteki bilgilerin toplantı ve gösteri yürüyüşlerinin güvenliğini planlamakla sorumlu il emniyet müdürü, emniyet müdür

yardımcısı, emniyet birimleri hatta vali ile paylaşılması gereklidir. Buna rağmen TEM Şube Müdürlüğü, emniyet tedbirlerinin gözden geçirilmesi veya sıklaştırılması amacıyla emniyet birimlerine çoğunlukla aynı içerikli yazılar göndermiştir.

vi. Gelen istihbarat bilgileri üzerine TEM ve İstihbarat Şube Müdürlükleri tarafından genellikle kişilerin Ankara ile bağlantıları araştırılmış, Suruç'ta meydana gelen patlama sonrasında birim müdürlerinin katılımı ile il emniyet müdürü başkanlığında bazı toplantılar gerçekleştirilmiştir. Terör eylemlerine karşı daha duyarlı olunması konusunda tamim hazırlanmış ve değişik önleyici tedbirler -bu tedbirlerin neler olduğu açıklanmamıştır- alınmıştır. Ayrıca TEM ve İstihbarat Şube Müdürlüklerinin koordine ettiği operasyonlar yapılarak bazı terör eylemleri önlenmiştir (ön incelemeye dair süreç ve ön inceleme sonunda hazırlanan rapor hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Hasan Kılıç, §§ 11-15).

6. Başvurucu, İçişleri Bakanlığına başvuruda bulunarak bombalı saldırı sonucu uğradığını ileri sürdüğü maddi ve manevi zararları için tazminat talep etmiştir. Başvurucunun talebi zımnen reddedilmiştir.

7. Başvurucu 3/1/2017 tarihinde Ankara 10. İdare Mahkemesi (İdare Mahkemesi) nezdinde 250.000 TL manevi tazminat talepli tam yargı davası açmıştır. Dava dilekçesinde başvurucu; saldırı gerçekleşebileceği yönünde istihbarat bilgisine sahip olunmasına rağmen idarenin saldırının önlenmesi ve mitingle gösteri yürüyüşünün sağlıklı bir şekilde yapılması için gerekli tedbirleri almadığına ilişkin birçok iddiada bulunup güvenlik güçlerinin ölenlerin, yaralananların ve yaralılara yardım edenlerin üzerine olaydan sonra gaz bombası atıp cankurtaranların olay yerine ulaşmasını ve ilk yardım çalışmalarını fiilen engellediğini ileri sürmüştür.

8. Başvurucu; dava dilekçesinde ayrıca saldırı neticesinde yüzünde ve vücudunda 1. derecede yanık izleri oluştuğu, yaralanması sonrası ilk müdahalesinin Dışkapı Yıldırım Beyazıt Araştırma ve Uygulama Hastanesinde yapıldığını, aynı gün özel aracı ile gittiği ve ikamet ettiği ilde bulunan Antalya Eğitim ve Araştırma Hastanesinde on gün yatarak tedavi gördüğünü ifade etmiştir. Dava dilekçesi ekinde Dışkapı Yıldırım Beyazıt Araştırma ve Uygulama Hastanesince tanzim edilen genel adli muayene raporu ile olaya ilişkin olarak Başsavcılık soruşturması sırasında Adli Tıp Kurumundan aldığı raporunu da sunmuştur. Genel adli muayene raporunda başvurucunun yüzünde ve başında 1. derece yanıklar olduğu belirtilmiş, Adli Tıp Kurumu raporunda ise başvurucu hakkında Dışkapı Yıldırım Beyazıt Araştırma ve Uygulama Hastanesince düzenlenen rapor içeriğinde muayene bulgularına yer verilmediği ifade edilerek kesin raporun tedavinin yapıldığı hastanelerden temin edilecek konsültasyon raporları ile grafiler ve bu grafilere ilişkin radyoloji raporları gönderildikten sonra düzenlenebileceği açıklanmıştır.

9. İdare Mahkemesi 10/1/2017 tarihli ara kararıyla Ankara Valiliğinin hasım konumuna alınmasına karar vermiştir.

10. İçişleri Bakanlığı ile Ankara Valiliği savunmalarında idarenin hizmet kusurundan kaynaklanan güvenlik açığı olmadığını, idarenin üzerine düşen dikkat ve özeni gösterdiğini, olayın bir terör saldırısı olduğunu, patlamaların miting alanı dışında ve miting için kararlaştırılan zaman diliminden önce yaşandığını, idarenin hizmet kusuru bulunmadığını, ayrıca uyuşmazlığın 17/7/2004 tarihli ve 5233 sayılı Terör ve Terörle Mücadeleden Doğan Zararların Karşılanması Hakkında Kanun çerçevesinde çözülmesi gerektiğini, manevi zararların ise 5233 sayılı Kanun kapsamında olmadığını ileri sürmüştür.

11. Savunma dilekçeleri, bu dilekçelerin ekinde yer alan belgeler ile İdare Mahkemesince sorulan hususlara ilişkin ara kararı cevabı ekinde yer alan belgelere göre;

i. Miting öncesi Ankara Vali Yardımcısı başkanlığında Güvenlik, Terörle Mücadele ve İstihbarat Şube Müdürlükleri, İl Jandarma Komutanlığı, Büyükşehir Belediyesi EGO Müdürlüğü, Büyükşehir Belediyesi İtfaiye Daire Başkanlığı ve İl Sağlık Müdürlüğü görevlilerinden oluşan Asayiş Harekat Merkezi (Kriz Merkezi) oluşturulmuştur.

ii. Planlanan önlemler kapsamında toplanma yeri olan tren garında, yürüyüş güzergâhında, miting alanı olan Sıhhiye Meydanı çevresinde oluşturan zincirde, miting alanı arama noktalarında, Sıhhiye demir yolu köprüsü üzerinde, il dışından gelen araçların koordineli olarak yönlendirilmesinde ve hassas noktalarda görev yapmak üzere -topluluğun hareketlerinin izlenmesi ve bilgi akışı sağlanması için görevlendirilen Muhabere Elektronik Şube Müdürlüğü (MOBESE ve telsiz) görevlilerine ilaveten- tüm birimlerden ve müdüriyet birliklerinden toplam 2.044 personel görevlendirilmesi yapılmıştır. Bu personelden sivil ve resmî olmak üzere çeşitli birimlerden 129 personel ise ilk toplanma alanı olan tren garı ve çevresinde görevlendirilmiştir.

iii. Ayrıca Özel Harekât Şube Müdürlüğünce yeteri kadar personel talep edilmesi hâlinde görev almak üzere hazır bulundurulmuştur. Ankara Tren Garı ile miting alanında itfaiye, ambulans ve zabıta görevlendirilmiştir.

iv. Toplanma alanını da kapsayacak şekilde kişilerin üstlerinin ve araçlarının aranmasına imkân veren önleme araması kararı alınmıştır

v. Olay sabahı saat 06.02'den itibaren 500 bariyer kullanılarak miting alanı çevrelenmiştir.

vi. Saat 09.00'da Güvenlik Şube Müdürü tarafından Trafik Denetleme Şube Müdürlüğü Ekipler Amiri'ne arama noktalarına yakın yerlerdeki kamyonet ve panelvan tipi araçların uzman ekiplerce kontrol edilerek kaldırılması talimatı verilmiştir.

vii. Miting alanı ve bu alana çıkan cadde ve sokaklar trafiğe kapatılmış, belirli yerlerde giriş arama koridorları ve polis zinciri oluşturulmuştur. Arama noktaları ve polis zincirinde görev almak üzere sekiz, toplamda ise 13 İl Emniyet Müdürlüğü Birliği görevlendirilmiştir.

viii. Bomba İmha ve İnceleme Şube Müdürlüğüne bağlı görevli ve bomba arama dedektör köpek timleri ile birlikte ilk toplanma alanı ve Sıhhiye Meydanı'na kadar olan yürüyüş güzergâhında bomba, patlayıcı, bereleyici ve benzeri madde araması yapılmıştır.

ix. Miting alanında bulunan vatandaşların dışarıya çıkması sağlandıktan sonra miting için kurulan platform, platform çevresi ve miting alanı içinde bomba arama dedektör köpek timleri kullanılarak bomba, patlayıcı, bereleyici ve benzeri madde araması yapılmıştır.

x. Olay öncesi tren garı önünde bir, miting alanında iki ambulans tedbir amacıyla göreve hazır bekletilmiş, patlama sonrası ilk çağrının 10.05'te yapılması üzerine 33 saniye sonra vaka formu düzenlenmiş ve olay yerinde bekleyen ekipçe ilk müdahale yapılmıştır. Müdahale sırasında biri çoklu ambulans olmak üzere 57 112 acil yardım ambulansı ile 54 özel ambulans görev almış, ilk 20 dakika içinde 16 ekip ve çoklu hasta taşıyan ambulans olay yerine ulaşmış ve 65 dakika içinde olay yerinde hiçbir yaralı kalmamıştır.

xi. Ankara Tren Garı önünde meydana gelen patlama olayı ile ilgili önceden yapılmış bir ihbar tespit edilememiştir.

12. İdare Mahkemesi aldığı ara kararıyla, başvurucudan olay tarihine kadar herhangi bir

gelir getirici faaliyette bulunup bulunmadığının ve eğitim durumunun sorulmasına, ayrıca tedavi gördüğü hastane kayıtları ve epikriz raporlarını sunmasının istenmesine karar verilmiştir. Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi (UYAP) aracılığıyla erişilen belgeler arasında ara kararının başvurucuya veya vekiline tebliğ edildiğine dair bir belgeye veya ara kararına verilen yanıta rastlanmamıştır.

13. İdare Mahkemesi 21/12/2017 tarihli kararıyla davayı kısmen kabul ederek 6.500 TL manevi tazminatın idareye başvuru tarihinden itibaren işletilecek yasal faiziyle birlikte başvurucuya ödenmesine, fazlaya ilişkin taleplerin ise reddine hükmetmiştir. 5233 sayılı Kanun ve sosyal risk ilkesine ilişkin geniş çaplı açıklamada bulunulan karar gerekçesinde terör saldırısı niteliğindeki olay nedeniyle yaralanan başvurucunun yaşadığı elem ve üzüntü sonucu oluşan manevi zararının tazmini talebinin 5233 sayılı Kanun kapsamında değerlendirilmesi gerektiği, bu bağlamda başvurucunun duyduğu acı ve üzüntü ile orantılı olarak manevi tazminat talebinin kısmen kabulüne karar verilmesinin uygun olduğu belirtilmiştir. Kararda, dava dilekçesinde ev hanımı olduğunu belirten başvurucu, tedavisinin Antalya'da yapıldığını beyan etmişse de bu hususun ara kararıyla sorulmasına rağmen açıklığa kavuşturulmadığı ifade edilerek manevi tazminatın miktarı tespit edilirken terör olayının meydana geliş şekli ve başvurucunun sosyoekonomik durumu ile yaralanmasının boyutunun basit müdahale ile giderilebilir düzeyde olmasının dikkate alındığı ifade edilmiştir.

14. Başvurucu ile davalı idareler, İdare Mahkemesi tarafından verilen karar aleyhine istinaf kanun yoluna başvurmuştur. Başvurucu; dava dilekçesinde dile getirdiği iddiaların yanında basit tıbbi müdahale ile giderilebilir şekilde yaralandığı İdare Mahkemesince kabul edilmiş ise de hakkında bu yönde bir tespit ya da rapor bulunmadığını, ilk müdahaleyi yapan Dışkapı Eğitim ve Araştırma Hastanesinden alınan raporda yüzünde ve vücudunda 1. derecede yanık oluştuğunun tespit edildiğini, kendi olanaklarıyla Antalya'ya döndüğünü, dava dilekçesinde yüzünde yanık izleri kaldığını belirttiğini, İdare Mahkemesince heyet raporu için bir sağlık kuruluşuna sevkine resen karar verilmesi gerekirken basit tıbbi müdahale ile giderilebilir bir yaralanma olduğu tespitiyle hüküm kurulduğunu ileri sürerek eksikliğin istinaf aşamasında giderilmesini ve heyet raporu alınması için hastaneye sevkini talep etmiştir. Ankara Bölge İdare Mahkemesi 10. İdari Dava Dairesi (İstinaf Mahkemesi) 23/5/2018 tarihinde istinaf taleplerinin reddine karar vermiştir.

15. Başvurucu ile davalı idareler, İstinaf Mahkemesi kararına karşı temyiz kanun yoluna başvurmuştur. Başvurucu, temyiz incelemesi devam ederken verdiği 6/8/2018 tarihli dilekçesi ekinde Antalya Eğitim ve Araştırma Hastanesinden alınan sağlık kurulu raporunu sunarak yaşadığı manevi yıkımı arttıran hususların dikkate alınması gerektiğini ileri sürmüştür. Bahsi geçen raporda sol ön kolda ve bacaklarda hafif derece yanık skarları (yara) bulunduğu, skarların vücudun %20'sinden az olduğu, anksiyöz (kaygı, endişe, gam ya da anksiyete, hoş olmayan bir iç çatışma durumu ile karakterize olan, sıklıkla ileri geri ilerleme gibi sinirsel davranışların eşlik ettiği bir duygu) ve depresif bulgular tanımlandığı belirtilerek özür oranı %10 olarak bildirilmiştir. Raporda ayrıca altı ay süre ile psikiyatri polikliniğinde takip sonrası karar verilebileceği ifade edilmiştir.

16. Danıştay Onuncu Dairesi (Daire) 15/12/2020 tarihinde temyiz talepleriyle ilgili kararını vermiş; karar gerekçesinde öncelikle Dairenin yerleşik içtihadı uyarınca terör olayları sonucu bir zararın ortaya çıkması ve idarenin gerek hizmet kusuru gerekse kusursuz sorumluluk hâllerinin olayda bulunmaması durumunda 5233 sayılı Kanun kapsamında gerekli inceleme ve araştırma yapılarak karar verileceğini belirtmiştir. Gerekçenin

devamında aynı olayı temel alan uyuşmazlıklarda farklı idare mahkemeleri tarafından verilen ara kararları üzerine Ankara Valiliği (emniyet birimleri) tarafından verilen cevaplarda emniyet birimlerine konuya ilişkin ihbarda bulunulmadığının belirtildiğini ifade etmiştir. İçişleri Bakanlığı tarafından hazırlanan ön inceleme raporunda Terörle Mücadele Daire Başkanlığının Ankara dâhil olmak üzere çok sayıda emniyet birimine ilettiği ve DEAŞ'ın canlı bomba gibi eylemlerde bulunma hazırlığı yaptığı yönündeki yazının toplantı ve gösteri yürüyüşlerinde emniyet tedbiri almakla görevli güvenlik şube müdürlüğüne iletildiği yönünde bir bilgi/belge bulunmadığını vurgulamıştır. Bununla beraber birden fazla birimle paylaşılan söz konusu yazı nedeniyle elinde istihbari bilgi bulunan idarece önceki standart uygulamadan ayrılarak bu bilgiyi ilgili birimlere iletmesi, güvenlik tedbirleri alması noktasında hassasiyet ve özen gösterilmediğinin düşünülebileceği ancak söz konusu yazı nedeniyle idarenin hizmet kusuru temelinde sorumlu tutulabilmesi için bu yazının yer, zaman ve kişi bakımından somut bir içeriği olması gerektiğini, bu bağlamda olay öncesine ilişkin olarak idarenin hizmet kusurundan bahsedilemeyeceğini ifade etmiştir. Ayrıca İçişleri Bakanlığının ön inceleme raporu ve Ankara Valiliği tarafından sunulan Olay Tutanağı ile emniyet tedbirleri konulu yazı temel alınarak idarenin önceki uygulamaları doğrultusunda açık hava toplantılarında toplanma yeri ile ilgili genel bir arama yapılmadığını, yeterli sayıda emniyet personelinin görev yaptığını, önleyici ve güvenliğe yönelik bomba aramalarının yapıldığını belirterek idarenin bu yönden de kusurunun bulunmadığını değerlendirmiştir. Sağlık hizmetinin sunumu, olaya yaralılara müdahale yönünden de olay yerinde yeterli sayıda ambulansın görevlendirildiği, sadece 65 dakika içinde tüm yaralıların sağlık kurumlarına nakledildiği, sağlık hizmetinin sağlanması bağlamında bir iletişim aksaklığı yaşanmadığı belirtilerek idarenin bu bakımdan da hizmet kusuru olmadığı sonucuna ulaşmıştır. Sonuç itibarıyla somut olayda idarenin hizmet kusurunun ve/veya kusursuz sorumluluğunun söz konusu olmadığını belirterek temyiz istemlerinin reddi ile İstinaf Mahkemesi hükmünü onamıştır. Kararın temyiz edenlerin iddiaları kısmında başvurucu vekilinin Antalya Eğitim ve Araştırma Hastanesinin başvurucunun %10 özür oranında özürlü olduğunun tespit edildiği sağlık kurulu raporunu dosyaya sunduğunu belirtmiştir.

17. Başvurucu, nihai kararı 9/7/2021 tarihinde öğrendiğini beyan ederek 6/8/2021 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

18. Komisyon, başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

II. DEĞERLENDİRME

A. Yaşam Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

19. Başvurucu;

i. İzinli bir şekilde yapılacak mitingde bombalı saldırı gerçekleştirileceğine dair gerçek ve yakın bir riskin varlığına rağmen bu riskten haberdar olan kamu makamlarının sahip oldukları yetkiler kapsamında ve makul ölçüler çerçevesinde riskin gerçekleşmesini önlemek için gerekli önlemleri almadığını,

ii. Güvenlik güçlerinin olaydan sonra ölenlere ve yaralılara yardım edenlerin üzerine gaz bombası atıp ambulansların olay yerine ulaşmasını geciktirdiğini, olayda yeterince acil sağlık hizmeti sunulmadığını,

iii. Bu iddialara rağmen idari yargı yerlerince ileri sürdükleri iddialar dikkate alınmadan, yeterli araştırma yapılmadan, dava dosyasına da sunulan Türk Tabipler Birliği ve Türkiye

Barolar Birliğinin raporları değerlendirme dışı tutulmak ve yalnızca davalı idarenin savunmaları baz alınmak suretiyle ve olayda hizmet kusurunun neden bulunmadığı açıklanmadan sosyal risk ilkesine dayalı olarak ve yetersiz miktarda manevi tazminata karar verildiğini belirterek yaşam hakkı, adil yargılanma hakkı ve etkili başvuru hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

20. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde öncelikle başvurucu lehine sosyal risk ilkesi uyarınca hükmedilen manevi tazminata işaret edilerek başvurucunun uğradığı zararın giderildiği ve bu nedenle mağdur sıfatının ortadan kalkıp kalmadığının değerlendirilmesi gerektiği ifade edilmiştir. Daha sonra miting için alınan tedbirler açıklanarak başvurucunun yaralanmasına sebep olan patlamanın terör örgütü bağlantılı olarak organize edildiği, zararın üçüncü şahısların kusurundan doğduğu, bireysel bir olay olan terör eylemine yönelik herhangi bir ihbarın ya da istihbari bilginin idareye intikal etmediği, meydana gelen terör saldırısı eylemini azmettiren, eyleme yardım eden ve iştirak eden kamu görevlisi olduğuna dair bilgi, belge ve delil elde edilemediği, terör olaylarının tamamen önlenmesinin mümkün olmadığı, terör eylemlerinin öngörülmesi ve engellenmesindeki imkânsızlıklar gözönünde bulundurulduğunda mevcut olayda devletin kusur sorumluluğu olduğunu kabul etmenin kamu makamları üzerinde aşırı yük meydana getirecek bir yorum olduğu belirtilmiştir. Son olarak idareye karşı hizmet kusuru ya da sosyal risk ilkelerine dayanılarak açılan tam yargı davalarında terör olayları nedeniyle ödenmesine hükmedilen tazminat miktarlarının birbirlerinden çok farklı olmadığı belirtilerek başvurucuya ödenen tazminatın yeterli olması ve olayın hangi koşullar altında meydana geldiğini ortaya koyması bakımından yargısal sistemin yeterince etkili şekilde işletildiği açıklanmıştır.

21. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanında mağdur sıfatının devam ettiğini belirtmiş ve başvuru formundaki iddialarını yinelemiştir.

22. Başvurucu, güvenlik güçlerinin olaydan sonra ölenlere yardım edenlerin üzerine gaz bombası atıp ambulansların olay yerine ulaşmasını geciktirdiğini ileri sürse de ölen bir yakınından söz etmemiştir. Bu nedenle başvurunun anılan iddiasının yaşam hakkı veya Anayasa ile Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin ortak koruma alanındaki bir başka hak, özgürlük veya yasak kapsamında incelenmesinin mümkün olmadığı sonucuna varılmıştır.

23. Anayasa Mahkemesinin yerleşik içtihadına göre bir olayda yaşam hakkına ilişkin ilkelerin uygulanabilmesi için gerekli şartlardan biri doğal olmayan bir ölümün gerçekleşmesi olmakla birlikte bazı durumlarda ölüm gerçekleşmese dahi olayın yaşam hakkı çerçevesinde incelenebilmesi mümkün olup bu inceleme yapılırken eylemin potansiyel olarak öldürücü nitelikte olup olmadığı, maruz kalınan eylemin mağdurun fiziki bütünlüğü üzerindeki sonuçlarının değerlendirilmesi gerekir (Mehmet Karadağ [2. B.], B. No: 2013/2030, 26/6/2014, § 20; Yasin Ağca [1. B.], B. No: 2014/13163, 11/5/2017, §§ 10, 109). Başvuruya konu terör saldırısı, miting için toplanan kalabalığın bulunduğu alanda bomba patlatılması suretiyle gerçekleşmiş olup öldürücü niteliği konusunda şüphe bulunmayan bu saldırı nedeniyle 100'den fazla kişi hayatını kaybetmiş; aralarında başvurucunun da olduğu çok sayıda kişi yaralanmıştır. Bu nedenle somut başvuruda yaşam hakkının uygulanabilir olduğu sonucuna varılmıştır.

24. Başvurucunun bütün şikâyetleri esas olarak öngörülebilir nitelikte olan terör saldırısının idarenin kusuru nedeniyle engellenemediği, açtığı tazminat davasında da aksi yöndeki olgulara rağmen idarenin hizmet kusuru bulunmadığı sonucuna ulaşıldığına ve yetersiz manevi tazminata hükmedildiğine yöneliktir.

25. Başvuruya konu terör saldırısında yaralanan veya yakınları vefat eden pek çok başvurucu tarafından Anayasa Mahkemesine saldırının öngörülebilir ve önlenebilir olmasına rağmen idarenin saldırıyı kusuru nedeniyle önleyemediği iddiasıyla çok sayıda başvuru yapılmıştır. Bu başvurulara konu yargı süreçlerinin bir kısmında olayın meydana gelmesinde idarenin kusurunun bulunmadığı sonucuna varılmış ancak bu sonuca nasıl varıldığı konusunda bir gerekçe sunulmamış; bir kısım yargı sürecinde ise idarenin olayın meydana gelmesinde kusuru olduğuna ilişkin iddialar hakkında hiçbir değerlendirme yapılmadan sosyal risk ilkesi çerçevesinde inceleme yapılmıştır. Eldeki başvuruya konu yargısal süreçte Daire, toplanan deliller çerçevesinde saldırının önlenmesinde idarenin kusurunun bulunup bulunmadığı konusunda ayrıntılı değerlendirmeler yapmış ve idarenin kusurunun bulunmadığına kanaat getirmiştir. Dolayısıyla Anayasa Mahkemesinin daha önce karara bağladığı başvurulardan ayrılan bu başvuruda, hem yaşam hakkının koruma yükümlülüğüne ilişkin maddi boyutu hem de etkili soruşturma yürütme yükümlülüğüne ilişkin usul boyutu incelenmelidir (benzer yönde bir yaklaşım için bkz. Pınar Alkan [2. B.], B. No: 2021/32238, 15/4/2025, § 23).

26. Anayasa Mahkemesi Hasan Kılıç başvurusunda, yapılan yargılama sonucunda sosyal risk uyarınca başvurucu lehine hükmedilen tazminat bakımından yaptığı değerlendirmede, yargılamada yaşamı koruma yükümlülüğünün ihlal edildiği yönünde bir tespitte bulunmaması ve idarenin kusursuz sorumluluk ilkesi uyarınca olaydan sorumlu olduğunun kabul edilmesi nedeniyle başvurucunun mağdur sıfatının ortadan kalkmadığı sonucuna ulaşmıştır (anılan kararda bkz. §§ 41-43). Somut başvuru bakımından da bu değerlendirmeden ayrılmayı gerektirecek bir durum bulunmamaktadır.

27. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan yaşam hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

1. Yaşam Hakkının Maddi Boyutunun İhlal Edildiğine İlişkin İddia

28. Anayasa’nın yaşam hakkını güvence altına alan 17. maddesinin kendisine yüklediği pozitif yükümlülükler uyarınca devlet, yetki alanındaki bireylerin yaşamlarını kamu görevlileri ile diğer bireylerin eylemlerinden hatta kişilerin kendi eylemlerinden kaynaklanabilecek risklere karşı koruma ödevi altındadır (Gökhan Yiğit Koç ve diğerleri [GK], B. No: 2019/25727, 28/7/2022, § 35).

29. Koruma ödevinin yerine getirilebilmesi için devletin yaşam hakkına yönelen tehdit ve risklere karşı caydırıcı ve koruyucu yasal ve idari çerçeve oluşturması (İpek Deniz ve diğerleri [2. B.], B. No: 2013/1595, 21/4/2016, § 149; T.A. [GK], B. No: 2017/32972, 29/9/2021, § 135), bir kişinin yaşamına yönelik gerçek ve yakın bir tehlike olduğunun kamu makamlarınca bilindiği ya da bilinmesi gerektiği durumlarda organları veya görevlileri aracılığıyla makul ölçüler çerçevesinde ve bu tehlikenin gerçekleşmesini önleyebilecek şekilde önlemler alması (T.A., § 136; Gökhan Yiğit Koç ve diğerleri, § 36) hatta önceden belirlenebilir bir veya daha fazla bireyin yaşamına yönelik bir tehdit söz konusu olmasa bile kişilerin yaşamını korumak için genel güvenlik tedbirleri alması gerekir (Mehmet Çetinkaya ve Maide Çetinkaya [1. B.], B. No: 2013/1280, 28/5/2014, § 59). Bu ödev, bireylerin yaşam hakkının terörden kaynaklanan bir tehdit altında olduğu durumlar için de söz konusudur (Mehmet Çetinkaya ve Maide Çetinkaya, § 62).

30. Öte yandan yetkili makamlardan yaşamla ilgili her türlü potansiyel tehdidin gerçekleşmesini önlemek için somut tedbirler alması beklenemeyeceği (Mehmet Çetinkaya

ve Maide Çetinkaya, § 60) gibi özellikle insan davranışlarının öngörülemezliği, öncelikler ve kaynaklar değerlendirilerek yapılacak işlem veya yürütülecek faaliyet tercihi dikkate alındığında koruma yükümlülüğünün kamu makamları üzerinde aşırı yük oluşturacak şekilde yorumlanması da mümkün değildir. Ayrıca hak ve özgürlüklerin güvence altına alınması adına pek çok yöntem benimsenebilir ve mevzuatta düzenlenmiş herhangi bir tedbirin yerine getirilmesinde başarısız olunsa bile pozitif yükümlülükler diğer bir tedbirle yerine getirilebilir. Unutulmaması gerekir ki yaşam hakkının gerektirdiği pozitif yükümlülüklerin yerine getirilmesi kapsamında alınacak tedbirlerin belirlenmesi, idari ve yargısal makamların takdirindedir (Bilal Turan ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2013/2075, 4/12/2013, § 59; T.A., §§ 136, 137; Gökhan Yiğit Koç ve diğerleri, § 37).

31. Başvuruya konu olayın gerçekleştiği tarihten önce 2015 yılı Haziran ayında Diyarbakır'da, 2015 yılı Temmuz ayında ise Şanlıurfa'nın Suruç ilçesinde kitlesel kalabalığa yönelik terör saldırıları yapılmıştır. Bu bakımdan olayın meydana geldiği dönemde önceden duyurulan ve izin verilen büyük ölçekli kitlesel etkinliklere yönelik terör saldırılarının önlenmesi için gerekli tedbirlerin alınması konusunda bir yükümlülüğün doğduğu söylenebilir. Bununla birlikte anılan yükümlülük mutlak nitelikte değildir ve devletin somut olaydan sorumlu olup olmadığı, kamu makamlarının 10/10/2015 tarihinde yapılacak etkinliğe katılacak kişilerin yaşamlarına yönelik gerçek ve yakın riski bilip bilmedikleri veya bilmelerinin gerekip gerekmediği, biliyor ya da bilmeleri gerekiyorsa saldırı riskini önlemek için kendilerinden makul olarak beklenebilecek gerekli önleyici tedbirleri alıp almadıklarına bağlıdır (Suruç'taki saldırı olayından kamu makamlarının sorumlu olduğu iddiasıyla yapılan başvuruda yapılan benzer değerlendirme için bkz. Ali Sadet ve diğerleri [2. B.], B. No: 2018/6838, 8/6/2021, §§ 83-86).

32. Daire kararındaki tespitler (bkz. § 16) ve Hasan Kılıç başvurusundaki bilgi ve belgeler nazara alındığında başvuruya konu olaydaki hiçbir unsur kamu makamlarının 10/10/2015 tarihli gösteriye katılanların hayatlarına yönelik belirli, somut ve yakın bir tehdit olduğunu bildiklerine veya bilmeleri gerektiğine işaret etmemektedir. Ayrıca yetkililerin gösteriye katılan kişilerin güvenliğini sağlamak amacıyla gösteri alanına barikat kurulması, iki binin üzerinde personel görevlendirilmesi, miting alanına girenlerin aranması, alan ve çevresinde patlayıcı madde araması yapılması gibi makul olarak kabul edilebilecek bir dizi tedbir aldığı da (bkz. § 11) görülmüştür.

33. Terör saldırısı gerçekleştikten sonra da yetkililerin acil kurtarma hizmetlerinin derhâl olay yerine gönderilebilmesini sağlamak için gerekli tedbirleri aldığı, olayın ağırlığıyla oluşan kaos ortamına rağmen nispeten hızlı bir şekilde yeterli tedavinin sağlandığı görülmüştür (bkz. § 11). Başvurucunun öne sürdüğü şekilde polis saldırıdan hemen sonra kalabalığı dağıtmak ve kolluk kuvvetlerinin olay yerine erişimini sağlamak için göz yaşartıcı gaz kullanmışsa da bu uygulamanın sağlık çalışanlarının yaralılara ilk yardımı sağlamak için hızlı bir şekilde müdahale etmesini herhangi bir şekilde engellediği yönünde herhangi bir tespit yapılamamıştır. Kaldı ki başvurucu, yeterli acil sağlık hizmeti sunulmayanlar arasında olduğunu veya olay yerinde kolluk görevlilerince kullanılan gaza maruz kaldığını iddia etmemiştir.

34. Belirtilen bu hususlar ve 12.00-16.00 saatleri arasında yapılacak olan gösterinin hazırlıklarının devam ettiği sırada henüz gösteri başlamamış iken saat 10.04'te birbirlerinin peşi sıra iki patlamanın gerçekleştiği hususu da gözönüne alındığında Anayasa Mahkemesinin genel anlamda bulunduğu kabul edilen terör saldırısı riskinin idare tarafından hafife alındığını veya bu risk açısından daha iyi planlama ve diğer önleyici

tedbirlere başvurularak gerçekleşen neticenin önlenebileceğini değerlendirebilecek bir konumda bulunmadığı anlaşılmıştır.

35. Yapılan belirlemeler ışığında kamu makamlarının 10/10/2015 tarihli gösteriyle ilgili olarak öngörülebilir, ciddi ve yakın bir terör saldırısı tehdidi olduğundan habersiz olduğu ve bu tür bir terör saldırısını önlemenin doğasında var olan özel zorlukları gözönünde bulundurularak kamu makamlarının yaşamı koruma yükümlülüğü açısından üstüne düşen sorumluluğu yerine getirmediğinin söylenemeyeceği kanaatine ulaşılmıştır (aynı olay hakkında aynı yöndeki değerlendirme için bkz. Pınar Alkan, § 33).

36. Açıklanan gerekçelerle somut başvuruda yaşam hakkının maddi boyutunun ihlal edilmediğine karar verilmesi gerekir.

2. Yaşam Hakkının Usul Boyutunun İhlal Edildiğine İlişkin İddia

37. Pozitif yükümlülüğü kapsamında devletin yaşam hakkını korumak için oluşturulan yasal ve idari çerçevenin gereği gibi uygulanmasını ve bu hakka yönelik ihlallerin durdurulup cezalandırılmasını sağlayacak etkili bir yargısal sistem kurma yükümlülüğü de bulunmaktadır. Bu yükümlülük -kamusal olsun veya olmasın- yaşam hakkının tehlikeye girebileceği her türlü faaliyet bakımından geçerlidir (Serpil Kerimoğlu ve diğerleri [2. B.], B. No: 2012/752, 17/9/2013, § 52; T.A., § 134).

38. Yaşam hakkının ihlaline kasten sebebiyet verilmemiş ise etkili bir yargısal sistem kurma yönündeki pozitif yükümlülük her olayda mutlaka ceza davası açılmasını gerektirmez. Mağdurlara hukuki, idari hatta disiplinle ilgili hukuk yollarının açık olması yeterli olabilir (Serpil Kerimoğlu ve diğerleri, § 59; Nafia Sevin Ergün Sefada ve diğerleri [GK], B. No: 2014/14844, 1/12/2016, § 63).

39. Yaşam hakkı kapsamındaki sorumluluğu ortaya koymak adına adli ve idari yargıda açılan tazminat talepli davalarda makul derecede ivedilik ve özen şartının yerine getirilmesi gerekmektedir (Perihan Uçar ve diğerleri [2. B.], B. No: 2013/5860, 1/12/2015, § 52) ancak yargı mercilerinin özenli inceleme yapma yükümlülükleri, yaşam hakkı ile ilgili her davada mutlaka mağdurlar lehine sonuca varılmasını garanti etmez (Aysun Okumuş ve Aytekin Okumuş [1. B.], B. No: 2013/4086, 20/4/2016, § 73).

40. Başvurucunun yaşam hakkının usul boyutunun ihlal edildiği yönündeki iddiası idarenin hizmet kusuru tespit edilip bunun neticesinde doğan zararlardan sorumlu tutulması gerekirken bu husus gözardı edilerek taleplerinin kısmen reddedilmesine yöneliktir.

41. Daire, nihai kararında hizmet kusurunun hatta kusursuz sorumluluk hâlinin de bulunmadığı sonucuna ulaşırken terör saldırısından önce mevcut olan bilgilere dayanarak durumu değerlendirmiş ve yetkililerin terör saldırısının yakın olduğunu gösterecek herhangi bir bilgiye sahip olmadıklarını tespit etmiştir. Ayrıca kararda söz konusu gösteriyle ilgili olarak yetkililer tarafından yeterli güvenlik önlemlerinin alındığını, yaralıların ambulansla en yakın hastanelere gönderilmesi nedeniyle saldırıdan 65 dakika sonra olay yerinde hiç yaralı kalmadığını ve saat 10.05'te 112 Acil Servis arandıktan 33 saniye sonra acil servislerin acil bakıma ihtiyacı olanlara öncelik vermek üzere koordine olmaya başladığını ve çeşitli servisler arasında iletişimde herhangi bir kopukluk yaşanmadığını belirtmiştir. Yapılan yargılama neticesinde başvurucunun manevi tazminat talebi sosyal risk ilkesi uyarınca kısmen kabul edilmiştir.

42. Mevcut durumda yapılan yargılamada yaralanma olayını çevreleyen koşulların tespiti ve

başvurucunun iddiaları doğrultusunda idarenin sorumluluğunun belirlenmesi için makul adımların atıldığı ve elde edilen deliller kapsamında idarenin hizmet kusuru bulunup bulunmadığı noktasında nesnel bir yaklaşım sergilenerek gerekli irdelemelerin yapıldığı görülmüştür. Yargılama sonunda ise başvurucunun ispat yükünü hafifleten sosyal risk ilkesi benimsenerek bu ilke uyarınca belli miktarda manevi tazminata hükmedilmiştir. Somut olay açısından yaşamı koruma yükümlülüğü bağlamındaki devletin pozitif yükümlülüğünün ihlal edilmediği sonucuna varılması da gözönünde bulundurulduğunda yaşam hakkının etkili soruşturma yürütme yükümlülüğüne ilişkin usul boyutunun gerekliliklerinin yerine getirilmediğinin söylenemeyeceği sonucuna ulaşılmıştır (aynı olay hakkında aynı yöndeki değerlendirme için bkz. Pınar Alkan, § 40).

43. Açıklanan gerekçelerle başvuruda yaşam hakkının usul boyutunun ihlal edilmediğine karar verilmesi gerekir.

B. Toplantı ve Gösteri Yürüyüşü Düzenleme Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

44. Başvurucu, gösteri yürüyüşünün sağlıklı bir şekilde yapılması için gerekli önlemlerin alınmadığını belirterek yaşam hakkının yanı sıra toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Başvuru dosyasındaki hiçbir unsur bu iddia hakkında ayrı bir inceleme yapılmasını gerektirmez. Başvurudaki temel mesele yaşam hakkının ihlal edilip edilmediğine ilişkindir. Başvurucunun bu yöndeki iddiaları ise yaşam hakkı başlığı altında incelenmiştir (bkz. §§ 26-42). Dolayısıyla toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddia hakkında inceleme yapılmasına gerek görülmemiştir.

C. Adil Yargılanma Hakkı Kapsamındaki Gerekçeli Karar Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

45. Başvurucu; hükmedilecek manevi tazminat miktarını etkileyecek mahiyetteki sağlık kurulu raporunun değerlendirme dışı tutulduğunu, dahası yargı yerlerince sağlık raporu alınmak üzere sağlık kuruluşuna sevkini talep etmesine rağmen talebin karşılanmadığını adil yargılanma ve gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

46. Bakanlık bu hususta görüş bildirmemiştir.

47. Başvurunun bu kısmının adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkı kapsamında incelenmesi gerekir.

48. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

49. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkı, kişilerin hakkaniyete uygun bir şekilde yargılanmalarını sağlamayı ve bu amaca uygunluk yönünden yargılamanın denetlenmesini amaçlamaktadır. Mahkeme kararlarının davanın temel maddi ve hukuki sorunları ile taraflarca ileri sürülen ve davanın sonucunu etkileyen iddia ve itirazlar hakkında delillerle bağ kurulmak suretiyle yeterli gerekçe içermesi zorunludur. Uyuşmazlığın hukuki ve maddi sorunlarıyla ilgisiz değerlendirmelere kararda yer verilmesi de gerekçeli karar hakkıyla bağdaşmamaktadır. Karar gerekçesinin belirtilen unsurları taşıması, yargılamanın adil yargılanma hakkı güvencelerine uygun şekilde yürütülüp yürütülmediğinin taraflarca öğrenilmesini sağladığı gibi ayrıca demokratik bir toplumda kendi adlarına verilen yargı kararlarının sebeplerini

toplumun öğrenmesinin sağlanması için de gereklidir (bazı eklemeler ve farklılıklarla birlikte bkz. Sencer Başat ve diğerleri [GK], B. No: 2013/7800, 18/6/2014, §§ 31, 34).

50. Diğer taraftan kanun yolu incelemesi yapan mercinin yargılamayı yapan mahkemeyle aynı sonuca ulaşması, bunu aynı gerekçeyi kullanarak veya aynı atıfla kararına yansıtması, kararın gerekçelendirilmiş olması bakımından yeterli görülebilir. Bununla birlikte ilk derece mahkemesince karşılanmayan veya ancak ilk defa kanun yolu merciine ileri sürülebilecek nitelikteki esaslı iddia ve itirazların kanun yolu merciince de değerlendirilmemesi gerekçeli karar hakkının ihlaline yol açabilir (bazı eklemeler ve farklılıklarla birlikte bkz. Mehmet Yavuz [1. B.], B. No: 2013/2995, 20/2/2014, § 51).

51. Somut başvuruda idari yargı süreci bir bütün olarak dikkate alındığında başvurucunun yaralanmasının düzeyi ve yaralanmasının üzerindeki etkileri tam olarak açıklığa kavuşturulmadığı gibi buna ilişkin raporlar irdelenmemiş ve talepler dikkate alınmamıştır.

52. Dava dilekçesi ekinde sunulan Adli Tıp Kurumu raporunda, başvurucu hakkında Dışkapı Yıldırım Beyazıt Araştırma ve Uygulama Hastanesince düzenlenen rapor içeriğinde muayene bulgularına yer verilmediği ifade edilerek kesin raporun tedavinin yapıldığı hastanelerden temin edilecek konsültasyon raporları, grafiler ve bu grafilere ilişkin radyoloji raporları gönderildikten sonra düzenlenebileceği belirtilmiştir (bkz. § 8).

53. Yapılan yargılama neticesinde İdari Mahkemesince -bu yönde bir rapor dosya kapsamında yer almamasına rağmen- başvurucunun yaralanmasının basit tıbbi müdahale ile giderilebilir düzeyde olduğu kabul edilerek manevi tazminat miktarı belirlenmiştir (bkz. § 13). Dava dilekçesinde, ceza soruşturması dosyasına da kanıtlar arasında yer verilmesine rağmen İdare Mahkemesince olaya ilişkin yürütülen ceza soruşturması dosyasında başvurucu hakkında alınmış bir rapor bulunup bulunmadığı araştırılmamıştır. Yine dava dilekçesinde başvurucunun Antalya Eğitim ve Araştırma Hastanesinde 10 gün süre ile yatarak tedavi gördüğünü ifade etmesine rağmen bu yönde bir araştırma da yapılmamıştır. Başvurucu istinaf dilekçesinde (bkz. § 14) İdare Mahkemesince resen heyet raporu alınması için bir sağlık kuruluşuna sevkine karar verilmesi gerekirken bunun yapılmadığını belirterek eksikliğin istinaf aşamasında giderilmesini ve heyet raporu alınması için hastaneye sevkini talep etmiştir. İstinaf Mahkemesi, bu taleple ilgili bir değerlendirme yapmaksızın istinaf talebini reddetmiştir. Benzer itiraz ve taleplerini temyiz dilekçesinde de dile getiren başvurucu, temyiz incelemesi devam ederken verdiği dilekçe ekinde (bkz. § 15) Antalya Eğitim ve Araştırma Hastanesinden alınan sağlık kurulu raporunu sunmuştur. Bahsi geçen raporda sol ön kolda ve bacaklarda hafif derece yanık skarları olduğu, vücudun %20'sinden az olduğu, anksiyöz ve depresif bulgular tanımlandığı belirtilerek özür oranı %10 olarak bildirilmiştir. Raporda ayrıca 6 (altı) ay süre ile psikiyatri polikliniğinde takibi sonrası karar verilebileceği ifade edilmiştir. Temyiz incelemesini yapan Daire; kararında, sunulan bu rapora ilişkin herhangi bir irdelemeye yer vermeksizin kararı onamıştır (bkz. § 15).

54. Yaralanmanın fiziki düzeyi ve ruhsal etkileri yargılama sonucunda hükmedilecek manevi tazminatın miktarı belirlenirken dikkate alınacak en önemli ölçütlerden biridir. Nitekim somut başvuru konusu yargılamada İdare Mahkemesi de kararında bu durumu teyit etmiştir. Böyle olmasına rağmen yargılama sürecinde resen veya başvurucunun talepleri üzerine bu yönde bir araştırma yapılmadığı gibi başvurucunun temyiz aşamasında sunduğu vücudundaki yanıklar nedeniyle özür oranının %10 olduğu ve ruhsal etkileri bakımından altı ay süreyle psikiyatri polikliniğinde takibi sonrası karar verilebileceği belirtilen rapor da temyiz merciince kararda irdelenmemiştir. Bu rapor doğrultusunda başvurucunun psikiyatri

polikliniğinde takibi gerekmediği ya da hükmedilen manevi tazminatın bu rapor karşısında yeterli olduğu yönünde bir kanaat de açıklanmamıştır. Muhakeme sırasında başvurucunun yaralanmanın düzeyine ilişkin olarak, açık ve somut bir biçimde öne sürdüğü iddia ve savunmalar ile raporlar, davanın sonucuna etkili, başka bir deyişle davanın sonucunu değiştirebilecek nitelikte olmasına rağmen idari yargı yerlerince yeterli bir gerekçe ile cevaplanmamıştır.

55. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

56. Başvurucu; ihlalin tespiti, yeniden yargılama yapılması ve 100.000 TL manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

57. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerince yapılması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

58. Öte yandan hak ihlali kararından Anayasa Mahkemesinin davanın sonucuyla ilgili olarak bir tutum sergilediği sonucu çıkarılmamalıdır. Anayasa Mahkemesince verilen hak ihlali kararı uyuşmazlığın sonuçlarından bağımsız olup davanın kabulüne, reddine ya da beraate veya mahkûmiyete karar verilmesi gerektiği anlamına gelmemektedir. Kural olarak yargılamanın her aşamasında olduğu gibi ihlalin sonuçlarını gidermek üzere yeniden yapılacak yargılama sonunda da delillerin dava ile ilişkisini kurma ve bunları değerlendirip sonuç çıkarma yetkisi ilgili mahkemelere aittir.

59. İhlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli giderim sağlayacağı anlaşıldığından tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Yaşam hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. 1. Anayasa’nın 17. maddesinde güvence altına alınan yaşam hakkının maddi boyutunun İHLAL EDİLMEDİĞİNE,

2. Anayasa’nın 17. maddesinde güvence altına alınan yaşam hakkının usul boyutunun İHLAL EDİLMEDİĞİNE,

3. Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki

gerekçeli karar hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkına yönelik ihlal iddiasının İNCELENMESİNE GEREK OLMADIĞINA,

D. Kararın bir örneğinin gerekçeli karar hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması amacıyla yeniden yargılama yapılması için Ankara 10. İdare Mahkemesine (E.2017/42, K.2017/3317) GÖNDERİLMESİNE,

E. Başvurucunun tazminat talebinin REDDİNE,

F. 487,60 TL harç ve 30.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 30.487,60 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

G. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

H. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 2/10/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

TAHSİN AYCAN

B. No: 2021/51576 | Karar tarihi: 02.10.2025

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/51576

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

TAHSİN AYCAN BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2021/51576)

Karar Tarihi: 2/10/2025

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ İrfan FİDAN Yılmaz AKÇİL

Raportör : Merve ARSLANTÜRK

Başvurucu : Tahsin AYCAN

Vekili : Av. Halil İbrahim ERDOĞAN

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, gözaltında tutulan şüpheliye Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasını ihlal edecek şekilde kötü muamelede bulunulması ve bu konu hakkında yürütülen ceza soruşturmasının etkisiz olması nedeniyle insan haysiyetiyle bağdaşmayan muamele yasağının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 10/11/2021 tarihinde yapılmıştır. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

3. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık, görüşünü bildirmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanda bulunmuştur.

III. OLAY VE OLGULAR

4. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ve Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi (UYAP) aracılığıyla erişilen belgelere göre ilgili olaylar özetle şöyledir:

5. Adana Cumhuriyet Başsavcılığı (Başsavcılık) H.E.nin 6/3/2020 tarihinde saat 06.34

sıralarında ateşli silahla vurularak öldürülmesi olayıyla ilgili olarak bir ceza soruşturması başlatmıştır. Soruşturma kapsamında maktul H.E.nin ölümü ile ilgili bilgi sahibi olduğu değerlendirilen başvurucu, cep telefonundan aranarak konu ile ilgili bilgi vermesi için Asayiş Şube Müdürlüğü Cinayet Büro Amirliğine davet edilmiştir. Başvurucu 6/3/2020 tarihinde saat 12.00 sıralarında kendi rızasıyla Adana İl Emniyet Müdürlüğüne (Emniyet Müdürlüğü) gitmiştir. Başvurucu, edinilen bilgiler doğrultusunda olayın şüphelisi olarak değerlendirilerek aynı gün gözaltına alınmıştır.

6. Başvurucu hakkında düzenlenen 6/3/2020 tarihli saat 15.22 gözaltı giriş ve 7/3/2020 tarihli saat 12.09 gözaltı çıkış raporlarında yeni lezyon saptanmadığı belirtilmiştir.

7. Başvurucu, 7/3/2020 tarihinde kollukta müdafii huzurunda şüpheli sıfatıyla ifade verdikten sonra tutuklama talebiyle Sulh Ceza Hâkimliğine sevk edilmiştir. Başvurucu Sulh Ceza Hâkimi huzurundaki sorgusunda gözaltında kolluk görevlilerinin kötü muamelesine maruz kaldığını ileri sürmüştür. Başvurucunun beyanının ilgili kısmı şöyledir:

"... Dün ben karakolda işkenceye maruz kaldım. Beni çırılçıplak soydular. Testislerimi elleriyle sıktılar. Sen bu olayı anlatmadın niye anlatmıyorsun diye üstüme geldier. Kafamı duvara vurdular. Hatta arkası şu an şiştir gösterebilirim. (şüphelinin bu sırada sırtını dönerek kafasını duvara vurulan yere gösterdiği kafaısının tepe kısmında saçsız bölgede kabarıklığın olduğu görüldü.) ayrıca bacaklarıma da vurdular. Yapmadığım bir olayı anlatmam konusunda bana baskı kurmaya çalıştılar ancak ben olayı ifademde anlattım..."

8. Başvurucu, sorgusunun ardından tutuklanarak Adana E Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumuna (Ceza İnfaz Kurumu) yerleştirilmiştir.

9. Başvurucu, Ceza İnfaz Kurumuna alındıktan sonra adli rapor düzenlenmesi amacıyla 8/3/2020 tarihinde Adana Şehir Hastanesine sevk edilmiştir. Bu raporda lezyon veya lezyonlarla ilgili bulgular kısmında birtakım tespitler bulunsa da okunaklı değildir. Raporun sonuç kısmında yaralanmanın basit tıbbi müdahale ile giderilebileceği, hayati tehlikenin bulunmadığı ve raporun kati hekim raporu olduğu belirtilmiştir.

10. Başvurucunun Ceza İnfaz Kurumundaki ilk muayenesi 9/3/2020 tarihinde yapılmıştır. Bu rapordaki tespitler şöyledir:

"Yapılan FM de sol orbita dış kenarda ekimoz mevcut, sağ gluteal bölgeden sağ femur arka hizasına kadar uzanan yeşil mor lezyon mevcut. Sol femur arkasında 3x7 cmlik yeşil mor lezyon mevcut. Sol kulakta işitme sorunu olduğunu beyan ediyor. KBB poliklinik sevki uygundur."

11. Başsavcılık 12/3/2020 tarihinde işkence yapma suçu yönünden soruşturma evrakını tefrik ederek Genel Soruşturma Bürosuna tevzi etmiş, 21/3/2020 tarihinde ise suçun soruşturmasının Müracaat ve Suçüstü Bürosu tarafından yapılması gerektiği gerekçesiyle evrakı bu kez anılan büroya tevzi etmiştir.

12. Başvurucu, 19/3/2020 tarihli dilekçesiyle 6/3/2020 tarihinde gözaltına alındığını, ifadesini alan kolluk görevlilerince dövülerek darbedildiğini, kendisine eşlik eden polislerin doktoru etkilemesi nedeniyle doktordan darp raporu alamadığını belirterek şikâyetçi olmuştur.

13. Başsavcılık 8/7/2020 tarihinde olay yerine ilişkin kamera görüntülerinin tespiti de dâhil olmak üzere ilgili delillerin toplanması hususunda Emniyet Müdürlüğüne müzekkere yazmıştır.

14. Emniyet Müdürlüğü 10/7/2020 tarihli tutanakla, güvenlik kayıt cihazının otuz günlük kayıt süresi olması nedeniyle Asayiş Şube Müdürlüğü Cinayet Büro Amirliğinin bulunduğu katı gösterir 6/3/2020 gününe ait güvenlik kamera kayıtlarının olmadığını tespit etmiştir.

15. Yapılan soruşturma kapsamında başvurucunun Cinayet Büro Amirliğinde işlemlerini yapan polis memurları M.A.A., R.Y., B.Y., H.Y., M.Ç. ve nezaret görevlisi polis memuru M.B.nin şüpheli sıfatıyla ifadeleri alınmıştır. Şüpheli polis memurları, başvurucuya işkence yapmadıklarını veya kötü muamelede bulunmadıklarını, bu tür bir eyleme de şahit olmadıklarını ifade etmiştir. Başvurucu, müşteki sıfatıyla alınan ifadesinde görevli polis memurlarının kasten öldürme suçunu üstlenmesi için üzerinde baskı kurduklarını, Emniyet Müdürlüğüne gittiği günün ertesi sabahına kadar işkence gördüğünü, polis memurlarının tekme ve yumruk attıklarını, copladıklarını, kafasını duvara vurduklarını, olaydan sonra sol kulağında ve sol testisinde hasar meydana geldiğini, polis memurlarını görmesi hâlinde teşhis edebileceğini beyan etmiştir.

16. Başsavcılık 23/2/2021 tarihinde kovuşturmaya yer olmadığına dair karar vermiştir. Karar gerekçesi şöyledir:

"Soruşturma dosyası kapsamında bulunan adli raporların yalnızca gözaltı giriş çıkış raporları olduğu, ceza evinde bulunduğu sırada ceza evi aile hekiminin vermiş olduğu adli raporların olduğu, müşteki ve vekilinin ifadelerinde bahsi geçen ifade esnasında darp edildiğine ilişkin herhangi bir raporun bulunmadığının görüldüğü, olay günü görevli olduklarına dair görev belgeleri soruşturma dosyasında bulunan şüpheli polis memurlarının alınan ifadelerinde, müştekiye darp ve kötü muameleye yönelik bir işlem yapılmadığını ve yapıldığına şahit olmadıklarını belirtmiş oldukları, ayrıca şüpheli ifadelerinde aksini gösterir bir çelişkiye rastlanılmadığı, müşteki ifadesini kanıtlar nitelikte herhangi bir tanık beyanının dosyada bulunmadığı,

Ayrıca olay yerine ilişkin kamera görüntülerinin otuz günlük kayıt altına alma süresinin geçmiş olduğundan kamera görüntülerinin tespit edilemediği, şüphelinin müştekiyi zor kullanma yetkisi kapsamı dışında darp ettiğine, işkence yaptıklarına dair soyut iddia dışında kamu davası açmayı gerektirecek yeterli delil elde edilemediği, bu nedenle şüphelilere yüklenen suçları işlediklerini gösterir, dava açmaya yeter kanıt ve emare bulunamadığı... [anlaşılmıştır.]"

17. Başvurucunun kovuşturmaya yer olmadığına dair karara itirazı 27/5/2021 tarihinde kesin olarak reddedilmiştir.

18. Başvurucu, nihai kararı 4/11/2021 tarihinde öğrenmiştir.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

19. Anayasa Mahkemesinin 2/10/2025 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları ve Bakanlık Görüşü

20. Başvurucu; gözaltında kolluk görevlilerinin fiziksel şiddetine maruz kaldığını, olay hakkında etkili ceza soruşturması yürütülmediğini belirterek kötü muamele yasağının ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Bakanlık görüşünde; inceleme yapılırken Anayasa ve ilgili mevzuat hükümleri, Anayasa Mahkemesi içtihadı ve somut olayın kendine özgü koşullarının da dikkate alınması gerektiği bildirilmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı bireysel başvuru formundaki iddialarını yinelemiştir.

B. Değerlendirme

21. Başvurucunun iddialarının Anayasa’nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasında güvence altına alınan kötü muamele yasağı kapsamında incelenmesi gerektiği değerlendirilmiştir.

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

22. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

a. Kötü Muamele Yasağının Maddi Boyutunun İhlal Edildiğine İlişkin İddia

i. Genel İlkeler

23. İnsan onurunun korunması amacıyla Anayasa’nın 17. maddesinin ilk fıkrasında maddi ve manevi varlığın korunması ve geliştirilmesi hakkı güvence altına alınmış; aynı maddenin üçüncü fıkrasıyla da kişilere işkence ve eziyet yapılması, kişilerin insan haysiyetiyle bağdaşmayan bir cezaya veya muameleye tabi tutulması yasaklanmıştır. Bu yasak için herhangi bir istisnanın kabul edilmemesi ve Anayasa’nın 15. maddesinde savaş, seferberlik veya olağanüstü hâllerde de maddi ve manevi varlığının bütünlüğüne dokunulamayacağının ifade edilmesi, yasağın mutlak niteliğini ortaya koymaktadır. Bununla birlikte yasak, tüm kötü muamele durumlarını kapsamaz. Bir muamelenin Anayasa’nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasının kapsamına girebilmesi, asgari bir ağırlık derecesine (ciddiyet seviyesine) ulaşmasına bağlıdır. Asgari ağırlık derecesine ulaşılıp ulaşılmadığı, görecelidir ve somut olayın koşullarının değerlendirilmesiyle belirlenir. Yapılacak değerlendirmede muamelenin süresi, fiziksel ve ruhsal etkileri ile mağdurun cinsiyeti, yaşı ve sağlık durumu gibi etkenler önem taşır. Bu etkenlere ardındaki kasıt veya saik ile birlikte muamelenin amacı da eklenebilir. Ayrıca gerilimin ve duyguların yükseldiği atmosfer gibi muamelenin yapıldığı bağlam da dikkate alınması gereken diğer bir etkendir (Cezmi Demir ve diğerleri [1. B.], B. No: 2013/293, 17/7/2014, §§ 80, 83; Ali Rıza Özer ve diğerleri [GK], B. No: 2013/3924, 6/1/2015, §§ 72, 74, 75; K.K. [GK], B. No: 2020/34532, 29/5/2024, § 26).

24. Güç kullanmaya yetkili kamu görevlilerinin, tutumu nedeniyle kendisine karşı güç kullanılması kesin olarak gerekli olmayan bir kişiye karşı fiziksel güce başvurmaları, kişi üzerindeki etkisi ne olursa olsun ilke olarak Anayasa’nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasını ihlal eder. Kesin gerekli olduğu hâllerde de güç, aşırıya kaçmadan kullanılmalı ve kişinin tutumuyla orantılı olmalıdır (Ali Rıza Özer ve diğerleri, § 81; K.K. § 27).

25. Anayasa’nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasıyla yasaklanan muamelelerin varlığına ilişkin iddialar, uygun delillerle desteklenmelidir. Bu delillerin değerlendirilmesinde ise sözü edilen delillerin iddiayı makul şüphenin ötesinde ispat edip etmediği gözetilmelidir. Bununla birlikte yeterince ciddi, açık ve tutarlı emareler ya da aksi ispat edilemeyen birtakım karineler de iddianın ispatı için yeterli kanıt teşkil edebilir (K.K., § 28; bazı değişikliklerle birlikte bkz. Cezmi Demir ve diğerleri, § 95; Ali Rıza Özer ve diğerleri, § 83).

26. Kişinin gözaltı veya tutukluluk gibi devletin kontrolü altında bulunduğu sırada yaralanması hâlinde yetkili makamlar, bu olaya ilişkin tatmin edici ve inandırıcı bir açıklama getirmekle yükümlüdür (S.D. [1. B.], B. No: 2013/3017, 16/12/2015, §§ 89, 90; Cengiz Kahraman ve Kenan Özyürek [1. B.], B. No: 2013/8137, 20/4/2016, § 95). Zira bu tür olayların gerçekleşme koşullarına ilişkin bilgiler çoğunlukla yetkili makamların

erişimindedir (Ferit Kurt ve diğerleri [2. B.], B. No: 2018/9957, 8/6/2021, § 74).

27. Sözü edilen açıklama yükümlülüğü, mağdurun anlatımına şüphe düşüren delillerin ortaya konulması suretiyle yerine getirilebilir. İspat külfetinin yerine getirilip getirilmediğinin değerlendirilmesinde sadece yaralama olayı hakkında yürütülen soruşturma sonunda verilen karar değil, tüm soruşturma evrakı dikkate alınır (tüm soruşturma evrakı nazara alınarak kötü muamele yasağının maddi boyutunun değerlendirildiği karar için bkz. anılan K.K. kararı). Yükümlülüğün yerine getirilmemesi durumunda Anayasa Mahkemesi, yaralanmanın devlet görevlilerinin güç kullanmasından ileri geldiği sonucuna varabilir.

ii. İlkelerin Olaya Uygulanması

28. Başvurucu hakkında düzenlenen 6/3/2020 tarihli gözaltı giriş raporu ile 7/3/2020 tarihli gözaltı çıkış raporunda yeni lezyon saptanmadığı belirtilmiştir (bkz. § 6). Bununla birlikte Adana Şehir Hastanesince düzenlenen 8/3/2020 tarihli kesin hekim raporunda birtakım tespitler yapılmış ve başvurucunun yaralanmasının basit tıbbi müdahale ile giderilebileceği belirtilmiştir (bkz. § 9). Başvurucunun Ceza İnfaz Kurumunda 9/3/2020 tarihinde yapılan ilk muayenesinde de sol orbita (göz etrafını çevreleyen kemik, kas, yağ, sinir, damar yapılarının tamamı) dış kenarda ekimoz, sağ gluteal bölgede (pelvis bölgesinin arka tarafında yer alan kısım) ve sol femur (uyluk kemiği) arkasında yeşil-mor lezyon saptanmıştır (bkz. § 10). Ayrıca Sulh Ceza Hâkiminin 7/3/2020 tarihinde başvurucuda gözlemlediği yaralanma "kafasının tepe kısmında saçsız bölgede kabarıklık olduğu" şeklinde Sorgu Tutanağı'na yansımıştır (bkz. § 7). Başvurucunun gözaltına giriş raporunda yaralanmasının bulunmadığına ilişkin tespit dikkate alındığında başvurucunun vücudundaki yaralanmanın kamu makamlarının gözetim ve denetimi bulunduğu süre içinde meydana geldiği yeterince sabittir. Başvurucunun konuyla ilgili şikâyeti üzerine yürütülen soruşturmada toplanan deliller de başvurucunun beyanlarına şüphe düşürmemektedir. Bu nedenle Anayasa Mahkemesi, başvurucunun yaralanmasının gözaltında tutulurken kendisine güç kullanılmasından ileri geldiği sonucuna varmıştır. O hâlde kötü muamele yasağının maddi boyutu konusunda değerlendirilmesi gereken husus, kullanılan gücün kesin olarak gerekli olup olmadığı, gerekli ise gücün aşırıya kaçmadan, başvurucunun tutumuyla orantılı olarak kullanılıp kullanılmadığıdır.

29. Başvuruya konu edilen soruşturmada başvurucuya karşı kullanılan gücün gerekliliğine işaret eden hiçbir unsur bulunmamaktadır. Bu durumda kötü muamele yasağının maddi boyutu ihlal edilmiştir. Anayasa Mahkemesinin Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasında yasaklanan muamelelerle ilgili değerlendirmelerine göre başvurucunun yaralanmasına neden olan muamele, insan haysiyetiyle bağdaşmayan bir muamele olarak kabul edilebilir (Bahsi geçen muamelelerle ilgili ayrıntılı açıklamalar için birçok karar arasından bkz. Cezmi Demir ve diğerleri, §§ 84-91; S.D., § 84-88).

30. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasında güvence altına alınan insan haysiyetiyle bağdaşmayan muamele yasağının maddi boyutunun ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

b. Kötü Muamele Yasağının Usul Boyutunun İhlal Edildiğine İlişkin İddia

i. Genel İlkeler

31. Anayasa'nın 17. maddesi -"Devletin temel amaç ve görevleri" başlıklı 5. maddedeki genel yükümlülükle birlikte yorumlandığında- bireyin bir devlet görevlisinin hukuka aykırı

ve Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasını ihlal eden bir muamelesine uğradığına ilişkin savunulabilir iddiası hakkında etkili bir soruşturma yürütülmesini gerektirir. Kötü muamelenin kasten yapıldığının ileri sürüldüğü durumlarda iddia hakkında ivedilikle bir ceza soruşturması başlatılmalıdır. Şikâyet olmadığında bile kişiye kötü muamelede bulunulduğuna ilişkin yeterince açık belirtiler varsa konuyla ilgili bir ceza soruşturması açılmalıdır. Ceza soruşturmasının Anayasa'nın 17. maddesinin gerektirdiği şekilde etkili olduğunun kabul edilebilmesi için soruşturmayı yürüten kişiler olaya karışan kişilerden bağımsız olmalı, soruşturmada olayı aydınlatabilecek ve sorumluların belirlenmesini sağlayabilecek tüm deliller toplanmalıdır. Dahası soruşturma süreci gerektiği ölçüde kamu denetimine açık olmalı, mağdur soruşturmaya etkili şekilde katılabilmeli ve soruşturmada makul bir özen ve süratle hareket edilmelidir. Yetkililer, soruşturmayı sonlandırmak için aceleci davranmamalı ve temelden yoksun sonuçlara dayanmamalıdır (Tahir Canan [1. B.], B. No: 2012/969, 18/9/2013, § 25; Cezmi Demir ve diğerleri, §§ 111, 112, 114-117; Ali Rıza Özer ve diğerleri, §§ 101-103). Ayrıca soruşturma sonunda verilen karar, kullanılan gücün gerekliliği ve orantılılığıyla ilgili bir değerlendirme içermelidir (bazı değişikliklerle birlikte bkz. Cebrail Bektaş ve Yüksel Şahin [2. B.], B. No: 2015/4787, 25/9/2019, § 64).

ii. İlkelerin Olaya Uygulanması

32. Başvurucunun 6/3/2020 tarihinde gözaltındayken kötü muamele gördüğü iddialarını Sulh Ceza Hâkimliğindeki sorgu sırasında dile getirmesi sonrasında Başsavcılıkça derhâl soruşturma başlatılmış ise de soruşturmanın yürütülmesinde bazı eksikliklerin bulunduğu anlaşılmaktadır. Şöyle ki, 12/3/2020 tarihinde işkence yapma suçuna ilişkin soruşturma evrakı, kasten öldürme suçuna ilişkin soruşturma evrakından tefrik edilerek dosya Genel Soruşturma Bürosuna, altı gün sonra ise Müracaat ve Suçüstü Bürosuna tevzi edilmiştir. Evrakın 21/3/2020 tarihinde Müracaat ve Suçüstü Bürosuna tevzi edilmesinden sonra ilk araştırma işleminin 8/7/2020 tarihli müzekkere ile başlatıldığı görülmüştür (bkz. § 11). Başsavcılık haklı bir neden olmaksızın üç ayı aşkın bir süre boyunca hiçbir işlem yapmamıştır. Başsavcılığın üç ayı aşkın bir süre boyunca hareketsiz kalması önemi tartışmasız olan ve teknik yapısı gereği muhafaza süresi sınırlı olan kamera kayıtlarına ulaşılamamasına sebep olmuştur (bkz. § 14).

33. Diğer taraftan, gözaltı çıkış muayene raporu (bkz. § 6) ile başvurucunun Ceza İnfaz Kurumuna gönderilmesinden sonra vücudundaki izler hakkında düzenlenen raporlar (bkz. § 9, 10) arasında çelişki olduğu da açıktır. Başsavcılık bu çelişkinin ortadan kaldırılması ve söz konusu izlerin neden daha önce tespit edilemediğinin anlaşılması için gözaltı çıkış raporunu düzenleyen doktorun ifadesine başvurmamıştır. Başvurucunun ifadesini alan polis memurları O.T ve T.T.nin ifadelerinin alınmaması, olay tarihinde görevli polis memurlarının başvurucuya gösterilmesi veya yüzleştirme yoluyla teşhis işlemlerinin yaptırılmaması da soruşturma bakımından eksiklik olarak görülmüştür. Ayrıca Başsavcılık, başvurucuda meydana gelen yaraları gösteren raporlarla ilgili bir değerlendirme yapmamış, maddi delillerle örtüşmeyecek şekilde başvurucunun darbedildiğine ilişkin herhangi bir rapor olmadığını belirtmiştir. Adli muayene raporlarındaki tespitler karşısında Başsavcılığın ulaştığı bu sonuç yapılan incelemenin ne derece özensiz yürütüldüğünü ortaya koymuştur. Bu nedenlerle başvurucunun iddiaları hakkında etkili bir ceza soruşturması yürütülmediği, soruşturmanın sonlandırılması için aceleci davranılarak temelden yoksun tespit ve gerekçelere dayalı olarak sonuca ulaşıldığı değerlendirilmiştir.

34. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 17. maddesinde güvence altına alınan insan haysiyetiyle bağdaşmayan muamele yasağının usul boyutunun ihlal edildiğine karar

verilmesi gerekir.

V. GİDERİM

35. Başvurucu, ihlalin tespiti ile 300.000 TL maddi tazminat ve 300.000 TL manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

36. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden soruşturma yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği soruşturma makamının yapması gereken iş, yeniden soruşturma işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek soruşturma sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

37. Öte yandan hak ihlali kararından Anayasa Mahkemesinin soruşturmanın sonucuyla ilgili olarak bir tutum sergilediği sonucu çıkarılmamalıdır. Anayasa Mahkemesince verilen hak ihlali kararı, varılan sonuçtan bağımsız olup soruşturmanın şüpheli kişi veya kişiler hakkında kamu davası açılması gerektiği anlamına gelmemektedir. Kural olarak, soruşturmanın her aşamasında olduğu gibi ihlalin sonuçlarını gidermek üzere yeniden yapılacak soruşturma sonunda da delillerin soruşturmayla ilişkisini kurma ve bunları değerlendirip sonuç çıkarma yetkisi ilgili soruşturma makamına aittir.

38. Ayrıca ihlalin niteliği dikkate alınarak başvurucuya 285.000 TL manevi tazminat ödenmesi gerektiği sonucuna ulaşılmıştır. Başvurucu, uğradığını iddia ettiği zararla ilgili bilgi ve belge sunmadığından maddi tazminat talebi reddedilmiştir.

VI. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Kötü muamele yasağının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasında güvence altına alınan insan haysiyetiyle bağdaşmayan muamele yasağının maddi ve usul boyutlarının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin insan haysiyetiyle bağdaşmayan muamele yasağının maddi ve usul boyutuna ilişkin ihlalin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden soruşturma yapılmak üzere Adana Cumhuriyet Başsavcılığına (Sor No:2020/17141) GÖNDERİLMESİNE,

D. Başvurucuya net 285.000 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

E. 487,60 TL harç ve 30.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 30.487,60 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

F. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 2/10/2025 tarihinde

OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

BEKİR CAN URAN

B. No: 2021/53370 | Karar tarihi: 02.10.2025

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/53370

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

BEKİR CAN URAN BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2021/53370)

Karar Tarihi: 2/10/2025

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ İrfan FİDAN Yılmaz AKÇİL

Raportör : Ayça GANİDAĞLI DEMİRCİ

Başvurucu : Bekir Can URAN

Vekili : Av. Rukiye ALTAŞ EMÜL

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, ifadeleri belirleyici ölçüde hükme esas alınan tanıkların sanık tarafından sorgulanmasına imkân verilmemesi nedeniyle tanık sorgulama hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucu, Safranbolu 125. Jandarma Eğitim Alay Komutanlığı bünyesinde kıdemli üsteğmen olarak görev yapmakta iken İçişleri Bakanlığı oluru ile açığa alınmış ve sonrasında kamu görevinden çıkarılmıştır.

3. Karabük Cumhuriyet Başsavcılığı (Başsavcılık) tarafından yürütülen soruşturma kapsamında Fetullahçı Terör Örgütü/Paralel Devlet Yapılanmasına (FETÖ/PDY) üye olma şüphesiyle başvurucu hakkında soruşturma başlatılmıştır.

4. Soruşturma neticesinde Başsavcılık, başvurucunun silahlı terör örgütüne üye olma suçundan cezalandırılması talebiyle 24/3/2017 tarihinde iddianame düzenlemiş; iddianamede başvurucunun adına kayıtlı olan 507... 68 numaralı telefon hattı üzerinden 351...22 IMEI numaralı cihaz ile ByLock şifreli haberleşme programını kullandığına ilişkin tespitler içeren 8/1/2017 tarihli "Yeni ByLock CBS Sorgu Sonucu" başlıklı tutanağa aleyhe

delil olarak dayanmıştır.

5. İddianamenin kabulü ile açılan dava Karabük Ağır Ceza Mahkemesinde (Mahkeme) görülmeye başlanmıştır. Tensip Tutanağı'nda başvurucunun tutukluluk hâlinin devamına, duruşmanın 7/7/2017 tarihinde yapılmasına ve ilgili birimlere müzekkere yazılarak başvurucunun ByLock kullanımına ilişkin bilgi ve belgelerin gönderilmesinin istenmesine ve başvurucuya ait olup el konulan dijital materyallerle ilgili raporun Karabük İl Emniyet Müdürlüğü Siber Suçlarla Mücadele Şubesinden dönüşünün beklenmesine karar verilmiştir.

6. 7/7/2017 tarihli celsede başvurucuya ait 507... 68 numaralı GSM hattına ilişkin ByLock internet trafik bilgisi Mahkemeye ulaşmıştır. Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu (BTK) tarafından hazırlanan HIS (CGNAT) sorgu sonuçlarında, başvurucunun kullandığı ileri sürülen 507... 68 numaralı cep telefonu hattı üzerinden ByLock sunucularına tahsis edilen IP adreslerine 12/8/2014 ile 25/11/2014 tarihleri arasında farklı günlerde toplam 12.363 kez bağlantı yapıldığı tespitine yer verilmiştir. Başvurucu okunan belgelere karşı beyanında ByLock programını kullanmadığını yinelemiş ve aleyhe hususları kabul etmediğini ifade etmiştir.

7. Anılan celsede başvurucu; müdafii huzurunda alınan savunmasında ByLock kullanmadığını, 2004-2005 yıllarında üniversite öğrencisiyken üniversitenin değişik faaliyetlerine, gruplarına katıldığı gibi bu grubun toplantılarına da katıldığını, bu toplantılarda daha çok dinî sohbetler yapıldığını, yapılan çoktan seçmeli sınavda başarılı olup mülakat, sağlık ve spor değerlendirme aşamalarını da geçerek sözleşmeli teğmen olarak göreve kabul edildiğini ifade etmiştir. Başvurucu müdafii; başvurucunun ByLock yüklemediğini ve kullanmadığını, ByLock'la ilgili olarak düzenlenen raporlarda Litvanya merkezli IP adresleri belirtildiğini ancak başvurucunun HTS kayıtları incelendiğinde bu IP numaralarına rastlanmadığını, ByLock tespitine ilişkin raporun eksik olduğunu belirtmiştir.

8. Yargılamanın dokuzuncu celsesinde Karabük İl Emniyet Müdürlüğünce 18/9/2017 tarihli yazı cevabı ile başvurucuya ait ByLock irtibat analiz sonuçlarının olmadığı bilgisinin Mahkemeye bildirildiği anlaşılmıştır.

9. Yargılamanın on sekizinci celsesinde başvurucuya ait cep telefonu üzerindeki dijital materyal incelemesi üzerine tanzim edilen 18/4/2018 tarihli dijital materyal export raporlarının gönderildiği, raporda telefonda yazılım kalıntılarına rastlanmadığı ancak telefon bilgilerinde telefonun etkinleştirme zamanının 28/10/2015 olduğu, evrak ekinde yer alan teknik bilgilerde "Mobil cihazlar hard disklerden farklı olarak depolama birimleri elektronik devre elemanlarından oluştuğundan, mobil cihaz formatlandığı takdirde, formatlama tarihinden önceki verileri geri getirme olasılığı çok düşüktür." şeklinde açıklama yapıldığı görülmüştür.

10. Yargılamanın 22. ve son celsesinde yürütülen başka bir soruşturma kapsamında etkin pişmanlık hükümlerinden yararlanmak üzere başvurucu hakkında beyanda bulunan Ö.K.nın beyanları dosyaya gönderilmiştir. 3/4/2018 tarihli İfade Tutanağı'nda Ö.K. Trabzon Jandarma Karakolunda stajyerken M.Ş. ile Trabzon Söğütlü'de örgüte ait bir eve gittiklerini, bu evde ismini ve mesleğini bilmediği orta boylu, saçlarını geriye doğru tarayan hafif seyrek, ve kızıla yakın saçlı, orta yaşlarda, sakallı biriyle görüştüklerini, bu şahsın kendisini Orhan adıyla tanıttığını, bundan sonra bu eve gelmelerini söylediğini, staj bitmesine yakın tayininin Hakkâri Şemdinli'ye çıktığını, Trabzon'dan ayrılmadan önce Orhan'ın Van'da kendisini bekleyeceğini söylediğini, Van'da buluştuklarını, kendisini bir eve götürdüğünü, izine gelip gittiği zamanlarda bu eve gelmesini söylediğini, bu süreçte Orhan'ın ilginç bir

numaradan aradığını ve o tarihte bölük komutanı olan jandarma üsteğmen başvurucuya selam söylemesini ilettiğini, selamı ilettiğini ve başvurucunun bu örgütten olduğunu anladığını ifade etmiştir. Başvurucu, okunan beyana karşılık Ö.K.yı tanıdığını, kendisinin tim komutanı olduğunu ancak Orhan kod adlı birini tanımadığını savunmuştur.

11. Bu celsede iddia makamı esas hakkında mütalaa sunmuş ve başvurucunun silahlı terör örgütü üyeliğinden cezalandırılmasını talep etmiştir. Başvurucu, esas hakkında mütaalaya karşı beyanlarında önceki savunmalarını tekrarlamak suretiyle ByLock kullanıcısı olmadığını yinelemiş; isnat edilen silahlı terör örgütü üyesi olduğu iddiasını reddetmiştir. Başvurucu müdafii; esas hakkında mütaalaya karşı beyanlarında başvurucunun user ID'si olmadığını, hakkında tespit ve değerlendirme tutanağı bulunmayan başvurucunun sadece CGNAT kayıtlarına dayanılarak kesin bir şekilde ByLock kullanıcısı olduğunun ortaya konulamayacağını, ayrıca beyanı okunan Ö.K.nın Orhan kod adlı, kim olduğu belli olmayan birinin selam söylediğinden bahisle varsayıma dayalı bir değerlendirmenin hükme esas alınamayacağını belirtmiştir. Söz konusu celsede Mahkeme, başvurucunun silahlı terör örgütüne üye olma suçundan 6 yıl 3 ay hapis cezası ile cezalandırılmasına karar vermiştir. Gerekçeli kararın ilgili kısmı şöyledir:

"Daha öncesinde Jandarma Kıdemli Üsteğmen olduğu anlaşılan sanığın alınan savunmalarında kendi kullanımında olduğunu belirttiği 0 507... 68 nolu hatta ait mahkememizce BTK’dan getirtilen, tespit edilen Bylock serverlerine bağlantılarına ilişkin trafik HTS dökümlerinde yer alan bilgilere göre; numara, ip, özel ip, özel port, genel port, oturum başlama tarihi, hedef ip, hedef port, imsi ve imei no il baz istasyon bilgilerini içeren HTS kayıtlarının incelenmesinde; 12.08.2014 ila 25.11.2014 tarihleri arasında farklı günlerde toplam 12363 kez Bylock adlı program tarafından kullanıldığı belirtilen 46...137 numaralı İp adreslerine bağlantı yapıldığının tespit edildiği, tespit tarihleri ve baz istasyon bilgilerine göre sanığın bulunduğu yerlerin uyumlu olduğu, bağlantı tarihleri ve sayısı nazara alındığında iddia edildiği şekilde İp çakışması vb. durumların da söz konusu olmadığı, böylece sanığın bahsi geçen telefon hattı üzerinden Bylock isimli gizli haberleşme programını kullandığı şüpheden arındırılmış şekilde teknik verilerle kanıtlanmıştır.

Her ne kadar, sanığın kullandığı belirlenen Bylock programına ilişkin tespit ve değerlendirme tutanakları mahkememize ulaşmamışsa da; Bylock Serverine ait dataların tamamına ulaşılamadığı, ulaşılan verilen tamamının çözümünün yapılamadığı, bir çok İD bilgisinin kişilerle irtibatlandırılamadığı bilinmekle birlikte, yukarıda belirtilen Yargıtay kararında da belirtildiği üzere, teknik verilerle kişinin Bylock kullandığının duraksamaya sebep olamayacak şekilde tespiti halinde, ayrıca içeriklerin tespitinin gerekmediği belirtildiğinden, sanık adına açılmış ve kullanılmış olan Bylock hesabına ait tespit ve değerlendirme tutanaklarının suçun sübutu için gerekli olmadığı kanaatine varılmakla, elde edilen teknik veriler nazara alınarak sanık bakımından atılı suç yönünden değerlendirme yapılmıştır. Nitekim Yüksek Yargıtay Ceza Genel Kurulunun 2017/16.MD-956 E, 2017/370 K. sayılı ilamında: 'ByLock iletişim sisteminde bağlantı tarihinin, bağlantıyı yapan IP adresinin, hangi tarihler arasında kaç kez bağlantı yapıldığının, haberleşmelerin kimlerle gerçekleştirildiğinin ve içeriğinin tespiti mümkündür. Bu kapsamda, bağlantı tarihi ve bağlantıyı yapan IP adresi ile hangi tarihler arasında kaç kez bağlantı yapıldığının belirlenmesi durumunda, somut olayın koşullarına göre kişinin bu özel iletişim sisteminin bir parçası olduğu kabul edilecek, ayrıca bu ağa dahil olan kişilerin ağ içinde başka kişi ya da kişilerle yaptıkları görüşme içeriklerinin olması da aranmayacaktır. Haberleşmelerin kimlerle yapıldığının ve içeriklerinin tespiti ise, kişinin terör örgütü içindeki hiyerarşik

konumunun (örgüt yöneticisi/örgüt üyesi) belirlenmesinde yol gösterici olacaktır.' denilmek suretiyle bu hususu vurgulamıştır.

Sanıktan ele geçen dijital materyaller üzerindeki export işlemlerinin tamamlandığı, sanıktan ele geçen 359...301, 355...834, 356...494 ve 869...861 imei numaralı cep telefonlarının sanığın Bylock kullandığı tespit olunan telefon cihazları olmadığı dolayısıyla bu cihazlarda Bylock programına ait bulguların tespit edilememesinin olağan olduğu kanaatine varılmıştır. Yine kovuşturma aşamasında ibraz edilen 351...223-351...228 imei numaralı General Mobile marka cep telefonu üzerinde de export işlemlerinin tamamlandığı, telefon cihazında yazılım kalıntılarına rastlanılmadığı, ancak telefon bilgilerinde telefonun etkinleştirme zamanının 28.10.2015 olduğu, buna göre bu tarihte telefona format atılmış olduğu, evrak ekinde yer alan teknik bilgilerde; 'Mobil cihazlar harddisklerden farklı olarak depolama birimleri elektronik devre elemanlarından oluştuğundan, mobil cihaz formatlandığı taktirde, formatlama tarihinden önceki verileri geri getirme olasılığı çok düşüktür' şeklinde yapılan açıklama, telefon cihazının son etkileştirme dolayısıyla formatlanma zamanı ile yukarıda belirtilen bağlantı kayıtları nazara alındığında cihazda bylock programının tespit edilememesinin sanığın bahse konu programı kullanmadığı şeklinde yorumlanamayacağı zira CGNAT kayıtlarına göre son kullanım tarihi olan 25.11.2014 tarihinden sonra sanığın 28.10.2015 tarihinde telefonu formatladığı kanaatine varılmıştır.

...

Sanığın alınan savunmalarında 2004-2005 yıllarında örgüt toplantılarına katıldığını beyan ve ikrar ettiği anlaşılmıştır.

[Ö.K.] isimli şahsın kollukta müdafi huzurunda alınan 03.04.2018 tarihli beyanında sanığı teşhis ederek, Orhan kod adlı şahsın sanığa selam gönderdiğini, kendisinin bu selamı ilettiğini, böylece sanığın da bu örgütten olduğunu anladığını beyan ettiği, adı geçen şahsın beyanlarının duruşmada okunarak sanık ve müdafiine savunma imkanı tanındığı anlaşılmıştır.

Bu deliller nazara alındığında sanığın askeri personel olduğu, örgüt yapılanmasında askeri personeller bakımından mahrem ve hücre tipi bir yapılanmanın söz konusu olduğu, bu nedenle diğer örgüt mensuplarına nazaran deşifre edilmelerinin zor olduğu, buna rağmen sanığın kendi beyanları ile sabit olduğu üzere örgüt toplantılarına katıldığı, pek çok Bylock kullanıcısının örgüt toplantılarına katılan kişiler olması bunun sebebinin de örgüt mensuplarınca çoğunlukla toplantı organize edilmek maksadıyla kullanıldığı anlaşılmakla, sohbetlere katıldığını ikrar eden sanığın Bylock isimli gizli haberleşme programını kullandığının teknik verilerle kanıtlanmış olması da nazara alındığında, üzerine atılı silahlı terör örgütü üyesi olmak suçunu işlediği sonuç ve kanaatine varılmış, sanığın üyesi bulunduğu örgüt içerisinde konumu eylem çeşitliliği nazara alınarak alt sınırdan cezalandırılmasının hak ve nesafete uygun düşeceği kanaatine varılmıştır. "

12. Başvurucu; 17/8/2018 tarihli istinaf dilekçesinde diğerlerinin yanı sıra ByLock kullanıcısı olmadığını, CGNAT kayıtlarının yeterli delil olarak kabul edilmemesi gerektiğini, mahkemede dinlenmeyen, sadece soruşturma aşamasında verdiği beyanları hükme esas alınan Ö.K.yı mahkeme huzurunda sorgulayamadığını ileri sürerek istinaf talebinde bulunmuştur. Başvurucunun istinaf kanun yolu başvurusu Ankara Bölge Adliye Mahkemesi 21. Ceza Dairesinin 12/3/2019 tarihli kararıyla esastan reddedilmiştir.

13. Başvurucu; 21/3/2019 tarihli temyiz dilekçesinde istinaf dilekçesindeki açıklamalarını

yineleyerek temyiz talebinde bulunmuştur. Yargıtay 3. Ceza Dairesi 11/10/2021 tarihinde temyiz isteminin reddine ve hükmün onanmasına karar vermiştir. Onama kararında sanığın ByLock kullanıcısı olduğuna dair ayrıntılı ByLock Tespit ve Değerlendirme Tutanağı getirtilmeden karar verilmesinin "diğer delillerin atılı suçun sübutu açısından yeterli görülmesi" gerekçesiyle sonuca etkili olmadığı belirtilmiştir.

14. Başvurucu müdafii, nihai hükmü 28/10/2021 tarihinde öğrendikten sonra 24/11/2021 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

15. Komisyon; adli yardım talebinin kabulüne, adil yargılanma hakkı kapsamında masumiyet karinesinin ihlal edildiği iddiasının kabul edilemez olduğuna, adil yargılanma hakkı kapsamında tanık dinletme ve sorgulama hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkin şikâyetlerin kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

II. DEĞERLENDİRME

16. Başvurucu, beyanları mahkûmiyet hükmüne belirleyici ölçüde esas alınan tanık Ö.K.nın kendisinin de hazır bulunduğu duruşmada dinlenmemesi nedeniyle tanık sorgulama hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

17. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde; söz konusu tanık ifadelerinin başvurucuya ve müdafiine okunarak beyanlara karşı başvurucu ve müdafiinin diyeceklerinin sorulduğu, başvurucunun bu kapsamda tanık ifadelerine karşı savunmasını Mahkemeye sunduğu, böylece tanık beyanından bilgi sahibi olan başvurucu ve müdafii, bu beyana karşı açıklamada bulunma ve itirazlarını ileri sürme imkânına sahip olduğu vurgulanmıştır. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

18. Başvurucunun iddiaları adil yargılanma hakkı kapsamındaki tanık sorgulama hakkı yönünden incelenmiştir. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

19. Anayasa Mahkemesi, birçok kararında tanık kavramını sanığa isnat edilen fiil hakkında bilgi veren herhangi bir kişi şeklinde özerk yorumlamış ve tanık sorgulama hakkı ile ilgili ilkeleri belirlemiştir. Anayasa Mahkemesi, tanık sorgulama hakkıyla ilgili olarak verdiği kararlarında somut bir yargılama öncesinde veya haricinde elde edilen tanık beyanlarının delil olarak kabulünün yargılamanın adilliğine zarar verip vermediğini değerlendirmek için üç aşamalı bir test uygulanması gerektiğini ifade etmektedir. Buna göre ilk olarak tanığın mahkemede hazır edilmemesinin geçerli bir nedeni olup olmadığına bakılmalıdır. Ancak buna ilişkin geçerli bir nedenin ortaya konulmaması, tanık sorgulama hakkının ihlal edildiğinin kabul edilmesi için yeterli değildir. İkinci olarak sanığın sorgulama veya sorgulatma imkânı bulamadığı tanığın verdiği beyanın mahkûmiyetin dayandığı tek veya belirleyici delil olup olmadığı değerlendirilmelidir. Sorgulama veya sorgulatma imkânı tanınmayan tanığın beyanının tek veya belirleyici delil olduğunun tespit edilmesi durumunda ise üçüncü aşama olarak savunma tarafının maruz kaldığı bu zorlukların telafi edilmesi amacıyla yeterli düzeyde karşı dengeleyici güvenceler sağlayan bir usulün yürütülüp yürütülmediği ortaya konulmalıdır (Atila Oğuz Boyalı [2. B.], B. No: 2013/99, 20/3/2014, §§ 34-56; Selçuk Demir [2. B.], B. No: 2014/9783, 22/1/2015, §§ 27-46; AZ. M. [2. B.], B. No: 2013/560, 16/4/2015, §§ 45-67; Baran Karadağ [2. B.], B. No: 2014/12906, 7/5/2015, §§ 49-76; Orhan Güleryüz [1. B.], B. No: 2019/30221, 28/12/2021, §§ 33-42; Abdurrahim Balur [2. B.], B. No: 2013/5467, 7/1/2016, § 80; Onur Urbay [1. B.], B. No:

2014/6222, 6/3/2019, §§ 36, 40; Zekeriya Sevim [2. B.], B. No: 2018/18989, 16/6/2021, §§ 44, 51; Metin Akdemir (2) [1. B.], B. No: 2020/3964, 21/9/2022, § 36; Uğur Özcan [1. B.], B. No: 2021/12137, 26/7/2022, § 40).

20. Tanık sorgulama hakkına ilişkin testin birinci aşaması kapsamında tanığın mahkemede hazır edilmemesinin geçerli bir nedene dayanıp dayanmadığının ortaya konulması gerekliliği esasen -anayasal düzeyde bir ilke olan- hükme temel alınan delillerin hâkim huzurunda ikame edilmesi zorunluluğunu ifade eden doğrudan doğruyalık ilkesinin bir sonucudur. Bu kapsamda hakkaniyete uygun yargılanma hakkının özel bir görünümü olan doğrudan doğruyalık ilkesi uyarınca hâkim, kararını ancak duruşmaya getirilmiş ve huzurunda tartışılmış delillere dayandırabilecek ve bu deliller hâkimin vicdani kanaatiyle serbestçe takdir edilecektir. Bu bağlamda ceza yargılamasında kural olarak özellikle tanık beyanlarının esas hakkında kararı verecek hâkim/mahkeme tarafından alınması, tanık beyanlarının bu hâkim/mahkeme tarafından takdir edilmesi gerekir (Erdal Sonduk [GK], B. No: 2020/23093, 15/2/2024, §§ 43-46).

21. Sanığın aleyhinde beyanda bulunan tanıklarla esas hakkında kararı verecek hâkimin huzurunda yüz yüze gelmesi, onların güvenilirliğini bu esnada test etme fırsatı elde etmesi adil yargılanma hakkı kapsamındaki tanık sorgulama hakkı bakımından da büyük önem taşımaktadır. Bu nedenle sanığın suçluluğu konusunda karar verecek hâkim, sağlıklı gözlem yapabilmek ve sadece iddia makamının yorum şekliyle değil savunma makamının iddia ve itirazlarını da değerlendirerek doğru bir vicdani kanaate ulaşabilmek için anlatımlarıyla sanığın hukuki durumunu önemli ölçüde etkileyecek tanıkları huzurda dinlemelidir. Dolayısıyla tanıkların duruşma öncesinde veya haricindeki dinlenmeleri sırasında düzenlenmiş tutanakların veya yazılı açıklamaların duruşmada okunması huzurda dinlemenin eş değeri olarak değerlendirilemez (bazı farklılıklar ve eklemelerle birlikte bkz. Erdal Sonduk, § 45).

22. Nitekim 17/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 210. maddesinin (1) numaralı fıkrası olayın delili bir tanığın açıklamalarından ibaret ise bu tanığın duruşmada mutlaka dinleneceğini öngörmektedir. Daha önce yapılan dinleme sırasında düzenlenmiş tutanağın veya yazılı bir açıklamanın okunması dinleme yerine geçemez. Anılan hükmün gerekçesinde de "Delillerin hükmü verecek mahkeme huzurunda ortaya konulması, tartışılması ve irdelenmesi adil yargılama ilkesinin temel gereklerindendir. Bu itibarla, duruşmada sanık ve tanığın ifadesine ait tutanakların okunması ile yetinilmesi, ancak zorunlu hâllerde kabul olunabilir." denilerek bu husus vurgulanmıştır (Erdal Sonduk, § 53). Kaldı ki Yargıtayın da bazı kararlarında 5271 sayılı Kanun'un 210. maddesinin (1) numaralı fıkrasında yer alan, olayın delilinin tanık açıklamalarından ibaret olduğu durumlar hakkında genişletici bir yaklaşım benimsediği ve tanık ya da tanıkların beyanının tek değil belirleyici delil olduğu durumları da anılan hükmün kapsamında gördüğü anlaşılmaktadır [birçok karar arasından bkz. Yargıtay Ceza Genel Kurulunun 17/3/2021 tarihli ve E.2019/37533, K.2021/118; (kapatılan) Yargıtay 16. Ceza Dairesinin 15/2/2021 tarihli ve E.2020/220, K.2021/1681; Yargıtay 3. Ceza Dairesinin 11/12/2024 tarihli ve E.2023/1657, K.2024/17714 sayılı kararları].

23. Somut olayda Mahkeme tarafından tanık Ö.K.nın kovuşturma evresinde dava dosyasına giren İfade Tutanağı ve ekleri başvurucu ve müdafiine okunmuş ancak tanığın huzurda dinlenilmesine ilişkin herhangi bir çaba gösterilmemiştir. İlgili Duruşma Tutanakları ve gerekçeli kararda da tanığın duruşmada hazır edilememesinin hangi geçerli nedene dayandığına ilişkin bir açıklamaya yer verilmemiştir. Ancak buna ilişkin geçerli bir nedenin

ortaya konulmamış olması, tanık sorgulama hakkının ihlal edildiğinin kabul edilmesi için yeterli değildir. İkinci olarak hükmün tek başına veya belirleyici ölçüde başvurucunun duruşmada sorgulama veya sorgulatma imkânına sahip olmadığı bir tanık tarafından verilen ifadeye dayalı olup olmadığı ortaya çıkarılmalıdır.

24. Duruşmada sorgulanmayan tanığın ifadesinin tek veya belirleyici delil olup olmadığı hususu öncelikle mahkûmiyet gerekçesine bakılarak tespit edilir. Bu açıdan mahkemenin sorgulanmamış tanığın ifadesinin ağırlık derecesini gerekçeli kararda tartışmış olması beklenir. Ancak gerekçeli kararda bu tartışmanın yapılmadığı veya mahkemenin yaptığı değerlendirmenin bariz takdir hatası veya açık keyfîlik içerdiği hâllerde Anayasa Mahkemesinin kendisi bu değerlendirmeyi yapacaktır.

25. Mahkeme; gerekçeli kararda başvurucunun ByLock kullanıcısı olduğuna ilişkin CGNAT kayıtlarına, dijital materyaller üzerindeki export işlemlerine ilişkin rapora ve başvurucunun sorgulama olanağı bulamadığı tanık Ö.K.nın örgüt içinde olduğunu bildiği Orhan kod adlı kişinin başvurucuya selam söylemesi sebebiyle başvurucunun örgütün içinde yer aldığını düşündüğüne yönelik beyanlarına istinaden mahkûmiyet sonucuna ulaşmıştır. Bu hüküm, Yargıtay tarafından "...[başvurucunun] ByLock kullanıp kullanmadığının tespiti için ayrıntılı Bylock tespit değerlendirme raporunun beklenmemesi sonuca etkili görülmediği" belirtilmek suretiyle onanmıştır.

26. Yargıtay içtihadı uyarınca kişinin ByLock kullanıcısı olduğunun tespiti açısından -somut olayda da olduğu gibi- sadece BTK'dan getirtilen CGNAT kayıtları yeterli delil olarak kabul edilmemektedir [birçok karar arasından bkz. (kapatılan) Yargıtay 16. Ceza Dairesinin 30/6/2021 tarihli ve E.2020/2018, K.2021/4527; Yargıtay 3. Ceza Dairesinin 4/10/2022 tarihli ve E.2021/18943, K.2022/5428 sayılı kararları].

27. Gerekçeli karar içeriği ve hükme esas alınan delillere ilişkin Yargıtay uygulaması gözönüne alındığında duruşmada dinlenmeyen tanık Ö.K.nın örgüt içinde olduğunu bildiği Orhan kod adlı kişinin başvurucuya selam söylemesi sebebiyle başvurucunun örgütün içinde yer aldığını düşündüğüne ilişkin beyanlarının başvurucunun silahlı terör örgütü üyesi olduğu yönündeki kanaatin oluşmasında ağırlıklı olarak dikkate alındığı sonucuna ulaşmak mümkündür. Diğer bir ifadeyle kişiye sorgulama imkânı tanınmayan tanığın beyanlarının mahkûmiyet kararına götüren tek olmasa da belirleyici nitelikte delil olduğunun kabul edilmesi gerekmektedir.

28. Yargılama sürecinde başvurucuya olayları kendi bakış açısına göre anlatma ve delillerini sunma imkânı tanınmıştır. Buna ek olarak hükme ulaşılırken sorgulanmamış tanığın beyanı dışında başka delillere de dayanılmıştır. Ancak Mahkemenin yargı çevresi dışındaki tanığı başvurucunun da soru sormasına imkân sağlayacak şekilde Ses ve Görüntü Bilişim Sistemi (SEGBİS) gibi vasıtalarla neden dinlemediğine ya da tanıkların istinabe olunan Mahkemede dinlenirken başvurucunun haberdar edilip edilmediğine ilişkin bir bilgi ve belgeye ulaşılamamıştır. Tanığın soruşturma aşamasında alınmış yazılı beyanları duruşmada okunmuş ise de başvurucu, tanığın beyanlarının tespiti sırasında hazır bulunmadığından ses ve görüntü nakli yoluyla da olsa onları sorgulayamamış; sorulan sorulara verdiği cevaplar hakkında izlenim edinme fırsatı elde edememiştir. Bu yüzden tanığın tepkileri konusunda Mahkemenin dikkati çekilememiş, tanığın beyanlarının doğruluğu ve güvenilirliği test edilememiştir. Mahkeme de tanık beyanda bulunurken tepkileriyle ilgili olarak izlenim edinememiştir. Öte yandan hükme ulaşılırken sorgulanmamış tanığın beyanı dışında başka delillere de dayanılmasının beyanları belirleyici ölçüde mahkûmiyete temel alınan tanığı

sorgulama imkânı tanınmaması nedeniyle savunma makamının maruz kaldığı sınırlamayı telafi ettiğini söylemek de mümkün gözükmemektedir. Sonuç olarak güvenilirliği ve doğruluğu test edilmemiş tanık beyanları belirleyici ölçüde hükme esas alındığı hâlde savunmanın karşılaştığı zorlukları telafi edecek karşı dengeleyici güvencelerin sağlanmadığı anlaşılmıştır. Bu bağlamda huzurda dinlenmeyen tanıkların duruşmada veya SEGBİS yoluyla dinlenmemesinin bir bütün olarak yargılamanın hakkaniyetini zedelediği sonucuna ulaşılmıştır.

29. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki tanık sorgulama hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

30. Başvurucu; ihlalin tespiti, yargılamanın yenilenmesi ile 500.000 TL maddi ve 500.000 TL manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

31. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2), [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

32. Öte yandan hak ihlali kararından Anayasa Mahkemesinin davanın sonucuyla ilgili olarak bir tutum sergilediği sonucu çıkarılmamalıdır. Anayasa Mahkemesince verilen hak ihlali kararı uyuşmazlığın sonuçlarından bağımsız olup davanın kabulüne, reddine ya da beraate veya mahkûmiyete karar verilmesi gerektiği anlamına gelmemektedir. Kural olarak yargılamanın her aşamasında olduğu gibi ihlalin sonuçlarını gidermek üzere yeniden yapılacak yargılama sonunda da delillerin dava ile ilişkisini kurma ve bunları değerlendirip sonuç çıkarma yetkisi ilgili mahkemelere aittir.

33. Tanık sorgulama hakkı tanığın yargılama evrelerindeki beyanlarının delil değeriyle ilgili bir derecelendirme yapılmasını güvence altına almamaktadır. Diğer bir ifadeyle bu hak, tanığın duruşmadaki beyanlarına üstünlük tanınması gerektiği yönünde bir güvence içermemektedir. Savunmaya duruşmada tanığı sorgulama fırsatı tanındığı ve sanığın diğer haklarına saygı gösterildiği sürece tanığın yargılama evresindeki beyanlarının hangisine itibar edileceği meselesi karar veren mahkemenin takdirindedir (bazı değişikliklerle birlikte bkz. Musa Yılmaz Acar, [1. B.], B. No: 2013/1664, 16/7/2014,§ 53).

34. İhlalin niteliğine göre yeniden yargılama yapılmasının yeterli giderim sağlayacağı anlaşıldığından manevi tazminatın, başvurucu uğradığını iddia ettiği maddi zararla ilgili olarak başvurucu bilgi ve belge sunmadığından da maddi tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Tanık sorgulama hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki tanık sorgulama hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin tanık sorgulama hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Karabük 1. Ağır Ceza Mahkemesine (E.2017/90, K.2018/222) GÖNDERİLMESİNE,

D. Başvurucunun tazminat taleplerinin REDDİNE,

E. 30.000 TL vekâlet ücretinden oluşan yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

F. Ödemenin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE, 2/10/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

BİLGE SARITAŞ VURAL

B. No: 2021/53486 | Karar tarihi: 02.10.2025

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/53486

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

BİLGE SARITAŞ VURAL BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2021/53486)

Karar Tarihi: 2/10/2025

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ İrfan FİDAN Yılmaz AKÇİL

Raportör : Ayça GANİDAĞLI DEMİRCİ

Başvurucu : Bilge SARITAŞ VURAL

Vekili : Av. Ozan GENÇ

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, terör örgütüne üye olma suçundan verilen mahkûmiyet hükmünde başvurucunun karar sonucunu değiştirebilecek nitelikteki esaslı iddialarının karşılanmaması nedeniyle gerekçeli karar hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir. Başvuruda başkaca temel hak ve özgürlüklerin ihlal edildiği iddiaları da bulunmaktadır.

2. Başvurucu, Abant İzzet Baysal Üniversitesinde (AİBÜ) memur olarak görev yapmaktayken 8/8/2016 tarihinde AİBÜ Disiplin Kurulu kararı ile kamu görevinden çıkarılmıştır.

3. Bolu Cumhuriyet Başsavcılığınca (Başsavcılık) AİBÜ'deki Fetullahçı Terör Örgütü/Paralel Devlet Yapılanmasına (FETÖ/PDY) yönelik olarak yürütülen soruşturmalar kapsamında FETÖ/PDY'ye üye olma suçundan soruşturma başlatılmış ve başvurucu 23/7/2016 tarihinde gözaltına alınmıştır. Başvurucu, Bolu Sulh Ceza Hâkimliğinin 30/7/2016 tarihli kararı ile FETÖ/PDY'ye üye olma suçundan tutuklanmış; aynı Hâkimliğin 14/11/2016 tarihli kararı ile tahliye edilmiştir.

4. Başvurucunun 29/7/2017 tarihinde müdafiinin de hazır bulunmasıyla Başsavcılıkta alınan ifadesi şöyledir:

"Konuya ilişkin olarak Emniyet Müdürlüğünde beyanda bulunmuştum. O beyanım doğrudur. Tekrar ederim. Sadece açığa alınmam ile ilgili emniyette sorulan soruya verdiğim cevabın yanlış anlaşılmasını engellemek adına şu açıklamayı yapmak istiyorum. 2014 yılı Şubat - Mart aylarında temsilcisi olduğum Sağlık Sen Diş Hekimliğindeki bir grup [Facebook] arkadaşımın Fettullah Gülen ile ilgili yaptığı sinkaf içerikli yorumlardan dolayı hem tepkimi koydum. Hem de ayrılmak istediğimi ifade ettim. Benim buradaki tepkim Fettullah Gülen'e küfür edilmesi değil, herhangi bir kişiye de olsa bu tarz argo ve sinkaf içerikli sözlerin sosyal paylaşım sitesinde alenen paylaşılmasına ilişkindi. Bundan sonra bir kısım arkadaşlarım beni Üniversite yönetimi nezdinde koyduğum tepkiden dolayı sözlü olarak şikayet etiklerini duymuştum. Açığa alınmam bu eksende olabilir.

Sorduğunuz şekli ile sadece gördüğümüz bildiğimiz ihtiyacı olan çocuklar için herhangi bir gruba aidiyetine bakmaksızın 5-10 TL para toplama gibi arkadaşlar arasında çalışmamız olmuştur. Ancak bunu herhangi bir grup veya zümre adına yapmıyordum. Zaten Emniyetteki ifademde benim sadece açığa alınmam sonrası iddialar soruldu. Bana anlatılan ve yöneltilen sorulara ben samimi olarak cevap verdim.

Yine sormuş olduğunuz şekli ile 2011 - 2012 yılarında burada düzgün dersane bulamadığımızdan kızım bir süre Anafem'e devam etmişti. Yine bir kısım dergiye ek olarak veren Zaman Gazetesi'ne de abone olmuştum. Daha doğrusu dersane Zaman Gazetesi'ne abone olan çoçuklar için yaptığı sınavlara giriş hakkı veriyordu. Biz de bu amaçla abone olmuştuk. Zaten bu hususlar olduğunda da ben gerek bu gazetenin gerekse dersanenin Fettullah Gülen ile ilgi ve irtibatından haberdar değildim. Geçtiğimiz son dönem içerisinde yaşanan [süreç] ve [kamuoyuna] yansıyan haberler sonrası haberdar oldum. Anlattığmı bu çerçeve dahilinde benim suçlama ile ilgili herhangi bir ilgi alakam yoktur. Örgüt ve [iltisaklı] olduğu kişilerden herhangi bir bilgim bulunmamaktadır. Suçlamaları kabul etmiyorum."

5. Başsavcılığın 23/3/2017 tarihli iddianamesinin kabulü ile aralarında başvurucunun da olduğu bazı şüpheliler hakkında FETÖ/PDY'ye üye olma suçundan kamu davası açılmıştır. İddianamede aleyhe tanık beyanlarına, başvurucunun da ikrar ettiği belirtilen ve himmet olarak değerlendirilen bir kısım para toplama faaliyetlerinde bulunmasına dayanılmıştır.

6. İddianamenin kabulü ile dava Bolu 1. Ağır Ceza Mahkemesinde (Mahkeme) görülmeye başlanmıştır. Mahkeme 14/4/2017 tarihinde Tensip Tutanağı düzenlemiştir. Mahkemenin 8/5/2017 tarihli birinci celsesinde savunmasını yapan başvurucu; üzerine atılı suçlamayı kabul etmediğini, hakkında FETÖ/PDY'ye üye olma suçunu işlediğini gösterir somut bir delil olmadığını ileri sürmüştür.

7. Tanık H.O. beyanında başvurucunun fakültede çok fazla ön planda olduğunu, Dekan İ.D.nin en yakınındaki şahıslardan biri olduğunu, başvurucunun ön planda olmayı sevdiği, ağzının laf yaptığı, İ.D.nin odasına kapıyı çalmadan girebilecek kadar yakın olduklarını ifade etmiştir. M.A.C., Y.Z.A., B.Ç. ile yakın ilişkileri olduğunu, fakülte içinde FETÖ/PDY yapılanmasına mensup şahıslar için burs, kurban parası ve himmet yardımlarını topladığını duyduğunu, bu hususta T.Ö.nün daha ayrıntılı bilgi sahibi olduğunu düşündüğünü belirtmiştir. Yaptığı faaliyetler nedeniyle hakkında bir disiplin soruşturması yürütüldüğünü, kendisinin hem İ.D. ile olan ilişkileri hem de isimlerini saydığı örgüte mensup olduğunu tahmin ettiği şahıslarla olan yakınlığı nedeniyle örgüt mensubu olduğunu düşündüğünü ifade etmiştir. Başvurucu; tanık beyanlarına karşılık olarak tanığın profesör olduktan sonra dekan olmak amacıyla gruplar oluşturmaya çalıştığını, kendisini de bu gruplara dâhil etmeye çalıştığını, dekan yardımcısı olduktan sonra aralarında tartışmalar yaşandığını,

tanığın kendisine mobbing uyguladığını ve aleyhe beyanlarını kabul etmediğini belirtmiştir. Başvurucu müdafiinin sorusu üzerine başvurucunun himmet ve burs parası topladığına ilişkin bilgiyi T.Ö.den duyduklarını, T.Ö.ye sorulduğunda daha net bilgiler alınacağını, doğrudan böyle bir şey görmediğini, yine fakültedeki personelin de kendisine böyle beyanda bulunduğunu, başvurucunun kendisine örgütü övücü herhangi bir sözü olmadığını, cuma günleri fakültenin mescidinde bayanlara yönelik bir sohbet toplantısı icra ettiğinin kendisine personel tarafından aktarıldığını, bunu doğrudan görmediğini beyan etmiştir.

8. Tanık Ş.Y. beyanında haklarında soruşturma komisyonuna açıklama yaptığı B.Ç., M.A.C., Y.Z.A., H.Ş. ve başvurucunun fakültede birlikte hareket ettiklerini, kendi gruplarına ve düşüncelerine yakın olmayan kişilere ciddi bir mobbing uyguladıklarına şahit olduğunu, bu durumun zaman zaman haklı oldukları konularda bile bu şahıslardan özür dilemelerine sebep olacak boyutlara ulaştığını ifade etmiştir. Başvurucunun Dekan İ.D. ile senli benli konuşabilecek kadar yakın olduğunu, İ.D.nin de bu grupla ortak hareket ettiğini, yine bu grubun Dekan Yardımcısı H.O.ya karşı bir duruşları olduğunu da gördüğünü belirtmiştir. Kendilerine yönelik tavırları ve birlikte hareket ederek oluşturdukları ortam nedeniyle bu şahısların bir örgütün ya da bir grubun mensupları olduğu kanaatine vardığını, onun dışında şahısların FETÖ/PDY'ye üye olduklarına dair somut bir tespiti veya bilgisi olmadığını ifade etmiştir.

9. Tanık T.Ö. beyanında 2009-2011 yılları arasında Bursa'da FETÖ/PDY'ye ait bir yurtta kaldığını, iki yıl boyunca içlerinde olduğunu ancak sonrasında uzaklaştığını, 2013 yılında Bolu'ya taşındığında -bilgileri muhtemelen Bursa'dan Bolu'ya aktarılmış olacak ki- başvurucunun önceki bağlantısını bildiği için kendisini bulduğunu, bir sıkıntısı olursa kendisi ile paylaşabileceğini söylediğini ifade etmiştir. Daha sonra isminin Dilek olduğunu öğrendiği biriyle tanıştırarak artık bu kişi ile iletişim kurabileceğini, toplantı ve davetlere katılmasını söylediğini açıklamıştır. Başvurucunun fakülte içinde kurban, burs ve gazete paraları adı altında birtakım paralar topladığını, başvurucunun Dilek isimli şahısla irtibat kurmasını istediği dönemde kendisine yapının mütevellisi olduğunu söylediğini belirtmiştir. Başvurucunun fakültede etkin bir rolü olduğunu, sevdiği kişilerin daha kolay işlerde çalıştığını fakat kendisinden uzakta olan kişilerin daha zor şartlarda çalıştırıldığını anladığını, bir gün kendisini odasına çağırarak cemaatten başka kimsesinin olmadığını, eşinden ayrıldığını, çocuğunun ne olacağını bilmediğini, yanında yalnızca cemaatin olduğunu, kendisinin de aynı durumlarla karşılaşabileceğini belirterek cemaate katılmasını söylediğini fakat kendisinin ne bu yöndeki telkinine ne de burs, kurban gibi adlar altında topladığı para taleplerine karşılık verdiğini, yalnızca sınava hazırlık için kamp yapan öğrencilere kahvaltılık malzeme alma talebini kabul ettiğini, bu davranışlarından dolayı ve fakültedeki etkin konumu nedeniyle başvurucunun örgüt mensubu olduğunu düşündüğünü açıklamıştır. Ayrıca başvurucunun cuma günleri sohbet adı altında fakülte mescidinde toplantı organize ettiğini bildiğini ifade etmesi üzerine sanık müdafiinin talebiyle tanığa sorulduğunda tanık; başvurucunun organize ettiği cuma toplantılarına katılmadığını, bu nedenle içeriğini bilemeyeceğini, başvurucunun WhatsApp grubu üzerinden fakültedeki şahısları toplantıya çağırdığını bildiğini, WhatsApp uygulaması olmadığı için grubun üyesi olmadığını, mütevelli olan kişinin sohbetlerden sorumlu kişi olup para toplama yetkisinin olduğunu düşündüğünü belirtmiştir.

10. Tanık T.N.U. beyanında başvurucuyla ilgili olarak şahit olduğu bir olay olmamakla birlikte eski Dekan İ.D. ile yakın ilişkisi bulunması ve bazı personele karşı haksız yere koruyucu tavır takınması nedeniyle örgütle bağlantısı olabileceğini düşündüğünü ifade

etmiştir.

11. Tanık A.K. beyanında başvurucunun cemaate yakın olduğunu, bu sebeple suyuna gitmesi gerektiğini kendisine işe başladığında Ş.Y.nin söylediğini, başvurucunun fakülte içinde bağış ve kurban adı altında para topladığını bildiğini açıklamıştır.

12. İddia makamınca yargılamanın 13/11/2017 tarihli dokuzuncu celsesinde sunulan esas hakkındaki mütalaada başvurucu hakkında iddianamede ayrıntıları açıklanan silahlı terör örgütüne üye olma suçuna ilişkin olarak her türlü şüpheden uzak, hükme esas alınabilecek yeterlilikte somut ve kati bir delil elde edilemediği gerekçesiyle beraat talep edilmiştir. Mahkeme 22/12/2017 tarihinde başvurucunun FETÖ/PDY'ye üye olma suçundan 6 yıl 3 ay hapis cezası ile cezalandırılmasına karar vermiştir. Gerekçeli kararda mahkûmiyete temel olarak tanık beyanları esas alınmıştır. Mahkeme, dinlenen tanıkların daha ziyade kanaatlerini belirten ifadeler kullandıklarını ancak FETÖ/PDY adlı örgütün gizliliğe son derece dikkat ettiğini ve bu anlamda özel tedbirler aldığı düşünüldüğünde bizzat o yapının içinde olmayan kişilerin kesin görgü ve bilgiye dayalı tanıklıklarının olmasının beklenmemesi gerektiğini vurgulamıştır. Bu kapsamda sanıkların arkadaş çevrelerinin, bu şahıslarla olan paylaşımlarının sosyal çevre kapsamında sanıklara ilişkin kanaatlerin oluşmasına sebep olduğu, bu nedenle tanıkların aleyhe beyanlarının hükme esas alınabilecek nitelikte olduğu değerlendirmesini yapmıştır. Kararın ilgili kısmı şöyledir:

"1- Sanığın fakülte içerisinde himmet olarak değerlendirilen bir takım para toplama faaliyetlerinde bulunduğu iddiası mevcuttur. Sanık bu konuyla ilgili olarak hem kolluk birimlerince hem de savcı huzurunda alınan ifadelerinde, ihtiyacı olan çocuklar için herhangi bir gruba aidiyetine bakmaksızın, tamamiyle insani duygularla çalışma arkadaşlarından 5-10 TL gibi küçük miktarlarda para topladığını ve bu paraları da bizzat kendisinin ihtiyaç sahiplerine ulaştırdığını belirtmekte olup, bu durumun örgüt faaliyeti kapsamında değerlendirilemeyeceğini dile getirmiştir.

Bu hususa ilişkin olarak dinlenilen tanıklardan [H.O], tanık [T.Ö.nün] anlatımları ile sanığın fakülte içerisinde FETÖ/PDY yapılanmasına mensup şahıslar için burs, kurban parası ve himmet yardımları topladığını bildiğini, yine fakülte içerisindeki personelin de kendisine bu doğrultuda beyanda bulunduğunu dile getirmiştir.

...

Bir diğer [T.Ö.] ise sanık ile ilgili olarak '2009-2011 Yılları arasında Bursa'da FETÖ/PDY yapılanmasına ilişkin bir yurtta kaldım. Ve iki yıl boyunca içlerinde bulundum. Ancak daha sonra kavgalı bir şekilde kendilerinden uzaklaştım. 2013 yılında Bolu'ya taşındığımda bilgilerim muhtemelen Bursa'dan Bolu'ya aktarılmış olacak ki, Bilge Sarıtaş Vural beni önceki bağlantımı bilerek buldu. Ve bir sıkıntım olursa kendisi ile paylaşabileceğimi söyledi. Daha sonra isminin Dilek olduğunu öğrendiğim bir bayanı benimle tanıştırarak artık bu bayanla iletişim kurabileceğimi söyledi. Daha sonra Bilge Sarıtaş bana toplantı ve davetlere katılmamı söyledi. Fakülte içerisinde kurban parası, burs parası ve gazete parası adı altında bir takım paralar toplamaktaydı. Bu kişi bana Dilek isimli şahısla irtibatladığı dönemde kendisinin yapının mütevellisi olduğunu söylemişti. Ben fakülte içerisinde kendisi gibi başkaca şahıs olup olmadığını sorduğumda diğer arkadaşların isimlerini sayarak onlarla bir irtibatlarının olmadığını söyledi. Ben bunu kendi adıma bir kolaylık olarak gördüm ve rahatça çalışabileceğimi düşündüm. Bilge Sarıtaş Vural'ın fakülte içerisinde çok etkin bir rolü olduğunu anladım. Bu şahsın sevdiği kişilerin daha kolay işlerde çalıştıklarını fakat kendisinden uzakta olan kişilerin daha zor şartlarda çalıştırıldıklarını anladım. Bir gün beni

odasına çağırarak kendisinin cemaatten başka kimsesinin bulunmadığını, eşinden ayrıldığını, çocuğunun ne olacağını bilmediğini, yanında yalnızca cemaatin bulunduğunu, benimde aynı durumlarla karşılaşabileceğini söyleyerek cemaate katılmamı söyledi. Fakat ben ne bu yöndeki telkinine, ne burs kurban vesair adlar altında topladığı para taleplerine karşılık vermedim. Yalnızca sınava hazırlık için kamp yapan öğrencilere kahvaltılık malzeme almamı benden istemişti. O dönemde bir miktar kahvaltılık malzemeyi kendisine temin ettim. Bunu da öğrencilerin ihtiyacını karşılamanın doğru olacağı düşüncesiyle yaptım. Bu davranışlarından dolayı ve fakülte içerisindeki etkin konumu nedeniyle Bilge Sarıtaş Vural'ın örgüt mensubu olduğunu düşünüyorum.' şeklinde açıklamada bulunmuştur.

Son olarak dinlenilen tanık [A.K.da] 'Bilge Sarıtaş Vural'ın cemaate yakın olduğunu bana işe ilk başladığımda Şule Yerlikaya bana söylemişti. O nedenle kendisinin suyuna gitmem gerektiğini iletmişti. Fakülte içerisinde bağış ve kurban adı altında para topladığını biliyorum...' şeklinde açıklamada bulunmuştur. Yine tanık [A.K.da] mahkememiz huzurunda [başvurucunun], fakülte içerisinde bağış ve kurban adı altında para topladığını bildiğini belirtmiştir.

Sanık örgütsel faaliyet çerçevesinde olmamakla birlikte para topladığına ilişkin ikrarda bulunmuştur. Bu ikrarla birlikte yukarıda adı geçen tanık ifadeleri dikkate alınmak suretiyle sanığın FETÖ/PDY yapılanması adına himmet parası topladığının sabit olduğu kanaatine varılmıştır.

...

3-Hakkında soruşturma yürütülen eski dekan [İ.D.] ile arasında yakın ilişki bulunduğu ve adı geçen yapıdan olduğu sebebiyle korunduğu iddiası ile ilgili olarak sanık savunmasında, diş hekimliği fakültesine geçtikten sonra ihale işleri ile ilgili görevlendirildiğini ve iş tanımı gereği sürekli olarak ... ile irtibat halinde olduğunu belirtmiştir.

Dinlenilen tanık beyanlarından sanık ile hakkında Konya CBS tarafından işlem yapılan eski dekan arasında samimi bir ilişki olduğu anlaşılmaktadır...

Sanığın adı geçen şahıs ile olan beşeri ilişkilerine ilişkin olarak yapılan isnat mahkememizce tanık beyanları doğrultusunda değerlendirilmiş ve sanık ile eski dekan [İ.D.] arasındaki samimi ilişkinin içeriğinin örgütsel bir dayanışma ve ortak hareket etme anlayışıyla gerçekleştiğine yönelik net bir tespit yapılmasının mümkün olamayışı nedeniyle, her ne kadar herkesin dikkatini çekecek boyuta varan samimiyet manidar bulunmuş ise de, atılı suçlamaya dayanak yapılacak nitelikte görülmemiş ve bu yöndeki iddiaya itibar edilmemiştir.

...

Mahkememizce sanık hakkındaki aleyhe beyanlar değerlendirilmiş ve tanıkların daha ziyade kanaatlerini belirten ifadelerde bulundukları anlaşılmıştır. Ancak FETÖ/PDY adlı örgütün gizliliğe son derece dikkat ettiği ve bu anlamda özel tedbirler aldığı düşünüldüğünde, bizzat o yapının içinde olmayan kişilerin kesin görgü ve bilgiye dayalı tanıklıklarının olması beklenmemelidir. Bu kapsamda sanıkların arkadaş çevreleri, bu şahıslarla olan paylaşımları AYM'nin kararında da yer aldığı şekli ile 'sosyal çevre bilgisi' sanıklara ilişkin kanaatlerin oluşmasına sebep olmaktadır. Bu nedenle tanıkların aleyhe beyanları mahkememizce hükme esas alınabilecek nitelikte kabul edilmiştir."

13. Başvurucunun istinaf istemi esastan reddedilmiştir. Hükmün temyiz edilmesi üzerine

sunulan Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığının tebliğname görüşü şöyledir:

"Tanıklar [Ş.Y.], [T.Ö.], [A.K.] ve [H.O.nun] beyanları nazara alınarak -sanığın silahlı terör örgütüne üye olma suçundan cezalandırılması yoluna gidilmiş ise de, tanıkların sanığın-örgüt adına kurban, burs ve himmet adı altında para topladığını beyan ettikleri görülmüş olup, bu eylemlerin sanığın silahlı terör örgütünün hiyerarşik yapısına -dahil olduğunu gösterir biçimde- süreklilik, çeşitlilik ve yoğunluk göstermemesi nedeniyle örgüt üyesi olarak kabul edilmesine imkan bulunmadığı ve fakat örgütün amacına hizmet eden bu eylemlerinin silahlı terör örgütüne yardım suçunu oluşturacağı gözetilmeden suç vasfında hataya düşülerek yazılı şekilde hüküm kurulması,

Yasaya aykırı, sanık ve müdafiinin temyiz itirazları bu yönden yerinde bulunduğundan hükmün CMK'nun 302/2. maddesi uyarınca BOZULMASINA karar verilmesi..."

14. Hüküm, temyiz incelemesinde onanarak kesinleşmiştir. Başvurucu, nihai karardan sonra süresinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

15. Komisyon; adil yargılanma hakkı ve suçta ve cezada kanunilik ilkesinin ihlal edildiği dışındaki iddiaların kabul edilemez olduğuna, anılan hakka ilişkin şikâyetlerin kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

II. DEĞERLENDİRME

16. Başvurucu; Mahkemenin gerekçesinde tanıkların daha ziyade kanaatlerini dile getirdiklerine ilişkin değerlendirme yapmasına karşın hakkında tanık beyanlarına dayanılarak mahkûmiyet hükmü verildiğini, karar sonucunu değiştirebilecek nitelikteki esaslı iddialarının karşılanmadığını belirterek gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

17. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde; Mahkemece yargılama sürecinde maddi gerçeğe ulaşılması amacıyla dokuz duruşma yapıldığı, ilgili duruşmalarda tüm sanık ve tanıkların dinlendiği, ortaya konan deliller ve alınan beyanlar kapsamında başvurucunun eylemlerinin atılı suçu oluşturduğu kanaatine varıldığı açıklanmıştır. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı cevabında başvuru formundaki iddialarını yinelemiştir.

18. Başvuru, adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkı yönünden incelenmiştir.

19. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

20. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkı, kişilerin hakkaniyete uygun bir şekilde yargılanmalarını sağlamayı ve bu amaca uygunluk yönünden yargılamanın denetlenmesini amaçlamaktadır. Mahkeme kararlarının, davanın temel maddi ve hukuki sorunları ile taraflarca ileri sürülen ve davanın sonucunu etkileyen iddia ve itirazlar hakkında delillerle bağ kurulmak suretiyle yeterli gerekçe içermesi zorunludur. Uyuşmazlığın hukuki ve maddi sorunlarıyla ilgisiz değerlendirmelere kararda yer verilmesi de gerekçeli karar hakkıyla bağdaşmamaktadır. Karar gerekçesinin belirtilen unsurları taşıması, yargılamanın adil yargılanma hakkı güvencelerine uygun şekilde yürütülüp yürütülmediğinin taraflarca öğrenilmesini sağladığı gibi ayrıca demokratik bir toplumda kendi adlarına verilen yargı kararlarının sebeplerini toplumun öğrenmesinin sağlanması için de gereklidir (bazı eklemeler ve farklılıklarla

birlikte bkz. Sencer Başat ve diğerleri [GK], B. No: 2013/7800, 18/6/2014, §§ 31, 34).

21. Diğer taraftan kanun yolu incelemesi yapan merciin, yargılamayı yapan mahkemeyle aynı sonuca ulaşması ve bunu aynı gerekçeyi kullanarak veya aynı atıfla kararına yansıtması, kararın gerekçelendirilmiş olması bakımından yeterli görülebilir. Bununla birlikte ilk derece mahkemesince karşılanmayan veya ancak ilk defa kanun yolu merciine ileri sürülebilecek nitelikteki esaslı iddia ve itirazların kanun yolu merciince de değerlendirilmemesi gerekçeli karar hakkının ihlaline yol açabilir (bazı eklemeler ve farklılıklarla birlikte bkz. Mehmet Yavuz [1. B.], B. No: 2013/2995, 20/2/2014, § 51).

22. Somut olayda başvurucu hakkındaki gerekçeli karar içeriği gözönüne alındığında Mahkemece temel olarak başvurucu ile aynı üniversitede görev yapan tanıklar T.Ö., H.O., Ş.Y. ve A.K.nın başvurucunun mesai arkadaşları arasında cemaatçi olarak bilindiği yönündeki beyanları ile tanık T.Ö.nün başvurucunun sohbet toplantıları düzenlediğini bildiği, örgüt adına para topladığı yönündeki beyanlarına delil olarak dayanılmıştır. Gerekçeli kararda tanık T.Ö.nün beyanlarına yer verilmiştir. T.Ö. beyanlarında 2009-2011 yılları arasında Bursa'da FETÖ/PDY yapılanmasına ilişkin bir yurtta kaldığını ve iki yıl boyunca söz konusu yapılanmanın içinde bulunduğunu ancak sonrasında bu yapıdan uzaklaştığını, 2013 yılında Bursa'dan Bolu'ya tayin olunca başvurucunun kendisini bu bağlantısı sebebiyle bulduğunu, onu Dilek isimli birisi ile irtibatlandırdığını, başvurucunun yapının mütevellisi olduğunu söylediğini, toplantı ve davetlere katılmasını istediğini belirtmiştir. Ayrıca başvurucunun örgüt adına himmet parası topladığını, bir gün kendisini odasına çağırarak cemaatten başka kimsesi olmadığını, eşinden ayrıldığını, çocuğunun ne olacağını bilmediğini, yanında yalnızca cemaatin olduğunu, kendisinin de aynı durumlarla karşılaşabileceğini söyleyerek cemaate katılmasını istediğini ifade etmiştir.

23. Başvurucunun örgüte üye olma suçundan cezalandırılmasında delil olarak kullanılan tanık T.Ö.nün beyanlarında da belirttiği sohbet toplantıları düzenleme eyleminin örgütsel alanda olduğunun kabul edilmesi için Yargıtay, katıldığı sohbetlerin örgütsel özellik taşıdığının belirlenmesini beklemektedir. Buna karşılık Mahkeme, başvurucu hakkında beyan edilen sohbet toplantıları düzenleme eyleminin örgütsel özellik taşıdığını yeterli gerekçe ile ortaya koyamamıştır.

24. Diğer yandan Mahkeme, başvurucunun fakültede FETÖ/PDY yapılanması adına himmet parası topladığının sabit olduğu kanaatine varmıştır. Ancak başvurucu, bu konuyla ilgili olarak hem kolluk birimlerince hem de Savcılık aşamasında alınan ifadelerinde ihtiyacı olan çocuklar için herhangi bir gruba aidiyetine bakmaksızın 5-10 TL para toplama gibi arkadaşlar arasında çalışmalarının olduğunu, bunu herhangi bir grup veya zümre adına yapmadığını savunmuş; bu paraları da kendisinin ihtiyaç sahiplerine ulaştırdığını, bu durumun örgüt faaliyeti kapsamında değerlendirilemeyeceğini dile getirmiştir. Buna karşılık Mahkeme, başvurucunun kabulünde olan para toplama eyleminin örgütsel özellik taşıdığını yeterli gerekçe ile ortaya koyamamıştır.

25. Gelinen noktada belirtmek gerekir ki gerekçeli kararda yer verilen tanık beyanları doğrultusunda başvurucunun fakültede çalıştığı sırada gerçekleştirdiği kabul edilen eylemlerin -Mahkemece tanıkların daha ziyade kanaatlerini dile getirir beyanlarda bulunduğunun kabulü ile birlikte- başvurucunun savunmaları karşısında neden örgütsel nitelikte bir faaliyet olarak kabul edildiğine dair herhangi bir izahat yapılmadığı gözönünde bulundurulmalıdır. Bununla birlikte söz konusu eksikliğin kanun yolu incelemesi sırasında da telafi edilmediği görülmüştür. Sonuç olarak kararda yeterli gerekçenin bulunmadığı

değerlendirilmiştir.

26. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

Selahaddin MENTEŞ bu sonuca farklı gerekçeyle katılmıştır.

27. Başvuruda gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine karar verildiğinden -kararda varılan sonuç ve uygun görülen giderime göre- adil yargılanma hakkının diğer güvencelerinin ihlal edildiğine ilişkin iddialar hakkında kabul edilebilirlik ve esas yönünden ayrıca bir incelenme yapılmasına gerek bulunmadığına karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

28. Başvurucu, ihlalin tespiti ile 100.000 TL manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

29. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

30. Öte yandan hak ihlali kararından Anayasa Mahkemesinin davanın sonucuyla ilgili olarak bir tutum sergilediği sonucu çıkarılmamalıdır. Anayasa Mahkemesince verilen hak ihlali kararı uyuşmazlığın sonuçlarından bağımsız olup davanın kabulüne, reddine ya da beraate veya mahkûmiyete karar verilmesi gerektiği anlamına gelmemektedir. Kural olarak, yargılamanın her aşamasında olduğu gibi ihlalin sonuçlarını gidermek üzere yeniden yapılacak yargılama sonunda da delillerin dava ile ilişkisini kurma ve bunları değerlendirip sonuç çıkarma yetkisi ilgili mahkemelere aittir.

31. İhlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli giderim sağlayacağı anlaşıldığından manevi tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan gerekçeli karar hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Adil yargılanma hakkının diğer güvencelerinin ihlal edildiğine ilişkin iddiaların İNCELENMESİNE GEREK OLMADIĞINA,

D. Kararın bir örneğinin gerekçeli karar hakkı ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Bolu 1. Ağır Ceza Mahkemesine (E.2017/77,

K.2017/263) GÖNDERİLMESİNE,

E. Başvurucunun tazminat taleplerinin REDDİNE,

F. 487,60 TL harç ve 30.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 30.487,60 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

G. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

H. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 2/10/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

FARKLI GEREKÇE

1. Mahkememizin sayın çoğunluğunca başvurucunun; Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine karar verilmiştir.

2. Başvurucunun suçta ve cezada kanunilik ilkesinin ihlal edildiği gerekçesiyle farklı gerekçe ile ihlal sonucuna katıldım.

3. Olay ve olgular mahkememizin gerekçeli kararında özetlenmiştir.

4. Başvurucu hakkında Bolu Ağır Ceza Mahkemesinin terör örgütü üyeliğinden açılan dava başvurucunun örgüt üyesi olduğu gerekçesiyle karara çıkmıştır. Örgüt üyeliğinden verilen mahkumiyet kararı istinaf ve temyiz aşamalarını geçerek kesinleşmiştir.

5. Yargılama esnasında iddia makamının mütalaasında başvurucu hakkında silahlı terör örgütü üye olma suçuna ilişkin her türlü şüpheden uzak, hükme esas alınabilecek yeterlilikte somut ve kati bir delil elde edilemediğinden beraatına karar verilmesini talep etmiştir. Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı tebliğ namesinde “tanık beyanları dikkate alınarak sanığın silahlı terör örgütüne üye olma suçundan cezalandırılması yoluna gidilmişse de, tanıkların sanığın örgüt adına kurban, burs ve himmet adı altında para topladığını beyan ettikleri görülmüş olup bu eylemlerin sanığın silahlı terör örgütünün hiyerarşik yapısına dahil olduğunu gösterir içinde süreklilik, çeşitlilik ve yoğunluk göstermemesi nedeniyle örgüt üyesi olarak kabul edilmesine imkan bulunmadığı refakat örgütün amacına hizmet eden bu eylemlerinin silahlı terör örgütüne yardım suçunu oluşturacağı gözetilmeden suç vasfında hataya düşülerek yazılı şekilde hüküm kurulması nedeniyle” bozma talebinde bulunmuştur.

6. Başvurucunun yargılandığı dava dosyasında iddia makamının ve Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığının suç vasfına yönelik suçun örgüt üyeliği suçunu oluşturmayacağına ilişkin mütalaaları bulunmaktadır.

7. Başvurucu, işlendiği iddia edilen tarihte suç olarak düzenlenmeyen eylemlere dayanılarak cezalandırılması ve gerekçenin yetersizliği nedeniyle suçta ve cezada kanunilik ilkesinin ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Başvuru bu kapsamda aşağıda belirteceğim gerekçelerle

suçta ve cezada kanunilik ilkesi kapsamında incelenmelidir.

8. FETÖ/PDY Fetullah Gülen tarafından kurulan, 1960'lı yıllardan itibaren faaliyette bulunan ve uzun yıllar boyunca dinî bir grup olarak nitelenen bir yapılanmadır. Bu yapılanma, süreç içinde cemaat, Gülen cemaati, Fetullah Gülen cemaati, hizmet hareketi, gönüllüler hareketi ve camia gibi isimlerle anılmıştır (Aydın Yavuz ve diğerleri [GK], B. No: 2016/22169, 20/6/2017, § 22). Anılan yapılanma özellikle kamu kurum ve kuruluşlarında örgütlenmiş, bunun yanı sıra başta eğitim ve din olmak üzere farklı sosyal, kültürel ve ekonomik alanlarda yasal faaliyetlerde bulunmuş; sivil alanda önemli bir etkinliğe ulaşmıştır. Bazen bu yasal kuruluşların içinde gizlenen, bazen de yasal yapıdan tamamen farklı şekilde konumlanan ve hareket eden, özellikle de kamusal alana yönelik faaliyetlerde bulunan illegal bir yapılanma söz konusudur (Aydın Yavuz ve diğerleri, § 26; Mustafa Baldır [2. B.], B. No: 2016/29354, 4/4/2018, § 75; Bilal Celalettin Şaşmaz [1. B.], B. No: 2019/20791, 18/10/2022, § 44; Hasan Sarıcı [GK], B. No: 2018/37695, 9/10/2024, § 26).

9. FETÖ/PDY ancak 2013 yılı sonrasında bir terör örgütü olarak nitelendirilmiş, örgütlenmesine ve faaliyetlerine ilişkin olarak bu tarihten sonra soruşturma ve kovuşturmalar yoğun olarak yürütülmüştür (adli makamlar tarafından FETÖ/PDY mensubu oldukları ve bu örgütün faaliyetleri doğrultusunda çeşitli suçlar işledikleri değerlendirilen kişiler hakkında başlatılan soruşturmalara ve yapılan yargılamalara, devletin güvenlik birimlerinin karar, açıklama ve uygulamalarına ilişkin izahat için bkz. Adnan Şen [GK], B. No: 2018/8903, 15/4/2021, §§ 13-25, 116; Bilal Celalettin Şaşmaz, § 45; Hasan Sarıcı, § 27).

10. Yargıtay, kökleri eskiye dayanmakla beraber terör ve devlet güvenliği aleyhine faaliyetleri oldukça yakın tarihlerde görünür hâle gelen FETÖ/PDY'ye üye olma suçunun oluşup oluşmadığına ilişkin değerlendirmelerinde terör örgütüne üye olma suçuna ilişkin olarak Anayasa Mahkemesinin Metin Birdal [GK], B. No: 2014/15440, 22/5/2019) kararında özetlediği önceki içtihatlarından ayrılmamıştır. Anayasa Mahkemesi Metin Birdal kararında, temel hak ve özgürlükler kapsamında kalan birtakım eylemlerin terör örgütü üyeliği suçundan mahkûmiyet kararında delil olarak değerlendirilmesi hususunu incelemiş; özellikle terör örgütü üyeliği suçunun yapısına ve bu suç bağlamında yarışan değerler arasında denge kurulmasına dair ayrıntılı açıklamalar yapmıştır (Metin Birdal, §§ 60-72).

11. Anayasa Mahkemesi yukarıda yer verilen değerlendirmeleri ilk olarak PKK terör örgütüne üye olma suçundan verilen mahkûmiyet kararı üzerine yapılan bir bireysel başvuruda ortaya koymuştur. Söz konusu incelemenin daha başında Anayasa Mahkemesi, bir kimsenin terör örgütüne üye olma suçundan mahkûm edilmesi için "Kişinin örgütün niteliğini ve amaçlarını bilmesi, örgütün bir parçası olmayı istemesi ve örgütün hayatta kalmasına, amaçlarının gerçekleştirilmesine devamlı bir irade ile katkı sağlaması gerekir." şeklinde eldeki başvurunun çözümlenmesinde de anahtar olan bazı değerlendirmeler yapmıştır. Söz konusu karar ve onu takip eden kararlarda örgüte üye olmanın "fiilî bir katılma olduğu ve dolayısıyla üyeliğin suç olarak kabul edilmesinin ve cezalandırılmasının altında yatan sebebin, terör örgütü üyesi olan kişinin aslında bu şekilde terör örgütünün toplum için arz ettiği tehlikeye bilerek ve isteyerek katkı sağlaması olduğu, kişinin örgütün hiyerarşik yapısına bilerek ve isteyerek dâhil olduğunun yeterli bir gerekçe ile ispat edilmesi gerektiğini" ifade etmiştir (Metin Birdal, §§ 62, 67; İlhami Aksu [2. B.], B. No: 2018/36918, 15/6/2022, § 32; Bilal Celalettin Şaşmaz, § 47; Hasan Sarıcı, § 29).

12. Nitekim Yargıtay da FETÖ/PDY'nin PKK gibi oldukça uzun süredir mahkemelerce ve devlet kurumlarınca terör örgütü olarak kabul edilen, toplum tarafından da öyle bilinen bir

örgüt olmadığını gözönünde bulundurmuştur. Yargıtay birçok kararında FETÖ/PDY'nin başlangıçta bir ahlak ve eğitim hareketi olarak ortaya çıktığı, "sözde meşruiyetini sivil alanda dinden, kamusal alanda ise hukuktan aldığı izlenimi vermek için yeterli güce ulaşıncaya kadar alenen kriminalize olmamaya özen göster[diği]" ve toplumun her katmanının büyük bir kesimi tarafından da böyle algılandığı tespitini yapmıştır. Gerçekten de toplumda önemli bir kesim, bu yapılanmanın illegal yönünü bilmeden sosyal ve ekonomik alanda gelişerek kurumsallaşmasına ve faaliyetlerine destek olmuştur (Mustafa Baldır, § 76; Adnan Şen, §§ 117, 118; Bilal Celalettin Şaşmaz, §§ 11-13, 19, 48; Hasan Sarıcı, § 30).

13. Dolayısıyla illegal yönünü bilerek örgüt üyesi olan kişilerle öyle olmayan sıradan kişiler arasında dikkatli bir ayrım yapmak gerekir. Fakat FETÖ/PDY yargılamalarının temelinde söz konusu ayrımı yapmanın zorluğu yatmaktadır. Bu zorluğun ilk nedeni terör yargılamalarının bizzat doğası, hükmedilen cezaların ağırlığı, birey ve toplum hayatı üzerindeki etki derecesinin yüksekliğidir. Zorluğun ikinci sebebi ise FETÖ/PDY'nin hukuk alanında bir terör örgütü olarak kabul edilmesi sürecinden kaynaklanmaktadır. Birçok durumda yargılamalara konu eylemler FETÖ/PDY'nin hukuk alanında bir terör örgütü olarak kabul edilmesinden ve üçüncü kişiler için de bilinir hâle gelmesinden önce işlenmiştir (Bilal Celalettin Şaşmaz, § 49; Hasan Sarıcı, § 31).

14. Bununla birlikte bir oluşumun terör örgütü olduğuna dair kesinleşmiş yargı kararının suçun unsurlarından biri olmadığının altını önemle çizmek gerekir. Örgütün niteliklerinin mahkemece belirlenmesi bir tespit kararıdır (Bilal Celalettin Şaşmaz, § 14). Aksinin kabulü, hakkında kesinleşmiş yargı kararı bulunmayan terör örgütlerinin eylemlerinin unsur yokluğu nedeniyle cezalandırılamaması sonucunu doğurur. Yukarıda alıntılanan Yargıtay içtihatlarının da gösterdiği gibi bir oluşumun terör örgütü olarak tespitine dair kesinleşmiş yargı kararının bu suç özelinde en önemli fonksiyonu, terör örgütüne hukuki varlık kazandırması ve bu bağlamda yapının bir terör örgütü olduğunu bilinebilecek hâle getirmesidir. Dolayısıyla henüz terör örgütü olduğuna dair yargı kararlarının bulunmadığı, dolayısıyla herkesçe bir terör örgütü olarak bilinebilir hâle gelmediği sırada bir örgüt ile irtibatlı ve iltisaklı olan kişilerin kasıtlarının ortaya konulması oldukça önemlidir (Ahmet Aslan [1. B.], B. No: 2021/23949, 6/10/2022, §§ 50-51; Bilal Celalettin Şaşmaz, § 50; Hasan Sarıcı, § 32).

15. O hâlde bir kimsenin FETÖ/PDY'ye üye olma suçundan cezalandırılabilmesi için örgütün niteliğini ve amaçlarını bildiği, örgütün bir parçası olmayı istediği ve örgütün hayatta kalmasına, amaçlarının gerçekleştirilmesine devamlı bir irade ile katkı sağladığının gösterilmesi gerekir. Bu gerekliliğin bir sonucu olarak Yargıtay -terör örgütüne üye olma veya yardım etme suçlarının doğrudan kasıt ve özel saikle işlenebilen suçlar olduğu da gözetildiğinde- FETÖ/PDY'nin gerçek yüzünü ortaya koyan operasyonlara başlandığı, bu yapının kamu ve medya tarafından tartışılır hâle geldiği, üst düzey hükûmet yetkilileri ve kamu görevlileri tarafından yapılan açıklamalarda paralel yapı veya terör örgütü olduğuna ilişkin tespitler ve uyarıların yapıldığı, Millî Güvenlik Kurulu tarafından da aynı değerlendirmelerin paylaşıldığı süreçten önce icra edilen faaliyetlerin nitelik, içerik ve mahiyeti itibarıyla terör örgütünün amacına hizmet ettiği ve sanıklarca da bunun bilindiği somut delil ve olgularla ortaya konulmadıkça örgütsel faaliyet kapsamında kabul edilemeyeceğini, kişilerin hukuki durumlarının kusurluluk ve hata bağlamında değerlendirilmesinde zaruret bulunduğunu ifade etmiştir. Başka bir deyişle Yargıtay, bir kişinin söz konusu örgüte üye olma suçundan cezalandırılması için sempati ve iltisak boyutunu aşarak terör örgütü niteliğini ve amaçlarını bilerek örgüt üyesi olduğunu ispat

etmeye yeterli delillere dayanılmasını şart koşmaktadır (Bilal Celalettin Şaşmaz, §§ 11-19, 51; Hasan Sarıcı, § 33).

16. Bu sebeple Yargıtay FETÖ/PDY davalarında da örgüte sadece sempati duymayı ya da örgütün amaçlarını, değerlerini, ideolojisini benimsemek, buna ilişkin yayınları okumak, bulundurmak, örgüt liderine saygı duymak gibi eylemleri terör örgütüne üye olma suçundan mahkûmiyet için yeterli görmemektedir. Yargıtay'a göre FETÖ/PDY üyesinin örgüte bilerek ve isteyerek katılması, katıldığı örgütün niteliğini ve amaçlarını bilmesi, terör örgütünün bir parçası olmayı istemesi, örgüte katılma iradesinin devamlılık arz etmesi, saikinin suç işlemek olması şartı aranmalıdır (Yargıtay kararı için bkz. Bilal Celalettin Şaşmaz, § 13).

17. Yukarıdaki değerlendirmelerden hareket eden ve FETÖ/PDY'nin güvenlik güçlerince önemli ölçüde çözümlenen hiyerarşik yapılanmasını gözeten Yargıtay; üst düzeyde bulunan örgüt mensuplarının örgütün niteliklerini, amaç ve yöntemlerini bildiğinin, suç işlemek saiki ile hareket ettiğinin, ayrıca örgüte katılma iradesinin devamlılık arz ettiğinin kabul edilmesi gerektiği sonucuna varmıştır. Yargıtay, FETÖ/PDY'nin oldukça uzun süre yasal zeminde faaliyet göstermesi ve nihai amacını gizli tutması nedeniyle özellikle sözde meşruiyet vitrini olarak kullanılan katlarıyla irtibatlı olduğu tespit edilen kişilerin örgütün nihai amacını bildiğinin ortaya konması gerektiğini kabul etmiştir (Bilal Celalettin Şaşmaz, §§ 11-13, 19; Hasan Sarıcı, § 35; ayrıca bkz. Adnan Şen, § 114).

18. Yargı makamlarının değerlendirmelerinden çıkan sonuca göre FETÖ/PDY'nin daha alt katlarıyla irtibatlı olduğu tespit eden kişilerin -örgütün nihai amacını bildikleri ortaya konmadığı müddetçe- örgüte bir ahlak ve eğitim hareketi, gönüllüler hareketi, dinî bir cemaat olduğu zannı ile sempati duydukları, örgütle irtibat ve iltisaklı oldukları kabul edilmektedir. Terör örgütüne üye olma suçuna bağlanan ağır cezai yaptırımlar gözetildiğinde -örgütün nihai amacının herkesçe bilindiğinin kabul edilebileceği kesin bir tarih vermek yoluna gidilmemiş olmakla birlikte- örgütün nihai amacının herkesçe bilinir hâle geldiği olaylardan önce yasal zeminde faaliyet gösteren bir sivil toplum örgütüne bağlı olduğu düşüncesi ile hareket ederek hataya düşenler ile FETÖ/PDY'nin amaç ve yöntemlerini bilen örgüt mensuplarının birbirlerinden dikkatli şekilde ayrılması yoluna gidilmiştir (Bilal Celalettin Şaşmaz, § 54; Hasan Sarıcı, § 36).

19. Somut olayda başvurucu hakkındaki gerekçeli karar içeriği gözönüne alındığında Mahkemece temel olarak başvurucu ile aynı üniversitede görev yapan tanıklar T.Ö., H.O., Ş.Y. ve A.K.nın başvurucunun mesai arkadaşları arasında cemaatçi olarak bilindiği yönündeki beyanları ile tanık T.Ö.nün başvurucunun sohbet toplantıları düzenlediğini bildiği, örgüt adına para topladığı yönündeki beyanlarına delil olarak dayanılmıştır. Gerekçeli kararda tanık T.Ö.nün beyanlarına yer verilmiştir. T.Ö beyanlarında 2009-2011 yılları arasında Bursa'da FETÖ/PDY yapılanmasına ilişkin bir yurtta kaldığını ve iki yıl boyunca söz konusu yapılanmanın içinde bulunduğunu ancak sonrasında bu yapıdan uzaklaştığını, 2013 yılında Bursa'dan Bolu'ya tayin olunca başvurucunun kendisini bu bağlantısı sebebiyle bulduğunu, onu Dilek isimli birisi ile irtibatlandırdığını, başvurucunun yapının mütevellisi olduğunu söylediğini, toplantı ve davetlere katılmasını istediğini belirtmiştir. Ayrıca başvurucunun örgüt adına himmet parası topladığını, bir gün kendisini odasına çağırarak cemaatten başka kimsesi olmadığını, eşinden ayrıldığını, çocuğunun ne olacağını bilmediğini, yanında yalnızca cemaatin olduğunu, kendisinin de aynı durumlarla karşılaşabileceğini söyleyerek cemaate katılmasını istediğini ifade etmiştir.

20. Başvurucunun örgüte üye olma suçundan cezalandırılmasında delil olarak kullanılan

tanık T.Ö.nün beyanlarında da belirttiği sohbet toplantıları düzenleme eyleminin örgütsel alanda olduğunun kabul edilmesi için Yargıtay, katıldığı sohbetlerin örgütsel özellik taşıdığının belirlenmesini beklemektedir (Bilal Celalettin Şaşmaz, § 20).

21. Diğer yandan Mahkeme, başvurucunun fakültede FETÖ/PDY yapılanması adına himmet parası topladığının sabit olduğu kanaatine varmıştır ancak başvurucu, bu konuyla ilgili olarak hem kolluk birimlerince hem de Savcılık aşamasında alınan ifadelerinde ihtiyacı olan çocuklar için herhangi bir gruba aidiyetine bakmaksızın 5-10 TL para toplama gibi arkadaşlar arasında çalışmalarının olduğunu, bunu herhangi bir grup veya zümre adına yapmadığını savunmuş; bu paraları da kendisinin ihtiyaç sahiplerine ulaştırdığını, bu durumun örgüt faaliyeti kapsamında değerlendirilemeyeceğini dile getirmiştir. Buna karşılık Mahkeme, başvurucunun kabulünde olan para toplama eyleminin örgütsel özellik taşıdığını belirlemede başarılı olamamıştır.

22. Mahkeme, tanıkların başvurucu hakkında daha ziyade kanaatlerini belirten anlatımlarda bulundukları tespitini yapmakla birlikte FETÖ/PDY'nin gizliliğe son derece dikkat ettiği ve bu anlamda özel tedbirler aldığı düşünüldüğünde bizzat o yapının içinde olmayan kişilerin kesin görgü ve bilgiye dayalı tanıklıklarının olmasının beklenemeyeceğini, başvurucunun arkadaşlarının sosyal çevre kapsamında olan aleyhe beyanlarının hükme esas alınabilecek nitelikte olduğunu kabul etmiştir.

23. Gelinen noktada belirtmek gerekir ki gerekçeli kararda yer verilen tanık beyanları doğrultusunda başvurucunun fakültede çalıştığı sırada gerçekleştirdiği kabul edilen eylemlerin mahiyeti ve başvurucunun savunmaları karşısında -Mahkemece tanıkların daha ziyade kanaatlerini dile getirir beyanlarda bulunduğunun kabulü ile birlikte- Mahkemenin varsayıma dayalı bir kabulden hareket ederek başvurucunun örgüt adına toplantılar düzenlediği ve örgüt adına para topladığı, bu bağlamda FETÖ/PDY ile örgütsel ilişki kurduğuna dair sonuca ulaştığı anlaşılmıştır. Bu nedenle Mahkeme, başvurucunun bir terör örgütüne üye olma bilinciyle hareket ettiğini somut olayın koşullarında ortaya koymakta başarılı olamamıştır.

24. Böylelikle FETÖ/PDY'ye üye olma suçundan cezalandırılan başvurucunun gerekçeli kararda belirtilmeyen tarihlerde örgüt adına toplantılar düzenleme ve örgüt adına para toplama şeklinde mahkûmiyetinde delil olarak kullanılan fiillerinin kendisini cezai yönden sorumluluk altına sokacağını makul olarak öngörebileceği ilk derece mahkemesince somut olayda gösterilememiştir. Savcılık ve Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı terör örgütü üyeliği suçunun oluşmayacağı konusunda da mütalaa hazırlayarak tespitlerde bulunmuşlardır. Sonuç olarak başvurucunun böylelikle terör örgütüne üye olma suçundan mahkûm edilmesi anılan suçun başvurucunun aleyhine öngörülemez biçimde genişletici bir yoruma tabi tutulmasıyla mümkün olmuştur. Ortaya çıkan bu sonuç Anayasa’nın 38. maddesinin birinci fıkrası ile bağdaşmamaktadır.

25. Açıklanan gerekçelerle Anayasa’nın 38. maddesinde güvence altına alınan suçta ve cezada kanunilik ilkesinin ihlal edildiğine karar vermek gerektiği düşüncesiyle farklı gerekçe ile ihlal sonucuna katılmaktayım.

Üye Selahaddin MENTEŞ

MUSTAFA YARAR VE TUĞBA YARAR

B. No: 2021/55398 | Karar tarihi: 02.10.2025

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/55398

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

MUSTAFA YARAR VE TUĞBA YARAR BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2021/55398)

Karar Tarihi: 2/10/2025

R.G. Tarih ve Sayı: 16/3/2026 - 33198

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ İrfan FİDAN Yılmaz AKÇİL

Raportör : Eren Can BENAKAY

Başvurucular : 1. Mustafa YARAR 2. Tuğba YARAR

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, ölüm olayına ilişkin olarak idarenin kusuru olduğu gerekçesiyle açılan tam yargı davasında davanın sonucuna etkili iddiaların kararda karşılanmaması nedeniyle gerekçeli karar hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucu Tuğba Yarar doğumun başladığına dair belirtiler üzerine 24/9/2016 tarihinde Çukurova Üniversitesi Balcalı Hastanesine başvurmuştur. 25/9/2016 tarihinde başvurucuya normal doğum için suni sancı verilmeye başlanmıştır. Ertesi gün de doğumun gerçekleşmemesi ve bebeğin kalp ritminin bozulması üzerine başvurucu acilen sezaryen ameliyatına alınmıştır. 26/9/2016 tarihinde saat 20.30 civarında doğan bebek mekonyum aspirasyon sendromu ve pulmoner hemoraji tanılarıyla yenidoğan yoğun bakım ünitesine alınmıştır. Anne karnında kendi dışkısını yediği belirtilen bebek tüm müdahalelere rağmen aynı gün saat 22.00 sıralarında vefat etmiştir.

3. Olaya ilişkin olarak Adana Adli Tıp Grubu Başkanlığı tarafından 24/11/2016 tarihli otopsi raporu düzenlenmiştir. Raporda, bebeğin mekonyum ile boyalı olarak dünyaya geldiği, aspire ve entübe edilerek yoğun bakım servisine yatırıldığı ifade edilmiştir. Bebeğin ölümünün mekonyum aspirasyonları ve komplikasyonları sonucunda meydana geldiği

kanaatine varılmıştır.

4. Başvurucular 30/8/2017 tarihinde bebeğin ölümünde idarenin sorumluluğu olduğundan bahisle maddi ve manevi zararlarının karşılanması talebiyle Çukurova Üniversitesi Rektörlüğüne (İdare) başvurmuştur. İdarece başvurunun zımnen reddedilmesi üzerine başvurucular 23/11/2017 tarihinde tam yargı davası açmıştır.

5. Adana 3. İdare Mahkemesi (Mahkeme) 11/7/2018 tarihinde davayı reddetmiştir. Kararda, Adana Cumhuriyet Başsavcılığının 2016/62615 soruşturma numaralı dosyasında yer alan Adli Tıp Kurumu Grup Başkanlığı 1. Adli Tıp İhtisas Kurulunun (ATK) 27/7/2017 tarihli raporunda yer alan tespitlere yer vermiştir. Raporda, normal doğumda ilerleme olmadığı ve deselerasyonların tekrarlaması nedeniyle alınan sezaryen kararının uygun olduğu belirtilmiştir. Doğum sonrasında çocuk hekimlerince hemen bebeğe gerekli müdahalenin ve sonrasında gelişen arreste yönelik canlandırma işlemlerinin yapıldığı ifade edilmiştir. Yapılan tüm işlemlerin tıp kurallarına uygun olduğu, bebeğin doğum öncesi travay takibini ve doğum sonrası müdahalelerini yapan hekimlere atfı kabil kusur bulunmadığı kanaatine varılmıştır. Mahkeme, bu tespitler karşısında idarenin ağır hizmet kusurunun varlığından bahsedilmesine olanak bulunmadığını belirterek söz konusu olaydan dolayı davalı İdarenin davacıların uğradığını iddia ettiği maddi ve manevi zararların tazmini ile sorumlu tutulabilmesine hukuken olanak bulunmadığı sonucuna varmıştır.

6. Başvurucular, karara karşı 4/10/2018 tarihinde istinaf kanun yoluna başvurmuştur. Dilekçede, hükme esas alınan bilirkişi raporunun kendilerine tebliğ edilmediğini, Adana Adli Tıp Grubu Başkanlığının 24/11/2016 tarihli raporu ile ATK'nın 27/7/2017 tarihli raporu arasında çelişkiler olduğunu, bu çelişkiler giderilerek karar verilmesi gerektiğini ifade etmiştir.

7. Adana Bölge İdare Mahkemesi 2. İdari Dava Dairesince (Bölge İdare Mahkemesi) 16/9/2021 tarihinde istinaf başvurusu kesin olarak reddedilmiştir. Kararda, mahkeme kararının dayandığı gerekçenin usul ve kanuna uygun olduğu, kaldırılmasını gerektiren bir neden bulunmadığı ifade edilmiştir.

8. Nihai karar başvuruculara 27/10/2021 tarihinde tebliğ edildikten sonra başvurucular 15/11/2021 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

9. Öte yandan başvurucular, Çukurova Üniversitesi Tıp Fakültesi Kadın Hastalıkları ve Doğum Ana Bilim Dalında çalışan öğretim üyesi ve araştırma görevlilerinden şikâyetçi olmuştur. İdarenin 9/10/2018 tarihinde men-i muhakeme kararı vermesi üzerine başvurucular 28/3/2019 tarihinde karara itiraz etmiştir.

10. Danıştay Birinci Dairesince 18/4/2019 tarihinde men-i muhakeme kararının bozulmasına karar verilmiştir. Kararda, ATK'nın 27/7/2017 tarihli raporundaki tespitler ile ulaşılan sonucun uyumlu olmadığı, bu nedenle öncelikle şikâyetçilerin ifadelerinin alınması gerektiği ifade edilmiş; Çukurova Üniversitesi dışında başka bir üniversiteden şikâyetçinin takibinde, tedavisinde ve sezaryen ameliyatında hekim veya uygulama hatası olup olmadığı, dikkatsiz veya acemice davranılıp davranılmadığı hususlarını ayrıntılı olarak açıklayan bilirkişi raporu temin edilmesi gerektiği değerlendirilmiştir. Bu durumda eksik inceleme sonucu oluşturulan soruşturma raporuna dayanılarak şüpheliler hakkında verilen men-î muhakeme kararının bozulması gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

II. DEĞERLENDİRME

11. Başvurucular; ATK raporu ile Adana Adli Tıp Grubu Başkanlığının raporu arasında çelişki olduğunu, Danıştay kararında da ATK raporunda çelişkiler olduğunun tespit edildiğini ifade etmiştir. Bu çelişkiler giderilmeden karar verilmesi nedeniyle gerekçeli karar hakkının, hükme esas alınan ATK raporunun kendilerine tebliğ edilmemesi ve rapora karşı iddialarını ileri sürememeleri nedeniyle silahların eşitliği ve çelişmeli yargılanma ilkelerinin ihlal edildiğini iddia etmiştir.

12. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde, başvuruya ilişkin olarak ilgili Çukurova Üniversitesi Rektörlüğünden temin edilen görüş ve ilgili belgelerin başvurucuların şikâyetlerine dair yapılacak incelemede dikkate alınmak üzere ekte gönderildiği, başvurucuların temel hak ve hürriyetlerinin ihlal edilip edilmediği konusunda yapılacak incelemede Anayasa ve ilgili mevzuat hükümleri ile somut olayın kendine özgü koşullarının da dikkate alınması gerektiği ifade edilmiştir. Başvurucular, Bakanlığın görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

13. Başvuru, gerekçeli karar hakkı kapsamında incelenmiştir.

14. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

15. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkı, kişilerin hakkaniyete uygun bir şekilde yargılanmalarını sağlamayı ve buna uygunluk yönünden yargılamanın denetlenmesini amaçlamaktadır. Mahkeme kararlarının davanın temel maddi ve hukuki sorunları ile taraflarca ileri sürülen ve davanın sonucunu etkileyen iddia ve itirazlar hakkında delillerle bağ kurulmak suretiyle yeterli gerekçe içermesi zorunludur. Uyuşmazlığın hukuki ve maddi sorunlarıyla ilgisiz değerlendirmelere kararda yer verilmesi de gerekçeli karar hakkıyla bağdaşmaz. Karar gerekçesinin belirtilen unsurları taşıması, yargılamanın adil yargılanma hakkı güvencelerine uygun şekilde yürütülüp yürütülmediğinin taraflarca öğrenilmesini sağladığı gibi ayrıca demokratik bir toplumda kendi adlarına verilen yargı kararlarının sebeplerini toplumun öğrenmesi için de gereklidir (bazı eklemeler ve farklılıklarla birlikte bkz. Sencer Başat ve diğerleri [GK], B. No: 2013/7800, 18/6/2014, §§ 31, 34).

16. Diğer taraftan kanun yolu incelemesi yapan mercinin yargılamayı yapan mahkemeyle aynı sonuca ulaşması ve bunu aynı gerekçeyi kullanarak veya aynı atıfla kararına yansıtması kararın gerekçelendirilmiş olması bakımından yeterli görülebilir. Bununla birlikte ilk derece mahkemesince karşılanmayan veya ancak ilk defa kanun yolu merciinde ileri sürülebilecek nitelikteki esaslı iddia ve itirazların kanun yolu merciince de değerlendirilmemesi gerekçeli karar hakkının ihlaline yol açabilir (bazı eklemeler ve farklılıklarla birlikte bkz. Mehmet Yavuz [1. B.], B. No: 2013/2995, 20/2/2014, § 51).

17. Söz konusu uyuşmazlıkta Mahkemenin temel dayanak noktası ATK tarafından düzenlenen raporda yer alan tespitlerdir. Mahkeme, yaşanan ölüm olayında İdarenin herhangi bir kusuru olmadığının ATK tarafından tespit edildiğini belirtmiştir. Ancak ATK raporu ile Adana Adli Tıp Grubu Başkanlığı tarafından düzenlenen raporlar arasında çelişkiler mevcuttur. Mahkeme söz konusu çelişkilerin neden kaynaklandığını belirtmediği gibi çelişkiyi giderecek bir araştırma da yapmamıştır. Yalnızca ATK raporunda yer alan tespitlere yer vermiş, raporda belirtilen sonucu kabul ederek davayı reddetmiştir. Nitekim mahkeme kararından sonra Danıştay, ATK raporunda çelişkiler olduğunu tespit etmiştir. Başka bir deyişle ATK raporunun çelişkili olması nedeniyle hükme esas alınamayacağı

Danıştay tarafından da ortaya konulmuştur.

18. Öte yandan başvurucular Mahkemenin kararına dayanak teşkil eden ve başvuruya konu uyuşmazlığın esasına yönelik tespitler içeren ATK raporundan kararla haberdar olmuştur. Yani başvuruculara ATK raporunu incelemeleri, yorumda ve itirazda bulunabilmeleri için pratik ve etkin bir imkânın sunulmadığı açıktır. Mahkeme tarafından ATK raporunun neden tebliğ edilmediği kararda belirtilmemiştir. Başvurucular söz konusu hususu istinaf aşamasında dile getirmesine karşın Bölge İdare Mahkemesi bu konuda da değerlendirme yapmamıştır.

19. Kural olarak mahkeme kararlarında esasa ilişkin hususlarda yeterli gerekçe bulunması hâlinde kanun yolu merciince bu karara atıf yapılarak değerlendirme yapılması makul görülebilir. Mahkeme kararlarında gerekçe bulunmadığı hâllerde ise kişilerin ileri sürdüğü esaslı itirazların kanun yolu mercii tarafından gerekçeli şekilde karşılanması gerekir. Somut olayda mahkeme kararının yukarıda belirtilen bağlamda bir gerekçe içermediği, Bölge İdare Mahkemesi tarafından ise bu karara atıfla herhangi bir değerlendirme yapılmadığı anlaşılmıştır.

20. Sonuç olarak ATK raporunda çelişkiden uzak olarak olayın değerlendirildiği hususunun mahkeme gerekçelerinde yer almadığı görülmüştür. Söz konusu rapor başvuruculara tebliğ edilmediği gibi mahkemelerce ölüm olayındaki kusur oranı her türlü şüpheden uzak olarak ortaya konulmamıştır. Diğer bir ifadeyle olayda başvuruculların İdarenin sorumluluğuna ilişkin iddiaları yeterli şekilde açıklığa kavuşturulmamıştır. Bu nedenle yargılama süreci bir bütün olarak değerlendirildiğinde başvuruculların gerekçeli karar hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

21. Gerekçeli karar hakkı yönünden ulaşılan sonuç gözetildiğinde başvuruculların silahların eşitliği ve çelişmeli yargılanma ilkelerinin ihlal edildiği iddiasının ayrıca incelenmesine gerek olmadığına karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

22. Başvurucular; ihlalin tespiti, yeniden yargılama yapılması ve her biri için 50.000 TL manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

23. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

24. Öte yandan hak ihlali kararından Anayasa Mahkemesinin davanın neticesiyle ilgili bir tutum sergilediği sonucu çıkarılmamalıdır. Anayasa Mahkemesince verilen hak ihlali kararı uyuşmazlığın sonuçlarından bağımsız olup davanın kabulüne, reddine ya da beraate veya mahkûmiyete karar verilmesi gerektiği anlamına gelmemektedir. Kural olarak yargılamanın her aşamasında olduğu gibi ihlalin sonuçlarını gidermek üzere yeniden yapılacak yargılama sonunda da delillerin dava ile ilişkisini kurma ve bunları değerlendirip sonuç çıkarma yetkisi

ilgili mahkemelere aittir.

25. İhlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli bir giderim sağlayacağı anlaşıldığından tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Diğer ihlal iddiasının İNCELENMESİNE GEREK OLMADIĞINA,

D. Kararın bir örneğinin belirtilen ihlalin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Adana 3. İdare Mahkemesine (E.2017/1112, K.2018/745) GÖNDERİLMESİNE,

E. Başvuruculara tazminat taleplerinin REDDİNE,

F. 487,60 TL harç tutarından oluşan yargılama giderinin başvuruculara ÖDENMESİNE,

G. Ödemenin kararın tebliğini takiben başvuruculara Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

H. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 2/10/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

İHSAN KAYA

B. No: 2021/55782 | Karar tarihi: 02.10.2025

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/55782

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

İHSAN KAYA BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2021/55782)

Karar Tarihi: 2/10/2025

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ İrfan FİDAN Yılmaz AKÇİL

Raportör : Rıdvan DEMİR

Başvurucu : İhsan KAYA

Vekili : Av. Gulan Çağın KALELİ KOÇER

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru; toplantı ve gösteri yürüyüşü sonrasında yakalanıp gözaltına alınan şüphelinin fiziksel saldırıya uğraması ve bu olay hakkında etkili bir ceza soruşturması yürütülmemesi nedeniyle kötü muamele yasağının, hukuka aykırı bir şekilde gözaltına alınması sebebiyle de kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

2. Başvurucu, terör örgütü propagandası yapma suçunu işlediğinden bahisle 21/3/2021 tarihinde gözaltında tutulmuş, ifadesinin alınması sonrasında serbest bırakılmıştır. Başvurucu hakkında gözaltına alınırken veya gözaltından sonra serbest bırakılırken herhangi bir adli muayene raporu tanzim edilmemiştir. Başvurucunun 21/3/2021 tarihinde serbest bırakıldıktan sonra başvurduğu özel bir hastanede kendisi hakkında düzenlenen adli muayene raporunda, gözün yanında 2 cm'lik ekimoz, sağ frontalde (başın üst kısmı) ekimoz, boyun ortada ekimoz, sol kolda ekimoz, sol el bileğinde ekimoz şeklinde tespitlere yer verilmiştir.

3. Başvurucu 14/4/2021 tarihinde, gözaltına alınırken ve gözaltında tutulurken uğradığını iddia ettiği kötü muameleler nedeniyle Diyarbakır Cumhuriyet Başsavcılığına (Başsavcılık) suç duyurusunda bulunmuştur. İddiasına göre başvurucu %78 engellidir. Kendisine psikoz

teşhisi konulmuştur ve kendi kendine konuşup güldüğü yönünde raporu vardır. Başvurucu 21/3/2021 tarihinde Diyarbakır'da düzenlenen nevruz etkinlikleri sonrasında dağılmaya başladıklarını, bu esnada kalabalık bir grubun önden yürüdüğünü, polis memurlarının kendisini yakaladığını ve bir otobüse bindirdiğini, otobüste polislerin hasta bir kadına kötü davranmasına itiraz ettiği için kendisine yumruk atıldığını, götürüldüğü polis merkezinde polis memurlarının kendisini darbetmeye devam ettiğini, raporu olduğunu söylemesine rağmen başını duvara vurduklarını belirtmiştir. Başvurucu; şikâyet dilekçesinde şüphelilerin kimliklerinin tespit edilmesini, tanık olarak bildirdiği üç kişinin dinlenilmesini, polis merkezinde kendisini muayene eden doktorun tespit edilerek soruşturmaya dâhil edilmesini istemiştir.

4. Olaya ilişkin olarak düzenlenen kolluk tutanaklarında; başvurucunun katıldığı nevruz etkinliğinde bölücü terör örgütü ve örgüt lideri lehine sloganlar atıldığı, slogan attığı belirlenen 81 kişinin terör örgütü propagandası yapma suçu kapsamında gözaltına alındığı, başvurucunun polis merkezinde kendisine zarar vermeye çalıştığı, başını metal saclara ve yere vurduğu, kendisine zarar vermesini engellemeye çalışmaları esnasında polis memurlarına direndiği, bu kapsamda hakkında görevi yaptırmamak için direnme suçu kapsamında da işlem yapıldığı, engelli raporu olduğunun anlaşılması üzerine ifadesinin alınarak serbest bırakıldığı bilgilerine yer verilmiştir. Başvurucu hakkında görevi yaptırmamak için direnme suçu kapsamında yapılan işlemlerin sadece gözaltı işlemi olduğu Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi (UYAP) üzerinden yapılan inceleme neticesinde anlaşılmıştır.

5. Başvurucunun suç duyurusu üzerine Başsavcılık, kolluk birimlerinden gerekli tahkikatın yapılmasını istemiştir. Kolluk birimlerinin gönderdiği tahkikat evrakı sonrasında Başsavcılık, zor kullanma yetkisinin sınırlarının aşılarak başvurucunun darbedildiğine ilişkin yeterli delil bulunmadığını belirtmiş ve kovuşturmaya yer olmadığına karar vermiştir.

6. Başvurucunun karara yaptığı itiraz Sulh Ceza Hâkimliği tarafından reddedilmiştir.

7. Sulh Ceza Hâkimliği kararı 8/9/2021 tarihinde başvurucuya tebliğ edilmiş, başvurucu 8/10/2021 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

8. UYAP kayıtları üzerinde yapılan incelemede, başvurucu hakkında ne terör örgütü propagandası yapmak ne de görevi yaptırmamak için direnme suçları kapsamında kovuşturma başlamadığı tespit edilmiştir.

9. Komisyon başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

II. DEĞERLENDİRME

A. Kötü Muamele Yasağının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

10. Başvurucu; gözaltına alınırken ve gözaltındayken kolluk görevlilerinin fiziksel şiddetine maruz kaldığını, polis merkezinde yüzü duvara dönük ve elleri arkadan plastik kelepçeyle bağlı olduğu hâlde tekme atıldığını, engelli olduğunu belirtmesine rağmen kafasının duvara vurulduğunu ve darbedildiğini, Başsavcılığın kendisine kötü muamelede bulunan polis memurları hakkında yürüttüğü ceza soruşturmasında özensiz davrandığını, şüphelileri tespit etmediğini, tanıkları dinlemediğini belirterek kötü muamele yasağının ihlal edildiğini belirtmiştir. Adalet Bakanlığı görüşünde, başvuruya konu olayın yerleşik içtihatlar doğrultusunda karara bağlanması gerektiğini belirtilmiştir.

11. Başvuru, Anayasa’nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasında güvence altına alınan kötü muamele yasağı kapsamında incelenmiştir.

12. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

13. İnsan onurunun korunması amacıyla Anayasa’nın 17. maddesinin ilk fıkrasında maddi ve manevi varlığın korunması ve geliştirilmesi hakkı güvence altına alınmış; aynı maddenin üçüncü fıkrasıyla da kişilere işkence ve eziyet yapılması, kişilerin insan haysiyetiyle bağdaşmayan bir cezaya veya muameleye tabi tutulması yasaklanmıştır. Bu yasak için herhangi bir istisnanın kabul edilmemesi ve Anayasa’nın 15. maddesinde savaş, seferberlik hâlleri veya olağanüstü hâllerde de maddi ve manevi varlığının bütünlüğüne dokunulamayacağının ifade edilmesi yasağın mutlak niteliğini ortaya koymaktadır. Bununla birlikte yasak, tüm kötü muamele durumlarını kapsamaz. Bir muamelenin Anayasa’nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasının kapsamına girebilmesi asgari bir ağırlık derecesine (ciddiyet seviyesine) ulaşmasına bağlıdır. Asgari ağırlık derecesine ulaşılıp ulaşılmadığı görecelidir ve somut olayın koşullarının değerlendirilmesiyle belirlenir. Yapılacak değerlendirmede muamelenin süresi, fiziksel ve ruhsal etkileri ile mağdurun cinsiyeti, yaşı ve sağlık durumu gibi etkenler önem taşır. Bu etkenlere ardındaki kasıt veya saik ile birlikte muamelenin amacı da eklenebilir. Ayrıca gerilimin ve duyguların yükseldiği atmosfer gibi muamelenin yapıldığı bağlam da dikkate alınması gereken diğer bir etkendir (Cezmi Demir ve diğerleri [1. B.], B. No: 2013/293, 17/7/2014, §§ 80, 83; Ali Rıza Özer ve diğerleri [GK], B. No: 2013/3924, 6/1/2015, §§ 72, 74, 75).

14. Güç kullanmaya yetkili kamu görevlilerinin, tutumu nedeniyle kendisine karşı güç kullanılması kesin olarak gerekli olmayan bir kişiye karşı fiziksel güce başvurmaları -kişi üzerindeki etkisi ne olursa olsun- ilke olarak Anayasa’nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasını ihlal eder. Kesin gerekli olduğu hâllerde de güç, aşırıya kaçmadan kullanılmalı ve kişinin tutumuyla orantılı olmalıdır (Ali Rıza Özer ve diğerleri, § 81).

15. Anayasa’nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasıyla yasaklanan muamelelerin varlığına ilişkin iddialar, uygun delillerle desteklenmelidir. Bu delillerin değerlendirilmesinde ise sözü edilen delillerin iddiayı makul şüphenin ötesinde ispat edip etmediği gözetilmelidir. Bununla birlikte yeterince ciddi, açık ve tutarlı emareler ya da aksi ispat edilemeyen birtakım karineler de iddianın ispatı için yeterli kanıt teşkil edebilir (bazı değişikliklerle birlikte bkz. Cezmi Demir ve diğerleri, § 95; Ali Rıza Özer ve diğerleri, § 83).

16. Kişinin gözaltı veya tutukluluk gibi devletin kontrolü altında bulunduğu sırada yaralanması hâlinde yetkili makamlar, bu olaya ilişkin tatmin edici ve inandırıcı bir açıklama getirmekle yükümlüdür (S.D. [1. B.], B. No: 2013/3017, 16/12/2015, §§ 89, 90; Cengiz Kahraman ve Kenan Özyürek [1. B.], B. No: 2013/8137, 20/4/2016, § 95) zira bu tür olayların gerçekleşme koşullarına ilişkin bilgiler çoğunlukla yetkili makamların erişimindedir (Ferit Kurt ve diğerleri [2. B.], B. No: 2018/9957, 8/6/2021, § 74).

17. Anayasa’nın 17. maddesi -“Devletin temel amaç ve görevleri” başlıklı 5. maddedeki genel yükümlülükle birlikte yorumlandığında- bireyin bir devlet görevlisinin hukuka aykırı ve Anayasa’nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasını ihlal eden bir muamelesine uğradığına ilişkin savunulabilir iddiası hakkında etkili bir soruşturma yürütülmesini gerektirir. Kötü muamelenin kasten yapıldığının ileri sürüldüğü durumlarda iddia hakkında ivedilikle bir ceza soruşturması başlatılmalıdır. Şikâyet olmadığında bile kişiye kötü muamelede

bulunulduğuna ilişkin yeterince açık belirtiler varsa konuyla ilgili bir ceza soruşturması açılmalıdır. Ceza soruşturmasının Anayasa'nın 17. maddesinin gerektirdiği şekilde etkili olduğunun kabul edilebilmesi için soruşturmayı yürüten kişiler olaya karışan kişilerden bağımsız olmalı, soruşturmada olayı aydınlatabilecek ve sorumluların belirlenmesini sağlayabilecek tüm deliller toplanmalıdır. Dahası soruşturma süreci gerektiği ölçüde kamu denetimine açık olmalı, mağdur soruşturmaya etkili şekilde katılabilmeli ve soruşturmada makul bir özen ve süratle hareket edilmelidir. Yetkililer, soruşturmayı sonlandırmak için aceleci davranmamalı ve temelden yoksun sonuçlara dayanmamalıdır (Tahir Canan [1. B.], B. No: 2012/969, 18/9/2013, § 25; Cezmi Demir ve diğerleri, §§ 111, 112, 114-117; Ali Rıza Özer ve diğerleri, §§ 101-103). Ayrıca soruşturma sonunda verilen karar, kullanılan gücün gerekliliği ve orantılılığıyla ilgili bir değerlendirme içermelidir (bazı değişikliklerle birlikte bkz. Cebrail Bektaş ve Yüksel Şahin [2. B.], B. No: 2015/4787, 25/9/2019, § 64).

18. Somut olay hakkında yürütülen soruşturmada Başsavcılığın başvurucunun isimlerini belirttiği tanıkları dinlemediği, başvurucunun polis merkezinde kendisini muayene ettiğini belirttiği doktoru tespit etmek ve ifadesine başvurmak için araştırma yapmadığı, kamera kayıtlarının ve şüphelilerin tespit edilmesi için gereken çabayı göstermediği, başvurucunun ifadesini almadığı, teşhis işlemi yaptırmadığı, kolluk tutanağında belirtilen hususları gerçekliğe uyup uymadığını araştırmaksızın kovuşturmaya yer olmadığına dair karara esas aldığı görülmüştür. Dolayısıyla kötü muamele yasağının usul boyutunun ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

19. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasında güvence altına alınan kötü muamele yasağının usul boyutunun ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

20. Kötü muamele yasağının maddi boyutunun ihlal edildiği iddialarının incelenebilmesi için olayı çevreleyen maddi koşullar, inceleme yapmaya olanak verecek şekilde aydınlatılmalıdır. Olayın aydınlatılması ise ihlal iddiaları ile ilgili etkili bir soruşturma yapılmasına bağlıdır. Başvuruya konu olayda olayı çevreleyen koşullar yeterince aydınlatılmadığından bu aşamada kötü muamele yasağının maddi boyutu yönünden inceleme yapılması mümkün görülmemiştir.

B. Kişi Hürriyeti ve Güvenliği Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

21. Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucu tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder. Başvurucu, katıldığı etkinlik sebebiyle kolluk görevlileri tarafından gözaltına alındığını belirterek toplantı ve gösteri yürüyüşü hakkı ile kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüş ise de inceleme başvuruya konu olayın (etkinliğin sona ermesinden sonra gözaltı işleminin uygulanması) kendine özgü koşulları dikkate alınarak sadece kişi hürriyeti ve güvenliği hakkı kapsamında yapılmıştır.

22. Anayasa'nın 148. maddesi ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 45. maddesinin (2) numaralı fıkrası hükümlerine göre bireysel başvuru yoluyla Anayasa Mahkemesine başvurulabilmesi için olağan kanun yollarının tüketilmiş olması gerekir. Temel hak ve özgürlüklere saygı, devletin tüm organlarının anayasal ödevi olup bu ödevin ihmal edilmesi nedeniyle ortaya çıkan hak ihlallerinin düzeltilmesi idari ve yargısal makamların görevidir. Bu nedenle temel hak ve özgürlüklerin ihlal edildiği iddialarının öncelikle derece mahkemeleri önünde ileri sürülmesi, bu makamlar tarafından değerlendirilmesi ve bir çözüme kavuşturulması esastır (Ayşe Zıraman ve Cennet Yeşilyurt [2. B.], B. No: 2012/403, 26/3/2013, § 16).

23. Anayasa Mahkemesi, kanunda öngörülen gözaltı süresinin aşıldığı veya yakalama ve gözaltına alınmanın hukuka aykırı olduğu iddialarına ilişkin olarak bireysel başvurunun incelendiği tarih itibarıyla asıl dava sonuçlanmamış da olsa -ilgili Yargıtay içtihadına atıfla- 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 141. maddesinde öngörülen tazminat davası açma imkânının tüketilmesi gereken etkili bir hukuk yolu olduğu sonucuna varmıştır (Hikmet Kopar ve diğerleri [GK], B. No: 2014/14061, 8/4/2015, §§ 64-72; Hidayet Karaca [GK], B. No: 2015/144, 14/7/2015, §§ 53-64; Günay Dağ ve diğerleri [GK], B. No: 2013/1631, 17/12/2015, §§ 141-150).

24. Somut olayda başvurucunun haksız şekilde gözaltına alındığına ilişkin iddiaları, 5271 sayılı Kanun'un 141. maddesi kapsamında açılacak davada incelenebilir. Bu madde kapsamında açılacak dava sonucuna göre başvurucunun hukuka aykırı olarak gözaltına alındığının tespit edilmesi hâlinde görevli mahkemece başvurucu lehine tazminata da hükmedilebilecektir. Buna göre 5271 sayılı Kanun'un 141. maddesinde belirtilen dava yolu başvurucunun durumuna uygun, telafi kabiliyetini haiz, etkili bir hukuk yoludur ve bu olağan başvuru yolu tüketilmeden yapılan bireysel başvurunun incelenmesi bireysel başvurunun ikincillik niteliği ile bağdaşmamaktadır.

25. Açıklanan gerekçelerle kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

26. Başvurucu, ihlalin tespiti ve yeniden soruşturma yapılması yanında 50.000 TL maddi ve 100.000 TL manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

27. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden soruşturma yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği soruşturma mercilerince yapılması gereken iş, yeniden soruşturma işlemlerini başlatmak ve Anayasa Mahkemesini ihlal sonucuna ulaştıran nedenleri gideren, ihlal kararında belirtilen ilkelere uygun yeni bir karar vermektir (Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

28. Başvurucuya manevi zararları karşılığında talebine bağlı kalınarak net 100.000 TL manevi tazminat ödenmesine; başvurucu, maddi zararlarına yönelik herhangi bir delil sunmadığından maddi tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Kötü muamele yasağının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Anayasa’nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasında güvence altına alınan kötü muamele

yasağının usul boyutunun İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin kötü muamele yasağının usul boyutuna ilişkin ihlalin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden soruşturma yapılmak üzere Diyarbakır Cumhuriyet Başsavcılığına (Sor. No: 2021/22785) GÖNDERİLMESİNE,

D. Başvurucuya net 100.000 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

E. 487,60 TL harç ve 30.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 30.487,60 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

F. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 2/10/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

MEHMET ÖZTÜRK (3)

B. No: 2021/60466 | Karar tarihi: 02.10.2025

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/60466

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

MEHMET ÖZTÜRK BAŞVURUSU (3)

(Başvuru Numarası: 2021/60466)

Karar Tarihi: 2/10/2025

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ İrfan FİDAN Yılmaz AKÇİL

Raportör : Aydın AYGÜN

Başvurucu : Mehmet ÖZTÜRK

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, ceza infaz kurumunda televizyondan yararlanmanın kısıtlanması nedeniyle ifade özgürlüğünün ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 8/12/2021 tarihinde yapılmıştır. Komisyonca adli yardım talebinin kabulüne ve başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

3. Başvuru belgelerinin bir örneği, bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık, görüşünü bildirmiştir. Başvurucu, Bakanlığın görüşüne karşı beyanda bulunmuştur.

III. OLAY VE OLGULAR

4. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle olaylar özetle şöyledir:

5. Başvurucu, olayların yaşandığı dönemde Düzce T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda (Ceza İnfaz Kurumu) anayasal düzeni ortadan kaldırmaya teşebbüs etme ve diğer bazı suçlardan hükümlü olarak bulunmaktadır.

6. Başvurucu 11/8/2021 tarihinde yazdığı dilekçeyle Ceza İnfaz Kurumu idaresinden

televizyon talebinde bulunmuştur. Ceza İnfaz Kurumu İdare ve Gözlem Kurulu (İdare ve Gözlem Kurulu) 18/8/2021 tarihinde aldığı kararla başvurucunun talebini reddetmiştir. İdare ve Gözlem Kurulu kararında 13/12/2004 tarihli ve 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un 67. maddesi ve 20/3/2006 tarihli ve 2006/10218 sayılı Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi ile Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Tüzük'ün (İnfaz Tüzüğü) 90. maddesine atıfla talebi reddettiğini belirtmiştir. Kararda başvurucunun öznel durumuna ilişkin bir gerekçeye yer verilmemiştir.

7. Başvurucu, anılan karara karşı Düzce İnfaz Hâkimliğine (İnfaz Hâkimliği) şikâyette bulunmuştur. İnfaz Hâkimliği İdare ve Gözlem Kurulu kararında hükümlünün radyo ve televizyon hakkının ne kadar süre ile kısıtlandığının belirtilmediğini, mahpusların televizyon ve radyo hakkının tamamen yasaklanması yönünde bir düzenlemenin bulunmadığını belirterek 14/9/2021 tarihinde başvurucunun şikâyetinin kabulü ile talebin yeniden değerlendirilmesi için kararın bir örneğinin Ceza İnfaz Kurumuna gönderilmesine karar vermiştir.

8. İnfaz Hâkimliğinin anılan kararı üzerine İdare ve Gözlem Kurulu 16/9/2021 tarihinde, 5275 sayılı Kanun'un 67. maddesi ve İnfaz Tüzüğü'nün 90. maddesine atıf yaparak ve başkaca bir değerlendirmeye yer vermeksizin başvurucunun televizyon yayınlarından yararlanmasının 1 yıl süreyle kısıtlanmasına karar vermiştir. Kararın ilgili kısmı şöyledir:

"...

(4) Bu haklar, idare ve gözlem kurulu kararı ile tehlikeli hükümlü oldukları saptananlar veya örgüt mensubu hükümlüler bakımından kısıtlanabilir. Hükmü gereğince hükümlünün talebinin bir yıl süre ile KISITLANMASINA;

... "

9. Başvurucu, anılan karara karşı İnfaz Hâkimliğine yeniden şikâyette bulunmuştur. İnfaz Hâkimliği 7/10/2021 tarihinde başvurucunun şikâyetinin reddine karar vermiştir. Hâkimlik kararında televizyon yayınlarından yararlanma hakkının idare ve gözlem kurulu kararı ile tehlikeli olduğu saptananlar ile örgüt üyeliğinden hükümlü ve tutuklu olarak bulunanlar yönünden kısıtlanabileceğini belirterek İdare ve Gözlem Kurulu kararının usul ve kanuna uygun olduğu gerekçesine yer vermiştir.

10. Başvurucu, İnfaz Hâkimliği kararına karşı itiraz kanun yoluna başvurmuştur. İtirazı inceleyen Düzce 1. Ağır Ceza Mahkemesi (Ağır Ceza Mahkemesi) 16/11/2021 tarihinde, İnfaz Hâkimliği kararının usul ve kanuna uygun olduğunu, kararda herhangi bir isabetsizliğin bulunmadığını belirterek başvurucunun itirazını kesin olarak reddetmiştir.

11. Başvurucu, nihai kararı 25/11/2021 tarihinde öğrenmiştir.

IV. İLGİLİ HUKUK

12. 5275 sayılı Kanun'un "Hükümlünün radyo, televizyon yayınları ile internet olanaklarından yararlanma hakkı" başlıklı 67. maddesi şöyledir:

"(1) Hükümlü, ceza infaz kurumlarında merkezî yayın sistemi bulunduğu takdirde bu sisteme bağlı olarak radyo ve televizyon yayınlarını izleme hakkına sahiptir.

(2) Merkezî yayın sistemi bulunmayan kurumlarda, yararlı olmayan yayınların izlenmesini ve dinlenmesini engelleyecek önlemler alınmak suretiyle bağımsız anten kullanılarak televizyon ve radyo izlenmesine ve dinlenmesine izin verilir. Bu cihazlar, bedeli kendisi tarafından

ödenmek koşuluyla hükümlü adına kurumca satın alınır. Her ne biçimde olursa olsun dışardan gelenler tarafından getirilen radyo, televizyon ve bilgisayarlar kuruma alınmaz.

(3) Kapalı ve açık ceza infaz kurumları ile çocuk eğitim evlerinde ancak, eğitim ve iyileştirme programları çerçevesinde kurum yönetimince belirlenen yerlerde görsel ve işitsel eğitim araç ve gereçlerinin kullanımına izin verilebilir. Eğitim ve iyileştirme programları gerekli kıldığı takdirde denetim altında internetten yararlanılabilir. Hükümlü, odasında bilgisayar bulunduramaz. Ancak, Adalet Bakanlığının uygun görmesi hâlinde eğitim ve kültürel amaçlı olarak bilgisayarın ceza infaz kurumuna alınmasına izin verilebilir.

(4) Bu haklar, tehlikeli hâlde bulunan veya örgüt mensubu hükümlüler bakımından kısıtlanabilir."

13. 5275 sayılı Kanun'un 67. maddesinin gerekçesi şöyledir:

"Birleşmiş Milletler Hükümlülerin İyileştirilmesi İçin Asgari Standart Kurallarının 39 uncu maddesi, hükümlülerin radyo dinlemeleri, konferansları veya kurum idaresinin çıkardığı veya denetlediği benzeri araçları izlemeleri sağlanarak, önemli haberler hakkında düzenli olarak bilgi sahibi olabilmelerini öngörmüştür.

Hükümlülerin ve ailelerinin menfaatleri, yakınları ve dış dünya ile geliştirici ilişkilerini muhafaza etmeyi ve kuvvetlendirmeyi gerektirmekte ve bu keyfîyet, eğitim ve iyileştirme amaçlarından birini oluşturmaktadır.

Nitekim, Avrupa Cezaevi Kurallarının 'Dış Dünya ile Temas' başlığını taşıyan bölümün 45 inci maddesi, hükümlülere idarenin izin verdiği veya kontrol ettiği gazeteleri, dergileri ve diğer yayınları okuyarak, radyo ve televizyon yayınları ile konferans ve benzeri yollarla düzenli olarak bilgi edinmesine izin verilmesini tavsiye etmektedir.

Bu tavsiyelerin ışığında düzenlenen maddeyle, ilke olarak, hükümlüler, merkezî yayın sistemi varsa bu sisteme bağlı olarak radyo ve televizyon yayınlarını izleyebileceklerdir. Merkezî yayın sistemi bulunmayan kurumlarda, bağımsız anten kullanılarak televizyon ve radyo yayınlarının izlenmesine izin verilebilecektir. Ancak bu durumda, maksat yönünden zararlı olabilecek yayınların izlenmesini ve dinlenmesini engelleyecek tedbirler alınacaktır. Örneğin, yalnızca TRT yayınlarını izleyebilecek şekilde cihazlar kullanılacak veya antende teknik değişiklik yapılabilecektir."

14. 29/3/2020 tarihli ve 31083 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi ile Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Yönetmeliği'nin "Hükümlünün radyo, televizyon yayınları ile internet olanaklarından yararlanma hakkı" başlıklı 75. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"(1) Hükümlü, kurumlarda merkezi yayın sistemi bulunduğu takdirde bu sisteme bağlı olarak radyo ve televizyon yayınlarını izleme hakkına sahiptir.

(2) Merkezi yayın sistemi bulunmayan kurumlarda, yararlı olmayan yayınların izlenmesini ve dinlenmesini engelleyecek önlemler alınmak suretiyle bağımsız anten kullanılarak televizyon ve radyo izlenmesine ve dinlenmesine izin verilir. Bu cihazlar, bedeli kendisi tarafından ödenmek koşuluyla hükümlü adına kurumca satın alınır. Her ne biçimde olursa olsun dışardan gelenler tarafından getirilen radyo, televizyon ve bilgisayarlar kuruma alınmaz.

...

(4) Bu haklar, idare ve gözlem kurulu kararı ile tehlikeli hükümlü oldukları saptananlar veya

örgüt mensubu hükümlüler bakımından kısıtlanabilir.

(5) İşlediği suçun nitelik ve işleniş biçimi göz önüne alındığında, toplum için ciddi bir tehlike oluşturan, kurumdaki tutum ve davranışlarıyla, suç işlemek amacıyla kurulan silahlı örgütün yöneticiliğini yapmaya devam eden, bu konuda herhangi bir yöntemle, kurum içi veya dışındaki kişilere talimat veya mesaj veren hükümlülerin, idare ve gözlem kurulu kararıyla televizyon yayınlarını izlemesine ve bilgisayar ile internetten yararlanmasına izin verilmez."

V. İNCELEME VE GEREKÇE

15. Anayasa Mahkemesinin 2/10/2025 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları ve Bakanlık Görüşü

16. Başvurucu; dört yıldır Ceza İnfaz Kurumunda bulunduğunu, dört yıl boyunca birçok kez talep etmesine rağmen herhangi bir gerekçe belirtilmeksizin televizyon imkânı verilmediğini, Ceza İnfaz Kurumuna dilekçe yazarak televizyon talep ettiğini ancak talebinin yalnızca kanun maddelerine atıfla reddedildiğini ileri sürmüştür. Başvurucu, İnfaz Hâkimliğinin lehe kararı sonrasında bu kez de Ceza İnfaz Kurumu tarafından bir yıl boyunca televizyon izleme imkânına yönelik kısıtlama kararı verildiğini ve kararda herhangi bir gerekçe belirtilmeksizin mevzuata atıfla yetinildiğini, bu karara yaptığı şikâyetin de yine somut bir gerekçe belirtilmeksizin reddedildiğini iddia etmiştir. Başvurucu; kendisinin hiçbir şekilde tehlikeli hükümlü olmadığını, herhangi bir disiplin cezası bulunmadığını, kendisiyle aynı konumda olan diğer mahpusların televizyon hakkından yararlanabildiğini, bu nedenle televizyondan yararlanmasına getirilen kısıtlamanın maddi ve manevi varlığın korunması hakkını, haberleşme özgürlüğünü ve eşitlik ilkesini ihlal ettiğini ileri sürmüştür.

17. Bakanlık görüşünde; Anayasa Mahkemesinin konuya ilişkin daha önce verdiği kararlara yer vermiş ve mevcut başvuruda başvurucunun ifade özgürlüğünün ihlal edildiğine yönelik şikâyetleri incelenirken Anayasa Mahkemesi tarafından yapılacak incelemede, Anayasa ve mevzuat hükümleri doğrultusunda somut olayın kendine özgü koşullarının gözönüne alınması gerektiği belirtilmiştir.

18. Başvurucu, Bakanlığın görüşüne karşı başvuru formunda belirttiği iddialarını yinelemiştir.

B. Değerlendirme

19. Anayasa Mahkemesi; daha önce vermiş olduğu birçok kararında, tutuklu ve hükümlülerin televizyon izleme taleplerinin reddedilmesini ifade özgürlüğü kapsamında değerlendirmiştir (ilgili kararlar için bkz. Muhittin Pirinççioğlu [1. B.], B. No: 2014/4397, 21/9/2016, § 20; Erdener Demirel ve Feki Roni Temizyüz [2. B.], B. No: 2014/13310, 18/7/2018, § 19). Söz konusu kararlar çerçevesinde, bir ceza infaz kurumunda hükümlü olarak bulunan başvurucunun televizyon imkânından yararlanmasının engellenmesinin haber veya fikir alma özgürlüğü, dolayısıyla ifade özgürlüğü kapsamında incelenmesi gerektiği değerlendirilmiştir. Bununla birlikte başvurucunun ceza infaz kurumunda bulunduğu dört yıl boyunca kendisine televizyon verilmediği iddiasıyla ilgili olarak daha önce ceza infaz kurumuna yaptığı taleplerin reddedildiğine ve buna dair yargısal yollara başvurduğuna dair bir belge sunmadığı görülmektedir. Ayrıca başvurucunun uzun süredir televizyona erişiminin engellendiği yönündeki bu iddiayı şikâyet ve itiraz yollarında ileri sürmediği, ilk kez başvuru formunda dile getirdiği anlaşılmaktadır. Bu nedenlerle somut

başvuruda yapılacak incelemede başvurucunun 11/8/2021 televizyon talebinden sonraki süreç değerlendirmeye esas alınacaktır.

20. Anayasa'nın "Düşünceyi açıklama ve yayma hürriyeti" kenar başlıklı 26. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"Herkes, düşünce ve kanaatlerini söz, yazı, resim veya başka yollarla tek başına veya toplu olarak açıklama ve yayma hakkına sahiptir. Bu hürriyet resmi makamların müdahalesi olmaksızın haber veya fikir almak ya da vermek serbestliğini de kapsar...

Bu hürriyetlerin kullanılması, ... kamu düzeni[nin], ... korunması ... amaçlarıyla sınırlanabilir..."

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

21. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan ifade özgürlüğünün ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

a. Müdahalenin Varlığı

22. Başvurucunun televizyon izleme imkânından yararlanmasının engellenmesiyle ifade özgürlüğüne bir müdahalede bulunulmuştur.

b. Müdahalenin İhlal Oluşturup Oluşturmadığı

23. Yukarıda anılan müdahale, Anayasa'nın 13. maddesinde belirtilen koşulları yerine getirmediği müddetçe Anayasa'nın 26. maddesinin ihlalini teşkil edecektir. Anayasa'nın 13. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"Temel hak ve hürriyetler, ... yalnızca Anayasanın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak ve ancak kanunla sınırlanabilir. Bu sınırlamalar, ... demokratik toplum düzeninin ... gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olamaz."

24. Bu sebeple müdahalenin Anayasa'nın 13. maddesinde öngörülen ve somut başvuruya uygun düşen, kanunlar tarafından öngörülme, Anayasa'nın ilgili maddesinde belirtilen nedenlere dayanma ve demokratik toplum düzeninin gereklerine uygunluk koşullarını sağlayıp sağlamadığının belirlenmesi gerekir.

i. Kanunilik

25. Mevcut başvuru yönünden öncelikle müdahalenin kanunlar tarafından öngörülme şartını sağlayıp sağlamadığının değerlendirilmesi gerekmektedir.

26. Temel hak ve özgürlüklere bir müdahale söz konusu olduğunda Anayasa'nın 13. maddesinin emredici hükmü gereğince öncelikle tespiti gereken husus, müdahaleye yetki veren bir kanun hükmünün mevcut olup olmadığıdır. Anayasa'nın 26. maddesi kapsamında korunan bir hakka yapılan müdahalenin kanunilik şartını sağladığının kabul edilebilmesi için Anayasa'nın 26. maddesinin ikinci fıkrası uyarınca söz konusu müdahalenin kanuni bir dayanağının bulunması zorunludur (kanunilik şartına başka bağlamlarda dikkat çeken kararlar için bkz. Tuğba Arslan [GK], B. No: 2014/256, 25/6/2014, § 82; Halk Radyo ve Televizyon Yayıncılık A.Ş. [GK], B. No: 2014/19270, 11/7/2019, § 35; Sevim Akat Eşki [1. B.], B. No: 2013/2187, 19/12/2013, § 36; Hayriye Özdemir [2. B.], B. No: 2013/3434, 25/6/2015, §§ 56-61).

27. Anayasa Mahkemesi İsmail Yiğit ([GK], B. No: 2021/57086, 31/7/2025) kararında müdahalenin dayanağını oluşturan 5275 sayılı Kanun'un 67. maddesinin (4) numaralı fıkrasının Anayasa'nın 13. maddesinin aradığı anlamda kamu gücünü kullanan organların keyfî davranışlarının önüne geçen ve kişilerin hukuku bilmelerine yardımcı olacak erişilebilir, öngörülebilir ve kesin nitelikte bir kanun hükmü olmadığı sonucuna varmıştır (§ 37). Anılan kararda Kanun'un 67. maddesinin (4) numaralı fıkrasının öngördüğü düzenlemenin sadece televizyon yayınlarından yararlanma imkânının tehlikeli hâlde bulunan veya örgüt mensubu mahpuslar yönünden getirilen kısıtlamadan ibaret olduğu belirtilmiş, söz konusu kısıtlamanın hangi durumlarda, ne sebeplerle, ne kadar süreyle ve nasıl kısıtlanabileceğine dair belirlilik ve öngörülebilirlik sağlayacak herhangi bir kıstas ya da ölçütün getirilmediği vurgulanmıştır (§ 36).

28. Somut başvuru yönünden de yukarıdaki Anayasa Mahkemesi kararında yapılan değerlendirmeler ve varılan sonuçtan ayrılmayı gerektirir bir nedenin bulunmadığı anlaşılmıştır. Bu bağlamda 5275 sayılı Kanun'un 67. maddesinin dördüncü fıkrasının tehlikeli hâlde bulunan veya örgüt mensubu mahpuslar yönünden radyo ve televizyon yayınlarından yararlanma hakkının kısıtlanmasına ilişkin belirli ve öngörülebilir içerikte olmadığı, bu hâliyle somut olayda başvurucunun televizyon yayınlarından yararlanma talebinin reddi yoluyla ifade özgürlüğüne yapılan müdahalenin kanuni dayanağının bulunmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

29. Yukarıda yer verilen tespitler uyarınca başvuruya konu müdahalenin kanunilik şartını sağlamadığı anlaşıldığından söz konusu müdahale açısından diğer güvence ölçütlerine riayet edilip edilmediğinin ayrıca değerlendirilmesine gerek görülmemiştir.

30. Açıklanan gerekçelerle başvurucunun Anayasa'nın 26. maddesinde güvence altına alınan ifade özgürlüğünün ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

VI. GİDERİM

31. Başvurucu, ihlalin tespiti ve yeniden yargılama yapılması ile 50.000 TL manevi, 6.000 TL maddi tazminat talebinde bulunmuştur.

32. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerince yapılması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

33. İhlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilmeden önce ihlalin kaynağının belirlenmesi gerekir. Buna göre ihlal; idari eylem ve işlemlerden, yargısal işlemlerden veya yasama işlemlerinden kaynaklanabilir. İhlalin kaynağının belirlenmesi uygun giderim yolunun belirlenebilmesi bakımından önem taşımaktadır (Mehmet Doğan, § 57).

34. Buna göre ihlal, idari makamların veya derece mahkemelerinin Anayasa'ya uygun yorum yapmalarına imkân vermeyecek açıklıktaki bir kanun hükmünü uygulamaları veya

kanundaki belirsizlikler sebebiyle ortaya çıkmışsa bu ihlal kanunun uygulanmasından değil doğrudan kanundan kaynaklanmaktadır. Bu durumda söz konusu ihlalin bütün sonuçlarıyla giderilebildiğinden söz edilebilmesi için ancak ihlale yol açan kanun hükmünün ortadan kaldırılması veya ilgili hükmün yeni ihlallere yol açılmayacak bir şekilde değiştirilmesi ya da yeni ihlallere yol açılmasının önüne geçilmesi için belirsizliğin giderilmesi suretiyle giderilebilir (Y.T. [GK], B. No: 2016/22418, 30/5/2019, § 68).

35. Somut olayda da ihlal kanundan kaynaklanmaktadır. Anayasa Mahkemesinin Hulusi Yılmaz ([GK], B. No: 2017/17428, 1/12/2022) kararında, kanundan kaynaklandığının tespit edilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının nasıl ortadan kaldırılacağı hususunda genel ilkeler belirlenmiştir. Buna göre mevcut başvuru bakımından başvurucunun mağduriyetinin eski hâle getirme ilkesi çerçevesinde giderilmesi Anayasa'nın 148. maddesinin üçüncü fıkrası ile 6216 sayılı Kanun'un 50. maddesi uyarınca zorunludur. Bunun için ise yukarıda değinildiği üzere mümkün olduğunca ihlalden önceki duruma dönülmesi sağlanmalıdır. Aksi takdirde başvurucunun mağdur statüsü sona erdirilmemiş ve ihlalin sonuçları giderilmemiş olur. Bu kapsamda ihlalden önceki duruma dönülmesini temin etmek için ihlalin sonuçlarının gideriminin anılan maddeye göre yeniden yargılama kapsamında sağlanıp sağlamayacağı hususunun Anayasa'da ve anılan Kanun'da yer alan hükümler çerçevesinde tartışılması gerekir (Hulusi Yılmaz, § 62).

36. 6216 sayılı Kanun'un 50. maddesinin birinci fıkrasında ihlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedileceği hüküm altına alınmıştır. Dolayısıyla bu madde, Anayasa'nın 148. maddesinin üçüncü fıkrasına uygun olarak ihlalin bütün sonuçlarıyla giderilerek önceki duruma dönülmesinin sağlanması yetki ve görevini Anayasa Mahkemesine vermektedir. Diğer taraftan bu maddenin ikinci fıkrasında, ihlalin mahkeme kararından kaynaklanması durumunda ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldırmak için yeniden yargılama yapılmak üzere dosyanın ilgili mahkemeye gönderileceği belirtilmiştir. Bu bağlamda ihlalin kanundan kaynaklandığı durumlarda yeniden yargılama yapılmasında hukuki bir yarar olup olmadığı ihlalin sonuçlarının giderilmesini ilgilendiren bütün Anayasa hükümleri birlikte dikkate alınarak belirlenmelidir (Hulusi Yılmaz, § 63).

37. Mevcut başvuruda İnfaz Hâkimliği ve Ağır Ceza Mahkemesi, bireysel başvuru öncesi yapılan yargılama sırasında Anayasa'nın 152. maddesi kapsamında bu davada uygulanan kanun hükmünün Anayasa'ya aykırılığı yönünde bir itiraz başvurusunda bulunmamıştır. Bununla birlikte yeniden yapılacak yargılamada anılan Anayasa hükmü çerçevesinde davada uygulanacak kanun hükmünün Anayasa'ya aykırılığı yönünde itirazda bulunulabilmesi mümkün görülmüştür (Hulusi Yılmaz, § 53).

Hasan Tahsin GÖKCAN ve Yusuf Şevki HAKYEMEZ bu görüşe katılmamıştır.

38. Bu durumda eldeki başvuruda tespit edilen hak ihlalinin ve sonuçlarının yukarıda belirtilen şekilde ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmaktadır. Bu kapsamda kararın gönderildiği yargı merciince yapılması gereken, yeniden yargılama işlemlerini başlatmak ve Anayasa Mahkemesini ihlal sonucuna ulaştıran nedenleri gideren, ihlal kararında belirtilen ilkelere uygun yeni bir karar vermektir. Temel haklara yönelik Anayasa'ya aykırı müdahalelere engel olamadığı Anayasa Mahkemesince tespit edilmiş bir kanun hükmüne göre karar verilemeyeceği açık olduğundan mahkeme; yeniden yapacağı yargılama sırasında Anayasa'nın 152. maddesi kapsamında bu davada uygulanan kanun hükmünün Anayasa'ya aykırılığı yönünde Anayasa Mahkemesine itiraz

başvurusunda bulunmalı yahut Anayasa'nın 90. maddesinin son fıkrası hükmünü gözönünde bulundurarak milletlerarası anlaşma hükümlerini esas almak suretiyle uyuşmazlığı çözmelidir.

39. Öte yandan ihlalin niteliği dikkate alınarak başvurucuya net 15.000 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir. Başvurucu, yeterli bilgi ve belge sunmadığından maddi tazminat talebi reddedilmelidir.

VII. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. İfade özgürlüğünün ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA OYBİRLİĞİYLE,

B. Anayasa’nın 26. maddesinde güvence altına alınan ifade özgürlüğünün İHLAL EDİLDİĞİNE OYBİRLİĞİYLE,

C. Kararın bir örneğinin ifade özgürlüğünün ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Düzce İnfaz Hâkimliğine (E.2021/3956, K.2021/4023) GÖNDERİLMESİNE Hasan Tahsin GÖKCAN ve Yusuf Şevki HAKYEMEZ'in karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA,

D. Başvurucuya net 15.000 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

E. Ödemenin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 2/10/2025 tarihinde karar verildi.

GİDERİM YÖNTEMİYLE İLGİLİ KARŞIOY GEREKÇESİ

1. Başvurunun esası hakkında Mahkememiz oybirliğiyle uyuşmazlığa uygulanacak olan 5275 sayılı Kanun'un 67. maddesinin (4) numaralı fıkrasının Anayasa’nın 13. maddesinin aradığı anlamda kamu gücünü kullanan organların keyfî davranışlarının önüne geçen ve kişilerin hukuku bilmelerine yardımcı olacak erişilebilir, öngörülebilir ve kesin nitelikte bir kanun hükmü niteliğinde olmadığı, dolayısıyla müdahalenin kanuni temelinin bulunmadığı, bu nedenle de ihlalin kanundan kaynaklandığı sonucuna varmıştır. Öte yandan aynı konuda verilen daha önceki ihlal kararı sonrasında yeniden yargılama yapılmasına karşın ilk derece mahkemesi tarafından itiraz yoluyla iptal başvurusunda bulunulmadığı da anlaşılmaktadır.

2. Daha önce Mahkememizin 2018/313 numaralı bireysel başvurusu hakkındaki karara karşı yazdığım ayrık görüşte belirtilen gerekçelerle ihlalin giderim yöntemi olarak yeniden yargılama kararı verilmesi yerine Mahkememiz Bölümünün Anayasa’nın 152. maddesinden kaynaklanan yetkisi kapsamında itiraz yoluyla iptal başvurusu yapması yönünde karar vermesi gerektiği görüşündeyim.

Başkan Hasan Tahsin GÖKCAN

KARŞIOY GEREKÇESİ

1. Ceza infaz kurumunda televizyondan yararlanmanın kısıtlanması nedeniyle ifade özgürlüğünün ihlal edildiği iddiasıyla yapılan başvuruda Mahkememiz çoğunluğunun başvurucunun Anayasa'nın 26. maddesinde güvence altına alınan ifade özgürlüğünün ihlal edildiğine karar verilmesi gerektiği şeklindeki kararına katılmaktayım. Bununla birlikte Mahkememiz çoğunluğu giderim olarak “Kararın bir örneğinin ifade özgürlüğünün ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Düzce İnfaz Hâkimliğine gönderilmesine” karar vermiştir.

2. Bu dosyada ihlal, bireysel başvuruya konu uyuşmazlığın esasını doğrudan ilgilendiren 5275 sayılı Kanun'un 67. maddesinin, tehlikeli hâlde bulunan veya örgüt mensubu hükümlüler bakımından televizyon yayınlarından yararlanmanın kısıtlanabileceğini öngören (4) numaralı fıkra hükmünden kaynaklanmaktadır. Bunun içindir ki bu durumda ulaşılan ihlalin giderimi olarak kanaatimizce bireysel başvuruya konu uyuşmazlıkta “uygulanacak kural”ın Anayasa’ya aykırılığının değerlendirilmesine ilişkin hukuki zeminin tesisi gerekmektedir.

3. Anayasa’nın 148. maddesi kapsamında Anayasa Mahkemesinin sahip olduğu bireysel hak ihlallerini giderme yetkisi, 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun’un 50. maddesiyle bireysel başvuru kararları kapsamında tespit edilen ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedebilme yetkisine sahip olmak şeklinde ayrıntılı biçimde düzenlenmiştir. Bu minvalde ihlalin ve sonuçlarının nasıl giderileceği hususunda -bireysel başvuru yetkisinin doğal bir sonucu da olarak- Anayasa Mahkemesi yetkili kılınmıştır.

4. Bireysel başvuru inceleme görevi esnasında ihlale neden olan kanun hükmünün çoğunluk kararında belirtilen yola ihtiyaç duyulmadan, Anayasa’ya uygunluk denetiminin yapılması amacıyla Anayasa Mahkemesi Genel Kurulunca gerçekleştirilecek olan norm denetimi yoluna taşınması gerekmektedir.

5. Bu sayede ihlalin sonuçlarının giderilmesinin, “Anayasaya aykırılığın diğer mahkemelerde ileri sürülmesi” başlıklı Anayasa’nın 152. maddesinin birinci fıkrasında “Bir davaya bakmakta olan mahkeme, uygulanacak bir kanun veya Cumhurbaşkanlığı kararnamesinin hükümlerini Anayasaya aykırı görürse veya taraflardan birinin ileri sürdüğü aykırılık iddiasının ciddi olduğu kanısına varırsa, Anayasa Mahkemesinin bu konuda vereceği karara kadar davayı geri bırakır.” şeklinde tanımlanan itiraz başvurusu yoluyla gerçekleştirilmesi mümkün olacaktır.

6. Bu hüküm gereğince bireysel başvuru incelemelerinde Anayasa Mahkemesi, ulaşılan ihlal

sonucunun bireysel başvuruya konu uyuşmazlıkta uygulanan açık kanun hükmünden kaynaklanması durumunda, Anayasa'nın 152. maddesi gereğince "davaya bakmakta olan mahkeme" sıfatını haiz olduğundan bu madde hükmü gereğince kuralı norm denetimi görevi yapacak olan Anayasa Mahkemesi heyetinin incelemesine sunmalıdır.

7. Anayasa Mahkemesi de norm denetimi incelemesi sonucunda Anayasa'ya aykırı olduğu sonucuna ulaşırsa –ki böyle bir durumda bireysel başvuru incelemesinde Anayasa Mahkemesinin ihlalin kanunun açık hükmünden kaynaklandığı biçimindeki bir kanaate ulaşması nedeniyle norm denetiminde bu kuralın Anayasa'nın ifade özgürlüğü ile ilgili 26. maddesine aykırı olduğu sonucuna ulaşması gerekecektir- bu durumda ihlalin kaynağı olan kanun hükmü iptal edileceğinden, 6216 sayılı Kanun'un 50. maddesinin (1) numaralı fıkrası gereği olan asıl etkili giderim de böylece sağlanmış olacaktır.

8. Bu yönü ile bakıldığında Anayasa Mahkemesi, ihlalin giderimi bağlamında 50. maddede yer alan farklı seçeneklerden uygun gördüklerini devreye sokabilmektedir. Bu minvalde ihlalin bizzat bireysel başvuruya konu uyuşmazlığı sonuçlandırmada olumlu ya da olumsuz yönde etki yapacak nitelikte olan kanun hükmünden kaynaklanması ve bahse konu kanun hükmünün daha farklı bir sonuca ulaşmayı engelleyen açıklıkta bir düzenleme içermesi durumunda artık bu hükmün norm denetimi yoluyla Anayasa Mahkemesince incelenmesi gerekir.

9. Bununla birlikte, burada ihlalin kanundan kaynaklanması konusuyla ilgili olarak öncelikle bir hususun açıklığa kavuşturulması gerekmektedir. Bireysel başvuru incelemelerinde ihlalin kanundan kaynaklandığı iki farklı durum söz konusu olabilmektedir. Birincisinde, müdahalenin dayanağı olan güvenceli bir kanun hükmü bulunmamaktadır. Bu durumda bir anlamda eksik düzenleme hali söz konusudur. İkincisinde ise müdahalenin dayanağı olarak açık bir kanun hükmü mevcuttur ve ihlal, derece mahkemelerince yeniden yargılama yapılması durumunda farklı yönde karar çıkmasına imkan vermeyen bu açık kanun hükmünden kaynaklanmaktadır. İşte burada giderim yönünden ancak bu biçimde açık bir kanun hükmünün varlığı durumunda itiraz yolunun çalıştırılması mümkündür. Eksik düzenlemeye dayalı bir kanunilik ihlali söz konusu olduğu ve dolayısıyla ortada somut bir kural bulunmadığı durumlarda ise giderim yönünden niteliği gereği itiraz yolunun çalıştırılması uygun olmayacaktır.

10. Bireysel başvuru inceleme sürecinde uyuşmazlığın esasını çözecek kuralda Anayasa'ya aykırılık olması durumunda öncelikle vurgulamak gerekir ki Anayasa Mahkemesinin Anayasa'nın 152. maddesi kapsamında bir yetki sorunu bulunmamaktadır. Bahse konu yetki, 6216 sayılı Kanun'un 50. maddesinden ziyade Anayasa'nın 152. maddesinden kaynaklanmaktadır.

11.Bu konuda yetki ile ilgili şu temel ilkeye bakmak konunun daha iyi kavranmasına da yardımcı olacaktır. Kamu hukukunda "yetkisizlik asıl ve yetki istisna" olduğundan, kamusal yetki kullanan tüm organ, kurum ve kişilerin sadece kendilerine açıkça verilen yetkiyi kullanma imkanı bulunmaktadır. Yine bu ilkenin gereği olarak kullanılan yetkinin ya Anayasa ya da kanunda öngörülmüş olması zorunludur. Verilmemiş bir yetkinin hukuk sistemimizde içtihatla kabulü mümkün değildir.

12. Dolayısıyla, konumuz bağlamında açıklığa kavuşturulması gereken asıl husus şudur: Bireysel başvuru incelemesi yapan Anayasa Mahkemesinin, ihlale yol açan kanun hükmünü, norm denetimi sıfatıyla çalışan Anayasa Mahkemesinin (Genel Kurulun) önüne itiraz yoluyla taşıma konusunda açık bir yetkisi var mıdır?

13. Bu bağlamda ilk olarak normlar hiyerarşisinde en üstte yer alan Anayasa metnine bakmak gerekmektedir. Konumuzla ilgili yetkinin dayanağı açıkça Anayasa'nın 152. maddesinde yer almaktadır. Bu madde, şartlar gerçekleştiğinde tüm mahkemelere itiraz yolu ile Anayasa Mahkemesine başvurma yetkisi tanır. Maddenin bireysel başvuru incelemesi yapan Anayasa Mahkemesi için de geçerli olduğu ise izahtan varestedir. Aksi durumda bu biçimdeki temel anayasal yetki Anayasa Mahkemesinden esirgenmiş olacaktır.

14. Nitekim bugüne kadar Anayasa Mahkemesi, bir diğer önemli görevi olan siyasi parti kapatma davalarında önündeki davada uygulanacak kanun hükmündeki Anayasa'ya aykırılıkların incelenmesini istediğinde dava konusu kuralı norm denetimi sıfatıyla görev yapacak olan Anayasa Mahkemesine taşımıştır. Geçmişte bunun çok sayıda örneği mevcuttur (bu yöndeki örnek bazı kararlar için bkz.: AYM, E.1998/2, K.1998/1, 09/01/1998; E.2000/86, K.2000/50, 12/12/2000; E.2010/17, K.2010/112, 08/12/2010).

15. Benzer bir yaklaşımla Yüce Divan sıfatıyla gerçekleştirdiği yargılamalarda da Anayasa Mahkemesi, önündeki ceza davasının değişik evrelerinde ortaya çıkan sorunların çözümünde veya davayı sonuçlandırmada olumlu ya da olumsuz yönde etki yapacak nitelikteki kanun hükümlerinde Anayasa'ya aykırılık görmesi durumunda aynı şekilde kuralı norm denetimi yapacak olan Anayasa Mahkemesinin önüne taşıyabilir.

16. Dolayısıyla bu aşamada açıklığa kavuşturulması gereken husus, Anayasa'nın 152. maddesinin birinci fıkrasında belirtilen şartların bireysel başvuru kapsamında inceleme yapan Anayasa Mahkemesinde bulunup bulunmadığıdır.

17. Bu itibarla burada davada "uygulanacak kural" hususunun, bireysel başvuru incelemesi yapan Anayasa Mahkemesi'nin itiraz yolunu işletmesi usulü yönünden ele alınıp açıklanması gerekmektedir. Bilindiği üzere Anayasa Mahkemesi, norm denetiminde itiraz başvurularının ilk incelemesini gerçekleştirirken, "uygulanacak kural" ile kastedilenin davanın değişik evrelerinde ortaya çıkan sorunların çözümünde veya davayı sonuçlandırmada olumlu ya da olumsuz yönde etki yapacak nitelikte kurallar olduğunu kabul etmektedir (Örnek olarak bkz.: AYM, E.2000/56, K.2000/28, 17/10/2000; E.2013/14, K.2013/56, 10/4/2013; E.2015/76, K.2017/153, 15/11/2017, § 3; E. S.: 2018/8, K. S.: 2018/85, K.T.: 11/07/2018, § 2; E.2023/68, K.2024/190, 05/11/2024; E.2025/95, K.2025/92, 22/04/2025, § 2).

18. Yine ifade etmek gerekir ki Anayasa Mahkemesinin bireysel başvuru incelemelerinde davaya bakan mahkeme olduğu, temel hak ve özgürlüklerin ihlal edildiğinin tespit edilmesi ve bu ihlalin giderilmesi noktasında bağlayıcı kararlar vermek suretiyle nihai hüküm tesis etmeye yetkili bir mahkeme sıfatı taşıdığı, yargısal denetim yetkisini kullandığı, bu denetimi yargısal usullerle gerçekleştirdiği ve bireysel başvuru yolunun bir hak arama yolu olarak bir dava niteliği taşıdığı tartışmasız bir gerçektir.

19. Hal böyle olduğundan bireysel başvuruya konu uyuşmazlığın çözümünde ihlale sebebiyet veren kanun hükmü bireysel başvuru incelemesi sürecinde Anayasa Mahkemesi tarafından açıkça Anayasa'ya aykırı görülürse, norm denetimi sıfatıyla bu konuda vereceği karara kadar Anayasa Mahkemesinin davayı geri bırakma yetkisini kullanması pekala mümkündür.

20. Yukarıda da belirtildiği üzere bireysel başvuru inceleme sürecinde Mahkemenin, ihlale yol açan kuralın denetimi için itiraz yoluyla Anayasa Mahkemesine başvurmasının açık Anayasal dayanağı, Anayasa'nın 152. maddesi hükmüdür.

21. Dolayısıyla, bu konuda Anayasa'da açık bir yetki öngörülmüşken, bu yetkinin hukuksal

dayanağı açısından 6216 sayılı Kanun'da veya başka bir kanunda hüküm bulunup bulunmaması hiçbir önem taşımamaktadır. Aksine, Anayasa'nın açık hükmüne rağmen 6216 sayılı Kanun'daki düzenlemelerden hareketle bu yetkinin kullanılamayacağı şeklindeki görüş önemli bir Anayasa'ya aykırılık teşkil edecektir.

22. Bu itibarla Anayasa'nın 152. maddesinin açık hükmü karşısında bireysel başvuru incelemelerinin başlayacağı dönemde 6216 sayılı Kanun'un hazırlık aşamasında bu yetkinin Anayasa Mahkemesine açıkça verilmesi şeklindeki bir düşünceye rağmen daha sonra bundan vazgeçilmesinden hareketle Anayasa Mahkemesinin bahse konu yetkiyi kullanamayacağı biçimindeki görüşe de katılmak mümkün değildir. Zira bu biçimdeki görüş hem kamu hukukunda yetki ile ilgili yukarıda yer verilen temel ilkeler hem de normlar hiyerarşisi gereği Anayasa'nın 152. maddesine aykırı bir kanun çıkarılamayacağı gerçeği karşısında hukuken savunulamaz.

23. Ek olarak, buradaki yetki konusunu, Anayasa Mahkemesinin siyasi sistem içerisinde bir "anayasal organ" olması yönünü de göz önünde tutarak ele almak gerekir. Zira, Anayasa Mahkemesi, gerçekleştirdiği denetimin önemine binaen bir "anayasal organ" olarak öngörülmüş olup bu minvalde Mahkemenin yetkilerinin dayanağı noktasında Anayasa hükümlerinin çok daha farklı bir değeri ve konumu bulunmaktadır.

24. Nitekim Anayasa Mahkemesinin anayasal organ sıfatını vurguladığım bir karşıoyumdaki açıklamalarım, Anayasa'nın 152. maddesinin bireysel başvuru incelemelerinde, ihlale neden olan kuralın Anayasa'ya aykırılığı durumunda temel bir pozitif dayanak işlevi görmesi gerektiği görüşünü güçlü bir biçimde desteklemektedir. Bu nedenle bahse konu karşıoydaki ilgili kısımlara aşağıda aynen yer vermek uygun olacaktır:

"Anayasa kurallarında da görüldüğü üzere Anayasa Koyucunun yargı erki içerisinde Anayasa Mahkemesine yönelik bu yaklaşımı, devletin yasama ve yürütme erklerini oluşturan Türkiye Büyük Millet Meclisi ve Cumhurbaşkanlığı gibi Anayasa Mahkemesini de bir 'anayasal organ' şeklinde öngördüğünü ortaya koymaktadır. Bunun içindir ki Türkiye Büyük Millet Meclisi ve Cumhurbaşkanlığı gibi bir anayasal organ olmasından hareketle Anayasa Mahkemesinin oluşumu, görev ve yetkileri, sahip olduğu güvenceler ve çalışma usulü Anayasa'da oldukça detaylı biçimde düzenlenmiştir.

Nitekim doktrinde de Anayasa Mahkemesinin yargı organının bir parçası ve yüksek mahkeme niteliği taşımakla birlikte bir diğer özelliği olarak bir 'anayasal organ' olduğuna özellikle vurgu yapılmakta olup fonksiyonunun mahiyetinin Mahkemeye yargı içerisinde özel ve öncelikli bir mevki verdiği ifade edilmektedir. Avrupa doktrininde de Anayasa Mahkemelerini herhangi bir yüksek mahkeme değil, bir anayasal organ olarak görme eğilimi mevcut olup, bu bağlamda somut örnek olarak Federal Alman Anayasa Mahkemesinin aynı zamanda anayasal organ olduğu çok net biçimde ifade edilmektedir.

Anayasa Mahkemesinin anayasal organ olabilmesi için sadece Anayasa'da zikredilmesi yeterli değildir. Mahkemenin bir anayasal organ olarak kabul edilebilmesi için statüsü ve önemli yetkilerinin de Anayasa'da düzenlenmiş olması gerekir. Yine bir anayasal organ olmanın iki önemli sonucu olarak diğer anayasal organlar gibi Anayasa Mahkemesi de kendi içtüzüğünü çıkarma yetkisine sahiptir ve diğer anayasal organlardan daha alt bir konumda olmadığı gibi örgütlenme bakımından anayasal organlardan bağımsız konumdadır.

İşte bu nedenledir ki bir anayasal organ olması nedeniyle Anayasa Mahkemesinin kuruluşu, görev, yetki ve işleyişinin doğrudan Anayasa tarafından ve ayrıntılı bir şekilde düzenlenmiş

olmasının bir sebebi vardır. Anayasa'nın kendisine verdiği görev ve yetkilerin bir gereği olarak yasama organını denetleyen Anayasa Mahkemesinin kuruluş ve işleyişinin yasama organının takdirine bırakılmamasıyla anayasa yargısının anlamının zayıflaması önlenmiştir.

Anayasa Mahkemesinin kuruluşu, üyelerinin statüsü, görev ve yetkileri, denetim yolları ve kapsamı, kararlarının özellikleri ve çalışma ve yargılama usullerinin Anayasa'da detaylı biçimde belirlenmiş olması nedeniyle bu konularda ayrıntı ile ilgili kanun koyucuya sadece sınırlı bir düzenleme yetkisi tanınmış olduğu görülmektedir. Bu durumun yukarıda da ifade edilmeye çalışıldığı üzere Anayasa Mahkemesinin yasama organını denetlemesinden kaynaklandığı açıktır. Zira denetleyen organın hukuki statüsü ile görev ve yetkilerini belirleme yetkisinin denetlenen organa bırakılması mümkün olamaz1.

Bunun içindir ki Anayasa Mahkemesinin kuruluşu ve yargılama usullerini düzenleyen 6216 sayılı Kanun önemli ölçüde Anayasa tarafından getirilen ayrıntılı Anayasal hükümleri açıklayıp tekrar etmektedir. Bu durum diğer yüksek mahkemelere kıyasla Anayasa Mahkemesinin konumu açısından oldukça önemli bir anayasal güvence olarak görülmektedir2. Anayasa Mahkemesinin oluşumu, görev ve yetkileri ve çalışma usulü ve benzeri konuların ayrıntılı biçimde Anayasa'da düzenlenmesi nedeniyle yapısında veya görevlerinde bir değişiklik yapılabilmesi ancak bu konudaki bir Anayasa değişikliği ile mümkün hale gelebilecektir3 ." (Bkz.: "AYM, E.2023/104, K.2023/177, K.T.: 11/10/2023" künyeli kararda Yusuf Şevki Hakyemez'in karşıoyu: §§ 24-29).

25. Yukarıda sıralananlar bağlamında, bir anayasal organ olması hususu da dikkate alındığında, Anayasa Mahkemesinin görevinin ifası noktasında sahip olduğu yetkilerle ilgili olarak asıl bakılması gereken yerin Anayasa hükümleri olduğu açıkça ortaya çıkmaktadır. Bu yönüyle bakıldığında 6216 sayılı Kanun'da bahse konu yetkinin açıkça verilmemiş olmasının bu yetkinin varlığı ile ilgili değerlendirmelerde hiçbir hukuki değeri bulunmamaktadır.

26. Zira bir anayasal organ olarak Anayasa Mahkemesinin yetkileri ile ilgili asıl bakılması gereken hukuki düzlem Anayasa'dır. Anayasa'nın 152. maddesi, bu yönü ile siyasi parti kapatma davaları ve Yüce Divan sıfatıyla bakılan davalarda olduğu gibi bireysel başvuru incelemelerinde de Anayasa Mahkemesine davaya bakmakta olan mahkeme sıfatı ile önündeki uyuşmazlığa uygulanacak somut kanun hükmünü itiraz yolu ile norm denetimi sıfatıyla görev yapan Anayasa Mahkemesinin önüne taşıma yetkisini vermektedir.

27. Bununla birlikte, giderim yönünden bu şekilde bir görüş savunulduğunda hemen akla benzer başvurularda, Anayasa Mahkemesinin -bugüne kadar benim de katıldığım şekilde- ihlalin dayanağı olan kanun hükmü ile ilgili olarak ya Türkiye Büyük Millet Meclisine çağrıda bulunması (örnek bazı kararlar için bkz.: Y.T. [GK], B. No: 2016/22418, 30/5/2019; Bedrettin Morina [GK], B. No: 2017/40089, 5/3/2020; Sabri Uhrağ [GK], B. No: 2017/34596, 29/12/2020; Muammer Bulut [GK], B. No: 2020/9066, 21/11/2024; Caner Şafak [GK], B. No: 2024/41763, 8/7/2025) ya da derece mahkemelerinden Anayasa'nın 152. maddesindeki itiraz yolu aracılığı ile kuralı Anayasa Mahkemesinin önüne getirme yolunu devreye sokmalarını istemesi gelmektedir (örnek bazı kararlar için bkz.: (Hulusi Yılmaz [GK], B. No: 2017/17428, 1/12/2022; Kemtaş Tekstil İnşaat Sanayi ve Ticaret A.Ş. [GK], B. No: 2020/22192, 17/5/2023; Mohamma Salem Pashto ve Nazı Salem [GK], B. No: 2019/26339, 17/5/2023; Meryem Boyacıoğlu [1. B.], B. No: 2020/9020, 13/3/2025).

28. Bireysel başvuru incelemelerinde ihlalin bizzat uyuşmazlığın esasını çözecek olan kanun hükmünden kaynaklanması durumunda Anayasa Mahkemesinin kullandığı bu iki yol da

yasama organında ve derece mahkemelerinde belli ölçüde karşılık bulmuş ve bu şekilde ihlale sebebiyet veren kanun hükmü ya yapılan çağrı üzerine yasama organı tarafından kaldırılmış veya Anayasa'ya uygun hale getirilmiş ya da itiraz yolu ile derece mahkemelerince Anayasa Mahkemesinin önüne getirildiğinde iptal edilmiştir.

29. Bununla birlikte, ihlal kararının giderim kısmında Anayasa Mahkemesince her iki seçeneğe de yer verilmiş olmasına rağmen, yine de ihlale sebebiyet veren somut kanun hükmünün yasama organı tarafından kaldırılmaması veya itiraz yolu ile Anayasa Mahkemesinin önüne getirilmemesi durumu söz konusu olabilmektedir (İhlal kararında her iki yol dile getirilmesine rağmen 31.07.2025 tarihine kadar bu çağrılardan olumlu sonuç alınamayan örnek bazı kararlar için bkz.: Mohamma Salem Pashto ve Nazı Salem [GK], B. No: 2019/26339, 17/5/2023; Fikret Aslan [GK], B. No: 2019/41241, 25/2/2025). Böyle bir durumda ise Anayasa Mahkemesinin insan haklarını koruma noktasındaki olumlu gayreti sonuçsuz kalabilmektedir.

30. Oysa, bireysel başvuru mekanizması ancak farklı paydaşların her birinin insan hakları ihlallerini giderme sorumluluğunu etkin biçimde kabul etmesi ve bu konuda kendilerinden beklenen performansı sergilemesi halinde işlerlik kazanacak bir sistemdir. Bu düzeydeki bir uygulama birliğinin varlığı halinde ancak bireysel başvurudan amaçlanan sonuç elde edilebilir.

31. İşte bu çerçevede Anayasa Mahkemesinin ihlalin kanundan kaynaklandığını tespit etmesi durumunda; bu keyfiyeti yasama organına bildirdiğinde yasama organının ihlale sebebiyet veren hükme ilişkin yapması gerekenleri bir an evvel yapması; benzer şekilde derece mahkemelerinin ihlale sebebiyet veren kanun hükmünü itiraz yolu ile Anayasa Mahkemesine taşıması gerekmektedir.

32. Zira, bireysel başvuru bir hak arama yolu olarak işin merkezine Anayasa Mahkemesini koymakla birlikte, bu hak arama yolundan istenilen olumlu sonuçların elde edilebilmesi için kamusal yetki kullanan tüm kişi ve kurumların hak ihlallerine sebebiyet vermeyen bir yaklaşımla görevlerini yerine getirmeye özen göstermeleri fevkalade önem arz etmektedir. Bu nedenle Anayasa Mahkemesi dışındaki mahkemelere ve yasama organına ihlallerin ortadan kaldırılması noktasında oldukça önemli görev ve sorumluluklar yüklenmiş durumdadır.

33. Nitekim, Anayasa'nın Başlangıç kısmında belirtildiği gibi, kuvvetler ayrılığı devlet organları arasında bir üstünlük sıralaması değil, yetki ve görevlerin kullanımıyla sınırlı medeni bir işbölümü ve işbirliğidir. Bireysel başvuru sistemi de kamusal yetki kullanan tüm kişi, kurum ve kuruluşların bu işbirliği yaklaşımını sergilemesini gerektirmektedir.

34. Bununla birlikte, bireysel başvuru incelemelerinde ihlalin doğrudan kanun hükmünden kaynaklanması halinde, yasama organı ve derece mahkemeleri kendilerinden beklenen katkıyı sunmadığında, devreye artık kaçınılmaz olarak, benim giderim yönünden bu karşıoyda önerdiğim çözüm yolu sokulmalıdır.

35. Bu itibarla Anayasa Mahkemesinin, ihlale sebebiyet veren kanun hükmünü itiraz yoluyla kendi önüne taşıması yolu çözüm olarak gündeme gelecektir. İfade etmek gerekir ki bu yöntemin "kendi kendine başvuru" biçiminde görülmesi doğru değildir; zira Anayasa'nın 152. maddesi, mahkeme sıfatını haiz tüm yargı organlarına bu yetkiyi tanımıştır. Bireysel başvuruda da Anayasa Mahkemesi aynı sıfatı taşımaktadır.

36. Aksi durumda ihlali giderme noktasında yasama organının kuralı kaldırma veya

değiştirme ya da derece mahkemelerinin itiraz yolunu devreye sokma şeklindeki inisiyatiflerini beklemek gerekecektir. Nitekim, gelinen aşama itibariyle, daha önce verilen kimi ihlal kararları bağlamında, mahkemeler ve yasama organının kendilerinden bekleneni tam anlamıyla yapmadığı da gözlemlendiğinden, ihlale yol açan kanun hükmünün bizzat Anayasa Mahkemesi tarafından denetlenip iptal edilmesi gibi daha etkili bir giderim yolunun uygulanması artık zorunluluk halini almıştır. Bu durum bireysel başvurudaki etkin hukuki korumanın tesisi ve ihlale sebebiyet veren kanun hükmündeki Anayasa'ya aykırılığın giderilebilmesi bakımından gereklidir.

37. Bu kapsamda, bireysel başvuru incelemelerinde bugüne dek ihlalin kanundan kaynaklanması durumunda belirtilen giderim yollarının ne ölçüde etkili olduğunu anlayabilmek için, bu konudaki istatistikleri kısaca incelemekte fayda vardır.

38. Anayasa Mahkemesi ihlalin kanun hükmünden kaynaklanması nedeniyle ilk olarak 30/5/2019 tarihinde yasama organına çağrıda bulunmuştur. Bu karardan iki buçuk yıl sonra 1/12/2022 tarihinde ise Anayasa Mahkemesince derece mahkemelerine Anayasa'nın 152. maddesi gereğince itiraz yolunun çalıştırılması yolu gösterilmeye başlanmıştır.

39. Anayasa Mahkemesi ilk olarak Y.T. kararında (bkz.: Y.T. [GK], B. No: 2016/22418, 30/5/2019) ihlalin kanundan kaynaklandığı gerekçesiyle 6458 sayılı Kanun'un 53. maddesinin (3) numaralı fıkrasında değişiklik yapılması hususundaki keyfîyetin yasama organına bildirilmesine karar vermiştir. Bahse konu ilk çağrı kararından 31.07.2025 tarihine kadar toplam 25 ihlal kararında yasama organına bu şekilde çağrıda bulunulmuştur. Yasama organı ise bu çağrılardan sonra sadece dört tanesinde ihlale sebebiyet veren kanun hükümlerinde değişiklik yapmıştır.

40. İhlalin kanundan kaynaklandığı durumlarda Anayasa Mahkemesi ihlalin giderimi bağlamında Hulusi Yılmaz kararıyla (Hulusi Yılmaz [GK], B. No: 2017/17428, 1/12/2022) birlikte artık ihlale sebebiyet veren ve Anayasa'ya aykırı olan kanun hükmünün iptali için Anayasa'nın 152. maddesi uyarınca Anayasa Mahkemesine başvurulmasının başvuruya konu olayın koşulları dikkate alındığında daha doğru bir yol olarak ortaya çıkmakta olduğuna işaret etmeye başlamıştır. Böylece Anayasa Mahkemesi artık ihlalin gideriminin bu şekilde sağlanabileceğini belirterek yeniden yargılama yapmak üzere dosyayı derece mahkemelerine gönderirken, aynı zamanda bu mahkemelerden somut norm denetimi yolu ile ihlale sebebiyet veren kanun hükmünü Anayasa Mahkemesinin önüne getirmelerini beklemektedir. 01/12/2022 tarihinden 31.07.2025 tarihine kadar toplam 13 kararda ihlale sebebiyet veren sekiz kurala ilişkin Anayasa'nın 152. maddesi yolu derece mahkemelerine önerilmiş olup, sadece beş kurala ilişkin somut norm denetimi başvurusu Anayasa Mahkemesine yapılmıştır.

41. Yukarıda yer verilen istatistiki verilerde de görüldüğü üzere Anayasa Mahkemesinin bugüne kadarki karar pratiği göz önüne alındığında, yasama organına yapılan çağrıların fevkalade sınırlı bir kısmında kanun değişikliğine gidildiği; derece mahkemelerine önerilen somut norm denetimi başvurularının ise kısmen gerçekleştirildiği görülmektedir.

42. Gelinen bu aşamada artık Anayasa Mahkemesinin kendisinin bireysel başvuru incelemesi sürecinde itiraz yolunu çalıştırmasının daha isabetli olacağı kanaatinde olduğum için, eldeki dosyada giderim yönünden çoğunluğun ulaştığı "Kararın bir örneğinin ifade özgürlüğünün ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Düzce İnfaz Hâkimliğine gönderilmesi" şeklindeki sonuca katılmamaktayım.

43. Sonuç olarak, bireysel başvuru sisteminin etkili bir hak arama yolu olarak devam edebilmesi için, Anayasa Mahkemesinin ihlalin kanundan kaynaklandığı durumlarda Anayasa'nın 152. maddesi kapsamında itiraz yolunu bizzat işletmesi zorunluluk halini almıştır.

44. Dolayısıyla ihlalin giderimi yönünden eldeki bireysel başvuruda ihlale sebebiyet veren kanun hükmü için itiraz yolunun çalıştırılması gerektiği gerekçesiyle bu dosyada giderim yönünden çoğunluğun ulaştığı sonuca katılmamaktayım.

Üye Yusuf Şevki HAKYEMEZ

---

1 Bülent Tanör / Necmi Yüzbaşıoğlu, Türk Anayasa Hukuku, 20. Bası, Beta Yay., İstanbul, 2020, s. 486-487.

2 Mehmet Merdan Hekimoğlu, Alman Hukuku Işığında Türk Anayasa Yargısının Hukuki Boyutları, Detay Yay., Ankara, 2004, s. 66-67.

3 Yılmaz Aliefendioğlu, Anayasa Yargısı ve Türk Anayasa Mahkemesi, Yetkin Yay., Ankara, 1996, s. 212.

SUHEYB EL ASRİ

B. No: 2022/563 | Karar tarihi: 02.10.2025

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/563

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

SUHEYB EL ASRİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/563)

Karar Tarihi: 2/10/2025

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ İrfan FİDAN Yılmaz AKÇİL

Raportör : Merve ARSLANTÜRK

Başvurucu : Suheyb EL ASRİ

Vekili : Av. Ahmet UYGUR

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru; menşe ülkesine sınır dışı edilmesinde sakınca görülen yabancının güvenli üçüncü ülkeye sınır dışı edilmesine karar verilmesi nedeniyle yaşam hakkı, kötü muamele yasağı ve aile hayatına saygı hakkının, sınır dışı etme kararının iptali talebiyle açılan davada bazı usul güvencelerine aykırı davranılması nedeniyle de adil yargılanma hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 5/1/2022 tarihinde yapılmıştır. Komisyon, adli yardım talebinin kabulüne, başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

3. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık, görüşünü bildirmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

III. OLAY VE OLGULAR

4. Başvuru formları ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ve Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi (UYAP) aracılığıyla ulaşılan bilgi ve belgelere göre ilgili olaylar özetle şöyledir:

5. Başvurucu 1979 doğumlu bir erkek olup Suriye Arap Cumhuriyeti vatandaşıdır.

6. Başvurucu, hakkında DAEŞ terör örgütü içinde geçmiş dönemde faaliyet yürüttüğü ve DAEŞ terör örgütü ile iltisaklı olduğu şeklinde bilgiler elde edilmesi nedeniyle Ankara İl Emniyet Müdürlüğü Terörle Mücadele Şubesi ekiplerince 5/2/2021 tarihinde yakalanmış; adli işlemlerin yapılmasının ardından 4/4/2013 tarihli ve 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu'na göre gerekli idari işlemleri yapılmak üzere Ankara İl Göç İdaresi Müdürlüğüne (Göç İdaresi) teslim edilmiştir.

7. Göç İdaresi 7/2/2021 tarihli kayıt düzeltme kararıyla, başvurucunun 6458 sayılı Kanun'un 54. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (b) bendi (terör örgütü yöneticisi, üyesi, destekleyicisi veya çıkar amaçlı suç örgütü yöneticisi, üyesi veya destekleyicisi olanlar) ve (d) bendi (kamu düzeni veya kamu güvenliği ya da kamu sağlığı açısından tehdit oluşturanlar) uyarınca sınır dışı edilmesine, aynı Kanun'un 57. maddesi kapsamında idari gözetim altına alınmasına karar vermiştir. Kayıt düzeltme kararında 6458 sayılı Kanun'un 4. ve 55. maddeleri kapsamında yapılan değerlendirme sonucunda başvurucunun üçüncü bir ülkeye veya gönüllü olması hâlinde menşe ülkeye sınır dışı edileceği belirtilmiştir.

8. Sınır dışı etme kararının iptali için Ankara 1. İdare Mahkemesinde (İdare Mahkemesi) dava açan başvurucu; menşe ülkesindeki iç savaş nedeniyle Türkiye'ye sığındığını, geçici koruma belgesi ile Türkiye'de kaldığını, kamu düzenini tehdit eden bir davranışı olmadığından sınır dışı kararının hukuka aykırı olduğunu ileri sürmüştür. Ayrıca ağır ve kronik hastalıkları nedeniyle son altı yıldır sürekli ameliyat geçirdiğini, kanser ve verem nedeniyle kontrolleri olduğunu, sınır dışı edilmesi hâlinde tedavisinin aksayacağını ve yaşam hakkının ihlal edileceğini iddia etmiştir. Beyanına göre Türkiye'de eşi, çocuğu, annesi ve kız kardeşi ile yaşayan başvurucu; sınır dışı edilirse ailesinden ayrılacak ve böylece aile bütünlüğü bozulacaktır.

9. İdare Mahkemesi 15/11/2021 tarihinde davanın kesin olarak reddine karar vermiş; kararda başvurucunun DAEŞ silahlı terör örgütü yanlısı faaliyetleri olduğu yönünde bilgiler bulunduğundan bahisle yabancı terörist savaşçı kapsamında davalı idareye bildirilmesi üzerine dava konusu işlemin tesis edildiği gözönünde bulundurulduğunda başvurucu hakkındaki 6458 sayılı Kanun'un 54. maddesinin birinci fıkrasının (b) ve (d) bentleri uyarınca sınır dışı edilmesine ilişkin dava konusu işlemde hukuka aykırılık bulunmadığını belirtmiştir. Menşe ülke bilgisine göre Suriye genelinde bir iç savaş yaşandığı ve güvenli bölgelerin mevcudiyetinden söz edilemeyeceği, dolayısıyla başvurucunun ülkesine geri gönderilmesi durumunda zulme uğrama konusundaki korkusunun haklı nedenlere dayandığı, kötü muameleye maruz kalma konusunda gerçek bir riskle karşı karşıya olduğunu değerlendirmiş; sınır dışı etme kararında da 6458 sayılı Kanun'un 4. maddesi ve 55. maddesinin bir numaralı fıkrasının (a) bendi uyarınca menşe ülkesine sınır dışı edilmesinde sakınca olduğu tespit edilerek güvenli bir üçüncü ülkeye sınır dışı edilmesine veya gönüllü olması hâlinde menşe ülkeye çıkışının sağlanmasına karar verilmesi nedeniyle başvurucunun gönüllülük esası haricinde menşe ülkesi olan Suriye'ye geri gönderilmeyeceğini kabul etmiştir.

10. Başvurucu, nihai kararı 13/12/2021 tarihinde öğrendikten sonra süresinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

IV. İLGİLİ HUKUK

11. İlgili ulusal ve uluslararası hukuk için bkz. Hooman Hosseınpour [GK], B. No: 2021/47168, 29/9/2022, §§ 24-46.

V. İNCELEME VE GEREKÇE

12. Anayasa Mahkemesinin 2/10/2025 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Yaşam Hakkı ve Kötü Muamele Yasağının İhlal Edildiğine İlişkin İddialar

1. Başvurucunun İddiaları ve Bakanlık Görüşü

13. Başvurucu; menşe ülkesi olan Suriye'de insan hakları ihlalleri yaşandığını, Suriye'ye gönderilmesi hâlinde yaşam hakkının ihlal edileceğini, terör şüphesi ile iade edilmesi hâlinde bunun gerçek olarak algılanacağını, insan onuruna yakışmayacak muameleye ve yargısız infaza uğrayacağını iddia etmiştir. Ayrıca beyanına göre sürekli tedaviye muhtaç olup geri gönderilmesi hâlinde menşe ülkesinde tedavisi mümkün olmayacağından ölüme varan acı sonuçlar doğacaktır.

14. Bakanlık görüşünde, başvurucu hakkında düzenlenen sınır dışı etme kararı ve buna ilişkin iptal davası sürecinden bahsedilerek Anayasa Mahkemesinin daha önce benzer olaylarda belirlediği kriterlerin dikkate alınması gerektiği bildirilmiştir.

2. Değerlendirme

15. Başvurucunun iddialarının Anayasa'nın 17. maddesinde güvence altına alınan yaşam hakkı ile kötü muamele yasağı kapsamında incelenmesi gerektiği değerlendirilmiştir.

a. Kabul Edilebilirlik Yönünden

16. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

b. Esas Yönünden

i. Genel İlkeler

17. Yabancıların ülkeye girişleri, ülkede ikamet etmeleri ve ülkeden çıkarılmaları, uluslararası hukukta da kabul edildiği üzere devletin egemenlik yetkisi kapsamındadır (birçok karar arasından bkz. A.A. ve A.A. [GK], B. No: 2015/3941, 1/3/2017, § 54).

18. Anayasa’nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasında kötü muamele yasağı güvence altına alınmıştır. Bu yasakla ilgili herhangi bir istisna da kabul edilmemiştir. “Temel hak ve hürriyetlerin kullanılmasının durdurulması” başlıklı 15. maddede ise savaş, seferberlik hâllerinde veya olağanüstü hâllerde de savaş hukukuna uygun fiiller sonucu meydana gelen ölümler dışında yaşam hakkı ile maddi ve manevi varlığının bütünlüğüne dokunulamayacağı ifade edilmiştir. Kötü muamele yasağının mutlak niteliğini ortaya koyan sözü edilen düzenlemelere göre bir yabancının sınır dışı edileceği ülkede Anayasa’nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasına aykırı bir muameleye uğrayacağı konusunda gerçek bir riskle karşı karşıya kalacağına inanılması için esaslı gerekçelerin gösterildiği hâllerde yabancının sınır dışı edilmesi kötü muamele yasağını ihlal edebilir zira böyle bir durumda yabancının kötü muamele riskiyle karşıya kalması devletin tutumunun doğrudan bir sonucudur. Dolayısıyla devlet bu hâllerde yabancıyı o ülkeye sınır dışı etmeme yükümlülüğü altındadır (bazı

değişikliklerle birlikte bkz. A.A. ve A.A., §§ 55, 56; Masoud Talebı [2. B.], B. No: 2023/26088, 19/3/2024, § 64). Bu yükümlülük, yabancıların riskin bulunduğu ülkeye dolaylı olarak gönderilmemelerini de kapsamaktadır (A.D. [1. B.], B. No: 2014/19506, 3/4/2019, § 55).

19. Sınır dışı edilmesi hâlinde kötü muameleye uğrayacağını iddia eden yabancı, ilke olarak sınır dışı edileceği ülkede kötü muameleye uğrayacağı konusunda gerçek bir riskle karşı karşıya kalacağına inanılması için esaslı nedenler bulunduğunu kanıtlayabilecek delilleri idari merciler ile yargı mercilerine sunmalıdır. Bu doğrultuda yabancı, sınır dışı edileceği ülkede var olduğunu iddia ettiği kötü muamele riskinin ne olduğunu makul şekilde açıklamalı, varsa bu iddiasını destekleyen bilgi ve belgeleri ibraz etmelidir (A.A. ve A.A., § 68).

20. Yabancı; etnik kökenleri, dinî inançları, siyasi görüşleri ya da belirli bir gruba mensubiyetleri gibi nedenlerle kişilere sistematik olarak kötü muamelede bulunduklarını iddia ediyor ise uygulamanın varlığı ile risk altında olduğu iddia edilen gruba mensup olduğuna inanılması için ciddi nedenler bulunduğunu ortaya koymalıdır. Geri gönderileceği ülkedeki riskin kamu görevlisi olmayan kişi veya gruplardan kaynaklandığı ileri süren yabancı, hem riskin gerçekliğini hem de söz konusu ülkenin kamu makamlarının bu riski ortadan kaldırmak konusunda yeterli korumayı sağlamakta yetersiz kalacakları kanıtlamalıdır. Bununla birlikte yabancı, sınır dışı edileceği ülkede uzun süredir devam eden genel siyasi istikrarsızlık ya da ülkenin tamamına yayılmış iç karışıklık nedeniyle kötü muameleye maruz kalacağını ileri sürmüşse anılan ülkenin genel koşullarının nesnel olarak kötü muamele yasağına aykırılık oluşturmayacağı idari ve yargısal makamlar tarafından ortaya konulmalıdır (A.A. ve A.A., §§ 66-69).

21. İspat külfetinin başvurucuya ait olduğu ve bu külfetten doğan yükümlülüğün yerine getirildiği hâllerde idari ve yargı mercileri gerçek riskin varlığı konusunda titiz bir inceleme yapmalıdır. Bu inceleme yapılırken yabancının sınır dışı edilmesinin öngörülebilir sonuçları, yabancının sınır dışı edileceği ülkenin genel durumu, yabancının kişisel durumu ve uğranılacağı iddia edilen muamelenin kötü muamele yasağı için aranan asgari ağırlık eşiğine ulaşıp ulaşmadığı dikkate alınmalıdır. Riskin varlığı araştırılırken ulusal veya uluslararası kurum ve kuruluşların düzenledikleri raporlardan ya da somut olay hakkında bilgi edinilmesini sağlayacak başka kaynaklardan yararlanılması mümkündür (A.A. ve A.A., §§ 62-64).

22. Gerçek riskin varlığıyla ilgili değerlendirmede kural olarak sınır dışı kararının verildiği tarihteki koşullar dikkate alınmalıdır ancak yapılacak değerlendirmenin sonucunu doğrudan etkileyecek önemli gelişmeler de göz önünde tutulmalıdır (A.A. ve A.A., § 70).

23. Sınır dışı etme kararı verilmesi nedeniyle kötü muamele yasağının ihlal edildiği iddiasıyla yapılan ve başvurucunun sınır dışı edileceği ülkede Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasına aykırı bir muameleye uğrayacağı konusunda gerçek bir riskle karşı karşıya kalacağına inanılması için esaslı gerekçelerin gösterildiği bireysel başvurularda Anayasa Mahkemesinin rolü, kural olarak başvurucuyu doğrudan veya dolaylı olarak kötü muamele riskiyle karşılaşacağı ülkeye gönderilmesine karşı koruyan etkili usul güvencelerinin sağlanıp sağlanmadığını tespittir. Usul güvencelerinin sağlandığı durumlarda geri gönderilen ülkede gerçek bir kötü muamele riskinin bulunup bulunmadığı ayrıca değerlendirilir (bazı değişikliklerle birlikte bkz. A.A. ve A.A., § 71). Bununla birlikte Anayasa Mahkemesi, somut olayın özel koşulları altında gerekli gördüğü hâllerde geri gönderilen ülkede gerçek bir kötü muamele riski bulunup bulunmadığını istisnai olarak ilk elden

kendisi de inceleyebilir (A.A. ve A.A., § 72).

ii. İlkelerin Olaya Uygulanması

24. Anayasa Mahkemesi Hooman Hosseınpour başvurusunda hakkında menşe ülkesinde verilmiş bir idam cezası bulunan ve bu kararın kesinleştiğini ileri süren başvurucunun henüz tespit edilmemiş güvenli üçüncü ülkeye sınır dışı edilmesine karar verilmesi işlemini ve bu işleme karşı açılan idari dava sürecini ele almıştır. Anılan kararda idarenin menşe ülkesine sınır dışı edilmesinde sakınca gördüğü yabancının nereye sınır dışı edileceğinin belirlenmemiş olması hâlinde sınır dışı edileceği ülkede yabancının ölüm cezasına, işkenceye, insanlık dışı ya da onur kırıcı ceza veya muameleye maruz kalıp kalmayacağının veya yabancının dolaylı olarak menşe ülkesine sınır dışı edilip edilmeyeceğinin yargı mercilerince değerlendirilemeyeceği ifade edilmiştir (anılan kararda bkz. § 67). M.E. ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2020/18186, 24/1/2024) başvurusunda ise başka iddialar yanında Suriye uyruklu olan ve menşe ülkesine sınır dışı edilmesinde sakınca görülen başvuruculların güvenli üçüncü ülkeye sınır dışı edilmelerine karar verilmesi nedeniyle kötü muamele yasağının ihlal edildiğine ilişkin iddiası değerlendirilmiştir. Anayasa Mahkemesi yaptığı incelemede sınır dışı etme kararına karşı açılan iptal davalarını inceleyen idari yargı mercilerinin güvenli üçüncü ülkeyle ilgili bir tespit bulunmadığına, bu nedenle sınır dışı edilecekleri ülkelerde başvuruculların kötü muameleye maruz kalıp kalmayacaklarının veya dolaylı olarak menşe ülkesine gönderilip gönderilmeyeceklerinin değerlendirilmesinin mümkün olmadığını dikkate almadıklarına işaret ederek kötü muamele yasağının ihlal edildiği sonucuna varmıştır (anılan kararda bkz. § 31).

25. Başvurucunun menşe ülkesine sınır dışı edilmesinin sakıncalı olduğu Göç İdaresi tarafından tespit edilmiş, gidebileceği üçüncü bir ülkeye sınır dışı edilmesine ya da gönüllü olması hâlinde menşe ülkesine çıkışının sağlanmasına karar verilmiştir (bkz. § 7). Anayasa Mahkemesi M.A. ([2. B.], B. No: 2023/104230, 20/11/2024, § 21) başvurusunda sınır dışı etme kararında veya bu kararın ekindeki bir belgede ya da sınır dışı etme kararına karşı açılan dava dosyasında bulunan ve yabancıların (davacıların) erişimine kapalı olmayıp yetkili idari birimce düzenlenen bir belgede üçüncü ülke veya ülkeler tek tek sayılarak yabancının bu ülkelerden birine sınır dışı edilebileceği açıkça ifade edilmişse yabancının bunlardan başka bir ülkeye sınır dışı edilemeyeceğinin açık olduğunu tespit etmiştir. Bununla birlikte somut olayda güvenli üçüncü ülke yönünden sözü edilen kararda belirtildiği şekilde herhangi bir belirleme yapılmamıştır. Başvurucunun açtığı iptal davasında İdare Mahkemesinin bu belirsizliği dikkate alarak başvurucunun maruz kalabileceği kötü muamele riskini bertaraf edecek nitelikte bir değerlendirme yapması gerekirken davayı reddetmesi usul yükümlülüğüyle bağdaşmamaktadır. Sonuç olarak başvurucunun sınır dışı edileceği ülkede kötü muameleye maruz kalma riski veya dolaylı olarak menşe ülkesine sınır dışı edilmesine karşı koruyan usul güvencelerinin etkili şekilde sağlandığı söylenemez.

26. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 17. maddesinde güvence altına alınan yaşam hakkı ve kötü muamele yasağının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

B. Adil Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

27. Başvurucu, sınır dışı edilmesi hâlinde hakkında ileri sürülen soyut iddialar ile ilgili devam eden yargısal süreçte kendisini savunmayacağını, savunma hakkının kısıtlanacağını belirterek adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

28. Yabancıların ülkeye girişi ile ülkede kalışlarına ve ülkeden çıkarılmalarına ilişkin

işlemlerle ilgili yargılamalar, yargılamaya konu uyuşmazlığın suç isnadı ya da medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili olmaması nedeniyle adil yargılanma hakkının konusuna girmemektedir (Aıgul Mavlıanova [1. B.], B. No: 2016/6293, 9/11/2017, § 27).

29. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının diğer kabul edilebilirlik şartları yönünden incelenmeksizin konu bakımından yetkisizlik nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

C. Aile Hayatına Saygı Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

30. Başvurucu, sınır dışı edildiği takdirde aile bütünlüğünün bozulacağını belirterek aile hayatına saygı hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

31. Sınır dışı etme işlemi nedeniyle yaşam hakkı ve kötü muamele yasağının ihlal edildiği sonucuna varılması nedeniyle aile hayatına saygı hakkı yönünden ayrıca inceleme yapılmasına gerek olmadığına karar verilmesi gerekir.

VI. GİDERİM

32. Başvurucu, ihlalin tespiti talebinde bulunmuştur.

33. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerince yapılması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

34. İncelenen başvuruda, başvurucuyu kötü muamele riskiyle karşılaşacağı ülkeye gönderilmesine karşı koruyan etkili usul güvencelerinin sağlanmadığı sonucuna varılmış ve hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasına karar verilmiştir. Öte yandan yeniden yapılacak yargılama sürecinde başvurucunun sınır dışı edilmesi, verilen ihlal kararını anlamsız hâle getirecektir. Bu sebeple ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için aynı zamanda 6216 sayılı Kanun’un 50. maddesinin (1) numaralı fıkrası kapsamında yapılması gerekenlere de hükmedilmelidir. Bu doğrultuda sınır dışı etme kararıyla ilgili yargılama sonuçlanıncaya kadar başvurucunun sınır dışı edilmemesine karar verilmelidir.

35. Öte yandan hak ihlali kararından Anayasa Mahkemesinin davanın sonucuyla ilgili olarak bir tutum sergilediği sonucu çıkarılmamalıdır. Anayasa Mahkemesince verilen hak ihlali kararı uyuşmazlığın sonuçlarından bağımsız olup davanın kabulüne, reddine ya da beraate veya mahkûmiyete karar verilmesi gerektiği anlamına gelmemektedir. Kural olarak, yargılamanın her aşamasında olduğu gibi ihlalin sonuçlarını gidermek üzere yeniden yapılacak yargılama sonunda da delillerin dava ile ilişkisini kurma ve bunları değerlendirip sonuç çıkarma yetkisi ilgili mahkemelere aittir.

VII. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Yaşam hakkı ve kötü muamele yasağının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Adil yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın konu bakımından yetkisizlik nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 17. maddesinde güvence altına alınan yaşam hakkı ve kötü muamele yasağının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Aile hayatına saygı hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın İNCELENMESİNE GEREK OLMADIĞINA,

D. Kararın bir örneğinin yaşam hakkı ve kötü muamele yasağının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Ankara 1. İdare Mahkemesine (E.2021/784, K.2021/1477) GÖNDERİLMESİNE,

E. Sınır dışı etme kararıyla ilgili yargılama sonuçlanıncaya kadar başvurucunun SINIR DIŞI EDİLMEMESİNE,

F. 30.000 TL vekâlet ücretinden oluşan yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

G. Ödemenin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

H. Kararın bir örneğinin İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Başkanlığına GÖNDERİLMESİNE,

İ. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 2/10/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

C.M.

B. No: 2022/7007 | Karar tarihi: 02.10.2025

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/7007

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

C. M. BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/7007)

Karar Tarihi: 2/10/2025

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

GİZLİLİK TALEBİ KABUL

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ İrfan FİDAN Yılmaz AKÇİL

Raportör : Merve ARSLANTÜRK

Başvurucu : C.M.

Vekili : Av. Taner KILIÇ

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru; menşe ülkesine sınır dışı edilmesinde sakınca görülen yabancının güvenli üçüncü ülkeye sınır dışı edilmesine karar verilmesi nedeniyle yaşam hakkı ve kötü muamele yasağının, sınır dışı edilmesi hâlinde aile bütünlüğünün bozulacağı iddiası nedeniyle aile hayatına saygı hakkının, sınır dışı etme kararının iptali talebiyle açılan davada bazı usul güvencelerine aykırı davranılması nedeniyle de adil yargılanma hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 24/1/2022 tarihinde yapılmıştır. Komisyon, başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

3. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık, görüş bildirmiştir. Başvurucu, Bakanlığın görüşüne karşı beyanda bulunmuştur.

III. OLAY VE OLGULAR

4. Başvuru formları ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ve Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi (UYAP) aracılığıyla ulaşılan bilgi ve belgelere göre ilgili olaylar özetle şöyledir:

5. Başvurucu 1997 doğumlu bir erkek olup Suriye Arap Cumhuriyeti vatandaşıdır.

6. Başvurucu PKK/KCK terör örgütünün eylem ve faaliyetlerinin deşifre edilmesine yönelik yapılan çalışmalar kapsamında İzmir Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından yürütülen bir soruşturmada 7/4/2021 tarihinde yakalanarak gözaltına alınmış; adli işlemlerin yapılmasının ardından 8/4/2021 tarihinde, 4/4/2013 tarihli ve 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu'na göre gerekli idari işlemleri yapılmak üzere İzmir Harmandalı Geri Gönderme Merkezi Müdürlüğüne teslim edilmiştir.

7. İzmir İl Göç İdaresi Müdürlüğü (Göç İdaresi) 9/4/2021 tarihinde, başvurucunun 6458 sayılı Kanun'un 54. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (b) bendi (terör örgütü yöneticisi, üyesi, destekleyicisi veya çıkar amaçlı suç örgütü yöneticisi, üyesi veya destekleyicisi olanlar), (d) bendi (kamu düzeni veya kamu güvenliği ya da kamu sağlığı açısından tehdit oluşturanlar) ve (k) bendi (uluslararası kurum ve kuruluşlar tarafından tanımlanan terör örgütleriyle ilişkili olduğu değerlendirilenler) uyarınca sınır dışı edilmesine ve aynı Kanun'un 57. maddesi kapsamında idari gözetim altına alınmasına karar vermiştir. Sınır dışı etme kararında 6458 sayılı Kanun'un 4. maddesi ve 55. maddesinin bir numaralı fıkrasının (a) bendi uyarınca menşe ülkesine sınır dışı edilmesinde sakınca olduğu tespitine yer verilmiştir. Söz konusu karara göre başvurucu, güvenli bir üçüncü ülkeye gönderilecek ya da ancak gönüllü olması hâlinde menşe ülkesine çıkışı sağlanacaktır.

8. Başvurucu sınır dışı etme kararının iptali talebiyle İzmir 1. İdare Mahkemesinde (İdare Mahkemesi) dava açmıştır. Dava dilekçesinde, 2014 yılında Suriye'deki iç savaş nedeniyle Türkiye'ye sığındığını, ülkesinde can güvenliği olmadığı için sınır dışı edilemeyecek kimselerden olduğunu ileri sürmüştür. Ek beyan dilekçesiyle de idarenin aldığı sınır dışı kararının dayanağının olmadığını, menşe ülkesi olan Suriye'de devam eden savaş ortamı nedeniyle güvensiz olduğunu, davalı idarenin de ülkesine sınır dışı edilmesini riskli görerek menşe ülkesi olan Suriye'ye değil güvenli üçüncü bir ülkeye sınır dışı edilmesine karar verildiğini ancak hangi ülke veya ülkelerin kendisi için güvenli olduğunun açıklanmadığını belirtmiştir.

9. İdare Mahkemesi 24/11/2021 tarihinde davanın kesin olarak reddine karar vermiştir. Kararda sosyal medya hesabından PKK/KCK silahlı terör örgütü propagandası yaptığı ikrarıyla da sabit olan başvurucunun bu fiiliyle terör örgütü ile irtibatı olduğu ve kamu düzeni veya kamu güvenliği açısından tehdit oluşturduğu, bu gerekçeyle sınır dışı edilmesine ilişkin olarak tesis edilen dava konusu işlemde hukuka aykırılık bulunmadığı belirtilmiştir. Menşe ülke bilgisine göre Suriye genelinde bir iç savaş yaşandığı ve güvenli bölgelerin mevcudiyetinden söz edilemeyeceği, dolayısıyla başvurucunun ülkesine geri gönderilmesi durumunda zulme uğrama konusundaki korkusunun haklı nedenlere dayandığı ve kötü muameleye maruz kalma konusunda gerçek bir riskle karşı karşıya olduğu değerlendirilmiştir. Sınır dışı etme kararında da 6458 sayılı Kanun'un 4. maddesi ve 55. maddesinin bir numaralı fıkrasının (a) bendi uyarınca menşe ülkesine sınır dışı edilmesinde sakınca olduğu tespit edilerek güvenli bir üçüncü ülkeye sınır dışı edilmesine veya gönüllü olması hâlinde menşe ülkesine çıkışının sağlanmasına karar verilmesi nedeniyle başvurucunun gönüllülük esası haricinde menşe ülkesi olan Suriye'ye geri gönderilmeyeceği kabul edilmiştir.

10. Başvurucu, nihai kararı 1/1/2022 tarihinde öğrendikten sonra süresinde bireysel

başvuruda bulunmuştur.

IV. İLGİLİ HUKUK

11. İlgili ulusal ve uluslararası hukuk için bkz. Hooman Hosseınpour [GK], B. No: 2021/47168, 29/9/2022, §§ 24-46.

V. İNCELEME VE GEREKÇE

12. Anayasa Mahkemesinin 2/10/2025 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Adli Yardım Talebi Yönünden

13. Anayasa Mahkemesi tarafından adli yardım talebinin kabul edilebilmesi için gerekli şartlar Mehmet Şerif Ay ([2. B.], B. No: 2012/1181, 17/9/2013, § 23) kararında, yabancıların adli yardım talepleri konusunda benimsenen ilkeler ise Nadali Agheli Kohne Shahri ([1. B.], B. No: 2014/12633, 9/9/2015, §§ 17, 18) kararında yer almaktadır. Anılan ilkelere göre adli yardım için gerekli şartlar mevcutsa karşılıklılık şartı gerçekleşmese bile yabancının adli yardım talebi kabul edilmelidir. Somut başvuruda yargılama giderlerini ödeme gücünden yoksun olduğu anlaşılan başvurucunun adli yardım talebinin kabulüne karar verilmesi gerekir.

B. Yaşam Hakkı ve Kötü Muamele Yasağının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

1. Başvurucunun İddiaları ve Bakanlık Görüşü

14. Başvurucu, Suriye'ye gönderilmesi hâlinde yaşamının tehlikeye gireceğini, kişinin Suriye'ye gönderilmesi hâlinde kötü muameleye maruz kalacağı hususunda çok sayıda uluslararası kurum ve insan hakları kuruluşunun raporları olduğunu, sınır dışı etme kararında güvenli üçüncü ülkeye sınır dışı edileceğinin belirtildiğini ancak bu ülke veya ülkelerin somut olarak belirlenmediğini, Suriye'den kaçmış muhalif bir kişi için bu ülkelerin güvenli olup olmadığının ayrıca kritik edilmesi gerektiğini belirterek yaşam hakkı ve kötü muamele yasağının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

15. Bakanlık görüşünde başvurucu hakkında düzenlenen sınır dışı etme kararı ve buna ilişkin iptal davası sürecinden bahsedilerek Anayasa Mahkemesinin daha önce benzer olaylarda belirlediği kriterlerin dikkate alınması gerektiği bildirilmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanında güvenli üçüncü ülke değerlendirmesi yapılmadığına ilişkin açıklamalarını yinelemiştir.

2. Değerlendirme

16. Başvurucunun iddialarının Anayasa'nın 17. maddesinde güvence altına alınan yaşam hakkı ve kötü muamele yasağı kapsamında incelenmesi gerektiği değerlendirilmiştir.

a. Kabul Edilebilirlik Yönünden

17. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

b. Esas Yönünden

i. Genel İlkeler

18. Yabancıların ülkeye girişleri, ülkede ikamet etmeleri ve ülkeden çıkarılmaları,

uluslararası hukukta da kabul edildiği üzere devletin egemenlik yetkisi kapsamındadır (birçok karar arasından bkz. A.A. ve A.A. [GK], B. No: 2015/3941, 1/3/2017, § 54).

19. Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasında kötü muamele yasağı güvence altına alınmıştır. Bu yasakla ilgili herhangi bir istisna da kabul edilmemiştir. "Temel hak ve hürriyetlerin kullanılmasının durdurulması" başlıklı 15. maddede ise savaş, seferberlik hâllerinde veya olağanüstü hâllerde de savaş hukukuna uygun fiiller sonucu meydana gelen ölümler dışında yaşam hakkı ile maddi ve manevi varlığının bütünlüğüne dokunulamayacağı ifade edilmiştir. Kötü muamele yasağının mutlak niteliğini ortaya koyan sözü edilen düzenlemelere göre bir yabancının sınır dışı edileceği ülkede Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasına aykırı bir muameleye uğrayacağı konusunda gerçek bir riskle karşı karşıya kalacağına inanılması için esaslı gerekçelerin gösterildiği hâllerde yabancının sınır dışı edilmesi kötü muamele yasağını ihlal edebilir zira böyle bir durumda yabancının kötü muamele riskiyle karşıya kalması devletin tutumunun doğrudan bir sonucudur. Dolayısıyla devlet bu hâllerde yabancıyı o ülkeye sınır dışı etmeme yükümlülüğü altındadır (bazı değişikliklerle birlikte bkz. A.A. ve A.A., §§ 55, 56; Masoud Talebı [2. B.], B. No: 2023/26088, 19/3/2024, § 64). Bu yükümlülük, yabancıların riskin bulunduğu ülkeye dolaylı olarak gönderilmemelerini de kapsamaktadır (A.D. [1. B.], B. No: 2014/19506, 3/4/2019, § 55).

20. Sınır dışı edilmesi hâlinde kötü muameleye uğrayacağını iddia eden yabancı, ilke olarak sınır dışı edileceği ülkede kötü muameleye uğrayacağı konusunda gerçek bir riskle karşı karşıya kalacağına inanılması için esaslı nedenler bulunduğunu kanıtlayabilecek delilleri idari merciler ile yargı mercilerine sunmalıdır. Bu doğrultuda yabancı, sınır dışı edileceği ülkede var olduğunu iddia ettiği kötü muamele riskinin ne olduğunu makul şekilde açıklamalı; varsa bu iddiayı destekleyen bilgi ve belgeleri ibraz etmelidir (A.A. ve A.A., § 68).

21. Yabancı; sınır dışı edileceği ülkedeki kamu makamlarının etnik kökenleri, dinî inançları, siyasi görüşleri ya da belirli bir gruba mensubiyetleri gibi nedenlerle kişilere sistematik olarak kötü muamelede bulunduklarını iddia ediyor ise uygulamanın varlığı ile risk altında olduğu iddia edilen gruba mensup olduğuna inanılması için ciddi nedenler bulunduğunu ortaya koymalıdır. Geri gönderileceği ülkedeki riskin kamu görevlisi olmayan kişi veya gruplardan kaynaklandığı ileri süren yabancı, hem riskin gerçekliğini hem de söz konusu ülkenin kamu makamlarının bu riski ortadan kaldırmak konusunda yeterli korumayı sağlamakta yetersiz kalacakları kanıtlamalıdır. Bununla birlikte yabancı, sınır dışı edileceği ülkede uzun süredir devam eden genel siyasi istikrarsızlık ya da ülkenin tamamına yayılmış iç karışıklık nedeniyle kötü muameleye maruz kalacağını ileri sürmüşse anılan ülkenin genel koşullarının nesnel olarak kötü muamele yasağına aykırılık oluşturmayacağı idari ve yargısal makamlar tarafından ortaya konulmalıdır (A.A. ve A.A., §§ 66-69).

22. İspat külfetinin başvurucuya ait olduğu ve bu külfetten doğan yükümlülüğün yerine getirildiği hâllerde idari ve yargı mercileri gerçek riskin varlığı konusunda titiz bir inceleme yapmalıdır. Bu inceleme yapılırken yabancının sınır dışı edilmesinin öngörülebilir sonuçları, yabancının sınır dışı edileceği ülkenin genel durumu, yabancının kişisel durumu ve uğranılacağı iddia edilen muamelenin kötü muamele yasağı için aranan asgari ağırlık eşiğine ulaşıp ulaşmadığı dikkate alınmalıdır. Riskin varlığı araştırılırken ulusal veya uluslararası kurum ve kuruluşların düzenledikleri raporlardan ya da somut olay hakkında bilgi edinilmesini sağlayacak başka kaynaklardan yararlanılması mümkündür (A.A. ve A.A., §§ 62-64).

23. Gerçek riskin varlığıyla ilgili değerlendirmede kural olarak sınır dışı kararının verildiği

tarihteki koşullar dikkate alınmalıdır ancak yapılacak değerlendirmenin sonucunu doğrudan etkileyecek önemli gelişmeler de gözönünde tutulmalıdır (A.A. ve A.A., § 70).

24. Sınır dışı etme kararı verilmesi nedeniyle kötü muamele yasağının ihlal edildiği iddiasıyla yapılan ve başvurucunun sınır dışı edileceği ülkede Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasına aykırı bir muameleye uğrayacağı konusunda gerçek bir riskle karşı karşıya kalacağına inanılması için esaslı gerekçelerin gösterildiği bireysel başvurularda Anayasa Mahkemesinin rolü, kural olarak başvurucuyu doğrudan veya dolaylı olarak kötü muamele riskiyle karşılaşacağı ülkeye gönderilmesine karşı koruyan etkili usul güvencelerinin sağlanıp sağlanmadığını tespittir. Usul güvencelerinin sağlandığı durumlarda geri gönderilen ülkede gerçek bir kötü muamele riskinin bulunup bulunmadığı ayrıca değerlendirilir (bazı değişikliklerle birlikte bkz. A.A. ve A.A., § 71). Bununla birlikte Anayasa Mahkemesi, somut olayın özel koşulları altında gerekli gördüğü hâllerde geri gönderilen ülkede gerçek bir kötü muamele riski bulunup bulunmadığını istisnai olarak ilk elden kendisi de inceleyebilir (A.A. ve A.A., § 72).

ii. İlkelerin Olaya Uygulanması

25. Anayasa Mahkemesi Hooman Hosseınpour başvurusunda hakkında menşe ülkesinde verilmiş bir idam cezası bulunan ve bu kararın kesinleştiğini ileri süren başvurucunun henüz tespit edilmemiş güvenli üçüncü ülkeye sınır dışı edilmesine karar verilmesi işlemini ve bu işleme karşı açılan idari dava sürecini ele almıştır. Anılan kararda idarenin menşe ülkesine sınır dışı edilmesinde sakınca gördüğü yabancının nereye sınır dışı edileceğinin belirlenmemesi hâlinde sınır dışı edileceği ülkede yabancının ölüm cezasına, işkenceye, insanlık dışı ya da onur kırıcı ceza veya muameleye maruz kalıp kalmayacağının veya yabancının dolaylı olarak menşe ülkesine sınır dışı edilip edilmeyeceğinin yargı mercilerince değerlendirilemeyeceği ifade edilmiştir (anılan kararda bkz. § 67). M.E. ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2020/18186, 24/1/2024) başvurusunda ise başka iddialar yanında Suriye uyruklu olan ve menşe ülkesine sınır dışı edilmesinde sakınca görülen başvuruculların güvenli üçüncü ülkeye sınır dışı edilmelerine karar verilmesi nedeniyle kötü muamele yasağının ihlal edildiğine ilişkin iddiası değerlendirilmiştir. Anayasa Mahkemesi yaptığı incelemede sınır dışı etme kararına karşı açılan iptal davalarını inceleyen idari yargı mercilerinin güvenli üçüncü ülkeyle ilgili bir tespit bulunmadığına, bu nedenle sınır dışı edilecekleri ülkelerde başvuruculların kötü muameleye maruz kalıp kalmayacaklarının veya dolaylı olarak menşe ülkesine gönderilip gönderilmeyeceklerinin değerlendirilmesinin mümkün olmadığını dikkate almadıklarına işaret ederek kötü muamele yasağının ihlal edildiği sonucuna varmıştır (anılan kararda bkz. § 31).

26. Başvurucunun menşe ülkesine sınır dışı edilmesinin sakıncalı olduğu Göç İdaresi tarafından tespit edilmiş, gidebileceği üçüncü bir ülkeye sınır dışı edilmesine ya da gönüllü olması hâlinde menşe ülkesine çıkışının sağlanmasına karar verilmiştir (bkz. § 7). Anayasa Mahkemesi M.A. ([2. B.], B. No: 2023/104230, 20/11/2024, § 21) başvurusunda sınır dışı etme kararında veya bu kararın ekindeki bir belgede ya da sınır dışı etme kararına karşı açılan dava dosyasında bulunan ve yabancıların (davacıların) erişimine kapalı olmayıp yetkili idari birimce düzenlenen bir belgede üçüncü ülke veya ülkeler tek tek sayılarak yabancının bu ülkelerden birine sınır dışı edilebileceği açıkça ifade edilmişse yabancının bunlardan başka bir ülkeye sınır dışı edilemeyeceğinin açık olduğunu tespit etmiştir. Bununla birlikte somut olayda güvenli üçüncü ülke yönünden sözü edilen kararda belirtildiği şekilde herhangi bir belirleme yapılmamıştır. Başvurucunun açtığı iptal davasında İdare Mahkemesinin bu belirsizliği dikkate alarak başvurucunun maruz kalabileceği kötü

muamele riskini bertaraf edecek nitelikte bir değerlendirme yapması gerekirken davayı reddetmesi usul yükümlülüğüyle bağdaşmamaktadır. Sonuç olarak başvurucunun sınır dışı edileceği ülkede kötü muameleye maruz kalma riski veya dolaylı olarak menşe ülkesine sınır dışı edilmesine karşı koruyan usul güvencelerinin etkili şekilde sağlandığı söylenemez.

27. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 17. maddesinde güvence altına alınan yaşam hakkı ve kötü muamele yasağının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

C. Aile Hayatına Saygı Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

28. Başvurucu, sınır dışı edildiği takdirde aile bütünlüğünün bozulacağını belirterek aile hayatına saygı hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

29. Sınır dışı etme işlemi nedeniyle yaşam hakkı ve kötü muamele yasağının ihlal edildiği sonucuna varılması nedeniyle aile hayatına saygı hakkı yönünden ayrıca inceleme yapılmasına gerek olmadığına karar verilmesi gerekir.

D. Adil Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

30. Başvurucu, sınır dışı edilmesinin dayanağı olan suç nedeniyle hakkında açılan ceza davasının sonucunun beklenmediğini belirterek adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

31. Yabancıların ülkeye girişi ile ülkede kalışlarına ve ülkeden çıkarılmalarına ilişkin işlemlerle ilgili yargılamalar, yargılamaya konu uyuşmazlığın suç isnadı ya da medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili olmaması nedeniyle adil yargılanma hakkının konusuna girmemektedir (Aıgul Mavlıanova [1. B.], B. No: 2016/6293, 9/11/2017, § 27).

32. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının diğer kabul edilebilirlik şartları yönünden incelenmeksizin konu bakımından yetkisizlik nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

VI. GİDERİM

33. Başvurucu, ihlalin tespiti ile 15.000 TL manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

34. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

35. İncelenen başvuruda, başvurucuyu kötü muamele riskiyle karşılaşacağı ülkeye gönderilmesine karşı koruyan etkili usul güvencelerinin sağlanmadığı sonucuna varılmış ve hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasına karar verilmiştir. Öte yandan yeniden yapılacak yargılama sürecinde başvurucunun sınır dışı edilmesi, verilen ihlal kararını anlamsız hâle getirecektir. Bu sebeple ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için aynı zamanda 6216 sayılı Kanun'un 50. maddesinin (1) numaralı fıkrası kapsamında yapılması gerekenlere de hükmedilmelidir. Bu doğrultuda sınır dışı etme

kararıyla ilgili yargılama sonuçlanıncaya kadar başvurucunun sınır dışı edilmemesine karar verilmelidir.

36. Öte yandan hak ihlali kararından Anayasa Mahkemesinin davanın sonucuyla ilgili olarak bir tutum sergilediği sonucu çıkarılmamalıdır. Anayasa Mahkemesince verilen hak ihlali kararı uyuşmazlığın sonuçlarından bağımsız olup davanın kabulüne, reddine ya da beraate veya mahkûmiyete karar verilmesi gerektiği anlamına gelmemektedir. Kural olarak yargılamanın her aşamasında olduğu gibi ihlalin sonuçlarını gidermek üzere yeniden yapılacak yargılama sonunda da delillerin dava ile ilişkisini kurma ve bunları değerlendirip sonuç çıkarma yetkisi ilgili mahkemelere aittir.

37. İhlalin niteliğine göre yeniden yargılama yapılmasının yeterli giderim sağlayacağı anlaşıldığından başvurucunun tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

VII. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Kamuya açık belgelerde başvurucunun kimliğinin gizli tutulması talebinin KABULÜNE,

B. Adli yardım talebinin KABULÜNE,

C. 1. Yaşam hakkı ve kötü muamele yasağının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Adil yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın konu bakımından yetkisizlik nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

D. Anayasa’nın 17. maddesinde güvence altına alınan yaşam hakkı ve kötü muamele yasağının İHLAL EDİLDİĞİNE,

E. Aile hayatına saygı hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın İNCELENMESİNE GEREK OLMADIĞINA,

F. Kararın bir örneğinin yaşam hakkı ve kötü muamele yasağının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere İzmir 1. İdare Mahkemesine (E.2021/577, K.2021/1664) GÖNDERİLMESİNE,

G. Başvurucunun tazminat talebinin REDDİNE,

H. 30.000 TL vekâlet ücretinden oluşan yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

İ. Ödemenin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

J. Sınır dışı etme kararıyla ilgili yargılama sonuçlanıncaya kadar başvurucunun SINIR DIŞI EDİLMEMESİNE,

K. Kararın bir örneğinin İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Başkanlığına GÖNDERİLMESİNE,

L. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 2/10/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

HALKEVLERİ GENEL MERKEZİ

B. No: 2022/28884 | Karar tarihi: 02.10.2025

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/28884

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

HALKEVLERİ GENEL MERKEZİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/28884)

Karar Tarihi: 2/10/2025

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ İrfan FİDAN Yılmaz AKÇİL

Raportör : Hasan HÜZMELİ

Başvurucu : HALKEVLERİ GENEL MERKEZİ

Vekili : Av. Sercan ARAN

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, yapılması planlanan bir müzik dinletisinin idarece uygun görülmeyerek engellenmesi nedeniyle toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 23/2/2022 tarihinde yapılmıştır. Komisyon, başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

3. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık, görüşünü bildirmiştir. Başvurucu, Bakanlığın görüşüne karşı süresinde beyanda bulunmamıştır.

III. OLAY VE OLGULAR

4. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

5. Açık kaynaklara göre başvurucu Halkevleri Derneği (Dernek/Halkevleri); Türkiye genelinde barınma, sağlık, eğitim, çevre, kadın ve engelli haklarının savunulması ve

geliştirilmesi amacıyla faaliyet gösteren, kamu yararına çalışan bir sivil toplum kuruluşudur.

6. Derneğin Mamak Şubesi, 15/2/2020 tarihinde sosyal medya hesabından "Grup Yorum'a özgürlük demek için buluşuyor, türkülerimizi özgürlüğe söylüyoruz. Tüm Mamak halkını [18/2/2020 tarihinde saat 19.00'da] Mamak Halkevi'nde gerçekleştireceğimiz dayanışma etkinliğine davet ediyoruz." şeklinde bir paylaşımda bulunmuştur. Anılan paylaşımın ekinde "Grup Yorum'a özgürlük, türküler susmaz, halaylar sürer" ve "Müzik dinletisi, Grup Tersname ile türkülerimizi özgürlük için söylüyoruz" ifadelerine yer verilen ve toplanmanın yer ve zaman bilgilerini içeren Mamak Halkevlerine ait bir broşür de paylaşılmıştır.

7. Açık kaynaklardan yapılan araştırmada; Grup Yorum'un bazı üyelerinin 17/5/2019 tarihinde konser yasaklarının kaldırılması, tutuklu grup üyelerinin serbest bırakılması, haklarındaki davaların düşürülmesi gibi bir dizi taleple açlık grevine girdiği, 20/1/2020 tarihinde de müzik grubunun bazı üyelerinin açlık grevlerini ölüm orucuna dönüştürme kararı aldığı anlaşılmıştır.

8. 15/2/2020 tarihinde kolluk görevlilerince anılan müzik dinletisine ilişkin toplanma çağrısı tespit edilmiştir. Bunun üzerine İl Emniyet Müdürlüğünce; yapılması planlanan müzik dinletisinin millî güvenlik, kamu düzeni, suç işlenmesinin önlenmesi, genel sağlık ve genel ahlakın ya da başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunması amaçlarıyla uygun görülmediği yönündeki değerlendirme, Ankara Valiliğinin (Valilik) oluruna sunulmuştur. Anılan yazıda 6/10/1983 tarihli ve 2911 sayılı Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanunu'nun 17. maddesi ile 10/6/1949 tarihli ve 5442 sayılı İl İdaresi Kanunu'nun 11. maddesinin (C) fıkrasına atıf yapılmıştır. Valilik 18/2/2020 tarihinde toplantının yapılmasının uygun olmadığı değerlendirmesine olur vermiştir. Anılan karar 18/2/2020 tarihinde saat 14.45'te Halkevleri Derneği Mamak Şubesinde bulunan ilgililere tebliğ edilmiştir.

9. Başvurucu 21/6/2020 tarihinde, Valiliğin yapılması planlanan etkinliğin uygun görülmemesine ilişkin işleminin iptali talebiyle Ankara 13. İdare Mahkemesinde dava açmıştır. Başvurucu dava dilekçesinde; derneğin kapalı toplantılarının 2911 sayılı Kanun'un 4. maddesinin (a) fıkrası uyarınca, anılan Kanun kapsamında olmadığını, herkesin suç teşkil etmeyen belirli amaçlarla silahsız ve saldırısız şekilde toplantı yapma hakkına sahip olduğunu, dernek faaliyetlerinin sınırlanmasının yargı mercilerinin yetkisinde olduğunu, Valiliğin görev alanına girmeyen bir konuda müdahalede bulunduğunu belirtmiştir. Sonuç olarak başvurucu, haklı bir gerekçe gösterilmeksizin bir müzik grubu ile dayanışma amacı taşıyan ve kapalı alanda gerçekleştirilmek istenen müzik dinletisine izin verilmemesi suretiyle yapılan müdahalenin örgütlenme özgürlüğünü ihlal ettiğini ileri sürmüştür.

10. Mahkeme, dava konusu idari işlemin gerekçesine ve başvurucu dernek dışında benzer nitelikte müzik faaliyetleri hakkında yasaklama kararı verilip verilmediğine ilişkin olarak davalı idareden bilgi istemiştir. Davalı idare 8/2/2021 tarihli cevabında; dava konusu toplantının dernek faaliyetiyle bağdaşmadığını, ayrıca "Grup Yorum'a Özgürlük" şeklindeki toplanma çağrısıyla güvenlik güçlerine saldırıda bulunan, DHKP-C terör örgütünün talimatları doğrultusunda faaliyet yürüten, müzik faaliyetleri aracılığıyla örgüt propagandası yapan, terör suçundan tutuklu bulunan ve örgütün talimatı doğrultusunda açlık grevine başlayan Grup Yorum üyelerine moral ve motivasyon desteği sağlama amacı taşıyabileceğini belirtmiştir. Anılan yazıda, benzer provokatif faaliyetler ile suç ve suçlunun övülmesinin engellenmesi amacıyla etkinliğin uygun görülmediği ifade edilmiştir. Ayrıca, başvurucu derneğin anılan etkinliğe ilişkin olarak yetkili makamlara herhangi bir başvuru yapmadığı ve dernek dışında müzik faaliyetiyle ilgili bir başvuru olmadığı belirtilmiştir. Bunun yanında

cevabi yazıda, Grup Yorum'a destek amacıyla 21/3/2020 tarihinde kapalı bir mekânda gerçekleştirmek istediği müzik dinletisinin de idarece uygun görülmediği bilgisi verilmiştir.

11. İdare Mahkemesi 17/2/2021 tarihli kararıyla dava konusu işlemin iptali talebini reddetmiştir. Mahkeme kararında 2911 sayılı Kanun'un 10. ve 17. maddeleri ile 5442 sayılı İl İdaresi Kanunu'nun 11. maddesinin (C) fıkrasına atıf yapılmıştır (ilgili kanuni düzenlemeler için bkz. §§§ 14,17,18). Kararda 8/2/2021 tarihli idarenin cevabi yazısında yer alan değerlendirmelere dayanılmış, düzenlenmek istenen etkinliğin bildirim usulüne uygun biçimde gerçekleştirilmemesi ve sosyal medya aracılığıyla yapılan çağrıların niteliği dikkate alınarak etkinliğin kitlesel tepkilere ve kışkırtıcı eylemlere yol açabileceği kanaatine ulaşıldığı belirtilmiştir. Ayrıca kararda, kamu güvenliğinin sağlanması, suç işlenmesinin önlenmesi ile etkinliğe katılacak kişilerin can ve mal güvenliğinin korunması amacıyla söz konusu etkinliğin uygun görülmediği değerlendirilmiştir. Sonuç olarak Mahkeme, dava konusu işlemin il sınırları içinde huzur ve güvenliğin, kişi dokunulmazlığının, mülkiyetin korunması ve kamu esenliğinin sağlanması amacıyla, önleyici kolluk yetkisi kapsamında tesis edildiğini belirterek işlemin hukuka ve mevzuata uygun olduğu sonucuna varmıştır.

12. Başvurucu, davanın reddine ilişkin karara karşı istinaf başvurusunda bulunmuştur. Bölge İdare Mahkemesi 23/12/2021 tarihinde, başvuruya konu hükmün usul ve hukuka uygun olduğu değerlendirmesiyle istinaf istemini reddetmiştir. Karar başvurucu vekiline 29/1/2022 tarihinde tebliğ edilmiştir.

IV. İLGİLİ HUKUK

13. 5442 sayılı Kanun'un 11. maddesinin (C) bendi şöyledir:

"İl sınırları içinde huzur ve güvenliğin, kişi dokunulmazlığının, tasarrufa müteaallik emniyetin, kamu esenliğinin sağlanması ve önleyici kolluk yetkisi valinin ödev ve görevlerindendir. Bunları sağlamak için vali gereken karar ve tedbirleri alır.

Vali, kamu düzeni veya güvenliğinin olağan hayatı durduracak veya kesintiye uğratacak şekilde bozulduğu ya da bozulacağına ilişkin ciddi belirtilerin bulunduğu hâllerde on beş günü geçmemek üzere ildeki belirli yerlere girişi ve çıkışı kamu düzeni ya da kamu güvenliğini bozabileceği şüphesi bulunan kişiler için sınırlayabilir; belli yerlerde veya saatlerde kişilerin dolaşmalarını, toplanmalarını, araçların seyirlerini düzenleyebilir veya kısıtlayabilir ve ruhsatlı da olsa her çeşit silah ve merminin taşınması ve naklini yasaklayabilir."

14. 2911 sayılı Kanun'un 2. maddesinin (a) ve (b) fıkrası şöyledir:

"a) Toplantı; belirli konular üzerinde halkı aydınlatmak ve bir kamuoyu yaratmak suretiyle o konuyu benimsetmek için gerçek ve tüzelkişiler tarafından bu Kanun çerçevesinde düzenlenen açık ve kapalı yer toplantılarını,

...

İfade eder."

15. 2911 sayılı Kanun'un 4. maddesinin (a) fıkrası şöyledir:

"Aşağıda belirtilen toplantı ve faaliyetler bu Kanun hükümlerine tabi değildir.

a) Siyasi partilerin, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının, sendikaların, vakıfların, derneklerin, ticari ortaklıkların ve diğer tüzel kişilerinin özel kanunlarına ve

kendi tüzüklerine göre yapacakları kapalı yer toplantıları."

16. 2911 sayılı Kanun'un 10. maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

"Toplantı yapılabilmesi için, düzenleme kurulu üyelerinin tamamının imzalayacakları bir bildirim, toplantının yapılmasından en az kırksekiz saat önce ve çalışma saatleri içinde, toplantının yapılacağı yerin bağlı bulunduğu valilik veya kaymakamlığa verilir."

17. 2911 sayılı Kanun'un 17. maddesi şöyledir:

"Bölge valisi, vali veya kaymakam, millî güvenlik, kamu düzeni, suç işlenmesinin önlenmesi, genel sağlığın ve genel ahlâkın veya başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunması amacıyla belirli bir toplantıyı bir ayı aşmamak üzere erteleyebilir veya suç işleneceğine dair açık ve yakın tehlike mevcut olması hâlinde yasaklayabilir."

18. Toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkının kapsamı ve önemi ile barışçıl toplanma hakkının korunması ve bildirim yükümlülüğüne ilişkin uluslararası hukuk değerlendirmeleri için Ramazan Düğer ve diğerleri ([2. B.], B. No: 2018/31211, 2/10/2024) kararına bakılabilir (Ramazan Düğer ve diğerleri, §§ 24–26).

V. İNCELEME VE GEREKÇE

19. Mahkemenin 2/10/2025 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları ve Bakanlık Görüşü

20. Başvurucu Dernek; Grup Yorum adlı müzik grubu ile dayanışma amacıyla kapalı bir alanda düzenlenmek istenilen müzik dinletisinin, idarece haklı bir gerekçe gösterilmeksizin uygun görülmemesi suretiyle engellenmesi nedeniyle örgütlenme hakkının; yargı merciince, ileri sürülen iddiaların hiçbirine yanıt verilmeksizin davanın gerekçesiz şekilde reddedilmesi nedeniyle gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

21. Bakanlık görüşünde; anayasal ve yasal düzenlemelere atıfla, etkinliğin yetkili makamlara önceden bildirimde bulunulmaksızın gerçekleştirilmek istendiği, ayrıca müdahalenin 2911 sayılı Kanun’un 17. maddesi uyarınca toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkına yönelik meşru sınırlama gerekçelerine dayandığı bu nedenlerle başvuruya konu idari işlemin hukuka uygun olduğu ifade edilmiştir.

B. Değerlendirme

22. Başvurunun özü, bir müzik grubuyla dayanışma amacı taşıyan dinletinin gerçekleştirilmesine yönelik toplantının idare tarafından engellenmesinin, bazı anayasal hakların ihlaline yol açtığı iddialarına ilişkindir.

23. Anayasa Mahkemesi, hangi tür toplantı ve gösteri yürüyüşlerinin Anayasa’nın 34. maddesi kapsamında değerlendirilmesi gerektiği ile bu hakkın kapsamına ilişkin genel çerçeveyi daha önceki kararlarında pek çok kez açıklamıştır. Anılan kararlarda, toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkının, bireylerin ortak düşüncelerini birlikte savunmak ve başkalarına duyurmak amacıyla bir araya gelebilme imkânını güvence altına almayı hedeflediği belirtilmiştir. Anayasa Mahkemesi ayrıca, kolektif olarak kullanılan bu hakkın bireylere düşüncelerini şiddet içermeyen yöntemlerle açıklama olanağı sunduğunu ve bu yönüyle çoğulcu demokrasilerin gelişimi açısından zorunlu olan farklı düşünce ve kanaatlerin ortaya konulması, korunması ve yayılmasını güvence altına aldığını ifade

etmiştir (birçok karar arasından bkz. Ali Rıza Özer ve diğerleri [GK], B. No: 2013/3924, 6/1/2015, § 115; Yasin Agin ve diğerleri [GK], B. No: 2017/32534, 21/1/2021, § 42; Ramazan Düğer ve diğerleri, § 53)

24. Nitekim 2911 sayılı Kanun'un 2. maddesinde yer alan tanımlarda, toplantı ve gösteri yürüyüşlerinin belirli konularda kamuoyunu bilgilendirme ve bu yolla kanaat oluşturma amacıyla düzenlenebileceği açıklanmıştır (bkz. § 15). Buna göre, bir etkinliğin toplantı niteliği taşıyabilmesi için temel amacının düşünce ve kanaat açıklamasına yönelik ortak bir amaca dayanması gerekmektedir. Bu şekilde, bireyler ortak bir düşünce etrafında toplanarak bu düşünceyi kamuoyuna iletebilir ve bu şekilde demokratik toplum düzenine katkıda bulunabilirler. Buna göre, bireylerin ya da grupların belirli bir düşünceyi açıklamak, yaymak, tartışmak yahut bu konuda farkındalık oluşturmak amacıyla bir araya gelmeleri durumunda, söz konusu toplantı anayasal güvencelere konu olacaktır.

25. Toplantıya katılan bireyler arasında belirli bir düşünceyi açıklama yönünde ortak bir iradenin varlığı, bu tür toplantıları yalnızca eğlence, sanat ya da spor gibi alanlara özgü olan ve düşünce açıklama amacı taşımayan etkinliklerden ayırmaktadır. Zira toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkında bireysel çıkarların ötesinde toplumsal bir mesele hakkında görüş bildirme veya tepki ortaya koyma amacı bulunmakta olup esas amacı eğlenmeye, müzik dinlemeye veya merak gidermeye yönelik değildir. Bununla birlikte, müzik dinletisi gibi etkinlikler düşünce açıklama aracı olarak kullanılmaları veya toplumsal bir mesajın iletilmesine vesile olmaları hâlinde Anayasa'nın 34. maddesi kapsamında değerlendirilmesi mümkündür. Bu itibarla, bir araya gelişin amacı salt eğlenmenin ötesine geçerek, toplumsal bir konuda kanaat bildirme, eleştiri yöneltme ya da kamuoyuna çağrıda bulunma niteliği taşıyorsa bu tür etkinliklerin anayasal güvence altına alınan toplantı ve gösteri yürüyüşü hakkı kapsamında değerlendirilmesi mümkündür.

26. Somut olayda başvurucu Dernek tarafından düzenlenmek istenen müzik dinletisinin esasen bir müzik grubuna yönelik bazı müdahalelere karşı dayanışma gösterme ve bu müdahalelere yönelik farkındalık yaratma amacı taşıdığı, bu itibarla etkinliğin salt sanatsal bir faaliyeti izleme veya eğlenme amacıyla değil, kamuoyu oluşturma ve düşünce açıklama amacına yönelik olarak planlandığı anlaşılmaktadır (bkz. § 6). Bu çerçevede, başvuruya konu etkinliğin Anayasa'nın 34. maddesi kapsamında güvence altına alınan toplantı ve gösteri yürüyüşü hakkının koruma alanında kaldığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu sebeplerle başvurucunun ihlal iddialarının anılan hak kapsamında incelenmesi gerektiği değerlendirilmiştir (farklı bağlamda benzer değerlendirmeler için bkz. Hrant Dink Vakfı [2. B.], B. No: 2021/29443, 12/6/2024, § 40; Gürkan Demirtaş [1. B.], B. No: 2016/12475, 28/11/2019, § 26; Burcu Bardakcı ve Erdem Yinanç [1. B.], B. No: 2016/13475, 11/9/2019, § 42).

27. Anayasa'nın "Düşünceyi açıklama ve yayma hürriyeti" başlıklı 26. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"Herkes, düşünce ve kanaatlerini söz, yazı, resim veya başka yollarla tek başına veya toplu olarak açıklama ve yayma hakkına sahiptir. Bu hürriyet Resmî makamların müdahalesi olmaksızın haber veya fikir almak ya da vermek serbestliğini de kapsar...

Bu hürriyetlerin kullanılması, millî güvenlik, kamu düzeni, kamu güvenliği, Cumhuriyetin temel nitelikleri ve Devletin ülkesi ve milleti ile bölünmez bütünlüğünün korunması, suçların önlenmesi, suçluların cezalandırılması, Devlet sırrı olarak usulünce belirtilmiş bilgilerin açıklanmaması, ... amaçlarıyla sınırlanabilir."

28. Anayasa’nın "Toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkı" başlıklı 34. maddesi ise şöyledir:

"Herkes, önceden izin almadan, silahsız ve saldırısız toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkına sahiptir.

Toplantı ve gösteri yürüyüşü hakkı ancak, milli güvenlik, kamu düzeni, suç işlenmesinin önlenmesi, genel sağlığın ve genel ahlakın veya başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunması amacıyla ve kanunla sınırlanabilir.

Toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkının kullanılmasında uygulanacak şekil, şart ve usuller kanunda gösterilir."

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

29. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

a. Müdahalenin Varlığı

30. Başvurucu Dernek tarafından, bir müzik grubuna yönelik bazı müdahalelere karşı dayanışma göstermek amacıyla düzenlenmesi planlanan müzik dinletisinin idarece uygun görülmemesi suretiyle engellenmesi, toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkına yönelik bir müdahale teşkil ettiği kabul edilmelidir.

b. Müdahalenin İhlal Oluşturup Oluşturmadığı

31. Anayasa’nın 13. maddesi şöyledir:

“Temel hak ve hürriyetler, özlerine dokunulmaksızın yalnızca Anayasanın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak ve ancak kanunla sınırlanabilir. Bu sınırlamalar, Anayasanın sözüne ve ruhuna, demokratik toplum düzeninin ve lâik Cumhuriyetin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olamaz.”

32. Bu sebeple müdahalenin Anayasa’nın 13. maddesinde öngörülen ve somut başvuruya uygun düşen, kanunlar tarafından öngörülme, Anayasa’nın ilgili maddesinde belirtilen nedenlere dayanma ve demokratik toplum düzeninin gereklerine uygunluk koşullarını sağlayıp sağlamadığının belirlenmesi gerekir.

i. Kanunilik

33. Valilik, 5442 sayılı Kanun'un 11. maddesinin (C) fıkrası ile 2911 sayılı Kanun’un 10. ve 17. maddeleri uyarınca başvuruya konu müdahaleye dayanak uygun görmeme kararını vermiştir.

34. Başvurucu, 2911 sayılı Kanun'un 4. maddesinin (a) fıkrası uyarınca derneklerin yapacakları kapalı yer toplantılarının bu Kanun'un kapsamı dışında olduğunu, dolayısıyla etkinliğin anılan Kanun'daki sınırlamalara tabi olmadığını ileri sürmüştür.

35. Anılan kanuni düzenleme incelendiğinde, derneklerin özel kanunları ve tüzükleri uyarınca gerçekleştirecekleri toplantıların 2911 sayılı Kanun’un 4. maddesinde yer alan istisna kapsamında değerlendirilebileceği görülmektedir (bkz. § 16). Dolayısıyla yalnızca

tüzel kişiliğin işleyişi ve kuruluş amaçlarının gerçekleştirilmesi bakımından zorunlu nitelikte olan kapalı alan toplantılarının bu kapsama girdiği anlaşılmaktadır. Ne var ki somut olayda gerçekleştirilmesi planlanan etkinlik bu nitelikte olmadığı gibi, başvuruya konu müzik dinletisinin başvurucu derneğin tüzel kişiliğinin devamı ve kuruluş amacı bakımından zaruri olduğu hususu da başvuru formunda ortaya konulamamıştır.

36. Öte yandan müdahaleye dayanak olan 5442 sayılı Kanun'un 11. maddesinin (C) fıkrasının kanunilik ölçütünü sağladığı anlaşılmaktadır. Dolayısıyla, somut olayın koşullarında başvuruya konu toplantının 2911 sayılı Kanun'un 4. maddesinde sayılan istisna kapsamında olup olmadığına yönelik daha ileri bir inceleme yapılmasına gerek olmadığı kanaatine varılmıştır.

ii. Meşru Amaç

37. Başvuruya konu etkinliğin yasaklanmasına ilişkin idari kararın Anayasa'nın 34. maddesinin ikinci fıkrasında yer alan sebeplerden kamu düzeninin korunmasına yönelik önlemlerin bir parçası olduğu ve meşru bir amaç taşıdığı sonucuna varılmıştır.

iii. Demokratik Toplum Düzeninin Gereklerine Uygunluk

(1) Genel İlkeler

38. İfade özgürlüğü; kişinin haber ve bilgilere, başkalarının fikirlerine serbestçe ulaşabilmesi, düşünce ve kanaatlerinden dolayı kınanamaması ve bunları tek başına veya başkalarıyla birlikte çeşitli yollarla serbestçe ifade edebilmesi, anlatabilmesi, savunabilmesi, başkalarına aktarabilmesi ve yayabilmesi anlamına gelir. Çoğunluğa muhalif olanlar da dâhil olmak üzere düşüncelerin her türlü araçla açıklanması, açıklanan düşünceye paydaş sağlanması, düşünceyi gerçekleştirme ve gerçekleştirme konusunda başkalarını ikna etme çabaları, bu çabaların hoşgörüyle karşılanması çoğulcu demokratik düzenin gereklerindendir. Dolayısıyla toplumsal ve siyasal çoğulculuğu sağlamak, her türlü düşüncenin barışçıl bir şekilde ve serbestçe ifadesine bağlıdır. Bu itibarla düşünceyi açıklama ve yayma özgürlüğü demokrasinin işleyişi için yaşamsal önemdedir (Bekir Coşkun [GK], B. No: 2014/12151, 4/6/2015, §§ 33-35; Mehmet Ali Aydın [GK], B. No: 2013/9343, 4/6/2015, §§ 42, 43).

39. Anayasa'nın 34. maddesinde güvence altına alınan toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkı, ifade özgürlüğüyle de yakından bağlantılı olup bu özgürlükle birlikte demokratik toplum düzeninin en önemli parçalarından birini oluşturmakta ve bireylerin belli bir konudaki düşüncelerini ifade etmelerine ve bunları kamuoyuyla paylaşıp karar vericiler üzerinde etki yaratmak için bir araya gelebilmelerine imkân tanımaktadır. Bu hak, tıpkı ifade özgürlüğünde olduğu gibi toplumun geneli tarafından savunulan ve kabul gören düşünce ve fikirlerin yanı sıra toplumun genelini rahatsız edebilecek, endişelendirecek hatta şok edecek veya onların belirli düzeyde tepkilerini çekebilecek bazı fikirleri savunma amacıyla da kullanılabilir (AYM, E.2014/101, K.2017/142, 28/9/2017, § 10; Metin Birdal [GK], B. No: 2014/15440, 22/5/2019, § 56; Ferhat Üstündağ [1. B.], B. No: 2014/15428, 17/7/2018, § 42; Filiz Kerestecioğlu Demir (3) [2. B.], B. No: 2020/11218, 19/10/2022, § 72).

40. Temel hak ve özgürlüklere yönelik bir müdahalenin demokratik toplum düzeninin gereklerine uygun kabul edilebilmesi için zorunlu bir toplumsal ihtiyacı karşılaması ve orantılı olması gerekir (Bekir Coşkun, §§ 53-55; Mehmet Ali Aydın [GK], B. No: 2013/9343, 4/6/2015, §§ 70-72; AYM, E.2018/69, K.2018/47, 3/5/2018, § 15; AYM, E.2017/130, K.2017/165, 29/11/2017, § 18; Yasin Agin ve diğerleri, § 52). Müdahaleyi oluşturan tedbirin

zorunlu bir toplumsal ihtiyacı karşıladığının kabul edilebilmesi için amaca ulaşmaya elverişli olması, başvurulabilecek en son çare ve alınabilecek en hafif önlem olarak kendisini göstermesi gerekmektedir (Zübeyde Füsun Üstel ve diğerleri [GK], B. No: 2018/17635, 26/7/2019, § 77; Sırrı Süreyya Önder [GK], B. No: 2018/38143, 3/10/2019, § 58; ayrıca bazı farklılıklarla birlikte bkz. Bekir Coşkun, § 51; Mehmet Ali Aydın, § 68; Tansel Çölaşan [1. B.], B. No: 2014/6128, 7/7/2015, § 51). Orantılılık ise bireyin hakkı ile kamunun menfaatleri arasında adil bir dengenin kurulmasına işaret etmektedir (Zübeyde Füsun Üstel ve diğerleri, § 132; ayrıca bazı farklılıklarla birlikte bkz. Bekir Coşkun, § 57; Hakan Yiğit [2. B.], B. No: 2015/3378, 5/7/2017, §§ 59, 68).

41. Kamu otoriteleri söz konusu dengelemeyi yaparken ve temel hakka yapılan müdahalenin zorunlu bir toplumsal ihtiyacı karşılayıp karşılamadığı noktasında belirli bir takdir yetkisine sahiptir. Ancak bu takdir payı, Anayasa Mahkemesinin denetimindedir (ifade özgürlüğü bağlamında değerlendirme için bkz. Zübeyde Füsun Üstel ve diğerleri, § 74-76; Kemal Kılıçdaroğlu [1. B.], B. No: 2014/1577, 25/10/2017, § 57).

42. Anayasa Mahkemesinin bir görevi de bireylerin fikirlerini toplantılar ve gösteri yürüyüşleri düzenlemek yoluyla ifade etme hakları ile Anayasa'nın 34. maddesinin ikinci fıkrasında belirtilen meşru amaçlar arasında adil bir dengenin sağlanıp sağlanamadığını denetlemektir. Meşru amaçların bir olayda varlığının hakkı ortadan kaldırmadığı vurgulanmalıdır. Önemli olan bu meşru amaçla hak arasında, olayın şartları içinde bir denge kurmaktır (Dilan Ögüz Canan [GK], B. No: 2014/20411, 30/11/2017, § 33; Yılmaz Güneş ve Yusuf Karadaş [2. B.], B. No: 2015/10676, 26/12/2018, § 38; Yasin Agin ve diğerleri, § 54).

43. Anılan denetim sırasında Anayasa Mahkemesi, temel hak ve özgürlüklere yapılan müdahalenin gerekçesine odaklanır. Esasen gerekçeli karar hakkı, adil yargılanma hakkının bir güvencesi olmakla birlikte maddi hakların usul boyutu incelenirken de ilgili ve yeterli gerekçe gösterilip gösterilmediğine bakılmaktadır. Örneğin bazı maddi haklara yönelik müdahalelerde demokratik toplumda gereklilik ve ölçülülük ölçütlerinin sağlanabilmesi için gerekçenin ilgili ve yeterli olması gerekmektedir (diğerleri arasından bkz. Kemal Kılıçdaroğlu, § 58; Bekir Coşkun, § 56; Zübeyde Füsun Üstel ve diğerleri, § 120; Sırrı Süreyya Önder, § 60; Candar Şafak Dönmez [GK], B. No: 2015/15672, 5/11/2020, § 53). Bu bağlamda toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkına yapılan bir müdahalenin demokratik toplum düzeninin gereklerine uygun kabul edilebilmesi için kamu makamları tarafından ortaya konulan gerekçeler ilgili ve yeterli olmalıdır (diğerleri arasından bkz. Dilan Ögüz Canan, § 53; Yılmaz Güneş ve Yusuf Karadaş, § 48; Kenan Güven [1. B.], B. No: 2018/21657, 6/10/2022, § 13).

44. Anayasal bir hak ve özgürlüğe müdahaleye dayanak gerekçelerin yalnızca şeklen mevcut olması, uzun açıklamalar içermesi veya çok sayıda tespitte bulunulması, anayasal açıdan bir hakka müdahale için “ilgili” ve “yeterli” gerekçe teşkil etmez. Anayasal açıdan gerekçenin “yeterli” kabul edilebilmesi için, müdahalenin temelini oluşturan fiilî ve hukukî olguların somutlaştırılması, olayın kendine özgü koşullarının gözetilmesi suretiyle çatışan menfaatlerin nasıl dengelendiği ve bu dengelemenin ulaşılan nihai sonuçla arasındaki rasyonel bağın ne olduğunun gösterilmesi gerekir. Ayrıca bir gerekçenin “ilgili” sayılabilmesi için, başvuruya konu somut olgular ile yargılamanın sonucu arasında doğrudan ve makul bir ilişki kurulması zorunludur. Kuşkusuz idarenin gerekçe sunma yükümlülüğü, idarenin kararında kamu düzeni ve güvenliğine ilişkin her türlü ayrıntıya yer vermesi anlamına gelmemektedir. Ancak bu durumda idarenin hakkı kullanmasını temin etme şeklindeki pozitif yükümlülüğünün ortadan kalktığının ve müdahalenin zorunlu bir toplumsal

ihtiyacı karşıladığının ilgili ve yeterli bir gerekçeyle ortaya konulması gerekmektedir (Hrant Dink Vakfı [2. B.], B. No: 2021/29443, 12/6/2024, § 46). Aksi hâlde, soyut mülahazalarla kamu düzeni ve güvenliği gerekçesiyle hakka müdahale edilebilir ki bu durum, hakkın öngörülemez biçimde sınırlanmasına yol açabilir.

(2) İlkelerin Olaya Uygulanması

45. Somut olayda başvurucu Dernek, Grup Yorum adlı müzik grubunun bazı üyeleri hakkında yürütülen adli işlemlerin haksız olduğunu dile getirmek, bu kapsamda dayanışma göstermek ve kamuoyu oluşturmak amacıyla kapalı bir alanda başka bir müzik grubunun gerçekleştireceği bir dinleti düzenlemeyi planlamış ve bu etkinliği sosyal medya aracılığıyla kamuoyuna duyurmuştur. Kolluk görevlilerince toplanma çağrısının tespiti üzerine, söz konusu etkinliğin Anayasa'nın 34. maddesinin ikinci fıkrasında yer alan sınırlama sebeplerine atıfla "uygun görülmediği" yönündeki değerlendirme Valiliğin oluruna sunulmuştur. Valilik, başkaca bir gerekçeye yer vermeksizin anılan görüşe olur vermiş ve bu karara dayanılarak başvuruya konu etkinliğin gerçekleştirilmesi engellenmiştir (bkz. § 8).

46. Kamu makamları toplantı ve gösteri yürüyüşü hakkına yapılan müdahalenin zorunlu bir toplumsal ihtiyacı karşılayıp karşılamadığını değerlendirirken belirli bir takdir yetkisine sahiptir. Şüphesiz kullanılan sözlerin ırkçılık, nefret söylemi, savaş propagandası, bireylere, kamu görevlisine ya da toplumun bir kesimine karşı şiddete teşvik ve tahrik, ayaklanmaya çağrı veya terör eylemlerini haklı göstermek mahiyetinde olması durumunda kamu otoritelerinin ifade özgürlüğüne müdahale etme konusunda takdir marjları çok daha geniştir. Bununla beraber şiddete teşvik ve demokrasinin ilkelerini ortadan kaldırma durumları dışında toplantı ve ifade özgürlüğünün ortadan kaldırılmasına yönelik önleyici nitelikli tedbirler demokrasiye zarar verir. Bu sebeple Anayasa Mahkemesi, idarenin müdahalesindeki takdir payını denetleyecektir (ifade özgürlüğünün sınır bölgeleri olan alanlara ilişkin açıklamalar için bkz. Kemal Kılıçdaroğlu, § 57; Fatih Taş [GK], B. No: 2013/1461, 12/11/2014, § 98, Tuğba Arslan [GK], B. No: 2014/256, 25/6/2014, § 144).

47. Somut olayda idari makamlarca müdahalenin gerekçesi ilk kez başvurucunun açtığı iptal davası sürecinde İdare Mahkemesince yapılan bilgi talebine cevaben sunulan 8/2/2021 tarihli yazıda ortaya konulmuştur. Anılan yazıda, gerçekleştirilmesi planlanan müzik dinletisine yönelik toplanma çağrısının DHKP-C terör örgütünün talimatları doğrultusunda faaliyet yürüten, müzik aracılığıyla örgüt propagandası yapan ve terör faaliyeti suçundan tutuklu olup örgüt talimatıyla açlık grevine başlayan bir müzik grubunun üyelerine moral ve motivasyon desteği sağlama amacı taşıyabileceği değerlendirmesine yer verilmiştir. Etkinliğin uygun görülmemesine yönelik işlemde, benzer nitelikteki provokatif faaliyetlerin ve suç ile suçlunun övülmesinin engellenmesinin amaçlandığı belirtilmiştir. Ayrıca yazıda, etkinliğin başvurucu Dernek'in yasal faaliyet alanıyla bağdaşmadığı ve etkinlik için yetkili makamlara herhangi bir başvuruda bulunulmadığı vurgulanmıştır (bkz. § 9).

48. Anayasa'nın 26. maddesinde düşünceyi açıklama ve yayma özgürlüğünün kullanımında başvurulabilecek araçlar arasında yer alan "başka yollar" ibaresiyle her türlü ifade aracının anayasal güvence altında olduğu kabul edilmiştir (Emin Aydın [2. B.], B. No: 2013/2602, 23/1/2014, § 43; Keskin Kalem Yayıncılık ve Ticaret A.Ş. ve diğerleri [GK], B. No: 2018/14884, 27/10/2021, § 80; Filiz Kerestecioğlu Demir (3) [2. B.], B. No: 2020/11218, 19/10/2022, § 71). Nitekim bir toplantı ve gösteri yürüyüşünde duyurulmak istenen ifadelerin ve aktarılma şeklinin, açıklanan düşüncenin muhataplarına ulaştırılması ve onlar üzerinde yaratacağı etkinin büyüklüğü bakımından önem taşıdığı yadsınamaz bir gerçektir

(farklı bağlamda yapılan benzer açıklamalar için bkz. AYM, E.2014/101, K.2017/142, 28/9/2017; İlhan Yiğit [2. B.], B. No: 2016/7532, 29/12/2021, § 61). Dolayısıyla anılan hak, haktan yararlanılması sırasında kullanılacak ifadelerin özgürlüğünün yanı sıra bu düşüncelerin hangi yolla aktarılacağını seçme hakkını da kapsar.

49. Somut olayda başvurucu derneğin, organize edilen etkinlik ve müzik aracılığıyla belli bir konuda kamusal farkındalık yaratmayı amaçladığı anlaşılmaktadır (bkz. §§ 6, 7). Toplumsal olaylara tepki vermek, kamusal eleştiri geliştirmek, kolektif bilinci güçlendirmek amacıyla icra edilen anılan türdeki müzik, şiddete tahrik eden, şiddeti yücelten ya da toplumu kin ve nefrete sevk eden bir içerik taşımadığı sürece, demokratik toplum düzeninin gerekleri doğrultusunda ifade özgürlüğü kapsamında değerlendirilmelidir (başvuruya konu toplantıya ilişkin ayrıntılı değerlendirmeler için bkz. § 22-26).

50. Bu doğrultuda, somut olayda toplantı esnasında icra edilecek müziğin yalnızca ağır, eleştirel ya da kamu otoritelerinin görüşleriyle çelişen bir içerik taşıması, devlet yetkililerini veya toplumun belirli kesimlerini rahatsız edebilecek ifadeler içermesi ya da tek taraflı ve sübjektif bir dil kullanması; bu ifadelerin şiddete yönlendirdiği, kamu düzenini tehdit ettiği veya demokratik siyasal düzene yönelik bir tehlike doğurduğu anlamına gelmez. Dolayısıyla bu tür bir içerik, kural olarak toplantı ve gösteri yürüyüşü hakkına müdahale için tek başına yeterli bir gerekçe oluşturmaz. Aksi yöndeki bir müdahale, devletin negatif yükümlülüğünün ihlaline yol açar (karşılaştırmak için bkz. Zübeyde Füsun Üstel ve diğerleri, § 128).

51. Somut olayda, yapılması planlanan müzik dinletisinin örgüt talimatıyla açlık grevine başlayan terör suçundan tutuklu müzik grubu üyelerine moral ve motivasyon desteği sağlama amacı taşıyabileceği yönünde değerlendirme yapılmış ve bu gerekçeyle etkinliğin gerçekleştirilmesine izin verilmemiştir. Ancak söz konusu etkinliğin veya bu kapsamda icra edilmesi planlanan şarkıların içeriği bakımından toplumu kin ve nefrete sevk edecek, şiddeti teşvik edecek ya da ciddi bir şiddet tehlikesine yol açacak herhangi bir unsurun bulunduğu somut olarak ortaya konulmamış; bu yönde herhangi bir açıklama ya da değerlendirme yapılmamıştır. Öte yandan söz konusu tutuklu grup üyelerinin haklarında verilmiş kesin bir mahkûmiyet kararından söz edilmemiştir. Dolayısıyla başvurucunun müzik dinletisi aracılığıyla vermek istediği destek ve göstermek istediği dayanışmanın suçu ve suçluyu nasıl övme anlamına geleceğinin ayrıca gerekçelendirilmesi elzemdir.

52. Bu itibarla, etkinliğin kararda belirtilen motivasyon sağlama amacı taşıyabileceği yönündeki varsayıma dayanan değerlendirmeler ile bu eylemlerin suçun ve suçlunun övülmesine neden olabileceği ihtimali, toplantının mahiyeti ve konusu itibarıyla kamu düzeni veya güvenliğini tehdit ettiğini gösterecek nitelikte değildir. Bununla birlikte provokatif faaliyetler ile suçun ve suçlunun övülmesini engelleme amacı idarenin müdahalesine dayanak olmuşsa da bu durumun hangi ifadelerle, nasıl ve ne şekilde gerçekleştirileceğine ilişkin açık ve somut bir gerekçeye de yer verilmemiştir. Ayrıca başvuruya konu müdahaleyi haklı kılacak nitelikte herhangi bir somut olgunun ortaya konulmamış olması ve aynı müzik grubunun daha sonra kapalı bir mekânda gerçekleştirmek istediği bir dinletinin de idarece uygun görülmemesi birlikte değerlendirildiğinde, müdahalenin esasen etkinliğin konusu ve içeriğine dayalı soyut bir risk varsayımına dayandığı izlenimini güçlendirmektedir (bkz. § 10).

53. Somut olayda, başvuruya konu idari işleme yönelik açılan iptal davasının, idarenin cevabi yazısında yer alan değerlendirmeler esas alınarak reddedildiği görülmektedir. İdare Mahkemesi; etkinliğin idareye bildirimde bulunulmaksızın düzenlenmek istenmesini ve

sosyal medya aracılığıyla yapılan çağrıların niteliğini dikkate alarak söz konusu toplanmanın kitlesel tepkilere ve kışkırtıcı eylemlere yol açabileceği değerlendirmesinde bulunmuştur. Kararda, anılan risklerin kamu güvenliğinin sağlanması, suç işlenmesinin önlenmesi ile etkinliğe katılacak kişilerin can ve mal güvenliğinin korunması gibi amaçlarla idarenin önleyici kolluk yetkisi kapsamında yapılan müdahaleyi haklı kıldığı sonucuna ulaşılmıştır (bkz. § 11). Buna göre, Mahkemenin müdahalenin haklılığına ilişkin değerlendirmesinde dayandığı temel gerekçelerin, etkinlik için idareye önceden bildirimde bulunulmaması ve sosyal medya aracılığıyla yapılan çağrıların içeriğiyle sınırlı olduğu görülmektedir.

54. Anayasa Mahkemesi, birçok kararında toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkının kullanımının bildirim usulüne tabi tutulması mümkün olmakla birlikte somut olayda bu bildirim yükümlülüğünün amacının toplantı ve yürüyüşlerin etkin biçimde kullanılmasını güvence altına almak ve yetkili makamların kamu düzenini korumaya yönelik makul ve uygun tedbirleri zamanında alabilmelerine imkân tanımak olduğunu açıklamıştır. Yalnızca bildirimde bulunulmadığı gerekçesiyle toplantının engellenmesi hakka yönelik müdahaleyi tek başına haklı kılmaz; etkinliğin engellenmesini zorunlu kılacak, somut ve ikna edici gerekçelerin ortaya konulması gerekir (farklı bağlamda benzer değerlendirmeler için bkz. Dilan Ögüz Canan, §§ 39, 40; Ali Rıza Özer ve diğerleri, §§ 121, 122; Selma Elma [2. B.], B. No: 2017/24902, 4/7/2019, §§ 44-47). Somut olayda, idarenin etkinlikten üç gün önceden haberdar olduğu anlaşılmaktadır (bkz. § 6). Buna göre idarenin, toplantı hakkının etkin kullanımını sağlamaya yönelik pozitif yükümlülükleri gereği, toplantının gerçekleştirilmesi için tedbir alması gerekirken etkinliği engelleme yoluna gittiği görülmüştür. Ayrıca idarenin olası risklere karşı gerekli tedbirleri planlayıp uygulamak için yeterli zamana sahip olmadığını ortaya koyan herhangi bir somut değerlendirmeye ne idarenin yaptığı savunmada ne de karar gerekçesinde yer verilmiştir.

55. Öte yandan Mahkeme, sosyal medya aracılığıyla yapılan toplanma çağrılarının içeriğini dikkate alarak planlanan etkinliğin kitlesel tepkilere ve kışkırtıcı eylemlere yol açabileceği yönünde bir değerlendirmede bulunmuşsa da bu çağrıların somut olarak hangi içeriklere sahip olduğu açıklamamış; dolayısıyla Mahkemenin bu sonuca hangi gerekçelerle ulaştığı anlaşılamamıştır. Her ne kadar Mahkeme, idari işlemin hukuka uygun olduğu kanaatine varmış olsa da bu kanaatin gerekçelendirilmesine yönelik herhangi bir çabanın sarf edildiğini gösterememiştir. Nitekim kararda, idari işleme dayanak olarak gösterilen sebeplerin ne şekilde somut bir tehlike veya gerçek bir tehdit oluşturduğu hususunda herhangi bir değerlendirme yer almamaktadır (bkz. § 11).

56. İdare Mahkemesi, başvuruya konu idari işlemin bir amacının da etkinlik katılımcılarının can ve mal güvenliğini korumak olduğunu belirtmiştir. Devletin, toplantı ve gösteri yürüyüşüne katılanlar ile hakkın kullanıldığı yerde yaşayan diğer bireyleri şiddet eylemlerine karşı koruma ve kamu düzenini sağlama yükümlülüğü bulunduğunda herhangi bir tereddüt bulunmamaktadır. Ancak idarenin yalnızca muhtemel güvenlik risklerine dayanarak tüm toplantı ve gösterileri yasaklaması anayasal açıdan yeterli kabul edilemez (benzer yönde değerlendirme için bkz. Ramazan Sümer [2. B.], B. No: 2018/15924, 11/5/2022, § 57). Ayrıca, kamu makamlarının toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkını kullanmak isteyenlerin güvenliğini sağlayarak üçüncü kişiler tarafından herhangi bir saldırıya uğrama endişesi taşımadan bu hakkı kullanmalarını temin etmesi yönünden de pozitif yükümlülükleri bulunduğu hatırda tutulmalıdır (benzer değerlendirmeler için bkz. İsmail Sarıkabadayı ve diğerleri [2. B.], B. No: 2016/23696, 8/6/2021, § 47; Ali Rıza Özer ve diğerleri, § 122). Öte yandan bir etkinliğin kamu düzeni ve güvenliğini bozma ihtimalinin

bulunması da devletin toplantı ve gösteri yürüyüşü hakkına ilişkin pozitif yükümlülüklerini ortadan kaldırmaz. Aksine kamu otoritelerinin başvurucunun talep ettiği etkinliği gündelik yaşama en az müdahale ile gerçekleştirebileceği alternatif yolları değerlendirmesi ve etkinliğin barışçıl şekilde icrasını mümkün kılacak koruyucu önlemleri alması beklenir (benzer yönde değerlendirmeler için bkz. Nizamettin Öztürk (2) [1. B.], B. No: 2019/18668, 21/9/2023, § 15).

57. İdare, kamu düzenini bozacak nitelikte bir tehlike veya tehdidin varlığını ve bunun daha hafif tedbirlerle bertaraf edilemeyeceğini somut olgulara dayalı olarak ortaya koyması hâlinde ve ancak son çare olarak toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkına engelleme biçiminde müdahale edebilir. Oysa somut olayda, idare kişilerin bu haktan tam anlamıyla yararlanabilmesini sağlamak amacıyla gerekli önlemleri değerlendirmeksizin ve çatışan menfaatler arasında adil bir denge kurma yükümlülüğünü gözetmeksizin, Dernek tarafından düzenlenmek istenen toplantının gerçekleştirilmesini engellemiştir. Bu yönüyle idare, toplantı ve gösteri yürüyüşü hakkının korunmasına yönelik pozitif yükümlülüklerini de yerine getirmemiştir. Ayrıca, somut olayda bu yükümlülüğün yerine getirilmesini imkânsız kılan veya idareyi bu yükümlülükten muaf tutacak herhangi bir istisnai durumun varlığı da ortaya konulmamıştır.

58. Somut olayda, idarenin etkinliğin gerçekleştirilmesini uygun görmemesine ilişkin kararına dayanak bazı tespit ve değerlendirmelerde bulunduğu hususunda bir tereddüt bulunmamaktadır (bkz. § 8). Ne var ki gerek idarenin müdahale gerekçelerinin gerekse idare mahkemesinin söz konusu kararı hukuka uygun bulan değerlendirmelerinin anayasal açıdan temel bir hakka müdahaleyi haklı kılabilecek nitelikte ilgili ve yeterli olmadığı anlaşılmaktadır (genel ilkelere ilişkin ayrıntılı açıklamalar için bkz. § 44).

59. Bu açıklamalar doğrultusunda kamu düzeni ve güvenliğinin sağlanması, suç işlenmesinin önlenmesi ile etkinliğe katılacak kişilerin can ve mal güvenliğinin korunması gerekçeleriyle yasaklanan müzik dinletisine ilişkin olarak; toplantının içeriğinde yer alan hangi ifade veya eylemlerin, ne şekilde açık ve yakın bir tehlike oluşturduğu yönünde somut bir değerlendirmeye yer verilmemiştir. Ayrıca somut olayın koşullarında müzik dinletisinin suçun ve suçlunun övülmesine ve provokasyona neden olacağına dair idarenin değerlendirme ve müdahalesi ikna edici bir gerekçeyle desteklenmemiş ve bu işlemin yargısal denetimi aşamasında da anılan eksiklik giderilmemiştir (kamu düzeninin bozulabileceğine ilişkin unsurların neler olduğunun gösterilmemesi nedeniyle verilen ihlal kararlarından biri için bkz. Dursun Soydan ve diğerleri [1. B.], B. No: 2015/2948, 14/11/2018, § 61). Sonuç olarak somut olayın koşullarında başvurucu Derneğin düzenleyeceği müzik dinletisinin yapılmasının uygun görülmemesinin, zorunlu bir toplumsal ihtiyacı karşılamaya yönelik ve demokratik bir toplumda gerekli olduğunun ilgili ve yeterli gerekçelerle ortaya konulmadığı değerlendirilmiştir.

60. Açıklanan gerekçelerle Anayasa’nın 34. maddesinde güvence altına alınan toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

Yılmaz AKÇİL bu görüşe katılmamıştır.

VI. GİDERİM

61. Başvurucu; ihlalin tespiti, yeniden yargılama yapılması ve 50.000 TL manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

62. Kamu makamlarınca engellenen etkinliğin, olay tarihi itibarıyla gerçekleştirilmesinin

başvurucu bakımından özel bir anlam taşımadığı söylenemez. Ne var ki başvurucu, etkinliğin daha sonraki bir tarihte gerçekleştirilmesinin güncel ve özel bir anlam ifade ettiğini ileri sürmediği gibi bu durum, olayın niteliğinden de anlaşılmamaktadır. Dolayısıyla, başvuruda tespit edilen hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmamaktadır.

63. Ayrıca başvurucuya manevi zararları karşılığında net 34.000 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

VII. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA OYBİRLİĞİYLE

B. Anayasa’nın 34. maddesinde güvence altına alınan toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE Yılmaz AKÇİL'in karşıoyu ve OYÇOKLUĞUYLA,

C. Başvurucuya net 34.000 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

D. 664,10 TL harç ve 30.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 30.664,10 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

E. Ödemenin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin bilgi için Adalet Bakanlığına ve Ankara 13. İdare Mahkemesine (E.2020/1089, K.2021/330) GÖNDERİLMESİNE 2/10/2025 tarihinde karar verildi.

KARŞIOY GEREKÇESİ

1. Başvuru, Grup Yorum isimli müzik grubuna dayanışma sağlamak amacıyla başvurucu Derneğe ait bir şubede düzenlenmesi planlanan müzik dinletisine idarece izin verilmemesine ilişkindir.

2. İl Emniyet Müdürlüğü, söz konusu faaliyetin, toplanma çağrısı ile güvenlik güçlerine saldırıda bulunan, açlık grevi/ölüm orucu eylemleri yapan, DHKP-C isimli terör örgütünün talimatı doğrultusunda faaliyet yürüten, sözde müzik ve sanat faaliyetleri üzerinden örgüt propagandası yapan, terör suçundan tutuklu bulunan, terör örgütünün talimatı ile açlık grevi/ölüm orucu eylemlerine başlayan Grup Yorum üyelerine moral ve motivasyon desteği sağlama amacı taşıyabileceğini tespit etmiştir. Bu bağlamda benzer provokatif faaliyetler ile suç ve suçluyu övme suçunun önüne geçilebilmesi amacıyla 5442 sayılı Kanun'un 11. maddesinin (C) fıkrası ve 2911 sayılı Kanun'un 17. maddesi hükümlerine istinaden etkinliğin yapılmasının uygun görülmediğine kanaat etmiştir. Ayrıca Derneğin yapacağı faaliyete yönelik ilgili makamlara başvuruda bulunmadığı da ifade edilmiştir. Valilik; milli güvenlik, kamu düzeni, suç işlenmesinin önlenmesi, genel sağlık ve genel ahlâkın ya da başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunması amaçlarıyla toplantının yapılmamasına karar vermiştir.

3. Bu işlemin iptali istemiyle açılan davada İdare Mahkemesi, mevzuatta yer alan bildirim usulüne uyulmadığını, etkinliğin kitlesel tepkilere ve kışkırtıcı eylemlere sebebiyet verebileceğini, kamu güvenliğinin sağlanabilmesi ve suç işlenmesinin önlenmesi amacıyla orantılı şekilde, katılacakların can ve mal güvenliğinin sağlanması açısından gerekli bir önlem olarak etkinliğin uygun görülmemesi yolundaki önleyici kolluk yetkisi çerçevesinde tesis edilen dava konusu işlemin hukuka uygun olduğunu belirterek davanın reddine karar vermiştir. İstinaf başvurusunun Bölge İdare Mahkemesince reddedilmesi üzerine başvurucu, toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkının ihlal edildiği iddiasıyla bireysel başvuruda bulunmuştur.

4. Anayasa’nın 34. maddesi fikirlerin silahsız ve saldırısız, başka bir ifade ile barışçıl bir şekilde ortaya konabilmesi için toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkını güvence altına almıştır. Dolayısıyla toplantı hakkının amacı, şiddete başvurmayan ve fikirlerini barışçıl bir şekilde ortaya koyan bireylerin haklarının korunmasıdır. Demokratik bir toplumda, mevcut düzene itiraz eden ve barışçıl yöntemlerle düzenin değiştirilmesini savunan kişilere siyasi fikirlerini toplantı özgürlüğü ve diğer yasal araçlarla ifade edebilme imkânı sunulmalıdır (Ali Rıza Özer ve diğerleri [GK], B. No: 2013/3924, 6/1/2015, § 118; Osman Erbil [2. B.], B. No: 2013/2394, 25/3/2015, § 47; Gülşah Öztürk ve diğerleri [1. B.], B. No: 2013/3936, 17/2/2016, §§ 67, 68; Eğitim ve Bilim Emekçileri Sendikası ve diğerleri [GK], B. No: 2014/920, 25/5/2017, § 80; Dilan Ögüz Canan [GK], B. No: 2014/20411, 30/11/2017, § 37; Ömer Faruk Akyüz [2. B.], B. No: 2015/9247, 4/4/2018, § 54). Eğer toplantı şiddet içeriyorsa veya bu toplantıda şiddete çağrıda bulunuluyorsa toplantının barışçıl olduğu, dolayısıyla Anayasa'nın 34. maddesinin sağladığı korumadan yararlanacağı söylenemez (Ferhat Üstündağ [1. B.], B. No: 2014/15428, 17/7/2018, § 51).

5. Toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkı, demokratik toplumun en temel değerleri arasında yer almakta olup bireylerin ortak fikirlerini birlikte savunmak ve başkalarına duyurmak için bir araya gelebilme imkânını korumayı amaçlamaktadır. Kolektif bir şekilde kullanılan ve düşüncelerini ifade etmek isteyen kişilere şiddeti dışlayan yöntemlerle düşüncelerini açıklama imkânı veren bu hak çoğulcu demokrasilerin gelişmesinde zorunlu olan farklı düşüncelerin ortaya çıkması, korunması ve yayılmasını güvence altına almaktadır (Dilan Ögüz Canan,, § 36; Ali Rıza Özer ve diğerleri, § 115; Eğitim ve Bilim Emekçileri Sendikası ve diğerleri, § 79; Osman Erbil, § 45).

6. Toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkına yapılan bir müdahale zorunlu bir toplumsal ihtiyacı karşılamıyorsa (bazı farklılıklarla birlikte toplantı hakkı bağlamında bkz. Dilan Ögüz Canan § 32; sendika hakkı bağlamında bkz. Eğitim ve Bilim Emekçileri Sendikası ve diğerleri, § 73; Tayfun Cengiz [2. B.], B. No: 2013/8463, 18/9/2014, § 56; Adalet Mehtap Buluryer [1. B.], B. No: 2013/5447, 16/10/2014, §§ 103-105; grev hakkı bağlamında bkz. (Kristal-İş Sendikası [GK], B. No: 2014/12166, 2/7/2015, § 70) ya da zorunlu bir toplumsal ihtiyacı karşılamakla birlikte orantılı değilse (bazı farklılıklarla birlikte toplantı hakkı bağlamında Dilan Ögüz Canan §§ 33, 56; sendika hakkı bağlamında bkz. Eğitim ve Bilim Emekçileri Sendikası ve diğerleri, § 74) demokratik toplum düzeninin gereklerine uygun bir müdahale olarak değerlendirilemez.

7. Kamu gücünü kullanan organlar anayasal haklara somut olayda olduğu gibi tamamen yasaklamak şeklinde bir müdahalede bulunduklarında bu organların yasaklama kararıyla gidermeye çalıştıkları güvenlik kaygısı ya da diğer bir meşru amacı açıkça ortaya koymaları gerekir. İdarenin önleyici tedbirler alırken dayandığı "açık ve mevcut tehlike" halinin, ağır ve ciddi bir zararın meydana gelme olasılığına dair korku ve endişenin makul bir düşünüş

tarzı ile oluşacak derecede belirginleşmiş olması bu tedbirin alınması açısından elverişli görünmektedir. Valiliklerin ve kamu gücünü kullanan diğer organların yapmaları gereken, temel haklara müdahale gerekçesi bir tehlikenin varlığına dayanıyorsa olası ve güncel tehlikenin varlığını somut delillerle değil yalnızca olgulara dayalı olarak göstermesi yeterli olacaktır. Söz konusu olgular güvenlik güçlerinin raporlarına dayanabileceği gibi yakın tarihlerde yaşanan, toplum ve devlet hayatı ile bireyler üzerinde olumsuz etkileri açıkça görülen olaylara, söz konusu olaylar nedeniyle kamu düzeninin henüz sağlanamamasına veya bu tehlikenin devam ettiği düşüncesine de dayanabilir (bazı değişikliklerle birlikte bkz. Adnan Vural ve diğerleri [GK], B. No: 2017/36237,10/3/2022, § 57).

8. İncelenen bireysel başvuru dosyasına göre Valilik yapılacak etkinliğin provokatif faaliyetlere sebebiyet verecek olmasının yanı sıra suçu ve suçluyu övme suçunun önüne geçilebilmesi amacıyla uygun olmadığına yönelik tespitleri dikkate alarak söz konusu faaliyetin milli güvenlik, kamu düzeni, suç işlenmesinin önlenmesi, genel sağlık ve genel ahlâkın ya da başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunması amaçlarıyla yapılmamasına karar vermiştir.

9- İdare Mahkemesi de bildirimde bulunmaksızın toplantı yapılacağını ve söz konusu etkinliğin kitlesel tepkilere ve kışkırtıcı eylemlere de sebebiyet verebileceğini belirterek, kamu güvenliğinin sağlanabilmesi ve suç işlenmesinin önlenmesi amacıyla orantılı şekilde, katılacakların can ve mal güvenliğinin sağlanması açısından gerekli bir önlem olarak uygun görülmemesinin hukuka aykırı olmadığına karar vermiştir.

10- Somut olayda devletin toplantı hakkı bağlamındaki pozitif yükümlülüklerine ilişkin olarak yapılacak değerlendirmede, müdahalenin gerçekleştirildiği andaki genel koşulların göz önünde bulundurulmaması mümkün değildir. İdarenin söz konusu işlemle, önleyici tedbir yoluna gitmesindeki takdir yetkisinin kamu düzeni açısından gerekli olmadığını ifade etmek zor görünmektedir. Dolayısıyla başvuruya konu toplantıya izin verilmemesinin şartlarında milli güvenlik ve toplumsal düzen ve huzurun bozulma tehlikesi ile suç işlenmesini önlemek amacına matuf olduğu görülmüştür. Nitekim başvurucunun kuruluş ve işleyiş amacıyla bağlantılı farklı konulardaki etkinlik taleplerinin idarece yasaklandığı ortaya konulmadığından, idarenin başvuruya konu kararını başvurucuya özgü olarak toplantı hakkını engelleme saikiyle vermediği açıktır.

11- Devletin, pozitif yükümlülüğü kapsamında toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkını kullanmak isteyenlerin bu hakkı kullanmalarını temin etmesi asıl olandır. Ancak somut olayda belirtilen gerekçelerle idarenin etkinliği uygun bulmama işlemi ve derece mahkemelerinin de idari işlemi hukuka uygun bulma bağlamında kabul ettiği gerekçelerin devletin toplantı hakkına ilişkin pozitif yükümlülüklerini yerine getirememesine sebep olan bir istisna hâli barındırdığı kabul edilmelidir. Nitekim yapılacak etkinliğin amacı nazara alındığında etkinlik boyunca gerçekleşecek eylemlere yönelik idarenin önleyici tedbirler almayı amaçladığı anlaşılmaktadır. Bu doğrultuda devletin yaşanabilecek tehlike ve suçları göz önünde bulundurarak gerçekleştirilmek istenen etkinliğe ilişkin pozitif yükümlülüklerini yerine getiremeyeceği, bu nedenle etkinliğe ilişkin tedbirler alması gerektiği kabul edilmektedir.

12. Yapılmak istenen toplantının yasaklanması şeklindeki müdahaleye yönelik idari ve yargısal makamlarca toplantının amacı ve yapılış şekli dikkate alınarak ilgili ve yeterli bir gerekçe ortaya konulduğu, kamu gücünü kullanan organların ve mahkemelerin farklı menfaatleri dengelemek konusundaki takdir yetkileri de gözetildiğinde aynı zamanda

orantılı olduğu sonucuna varılmıştır.

13- Açıklanan gerekçelerle başvurucu Derneğin gerçekleştirmek istediği etkinliğin yasaklanması nedeniyle toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkının ihlal edilmediğine karar verilmesi gerektiği düşüncesiyle çoğunluk görüşüne katılmıyorum.

Üye Yılmaz AKÇİL

YENİ EMEKLİ BİR-SEN SENDİKASI

B. No: 2022/29411 | Karar tarihi: 02.10.2025

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/29411

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

YENİ EMEKLİ BİR-SEN SENDİKASI BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/29411)

Karar Tarihi: 2/10/2025

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ İrfan FİDAN Yılmaz AKÇİL

Raportör : Gülsüm Gizem GÜRSOY

Başvurucu : YENİ EMEKLİ BİR-SEN SENDİKASI

Vekili : Av. Betül GÜLER

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, emeklilerin sendika kuramayacağı gerekçesiyle Yeni Emekli Bir-Sen Sendikası isimli örgütlenmenin kapatılmasına karar verilmesi nedeniyle sendika hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucunun temsilcileri "Yeni Emekli Bir-Sen" adı altında sendika kurduklarını bildirmek amacıyla 26/9/2013 tarihinde Ankara Valiliğine (Valilik) dilekçe vermiştir. Valilik bu talebi 27/6/2014 tarihinde reddetmiştir. Bunun üzerine başvurucu, Valilik işleminin iptali talebiyle 30/12/2014 tarihinde Ankara 7. İdare Mahkemesine dava açmıştır. Mahkeme 14/1/2016 tarihinde davanın kabulü ile anılan işlemin iptaline karar vermiştir. Gerekçeli kararda; Valiliğin, ilgili bilgi ve belgeleri Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığına gönderdikten sonra kuruluş koşullarının gerçekleştirilmediği anlaşılmışsa eksikliklerin bir ay içinde tamamlanmasını istemesi, tamamlanmadığı takdirde de sendikanın faaliyetinin durdurulması için bir ay içinde İş Mahkemesine başvurması gerekirken anılan prosedür gerçekleştirilmeden doğrudan başvurunun reddi yolunda tesis edilen dava konusu işlemde hukuka uyarlık bulunmadığı belirtilmiştir. Karar 19/10/2017 tarihinde Danıştay tarafından onanarak kesinleşmiştir.

3. Valilik 26/2/2018 tarihinde başvurucuya tebliğ ettiği yazısında sendika kurmak için "fiilen çalışma" koşulunun gerekli olduğunu, bu kapsamda ilgili kanunlarda belirtilen şartlara ilişkin eksiklerin bir ay içinde giderilmesi gerektiğini belirtmiştir. Başvurucu bu yazıya herhangi bir cevap vermemiştir. Bunun üzerine Valilik 11/4/2018 tarihinde Ankara 9. İş Mahkemesinde açtığı davada 25/6/2001 tarihli ve 4688 sayılı Kamu Görevlileri Sendikaları ve Toplu Sözleşme Kanunu ile 18/10/2012 tarihli ve 6356 sayılı Sendikalar ve Toplu İş Sözleşmesi Kanunu'nun ilgili maddeleri gereğince "Yeni Emekli Bir-Sen Sendikası"nın faaliyetinin durdurulması ve yok hükmünde sayılarak sendikanın kapatılmasına karar verilmesini talep ve dava etmiştir.

4. Ankara 9. İş Mahkemesi 20/11/2018 tarihinde davanın kabulü ile sendikanın kapatılmasına karar vermiştir. Gerekçeli kararda; davalı sendikanın aktif çalışma hayatı içinde yer almayan emekliler tarafından kurulduğu, bu nedenle belirtilen kişilerin sendika üyesi ve kurucusu olamayacağı değerlendirilmiştir. Kararda; gerek 6356 sayılı Kanun, gerekse 4688 sayılı Kanun'da öngörülen kuruluş koşulları gerçekleşmediğinden ve kurucuların tamamı aktif çalışma hayatı içinde yer almayan emekliler olduğundan bu eksikliğin giderilemez nitelikte olduğu; ayrıca dernek, vakıf gibi farklı örgütlenme imkânlarının bulunduğu belirtilmiştir.

5. Anılan karara karşı istinaf yargı yoluna başvurulmuş, Ankara Bölge Adliye Mahkemesi 6. Hukuk Dairesi 26/3/2019 tarihinde uluslararası sözleşmeler ve kimi mahkeme kararları gözönüne alındığında emeklilerin sendika kurma haklarının bulunduğu gerekçesiyle istinaf başvurusunun kabulüyle davanın reddine karar vermiştir.

6. Temyiz üzerine Yargıtay 22. Hukuk Dairesi 27/6/2019 tarihinde ilk derece mahkemesinin davalı sendikanın yok hükmünde olduğunun tespiti ile kapatılmasına karar verilmesi kararının isabetli olduğu sonucuna ulaşarak Bölge Adliye Mahkemesi kararının bozulmasına karar vermiştir.

7. Bozma kararı sonrası yapılan yargılamada Ankara Bölge Adliye Mahkemesi 6. Hukuk Dairesi 16/10/2019 tarihinde bir önceki kararındaki gerekçeleri yineleyerek direnme kararı vermiştir.

8. Bu kararın da temyiz edilmesi üzerine Yargıtay 22. Hukuk Dairesi 4/2/2020 tarihinde dosyanın Yargıtay Hukuk Genel Kuruluna gönderilmesine karar vermiştir. Yargıtay Hukuk Genel Kurulu 17/11/2020 tarihinde verdiği kararda, aktif çalışma hayatı içinde yer almayan emeklilerin sendika kurma hakkının olmadığı gerekçesiyle Bölge Adliye Mahkemesi kararını bozmuştur.

9. Ankara Bölge Adliye Mahkemesi 6. Hukuk Dairesi 28/4/2021 tarihinde bozma kararına uyarak ilk derece mahkemesi kararına karşı yapılan istinaf başvurusunun esastan reddine karar vermiştir. Karar, Yargıtay 9. Hukuk Dairesinin 10/2/2022 tarihli kararıyla onanmıştır.

10. Nihai karar, başvurucuya 24/2/2022 tarihinde tebliğ edilmiştir. Başvurucu 25/3/2022 tarihinde süresinde bireysel başvuruda bulunmuştur. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

11. Başvurucu; Türkiye'nin de taraf olduğu uluslararası sözleşmelere göre salt çalışanların değil emeklilerin de sendika kurma ve sendika üyesi olma haklarının bulunduğunu, bu husus gözetilmeksizin başvurucu sendika hakkında kapatılma kararı verildiğini belirterek sendika

hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

12. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir nedeni de bulunmadığı anlaşılan başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmiştir.

13. Başvuru, sendika hakkı kapsamında incelenmiştir.

14. Anayasa Mahkemesi Emekliler Sendikası ([2. B.], B. No: 2022/2677, 4/2/2025) kararında sendika hakkının mutlak olmayıp Anayasa'nın 51. maddesinin ikinci fıkrası uyarınca millî güvenlik, kamu düzeni, suç işlenmesinin önlenmesi, genel sağlık ve genel ahlâk ile başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunması sebeplerine dayanılarak kanunla sınırlanabileceğinin altını çizmiştir (anılan kararda bkz. § 54). Kararda, anılan maddenin üçüncü fıkrasında, “Sendika kurma hakkının kullanılmasında uygulanacak şekil, şart ve usuller kanunda gösterilir.” hükmüne yer verilerek bu hakkın kullanılmasına ilişkin usul ve esasların kanun koyucuya bırakıldığı; bu doğrultuda kanun koyucunun sendika kurma ve sendikalara üye olma hakkını 6356 sayılı Kanun'da “fiilen çalışan”, 4688 sayılı Kanun'da ise istihdam edilen “kamu görevlileri” ile sınırladığı vurgulanmıştır (anılan kararda bkz. §54). Bu kapsamda, emeklilerin sendika kurma ve sendikalara üye olma hakkının sınırlandırılmasında, Anayasa'nın 51. maddesinde belirtilen özel sınırlama sebeplerine bağlı kalındığı ve sınırlandırmanın meşru bir amaca dayandığı hususunda tereddüt bulunmadığı belirtilmiştir (anılan kararda bkz. § 56).

15. Anılan kararda; başvurucunun sendika hakkı ile kamu düzeninin sağlanması arasında adil bir dengenin kurulup kurulmadığına bakılması gerektiği belirtilerek sınırlamanın emeklilerin hak ve çıkarlarını savunabilmeleri adına bir araya gelerek örgütlü bir biçimde mücadele etmelerini ortadan kaldırıcı mahiyette olmaması gerektiği ifade edilmiştir (anılan kararda bkz. § 58). Bu doğrultuda kararda; başvurucunun temsilcilerinin şikâyetinin odak noktasını sendika çatısı altında toplanamamak oluşturduğu, dernek, vakıf gibi başka örgütler içerisinde bir araya gelmelerine herhangi bir yasal engel bulunmadığı, başvurucu temsilcilerinin de sendika haricinde bu örgütler içinde bir araya gelip haklarını savunamadıklarına dair bir iddiada bulunmadıklarına dikkat çekilmiştir (anılan kararda bkz. § 59). Sonuç olarak emeklilerin sendika kurma ve bunlara üye olma hakkının sınırlandırılmasının onların demokrasiye katılımını ve düşüncelerini özgürce kolektif bir biçimde dile getirmelerini engelleyici veya önemli ölçüde zorlaştırarak etkisini ortadan kaldırıcı mahiyette olmadığı, demokratik toplumda zorlayıcı bir toplumsal ihtiyaca karşılık geldiği ve orantılı olduğu sonucuna ulaşılmıştır (anılan kararda bkz. § 60).

16. Eldeki başvuruda da başvurucu temsilcilerinin şikâyetlerinin sendika çatısı altında toplanamadıklarına ilişkin olduğu; sendika haricinde örgütler içinde bir araya gelip haklarını savunamadıklarına dair bir iddiada bulunmadıkları görülmüştür. Dolayısıyla eldeki başvuru bakımından Emekliler Sendikası kararında belirlenen ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektirir bir yön görülmemiştir. Belirtilen hususlar dikkate alındığında başvurucunun sendika hakkının ihlal edilmediğine karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Sendika hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa’nın 51. maddesinde güvence altına alınan sendika hakkının İHLAL

EDİLMEDİĞİNE,

C. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde BIRAKILMASINA,

D. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE, 2/10/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Y.A.

B. No: 2022/32541 | Karar tarihi: 02.10.2025

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/32541

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Y.A. BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/32541)

Karar Tarihi: 2/10/2025

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

GİZLİLİK TALEBİ KABUL

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ İrfan FİDAN Yılmaz AKÇİL

Raportör : Ayça GANİDAĞLI DEMİRCİ

Başvurucu : Y.A.

Vekili : Av. Hamza Ozan YETİŞ

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, karar sonucunu değiştirebilecek nitelikteki esaslı iddia ve savunmaların karşılanmaması nedeniyle gerekçeli karar hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir. Başvuru, soruşturma ve kovuşturma evrelerinde gerçekleştirilen işlemler nedeniyle başka temel hakların ihlal edildiğine ilişkin şikâyetleri de içermektedir.

A. Bireysel Başvuru Süreci

2. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle olaylar özetle şöyledir:

3. Başvurucu, bireysel başvuru konusu olayların meydana geldiği tarihte Denizli 11. Tugay Komutanlığı bünyesinde üsteğmen rütbesiyle görev yapmaktadır.

4. Denizli Cumhuriyet Başsavcılığı (Başsavcılık) Fetullahçı Terör Örgütü/Paralel Devlet Yapılanması (FETÖ/PDY) ile bağlantılı olarak Türkiye Cumhuriyeti Hükûmetini ortadan kaldırmaya veya görevini yapmasını engellemeye teşebbüs etme, Türkiye Büyük Millet Meclisini ortadan kaldırmaya veya görevini yapmasını engellemeye teşebbüs etme, anayasal

düzeni ortadan kaldırmaya teşebbüs etme ve silahlı terör örgütüne üye olma suçlarından aralarında başvurucunun da olduğu bir kısım şüpheli hakkında soruşturma başlatmıştır.

5. Soruşturmanın tamamlanmasının ardından Başsavcılık 6/10/2016 tarihli iddianame ile başvurucu hakkında cebir ve şiddet kullanarak Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın öngördüğü düzeni ortadan kaldırmaya teşebbüs etme ve sair suçlardan kamu davası açmıştır.

6. Denizli 2. Ağır Ceza Mahkemesi (Mahkeme), yüklenen suçlar açısından kastı bulunmadığı gerekçesiyle başvurucunun beraatine karar vermiştir.

7. Katılan kurumlar ve Başsavcılık hükme karşı istinaf kanun yoluna başvurmuş, Antalya Bölge Adliye Mahkemesi 2. Ceza Dairesi 27/12/2018 tarihinde istinaf talebinin reddine karar vermiştir. Hükmün temyiz edilmesi üzerine Yargıtay 16. Ceza Dairesi 6/11/2019 tarihli kararla başvurucunun eylemlerinin suçun işlenmesi sırasında yardımda bulunarak icrasını kolaylaştırmak suretiyle Anayasa'yı ihlal etme suçuna yardım etme kapsamında kaldığı gerekçesiyle hükmü bozmuştur.

8. Bozma sonrası Mahkeme, başvurucunun eylemlerinin suçun işlenmesi sırasında yardımda bulunarak icrasını kolaylaştırmak suretiyle Anayasa'yı ihlal etme suçuna yardım etme kapsamında kaldığı gerekçesiyle başvurucunun 14 yıl 2 ay hapis cezası ile cezalandırılmasına karar vermiştir.

9. Anılan karara yönelik istinaf ve temyiz kanun yolu başvuru talepleri reddedilmiştir. Hüküm, kanun yolu denetiminden geçerek 7/10/2020 tarihinde kesinleşmiştir.

10. Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı 26/4/2021 tarih ve 2021/307 sayıyla sanık lehine itiraz kanun yoluna başvurarak onama kararının kaldırılmasına karar verilmesi talebinde bulunmuştur.

11. 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu’nun 308. maddesi uyarınca inceleme yapan Yargıtay 3. Ceza Dairesi 1/11/2021 tarihli ve E.2021/7637, K.2021/9805 sayılı karar ile itirazı yerinde görmeyerek dosyayı Yargıtay Ceza Genel Kuruluna göndermiştir. Başvurucu, Yargıtay kararını 8/2/2022 tarihinde öğrendikten sonra 4/3/2022 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

12. Komisyon; başvurucunun adli yardım talebinin kabulüne, adil yargılanma hakkı kapsamında makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasının başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna, suçta ve cezada kanunilik ilkesinin, adil yargılanma hakkının, eşitlik ilkesinin, kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ve kötü muamele yasağının ihlal edildiği iddialarının kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

B. Bireysel Başvuru Sonrası Süreç

13. Ceza Genel Kurulu 21/3/2023 tarihinde Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığının itirazını oybirliğiyle reddetmiştir. Başvurucu müdafii, nihai karar olan Ceza Genel Kurulunun kararını 29/8/2023 tarihinde Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi (UYAP) üzerinden okuyarak öğrenmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

14. Başvurucu; dosya içindeki bilirkişi raporları ve tanık beyanları lehine olmasına rağmen bu konudaki esaslı iddia ve savunmalarının karşılanmadığını belirterek adil yargılanma

hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

15. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde, mevcut başvuruda başvurucunun adil yargılanma hakkının ihlal edilip edilmediği konusunda yapılacak incelemede Anayasa ve mevzuat hükümleri doğrultusunda somut olayın kendine özgü koşullarının gözönüne alınması gerektiği vurgulanmıştır. Başvurucu, Bakanlığın görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

16. Genel olarak bir hakkın açıkça öngörüldüğü amaç dışında ve başkalarını zarara uğratacak şekilde kullanılmasının hukuk düzenince himaye edilmeyeceğini ifade eden hakkın kötüye kullanılmasının bireysel başvuru alanında özel olarak ele alındığı görülmektedir. Bu bağlamda bireysel başvuru usulünün amacına açıkça aykırı olan ve mahkemenin başvuruyu gereği gibi değerlendirmesini engelleyen davranışların başvuru hakkının kötüye kullanılması olarak değerlendirilmesi mümkündür (Mehmet Güven Ulusoy [GK], B. No: 2013/1013, 2/7/2015, § 31; S.Ö. [2. B.], B. No: 2013/7087, 18/9/2014, § 28).

17. Bu kapsamda özellikle mahkemeyi yanıltmak amacıyla gerçek olmayan maddi vakıalara dayanılması veya bu nitelikte bilgi ve belge sunulması, başvurunun değerlendirilmesi noktasında esaslı olan bir unsur hakkında bilgi verilmemesi, başvurunun değerlendirilmesi sürecinde vuku bulan ve söz konusu değerlendirmeyi etkileyecek nitelikte yeni ve önemli gelişmeler hakkında mahkemenin bilgilendirilmemesi suretiyle başvuru hakkında doğru bir kanaat oluşturulmasının engellenmesi, medeni ve meşru eleştiri sınırları saklı kalmak kaydıyla bireysel başvuru amacıyla bağdaşmayacak surette hakaret, tehdit veya tahrik edici bir üslup kullanılması ile söz konusu başvuru yolu kapsamında ihlalin tespiti ile ihlal ve sonuçlarının ortadan kaldırılmasına ilişkin amaçla bağdaşmayacak surette içeriksiz bir başvuruda bulunulması durumunda başvuru hakkının kötüye kullanıldığı kabul edilebilecektir (Mehmet Güven Ulusoy, § 32; S.Ö., § 29).

18. Somut olayda başvurucu hakkındaki bireysel başvuruya esas olan Yargıtay 3. Ceza Dairesinin kararına karşı bireysel başvuruda bulunulmasından sonra Yargıtay Ceza Genel Kurulu 21/3/2023 tarihinde Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığının itirazını oybirliğiyle reddetmiştir (bkz. § 13). Başvurucu, nihai kararı 29/8/2023 tarihinde öğrenmiştir. Ancak başvurucu, mahkûm olduğu suça dair bireysel başvuruya konu ettiği Yargıtay 3. Ceza Dairesinin kararı üzerine Ceza Genel Kurul tarafından yapılan inceleme ve sonucu hakkında Anayasa Mahkemesini bilgilendirmemiştir.

19. Temyiz incelemesinden geçen kararlara karşı Yargıtay Cumhuriyet başsavcısının itiraz yetkisinin bir olağanüstü kanun yolu olarak düzenlendiği açıktır. Ancak Yargıtay Cumhuriyet başsavcısınca bu yetki kullanılmış ise Yargıtay Ceza Genel Kurulunca daire kararının kaldırılabilme ihtimali de görmezden gelinemez. Bireysel başvurunun yapılmasından sonraki süreçte verilen Ceza Genel Kurulunun kararı başvurucunun mağdur statüsünün değerlendirilmesine veya mahkûmiyet kararıyla ilgili diğer ihlal iddialarına yönelik kabul edilebilirlik ve esas incelemesi bakımından oldukça önem taşımaktadır. Buna karşılık başvurucu, Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 59. maddesinin (5) numaralı fıkrasında belirtilen yükümlülüklerine açıkça aykırı bir şekilde, yukarıda ifade edilen olgulara ilişkin olarak herhangi bir bildirimde bulunmamıştır.

20. Açıklanan gerekçelerle başvurucunun başvurusunun değerlendirilmesi noktasında esaslı olan bir unsur hakkında bilgi vermediği, bu süreçte vuku bulan ve söz konusu değerlendirmeyi etkileyecek nitelikte yeni ve önemli gelişmeler hakkında Anayasa Mahkemesini bilgilendirmemek suretiyle başvuru hakkında doğru bir kanaat

oluşturulmasını engellediği anlaşıldığından başvurunun başvuru hakkının kötüye kullanılması nedeniyle reddine karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Kamuya açık belgelerde başvurucunun kimliğinin gizli tutulması talebinin KABULÜNE,

B. Başvurunun başvuru hakkının kötüye kullanılması nedeniyle REDDİNE,

C. 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 339. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca tahsil edilmesi mağduriyetine neden olacağından adli yardım talebi kabul edilen başvurucunun yargılama giderlerini ödemekten TAMAMEN MUAF TUTULMASINA 2/10/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

HASAN HÜSEYİN TURHAN VE ÖMER TURHAN

B. No: 2022/35278 | Karar tarihi: 02.10.2025

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/35278

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

HASAN HÜSEYİN TURHAN VE ÖMER TURHAN BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/35278)

Karar Tarihi: 2/10/2025

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ İrfan FİDAN Yılmaz AKÇİL

Raportör : Ayça GANİDAĞLI DEMİRCİ

Başvurucular : 1. Hasan Hüseyin TURHAN 2. Ömer TURHAN

Vekili : Av. Hakan KİTAPÇI

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, yargılamanın yenilenmesi talebinin haksız olarak reddedilmesi nedeniyle adil yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir. Başvuru, başka temel hakların ihlal edildiğine ilişkin şikâyetleri de içermektedir.

2. Ankara Cumhuriyet Başsavcılığınca düzenlenen 22/10/2013 tarihli iddianamenin kabulüyle başvurucular hakkında nitelikli dolandırıcılık ve resmî belgede sahtecilik suçlarından kamu davası açılmıştır. Ankara 8. Ağır Ceza Mahkemesince 31/10/2013 tarihli kararla suça konu senetlerin Karabük İcra Müdürlüğü aracılığı ile takibe konulduğu, bu nedenle sanıklara atılı suçların Karabük'te gerçekleştiği gerekçesiyle dosyanın Karabük Ağır Ceza Mahkemesine gönderilmesine karar verilmiş; Karabük Ağır Ceza Mahkemesince 27/12/2013 tarihli verilen karşı yetkisizlik kararı üzerine yargı yerinin belirlenmesi istemiyle dosyanın gönderildiği Yargıtay 5. Ceza Dairesince 9/6/2014 tarihli kararla Karabük Ağır Ceza Mahkemesinin yetkisizlik kararının kaldırılmasına karar verilmiştir.

3. Karabük Ağır Ceza Mahkemesince (Mahkeme) başvurucular hakkında nitelikli dolandırıcılık ve resmî belgede sahtecilik suçlarından yapılan yargılama neticesinde 26/3/2015 tarihli kararla başvuruculların eylemlerinin nitelikli dolandırıcılığa teşebbüs ve

özel belgede sahtecilik suçlarını oluşturduğu kabul edilerek başvurucuların hapis cezasıyla cezalandırılmalarına karar verilmiştir. Hüküm, temyiz incelemesinden geçerek kesinleşmiştir.

4. Başvurucular, hükmün kesinleşmesinden sonra Ulusal Kriminal Büro tarafından hazırlanan 12/4/2019 tarihli raporla Ankara Kriminal Polis Laboratuvarı Müdürlüğünün 4/10/2012 tarihli uzmanlık raporunun farklı sonuçlar içerdiğini ileri sürerek yargılamanın yenilenmesi talebinde bulunmuştur. Mahkemece 28/5/2019 tarihli ek kararla Ulusal Kriminal Büro tarafından hazırlanan raporun Ankara Kriminal Polis Laboratuvarı Müdürlüğünün hükme esas alınan 4/10/2012 tarihli uzmanlık raporunun sahteliğini ispata yeterli olmadığı ve hükme esas alınan raporun sahte olduğunun kesin olmadığı gerekçesiyle yargılamanın yenilenmesi taleplerinin reddine karar verilmiştir. Başvurucular yargılamanın yenilenmesi taleplerinin reddine ilişkin ek karara itiraz etmiş, ek karar Zonguldak 1. Ağır Ceza Mahkemesince 10/10/2019 tarihli itirazın reddine ilişkin karar ile kesinleşmiştir.

5. Adalet Bakanlığının (Bakanlık) 16/4/2020 tarihli yazıyla Zonguldak 1. Ağır Ceza Mahkemesinin 10/10/2019 tarihli kararının bozulması görüşüyle kanun yararına bozma kanun yoluna başvurulmuştur.

6. Yargıtay 15. Ceza Dairesince (Daire) 19/10/2020 tarihli ve oyçokluğu ile verilen kararda, sanıkların müdafilerinin sunduğu son bilirkişi raporunda Mahkemenin gerekçesine esas teşkil eden fulaj izinden kaynaklanan silme ve sahtecilik hususunun doğrulanmadığı, Adli Tıp Kurumu raporu ve Emniyet Genel Müdürlüğü Kriminal Laboratuvarı raporunun içeriğinin birbiriyle ve son rapor ile çeliştiği, tüm bu hususların bir arada değerlendirilmediği ve tartışılmadığı belirtilmiştir. Kararda ayrıca yargılamanın yenilenmesi sebebiyle birlikte bu hususlar tartışılarak kabul veya ret kararı verilmesi gerektiği ifade edilerek kanun yararına bozmaya atfen düzenlenen ihbarnamedeki düşünce yerinde görülmüş ve Zonguldak 1. Ağır Ceza Mahkemesinin itirazın reddine ilişkin 10/10/2019 tarihli kararının bozulmasına karar verilmiştir.

7. Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığınca 25/3/2021 tarihli itirazla ve "suça konu belge üzerinde fulaj izleri bulunduğuna ilişkin tespitin tüm yargılama boyunca tartışıldığı, tartışmaların mahkeme gerekçesinde ele alındığı, temyiz aşamasında dile getirildiği, belgede fulaj izlerinin bulunmadığına ilişkin savunmanın artık yeni bir olay veya delil olarak kabul edilemeyeceği, polis kriminal raporunun sahte olarak düzenlendiğine ilişkin açılmış bir soruşturma, devam eden veya tamamlanan bir yargılamanın bulunmadığı, özel bir bürodan alınan raporun polis kriminal raporunun sahte olması sonucunu doğurmayacağı, menfi tespit davası sürecinde adli tıp kurumundan alınan raporun da kesinleşme öncesinde dosya içinde bulunduğu, yeni delil olmadığı gibi bu yönde bir uyuşmazlık var ise bu hususun eksik inceleme kapsamında ancak CMK'nın 308. maddesi kapsamında ileri sürülebileceği" görüşüyle Dairenin kanun yararına bozma kararına karşı itiraz kanun yoluna başvurulduğu anlaşılmıştır.

8. İtirazı inceleyen Yargıtay Ceza Genel Kurulu tarafından Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığının itirazının kabulüne, Dairenin 19/10/2020 tarihli kanun yararına bozma isteminin kabulü kararının kaldırılmasına, Zonguldak 1. Ağır Ceza Mahkemesinin 10/10/2019 tarihli kararının onanmasına 8/7/2021 tarihinde karar verilmiştir. Karar, başvurucular müdafiince 3/11/2021 tarihinde öğrenilmiştir.

9. Başvurucular 7/4/2022 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

10. Başvurucular, yargılamanın yenilenmesi taleplerinin haksız olarak reddedilmesi nedeniyle adil yargılanma hakkının, özel hayata ve aile hayatına saygı hakkının, kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ve eşitlik ilkesinin ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

11. Bakanlık görüşünde; başvuruda başvurucuların adil yargılanma hakkının ihlal edilip edilmediği konusunda yapılacak incelemede Anayasa ve mevzuat hükümleri doğrultusunda somut olayın kendine özgü koşullarının gözönüne alınması gerektiği ifade edilmiştir. Başvurucular, Bakanlık görüşüne karşı sundukları yazılı beyanlarında bireysel başvuru formundaki açıklamaları tekrar etmişlerdir.

12. Başvuru, adil yargılanma hakkı kapsamında incelenmiştir.

13. Bireysel başvuruların 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 47. maddesinin (5) numaralı fıkrası ile Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 64. maddesinin (1) numaralı fıkrası uyarınca başvuru yollarının tüketildiği tarihten, başvuru yolu öngörülmemiş ise ihlalin öğrenildiği tarihten itibaren otuz gün içinde Anayasa Mahkemesine doğrudan veya diğer mahkemeler yahut yurt dışı temsilcilikler vasıtasıyla yapılması gerekir.

14. Anayasa Mahkemesince olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Hüseyin Aşkan ([2. B.], B. No: 2017/15649, 21/7/2020) ve Birnur Doğan ([GK], B. No: 2020/34420, 31/1/2024) kararlarında uygulanacak anayasal ilkeler belirlenmiştir. Anılan kararlarda; Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi (UYAP) evrak işlem kütüğü üzerinde yapılan inceleme neticesinde başvurucu ya da (seçilmiş veya atanmış) müdafiinin nihai kararı açarak okuduğu tespit edilen tarih, nihai kararın sonucunu öğrendiği tarih kabul edilerek bireysel başvuru süresi bu tarihten başlatılmış ve başvurunun süre aşımı nedeniyle kabul edilemez olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

15. Somut olayda başvurucular müdafii, nihai kararı UYAP'tan 3/11/2021 tarihinde okumuştur. Buna rağmen başvurucular otuz günlük bireysel başvuru süresi geçtikten sonra 7/4/2022 tarihinde başvuru yapmıştır.

16. Açıklanan gerekçelerle başvuru yollarının tüketildiği tarihten itibaren otuz gün içinde yapılmayan bireysel başvurunun diğer kabul edilebilirlik şartları yönünden incelenmeksizin süre aşımı nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvurunun süre aşımı nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Yargılama giderlerinin başvurucular üzerinde BIRAKILMASINA 2/10/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

CEVDET HALİM

B. No: 2022/41248 | Karar tarihi: 02.10.2025

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/41248

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

CEVDET HALİM BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/41248)

Karar Tarihi: 2/10/2025

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ İrfan FİDAN Yılmaz AKÇİL

Raportör : Yusuf KARABULAK

Başvurucu : Cevdet HALİM

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, ceza infaz kurumunda bulunan başvurucuya posta yoluyla gönderilen kitapların verilmemesi nedeniyle ifade özgürlüğünün ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucu, başvuru tarihinde silahlı terör örgütüne üye olma suçundan hükümlü olarak Bandırma 1 No.lu T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda (Ceza İnfaz Kurumu) bulunmaktadır. Başvurucu adına ailesi tarafından "Sümerler'den İslam'a Kutsal Kitaplar ve Dinler", "Kur'an'ın Tarihçesi ve Yazım Serüveni", "Bilinmeyen Yönleriyle Kur'an" ve "Zerdüşt'ten Kur'an'a" isimli kitaplar gönderilmiştir. Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüğü Eğitim Kurulu Başkanlığı (Eğitim Kurulu) 27/1/2022 tarihli kararıyla yayının sakıncalı görülen sayfalarının ve devamında benzer ifadelerin yer aldığı, yayından çıkarılması hâlinde yayın akışı ile yayınların anlam ve bütünlüğünün bozulacağı gerekçesiyle 13/12/2004 tarihli ve 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un 62. maddesinin (3) numaralı fıkrası uyarınca söz konusu kitapların başvurucuya verilmemesine karar vermiştir. Eğitim Kurulu söz konusu düzenleme dışında herhangi bir kanuni dayanak belirtmemiştir. Eğitim Kurulu kararının gerekçesinin ilgili kısmı şu şekildedir:

"...Söz konusu yayınların belirtilen sayfalarında ve aynı zamanda devam eden sayfalarında da benzer ifadelerin yer aldığı, bu ve buna benzer ifadelerle kişilere yanlış bilgi verilerek

islam dini ve peygamberi hakkında inanan bir kısmı olumsuz yönde etkileyecek yanlış bilgilerin yer aldığı, halkı sosyal sınıf ırk, din, mezhep veya bölge bakımından farklı özelliklere sahip bir kesimini, diğer bir kesimin aleyhine kin, nefret ve düşmanlığa alenen tahrik ettiği, islam dinine, Kur'an-ı Kerim'e ve peygambere yönelik olarak küçük düşürücü, aşağılayıcı, alaycı ve yanıltıcı yazıların yazıldığı ve toplumda yaşayan müslüman kesime yönelik infial uyandırabilecek nevide yazıların yer aldığından; Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un 62. maddesi 3. fıkrası 'Kurum güvenliğini tehlikeye düşüren veya müstehcen haber, yazı, fotoğraf ve yorumları kapsayan hiçbir yayın hükümlüye verilmez.' ve Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi ile Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Tüzüğün 87. maddesinin 3. fıkrası 'Eğitim kurulunca, kurum güvenliğini tehlikeye düşürdüğü veya müstehcen haber, yazı, fotoğraf ve yorumları kapsadığı tespit edilen yayın hükümlüye verilmez.' hükmü ile Ceza İnfaz Kurumları Kütüphane ve Kitaplık Yönergesinin 11. maddesinin 'b) Mahkemelerce yasaklanmamış olsa bile, kurum güvenliğini tehlikeye düşürdüğü veya müstehcen haber, yazı, fotoğraf ve yorumları kapsadığı Eğitim Kurulu kararıyla tespit edilen hiçbir yayın kuruma kabul edilemez.' hükümleri gereğince yayının belirtilen sayfalarının belirtilen sayfalarında ve devam eden sayfalarında da sakınca görüldüğü sakıncalı görülen sayfaların yayından çıkarıldığında yayın akışı ile yayınların anlam ve bütünlüğünün bozulacağından ilgilisine verilmemesine, ..."

3. Başvurucu; anılan karara karşı infaz hâkimliğine şikâyette bulunmuştur. Şikâyeti inceleyen Bandırma İnfaz Hâkimliği (İnfaz Hâkimliği) kararda Eğitim Kurulunca yapılan tespit ve kanaatlere yer vererek şikâyetin reddine karar vermiştir.

4. Başvurucu, İnfaz Hâkimliğinin kararına itiraz etmiş; itirazı inceleyen Bandırma Ağır Ceza Mahkemesi (Ağır Ceza Mahkemesi) İnfaz Hâkimliği kararının usul ve kanuna uygun olduğu gerekçesiyle başvurucunun itirazını kesin olarak reddetmiştir.

5. Başvurucu, nihai hükmü 21/3/2022 tarihinde tebellüğ ettikten sonra 5/4/2022 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

6. Komisyonca adli yardım talebinin kabulü ile başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

7. Başvurucu; anılan kitapların teorik araştırma inceleme eserleri olduğunu, kitaplarda yer alan düşüncelere katılmamanın yasaklama gerekçesi olamayacağını, uyuşmazlığın yeterli özen gösterilerek incelenmediğini, kanunun suçta saymadığı bir nedenden dolayı cezalandırıldığını belirterek din ve vicdan hürriyetinin, ifade özgürlüğünün, suç ve cezada kanunilik ilkesinin ve adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmektedir.

8. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde; mevcut başvuruda başvurucunun ifade özgürlüğünün ihlal edildiğine yönelik şikâyetleri incelenirken Anayasa Mahkemesi tarafından yapılacak incelemede Anayasa ve mevzuat hükümleri doğrultusunda somut olayın kendine özgü koşullarının göz önüne alınması gerektiği belirtilmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

9. Anayasa Mahkemesi daha önce verdiği birçok kararında, hükümlü ve tutuklulara kargo yoluyla gelen, ziyaretçilerin getirdiği veya hükümlü ve tutukluların kendi satın aldıkları süreli ya da süresiz yayınların ceza infaz kurumlarına kabul edilmemesini ifade özgürlüğü kapsamında değerlendirmiştir (ilgili kararlar için bkz. İbrahim Kaptan (2) [2. B.], B. No:

2017/30723, 12/9/2018, § 23; Recep Bekik ve diğerleri [GK], B. No: 2016/12936, 27/3/2019, § 24; Ahmet Sil ve Taner Yay [2. B.], B. No: 2017/35227, 30/9/2020, § 31). Bu nedenle başvurucunun iddialarının ifade özgürlüğü kapsamında incelenmesi gerektiği değerlendirilmiştir.

10. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan ifade özgürlüğünün ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

11. Ceza İnfaz Kurumunda hükümlü olarak bulunan başvurucuya kargo yoluyla gelen kitapların kendisine verilmemesinin haber veya fikir alma özgürlüğüne, dolayısıyla ifade özgürlüğüne yönelik bir müdahale olduğu değerlendirilmiştir. Müdahalenin dayanağı olan 5275 sayılı Kanun'un 62. maddesine göre mahkûmlar, mahkemelerce yasaklanmamış olmak -ve 62. maddenin (3) numaralı fıkrasına aykırı olmamak- şartıyla süreli ve süresiz yayınlardan bedelini ödemek şartıyla yararlanabilir. Bu kapsamda bir süresiz yayının bir dine yönelik yanıltıcı bilgiler barındırması sebebiyle ceza infaz kurumuna kabul edilmemesine yönelik olarak müdahalenin 5275 sayılı Kanun'un 62. maddesi gereğince kanunilik ölçütünü karşılayıp karşılamadığı ve meşru bir amaç taşıyıp taşımadığı hususunda yapılacak değerlendirmenin müdahalenin demokratik toplum düzeninin gereklerine uygun olup olmadığına yönelik yapılacak inceleme ile birlikte ele alınmasının uygun olacağı değerlendirilmiştir.

12. Anayasa Mahkemesi ifade özgürlüğü bağlamında demokratik toplum düzeninin gerekleri ifadesinden ne anlaşılması gerektiğini daha önce pek çok kez açıklamıştır. İfade özgürlüğü kişinin haber ve bilgilere, başkalarının fikirlerine serbestçe ulaşabilmesi, düşünce ve kanaatlerinden dolayı kınanmaması, bunları tek başına veya başkalarıyla birlikte çeşitli yollarla serbestçe ifade edebilmesi, anlatabilmesi, savunabilmesi, başkalarına aktarabilmesi ve yayabilmesi anlamına gelir. Çoğunluğa muhalif olanlar da dâhil olmak üzere düşüncelerin her türlü araçla açıklanması, açıklanan düşünceye paydaş sağlanması, düşünceyi gerçekleştirme, bu konuda başkalarını ikna etme çabaları ve çabaların hoşgörüyle karşılanması çoğulcu demokratik düzenin gereklerindendir. Dolayısıyla toplumsal ve siyasal çoğulculuğu sağlamak her türlü düşüncenin barışçıl şekilde ve serbestçe ifade edilebilmesine bağlıdır. Bu itibarla düşünceyi açıklama ve yayma özgürlüğü demokrasinin işleyişi için yaşamsal önemdedir (Bekir Coşkun [GK], B. No: 2014/12151, 4/6/2015, §§ 33-35; Mehmet Ali Aydın [GK], B. No: 2013/9343, 4/6/2015, §§ 42, 43; Tansel Çölaşan [1. B.], B. No: 2014/6128, 7/7/2015, §§ 35-38).

13. Temel hak ve özgürlüklere yönelik bir müdahalenin demokratik toplum düzeninin gereklerine uygun kabul edilebilmesi için müdahale, zorunlu bir toplumsal ihtiyacı karşılamalı ve orantılı olmalıdır (Bekir Coşkun, §§ 53-55; Mehmet Ali Aydın, §§ 70-72; AYM, E.2017/162, K.2018/100, 17/10/2018, § 96). Müdahaleyi oluşturan tedbirin zorunlu bir toplumsal ihtiyacı karşıladığının kabul edilebilmesi için amaca ulaşmaya elverişli olması, başvurulabilecek en son çare ve alınabilecek en hafif önlem olarak kendisini göstermesi gerekir (bazı farklılıklarla birlikte bkz. Bekir Coşkun, § 51; Mehmet Ali Aydın, § 68; Tansel Çölaşan, § 51).

14. Somut olayda başvurucu; kendisine gönderilen kitapların İslam dinine, bu dinin kutsal kitabına ve peygamberine yönelik olarak küçük düşürücü, aşağılayıcı, alaycı ve yanıltıcı yazılar içerdiği gerekçesiyle kendisine verilmemesinden şikâyetçidir. Ceza infaz kurumu idarelerinin mahpusların yararlanabilecekleri belirtilen süreli ve süresiz yayınları 5275

sayılı Kanun'un 3. ve 62. maddelerinde öngörülen koşulları sağlayıp sağlamadığı yönünden bir denetime tabi tutması gerekir. 5275 sayılı Kanun'un 62. maddesinin üçüncü fıkrası "kurum disiplinini, düzenini veya güvenliğini bozan ya da tehlikeye düşüren, hükümlülerin iyileştirilmesi amacına ulaşmayı zorlaştıran yahut müstehcen haber, yazı, fotoğraf ve yorumları kapsayan hiçbir yayın hükümlüye verilmez." düzenlemesini içermektedir. Bu kapsamda ceza infaz kurumu idarelerince ilgili madde hükmü ve Anayasa Mahkemesi içtihatlarında ortaya konulan ilkeler gözönüne alınarak bir denetim yapılmalı ve inceleme sonucunda yayınların kuruma kabul edilmesinin uygun olup olmadığına karar verilmelidir.

15. Süreli veya süresiz yayınlar hakkında 5275 sayılı Kanun'un 62. maddesi gözönüne alınarak yapılması gereken denetime ilişkin ilkeler ise Anayasa Mahkemesinin Halil Bayık ([GK], B. No: 2014/20002, 30/11/2017) kararında açıklanmıştır. Buna göre Halil Bayık kararında öngörülen kriterleri (bkz. Halil Bayık, § 45) karşılamayan bir gerekçeyle yapılan müdahalelerin ihlal oluşturacağı belirtilmelidir. Anılan ölçütler şöyledir:

i. Başvurucunun hangi suçtan dolayı hangi tür ceza infaz kurumunda bulunduğu ve başvurucunun bulunduğu ceza infaz kurumunun ve işlediği suçun söz konusu tedbirin alınmasında bir etkisinin bulunup bulunmadığı değerlendirilmelidir.

ii. Bir yayının tümünün veya bir kısmının mahkûma verilmemesi şeklindeki kısıtlamanın mahkûmun ıslahı ile bağlantısı var ise yayının içeriği ile mahkûmun ıslahı arasındaki ilişkinin tam olarak gösterilmesi gerekir.

iii. Her mahpusun toplumsal geçmişi ve suç sicili, entelektüel kapasitesi ve kabiliyeti, şahsi tabiatı, hapis cezasının süresi ve tahliye edildikten sonrası için beklentileri dikkate alınmalıdır.

iv. Bu bağlamda söz konusu yayınların terör suçlarından mahpus olan kişilerin iddia edilen mağduriyetlerin sorumlusu olarak gördükleri kişilere veya devlete karşı daha fazla şiddete yönelmelerine sebebiyet verip vermediği değerlendirilmelidir.

v. Mahpusa verilmeyen süreli veya süresiz yayının cinsi, içeriği, yayımlayanı ve sorunlu görülen kısımların hangileri olduğu belirtilmeli ve mahpusa verilmesi sakıncalı bulunan kısımların detaylı analizi yapılmalıdır.

vi. Böyle bir analizin yapılabilmesi için eğer söz konusu yayının terör örgütleriyle veya terör faaliyetlerinin meşru gösterilmesiyle bir ilişkisi varsa mahpusun ifade özgürlüğü ile demokratik toplumun terör örgütlerinin faaliyetlerine karşı kendini korumaya ilişkin meşru hakkı arasında denge kurulmalıdır.

vii. Zikredilen dengelemenin yapılabilmesi için;

- Bütünüyle ele alındığında müdahaleye konu yayının özel bir kişiyi, kamu görevlilerini, halkın belirli bir kesimini veya devleti hedef gösterip göstermediğinin, onlara karşı şiddete teşvik edip etmediğinin,

- Bireylerin fiziksel şiddet tehlikesine maruz bırakılıp bırakılmadığının, bireylere karşı nefreti alevlendirip alevlendirmediğinin,

- Yayında iletilen mesajda şiddete başvurmanın gerekli ve haklı bir önlem olduğunun ileri sürülüp sürülmediğinin,

- Şiddetin yüceltilip yüceltilmediğinin, kişileri nefrete, intikam almaya, silahlı direnişe tahrik edip etmediğinin,

- Suçlamalara yer vererek veya nefret uyandırarak ülkenin bir kısmında veya tamamında daha fazla şiddete sebebiyet verip vermeyeceğinin,

- Söz konusu yayında yer alan ifadelerin ceza infaz kurumunun güvenliğini, disiplinini ve düzenini tehlikeye düşürüp düşürmediğinin,

- Terör ve çıkar amaçlı suç örgütü veya diğer suç örgütleri mensuplarının örgütsel amaçlı olarak haberleşmelerine neden olup olmadığının,

- Kişi veya kuruluşları paniğe yöneltecek yalan ve yanlış bilgileri, tehdit ve hakaret oluşturan ifadeleri içerip içermediğinin,

- Yayın tarihinde veya mahpusa verilmesinin istendiği sırada ülkenin bir kısmında veya tamamında çatışmaların yoğunluk derecesi ile ceza infaz kurumu ve ülkedeki tansiyonun yükseklik derecesinin yayının mahpusa verilmesine etki edip etmediğinin,

- Karara konu sınırlayıcı tedbirin demokratik bir toplumda zorlayıcı bir toplumsal ihtiyacın karşılanması amacına yönelik olup olmadığının ve tedbirin başvurulabilecek en son çare niteliğinde bulunup bulunmadığının,

- Son olarak sınırlamanın güdülen kamu yararı amacını gerçekleştirmek için ifade özgürlüğüne en az müdahale eden ölçülü bir sınırlama niteliğinde olup olmadığının yayının içeriğiyle birlikte değerlendirilmesi gerekir.

viii. Derece mahkemelerinin ve kamu gücünü kullanan diğer organların söz konusu değerlendirmeleri yaparken olayın koşullarına göre uzman kişilerin görüşlerinden faydalanmaları; gerekirse konusunda uzman sosyal bilimciler, araştırmacılar ve akademisyenlerden rapor ve görüş almaları her zaman mümkündür. Böylece süreli veya süresiz bir yayının bir mahpusa verilmemesi şeklindeki müdahalenin kanunlar ve Anayasa Mahkemesi içtihatlarında ortaya konan kriterlere uygunluğunun denetimi daha etkili yapılabilecektir.

16. Somut olayda başvurucuya gelen kitaplar, içeriğinde yer alan bilgiler gerekçe gösterilerek başvurucuya verilmemiştir. Eğitim Kurulu söz konusu kitaplarda İslam dinine yönelik yanlış bilgiler yer almasının yanı sıra bu dine inanan bir kesimi olumsuz yönde etkileyecek bilgilerin bulunduğu, bu durumun sosyal sınıf ırk, din, mezhep veya bölge bakımından farklı özelliklere sahip olan halkın bir kesimini, diğer bir kesiminin aleyhine kin, nefret ve düşmanlığa alenen tahrik ettiği gerekçesine dayanmıştır (bkz. § 2). İnfaz Hâkimliği ise gerekçeli kararında, Eğitim Kurulunun yaptığı tespit ve incelemelerin dışında herhangi bir değerlendirmeye yer vermemiştir (bkz. § 3). Ağır Ceza Mahkemesi de itiraz incelemesinde yapılan değerlendirmelerin haricinde bir gerekçe belirtmeksizin başvuruyu reddetmiştir (bkz. § 4). Bu kapsamda idare ve derece mahkemelerinin söz konusu kitapların başvurucuya verilmemesine ilişkin olarak kitapların İslam dinine dair yanlış, yanıltıcı, aşağılayıcı olarak nitelendirilen bilgiler içermesinin 5275 sayılı Kanun'un 62. maddesi uyarınca kurum disiplinini, düzenini veya güvenliğini nasıl bozduğuna ya da tehlikeye düşürdüğüne yönelik herhangi bir tespit ve değerlendirmede bulunmadığı görülmüştür.

17. Neticeten somut olayda idare ve derece mahkemeleri, süreli ve süresiz yayınların mahpuslara verilmesine yönelik olarak 5275 sayılı Kanun'un 62. maddesi ve Anayasa Mahkemesi içtihatları uyarınca bir değerlendirme yapmamış, yalnızca bir dine yönelik yanlış, yanıltıcı ve aşağılayıcı bilgiler bulunduğuna dayanarak velakin bu bilgilerin ceza infaz kurumu düzen ve disiplinini neden olumsuz yönde etkileyeceğine ilişkin bir açıklama

yapmadan başvurucunun itirazını reddetmiştir. Bu hâliyle başvuruya konu kitapların başvurucuya verilmemesinin demokratik bir toplumda gerekli olduğu ilgili ve yeterli bir gerekçeyle gösterilebilmiş değildir. Bu durumda, eldeki başvurunun şartlarında; müdahalenin dayanağı olarak gösterilen 5275 sayılı Kanun'un 62. maddesinin (3) numaralı fıkrasının kanunilik ölçütünü sağladığı söylenemez (bkz. § 11). Nitekim hem idari hem de yargısal kararlarda bu Kanun hükmü dışında herhangi bir kanuni düzenlemeye dayanılmadığı anlaşılmaktadır (bkz. § 2).

18. Açıklanan gerekçelerle başvurucunun Anayasa'nın 26. maddesinde güvence altına alınan ifade özgürlüğünün ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

19. Başvurucu, ihlalin tespiti ve kitaplarının verilmesi ile miktar belirtmeksizin maddi ve manevi tazminata karar verilmesi talebinde bulunmuştur.

20. Başvurucunun 10/5/2023 tarihinde cezaevinden tahliye olduğu anlaşıldığından ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmadığı değerlendirilmiştir.

21. Ayrıca ihlalin niteliği dikkate alınarak başvurucuya net 10.000 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir. Başvurucu, maddi zarara ilişkin olarak bilgi/belge sunmadığından maddi tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. İfade özgürlüğünün ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa’nın 26. maddesinde güvence altına alınan ifade özgürlüğünün İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Ödemenin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

D. Başvurucuya net 10.000 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

E. Kararın bir örneğinin bilgi için Bandırma İnfaz Hâkimliğine (E.2022/419, K.2022/495) GÖNDERİLMESİNE,

F. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE, 2/10/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

ALPER VARAN

B. No: 2022/41747 | Karar tarihi: 02.10.2025

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/41747

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

ALPER VARAN BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/41747)

Karar Tarihi: 2/10/2025

R.G. Tarih ve Sayı: 20/2/2026 - 33174

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ İrfan FİDAN Yılmaz AKÇİL

Raportör : Ayça GANİDAĞLI DEMİRCİ

Başvurucu : Alper VARAN

Vekili : Av. Yaşar Tuğrul ERCAN

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, koşulları oluşmasına karşın hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına gerekçesiz olarak karar verilmemesi nedeniyle gerekçeli karar hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Şırnak Cumhuriyet Başsavcılığı (Başsavcılık) başvurucunun hakaret ve yaralama suçlarını işlediği iddiasıyla başvurucu hakkında soruşturma başlatmıştır. Soruşturma neticesinde Başsavcılık başvurucunun anılan suçtan cezalandırılması talebiyle 1/2/2021 tarihinde iddianame düzenlemiştir.

3. İddianamenin kabulü ile açılan dava, Şırnak Asliye Ceza Mahkemesince (Mahkeme) görülmeye başlanmıştır. Yargılama iki celse sürmüştür. Yargılamanın 25/5/2021 tarihli birinci celsesinde başvurucu, hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına (HAGB) muvafakati olduğunu belirtmiştir.

4. Yargılama sonucunda başvurucunun yaralama suçundan 2 yıl 6 ay mahkûmiyetine, hakaret suçundan ise 1.500 TL adli para cezası ile cezalandırılmasına ilişkin olarak HAGB'ye

karar verilmiştir.

5. Hükme karşı kasten yaralama suçu yönünden istinaf kanun yoluna başvurulmuştur. Diyarbakır Bölge Adliye Mahkemesi 1. Ceza Dairesince yapılan istinaf incelemesi neticesinde hükmün düzeltilerek istinaf başvurusunun esastan reddine karar verilmiştir. Kararda, mağdurun yargılama sırasında olaydan önce burnunda eğrilik olduğunu beyan etmesi nedeniyle vücudunda kemik kırığı oluştuğuna ve kemik kırığının hayat fonksiyonlarına etkisinin 2. derece olduğuna dair kısım yönünden "2 yıl 6 ay" ibaresinin çıkarılarak başvurucunun 1 yıl 2 ay 17 gün cezalandırılmasına, bu cezanın ertelenmesine 2/3/2022 tarihinde kesin olarak karar verilmiştir. Hükmün gerekçesinin ilgili kısmı şöyledir:

''Sanığın üzerine atılı eylemi sonucunda, mağdurun vücudunda kemik kırığı oluştuğu, kemik kırığının hayat fonksiyonlarına etkisinin 2. derece olduğu gözetilerek TCK m.87/3 gereğince kemik kırığının hayat fonksiyonlarına etkisi de nazara alınarak cezasında takdiren 1/6 oranında artırım yapılarak 1 YIL 5 AY 15 GÜN HAPİS CEZASI İLE CEZALANDIRILMASINA, ibaresinin,

Takdiri indirim uygulanmasına dair fıkrasında yer alan '2 YIL 6 AY' ibaresinin çıkartılarak yerine '1 YIL 2 AY 17 GÜN' yazılmasına...

Sanığın daha önce kasıtlı bir suçtan 3 aydan fazla hapis cezası ile cezalandırılmamış olması, yargılama sırasında gösterdiği pişmanlık dolayısıyla yeniden suç işlemeyeceği yönünde olumlu kanaat oluştuğundan sanığa verilen hapis cezasının TCK m.51/1 gereğince ERTELENMESİNE ..."

6. Başvurucunun kesin karara karşı Diyarbakır Bölge Adliye Mahkemesi 2. Ceza Dairesine yaptığı itiraz neticesinde başvurucu açısından ertelemeden daha lehe olan HAGB'nin neden uygulanmadığı hususunda herhangi bir gerekçeye yer verilmeksizin karar verildiği gerekçesiyle 6/4/2022 tarihinde itirazın kabulü ile kararın kaldırılmasına karar verilmiştir. Kararın gerekçesinin ilgili kısmı şöyledir:

"...sanığın daha önce mahkum olduğu bir hapis veya adli para cezasının bulunmaması (adli sicil kaydının olmaması) ve neticeten sanığa verilen ceza miktarı (sonuç cezanın 2 yılın altında olması) gözetildiğinde; CMK'nın 231/5. maddesinin uygulanmasını talep eden sanık hakkında; CMK'nın 231/6. maddesi uyarınca sanığın kişilik özellikleri ile duruşmadaki tutum ve davranışları göz önünde bulundurularak, yeniden suç işleyip işlemeyeceği konusunda bir değerlendirme yapılması gerektiğinin gözetilmeden, ertelemeden daha lehe olan hükmün açıklanmasının geri bırakılması kurumun uygulanmadığı hususunda herhangi bir gerekçeye yer verilmeksizin tartışma dışı bırakıldığı anlaşılmakla ; sanık müdafiinin itiraz nedenleri bu yönü ile haklı görülmekle, karara karşı yapılan itirazın kabulü ile anılan kararın kaldırılmasına..."

7. Diyarbakır Bölge Adliye Mahkemesi 1. Ceza Dairesinin 8/4/2022 tarihli yazısıyla, 2/3/2022 tarihli istinaf başvurusunun esastan reddine ilişkin kesin karara karşı başvurucunun 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 308/A maddesi uyarınca olağanüstü itiraz kanun yoluna gidilmesi talebinde bulunduğu, bu talebin sehven itiraz talebi olarak değerlendirilmek üzere Diyarbakır Bölge Adliye Mahkemesi 2. Ceza Dairesine gönderildiği, 6/4/2022 tarihli kararla kararın kaldırılmasına karar verildiği belirtilerek 2/3/2022 tarihli kesin karara karşı verilen kararın yeniden değerlendirilmesi talep edilmiştir. Diyarbakır Bölge Adliye Mahkemesi 2. Ceza Dairesi 6/4/2022 tarihli kararın kesin olan karara karşı sehven verildiği gerekçesiyle 8/4/2022 tarihinde kaldırılmasına karar

vermiştir.

8. Başvurucu 8/4/2022 tarihinde süresinde bireysel başvuruda bulunmuştur. Komisyon; gerekçeli karar hakkı dışındaki iddiaların kabul edilemez olduğuna, anılan şikâyetin kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

II. DEĞERLENDİRME

9. Başvurucu, koşulları oluştuğu hâlde HAGB kurumunun uygulanmadığını ve mahkûmiyet kararında bu durumun gerekçesinin açıklanmadığını belirterek gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

10. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde, Mahkemenin kararında esas aldığı delilleri inceleyerek eylemlerle ilişkilendirdiği, ulaştığı sonucu ilgili ve yeterli gerekçeyle açıkladığı bildirilmiştir. Bakanlık görüşüne karşı başvurucu, başvuru formunda belirttiği iddiaları yinelemiştir.

11. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de olmadığı anlaşılan gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

12. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkı, kişilerin hakkaniyete uygun şekilde yargılanmalarını sağlamayı ve buna uygunluk yönünden yargılamanın denetlenmesini amaçlamaktadır. Mahkeme kararlarının davanın temel maddi ve hukuki sorunları ile taraflarca ileri sürülen ve davanın sonucunu etkileyen iddia ve itirazlar hakkında delillerle bağ kurulmak suretiyle yeterli gerekçe içermesi zorunludur. Uyuşmazlığın hukuki ve maddi sorunlarıyla ilgisiz değerlendirmelere kararda yer verilmesi gerekçeli karar hakkıyla bağdaşmamaktadır. Karar gerekçesinin belirtilen unsurları taşıması, yargılamanın adil yargılanma hakkı güvencelerine uygun şekilde yürütülüp yürütülmediğinin taraflarca öğrenilmesini sağladığı gibi ayrıca demokratik bir toplumda kendi adlarına verilen yargı kararlarının sebeplerini toplumun öğrenmesi için de gereklidir (bazı eklemeler ve farklılıklarla birlikte bkz. Sencer Başat ve diğerleri [GK], B. No: 2013/7800, 18/6/2014, §§ 31, 34).

13. Diğer taraftan kanun yolu incelemesi yapan mercinin yargılamayı yapan mahkemeyle aynı sonuca ulaşması ve bunu aynı gerekçeyi kullanarak veya aynı atıfla kararına yansıtması kararın gerekçelendirilmiş olması bakımından yeterli görülebilir. Bununla birlikte ilk derece mahkemesince karşılanmayan veya ancak ilk defa kanun yolu merciinde ileri sürülebilecek nitelikteki esaslı iddia ve itirazların kanun yolu merciince değerlendirilmemesi gerekçeli karar hakkının ihlaline yol açabilir (bazı eklemeler ve farklılıklarla birlikte bkz. Mehmet Yavuz [1.B.], B. No: 2013/2995, 20/2/2014, § 51).

14. Anayasa Mahkemesi daha önce ilk derece mahkemesinin gerekçeli kararında HAGB kurumunun adli sicil kaydı bulunmayan başvurucular yönünden uygulanmamasına dair bir nedene yer verilmemesini gerekçeli karar hakkı yönünden incelemiş ve ihlal sonucuna varmıştır (E.O. [1. B.], B. No: 2016/9607, 10/1/2019, §§ 16-27). Somut olayda istinaf mahkemesinin 2/3/2022 tarihli kararında, daha önce ilk derece yargılamasında talep edilmesine rağmen HAGB kurumunun önceden adli sicil kaydı da bulunmayan başvurucu yönünden uygulanmamasına dair bir gerekçeye yer verilmediği anlaşılmıştır. Kesin olarak verilmesi nedeniyle temyiz incelemesine de tabi olmayan başvurucu hakkında hükmedilen cezanın ertelenmesine ilişkin kararda HAGB kurumunun uygulanmasına dair talep hakkında ayrı ve açık bir değerlendirmeye yer verilmemesi nedeniyle somut başvuruda da yukarıda

anılan kararda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

15. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamında gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

16. Başvurucu; ihlalin tespiti ile yeniden yargılama yapılmasını, 1.000.000 TL maddi ve 500.000 TL manevi tazminata hükmedilmesini talep etmiştir.

17. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

18. Öte yandan hak ihlali kararından Anayasa Mahkemesinin davanın sonucuyla ilgili olarak bir tutum sergilediği sonucu çıkarılmamalıdır. Anayasa Mahkemesince verilen hak ihlali kararı; uyuşmazlığın sonuçlarından bağımsız olup davanın kabulüne, reddine ya da beraate veya mahkûmiyete karar verilmesi gerektiği anlamına gelmemektedir. Kural olarak yargılamanın her aşamasında olduğu gibi ihlalin sonuçlarını gidermek üzere yeniden yapılacak yargılama sonunda da delillerin dava ile ilişkisini kurma ve bunları değerlendirip sonuç çıkarma yetkisi ilgili mahkemelere aittir.

19. İhlalin tespiti ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli giderim sağlayacağı anlaşıldığından manevi tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir. Başvurucu, maddi zarara ilişkin olarak bilgi ve belge sunmadığından maddi tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin gerekçeli karar hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılması amacıyla Diyarbakır Bölge Adliye Mahkemesi 1. Ceza Dairesine (E.2022/294, K.2022/422) iletilmek üzere Şırnak Asliye Ceza Mahkemesine (E.2021/107, K.2021/888) GÖNDERİLMESİNE,

D. Başvurucunun tazminat taleplerinin REDDİNE,

E. 664,10 TL harç ve 30.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 30.664,10 TL yargılama

giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

F. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE, 2/10/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

HAKKI DENİZ BAYSAL

B. No: 2022/45557 | Karar tarihi: 02.10.2025

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/45557

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

HAKKI DENİZ BAYSAL BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/45557)

Karar Tarihi: 2/10/2025

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ İrfan FİDAN Yılmaz AKÇİL

Raportör : Ayça GANİDAĞLI DEMİRCİ

Başvurucu : Hakkı Deniz BAYSAL

Vekili : Av. Gülsevim BAYSAL

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, trafik kurallarının ihlal edildiği gerekçesiyle kesilen idari para cezalarının ve sürücü belgesinin geçici olarak alınmasına ilişkin işlemin iptali için yapılan başvurularda deliller değerlendirilirken kolluk tutanağına aksi ispat edilemeyecek seviyede üstünlük tanınması nedeniyle adil yargılanma hakkı kapsamındaki silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerinin ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

2. Kolluk görevlilerince düzenlenen 11/12/2021 tarihli Olay Tutanağı'nda; saat 00.15 sıralarında Konak Mahallesi, Başaran Sokak'ta kavga olduğu anonsu üzerine olay yerine gelindiği, M.U.nun ikamet ettiği evin karşısındaki boş arazide bir kişinin araç içinde alkol alarak yüksek sesle müzik dinlediğini, uyarmak için yanına gittiğinde ise araçtan inip bağırarak üzerine yürüdüğünü ve aralarında itişme yaşandığını söylediği belirtilmiştir. Kolluk ekiplerinin çevrede aracı bulmak için gezindiği sırada karşı taraftan zikzak çizerek gelen aracın ekip otomobilinin önünü kestiği, aracın motoru çalışır bir vaziyette iken içindeki kişinin başvurucu olduğunun tespit edildiği ifade edilmiştir. Başvurucunun araçtan inerek darbedildiğini ve kendisini tedavi ettirmeleri gerektiğini bağırarak söylediği, başvurucuyu sakinleştirmeye çalıştıkları ancak başvurucunun sakinleşmemesi üzerine ona

kelepçe takıldığı, hareketlerinden alkollü olduğunun anlaşılması üzerine olay yerine trafik ekiplerinin çağrıldığı, alkol kontrolü yapılmak istendiğinde başvurucunun alkolmetre cihazına üflemeyerek bu teknik cihazın kullanılmasını kabul etmediği, ardından olay yerindeki otomobilin yediemin otoparkına çekildiği, başvurucunun da şikâyetçi olduğunu belirtmesi üzerine doktor raporu alındıktan sonra gerekli işlemlerin tamamlanması için Merkez Amirliğine intikal ettirildiği tespitlerine yer verilmiştir.

3. 11/12/2021 tarihinde saat 01.01'de alkolmetreyi üflemeyi reddettiği gerekçesiyle 13/10/1983 tarihli ve 2918 sayılı Karayolları Trafik Kanunu'nun 48. maddesinin (9) numaralı fıkrası uyarınca başvurucu 3.836 TL idari para cezası ile cezalandırılmış, iki yıl süreyle ehliyetinin geçici olarak alınmasına dair tutanak düzenlenmiştir.

4. Aynı gün başvurucunun trafik güvenliğini tehlikeye sokma suçundan hakkında başlatılan adli tahkikat sebebiyle saat 02.44'te alınan doktor raporunda başvurucunun 2.43 promil alkollü olduğu tespit edilmiştir. Buna göre son beş yıl içinde ikinci kez alkollü araç kullandığı gerekçesiyle başvurucu, 2918 sayılı Kanun'un 48. maddesinin (5) numaralı fıkrası uyarınca 1.679 TL tutarında idari para cezası ile cezalandırılmış ve başvurucunun ehliyetinin iki yıl süreyle geçici olarak alınmasına dair tutanak düzenlenmiştir.

5. Başvurucu, idari para cezalarına itiraz etmiştir. İtiraz dilekçelerinde diğer nedenlerle birlikte olay günü darbedildiği gerekçesiyle aracı park hâlindeyken kolluk görevlilerini çağırdığını, kolluk görevlilerinin kendisine alkolmetre üfletmek istediklerini ancak aracının park hâlinde olduğunu, burnunun kırık olduğunu, astım hastası olduğunu ve yoğun kanaması olduğunu belirterek alkolmetre üflemeyi reddettiğini, hastaneye sevkini istediğini belirtmiş; aracı park hâlindeyken alkollü araç kullandığı gerekçesiyle aleyhinde idari para cezası düzenlenmesinin hukuka aykırı olduğunu ileri sürerek idari para cezalarının iptal edilmesini talep etmiştir.

6. Bursa 1. Sulh Ceza Hâkimliği (Hâkimlik) başvurucunun tutanağın aksini kesin delillerle kanıtlayamadığı, idari yaptırım kararının hukuka uygun olarak verildiği gerekçesiyle her iki itiraz başvurusunun ayrı ayrı reddine karar vermiştir.

7. Başvurucu; Hâkimlik kararlarına itiraz etmiştir. İtiraz dilekçelerinde; -yukarıda belirtilen diğer itiraz nedenleri ile birlikte- İdari Para Cezası Tutanağı'nın saat 01.01'de düzenlendiğini, trafik güvenliğini tehlikeye sokma suçundan aynı gece başlatılan adli tahkikat sebebiyle saat 02.44'te alınan doktor raporunda 2.43 promil alkollü olduğunun tespit edildiğini, kan alma ve tetkik saatinin çok sonra olduğunu, bu suretle alınan raporun idari para cezasına konu edilemeyeceğini, kaldı ki aracının seyir hâlinde olmadığını, dolayısıyla başvuru konusu idari yaptırım kararlarının hukuka aykırı olduğunu belirtmiştir. Ayrıca alkolmetreyi o sırada burnunun kırık olması sebebiyle üfleyemediğini ve hastaneye sevkini istediğini, bunun sunulan raporlarda da görüleceğini ileri sürmüştür. Bursa 2. Sulh Ceza Hâkimliği (itiraz mercii) 15/3/2022 ve 10/5/2022 tarihli kararlarında itirazların reddine karar vermiş, kararların gerekçesinde Yargıtay 7. Ceza Dairesinin konu ile ilgili benzer kararları uyarınca verilen kararların usul ve kanuna uygun olduğuna değinilmiştir.

8. Başvurucu; ilk nihai hükmü 16/3/2022, diğer nihai hükmü ise 3/6/2022 tarihinde öğrendikten sonra sırasıyla 14/4/2022 ve 30/6/2022 tarihlerinde bireysel başvurularda bulunmuştur.

9. 2022/70195 başvuru numaralı bireysel başvuru dosyasının kişi yönünden hukuki irtibat nedeniyle 2022/45557 başvuru numaralı bireysel başvuru dosyasıyla birleştirilmesine,

incelemenin 2022/45557 başvuru numaralı bireysel başvuru dosyası üzerinden yürütülmesine, başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

10. Başvurucu; kolluk görevlilerince düzenlenen tutanaklara aksi ispat edilemeyecek seviyede üstünlük tanındığını, alkol kontrolünün kanundaki düzenleme gereği otomobil sürücülerine yapılabileceğini, olay sırasında sürücü olarak otomobili kullanmadığını, burnunun kırık olması sebebiyle alkolmetreyi üfleyemediğini söylemesine rağmen gelen kolluk görevlilerinin alkol kontrolü yapmak istediğini, bu yöndeki itirazlarının değerlendirilmediğini, Hâkimliğin Olay Tutanağı'na bağlı kalarak itiraz başvurusunu reddetmesi nedeniyle adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

11. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde öncelikle başvurucunun iddialarının kanun yolu şikâyeti niteliğinde olup olmadığının değerlendirilmesi gerektiği belirtilmiştir. Bunun yanında Hâkimlik tarafından ilgili kuruma müzekkere yazılarak gerekli bilgi ve belgelerin toplandığı, başvurucunun itiraz dilekçelerinde ileri sürdüğü hususların ve ilgili kurumdan gönderilen bilgi ve belgelerin değerlendirildiği, böylelikle Hâkimliğin gerekçelerini ortaya koymak suretiyle başvurucunun itirazlarının reddine karar verdiği ifade edilmiştir. Başvurucunun anılan kararlara karşı itirazlarını değerlendiren itiraz merciinin kararlardaki gerekçeler gözetildiğinde toplanan deliller ve dosya kapsamına göre verdiği kararların usul ve kanuna uygun olduğunu belirttiği vurgulanmıştır. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

12. Başvurucunun iddiaları adil yargılanma hakkı kapsamındaki silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkeleri yönünden incelenmiştir.

13. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerinin ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

14. Anayasa Mahkemesi, deliller değerlendirilirken kolluk tutanağına aksi ispat edilemeyecek seviyede üstünlük tanınması hususuyla bağlantılı olarak silahların eşitliği ilkesine ilişkin ilgili hukuka ve genel ilkelere Gurbet Çoban ([1. B.], B. No: 2019/38857, 17/11/2021, §§ 17-39) kararında yer vermiştir. Buna göre mahkemeden başvurucunun iddia ve itirazlarını dikkate alması, bunları ilgili ve yeterli gerekçe ile karşılaması, bu iddialarda da yeterli ölçüde şans tanıdığını ortaya koyması beklenmektedir. İdari işlemlerin ve bu bağlamda kamu ajanları tarafından düzenlenen tutanakların içeriğinin hukuka/gerçeğe uygunluk karinesinden yararlanacağı hukukun bilinen bir ilkesi olmakla birlikte idari işlemin hukukiliğinin veya tutanağın içeriğinin gerçekliğinin dava konusu edildiği bir yargılamada hâkimin değinilen karineyi uygulaması bu davanın açılmasını anlamsız hâle getirecektir. İdare tarafından tanzim edilen belgelerin içeriğinin gerçekliği karinesinin yargılamanın sonucu yönünden belirleyici olması bireyi devlete karşı dezavantajlı bir konuma sokacağından silahların eşitliği ilkesini zedeleyebileceği gibi suç isnadıyla ilgili yargılama söz konusu olduğunda masumiyet karinesini de ihlal edebilecektir (Gurbet Çoban, § 44).

15. Kuşkusuz adil yargılanma hakkı suç isnadıyla ilgili yargılamalarda bile mahkemelerin fiilî ve hukuki karinelere dayanmasını bütünüyle yasaklamamaktadır. Ancak suç isnadına ilişkin bir yargılamada karinenin adil yargılama hakkını ihlal etmemesi için karineyle kişinin

otomatik olarak suçlu ilan edilmemesi, bu bağlamda karinenin aksinin ispat edilebilir nitelikte olması ve başvurucunun karinenin aksini ispatlama gayesiyle yaptığı açıklama ve sunduğu delillerin mahkeme tarafından titizlikle ele alındığının gösterilmiş olması gerekir (Gurbet Çoban, § 47).

16. 2918 sayılı Kanun'un 48. maddesinin dokuzuncu fıkrası uyarınca uyuşturucu veya uyarıcı maddelerin kullanılıp kullanılmadığı ya da alkolün kandaki miktarını tespit etmek amacıyla kollukça teknik cihazların kullanılmasını kabul etmeyen sürücülere idari para cezası verileceği ve ehliyetlerine iki yıl süreyle el konulacağı öngörülmüştür. Bu hüküm, başvurucunun iptal başvurusuna konu cezaların kanuni dayanağını oluşturmaktadır. Aynı Kanun'un "Tanımlar" başlıklı 3. maddesinde sürücü kavramının ise "karayolunda, motorlu veya motorsuz bir aracı veya taşıtı sevk ve idare eden kişi" olduğu ifade edilmiştir.

17. Somut olayda Hâkimlik, kolluk tarafından tutulan 11/12/2021 tarihli tutanakları dikkate alarak başvurucunun idari yaptırıma konu kabahatleri işlediğinin sabit olduğu gerekçesiyle başvuruların reddine karar vermiştir. Anılan kararlara yapılan itirazlar, itiraz mercii tarafından reddedilmiştir. Somut olayda başvurucuya isnat edilen eylem, kolluk görevlileri tarafından düzenlenen Olay Tutanağı'na dayanılarak delillendirilmiştir. Hâkimlik de itirazı reddederken idare tarafından sunulan olay sürecine ilişkin Olay Tutanağı'na, başvurucunun itirazlarının soyut nitelikte olduğuna ve bu belgenin aksine yeterli ve geçerli belge sunulamadığına vurgu yapmıştır. Başvurucu ise kolluk görevlileri tarafından otomobil kullanırken durdurulmadığına, aracının park hâlinde olduğuna, dolayısıyla olay anında 2918 sayılı Kanun uyarınca sürücü konumunda olmadığına ve burnu kırık olduğu için alkolmetreyi üfleyemediğine, ayrıca kan alım ve tetkik saatinin İdari Para Cezası Tutanağı'ndan sonra düzenlendiğine dair çeşitli iddialar öne sürmüştür.

18. Kamu görevlilerince düzenlenen tutanağın gerçekliği karinesi aksi ispat edilebilir nitelikte olup başvurucu, olay anına dair tutanağın gerçeği yansıtmadığına dair çeşitli argümanlar ileri sürmüştür. Bununla birlikte başvurucunun Olay Tutanağı'nda yer verilen tespitlerin aksine aşamalarda ve bireysel başvuru formunda; kolluk ekiplerinin çevrede aracı bulmak için gezindiği sırada karşı taraftan zikzak çizerek gelen aracın sürücüsü olmadığına ilişkin bir açıklama yapmadığını, bir diğer ifadeyle aracı sevk ve idare ettiğine ilişkin tespite karşı bir itirazda bulunmadığını da vurgulamak gerekir. Ayrıca başvurucunun kanındaki alkol miktarının tespitine karar verilmesinin olay anında sergilediği hareketler itibarıyla kolluk görevlilerince alkollü olduğunun değerlendirilmesinden kaynaklandığına, teknik cihazın kullanılmasını kabul etmemesi hâlinde kendisine verilecek cezalar hakkında bilgilendirilmediğine dair de herhangi bir itiraz ileri sürmediğinin de altı çizilmelidir.

19. Bu durumda Olay Tutanağı ile alkol raporunda tespit edilen olguların önemli ölçüde başvurucunun itirazına konu olmadığı, başvurucunun bu temel olgular hakkında aşamalarda herhangi bir açıklamada bulunmadığı dikkate alındığında Hâkimliğin başvurucunun olay anında sürücü olmadığına dair itirazı ve bunun tespiti için delil toplanması talepleri hakkında -ayrı ve açık bir değerlendirme yapmaksızın- kanındaki alkol miktarının tespitine yönelik kontrol öncesinde olay yerine kendi sevk ve idaresindeki otomobille geldiğine ilişkin kolluk görevlilerince tutulan tutanaklara ve rapora atıfla yetinmesinin maddi olayın tespiti bakımından -somut olayın özel şartları itibarıyla- başlı başına bir eksiklik olmadığı vurgulanmalıdır. Dolayısıyla başvurucunun belirtilen iddiasının ve bu hususta ki delillerin toplanmasına ilişkin taleplerinin kararda karine olarak dayanılan olguların ya da belgelerin içeriğinin gerçekliğine ve itibar edilebilirliğine gölge düşürecek, Hâkimliğin açık yanıt vermesini gerektirecek mahiyette olmadığı değerlendirilmiştir.

20. Diğer yandan kendisine aleyhindeki belgelere karşı savunma imkânının da tanındığı başvurucunun aşamalarda ve bireysel başvuru formunda, kolluk görevlilerinin alkol ölçüm cihazı ile ölçüm yapmak istemesine rağmen ölçüm yapılmasına izin vermediğine ilişkin tutanak ve raporlarda yer alan olguyu açıkça kabul ettiğinin de altı çizilmelidir. Belirtilen nedenlerle somut olaydaki uygulanma tarzı itibarıyla Hâkimliğin karineye dair bu değerlendirmesinin ispat yükünü ters çevirecek mahiyette olmadığı ve başvurucuyu otomatik olarak kabahatli hâle getirmediği, söz konusu yaklaşımın başvurucunun savunma yapmasını anlamsız hâle getirmediği ve başvurucuyu kamu otoritesi karşısında dezavantajlı konuma düşürmediği anlaşılmıştır.

21. Bu durumda başvurucunun itirazının kamu görevlilerince düzenlenen tutanakların gerçekliği karinesine dayalı olarak reddedilmesinin -somut olayın özel şartları gözetildiğinde- silahların eşitliği ilkesini ihlal etmediği kanaatine varılmıştır.

22. Açıklanan gerekçelerle Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki silahların eşitliği ilkesinin ihlal edilmediğine karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Silahların eşitliği ilkesinin ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki silahların eşitliği ilkesinin İHLAL EDİLMEDİĞİNE,

C. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde BIRAKILMASINA,

D. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE, 2/10/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

O.G.

B. No: 2022/47459 | Karar tarihi: 02.10.2025

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/47459

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

O. G. BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/47459)

Karar Tarihi: 2/10/2025

R.G. Tarih ve Sayı: 20/2/2026 - 33174

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

RESEN GİZLİLİK KARARI VERİLDİ

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ İrfan FİDAN Yılmaz AKÇİL

Raportör : Ayça GANİDAĞLI DEMİRCİ

Başvurucu : O.G.

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, ceza davasında karar sonucunu değiştirebilecek nitelikteki esaslı iddiaların karşılanmaması nedeniyle gerekçeli karar hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Bireysel başvuruya konu olayın geçtiği tarihte başvurucu ile arkadaşı B.A.nın alışveriş merkezinin kapalı otoparkında araç içinde bulunan B.K.yı bir kadınla yakın vaziyette görerek aracın yanına gittikleri, B.K.yı uyararak araçtan inmesini istedikleri, başvurucunun B.K.ya araçtan indiği sırada yumruk attığı ve emekli Millî İstihbarat Teşkilatı (MİT) mensubu halası A.G.ye ait kimlik belgesini göstererek Teşkilatta çalıştığını söylediği gerekçesiyle başvurucu hakkında kamu görevini usulsüz üstlenme, istihbarat faaliyeti ile ilgili bilgi ve belgelerin ele geçirilmesine sebebiyet verme ve basit yaralama suçlarından Ankara Cumhuriyet Başsavcılığınca (Başsavcılık) soruşturma başlatılmıştır.

3. Başvurucu; soruşturma kapsamında alınan ifadesinde olay günü otoparkta bir aracın sürekli yer değiştirdiğini ve otoparkın en köşesine gittiğini fark edince araçtan şüphelendiğini, araca yaklaştığında bir kadın ve erkeğin sarıldığını gördüğünü, camı

tıklatarak "Burası bunun yapılacağı yer mi?" dediğini belirtmiştir. Araçtaki B.K.nın kimliğini göstererek askerî personel olduğunu söylediğini, bunun üzerine arkadaşı B.A.nın da askeriyeye ait aile kimlik belgesini gösterdiğini, bu sırada halası A.G.nin kimliğini göstererek "Bende de Teşkilat kimliği var ama ben böyle şeyler yapmıyorum." dediğini, B.K.nın babasının MİT mensubu olduğunu söylediğini ve babasını aradığını, B.K.nın babasının kendisini telefona isteyip "Kimsiniz?" diye sorunca "Ben Teşkilattan A.G.nin yeğeniyim." dediğini belirtmiştir.

4. Soruşturma kapsamında müşteki sıfatıyla ifadesi alınan B.K. olay günü başvurucunun aracın camına tıklatarak kendisine araçtan inmesi gerektiğini söylediğini, araçtan indikten sonra da başvurucunun yüzünün (B.K.nın) sol tarafına yumruk attığını, aracın plakasının resmini çektiğini "Neden böyle yapıyorsunuz?", "Kimsiniz?" diye sorunca üzerinde sadece Türk bayrağı olan ve "T.C. Başbakanlık F-02" yazan kimlik göstererek Teşkilatta çalıştığını söylediğini, kimliği bildiği için buna inandığını, babasının da Teşkilatta çalıştığını söylediğini ifade etmiştir. Başvurucuya askerî öğrenci kimliğini gösterdiğini, bunun üzerine başvurucunun Kara Kuvvetlerinde çalışan bir komutanın yeğeni olduğunu söylediğini ve telefon görüşmeleri yapmaya başladığını, kendisinin de bu sırada babasını aradığını, başvurucu ile babasının telefonda konuşurken başvurucunun K.Y.nin ve A.G.nin yeğeni olduğunu, konuyla artık emniyetin ve Teşkilatın ilgileneceğini söylediğini belirtmiştir.

5. Soruşturma kapsamında beyanına başvurulan tanık B.A., B.K.nın "Ben askerim, babam da Teşkilatta." demesi üzerine başvurucunun "Benim halam Teşkilatta." dediğini, B.K.nın babasını aradığını, polislerin geldiğini, polisler sorduktan sonra "Aile yakınıma ait kimlik var." diyerek halasına ait kimliği gösterdiğini ifade etmiştir.

6. Soruşturmanın tamamlanmasının ardından Başsavcılık, başvurucunun anılan suçlardan cezalandırılması talebiyle kamu davası açmıştır.

7. İddianamenin kabulü ile Ankara 35. Asliye Ceza Mahkemesince (Mahkeme) görülen davanın duruşması iki celsede tamamlanmıştır. Başvurucu; duruşmanın ikinci celsesinde yaptığı savunmada B.K.nın kendisinin asker, babasının da MİT mensubu olduğunu söylemesi üzerine halası A.G.nin MİT mensubu olduğunu söylediğini, halasına ait kimlik kartını B.K.ya gösterdiğini ancak kendisini MİT mensubu olarak tanıtmadığını, tartışma esnasında sadece B.K.yı eliyle iteklediğini savunmuştur.

8. Mahkeme, aynı celsede B.A.yı tanık olarak dinlemiştir. B.A. beyanında B.K.nın araç kartını göstererek askerî personel olduğunu söylediğini, bunun üzerine kendisinin de askerî personel yakını olduğunu söylediğini, daha sonra B.K.nın babasının MİT'te çalıştığını söylediğini, bunun üzerine başvurucunun da "Bende de kimlik var ama ben senin gibi yapmıyorum." dedikten sonra eski MİT mensubu olan halasının kimliğini gösterdiğini, o esnada başvurucunun kendisini MİT mensubu olarak tanıtmadığını, akabinde taraflar arasında itiş kakış yaşandığını ifade etmiştir. Anılan celsede B.K.nın müdafii, başvurucudan şikâyetçi olmadıklarını belirtmiştir.

9. Mahkeme; duruşmanın tamamlanmasının ardından hükmü açıklayarak basit yaralama suçundan şikâyetten vazgeçme nedeniyle düşme, kamu görevini usulsüz olarak üstlenme suçundan beraat, 1/11/1983 tarihli ve 2937 sayılı Devlet İstihbarat Hizmetleri ve Milli İstihbarat Teşkilatı Kanunu'na muhalefet suçundan başvurucunun 2 yıl 6 ay hapis cezasıyla cezalandırılmasına karar vermiştir. Gerekçeli kararda başvurucunun emekli MİT mensubu olan halası A.G.nin kimliğini göstermek suretiyle üzerine atılı suçu işlediğini vurgulamıştır. Mahkemenin gerekçesi şöyledir:

"Dosya içerisinde mevcut tüm bilgi ve belgeler doğrultusunda mahkememizce kabul edilen oluşa göre; olay tarihinde sanığın, arkadaşı tanık [B.A.] ile birlikte AVM'ye gittikleri, birlikte geldikleri aracı AVM'nin kapalı otoparkına park ettikleri, aynı şekilde AVM'nin otoparkında araç içerisinde bulunan müşteki [B.K.yı] aksi ispat edilemeyen savunma içeriğine göre kız arkadaşı ile uygunsuz vaziyette görerek aracın yanına gittikleri ve müşteki [B.K.yı] uyardıkları, müşteki [B.K.] bu müdahaleye tepki göstererek araçtan indiği ve sanık ile aralarında başlayan tartışmada sanığın müşteki [B.K.yı] basit tıbbi müdahale ile giderilebilir şekilde yaraladığı, ayrıca sanığın, kavga esnasında müştekiye emekli MİT mensubu halası diğer müşteki [A.G.ye] ait kimlik belgesini gösterdiği, sanığın savunması ve tanık anlatımlarının olayın oluş şeklini bu haliyle doğruladığı, her ne kadar kavga esnasında sanığın müşteki [B.K.ya] kendisini de MİT mensubu olarak tanıtmak suretiyle 'kamu görevini usulsüz olarak üstlenme' suçunu da işlediğinden bahisle kamu davası açılmış ise de, sanığın bu suç yönünden suçlamayı redde dair savunmasının tanık anlatımlarıyla da desteklendiği, bu haliyle sanığın üzerine atılı bu suçu da işlediği hususunun sabit olmadığı, yargılama aşamasında takibi şikayete bağlı 'basit yaralama' suçu bakımından müşteki [B.K.] vekilinin şikayetlerinden vazgeçtiklerini beyan ettiği anlaşılmakla; sanığın üzerine atılı 'basit yaralama' suçunun vaki şikayetten vazgeçme sebebiyle düşürülmesine, toplanan delillere göre sanığın üzerine atılı 'kamu görevini usulsüz olarak üstlenme' suçundan delil yetersizliği sebebiyle beraatine, buna karşılık emekli MİT mensubu halası müşteki [A.G.nin] kimliğini göstermek suretiyle sübuta eren üzerine atılı 'Devlet İstihbarat Hizmetleri ve Milli İstihbarat Teşkilatı Kanununa muhalefet' suçundan eylemine uyan 2937 sayılı Kanunun 27/2, TCK'nın 62, 53 maddeleri uyarınca cezalandırılmasına karar vermek gerekmiş ve aşağıdaki şekilde hüküm kurulmuştur."

10. Başvurucu, gerekçeli istinaf dilekçesinde diğerlerinin yanı sıra müşteki B.K.nın kimlik sahibinin kim olduğunu görmediğine dair beyanını ve MİT mensubu kavramının emekli olanları da kapsayıp kapsamadığına ilişkin itirazlarını Mahkemenin tartışmaksızın hüküm kurduğunu ileri sürerek bozma talebinde bulunmuştur.

11. Ankara Bölge Adliye Mahkemesi 22. Ceza Dairesi (Daire) 12/4/2022 tarihinde istinaf talebinin esastan reddine karar vermiştir. Daire gerekçesi şöyledir:

"Yapılan yargılamaya, dosya ve duruşma tutanakları içeriğine, karar yerinde gösterilip incelenerek tartışılan hukuken geçerli ve elverişli delillere, mahkemenin kovuşturma sonucunda oluşan inanç ve takdirine, suçun oluşumuna ve niteliğine uygun kabul ve uygulamasına, cezayı artırıcı ve azaltıcı sebeplerin nitelik ve derecesi takdir kılınarak, savunmanın inandırıcı gerekçelerle red edilmesine, hukuka uygun, yasal ve yeterli olarak açıklanan gerekçeye göre, aşağıda belirtilenler dışında yaptırımların doğru olarak belirlendiği anlaşıldığından, sanık müdafinin yerinde görülmeyen diğer istinaf istemlerinin reddine..."

12. Ankara Bölge Adliye Mahkemesi Cumhuriyet Başsavcılığı "Devlet İstihbarat Hizmetleri ve Millî İstihbarat Teşkilatı Kanununa Muhalefet suçu yönünden, olayın gelişim tarzı ve taraf beyanlarına göre sanığın olay sırasında karşı tarafa üstünlük sağlamak ve biraz da olsa korkutmak için emekli istihbarat çalışanı halası [A.G.nin] kimliğini kısmen gösterdiği, bu suçun kasten işlenen suçlardan olduğu, olayda sanıkda ifşa kastının bulunmadığı, zaten olayı polis imdat telefonuna da sanığın ihbar ettiği, bunun da sanığın bu suç kastı ile hareket etmediği görüşünü desteklediği[ni]" belirterek karara itiraz etmiştir. Daire 8/6/2022 tarihli kararı ile itirazın reddine ve dosyanın Ankara Bölge Adliye Mahkemesi Ceza Daireleri Başkanlar Kuruluna gönderilmesine karar vermiştir. Daire gerekçesi şöyledir:

"İlk derece mahkemesince yapılan yargılamaya, toplanıp karar yerinde gösterilen ve değerlendirilen delillere, kovuşturma sonucunda oluşan inanç ve taktirine, gösterilen gerekçe ve uygulamaya oluşa ve dosya içeriğine göre; mahkemenin kararında usule ve esasa ilişkin herhangi bir hukuka aykırılığın bulunmadığı, delillerde ve işlemlerde herhangi bir eksiklik olmadığı, ispat bakımından değerlendirmenin yerinde olduğu, 2937 Sayılı Devlet İstihbarat Hizmetleri ve Milli İstihbarat Teşkilatı Kanununun 27/2. maddesinde öngörülen MİT mensupları ve ailelerinin kimliklerini, makam, görev ve faaliyetlerini herhangi bir yolla ifşa etmek suretiyle Devlet İstihbarat Hizmetleri ve Milli İstihbarat Teşkilatı Kanununa muhalefet suçunun genel kastla işlenen suçlardan olması nedeniyle suçun oluşması için özel kast aranmadığı gibi, failin kastının veya amacının niteliğinin de öneminin bulunmadığı, kastın varlığı için failin bilerek MİT mensupları ve ailelerinin kimliklerini, makam, görev ve faaliyetlerini ifşa etme iradesinin bulunmasının yeterli olduğu gözetilerek, olay günü sanığın arkadaşı tanık [B.A.] ile birlikte AVM'ye gittikleri, birlikte geldikleri aracı AVM'nin kapalı otoparkına park ettikleri, aynı şekilde AVM'nin otoparkında araç içerisinde bulunan müşteki [B.K.yı] aksi ispat edilemeyen savunma içeriğine göre kız arkadaşı ile uygunsuz vaziyette görerek aracın yanına gittikleri ve müşteki [B.K.yı] uyardıkları, müşteki [B.K.nın] bu müdahaleye tepki göstererek araçtan indiği ve sanık ile aralarında başlayan tartışmada sanığın müşteki [B.K.yı] basit tıbbi müdahale ile giderilebilir şekilde yaraladığı, ayrıca sanığın, kavga esnasında müştekiye halası [A.G.nin] MİT mensubu olduğunu söylediği ve emekli MİT mensubu halası diğer müşteki [A.G.ye] ait kimlik belgesini gösterdiğinin anlaşılması karşısında, yüklenen suçun yasal unsurları itibariyle oluştuğu, suçun oluşması için saik veya özel kast aranmayıp, failin ifşaya yönelik hareketleri gerçekleştirmeyi istemesini ve bilmesini içeren genel kastın yeterli bulunduğu, özel kast da denilen 'belli bir amaç veya saik' ile hareket edilmesinin arandığı suç tiplerinde veya suçun nitelikli hallerinde, bu hususun Kanunda açıkça ve ayrıca gösterildiği, Kanunun metninden ve ruhundan da anlaşılacağı üzere, MİT mensupları ve ailelerinin kimliklerini, makam, görev ve faaliyetlerini herhangi bir yolla ifşa etme suçunun oluşumu için failin iç dünyasını ilgilendiren özel kast (saik) aranmayacağı gibi herhangi bir neticenin de aranmayacağı, izah edilen gerekçe ve nedenlerle sanığa yüklenen MİT mensupları ve ailelerinin kimliklerini, makam, görev ve faaliyetlerini herhangi bir yolla ifşa etmek suretiyle Devlet İstihbarat Hizmetleri ve Milli İstihbarat Teşkilatı Kanununa muhalefet suçunun maddi ve manevi unsurlarının oluştuğu gözetilerek sanığın mahkumiyetine dair kararda bir isabetsizlik görülmediği anlaşıldığından..."

13. Ankara Bölge Adliye Mahkemesi Ceza Daireleri Başkanlar Kurulu, Ankara Bölge Adliye Mahkemesi Cumhuriyet Başsavcılığı itirazının reddine karar vermiştir. Kararın gerekçesi şöyledir:

"Buna göre, düzenlemeye konu suç yönünden korunmak istenen hukuki değerin, ' Milli İstihbarat Teşkilatının istihbarat faaliyetlerinin sağlıklı yürütülmesi' olduğu, suçun konusunun ' MİT mensupları ve ailelerinin kimlikleri, makam, görev ve faaliyetleri ' olduğu, suçun hareket unsurunun ' MİT mensupları ve ailelerinin kimliklerinin, makam, görev ve faaliyetlerinin herhangi bir yolla ifşası' olduğu, suçun oluşması bakımından bir neticenin aranmadığı herhangi bir yolla ifşa fiilinin icra edildiği anda suçun meydana geleceği, bu yönüyle suçun sırf hareket suçu niteliğini haiz olduğu (Ömer Özmen Baştürk, Milli İstihbarat Teşkilatına Ait Bilgi, Belge ve Kimliklere Karşı Suçlar, Adalet y, s.121), suçun failinin, ' MİT mensupları dahil herkesin ' suçun faili olabileceği, mağdurunun ' toplumu oluşturan herkes ' olduğu, suçun manevi unsurunun ise ' suçun işlenmesi için saik veya özel kastın aranmayıp failin ifşaya yönelik hareketleri gerçekleştirmeyi istemesini ve bilmesini

içeren genel kastın yeterli olup özel kast da denilen belli bir amaç veya saikle hareket edilmesinin aranmayacağı ' olduğu, sonucuna varılmıştır.

Bu açıklamalar ve yasal düzenlemeler ışığında dosyaya konu somut olay değerlendirildiğinde, olay günü bir AVM otoparkında dosya mağduru ile aralarında çıkan tartışma ve kavga sırasında sanığın, halasının MİT mensubu olduğunu mağdura söyleyerek emekli MİT mensubu olduğu anlaşılan halasına ait MİT mensubu kimliğini göstermek suretiyle ifşa ettiğinin tüm dosya kapsamıyla sabit olduğunun anlaşılması karşısında, ilk derece mahkemesince sanık hakkında anılan suçtan mahkumiyetine ilişkin kararında ve bu karara yönelik istinaf başvurusunun düzeltilerek esastan reddine dair itiraza konu daire kararında usul ve yasaya aykırı bir hususun bulunmadığı, bu nedenle Cumhuriyet Savcısının itirazının reddine karar vermek gerektiği sonuç ve kanaatine varılmıştır."

14. Başvurucu 14/4/2022 tarihinde nihai kararı öğrendiğini beyan ederek 11/5/2022 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

15. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

16. Başvurucu; emekli istihbarat çalışanı olan halası A.G.nin kimliğini B.K.ya kısmen gösterdiğini, B.K.nın da beyanlarında kimliğin kime ait olduğunu anlamadığını ifade ettiğini, dolayısıyla olayda ifşanın gerçekleşmediğini, ayrıca halasının hâlihazırda çalışan değil emekli MİT mensubu olduğuna yönelik esasa etkili itirazlarının yargılama makamları tarafından dikkate alınmadığını belirterek adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde, başvurucunun ihlal iddialarına yönelik yapılacak incelemede Anayasa ve mevzuat hükümleri doğrultusunda somut olayın kendine özgü koşullarının gözönüne alınması gerektiği vurgulanmıştır. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

17. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de olmadığı anlaşılan gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

18. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkı, kişilerin hakkaniyete uygun bir şekilde yargılanmalarını sağlamayı ve buna uygunluk yönünden yargılamanın denetlenmesini amaçlamaktadır. Mahkeme kararlarının, davanın temel maddi ve hukuki sorunları ile taraflarca ileri sürülen ve davanın sonucunu etkileyen iddia ve itirazlar hakkında delillerle bağ kurulmak suretiyle yeterli gerekçe içermesi zorunludur. Uyuşmazlığın hukuki ve maddi sorunlarıyla ilgisiz değerlendirmelere kararda yer verilmesi gerekçeli karar hakkıyla bağdaşmamaktadır. Karar gerekçesinin belirtilen unsurları taşıması, yargılamanın adil yargılanma hakkı güvencelerine uygun şekilde yürütülüp yürütülmediğinin taraflarca öğrenilmesini sağladığı gibi ayrıca demokratik bir toplumda kendi adlarına verilen yargı kararlarının sebeplerini toplumun öğrenmesi için de gereklidir (bazı eklemeler ve farklılıklarla birlikte bkz. Sencer Başat ve diğerleri [GK], B. No: 2013/7800, 18/6/2014, §§ 31, 34).

19. Diğer taraftan kanun yolu incelemesi yapan mercinin yargılamayı yapan mahkemeyle aynı sonuca ulaşması ve bunu aynı gerekçeyi kullanarak veya aynı atıfla kararına yansıtması kararın gerekçelendirilmiş olması bakımından yeterli görülebilir. Bununla birlikte ilk derece mahkemesince karşılanmayan veya ancak ilk defa kanun yolu merciinde ileri sürülebilecek

nitelikteki esaslı iddia ve itirazların kanun yolu merciince de değerlendirilmemesi gerekçeli karar hakkının ihlaline yol açabilir (bazı eklemeler ve farklılıklarla birlikte bkz. Mehmet Yavuz [1. B.], B. No: 2013/2995, 20/2/2014, § 51).

20. Somut olayda Mahkeme 2937 sayılı Kanun'un 27. maddesinin (2) numaralı fıkrasında düzenlenen "MİT mensupları ve ailelerinin kimliklerini, makam, görev ve faaliyetlerini herhangi bir yolla ifşa edenler ile MİT mensuplarının kimliklerini sahte olarak düzenleyen veya değiştiren ya da bu sahte belgeleri kullananlara üç yıldan yedi yıla kadar hapis cezası verilir." hükmüne istinaden başvurucu hakkında mahkûmiyet kararı vermiştir. Mahkeme mahkûmiyete temel olarak başvurucunun olay tarihinde müştekiye emekli MİT mensubu olan halasının kimliğini gösterdiğine dair ikrarını, tanığın başvurucunun emekli MİT mensubu olan halasının kimliğini gösterdiğine ilişkin olarak Mahkeme huzurundaki anlatımını esas almıştır. (bkz. § 9).

21. Buna karşın başvurucu, diğerlerinin yanı sıra MİT mensubunun kimliğini ifşa etme suçunun emekli MİT mensuplarını kapsamadığını, bu sebeple üzerine atılı suçun unsurlarının somut olayda gerçekleşmediğini ileri sürmüştür (bkz. § 10).

22. Buna göre başvurucunun "MİT mensubunun kimliğini ifşa etme suçunun emekli MİT mensuplarını kapsamadığına" dair iddiasının davanın sonucunu değiştirebilecek nitelikte olmadığı söylenemez. Ancak söz konusu itiraz Mahkemece ayrı ve açık olarak tartışılmamış, başvurucunun iddialarına cevap verilmemiştir. Öte yandan söz konusu eksikliğin istinaf incelemesi sırasında da telafi edilmediği görülmüştür.

23. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

24. Başvurucu, ihlalin tespiti ile 20.000 TL manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

25. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

26. Öte yandan hak ihlali kararından Anayasa Mahkemesinin davanın sonucuyla ilgili olarak bir tutum sergilediği sonucu çıkarılmamalıdır. Anayasa Mahkemesince verilen hak ihlali kararı uyuşmazlığın sonuçlarından bağımsız olup davanın kabulüne, reddine ya da beraate veya mahkûmiyete karar verilmesi gerektiği anlamına gelmemektedir. Kural olarak yargılamanın her aşamasında olduğu gibi ihlalin sonuçlarını gidermek üzere yeniden yapılacak yargılama sonunda da delillerin dava ile ilişkisini kurma ve bunları değerlendirip sonuç çıkarma yetkisi ilgili mahkemelere aittir.

27. İhlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli

giderim sağlayacağı anlaşıldığından tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Kamuya açık belgelerde başvurucunun kimliğinin resen GİZLİ TUTULMASINA,

B. Gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

C. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan gerekçeli karar hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

D. Kararın bir örneğinin gerekçeli karar hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Ankara 35. Asliye Ceza Mahkemesine (E.2019/834, K.2020/333) GÖNDERİLMESİNE,

E. Başvurucunun tazminat talebinin REDDİNE,

F. 664,10 TL harçtan oluşan yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

G. Ödemenin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

H. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 2/10/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

ZEKERİYA ÇOLAK

B. No: 2022/51793 | Karar tarihi: 02.10.2025

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/51793

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

ZEKERİYA ÇOLAK BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/51793)

Karar Tarihi: 2/10/2025

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ İrfan FİDAN Yılmaz AKÇİL

Raportör : Ayça GANİDAĞLI DEMİRCİ

Başvurucu : Zekeriya ÇOLAK

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, karar sonucunu değiştirebilecek nitelikteki deliller incelenmeden ve araştırılmadan karar verilmesi nedeniyle silahların eşitliği ile çelişmeli yargılama ilkelerinin ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

A. Bireysel Başvuru Süreci

2. Başvurucu, 1994 doğumlu olup bireysel başvuruya konu olayların geçtiği tarihte İstanbul'da ikamet etmektedir.

3. 19/8/2014 tarihinde Fatih Sultan Mahallesi Evren Paşa Caddesi üzerinde faaliyet gösteren marketlere ve bir banka ATM'sine molotofkokteylli saldırılar gerçekleştirilmiştir.

4. İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığı (Başsavcılık) Haydar Yeşilçimen, Deniz Tan ve Günebakan kod isimleri verilen gizli tanıkların DHKP-C silahlı terör örgütünün alt yapılanması olan Halk Cephesine bağlı örgüt mensuplarının Sarıyer ilçesinin Armutlu Mahallesi'nde gerçekleştirdikleri eylemlere yönelik beyanda bulunmaları üzerine başvurucu hakkında soruşturma başlatmıştır.

5. Deniz Tan kod ismi verilen gizli tanık 6/9/2014 tarihinde soruşturma aşamasında alınan ifadesinde “Burada sizin albümünüzde olmayan ancak ben DHKP-C örgütü adına armutlu

infaz ekibinde yer alan bu şahsı örgüt adına düzenlenen bir çok eylemde gördüm ve teşhis ettim. Bu şahıs 4/4[/]2014, 28/4/2014 ve 31/5/2014 tarihli Armutlu polis karakoluna taşlı ve molotoflu eylemlerde ve 19/08/2014 tarihindeki evrenpaşa caddesi üzerinde bulunan marketlere molotoflu saldırı eylemlerinde yer almıştır. Görüntülerden net teşhis ettim." şeklinde başvurucu ile ilgili beyan ve teşhiste bulunmuştur.

6. Markete ait güvenlik kamerasına ilişkin 9/9/2014 tarihli Görüntü Teşhis ve Tespit Tutanağı'nda; görüntülerde yüzleri maskeli bir grubun gelerek marketin kapısını tekmelediği, taş ve molotofkokteyli atarak oradan hızlıca uzaklaştıklarının tespit edildiği belirtilmiştir. Ayrıca Deniz Tan kod ismi verilen gizli tanığa kamera görüntülerinin izlettirildiği, videonun 03.18 ve 03.19 saniyelerinde görünen kişinin başvurucu olduğunu gizli tanık Deniz Tan'ın teşhis ettiği ifade edilmiştir.

7. Başvurucunun ikametgâhında yapılan arama sonucunda DHKP-C terör örgütünün fikir ve ideolojileri doğrultusunda yayın yapan "Yürüyüş" adlı üç dergi ele geçirilmiştir.

8. Başvurucu; soruşturma evresinde alınan savunmalarında Tunceli Üniversitesi Edebiyat Fakültesinde öğrenim gördüğünü, gizli tanığın beyanlarındaki eylemlere katılmadığını, marketin güvenlik kamerası görüntülerini izlediğini, görüntüde yer alıp kendisi olduğu düşünülen kişinin aslında kendisi olmadığını, görüntülerdeki ortam çok karanlık olduğundan bu kişinin kim olduğunun anlaşılamadığını, teşhis işlemini kabul etmediğini, herhangi bir yasa dışı örgütle bağı bulunmadığını savunarak suçlamaları reddetmiştir.

9. Başsavcılık, soruşturmanın tamamlanması üzerine başvurucunun silahlı terör örgütüne üye olma, yakarak mala zarar verme, önemsiz tür ve miktarda patlayıcı maddeyi satın alma, kabul etme veya bulundurma, korku, kaygı veya panik yaratabilecek tarzda silahla ateş etme suçlarından cezalandırılması talebiyle 1/2/2016 tarihinde başvurucu hakkında iddianame düzenlemiş; iddianamede başvurucu hakkındaki gizli tanık beyanları, başvurucunun ikametgâhında yapılan arama sonucu ele geçirilen dergiler, markete molotofkokteylli saldırı gerçekleştirilmesi eylemine ilişkin market güvenlik kamera görüntüleri doğrultusunda başvurucunun atılı suçu işlediği sonucuna ulaştığını belirtmiştir.

10. İstanbul 14. Ağır Ceza Mahkemesinde (Mahkeme) yapılan yargılama 27 celsede tamamlanmıştır.

11. Yargılamanın 7/4/2016 tarihli 1. celsesinde başvurucu, savunmasını yapmıştır. Başvurucu; savunmasında üniversite öğrencisi olduğunu, hakkında delil bulunmadığını, gizli tanık beyanlarını ve suçlamaları kabul etmediğini belirtmiştir.

12. Yargılamanın 24/10/2017 tarihli 8. celsesinde gizli tanık Deniz Tan, başvurucu ve müdafii yokluğunda mahkeme huzurunda dinlenmiştir. Gizli tanık, beyanlarında başvurucuya ilişkin olarak herhangi bir anlatımda bulunmamıştır.

13. Yargılamanın 15/5/2018 tarihli 11. celsesinde iddia makamı esas hakkında mütalaasını sunmuştur.

14. Yargılamanın 5/3/2019 tarihli 14. celsesinde başvurucu müdafii, kamera görüntülerine ilişkin bilirkişi incelemesi yaptırılarak başvurucu yönünden tespit yapılmasına ilişkin talepte bulunmuştur. Celse sonunda Mahkemece görüntü kayıtları üzerinde bilirkişi incelemesi yaptırılması yönündeki talebin dosyada mevcut görüntü kayıtları ile tutanaklar nazara alındığında yargılamaya yenilik katmayacağı gerekçesiyle reddine karar verilmiştir.

15. Yargılamanın 17/12/2019 tarihli 18. celsesinde başvurucu müdafii; kamera

görüntülerinde tespiti yapılan kişinin başvurucu olmadığını, kamera görüntülerine ilişkin bilirkişi incelemesi yapılmasına dair talebini yinelemiştir. Celse sonunda Mahkemece görüntü kayıtları üzerinde bilirkişi incelemesi yaptırılması yönündeki talebin dosyadaki delil durumu dikkate alındığında yargılamaya yenilik katmayacağı gerekçesiyle reddine karar verilmiştir.

16. Mahkeme; yargılama sonucunda 6/10/2021 tarihinde başvurucu hakkında genel güvenliğin kasten tehlikeye sokulması suçundan ceza verilmesine yer olmadığına, başvurucunun silahlı terör örgütüne üye olma suçundan 9 yıl hapis ve mala zarar verme suçundan 3 yıl 9 ay hapis cezasıyla cezalandırılmasına karar vermiştir. Mahkûmiyet gerekçesinde; başvurucu hakkında gizli tanık Deniz Tan beyanlarını, gizli tanığın kamera görüntülerinde başvurucuyu teşhis etmesini, başvurucunun evinde yapılan aramada ele geçirilen "Yürüyüş" adlı dergiyi dikkate alarak başvurucunun atılı suçları işlediği sonucuna ulaşmıştır. Gerekçeli kararın ilgili kısmı şöyledir:

"Delillerin Değerlendirmesi:

1-Gizli tanık Deniz TAN'ın alınan ifadesinde; burada sizin albümünüzde olmayan ancak ben DHKP-C örgütü adına armutlu infaz ekibinde yer alan bu şahsı örgüt adına düzenlenen bir çok eylemde gördüm ve teşhis ettim. Bu şahıs polis karakoluna taşlı ve molotoflu eylemlerde 19/08/2014 tarihindeki evrenpaşa caddesi üzerinde bulunan marketlere molotoflu saldırı eylemlerinde yer almıştır. Görüntülerden net teşhis ettim" şeklinde beyanda bulunmuştur. Mahkememiz huzurunda alınan beyanlarında benzer mahiyette ifade verdiği görülmüştür.

2- Sanığın adresinde yapılan aramada 3 adet DHKP-C terör örgütünün fikir ve ideolojileri doğrultusunda yayın yapan Yürüyüş dergisi ele geçirilmiştir.

3- 09.09.2014 tarihli görüntü teşhis ve tespit tutanağında ... isimli marketin güvenlik kamera kayıtları üzerinde yapılan incelemede Gizli Tanık Deniz TAN'ın teşhis etmiş olduğu sanık Zekeriya ÇOLAK' ın [başvurucu] molotofu ateşlediği görüntüsünün tespiti yapılmıştır.

...

Mala Zarar Verme Suçu Yönünden Yapılan Değerlendirmede;

Yukarıda ayrıntılı olarak da açıklandığı üzere sanık Zekeriya ÇOLAK ın ... adlı marketin molotofla yakılarak ve camları tekmelenerek zarar verilmesi olayında sanığın yüzü kapalı maskeli grupla birlikte hareket ettiği ve diğer şahıslarla birlikte molotof bombasını ateşlediği dosya kapsamında bulunan olay CD kayıtlarından, görüntü tespit ve teşhis tutanaklarından ve raporlardan yangın ile mala zarar verme suçunu işlediği, her ne kadar sanık savunmasında söz konusu kişinin kendisi olmadığını beyan etmiş ise de suçtan ve cezadan kurtulmaya yönelik savunmasına itibar edilmemiş olup sanığın üzerine atılı mala zarar suçundan alt sınırdan uzaklaşılmış olup, mala zarar verme suçunu yanıcı madde ile işlemiş olduğundan TCK 152/2-a maddesi gereğince takdiren bir kat artırım yapılmış sanığın isnat edilen suçları terör amacı kapsamında işlemiş olması sebebiyle TMK 5/1 maddesi uyarınca cezasında yarı oranında artırım yapılarak sanığın duruşmadaki tutum ve davranışları dikkate alınarak sanık hakkında takdiren TCK 62/1 maddesi gereğince 1/6 oranında indirim yapılarak aşağıdaki şekilde hüküm kurulmuştur."

17. Başvurucu, diğerlerinin yanı sıra kamera görüntülerindeki kişinin kendisi olmadığını ileri sürerek hükme karşı istinaf kanun yoluna başvurmuştur. Başvurucu hakkında mala zarar verme suçu yönünden mahkûmiyet kararı, istinaf kanun yolu incelemesinden geçerek

15/2/2022 tarihinde kesinleşmiştir.

18. Başvurucu, nihai kararı 22/3/2022 tarihinde öğrendikten sonra 20/4/2022 tarihinde istinaf aşamasında kesinleşen mala zarar verme suçu yönünden bireysel başvuruda bulunmuştur.

19. Komisyon; başvurucunun adli yardım talebinin kabulüne, adil yargılanma hakkı kapsamında silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkeleri ve adil yargılanma hakkı kapsamında gerekçeli karar hakkı dışındaki şikâyetlerin kabul edilemez olduğuna, anılan haklar yönünden başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

B. Bireysel Başvuru Sonrası Süreç

20. Yargıtay 3. Ceza Dairesi 26/12/2022 tarihinde başvurucunun silahlı terör örgütü üyeliği suçu yönünden temyiz itirazlarının kabulüyle başvurucunun katıldığı belirtilen eyleme ilişkin görüntü kayıtları ve başvurucunun temin edilecek, mukayeseye elverişli olan görüntülerinin uzman kuruluşlara mensup bilirkişilere gönderilmesi, gerekli netleştirmeler ile görüntü ve fotoğraf analizlerinin yaptırılarak başvurucu olduğu değerlendirilen görüntüdeki şahsın tespit edilmesi, kişinin olay anındaki eylem ve faaliyetleri de belirlendikten sonra tüm delillerin birlikte değerlendirilmesi gerektiği gerekçesiyle hükmün bozulmasına karar vermiştir. Bozma gerekçesinin ilgili kısmı şöyledir:

"...sanık Zekeriya Çolak hakkında katıldığı belirtilen eyleme ilişkin görüntü kayıtları ile sanığın temin edilecek mukayeseye elverişli görüntülerinin Adli Tıp, TÜBİTAK veya TRT gibi uzman kuruluşlara mensup bilirkişilere gönderilerek gerekli netleştirmeler yapılıp görüntü ve fotoğraf analizleri yaptırılarak; sanık olduğu değerlendirilen görüntüdeki şahsın tespiti ve olay anındaki eylem ve faaliyetleri de belirlendikten sonra sonucuna göre tüm deliller birlikte değerlendirilip hukuki durumunun takdir ve tayin edilmesi gerektiği gözetilmeden, eksik araştırma ile yazılı şekilde hükümler kurulması,..."

21. Bozma sonrası yapılan yargılamada Yargıtay bozma ilamında belirtilen bilirkişi raporları alınmıştır. Adli Tıp Kurumunun 29/11/2023 tarihli raporunda mevcut verilerin karar vermek için yetersiz olduğuna dair rapor düzenlendiği görülmüştür. Yapılan yargılama sonucunda başvurucunun atılı suçlardan ayrı ayrı beraatine karar verilmiştir. Gerekçenin ilgili kısmı şöyledir:

"... Mahkememizce Yargıtay bozma ilamı doğrultusunda bilirkişi raporu temin edilmiş, Adli Tıp Kurumunun 29.11.2023 tarihli rapor içeriğinde mevcut verilerin karar vermek için yetersiz olduğuna dair rapor düzenlendiği görülmüştür.

Böylelikle, her ne kadar Sanık Zekeriya Çolak hakkında 'Silahlı Terör Örgütüne Üye Olma' suçundan ve mahkememizin birleşen 2023/89 Esas sayılı dosyasında 'Tehlikeli Maddeleri İzinsiz Olarak Bulundurma veya El Değiştirme' suçundan TCK'nin 314/2, 174/3 maddeleri gereğince kamu davası açılmış ise de dosya içeriği ve toplanan delillere göre sanığın isnat edilen suçları işlediğine dair her türlü şüpheden uzak kesin ve inandırıcı delillerin elde edilemediği, sanığın üzerine atılı suçu işlediği sabit olmadığından CMK'nin 223/2-e maddesi gereğince müsnet suçlardan ayrı ayrı beraatine dair karar vermek gerekmiş ve aşağıdaki şekilde hüküm kurulmuştur..."

22. Hüküm inceleme tarihi itibarıyla kesinleşmemiş olup kanun yolu incelemesi devam etmektedir.

II. DEĞERLENDİRME

23. Başvurucu, katıldığı kabul edilen eyleme ilişkin görüntü kayıtlarındaki kişinin kendisi olmadığını iddia etmiş; söz konusu iddiasına dayanak olan kamera görüntü kayıtları üzerinde bilirkişi incelemesi yaptırılması talebinin reddedilmesi nedeniyle adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

24. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde, başvurunun öncelikle kabul edilebilirlik kriterleri yönünden değerlendirilmesi gerektiği belirtilmiş; ayrıca somut olay ele alınırken mevzuat hükümleri ile konuya ilişkin yer verilen Anayasa Mahkemesi kararlarının dikkate alınması gerektiği vurgulanmıştır. Başvurucu, Bakanlığın görüşüne karşı beyanlarında bozma sonrası görüntü kayıtlarındaki kişinin başvurucu olup olmadığı hususunda Adli Tıp Kurumu Adli Bilişim İhtisas Dairesince hazırlanan 29/11/2023 tarihli raporda, inceleme konusu medyalarda analizi yapılan görüntü örneklerinden elde edilen verinin karar vermek için yetersiz olduğu değerlendirmesi yapıldığını ve anılan rapor sonrası tahliye olduğunu belirtmiştir.

25. Başvurucunun iddiaları kesinleşen mala zarar verme suçu yönünden ve adil yargılanma hakkının güvencelerinden olan silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkeleri kapsamında incelenmiştir.

26. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

27. Anayasa Mahkemesi, önüne gelen iddialara ilişkin birçok başvuruda silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerinin kapsam ve içeriğini belirlemiştir. Bu kapsamda silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerinin ihlal edildiğine ilişkin şikâyetlerin Anayasa Mahkemesi tarafından incelendiği, başvuruculara delillerini sunma ve inceletme noktasında mahkemelerce uygun imkânların tanınması gerektiği, tarafların dinlenilmemesi ve taraflara delillere karşı çıkma imkânı verilmemesinin yargılama faaliyetinin hakkaniyete aykırı hâle gelmesine neden olabileceği vurgulanarak ilgili Anayasa kurallarının yorumlandığı anlaşılmaktadır (çok sayıda karar arasından bkz. Yaşasın Aslan [2. B.], B. No: 2013/1134, 16/5/2013, §§ 32-37; Yüksel Hançer [1. B.], B. No: 2013/2116, 23/1/2014, §§ 18, 19; Cezair Akgül [1. B.], B. No:2014/10634, 26/10/2016, §§ 27-31; Ruhşen Mahmutoğlu [1. B.], B. No: 2015/22, 15/1/2020, § 56).

28. Somut başvuruya konu yargılamada başvurucu, katıldığı belirtilen eyleme ilişkin görüntü kayıtlarındaki kişinin kendisi olmadığını ileri sürerek görüntü kayıtları üzerinde bilirkişi incelemesi yaptırılmasını yargılama sürecinde birden fazla kez talep etmiştir. Mahkeme, bu talebi dosyadaki görüntü kayıtları ile tutanakları nazara alarak yargılamaya yenilik katmayacağı gerekçesiyle reddetmiştir (bkz. §§ 14, 15).

29. Gerekçeli karar içeriğinden mahkûmiyet kararında esas olarak başvurucu hakkındaki gizli tanık beyanları, güvenlik kamerası görüntüleri ile ikametgâhında yapılan aramada ele geçirilen ve örgütsel içerikte olduğu değerlendirilen yayın içeriklerine dayanıldığı anlaşılmıştır (bkz. § 16). Başvurucu ise soruşturma ve kovuşturma evrelerinde katıldığı belirtilen eyleme ilişkin güvenlik kamerası görüntü kayıtlarındaki kişinin kendisi olmadığını ısrarla ifade etmiş ve görüntü kayıtları üzerinde bilirkişi incelemesi yapılmasını talep etmiştir (bkz. §§ 14, 15). Bununla birlikte Mahkeme, gizli tanık Deniz Tan'ın beyanları, ele geçirilen örgütsel yayınlar ve gizli tanık Deniz Tan'ın eyleme ilişkin kamera kayıtlarında

başvurucuyu teşhis etmesini birlikte değerlendirerek başvurucunun katıldığı belirtilen eyleme ilişkin görüntü kayıtlarındaki kişinin kendisi olmadığına yönelik savunmasına karşılık "sanık savunmasının suçtan ve cezadan kurtulmaya yönelik olduğu" şeklindeki gerekçe ile başvurucu hakkında mahkûmiyet kararı vermiştir.

30. Başvurucunun aşamalardaki beyanlarında katıldığı belirtilen eyleme ilişkin güvenlik kamerası görüntü kayıtlarındaki kişinin kendisi olmadığına dair iddiası hakkında araştırma yapılmadığı görülmüştür. Bunun yanında kamera görüntülerinin olayın sübutu yönünden önemli bir delil olarak mahkûmiyete esas alındığı anlaşılmıştır. Ayrıca gizli tanığın da teşhislerinin söz konusu kamera görüntülerine dayandığı dikkate alındığında kamera görüntülerinin başvurucu açısından tanık beyanı üzerindeki güvenilirlik ve doğruluk itirazlarını ortaya koyabilmesi bakımından önemsiz olduğu söylenemez. Böylelikle başvurucunun anılan hususta ileri sürdüğü talebin Mahkeme tarafından soyut gerekçelerle reddine karar verilmesiyle başvurucu, iddia makamı karşısında dezavantajlı duruma düşürülmüştür. Bu koşullarda Mahkemenin izlediği yöntemin silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerinin gereklerine uygun olmadığı, başvurucunun menfaatlerini koruyan güvenceler içermediği açıktır. Bu durum, yargılamanın bir bütün hâlinde adil olmaktan çıkmasına neden olmuştur.

31. Öte yandan Yargıtay 3. Ceza Dairesi 26/12/2022 tarihinde başvurucunun silahlı terör örgütüne üye olma suçu yönünden temyiz itirazlarının kabulü ile başvurucunun hakkında katıldığı belirtilen eyleme ilişkin görüntü kayıtları ile başvurucunun temin edilecek, mukayeseye elverişli olan görüntülerinin uzman kuruluşlara mensup bilirkişilere gönderilmesi, gerekli netleştirmeler ile görüntü ve fotoğraf analizleri yaptırılarak başvurucu olduğu değerlendirilen görüntüdeki şahsın tespit edilmesi, kişinin olay anındaki eylem ve faaliyetleri de belirlendikten sonra sonucuna göre delillerin birlikte değerlendirilmesi gerektiği gerekçesiyle hükmün bozulmasına karar vermiştir. Bozma sonrası yapılan yargılama sonucunda Adli Tıp Kurumu'nun 29/11/2023 tarihli rapor içeriğinde mevcut verilerin karar vermek için yetersiz olduğuna dair rapor düzenlendiği gerekçesiyle başvurucunun atılı suçlardan ayrı ayrı beraatine karar verilmiştir (bkz. §§ 20, 21).

32. Açıklanan gerekçelerle Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerinin kesinleşen mala zarar verme suçu yönünden ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

33. Başvurucu, gerekçeli karar hakkının da ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkeleri şikâyeti yönünden ulaşılan sonuç ve uygun görülen giderim gözetildiğinde başvurucunun bu iddiasının ayrıca incelenmesine gerek olmadığına karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

34. Başvurucu; ihlalin tespiti, yeniden yargılama yapılması, maddi ve manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

35. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde

yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2), [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

36. Öte yandan hak ihlali kararından Anayasa Mahkemesinin davanın sonucuyla ilgili olarak bir tutum sergilediği sonucu çıkarılmamalıdır. Anayasa Mahkemesince verilen hak ihlali kararı uyuşmazlığın sonuçlarından bağımsız olup davanın kabulüne, reddine ya da beraate veya mahkûmiyete karar verilmesi gerektiği anlamına gelmemektedir. Kural olarak yargılamanın her aşamasında olduğu gibi ihlalin sonuçlarını gidermek üzere yeniden yapılacak yargılama sonunda da delillerin dava ile ilişkisini kurma ve bunları değerlendirip sonuç çıkarma yetkisi ilgili mahkemelere aittir.

37. İhlalin niteliğine göre yeniden yargılama yapılmasının yeterli giderim sağlayacağı anlaşıldığından manevi tazminat, başvurucu uğradığını iddia ettiği maddi zararla ilgili bilgi ve belge sunmadığından da maddi tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerinin ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerinin İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Diğer ihlal iddialarının İNCELENMESİNE GEREK OLMADIĞINA,

D. Kararın bir örneğinin silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerinin ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere İstanbul 14. Ağır Ceza Mahkemesine (E.2016/48, K.2021/143) GÖNDERİLMESİNE,

E. Başvurucunun tazminat taleplerinin REDDİNE,

F. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE, 2/10/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

GÜNERİ POLAT

B. No: 2022/53335 | Karar tarihi: 02.10.2025

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/53335

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

GÜNERİ POLAT BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/53335)

Karar Tarihi: 2/10/2025

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ İrfan FİDAN Yılmaz AKÇİL

Raportör : Ayça GANİDAĞLI DEMİRCİ

Başvurucu : Güneri POLAT

Vekili : Av. Serdar ATILGAN

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, terör örgütü üyeliği suçuyla ilgili yapılan yargısal yorumların öngörülebilir olmaması ve mahkûmiyet kararının suç oluşturmayan bazı eylemlere dayandırılması nedeniyle suçta ve cezada kanunilik ilkesinin ihlal edildiği iddialarına ilişkindir. Başvuru, soruşturma ve kovuşturma evrelerinde gerçekleştirilen işlemler nedeniyle başka temel hakların ihlal edildiğine ilişkin şikâyetleri de içermektedir.

2. Bireysel başvuruya konu olay tarihinde başvurucu, İstanbul Emniyet Müdürlüğü bünyesinde polis memuru olarak görev yapmaktadır. İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığı (Başsavcılık) Fetullahçı Terör Örgütü/Paralel Devlet Yapılanması (FETÖ/PDY) kapsamında emniyet teşkilatında görevli olup görevden uzaklaştırılan kamu personelinden 434'ünün örgütün kriptolu haberleşme programı olan ByLock'u kullandığı tespiti üzerine aralarında başvurucunun da olduğu şüpheliler hakkında soruşturma başlatmıştır.

3. Başsavcılık başvurucunun FETÖ/PDY'ye üye olma suçundan cezalandırılması talebiyle 17/3/2017 tarihli iddianame düzenlemiştir. İddianamede başvurucunun örgüt liderinin talimatı doğrultusunda Asya Katılım Bankası A.Ş.de (Bank Asya) aktif hesap açarak hesaba 2014 Şubat ayında 13.967,04 TL yatırdığı, 2014 Haziran ayına kadar 13.280,04 TL'yi

hesapta tutup örgüt liderinin emir ve talimatlarını yerine getirdiği, darbe teşebbüsü eylemi sonrası talimat üzerine, kullandığı cep telefonunu örgütle iltisakının tespitini önlemek için yenilediği belirtilerek atılı suçu işlediği iddia edilmiştir.

4. İddianamenin kabulü ile İstanbul 27. Ağır Ceza Mahkemesinde (Mahkeme) yargılama başlamıştır. Yargılamada 6/4/2017 tarihinde duruşma hazırlığı işlemleri yapılmıştır. Tensip Tutanağı'nda diğerlerinin yanı sıra Emniyet Genel Müdürlüğüne müzekkere yazılarak başvurucunun ByLock programı kullanıcısı olup olmadığının, Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu (TMSF) ve Bank Asya Genel Müdürlüğüne yazılarak başvurucunun Bank Asyada vadeli veya vadesiz banka hesaplarının bulunup bulunmadığının, 1/12/2013-3/2/2015 tarihleri arasında hesaplarında bir artış olup olmadığının, bu döneme ilişkin olarak hesap hareketlerinin çıkarılarak gönderilmesinin istenmesine ve duruşmanın 14/9/2017 tarihinde yapılmasına karar verilmiştir.

5. Yargılamanın 14/9/2017 tarihli birinci celsesinde başvurucu, Ses ve Görüntü Bilişim Sistemi (SEGBİS) aracılığıyla savunma yapmıştır. Savunmasında 2014 yılı Temmuz ayında başka bir bankadan kredi kullanarak aldığı ev için Bank Asyadaki altın hesabını bozdurduğunu, zamanında Bank Asya daha iyi fiyat verdiği için bu Bankada altın hesabı açtığını, toplamda 91 günlük cari hesabı olduğunu savunmuştur. Ayrıca ByLock kullanıcısı olmadığını, 21/9/2016 tarihinde gözaltına alındığını ve cep telefonuna el konulması sebebiyle ikinci el bir telefon satın aldığını belirtmiştir. Başvurucu müdafii ise başvurucunun ByLock kullanıcısı olmadığının gelen raporlarla sabit olduğunu, Bank Asya hesabını dinî saiklerle açtığını, ev alma aşamasında parayı kullandığını savunmuştur. Anılan celsede başvurucunun Bank Asyaya ait hesap hareketlerini gösterir belgelerin bilirkişiye tevdii ile üzerinde para hareketleri konusunda inceleme yapılarak rapor düzenlenmesinin istenmesine karar verilmiştir.

6. Celse arasında Başsavcılık tarafından 2018/4960 soruşturma numarası üzerinden başvurucu hakkında 11/1/2018 tarihli yeni bir iddianame düzenlenerek gönderilmiş, Mahkemece farklı esas numarasına kaydı yapılan davanın görülmekte olan davayla birleştirilmesine karar verilmiştir. Anılan iddianamede Siirt Cumhuriyet Başsavcılığının yürüttüğü soruşturma kapsamında ifadesi alınan şüpheli H.Y.nin başvurucu hakkında yaptığı teşhise ve başvurucu hakkında verdiği ifadelerine delil olarak dayanılmıştır. H.Y. beyanında, kendisinin cemaat adına sorumlu abi olduğu dönemde başvurucunun hafta sonu cemaat evlerine gelen Diyarbakır Polis Okulu öğrencisi olduğunu, Polis Okulunun 1. ve 2. sınıfının ilk döneminde hafta sonu sohbetlerine gelip gittiğini, öğrencilik dönemi boyunca düzenlenen sohbetlere geldiğini, başvurucunun okul döneminde FETÖ/PDY mensubu olduğunu, başvurucuyu İstanbul'da mahrem hizmetlerde bir abiye teslim ettiğini ancak hangi abiye teslim ettiğini bilmediğini ifade etmiştir.

7. Yargılamanın 12/1/2018 tarihli ikinci celsesinde İstanbul İl Emniyet Müdürlüğüne yazılan müzekkereye cevap verilerek 17/12/2017 tarihinde yapılan sorgulamada başvurucunun ByLock kaydına rastlanmadığı ve celse arasında gelen 8/10/2017 tarihli bilirkişi raporunun okunduğu anlaşılmıştır. Bank Asya hesap hareketlerine ilişkin bilirkişi raporunda 5/2/2014 tarihinde 13.382,68 TL değerinde altın hesabı açıldığı ve 4/7/2014 tarihinde 13.220 TL'nin hesaptan çekildiği belirtilmiştir.

8. Mahkeme, celse arasında 19/3/2018 tarihli yazıyla H.Y.nin istinabe yoluyla tanık sıfatıyla dinlenmesi için Besni Asliye Ceza Mahkemesine müzekkere yazmıştır. H.Y. 2/5/2018 tarihli beyanlarında, 2006-2011 yılları arasında Diyarbakır'da bulunduğunu, Diyarbakır'a gittiğinde

kendisinden sorumlu olduğu bildirilen, soyadını hatırlayamadığı Mikail isimli kişinin kendisini örgüt evine yerleştirdiğini ve başvurucu ile tanıştırdığını belirtmiştir. Başvurucunun o dönem polis okulu öğrencisi olduğunu, iki yıl arkadaşlık yaptıklarını, başvurucunun örgüte ait evlerde sohbetlere katıldığını, kendisinin de hafta sonları bu yapıya ait evlerdeki sohbetlere katıldığını, bu evlerde terör örgütü elebaşı Fetullah Gülen'e ait videoları izleyip kitaplarını okuduklarını ifade etmiştir. Başvurucunun sadece sohbetlere katıldığını, herhangi bir yere bağış yapmadığını, ByLock kullanıp kullanmadığını bilmediğini, 2008'den sonra başvurucuyu görmediğini, tayini İstanbul'a çıktığı için İstanbul'da ismini hatırlayamadığı ancak bu örgütte aktif olarak görev yapan bir kişiye sorumlu olduğu başvurucuyu teslim ettiğini, bu tarihten sonra başvurucunun örgütle olan bağlantısını bilmediğini belirtmiştir.

9. Yargılamanın 8/5/2018 tarihli üçüncü celsesinde başvurucunun H.Y.nin beyanlarına karşı savunması alınmıştır. Başvurucu 2006-2008 yılları arasında Diyarbakır Polis Okulunda okuduğunu ancak H.Y.yi tanımadığını, aradan 10-12 yıl süre geçtiğini, polis okulundayken arkadaşlarının kendisini piknik tarzı bir organizasyona bir iki defa ısrarla davet ettiğini, H.Y.nin oradan ismini alıp böyle bir çıkarımda bulunmuş olabileceğini belirtmiştir. H.Y.nin ilk ifadelerinde kendisini hatırlamadığını ve tanımadığını söylerken sonraki ifadelerinde bu şekilde beyanda bulunduğunu, beyanlarının çelişkili olduğunu ve suçlamaları kabul etmediğini savunmuştur. Başvurucu müdafii ise H.Y.nin aşamalardaki beyanlarının çelişkili olduğunu, başvurucunun H.Y.yi tanımadığını ve beyanlarının hükme esas alınmaması gerektiğini belirtmiştir.

10. Yargılamanın 10/10/2019 tarihli on birinci ve son celsesinde Başsavcılık esas hakkında mütalaasını sunmuştur. Mütalaada, başvurucunun 17-25 Aralık olayları öncesinde bir süre örgüte ait evlerde kaldığı ve burada düzenlenen sohbet adı altındaki örgütsel toplantılara katıldığı yönündeki tanık beyanının dosyaya yansıdığı, örgütle irtibat ve iltisakı olan Bank Asyada hesabı olduğu ve örgüt elebaşının para yatırılması talimatından sonra hesabında olağan dışı artış gözlemlendiği, tanık beyanının 2005-2006 yılllarına ilişkin olması sebebiyle delil mahiyetinde kabul edilemeyeceği ve kendisinin de örgütle irtibatının devam ettiğini gösterir başkaca somut herhangi bir delil elde edilemediğinden sadece bankadaki hesap artışının gözönünde bulundurulması gerektiği belirtilmiş; başvurucunun silahlı terör örgütüne üye olma suçundan cezalandırılması istenmiştir. Başvurucu ve müdafii önceki savunmalarını tekrarla mütalaayı kabul etmediklerini belirtmiştir. Mahkeme, başvurucunun silahlı terör örgütüne üye olma suçundan 6 yıl 3 ay hapis cezasıyla cezalandırılmasına karar vermiştir. Gerekçeli kararın ilgili kısmı şöyledir:

"Her ne kadar sanık üzerine atılı suçlamayı kabul etmemiş olsa da sanığın dosyaya yansıyan [H.Y.] isimli tanığın fotoğraf teşhisi ve kolluktaki beyanı ile talimat ile alınan beyanına ilişkin savunmasında şahsı tanımadığına yönelik ilk savunması ile tanığın mahkememiz de Segbis ile beyanı alınarak sanıkla yüzleştirilmesi üzerine sanık ikinci savunmasında ilk savunmasının aksine tanığı tanımadığı yönündeki savunmasından dönmüş, tanık ile samimi olmadıklarını, sohbet toplantılarına gitmediklerini, arkadaşlarına yemek için gittikleri şeklinde bir biri ile çelişkili savunma yaparak suçtan kurtulmaya yönelik olduğu heyetimizce değerlendirilmiştir. Sanığın, tanık beyanında 2006-2008 yılları arasında örgüt içerisinde abilik yapması ve İstanbul iline örgütün İstanbul sorumlusuna teslim ettiği, sanığın tanık beyanında geçtiği üzere sanığın FETÖ/PDY silahlı terör örgütünün hiyerarşik yapısına dahil olduğu, Yukarıda deliller kısmında sanık Güneri POLAT'ın örgütün finans kurumu olan Bank Asya'da ki hesabının 17/25 Aralık sürecinden sonra kapanma sürecinde olmasına rağmen

sanık tarafından hayatın olağan akışına aykırı olarak hesaplarını kurtarmaya yönelik kapatması gerekirken aktifini arttırdığı gerek bilirkişi raporu ve gerekse hesap hareketlerinin heyetimizce incelenmesinde görülmüş, bu artışın da 17/25 Aralık süreci sonrası olduğu, sanığın Fetö/PDY örgüt liderinin örgütün finans kaynağını kurtarmaya yönelik talimatı ile uyumlu hareket ettiği, söz konusu eylemlerin terör örgütünün hiyerarşik yapısına dahil olduğunu gösterir biçimde çeşitlilik, devamlılık ve yoğunluk arz ettiği, dosya kapsamındaki mevcut delillere göre sanığın rızasıyla örgütün hiyerarşik yapısına dahil olup örgütle organik bağ kurmak suretiyle silahlı terör örgütü üyesi olma suçunu işlediği..."

11. Başvurucu müdafii; bu karara karşı başvurucunun Bank Asya hesap hareketlerinin ev almasına dayanan mutat bankacılık faaliyetleri olduğunu, tanık beyanlarının 2005-2006 yıllarına ait olduğunu ve ifadelerinin hükme esas alınamayacağını ileri sürerek istinaf kanun yoluna başvurmuştur. İstanbul Bölge Adliye Mahkemesi 3. Ceza Dairesi 16/5/2020 tarihinde istinaf başvurusunun esastan reddine karar vermiştir.

12. Başvurucu ve müdafii, istinaf başvuru dilekçesinde ileri sürülen itirazlarını yineleyerek Bölge Adliye Mahkemesi kararına karşı temyiz kanun yoluna başvurmuştur. Temyiz talebi, Yargıtayca 24/1/2022 tarihinde reddedilerek Bölge Adliye Mahkemesi kararı onanmıştır.

13. Başvurucu, nihai kararı 10/3/2022 tarihinde öğrenmiş; 6/4/2022 tarihinde başvuru yapmıştır.

14. Komisyon, kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılması gerektiğinden kabul edilebilirlik hususu karara bağlanmadan başvurunun Bölüme gönderilmesine karar vermiştir.

II. DEĞERLENDİRME

15. Başvurucu, kendisine isnat edilen ve mahkûmiyet hükmüne gerekçe gösterilen eylemlerin yasal faaliyetler olup gerçekleştirildiği zamanda bunların suç olmadığını belirterek bu eylemlere dayanılarak mahkûmiyet kararı verilmesinin suçta ve cezada kanunilik ilkesini ihlal ettiğini ileri sürmüştür.

16. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde; mevcut başvuruda başvurucunun adil yargılanma hakkı kapsamında hakkaniyete uygun yargılanma hakkının ve suçta ve cezada kanunilik ilkesinin ihlal edilip edilmediği konusunda Anayasa Mahkemesi tarafından yapılacak incelemede Anayasa ve mevzuat hükümleri ile somut olayın kendine özgü koşullarının gözönünde bulundurulması gerektiği belirtilmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

17. Başvurucunun iddiaları suçta ve cezada kanunilik ilkesi kapsamında incelenmiştir.

18. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan suçta ve cezada kanunilik ilkesinin ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

19. Anayasa’nın “Suç ve cezalara ilişkin esaslar” başlıklı 38. maddesinin birinci fıkrasında yer alan suçta ve cezada kanunilik ilkesi uyarınca hangi fiillerin yasaklandığının ve bu yasak fiillere verilecek cezaların hiçbir kuşkuya yer bırakmayacak biçimde kanunda gösterilmesi, kuralın açık, anlaşılır ve sınırlarının belli olması gerekir (AYM, E.2019/9, K.2019/27, 11/4/2019, § 13). Anayasa’nın 38. maddesine koşut olarak 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu’nun 2. maddesinde de düzenlenen ilke, yasaklanan eylemlerin ve bu yasak eylemlere verilecek cezaların hiçbir kuşkuya yer bırakmayacak biçimde kanunda

gösterilmesini, kuralın açık, anlaşılır ve sınırlarının belli olmasını gerektirir. Yargı organları, terör suçları da dâhil olmak üzere tüm suçlar bakımından suça veya cezaya ilişkin olguları değerlendirirken ve özellikle fiillerin bir suça karşılık gelip gelmediğini belirlerken suçta ve cezada kanunilik ilkesini anlamsız kılacak şekilde öngörülemez bir yaklaşımda bulunmamalıdır (Mehmet Emin Karamehmet ve diğerleri [2. B.], B. No: 2017/4902, 28/1/2020, § 47). Bu nedenle suçta ve cezada kanunilik ilkesinin denetlenmesinde normun mevcut deliller çerçevesinde somut olaya uygulanış biçiminin yasal düzenlemeyle bağdaşmaz ve öngörülemez bir sonuca yol açıp açmadığı incelenmelidir (Bilal Celalettin Şaşmaz [1. B.], B. No: 2019/20791, 18/10/2022, § 62).

20. Anayasa Mahkemesi de önüne gelen birçok başvuruda FETÖ/PDY'ye üye olma suçu bağlamında suçta ve cezada kanunilik ilkesinin kapsam ve içeriğini incelemiş, ayrıntılı değerlendirmelerde bulunmuştur (Hasan Sarıcı [GK], B. No: 2018/37695, 9/10/2024, §§ 26-52; Bilal Celalettin Şaşmaz, §§ 44-64; Yahya Turgut [GK], B. No: 2021/43694, 9/10/2024, §§ 44-58).

21. Suçta ve cezada kanunilik ilkesine yönelik şikâyetleri kapsayan başvurularda çözümlenmesi gereken öncelikli meselenin başvurucunun FETÖ/PDY'ye üye olma suçunda delil olarak kabul edilen fiilleri işlediği sırada cezai yönden bir sorumluluk altına sokulabileceğini makul olarak öngörebilmesinin mümkün olup olmadığının belirlenmesi gerektiğini vurgulayan Anayasa Mahkemesi; başvurucunun örgütün terör niteliğini ve amaçlarını bildiği, örgütün bir parçası olmayı istediği, örgütün hayatta kalmasına ve amaçlarının gerçekleştirilmesine devamlı bir iradeyle katkı sağladığı ortaya konulduğu takdirde söz konusu fiillerden dolayı cezai yönden bir sorumluluk altına sokulabileceğini kabul etmiştir (Bilal Celalettin Şaşmaz, § 40; Hasan Sarıcı, § 33).

22. Terör örgütüne üye olma suçuna bağlanan ağır cezai yaptırımlar gözetildiğinde -örgütün nihai amacının herkesçe bilindiğinin kabul edilebileceği kesin bir tarihin verilmesi yoluna gidilmemiş olmakla birlikte- örgütün nihai amacının herkesçe bilinir hâle geldiği olaylardan (Bilal Celalettin Şaşmaz, § 11) önce yasal zeminde faaliyet gösteren bir sivil toplum örgütüne bağlı olduğu düşüncesiyle hareket ederek hataya düşenler ile FETÖ/PDY'nin amaç ve yöntemlerini bilen örgüt mensuplarının birbirlerinden dikkatli şekilde ayrılması yoluna gidilmiştir (Yahya Turgut, § 53; Bilal Celalettin Şaşmaz, § 54; Hasan Sarıcı, § 36).

23. Diğer taraftan Anayasa Mahkemesi, örgütün nihai amacının herkesçe bilinir hâle geldiği olaylardan sonra dahi terör örgütü hiyerarşisi içinde gerçekleştirildiği tespit edilen örgütsel faaliyetlerin varlığının ortaya konulması suretiyle örgütün nihai amacının bilindiği sonucuna varılan durumlarda Anayasa'nın 38. maddesinde güvence altına alınan suçta ve cezada kanunilik ilkesinin ihlal edilmediğine karar vermiştir (Yahya Turgut, §§ 57-59).

24. Somut olayda başvurucu hakkındaki gerekçeli karar içeriği gözönüne alındığında Mahkemece mahkûmiyete temel olarak başvurucunun Bank Asya hesap hareketlerine ve tanık H.Y.nin 2006-2008 yılları arasında başvurucunun sohbet toplantılarına katıldığına dair beyanlarına dayanılmıştır.

25. Başvurucunun sohbet toplantılarına katıldığına ilişkin kabulde beyanları delil olarak hükme esas alınan tanık H.Y. ifadesinde 2006-2008 yılları arasında katıldığı sohbet toplantılarında başvurucunun da bulunduğunu, başvurucunun 2008 yılında İstanbul'a tayini çıktıktan sonra İstanbul'da ismini hatırlayamadığı ancak bu örgütte aktif olarak görev yapan bir kişiye başvurucuyu teslim ettiğini, bu tarihten sonra başvurucunun örgütle olan bağlantısını bilmediğini söylemiştir (bkz. §§ 6, 8). Öte yandan H.Y.nin gerekçeli kararda

değinildiği gibi başvurucunun 2006-2008 yılları arasında örgüt içinde abilik yaptığına dair bir beyanı yoktur. H.Y. kendisinin cemaat adına sorumlu abi olduğu dönemde başvurucunun hafta sonu cemaat evlerine gelen Diyarbakır Polis Okulu öğrencisi olduğunu ifade etmektedir (bkz. §§ 6, 8).

26. Anayasa Mahkemesi, sohbetlere katılma eyleminin başvurucunun örgüte üye olma suçundan cezalandırılmasında delil olarak kullanılabilmesi için başvurucunun katıldığı sohbetlerin örgütsel özellik taşıdığının belirlenmesini beklemektedir (Hasan Sarıcı, § 37; ayrıca örgütsel alanda kalan sohbet toplantılarının özelliklerine ilişkin olarak bkz. Bilal Celalettin Şaşmaz, § 20). Yargıtay kararlarında kritik olduğu belirtilen tarihlerden sonra devam etmeyen, gizlilik ve himmet vermek/toplamak gibi örgütsel özellik taşıdığı da belirlenemeyen dinî sohbetlere katılmaktan ibaret eylemlere istinaden mahkûmiyet kararı verilmesinin mümkün olmadığı belirtilmiştir [birçok karar arasından bkz. (kapatılan) Yargıtay 16. Ceza Dairesinin 10/2/2021 tarihli ve E.2019/10348, K.2021/972; 10/5/2018 tarihli ve E.2017/4179, K.2018/1541; Yargıtay 3. Ceza Dairesinin 18/01/2023 tarihli ve E.2022/39058, K.2023/114; 6/2/2024 tarihli ve E.2023/1356, K.2024/1494 sayılı kararları]. Mahkeme, tanık beyanlarında ortaya konulan böyle bir bağın örgütsel özellik taşıyıp taşımadığını, taşıyorsa bu özelliğin kritik tarihlerden sonra bu niteliğiyle devam edip etmediğini ilgili ve yeterli gerekçeyle gösterebilmiş değildir.

27. Böylelikle başvurucunun katıldığı anlaşılan sohbet toplantılarının örgütsel özellik taşıyıp taşımadığını mahkûmiyet kararında değerlendirmeyen Mahkemenin başvurucunun bir terör örgütüne üye olma bilinciyle hareket ettiğini ortaya koymakta başarılı olamadığı görülmüştür.

28. Mahkemece terör örgütü üyeliği suçuna ilişkin dikkate alınan diğer bir delil, başvurucunun Bank Asya hesap hareketleridir. Mahkeme, başvurucunun örgüt elebaşının talimatı doğrultusunda Bank Asyada aktif hesap açarak hesabına Şubat 2014'te 13.967,04 TL yatırdığı, Haziran 2014 tarihine kadar 13.280,04 TL'yi hesapta tutarak örgüt liderinin emir ve talimatlarını yerine getirdiği değerlendirmesini yapmıştır.

29. Yargıtay uygulamasına göre kişilerin örgütle iltisaklı Bank Asyaya örgüt liderinin talimatıyla, terör örgütüne yardım etme ve destek olma kastıyla para yatırdıklarına ilişkin kesin ve inandırıcı delil bulunmaması durumunda mevcut şüphe sanık lehine değerlendirilmiştir (birçok karar arasından bkz. Yargıtay 3. Ceza Dairesinin 25/11/2024 tarihli ve E.2022/24737, K.2024/15026; 12/12/2024 tarihli ve E.2022/30656, K.2024/18046 ile 23/12/2024 tarihli ve E.2022/34231, K.2024/19255 sayılı kararları).

30. Mahkeme, başvurucunun bir terör örgütüne üye olma bilinciyle hareket ettiğini başka bir ifadeyle somut olayın koşullarında başvurucunun mahkûmiyetine esas aldığı fiillerin suç oluşturan ya da örgütsel faaliyetler bağlamında gerçekleştirilen fiiller olduğunu, bu fiilleri işlediği sırada başvurucunun söz konusu yapının bir terör örgütü niteliğinden haberdar olduğunun kabul edilmesi gerektiğini ilgili ve yeterli gerekçelerle ortaya koyamamıştır. Sonuç olarak başvurucunun bu şekilde terör örgütüne üye olma suçundan mahkûm edilmesi anılan suçun başvurucunun aleyhine öngörülemez biçimde genişletici bir yoruma tabi tutulması ile mümkün olmuştur. Ortaya çıkan bu sonuç Anayasa’nın 38. maddesinin birinci fıkrası ile bağdaşmamaktadır.

31. Açıklanan gerekçelerle Anayasa’nın 38. maddesinde güvence altına alınan suçta ve cezada kanunilik ilkesinin ihlal edildiğine karar vermek gerekir.

32. Başvurucu; ayrıca adil yargılanma hakkı kapsamında gerekçeli karar hakkının, bağımsız ve tarafsız mahkemelerde yargılanma hakkının, silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerinin, kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının, din ve vicdan özgürlüğünün ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Başvuruda suçta ve cezada kanunilik ilkesinin ihlal edildiğine karar verildiğinden kararda varılan sonuç ve uygun görülen giderime göre diğer şikâyetler hakkında kabul edilebilirlik ve esas yönünden ayrıca bir incelenme yapılmasına gerek bulunmadığına karar vermek gerekir.

III. GİDERİM

33. Başvurucu, ihlalin tespiti ile 1.000.000 TL maddi ve manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

34. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

35. Öte yandan hak ihlali kararından Anayasa Mahkemesinin davanın sonucuyla ilgili bir tutum sergilediği sonucu çıkarılmamalıdır. Anayasa Mahkemesince verilen hak ihlali kararı uyuşmazlığın sonuçlarından bağımsız olup davanın kabulüne, reddine ya da beraate veya mahkûmiyete karar verilmesi gerektiği anlamına gelmemektedir. Kural olarak, yargılamanın her aşamasında olduğu gibi ihlalin sonuçlarını gidermek üzere yeniden yapılacak yargılama sonunda da delillerin dava ile ilişkisini kurma ve bunları değerlendirip sonuç çıkarma yetkisi ilgili mahkemelere aittir.

36. İhlalin niteliğine göre yeniden yargılamanın yeterli giderim sağlayacağı anlaşıldığından manevi tazminatın, başvurucu uğradığını iddia ettiği maddi zararla ilgili bilgi ve belge sunmadığından da maddi tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Suçta ve cezada kanunilik ilkesinin ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 38. maddesinde güvence altına alınan suçta ve cezada kanunilik ilkesinin İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Diğer ihlal iddialarının İNCELENMESİNE GEREK OLMADIĞINA,

D. Kararın bir örneğinin suçta ve cezada kanunilik ilkesinin ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere İstanbul 27. Ağır Ceza Mahkemesine (E.2017/51, K.2019/233) GÖNDERİLMESİNE,

E. Başvurucunun tazminat taleplerinin REDDİNE,

F. 664,10 TL harç ve 30.000 TL vekâlet ücretinden oluşan 30.664,10 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

G. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

H. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 2/10/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

ALİ GÜRKAN KARA

B. No: 2022/74378 | Karar tarihi: 02.10.2025

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/74378

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

ALİ GÜRKAN KARA BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/74378)

Karar Tarihi: 2/10/2025

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ İrfan FİDAN Yılmaz AKÇİL

Raportör : Hüseyin ERAL

Başvurucu : Ali Gürkan KARA

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, beyanları belirleyici ölçüde hükme esas alınan tanığın sanık tarafından duruşmada sorgulanmasına imkân verilmemesi nedeniyle tanık sorgulama hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir. Başvuruda ayrıca adil yargılanma hakkının farklı güvencelerinin ihlal edildiği iddiası da bulunmaktadır.

2. Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı (Başsavcılık) 2012 yılı Polis Akademisi Giriş Sınavı'na ilişkin soruların sızdırılmasına yönelik devam eden soruşturma kapsamında beyanda bulunan Mus.K.nın, başvurucunun akademiye girdikten sonra kendisiyle ilgilenen Tahir kod isimli kişi olduğuna yönelik beyanları doğrultusunda, başvurucu hakkında Fetullahçı Terör Örgütü/Paralel Devlet Yapılanması (FETÖ/PDY) üyesi olduğu şüphesiyle soruşturma başlatmıştır.

3. Mus.K.nın kendisi hakkında yürütülen soruşturma kapsamında, akademiye kayıt yaptırdıktan sonra gittiği örgüte ait evde kendisini Ali olarak tanıtan ve kod ismini Tahir olarak bildiği başvurucuyla tanıştığına, evde akademiden aynı dönem arkadaşları olan diğer şüpheliler E.K. ve E.Ş.nin de bulunduğuna, başvurucunun kendilerinden eve gelip gitmelerini istediğine ve soruların çalınmasıyla ilgili bir husus duyduklarında bir şey söylememeleri gerektiğine yönelik beyanları dosyaya gönderilmiştir. Mus.K.nın başvurucuyu

teşhis ettiği de anlaşılmaktadır.

4. Başvurucu; soruşturma aşamasındaki ifadesinde, örgütle bağlantısının olmadığını, Asya Katılım Bankası A.Ş. (Bank Asya) hesabını o dönem çalıştığı iş nedeniyle açtığını, babasından kalan evi sattıktan sonra maaş hesabına bir miktar para yatırdığını, 2012 yılında yapılan Polis Akademisi Giriş Sınavı'na ait soruları kimseye vermediğini, Mus.K.yı üniversiteden tanıdığını ve kendisine iftira atıldığını beyan etmiştir.

5. Soruşturma kapsamında başvurucuya ait Bank Asya hesap hareketleri temin edilmiştir. Diğer taraftan başvurucunun çalışma kaydına ilişkin Sosyal Güvenlik Kurumu (SGK) hizmet dökümü de dosyaya gönderilmiştir. SGK yazı cevabında, başvurucunun örgüte müzahir okul ve öğrenci yurdunda çalışmalarının bulunduğu bildirilmiştir.

6. Başvurucu, silahlı terör örgütüne üye olma şüphesiyle 6/3/2017 tarihinde gözaltına alınmış; 16/3/2017 tarihinde ise tutuklanmıştır.

7. Başsavcılıkça başvurucunun silahlı terör örgütüne üye olma suçundan cezalandırılması talebiyle 16/5/2017 tarihli iddianame düzenlenmiştir. İddianamede özetle 2012 yılında yapılan Polis Akademisi Giriş Sınavı'nın sorularının sızdırılmasına ilişkin kendisi hakkında yürütülen soruşturma kapsamında Mus.K.nın sivil/mahrem imam olan başvurucu hakkındaki beyanları ile Bank Asya hesabındaki artış dikkate alınarak başvurucuya sınavdan önce örgüt tarafından soruların verildiği ve başvurucunun akademi öğrencilerine mahrem imamlık yaptığı belirtilerek atılı suçları işlediği iddia edilmiştir.

8. İddianamenin kabulüyle açılan dava, Ankara 15. Ağır Ceza Mahkemesince (Mahkeme) görülmeye başlanmıştır. Mahkeme 2/6/2017 tarihinde duruşma hazırlığı işlemleri yapmıştır. Tensip Tutanağı'nda -diğerlerinin yanı sıra- başvurucunun duruşma günü hazır edilmesine yönelik işlem yapılmasına, başvurucu hakkında Bank Asya hesap hareketlerinin istenmesine ve ByLock Tespit ve Değerlendirme Tutanağı'nın bulunup bulunmadığının araştırılmasına karar verilmiştir.

9. Yargılama on iki celsede tamamlanmıştır. 31/7/2017 tarihli celsede başvurucunun savunması alınmıştır. Başvurucu savunmasında özet olarak Bank Asya hesabını çalıştığı işyerinden aldığı maaş hesabı olarak açtığını, talimat üzerine bu hesaba para yatırmadığını, Mus.K.yı üniversiteden tanıdığını, Mus.K.nın kendi içinde çelişen beyanlarının iftira olduğunu, kod ismi kullanmadığını, E.K. ve E.Ş.yi ise tanımadığını beyan etmiştir. Aynı celsede, başvurucu hakkında ByLock kaydının tespit edilmediğine dair tutanak dosyaya gönderilmiştir. Diğer taraftan başvurucu ile birlikte yargılanan sanıklar E.Ş. ve E.K. ise başvurucuyu tanımadıklarını, Mus.K.nın anlatımlarının iftira olduğunu beyan etmişlerdir.

10. Başvurucu ile birlikte yargılanan sanık S.D. başvurucunun da hazır bulunduğu 1/8/2017 tarihli celsede verdiği savunmasında kolluk aşamasındaki beyanlarını tekrar etmiştir. Sanık S.D. söz konusu kolluk ifadesinde sınavdan bir gün önce gittiği örgüte ait evde, birlikte yargılandığı diğer sanık B.Ö. ile kendisine 80 soru verildiğini, sınavı kazandıktan sonra akademiye kaydını yaptırdığını, akademi döneminde sanıklar B.Ö., E.C. ve hakkındaki kovuşturmanın ayrı yürütüldüğü Muh.K. ile dörtlü sohbet grubu olduklarını, gittikleri ilk evin sorumlusunun Tahir kod isimli kişi olduğunu beyan etmiştir. Mahkeme, başvurucuya ait GSM hattının 2012-2016 yıllarına ait HTS kayıtlarının istenmesine karar vermiş ve celseyi diğer sanıklarla ilgili bir kısım eksiklik doğrultusunda ertelemiştir.

11. 4/8/2017 tarihli celsede ise yine başvurucu ile birlikte yargılanan diğer sanık B.Ö.; sınav öncesinde çalıştığı evde sanık S.D. ile tanıştığını, gittiği örgüt evinde bazı zamanlarda sanık

S.D.yi gördüğünü, bu evde sınavdan bir gün önce soruların kendilerine verildiğini, akademide ise Muh.K., E.C. ve S.D. ile tanıştırıldığını, bu kişilerle akademide sohbet grubu olduklarını beyan etmiştir.

12. 7/6/2018 tarihli celsede başvurucu hakkında beyanda bulunan M.P.nin beyanları dosyaya gönderilmiştir. M.P. soruşturma aşamasında etkin pişmanlık kapsamında verdiği ifadesinde, başvurucuyu daha önce kaldığı örgüt evinde bir iki defa gördüğünü ve başvurucunun bölge talebe mesulü olduğunu beyan etmiştir. Aynı şekilde R.G.nin kendisi hakkında yürütülen soruşturma kapsamında başvurucuyu teşhis ederek başvurucunun örgüt evlerinde kaldığına bölge talebe mesulü ve bölge üniversite mesulü olarak görev yaptığına dair beyanları da dosyaya gönderilmiştir. Başvurucu, aleyhine beyanda bulunan kişileri tanımadığını ve beyanların doğru olmadığını ifade etmiştir.

13. Mahkemenin başvurucuya ait Bank Asya hesap hareketleri üzerinde bilirkişi incelemesi yapılmasına ve yine başvurucu aleyhine beyanda bulunan M.P. ve R.G.nin tanık olarak dinlenmesine yönelik verdiği bir ara kararı bulunmamaktadır. Onuncu celsede Cumhuriyet savcısı tarafından esas hakkındaki mütalaa verilmiştir. Esas hakkındaki mütalaada, Mus.K.nın beyan ve teşhisi doğrultusunda başvurucunun akademi döneminde sanıklar E.K. ve E.Ş.ye mahrem imamlık yaptığı, Tahir kod ismini kullandığı, örgüte ait kurumlarda çalıştığı ve Bank Asya hesabında artış tespit edildiği belirtilerek silahlı terör örgütüne üye olma suçundan cezalandırılması talep edilmiştir. Başvurucu ve müdafii, Mus.K.nın etkin pişmanlık kapsamında sanık sıfatıyla verdiği beyanlarının bağlayıcı olmadığını, Mus.K.nın mahkeme huzurunda dinlenmesi gerektiğini, örgütle irtibatının olmadığını ve atılı suçun unsurlarının oluşmadığını beyan etmiştir.

14. Mahkemece başvurucunun silahlı terör örgütüne üye olma suçundan alt sınırdan uzaklaşmak suretiyle 7 yıl 6 ay hapis cezasıyla cezalandırılmasına karar verilmiştir. Başvurucunun kaçınılamaz bir hataya düştüğünün kabul edilememesi nedeniyle suçu inkâra yönelik savunmasına itibar edilmediği açıklanmıştır. Diğer taraftan Mahkemenin başvurucu hakkındaki ceza tayininde alt sınırdan uzaklaşma gerekçesi "...sanığın örgüt içerisindeki konum ve faaliyetleri" olarak gösterilmiştir. Gerekçeli kararda mahkûmiyet kararının dayandığı hususlar şu şekilde açıklanmıştır:

i. Başvurucunun örgüte müzahir okulda öğretmen, yurtta ise müdür olarak çalışması

ii. Mus.K.nın kendisi hakkında yürütülen kovuşturma dosyasında başvurucuyla ilgili olarak başvurucunun Tahir kod ismini kullandığı, akademi döneminde abi olarak kendisiyle birlikte sanıklar E.K. ve E.Ş. ile ilgilendiği ve sohbetlere çağırdığı yönündeki beyanı ve teşhisi

iii. Bank Asya hesabında 31/12/2013 ile 24/12/2014 tarihleri arasında talimatla uyumlu şekilde artış tespit edilmesi

iv. M.P. ile R.G.nin başvurucuyu örgüt evlerinde gördüklerine ve başvurucunun bölge talebe mesulü olarak görev yaptığına ilişkin beyan ve teşhisleri,

v. Başvurucu ile birlikte yargılanan sanık S.D.nin; akademi döneminde diğer sanıklar B.Ö., Muh.K. ve E.C. ile dörtlü sohbet grubu olduklarına ve ilk etapta kendilerinden Tahir kod isimli başvurucunun sorumlu olduğuna ilişkin beyanları

15. Başvurucu, istinaf dilekçesinde -diğerlerinin yanı sıra- sanık sıfatı ile yargılanan Mus.K.nın beyanları ile ceza verilmesinin hukuka aykırı olduğunu ve yine Mus.K., M.P. ve R.G.nin Mahkemece duruşmada dinlenmesi gerektiğini belirtmiştir. Başvurucunun istinaf

talebi Ankara Bölge Adliye Mahkemesi 22. Ceza Dairesince (Daire) 3/6/2020 tarihinde esastan reddedilmiştir.

16. Başvurucu; Daire kararına karşı sunmuş olduğu temyiz dilekçesinde -diğerlerinin yanı sıra- kendileri hakkında yürütülen kovuşturma dosyasında etkin pişmanlık kapsamında beyanda bulunan Mus.K., M.P. ve R.G. duruşmada dinlenmeden beyanlarına itibar edilemeyeceğini belirtmiştir. Yargıtay 3. Ceza Dairesi silahlı terör örgütüne üye olma suçu yönünden istinaf talebinin esastan reddine ilişkin Daire kararını 23/3/2022 tarihinde onamıştır.

17. Başvurucu, nihai hükmü 20/6/2022 tarihinde öğrendikten sonra 5/7/2022 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

18. Komisyon; adli yardım talebinin kabulüne, başvurucunun adil yargılanma hakkı kapsamındaki hakkaniyete uygun yargılanma ve tanık sorgulama hakkı dışındaki şikâyetlerinin kabul edilemez olduğuna ve anılan haklara ilişkin şikâyetlerin kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

II. DEĞERLENDİRME

19. Başvurucu, beyanları mahkûmiyet hükmüne belirleyici ölçüde esas alınan tanıklar Mus.K., M.P. ve R.G.nin kendisinin de hazır bulunduğu duruşmada dinlenmemesi nedeniyle tanık sorgulama hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

20. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde; Mahkemenin başvurucu hakkında beyanda bulunan diğer sanıkların beyanlarına karşı varsa itiraz ve savunmalarını sunma hakkı verdiği, somut bir yargılama öncesinde veya haricinde elde edilen tanık ifadelerinin delil olarak kabulünün yargılamanın adilliğine zarar verip vermediğini değerlendirmek için iki aşamalı bir test uygulanacağı, ilk olarak tanığın mahkemede hazır edilmemesinin geçerli bir nedene dayanmasının zorunlu olduğu, ikinci olarak ise okunmasıyla yetinilen ifadenin karara götüren tek ya da belirleyici kanıt olması hâlinde savunma haklarının adil yargılanmanın gerekleriyle bağdaşmayacak ölçüde sınırlandırılıp sınırlandırılmadığının değerlendirilmesi gerektiği bildirilmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

21. Başvurucunun iddiaları adil yargılanma hakkı kapsamındaki tanık sorgulama hakkı yönünden incelenmiştir.

22. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

23. Anayasa Mahkemesi, birçok kararında tanık kavramını sanığa isnat edilen fiil hakkında bilgi veren herhangi bir kişi şeklinde özerk olarak yorumlamış ve tanık sorgulama hakkı ile ilgili ilkeleri belirlemiştir. Anayasa Mahkemesi, tanık sorgulama hakkıyla ilgili olarak verdiği kararlarında somut bir yargılama öncesinde veya haricinde elde edilen tanık beyanlarının delil olarak kabulünün yargılamanın adilliğine zarar verip vermediğini değerlendirmek için üç aşamalı bir test uygulanması gerektiğini ifade etmektedir. Buna göre ilk olarak tanığın mahkemede hazır edilmemesinin geçerli bir nedeninin varlığına bakılmalıdır. Ancak buna ilişkin geçerli bir nedenin ortaya konulmamış olması, tanık sorgulama hakkının ihlal edildiğinin kabul edilmesi için yeterli değildir. İkinci olarak sanığın sorgulama veya sorgulatma imkânı bulamadığı tanık tarafından verilen beyanın mahkûmiyetin dayandığı tek

veya belirleyici delil olup olmadığı değerlendirilmelidir. Sorgulama veya sorgulatma imkânı tanınmayan tanığın beyanının tek veya belirleyici delil olduğunun tespit edilmesi durumunda ise üçüncü aşama olarak savunma tarafının maruz kaldığı bu zorlukların telafi edilmesi amacıyla yeterli düzeyde karşı dengeleyici güvenceler sağlayan bir usulün yürütülüp yürütülmediği ortaya konulmalıdır (Atila Oğuz Boyalı [2. B.], B. No: 2013/99, 20/3/2014, §§ 34-56; Selçuk Demir [2. B.], B. No: 2014/9783, 22/1/2015, §§ 27-46; AZ. M. [2. B.], B. No: 2013/560, 16/4/2015, §§ 45-67; Baran Karadağ [2. B.], B. No: 2014/12906, 7/5/2015, §§ 49-76; Orhan Güleryüz [1. B.], B. No: 2019/30221, 28/12/2021, §§ 33-42; Abdurrahim Balur [2. B.], B. No: 2013/5467, 7/1/2016, § 80; Onur Urbay [1. B.], B. No: 2014/6222, 6/3/2019, §§ 36, 40; Zekeriya Sevim [2. B.], B. No: 2018/18989, 16/6/2021, §§ 44, 51; Metin Akdemir (2) [1. B.], B. No: 2020/3964, 21/9/2022, § 36; Uğur Özcan [1. B.], B. No: 2021/12137, 26/7/2022, § 40).

24. Tanık sorgulama hakkına ilişkin testin birinci aşaması kapsamında tanığın mahkemede hazır edilmemesinin geçerli bir nedene dayanıp dayanmadığının ortaya konulması gerekliliği esasen -anayasal düzeyde bir ilke olan- hükme temel alınan delillerin hâkim huzurunda ikame edilmesi zorunluluğunu ifade eden doğrudan doğruyalık ilkesinin bir sonucudur. Bu kapsamda hakkaniyete uygun yargılanma hakkının özel bir görünümü olan doğrudan doğruyalık ilkesi uyarınca hâkim, kararını ancak duruşmaya getirilmiş ve huzurunda tartışılmış delillere dayandırabilecek ve bu deliller hâkimin vicdani kanaatiyle serbestçe takdir edilecektir. Bu bağlamda ceza yargılamasında kural olarak özellikle tanık beyanlarının esas hakkında kararı verecek hâkim/mahkeme tarafından alınması, tanık beyanlarının bu hâkim/mahkeme tarafından takdir edilmesi gerekir (Erdal Sonduk [GK], B. No: 2020/23093, 15/2/2024, §§ 43-46).

25. Sanığın, aleyhinde beyanda bulunan tanıklarla esas hakkında kararı verecek hâkimin huzurunda yüz yüze gelmesi, onların güvenilirliğini bu esnada test etme fırsatı elde etmesi adil yargılanma hakkı kapsamındaki tanık sorgulama hakkı bakımından da büyük önem taşımaktadır. Bu nedenle sanığın suçluluğu konusunda karar verecek hâkim, sağlıklı gözlem yapabilmek ve sadece iddia makamının yorum şekliyle değil savunma makamının iddia ve itirazlarını da değerlendirerek doğru bir vicdani kanaate ulaşabilmek için anlatımlarıyla sanığın hukuki durumunu önemli ölçüde etkileyecek tanıkları huzurda dinlemelidir. Dolayısıyla tanıkların duruşma öncesinde veya haricindeki dinlenmeleri sırasında düzenlenmiş tutanakların veya yazılı açıklamaların duruşmada okunması huzurda dinlemenin eş değeri olarak değerlendirilemez (bazı farklılıklar ve eklemelerle birlikte bkz. Erdal Sonduk, § 45).

26. Nitekim 5271 sayılı Kanun'un 210. maddesinin (1) numaralı fıkrası olayın delili, bir tanığın açıklamalarından ibaret ise bu tanığın duruşmada mutlaka dinleneceğini öngörmektedir. Daha önce yapılan dinleme sırasında düzenlenmiş tutanağın veya yazılı bir açıklamanın okunması dinleme yerine geçemez. Anılan hükmün gerekçesinde de "Delillerin hükmü verecek mahkeme huzurunda ortaya konulması, tartışılması ve irdelenmesi adil yargılama ilkesinin temel gereklerindendir. Bu itibarla, duruşmada sanık ve tanığın ifadesine ait tutanakların okunması ile yetinilmesi, ancak zorunlu hâllerde kabul olunabilir." denilerek bu husus vurgulanmıştır (Erdal Sonduk, § 53). Kaldı ki Yargıtayın da bazı kararlarında 5271 sayılı Kanun’un 210. maddesinin (1) numaralı fıkrasında yer alan, olayın delilinin tanık açıklamalarından ibaret olduğu durumlar hakkında genişletici bir yaklaşım benimsediği ve tanık ya da tanıkların beyanının tek değil belirleyici delil olduğu durumları da anılan hükmün kapsamında gördüğü anlaşılmaktadır (birçok karar arasından bkz.

Yargıtay Ceza Genel Kurulunun 17/3/2021 tarihli ve E.2019/37533, K.2021/118; (kapatılan) Yargıtay 16. Ceza Dairesinin 15/2/2021 tarihli ve E.2020/220, K.2021/1681; Yargıtay 3. Ceza Dairesinin 11/12/2024 tarihli ve E.2023/1657, K.2024/17714 sayılı kararları).

27. Somut olayda Mahkemece tanıklar Mus.K., M.P. ve R.G.nin başvurucu aleyhindeki soruşturma dosyasında alınan beyanları celselerde başvurucu ve müdafiine okunmuş ancak tanıkların duruşmada dinlenilmesine ilişkin herhangi bir çaba gösterilmemiştir. Ancak buna ilişkin geçerli bir nedenin ortaya konulmaması, tanık sorgulama hakkının ihlal edildiğinin kabul edilmesi için yeterli değildir. İkinci olarak hükmün tek başına veya belirleyici ölçüde başvurucunun sorgulama veya sorgulatma imkânına sahip olmadığı bir tanık tarafından verilen ifadeye dayalı olup olmadığı ortaya çıkarılmalıdır.

28. Testin ikinci aşaması uygulanırken delilin tekliği ifadesinden o delilin sanık aleyhine yegâne delil olması, delilin belirleyiciliğinden ise davanın sonucunu ağırlıklı olarak etkileme eğilimi olan delil anlaşılmalıdır (bazı değişikliklerle birlikte bkz. Baran Karadağ [2. B.], B. No: 2014/12906, 7/5/2015, § 65). Belirtilmelidir ki bir delilin belirleyici olup olmadığı sadece başvurucunun mahkûmiyeti yönünden değil temel cezanın alt sınırdan uzaklaşılarak tayin edilmesi açısından da dikkate alınmalıdır (benzer yöndeki değerlendirmeler için bkz. Hasan Bati [2. B.], B. No: 2019/8419, 28/6/2022, §§ 33-35). Aksi hâlde suçun sübutu tespit edilerek mahkûmiyete karar verilmesi dışındaki sonuçlar yönünden adil yargılanma güvenceleri anlamsızlaşır. Bu bakımdan mahkûmiyet hükmünün yalnızca sorgulanmamış tanığın ifadesine dayandığı veya cezanın alt sınırdan uzaklaşılmasında sadece sorgulanmamış tanığın ifadesine dayanıldığı bir durumda delilin tek olduğu söylenebilir. Buna karşılık mahkûmiyet hükmü kurulurken veya cezanın alt sınırdan uzaklaşılmasında sorgulanmamış tanığın ifadesinin yanında başka delilin/delillerin de bulunduğu ancak bu delilin/delillerin ağırlığının sorgulanmamış tanığın ifadesine nazaran daha az olduğu hâllerde sorgulanmamış tanığın ifadesinin belirleyici delil olduğu ifade edilebilir. Diğer delillerin ispat gücünün sorgulanmamış tanığın ifadesine nazaran daha yüksek olduğu hâllerde sorgulanmamış tanığın ifadesinin belirleyici delil olduğunun kabulü mümkün olmayacaktır.

29. Duruşmada sorgulanmayan tanığın ifadesinin tek veya belirleyici delil olup olmadığı hususu öncelikle mahkûmiyet gerekçesine bakılarak tespit edilir. Bu açıdan mahkemenin sorgulanmamış tanığın ifadesinin ağırlık derecesini gerekçeli kararda tartışmış olması beklenir. Ancak gerekçeli kararda bu tartışmanın yapılmadığı veya mahkemenin değerlendirmesinin bariz takdir hatası veya açık keyfîlik içerdiği hâllerde Anayasa Mahkemesinin kendisi bu değerlendirmeyi yapacaktır.

30. Mahkeme; başvurucu yönünden vermiş olduğu mahkûmiyet kararını başvurucunun örgütle irtibatlı kurumlardaki çalışma kaydı bulunmasına, Bank Asya hesabında talimat dönemi ile uyumlu olduğu değerlendirilen artış olmasına, başvurucunun sorgulama olanağı bulamadığı tanıklar Mus.K., M.P. ve R.G.nin başvurucunun bölge talebe mesulü/bölge üniversite mesulü olarak görev yaptığına, Tahir kod ismi kullandığına ve polis akademisinde eğitim gören diğer sanıklara mahrem imamlık yaptığına dair beyanlarına dayandırmıştır. Mahkeme ayrıca başvurucuyla birlikte yargılanan ve başvurucunun duruşmada sorgulama imkânı bulduğu sanık S.D.nin; akademi döneminde diğer sanıklar B.Ö., Muh.K. ve E.C. ile dörtlü sohbet grubu olduklarına, ilk etapta kendilerinden Tahir kod isimli başvurucunun sorumlu olduğuna ilişkin beyanlarına da dayanmıştır.

31. Yargıtay uygulamasına göre kişilerin örgütle iltisaklı Bank Asyaya örgüt liderinin talimatıyla ve terör örgütüne yardım etme kastıyla destek amaçlı para yatırdıklarına ilişkin

kesin ve inandırıcı delil bulunmaması durumunda, mevcut şüphe sanık lehine değerlendirilmektedir [birçok karar arasından bkz. Yargıtay 3. Ceza Dairesinin 25/11/2024 tarihli ve E.2022/24737, K.2024/15026; 12/12/2024 tarihli ve E.2022/30656, K.2024/18046 ile 23/12/2024 tarihli ve E.2022/34231, K.2024/19255 sayılı kararları].

32. Yargıtayın somut olayın koşullarını, sanığın konumu ve kişisel özelliklerini de gözeterek kişilerin SGK kayıtlarına göre örgüte müzahir kurum veya kuruluşlarda çalışmalarının örgütsel bir faaliyet olarak kabul edilemeyeceğini belirttiği kararları da bulunmaktadır [birçok karar arasından bkz. (kapatılan) Yargıtay 16. Ceza Dairesinin E.2019/5505, K.2021/1793, 2/3/2021; Yargıtay 3. Ceza Dairesinin E.2021/14774, K.2022/6617, 20/10/2022 sayılı kararları].

33. Gerekçeli karar içeriği ve hükme esas alınan delillere ilişkin Yargıtay uygulaması gözönüne alındığında, duruşmada dinlenmeyen tanıklar Mus.K., M.P. ve R.G.nin başvurucunun akademi döneminde kendilerine sohbet verdiği ve bölge talebe mesulü olarak görev yaptığı yönündeki beyanlarının başvurucunun silahlı terör örgütü üyesi olduğu yönündeki kanaatin oluşmasında önemli ağırlıkta dikkate alındığı sonucuna ulaşmak mümkündür. Somut olayda Mahkeme ayrıca verilecek cezayı belirlerken cezanın alt sınırından uzaklaşarak başvurucunun teşdiden cezalandırılmasına karar vermiştir. Mahkeme, başvurucunun kastının ve eylemlerinin yoğunluğu ile örgüt içindeki faaliyetlerini dikkate alarak alt sınırdan uzaklaşmak suretiyle temel cezayı belirlemiştir. Gerekçeli karar içeriğinden başvurucunun örgüt içindeki konumunun temel olarak sorgulanamayan tanıklar Mus.K., M.P. ve R.G.nin beyanları esas alınarak belirlendiği anlaşılmaktadır. Dolayısıyla derece mahkemesinin sorgulama imkânı tanınmayan tanıkların anlatımlarının sadece mahkûmiyet hükmü bakımından değil cezanın belirlenmesi ve bireyselleştirilmesinde de belirleyici nitelikte delil olarak esas alındığının kabul edilmesi gerekmektedir.

34. Yargılama sürecinde başvurucuya olayları kendi bakış açısına göre anlatma ve delillerini sunma imkânı tanınmıştır. Ancak Mahkemenin 5271 sayılı Kanun'un 180. maddesinin "...tanık veya bilirkişinin aynı anda görüntülü ve sesli iletişim tekniğinin kullanılması suretiyle dinlenebilmeleri olanağının varlığı hâlinde bu yöntem uygulanarak ifade alınır." şeklindeki (5) numaralı fıkrasına rağmen sözü edilen tanıkları Ses ve Görüntü Bilişim Sistemi (SEGBİS) yoluyla neden dinlemediğine ilişkin olarak bir bilgi ve belgeye ulaşılamamıştır. Tanıkların yazılı beyanları duruşmada okunmuş ise de başvurucu, tanığın beyanlarının tespiti sırasında hazır bulunmadığından ses ve görüntü nakli yoluyla da olsa onları sorgulayamamıştır. Bu yüzden tanıkların gösterdiği reaksiyonlar konusunda Mahkemenin dikkatini çekememiştir. Böylelikle tanıkların beyanlarının güvenilirliği test edilememiştir. Mahkeme de tanıklar beyanda bulunurken ve sorulara cevap verirken gösterdikleri reaksiyonlarla ilgili olarak izlenim edinememiş, doğruluğu test edilmiş tanık beyanlarını hükme esas alamamıştır.

35. Doğrudan doğruyalık ilkesine de aykırılık oluşturan bu durumun uyuşmazlığın aydınlatılmasında bir zafiyete yol açma riski bulundurduğu açıktır (benzer yöndeki değerlendirmeler için bkz. Selçuk Arslan [GK], B. No: 2020/19752, 6/2/2025, § 94). Sonuç olarak doğrudan doğruyalık ilkesi kapsamında güvenilirliği ve doğruluğu test edilmemiş tanık ifadesinin cezanın belirlenmesi ve bireyselleştirilmesinde belirleyici ölçüde esas alındığı hâlde savunma tarafına karşılaştığı zorlukları telafi edecek karşı dengeleyici güvencelerin tanınmadığı anlaşılmıştır. Bu bağlamda somut olayda hiçbir şekilde dinlenmemiş ve dinlenmesi için de herhangi bir çaba gösterilmemiş tanığın duruşmada veya SEGBİS gibi vasıtaların kullanılması suretiyle dinlenmemesinin ve yazılı beyanlarının hükme

esas alınmasının bir bütün olarak yargılamanın hakkaniyetini zedelediği sonucuna ulaşılmıştır.

36. Açıklanan gerekçelerle başvurucunun Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki tanık sorgulama hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

İrfan FİDAN bu görüşe katılmamıştır.

37. Başvuruda tanık sorgulama hakkının ihlal edildiğine karar verildiğinden, kararda varılan sonuca ve uygun görülen giderime göre başvurucunun adil yargılanma hakkına ilişkin diğer şikâyetleri hakkında kabul edilebilirlik ve esas yönünden ayrıca bir inceleme yapılmasına gerek olmadığına karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

38. Başvurucu; ihlalin tespiti, yeniden yargılama yapılması ile maddi ve manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

39. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

40. Öte yandan hak ihlali kararından Anayasa Mahkemesinin davanın neticesiyle ilgili bir tutum sergilediği sonucu çıkarılmamalıdır. Anayasa Mahkemesince verilen hak ihlali kararı uyuşmazlığın sonuçlarından bağımsız olup davanın kabulüne, reddine ya da beraate veya mahkûmiyete karar verilmesi gerektiği anlamına gelmemektedir. Kural olarak yargılamanın her aşamasında olduğu gibi ihlalin sonuçlarını gidermek üzere yeniden yapılacak yargılama sonunda da delillerin dava ile ilişkisini kurma ve bunları değerlendirip sonuç çıkarma yetkisi ilgili mahkemelere aittir.

41. Tanık sorgulama hakkı tanığın yargılama evrelerindeki beyanlarının delil değeriyle ilgili bir derecelendirme yapılmasını güvence altına almamaktadır. Diğer bir ifadeyle bu hak, tanığın duruşmadaki beyanlarına üstünlük tanınması gerektiği yönünde bir güvence içermemektedir. Savunmaya duruşmada tanığı sorgulama fırsatı tanındığı ve sanığın diğer haklarına saygı gösterildiği sürece tanığın yargılama evresindeki beyanlarının hangisine itibar edileceği meselesi karar veren mahkemenin takdirindedir (bazı değişikliklerle birlikte bkz. Musa Yılmaz Acar [1. B.], B.No:2013/1664, 16/7/2014, § 53).

42. İhlalin niteliğine göre yeniden yargılamanın yeterli bir giderim sağlayacağı anlaşıldığından manevi tazminat, başvurucu uğradığını iddia ettiği maddi zararla ilgili bilgi ve belge sunmadığından da maddi tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

A. 1. Tanık sorgulama hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR

OLDUĞUNA OYBİRLİĞİYLE,

2. Diğer ihlal iddialarının İNCELENMESİNE GEREK OLMADIĞINA OYBİRLİĞİYLE,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde düzenlenen adil yargılanma hakkı kapsamındaki tanık sorgulama hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE İrfan FİDAN'ın karşıoyu ve OYÇOKLUĞUYLA,

C. Kararın bir örneğinin tanık sorgulama hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Ankara 15. Ağır Ceza Mahkemesine (E.2017/152, K.2018/125) GÖNDERİLMESİNE,

D. Başvurucunun tazminat talebinin REDDİNE,

E. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 2/10/2025 tarihinde karar verildi.

KARŞIOY

1. Başvurucu, beyanları mahkûmiyet hükmüne belirleyici ölçüde esas alınan tanıklar Mus.K., M.P. ve R.G.nin kendisinin de hazır bulunduğu duruşmada dinlenmemesi nedeniyle tanık sorgulama hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

2. Başvurucunun aleyhine olan tanıkları sorguya çekme veya çektirme, lehine olan tanıkların da aleyhine olan tanıklarla aynı koşullar altında davet edilmelerinin ve dinlenmelerinin sağlanmasını isteme hakkı Avrupa İnsan hakları Sözleşmesinin (AİHS) 6. maddesinin (3) numaralı fıkrasının (d) bendi kapsamında düzenlenmiştir.

3. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) duruşma salonunda bulunmayan tanıkların beyanlarının mahkûmiyet hükmüne esas alındığı bir yargılamanın adilliğini değerlendirirken uyguladığı genel ilkeleri Al-Khawaja ve Tahery/Birleşik Krallık ([BD], B. No: 26766/05, 22228/06, 15/12/2011) ve Schatschaschwili/Almanya ([BD], B. No: 9154/10, 15/12/2015) kararlarında özetlemiştir. Al-Khawaja ve Tahery/Birleşik Krallık kararında belirlenen ve Schatschaschwili/Almanya kararında geliştirilen ilkelere göre somut bir yargılama öncesinde veya haricinde elde edilen ve duruşmada okunulmasıyla yetinilen tanık beyanlarının delil olarak kabulünün yargılamanın adilliğine zarar verip vermediğini değerlendirmek için üç aşamalı bir test uygulanmalıdır. İlk olarak tanığın mahkemede hazır edilmemesi geçerli bir nedene dayanmalıdır (Al-Khawaja ve Tahery/Birleşik Krallık, §§ 119-125). İkinci olarak okunmasıyla yetinilen tanık beyanlarının karara götüren tek ya da belirleyici delil olup olmadığına bakılacaktır (Al-Khawaja ve Tahery/Birleşik Krallık, §§ 126-147). Üçüncü aşamada, duruşmada sınanmayan beyanların kullanılmasından dolayı savunma tarafının karşılaştığı sınırlamayı telafi eden ve bir bütün olarak yargılamanın adilliğini sağlayan dengeleyici unsurların mevcudiyetine bakılmalıdır (Al-Khawaja ve Tahery/Birleşik Krallık, § 147).

4. Anayasa Mahkemesi de tanık sorgulama hakkıyla ilgili olarak verdiği kararlarında somut bir yargılama öncesinde veya haricinde elde edilen tanık beyanlarının delil olarak kabulünün yargılamanın adilliğine zarar verip vermediğini değerlendirmek için AİHM tarafından uygulanan üç aşamalı testin uygulanması gerektiğini kabul etmektedir (Baran Karadağ [2.

B.], B. No: 2014/12906, 7/5/2015, §§ 49-76; Orhan Güleryüz [1. B.], B. No: 2019/30221, 28/12/2021, §§ 33-42; Abdurrahim Balur [2. B.], B. No: 2013/5467, 7/1/2016, § 80; Onur Urbay [1. B.], B. No: 2014/6222, 6/3/2019, §§ 36, 40; Zekeriya Sevim [2. B.], B. No: 2018/18989, 16/6/2021, §§ 44, 51; Metin Akdemir (2) [1. B.], B. No: 2020/3964, 21/9/2022, § 36; Uğur Özcan [1. B.], B. No: 2021/12137, 26/7/2022, § 40).

5. Somut olayda mahkûmiyet kararı; başvurucunun örgüte müzahir kurumda çalışmasına ilişkin kayıtlara, Bank Asya hesabında örgüt liderinin talimatıyla uyumlu gerçekleşen artışa ve tanıklar Mus.K., M.P., R.G. ve S.D.nin beyanlarına dayanmaktadır. Mahkeme, gerekçeli kararında dayandığı söz konusu delilleri açıkladıktan sonra başvurucunun akademi öğrencilerinin mahrem imamı konumunda olduğunu ve Tahir kod ismini kullandığını ayrıca vurgulamıştır.

6. Başvurucunun sorgulayamadığı tanıklar Mus.K., M.P. ve R.G., başvurucunun bölge talebe mesulü olarak görev yaptığına, Tahir kod ismi kullandığına ve polis akademinde eğitim gören diğer sanıklara mahrem imamlık yaptığına dair beyanlarda bulunmuşlardır. Diğer taraftan başvurucunun sorgulama olanağı bulduğu S.D. ise akademi döneminde diğer sanıklarla birlikte gittiği örgüte ait evin sorumlusunun Tahir kod isimli başvurucu olduğunu beyan etmiştir. Bu durumda, başvurucu ile birlikte yargılanan ve başvurucunun sorgulama imkanı bulduğu S.D.nin, akademi döneminde gittiği örgüte ait evin sorumlusunun Tahir kod isimli başvurucu olduğunu beyan etmesi karşısında başvurucunun sorgulayamadığı tanıklar Mus.K., M.P. ve R.G.nin başvurucunun akademi döneminde kendilerine sohbet verdiği ve bölge talebe mesulü olarak görev yaptığı yönündeki beyanlarının önemli ağırlıkta belirleyici delil olduğu söylenemeyecektir. Kaldı ki, S.D.nin anılan beyanlarının mahkumiyet kararında ağırlık derecesinin tartışılmadığı da gözden kaçırılmamalıdır. Son olarak, başvurucunun sorgulayamadığı tanık beyanlarının mahkûmiyet kararında delil olarak kabulünün yargılamanın adilliğine zarar verdiği de söylenemeyecektir.

7. Açıklanan gerekçelerle, başvurucunun, Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki tanık sorgulama hakkının ihlal edildiğine ilişkin çoğunluğun kararına katılmıyorum.

Üye İrfan FİDAN

ABDULLAH KESKİN VE DİĞERLERİ

B. No: 2022/93434 | Karar tarihi: 02.10.2025

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/93434

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

ABDULLAH KESKİN VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/93434)

Karar Tarihi: 2/10/2025

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ İrfan FİDAN Yılmaz AKÇİL

Raportör : Ayça GANİDAĞLI DEMİRCİ

Başvurucular : 1- Abdullah KESKİN 2- Abdurrahim EKEN 3- Ahmet KESKİN 4- Ahmet YAVUZ 5- Ali KESKİN 6- Ali KESKİN 7- Ayşe ALPAR 8- Ayşe İŞERİ 9- Ayşe VARDAL 10- Aziz SOYDAN 11- Beliz SÖKMEN 12- Cafer KESKİN 13- Cemile ABİŞ 14- Emine AKGÜN 15- Emine YILDIRIM 16- Esma SOYDAN 17- Fatma ASLAN 18- Fatmanur KESKİN 19- Gülser SOYDAN 20- Hasan KESKİN 21- Hasan TİMUR 22- Hatice KESKİN 23- Havva KESKİN 24- Hayriye DURMUŞ 25- Hüseyin SOYDAN 26- Hüseyin TİMUR 27- İhsan YILDIRIM 28- İnci SEZER 29- İsmail YILDIRIM 30- Kadriye GÜZELLER 31- Melahat ALPAR 32- Melek YEMENİCİ 33- Meryem KESKİN 34- Meryem YAVUZ 35- Mine KORKMAZ 36- Müşerref EROL 37- Neriman KAYA 38- Nuray ÖZÜER 39- Nurcan ÇİÇEK 40- Nursel KESKİN 41- Orhan KAYA 42- Rabia KÜÇÜK 43- Rafet KESKİN 44- Rıfat ALİ SOYDAN 45- Saluha KESKİN 46- Serpil YASAK 47- Sibel SOYDAN 48- Sümeyra GÜNGÖR 49- Sümeyye ESRA KONYALI 50- Şirin KESKİN 51- Tankut SOYDAN 52- Tezcan EKEN 53- Turhan KAYA 54- Vesele SOYDAN 55- Yakup YILDIRIM 56- Zehra KAYA

Vekili : Av. Mihriban KULUMBUR

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru; taşınmaza kamulaştırma yapılmadan el atılması, kamulaştırmasız el atma karşılığında hükmedilen tazminatların enflasyon karşısında değer kaybına uğratılması, mahkeme kararının icra edilmemesi, yargılamanın uzun sürmesi nedeniyle mülkiyet hakkı

ile adil yargılanma hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir. Başvurucuların vekili, nihai kararı 2/1/2020 tarihinde Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi'nden (UYAP) okumak suretiyle öğrenmiştir. Başvuru, yargılama süreci tamamlanıp karar kesinleştikten sonra yargı kararının icra süreci devam ederken 20/10/2022 tarihinde yapılmıştır. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

A. Kamulaştırmasız El Atma Nedeniyle Mülkiyet Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

2. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 47. maddesinin (5) numaralı fıkrası gereği bireysel başvurunun başvuru yollarının tüketildiği, başvuru yolu öngörülmemiş ise ihlalin öğrenildiği tarihten itibaren otuz gün içinde yapılması gerekir. Başvurucuların vekili, nihai kararı 2/1/2020 tarihinde öğrenmesine rağmen kamulaştırmasız el atma nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiği yönündeki şikâyet otuz günlük başvuru süresi geçtikten sonra 20/10/2022 tarihinde yapılmıştır.

3. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin süre aşımı nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir (benzer yöndeki kararlar için bkz. Ahmet Sağlam [2. B.], B. No: 2013/3351, 18/9/2013, § 27; Erendiz Önal [1. B.], B. No: 2014/1133, 30/6/2014, §§ 24-34).

B. Kamulaştırmasız El Atma Karşılığında Hükmedilen Tazminatların Değer Kaybına Uğraması Yönünden Mülkiyet Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

4. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Ali Şimşek ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2014/2073, 6/7/2017), Mehmet Akdoğan ve diğerleri ([1.B.], B. No: 2013/817, 19/12/2013), Kadir Çakar ([1. B.], B. No: 2015/18908, 21/3/2018), Hanım Çeyiz ve Mehmet Gündüz ([1. B.], B. No: 2015/19289, 17/7/2018), Türkan Poyraz [1. B.], (B. No: 2015/15388, 13/9/2018) ve Emine Dilek Onaran ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2017/19987, 12/2/2020) kararlarında kamulaştırma bedellerinin ve kamulaştırmasız el atma karşılığında hükmedilen tazminatların enflasyon karşısında değer kaybına uğratılmasına (veya uğratılarak ödenmesine) ilişkin şikâyetleri inceleyerek uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede kamulaştırma ve kamulaştırmasız el atma karşılığında hükmedilen tazminatların enflasyon karşısında önemli ölçüde değer kaybına uğratılmasının (veya uğratılarak ödenmesinin) başvuruculara şahsi olarak aşırı ve olağan dışı bir külfet yüklediğini belirterek mülkiyet hakkının ihlal edildiği sonucuna ulaşmıştır. Somut başvuruda da anılan kararlarda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

5. Açıklanan gerekçelerle Anayasa’nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

C. Mahkeme Kararının İcra Edilmemesine ve Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

6. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Veysi Ado ([GK], B. No: 2022/100837, 27/4/2023) kararında uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede Anayasa Mahkemesi 9/1/2013 tarihli ve 6384 sayılı Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine Yapılmış Bazı Başvuruların Tazminat Ödenmek Suretiyle Çözümüne Dair Kanun'un geçici 2. maddesinde 28/3/2023 tarihli ve 7445 sayılı Kanun'un 40. maddesi

ile yapılan değişikliğe göre 9/3/2023 tarihi (bu tarih dâhil) itibarıyla derdest olan, yargı kararlarının geç veya eksik icra edilmesi ya da icra edilmemesi şikâyetiyle yapılan başvurular ile yargılamaların makul sürede sonuçlandırılmadığı iddialarıyla yapılan başvurulara ilişkin Tazminat Komisyonuna başvuru yolu tüketilmeden yapılan başvurunun incelenmesinin bireysel başvurunun ikincil niteliği ile bağdaşmayacağı neticesine varmıştır. Somut başvuruda anılan kararda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

7. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının diğer kabul edilebilirlik şartları yönünden incelenmeksizin başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

8. Başvurucular; ihlalin tespiti, yargılamanın yenilenmesi ile maddi ve manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

9. Kamulaştırmasız el atma karşılığında hükmedilen tazminatların değer kaybetmesi nedeniyle tespit edilen mülkiyet hakkı ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2), [1. B.] B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100). Diğer taraftan ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli giderim sağlayacağı anlaşıldığından diğer tazminat taleplerinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Kamulaştırmasız el atma nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın süre aşımı nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

2. Kamulaştırmasız el atma karşılığında hükmedilen tazminatların değer kaybına uğraması nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

3. Mahkeme kararının icra edilmemesine ve makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddiaların başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının kamulaştırmasız el atma karşılığında hükmedilen tazminatların değer kaybına uğratılması nedeniyle İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin kamulaştırmasız el atma karşılığında hükmedilen tazminatların değer kaybına uğratılması nedeniyle mülkiyet hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan

kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere İstanbul Bölge Adliye Mahkemesi 5. Hukuk Dairesine (E.2017/2369, K.2018/812) gönderilmek üzere Kocaeli 4.Asliye Hukuk Mahkemesine (E.2016/141, K.2017/146) GÖNDERİLMESİNE,

D. Başvuruculara tazminat taleplerinin REDDİNE,

E. 664,10 TL harç ve 30.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 30.664,10 TL yargılama giderinin başvuruculara MÜŞTEREKEN ÖDENMESİNE,

F. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvuruculara Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal faiz UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 2/10/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

AYDIN SÜLEYMAN KOCAMAN VE DİĞERLERİ

B. No: 2022/94195 | Karar tarihi: 02.10.2025

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/94195

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

AYDIN SÜLEYMAN KOCAMAN VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/94195

Karar Tarihi: 2/10/2025

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ İrfan FİDAN Yılmaz AKÇİL

Raportör : Ayça GANİDAĞLI DEMİRCİ

Başvurucular : 1- Aydın Süleyman KOCAMAN 2- Esat KOCAMAN 3- Esma UYSAL 4- Fahrettin KERİM KOCAMAN 5- Faruk ÖZDEMİR 6- Güllü KOCAMAN 7- Hava KOCAMAN 8- İbrahim KOCAMAN 9- İlyas KOCAMAN 10- Mediha ÖZDEMİR 11- Mehmet KOCAMAN 12- Nesliha KOCAMAN 13- Nurşen DEVECİ 14- Özgür ÖZDEMİR 15- Saadet ÖZDEMİR 16- Sadi KOCAMAN 17- Toğman Sancar KOCAMAN 18- Ülman KOCAMAN

Vekili : Av. Cemil KAŞLI

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru; taşınmaza kamulaştırma yapılmadan el atılması, kamulaştırmasız el atma karşılığında hükmedilen tazminatların enflasyon karşısında değer kaybına uğraması, yargılamanın uzun sürmesi nedeniyle mülkiyet hakkı ile adil yargılanma hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir. Başvuru, süresi içinde yapılmıştır. Başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

1. Başvurucu Havva Kocaman Yönünden

2. Anayasa Mahkemesi Abdurrahman Beycur ve diğerleri ([GK], B. No: 2023/76490, 31/7/2025) kararında başvurucunun bireysel başvuru tarihinden sonra vefat etmesi hâlinde bireysel başvurudan haberi olmayan mirasçılarının hak kaybına uğramaması için yapılması

gerekenler hususunda genel ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede Anayasa Mahkemesi mirasçıların hak kaybına uğramalarını engellemek, bireysel başvuruların neticelendirilmesini sağlamak gerekliliğini birlikte karşılayabilecek bir yol olarak 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 49. maddesinin (7) numaralı fıkrası ile Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün (İçtüzük) 84. maddesinin verdiği yetkiyle 6/1/1982 tarihli ve 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 26. maddesinin başvuru tarihinden sonra ölüm hâli için de uygulanabileceği kanaatine varmıştır.

3. Anılan kararda Anayasa Mahkemesi, başvurucunun bireysel başvuru tarihinden sonra ölmesi hâlinde bu kişi yönünden başvurunun işlemden kaldırılmasına karar verilmesinin uygun olacağı sonucuna ulaşmıştır. Bunun yanında vefat etmiş olan başvurucunun mirasçısı olduğunu bilgi ve belgeleriyle ispat eden kişilerin ise makul bir süre içinde bireysel başvuruyu takip etme iradesini ortaya koymaları hâlinde -mirasçıların menfaatlerinin bulunup bulunmadığını da gözeterek- başvurunun incelenmesine devam edilebileceğini belirtmiştir. Bu kapsamda bireysel başvuru yapıldıktan sonra ölen bir başvurucunun mirasçılarının başvuruyu devam ettirme yönündeki taleplerini Anayasa Mahkemesine iletme yükümlülüğünün kendileri üzerinde olduğu kaydedilmelidir. Öte yandan Anayasa'nın uygulanması ve yorumlanması veya temel hakların kapsamının ve sınırlarının belirlenmesi ya da insan haklarına saygının gerekli kıldığı hâllerde başvurucunun bireysel başvuru tarihinden sonra ölmesi durumunda dahi başvurunun incelenmeye devam edilebileceği vurgulanmalıdır. Somut başvuruda başvurucu Havva Kocaman başvuru tarihinden sonra 5/4/2025 tarihinde vefat etmiştir. Dolayısıyla başvurucu Havva Kocaman yönünden anılan kararda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

4. Açıklanan nedenlerle başvurucu Havva Kocaman yönünden başvurunun işlemden kaldırılmasına karar verilmesi gerekir.

2. Diğer Başvurucular Yönünden

A. Kamulaştırmasız El Atma Nedeniyle Mülkiyet Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

5. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Şevket Karataş ([GK], B. No: 2015/12554, 25/10/2018), Celalettin Aşçıoğlu ([1. B.], B. No: 2013/1436, 6/3/2014), Mustafa Asiler ([2. B.], B. No: 2013/3578, 25/2/2015) ile İbrahim Oğuz ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2013/5926, 6/10/2015) kararlarında uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede başvuruculara taşınmazlarına yapılan kamulaştırmasız el atmanın Anayasa'nın 13., 35. ve 46. maddeleriyle 4/11/1983 tarihli ve 2942 sayılı Kamulaştırma Kanunu'nda belirtilen usule uymayan bir müdahale olduğu belirtilerek mülkiyet hakkına yapılan söz konusu müdahalenin kanunilik ilkesini ihlal ettiği sonucuna ulaşılmıştır. Somut başvuruda da anılan kararlarda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

6. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet haklarının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

B. Kamulaştırmasız El Atma Karşılığında Hükmedilen Tazminatların Değer Kaybına Uğraması Yönünden Mülkiyet Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

7. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Ali Şimşek ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2014/2073, 6/7/2017), Mehmet Akdoğan ve diğerleri ([1. B.], B.

No: 2013/817, 19/12/2013), Kadir Çakar ([1. B.], B. No: 2015/18908, 21/3/2018), Hanım Çeyiz ve Mehmet Gündüz ([1. B.], B. No: 2015/19289, 17/7/2018), Türkan Poyraz ([1. B.], B. No: 2015/15388, 13/9/2018) ve Emine Dilek Onaran ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2017/19987, 12/2/2020) kararlarında kamulaştırma bedellerinin ve kamulaştırmasız el atma karşılığında hükmedilen tazminatların enflasyon karşısında değer kaybına uğratılmasına (veya uğratılarak ödenmesine) ilişkin şikâyetleri inceleyerek uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede kamulaştırma ve kamulaştırmasız el atma karşılığında hükmedilen tazminatların enflasyon karşısında önemli ölçüde değer kaybına uğratılmasının (veya uğratılarak ödenmesinin) başvuruculara şahsi olarak aşırı ve olağan dışı bir külfet yüklediğini belirterek mülkiyet hakkının ihlal edildiği sonucuna ulaşmıştır. Somut başvuruda da anılan kararlarda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

8. Açıklanan gerekçelerle Anayasa’nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

C. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

9. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Veysi Ado ([GK], B. No: 2022/100837, 27/4/2023) kararında uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede Anayasa Mahkemesi 9/1/2013 tarihli ve 6384 sayılı Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine Yapılmış Bazı Başvuruların Tazminat Ödenmek Suretiyle Çözümüne Dair Kanun'un geçici 2. maddesinde 28/3/2023 tarihli ve 7445 sayılı Kanun'un 40. maddesi ile yapılan değişikliğe göre 9/3/2023 tarihi (bu tarih dâhil) itibarıyla derdest olan, yargı kararlarının geç veya eksik icra edilmesi ya da icra edilmemesi şikâyetiyle yapılan başvurular ile yargılamaların makul sürede sonuçlandırılmadığı iddialarıyla yapılan başvurulara ilişkin olarak Tazminat Komisyonuna başvuru yolu tüketilmeden yapılan başvurunun incelenmesinin bireysel başvurunun ikincil niteliği ile bağdaşmayacağı neticesine varmıştır. Somut başvuruda, anılan kararda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

10. Açıklanan gerekçelerle başvuruların bu kısmının diğer kabul edilebilirlik şartları yönünden incelenmeksizin başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

11. Başvurucular; ihlalin tespiti, yargılamanın yenilenmesi ile maddi ve manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

12. Kamulaştırmasız el atma şikâyeti nedeniyle mülkiyet hakkının ihlalinin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmamaktadır. Olayda ihlalin sonuçlarının ortadan kaldırılması bakımından etkin giderim yolu, tazminat olarak görülmektedir. Eski hâle getirme kuralı çerçevesinde ihlalin sonuçlarının bütünüyle ortadan kaldırılabilmesi için başvuruculara manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

13. Kamulaştırmasız el atma karşılığında hükmedilen tazminatların değer kaybetmiş olması nedeniyle tespit edilen mülkiyet hakkı ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının

gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2), [1. B.] B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100). Diğer taraftan, ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli giderim sağlayacağı anlaşıldığından diğer tazminat taleplerinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Başvurucu Havva Kocaman tarafından yapılan başvurunun ölüm nedeniyle İŞLEMDEN KALDIRILMASINA,

2. Diğer başvurucular yönünden kamulaştırmasız el atma nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

3. Diğer başvurucular yönünden kamulaştırmasız el atma karşılığında hükmedilen tazminatların değer kaybına uğraması nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

4. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddiaların başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. 1. Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının kamulaştırmasız el atma nedeniyle İHLAL EDİLDİĞİNE,

2. Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının kamulaştırmasız el atma karşılığında hükmedilen tazminatların değer kaybına uğratılması nedeniyle İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin kamulaştırmasız el atma karşılığında hükmedilen tazminatların değer kaybına uğratılması nedeniyle mülkiyet hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Fethiye 2. Asliye Hukuk Mahkemesine (E.2017/160, K.2020/242) GÖNDERİLMESİNE,

D. Diğer başvuruculara net 34.000 TL manevi tazminatın MÜŞTEREKEN ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

E. 664,10 TL harç ve 30.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 30.664,10 TL yargılama giderinin diğer başvuruculara MÜŞTEREKEN ÖDENMESİNE,

F. Ödemelerin kararın tebliğini takiben diğer başvuruculara Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal faiz UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 2/10/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

MEHMET FATİH SÖNMEZ

B. No: 2022/99977 | Karar tarihi: 02.10.2025

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/99977

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

MEHMET FATİH SÖNMEZ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/99977)

Karar Tarihi: 2/10/2025

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ İrfan FİDAN Yılmaz AKÇİL

Raportör : Aydın DEMİREL

Başvurucu : Mehmet Fatih SÖNMEZ

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, fazladan infaz edilen ceza nedeniyle kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğine ilişkindir.

A. Ceza Davasına İlişkin Süreç

2. İstanbul 42. Asliye Ceza Mahkemesi (Asliye Ceza Mahkemesi) tarafından 18/4/2017 tarihinde başvurucunun kasten yaralama suçundan 1 yıl 15 gün hapis cezasıyla cezalandırılmasına karar verilmiştir.

3. 9/5/2017 tarihinde başvurucu hakkındaki mahkûmiyet hükmünün istinaf edilmeksizin kesinleştiğine ilişkin kesinleşme şerhi ve söz konusu cezanın infazına yönelik ceza fişi düzenlenmiştir.

4. 3/8/2017 tarihinde düzenlenen müddetnameye göre kasten yaralama suçundan 1 yıl 15 gün hapis cezasıyla cezalandırılan başvurucu, 1/8/2017 tarihinde ceza infaz kurumuna alınmış ve bir günlük gözaltı süresi mahsup edilerek öngörülen koşullu salıverilme tarihi 12/5/2018 olarak belirlenmiştir. Başvurucu, düzenlenen müddetnameye göre 15/8/2018 tarihinde hak ederek tahliye edilecektir.

5. Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi (UYAP) kayıtlarına göre başvurucu 4/8/2017 tarihinde

denetimli serbestlik tedbiriyle serbest bırakılmıştır.

6. Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından 13/10/2018 tarihinde düzenlenen yazıya göre başvurucunun mahkûmiyeti 15/8/2018 tarihinde infaz edilmiş ve buna ilişkin yerine getirme fişi düzenlenmiştir.

7. 24/5/2021 tarihinde başvurucu, Asliye Ceza Mahkemesinin mahkûmiyete ilişkin kararının usulüne uygun olarak tebliğ edilmediğini ifade ederek eski hâle getirme ve istinaf talebinde bulunmuştur.

8. 16/3/2022 tarihinde İstanbul Bölge Adliye Mahkemesi 11. Ceza Dairesi (Bölge Adliye Mahkemesi) tarafından Asliye Ceza Mahkemesi kararına yönelik istinaf talebinin düzeltilerek esastan reddine karar verilmiştir. Kararın ilgili kısmı şu şekildedir:

"... Sanık Mehmet Fatih SÖNMEZ' e 7201 sayılı Yasa'nın 10 maddesine göre bilinen adrese usulüne uygun tebligat evrakı gönderilmeden tebliğ evrakına mernis adresi şerhi verilerek Tebligat Kanunu'nun 21/2. maddesine göre doğrudan mernis adresine yapılan gerekçeli karar tebliğinin usulsüz olduğu, bu nedenle sanığın istinaf talebinin süresinde kabul edilerek istinaf talebinin incelenmesinde;

Sanığın eylemini hal ve koşullara göre kaldığı haksız tahrik altında işlediği gözetilerek hakkında TCK'nun 29.maddesinin uygulanmaması suretiyle fazla ceza tayin edilmesi usul ve yasaya aykırı ise de; bu hususun yeniden yargılama yapılmaksızın düzeltilmesi mümkün olduğundan, TCK'nun 86/1 maddesi uyarınca belirlenen 1 yıl hapis cezasının, aynı Kanun'un 87/3 maddesi uyarınca 1/4 oranında arttırım yapılarak cezasının 1 yıl 3 ay hapis cezasının, aynı Kanun'un 29.maddesi uyarınca 1/3 oranında indirim yapılarak cezasının 10 ay hapis cezası, yine aynı Kanun'un 62.maddesi uyarınca 1/6 oranında indirim yapılarak sonuç cezasının 8 ay 10 gün hapis cezası olarak belirlenmesi ve kararın diğer bölümlerinin aynen korunması suretiyle hükmün sair yönleri usul ve Yasa'ya uygun olduğundan, sanığın yerinde görülmeyen istinaf başvurusunun 5271 sayılı CMK'nun 280/1-a maddesinin ilk cümlesi uyarınca hukuka aykırılık DÜZELTİLEREK ESASTAN REDDİNE... [karar verildi.]"

9. 28/6/2022 tarihinde başvurucunun kasten yaralama suçundan mahkûmiyetinin Bölge Adliye Mahkemesi kararı ile 16/3/2022 tarihinde kesinleştiğine ilişkin kesinleşme şerhi düzenlenmiştir. Söz konusu belgede başvurucunun 9/5/2017 tarihinde kesinleşen mahkûmiyet kararının infaz edildiği belirtilmiştir.

B. Uyarlama Talebine İlişkin Süreç

10. Başvurucu 7/9/2022 tarihinde lehe olan yasa değişikliklerini gözeterek uyarlama talebinde bulunmuş, 15/9/2022 tarihinde Asliye Ceza Mahkemesi tarafından talebin reddine itiraz yolu açık olmak üzere karar verilmiştir. Kararın ilgili kısmı şu şekildedir:

"... Mahkememizin 18/04/2017 tarih ve 2016/3 esas 2017/191 karar sayılı ilamı ile hükümlü hakkında Kasten Yaralama suçundan TCK nun 86/1, 86/3, 62/1, 53/1, maddeleri uyarınca sonuç olarak 1 yıl 15 gün hapis cezası ile cezalandırılmasına, karar verildiği, hükmün istinaf edilmeden 09/05/2017 tarihinde kesinleştirilerek aynı tarihte infaz edilmek üzere Cumhuriyet Başsavcılığına gönderildiği, infazın yerine getirildiği, hükümlünün eski hale getirme talebinde bulunduğu, dosyanın eski hale getirme talepli olarak istinafa gönderildiği, İstanbul Bölge Adliye Mahkemesi 11. Ceza Dairesince yapılan inceleme neticesinde hükümlünün eski hale getirme talebi kabul edilerek, yapılan inceleme neticesinde hükümlünün sonuç cezasının 8 ay 10 gün hapis cezası olarak belirlendiği, mahkememizce

ilamın bu hali ile kesinleştirildiği görülmüştür.

Hükümlü bulunduğu cezaevi müdürlüğü aracılığıyla mahkememize sunmuş olduğu dilekçesinde; basit yargılama usulü ve lehe olan tüm hükümlerin uygulanmasını talep etmiş ise de, hükümlü ile ilgili lehe bir düzenleme bulunmadığı, ilamın ilgili istinaf dairesince incelenerek kesinleştiği anlaşıldığından, hükümlünün talebinin reddine karar vermek gerekmiş ve aşağıdaki şekilde hüküm kurulmuştur..."

11. Söz konusu karar 21/9/2022 tarihinde başvurucuya Ceza İnfaz Kurumu aracılığıyla tebliğ edilmiştir.

12. Başvurucu, Bölge Adliye Mahkemesinin istinaf talebinin düzeltilerek esastan kesin olarak reddine ilişkin nihai hükmü 8/11/2022 tarihinde öğrendiğini ifade ederek 17/11/2022 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

13. Adli yardım talebinin kabulüne Komisyonca karar verilmiştir. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

C. Bireysel Başvuru Sonrası Süreç

14. Başvurucu 31/7/2024 tarihinde fazladan infaz ettiği cezanın hâlen ceza infaz kurumunda infaz edilmekte olan başka bir mahkûmiyete ilişkin cezadan mahsubunu talep etmiştir.

15. Fethiye İnfaz Hâkimliği (İnfaz Hâkimliği) tarafından 7/8/2024 tarihinde başvurucunun Asliye Ceza Mahkemesinin mahkûmiyet kararına dayalı olarak fazladan infaz ettiği 98 günlük sürenin mahsubuna karar verilmiştir. Kararın ilgili kısmı şu şekildedir:

"... 5275 sayılı Yasa'nın 108/1. maddesinde şartla tahliye oranının 7242 sayılı Yasa ile 2/3 olarak belirlendiği, ancak infaz rejimine ilişkin lehe yasal değişiklik nedeniyle fazlaya ilişkin yatar sürenin mahsubunun mümkün olmadığı, ancak hükümlünün maddi ceza hukukundan kaynaklı lehe karar verilmesi suretiyle maddi cezanın azalması yönündeki fazla yatar süresinin mahsup edilmesinin mümkün olduğu, hükümlünün 1 yıl 15 gün hapis cezasına ilişkin 3/4 şartla tahliye oranı üzerinden yatar süresinin 285 gün olduğu, 8 ay 10 gün hapis cezasına ilişkin 3/4 şartla tahliye oranı üzerinden yatar süresinin ise 187 gün olduğu, 1 yıl 15 gün hapis cezasının infaz edilmiş olduğu dikkate alındığında 285-187 = 98 gün fazla yatar süresinin bulunduğu, bu sürenin mahsubunun mümkün olduğu, hükümlünün infaz etmekte olduğu cezanın suç tarihinin (01/12/2019) şahsi hürriyeti kısıtlayıcı halin bulunduğu İstanbul 42. Asliye Ceza Mahkemesi'nin 2016/3 Esas, 2017/191 Karar sayılı ilamının kesinleşme tarihinden (16/03/2022) önce olduğu ve mahsup şartlarının oluştuğu anlaşılmakla, hükümlünün mahsup talebinin kabulü ile İstanbul 42. Asliye Ceza Mahkemesi'nin 2016/3 Esas, 2017/191 Karar sayılı dosyasında fazladan infaz ettiği 98 gün sürenin infaz etmekte olduğu cezasından mahsubuna dair aşağıdaki şekilde karar verilmiştir..."

16. 20/12/2024 tarihinde düzenlenen müddetnameye göre başvurucunun fazladan infaz ettiği 3/2/2018 ile 12/5/2018 tarihleri arasındaki 98 günlük sürenin mahsup edildiği anlaşılmaktadır.

II. DEĞERLENDİRME

17. Başvurucu, fazladan infaz ettiği süre nedeniyle kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde, yapılacak incelemede Anayasa ve mevzuat hükümleri doğrultusunda somut olayın kendine özgü koşullarının

gözönüne alınması gerektiği bildirilmiştir. Başvurucu, Bakanlığın görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

18. Başvuru, kişi hürriyeti ve güvenliği hakkı kapsamında incelenmiştir.

19. Başvurucu, Asliye Ceza Mahkemesinin 18/4/2017 tarihinde verdiği mahkûmiyet kararına bağlı olarak 1/8/2017 ile 4/8/2017 tarihleri arasında hükümlü olarak ceza infaz kurumunda barındırılmıştır (bkz. §§ 3, 4). Denetimli serbestlik kararı ile serbest bırakıldığı anlaşılan başvurucu 15/8/2018 tarihinde cezasını infaz etmiştir (bkz. § 6). Başvurucunun tebliğ usulsüzlüğüne dayalı itirazını kabul eden Bölge Adliye Mahkemesi başvurucunun mahkûmiyetine ilişkin olarak 1 yıl 15 günlük hapis cezasını 8 ay 10 gün hapis cezası olarak düzelterek istinaf talebini esastan kesin olarak reddetmiştir (bkz. §§ 7, 8). Başvurucunun bireysel başvuru sonrası ilettiği mahsup talebi İnfaz Hâkimliği tarafından 7/8/2024 tarihinde kabul edilmiş, 20/12/2024 tarihli müddetnamede fazladan infaz edilen 98 günlük sürenin mahsup edildiği görülmüştür (bkz. §§ 14-16).

20. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün (İçtüzük) 80. maddesi şöyledir:

“(1) Bölümler ya da komisyonlarca yargılamanın her aşamasında aşağıdaki hallerde düşme kararı verilebilir:

…

ç) Bölümler ya da Komisyonlarca saptanan herhangi bir başka gerekçeden ötürü, başvurunun incelenmesinin sürdürülmesini haklı kılan bir neden görülmemesi.

(2) Bölümler ya da Komisyonlar; yukarıdaki fıkrada belirtilen nitelikteki bir başvuruyu, Anayasanın uygulanması ve yorumlanması veya temel hakların kapsamının ve sınırlarının belirlenmesi ya da insan haklarına saygının gerekli kıldığı hâllerde incelemeye devam edebilir.”

21. İçtüzük'ün 80. maddesinin (1) numaralı fıkrası gereğince feragat, başvurunun takipsiz bırakılması, ihlalin ve sonuçlarının ortadan kalkmış olması veya başvurunun incelenmesinin sürdürülmesini haklı kılan bir neden görülmemesi hâlinde düşme kararı verilebilir (S.Ö. [2. B.], B. No: 2013/7087, 18/9/2014, § 23; Mehmet Emin Bülbül [2. B.], B. No: 2014/4463, 16/6/2016, §§ 46-48).

22. Somut olayda başvurucu, infaz ettiği 1 yıl 15 günlük hapis cezasının Bölge Adliye Mahkemesi tarafından 8 ay 10 gün olarak düzeltilmesi sonrası fazladan infaz ettiği ceza nedeniyle kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Diğer yandan bireysel başvuru yaptıktan sonra başvurucunun söz konusu sürenin mahsubu talebinde bulunduğu ve söz konusu talebin İnfaz Hâkimliği tarafından kabul edildiği, 20/12/2024 tarihinde anılan mahsubun yapılarak yeni bir müddetname tanzim edildiği görülmüştür. Bireysel başvurunun incelenmesi öncesinde başvurucunun hak ihlali iddiasının dayanağını teşkil eden fazladan infaz edilen sürenin başvurucunun talebi ile başkaca mahkûmiyete ilişkin cezadan mahsup edildiği görüldüğünden başvurunun incelenmesinin sürdürülmesini haklı kılan bir nedenin kalmadığı anlaşılmıştır.

23. Bunun yanında Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün (İçtüzük) 80. maddesinin (2) numaralı fıkrasında öngörülen başvurunun incelenmesinin devamında Anayasa'nın uygulanması veya temel hakların kapsamının ve sınırlarının belirlenmesi ya da insan haklarına saygının gerekli kıldığı herhangi bir durumun da söz konusu olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

24. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının incelenmesinin sürdürülmesini haklı kılan bir nedenin kalmadığı anlaşıldığından İçtüzük'ün 80. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (ç) bendi gereğince başvurunun bu kısmının düşmesine karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvurunun incelenmesinin sürdürülmesini haklı kılan bir nedenin kalmaması nedeniyle DÜŞMESİNE,

B. 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 339. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca tahsil edilmesi mağduriyetine neden olacağından adli yardım talebi kabul edilen başvurucunun yargılama giderlerini ödemekten TAMAMEN MUAF TUTULMASINA 2/10/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

AYDAN KAYTANCILAR VE DİĞERLERİ (2)

B. No: 2023/4200 | Karar tarihi: 02.10.2025

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2023/4200

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

AYDAN KAYTANCILAR VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU (2)

(Başvuru Numarası: 2023/4200)

Karar Tarihi: 2/10/2025

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ İrfan FİDAN Yılmaz AKÇİL

Raportör : Ayça GANİDAĞLI DEMİRCİ

Başvurucular : 1- Aydan KAYTANCILAR 2- Ayhan TOZMAN 3- Işın ERDİNÇ 4- Mehmet Ali TOZMAN 5- Nezahat KIRIKÇI 6- Yıldız TOZMAN

Vekili : Av. Ali PEHLİVAN

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, kamulaştırmasız el atma karşılığında hükmedilen tazminatın enflasyon karşısında değer kaybına uğratılması ve mahkeme kararının icra edilmemesi nedenleriyle mülkiyet hakkı ile adil yargılanma hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir. Başvuru, süresi içinde yapılmıştır. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

A. Kamulaştırmasız El Atma Karşılığında Hükmedilen Tazminatların Değer Kaybına Uğratılması Nedeniyle Mülkiyet Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

2. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Ali Şimşek ve diğerleri ([1. B.], (B. No: 2014/2073, 6/7/2017), Mehmet Akdoğan ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2013/817, 19/12/2013), Kadir Çakar ([1. B.], B. No: 2015/18908, 21/3/2018), Hanım Çeyiz ve Mehmet Gündüz ([1. B.], B. No: 2015/19289, 17/7/2018), Türkan Poyraz ([1. B.], B. No: 2015/15388, 13/9/2018) ve Emine Dilek Onaran ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2017/19987,

12/2/2020) kararlarında kamulaştırma bedellerinin ve kamulaştırmasız el atma tazminatlarının enflasyon karşısında değer kaybına uğratılmasına veya uğratılarak ödenmesine ilişkin şikâyetleri inceleyerek uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede kamulaştırma bedellerinin ve kamulaştırmasız el atma tazminatlarının enflasyon karşısında önemli ölçüde değer kaybına uğratılmasının veya uğratılarak ödenmesinin başvuruculara şahsi olarak aşırı ve olağan dışı bir külfet yüklediğini belirterek mülkiyet hakkının ihlal edildiği sonucuna ulaşmıştır. Somut başvuruda da anılan kararlarda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

3. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

B. Mahkeme Kararının İcra Edilmemesine İlişkin İddia

4. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Veysi Ado ([GK], B. No: 2022/100837, 27/4/2023) kararında uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede Anayasa Mahkemesi 9/1/2013 tarihli ve 6384 sayılı Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine Yapılmış Bazı Başvuruların Tazminat Ödenmek Suretiyle Çözümüne Dair Kanun'un geçici 2. maddesinde, 28/3/2023 tarihli ve 7445 sayılı Kanun'un 40. maddesi ile yapılan değişikliğe göre 9/3/2023 tarihi (bu tarih dâhil) itibarıyla derdest olan, yargı kararlarının geç veya eksik icra edilmesi ya da icra edilmemesi şikâyetiyle yapılan başvurular ile yargılamaların makul sürede sonuçlandırılmadığı iddialarıyla yapılan başvurulara ilişkin Tazminat Komisyonuna başvuru yolu tüketilmeden yapılan başvurunun incelenmesinin bireysel başvurunun ikincil niteliği ile bağdaşmayacağı neticesine varmıştır. Somut başvuruda, anılan kararda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

5. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının diğer kabul edilebilirlik şartları yönünden incelenmeksizin başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

6. Başvurucular; ihlalin tespiti, yargılamanın yenilenmesi ile maddi ve manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

7. Kamulaştırmasız el atma karşılığında hükmedilen tazminatların değer kaybına uğraması nedeniyle mülkiyet hakkının ihlalinin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100). Diğer taraftan ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli giderim sağlayacağı anlaşıldığından tazminat taleplerinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Kamulaştırmasız el atma karşılığında hükmedilen tazminatların değer kaybına uğratılması nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Mahkeme kararının icra edilmemesine ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının kamulaştırmasız el atma karşılığında hükmedilen tazminatların değer kaybına uğratılması nedeniyle İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin kamulaştırmasız el atmadan kaynaklı olarak hükmedilen tazminatların değer kaybına uğratılması nedeniyle mülkiyet hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Ankara Bölge Adliye Mahkemesi 14. Hukuk Dairesine (E.2022/1210, K.2023/1347) iletilmek üzere Eskişehir 2. Asliye Hukuk Mahkemesine (E.2021/156, K.2022/272) GÖNDERİLMESİNE,

D. 1.480,40 TL harç ve 30.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 31.480,40 TL yargılama giderinin başvuruculara MÜŞTEREKEN ÖDENMESİNE,

E. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvuruculara Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 2/10/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

KADRİYE UYGUN

B. No: 2023/5823 | Karar tarihi: 02.10.2025

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2023/5823

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

KADRİYE UYGUN BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2023/5823

Karar Tarihi: 2/10/2025

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ İrfan FİDAN Yılmaz AKÇİL

Raportör : Ayça GANİDAĞLI DEMİRCİ

Başvurucu : Kadriye UYGUN

Vekili : Av. İlhan MOLLAOĞLU

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru; kamulaştırmasız el atma karşılığında hükmedilen tazminatın enflasyon karşısında değer kaybına uğratılması, yargılamanın uzun sürmesi ve mahkeme kararının icra edilmemesi nedenleriyle mülkiyet hakkı ile adil yargılanma hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir. Başvuru, süresi içinde yapılmıştır. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

A. Kamulaştırmasız El Atma Karşılığında Hükmedilen Tazminatların Değer Kaybına Uğratılması Nedeniyle Mülkiyet Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

2. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Ali Şimşek ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2014/2073, 6/7/2017), Mehmet Akdoğan ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2013/817, 19/12/2013), Kadir Çakar ([1. B.], B. No: 2015/18908, 21/3/2018), Hanım Çeyiz ve Mehmet Gündüz ([1. B.], B. No: 2015/19289, 17/7/2018), Türkan Poyraz ([1. B.], B. No: 2015/15388, 13/9/2018) ve Emine Dilek Onaran ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2017/19987, 12/2/2020) kararlarında kamulaştırma bedellerinin ve kamulaştırmasız el atma

tazminatlarının enflasyon karşısında değer kaybına uğratılmasına veya uğratılarak ödenmesine ilişkin şikâyetleri inceleyerek uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede kamulaştırma bedellerinin ve kamulaştırmasız el atma tazminatlarının enflasyon karşısında önemli ölçüde değer kaybına uğratılmasının veya uğratılarak ödenmesinin başvuruculara şahsi olarak aşırı ve olağan dışı bir külfet yüklediğini belirterek mülkiyet hakkının ihlal edildiği sonucuna ulaşmıştır. Somut başvuruda da anılan kararlarda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

3. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

B. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine ve Mahkeme Kararının İcra Edilmemesine İlişkin İddia

4. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Veysi Ado ([GK], B. No: 2022/100837, 27/4/2023) kararında uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede Anayasa Mahkemesi 9/1/2013 tarihli ve 6384 sayılı Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine Yapılmış Bazı Başvuruların Tazminat Ödenmek Suretiyle Çözümüne Dair Kanun'un geçici 2. maddesinde 28/3/2023 tarihli ve 7445 sayılı Kanun'un 40. maddesi ile yapılan değişikliğe göre 9/3/2023 tarihi (bu tarih dâhil) itibarıyla derdest olan yargı kararlarının geç veya eksik icra edilmesi ya da icra edilmemesi şikâyetiyle yapılan başvurular ile yargılamaların makul sürede sonuçlandırılmadığı iddialarıyla yapılan başvurulara ilişkin olarak Tazminat Komisyonuna başvuru yolu tüketilmeden yapılan başvurunun incelenmesinin bireysel başvurunun ikincil niteliği ile bağdaşmayacağı neticesine varmıştır. Somut başvuruda, anılan kararda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

5. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının diğer kabul edilebilirlik şartları yönünden incelenmeksizin başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

6. Başvurucular; ihlalin tespiti, yargılamanın yenilenmesi ile maddi ve manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

7. Kamulaştırmasız el atma karşılığında hükmedilen tazminatların değer kaybetmiş olması nedeniyle mülkiyet hakkının ihlalinin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100). Diğer taraftan, ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli bir giderim sağlayacağı anlaşıldığından tazminat taleplerinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Kamulaştırmasız el atma karşılığında hükmedilen tazminatların değer kaybına uğraması nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ve mahkeme kararının icra edilmemesine ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının kamulaştırmasız el atma karşılığında hükmedilen tazminatların değer kaybına uğratılması nedeniyle İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin kamulaştırmasız el atma karşılığında hükmedilen tazminatların değer kaybına uğratılması nedeniyle mülkiyet hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Fatsa 1. Asliye Hukuk Mahkemesine (E.2015/699, K.2015/899) GÖNDERİLMESİNE,

D. 1.480,40 TL harç ve 30.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 31.480,40 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

E. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 2/10/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

FATMA ÇAPAN VE DİĞERLERİ

B. No: 2023/8130 | Karar tarihi: 02.10.2025

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2023/8130

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

FATMA ÇAPAN VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2023/8130)

Karar Tarihi: 2/10/2025

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ İrfan FİDAN Yılmaz AKÇİL

Raportör : Ayça GANİDAĞLI DEMİRCİ

Başvurucular : Fatma ÇAPAN ve diğerleri [bkz. ekli listenin (C) sütunu]

Vekili : Av. İsmail YILDIZ

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru; kamulaştırmasız el atma karşılığında hükmedilen tazminatın enflasyon karşısında değer kaybına uğratılması ve yargılamanın uzun sürmesi nedeniyle mülkiyet hakkı ile adil yargılanma hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir. Başvurular, süresi içinde yapılmıştır. Başvuruların kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

2. Ekli listenin (B) sütununda bulunan başvuruların 2023/8130 numaralı başvuru ile birleştirilmesine karar verilmesi gerekir.

A. Kamulaştırmasız El Atma Karşılığında Hükmedilen Tazminatların Değer Kaybına Uğratılması Yönünden Mülkiyet Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

3. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Ali Şimşek ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2014/2073, 6/7/2017), Mehmet Akdoğan ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2013/817, 19/12/2013), Kadir Çakar ([1. B.], B. No: 2015/18908, 21/3/2018), Hanım Çeyiz ve Mehmet Gündüz ([1. B.], B. No: 2015/19289, 17/7/2018), Türkan Poyraz ([1. B.], B.

No: 2015/15388, 13/9/2018) ve Emine Dilek Onaran ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2017/19987, 12/2/2020) kararlarında kamulaştırma bedellerinin ve kamulaştırmasız el atma tazminatlarının enflasyon karşısında değer kaybına uğratılmasına veya uğratılarak ödenmesine ilişkin şikâyetleri inceleyerek uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede kamulaştırma bedellerinin ve kamulaştırmasız el atma tazminatlarının enflasyon karşısında önemli ölçüde değer kaybına uğratılmasının veya uğratılarak ödenmesinin başvuruculara şahsi olarak aşırı ve olağan dışı bir külfet yüklediğini belirterek mülkiyet hakkının ihlal edildiği sonucuna ulaşmıştır. Somut başvuruda da anılan kararlarda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

4. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

B. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

5. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Ahmet Kartalkuş ([2. B.], B. No: 2019/39635, 19/3/2024) kararında uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede Anayasa Mahkemesi 12/3/2024 tarihinde yürürlüğe giren 7499 sayılı Kanun'la 9/1/2013 tarihli ve 6384 sayılı Tazminat Komisyonunun Görevleri ile Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Kanun'a eklenen 5/A maddesi ve ayrıca anılan Kanun'un geçici 3. maddesinde yapılan değişiklik gereği, 12/3/2024 tarihi itibarıyla Anayasa Mahkemesinde derdest olan, yargılamaların makul sürede sonuçlandırılmadığı iddiasıyla yapılan başvurulara ilişkin olarak ilk bakışta ulaşılabilir ve ihlal iddialarıyla ilgili başarı şansı sunma ve yeterli giderim sağlama kapasitesi olduğu görülen Tazminat Komisyonuna başvuru yolu tüketilmeden yapılan başvurunun incelenmesinin bireysel başvurunun ikincil niteliği ile bağdaşmayacağı neticesine varmıştır. Somut başvuruda, anılan kararda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır. Bu doğrultuda makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

6. Başvurucular; ihlalin tespiti, yargılamanın yenilenmesi ile maddi ve manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

7. Kamulaştırmasız el atma karşılığında hükmedilen tazminatların değer kaybına uğraması nedeniyle tespit edilen mülkiyet hakkı ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.] B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100). Diğer taraftan ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli giderim sağlayacağı anlaşıldığından tazminat taleplerinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Kamulaştırmasız el atma karşılığında hükmedilen tazminatların değer kaybına uğratılması nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının kamulaştırmasız el atma karşılığında hükmedilen tazminatların değer kaybına uğratılması nedeniyle İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin mülkiyet hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere ekli listenin (G) sütununda yer verilen mahkemelere GÖNDERİLMESİNE,

D. Ekli listenin (D) sütununda belirtilen başvuru harçlarının ekli listede gösterildiği şekilde başvuruculara ÖDENMESİNE, ekli listenin (F) sütununda yer alan vekâlet ücretinin ekli listede gösterildiği şekilde başvuruculara ÖDENMESİNE,

E. Başvuruculara tazminat taleplerinin REDDİNE,

F. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvuruculara Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal faiz UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 2/10/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

HÜLKİ GÜNEŞ

B. No: 2023/9144 | Karar tarihi: 02.10.2025

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2023/9144

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

HÜLKİ GÜNEŞ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2023/9144)

Karar Tarihi: 2/10/2025

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ İrfan FİDAN Yılmaz AKÇİL

Raportör : Aydın DEMİREL

Başvurucu : Hülki GÜNEŞ

Vekili : Av. Sedat AKBAL

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, müddetnameye itirazının reddi nedeniyle kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

A. İnfaza İlişkin Süreç

2. Başvurucu hakkında Diyarbakır 1 No.lu Devlet Güvenlik Mahkemesi tarafından devletin egemenliği altında bulunan topraklardan bir kısmını devlet idaresinden ayırmaya çalışma suçundan verilen müebbet hapis cezasına ilişkin mahkûmiyet hükmüne yönelik yargılamanın yenilenmesi talebi kabul edilmiş, Diyarbakır 4. Ağır Ceza Mahkemesi tarafından 22/11/2013 tarihinde önceki mahkûmiyet kararının onaylanmasına karar verilmiştir.

3. Söz konusu karar Yargıtay 9. Ceza Dairesi tarafından 26/5/2014 tarihinde onanmıştır.

4. Başvurucu hakkında Muş 2. Asliye Ceza Mahkemesi tarafından tehdit suçundan verilen 1 yıl 8 ay hapis cezasının kesinleşmesini ve söz konusu cezaların toplanmasını müteakip düzenlenen 7/8/2020 tarihli müddetnameye göre başvurucu hakkındaki müebbet hapis cezası tam olarak, süreli hapis cezası ise 2/3 oranında infaz edilecektir. Müddetnameye göre ceza infaz kurumunda geçen 4/7/1992 ile 2/8/2019 tarihleri arasındaki sürelerin mahsup

edildiği, başvurucunun hak ederek tahliye tarihinin 23/2/2031, koşullu salıverme tarihinin ise 5/8/2030 olarak belirlendiği ifade edilmiştir. Söz konusu müddetnamede koşullu salıverme tarihinin başvurucunun üçten fazla hücre cezası aldığı hususu gözönünde bulundurularak belirlendiği ifade edilmiştir.

B. Disiplin Cezasına İtiraz Süreci

5. Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi (UYAP) üzerinden yapılan incelemede başvurucunun;

i. 26/5/2016 tarihli Ceza İnfaz Kurumu Disiplin Kurulu kararı ile 11 gün hücreye koyma disiplin cezasıyla cezalandırıldığı, söz konusu cezanın 29/7/2016 tarihinde kesinleştiği,

ii. 29/9/2016 tarihli Ceza İnfaz Kurumu Disiplin Kurulu kararı ile 1 gün hücreye koyma disiplin cezasıyla cezalandırıldığı, söz konusu cezanın 6/12/2016 tarihinde kesinleştiği,

iii. 23/3/2016 tarihli Ceza İnfaz Kurumu Disiplin Kurulu kararı ile 10 gün hücreye koyma disiplin cezası ile cezalandırıldığı, söz konusu cezanın 29/6/2016 tarihinde kesinleştiği anlaşılmaktadır.

6. 23/3/2016 tarihinde Diyarbakır D Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu tarafından başvurucunun 10 gün hücre cezasıyla cezalandırılmasına karar verilmiş, söz konusu karara yapılan itiraz 26/5/2016 tarihinde Diyarbakır İnfaz Hâkimliği tarafından kesin olarak reddedilmiştir.

7. Başvurucu; İzmir 4 No.lu T Tipi Ceza İnfaz Kurumuna (Ceza İnfaz Kurumu) verdiği 15/6/2022 tarihli dilekçesinde, 23/3/2016 tarihli kararla verilen on gün hücreye koyma cezasına itiraz etmiştir. Başvurucu söz konusu disiplin cezasına esas teşkil eden olay yönünden yapılan yargılamada beraat kararı verildiğinden bahisle infaz edilen söz konusu disiplin cezasının sonuçlarıyla birlikte iptalini talep etmiştir.

8. Söz konusu itiraz Ceza İnfaz Kurumu tarafından 27/6/2022 tarihinde reddedilmiştir.

9. Başvurucu, Ceza İnfaz Kurumu kararına 29/6/2022 tarihinde itiraz etmiştir.

10. Karşıyaka İnfaz Hâkimliği 29/6/2022 tarihinde itirazın kabulüne karar vermiştir. Söz konusu Hâkimlik, disiplin cezasının kaldırılması talebinin reddine ilişkin Ceza İnfaz Kurumu kararının iptaline ve kararın gereğinin yapılması için Ceza İnfaz Kurumuna gönderilmesine karar vermiştir. Kararın ilgili kısmı şu şekildedir:

"... Hakimliğimizce yapılan incelemede; Hükümlünün disiplin cezasının iptal edilmesi talebinin reddine karar verilmiş ise de; Yargıtay 19.CD 10.12.2015 tarih ve 2015/21187 E. Ve 2015/8491 K. Sayılı kararı ile Yargıtay 1.CD 05.12.2016 tarih ve 2016/4370 E. Ve 2016/4159 K. Sayılı kararlarında belirtildiği üzere, hükümlü hakkında disiplin soruşturmasına konu eylem nedeniyle adli mahkemelerde açılan davalarda beraat kararı verilmesi halinde hükümlü hakkındaki disiplin cezasının kaldırılmasına karar verilmesi gerektiğinden, hükümlünün beraatine ilişkin ilgili kararlar getirilerek şartlarının oluşması halinde disiplin cezasının iptaline karar verilmesi gerektiği anlaşıldığından itirazın kabulü ile Disiplin Kurulu Başkanlığının ilgili kararının kaldırılmasına yönelik aşağıdaki gibi karar vermek gerekmiştir..."

11. Ceza İnfaz Kurumu tarafından 6/7/2022 tarihinde başvurucu hakkında verilen on gün süreyle hücreye koyma disiplin cezasının iptaline karar verilmiştir.

12. Söz konusu karar 13/7/2022 tarihinde itiraz edilmeksizin kesinleşmiştir.

C. Bireysel Başvuruya İlişkin Süreç

13. Başvurucu; koşullu salıverilmesine engel teşkil eden üç hücre hapsi cezasından birinin iptal edildiğini, bu nedenle koşullu salıverilme tarihinin yeniden belirlenmesi gerektiğini belirterek müddetnameye itiraz etmiştir. 25/11/2022 tarihinde başvurucu vekili ayrıca müddetnameye itiraz etmiştir.

14. İzmir 1. İnfaz Hâkimliği tarafından (İnfaz Hâkimliği) iki dosya arasında hukuki ve fiilî bağ bulunduğu belirtilmekle dosyaların birleştirilmesine 28/11/2022 tarihinde karar verilmiştir.

15. 7/12/2022 tarihinde İnfaz Hâkimliği; müddetnameye yönelik itirazı başvurucunun üç farklı hücre cezasıyla cezalandırıldığı, 3713 sayılı Kanun uyarınca koşullu salıverilmeden yararlandırılamayacak başvurucunun koşullu salıverilme tarihinin doğru hesaplandığı gerekçesiyle reddetmiştir. Kararın ilgili kısmı şu şekildedir:

"... Dosyanın incelenmesinde hükümlü hakkında İzmir C.Başsavcılığının 07/08/2020 tarih ve 2016/7-5949 sayılı müddetnamesi incelendiğinde, hükümlünün Diyarbakır (Kapatılan) 4. Ağır Ceza Mahkemesinin (CMK.250 MD. İle Yetkili) 2015/144 D. İş sayılı kararıyla içtimalı Müebbet Hapis ve 1 Yıl 8 ay hapis cezasına hükümlü olduğu, hükümlünün cezaevine giriş tarihinin 02/08/2020 tarihi olduğu, hakederek tahliye tarihinin 23/02/2031 tarihi olduğu, koşullu salıverme tarihinin 05/08/2030 tarihi olduğu, hükümlü müebbet hapis cezasını 3713 sayılı kanunun 17/2 maddesine göre infaz etmekte olup 3 den fazla hücre cezası alması nedeni ile 3713 sayılı kanun17/2 madde gereği müebbet hapis cezası indirimsiz olarak koşullu salıverilme uygulanmayacağından 765 S.K. 172 md uyarınca 36 yıl üzerinden hesaplanmış, 1 yıl 8 ay hapis cezasında ise 1/3 indirim oranı uygulanarak koşullu ve bihakkın salıverilme tarihleri belirlendiğinin anlaşıldığı,

3713 sayılı yasanın 17/3 maddesi uyarınca " Tutuklu veya hükümlü iken firar veya ayaklanma suçundan mahkûm edilmiş bulunanlar ile disiplin cezası olarak ÜÇ DEFA HÜCRE HAPSİ cezası almış olanlar, bu disiplin cezaları kaldırılmış olsa bile şartla salıverilmeden yararlanamazlar." denmekle,

İzmir 4. Nolu T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüğünün 06/12/2022 tarih ve 2022/86174 sayılı yazısında; hükümlünün toplam 3 adet hücre cezasını infaz ettiği ve disiplin cezalarının kaldırıldığı bildirilmekle,

Hükümlü hakkında düzenlenen İzmir C.Başsavcılığının 07/08/2020 tarih ve 2016/7-5949 sayılı müddetnamesinin usul ve yasaya uygun olduğu anlaşılmakla, hükümlünün müddetnameye itirazının reddine karar vermek gerekmiştir. ..."

16. 30/12/2022 tarihinde Ağır Ceza Mahkemesi başvurucunun itirazını kesin olarak reddetmiştir.

17. Başvurucu nihai hükmü 6/1/2023 tarihinde öğrendikten sonra 25/1/2023 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

D. Bireysel Başvurudan Sonraki Süreç

18. Başvurucu hakkında Başsavcılıkça düzenlenen 3/1/2023 tarihli müddetnamede hak ederek tahliye tarihinin 23/2/2031, koşullu salıverilme tarihinin ise 5/8/2024 olarak belirtildiği anlaşılmaktadır. Müddetnamede başvurucu hakkındaki iptal edilen hücreye koyma disiplin cezasından da bahsedilerek koşullu salıverilme süresinin otuz yıl üzerinden,

hak ederek tahliye süresinin ise otuz altı yıl üzerinden hesaplandığı belirtilmiştir.

19. 17/7/2023 tarihinde Diyarbakır İnfaz Hâkimliği 23/3/2016 tarihli ceza verme kararının onaylanmasına ilişkin kararın kaldırılmasına karar vermiştir. Kararın ilgili kısmı şu şekildedir:

"... Dosyada yapılan incelemede; Hükümlü Diyarbakır D Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüğünün 23/03/2016 tarih ve 2016/317 sayılı disiplin Kurulu Kararına itiraz talebinde bulunmuş ise de; Yargıtay 19.CD 10.12.2015 tarih ve 2015/21187 E. Ve 2015/8491 K. Sayılı kararı ile Yargıtay 1.CD 05.12.2016 tarih ve 2016/4370 E. Ve 2016/4159 K. Sayılı kararlarında belirtildiği üzere, hükümlü hakkında disiplin soruşturmasına konu eylem nedeniyle adli mahkemelerde açılan davalarda beraat kararı verilmesi halinde hükümlü hakkındaki disiplin cezasının kaldırılmasına karar verilmesi gerektiği görüldüğünden hükümlü vekilinin itirazının kabulüne dair aşağıdaki şekilde karar verilmiştir.

HÜKÜM : Gerekçesi yukarıda açıklandığı üzere;

1-Hükümlü hakkında hakimliğimizce verilen 2016/962 Esas ve 2016/1052 Karar sayılı kararımızın KALDIRILMASINA,

2-Başvuru sahibi HÜLKİ GÜNEŞ'in vekili Av. [S.A.ın] itirazının KABULÜ ile Diyarbakır D Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüğünün 23/03/2016 tarih ve 2016/317 sayılı ceza verme kararının bu kişi yönünden KALDIRILMASINA [karar verildi]..."

20. 11/7/2024 tarihinde düzenlenen müddetnameye göre 18/6/1992 ile 4/7/1992 tarihleri arasındaki sürenin mahsup edildiği başvurucunun koşullu salıverilme tarihinin 19/7/2024 olarak belirlendiği anlaşılmaktadır.

21. Ceza İnfaz Kurumu tarafından 17/7/2024 tarihinde başvurucunun iyi hâlli olduğuna ve 19/7/2024 tarihinde koşullu olarak salıverilmesinin uygun olduğuna karar verilmiştir.

22. İzmir İnfaz Hâkimliğince 18/7/2024 tarihinde başvurucunun 19/7/2024 tarihinden itibaren koşullu salıverilmesine karar verilmiştir.

23. Başvurucu 19/7/2024 tarihinde koşullu olarak tahliye edilmiştir.

24. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

25. Başvurucu, hakkındaki hücreye koyma disiplin cezasının kaldırılmasına rağmen koşullu salıverilme imkânından yararlandırılmaması ve koşullu salıverilme tarihine yönelik müddetnameye itirazının reddedilmesi nedeniyle adil yargılanma hakkı, suçta ve cezada kanunilik ilkesi, eşitlik ilkesi ile kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının, koşullu salıverilme imkânından yararlandırılmaması nedeniyle kötü muamele yasağının ihlal edildiğinden yakınmaktadır. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) yapılacak incelemede Anayasa ve mevzuat hükümleri doğrultusunda somut olayın kendine özgü koşullarının gözönüne alınması gerektiği görüşünü bildirmiştir. Başvurucu, Bakanlığın görüşüne karşı başvuru formu ile benzer beyanda bulunmuştur.

26. Başvuru, kişi hürriyeti ve güvenliği hakkı kapsamında incelenmiştir.

27. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün (İçtüzük) 80. maddesi şöyledir:

“(1) Bölümler ya da komisyonlarca yargılamanın her aşamasında aşağıdaki hallerde düşme kararı verilebilir:

…

ç) Bölümler ya da Komisyonlarca saptanan herhangi bir başka gerekçeden ötürü, başvurunun incelenmesinin sürdürülmesini haklı kılan bir neden görülmemesi.

(2) Bölümler ya da Komisyonlar; yukarıdaki fıkrada belirtilen nitelikteki bir başvuruyu, Anayasanın uygulanması ve yorumlanması veya temel hakların kapsamının ve sınırlarının belirlenmesi ya da insan haklarına saygının gerekli kıldığı hâllerde incelemeye devam edebilir.”

28. İçtüzük'ün 80. maddesinin (1) numaralı fıkrası gereğince feragat, başvurunun takipsiz bırakılması, ihlalin ve sonuçlarının ortadan kalkmış olması veya başvurunun incelenmesinin sürdürülmesini haklı kılan bir neden görülmemesi hâlinde düşme kararı verilebilir (S.Ö. [2. B.], B. No: 2013/7087, 18/9/2014, § 23; Mehmet Emin Bülbül [2. B.], B. No: 2014/4463, 16/6/2016, §§ 46-48).

29. Somut olayda başvurucunun 25/1/2023 tarihinde yaptığı başvuru öncesinde Başsavcılık tarafından düzenlenen 3/1/2023 tarihli müddetnamede başvurucunun itirazlarının karşılanarak yeni bir koşullu salıverilme tarihi belirlendiği anlaşılmaktadır. Söz konusu müddetnamede başvurucu hakkındaki iptal edilen hücreye koyma disiplin cezasından da bahsedilerek koşullu salıverilme tarihi 5/8/2024 olarak belirlenmiştir. 11/7/2024 tarihli müddetnamede yapılan mahsup sonrası başvurucu hakkında koşullu salıverilme tarihi 19/7/2024 olarak gösterilmiş ve başvurucu söz konusu tarihte koşullu olarak salıverilmiştir (bkz. §§ 17-23). Bireysel başvurunun incelenmesi öncesinde başvurucunun bireysel başvuruya konu ettiği iddialarının karşılanarak düzenlenen müddetname ile ihlalin giderildiği ve başvurucunun koşullu salıverildiği görüldüğünden başvurunun incelenmesinin sürdürülmesini haklı kılan bir nedenin kalmadığı anlaşılmıştır.

30. Öte yandan İçtüzük'ün 80. maddesinin (2) numaralı fıkrasında öngörülen başvurunun incelenmesinin devamında Anayasa'nın uygulanması veya temel hakların kapsamının ve sınırlarının belirlenmesi ya da insan haklarına saygının gerekli kıldığı herhangi bir durumun da söz konusu olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

31. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının incelenmesinin sürdürülmesini haklı kılan bir nedenin kalmadığı anlaşıldığından İçtüzük’ün 80. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (ç) bendi gereğince başvurunun bu kısmının düşmesine karar verilmesi gerekir.

32. Yukarıda yer verilen açıklamalar ışığında suçta ve cezada kanunilik ilkesi, kötü muamele yasağı ve eşitlik ilkesinin ihlal edildiğine ilişkin iddia yönünden ayrıca inceleme yapılmasına yer olmadığına karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın incelenmesinin sürdürülmesini haklı kılan bir nedenin kalmaması nedeniyle DÜŞMESİNE,

2. Suçta ve cezada kanunilik ilkesi, kötü muamele yasağı ve eşitlik ilkesinin ihlal edildiğine

ilişkin iddialar yönünden İNCELEME YAPILMASINA GEREK OLMADIĞINA,

B. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde BIRAKILMASINA 2/10/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

YAPRAK YILMAZ VE ALİŞAN TABUROĞLU

B. No: 2023/22229 | Karar tarihi: 02.10.2025

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2023/22229

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

YAPRAK YILMAZ VE ALİŞAN TABUROĞLU BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2023/22229)

Karar Tarihi: 2/10/2025

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ İrfan FİDAN Yılmaz AKÇİL

Raportör : Tolga BAŞBOZKURT

Başvurucular : 1. Yaprak YILMAZ

Vekili : Av. Mehmet Refik ATALAY

: 2. Alişan TABUROĞLU

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, üniversite kampüsünde bildiri dağıtılmaya çalışıldığı gerekçesiyle hapis cezasına hükmedilmesinin toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkını ihlal ettiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucular, olayların yaşandığı tarihte kendilerinin öğrenci olduğunu belirtmiştir.

3. Kolluk tarafından tanzim edilen 4/11/2015 tarihli olay tutanağında; Yükseköğretim Kurulunun (YÖK) 6/11/2015 tarihinde kuruluş yıl dönümü olması nedeniyle 2/11/2015-6/11/2015 tarihleri arasında İstanbul Üniversitesi merkez ve yakın çevresinde yaşanabilecek olayların engellenmesi ve gerekli önlemlerin alınması amacıyla İstanbul Üniversitesi tarafından İstanbul İl Emniyet Müdürlüğüne bir yazı gönderildiği ve bunun üzerine emniyet güçleri tarafından İstanbul Üniversitesinde bir dizi güvenlik önlemleri alındığı belirtilmiştir.

4. Yine olay tutanağına göre 6/11/2015 tarihinde YÖK'ün kuruluşunu protesto etmek amacıyla düzenlenecek olan gösteriye davet için hazırlanan bildirileri dağıtmak amacıyla

4/11/2015 tarihinde üniversite kampüsüne girmek isteyen başvurucular, güvenlik güçlerince tespit edilerek yakalanmıştır. Başvurucular, yakalama işlemi esnasında güvenlik güçlerine direnç göstermiş ve "İşkence yapmak şerefsizliktir, İnsanlık işkenceyi yenecek, işkenceci polis üniversiteden defol" şeklinde sloganlar atmıştır.

5. Olay tutanağına göre, başvuruculara emniyet güçleri tarafından usulüne uygun şekilde yapılan üst aramaları sonucunda:

- Başvurucu Yaprak Yılmaz'dan (birinci başvurucu) ''6 Kasım'da Akp Faşizminin Katliamlarına Paralı Eğitime Karşı Boykottayız'' yazılı DEV-GENÇ imzalı 100 adet bildiri, ''Yök'e Paralı Eğitime Hayır!, Yök Kaldırılsın, Berkin Elvan'ın Katilleri Cezalandırılsın, 6 Kasım'da Boykottayız'' ibareli DEV-GENÇ imzalı 65 adet bildiri, "6 Kasım'da Boykottayız'' ibareli bir adet kırmızı zemin üzerine sarı yazılı 2x2 metre ebatlı pankart,

- Diğer başvurucu Alişan Taburoğlu'ndan (ikinci başvurucu) ''6 Kasım'da Akp Faşizminin Katliamlarına Paralı Eğitime Karşı Boykottayız'' yazılı DEV-GENÇ imzalı 100 adet bildiri, ''6 Kasım'da Boykottayız'' yazılı DEV-GENÇ imzalı iki adet kırmızı zemin üzerine 2x2 metre ebatında pankart ile ''Akp'nin Faşist Saldırılarına Ve Katliamlarına Karşı Devlet İstiyoruz, Adalet Yürüyüşüne Tüm Halkımızı Çağırıyoruz, Yer: Gülpa Meydan Alibeyköy Tarihi:8 Kasım Pazar Günü Saat:15:00'' Halk Cephesi imzalı 150 adet bildiri ele geçirilmiştir.

6. İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığı (Başsavcılık) tarafından başlatılan soruşturma kapsamında başvurucular 6/10/1983 tarihli ve 2911 sayılı Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanunu'na muhalefet etmek ve 12/4/1991 tarihli ve 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu'nun 7. maddesinin ikinci fıkrasında düzenlenen terör örgütü propagandası yapmak suçlarını işledikleri isnadıyla gözaltına alınmıştır. Birinci başvurucunun Başsavcılık tarafından alınan savunmasında; YÖK'ün kuruluş yıl dönümünde YÖK'ü protesto etmek için bildiri dağıtmak istediklerini, bunun demokratik bir hak olduğunu, DEV-GENÇ'in bir örgüt olmadığını beyan etmiştir. İkinci başvurucu da birinci başvurucuya benzer bir savunmada bulunmuştur. Başsavcılık, başvuruculara savunmalarının ardından 5/11/2015 tarihinde terör örgütü propagandası yapmak suçundan başvuruculara tutuklanmaları talebiyle yetkili hâkimliğe sevk etmiştir. Ancak bu talep, Sulh Ceza Hâkimliği tarafından reddedilerek başvurucular serbest bırakılmıştır.

7. Aynı zamanda olay günü başvuruculardan ele geçirilen bildirilere el konulmasına karar veren Başsavcılık, elkoyma kararının onanması için 5/11/2015 tarihinde Sulh Ceza Hâkimliğine talepte bulunmuştur. Hâkimlik, elkoyma kararının onanmasına karar vermiştir.

8. Başvurucular hakkında 2911 sayılı Kanun'un 27. maddesi atfıyla 34. maddesinin birinci fıkrasının ikinci cümlesinde yazılı olan halkı kanuna aykırı toplantıya kışkırtma ve terör örgütü propagandası yapmak suçlarını işledikleri gerekçesiyle 16/11/2015 tarihinde Başsavcılık tarafından iddianame tanzim edilmiştir. Başsavcılık; iddianamede DHKP-C'nin silahlı bir terör örgütü olduğunu, DEV-GENÇ'in ise bu örgütün uzantısı olduğunu belirtmiştir. İddianamede ayrıca başvuruculara bildirisini dağıttığı gösterinin 6/11/2015 tarihinde gerçekleştiği ve gösterinin güvenlik güçleri tarafından zorla dağıtıldığı belirtilerek başvuruculara cezalandırılması talep edilmiştir.

9. İddianameyi kabul ederek kamu davasına bakmaya başlayan İstanbul 14. Ağır Ceza Mahkemesinin (Mahkeme) 12/1/2016 tarihli ilk celsesinde başvuruculara savunmalarına başvurulmuştur. Başvurucular, savunmalarında Başsavcılıkta vermiş oldukları ifadeleri yinelemiştir.

10. Mahkeme 19/6/2018 tarihinde başvurucular hakkındaki kararını açıklamıştır. Bu doğrultuda, başvurucular halkı kanuna aykırı toplantıya kışkırtma suçuna teşebbüs ettiği gerekçesiyle 1 yıl 10 ay 15 gün hapis cezasına mahkûm edilmiştir. Ayrıca Mahkeme, başvurucuların terör örgütü propagandası yapmak suçundan da 10 ay hapis cezasıyla cezalandırılmasına karar vermiştir. Mahkeme, mahkûmiyet kararında şu hususları belirtmiştir:

"Sanık anlatımları,kolluk tutanakları ve ele geçen örgütsel meteryallerin içeriği birlikte değerlendirildiğinde;06 Kasım tarihinde YÖK'ün kuruluş tarihi nedeni ile çeşitli protesto eylemlerinin yapılmasının bilinen bir durum olması nedeni ile 04/11/2015 tarihinde İstanbul Üniversitesi Beyazıt Kampüsü girişinde tedbir amaçlı olarak görev yapan emniyet görevlilerinin sanıklardan [E.Ç] ve [S.Ç]ın YÖK'ü protesto amacını taşıyan silahlı terör örgütü DHKP-C nin alt yapılanması olan ve terör örgütü olduğu Yargıtay kararları ile kesin olarak ortaya konan Dev-Genç imzalı bildiri ve yürüyüş isimli dergiyi sanıklardan [E.Ç] ve [S.Ç]ın dağıttıklarının görülmesi üzerine müdahalede bulunulduğu,direniş gösteren bu sanıkların kontrollü güç kullanarak göz altına alındıkları, bu olaydan kısa bir süre sonra aynı gün bu kez sanıklardan Alişan Taburoğlu ve Yaprak Yılmaz'ın [başvurucular] benzer nitelikte bildiri ve dergiyi dağıtmak üzere Beyazıt kampüsü içine girmeye çalıştıkları sırada güvenlik görevlilerince yakalandıkları,sanıklar Yaprak Yılmaz ve Alişan Taburoğlu'nun kolluk tutanağına göre bildiri ve dergiyi dağıttıklarının görülmediği,üst ve eşya aramasında 6 Kasım'da protesto amacı ile gösteri yapılmasına ilişkin Devgenç ibareli çok sayıda bildirinin ve benzer mahiyette olan pankartların ele geçirildiği, sanıkların yakalandıkları tarihten 2 gün sonra olan 6 kasımda kanuna aykırı toplantı ve gösteri yürüyüşünün gerçekleştirildiği ve güvenlik güçlerince zor kullanılarak dağıtıldığı, bu şekilde sanıkların silahlı terör örgütünün propagandasını yapmak ve 2911 sayılı kanuna muhalefet suçlarını işledikleri dosya kapsamındaki delillerden anlaşıldığından;

Sanıkların üzerlerine atılı "terör örgütünün; cebir, şiddet veya tehdit içeren yöntemlerini meşru gösterecek veya övecek ya da bu yöntemlere başvurmayı teşvik edecek şekilde propagandasını yapmak" suretiyle propagandası yapmak suçundan eylemlerine uyan 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanununun 7/2 maddesi gereğince suç konusunun önem ve değeri, sanıkların kastının yoğunluğu, suçun işlenmesindeki konumu, suçun işlendiği yer ve zaman, meydana gelen tehlikenin ağırlığı, suçun işleniş şekli, fiilin işlenmesindeki özellikler nazara alınarak takdiren alt sınırdan cezalandırılmaları yoluna gidilmiş,

...

Sanıklar Yaprak Yılmaz ve Alişan Taburoğlu'nun üzerlerine atılı 2911 sayılı kanunun 27. maddesi yollamasıyla aynı kanunun 34. Maddesine muhalefet suçundan eylemlerine uyan 2911 sayılı kanunun 34/1 maddesi gereğince suçun işleniş şekli, işlendiği yer ve zaman dikkate alınarak takdiren alt sınırdan cezalandırılmaları yoluna gidilmiş,sanıkların kolluk tutanağına bildiri ve dergiyi dağıttıklarının görülmediği ve üst ve eşya aramasında söz konusu meteryallerin elde edildiği,bu haliyle eylemlerinin teşebbüs aşamasında kaldığı anlaşıldığından TCK'nın 35/1-2 maddesi gereğince teşebbüsün derecesi dikkate alınarak cezalarında takdiren 1/4 oranında indirim yapılmış,..."

11. Başvurucular, Mahkeme kararından sonra istinaf kanun yoluna başvurmuştur. Bölge Adliye Mahkemesi 14/11/2019 tarihinde kararın -2911 sayılı Kanun gereğince verilen mahkûmiyet hükmündeki maddi hata konusunda- düzeltilerek başvuruculların istinaf taleplerinin esastan reddine temyiz kanun yolu açık olmak üzere karar vermiştir.

12. Başvurucular bu karara karşı temyiz kanun yoluna başvurmuştur. Yargıtay tarafından 26/12/2022 tarihinde yapılan değerlendirme sonucunda, başvurucuların 2911 sayılı Kanun'a muhalefet etmekten verilen 1 yıl 10 ay 15 gün hapis cezasının kesin nitelikte olduğu ve temyize kabil olmadığı gerekçesiyle temyiz isteminin reddine karar vermiştir. Başvurucular hakkında terör örgütü propagandası yapmak suçundan verilen mahkûmiyet hükmünün bozulmasına karar vermiştir.

13. Başvurucular hakkındaki 2911 sayılı Kanun'a muhalefet etmek suçundan verilen hüküm böylece kesinleşmiştir. Birinci başvurucu, nihai hükmü 27/2/2023 tarihinde öğrendikten sonra 28/3/2023 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur. İkinci başvurucu ise nihai hükmü 24/3/2023 tarihinde öğrendikten sonra 20/4/2023 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

14. Başvurucular hakkında terör örgütü propagandası yapmak suçundan verilen bozma kararı sonrası dosyayı yeniden ele alan Mahkeme 4/4/2023 tarihinde Yargıtay kararına uyarak başvurucuların beraatine karar vermiştir. Kararda, başvurucuların gerek gözaltına alınırken attıkları sloganlar gerekse bildiri içeriğindeki ifadelerin terör örgütü propagandası suçunu oluşturmadığı belirtilmiştir. Bu karar, sanık müdafileri tarafından vekâlet ücretine yönelik hukuka aykırılık gerekçesiyle temyiz edilmiş olup karar henüz daha kesinleşmemiştir.

15. Komisyonca ikinci başvurucunun adli yardım talebinin kabulüne karar verilmiştir. Ayrıca başvuruların kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

16. Bölüm aşamasında 2023/22229 numaralı bireysel başvuru konu yönünden hukuki irtibat bulunması nedeniyle ikinci başvurucunun yapmış olduğu 2023/43312 numaralı bireysel başvuru dosyası ile birleştirilmiş ve inceleme 2023/22229 numaralı bireysel başvuru dosyası üzerinden yürütülmüştür.

A. Toplantı ve Gösteri Yürüyüşü Düzenleme Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

17. Başvurucular; mahkûmiyetlerine konu olan eylemlerin ifade özgürlüğü ve toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkı kapsamında olduğunu, bu nedenle verilen mahkûmiyet uyarınca söz konusu haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüşlerdir. Başvurucular ayrıca yargılamalar sırasında bazı usuli eksikler nedeniyle adil yargılanma haklarının ihlal edildiğini de iddia etmişlerdir.

18. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde, yapılacak incelemede Anayasa ve mevzuat hükümleri doğrultusunda somut olayın kendine özgü koşullarının gözönünde bulundurulması gerektiği bildirilmiştir. Başvurucular, Bakanlığın görüşüne karşı beyanlarında genel olarak başvuru formundaki iddialarının tekrarı niteliğinde açıklamalarda bulunmuştur.

19. Başvurucular, bildiri dağıtmak için üniversite kampüsü girişinde yakalanmaları üzerine haklarında yürütülen ceza davası sonucunda halkı kanuna aykırı toplantıya kışkırtma suçuna teşebbüs ettikleri gerekçesiyle mahkûm edilmiştir. Başvuruculara şikâyetleri bir bütün olarak toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkı kapsamında incelenecektir (benzer yönde bkz. Mahir Engin Çelik ve Sakine Esen Yılmaz [1. B.], B. No: 2016/8776, 7/9/2021, § 30).

20. Somut olayda, Bölge Adliye Mahkemesi kararında halkı kanuna aykırı toplantıya kışkırtma suçundan verilen ve bireysel başvuruya konu olan mahkûmiyet hükmünde temyiz kanun yolunun açık olduğu belirtilmiştir. Bu durumda istinaf kararındaki yönlendirmeyle anılan suç yönünden temyiz kanun yoluna giden başvurucunun nihai hükmü öğrenmesinin ardından otuz gün içinde bireysel başvuruda bulunmasının, süre aşımı nedeniyle başvurunun kabul edilemez bulunmasını gerektirmediği değerlendirilmiştir.

21. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan başvurunun toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddia yönünden kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

22. Başvuruculaların somut olaya özgü eylemleri nedeniyle halkı kanuna aykırı toplantıya kışkırtma suçuna teşebbüs etmekten hapis cezasına mahkûm edilmelerinin toplantı ve gösteri yürüyüşleri haklarına yönelik bir müdahale olduğu açıktır. Anılan müdahale, Anayasa’nın 13. maddesinde belirtilen koşulları yerine getirmediği müddetçe Anayasa’nın 34 maddesinin ihlalini teşkil edecektir. Anayasa’nın 13. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

“Temel hak ve hürriyetler, ... yalnızca Anayasanın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak ve ancak kanunla sınırlanabilir. Bu sınırlamalar, ... demokratik toplum düzeninin ... gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olamaz.”

23. Toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkına yapılan müdahalenin dayanağı olan 2911 sayılı Kanun'un 27. ve 34. maddelerinin kanunilik ölçütünü karşıladığı kabul edilmiştir. Müdahalenin Anayasa'nın 34. maddesinin ikinci fıkrasında öngörülen sınırlama sebeplerinden kamu düzeni ve suç işlenmesinin önlenmesi amacıyla yapıldığı anlaşılmıştır (benzer yönde değerlendirmeler için bkz. Mahir Engin Çelik ve Sakine Esen Yılmaz, §§ 33, 34)

24. Toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkı, demokratik toplumun en temel değerleri arasında yer almakta olup bireylerin ortak fikirlerini birlikte savunmak ve başkalarına duyurmak için bir araya gelebilme imkânını korumayı amaçlamaktadır. Kolektif bir şekilde kullanılan ve düşüncelerini ifade etmek isteyen kişilere şiddeti dışlayan yöntemlerle düşüncelerini açıklama imkânı veren bu hak çoğulcu demokrasilerin gelişmesinde zorunlu olan farklı düşüncelerin ortaya çıkması, korunması ve yayılmasını güvence altına almaktadır (Dilan Ögüz Canan [GK], B. No: 2014/20411, 30/11/2017, § 36; Ali Rıza Özer ve diğerleri [GK], B. No: 2013/3924, 6/1/2015, § 115; Eğitim ve Bilim Emekçileri Sendikası ve diğerleri [GK], B. No: 2014/920, 25/5/2017, § 79; Osman Erbil [2. B.], B. No: 2013/2394, 25/3/2015, § 45).

25. Toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkının demokratik toplumdaki yüksek önemi nedeniyle Anayasa’nın 34. maddesinde fikirlerin silahsız ve saldırısız, başka bir ifade ile barışçıl bir şekilde ortaya konabilmesi için toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkını özel olarak düzenlenmiş ve güvence altına alınmıştır. Toplantı hakkının amacı, şiddete başvurmayan ve fikirlerini barışçıl bir şekilde ortaya koyan bireylerin haklarının korunmasıdır. Demokratik bir toplumda, mevcut düzene itiraz eden ve barışçıl yöntemlerle mevcut düzenin değiştirilmesi gerektiğini savunanlara dahi toplantı özgürlüğü ve diğer yasal araçlarla bu fikirlerini ifade edebilme imkânı sunulmalıdır (Dilan Ögüz Canan, § 37; Ali Rıza Özer ve diğerleri, §§ 117, 118; Eğitim ve Bilim Emekçileri Sendikası ve diğerleri, § 80; Osman Erbil, § 47; Gülşah Öztürk ve diğerleri [1. B.], B. No: 2013/3936, 17/2/2016, §§ 67, 68; Ömer Faruk Akyüz [2. B.], B. No: 2015/9247, 4/4/2018, § 54).

26. Keyfî uygulamalardan ve usulsüz sınırlandırmalardan kaçınılması için barışçıl bir toplantıya tedbir almak veya alınan tedbirlere aykırı davrananlara ceza vermek suretiyle yapılan müdahalenin demokratik toplum düzeninin gereklerine uygun olduğunun derece mahkemelerince ilgili ve yeterli gerekçe ile ortaya konulması, kamu düzeni ya da diğer meşru amaçlar ile toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkının kullanımı arasında adil bir denge kurulması gerekmektedir (Dilan Ögüz Canan, § 53; Eğitim ve Bilim Emekçileri Sendikası ve diğerleri, § 83; Ömer Faruk Akyüz, § 61).

27. Somut olayda, kolluk tutanaklarından da anlaşılacağı üzere YÖK'ün kuruluş yıl dönümü nedeniyle yaşanabilecek olumsuz olayların engellenmesi amacıyla emniyet güçleri tarafından İstanbul Üniversitesi Kampüsü'nde birtakım önlemler alınmıştır. Bu doğrultuda, başvurucular 6/11/2015 tarihinde YÖK'ün kuruluş yıl dönümünde YÖK'ü protesto etmek amacıyla düzenlenecek olan gösteriye davet niteliğindeki bildirileri dağıtmak amacıyla İstanbul Üniversitesi Kampüsü'ne girecekleri sırada emniyet güçleri tarafından tespit edilerek yakalanmıştır. Yapılan aramalar sonucunda da üzerilerinden ele geçirilen bildirilere (bildiri içerikleri için bkz. § 5) el konulmuştur. Başvurucular hakkında yürütülen ceza yargılaması sonucunda da halkı kanuna aykırı toplantıya kışkırtma suçuna teşebbüs ettikleri gerekçesiyle cezalandırılmalarına karar verilmiştir.

28. Anayasal haklar içinde kendine has özerk rolü ve ifade özgürlüğünün özel bir biçimi olması, ayrıca demokratik ve çoğulcu bir toplumdaki inkâr edilemez önemi nedeniyle (Dilan Ögüz Canan, § 34; Gülşah Öztürk ve diğerleri, § 66) toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkına müdahale sonucunu doğuracak her tür kamu gücü işlemi titizlikle gerçekleştirilmeli,yargı makamları da bu müdahaleleri dikkatli bir şekilde ele almalıdır. Toplantı hakkına yapılan ve kanuni dayanağı ile en az bir meşru amacı bulunan her tür müdahalenin Anayasa'ya aykırı olmadığının kabul edilmesi ancak söz konusu müdahalenin zorunlu bir toplumsal ihtiyacı karşıladığının ve orantılı olduğunun ikna edici biçimde gösterilmesiyle mümkündür.

29. Mevcut başvuruda, Mahkemenin başvurucuları halkı kanuna aykırı toplantıya kışkırtma suçuna teşebbüs ettikleri gerekçesiyle cezalandırdığı anlaşılmaktadır. Dolayısıyla, böyle bir cezalandırma yoluna gidilebilmesi için yargı mercilerinin kararlarında; öncelikle başvurucular tarafından söz konusu toplantı veya gösterinin 2911 sayılı Kanun'a aykırı şekilde gerçekleşeceğini nasıl biliyor olduklarına yönelik birtakım açıklamalarda bulunması, ikinci olarak ise başvuruculaın bu toplantıya başkalarının katılması için ne şekilde özendirici veya kışkırtıcı eylemlerde bulunduklarına yönelik yeterli bir gerekçenin oluşturulması beklenmektedir.

30. Bu doğrultuda, Mahkeme kararı (bkz. § 10) incelendiğinde mahkûmiyet hükmünün; başvuruculaın yapılacak toplantıya başkalarının katılmasını özendirme konusundaki eylemleri; dağıtılmak istenen dokümanların başvuruculaın üzerilerinde ele geçirilmesi ve dokümanlarda yer alan ifadeler belirtilmek suretiyle gerekçelendirildiği görülmektedir. Kararda ilk olarak açıklanması gereken kısım olan gerçekleşecek toplantının neden kanuna aykırı olduğu konusunda bir açıklamanın yapılmadığı, sadece dağıtılan bildirilerde ibare olarak yer alan Dev-Genç yapılanmasının DHKP-C terör örgütüyle bağlantılı olduğunun belirtilmesiyle yetinildiği görülmektedir. Varlığı kabul edilen bu bağlantının terör örgütü propagandası yapma suçu yönünden bir gerekçe olabileceği söylenebilse de bunun gerçekleştirilmek istenen bir toplantıyı neden kanuna aykırı hâle getirdiği konusunda yeterli bir açıklama olmayacağı açıktır. Bunun yanı sıra Mahkeme, gerçekleşecek toplantının Dev-Genç tarafından organize edildiği yahut katılımcıların çoğunluğunu bu yapılanmaya

mensup kişilerin oluşturduğu gibi bir bilgiye dayanılarak toplantının kanuna aykırı olacağına dönük bir değerlendirmede de bulunmamıştır.

31. Öte yandan, mahkûmiyet kararında başvuruculara söz konusu toplantının kanuna aykırı olduğunu nasıl bildikleri hususunda da bir belirleme veya değerlendirme yapılmamıştır. Sırf başvuruculara dağıttıkları dokümanlardan hareketle iki gün sonra gerçekleşmesi planlanan bir toplantının kanuna aykırı olduğunu bildikleri söylenemez. Nitekim yargı mercileri kararlarında söz konusu gösterinin yetkili merciler tarafından yasaklandığı ve bu yasaklama kararından başvuruculara haberdar olduklarına yönelik somut verilerle desteklenmiş bir gerekçe de ortaya koymamışlardır. Bu durumda, yargı kararlarında başvuruculara halkı kanuna aykırı toplantıya özendirme suçunu işlediklerine yönelik ilgili ve yeterli bir gerekçenin bulunmadığı değerlendirilmiştir.

32. Yukarıdaki açıklamalar doğrultusunda yargı mercileri tarafından somut olayda başvuruculara 1 yıl 10 ay 15 gün gibi bir hapis cezasıyla cezalandırılmasını gerekli kılan zorunlu bir toplumsal ihtiyacın varlığının ilgili ve yeterli bir gerekçeyle ortaya konulmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

33. Açıklanan gerekçelerle başvuruculara Anayasa'nın 34. maddesinde güvence altına alınan toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme haklarının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

34. Başvurucular yargılama sırasında bazı usuli eksikler nedeniyle adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini de ileri sürmüşlerdir. Toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkının ihlal edildiği iddiası yönünden ulaşılan sonuç ve buna ilişkin aşağıda varılan giderim türü gözetildiğinde başvuruculara bu iddialarının ayrıca incelenmesine gerek olmadığına karar verilmesi gerekir.

B. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

35. Birinci başvurucu yargılamanın uzun sürmesi nedeniyle makul sürede yargılama hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

36. 12/3/2024 tarihinde yürürlüğe giren 2/3/2024 tarihli ve 7499 sayılı Kanun'la 9/1/2013 tarihli ve 6384 sayılı Tazminat Komisyonunun Görevleri ile Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Kanun'a eklenen 5/A maddesi ve ayrıca anılan Kanun'un geçici 3. maddesinde yapılan değişiklik gereği, 12/3/2024 tarihi itibarıyla Anayasa Mahkemesinde derdest olan yargılamaların makul sürede sonuçlandırılmadığı iddiasıyla yapılan başvurulara ilişkin olarak ilk bakışta ulaşılabilir ve ihlal iddialarıyla ilgili başarı şansı sunma ve yeterli giderim sağlama kapasitesi olduğu görülen Tazminat Komisyonuna başvuru yolu tüketilmeden yapılan başvurunun incelenmesinin bireysel başvurunun ikincil niteliği ile bağdaşmayacağı değerlendirildiğinden başvuru yollarının tüketilmediği kanaatine varılmıştır (Ahmet Kartalkuş [2. B.], B. No: 2019/39635, 19/3/2024, § 41).

37. Somut başvuruda, anılan kararda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır. Dolayısıyla makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddia yönünden başvurunun bu kısmının diğer kabul edilebilirlik şartları incelenmeksizin başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

38. Başvurucular; ihlalin tespitini talep etmişlerdir. Birinci başvurucu 200.000 TL manevi

tazminat, ikinci başvurucu ise miktar belirtmeksizin maddi ve manevi tazminata hükmedilmesini talep etmiştir.

39. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerince yapılması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

40. Öte yandan hak ihlali kararından Anayasa Mahkemesinin davanın sonucuyla ilgili olarak bir tutum sergilediği sonucu çıkarılmamalıdır. Anayasa Mahkemesince verilen hak ihlali kararı uyuşmazlığın sonuçlarından bağımsız olup davanın kabulüne, reddine ya da beraate veya mahkûmiyete karar verilmesi gerektiği anlamına gelmemektedir. Kural olarak yargılamanın her aşamasında olduğu gibi ihlalin sonuçlarını gidermek üzere yeniden yapılacak yargılama sonunda da delillerin dava ile ilişkisini kurma ve bunları değerlendirip sonuç çıkarma yetkisi ilgili mahkemelere aittir.

41. Eski hâle getirme kuralı çerçevesinde ihlalin sonuçlarının bütünüyle ortadan kaldırılabilmesi için başvuruculara manevi zararları karşılığında net 34.000 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Adil yargılanma hakkı kapsamındaki makul sürede yargılanma hakkına ilişkin birinci başvurucunun iddiasının başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Anayasa’nın 34. maddesinde güvence altına alınan toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Diğer ihlal iddialarının İNCELENMESİNE GEREK OLMADIĞINA,

D. Kararın bir örneğinin toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere İstanbul 14. Ağır Ceza Mahkemesine (E.2015/309, K.2018/136) GÖNDERİLMESİNE,

E. Başvuruculara net 34.000 TL manevi tazminatın AYRI AYRI ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

F. 1.480,40 TL harç ve 30.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 31.480,40 TL yargılama giderinin birinci başvurucuya ÖDENMESİNE,

G. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvuruculara Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu

sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

H. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 2/10/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

BEDRETTİN AKYOL

B. No: 2023/40587 | Karar tarihi: 02.10.2025

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2023/40587

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

BEDRETTİN AKYOL BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2023/40587

Karar Tarihi: 2/10/2025

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ İrfan FİDAN Yılmaz AKÇİL

Raportör : Ayça GANİDAĞLI DEMİRCİ

Başvurucu : Bedrettin AKYOL

Vekili : Av. Ahmet ARIKAN

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru; taşınmaza kamulaştırma yapılmadan el atılması, kamulaştırmasız el atma karşılığında hükmedilen tazminatların enflasyon karşısında değer kaybına uğratılması ve yargılamanın uzun sürmesi nedeniyle mülkiyet hakkı ile adil yargılanma hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir. Başvuru, süresi içinde yapılmıştır. Komisyon başvurucunun adli yardım talebinin kabulü ile başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

II. DEĞERLENDİRME

A. Kamulaştırmasız El Atma Nedeniyle Mülkiyet Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

2. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Şevket Karataş ([GK], B. No: 2015/12554, 25/10/2018), Celalettin Aşçıoğlu ([1. B.], B. No: 2013/1436, 6/3/2014), Mustafa Asiler ([2. B.], B. No: 2013/3578, 25/2/2015) ile İbrahim Oğuz ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2013/5926, 6/10/2015) kararlarında uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede başvurucunun taşınmazlarına yapılan kamulaştırmasız el atmanın Anayasa'nın 13., 35. ve 46. maddeleriyle 4/11/1983 tarihli ve 2942 sayılı

Kamulaştırma Kanunu'nda belirtilen usule uymayan bir müdahale olduğu belirtilerek mülkiyet hakkına yapılan söz konusu müdahalenin kanunilik ilkesini ihlal ettiği sonucuna ulaşılmıştır. Somut başvuruda da anılan kararlarda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

3. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

B. Kamulaştırmasız El Atma Karşılığında Hükmedilen Tazminatların Değer Kaybına Uğratılması Yönünden Mülkiyet Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

4. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Ali Şimşek ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2014/2073, 6/7/2017), Mehmet Akdoğan ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2013/817, 19/12/2013), Kadir Çakar ([1. B.], B. No: 2015/18908, 21/3/2018), Hanım Çeyiz ve Mehmet Gündüz ([1. B.], B. No: 2015/19289, 17/7/2018), Türkan Poyraz ([1. B.], B. No: 2015/15388, 13/9/2018) ve Emine Dilek Onaran ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2017/19987, 12/2/2020) kararlarında kamulaştırma bedellerinin ve kamulaştırmasız el atma karşılığında hükmedilen tazminatların enflasyon karşısında değer kaybına uğratılmasına veya uğratılarak ödenmesine ilişkin şikâyetleri inceleyerek uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede kamulaştırma ve kamulaştırmasız el atma karşılığında hükmedilen tazminatların enflasyon karşısında önemli ölçüde değer kaybına uğratılmasının veya uğratılarak ödenmesinin başvuruculara şahsi olarak aşırı ve olağan dışı bir külfet yüklediğini belirterek mülkiyet hakkının ihlal edildiği sonucuna ulaşmıştır. Somut başvuruda da anılan kararlarda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

5. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

C. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

6. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Ahmet Kartalkuş ([2. B.], B. No: 2019/39635, 19/3/2024) kararında uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede Anayasa Mahkemesi 12/3/2024 tarihinde yürürlüğe giren 7499 sayılı Kanun'la 9/1/2013 tarihli ve 6384 sayılı Tazminat Komisyonunun Görevleri ile Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Kanun'a eklenen 5/A maddesi ve ayrıca anılan Kanun'un geçici 3. maddesinde yapılan değişiklik gereği 12/3/2024 tarihi itibarıyla Anayasa Mahkemesinde derdest olan yargılamaların makul sürede sonuçlandırılmadığı iddiasıyla yapılan başvurulara ilişkin olarak ilk bakışta ulaşılabilir ve ihlal iddialarıyla ilgili başarı şansı sunma ve yeterli giderim sağlama kapasitesi olduğu görülen Tazminat Komisyonuna başvuru yolu tüketilmeden yapılan başvurunun incelenmesinin bireysel başvurunun ikincil niteliği ile bağdaşmayacağı neticesine varmıştır. Somut başvuruda, anılan kararda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır. Bu doğrultuda makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

7. Başvurucu; ihlalin tespiti, yargılamanın yenilenmesi ile maddi ve manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

8. Kamulaştırmasız el atma şikâyeti nedeniyle mülkiyet hakkı ihlalinin ve sonuçlarının

ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmamaktadır. Olayda ihlalin sonuçlarının ortadan kaldırılması bakımından etkin giderim yolu, tazminat olarak görünmektedir. Eski hâle getirme kuralı çerçevesinde ihlalin sonuçlarının bütünüyle ortadan kaldırılabilmesi için başvurucuya manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

9. Kamulaştırmasız el atma karşılığında hükmedilen tazminatların değer kaybetmesi nedeniyle tespit edilen mülkiyet hakkı ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100). Diğer taraftan ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli giderim sağlayacağı anlaşıldığından diğer tazminat taleplerinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Kamulaştırmasız el atma nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Kamulaştırmasız el atma karşılığında hükmedilen tazminatların değer kaybına uğraması nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

3. Makul sürede yargılama hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddiaların başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. 1. Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının kamulaştırmasız el atma nedeniyle İHLAL EDİLDİĞİNE,

2. Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının kamulaştırmasız el atma karşılığında hükmedilen tazminatların değer kaybına uğratılması nedeniyle İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin kamulaştırmasız el atma karşılığında hükmedilen tazminatların değer kaybına uğratılması nedeniyle mülkiyet hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Dargeçit Asliye Hukuk Mahkemesine (E.2019/231, K.2020/317) GÖNDERİLMESİNE,

D. Başvurucuya net 34.000 TL manevi tazminatın ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

E. 30.000 TL vekâlet ücretinden oluşan yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

F. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu

sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal faiz UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 2/10/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

AYŞE BUDAK

B. No: 2023/54957 | Karar tarihi: 02.10.2025

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2023/54957

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

AYŞE BUDAK BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2023/54957)

Karar Tarihi: 2/10/2025

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ İrfan FİDAN Yılmaz AKÇİL

Raportör : Hüseyin ERAL

Başvurucu : Ayşe BUDAK

Vekili : Av. Tacettin YILDIRIM

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, beyanları belirleyici ölçüde hükme esas alınan tanığın başvurucu (sanık) tarafından duruşmada sorgulanmasına imkân verilmemesi nedeniyle tanık sorgulama hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir. Başvuru, soruşturma ve kovuşturma evrelerinde gerçekleştirilen işlemler nedeniyle başka temel hakların ihlal edildiğine ilişkin şikâyetleri de içermektedir.

2. Konya Cumhuriyet Başsavcılığı (Başsavcılık), Fetullahçı Terör Örgütü/Paralel Devlet Yapılanması (FETÖ/PDY) üyesi olduğu şüphesiyle başvurucu hakkında silahlı terör örgütüne üye olma suçundan soruşturma başlatmıştır. Soruşturma neticesinde Başsavcılık başvurucunun silahlı terör örgütüne üye olma suçundan cezalandırılması talebiyle 9/1/2018 tarihinde iddianame düzenlemiştir.

3. (Kapatılan) Konya 10. Ağır Ceza Mahkemesi (Mahkeme) yargılama sonucunda başvurucunun silahlı terör örgütüne üye olma suçunu işlediğini sabit kabul etmek suretiyle 4 yıl 2 ay hapis cezasıyla cezalandırılmasına, başvurucunun konumu itibarıyla örgüt hakkında verdiği bilgileri de gözeterek etkin pişmanlık hükümleri uyarınca cezasında 1/3 oranında indirim yapılmasına karar vermiştir.

4. Mahkeme; gerekçeli kararında, başvurucunun etkin pişmanlık kapsamında verdiği beyanlara, başvurucunun örgüte ait sohbetlere katıldığına ve yardım topladığına ilişkin tanık beyanlarına, Bank Asya hesabında çağrı dönemiyle uyumlu şekilde yaptığı artışa ilişkin hesap hareketlerine, örgütle irtibatı nedeniyle haklarında soruşturma bulunan kişilerle olan HTS irtibatına ve Aktif Eğitimciler Sendikasına üyeliğinin bulunmasına dayanmıştır.

5. Hüküm, istinaf ve temyiz kanun yolu denetimlerinden geçerek 8/5/2023 tarihinde kesinleşmiştir.

6. Başvurucu, nihai kararı 19/6/2023 tarihinde öğrendikten sonra 11/7/2023 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

7. Bireysel başvuruda bulunulmasından sonra 28/6/2024 tarihinde Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı "...daha üst ve makul bir seviyede etkin pişmanlık hükümlerinin uygulanmasının gerektiği" gerekçesiyle onama kararına itiraz etmiştir. Yargıtay 3. Ceza Dairesi (Daire) 8/11/2024 tarihinde itirazı yerinde görerek "...sanık hakkında üst hadden indirim yapılarak ceza tayini gerekirken fazla cezaya hükmedildiği" gerekçesiyle mahkûmiyet kararının bozulmasına karar vermiştir.

8. Dairenin bozma kararı sonrasında Konya 9. Ağır Ceza Mahkemesi tarafından yapılan yargılamaya başvurucu ve müdafii katılmıştır. Konya 9. Ağır Ceza Mahkemesi yargılama sonucunda, başvurucunun vermiş olduğu bilgilerin fayda derecesini nazara alarak üst hadden indirim yapılmak suretiyle başvurucunun 1 yıl 10 ay 15 gün hapis cezasıyla cezalandırılmasına ve hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar vermiştir. Gerekçeli kararda bozma öncesindeki kararla aynı delillere dayanılmıştır (bkz. § 4). Anılan karar kanun yoluna başvurulmaksızın 10/3/2025 tarihinde kesinleşmiştir.

9. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

10. Başvurucu; aleyhine beyanda bulunan tanıkların istinabe mahkemeleri tarafından dinlenmelerine bağlı olarak tanıkları sorgulayamadığını, savunmasını desteklemek amacıyla sunduğu tanıkların dinlenmediğini, uyuşmazlığın sonucuna etkili nitelikteki iddia ve itirazlarının gerekçede karşılanmadığını ve içeriği tespit edilemeyen HTS kayıtlarının mahkûmiyet kararına esas alındığını belirterek adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Başvurucu ayrıca gözaltı ve tutuklama kararlarının hukuka aykırı olduğunu ifade ederek anayasal haklarının ihlal edildiğini de belirtmiştir.

11. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde; belirli bir davaya ilişkin olarak delilleri değerlendirme ve gösterilmek istenen delilin davayla ilgili olup olmadığına karar verme yetkisi esasen derece mahkemesine ait olduğu, hükmün yalnızca veya belirleyici ölçüde, sanığın sorgulama imkânına sahip olmadığı duruşmaya getirilmeyen tanık tarafından verilen ifadeye dayandırılıp dayandırılmadığının tespit edilmesi gerektiği belirtilmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

12. Genel olarak bir hakkın açıkça öngörüldüğü amaç dışında ve başkalarını zarara sokacak şekilde kullanılmasının hukuk düzenince himaye edilmeyeceğini ifade eden hakkın kötüye kullanılması bireysel başvuru alanında özel olarak ele alınmaktadır. Bu bağlamda bireysel başvuru usulünün amacına açıkça aykırı olan ve mahkemenin başvuruyu gereği gibi değerlendirmesini engelleyen davranışların başvuru hakkının kötüye kullanılması olarak

değerlendirilmesi mümkündür (Mehmet Güven Ulusoy [GK], B. No: 2013/1013, 2/7/2015, § 31; S.Ö., B. No: 2013/7087, 18/9/2014, § 28).

13. Bu kapsamda özellikle mahkemeyi yanıltmak amacıyla gerçek olmayan maddi vakıalara dayanılması veya bu nitelikte bilgi ve belge sunulması, başvurunun değerlendirilmesi noktasında esaslı olan bir unsur hakkında bilgi verilmemesi, başvurunun değerlendirilmesi sürecinde vuku bulan ve söz konusu değerlendirmeyi etkileyecek nitelikte yeni ve önemli gelişmeler hakkında mahkemenin bilgilendirilmemesi suretiyle başvuru hakkında doğru bir kanaat oluşturulmasının engellenmesi, medeni ve meşru eleştiri sınırları saklı kalmak kaydıyla bireysel başvuru amacıyla bağdaşmayacak surette hakaret, tehdit veya tahrik edici bir üslup kullanılması ile söz konusu başvuru yolu kapsamında ihlalin tespiti ile ihlal ve sonuçlarının ortadan kaldırılmasına ilişkin amaçla bağdaşmayacak surette içeriksiz bir başvuruda bulunulması durumunda başvuru hakkının kötüye kullanıldığı kabul edilebilecektir (Mehmet Güven Ulusoy, § 32; S.Ö., § 29).

14. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün (İçtüzük) 83. maddesi ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 51. maddesi gereği başvurucunun istismar edici, yanıltıcı ve benzeri nitelikteki davranışlarıyla bireysel başvuru hakkını açıkça kötüye kullandığının tespit edilmesi hâlinde başvuru reddedilir.

15. Somut olayda mahkûmiyet kararı kesinleştikten sonra Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısının itirazı üzerine Daire mahkûmiyet kararını bozmuştur. Kararın bozulması üzerine Mahkeme, bozma doğrultusunda başvurucunun etkin pişmanlık hükümleri kapsamında vermiş olduğu beyanlara bağlı olarak üst hadden indirim yapılmasına karar vermiş ve karar kesinleşmiştir. Bozma sonrasındaki celsede başvurucu ve müdafii bizzat hazır bulunmuştur. Başvurucu, gerekçeli kararı Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi (UYAP) üzerinden 18/2/2025 tarihinde okumuş ve öğrenmiştir. Anılan olgular başvurucunun ihlal iddialarına yönelik bireysel başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesi bakımından oldukça önem taşımaktadır. Buna rağmen başvurucu, İçtüzük'ün 59. maddesinin (5) numaralı fıkrasında belirtilen yükümlülüklerine açıkça aykırı bir şekilde başvuru sürecinde yukarıda belirtilen olgulara ilişkin olarak herhangi bir bildirimde bulunmamıştır.

16. Bu durumda başvurucunun başvurunun değerlendirilmesi noktasında esaslı olan bir unsur hakkında bilgi vermemesi, bu süreçte vuku bulan değerlendirmeyi etkileyecek nitelikte yeni ve önemli gelişmeler hakkında Anayasa Mahkemesini bilgilendirmemesi ile başvuru hakkında doğru bir kanaat oluşturulmasını engellediği anlaşıldığından başvuru hakkının kötüye kullanımı nedeniyle başvurunun reddine karar verilmesi gerekir.

17. Başvurunun mahiyeti gözetildiğinde 6216 sayılı Kanun'un 51. maddesi ve İçtüzük'ün 83. maddesi uyarınca başvurucu aleyhine disiplin para cezasına hükmedilmesine gerek görülmemiştir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvurunun başvuru hakkının kötüye kullanılması nedeniyle REDDİNE,

B. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde BIRAKILMASINA 2/10/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

HÜSEYİN HALUK AŞKAROĞLU

B. No: 2020/9840 | Karar tarihi: 14.10.2025

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2020/9840

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

HÜSEYİN HALUK AŞKAROĞLU BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2020/9840)

Karar Tarihi: 14/10/2025

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Recai AKYEL Yusuf Şevki HAKYEMEZ İrfan FİDAN Yılmaz AKÇİL

Raportör : Kamber Ozan TUTAL

Başvurucu : Hüseyin Haluk AŞKAROĞLU

Vekili : Av. Mehmet Gökay BAŞ

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, bakanlık müşaviri kadrosundan veteriner hekim kadrosuna atanması işleminin hukuka aykırı olduğu iddiasıyla açılan iptal davasında Anayasa'ya aykırılık iddiasının karşılanmaması nedeniyle gerekçeli karar hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 16/3/2020 tarihinde yapılmıştır. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

3. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık, görüşünü bildirmiştir. Başvurucu, Bakanlığın görüşüne karşı beyanda bulunmuştur.

III. OLAY VE OLGULAR

4. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle olaylar özetle şöyledir:

5. Başvurucu 1963 doğumlu olup Ankara'da ikamet etmektedir.

6. Başvurucu; Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığında daire başkanı olarak görev yapmaktayken 8/6/2011 tarihli ve 27985 mükerrer sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan 639 sayılı Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'nin geçici 3. maddesi uyarınca 8/6/2011 tarihinde bakanlık müşaviri kadrosuna atanmıştır.

7. Başvurucu 9/8/2018 tarihinde 9/7/2018 tarihli ve 30473 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan 703 sayılı Anayasada Yapılan Değişikliklere Uyum Sağlanması Amacıyla Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'nin 179. maddesi ile 30/6/1989 tarihli ve 20211 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararname'ye (375 sayılı KHK) eklenen geçici 33. madde kapsamında veteriner hekim kadrosuna atanmıştır.

8. Başvurucu 6/9/2018 tarihinde yürütmenin durdurulması talebiyle birlikte atama işleminin iptali için Tarım ve Orman Bakanlığına karşı dava açmıştır. Başvurucu, dava dilekçesinde mesleki kariyerine zarar veren ve kazanılmış haklarını elinden alan atama işleminin hukuka aykırı olduğunu ileri sürmüş; ayrıca atama işlemine dayanak düzenlemenin Anayasa'ya aykırı olduğunu belirterek iptal edilmesi talebiyle Anayasa Mahkemesine başvurulmasını istemiştir.

9. Davaya bakan Ankara 5. İdare Mahkemesi (Mahkeme) 2/11/2018 tarihinde telafisi güç veya imkânsız zararların doğması ve idari işlemin açıkça hukuka aykırı olması şartlarının olayda gerçekleşmediğini belirterek yürütmenin durdurulması talebini reddetmiştir. Ankara Bölge İdare Mahkemesi 1. İdari Dava Dairesi (Bölge İdare Mahkemesi) 5/12/2018 tarihinde yürütmenin durdurulması talebinin reddi hakkındaki kararı ilgili kanuna uygun bularak başvurucunun itirazını reddetmiştir.

10. Mahkeme 1/3/2019 tarihinde davayı reddetmiştir. Mahkeme öncelikle başvurucunun Anayasa'ya aykırılık iddiasını yerinde görmediğini belirterek davanın esasına geçildiğini açıklamıştır. Kararda; ilgili mevzuatın idareye takdir yetkisi bırakmadığını, idarenin söz konusu hükümleri aynen yerine getirmekle yükümlü olduğu durumların bağlı yetki olarak nitelendirildiğini kaydetmiştir. Ardından Anayasa Mahkemesinin kural işlemlerdeki değişikliklerin ilgililere geleceğe yönelik kazanılmış hak vermeyeceğine dair 12/12/1989 tarihli ve E.1989/11, K.1989/48 sayılı kararına yer vermiştir. Kamu personelinin statüsünün değiştirilmesinin kanun koyucunun takdirinde olduğunu belirtmiş ve kişilerin bakanlık müşaviri kadrosuna atanmış olmasının kazanılmış bir hak teşkil etmeyeceğini ifade etmiştir. Bu bağlamda Mahkeme, 375 sayılı KHK'nın geçici 33. maddesi kapsamında kalan başvurucunun bağlı yetki çerçevesinde veteriner hekim kadrosuna atamasının anılan hüküm gereği olduğunu ve idarenin benzer hukuki durumda olan herkese aynı ve eşit şekilde işlem yaptığını belirtmiştir.

11. Başvurucu, karara karşı istinaf kanun yoluna başvurmuştur. Başvurucu, davaya konu iddialarının yeterince incelenmediğini ve 375 sayılı KHK'nın geçici 33. maddesinin iptali istemiyle Anayasa Mahkemesinde açılan iptal davasını Mahkemenin bekletici mesele yapmadan karar vermesinin hukuka aykırı olduğunu ileri sürmüştür.

12. Bölge İdare Mahkemesi 25/12/2019 tarihinde kararı usul ve hukuka uygun bulduğunu belirterek istinaf başvurusunu kesin olmak üzere reddetmiştir.

13. Başvurucu, nihai hükmü 20/2/2020 tarihinde öğrenmiştir.

IV. İLGİLİ HUKUK

A. İlgili Mevzuat

14. 375 sayılı KHK'nın geçici 33. maddesi olay tarihinde şöyledir:

"Bu maddenin yayımı tarihine kadar, bakanlık müşaviri kadrolarına atanmış veya çeşitli kanun, kanun hükmünde kararname veya diğer mevzuat hükümlerine göre bakanlık müşaviri veya müşavir kadrolarına ya da diğer şahsa bağlı yönetici veya müşavir/danışman kadro veya pozisyonlarına atanmış sayılıp da bu maddenin yayımı tarihinde anılan kadro veya pozisyonlarda bulunmakta olanların görevleri bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihte sona erer. Bunlardan;

a) Daha önce 657 sayılı Kanunun 36 ncı maddesinin 'Ortak Hükümler' bölümünün (A) fıkrasının (11) numaralı bendinde sayılan kadrolar ile mesleğe alınmaları, yetiştirilmeleri ve yeterlilikleri aynı veya benzer nitelik arz eden kadro veya pozisyonlarda bulunanlar daha önceki bu kadro veya pozisyonlarına,

b) (a) bendi kapsamına girmeyenler, yönetici kadro ve pozisyonları dışında daha önce bulundukları veya öğrenim durumları itibarıyla ihraz etmiş oldukları unvanlara ilişkin kadro veya pozisyonlara,

ilgili kurumlarca bir ay içerisinde atanır.

Birinci fıkrada sayılanlardan, anılan fıkranın (a) ve (b) bentleri kapsamına girmeyenler görev yaptıkları kurumların araştırmacı kadrolarına atanmış sayılır. Atama işlemi gerçekleşinceye kadar bunların almakta oldukları her türlü ödemelerin görev yaptıkları kurum tarafından yapılmasına devam olunur.

Bu madde kapsamında yapılacak atamalar için uygun boş kadro veya pozisyon bulunmaması halinde söz konusu kadro veya pozisyonlar ihdas edilmiş ve kurumların kadro cetvellerinin ilgili bölümlerine eklenmiş sayılır.

Bakanlık müşavirliği kadrolarında bulunmakla birlikte malî haklarını 27/6/1989 tarihli ve 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin mülga ek 18 inci maddesine göre almaya devam edenler hariç olmak üzere, bu fıkra kapsamında atananlara malî hakları, atandıkları söz konusu kadrolarda bulunmaları kaydıyla atandıkları tarihi takip eden ay başından itibaren ikinci yılın sonuna kadar fiili çalışmaya bağlı ödemeler hariç, önceki görevlerine ait ödeme unsurları esas alınarak verilmeye devam edilir."

15. 18/6/2020 tarihli ve 7247 sayılı Kanun'un 19. maddesi ile 375 sayılı KHK'nın geçici 33. maddesinin son fıkrasında yer alan "ikinci yılın sonuna kadar" ibaresi madde metninden çıkarılmıştır.

16. 8/5/2025 tarihli ve 7547 sayılı Kanun'un 30. maddesi ile değiştirilen 375 sayılı KHK'nın geçici 33. maddesi şöyledir:

"9/7/2018 tarihinden önce bakanlık müşaviri kadrolarına atanmış veya çeşitli kanun, kanun hükmünde kararname veya diğer mevzuat hükümlerine göre bakanlık müşaviri veya müşavir ya da danışman kadro veya pozisyonlarına atanmış sayılanlardan bu maddenin önceki hükümleri uyarınca atanmış olup 11/4/2025 tarihi itibarıyla atandıkları söz konusu kadro veya pozisyonlarda bulunanlar; atanma şartlarını kaybedenler, ceza kovuşturması veya disiplin soruşturması sonucunda görevden alınanlar veya görevleri sona erenler hariç olmak üzere, 31/7/2025 tarihine kadar kurumlarına başvurmaları hâlinde atamaya yetkili amirler tarafından 9/7/2018 tarihinden önceki kadro veya pozisyonlarına atanırlar. Bu

maddenin önceki hükümleri çerçevesinde şahsa bağlı yönetici kadro veya pozisyonlarına bağlı mali haklardan yararlananlar ile bu fıkra kapsamında başvuruda bulunmayanların mali hakları hakkında önceki hükümlerin aynı usul ve esaslar çerçevesinde uygulanmasına devam edilir.

Birinci fıkraya göre atanacakların kadro veya pozisyonları başka bir işleme gerek kalmaksızın ihdas edilmiş ve kurumların kadro ve pozisyon cetvellerinin ilgili bölümlerine eklenmiş sayılır. İhdas edilmiş sayılan kadro ve pozisyonlar herhangi bir şekilde boşalmalarını müteakiben, başkaca bir işleme gerek kalmaksızın iptal edilmiş ve kurumların kadro ve pozisyon cetvellerinin ilgili bölümlerinden çıkarılmış sayılır. Birinci fıkraya göre atanacakların mevcut kadro veya pozisyonları başka bir işleme gerek kalmaksızın iptal edilmiş ve kurumların kadro ve pozisyon cetvellerinin ilgili bölümlerinden çıkarılmış sayılır.

Bu madde kapsamında önceki kadro veya pozisyonlarına atananlar, 657 sayılı Kanunun 92 nci maddesinin beşinci fıkrası hükümlerinden yararlandırılırlar.

Bu maddenin uygulanması, geçmişe yönelik herhangi bir ödeme yapılmasını gerektirmez."

B. Anayasa Mahkemesi Kararı

17. Anayasa Mahkemesinin 7/12/2023 tarihli ve E.2018/117, K.2023/212 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

"7. Geçici 33. Maddenin İncelenmesi

a. İptal Talebinin Gerekçesi

1280. Dava dilekçesinde, kuralın 375 sayılı KHK'nın ek 24. maddesine yönelik gerekçelerle Anayasa'nın mülga 91. ve 128. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

b. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

i. Birinci, İkinci ve Üçüncü Fıkralar

1281. 375 sayılı KHK'nın geçici 33. maddesinin birinci fıkrasında, bu maddenin yayımı tarihine kadar, bakanlık müşaviri kadrolarına atanmış veya çeşitli kanun, KHK veya diğer mevzuat hükümlerine göre bakanlık müşaviri veya müşavir kadrolarına ya da diğer şahsa bağlı yönetici veya müşavir/danışman kadro veya pozisyonlarına atanmış sayılıp da bu maddenin yayımı tarihinde anılan kadro veya pozisyonlarda bulunmakta olanların görevlerinin bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihte sona ereceği belirtilmiştir.

1282. Fıkranın (a) bendinde bu personelden daha önce 657 sayılı Kanun'un 36. maddesinin 'Ortak Hükümler' bölümünün (A) fıkrasının (11) numaralı bendinde sayılan kadrolar ile mesleğe alınmaları, yetiştirilmeleri ve yeterlikleri aynı veya benzer nitelik arz eden kadro veya pozisyonlarda bulunanların daha önceki bu kadro veya pozisyonlarına, (b) bendinde de (a) bendi kapsama girmeyenlerin, yönetici kadro ve pozisyonları dışında daha önce bulundukları veya öğrenim durumları itibarıyla elde etmiş oldukları ünvanlara ilişkin kadro veya pozisyonlara ilgili kurumlarca bir ay içerisinde atanacakları hüküm altına alınmıştır.

1283. Maddenin ikinci fıkrasında, birinci fıkrada sayılanlardan, anılan fıkranın (a) ve (b) bentleri kapsamına girmeyenlerin görev yaptıkları kurumların araştırmacı kadrolarına atanmış sayılacağı, atama işlemi gerçekleşinceye kadar bunların almakta oldukları her türlü ödemelerin görev yaptıkları kurum tarafından yapılmasına devam olunacağı belirtilmiştir.

1284. Maddenin üçüncü fıkrasında ise bu madde kapsamında yapılacak atamalar için uygun

boş kadro veya pozisyon bulunmaması hâlinde söz konusu kadro veya pozisyonların ihdas edilmiş ve kurumların kadro cetvellerinin ilgili bölümlerine eklenmiş sayılacağı düzenlenmiştir.

1285. KHK'nın 12. maddesinin (z) bendiyle 3289 sayılı Kanun'a eklenen ek 13. maddeye yönelik gerekçeler dava konusu kural bakımından da geçerlidir.

1286. Kuralların 7142 sayılı Kanun'un (1) numaralı fıkrasının (d) bendinin 'Kanun ve kanun hükmünde kararnamelerde yer alan bakanlıkların, kamu kurum ve kuruluşlarının ... personeli[ne] ilişkin usul ve esasların düzenlenmesinin sağlanması ...' hükmü kapsamında olduğu anlaşılmaktadır. Ancak kuralların 6771 sayılı Kanun ile Anayasa'da yapılan değişikliklerle ilgisinin olduğu söylenemez.

1287. Bu itibarla kurallar 7142 sayılı Kanun'un 1. maddesinin (1) numaralı fıkrasında belirtilen Anayasa'da yapılan değişikliklere uyum sağlamak amacı taşımadığından Anayasa'nın mülga 91. maddesi uyarınca verilen KHK çıkarma yetkisinin amaç ve kapsamı içinde değerlendirilmemektedir.

1288. Açıklanan nedenlerle kurallar, Anayasa'nın mülga 91. maddesine aykırıdır. İptalleri gerekir.

...

Kurallar, Anayasa'nın mülga 91. maddesine aykırı görülerek iptal edildiğinden Anayasa'nın 128. maddesi yönünden ayrıca incelenmemiştir.

ii. Dördüncü Fıkrada Yer alan '...ikinci yılın sonuna kadar...' ibaresi

1289. 375 sayılı KHK'nın geçici 33. maddesinin dördüncü fıkrasında yer alan '...ikinci yılın sonuna kadar...' ibaresi 7247 sayılı Kanun'un 19. maddesiyle fıkradan çıkarılmıştır.

1290. Açıklanan nedenle konusu kalmayan ibareye ilişkin iptal talebi hakkında karar verilmesine yer olmadığına karar vermek gerekir.

iii. Dördüncü Fıkranın Kalan Kısmı

1291. Kuralda bakanlık müşavirliği kadrolarında bulunmakla birlikte mali haklarını 375 sayılı KHK'nın mülga ek 18. maddesine göre almaya devam edenler hariç olmak üzere, bu fıkra kapsamında atananlara mali haklarının, atandıkları söz konusu kadrolarda bulunmaları kaydıyla atandıkları tarihi takip eden ay başından itibaren fiilî çalışmaya bağlı ödemeler hariç, önceki görevlerine ait ödeme unsurları esas alınarak verilmeye devam edileceği hüküm altına alınmıştır.

1292. KHK'nın 6. maddesinin (b) bendiyle 6004 sayılı Kanun'un başlığıyla birlikte değiştirilen 8. maddesine yönelik gerekçeler dava konusu kural bakımından da geçerlidir.

1293. Bakanlık müşavirlerinin mali haklarına ilişkin düzenleme öngören kural, Anayasa'nın İkinci Kısmı'nın İkinci Bölümü'nde yer alan mülkiyet hakkına ilişkin düzenleme içerdiğinden Anayasa'nın mülga 91. maddesi uyarınca KHK ile düzenlenemeyecek yasak alanda kalmaktadır.

1294. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın mülga 91. maddesine aykırıdır. İptali gerekir.

Kural, Anayasa'nın mülga 91. maddesine aykırı görülerek iptal edildiğinden Anayasa'nın 128. maddesi yönünden ayrıca incelenmemiştir."

V. İNCELEME VE GEREKÇE

18. Anayasa Mahkemesinin 14/10/2025 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

19. Başvurucu, 375 sayılı KHK'nın geçici 33. maddesinin Anayasa'ya aykırı olduğuna ilişkin itirazlarının ve itiraz yoluyla Anayasa Mahkemesine başvurulmasına dair taleplerinin gerekçe gösterilmeksizin reddedildiğini iddia etmiştir. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde Anayasa ve ilgili mevzuat hükümleri, Anayasa Mahkemesi içtihadı ve somut koşullarının değerlendirilmesi gerektiği belirtilmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanında başvuru formundaki iddialarını yinelemiştir.

20. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkı, kişilerin hakkaniyete uygun bir şekilde yargılanmalarını sağlamayı ve bu amaca uygunluk yönünden yargılamanın denetlenmesini amaçlamaktadır. Mahkeme kararlarının, davanın temel maddi ve hukuki sorunları ile taraflarca ileri sürülen ve davanın sonucunu etkileyen iddia ve itirazlar hakkında delillerle bağ kurulmak suretiyle yeterli gerekçe içermesi zorunludur. Uyuşmazlığın hukuki ve maddi sorunlarıyla ilgisiz değerlendirmelere kararda yer verilmesi de gerekçeli karar hakkıyla bağdaşmamaktadır. Karar gerekçesinin belirtilen unsurları taşıması, yargılamanın adil yargılanma hakkı güvencelerine uygun şekilde yürütülüp yürütülmediğinin taraflarca öğrenilmesini sağladığı gibi ayrıca demokratik bir toplumda kendi adlarına verilen yargı kararlarının sebeplerini toplumun öğrenmesinin sağlanması için de gereklidir (bazı eklemeler ve farklılıklarla birlikte bkz. Sencer Başat ve diğerleri [GK], B. No: 2013/7800, 18/6/2014, §§ 31, 34).

21. Diğer taraftan kanun yolu incelemesi yapan merciin, yargılamayı yapan mahkemeyle aynı sonuca ulaşması ve bunu aynı gerekçeyi kullanarak veya aynı atıfla kararına yansıtması, kararın gerekçelendirilmiş olması bakımından yeterli görülebilir. Bununla birlikte ilk derece mahkemesince karşılanmayan veya ancak ilk defa kanun yolu merciine ileri sürülebilecek nitelikteki esaslı iddia ve itirazların kanun yolu merciince de değerlendirilmemesi gerekçeli karar hakkının ihlaline yol açabilir (bazı eklemeler ve farklılıklarla birlikte bkz. Mehmet Yavuz [1.B.], B. No: 2013/2995, 20/2/2014, § 51).

22. Anayasa'nın 36. maddesinde düzenlenen adil yargılanma hakkı mahkemelerin, önlerindeki uyuşmazlığa uygulanacak hukuk kuralını Anayasa'ya uygunluk yönünden de denetimden geçirmesi şeklinde bir güvence içermediği gibi anayasallık denetiminden geçirmesi için Anayasa Mahkemesine başvurmalarını da teminat altına almamaktadır (Hilmi Kocabey ve diğerleri [1. B.], B. No: 2018/27686, 17/11/2021, § 83). Bununla beraber adil yargılanma hakkının bu şekilde bir güvence içermemesi başvuruculların medeni hak ve yükümlülüklerine ilişkin uyuşmazlığın esasını etkileyen iddiaları karşılama yükümlülüğünü ortadan kaldırmamaktadır. Bu bağlamda yürürlüğe girdiği anda derdest olan uyuşmazlıklara uygulanan ve idari otoriteler ile mahkemelere takdir yetkisi tanımayan bir kuralın anayasal hükümleri ihlal ettiği şikâyetinin esaslı bir iddia olduğu kabul edilmelidir. Bu nedenle mahkemelerin tarafların Anayasa'ya aykırılık iddialarını karşılamaması somut olayın koşulları çerçevesinde gerekçeli karar hakkının ihlaline yol açabilir (Hilmi Kocabey ve diğerleri, § 84).

23. Anayasa'ya uygunluk değerlendirmesinin yapılması Anayasa Mahkemesinin tekelinde olmasa da kuralın Anayasa'ya aykırı olduğunun tespiti hâlinde bunu iptal etme yetkisi sadece Anayasa Mahkemesine aittir. Dolayısıyla tesis edilmiş idari işlemleri hükümsüz kıldığı kabul edilen ve derdest davaların sonucunu etkileyen kanun hükümlerinin Anayasa'ya

aykırı olduğu itirazının öne sürülmesi durumunda mahkemelerin bu itirazları ilgili ve yeterli gerekçeyle karşılaması oldukça önemlidir. Nitekim Anayasa'nın mahkemelerin itiraz yoluyla Anayasa Mahkemesine başvurmasına ilişkin hükümleri düzenleyen 152. maddesinin ikinci fıkrasında mahkemenin Anayasa'ya aykırılık iddiasını ciddi görmemesi durumunda bu iddianın temyiz merciince esas hükümle birlikte karara bağlanacağı düzenlenmekle davanın taraflarınca ileri sürülen ve yeterli ölçüde temellendirilebilen Anayasa'ya aykırılık iddialarının karşılanması gerekliliğine işaret edilmiştir. Mahkemelerin itiraz yoluyla Anayasa Mahkemesine başvurma zorunluluğu bulunmasa da kanun hükümlerini iptal etme konusunda tek yetkili merci Anayasa Mahkemesi olduğuna göre Anayasa Mahkemesine başvurulmasını gerekli görmediklerinde bunu gerekçelendirmeleri beklenir. Aksi takdirde başvuruculların medeni hak ve yükümlülükleriyle ilgili esaslı iddiaları cevaplandırılmamış, uyuşmazlığın esası tam manasıyla çözüme kavuşturulmamış olacaktır (Hilmi Kocabey ve diğerleri, § 85).

24. Somut olayda başvurucunun dava dilekçesinde diğer Anayasa'ya aykırılık iddialarının yanında ayrıca atama işlemine dayanak olan düzenlemenin yetki kanununa aykırı olduğunu ileri sürdüğü ve Anayasa'ya aykırı olması nedeniyle itiraz yoluyla dosyanın Anayasa Mahkemesine gönderilmesini talep ettiği görülmektedir. Buna karşılık Mahkemenin Anayasa'ya aykırılık iddiasını yerinde görmediğini belirterek davanın esasına geçtiğini açıklamakla yetindiği anlaşılmaktadır. Yine başvurucunun istinaf yolunda da Anayasa'ya aykırılık iddialarını ileri sürdüğü, bununla birlikte Bölge İdare Mahkemesinin söz konusu iddialara yönelik ayrı bir gerekçeye yer vermeksizin karar verdiği görülmektedir. Öte yandan Anayasa Mahkemesinin 7/12/2023 tarihli ve E.2018/117, K.2023/212 sayılı kararıyla başvurucunun yakındığı kuralın Anayasa’nın mülga 91. maddesi uyarınca verilen KHK çıkarma yetkisinin amaç ve kapsamı içinde değerlendirilmeyeceğinden iptaline karar verdiği kaydedilmelidir.

25. Tüm bu hususlar gözetildiğinde başvurucunun ilgili KHK hükmünün Anayasa'ya aykırı olduğuna ilişkin iddiasının temellendirilmiş ve esasa etkili bir iddia olduğu belirtilmelidir. Buna karşılık Mahkeme ve Bölge İdare Mahkemesinin başvurucunun söz konusu iddiasını ilgili ve yeterli bir gerekçeyle karşılamadığı anlaşılmaktadır.

26. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

27. Başvurucu ayrıca kazanılmış haklarının hukuki güvenlik ve belirlilik ilkesine aykırı olarak yapılan atama işlemiyle ortadan kaldırıldığını, yürütmenin durdurulması kararında ilgili ve yeterli bir gerekçeye yer verilmediğini, kadrosunun değişmesine bağlı olarak mali haklarında azalma meydana geldiğini ileri sürmüştür. Başvurucunun adil yargılanma hakkı kapsamında gerekçeli karar hakkının ihlal edildiği sonucuna ulaşılması ve bireysel başvuru sonrasında 375 sayılı KHK'nın geçici 33. maddesinde değişiklik yapılması karşısında başvurucunun diğer ihlal iddiaları hakkında inceleme yapılmasına gerek görülmemiştir.

VI. GİDERİM

28. Başvurucu, ihlalin tespiti ve yeniden yargılama yapılmasını talep etmiştir.

29. Anayasa Mahkemesinin 7/12/2023 tarihli ve E.2018/117, K.2023/212 sayılı kararı ve bireysel başvuru tarihinden sonra 375 sayılı KHK'nın geçici 33. maddesinde yapılan değişiklik gözetildiğinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama

yapılmasında hukuki yarar bulunmadığı değerlendirilmiştir.

30. Başvurucu, tazminat isteminde bulunmadığından ihlalin tespitiyle yetinilmesi gerekir.

VII. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Adil yargılanma hakkı kapsamında gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Diğer ihlal iddialarının İNCELENMESİNE GEREK OLMADIĞINA,

D. 446,90 TL harç ve 30.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 30.446,90 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

E. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin bilgi için Ankara 5. İdare Mahkemesine (E.2018/1855, K.2019/508) GÖNDERİLMESİNE,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 14/10/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

S.A.H.S.

B. No: 2020/10550 | Karar tarihi: 14.10.2025

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2020/10550

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

S.A.H.S. BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2020/10550)

Karar Tarihi: 14/10/2025

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

GİZLİLİK TALEBİ KABUL

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Recai AKYEL Yusuf Şevki HAKYEMEZ İrfan FİDAN Yılmaz AKÇİL

Raportör : Sinan ARMAĞAN

Başvurucu : S.A.H.S.

Vekili : Av. Zeynep KARADAŞ YILMAZ

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, sınır dışı etme kararı verilmesi nedeniyle kötü muamele yasağının ve yaşam hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddia ile sınır dışı etme işlemi bağlamında dile getirilen diğer ihlal iddialarına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 18/3/2020 tarihinde yapılmıştır. Komisyon, başvurunun kabul edilebilirlik ve tedbir incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına gönderilmiştir.

3. Bölüm tarafından 30/3/2020 tarihinde Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 73. maddesi uyarınca sınır dışı etme işleminin geçici süreyle durdurulmasına karar verilmiş, 13/5/2020 tarihinde ise süreli tedbirin sonlandırılmasına ve tedbir talebinin reddine karar verilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

A. Başvurucunun Uluslararası Koruma Başvurusuna İlişkin Bilgiler

4. Başvuru formu ve ekleri ile Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi (UYAP) aracılığıyla erişilen bilgi ve belgeler doğrultusunda tespit edilen ilgili olaylar özetle şöyledir:

5. Başvurucu, 1991 doğumlu bir erkek olup İran İslam Cumhuriyeti vatandaşıdır. Başvurucu, Denizli İl Göç İdaresi Müdürlüğü (Göç İdaresi) nezdinde 8/12/2016 tarihinde uluslararası koruma başvurusunda bulunmuştur. Başvurucu; bu amaçla sunduğu dilekçesinde Van'dan 9/8/2016 tarihinde yasal olmayan yollarla Türkiye'ye giriş yaptığını, uluslararası koruma müracaatında bulunmak istediğini bildirmiştir. Başvurucunun deklarasyonu tercüme edilmemiştir.

6. Başvurucu, İstanbul'da üzerinde sahte bir pasaportla yakalanması nedeniyle 16/4/2019 tarihinde gözaltına alınmış ve ertesi gün resmî belgede sahtecilik suçundan tutuklanmıştır. Başvurucu; polis ifadesinde ve sorgusu sırasında diğer beyanları dışında eş cinsel olduğunu, İran'a gönderilirse idam edileceğini beyan etmiştir. Denizli Valiliğinin 14/6/2019 tarihli kararıyla ikamet yerini izinsiz terk ettiği gerekçesiyle başvurucunun başvurusunun geri çekilmiş sayılmasına karar verilmiş, verilen karar 21/8/2019 tarihinde başvurucuya tebliğ edilmiştir. Verilen karar öncesinde başvurucu, uluslararası koruma talebi kapsamında ülkesindeki riske ilişkin bir belge sunmamış; başvurucuyla da herhangi bir mülakat yapılmamıştır.

7. Başvurucu; hakkında verilen karara karşı Denizli İdare Mahkemesinde açtığı iptal davasında LGBT birey olmasından dolayı 2015 yılında ülkesini terk ederek Türkiye'ye geldiğini, ülkesinde cinsel yönelimi farklı olan kişilerin idamla cezalandırıldığını iddia etmiştir. İdare Mahkemesi 20/12/2019 tarihinde başvurucunun açtığı davayı reddederken başvurucunun ikamet yerini izinsiz terk etmesi bağlamında değerlendirmeler yapmış, kötü muamele yasağına ilişkin iddiaları hakkında değerlendirme yapmasının mümkün olmadığını belirtmiştir. Başvurucu, istinaf dilekçesinde ülkesindeki kötü muamele riski konusunda dava dilekçesinden farklı bir iddia ileri sürmemiştir. Başvurucunun istinaf talebi 3/3/2020 tarihinde kesin olarak reddedilmiştir.

B. Sınır Dışı Etme İşlemiyle İlgili Süreç

8. Resmî belgede sahtecilik suçundan yargılandığı mahkemeden 5/7/2019 tarihinde tahliye edilen başvurucu, bir süre sonra kolluk tarafından İstanbul İl Göç İdaresi Müdürlüğüne götürülmüştür. İstanbul Valiliği 9/7/2019 tarihinde başvurucu hakkında 4/4/2013 tarihli ve 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu'nun 54. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (d) ve (i) bentleri (kamu düzeni açısından tehdit oluşturanlar, uluslararası koruma başvurusu reddedilen, uluslararası korumadan hariçte tutulan, başvurusu kabul edilemez olarak değerlendirilen, başvurusunu geri çeken, başvurusu geri çekilmiş sayılan, uluslararası koruma statüleri sona eren veya iptal edilenlerden haklarında verilen son karardan sonra bu Kanun'un diğer hükümlerine göre Türkiye’de kalma hakkı bulunmayanlar) uyarınca sınır dışı etme ve idari gözetim altına alma kararları vermiştir.

9. Başvurucu, avukatı aracılığıyla sınır dışı etme kararının iptali için İstanbul 1. İdare Mahkemesinde (İdare Mahkemesi) dava açmıştır. Dava dilekçesinde eş cinsel olması nedeniyle zulüm görüp idam edilmekten korktuğu için 2015 yılında ülkesini terk ederek Türkiye'ye geldiğini, uluslararası koruma başvurusu yapması üzerine Denizli'de yaşamaya başladığını, bazı adli suçların mağduru olması sonrasında bir arkadaşının önerisiyle daha rahat yaşayacağını düşündüğü İstanbul'a geldiğini belirtmiştir. İstanbul'da bir gün yolda yürürken kimliğini göstermemesi nedeniyle polis merkezine götürüldüğünü, tercüman olmaksızın alınan ifadesi sonrasında dört buçuk ay süreyle tutuklu kaldığını, sınır dışı etme

kararının haksız olduğunu ve cinsel yönelimi nedeniyle İran'a geri gönderilemeyeceğini iddia etmiştir.

10. İdare Mahkemesi 21/1/2020 tarihli kararla davanın kesin olarak reddine karar vermiştir. Kararda geri gönderme yasağına ilişkin yapılan değerlendirme şöyledir:

"...

Dava konusu işlemin, davacının 6458 sayılı Kanun'un 54. maddesinin 1. fıkrasının (i) bendi uyarınca sınır dışı edilmesine ilişkin kısmı yönünden; dava dosyasında yer alan bilgi ve belgeler ile davacıya ait kişi durum raporuna göre, davacının 08.12.2016 tarihinde uluslararası koruma başvurusunda bulunduğu, Denizli Valiliği İl Göç İdaresi Müdürlüğü'nce davacının uluslararası koruma başvurusunun geri çekilmiş sayılmasına karar verildiği, 14.06.2019 tarihinde Denizli Valiliğince hakkında V-71 (semti meçhul) tahdit kodunun konulduğu, davacı tarafından uluslararası koruma başvurusunun geri çekilmiş sayılmasına ilişkin işleme karşı itiraz edildiğine yahut bu işlemin iptali istemiyle yargı yoluna başvurulduğuna dair dava dosyasına herhangi bir bilgi veya belgenin bulunmadığı, bununla birlikte davacının uluslararası koruma başvurusunun geri çekilmiş sayılmasına karar verildikten sonra ülkemizde kalmaya devam ettiği ve bu kalışını yasal bir sebebe dayandıramadığı anlaşıldığından, dava konusu işlemin; davacının 6458 sayılı Kanun'un 54. maddesinin 1. fıkrasının (i) bendi uyarınca sınır dışı edilmesine ilişkin kısmında da hukuka aykırılık bulunmadığı sonucuna varılmıştır.

Öte yandan davacı her ne kadar ülkesine geri gönderilmesi halinde can güvenliğinin tehlikeye gireceğini iddia etmekte ise de, davalı idare tarafından davacının 6458 Sayılı Kanunun 4. ve 55. maddeleri kapsamına girip girmediği hususunun değerlendirildiği ve davacının bu maddeler kapsamında olmadığına karar verildiği gibi 6458 sayılı Kanun'un 55.maddesinde öngörülen hususlara ilişkin ciddi emare oluşturacak bilgi ve inandırıcı delillerin dosyaya sunulmaması nedeniyle geri gönderilemezlik iddiasına itibar edilmemiştir.

..."

11. Başvurucu, nihai kararı 15/3/2020 tarihinde öğrenmiş; 18/3/2020 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

12. Başvurucu hakkındaki idari gözetim kararı 12/9/2019 tarihinde yapılan itiraz üzerine İstanbul 2. Sulh Ceza Hâkimliğince kaldırılmıştır.

IV. İLGİLİ HUKUK

13. İlgili hukuk için bkz. Mohammadreza Karami [2. B.], B. No: 2021/1927, 17/9/2025, §§ 13-31.

V. İNCELEME VE GEREKÇE

14. Anayasa Mahkemesinin 14/10/2025 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Adli Yardım Talebi Yönünden

15. Ödeme gücünden yoksun olduğunu belirten başvurucunun adli yardım talebinin kabulüne karar verilmesi gerekir (yabancıların adli yardım taleplerinin değerlendirilmesi hususunda bkz. Nadali Agheli Kohne Shari [1. B.], B. No: 2014/12633, 9/9/2015, §§ 17, 18).

B. Yaşam Hakkı ile Kötü Muamele Yasağının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

16. Başvurucu, ülkesinde farklı cinsel yönelimlere sahip kişilerin idam edilerek öldürüldüğünü, uluslararası kuruluşların raporlarında bu durumun kabul edildiğini, eş cinsel olması nedeniyle ülkesini terk etmek zorunda kaldığını, açtığı davada İdare Mahkemesinin yeterince inceleme yapmadığını, gerekçede belirtilenin aksine uluslararası koruma başvurusuna ilişkin işlemin iptali için mahkemeye başvurduğunu ileri sürmüş; ülkesine geri gönderilmesi hâlinde öldürülebileceğinden veya kötü muameleye maruz kalacağından şikâyet etmiştir.

17. Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucu tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder. Başvurunun, yaşam hakkı ile kötü muamele yasağı kapsamında birlikte incelenmesi gerektiği değerlendirilmiştir (benzer bir inceleme için bkz. Masoud Talebi [2. B.], B. No: 2023/26088, 19/3/2024, § 53).

18. Sınır dışı etme işlemi sonucunda yabancının gönderileceği ülkede kötü muamele yasağının ihlal edileceğini iddia etmesi hâlinde idari ve yargısal makamlar tarafından söz konusu ülkede gerçek bir ihlal riski olup olmadığı ayrıntılı şekilde araştırılmalıdır. Bu yükümlülüğün ortaya çıkabilmesi için öncelikli olarak başvurucu, iddia ettiği kötü muamele riskinin ne olduğunu makul şekilde açıklamalı; varsa bu iddiayı destekleyen bilgi ve belgeleri sunmalı ve bu iddialar belirli bir ciddilik seviyesinde olmalıdır (A.A. ve A.A. [GK], B. No: 2015/3941, 1/3/2017, §§ 62, 63).

19. Uluslararası koruma başvurusu kabul edilmeyen bir yabancı hakkında sınır dışı etme kararı alındığında yabancının yaşam hakkı ve/veya kötü muamele yasağına ilişkin iddiaları hakkında sonuca varabilmek için sınır dışı etme kararı öncesinde kamu makamları önünde nasıl açıklamalarda bulunduğu, kendisiyle ilgili hangi işlemlerin yapıldığı veya ne tür kararlar verildiği de incelenmelidir (Masoud Talebi, § 57).

20. Başvurucu, eş cinsel olması nedeniyle öldürülmekten ve kötü muameleye maruz kalmaktan korktuğu için ülkesini terk ederek 2015 yılında Türkiye'ye geldiğini iddia etmiştir. Başvurucu, Türkiye'ye geldikten sonra uluslararası koruma başvurusunda bulunmuş ise de başvurusunun geri çekilmiş sayılmasına karar verilmiştir. İdare Mahkemesi kararında belirtildiğinin (bkz. § 10) aksine başvurucunun verilen karara itiraz ettiği, bununla birlikte uluslararası koruma başvurusunun incelendiği süreçte yahut başvurunun geri çekilmiş sayılmasına ilişkin işlemin iptali amacıyla açtığı davada başvurucunun eş cinsel olduğunu bildirmek dışında kendisiyle ilgili herhangi bir bilgi vermediği görülmüştür. Bununla birlikte İdare Mahkemesi de başvurucunun ülkesinde zulüm göreceğine ilişkin iddiaları hakkında bir değerlendirme yapmamıştır (bkz. § 7).

21. Diğer taraftan başvurucu, sınır dışı etme kararına karşı açtığı iptal davasında ve yine bireysel başvuru formunda -diğer idari ve adli süreçlerde olduğu gibi- iddiasını ayrıntılandıran bilgi/belge sunmamış; yalnızca cinsel yönelimini belirtmekle yetinmiş, hiçbir anlatımında Türkiye'ye gelmeden önce ülkesinde cinsel kimliği nedeniyle kötü muamele gördüğünden bahsetmemiştir.

22. Sonuç olarak, başvurucunun ileri sürdüğü risk iddiaları; kişisel koşullarına özgü, tutarlı, bireyselleştirilmiş ve inandırıcı unsurlarla desteklenmemiştir. Başvurucunun anlatımları esasen ülkesinin genel koşullarına ve uluslararası raporlardaki istatistik verilerine dayanmaktadır. Bu çerçevede başvurucunun İran’a sınır dışı edilmesi hâlinde, yaşamının tehlikeye gireceğine veya kötü muamele yasağı kapsamında gerçek bir riskle karşı karşıya kalacağına inanmak için esaslı gerekçeler gösteremediği sonucuna varılmıştır.

23. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

C. İdari Gözetim Altında Tutulma Nedeniyle Kötü Muamele Yasağı ile Kişi Hürriyeti ve Güvenliği Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

24. Başvurucu; hukuka aykırı olarak idari gözetim altında tutulması nedeniyle kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının, tutulma şartları nedeniyle de kötü muamele yasağının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

25. Bireysel başvuru yolunun ikincil niteliği gereği, Anayasa Mahkemesine başvuruda bulunulabilmesi için öncelikle olağan kanun yollarının tüketilmesi zorunludur. Başvurucunun bireysel başvuru konusu şikâyetini öncelikle yetkili idari ve yargısal mercilere usulüne uygun olarak iletmesi, bu konuda sahip olduğu bilgi ve delilleri zamanında bu makamlara sunması, bu süreçte dava ve başvurusunu takip etmek için gerekli özeni göstermesi gerekir (İsmail Buğra İşlek [1. B.], B. No: 2013/1177, 26/3/2013, § 17).

26. Başvurucu, bireysel başvuru yapılmasından önce tutulmakta olduğu geri gönderme merkezinden salıverilmiştir (bkz. § 12). Buna rağmen kötü koşullarda ve hukuka aykırı şekilde idari gözetim altında tutulduğunun tespiti ve idari gözetim altında tutulmasından doğan zararlarının tazmini için bireysel başvuru yapmadan önce tazminat davası açmamıştır (bu gereklilik yönünden benzer değerlendirmeler için bkz. B.T. [GK], B. No: 2014/15769, 30/11/2017, §§ 45-58; A.A. [1. B.], B. No: 2014/18827, 20/12/2017, § 37). Bu bakımdan başvurucu bireysel başvuruya konu ettiği şikâyetini öncelikle yetkili idari ve yargısal mercilere usulüne uygun olarak iletme, sahip olduğu bilgi ve delilleri zamanında bu makamlara sunma, bu süreçte dava ve başvurusunu takip etme hususunda gerekli özeni göstermemiştir.

27. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının diğer kabul edilebilirlik şartları yönünden incelenmeksizin başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

D. Adil Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

28. Başvurucu; sınır dışı etme kararının hukuka aykırı şekilde, fiilî gerekçeleri gösterilmeden ve savunma hakkı tanınmadan alındığını belirterek adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

29. Yabancıların ülkeye girişi ile ülkede kalışlarına ve ülkeden çıkarılmalarına ilişkin işlemlerle ilgili yargılamalar, yargılamaya konu uyuşmazlığın suç isnadı ya da medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili olmaması nedeniyle adil yargılanma hakkının konusuna girmemektedir (Aıgul Mavlıanova [1. B.], B. No: 2016/6293, 9/11/2017, § 27).

30. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının diğer kabul edilebilirlik şartları yönünden incelenmeksizin konu bakımından yetkisizlik nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

VI. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Adli yardım talebinin KABULÜNE,

B. Kamuya açık belgelerde başvurucunun kimliğinin gizli tutulması talebinin KABULÜNE,

C. 1. Sınır dışı etme kararı nedeniyle yaşam hakkı ile kötü muamele yasağının ihlal edildiğine ilişkin iddiaların açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

2. Adil yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın konu bakımından yetkisizlik nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

3. İdari gözetim altında tutulma nedeniyle kişi hürriyeti ve güvenliği hakkı ile kötü muamele yasağının ihlal edildiğine ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

D. 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 339. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca adli yardım talebi kabul edilen başvurucunun yargılama giderlerini ödemekten TAMAMEN MUAF TUTULMASINA,

E. Kararın bir örneğinin İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Başkanlığına GÖNDERİLMESİNE 14/10/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

MEHMET ŞAKİR UYGAR

B. No: 2020/22137 | Karar tarihi: 14.10.2025

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2020/22137

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

MEHMET ŞAKİR UYGAR BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2020/22137)

Karar Tarihi: 14/10/2025

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Recai AKYEL Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ İrfan FİDAN

Raportör : Melek ŞAHAN

Başvurucu : Mehmet Şakir UYGAR

Vekili : Av. Suphi SEÇER

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru; gazeteci olarak toplumsal bir olayda görev alan kişinin kolluğun attığı gaz fişeği ile yaralanması ve bu olay nedeniyle açtığı tazminat davasının reddedilmesi nedeniyle kötü muamele yasağının, temyiz incelemesinde verilen kararın gerekçe içermemesi nedeniyle gerekçeli karar hakkının, tazminat davasının makul bir sürede sonuçlandırılamaması nedeniyle de makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

2. Başvuruya konu dava evrakından anlaşıldığına göre 24/3/2006 tarihinde güvenlik güçleri ile PKK terör örgütü mensupları arasında meydana gelen silahlı çatışma sonucu ölü ele geçirilen on dört örgüt mensubundan dördünün 28/3/2006 tarihinde Diyarbakır'da defnedilmesi sonrasında aynı gün terör örgütüne müzahir eylemler başlamıştır.

3. Başvurucunun haber yapmak için gösteri yerinde olduğunu ve 30/3/2006 tarihinde eylemler sırasında çıkan olaylarda yaralandığını belirterek meydana gelen zararlarının tazmin edilmesi istemiyle 16/3/2007 tarihinde idareye yaptığı başvuru, zımnen reddedilmiştir. Başvurucu 13/7/2007 tarihinde kolluk kuvvetinin attığı gaz fişeğinin bacağına isabet etmesi sebebiyle yaralandığı iddiasıyla Emniyet Genel Müdürlüğü aleyhine maddi ve manevi tazminat davası açmıştır.

4. Başvurucu 30/3/2006 tarihinde yaralanmasının hemen ardından hastaneye müracaat etmiş ve burada hakkında rapor düzenlenmiştir. Aynı gün Savcılığın talimatı üzerine olaylarda yaralananların açık kimlik bilgileri ve ifadeleri, ifade vermeyenlerin ise bilgileri tutanakla kayda alınmıştır. Başvurucunun söz konusu süreçte olayla ilgili ifade vermemesi üzerine hakkında şüpheli sıfatıyla soruşturma başlatılmış ve 12/9/2006 tarihinde soruşturmaya konu edilen gösterilere katılmak suretiyle terör örgütüne üye olmamakla birlikte örgüt adına suç işlediği isnadıyla ifadesi alınmıştır. Başvurucu; ifadesinde üzerine atılı suçlamayı kabul etmediğini, olay tarihinde ve hâlen bir haber ajansında muhabir olarak görev yaptığını, yaralandığı gün aynı haber ajansında foto muhabiri olarak görev yapan H.E., V.A. ve bazı gazetecilerle birlikte olayları görüntülemek ve haber yapmak üzere faaliyette bulunduklarını, akşamüzeri bu görüntüleri haberleştirmek amacıyla bürolarına dönmekte iken Emek Caddesi'nde göstericilerle polisler arasında kaldıklarını, göstericilerin polise taş attıkları sırada kaçtıklarını, bu esnada polislerin de göstericileri dağıtmak üzere gaz bombası attığını, bu gaz bombalarından birinin sol bacağına isabet etmesiyle yaralandığını, yanında bulunan arkadaşlarının kendisini önce devlet hastanesine, daha sonra da tıp fakültesi hastanesine götürdüklerini, gösterilere katılmadığını, slogan atmadığını, polise taş atmadığını, barikat kurmadığını beyan etmiştir. Başvurucu hakkında 5/7/2007 tarihinde kovuşturmaya yer olmadığına dair karar verilmiştir.

5. Diyarbakır 1. İdare Mahkemesi 17/4/2008 tarihinde davanın süre aşımı nedeniyle reddine karar vermiştir. Başvurucunun kararı temyiz etmesi üzerine Danıştay Onuncu Dairesi 16/1/2012 tarihli kararı ile davanın süresinde açılıp açılmadığı hususunda inceleme yapılması gerektiği gerekçesiyle ilk derece mahkemesinin kararını bozmuştur.

6. Bozma üzerine yapılan yargılama sonucunda Diyarbakır 1. İdare Mahkemesi 23/1/2014 tarihinde başvurucunun yaralanmasının idarenin eylemi neticesinde gerçekleştiğinin kesin olarak ortaya konulamadığı gerekçesiyle davanın reddine karar vermiştir. Kararı temyizen inceleyen Danıştay Onuncu Dairesi ilk derece mahkemesinin kararının bozulmasına hükmetmiş; bozma gerekçesinde 28/3/2006 tarihinde Diyarbakır'da çıkan ve dört gün süren olaylarda genel güvenliğin ve asayişin sağlanması konusunda görevli olan davalı idarenin olaylarla bozulan asayişi dört gün boyunca yeniden tesis edemediğini, aynı süreçte genel güvenliği de sağlayamayarak hizmet kusuru işlediğini belirtmiştir. Kararın devamında başvurucunun olaylara katılan grup içinde yer aldığı yönünde bir iddia ileri sürülmediği, bu doğrultuda bir başka tespitin de bulunmadığı, dolayısıyla kişisel kusuru olmadığı anlaşılan davacının güvenlik kuvvetlerince açılan ateş sonucunda yaralandığını ispatlar nitelikte bir bulgu olmamakla birlikte olaylar sırasında yaralandığı sabit olduğundan davanın reddi yolunda verilen temyize konu mahkeme kararında hukuki isabet bulunmadığı sonucuna ulaşmıştır.

7. Davalı idare, bozma kararına karşı karar düzeltme talebinde bulunmuştur. Danıştay Onuncu Dairesi 24/12/2019 tarihinde karar düzeltme talebinin kabulüne ve ilk derece mahkemesi tarafından verilen davanın reddi kararının onanmasına kesin olarak karar vermiştir.

8. Başvurucu, nihai kararı 18/3/2020 tarihinde öğrenmesinin ardından 30/6/2020 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

9. Komisyon tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

A. Kötü Muamele Yasağının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

10. Başvurucu; bir haber ajansına bağlı muhabir olarak olayları izlemekteyken emniyet görevlilerinin attığı gaz bombasının ayağına isabet etmesi sonucu yaralandığını, yaralanmasına neden olan olaylarda genel güvenliğin dört gün boyunca sağlanamadığını, yüzlerce sivilin yaralandığını, birden fazla kişinin öldüğünü belirterek yaşam hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde, Anayasa ve ilgili mevzuat hükümleri, Anayasa Mahkemesi içtihadı ve somut olayın kendine özgü koşullarının dikkate alınması gerektiğini bildirmiştir. Başvurucu, Bakanlığın görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

11. Başvuru, kötü muamele yasağı kapsamında incelenmiştir.

12. Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasında öngörülen işkence, eziyet ve insan haysiyetiyle bağdaşmayan bir cezaya veya muameleye tabi tutulma yasağı mutlak bir nitelik taşımakta olup bu kapsamda öncelikle kamusal yetkiyle güç kullanan görevlilerin hiçbir şekilde kişilerin beden ve ruh bütünlüğüne zarar vermemeleri gerekir. İşkence ve kötü muamele yasağının ihlal edildiğine yönelik tartışılabilir ve makul şüphe uyandıran iddialar, sorumlularının tespitini ve cezalandırılmasını sağlayacak etkili bir soruşturma yapılması sorumluluğunu doğurur (Cezmi Demir ve diğerleri [1. B.], B. No: 2013/293, 17/7/2014, §§ 81, 95).

13. Anayasa Mahkemesi kamu görevlilerinin güç kullanımı sonucunda gerçekleştiği ileri sürülen, Anayasa'nın 17. maddesine yönelik olan ihlal iddialarını incelediği birçok başvuruda tüketilmesi gereken etkili hukuk yolunun ceza soruşturması olduğunu, tazminat davasının sürece etkisinin bulunmadığını açıkça belirtmiştir. Zira kamu görevlilerinin kasıtlı eylemlerine/kötü muamelelerine ilişkin vakalarda devletin sorumluların tespitine ve cezalandırılmalarına imkân verebilecek nitelikte cezai soruşturmalar yürütme yükümlülüğü bulunmaktadır. Bu tür olaylarda yürütülen idari ve hukuki soruşturmalar ve davalar sonucunda sadece tazminat ödenmesi bu hak ihlalini gidermek, mağdur sıfatını ortadan kaldırmak için yeterli değildir. Diğer taraftan temel hak ve özgürlüklere saygı, devletin tüm organlarının uyması gereken bir ilke olup bu ilkeye uygun davranılmadığı takdirde ortaya çıkan ihlale karşı öncelikle ilgili hukuk sisteminin koruma mekanizmalarının işletilmesi şarttır. Bu nedenle ihlal iddialarına ilişkin olarak öncelikle olağan kanun yollarının tüketilmesi gerekmektedir (Onur Cingil [2. B.], B. No: 2013/7836, 16/4/2015, § 52; Zeki Güngör [1. B.], B. No: 2013/8491, 31/3/2016, § 39; N.T.U. ve N.T. [2. B.], B. No: 2014/4372, 19/12/2017, § 28; Seyfullah Turan ve diğerleri [1. B.], B. No: 2014/1982, 9/11/2017, § 140; Şehap Korkmaz [2. B.], B. No: 2013/8975, 23/7/2014, § 33; Bayram Gök [2. B.], B. No: 2012/946, 26/3/2013, § 17).

14. Yukarıda aktarılan ilkeler uyarınca, kamu görevlileri tarafından gerçekleştirildiği ileri sürülen kötü muamele iddiaları bakımından etkili hukuk yolu ceza soruşturmasıdır. Somut olayda başvurucunun kamu görevlilerinin güç kullanımı sonucunda yaralandığını iddia ettiği ve idari yargıda açtığı tazminat davasını takiben bireysel başvuruda bulunduğu görülmüştür. Başvurucunun kötü muamele yasağının ihlal edildiğine ilişkin şikâyetleri hakkında ceza soruşturması yürütülüp yürütülmediğine ilişkin bir bilgi vermediği, olaya ilişkin bir soruşturma yürütüldüğüne ilişkin başvuru dosyasında bilgi de bulunmadığı ve başvuruya ceza soruşturmasının temel alınmadığı anlaşılmıştır. Bu nedenle kötü muamele yasağına ilişkin ihlal iddiaları yönünden başvuru yolunun tüketilmediği sonucuna ulaşılmıştır.

15. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının diğer kabul edilebilirlik nedenleri incelenmeksizin başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

B. Gerekçeli Karar Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

16. Başvurucu, Danıştayın aynı Dairesinin 2016 yılında verdiği temyiz talebinin kabulü kararında ayrıntılı gerekçe yazmışken 2019 yılında verdiği onama kararında gerekçeye yer vermemesi nedeniyle gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

17. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

18. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkı, kişilerin hakkaniyete uygun bir şekilde yargılanmalarını sağlamayı ve bu amaca uygunluk yönünden yargılamanın denetlenmesini amaçlamaktadır. Mahkeme kararlarının, davanın temel maddi ve hukuki sorunları ile taraflarca ileri sürülen ve davanın sonucunu etkileyen iddia ve itirazlar hakkında delillerle bağ kurulmak suretiyle yeterli gerekçe içermesi zorunludur. Uyuşmazlığın hukuki ve maddi sorunlarıyla ilgisiz değerlendirmelere kararda yer verilmesi de gerekçeli karar hakkıyla bağdaşmamaktadır. Karar gerekçesinin belirtilen unsurları taşıması, yargılamanın adil yargılanma hakkı güvencelerine uygun şekilde yürütülüp yürütülmediğinin taraflarca öğrenilmesini sağladığı gibi ayrıca demokratik bir toplumda kendi adlarına verilen yargı kararlarının sebeplerini toplumun öğrenmesinin sağlanması için de gereklidir (bazı eklemeler ve farklılıklarla birlikte bkz. Sencer Başat ve diğerleri [GK], B. No: 2013/7800, 18/6/2014, §§ 31, 34).

19. Diğer taraftan kanun yolu incelemesi yapan mercinin yargılamayı yapan mahkemeyle aynı sonuca ulaşması ve bunu aynı gerekçeyi kullanarak veya aynı atıfla kararına yansıtması kararın gerekçelendirilmiş olması bakımından yeterli görülebilir. Bununla birlikte ilk derece mahkemesince karşılanmayan veya ancak ilk defa kanun yolu merciine ileri sürülebilecek nitelikteki esaslı iddia ve itirazların kanun yolu merciince de değerlendirilmemesi gerekçeli karar hakkının ihlaline yol açabilir (bazı eklemeler ve farklılıklarla birlikte bkz. Mehmet Yavuz [1. B.], B. No: 2013/2995, 20/2/2014, § 51).

20. Somut olayda 16/1/2012 tarihli ilk bozma kararı üzerine yapılan yargılama sonucunda 23/1/2014 tarihinde davanın reddine karar verildiği, kararın temyizen incelenmesi sonucu gerekçeleri belirtilerek ikinci kez bozulduğu görülmüştür (bkz. § 6). Karar düzeltme aşamasında ise talebin kabulüne ve ilk derece mahkemesi tarafından verilen davanın reddi kararının onanmasına karar verildiği ancak bu kararda anılan bozma kararındaki gerekçeler de dikkate alınarak bozma kararından niçin dönüldüğüne dair ilgili ve yeterli gerekçe bulunmadığı anlaşılmıştır. Bu nedenle başvuruda adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

21. Açıklanan gerekçelerle Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

C. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

22. Başvurucu, tazminat yargılamasının on üç yıl sürdüğünü belirterek makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğini iddia etmiştir.

23. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Veysi Ado ([GK], B. No: 2022/100837, 27/4/2023) kararında uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede Anayasa Mahkemesi 9/1/2013 tarihli ve 6384 sayılı Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine Yapılmış Bazı Başvuruların Tazminat Ödenmek Suretiyle Çözümüne Dair Kanun'un geçici 2. maddesinde 28/3/2023 tarihli ve 7445 sayılı Kanun'un 40. maddesi ile yapılan değişikliğe göre 9/3/2023 tarihi (bu tarih dâhil) itibarıyla derdest olan, yargılamaların makul sürede sonuçlandırılmadığı iddialarıyla yapılan başvurulara ilişkin olarak Tazminat Komisyonuna başvuru yolu tüketilmeden yapılan başvurunun incelenmesinin bireysel başvurunun ikincil niteliği ile bağdaşmayacağı neticesine varmıştır. Somut başvuruda, anılan kararda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

24. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının diğer kabul edilebilirlik nedenleri incelenmeksizin başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

25. Başvurucu; ihlalin tespiti, yeniden yargılama yapılması ile 500.000 TL maddi, 300.000 TL manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

26. Başvuruda tespit edilen hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100). Diğer taraftan ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli giderim sağlayacağı anlaşıldığından tazminat taleplerinin reddine karar verilmesi gerekir.

27. Öte yandan hak ihlali kararından Anayasa Mahkemesinin davanın sonucuyla ilgili olarak bir tutum sergilediği sonucu çıkarılmamalıdır. Anayasa Mahkemesince verilen hak ihlali kararı uyuşmazlığın sonuçlarından bağımsız olup davanın kabulüne, reddine ya da beraate veya mahkûmiyete karar verilmesi gerektiği anlamına gelmemektedir. Kural olarak, yargılamanın her aşamasında olduğu gibi ihlalin sonuçlarını gidermek üzere yeniden yapılacak yargılama sonunda da delillerin dava ile ilişkisini kurma ve bunları değerlendirip sonuç çıkarma yetkisi ilgili mahkemelere aittir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Kötü muamele yasağının ihlal edildiğine ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

2. Gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

3. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın başvuru yollarının

tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin gerekçeli karar hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Danıştay Onuncu Dairesine (E.2016/3575, K.2019/10844) GÖNDERİLMESİNE,

D. Başvurucunun tazminat talebinin REDDİNE,

E. 446,90 TL harç ve 30.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 30.446,90 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

F. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 14/10/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

F.N.

B. No: 2020/35085 | Karar tarihi: 14.10.2025

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2020/35085

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

F.N. BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2020/35085)

Karar Tarihi:14/10/2025

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

GİZLİLİK TALEBİ KABUL

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Recai AKYEL Yusuf Şevki HAKYEMEZ İrfan FİDAN Yılmaz AKÇİL

Raportör : Merve ARSLANTÜRK

Başvurucu : F.N.

Vekili : Av. Tuğçe ÖZDEMİR ÇOKYAŞA

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, trans bir bireyin cinsel yönelimi nedeniyle öldürülebileceği veya zulme uğrama riski altında olduğu ülkeye sınır dışı etme kararı verilmesi nedeniyle yaşam hakkı ve kötü muamele yasağının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

2. Başvurucu 2000 doğumlu bir erkek olup İran vatandaşıdır.

3. Balıkesir Valiliği (Valilik) 25/7/2019 tarihinde başvurucunun 4/4/2013 tarihli ve 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu'nun 54. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (h) bendi (Türkiye'ye yasal giriş veya Türkiye'den yasal çıkış hükümlerini ihlal edenler) gereğince sınır dışı edilmesine karar vermiştir.

4. Başvurucu, hakkında alınan sınır dışı etme kararının iptali talebiyle Balıkesir 1. İdare Mahkemesinde (İdare Mahkemesi) dava açmış, İdare Mahkemesi 30/9/2020 tarihinde davanın kesin olarak reddine karar vermiştir.

5. Başvurucu 16/11/2020 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

6. Komisyon, başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

7. Başvurucunun uluslararası koruma başvurusunda bulunması neticesinde Amasya Valiliği 24/10/2022 tarihinde başvurucuya şartlı mülteci statüsü tanımıştır.

8. Valilik 5/2/2025 tarihinde başvurucu hakkında 25/7/2019 tarihli sınır dışı etme kararının geri alınmasına karar vermiştir.

II. DEĞERLENDİRME

9. Anayasa Mahkemesi tarafından adli yardım talebinin kabul edilebilmesi için gerekli şartlar Mehmet Şerif Ay ([2. B.], B. No: 2012/1181, 17/9/2013, § 23) kararında, yabancıların adli yardım talepleri konusunda benimsenen ilkeler ise Nadali Agheli Kohne Shahri ([1. B.], B. No: 2014/12633, 9/9/2015, §§ 17, 18) kararında yer almaktadır. Anılan ilkelere göre adli yardım için gerekli şartlar mevcutsa karşılıklılık şartı gerçekleşmese bile yabancının adli yardım talebi kabul edilmelidir. Somut başvuruda yargılama giderlerini ödeme gücünden yoksun olduğu anlaşılan başvurucunun adli yardım talebinin kabulüne karar verilmesi gerekir.

10. Başvurucu; trans bir birey olduğunu, ülkesinde trans bireylerin cinsiyet değiştirme ameliyatına zorlandığını, aksi takdirde istismar, baskı, cinsel ve fiziksel şiddete uğrama ve ölüm cezası alma gibi ihtimallerle karşı karşıya kaldıklarını, ülkesinde yalnızca devletin değil toplumun da translara zulmettiğini, bu zulme karşı şikâyet mekanizmalarının çalışmadığını, devletin bu duruma açıkça kayıtsız kaldığını, İdare Mahkemesince hiçbir araştırma ve değerlendirme yapılmadığını belirterek yaşam hakkı, kötü muamele yasağı, kişi hürriyeti ve güvenliği hakkı, maddi ve manevi bütünlüğü koruma hakkı ile adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

11. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde, başvuruda yapılacak incelemede Anayasa, mevzuat hükümleri ve tespitlerin dikkate alınması gerektiği bildirilmiştir. Başvurucu Bakanlık görüşüne karşı beyanında başvuru formundaki iddialarını yinelemiştir.

12. Sınır dışı etme kararının uygulanmasının olası sonuçları ve/veya bu kararın iptali için açılan davayla ilgili yargı sürecine yönelik iddiaların incelenebilmesi için sınır dışı kararının uygulanması ya da uygulanmasının önünde bir engel bulunmaması gerekir (benzer değerlendirme için bkz. M.L. ve diğerleri [1. B.], B. No: 2019/20735, 28/12/2021, § 23).

13. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 80. maddesinin (1) numaralı fıkrasında başvurunun incelenmesinin sürdürülmesini haklı kılan bir neden görülmemesi hâlinde de düşme kararı verilebileceği belirtilmiş ancak aynı maddenin (2) numaralı fıkrasında Anayasa'nın uygulanması ve yorumlanması veya temel hakların kapsamının ve sınırlarının belirlenmesi ya da insan haklarına saygının gerekli kıldığı hâllerde incelemeye devam edilebileceği hüküm altına alınmıştır.

14. Başvurucu hakkında alınan sınır dışı etme kararı 5/2/2025 tarihinde Valilik tarafından kaldırıldığı için başvuruya konu edilen sınır dışı etme kararının uygulanması mümkün değildir. Dolayısıyla başvurunun incelenmesinin sürdürülmesini haklı kılan bir neden bulunmamaktadır. Ayrıca Anayasa'nın uygulanması ve yorumlanması veya temel hakların kapsamının ve sınırlarının belirlenmesi ya da insan haklarına saygı, başvurunun incelenmesini gerekli kılmamaktadır.

15. Açıklanan gerekçelerle başvurunun incelenmesinin sürdürülmesini haklı kılan bir neden

görülmemesi nedeniyle düşmesine karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Adli yardım talebinin KABULÜNE,

B. Kamuya açık belgelerde başvurucunun kimliğinin gizli tutulması talebinin KABULÜNE,

C. Başvurunun incelenmesinin sürdürülmesini haklı kılan bir neden görülmemesi nedeniyle DÜŞMESİNE,

D. 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 339. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca adli yardım talebi kabul edilen başvurucunun yargılama giderlerini ödemekten TAMAMEN MUAF TUTULMASINA 14/10/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

MEHMET ALİ ASLAN (2)

B. No: 2021/4819 | Karar tarihi: 14.10.2025

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/4819

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

MEHMET ALİ ASLAN BAŞVURUSU (2)

(Başvuru Numarası: 2021/4819)

Karar Tarihi: 14/10/2025

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Recai AKYEL Yusuf Şevki HAKYEMEZ İrfan FİDAN Yılmaz AKÇİL

Raportör : Şeyda Nur ÜN

Başvurucu : Mehmet Ali ASLAN

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, ceza infaz kurumunda bulunan başvurucunun bir dergiye abonelik talebinin reddedilmesi nedeniyle ifade özgürlüğünün ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucu, başvuru tarihinde hakaret ve görevi yaptırmamak için direnme suçlarından hükümlü olarak İzmir 2 No.lu T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda (Ceza İnfaz Kurumu) bulunmaktadır.

3. Başvurucu, Ceza İnfaz Kurumuna bedeli emanet para hesabından karşılanmak üzere "Halk Okulu" isimli dergiye abone olmak istediğine dair talepte bulunmuştur. Ceza İnfaz Kurumu Eğitim Kurulu Başkanlığı (Eğitim Kurulu) 19/10/2020 tarihinde "Halk Okulu adlı derginin 9,10,11,12,13,14,15,16,17,18,19,20,21,22,23,24,25, 26,27,28,29,30,31,32,ve 33. sayıları hakkında İstanbul 11. Sulh Ceza Mahkemesinin 7/9/2020 tarihli ve 2020/3749 D.İş sayılı kararı ile 3713 Sayılı Terörle Mücadele Kanunu'nun 7/2 ve 5187 Sayılı Basın Kanunu'nun 25/2 maddesi kapsamında 'Basım, Dağıtım ve Satış Yasağı Getirilmesine, Elde Edilen (piyasaya Sunulan) Dergiye El Konulmasına (toplatılmasına)' kararı verildiği" gerekçesiyle "terörü/terör eylemlerini övücü içerikte yayın ve terör örgütü propagandası yaptığı mahkeme kararıyla sabit olan dergi ile ilgili olarak ilgili mahkeme kararına referansla talebin reddine" karar vermiştir.

4. Başvurucu, Ceza İnfaz Kurumunun kararına itiraz etmiş; itirazı inceleyen Karşıyaka 1. İnfaz Hâkimliği (İnfaz Hâkimliği) 11/11/2020 tarihinde Eğitim Kurulu kararının usul ve kanuna uygun olduğu gerekçesiyle başvurucunun itirazını reddetmiştir.

5. Başvurucu, İnfaz Hâkimliğinin kararına da itiraz etmiş; itirazı inceleyen Karşıyaka 1. Ağır Ceza Mahkemesi 30/11/2020 tarihinde kararın usul ve kanuna uygun olduğu gerekçesiyle başvurucunun itirazını kesin olarak reddetmiştir.

6. Başvurucu, nihai kararı 16/12/2020 tarihinde öğrendikten sonra 8/1/2021 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

7. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

8. Ödeme gücünden yoksun olduğu anlaşılan başvurucunun açıkça dayanaktan yoksun olmayan adli yardım talebinin kabulüne karar verilmesi gerekir.

9. Başvurucu; daha önce posta/kargo yoluyla gelen "Halk Okulu" dergisinin değişen mevzuat uyarınca bu şekliyle kabulünün yapılmadığını, akabinde Ceza İnfaz Kurumundan söz konusu derginin dış kantin aracılığıyla satın alınmasını istediğini ancak idarece derginin bayide olmadığı için satın alınamayacağının bildirildiğini, son olarak bedeli emanet para hesabından karşılanmak üzere bu dergiye abone olmak istediğini ancak bu kez de önceki sayılar hakkında toplatılma kararı bulunduğundan bahisle talebinin reddedildiğini belirtmiştir. Başvurucu; bir derginin önceki sayıları hakkında verilen toplatılma kararının sonraki sayılar için geçerli olamayacağını, her bir dergi sayısının ayrıca incelenmesi gerektiğini, bu hâliyle idare ve mahkeme kararlarının ilgili ve yeterli bir gerekçe içermediğini belirterek ifade özgürlüğü ile adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini iddia etmiştir.

10. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde; mevcut başvuruda başvurucunun ifade özgürlüğünün ihlal edilip edilmediği konusunda inceleme yapılırken görüş yazısında yer verilen Anayasa ve ilgili mevzuat hükümleri, Anayasa Mahkemesi içtihadı ve somut olayın kendine özgü koşullarının dikkate alınması gerektiği belirtilmiştir. Başvurucu, Bakanlığın görüşüne karşı; genel hatlarıyla bireysel başvuru formundaki iddialarını yinelemiştir.

11. Anayasa Mahkemesi daha önce verdiği birçok kararında, hükümlü ve tutuklulara posta/kargo yoluyla gelen, ziyaretçilerin getirdiği veya hükümlü ve tutukluların satın aldıkları süreli ya da süresiz yayınların ceza infaz kurumlarına kabul edilmemesini ifade özgürlüğü kapsamında değerlendirmiştir (ilgili kararlar için bkz. İbrahim Kaptan (2) [2. B.], B. No: 2017/30723, 12/9/2018, § 23; Recep Bekik ve diğerleri [GK], B. No: 2016/12936, 27/3/2019, § 24; Ahmet Sil ve Taner Yay [2. B.], B. No: 2017/35227, 30/9/2020, § 31). Bu nedenle başvurucunun bir dergiye abone olma talebinin reddedilmesine yönelik iddialarının bir bütün hâlinde ifade özgürlüğü kapsamında incelenmesi gerektiği değerlendirilmiştir.

12. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan ifade özgürlüğünün ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

13. Tutuklu ve hükümlüler, Anayasa ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (Sözleşme) ortak alanı kapsamında kalan temel hak ve hürriyetlerin tamamına kural olarak sahiptir (Mehmet Reşit Arslan ve diğerleri [2. B.], B. No: 2013/583, 10/12/2014, § 65). Bu bağlamda

tutuklu ve hükümlülerin ifade özgürlüğü de Anayasa ve Sözleşme kapsamında koruma altındadır (Murat Karayel (5) [2. B.], B. No: 2013/6223, 7/1/2016, § 27).

14. Tutuklu ve hükümlülerin süreli veya süresiz yayınlara ulaşabilmesi de bilgi ve kanaatlere ulaşma özgürlüğünün somut yansıması olarak ifade özgürlüğünün koruması altındadır (İbrahim Bilmez [1. B.], B. No: 2013/434, 26/2/2015, § 74; Kamuran Reşit Bekir [GK], B. No: 2013/3614, 8/4/2015, § 43; Hüseyin Sürensoy [1. B.], B. No: 2013/749, 6/10/2015, § 44; Ahmet Temiz (6) [2. B.], B. No: 2014/10213, 1/2/2017, § 34). Bu doğrultuda bir ceza infaz kurumunda hükümlü olarak bulunan başvurucunun bir dergiye abonelikle ulaşmak istemesinin kabul edilmemesinin haber veya fikir alma özgürlüğüne, dolayısıyla ifade özgürlüğüne yönelik bir müdahale olduğu kabul edilmiştir.

15. Anayasa Mahkemesi Recep Bekik ve diğerleri kararında, benzer müdahalelerin hukuki dayanağı olan 13/12/2004 tarihli ve 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfaz Hakkında Kanun'un 62. maddesinin kanunla sınırlama ölçütünü karşıladığı ve başvuruya konu süreli yayınların ceza infaz kurumlarının düzeninin ve güvenliğinin sağlanması, suçun önlemesi ve mahkûmun ıslahı amaçlarıyla başvuruculara verilmemesi şeklindeki müdahalelerin Anayasa'nın 26. maddesinin ikinci fıkrasında öngörülen kamu düzeni ve kamu güvenliği kapsamında meşru bir amaç taşıdığı sonucuna varmıştır (Recep Bekik ve diğerleri, §§ 32, 33). Mevcut başvuruda da anılan tespitten ayrılmayı gerektiren bir yön bulunmamaktadır. Bundan sonra yapılması gereken, müdahalenin demokratik toplum düzeninin gereklerine uygun olup olmadığını değerlendirmektir.

16. Temel hak ve özgürlüklere yönelik bir müdahalenin demokratik toplum düzeninin gereklerine uygun kabul edilebilmesi için zorunlu bir toplumsal ihtiyacı karşılaması ve orantılı olması gerekir (Bekir Coşkun [GK], B. No: 2014/12151, 4/6/2015, §§ 53-55; Mehmet Ali Aydın [GK], B. No: 2013/9343, 4/6/2015, §§ 70-72; AYM, E.2007/4, K.2007/81, 18/10/2007). Müdahaleyi oluşturan tedbirin zorunlu bir toplumsal ihtiyacı karşıladığının kabul edilebilmesi için amaca ulaşmaya elverişli olması, başvurulabilecek en son çare ve alınabilecek en hafif önlem olarak kendini göstermesi gerekmektedir (bazı farklılıklarla birlikte bkz. Bekir Coşkun, § 51; Mehmet Ali Aydın, § 68; Tansel Çölaşan [1. B.], B. No: 2014/6128, 7/7/2015, § 51).

17. Somut olayda başvurucu, bedeli emanet para hesabından karşılanmak üzere "Halk Okulu" isimli dergiye abone olma talebinde bulunmuş ancak başvurucunun talebi kabul edilmemiştir. Ceza İnfaz Kurumu önceki sayıları hakkında mahkemece verilmiş toplatma kararı bulunduğu gerekçesiyle ve anılan karardaki mahkeme gerekçesine atıfla adı geçen süreli yayına başvurucunun abone olma talebini kabul etmemiştir. İnfaz Hâkimliği ve Ağır Ceza Mahkemesi de benzer gerekçelerle başvurucunun itirazını reddetmiştir.

18. Anayasa Mahkemesi, daha önce verdiği birçok kararda tutuklu ya da hükümlülerin süreli veya süresiz yayınlardan yararlanma yöntemlerini sıralamıştır. Bu yöntemlerden biri, kanunun açık hükmünün de emrettiği gibi bedelinin hükümlü ve tutuklularca karşılanması şartıyla herhangi bir yayının kurumca satın alınmasıdır (İbrahim Kaptan (2) [2. B.], § 31; Recep Bekik ve diğerleri, § 38; Ahmet Sil ve Taner Yay, § 45). Somut olayda başvurucunun talebinin de bahse konu yöntem kapsamında olduğu açıktır.

19. Anayasa Mahkemesi Sinan İyit ([GK], B. No: 2013/1495, 30/11/2017) kararında, hakkında toplatma kararı bulunan yayınların ya da bu yayınlardan alıntı içeren dokümanların 5275 sayılı Kanun'un 3. ve 62. maddeleri uyarınca tutuklu ya da hükümlülere verilmemesi şeklindeki müdahalenin demokratik bir toplumda gerekli olduğu sonucuna

varmıştır. Anılan kararda, bireylerin ifade özgürlüğüne toplatma ve elkoyma kararlarıyla müdahale edilen hâllerde mevcut olan zorunlu toplumsal ihtiyacın özellikle terörle mücadelenin söz konusu olduğu durumlarda tutuklu ve hükümlüler yönünden de mevcut olduğunda şüphe bulunmadığı belirtilmiştir. Bu doğrultuda kararda, hakkında toplatma kararı bulunan yayınların ya da bu yayınlardan alıntı içeren dokümanların tutuklu ve hükümlülere verilmemesi şeklindeki müdahalenin ceza infaz kurumunun güvenliği, düzeni ve disiplininin sağlanması ile mahpusun ıslahı amaçlarının gerçekleştirilmesi için gerekli olmadığından bahsedilemeyeceği ifade edilmiştir (Sinan İyit, §§ 51, 52).

20. Somut olayda ise başvurucunun abone olmak istediği derginin önceki sayıları hakkında verilmiş bir toplatma kararı bulunmakla birlikte aboneliğe konu sayılar hakkında verilen bir toplatma kararının bulunup bulunmadığına yönelik bir tespit mevcut değildir. Bu durumda ceza infaz kurumunda bulunan mahpusların süreli ve süresiz yayınlara erişimine ilişkin Anayasa Mahkemesi içtihadının hatırlatılmasında fayda bulunmaktadır.

21. Anayasa Mahkemesi Recep Bekik ve diğerleri kararında, ücreti emanet para hesabından karşılanmak suretiyle kurum aracılığıyla süreli yayın satın alma talepleri reddedilen hükümlü ve tutukluların ifade özgürlüklerinin ihlal edildiği iddiasını incelemiştir. Anayasa Mahkemesi bu kararda Halil Bayık ([GK], B. No: 2014/20002, 30/11/2017) ve Sinan İyit ([1.B.], B. No: 2014/292, 19/7/2017) kararlarında öngörülen kriterleri karşılamayan değerlendirmeler yapıldığını, ayrıca ceza infaz kurumlarında süreli yayınlara erişime ilişkin mevcut sistemde bir yeknesaklığın sağlanamadığını tespit etmiştir (Recep Bekik ve diğerleri, §§ 50-54). Anayasa Mahkemesi sonuç olarak ceza infaz kurumlarında süreli yayınlara erişime ilişkin mevcut sistemde uygulamadan kaynaklanan bir yapısal sorun yaşandığını, idari ve hukuki tedbirler alınarak yayınların yeknesak, hakkaniyete uygun ve Anayasa Mahkemesinin öngördüğü kriterleri karşılayan bir yöntemle mahpuslara tesliminin sağlanması yönünden etkin bir düzen kurulmadığı takdirde söz konusu yapısal sorunun devam edeceğini ve bunun Anayasa'nın 26. maddesinde korunan ifade özgürlüğünün devamlı ihlali anlamına geleceğini ifade etmiştir (Recep Bekik ve diğerleri, §§ 55-61). Yavuz Şen ve diğerleri kararında da aynı gerekçelerle, henüz tespit edilen yapısal sorunun çözümüne ilişkin olarak bir düzenleme yapılmadığı da görüldüğünden kurum aracılığıyla gazete satın alma talepleri reddedilen başvuruculların ifade özgürlüğü şikâyetlerinin bulunduğu 1.846 bireysel başvuru dosyası birleştirilmiş ve başvuruculların ifade özgürlüklerinin ihlal edildiğine karar verilmiştir (Yavuz Şen ve diğerleri [1. B.], B. No: 2017/20009, 12/1/2022, §§ 42-45, 49).

22. Akabinde 14/4/2020 tarihli ve 7242 sayılı Kanun'un 32. maddesiyle 5275 sayılı Kanun'un 62. maddesinin (4) numaralı fıkrası yürürlüğe girmiş ve Basın İlan Kurumu (BİK) aracılığıyla resmî ilan ve reklam yayımlama hakkı bulunmayan gazetelerin ceza infaz kurumuna kabul edilmeyeceği düzenlenmiştir.

23. Anayasa Mahkemesi de Mustafa Koca ([1. B.], B. No: 2021/38039, 26/7/2022) kararında kanuni dayanağı 5275 sayılı Kanun'un 62. maddesinin (4) numaralı fıkrası olan müdahalenin ifade özgürlüğünü ihlal ettiği iddiasını incelemiş ve yaptığı inceleme neticesinde "resmî ilan yayım hakkı bulunmayan gazetenin satın alınma talebinin kanuna dayanarak reddedilmesinin ifade özgürlüğü yönünden haksız bir sınırlama oluşturmadığı, kurum düzeni, disiplini, güvenliği ve mahkûmların ıslahı meşru amaçlarını gerçekleştirmek yönünden zorunlu bir sosyal ihtiyacı karşıladığı, başvurucuya katlanması gerekenden fazla bir külfet yüklemediği, dolayısıyla orantısız da olmadığı ve demokratik toplum düzeninin gereklerine uygun olduğu" sonucuna vararak ifade özgürlüğünün ihlal edilmediğine karar

vermiştir. Bu kapsamda BİK tarafından resmî ilan ve reklam yayınlama hakkı bulunmadığı tespit edilen gazetelerin ceza infaz kurumlarına alınmaması ifade özgürlüğünü ihlal etmemektedir.

24. Bu hâliyle hükümlülerin süreli yayınlara erişimine ilişkin olarak Anayasa Mahkemesinin Recep Bekik ve diğerleri kararında tespit ettiği yapısal soruna gazeteler yönünden çözüm üretildiği görülmüşse de -yabancı dilde yayımlananlar hariç- dergiler yönünden söz konusu yapısal sorunun devam ettiği anlaşılmaktadır.

25. Bu kapsamda somut olayda başvurucunun dergi niteliğindeki bir süreli yayına erişim talebinin reddedilmesinde Anayasa Mahkemesinin Recep Bekik ve diğerleri kararında tespit ettiği yapısal sorunun devam ettiği anlaşılmaktadır. Aynı zamanda gerek İdare gerekse de yargı mercilerince Anayasa Mahkemesinin Halil Bayık kararında yer alan ölçütlere göre bir değerlendirme yapılmadığı görülmektedir. Nitekim bir süreli yayının önceki sayıları hakkında toplatma kararı verilmiş olmasının anılan yayının sonraki sayılarına yönelik abonelik talebinin değerlendirilmesinde doğrudan gerekçe oluşturması ilgili mevzuat hükümleri ve Anayasa Mahkemesinin yukarıda bahsi geçen içtihatları gereğince mümkün görünmemektedir.

26. Sonuç olarak; 5275 sayılı Kanun'un 3. ve 62. maddeleri ile Anayasa Mahkemesi içtihatlarında yer alan ilke ve tespitlere göre bir değerlendirmenin yapılmadığı ve Anayasa Mahkemesi içtihatlarında belirtilen yapısal sorunun devam ettiği anlaşılan mevcut başvuruda; başvurucunun ifade özgürlüğünün sınırlanması yönünden ilgili ve yeterli bir gerekçe oluşturulmadığı ve bu kapsamda müdahalenin zorunlu bir toplumsal ihtiyacı karşılamadığı görülmüştür. Bu hâliyle müdahalenin demokratik bir toplumda gerekli olduğu ortaya konulamamıştır.

27. Açıklanan gerekçelerle Anayasa’nın 26. maddesiyle güvence altına alınan ifade özgürlüğünün ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

28. Başvurucu, ihlalin tespiti ve yeniden yargılama yapılması ile miktar belirtmeksizin maddi ve manevi tazminata karar verilmesini talep etmiştir.

29. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerince yapılması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

30. Ayrıca ihlalin niteliği dikkate alınarak başvurucuya net 10.000 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir. Başvurucu, maddi zarara ilişkin olarak bilgi/belge sunmadığından maddi tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Adli yardım talebinin KABULÜNE,

B. İfade özgürlüğünün ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

C. Anayasa’nın 26. maddesinde güvence altına alınan ifade özgürlüğünün İHLAL EDİLDİĞİNE,

D. Kararın bir örneğinin ifade özgürlüğünün ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Karşıyaka 1. İnfaz Hâkimliğine (E.2020/3684, K.2020/3721) GÖNDERİLMESİNE,

E. Net 10.000 TL manevi tazminatın başvurucuya ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

F. Ödemenin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 14/10/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

İBRAHİM EMİR ÇOLAK VE DİĞERLERİ

B. No: 2021/5654 | Karar tarihi: 14.10.2025

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/5654

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

İBRAHİM EMİR ÇOLAK VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2021/5654)

Karar Tarihi: 14/10/2025

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Recai AKYEL Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ İrfan FİDAN

Raportör : Soner GÖÇER

Başvurucular : 1. İbrahim Emir ÇOLAK 2. Mert ÇOLAK 3. Mümine Ebrar ÇOLAK 4. Seher AĞKURT

Vekili : Av. Tahsin KOÇ

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru; kamu makamları tarafından öngörülebilir ve önlenebilir nitelikte olduğu ileri sürülen terör saldırısı sonucu meydana gelen ölümden kaynaklanan zararların tazmini istemiyle açılan davada olayın idarenin kusuruyla meydana geldiğine ilişkin iddiaların değerlendirilmemesi nedeniyle yaşam hakkının, davanın süre aşımı gerekçesiyle kısmen reddi nedeniyle mahkemeye erişim hakkının ve yargılamanın uzun sürmesi nedeniyle de makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

2. Hatay'ın Reyhanlı ilçesinde 11/5/2013 tarihinde biri belediye binası önünde, diğeri postane binası yakınlarında olmak üzere bomba yüklü iki aracın infilak ettirilmesi suretiyle terör saldırısı gerçekleştirilmiştir. Saldırı sonucu 51 kişi yaşamını yitirmiş, 222 kişi yaralanmıştır. Başvurucu Seher Ağkurt'un eşi, diğer başvuruculların ise babası olan H.Ç. de saldırıda hayatını kaybetmiştir.

A. Olay Nedeniyle Bazı Kamu Görevlileri Hakkında Görevi Kötüye Kullanma Suçundan Açılan Kamu Davasıyla İlgili Süreç

3. Yaşanan terör saldırısıyla ilgili olarak İçişleri Bakanlığı Mülkiye Müfettişliği tarafından düzenlenen 2/4/2014 tarihli ön inceleme raporunda Hatay Emniyet Müdürlüğüne olay öncesi konuyla ilgili çok sayıda ihbar geldiği, istihbarat birimleri tarafından araç plakası, şahıs isimleri gibi bilgilerin de belirtilmesi suretiyle Hatay Emniyetine bilgi sunulduğu, patlamanın meydana gelmesinde önlem almayan emniyet birimlerinin hizmet kusuru olduğu ve ilgililer hakkında soruşturma izni verilmesi gerektiği belirtilmiştir.

4. İlgili emniyet görevlileri ile mülki idare amirleri hakkında Hatay Valiliği tarafından soruşturma izni verilmesi üzerine Hatay Cumhuriyet Başsavcılığı (Başsavcılık) 30/12/2014 tarihinde görevi kötüye kullanma suçundan iddianame düzenlemiş ve iddianamenin kabulü ile Hatay 7. Asliye Ceza Mahkemesi nezdinde 19/1/2015 tarihinde kamu davası açılmıştır. Başsavcılığın 7/1/2016 tarihinde aynı suça ilişkin olarak hazırladığı ikinci iddianamenin kabulüyle açılan kamu davası ilk ceza davası ile birleştirilerek görülmüştür.

5. İşbu bireysel başvuru yapıldığında derdest olan kamu davası, inceleme devam ederken neticelenmiştir. Hatay 7. Asliye Ceza Mahkemesinin 1/6/2021 tarihli kararıyla, dönemin Hatay İl Emniyet Müdürü R.K., Hatay İl Emniyet Müdürlüğü Terörle Mücadele Müdürlüğü (TEM) Şube Müdürü N.E. ve Reyhanlı İlçe Emniyet Müdürü M.B.nin neticeten 8 ay 10 gün hapis cezası ile tecziyelerine, ancak hükmedilen cezaların ertelenmesine karar verilmiştir. Kararda, gelen bir telefon ihbarı üzerine Millî İstihbarat Teşkilatınca (MİT) hazırlanan ve bombalama eyleminin yapılacağı patlayıcı yüklü iki araç ile ilgili marka, renk ve plaka gibi somut bilgiler içeren 10/5/2013 tarihli ve 2013/32 sayılı eylem ihbarı notunun Hatay İl Emniyet Müdürlüğüne teslim edilmesine ve evrakın nöbetçi memur tarafından taranarak ilgili birimi olan TEM Şubesi ve İlçe Emniyet Müdürlüklerine POL-NET olarak isimlendirilen bilişim sistemi üzerinden gönderilmesine rağmen bu istihbari bilgiye emniyet görevlilerinin yeterli ilgiyi göstermediği ve eyleme karşı yeterli tedbir almadığı ifade edilmiştir. Kararda ayrıca bu patlama olayı öncesinde 23/10/2012 tarihinden itibaren İl Emniyet Müdürlüğüne MİT tarafından bombalı eylemler ve eylemi gerçekleştirecek şahıslar ile iltisaklarını içeren birçok istihbari bilgi iletildiği ancak bu bilgilerin yeterince değerlendirilmediği kabul edilmiştir. Anılan mahkûmiyet hükümleri istinaf incelemesinden geçerek 7/11/2022 tarihinde kesinleşmiştir.

B. Olaya İlişkin Olarak Başvuruculaların Açtığı Tam Yargı Davasıyla İlgili Süreç

6. 17/7/2004 tarihli ve 5233 sayılı Terör ve Terörle Mücadeleden Doğan Zararların Karşılanması Hakkında Kanun kapsamında başvurucular ile Hatay Valiliği Zarar Tespit Komisyonu arasında 21/6/2013 tarihinde sulhname imzalanmıştır. Bu sulhname uyarınca başvuruculara 25.842,95 TL maddi tazminat ödenmesine karar verilmiştir.

7. Başvurucular 4/3/2014 tarihinde İçişleri Bakanlığına verdikleri dilekçeyle yakınlarının ölümü nedeniyle uğradıkları maddi ve manevi zararların ödenmesi için talepte bulunmuştur. Talebin zımnen reddi üzerine başvurucular 7/5/2014 tarihinde İçişleri Bakanlığı ve Hatay Valiliği aleyhine 5233 sayılı Kanun hükümleri kapsamında idare ile imzalanan sulhnamenin iptali ile maddi ve manevi zararlarının ödenmesi talebiyle tam yargı davası açmıştır. Dava dilekçesinde patlamanın ve ölümlerin yaşanmasında idarenin kusuru olduğunu, istihbarat bilgisi olmasına rağmen önlem alınmadığını ileri sürmüş; dava açma süresine ilişkin açıklama yaparak 5233 sayılı Kanun'dan ayrı olarak kusur sorumluluğu temelinde dava açtıklarını vurgulamıştır.

8. Hatay İdare Mahkemesinin 29/4/2015 tarihli kararında; olayın bir terör eylemi olduğu, idarenin hizmetin işleyişine ilişkin kusuru bulunmadığı, uyuşmazlığın çözümünde maddi

tazminat istemlerinin özel bir kanun olan 5233 sayılı Kanun kapsamında, manevi tazminat istemlerinin ise sosyal risk ilkesi kapsamında değerlendirilmesi gerektiği kabul edilmiştir. İdare Mahkemesinin bu kabul doğrultusunda yaptığı değerlendirme neticesinde;

i. Sulhnamenin iptali ile Hatay Valiliğine yönelik maddi tazminat istemi bakımından dava, sulhnamenin imzalandığı tarihten itibaren yasal dava açma süresi içinde dava açılması ya da 6/1/1982 tarihli ve 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 11. maddesi kapsamında idareye başvurulup dava açılması gerekirken bu süreler geçirildikten sonra dava açıldığından süre aşımı nedeniyle reddedilmiştir.

ii. Hatay Valiliğine yönelik manevi tazminat istemi bakımından dava, 5233 sayılı Kanun'un terör eylemleri veya terörle mücadele kapsamında yürütülen faaliyetler sonucu uğranılan maddi zararların tazminini öngördüğü, manevi zararların tazminini kapsamadığı gerekçesiyle reddedilmiştir.

iii. İçişleri Bakanlığına yönelik maddi tazminat istemi bakımından dava, maddi tazminat talebinin yasal düzenlemelere uygun olarak 5233 sayılı Kanun kapsamında Komisyon tarafından incelenerek karara bağlandığı, bu kısmı aşan maddi tazminat isteminin 5233 sayılı Kanun uyarınca İçişleri Bakanlığınca ödenmesinin mümkün olmadığı gerekçesiyle reddedilmiştir.

iv. İçişleri Bakanlığına yönelik manevi tazminat istemi ise kabul edilerek başvuruculların her biri için ayrı ayrı 30.000 TL olmak üzere toplam 120.000 TL manevi tazminatın İçişleri Bakanlığınca ödenmesine karar verilmiştir. İdare Mahkemesine göre olayda idarenin hizmetin işleyişine ilişkin kusuru olmayıp başvuruculların uğradığı zararın sosyal risk ilkesine göre tazmin edilmesi gerekmektedir.

9. Başvuruculların temyiz talebi üzerine Danıştay Onuncu ve Onbeşinci Dairelerinden oluşan Müşterek Kurul 14/11/2018 tarihli kararıyla İdare Mahkemesinin kararını bozmuştur. Müşterek Kurula göre saldırı öncesinde Millî İstihbarat Teşkilatı (MİT) tarafından İl Emniyet Müdürlüğüne gönderilen ihbarda saldırıda kullanılacak araçların plakaları ile model, marka ve renklerine yer verilmesine ve bu ihbarın elektronik belge yönetim sistemi üzerinden merkez birimleri ile ilçelere gönderilmesine rağmen ihbarın ancak patlamadan sonra görüldüğü dikkate alındığında meydana gelen patlamalar hususunda hizmet kusuru bulunmaktadır. Müşterek Kurul, bu kabulden hareketle maddi ve manevi tazminat isteminin hizmet kusuruna dayanılarak tazminat hukukunun genel ilkelerine göre değerlendirilmesi gerektiğini, 5233 sayılı Kanun'a göre sulhname imzalanmasının hizmet kusuru nedeniyle genel ilkelere göre tazminat ödenmesine engel oluşturmadığını ifade etmiştir.

10. Davalı idareler olayın ağır hizmet kusuru olarak nitelendirilebilmesi için kamu görevlileri hakkında yargı kararıyla uygun illiyet bağı doğrultusunda kusurlarının tespiti gerektiğinden bahisle karar düzeltme talep etmiştir. Danıştay Onuncu Dairesi 19/10/2020 tarihli kararıyla, kararın düzeltilmesi dilekçelerinde ileri sürülen nedenlerin uygun olduğundan bahisle karar düzeltme istemlerinin kabulü ile bozma kararını kaldırmış, ileri sürülen temyiz nedenlerinin kararın bozulmasını gerektirecek nitelikte olmadığından bahisle İdare Mahkemesinin kararını onamıştır.

11. Başvurucular, nihai kararı 22/1/2021 tarihinde öğrenmelerinin ardından 18/2/2021 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

12. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

A. Yaşam Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

13. Başvurucular, olaya ilişkin olarak yürütülen idari soruşturma neticesinde tanzim edilen mülkiye müfettişliği raporunda emniyet personeli hakkında soruşturma izni verilmesine dair Valilik İdari Kurulu kararında yapılan tespitler ile dönemin il emniyet müdürü, TEM şube müdürü ve ilçe emniyet müdürü hakkında kamu davası açılması dikkate alındığında idarenin saldırının önlenememesinde ağır hizmet kusuru olduğunu, bu nedenle yaşam hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Başvuruculaların ayrıca adil yargılanma hakkı kapsamında hukuki güvenlik ve hukuki belirlilik ilkesinin ihlal edildiğine dair şikâyetleri de söz konusudur.

14. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde, başvuruculara tazminat ödenmesine karar verilmesi nedeniyle mağdur sıfatının ortadan kalkıp kalkmadığının irdelenmesi gerektiği ifade edilerek açılan tam yargı davası neticesinde idare mahkemesince sosyal risk ilkesi temel alınarak başvuruculara manevi tazminat ödenmesine karar verildiği, dolayısıyla yaşam hakkının içerdiği pozitif yükümlülük kapsamında yargı sürecinin gerçekleşen zararın nedenlerini tespit etme ve zararı giderme bakımından etkili şekilde işleyip işlemediğinin incelenmesi gerektiği belirtilmiştir. Başvurucular, Bakanlık görüşüne karşı beyanlarında başvuru formundaki iddialarını yinelemiş; ayrıca saldırının toplumda yarattığı tahribatın göstergesi olduğunu ifade ederek saldırıya ilişkin olarak ailelerce yazılan mektupların toplandığı bir kitabı başvuru dosyasına sunmuştur.

15. Başvuruculaların bütün şikâyetleri esas olarak, öngörülebilir nitelikte olan terör saldırısının idarenin kusuru nedeniyle engellenemediği ve açtıkları tam yargı davasında da aksi yöndeki olgulara rağmen herhangi bir açıklama yapılmadan idarenin hizmet kusurunun bulunmadığı sonucuna ulaşılmasına yöneliktir. Dolayısıyla başvurucular, yaşam hakkının usul boyutu yanında devletin kusuru nedeniyle gerçekleşen terör saldırısı sonucu yakınlarını kaybettiklerinden yaşam hakkının koruma yükümlülüğüne ilişkin maddi boyutunun da ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Ne var ki bu iddia hakkında değerlendirme yapılmasına imkân sağlayacak nitelikteki kanıt, Anayasa Mahkemesinin elinde bulunmamaktadır. Bu nedenle yaşam hakkı kapsamında yapılacak inceleme yaşam hakkının usul boyutuyla sınırlı olacaktır (benzer değerlendirmeler için bkz. Hasan Kılıç, B. No: 2018/22085, 27/1/2021, İbrahim Kanbal, B. No: 2019/6690, 16/3/2022, Bülent Köreği, B. No: 2021/21941, 11/6/2024; Veysel Sevmez, B. No: 2021/5650, 8/1/2025).

16. Anayasa Mahkemesi Hasan Kılıç başvurusunda, yapılan yargılama sonucunda sosyal risk uyarınca başvurucu lehine hükmedilen tazminat bakımından yaptığı değerlendirmede yargılamada yaşamı koruma yükümlülüğünün ihlal edildiği yönünde bir tespitte bulunmaması ve idarenin kusursuz sorumluluk ilkesi uyarınca olaydan sorumlu olduğunun kabul edilmesi nedeniyle başvurucunun mağdur sıfatının ortadan kalkmadığı sonucuna ulaşmıştır (aynı kararda bkz. §§ 41-43). Somut başvuru bakımından da bu değerlendirmeden ayrılmayı gerektirecek bir durum bulunmamaktadır. Ayrıca başka herhangi bir kabul edilemezlik nedeni tespit edilmeyen somut başvuruda açıklanan gerekçelerle yaşam hakkının usul boyutunun ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

17. Yaşam hakkı kapsamındaki sorumluluğu ortaya koymak adına adli ve idari yargıda açılan tazminat talepli davalarda makul derecede ivedilik ve özen şartının yerine getirilmesi gerekir (Perihan Uçar ve diğerleri [2. B.], B. No: 2013/5860, 1/12/2015, § 52) ancak yargı mercilerinin özenli inceleme yapma yükümlülükleri, yaşam hakkı ile ilgili her davada

mutlaka mağdurlar lehine sonuca varılmasını garanti etmez (Aysun Okumuş ve Aytekin Okumuş [1. B.], B. No: 2013/4086, 20/4/2016, § 73).

18. Somut olayda başvurucular, İdare Mahkemesi nezdinde açtıkları davada somut bilgiler içeren ihbarlara rağmen önlem alınmadığını ve saldırının engellenemediğini, idarenin hizmet kusuru olduğunu ileri sürmüştür (bkz. § 7). İdare Mahkemesi olayda idarenin hizmetin işleyişine ilişkin kusuru olmadığını kabul etmiştir (bkz. § 8). İdare Mahkemesi bu kabulden hareketle ihtilafı, kusur sorumluluğuna ilişkin genel hükümler çerçevesinde değil 5233 sayılı Kanun ve sosyal risk ilkesi kapsamında çözmüştür. Bu kabul ve çözüm metodu nedeniyle de İçişleri Bakanlığı aleyhine hükmedilen manevi tazminat dışındaki talepleri reddetmiştir. İdare Mahkemesi kararının bozulmasına yönelik olup daha sonra karar düzeltme yolu ile kaldırılan Danıştay kararında (bkz. § 9) ise saldırı öncesinde MİT tarafından İl Emniyet Müdürlüğüne gönderilen ihbarda saldırıda kullanılacak araçların plakaları ile model, marka ve renklerine yer verilmesine rağmen ihbarın ancak patlamadan sonra dikkate alındığı, meydana gelen patlamalarda hizmet kusuru bulunduğu kabul edilmiştir. Karar düzeltme talebi üzerine bozma kararı kaldırılarak İdare Mahkemesinin kararı onanmıştır (bkz. § 10).

19. İdare Mahkemesince olayda idarenin hizmetin işleyişine ilişkin kusuru bulunmadığı sonucuna ulaşılmasına rağmen kararda bu sonuca nasıl ulaşıldığına dair bir gerekçeye yer verilmemiştir. Karara karşı temyiz yoluna başvurulması üzerine Danıştay Onuncu ve Onbeşinci Dairelerinden oluşan Müşterek Kurul, saldırıda kullanılacak araçlara ilişkin somut bilgileri içeren ihbarlara rağmen saldırının engellenememesinin hizmet kusuru olduğu gerekçesiyle İdare Mahkemesi kararını bozmuştur. Karar düzeltme talebi üzerine Danıştay Onuncu Dairesi, bozma yönündeki önceki kararını kaldırmış; temyiz taleplerinin reddi ile İdare Mahkemesi kararını onamış; kararda, temyiz incelemesi neticesinde ulaşılan olayda hizmet kusuru bulunduğuna ilişkin değerlendirmeden ayrılma gerekçesine yer vermemiştir.

20. Olaya ilişkin yürütülen ceza soruşturmasında bir kısım emniyet personeli hakkında görevi ihmal suçundan kamu davası açılmış ve yaşanan terör olayında ihmali tespit edilen dönemin il emniyet müdürü ile TEM şube müdürü ve ilçe emniyet müdürünün hapis cezası ile tecziyelerine karar verilmiştir (bkz. § 5). Yürütülen ceza yargılamasında bombalama eyleminin yapılacağı patlayıcı yüklü iki araç ile ilgili marka, renk ve plaka gibi somut bilgiler içeren istihbari bilgiye önem verilmediği, eyleme karşı yeterli tedbir alınmadığı tespit edilmiştir. Ne var ki İdare Mahkemesinin kararında ve kararın onanmasına yönelik Daire kararında, ceza soruşturma ve kovuşturmasında elde edilen deliller ile mülkiye müfettişi inceleme raporu irdelenmemiştir.

21. Tam yargı davası süreci bir bütün olarak dikkate alındığında yargılamanın yaşam hakkının usul boyutu kapsamında hukuki sorumluluğu ortaya koymak için gerekli özen şartını sağlamadığı anlaşılmıştır. Yargılamada Anayasa'nın 17. maddesinin gerektirdiği seviyede derinlik ve özenle bir inceleme yapılmamıştır.

22. Açıklanan gerekçelerle yaşam hakkının usul boyutunun ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

B. Adil Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

1. Mahkemeye Erişim Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

23. Başvurucular, olayın meydana gelmesinde idarenin hizmet kusuru olduğunun olay

anında bilinmediğini, bu durumun olaya ilişkin yürütülen ceza yargılaması ile ortaya çıktığını, İdare Mahkemesinin bu hususu dikkate almadan maddi tazminat talebini Hatay Valiliği yönünden süre aşımı gerekçesiyle reddettiğini ve aleyhe vekâlet ücretine hükmettiğini beyan ederek adil yargılanma hakkı kapsamında mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Bakanlık görüşünde, yapılacak değerlendirmede Anayasa ve ilgili mevzuat hükümleri ile somut olayın kendine özgü koşullarının da dikkate alınması gerektiği ifade edilmiştir. Başvurucular, Bakanlık görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

24. Olayın niteliği ve formdaki iddialar doğrultusunda başvurunun bu kısmı, adil yargılanma hakkı kapsamındaki mahkemeye erişim hakkı yönünden değerlendirilmiştir.

25. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan başvurunun bu kısmının kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

26. Adil yargılanma hakkının en temel unsurlarından biri olan mahkemeye erişim hakkı, bir uyuşmazlığı mahkeme önüne taşıyabilmek ve uyuşmazlığın etkili bir şekilde karara bağlanmasını isteyebilmek anlamına gelir. Kişinin mahkemeye başvurmasını engelleyen veya mahkeme kararını anlamsız hâle getiren, bir başka ifadeyle mahkeme kararını önemli ölçüde etkisizleştiren sınırlamalar mahkemeye erişim hakkını ihlal edebilir (Özkan Şen [2. B.], B. No: 2012/791, 7/11/2013, § 52).

27. Mahkemeye erişim hakkı, mahkemeye başvuru konusunda etkili bir sistemin var olmasını ve dava açmak isteyen kişilerin mahkemeye ulaşmada açık, pratik ve yeterli fırsatlara sahip olmasını gerektirir. Özellikle hukuki ya da uygulamadaki belirsizlikler kişilerin mahkemeye erişim hakkını ihlal edebilir (Aktif Elektrik Müh. İnş. San. ve Tic. Ltd. Şti. [1. B.], B. No: 2012/855, 26/6/2014, § 34). Bu nedenle mahkemelerin usul kurallarını uygularken yargılamanın hakkaniyetine zarar getirecek ölçüde katı şekilcilikten kaçınmaları gerektiği gibi kanunla öngörülmüş usul şartlarının ortadan kalkmasına neden olacak ölçüde aşırı esneklikten de kaçınmaları gerekir (Kamil Koç [1. B.], B. No: 2012/660, 7/11/2013, § 65). Bu kapsamda mevzuatta öngörülen dava açma süresine ilişkin kuralların hukuka açıkça aykırı olarak yanlış uygulanması veya bu sürelerin hatalı hesaplanması nedeniyle kişilerin dava açma ya da kanun yollarına başvuru haklarını kullanmasına engel olunması mahkemeye erişim hakkını ihlal edebilir (Özbakım Özel Sağlık Hiz. İnş. Tur. San. ve Tic. Ltd. Şti. [2. B.], B. No: 2014/13156, 20/4/2017, § 38).

28. Vurgulamak gerekir ki dava açma süresinin hangi tarihte başlayacağını belirlemek ve mevzuatı bu yönüyle yorumlamak görevi esasen derece mahkemelerine aittir. Bireysel başvurunun ikincillik ilkesi gereği, dava açma süresinin başlatılacağı tarihin belirlenmesi noktasında Anayasa Mahkemesinin bir görevi bulunmamaktadır. Anayasa Mahkemesinin bu hususta üstleneceği rol, dava açma süresinin hangi tarihten itibaren başlatılması gerektiğiyle ilgili derece mahkemelerinin yorumlarının mahkemeye erişim hakkına etkisini somut olayın şartları ışığında incelemektir (Ahmet Yıldırım [1. B.], B. No: 2014/18135, 20/9/2017, § 46).

29. Somut olayda Hatay Valiliğine yöneltilen maddi tazminat talebinin süre aşımı nedeniyle reddedilmesinin başvurucuların mahkemeye erişim hakkına müdahale teşkil ettiği açıktır. Bu sebeple müdahalenin Anayasa'nın 13. maddesinde öngörülen ve somut başvuruya uygun düşen, kanun tarafından öngörülme, haklı bir sebebe dayanma, ölçülülük ilkesine aykırı olmama koşullarına uygun olup olmadığının incelenmesi gerekir.

30. Somut sürece bakıldığında mahkemeye erişim hakkına davanın süre yönünden reddi suretiyle yapılan müdahalenin kanuni dayanağı olduğu ve sınırlamanın meşru amacı bulunduğu (idari işlem ya da eylemlere karşı açılacak davalarda süre şartı öngörülmesinin en genel ifadeyle idari istikrarın sağlanması şeklinde bir meşru amaca hizmet ettiği yönünde ayrıntılı değerlendirme için bkz. Ayşe Yıldırım [1. B.], B. No: 2014/5, 25/10/2017, §§ 54, 55; Fatma Altuner [2. B.], B. No: 2014/17714, 26/10/2017, §§ 48, 49; Çölbeyi Lojistik Nakliyat Gümrükleme Denizcilik İnşaat Turizm Sanayii ve Ticaret Limitet Şirketi [1. B.], B. No: 2014/12354, 9/11/2017, § 52) anlaşılmıştır.

31. Kanunilik ve meşru amaç şartlarını sağladığı anlaşılan mahkemeye erişim hakkına yönelik müdahale, ölçülülük ilkesi bakımından da değerlendirilmelidir. Ölçülülük ilkesi elverişlilik, gereklilik ve orantılılık olmak üzere üç alt ilkeden oluşmaktadır. Elverişlilik öngörülen müdahalenin ulaşılmak istenen amacı gerçekleştirmeye elverişli olmasını, gereklilik ulaşılmak istenen amaç bakımından müdahalenin zorunlu olmasını yani aynı amaca daha hafif bir müdahale ile ulaşılmasının mümkün olmamasını, orantılılık ise bireyin hakkına yapılan müdahale ile ulaşılmak istenen amaç arasında makul bir dengenin gözetilmesi gerekliliğini ifade etmektedir (AYM, E.2011/111, K.2012/56, 11/4/2012; E.2013/66, K.2014/19, 29/1/2014; E.2016/16, K.2016/37, 5/5/2016; Mehmet Akdoğan ve diğerleri [1. B.], B. No: 2013/817, 19/12/2013, § 38).

32. Hak arama özgürlüğünün bağlandığı usul kurallarına uyulmaması nedeniyle uyuşmazlıkların esası hakkında karar verilmemesi suretiyle mahkemeye erişim hakkına yapılan müdahalenin idari istikrarın sağlanması amacının gerçekleştirilmesi bakımından elverişli ve gerekli olmadığı söylenemez. Somut olaydaki müdahalenin ölçülülüğünün değerlendirilmesi bakımından asıl üzerinde durulması gereken husus ise müdahalenin orantılı olup olmadığıdır.

33. Eldeki başvuruya konu yargılama sürecinde İdare Mahkemesi, meydana gelen ölüm nedeniyle uğranılan maddi zararın tazmini amacıyla 21/6/2013 tarihinde sulhname imzalandığı ve bu tarihten itibaren mevzuatta belirtilen süreler aşıldıktan sonra yapılan idari başvuru üzerine açılan davanın süresinde olmadığı gerekçesine yer vererek davayı reddetmiştir. Başvurucular, idarenin kusurlu olduğunu ve emniyet birimlerinin olayda ihmali bulunduğunu ceza davası ile öğrendiklerini belirterek idari başvuru süresinin başlangıç tarihi olarak bu tarihin esas alınmamasının mahkemeye erişim hakkını ihlal ettiğini ileri sürmüştür.

34. Öte yandan Müşterek Kurulun -karar düzeltme yoluyla kaldırılmış olan- kararında patlamaların meydana geldiği veya sulhnamenin imzalandığı tarihler itibarıyla olayda hizmet kusuru bulunduğu ve davalı idarelerin faaliyeti ile olay arasında nedensellik bağı olduğu hususları henüz net olarak bilinmediğinden 5233 sayılı Kanun'a göre sulhname imzalanarak ödeme yapılmasının hizmet kusuru nedeniyle genel ilkelere göre tazminat ödenmesine engel oluşturmayacağı belirtilmiştir. Ancak anılan kararın düzeltilmesine ve İdare Mahkemesi kararının düzeltilerek onanmasına yönelik Danıştay kararında bu hususa ilişkin olarak herhangi bir değerlendirmeye yer verilmediği görülmüştür.

35. Anayasa Mahkemesince daha önce benzer nitelikte başvurularda da belirtildiği üzere idari eylem nedeniyle uğranılan zararın tazmini talebiyle açılan tam yargı davasında idarenin tazminle yükümlü tutulabilmesi için ortada idari eylem ve zarar olmalı, ayrıca zararla idari eylem arasında illiyet bağı bulunmalıdır. Söz konusu eylemlerin idariliği ve doğurduğu zarar bazen eylemin yapılmasıyla birlikte ortaya çıkarken bazen de çok sonra

değişik araştırma, inceleme ve hatta ceza yargılamaları sonucu ortaya çıkabilmektedir (Leyla Bitik ve diğerleri [2. B.], B. No: 2019/24350, 16/3/2023, § 52).

36. İdariliğin veya meydana gelen zararın ya da aralarındaki illiyet bağının eylemden sonra anlaşıldığı veya ortaya konulabildiği durumlarda dava açma süresinin hak sahibinin henüz dava hakkının doğduğundan haberdar olmadığı ve somut şartlar çerçevesinde haberdar olduğunun kabulünü haklı kılan nedenlerin bulunmadığı bir dönemde işlemeye başlaması dava hakkının varlığını anlamsız kılıp ölçülülük ilkesini zedeleyebilir. Bu nedenle eylemin idariliğinin veya yol açtığı zararın ya da illiyet bağının eylemden sonra anlaşıldığı veya ortaya konulabildiği durumlarda dava açma süresinin bu tarihlerden sonra başlayacağı kabul edilmektedir (çok sayıda karar arasından bkz. Şeyma Kayaoğlu [2. B.], B. No: 2014/5491, 5/7/2017, § 55).

37. Somut olayda ölümün 11/5/2013 tarihinde meydana gelen terör saldırısı sonucu gerçekleştiği ve sulhnamenin 21/6/2013 tarihinde imzalandığı konularında tereddüt bulunmamaktadır ancak olayda idarenin kusuru olması durumunun İçişleri Bakanlığı tarafından yapılan inceleme, akabinde gerçekleşen soruşturma izni verilmesi işlemleri ve olayda ihmali/kusuru olduğu düşünülen emniyet görevlileri hakkında 19/1/2015 tarihinde açılan ceza davası ile ortaya çıktığı görülmüştür. Dolayısıyla başvuruculların anılan süreçten önce ölüm olayına sebebiyet veren olguya dair ihmale, eylemsizliğe, dolayısıyla eylemin idariliğine ilişkin bir bilgiye ve veriye sahip olmadığı anlaşılmıştır. Bu bağlamda başvuruculların, yakınlarının ölümüne neden olan terör saldırısında idarenin kusur doğurabilecek eylemsizliğini (önlem almama hâli) ve zararla idari eylemsizlik arasında illiyet bağı olduğunu ölüm olayıyla derhâl öğrendiğinden söz edilemez (benzer yöndeki Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi değerlendirmesi için bkz. Kurşun/Türkiye, B. No: 22677/10, 30/10/2018, §§ 101-106).

38. Bu itibarla başvuruculların sulhnamenin imzalandığı 21/6/2013 tarihi esas alınarak uğradıkları zararla ilgili idari başvuru yapmak suretiyle dava açmalarının beklenmesi başvuruculara orantısız bir külfet yükleyecektir.

39. Bu hâle göre İdare Mahkemesinin dava açma süresinin başlangıç tarihine ilişkin yorumunun başvuruculların mahkemeye erişim hakkına yönelik katı bir yorum olduğu ve bu yorumun başvuruculların mahkemeye erişim hakkını aşırı derecede güçleştirerek neredeyse imkânsız hâle getirdiği değerlendirilmiştir. Bu nedenle davanın süre aşımından kısmen reddedilmesi suretiyle başvuruculların mahkemeye erişim hakkına yönelik müdahalenin ölçüsüz olduğu sonucuna varılmıştır.

40. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

2. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

41. Başvurucular, tam yargı davasının uzun sürmesi nedeniyle adil yargılanma hakkı kapsamındaki makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Bakanlık görüşünde, yapılacak değerlendirmede Anayasa ve ilgili mevzuat hükümleri ile somut olayın kendine özgü koşullarının da dikkate alınması gerektiği ifade edilmiştir.

42. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Veysi Ado ([GK], B. No: 2022/100837, 27/4/2023) kararında uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede Anayasa Mahkemesi 9/1/2013 tarihli ve 6384 sayılı Avrupa İnsan

Hakları Mahkemesine Yapılmış Bazı Başvuruların Tazminat Ödenmek Suretiyle Çözümüne Dair Kanun'un geçici 2. maddesinde 28/3/2023 tarihli ve 7445 sayılı Kanun'un 40. maddesi ile yapılan değişikliğe göre 9/3/2023 tarihi (bu tarih dâhil) itibarıyla derdest olan, yargılamaların makul sürede sonuçlandırılmadığı iddialarıyla yapılan başvurulara ilişkin olarak Tazminat Komisyonuna başvuru yolu tüketilmeden yapılan başvurunun incelenmesinin bireysel başvurunun ikincil niteliği ile bağdaşmayacağı neticesine varmıştır.

43. Somut başvuruda anılan kararda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır. Dolayısıyla makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddia yönünden başvurunun bu kısmının diğer kabul edilebilirlik nedenleri incelenmeksizin başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

44. Başvurucular; ihlalin tespiti, yeniden yargılama yapılması ve toplam 1.200.000 TL maddi ve manevi tazminat ödenmesi talebinde bulunmuştur.

45. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

46. Öte yandan hak ihlali kararından Anayasa Mahkemesinin davanın sonucuyla ilgili olarak bir tutum sergilediği sonucu çıkarılmamalıdır. Anayasa Mahkemesince verilen hak ihlali kararı uyuşmazlığın sonuçlarından bağımsız olup davanın kabulüne, reddine ya da beraate veya mahkûmiyete karar verilmesi gerektiği anlamına gelmemektedir. Kural olarak yargılamanın her aşamasında olduğu gibi ihlalin sonuçlarını gidermek üzere yeniden yapılacak yargılama sonunda da delillerin dava ile ilişkisini kurma ve bunları değerlendirip sonuç çıkarma yetkisi ilgili mahkemelere aittir.

47. İhlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli giderim sağlayacağı anlaşıldığından tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Yaşam hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

3. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. 1. Anayasa'nın 17. maddesinde güvence altına alınan yaşam hakkının usul boyutunun İHLAL EDİLDİĞİNE,

2. Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki mahkemeye erişim hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin, yaşam ve mahkemeye erişim haklarının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Hatay İdare Mahkemesine (E.2014/550, K.2015/1012) GÖNDERİLMESİNE,

D. Başvuruculara tazminat talebinin REDDİNE,

E. 487,60 TL harç ve 30.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 30.487,60 TL yargılama giderinin başvuruculara MÜŞTEREKEN ÖDENMESİNE,

F. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvuruculara Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 14/10/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

FATMA NAZ YUMUŞAK VE DİĞERLERİ

B. No: 2021/5662 | Karar tarihi: 14.10.2025

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/5662

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

FATMA NAZ YUMUŞAK VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2021/5662)

Karar Tarihi: 14/10/2025

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Recai AKYEL Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ İrfan FİDAN

Raportör : Yüksel GÜNARSLAN

Başvurucular : 1. Fatma Naz YUMUŞAK 2. Hasan Erdem YUMUŞAK 3. Mehmet Emin YUMUŞAK 4. Süheyla YUMUŞAK

Vekili : Av. Tahsin KOÇ

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru; kamu makamları tarafından öngörülebilir ve önlenebilir nitelikte olduğu ileri sürülen terör saldırısı sonucu meydana gelen ölümden kaynaklanan zararların tazmini istemiyle açılan davada olayın idarenin kusuruyla meydana geldiğine ilişkin iddiaların değerlendirilmemesi nedeniyle yaşam hakkının, davanın süre aşımı gerekçesiyle kısmen reddi nedeniyle mahkemeye erişim hakkının, yargılamanın uzun sürmesi nedeniyle de makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

2. Hatay'ın Reyhanlı ilçesinde 11/5/2013 tarihinde biri belediye binası önünde, diğeri postane binasının yakınlarında olmak üzere bomba yüklü iki aracın infilak ettirilmesi suretiyle terör saldırısı gerçekleştirilmiştir. Saldırı sonucu 51 kişi yaşamını yitirmiş, 222 kişi yaralanmıştır. Başvurucu Süheyla Yumuşak'ın eşi, diğer başvuruculaların babası olan T.Y. de terör saldırısı nedeniyle hayatını kaybetmiştir.

3. Başvurucu Süheyla Yumuşak'ın 22/5/2013 tarihinde Hatay Valiliği Zarar Tespit Komisyonuna yaptığı başvuru üzerine 21/6/2013 tarihinde sulhname imzalanmış, 17/7/2004 tarihli ve 5233 sayılı Terör ve Terörle Mücadeleden Doğan Zararların Karşılanması

Hakkında Kanun uyarınca 25.842,95 TL tutarındaki maddi tazminat T.Y.nin mirasçılarına ödenmiştir.

A. Başvuruculaların Olaya İlişkin Olarak Açtığı Tam Yargı Davası

4. Başvurucular 4/3/2014 tarihinde İçişleri Bakanlığına sundukları dilekçeyle ölüm nedeniyle uğradıkları maddi ve manevi zararların ödenmesi için talepte bulunmuştur. Talebin 13/3/2014 tarihli işlemle reddedilmesi üzerine 12/5/2014 tarihinde 5233 sayılı Kanun hükümleri kapsamında idare ile imzalanan sulhnamenin iptali ile maddi ve manevi zararlarının ödenmesi talepleriyle tam yargı davası açmıştır. Dava dilekçesinde patlamanın ve ölümlerin yaşanmasında idarenin kusuru olduğunu, istihbarat bilgisi bulunmasına rağmen önlem alınmadığını, bu hususa dair delillerin olayla ilgili yürütülen ceza davası dosyasında mevcut olduğunu ileri sürmüş ve dava açma süresine ilişkin açıklama yaparak 5233 sayılı Kanun'dan ayrı olarak kusur sorumluluğu temelinde dava açıldığını vurgulamıştır. Ayrıca dilekçenin deliller kısmında, sulhnameye ilişkin Hatay Valiliği dosyası, maddi zarara ilişkin alınacak bilirkişi raporu ve Hatay Ağır Ceza Mahkemesi tarafından yürütülen ceza yargılamasına ilişkin dava dosyasına yer vermiştir.

5. Hatay İdare Mahkemesi (İdare Mahkemesi) patlamaya ilişkin olarak yürütülen ceza yargılamasındaki bilgi ve belgeler başta olmak üzere dava dilekçesinde yer verilen delilleri toplamadan davayı neticelendirmiştir. İdare Mahkemesi 27/3/2015 tarihli kararında ilk olarak olayın bir terör eylemi olduğunun anlaşılması (idarenin hizmetin işleyişine ilişkin kusurunun bulunmadığının tespit edilmesi) karşısında uyuşmazlığın maddi tazminat istemlerinin özel kanun olan 5233 sayılı Kanun kapsamında, manevi tazminat istemlerinin ise sosyal risk ilkesi kapsamında çözümleneceğini belirtmiştir. İdare Mahkemesi bu değerlendirme kapsamında;

i. Manevi tazminat istemini İçişleri Bakanlığı yönünden sosyal risk ilkesi uyarınca kabul ederek toplam 120.000 TL manevi tazminatın idareye başvuru tarihinden itibaren işletilecek faiziyle birlikte başvuruculara ödenmesine,

ii. Maddi tazminat talebinin Komisyon tarafından incelenerek karara bağlanması nedeniyle İçişleri Bakanlığı yönünden bu kısmı aşan maddi tazminat isteminin ödenmesinin 5233 sayılı Kanun uyarınca mümkün olmaması nedeniyle reddine,

iii. Sulhnamenin imzalandığı 21/6/2013 tarihinden itibaren en geç altmış gün içinde veya aynı süre içinde idareye başvurulup dava açılması gerekirken bu süreler geçildikten sonra açılan davanın sulhnamenin iptali ve Hatay Valiliğinden talep edilen maddi tazminat (destekten yoksun kalma tazminatı ile defin giderleri) yönünden reddine,

iv. 5233 sayılı Kanun'un manevi zararları kapsamaması nedeniyle manevi tazminat talebinin Hatay Valiliği yönünden reddine karar vermiştir.

6. Başvurucular ve İçişleri Bakanlığı, karara karşı temyiz kanun yoluna başvurmuştur. Başvurucular; temyiz dilekçelerinde ilgili kamu görevlileri hakkında devam eden ceza yargılaması ve bu yargılama kapsamındaki delillere istinaden patlamanın meydana gelmesinde hizmet kusuru olduğunu, uyuşmazlığın 5233 sayılı Kanun uyarınca sosyal risk ilkesi esas alınarak değil 6/1/1982 tarihli ve 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 13. maddesi gereğince hizmet kusuru değerlendirmesi yapılarak çözülmesi gerektiğini ileri sürmüştür. Başvurucular ayrıca sulhnamenin gabin koşullarında imzalandığı yönündeki iddialarının gerekçeli kararda değerlendirilmediğini ileri sürmüştür.

7. Danıştay Onuncu ve Onbeşinci Dairelerinden oluşan Müşterek Kurul temyiz incelemesi neticesinde İdare Mahkemesi kararının bozulmasına 14/11/2018 tarihinde karar vermiştir. Müşterek Kurul, anılan kararda öncelikle eylemlerin gerçekleşmesinde idarenin hizmet kusuru olduğunun yine idarenin kendi müfettişince hazırlanan ön inceleme raporu, Hatay Valiliği İl İdare Kurulunun soruşturma izni verilmesine ilişkin kararı, Hatay Cumhuriyet Başsavcılığı (Başsavcılık) tarafından hazırlanan iddianameler ve açılan ceza davası ile ortaya konulduğunu, bu nedenle söz konusu patlamalara istinaden açılan maddi ve manevi tazminat taleplerinin 5233 sayılı Kanun kapsamında değil idarenin sorumluluğunun doğrudan ve asli nedeni olan hizmet kusuru ilkesi gereğince karşılanması gerektiğini açıklamıştır. Müşterek Kurul, gerekçesinde ayrıca patlamaların meydana geldiği veya sulhnamenin imzalandığı tarihler itibarıyla olayda hizmet kusuru bulunduğu ve davalı idarelerin faaliyeti ile olay arasında nedensellik bağının var olduğu hususları net olarak bilinmediğinden 5233 sayılı Kanun'a göre sulhname imzalanarak ödeme yapılmasının hizmet kusuru nedeniyle genel ilkelere göre tazminat ödenmesine engel oluşturmayacağına işaret etmiştir.

8. Davalı idareler, Müşterek Kurul kararına karşı karar düzeltme talebinde bulunmuştur. 10/4/2019 ve 16/4/2019 tarihli karar düzeltme dilekçelerinde başvuruculara maddi zararlarının 5233 sayılı Kanun çerçevesinde sulhname imzalanmasını takiben ödendiğini, olay nedeniyle bazı kamu görevlileri hakkında açılan ceza yargılamasının devam ettiğini, idarenin hizmet kusurunu ortaya koyan kesin bir yargı kararı bulunmadığını ileri sürmüştür.

9. Danıştay Onuncu Dairesi (Daire) 19/10/2020 tarihinde yaptığı inceleme neticesinde karar düzeltme taleplerinin kabulüne, 14/11/2018 tarihli kararın kaldırılmasına ve İdare Mahkemesi kararının davacı tarafından talep edilmeyen faize ilişkin kısmı çıkarılmak suretiyle düzeltilerek onanmasına karar vermiş; söz konusu kararda İdare Mahkemesi kararının usul ve hukuka uygun olduğuna ilişkin genel nitelikte bir açıklamaya yer vererek Müşterek Kurulun 14/11/2018 tarihli kararında belirtilen gerekçeler ve başvuruculara hizmet kusurunun varlığına ilişkin ileri sürdüğü iddialar yönünden bir değerlendirme yapmamıştır.

10. Başvurucular, nihai kararı 22/1/2021 tarihinde öğrenmelerinin ardından 18/2/2021 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

11. Komisyon başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemelerinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

B. Olaya İlişkin Olarak Görevi Kötüye Kullanma Suçundan Açılan Kamu Davası

12. Yaşanan terör saldırısıyla ilgili olarak İçişleri Bakanlığı Mülkiye Müfettişliği tarafından düzenlenen 2/4/2014 tarihli ön inceleme raporunda Hatay Emniyet Müdürlüğüne olay öncesi konuyla ilgili çok sayıda ihbar geldiği, istihbarat birimlerinin araç plakası, şahıs isimleri gibi bilgileri de belirtmek suretiyle Hatay Emniyetine bilgi verdiği, patlamanın meydana gelmesinde önlem almayan emniyet birimlerinin hizmet kusuru olduğu ve ilgililer hakkında soruşturma izni verilmesi gerektiği belirtilmiştir.

13. İlgili emniyet görevlileri ile mülki idare amirleri hakkında Hatay Valiliği tarafından soruşturma izni verilmesi üzerine Başsavcılık 30/12/2014 tarihinde görevi kötüye kullanma suçundan iddianame düzenlemiş ve iddianamenin kabulü ile Hatay 7. Asliye Ceza Mahkemesi nezdinde 19/1/2015 tarihinde kamu davası açılmıştır. Başsavcılığın 7/1/2016 tarihinde aynı suça ilişkin olarak hazırladığı ikinci iddianamenin kabulüyle açılan kamu

davası ilk ceza davası ile birleştirilerek görülmüştür.

14. İşbu bireysel başvuru yapıldığında derdest olan kamu davası, inceleme devam ederken neticelenmiştir. Hatay 7. Asliye Ceza Mahkemesinin 1/6/2021 tarihli kararıyla, dönemin Hatay İl Emniyet Müdürü R.K., Hatay İl Emniyet Müdürlüğü Terörle Mücadele Müdürlüğü (TEM) Şube Müdürü N.E. ile Reyhanlı İlçe Emniyet Müdürü M.B.nin neticeten 8 ay 10 gün hapis cezası ile tecziyelerine ancak hükmedilen cezaların ertelenmesine karar verilmiştir. Kararda, gelen bir telefon ihbarı üzerine Millî İstihbarat Teşkilatınca (MİT) hazırlanan ve bombalama eyleminin yapılacağı patlayıcı yüklü iki araç ile ilgili marka, renk ve plaka gibi somut bilgiler içeren 10/5/2013 tarihli ve 2013/32 sayılı eylem ihbarı notunun Hatay İl Emniyet Müdürlüğüne teslim edilmesine ve evrakın nöbetçi memur tarafından taranarak ilgili birimi olan TEM Şubesi ve İlçe Emniyet Müdürlüklerine POL-NET olarak isimlendirilen bilişim sistemi üzerinden gönderilmesine rağmen bu istihbari bilgiye emniyet görevlilerinin yeterli ilgiyi göstermediği ve eyleme karşı yeterli tedbir almadığı ifade edilmiştir. Ayrıca bu patlama olayı öncesinde 23/10/2012 tarihinden itibaren İl Emniyet Müdürlüğüne MİT tarafından bombalı eylemler ve eylemi gerçekleştirecek şahıslar ile iltisaklarını içeren birçok istihbari bilgi iletildiği ancak bu bilgilerin yeterince değerlendirilmediği kabul edilmiştir. Anılan mahkûmiyet hükümleri istinaf incelemesinden geçerek 7/11/2022 tarihinde kesinleşmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

A. Yaşam Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

15. Başvurucular, başvuru formunda gerçekleşen terör eylemine dair riskten haberdar olan kamu makamlarının saldırıyı önlemek için gerekli önlemleri almaması nedeniyle yaşam hakkının, olaya ilişkin olarak hazırlanan teftiş raporu ile bir kısım kamu görevlisi hakkında yürütülen ceza soruşturması kapsamında yapılan tespitlerin idarenin ağır hizmet kusurunu ortaya koymasına rağmen İdare Mahkemesinin uyuşmazlığı sosyal risk kapsamında ele alması nedeniyle mahkemeye erişim hakkının, yasal şartları oluşmadığı hâlde karar düzeltme taleplerinin kabulü ile kanunilik ilkesinin, benzer olaylara ilişkin olarak verilen farklı yargısal kararlar nedeniyle de hukuki güvenlik ve hukuki belirlilik ilkelerinin ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

16. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde, yapılacak değerlendirmede Anayasa ve ilgili mevzuat hükümleri ile somut olayın kendine özgü koşullarının da dikkate alınması gerektiği ifade edilmiştir. Başvurucular, Bakanlık görüşüne karşı beyanlarında başvuru formundaki iddialarını tekrarlamıştır.

17. Başvuruculara bütün şikâyetleri esas olarak öngörülebilir nitelikte olan terör saldırısının idarenin kusuru nedeniyle engellenemediği ve açtıkları tam yargı davasında da aksi yöndeki olgulara rağmen herhangi bir açıklama yapılmadan idarenin hizmet kusuru olmadığı sonucuna ulaşıldığına yöneliktir. Dolayısıyla başvurucular, yaşam hakkının usul boyutu yanında devletin kusuru nedeniyle gerçekleşen terör saldırısı sonucu yakınlarını kaybettiklerinden yaşam hakkının koruma yükümlülüğüne ilişkin maddi boyutunun da ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Ne var ki bu iddia hakkında değerlendirme yapılmasına imkân sağlayacak nitelikteki kanıt, Anayasa Mahkemesinin elinde bulunmamaktadır. Bu nedenle yaşam hakkı kapsamında yapılacak inceleme yaşam hakkının usul boyutuyla sınırlı olacaktır (benzer değerlendirmeler için bkz. Hasan Kılıç [2. B.], B. No: 2018/22085, 27/1/2021; İbrahim Kanbal [2. B.], B. No: 2019/6690, 16/3/2022; Bülent Köreği [1. B.], B. No: 2021/21941, 11/6/2024; Veysel Sevmez [2. B.], B. No: 2021/5650, 8/1/2025).

18. Anayasa Mahkemesi Hasan Kılıç (aynı kararda bkz. §§ 41-43) başvurusunda, yapılan yargılama sonucunda sosyal risk uyarınca başvurucu lehine hükmedilen tazminat bakımından yaptığı değerlendirmede yargılamada yaşamı koruma yükümlülüğünün ihlal edildiği yönünde bir tespitte bulunmaması ve idarenin kusursuz sorumluluk ilkesi uyarınca olaydan sorumlu olduğunun kabul edilmesi nedeniyle başvurucunun mağdur sıfatının ortadan kalkmadığı sonucuna ulaşmıştır. Somut başvuru bakımından da bu değerlendirmeden ayrılmayı gerektirecek bir durum bulunmamaktadır. Ayrıca başka herhangi bir kabul edilemezlik nedeni tespit edilmeyen somut başvuruda açıklanan gerekçelerle yaşam hakkının usul boyutunun ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

19. Yaşam hakkı kapsamındaki sorumluluğu ortaya koymak adına adli ve idari yargıda açılan tazminat talepli davalarda makul derecede ivedilik ve özen şartının yerine getirilmesi gerekir (Perihan Uçar ve diğerleri [2. B.], B. No: 2013/5860, 1/12/2015, § 52) ancak yargı mercilerinin özenli inceleme yapma yükümlülükleri, yaşam hakkı ile ilgili her davada mutlaka mağdurlar lehine sonuca varılmasını garanti etmez (Aysun Okumuş ve Aytekin Okumuş [1. B.], B. No: 2013/4086, 20/4/2016, § 73).

20. Somut olaya konu yargılama sürecinde İdare Mahkemesi başvuruculların talebine rağmen olaya ilişkin yürütülen ceza yargılamasındaki bilgi ve belgeleri temin etmeden karar vermiştir. Anılan kararda (bkz. § 5) -aynen aktarılacak olursa- "dava dosyası incelendiğinde, olayın bir terör eylemi olduğunun anlaşılması (idarenin hizmetin işleyişine ilişkin kusurunun bulunmadığının tespit edilmesi)" ifadeleri kullanılmış ancak idarenin hizmetin işleyişine ilişkin kusuru olmadığı yönündeki bu kanaate nasıl ulaşıldığına dair bir gerekçeye yer verilmemiştir. İdare Mahkemesi bu kabulden hareketle uyuşmazlığı, kusur sorumluluğuna ilişkin genel hükümler çerçevesinde değil 5233 sayılı Kanun ve sosyal risk ilkesi kapsamında çözmüştür. Kararın onanmasına yönelik Danıştay kararında da (bkz. § 9) hizmet kusuruna ilişkin herhangi bir değerlendirmeye yer verilmemiş -aynen aktarılacak olursa- "kararın düzeltilmesi dilekçesinde ileri sürülen nedenler...uygun bulunduğundan, karar düzeltme isteminin kabulü"ne karar verilerek bozma yönündeki temyiz ilamı kaldırılmış ve "...ileri sürülen temyiz nedenleri kararın bozulmasını gerektirecek nitelikte görülmemiştir." denilerek temyiz isteminin reddine karar verilmiştir. Oysa İdare Mahkemesi kararının bozulmasına yönelik -karar düzeltme yolu ile kaldırılmış olan- Danıştay kararında (bkz. § 7) gerekçelerine de yer verilmek suretiyle meydana gelen patlamalarda hizmet kusurunun bulunduğu belirtilerek maddi ve manevi tazminat isteminin hizmet kusuruna dayanılarak tazminat hukukunun genel ilkelerine göre değerlendirilmesi gerektiği ifade edilmiştir.

21. Mülkiye müfettişi tarafından hazırlanan ön inceleme raporundaki tespitler doğrultusunda verilen soruşturma izni üzerine ilgili emniyet personeli hakkında görevi ihmal suçundan kamu davası açılmıştır. İdare Mahkemesi nezdinde açılan tam yargı davasında ne bahsi geçen ceza yargılaması sürecinde elde edilen deliller ne de mülkiye müfettişi inceleme raporu irdelenmiştir. Yürütülen ceza yargılaması neticesinde terör olayında ihmalleri tespit edilen dönemin il emniyet müdürü ile TEM Şube Müdürü ve İlçe Emniyet Müdürü'nün hapis cezası ile tecziyelerine karar verilmiştir (bkz. § 14). Ceza yargılaması neticesinde ulaşılan sonuç bombalama eyleminin yapılacağı patlayıcı yüklü iki araç ile ilgili marka, renk ve plaka gibi somut bilgileri içeren istihbari bilgiye yeterli önem gösterilmediği ve eyleme karşı yeterli tedbir alınmadığı şeklindedir.

22. Anayasa Mahkemesi benzer bir terör saldırısına ilişkin olarak verdiği Hasan Kılıç kararında mahkemelerce uyuşmazlığın çözümü için gerekli delillerin toplanması ve

iddialarının karşılanması hususlarında Anayasa'nın 17. maddesinin gerektirdiği dikkat ve özende bir inceleme yapılmadığı gerekçesiyle yaşam hakkının usul boyutunun ihlal edildiği sonucuna ulaşmıştır. Somut başvuruda, anılan kararda açıklanan ilkeler ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır. Bu nedenle Anayasa'nın 17. maddesinde güvence altına alınan yaşam hakkının usul boyutunun ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

B. Adil Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

1. Mahkemeye Erişim Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

23. Başvurucular, olayın meydana gelmesinde idarenin hizmet kusurunun bulunduğunun olay anında bilinmediğini, bu durumun olaya ilişkin yürütülen ceza yargılaması ile ortaya çıktığını, İdare Mahkemesinin bu hususu dikkate almadan maddi tazminat talebini Hatay Valiliği yönünden süre aşımı gerekçesiyle reddettiğini ve aleyhe vekâlet ücretine hükmettiğini beyan ederek adil yargılanma hakkı kapsamında mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Bakanlık görüşünde, yapılacak değerlendirmede Anayasa ve ilgili mevzuat hükümleri ile somut olayın kendine özgü koşullarının da dikkate alınması gerektiği ifade edilmiştir. Başvurucular, Bakanlık görüşüne karşı beyanlarında başvuru formundaki iddialarını tekrarlamıştır.

24. Olayın niteliği ve formdaki iddialar doğrultusunda inceleme adil yargılanma hakkı kapsamındaki mahkemeye erişim hakkı yönünden yapılmıştır.

25. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan başvurunun bu kısmının kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

26. Adil yargılanma hakkının en temel unsurlarından biri olan mahkemeye erişim hakkı, bir uyuşmazlığı mahkeme önüne taşıyabilmek ve uyuşmazlığın etkili bir şekilde karara bağlanmasını isteyebilmek anlamına gelir. Kişinin mahkemeye başvurmasını engelleyen veya mahkeme kararını anlamsız hâle getiren, bir başka ifadeyle mahkeme kararını önemli ölçüde etkisizleştiren sınırlamalar mahkemeye erişim hakkını ihlal edebilir (Özkan Şen [2. B.], B. No: 2012/791, 7/11/2013, § 52).

27. Mahkemeye erişim hakkı, mahkemeye başvuru konusunda etkili bir sistemin var olmasını ve dava açmak isteyen kişilerin mahkemeye ulaşmada açık, pratik ve yeterli fırsatlara sahip olmasını gerektirir. Özellikle hukuki ya da uygulamadaki belirsizlikler kişilerin mahkemeye erişim hakkını ihlal edebilir (Aktif Elektrik Müh. İnş. San. ve Tic. Ltd. Şti. [1. B.], B. No: 2012/855, 26/6/2014, § 34). Bu nedenle mahkemelerin usul kurallarını uygularken yargılamanın hakkaniyetine zarar getirecek ölçüde katı şekilcilikten kaçınmaları gerektiği gibi kanunla öngörülmüş usul şartlarının ortadan kalkmasına neden olacak ölçüde aşırı esneklikten de kaçınmaları gerekir (Kamil Koç [1. B.], B. No: 2012/660, 7/11/2013, § 65). Bu kapsamda mevzuatta öngörülen dava açma süresine ilişkin kuralların hukuka açıkça aykırı olarak yanlış uygulanması veya bu sürelerin hatalı hesaplanması nedeniyle kişilerin dava açma ya da kanun yollarına başvuru haklarını kullanmasına engel olunması mahkemeye erişim hakkını ihlal edebilir (Özbakım Özel Sağlık Hiz. İnş. Tur. San. ve Tic. Ltd. Şti. [2. B.], B. No: 2014/13156, 20/4/2017, § 38).

28. Vurgulamak gerekir ki dava açma süresinin hangi tarihte başlayacağını belirlemek ve mevzuatı bu yönüyle yorumlamak görevi esasen derece mahkemelerine aittir. Bireysel başvurunun ikincillik ilkesi gereği, dava açma süresinin başlatılacağı tarihin belirlenmesi

noktasında Anayasa Mahkemesinin bir görevi bulunmamaktadır. Anayasa Mahkemesinin bu hususta üstleneceği rol, dava açma süresinin hangi tarihten itibaren başlatılması gerektiğiyle ilgili derece mahkemelerinin yorumlarının mahkemeye erişim hakkına etkisini somut olayın şartları ışığında incelemektir (Ahmet Yıldırım [1. B.], B. No: 2014/18135, 20/9/2017, § 46).

29. Somut olayda Hatay Valiliğine yöneltilen maddi tazminat talebinin süre aşımı nedeniyle reddedilmesinin başvuruculaların mahkemeye erişim hakkına müdahale teşkil ettiği açıktır. Bu sebeple müdahalenin Anayasa'nın 13. maddesinde öngörülen ve somut başvuruya uygun düşen, kanun tarafından öngörülme, haklı bir sebebe dayanma, ölçülülük ilkesine aykırı olmama koşullarına uygun olup olmadığının belirlenmesi gerekir.

30. Somut sürece bakıldığında mahkemeye erişim hakkına davanın süre yönünden reddi suretiyle yapılan müdahalenin kanuni dayanağa sahip olduğu ve sınırlamanın meşru amacı bulunduğu (idari işlem ya da eylemlere karşı açılacak davalarda süre şartı öngörülmesinin en genel ifadeyle idari istikrarın sağlanması şeklinde bir meşru amaca hizmet ettiği yönünde ayrıntılı değerlendirme için bkz. Ayşe Yıldırım [1. B.], B. No: 2014/5, 25/10/2017, §§ 54, 55; Fatma Altuner [2. B.], B. No: 2014/17714, 26/10/2017, §§ 48, 49; Çölbeyi Lojistik Nakliyat Gümrükleme Denizcilik İnşaat Turizm Sanayii ve Ticaret Limitet Şirketi [1. B.], B. No: 2014/12354, 9/11/2017, § 52) anlaşılmıştır.

31. Kanunilik ve meşru amaç şartlarını sağladığı anlaşılan mahkemeye erişim hakkına yönelik müdahale, ölçülülük ilkesi bakımından da değerlendirilmelidir. Ölçülülük ilkesi elverişlilik, gereklilik ve orantılılık olmak üzere üç alt ilkeden oluşmaktadır. Elverişlilik öngörülen müdahalenin ulaşılmak istenen amacı gerçekleştirmeye elverişli olmasını, gereklilik ulaşılmak istenen amaç bakımından müdahalenin zorunlu olmasını yani aynı amaca daha hafif bir müdahale ile ulaşılmasının mümkün olmamasını, orantılılık ise bireyin hakkına yapılan müdahale ile ulaşılmak istenen amaç arasında makul bir dengenin gözetilmesi gerekliliğini ifade etmektedir (AYM, E.2011/111, K.2012/56, 11/4/2012; E.2013/66, K.2014/19, 29/1/2014; E.2016/16, K.2016/37, 5/5/2016; Mehmet Akdoğan ve diğerleri [1. B.], B. No: 2013/817, 19/12/2013, § 38).

32. Hak arama özgürlüğünün bağlandığı usul kurallarına uyulmaması nedeniyle uyuşmazlıkların esası hakkında karar verilmemesi suretiyle mahkemeye erişim hakkına yapılan müdahalenin idari istikrarın sağlanması amacının gerçekleştirilmesi bakımından elverişli ve gerekli olduğu söylenebilir. Somut olaydaki müdahalenin ölçülülüğünün değerlendirilmesi bakımından asıl üzerinde durulması gereken husus ise müdahalenin orantılı olup olmadığıdır.

33. Eldeki başvuruya konu yargılama sürecinde İdare Mahkemesi, meydana gelen ölüm nedeniyle uğranılan maddi zararın tazmini amacıyla 21/6/2013 tarihinde sulhname imzalandığı ve bu tarihten itibaren mevzuatta belirtilen süreler aşıldıktan sonra yapılan idari başvuru üzerine açılan davanın süresinde olmadığı gerekçesine yer vererek davayı reddetmiştir. Başvurucular, idarenin kusurlu olduğunu ve emniyet birimlerinin olayda ihmali bulunduğunu ceza davası ile öğrendiklerini belirterek idari başvuru süresinin başlangıç tarihi olarak bu tarihin esas alınmamasının mahkemeye erişim hakkını ihlal ettiğini ileri sürmüştür.

34. Öte yandan Müşterek Kurulun -karar düzeltme yoluyla kaldırılan- kararında (bkz. § 7) patlamaların meydana geldiği veya sulhnamenin imzalandığı tarihler itibarıyla olayda hizmet kusuru bulunduğu ve davalı idarelerin faaliyeti ile olay arasında nedensellik bağının

var olduğu hususları henüz net olarak bilinmediğinden 5233 sayılı Kanun'a göre sulhname imzalanarak ödeme yapılmasının hizmet kusuru nedeniyle genel ilkelere göre tazminat ödenmesine engel oluşturmayacağı belirtilmiştir. Ancak anılan kararın düzeltilmesine ve İdare Mahkemesi kararının düzeltilerek onanmasına yönelik Danıştay kararında (bkz. § 9) bu hususa ilişkin olarak herhangi bir değerlendirmeye yer verilmediği görülmüştür.

35. Anayasa Mahkemesince daha önce benzer nitelikte başvurularda da belirtildiği üzere idari eylem nedeniyle uğranılan zararın tazmini talebiyle açılan tam yargı davasında idarenin tazminle yükümlü tutulabilmesi için ortada idari eylem ve zarar olmalı, ayrıca zararla idari eylem arasında illiyet bağı bulunmalıdır. Söz konusu eylemlerin idariliği ve doğurduğu zarar bazen eylemin yapılmasıyla birlikte ortaya çıkarken bazen de çok sonra değişik araştırma, inceleme ve hatta ceza yargılamaları sonucu ortaya çıkabilmektedir (Leyla Bitik ve diğerleri [2. B.], B. No: 2019/24350, 16/3/2023, § 52).

36. İdariliğin veya meydana gelen zararın ya da aralarındaki illiyet bağının eylemden sonra anlaşıldığı veya ortaya konulabildiği durumlarda dava açma süresinin hak sahibinin henüz dava hakkının doğduğundan haberdar olmadığı ve somut şartlar çerçevesinde haberdar olduğunun kabulünü haklı kılan nedenlerin bulunmadığı bir dönemde işlemeye başlaması dava hakkının varlığını anlamsız kılıp ölçülülük ilkesini zedeleyebilir. Bu nedenle eylemin idariliğinin veya yol açtığı zararın ya da illiyet bağının eylemden sonra anlaşıldığı veya ortaya konulabildiği durumlarda dava açma süresinin bu tarihlerden sonra başlayacağı kabul edilmektedir (çok sayıda karar arasından bkz. Şeyma Kayaoğlu [2. B.], B. No: 2014/5491, 5/7/2017, § 55).

37. Somut olayda ölümün 11/5/2013 tarihinde meydana gelen terör saldırısı sonucu gerçekleştiği ve sulhnamenin 21/6/2013 tarihinde imzalandığı konularında tereddüt yoktur ancak olayda idarenin kusuru olması durumunun İçişleri Bakanlığı tarafından yapılan inceleme, akabinde gerçekleşen soruşturma izni verilmesi işlemleri ve olayda ihmali/kusuru olduğu düşünülen emniyet görevlileri hakkında 19/1/2015 tarihinde açılan ceza davası ile açığa çıktığı görülmüştür. Dolayısıyla başvuruculların anılan süreçten önce ölüm olayına sebebiyet veren olguya dair ihmale, eylemsizliğe ve dolayısıyla eylemin idariliğine ilişkin bir bilgiye, veriye sahip olmadığı anlaşılmıştır. Bu bağlamda başvuruculların, yakınlarının ölümüne neden olan terör saldırısında idarenin kusur doğurabilecek eylemsizliğini (önlem almama hâli) ve zararla idari eylemsizlik arasında illiyet bağı olduğunu ölüm olayıyla derhâl öğrendiğinden söz edilemez (benzer yöndeki Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi değerlendirmesi için bkz. Kurşun/Türkiye, B. No: 22677/10, 30/10/2018, §§ 101-106).

38. Bu itibarla başvuruculların sulhnamenin imzalandığı 21/6/2013 tarihi esas alınarak uğradıkları zararla ilgili idari başvuru yapmak suretiyle dava açmalarının beklenmesi başvuruculara orantısız bir külfet yüklemektedir.

39. Buna göre İdare Mahkemesinin dava açma süresinin başlangıç tarihine ilişkin yorumunun başvuruculların mahkemeye erişim hakkına yönelik katı bir yorum olduğu ve başvuruculların mahkemeye erişim hakkını aşırı derecede güçleştirerek neredeyse imkânsız hâle getirdiği değerlendirilmiştir. Bu nedenle davanın süre aşımından kısmen reddedilmesi suretiyle başvuruculların mahkemeye erişim hakkına yönelik müdahalenin ölçüsüz olduğu sonucuna varılmıştır.

40. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

2. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

41. Başvurucular, tam yargı davasının uzun sürmesi nedeniyle adil yargılanma hakkı kapsamındaki makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Bakanlık görüşünde, yapılacak değerlendirmede Anayasa ve ilgili mevzuat hükümleri ile somut olayın kendine özgü koşullarının da dikkate alınması gerektiği ifade edilmiştir.

42. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Veysi Ado ([GK], B. No: 2022/100837, 27/4/2023) kararında uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede Anayasa Mahkemesi 9/1/2013 tarihli ve 6384 sayılı Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine Yapılmış Bazı Başvuruların Tazminat Ödenmek Suretiyle Çözümüne Dair Kanun'un geçici 2. maddesinde 28/3/2023 tarihli ve 7445 sayılı Kanun'un 40. maddesi ile yapılan değişikliğe göre 9/3/2023 tarihi (bu tarih dâhil) itibarıyla derdest olan, yargılamaların makul sürede sonuçlandırılmadığı iddialarıyla yapılan başvurulara ilişkin olarak Tazminat Komisyonuna başvuru yolu tüketilmeden yapılan başvurunun incelenmesinin bireysel başvurunun ikincil niteliği ile bağdaşmayacağı neticesine varmıştır.

43. Somut başvuruda anılan kararda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır. Dolayısıyla makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddia yönünden başvurunun bu kısmının diğer kabul edilebilirlik nedenleri incelenmeksizin başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

44. Başvurucular; ihlalin tespiti, yeniden yargılama yapılması ile maddi ve manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

45. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerince yapılması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

46. Öte yandan hak ihlali kararından Anayasa Mahkemesinin davanın sonucuyla ilgili olarak bir tutum sergilediği sonucu çıkarılmamalıdır. Anayasa Mahkemesince verilen hak ihlali kararı uyuşmazlığın sonuçlarından bağımsız olup davanın kabulüne, reddine ya da beraate veya mahkûmiyete karar verilmesi gerektiği anlamına gelmemektedir. Kural olarak, yargılamanın her aşamasında olduğu gibi ihlalin sonuçlarını gidermek üzere yeniden yapılacak yargılama sonunda da delillerin dava ile ilişkisini kurma ve bunları değerlendirip sonuç çıkarma yetkisi ilgili mahkemelere aittir.

47. İhlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli giderim sağlayacağı anlaşıldığından tazminat taleplerinin reddine karar verilmesi gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Yaşam hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

3. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. 1. Anayasa'nın 17. maddesinde güvence altına alınan yaşam hakkının usul boyutunun İHLAL EDİLDİĞİNE,

2. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki mahkemeye erişim hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin yaşam hakkının ve mahkemeye erişim hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Hatay İdare Mahkemesine (E.2014/546, K.2015/811) GÖNDERİLMESİNE,

D. Başvuruculaların tazminat taleplerinin REDDİNE,

E. 487,60 TL harç ve 30.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 30.487,60 TL yargılama giderinin başvuruculara MÜŞTEREKEN ÖDENMESİNE,

F. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvuruculara Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 14/10/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

FARUK PORSUK VE DİĞERLERİ

B. No: 2021/18068 | Karar tarihi: 14.10.2025

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/18068

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

FARUK PORSUK VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2021/18068)

Karar Tarihi: 14/10/2025

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Recai AKYEL Yusuf Şevki HAKYEMEZ İrfan FİDAN Yılmaz AKÇİL

Raportör : Murat BAŞPINAR

Başvurucular : 1. Faruk PORSUK 2. İsmail BAŞBOĞA 3. Şirin NAS

Vekili : Av. Ahmet Baran ÇELİK

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, silahlı terör örgütü üyeliği suçuyla ilgili olarak yapılan yargılamada hukuka aykırı olarak elde edildiği iddia edilen delillere dayanılarak mahkûmiyet kararı verilmesi nedeniyle hakkaniyete uygun yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir. Başvuruda başkaca temel hak ve özgürlüklerin ihlal edildiği iddiaları da bulunmaktadır.

A. Başvuruya İlişkin Süreç

2. İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığı (Başsavcılık) PKK/KCK terör örgütü ve bu örgütle bağlantılı gençlik hareketine yönelik olarak başvurucuların da bulunduğu kişiler hakkında soruşturma başlatmıştır.

3. Soruşturma neticesinde Başsavcılık, başvurucular hakkında silahlı terör örgütüne üye olma suçu ile birlikte bir kısım suçlardan cezalandırılmaları talebiyle 31/8/2016 tarihinde iddianame düzenlemiştir. İddianamede başvurucularla birlikte toplam otuz şüphelinin cezalandırılmasını talep etmiştir. Soruşturma sürecinde başvurucuların örgütle irtibatlı olduklarına dair ulaşılan deliller şöyledir:

4. Başvurucu Faruk Porsuk yönünden;

i. Başvurucunun Marmara Bölgesinde örgüt içinde "Partizan" kod ismini kullandığı belirtilmiştir.

ii. Başvurucunun ikametgâhında yapılan aramalarda üzerinde "PKK Sonu Olmayan Bir Romandır" ve çeşitli yazıların bulunduğu içinde el yazısı notlar yazılı ajanda ile satışa sunulmalarının yasaklanmasına ve el konularak toplatılmasına dair kararlar bulunan "Hasan Cemal Çözüm Sürecinde Kürdistan Günlükleri", "Yeni Paradigma ve Demokratik Ulus" ve "Kürdistan Yurtsever Devrimci Gençlik Manifestosu" isimli kitapların ve başvurucuya ait PKK/KCK terör örgütü kırsal kıyafeti ile çekilmiş bir adet fotoğrafın ele geçirildiği bildirilmiştir.

iii. Ele geçirilen "Kürdistan Yurtsever Devrimci Gençlik Manifestosu" ve "Yeni Paradigma ve Demokratik Ulus" isimli kitapların PKK/KCK terör örgütünün propagandasını içerdiği, ele geçen kitap ve defterlerdeki "PKK bir terör örgütü değil. Bir halkın düşmanlarına karşı kendini korumak için bir savunma gücüdür.", "PKK' nin ilk şehidi","T.C. PKK yi tanımadan barış süreci başlayamaz Barışın asıl teminatı kürt halk önderi Abdullah Öcalandır.", "21 GERİLLAM" şeklinde el yazması notların başvurucunun eli ürünü olduğunun tespit edildiği ayrıca el yazması notlarda yer alan H.K. isminin işaretlendiği, PKK/KCK terör örgütü adına silahlı eylemlerde bulunurken öldürülen H.K. isimli örgüt mensubundan şehit olarak bahsedildiği, PKK/KCK terör örgütü mensuplarını övücü/yüceltici el yazması ile şiirler yazıldığı, PKK/KCK terör örgütünün yeni silahlı yapılanması olan YPS (Sivil Savunma Güçleri) ve PYD/YPG terör örgütünün isimlerinin ve PKK terör örgütünün kısaltmasının el yazısıyla not alındığı belirtilmiştir.

iv. Aynı dosyada yargılanan şüphelilerin başvurucuyla ilgili beyan ve teşhislerinin bulunduğu belirtilmiştir. Buna göre kollukta müdafiinin de hazır bulunmasıyla şüpheli sıfatıyla beyanda bulunan H.Y.; başvurucunun Bahçelievler bölgesinde Partizan A/K isimli kişi olduğunu, şahıs ve malzeme temin etmenin yanı sıra eylemde kullanılan ses bombalarını yaptığını, tarihini hatırlamadığı zamanda Malatyalılar Derneğine ses bombası attığını belirterek başvurucuyu tarif etmiş ve fotoğraftan teşhis etmiştir. H.Y. sorgu sırasında müdafii huzurunda verdiği beyanda ise kolluk beyanlarını kabul etmeyerek baskı altında yazıldığını ifade etmiştir. Diğer şüphelilerden Z.K. kollukta müdafiinin de hazır bulunmasıyla şüpheli sıfatıyla verdiği beyanda; Partizan kod adıyla tanıdığı ve 30/7/2016 tarihinde içerisinde kırmızı sırt çantası içinde 61 adet Feza marka sarı-kırmızı renkli dolu torpil, 5 adet dolu vaziyette havai fişek rampası, beyaz saydam poşet içinde Flash marka iki adet dolu çakmak gazı, iki adet Mobel marka dolu sentetik tineri bırakan ve eylem için talimat vermesini beklediği şahsın başvurucu olduğunu beyan ederek bu şahsın PKK/KCK terör örgütü gençlik yapılanması içinde sorumlu düzeyde faaliyet yürüttüğünü belirtmiş ve kendisini fotoğraftan teşhis etmiştir. A.Ö. ise müdafiinin de hazır bulunmasıyla kollukta verdiği beyanında; başvurucunun gerçek adını bilmediğini, Partizan kod isimli bu şahsın yapılacak olan eylemlerde kullanılacak olan malzemeleri temin eden ve dağıtımını yapan kişi olduğunu, kendisiyle birlikte yakalanan Z.ye çanta içinde bulanan torpil, havai fişek, tiner ve çakmak gazlarını eylemde kullanılmak üzere veren kişi olduğunu; Zafer Mahallesi, Baharistan Sokak'ta bulunan Malatya Pötürge Çevre Köyleri Derneği isimli yere fitil ateşlemeli basınç etkili el yapımı maytap saldırısını gerçekleştirdiğini ifade etmiş ve başvurucuyu fotoğraftan teşhis etmiştir. Z.K. ve A.Ö. sorgu sırasında müdafii huzurunda verdikleri beyanlarda da emniyette verdikleri ifadelerin doğru olduğunu ve tekrar ettiklerini ifade etmiştir.

v. Ayrıca başvurucunun DNA profilinin 16/8/2015 tarihindeki Bahçelievler ilçesinde genel

güvenliğin kasten tehlikeye sokulması olayında materyalden elde edilen DNA profili ile uyumlu olduğu ve bu nedenle bu olayı gerçekleştiren kişi olduğunun tespit edildiğinin bildirildiği görülmüştür.

5. Başvurucu İsmail Başboğa yönünden;

i. Başvurucunun İstanbul bölgesinde örgüt içinde "İsmail" kod ismini kullandığı belirtilmiştir.

ii. Başka bir soruşturmada ismi geçen S.O.; Başsavcılıkta müdafiinin de hazır bulunmasıyla verdiği beyanında başvurucunun eşkâl bilgilerini vererek kendisini tanıdığını beyan ettikten sonra, Bağcılar Bölgesi'nde KCK/PKK terör örgütünün gençlik yapılanması olan DYG içerisinde aktif olarak faaliyet gösteren ve Bağcılar'da terör örgütü adına gerçekleştirilen molotofkokteylli korsan gösteri eylemlerine ara sıra katılan ve İ.K. ile birlikte hareket eden kişi olduğunu ifade etmiş ve başvurucuyu fotoğraftan teşhis etmiştir.

iii. Yine beyanda bulunan H.Y., müdafiinin de hazır bulunmasıyla alınan kolluk beyanında, başvurucunun eşkâl bilgilerini vererek DEMGENÇ (Demokratik Gençlik Konfederasyonu) örgütlenmesinde Bağcılar ilçesi sorumlusu olarak kendisiyle görüşen ve gençlerle faaliyet yürüten kişi olduğunu, mahallesinden gençlerden eleman katılımı sağladığını, ayrıca başvurucunun malzeme temin ettiğini ve 2016 yılı Mayıs ayı içerisinde Demirkapı Mahallesi'nde 20-25 kişinin katılımı ile gerçekleştirilen korsan gösteride polise karşı molotofkokteyli, ses bombası, silah kullanıldığını belirterek başvurucuyu fotoğraftan teşhis etmiştir. H.Y. sorgu sırasında müdafii huzurunda verdiği beyanda ise kolluk beyanlarını kabul etmeyerek baskı altında yazıldığını ifade etmiştir.

iv. 3/9/2010 günü Bağcılar ilçesi Demirkapı Mahallesi Bahadır Sokak üzerinde meydana gelen işyerinde ızrar ve molotofkokteyli atma olayından elde edilen materyallerin yapılan biyolojik incelemesi neticesinde bulgu numarası 11 No.lu bez parçası üzerinden epitel hücre olabileceği değerlendirilerek alınan örnek üzerinde belirlenen DNA profilinin başvurucuya ait DNA profili ile uyumlu olduğunun bildirildiği görülmüştür.

6. Başvurucu Şirin Nas yönünden;

i. Başvurucunun örgüt içinde "Şirin-Baran" kod ismini kullandığı belirtilmiştir.

ii. H.Y., müdafiinin de hazır bulunmasıyla verdiği kolluk beyanında; başvurucunun eşkâl bilgilerini vererek DEMGENÇ örgütlenmesinde gençlikte faaliyette bulunduğunu, PKK/KCK terör örgütü içinde (eleman aktarımı) milislik faaliyetleri yürüttüğünü, Esenyurt ilçesinde kandırdığı gençleri daha önceden belirlediği örgüte yakın ailelerin evlerinde birkaç gün barındırdıktan sonra onların kırsal alana katılımlarını sağladığını belirterek başvurucuyu fotoğraftan teşhis etmiştir. S.Y. ise müdafiinin de hazır bulunmasıyla verdiği kolluk beyanında; başvurucuyu Baran olarak tanıdığını, kendisine sürekli örgüte katılması, yapılacak sokak eylemlerine dâhil olması, kendisine vereceği birtakım eşya ve notları belirteceği adreslere götürerek kuryelik yapması yönünde sözlü baskılar yaptığını, aksi hâlde öldüreceği ve eziyet edeceği yönünde tehdit ettiğini, ayrıca Esenyurt ilçesinde birçok kişiyi korkutarak illegal işler yaptırdığını belirterek başvurucuyu fotoğraftan teşhis etmiştir. H.Y. sorgu sırasında müdafii huzurunda verdiği beyanda ise kolluk beyanlarını kabul etmeyerek baskı altında yazıldığını ifade etmiştir.

iii. PKK/KCK terör örgütünün gençlik yapılanması içinde faaliyet gösteren şahıslarla buluşmalarında güvenlik güçleri tarafından takip edilmemek ve yakalanmamak için farklı

adresler ve açık hat diye tabir edilen başka kişilerin adına kayıtlı telefon hattı kullandığı, ses getirecek bir eylem planladığı ve telefon görüşmelerinde örgütsel gizliliğe riayet ettiği belirtilmiştir.

7. İstanbul 22. Ağır Ceza Mahkemesinde (Mahkeme) yapılan yargılama sürecinde 18/10/2016 tarihli ilk celsede başvuruculaların savunmaları alınmıştır. Başvuruculardan Faruk Porsuk savunmasında; hakkında beyanda bulunanların iftira attıklarını, kod adı kullanmadığını, tekstilde çalıştığı için bez parçalarını çöpe attıklarını, hiçbir gösteri ya da eyleme katılmadığını, evinde çok sayıda kitap olduğunu ve onlardan aldığı notları da ajandaya yazdığını, sadece kitaplardan alıntı yapıp not ettiğini belirterek suçlamaları kabul etmemiştir. Başvuruculardan İsmail Başboğa savunmasında; üzerine atılı suçların hiçbirini kabul etmediğini, hakkında beyanda bulunan kişileri tanımadığını ve herhangi bir örgüte üye olmadığını ifade etmiştir. Başvurucu Şirin Nas ise savunmasında; suçlamaları kabul etmeyerek kod adı kullanmadığını, H.Y.yi tanımadığını, sıva işi yaptığını, S.Y. ile partide tanıştığını ancak iddia edilen konuşmaları yapmadığını, partinin düzenlediği bir konsere katıldığını ve bu konserin kartlarını dağıttığını beyan etmiştir.

8. Aynı celsede tanık S.O.nun beyanı da alınmıştır. Tanık S.O. beyanında; İsmail Başboğa isimli birisini tanımadığını, 2012 yılı sonlarında Vatan Emniyet Müdürlüğünde terör suçuyla ilgili ifadesinin alındığını ancak bu ifadeyi verirken fotoğraftan ya da canlı olarak herhangi bir kimseyle ilgili teşhis yapmadığını beyan etmiştir. Tanığa sanıklara bakıp tanıdığı kişiler olup olmadığı sorulduğunda ise hiçbirini tanımadığını, başvurucuyla ilgili beyanda bulunmadığını ifade etmiştir. Aynı dosyada sanık sıfatıyla yargılanan S.Y. beyanında; gözaltına alındıktan sonra usulüne uygun avukat yardımından faydalanamadığını, tutanakları okumasına izin verilmediğini, bu şartlar altında tutanakları imzaladığını, sorgu sırasında ifadesinin alındığı zamanda kendisini doğru ifade edemediğini, bu nedenle soruşturmada başvurucu Şirin hakkında verdiği beyanları kabul etmediğini, Şirin Nas'ı HDP Esenyurt'tan tanıdığını beyan etmiştir.

9. Öte yandan yargılama sırasında bir kısım sanıklar; müdafiileri tarafından iddianamede aleyhe beyanları bulunan A.Ö., H.Y. ve Z.K.nın soruşturma beyanlarının müdafii olmaksızın ve işkence altında alındığını, gerçeğe aykırı raporlar alındığından bahisle suç duyurusunda bulunduklarını ve bu suç duyurularının sonuçlarının beklenmesini talep etmiştir. 17/11/2016 tarihli celsede barodan gelen yazı cevabında A.Ö., H.Y. ve Z.K.ya soruşturma aşamasında sorgudan önce barodan avukat görevlendirilmediğinin bildirildiği görülmüştür. 19/07/2017 tarihli celsede A.Ö. ve S.Y.nin müdafii, A.Ö.ye yönelik kötü muameleye ilişkin yaptıkları suç duyurusunda kovuşturma yapılmasına yer olmadığı kararı verildiğini ve anılan bu karara itiraz ettiklerini ifade etmiştir. Başsavcılık 19/10/2017 tarihli son celsede A.Ö. ve S.Y.ye karşı kötü muamele iddialarıyla ilgili olarak yürütülen soruşturmaların hâlen sonuçlandırılmadığını ve devam etmekte olduğunu bildirmiştir.

10. İddia makamı 16/5/2017 tarihli celsede başvuruculaların cezalandırılması yönünde mütalaasını sunmuştur. Mahkeme 19/10/2017 tarihli son celsede başvuruculaların esas hakkındaki savunmalarını da alarak başvurucular Faruk Porsuk ve Şirin Nas'ın silahlı terör örgütüne üye olma suçundan 9 yıl, başvurucu İsmail Başboğa'nın ise 7 yıl 6 ay hapis cezasıyla cezalandırılmaları yönünde karar vermiştir. Ayrıca başvurucu Faruk Porsuk hakkında, başvuru konusu yapılmayan toplantı ve yürüyüşlere silah ve benzeri aletler taşıyarak veya kendilerini tanınmayacak hâle getirerek katılma suçu ile genel güvenliğin kasten tehlikeye sokulması suçundan da mahkûmiyet kararı vermiştir.

11. Gerekçeli kararda başvuruculardan Faruk Porsuk'un 30/7/2017 tarihinde eylemde kullanılmak üzere temin edildiği anlaşılan, Z.K. ile A.Ö.de yakalanan malzemeleri temin etmesinin yanında 16/8/2015 tarihinde Bahçelievler'de gerçekleştirilen şiddet içerikli eylemlere bizzat katılmış olması, örgüt içinde faaliyette bulunduğuna dair beyanlar ile evde ele geçirilen/el konulan örgütsel içerikli dokümanla birlikte değerlendirildiğinde PKK terör örgütünün bir üyesi olduğu ve hiyerarşik yapıya dâhil olduğu belirtilmiştir. Mahkemece bu sonuca ulaşılırken;

i. Başvurucunun telefonunda Ş.A. isimli teröristin anma programında çektirdiği propaganda nitelikli fotoğrafların ve ev aramasında ele geçen "Gerilla" "Partizan" şeklinde ifadeler bulunan defterin fotoğraflarının bulunduğuna dair dijital inceleme tutanağı,

ii. 16/8/2015 tarihinde Bahçelievler'de meydana gelen molotofkokteylli ve el yapımı patlayıcıların da kullanıldığı yasa dışı gösteri olayıyla ilgili olarak olay yerinden elde edilen bez maske üzerinde başvurucunun DNA profillerinin tespit edildiğine dair İstanbul Kriminal Polis Laboratuvarının 24/8/2016 tarihli uzmanlık raporu,

iii. Başvurucunun evinde ele geçirilen el yazısı ile yazılmış örgütsel dokümanlardaki el yazılarının başvurucuya ait olduğunun tespitine dair İstanbul Polis Kriminal Laboratuvarı Müdürlüğünün 22/8/2016 tarihli uzmanlık raporu,

iv. Dosya sanıklarından A.Ö. ve Z.K.nın başvurucu Faruk Porsuk'un "Partizan" kod adını kullandığı, yakalandıklarında ele geçen malzemeleri temin eden ve DGİ içerisinde sorumlu düzeyde faaliyet yürüttüğünü bildiği kişi olduğuna dair beyanları ve teşhisleri,

v. El yazısı ile yazılmış dokümanların incelenmesine dair tutanak, ele geçirilen kitaplar hakkında toplatma ve yasaklama kararı olduğunun tespitine dair tutanak, adresinde yapılan arama tutanağı ve 25/4/2016 tarihinde Bahçelievler Pötürge Çevre Köyleri Derneği isimli yere patlayıcı atılmasına dair tahkikat evrakından oluşan deliller hükme esas alınmıştır. Gerekçeli kararın ilgili kısmı ise şöyledir:

"Sanığın PKK terör örgütünün gençlik yapılanması içerisinde faaliyet gösterdiğine dair bilgilerden sonra soruşturmaya dahil edildiği, evinde yapılan aramada PKK terör örgütü ile ilişkili ve haklarında toplatma ve yasaklama kararı bulunan kitapların, sanığın PKK terör örgütü mensuplarınca giyilen kıyafet ile çekilmiş fotoğrafının, el yazısı ile yazılmış örgütsel notların ele geçirildiği, Kriminal Polis Laboratuvarının raporuna göre el yazılarının sanığa ait olduğu, [Z.K.] ve [A.Ö.nün] teşhis ve beyanlarına göre örgüt içerisinde faaliyette bulunduğu, Partizan kod adını kullandığını, 30/7/2016 tarihinde [Z.K.nın] sırt çantasında yakalanan eylem malzemelerinin bu sanık tarafından temin edildiği, [Z.K.ya] verildiği, ses bombası yaptığı, 16/8/2015 tarihinde Bahçelievlerde gerçekleşen ve yasa dışı hale gelen örgütsel toplantıya molotof ve el yapımı patlayıcılarla katıldığı anlaşılmış, olayın oluşu mahkememizce bu şekilde kabul edilmiştir.

...

... sanık Faruk Porsuk'un 30/7/2017 tarihinde eylemde kullanılmak üzere temin edildiği anlaşılan ve sanıklar [Z.K.] ile [A.Ö.de] yakalanan malzemeleri temin etmek yanında 16/8/2015 tarihinde Bahçelievler'de gerçekleştirilen şiddet içerikli eylemlere bizzat katılmış olması ve örgüt içerisinde faaliyette bulunduğuna dair beyanlar ile örgütsel içerikli evde yakalanan dokümanlar birlikte değerlendirildiğinde sanığın PKK terör örgütünün bir üyesi olduğu, hiyerarşik yapıya dahil olduğu anlaşılmış terör örgütü üyesi olmak suçundan mahkumiyetine karar vermek gerekmiş hakkındaki beyanlar yakalama ve inceleme

tutanakları ve 16/8/2015 tarihli şiddet içerikli eylemlere katıldığının DNA örneklerinden anlaşılmış olması nedeniyle inkara yönelik savunmalarına itibar edilmemiştir."

12. Gerekçeli kararda başvuruculardan İsmail Başboğa'nın tanık S.O.nun olayın hemen sonrasında alınan ve itibar edilen beyanlarına göre 26/3/2011 tarihli eylemlerden birisine katıldığını görüntüden de teşhis ettiği, örgütün emir ve talimatlarını alıp yerine getirebilecek konumda olduğu, hiyerarşik yapıya dâhil olduğu ve böylece üzerine atılı terör örgütü üyesi suçunu işlediği belirtilmiştir. Mahkemece bu sonuca ulaşılırken tanık S.O.nun başka bir soruşturma dosyasında müdafii huzurunda verdiği "başvurucuyu tanıdığı, Bağcılar bölgesinde KCK-PKK terör örgütünün gençlik yapılanması DYG içerisinde aktif olarak faaliyet gösterdiği ve Bağcılar'da terör örgütü adına gerçekleştirilen molotof kokteylli gösterilere arada bir katıldığı" yönündeki itibar edilen eski beyanı ve teşhisi hükme esas alınmıştır. Gerekçeli kararın ilgili kısmı şöyledir:

"Sanığın evinde yapılan aramada suç unsuru oluşturan herhangi bir şey bulunmadığı, İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığı'nın 2012/2633 soruşturma sayılı evrakında şüpheli sıfatı ile ifade veren ve fotoğraftan teşhis işlemi yapan tanık [S.O.nun] sanık İşmail Başboğa'yı Bağcılar bölgesinde KCK-PKK terör örgütünün gençlik yapılanması DYG içerisinde aktif olarak faaliyet gösteren ve Bağcılar'da terör örgütü adına gerçekleştirilen molotoflu eylemlere katılan bir kişi olarak anlattığı ancak daha sonra aynı konuda ifadesi alınırken bu beyanlarını kabul etmediği, İsmail Başboğa'ya tanımadığını ifade ettiği görülmüş ise de; tanık [S.O.nun] olayın hemen sonrasında alınan beyanlarının doğru olduğu daha sonradan birçok dosyada görüldüğü üzere örgüt tarafından yöneltilen baskılar nedeniyle beyanlarını değiştirdiği, zira sanığı 26/3/2011 tarihli eylemlerden birisine katıldığı görüntüden de teşhis ettiği bu nedenle beyanlarının doğru olduğu anlaşıldığından sanık İsmail Başboğa'nın üzerine atılı terör örgütü üyesi olmak suçunu işlediği, örgütün emir ve talimatlarını alıp yerine getirebilecek konumda olduğu, hiyerarşik yapıya dahil olduğu anlaşıldığından silahlı terör örgütü üyesi olmak suçundan mahkumiyetine, ..."

13. Başvuruculardan Şirin Nas'ın ise, PKK terör örgütünün gençlik yapılanması olan YDG-H (Yurtsever Devrimci Gençlik Hareketi) içinde sanıklar S.Y., B.U. ve H.A. ile irtibatlı olarak faaliyet gösterip terör örgütünün kırsal kadrosuna eleman temin etmeye çalıştığı, örgüt mensuplarının moral seviyelerini yukarıda tutmak amacıyla konser tarzı etkinlikler düzenlediği, YDG-H içerisinde aktif olarak faaliyet gösterdiği ve "biz bir şey yapmadık ama yapmaya çalışıyorduk. Gençliği toplamaya çalışıyorduk ama olmadı." şeklinde söylediği sözlerle terör örgütü PKK'nın hiyerarşik yapısına dâhil olup emir ve talimat alıp yerine getirebilecek konumda olduğu belirtilmiştir. Mahkemece bu sonuca ulaşılırken;

i. Sanık S.Y.nin kollukta müdafiinin de hazır bulunmasıyla verdiği "Ben Şirin Nas'ı Baran kod olarak tanırım. Esenyurt bölgesinde Zilan kod ile birlikte DGİ içerisinde sorumlu düzeyde faaliyet yürütür. Örgüt mensuplarının bu bölgede aldığı bütün eylemlerden bilgisi ve onayı vardır. Ayrıca bu şahıs PKK terör örgütünün kırsal kadrolarına eleman kazandırma çalışmaları yapar." şeklindeki beyanı ve teşhisine dair tutanak,

ii. M.K. isimli kişinin kollukta müdafiinin de hazır bulunmasıyla verdiği "Fotoğraftaki şahsı Şirin olarak tanırım. Bu şahıs PKK terör örgütü içerisinde eleman aktarımı yapar. Esenyurt ilçesinde kandırdığı gençleri daha önceden belirlediği örgüte yakın ailelerin evlerinde birkaç gün barındırdıktan sonra kırsal alana katılımlarını sağlar." şeklinde beyanı ve teşhisine dair tutanak,

iii. Dosyanın diğer sanıklarından H.A.nın kollukta müdafiinin de hazır bulunmasıyla verdiği

"Bu şahsı Esenyurt ilçesinde HDP ilçe teşkilatında gördüm. Bana ve yanımda yer alan Z. isimli arkadaşıma kırsala gitmek istiyorsanız çıkışınızı yaparız şeklinde beyanda bulunan, yüzü maskeli birisi kadın iki şahıs ile Esenyurt HDP parti binasında görüştüren ve tanımadığım şahıslarca casus olarak suçlanmama, tehdit edilmeme sebep olan kişidir." şeklindeki beyanı ve teşhisine dair tutanak,

iv. Başvurucunun mahkeme kararı ile dinlenen telefonlarının tespit ve değerlendirilmesine dair tutanaklar, tape kayıtlarından oluşan deliller hükme esas alınmıştır. Gerekçeli kararın başvurucuyla ilgili kısmı ise şöyledir:

"PKK terör örgütünün gençlik yapılanması olan YDG-H içerisinde sanıklar [S.Y.], [B.U.] ve [H.A.] ile irtibatlı olarak faaliyet gösterip terör örgütünün kırsal kadrosuna eleman temin etmeye çalıştığı, bu maksatla yukarıda belirtilen sanıklar ile yaptığı telefon görüşmelerinin mahkeme kararı ile dinlenip tapeleştirilerek dosya içerisine konulduğu, konuşmalarının bir kısmını şifreli hale getirip gizlemeye çalıştıkları, ayrıca örgüt mensuplarının moral seviyelerini yukarıda tutmak amacıyla konser tarzı etkinlikler düzenledikleri, bu etkinliklerin davetiye satışları ve paraların toplanmasından da sorumlu olduğu, sanıklardan [S.nin] 5/6/2016 günü ele geçirilen bomba konusunda yakalanan şahıslarla ilgili olarak konuştuğu, yakalanan şahısların Esenyurt YDG-H içerisinde faaliyet gösteren şahısların ismini verdiği, Şirin Nas'ın kendi isminin de verildiğini ve ceza alabileceğini düşündüğü için Esenyurt'a uzun süre uğramayacağını söylediği, aynı gece yakalanan [K.] isimli şahıs için inşallah konuşmamıştır diyerek kendisi ile bilgi vermesinden korktuğu, [S.nin] Şirin'e gençlik içinde seni ve çok kişinin ismini vermişler. diye söylediği, sanığın da YDG-H (Yükselen Devrimci Gençlik Hareketi) içerisinde aktif olarak faaliyet gösterdiği ve 'biz bir şey yapmadık ama yapmaya çalışıyorduk. Gençliği toplamaya çalışıyorduk ama olmadı.' şeklinde söylediği, böylece sanığın terör örgütü PKK'nın hiyerarşik yapısına dahil olup emir ve talimat alıp yerine getirebilecek konumda terör örgütünün hiyerarşik yapısına dahil olduğu, örgüt üyesi olmak suçunu işlemiş olacağı anlaşıldığından mahkumiyetine karar vermek gerekmiş, dinlenen telefon görüşmeleri ile de uyumlu [S.Y.], [B.U.] ve [H.K.nın] soruşturma aşamasında alınan beyanları nedeniyle inkara yönelik savunmasına itibar edilmemiştir."

14. Başvurucular; silahlı terör örgütü üyeliği suçunu işlemedikleri, mahkûmiyetlerinde esas alınan beyanların kötü muamele sonucu alınan beyanlar olduğu, atılı suç unsurlarının oluşmadığı ve kötü muamele iddialarının sonucu beklenmeden karar verildiğini ileri sürerek mahkûmiyet kararına karşı istinaf ve temyiz kanun yollarına başvurmuştur. Anılan karar, kanun yolu denetiminden geçerek 6/11/2020 tarihinde kesinleşmiştir.

15. Başvuruculaların müdafileri, nihai kararı 28/2/2021 tarihinde öğrendikten sonra 25/3/2021 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

B. Başvuru Formunda Belirtilen Kötü Muamele İddialarıyla İlgili Süreçler

16. Başvurucular, başvuru formunda dosya sanıklarıyla ilgili kötü muamele iddialarına ilişkin olarak Başsavcılığa yaptıkları suç duyurularına ilişkin 2016/115739, 2016/121176, 2016/133749 ve 2016/140094 numaralı dosyaları üzerinden soruşturmalar yürütüldüğünü beyan etmiştir.

17. Müşteki A.Ö.nün şikâyeti üzerine Başsavcılık 2016/115739 numaralı soruşturma dosyasında cinsel yönden taciz şeklinde işkence yapma ve görevi kötüye kullanma suçlarından yürütülen soruşturmada, güvenlik kamera kayıtlarının bilirkişi tarafından

incelenmesi neticesinde verilen raporu değerlendirerek işkence iddialarının soyut nitelikte olduğunu belirtmek suretiyle 20/4/2017 tarihinde kovuşturmaya yer olmadığına dair karar vermiştir. Anılan karara müşteki vekilince yapılan itirazı, İstanbul 7. Sulh Ceza Hâkimliği 15/6/2017 tarihinde reddetmiş ve karar kesinleşmiştir. Müşteki vekilinin kötü muamele iddialarıyla ilgili olarak Anayasa Mahkemesine yaptığı 2017/32392 numaralı başvuruda ise İkinci Bölüm Üçüncü Komisyon 31/3/2020 tarihinde yaptığı inceleme sonucunda başvurunun açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar vermiştir.

18. Müşteki S.Y.nin şikâyeti üzerine Başsavcılık 2016/121176 numaralı soruşturma dosyasında zor kullanma yetkisine ilişkin sınırın aşılması ve görevi kötüye kullanma suçlarından yürütülen soruşturmada; müştekinin yakalama ve gözaltı süreçlerindeki adli raporlarını değerlendirerek müştekinin sağ el bileğindeki şişliğin basit nitelikte olması ve raporda bunun duvara çarpma sonucu oluştuğunun belirtilmesi karşısında başvuruculların iddialarının soyut nitelikte olduğunun ifade edilmesi suretiyle 21/11/2017 tarihinde kovuşturmaya yer olmadığına dair karar vermiştir. Anılan karara müşteki vekilince yapılan itirazı, İstanbul 10. Sulh Ceza Hâkimliği 4/1/2018 tarihinde reddetmiş ve karar kesinleşmiştir. Müşteki vekilinin kötü muamele iddialarıyla Anayasa Mahkemesine yaptığı 2018/5010 numaralı başvuruda ise, İkinci Bölüm 11/1/2023 tarihinde başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verdikten sonra yaptığı esas incelemesi neticesinde Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasında güvence altına alınan kötü muamele yasağının ihlal edilmediğine karar vermiştir.

19. Müştekiler E.Y. ve M.O.nun şikâyetleri üzerine Başsavcılık 2016/133749 numaralı soruşturma dosyasında işkence ve görevi kötüye kullanma suçlarından yürütülen soruşturmada; müştekilerin yakalama ve gözaltı süreçlerindeki adli raporlarını değerlendirerek iddialarının soyut nitelikte olduğunu belirtmek suretiyle 23/12/2016 tarihinde kovuşturmaya yer olmadığına dair karar vermiştir. Anılan karara yapılan itirazı, İstanbul 14. Sulh Ceza Hâkimliği 12/1/2017 tarihinde reddetmiş ve karar kesinleşmiştir. Müştekilerin kesinleşen karara karşı bireysel başvuruları bulunmamaktadır. Yine müşteki H.Y.nin şikâyeti üzerine Başsavcılık 2016/140094 numaralı soruşturma dosyasında görevi kötüye kullanma suçundan yürütülen soruşturmada; müştekinin üzerindeki silahla birlikte yakalanma sürecine ilişkin tutanakları ve adli raporları değerlendirerek kamu davası açmayı gerektirir kanıt ve emare elde edilemediğini belirtmek suretiyle 3/5/2017 tarihinde kovuşturmaya yer olmadığına dair karar vermiştir. Anılan karara karşı itiraz yapılmadığı gibi müştekinin bireysel başvurusu da bulunmamaktadır.

20. Komisyon; başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

II. DEĞERLENDİRME

21. Ödeme gücünden yoksun oldukları anlaşılan başvuruculların adli yardım talebinin kabulüne karar verilmesi gerekir.

A. Hakkaniyete Uygun Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddialar

22. Başvurucular; aramada ele geçirilen ve hakkında daha önce toplatılması yönünde karar verilmiş olan kitap ve dergiler ile diğer sanıklardan A.Ö., Z.K. ve S.Y.nin beyanları dışında mahkûmiyetine esas alınan delil bulunmadığını, anılan sanık beyanlarının da kötü muamele koşullarında alındığını ve bu durumla ilgili soruşturmalar neticelendirilmeden karar verildiğini belirterek hukuka aykırı olarak elde edilen beyanlar neticesinde

mahkûmiyetlerine dair karar verilmiş olması nedeniyle adil yargılanma haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

23. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde; öncelikle başvuruda kabul edilebilirlik şartlarının karşılanıp karşılanmadığının incelenmesi gerektiği, kabul edilebilirlik şartlarının karşılandığının değerlendirilmesi hâlinde Anayasa Mahkemesince daha önce verilen kararlarda da belirtildiği üzere başvurucunun şikâyetinin esası bakımından yapılacak incelemede Anayasa ve mevzuat hükümleri doğrultusunda somut olayın kendine özgü koşullarının gözönüne alınması gerektiği ifade edilmiştir. Başvurucular, Bakanlık görüşüne karşı beyanında bulunmamıştır.

24. Başvuruculaların şikâyetleri hakkaniyete uygun yargılanma hakkı kapsamında incelenmiştir.

25. Ceza muhakemesinin temel amacı maddi gerçeğin ortaya çıkarılmasıdır. Ancak bu amacın gerçekleştirilmesi için yapılan araştırma faaliyetleri sınırsız değildir. Maddi gerçeğin hukuka uygun bir şekilde ortaya çıkarılması, ceza adaletinin hakkaniyete uygun olarak gerçekleşmesi için gereklidir. Bu bakımdan ceza yargılamasında hukuka uygun yöntemlerle delil elde edilmesi, hukuk devletinin temel ilkelerinden sayılmaktadır. Bu kapsamda Anayasa'nın 38. maddesinin altıncı fıkrasında da kanuna aykırı olarak elde edilmiş bulguların delil olarak kabul edilemeyeceği açıkça hükme bağlanmıştır (Orhan Kılıç [GK], B. No: 2014/4704, 1/2/2018, § 42).

26. Anayasa'nın 36. maddesine "...ile adil yargılanma" ibaresinin eklenmesine ilişkin gerekçede, Türkiye'nin tarafı olduğu uluslararası sözleşmelerle de güvence altına alınan adil yargılanma hakkının madde metnine dâhil edildiği vurgulanmıştır. Nitekim Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 6. maddesinin (1) numaralı fıkrasında hakkaniyete uygun yargılanma hakkı düzenlenmiştir. Anayasa Mahkemesi de Anayasa’nın 36. maddesi uyarınca değerlendirme yaptığı birçok kararında kanuni bir temele dayanmadan veya hukuka aykırı şekilde elde edilen delillerin yargılamada kullanılmasıyla ilgili olarak ileri sürülen iddiaları, adil yargılanma hakkının güvencelerinden olan hakkaniyete uygun yargılanma hakkı kapsamında incelemiştir. Anayasa'nın 36. maddesi kapsamında bu konuda yapılan değerlendirmelerde Anayasa’nın 38. maddesinin altıncı fıkrası da dikkate alınmaktadır (Orhan Kılıç, § 43).

27. Ancak bireysel başvuruya konu davadaki eylemlerin kanıtlanması, hukuk kurallarının yorumlanması ve uygulanması, delillerin kabul edilebilirliği ve değerlendirilmesi ile uyuşmazlığa Yargıtay ve derece mahkemeleri tarafından getirilen çözümün esas yönünden adil olup olmaması bireysel başvuru incelemesinde değerlendirmeye tabi tutulamaz. Dolayısıyla somut başvuruyla ilgili olarak Anayasa Mahkemesinin rolü, Yargıtay ve derece mahkemelerince yapılan değerlendirmelerin ve varılan sonuçların hukuka uygunluğunu denetlemek değildir. Belirli bir davaya ilişkin olarak delilleri değerlendirme ve gösterilmek istenen delilin davayla ilgili olup olmadığına karar verme yetkisi esasen derece mahkemelerine aittir (Orhan Kılıç, § 44).

28. Bireysel başvuru incelemelerinde ölçü norm Anayasa olup kanuna uygunluk denetimi yapılmamaktadır. Kanuni bir temele dayanmadan veya hukuka aykırı şekilde elde edilen delillerin kabul edilmesinin yargılamanın hakkaniyetini zedeleyip zedelemediğinin Anayasa'nın 36. ve 38. maddelerinin sağladığı güvenceler açısından değerlendirilmesinde yargılamanın bütünlüğü içinde somut davanın kendine özgü şartları dikkate alınmalıdır (Orhan Kılıç, § 51).

29. Bu kapsamda Anayasa Mahkemesi Orhan Kılıç kararında hukuka aykırı delillerin mahkûmiyette kullanılmasının adil yargılanma hakkına etkisine ilişkin ilkeleri belirlemiştir. Bu ilkeler çerçevesinde böyle bir durumda adil yargılanma hakkının ihlal edilip edilmediğinin tespiti için üç aşamalı bir testten bahsedilebilecektir. Buna göre anılan testin;

i. İlk aşamasında, şikâyete konu delilin kanuni bir temeli olmadan elde edildiği veya elde ediliş yöntemi bakımından hukuka aykırı olduğu ilk bakışta anlaşılabilen veya hukuka aykırı şekilde elde edildiği yönünde mahkemelerce yapılmış bir tespit bulunan bir delil olup olmadığına bakılmalıdır.

ii. İkinci aşamada, söz konusu delilin mahkûmiyette tek veya belirleyici delil olarak kullanılıp kullanılmadığının tespit edilmesi gerekir.

iii. Üçüncü aşamada ise bu tür bir delilin mahkûmiyette tek veya belirleyici delil olarak esas alınmasının yargılamanın bütününü hakkaniyete aykırı hâle getirip getirmediği değerlendirilmelidir.

30. Testin ilk aşamasında uygulama alanı bulan ilk bakışta (prima facia) anlaşılma teorisi Anayasa Mahkemesince başka haklar bakımından da kullanılmıştır (Ali Kıdık [2. B.], B. No: 2014/5552, 26/10/2017, §§ 62, 63; Keskin Kalem Yayıncılık ve Ticaret A.Ş. ve diğerleri [GK], B. No: 2018/14884, 27/10/2021, § 109). Buna göre hukuka aykırılık, bir araştırmaya ihtiyaç duyulmadan hemen ilk bakışta fark edilebiliyorsa, diğer bir ifadeyle hukuka aykırılık ilk bakışta anlaşılacak kadar belirginse (apaçıksa) ilk bakışta anlaşılabilen bir hukuka aykırılıktan söz edilebilir.

31. Testin ilk aşamasında, hukuka aykırı şekilde elde edildiği yönünde mahkemelerce yapılmış bir tespitin varlığı olarak belirtilen ikinci durum yönünden ise öncelikle Orhan Kılıç kararında genel olarak içtihattan değil delile ilişkin olarak mahkemelerce yapılacak bir tespitten bahsedildiğinin altı çizilmelidir. İçtihatların yapılan değerlendirmede ve özellikle ilk bakışta anlaşılma testi yönünden destekleyici birer argüman olarak kullanılması mümkün ise de testin bu aşaması bakımından doğrudan ve sadece içtihatlardan hareketle yapılan hukuka aykırılık tespitinin içtihadın anayasal düzeyde uygulanması sonucunu doğuracağı, bu yöntemin de anayasal denetim açısından uygun olmayacağı açıktır. Dolayısıyla bu aşamada delilin hukuka aykırı şekilde elde edildiğinin somut olay özelinde ve mahkemelerce tespit edilip edilmediğine bakılarak bir değerlendirme yapılmalıdır.

32. Testin ilk aşaması kapsamında delilin kanuni bir temeli olmadan elde edildiği veya elde ediliş yöntemi bakımından hukuka aykırı olduğu ilk bakışta anlaşılabilen veya hukuka aykırı şekilde elde edildiği yönünde mahkemelerce yapılmış bir tespit bulunan bir delil olduğunun tespit edilmesi hakkaniyete uygun yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna ulaşılabilmesi bakımından tek başına yeterli değildir. Testin diğer adımlarının da incelenmesi gerekir. Bu bağlamda mahkûmiyet hükmünün tek başına veya belirleyici ölçüde söz konusu hukuka aykırı delile dayalı olup olmadığı önem taşımaktadır. Testin ikinci aşaması uygulanırken delilin tekliğinden o delilin sanık aleyhine yegâne delil olması, delilin belirleyiciliğinden ise söz konusu davanın sonucunu ağırlıklı olarak etkileme eğiliminde olması anlaşılmalıdır (tanık sorgulama hakkı yönünden yapılan benzer değerlendirmeler için bkz. Baran Karadağ [2. B.], B. No: 2014/12906, 7/5/2015, § 65). Mahkûmiyete esas alınan delilin tek veya belirleyici delil olup olmadığı hususu öncelikle mahkûmiyet gerekçesine bakılarak tespit edilir. Bu açıdan delillerin ağırlık derecesinin gerekçeli kararda tartışılmış olması beklenir. Ancak gerekçeli kararda bu tartışmanın yapılmadığı veya mahkemenin yaptığı değerlendirmenin bariz takdir hatası veya açık keyfîlik içerdiği hâllerde Anayasa

Mahkemesinin kendisi bu değerlendirmeyi yapacaktır.

33. Testin üçüncü aşamasında ise hukuka aykırı olduğu ilk bakışta anlaşılabilen veya mahkemelerce hukuka aykırı olduğu tespit edilen delillerin yargılamada tek veya belirleyici delil olarak kullanmasının bir bütün olarak yargılamanın adil olup olmamasına etkisi incelenmektedir (bazı değişikliklerle birlikte bkz. Yaşar Yılmaz [1. B.], B. No: 2013/6183, 19/11/2014, § 46). Bu konuda değerlendirme yapılırken delillerin elde edildiği koşulların onların gerçekliği ve güvenilirliği üzerinde şüphe doğurup doğurmadığı da dikkate alınmalıdır (Güllüzar Erman [2. B.], B. No: 2012/542, 4/11/2014, § 61). Hakkaniyete uygun bir yargılama, delillerin gerçekliği ve güvenilirliği konusundaki kuşkuların giderilmesini, delillerin güvenilirliğine ve gerçekliğine etkili bir şekilde itiraz etme fırsatının tanınmasını zorunlu kılar. Bu bağlamda Anayasa Mahkemesi de delillere yönelik hukuka aykırılık iddialarıyla ilgili olarak başvuruculara delillerin gerçekliğine itiraz etme ve kullanılmalarına karşı çıkma fırsatı verilip verilmediğini, bu konuda silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerinin gözetilip gözetilmediğini, savunmanın menfaatlerinin korunması için onlara yeterli güvenceler sağlanıp sağlanmadığını incelemektedir (Orhan Kılıç, §§ 47, 48). Bununla birlikte hukuka aykırı olduğu tespit edilen ve yargılamada tek veya belirleyici olarak kullanılan delilin yargılamanın adilliğini etkilemediğinin tespiti için onun gerçek ve güvenilir olduğuna dair ikna edici bir değerlendirmenin yapılabiliyor olması da zorunludur (bazı değişikliklerle birlikte bkz. Yaşar Yılmaz, § 46).

34. Somut olayda başvurucular mahkûmiyet kararına esas alınan delilin hukuka aykırı delil niteliğinde olduğunu ileri sürmüştür. Bu delil, aynı soruşturma dosyasında ifadeleri alınan diğer şüphelilerin kötü muamele ve işkence altında verdikleri ifadeleri olarak açıklanmıştır.

35. Gerekçeli kararda başvurucular hakkında silahlı terör örgütüne üye olma suçundan verilen mahkûmiyet kararında şu hususlara dayanılmıştır:

i. Başvurucu Faruk Porsuk yönünden; başvurucunun evinde yapılan aramada PKK terör örgütü ile ilişkili ve haklarında toplatma ve yasaklama kararı bulunan kitap, PKK terör örgütü mensuplarınca giyilen kıyafet ile çekilmiş fotoğraf, el yazısı ile yazılmış örgütsel not ele geçirilmesi, soruşturma aşamasında müdafii huzurunda ifade veren A.Ö. ve Z.K.nın başvurucu aleyhine beyanı, teşhisleri ve yine 16/8/2015 tarihinde Bahçelievler'de gerçekleştirilen şiddet içerikli eylemlere bizzat katılmış olması (bkz. § 11)

ii. Başvurucu İsmail Başboğa yönünden; tanık S.O.nun başvurucunun PKK terör örgütünün gençlik yapılanmasında aktif olarak görev aldığına ve Bağcılar'da gerçekleştirilen eyleme katıldığına dair beyan ve teşhisi (bkz. § 12)

iii. Başvurucu Şirin Nas yönünden ise diğer sanıklardan S.Y., M.K. ve H.A.nın başvurucunun örgütün kırsal kadrosuna eleman temin ettiğine dair soruşturma aşamasında müdafii huzurunda verdiği beyanlar ile iletişimin tespiti ve kayda alınmasına ilişkin tape kayıtları (bkz. § 13).

36. Somut olayda; yukarıda anılan testin ilk aşaması kapsamında öncelikle uyuşmazlık konusu delilin hukuka aykırı şekilde elde edildiği, başvuruculardan her biri yönünden -somut olay özelinde- mahkemelerce tespit edilen ya da kanuni bir temeli olmadan elde edildiği veya elde edilme yöntemi bakımından hukuka aykırı olduğu ilk bakışta anlaşılabilen bir delil vasfında olup olmadığına bakılmalıdır.

37. Dosya kapsamında bir kısım sanıklarca kötü muamele ve işkence iddiasıyla yapılan suç duyurularında kovuşturma yapılmasına yer olmadığına dair kararlar verilmiş ve bu kararlar

kesinleşmiştir. Diğer taraftan kötü muameleye uğradıkları belirtilen A.Ö. tarafından yapılan bireysel başvuruda kabul edilemezlik kararının, S.Y. tarafından yapılan bireysel başvuruda ise kötü muamele yasağının ihlal edilmediği kararının verildiği anlaşılmaktadır (bkz. §§ 17-19). Ayrıca soruşturma aşamasında beyanından dönen H.Y.nin beyanı ise mahkûmiyet kararlarında hiç dikkate alınmamıştır. Başvurucular hakkında bu doğrultuda verilen hüküm, istinaf ve temyiz kanun yolu incelemesinden geçmek suretiyle kesinleşmiştir. Bu nedenle somut olayda işkence ve kötü muamele altında verildiği belirtilen beyan delilinin hukuka aykırı olduğu yönünde mahkemelerce yapılmış bir tespitin varlığından bahsedilemez.

38. Başvuruya konu mahkûmiyetin kanuni bir temeli olmadan elde edildiği veya elde edilme yöntemi bakımından hukuka aykırı olduğu ilk bakışta anlaşılabilen bir delile dayanıp dayanmadığı yönünden ise somut olayda, S.Y., A.Ö., H.Y. ve Z.K.nın soruşturma aşamasında başvurucular aleyhine beyan ve teşhiste bulunurken müdafii yardımından faydalandıkları anlaşılmıştır. Ancak anılan beyanların mahkûmiyette kullanılmasının bir bütün olarak yargılamanın hakkaniyetini etkileyip etkilemediğine bakılmasının somut olay şartlarında yapılacak inceleme yönünden daha önemli olduğu değerlendirilmiştir.

39. Bu noktada yukarıda anılan üç aşamalı testin üçüncü aşaması kapsamında, delilin belirleyici nitelikte hükme esas alınmasının yargılamanın bütününü hakkaniyete aykırı hâle getirip getirmediğinin tespit edilebilmesi için delillerin elde edildiği koşulların gerçekliği ve güvenilirliği üzerinde şüphe doğurup doğurmadığının somut olay şartlarında incelenmesi gerekir.

40. Somut olayda Mahkeme, hukuka aykırı olduğu iddia edilen beyanlarla birlikte başvurucu Faruk Porsuk yönünden gerçekleştirilen şiddet içerikli eylemlere bizzat katılmış olmasına ve bir kısmı kendi el yazısıyla yazılmış örgütsel içerikli dökümanların içeriklerine dayanmış ve yine başvurucu Şirin Nas yönünden ise M.K. ve H.A.nın beyanlarıyla birlikte yöntemince yapılan telefon dinlemeleri ve tape kayıtlarına dayanarak mahkûmiyet karar verdiğini açıklamıştır (bkz. §§ 11-13). Diğer taraftan başvurucu İsmail Başboğa aleyhine beyanda bulunan tanık S.O.nun ise işkence ve kötü muamele şikâyetinin bulunduğuna dair tespite yer verilmemiştir. Mahkemenin bu yöndeki değerlendirmeleri de dikkate alındığında söz konusu delillerin tek ya da belirleyici nitelikte olmadıkları kabul edilmelidir.

41. Diğer taraftan başvurucular, yargılamanın tüm aşamalarında delillere ilişkin iddia ve itirazlarını ileri sürme imkânı bulmuşlardır. Böylelikle başvuruculara delillerin gerçekliğine itiraz etme ve kullanılmasına karşı çıkma fırsatı verildiği, bu konuda silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerinin gözetildiği, savunmanın menfaatinin korunması için yeterli güvenceler sağlandığı değerlendirilmiştir.

42. Son olarak başvuruculara beyan delilinin gerçekliği ve güvenilirliği üzerinde etki oluşturabilecek somut bir delil sunmadıklarının da altı çizilmelidir. Ayrıca somut olayın koşullarında başvuruculara mahkûmiyetlerine esas alınan delillerin ilk bakışta ve açıkça hukuka aykırılığından söz edilmesini mümkün gösterecek nitelikte olduğu yönünde bir tespit olmadığı gibi kanuni düzenlemelere uygun şekilde elde edilmediği ve elde ediliş yöntemi açısından hukuka aykırı olduğu hususunda derece mahkemelerince de bir tespitte de bulunulmamıştır. Mahkemenin gerekçeli karar içeriği ve yargılama süreci bir bütün olarak değerlendirildiğinde somut olayda bariz takdir hatası veya açık bir keyfîlik oluşturan husus bulunmadığı da açıktır. Dolayısıyla başvuruculara şikâyetlerinin açıkça dayanaktan yoksun olduğu kanaatine varılmıştır.

43. Açıklanan gerekçelerle başvurunun açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul

edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

B. Diğer İhlal İddiaları

44. Başvurucular, örgüt adına içeriği tespit edilemeyen basın açıklamalarına katıldıkları iddiasıyla cezalandırılmalarına karar verildiğini belirterek ifade özgürlüğü ile toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüşlerdir. Mahkemenin gerekçeli kararı incelendiğinde, başvurucuların herhangi bir basın açıklamasına katılmalarına ilişkin iddia bulunmadığı gibi mahkûmiyetlerine dayanak alınan deliller arasında bu yönde bir tespit ya da değerlendirme de bulunmamaktadır. Buna göre başvurucuların ifade özgürlüğü ile toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme haklarının ihlal edildiğine ilişkin iddiasının Metin Birdal ([GK], B. No: 2014/15440, 22/5/2019, §§ 74-82) kararı doğrultusunda açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Adli yardım talebinin KABULÜNE,

B. 1. Hakkaniyete uygun yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddiaların açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

2. Diğer ihlal iddialarının açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

C. 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu’nun 339. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca tahsil edilmesi mağduriyetine neden olacağından adli yardım talebi kabul edilen başvuruculların yargılama giderlerini ödemekten TAMAMEN MUAF TUTULMALARINA 14/10/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Ç.K. VE Y.K.

B. No: 2021/42870 | Karar tarihi: 14.10.2025

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/42870

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Ç.K. VE Y.K. BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2021/42870)

Karar Tarihi: 14/10/2025

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

RESEN GİZLİLİK KARARI

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Recai AKYEL Yusuf Şevki HAKYEMEZ İrfan FİDAN Yılmaz AKÇİL

Raportör : Soner GÖÇER

Başvurucular : 1. Ç.K. 2. Y.K.

Vekili : Av. Banu ÇUKADAR YILMAZ

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, somut delillere rağmen tutuklanmayan eski eşin aynı aileden bir bireye yönelik gerçekleştirdiği öldürme eylemi dolayısıyla yaşam hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvuru; başvurucu Ç.K.nın eski eşi olan M.B.nin başvurucuya şiddet uygulamasına ve ölümle tehdit etmesine rağmen tutuklanmayıp salıverilmesi üzerine bir gün sonra başvurucu Ç.K.nın babası ve diğer başvurucu Y.K.nın ise eşi olan A.K.yı kasten öldürdüğü iddiasına dayanmaktadır. Olay örgüsünün daha ziyade başvurucu Ç.K.yla ilgili olması nedeniyle anlatım kolaylığı bakımından karar metninde Ç.K.dan başvurucu olarak bahsedilecektir.

3. 28/8/2021 günü saat 21.20 sıralarında 112 Haber Merkezine gelen bir ihbar üzerine ihbara konu adrese ulaşan kolluk görevlilerini başvurucu karşılamıştır. Başvurucu; boşandığı eşi M.B.nin kısa bir süre önce kendisini zorla alıkoyduğunu, ölümle tehdit edip kendisini darbettiğini ifade ederek M.B.den şikâyetçi olmuştur. Başvurucu; kolluk görevlilerince alınan beyanında boşandığı eşi M.B.nin çocukların durumunu görüşmek bahanesiyle kendisini evine çağırdığını, eve geldikten sonra M.B.nin kapıları kilitleyip

kendisini ayaklarından turuncu bir iple bağlamaya çalıştığını, hakaretler savurduğunu ve öldürmekle tehdit ettiğini, dahası bıçakla kolundan yaraladığını, bir baltanın künt kısmıyla kollarına ve boynuna üç dört kez vurduğunu, bacaklarına vurup göğsüne yumruk attığını ileri sürmüştür. Başvurucu; barışma teklifini kabul etmiş gibi görünerek M.B.nin kendisini bırakmasını sağladığını, M.B.nin evinden çıktıktan sonra hızla aynı sitedeki evine gidip ortak kızları F.B.ye durumu anlattığını, kızının da Polis İmdat hattını aradığını ifade etmiştir.

4. Başvurucunun yapılan adli muayenesinde vücudunun muhtelif yerlerinde kesi ve ekimozlar bulunduğu tespit edilmiş, yaralanmasının boyutunun basit tıbbi müdahale ile giderilebilir ölçüde hafif olduğu mütalaa edilmiştir.

5. Başvurucu ile M.B.nin ortak kızı olan F.B. kolluk görevlilerince alınan ifadesinde olay akşamı başvurucunun saat 19.00 sıralarında arkadaşına gideceğini söyleyerek evden çıktığını, iki saat kadar sonra oldukça telaşlı ve ağlamaklı bir şekilde eve döndüğünü, "Baban beni öldürmeye çalıştı." dediğini, bunun üzerine kendisinin de 112 Polis İhbar hattını aradığını belirtmiştir.

6. Şüpheli M.B., Cumhuriyet savcısının talimatı doğrultusunda aynı gece saat 00.30 sıralarında yakalanarak gözaltına alınmıştır. Yakalama sırasında üzerinde herhangi bir suç aletine rastlanmayan M.B. önce kolluk, sonrasında Cumhuriyet savcısı tarafından alınan beyanında suçlamaları reddetmiştir. M.B., boşandığı eşi olan başvurucunun rızası ile ikametgâhına geldiğini, bir buçuk saat kadar kaldığını ve sohbet ettiklerini, daha sonra evden birlikte çıktıklarını, kendisine iftira attığını ileri sürmüştür.

7. Cumhuriyet savcısının talimatı ile M.B.nin ikametgâhında gecikmesinde sakınca bulunan hâl kapsamında arama yapılmıştır. Aramada, odalardan birinin zemininde yaklaşık 4 metre civarında, turuncu renkli bir ip bulunmuş; ip geçici olarak muhafaza altına alınmış, ikametgâhta başkaca bir suça veya suç unsuruna rastlanmamıştır.

8. Başvurucu, kollukta alınan beyanı sırasında sığınma evine yerleştirilme yönünde talebi bulunmamakla birlikte önleyici ve koruyucu tedbir kararı verilmesini istemiştir. Aile İçi Şiddet Olayları ve Kayıt ve Risk Değerlendirme Formu'nda risk düzeyi "çok yüksek" olarak nitelendirilmiştir. Görüşme sırasında başvurucu, M.B.nin diğer aile fertlerini tehdit etmediğini ancak nadiren olsa da fiziksel şiddet uyguladığını ifade etmiş ancak kastettiği aile fertlerinin kim olduğunu belirtmemiştir. Yapılan değerlendirme neticesinde kolluk amirince 8/3/2012 tarihli ve 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun kapsamında otuz gün süre ile geçerli olmak üzere önleyici tedbir kararı verilmiştir. Bu kapsamda M.B.nin başvurucuya şiddet tehdidi, hakaret, aşağılama veya küçük düşürmeyi içeren söz ve davranışlarda bulunmaması, ayrıca başvurucuya, başvurucunun bulunduğu konuta, okula ve işyerine yaklaşmaması yönünde tedbir kararı verilmiştir. Bunun yanında 6284 sayılı Kanun'un 5. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (d) bendi uyarınca "d) Gerekli görülmesi hâlinde korunan kişinin, şiddete uğramamış olsa bile yakınlarına, tanıklarına ve kişisel ilişki kurulmasına ilişkin hâller saklı kalmak üzere çocuklarına yaklaşmaması." yönünde de tedbir kararı alınmış ise de kararda bu tedbirin başvurucunun hangi yakınlarına, tanıklara veya çocuklara yönelik olduğu belirtilmemiştir. Kollukta alınan ifadesi sırasında M.B., hakkında verilen önleyici tedbir kararına ilişkin bilgilendirilmiş; ayrıca önleyici tedbir karar formu kendisine tebliğ edilerek tedbir kararına uymaması hâlinde zorlama hapsine hükmedilebileceği ihtar edilmiştir.

9. M.B. tutuklanması talebi ile sulh ceza hâkimliğine sevk edilmiştir. Başsavcılık sevk yazısında M.B.nin üzerine atılı suçu işlediğine dair kuvvetli suç şüphesinin varlığını gösteren

olguların ve tutuklama nedeninin bulunduğunu, başvurucunun vücudunun birçok bölgesinde kesi ve ekimoz tespit edildiğini, M.B.nin salıverilmesi durumunda başvurucuya daha fazla zarar verebileceği ihtimalinin gözönünde bulundurulması gerektiğini belirtmiştir.

10. M.B. Sulh Ceza Hâkimliğindeki sorgusunda önceki beyanlarını tekrar etmiş; üzerine atılı suçlamaları reddederek eski eşi olan başvurucu ile aralarında para nedeniyle ihtilaf olduğunu, bu nedenle kendisine iftira attığını ileri sürmüştür. M.B. ayrıca ikametgâhında ele geçirilen ipi psikolojik sıkıntılar yaşadığı için intihar etmek maksadıyla aldığını ancak öyle bir şey yapmadığını söylemiştir. Sorgu sonrası Sulh Ceza Hâkimliği M.B.nin üzerine atılı suçu işlediğine dair kuvvetli suç şüphesinin varlığını gösteren olgular olduğunu kabul etmiş ancak başvurucuda meydana gelen yaralanmanın niteliği, olayın meydana geliş şekli ile ölçülülük ilkesi gereğince adli kontrol tedbirinin bu aşamada tutuklamadan beklenen faydayı sağlayacağı kanaatine varmıştır. Erzincan Sulh Ceza Hâkimliği 29/8/2021 tarihli kararla tutuklama talebinin reddine, M.B.nin adli kontrol altına alınmasına karar vermiştir. Bu doğrultuda yurt dışına çıkışı yasaklanan M.B.nin her pazartesi imza atmak suretiyle adli kontrol altına alınmasına karar verilmiştir.

11. Cumhuriyet Başsavcılığı aynı gün karara itiraz ederek M.B. hakkında tutuklamaya yönelik yakalama emri düzenlenmesine karar verilmesini talep etmiş; talep yazısında M.B.nin boşandığı eşi olan başvurucuya yönelik olmak üzere iki saat içinde birden fazla darp eylemi gerçekleştirdiğini, M.B.nin salıverilmesi durumunda başvurucuya zarar verme tehlikesi olduğunu ifade etmiştir. Erzincan Sulh Ceza Hâkimliği 31/8/2021 tarihli kararla talebi reddederek talebin itirazı incelemekle görevli Tunceli Sulh Ceza Hâkimliğine gönderilmesine karar vermiş, Tunceli Sulh Ceza Hâkimliği ise 1/9/2021 tarihli kararla Cumhuriyet Başsavcılığının itirazının reddine karar vermiştir.

12. Tutuklama talebinin reddine yönelik karar sonrası 29/8/2021 tarihinde salıverilen M.B. hakkında Cumhuriyet Başsavcılığı 1/9/2021 tarihinde, M.Y. ile başvuruculların yakını A.K.yı kasten öldürdüğü iddiası ile resen soruşturma başlatmıştır. Soruşturma kapsamında Cumhuriyet savcısı tarafından ifadesi alınan M.B. birkaç gün önce yaşanan olayda boşandığı eşi başvurucuyu darbettiğini, bıçak ve balta ile yaraladığını kabul ederek olay sırasında başvurucunun kendisini aldattığını ikrar ettiğini ileri sürmüştür. M.B. başvurucunun acı çekmesi için babasını öldürmeye karar verdiğini, araba kiralama şirketinde tanıştığı biri vasıtasıyla 31/8/2021 günü silah satın aldığını ancak şahsın mermi getirmediğini, bunun üzerine mermi arayışına girdiğini söylemiştir. İfadesine göre M.B. mermi bulamayınca başka bir silah bulmak kastıyla babasının ikamet ettiği yer olan Pelitli köyüne gitmiş, köyde arıcılık yapan M.Y.yi bulmuştur. Saat 18.00 sıralarında sohbet ettikleri esnada daha önce aldığı silahı çıkararak M.Y.nin sırtına dayamış ve silahını istemiştir. M.Y.nin silahı olmadığını söylemesi üzerine M.B. elindeki silahın kabzası ile M.Y.nin kafasına vurmuştur. M.Y.nin bağırmaya başlaması üzerine M.B. ağzını kapatarak kafasına birkaç kez daha vurmuş, bunun üzerine M.Y. yere düşmüştür. Akabinde M.B. baraka içindeki çadırlarda silah aramış fakat bulamamıştır. Can çekişen M.Y.nin ölmesi için çekiçle kafasına ve boynuna vurmuştur. Daha sonra babasının evine dönmüş, evde babasının tarlaya girmeye çalışan domuzları vurduğu konuşulunca evde silah olduğunu anlayarak küçük kardeşinden domuz vuracağını söyleyerek silah almış, silahın içindeki bir fişeğe ek olarak kardeşi üç fişek daha getirmiş, gece 02.00 sıralarında tüfek ve mermileri alarak eski kayınpederi olan A.K.nın köyüne gitmiştir. Saat 05.00-06.00 sıralarında A.K.nın hayvanlarını çıkaracağı patika yolda beklemeye başlamış, bir süre sonra gördüğü A.K.nın yanına araçla yaklaşmış, "Orospu kızına neden sahip çıkmıyorsun?" diyerek kafasına doğru bir el ateş etmiştir. Alınan

beyanında M.B. eski eşi olan başvurucuya daha önce "İstesem seni öldürürdüm; sırf daha çok acı çek, diye babanı öldüreceğim." dediğini, istese başvurucuyu öldürebileceğini ancak A.K.yı öldürürse başvurucunun çok sevdiği babasının ölümünden ötürü vicdan azabı yaşayarak intihar edeceğini düşündüğü için onu öldürdüğünü ifade etmiştir. Tutuklanması talebi ile sevk edilen M.B. Sulh Ceza Hâkimliği sorgusunda da benzer yönde beyanda bulunmuştur. Nihayetinde M.B.nin tutuklanmasına karar verilmiştir.

13. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) yazısı ekinde yer alan belgelerden anlaşıldığı kadarıyla yukarıda izah edilen olaylar silsilesi öncesinde de başvurucu ile boşandığı eşi M.B. arasında adli vakalar yaşanmıştır. Buna göre başvurucunun şikâyeti veya talebi üzerine M.B. hakkında 13/6/2018 ve 17/6/2019 tarihlerinde de benzer yönde önleyici tedbir kararları alınmıştır.

14. Başvurucular, Tunceli Sulh Ceza Hâkimliğinin Cumhuriyet Başsavcılığının M.B. hakkında tutuklamaya yönelik yakalama emri düzenlenmesine yönelik itirazının reddine dair 1/9/2021 tarihli kararı (bkz. § 10) sonrası 28/9/2021 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

15. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

16. Başvurucular, başvurucunun boşandığı eşi M.B.nin başvurucuyu alıkoyup ölümle tehdit etmesine, fiziksel ve psikolojik şiddet uygulamasına hatta iple boğmaya çalışmasına rağmen somut deliller bulunduğu hâlde tutuklanmayarak salıverilmesinin hemen sonrasında sırf kendilerini manen çökertmek amacıyla başvurucunun babası A.K.yı öldürdüğünü ileri sürerek yaşam ve adil yargılanma haklarının ihlal edildiğini iddia etmiştir. Başvuruculara göre somut deliller ile M.B.nin şiddet dolu geçmişi dikkate alınsa ve M.B. tutuklanmış olsaydı bu cinayeti işleyemeyecektir. Bakanlık görüşünde, başvuru konusu olaya ilişkin olarak iki farklı yargılama yürütülmesi nedeniyle başvuru yollarının tüketilmediği, yakınmaların esasına ilişkin olarak ise olayda önleyici ve koruyucu önlemlerin uygulandığı bildirilmiştir. Başvurucular, Bakanlığın görüşüne karşı başvuru formundakine benzer yönde beyanlarda bulunmuştur.

17. Başvuru, yaşam hakkı kapsamında incelenmiştir.

18. Bakanlık görüşünde belirtilen yargılamaların başvurucuların bu başvuruda dile getirdiği yaşam hakkının koruma yükümlülüğüne ilişkin maddi boyutuyla ilgili olmadığı açıktır. Ayrıca başvuru açıkça dayanaktan yoksun olmadığı gibi başvurunun kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmamaktadır. Bu nedenle başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

19. Anayasa’nın yaşam hakkını güvence altına alan 17. maddesinin kendisine yüklediği pozitif yükümlülükler uyarınca devlet; yetki alanındaki bireylerin yaşamlarını kamu görevlileri ile diğer bireylerin eylemlerinden hatta kişilerin kendi eylemlerinden kaynaklanabilecek risklere karşı koruma ödevi altındadır (Gökhan Yiğit Koç ve diğerleri [GK], B. No: 2019/25727, 28/7/2022, § 35).

20. Koruma ödevinin yerine getirilebilmesi için devlet, öncelikle yaşam hakkına yönelen tehdit ve risklere karşı caydırıcı ve koruyucu yasal ve idari çerçeve oluşturmalıdır (İpek Deniz ve diğerleri [2. B.], B. No: 2013/1595, 21/4/2016, § 149; T.A. [GK], B. No: 2017/32972,

29/9/2021, § 135). Nitekim kadınların ve aile bireylerinin şiddetten korunmasının temin edilebilmesi için 6284 sayılı Kanun'da şiddete uğrayan veya şiddete uğrama tehlikesi bulunan kadınların, çocukların, aile bireylerinin korunması ve bu kişilere yönelik şiddetin önlenmesi amacıyla alınacak tedbirlere ilişkin usul ve esaslar ile yaptırımlar düzenlenmiş; böylece devletin yaşamı koruma yükümlülüğü çerçevesinde gerekli yasal altyapı oluşturulmuştur (Semra Özel Üner [1. B.], B. No: 2014/12009, 26/10/2016, § 39; A.Z.Ö. [2. B.], B. No: 2014/546, 19/12/2017, § 76; Ö.T. [1. B.], B. No: 2015/16029, 19/2/2019, § 32).

21. Koruma ödevinin yerine getirilebilmesi için bir kişinin yaşamına yönelik gerçek ve yakın bir tehlike olduğunun kamu makamlarınca bilindiği ya da bilinmesi gerektiği durumlarda devlet, organları veya görevlileri aracılığıyla makul ölçüler çerçevesinde ve bu tehlikenin gerçekleşmesini önleyebilecek şekilde önlemler almalıdır (T.A., § 136; Gökhan Yiğit Koç ve diğerleri, § 36).

22. Öte yandan yetkili makamlardan yaşamla ilgili her türlü potansiyel tehdidin gerçekleşmesini önlemek için somut tedbirler alması beklenemeyeceği (Mehmet Çetinkaya ve Maide Çetinkaya [1. B.], B. No: 2013/1280, 28/5/2014 § 60) gibi -özellikle insan davranışlarının öngörülemezliği, öncelikler ve kaynaklar değerlendirilerek yapılacak işlem veya yürütülecek faaliyet tercihi dikkate alındığında- koruma yükümlülüğünün kamu makamları üzerinde aşırı yük oluşturacak şekilde yorumlanması da mümkün değildir. Ayrıca hak ve özgürlüklerin güvence altına alınması adına pek çok yöntem benimsenebilir ve mevzuatta düzenlenmiş herhangi bir tedbirin yerine getirilmesinde başarısız olunsa bile pozitif yükümlülükler diğer bir tedbirle yerine getirilebilir. Unutulmaması gerekir ki yaşam hakkının gerektirdiği pozitif yükümlülüklerin yerine getirilmesi kapsamında alınacak tedbirlerin belirlenmesi, idari ve yargısal makamların takdirindedir (T.A., § 136, 137; Gökhan Yiğit Koç ve diğerleri, § 37).

23. Somut başvuru bakımından incelenmesi gereken husus, yetkili kamu makamlarının başvuruculların yakını A.K.nın, kızının boşandığı eşi M.B. tarafından öldürülme riskini bilip bilmediklerinin veya bilmelerinin gerekip gerekmediğinin ortaya konulması, böyle bir durum söz konusu ise yetkileri çerçevesinde kendilerinden makul olarak beklenebilecek tedbirleri alıp almadıklarıdır.

24. Başvurucu ile boşandığı eşi M.B. arasında geçmişte bir kısım adli vaka yaşanmış, başvurucunun şikâyeti veya talebi üzerine M.B. hakkında 13/6/2018 ve 17/6/2019 tarihlerinde önleyici tedbir kararları alınmıştır (bkz. § 13). Dosya kapsamında -başvuru konusu olay öncesinde- M.B.nin başvurucunun babası olan A.K.ya veya başka bir aile ferdine şiddet uyguladığına, onları tehdit ettiğine ve bu kapsamda yaşanmış adli vakalar bulunduğuna ya da daha önce A.K.ya veya başkaca bir aile ferdine yönelik olarak 6284 sayılı Kanun kapsamında tedbir kararı verildiğine dair bir bilgi yoktur. Başvuru formunda da bu yönde bir iddia dile getirilmemiştir.

25. Takip eden süreçte 28/8/2021 günü, başvurucunun M.B.nin kendisini zorla alıkoyduğunu, ölümle tehdit ettiğini ve darbettiğini ifade ederek şikâyetçi olması üzerine adli süreç başlatılmıştır. Bu aşamada, başlatılan soruşturma ve 6284 sayılı Kanun kapsamında verilen önleyici tedbir kararlarının da -daha önceden olduğu gibi- M.B.nin boşandığı eşi olan başvurucuya yönelik şiddet ve tehdit eylemleri ile yine başvurucuya yönelmesi muhtemel eylemlere dair olduğu dikkate alınmalıdır. Soruşturma sırasında beyanları alınan başvurucu ve başvurucu ile M.B.nin ortak kızı olan tanık F.B., M.B.nin A.K.ya veya başka bir aile ferdine yönelik olarak gerçekleştirdiği şiddet, tehdit eyleminden

ya da bu yönde bir ihtimalden bahsetmemiştir (bkz. §§ 3, 5). M.B. de bu yönde bir beyanda bulunmamıştır (bkz. §§ 6, 10).

26. Başvurucunun 6284 sayılı Kanun kapsamında tedbir verilmesi talebinde bulunması üzerine yapılan mülakatta M.B.nin diğer aile fertlerini tehdit etmediğini ancak nadiren olsa da fiziksel şiddet uyguladığını beyan etmiş fakat kastettiği aile fertlerinin kim olduğunu söylememiştir (bkz. § 8). Yapılan değerlendirme neticesinde 6284 sayılı Kanun kapsamında otuz gün süre ile önleyici tedbir kararı verilmiştir. Tedbir kararı esas olarak M.B.nin başvurucuya yönelebilecek eylemlerine ilişkindir. Bunun yanında gerekli görülmesi hâlinde korunan kişinin yakınlarına, tanıklarına, çocuklarına yaklaşmama şeklinde bir tedbir verilmişse de karar içeriğinde bu tedbirin başvurucunun hangi yakınlarına, tanıklarına veya çocuklara yönelik olduğu belirtilmemiştir (bkz. § 8).

27. Yürütülen soruşturmada gözaltına alınan M.B. tutuklanması talebi ile sulh ceza hâkimliğine sevk edilmiştir. Başsavcılık tutuklamaya sevk yazısında M.B.nin salıverilmesi durumunda başvurucuya daha fazla zarar verebileceği ihtimalinin gözönünde bulundurulması gerektiğini ifade etmiş ancak A.K.ya veya başka bir aile ferdine yönelik bir şiddet tehdidinden veya ihtimalden bahsetmemiştir (bkz. § 9). Sulh Ceza Hâkimliği, ölçülülük ilkesi gereğince adli kontrol tedbirinin bu aşamada tutuklamadan beklenen faydayı sağlayacağı kanaatine ulaşarak tutuklama talebini reddetmiştir. Başsavcılık, karara itiraza dair yazısında yine M.B.nin salıverilmesi durumunda başvurucuya daha fazla zarar verebileceği ihtimalinin dikkate alınması gerektiğini belirtmiş ancak A.K.ya veya başka bir aile ferdine yönelik bir şiddet tehdidi veya ihtimalinden bahsetmemiştir (bkz. § 11). Başsavcılığın itirazının ilgili merci tarafından reddine karar verilmesi üzerine M.B. salıverilmiştir.

28. Salıverilmesi sonrasında M.B. hakkında Cumhuriyet Başsavcılığınca 1/9/2021 tarihinde başvuruculaın yakını A.K.yı kasten öldürdüğü iddiasıyla resen soruşturma başlatılmıştır. Soruşturma kapsamında Cumhuriyet savcısı huzurunda ifadesi alınan M.B. başvurucunun acı çekmesi için babasını öldürdüğünü ikrar etmiştir (bkz. § 12).

29. M.B.nin boşandığı eşi olan başvurucunun yaşamı açısından gerçek ve yakın bir risk oluşturduğunun kamu makamları tarafından bilindiği ve bu yönde 6284 sayılı Kanun kapsamında tedbir kararı alındığı anlaşılmıştır ancak somut başvurunun başvurucunun yaşamına ilişkin olmadığı dikkate alınmalıdır. Başvurucunun boşandığı eşi M.B. başvurucunun acı çekmesi için babası A.K.yı öldürdüğünü ikrar etmiş olsa da somut olay örgüsü içinde M.B.nin A.K.nın yaşamı açısından gerçek ve yakın bir risk oluşturduğunun kamu makamları tarafından bilindiği veya bilinmesi gerektiği söylenemez. M.B.nin başvurucuya yönelik eylemi dolayısıyla tutuklanması hâlinde A.K.ya yönelik öldürme eylemini gerçekleştiremeyeceği şekildeki argüman, farazi bir yaklaşım olup kamu makamlarının üzerine aşırı yük yükleyen bir yoruma meydan verecektir.

30. Açıklanan gerekçelerle yaşam hakkının ihlal edilmediğine karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvurunun niteliği gereği kamuya açık belgelerde başvuruculaın kimliğinin RESEN GİZLİ TUTULMASINA,

B. Yaşam hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

C. Anayasa’nın 17. maddesinde güvence altına alınan yaşam hakkının İHLAL EDİLMEDİĞİNE,

D. Yargılama giderlerinin başvurucular üzerinde BIRAKILMASINA 14/10/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

MURAT KOÇYİĞİT (2)

B. No: 2021/47903 | Karar tarihi: 14.10.2025

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/47903

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

MURAT KOÇYİĞİT BAŞVURUSU (2)

(Başvuru Numarası: 2021/47903)

Karar Tarihi: 14/10/2025

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Recai AKYEL Yusuf Şevki HAKYEMEZ İrfan FİDAN Yılmaz AKÇİL

Raportör : Burak TOPALOĞLU

Başvurucu : Murat KOÇYİĞİT

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, adli yardım talepli istinaf dilekçesinin değerlendirilmek üzere bölge adliye mahkemesine gönderilmemesi nedeniyle mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucu aleyhine ihtiyati haciz talebiyle haksız fiilden kaynaklanan tazminat davası açılmıştır. Malatya 1. Asliye Hukuk Mahkemesi (Mahkeme) 29/3/2021 tarihli ara kararı ile başvurucu aleyhine ihtiyati haciz kararı vermiştir. Başvurucu davaya cevap dilekçesinde ihtiyati haciz kararına itiraz etmiş ve adli yardım talebinde bulunmuştur.

3. Başvurucunun adli yardım talebi, adına kayıtlı taşınmaz bulunduğu gerekçesiyle reddedilmiştir. Başvurucunun ihtiyati haciz kararına yaptığı itiraz da ayrı bir kararla reddedilmiştir. Başvurucu, ihtiyati haciz kararına itirazının reddedilmesi sonrası yine adli yardım talepli olarak istinaf başvuru dilekçesi sunmuştur. İstinaf başvurusu sonrası Mahkeme, başvurucuya istinaf başvuru harcı ve istinaf karar harcının 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 344. maddesine göre bir haftalık kesin süre içinde yatırılması, aksi hâlde istinaf isteminden vazgeçmiş sayılacağına dair muhtıra göndermiştir. Muhtıranın tebliği sonrası başvurucu; istinaf kanun yoluna başvuru sırasında adli yardım talebinin bölge adliye mahkemesine yapılacağını, bu nedenle başvurusunun

değerlendirilmek üzere nöbetçi bölge adliye mahkemesi hukuk dairesine gönderilmesini talep etmiştir.

4. Mahkeme; başvurucunun bu talebini adli yardım talebinin reddine itiraz olarak değerlendirmiş ve itirazın reddine, dosyanın itirazen incelenmek üzere Malatya 2. Asliye Hukuk Mahkemesine (İtiraz mercii) gönderilmesine karar vermiştir. İtiraz mercii, başvurucunun itirazının reddine kesin olarak karar vermiştir.

5. Başvurucu, nihai kararı 21/9/2021 tarihinde öğrenmiş ve 11/10/2021 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

6. Komisyon, başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

II. DEĞERLENDİRME

7. Ödeme gücünden yoksun olduğu anlaşılan başvurucunun adli yardım talebinin kabulüne karar verilmesi gerekir.

8. Başvurucu; istinaf başvuru sürecindeki adli yardım talebinin Bölge Adliye Mahkemesi tarafından değerlendirilmesi gerekirken Mahkeme tarafından reddedildiğini, Mahkemece yetki gasbı yapılarak dosyanın Bölge Adliye Mahkemesine gönderilmediğini ileri sürerek mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğini iddia etmiştir.

9. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde, mevcut başvuruda başvurucunun temel hak ve hürriyetlerinin ihlal edilip edilmediği konusunda yapılacak incelemede Anayasa ve mevzuat hükümleri doğrultusunda somut olayın kendine özgü koşullarının gözönüne alınması gerektiği belirtilmiştir. Bakanlık görüşüne karşı verdiği cevap yazısında başvurucu, başvuru formundaki iddialarını tekrarlamıştır.

10. Başvurucu, itiraz merciinin kararında yeterli gerekçe olmadığını ileri sürerek gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğini iddia etmişse de başvurucunun şikâyetlerinin özünün mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiği iddiasına yönelik olduğu anlaşılmıştır.

11. Bireysel başvuruya konu dava dosyası incelendiğinde başvurucunun istinaf incelemesine gönderilmemesini bireysel başvuruya konu ettiği ihtiyati haciz kararının Mahkeme tarafından istinaf incelemesi yapılmak üzere Gaziantep Bölge Adliye Mahkemesine 5/10/2021 tarihinde gönderildiği görülmüştür. Bireysel başvuru tarihinden sonra verilen 1/12/2021 kararda Gaziantep Bölge Adliye Mahkemesi 4. Hukuk Dairesi (Daire) başvurucu aleyhine hükmedilen ihtiyati haciz kararını kaldırmış ve dosyanın Mahkemeye gönderilmesine karar vermiştir.

12. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün (İçtüzük) “Düşme kararı” başlıklı 80. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (c) bendi gereği Anayasa Mahkemesi, ihlalin ve sonuçlarının ortadan kalkmış olması hâlinde başvurunun düşmesine karar verebilir (S.Ö. [2. B.], B. No: 2013/7087, 18/9/2014, § 23; Mehmet Emin Bülbül [2. B.] , B. No: 2014/4463, 16/6/2016, §§ 46-48).

13. Yukarıda (bkz. § 11) yer verilen Bölge Adliye Mahkemesi kararında başvurucunun da ismi açıkça istinaf kanun yoluna başvuran davalılar arasında gösterilmiştir. İstinaf incelemesi neticesinde ise başvurucunun da aralarında yer aldığı davalıların istinaf talebinin kabulüne karar verilmiştir. Dolayısıyla Dairenin vermiş olduğu kararla başvurucunun ileri sürmüş olduğu ihlalin ve sonuçlarının ortadan kalktığı anlaşılmıştır.

14. Açıklanan gerekçelerle ihlalin ve sonuçlarının ortadan kalkması nedeniyle başvurunun düşmesine karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Adli yardım talebinin KABULÜNE,

B. Başvurunun ihlalin ve sonuçlarının ortadan kalkması nedeniyle DÜŞMESİNE,

C. 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu’nun 339. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca tahsil edilmesi mağduriyetine neden olacağından adli yardım talebi kabul edilen başvurucunun yargılama giderlerini ödemekten TAMAMEN MUAF TUTULMASINA 14/10/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

MEHMET HÜSEYİN HİLALOĞLU

B. No: 2021/57268 | Karar tarihi: 14.10.2025

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/57268

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

MEHMET HÜSEYİN HİLALOĞLU BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2021/57268)

Karar Tarihi: 14/10/2025

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Recai AKYEL Yusuf Şevki HAKYEMEZ İrfan FİDAN Yılmaz AKÇİL

Raportör : Mehmet Yavuz YAŞAR

Başvurucu : Mehmet Hüseyin HİLALOĞLU

Vekili : Av. Salih GÜLGELDİ

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru; terör saldırısı sonucu meydana gelen yaralanma nedeniyle uğranıldığı ileri sürülen manevi zararın tazmini talebiyle açılan tam yargı davasının süre aşımı yönünden reddedilmesi nedeniyle adil yargılanma hakkı kapsamındaki mahkemeye erişim hakkının, yargılamanın makul sürede tamamlanmaması nedeniyle de makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

2. Hatay'ın Reyhanlı ilçesinde 11/5/2013 tarihinde biri belediye binası önünde, diğeri postane binasının yakınlarında olmak üzere bomba yüklü iki aracın infilak ettirilmesi suretiyle terör saldırısı gerçekleştirilmiştir. Saldırı sonucu elli bir kişi yaşamını yitirmiş, iki yüz yirmi iki kişi yaralanmıştır. Başvurucu, söz konusu saldırı sonucunda engelli hâle gelmiştir. Başvurucu tarafından 5/6/2013 tarihinde Hatay Valiliği Zarar Tespit Komisyonuna yapılan başvuru üzerine 26/9/2013 tarihinde sulhname imzalanmış 17/7/2004 tarihli ve 5233 sayılı Terör ve Terörle Mücadeleden Doğan Zararların Karşılanması Hakkında Kanun uyarınca 11.825,81 TL tutarında maddi tazminat, başvurucuya ödenmiştir.

3. Söz konusu terör saldırısıyla ilgili olarak İçişleri Bakanlığı Mülkiye Müfettişliği tarafından düzenlenen 2/4/2014 tarihli ön inceleme raporunda Hatay Emniyet Müdürlüğüne olay

öncesinde konuyla ilgili çok sayıda ihbar geldiği, istihbarat birimleri tarafından -araç plakası, şahıs isimleri gibi bilgilerin de belirtilmesi suretiyle- Hatay Emniyetine bilgi sunulduğu, patlamanın meydana gelmesinde önlem almayan emniyet birimlerinin hizmet kusuru olduğu, ilgililer hakkında soruşturma izni verilmesi gerektiği belirtilmiştir.

4. İlgili emniyet görevlileri ile mülki idare amirleri hakkında Hatay Valiliği tarafından soruşturma izni verilmesi üzerine Hatay Cumhuriyet Başsavcılığınca 30/12/2014 tarihinde görevi kötüye kullanma suçundan iddianame düzenlenmiş ve iddianamenin kabulü ile Hatay 7. Asliye Ceza Mahkemesi nezdinde 19/1/2015 tarihinde kamu davası açılmıştır. Devam eden süreçte yine aynı olayla ilgili Hatay Cumhuriyet Başsavcılığının 7/1/2016 tarihli iddianamesiyle Hatay 7. Asliye Ceza Mahkemesinde ikinci bir dava daha açılmıştır.

5. Başvurucu 23/9/2016 tarihinde İçişleri Bakanlığına sunduğu dilekçe ile uğradığı manevi zararın ödenmesi için talepte bulunmuştur. Bu talebin 12/10/2016 tarihli işlemle reddedilmesi üzerine başvurucu 8/12/2016 tarihinde manevi zararının ödenmesi isteğiyle Hatay İdare Mahkemesinde (Mahkeme) tam yargı davası açmıştır. Dilekçe ret kararı üzerine yenilediği dava dilekçesinde patlamanın ve ölümlerin yaşanmasında idarenin kusuru olduğunu, istihbarat bilgisi bulunmasına rağmen önlem alınmadığını ileri sürmüş; dava açma süresine ilişkin açıklama yaparak ilgili kamu görevlileri hakkında Hatay 7. Asliye Ceza Mahkemesinde ceza davasının açıldığını ve hatta ceza davasının açılmasından sonra ikinci bir iddianame daha düzenlendiğini, yargılamaların devam ettiğini belirterek tam yargı davasının süresinde açıldığının kabulünün gerektiğini vurgulamıştır.

6. Mahkeme 12/2/2020 tarihinde manevi tazminat talebinin kısmen kabulü ile 38.000 TL manevi tazminatın idareye başvurunun yapıldığı 23/9/2016 tarihinden itibaren hesaplanacak yasal faizi ile başvurucuya ödenmesine karar vermiştir.

7. Bu karara karşı taraflar istinaf kanun yoluna başvurmuştur. Bunun üzerine Adana Bölge İdare Mahkemesi 2. İdari Dava Dairesi (Bölge İdare Mahkemesi) başvurucunun istinaf talebinin gerekçeli olarak reddine karar vermiştir. Bölge İdare Mahkemesi, davalı idarenin istinaf başvurusunun kabulü ile mahkeme kararının kısmen kabule ilişkin kısmını kaldırmıştır. Neticede davanın süre aşımı nedeniyle reddine kesin olarak karar vermiştir. Kararın gerekçesinde terör eyleminden kaynaklanan olayda başvurucunun yaralanması nedeniyle manevi tazminat talebinin sosyal risk ilkesine göre incelenmesi gerektiğini belirtmiştir. Başvuru süresi yönünden ise 6/1/1982 tarihli ve 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 13. maddesinin dikkate alınarak değerlendirme yapılması gerektiğini ifade etmiştir. Olay tarihinden itibaren bir yıl içinde en geç 12/5/2014 tarihine kadar idari başvuru yapılarak tesis edilecek işlemin sonucuna göre altmış gün içinde dava açılabileceğini vurgulamıştır. Bu bağlamda olayın üzerinden uzun süre geçtikten sonra dava açma süresini canlandırma imkânı bulunmayan 23/9/2016 tarihli idari başvuru üzerine verilen ret cevabının ardından açılan davada süre aşımı bulunduğunu açıklamıştır.

8. Başvurucu, nihai hükmü 22/11/2021 tarihinde öğrendikten sonra 7/12/2021 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

9. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

A. Mahkemeye Erişim Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

10. Başvurucu; eylemin idariliğinin ceza davalarının açılmasıyla birlikte öğrenildiğini, nitekim ceza davasının açılmasından sonra ikinci bir iddianame daha düzenlendiğini belirtmiştir. Başvurucu; bu süreçlerden sonra dava açtığını, mahkemenin eylemin idariliğine yönelik net tespitte bulunmadan süre aşımından davanın reddine karar verilmesine ilişkin yorumunun katı ve şekilci olduğunu, somut olayın gerçekleşmesinde idarenin hizmet kusuru bulunduğundan 5233 sayılı Kanun'daki başvuru süresinin uygulanamayacağını belirterek mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

11. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüş yazısında, İçişleri Bakanlığından temin edilen görüş ve ilgili belgelerin başvurucunun iddialarına yönelik olarak yapılacak incelemede değerlendirilmek üzere gönderildiği bildirilmiştir. Başvurucunun temel hak ve hürriyetlerinin ihlal edilip edilmediği konusunda yapılacak incelemede Anayasa ve ilgili mevzuat hükümleri ile somut olayın kendine özgü şartlarının da dikkate alınması gerektiği belirtilmiştir. Başvurucu, Bakanlığın görüşüne karşı başvuru formundaki iddialarını yinelemiştir.

12. Olayın niteliği ve başvuru formundaki iddialar doğrultusunda inceleme mahkemeye erişim hakkı kapsamında yapılmıştır.

13. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

14. Adil yargılanma hakkının en temel unsurlarından biri olan mahkemeye erişim hakkı, bir uyuşmazlığı mahkeme önüne taşıyabilmek ve uyuşmazlığın etkili bir şekilde karara bağlanmasını isteyebilmek anlamına gelir. Kişinin mahkemeye başvurmasını engelleyen veya mahkeme kararını anlamsız hâle getiren, bir başka ifadeyle mahkeme kararını önemli ölçüde etkisizleştiren sınırlamalar mahkemeye erişim hakkını ihlal edebilir (Özkan Şen [2. B.], B. No: 2012/791, 7/11/2013, § 52).

15. Mahkemeye erişim hakkı, mahkemeye başvuru konusunda etkili bir sistemin var olmasını ve dava açmak isteyen kişilerin mahkemeye ulaşmada açık, pratik ve yeterli fırsatlara sahip olmasını gerektirir. Özellikle hukuki ya da uygulamadaki belirsizlikler kişilerin mahkemeye erişim hakkını ihlal edebilir (Aktif Elektrik Müh. İnş. San. ve Tic. Ltd. Şti. [1. B.], B. No: 2012/855, 26/6/2014, § 34). Bu nedenle mahkemelerin usul kurallarını uygularken yargılamanın hakkaniyetine zarar getirecek ölçüde katı şekilcilikten kaçınmaları gerektiği gibi kanunla öngörülmüş usul şartlarının ortadan kalkmasına neden olacak ölçüde aşırı esneklikten de kaçınmaları gerekir (Kamil Koç [1. B.], B. No: 2012/660, 7/11/2013, § 65). Bu kapsamda mevzuatta öngörülen dava açma süresine ilişkin kuralların hukuka açıkça aykırı olarak yanlış uygulanması veya bu sürelerin hatalı hesaplanması nedenleriyle kişilerin dava açma ya da kanun yollarına başvuru haklarını kullanmasına engel olunması mahkemeye erişim hakkını ihlal edebilir (Özbakım Özel Sağlık Hiz. İnş. Tur. San. ve Tic. Ltd. Şti. [2. B.], B. No: 2014/13156, 20/4/2017, § 38).

16. Vurgulamak gerekir ki dava açma süresinin hangi tarihte başlayacağını belirlemek ve mevzuatı bu yönüyle yorumlamak görevi esasen yargı mercilerine aittir. Bireysel başvurunun ikincillik ilkesi gereği, dava açma süresinin başlatılacağı tarihin belirlenmesi noktasında Anayasa Mahkemesinin bir görevi bulunmamaktadır. Anayasa Mahkemesinin bu hususta üstleneceği rol, dava açma süresinin hangi tarihten itibaren başlatılması gerektiğiyle ilgili yargı mercilerinin yorumlarının mahkemeye erişim hakkına etkisini somut olayın şartları ışığında incelemektir (Ahmet Yıldırım [1. B.], B. No: 2014/18135, 20/9/2017, §

46).

17. Başvurucu tarafından açılan davanın İdare Mahkemesince, süresinde olmadığı gerekçesiyle reddedilmesinin mahkemeye erişim hakkına müdahale oluşturduğu açıktır. Bu sebeple müdahalenin Anayasa'nın 13. maddesinde öngörülen ve somut başvuruya uygun düşen, kanun tarafından öngörülme, haklı bir sebebe dayanma, ölçülülük ilkesine aykırı olmama şartlarına uygun olup olmadığının belirlenmesi gerekir.

18. Somut olayda mahkemeye erişim hakkına davanın süre yönünden reddi suretiyle yapılan müdahalenin kanuni dayanağa sahip olduğu ve sınırlamanın meşru amacının bulunduğu (idari işlem ya da eylemlere karşı açılacak davalarda süre şartı öngörülmesinin en genel ifadeyle idari istikrarın sağlanması şeklinde bir meşru amaca hizmet ettiği yönünde ayrıntılı değerlendirme için bkz. Ayşe Yıldırım [1. B.], B. No: 2014/5, 25/10/2017, §§ 54, 55; Fatma Altuner [2. B.], B. No: 2014/17714, 26/10/2017, §§ 48, 49; Çölbeyi Lojistik Nakliyat Gümrükleme Denizcilik İnşaat Turizm Sanayii ve Ticaret Limited Şirketi [1. B.], B. No: 2014/12354, 9/11/2017, § 52) anlaşılmıştır.

19. Kanunilik ve meşru amaç şartlarını sağladığı anlaşılan mahkemeye erişim hakkına yönelik müdahale, ölçülülük ilkesi bakımından da değerlendirilmelidir. Ölçülülük ilkesi elverişlilik, gereklilik ve orantılılık olmak üzere üç alt ilkeden oluşmaktadır. Elverişlilik öngörülen müdahalenin ulaşılmak istenen amacı gerçekleştirmeye elverişli olmasını, gereklilik ulaşılmak istenen amaç bakımından müdahalenin zorunlu olmasını yani aynı amaca daha hafif bir müdahale ile ulaşılmasının mümkün olmamasını, orantılılık ise bireyin hakkına yapılan müdahale ile ulaşılmak istenen amaç arasında makul bir dengenin gözetilmesi gerekliliğini ifade etmektedir (AYM, E.2011/111, K.2012/56, 11/4/2012; E.2013/66, K.2014/19, 29/1/2014; E.2016/16, K.2016/37, 5/5/2016; Mehmet Akdoğan ve diğerleri [1. B.], B. No: 2013/817, 19/12/2013, § 38).

20. Hak arama özgürlüğünün bağlandığı usul kurallarına uyulmaması nedeniyle uyuşmazlıkların esası hakkında karar verilmemesi suretiyle mahkemeye erişim hakkına yapılan müdahalenin idari istikrarın sağlanması amacının gerçekleştirilmesi bakımından elverişli ve gerekli olduğu söylenebilir. Somut olaydaki müdahalenin ölçülülüğünün değerlendirilmesi bakımından asıl üzerinde durulması gereken husus ise müdahalenin orantılı olup olmadığıdır.

21. Eldeki başvuruya konu yargılama sürecinde Bölge İdare Mahkemesi, meydana gelen yaralanma olayı ile buna neden olan eylemin patlamanın gerçekleştiği 11/5/2013 tarihinde öğrenilip 26/9/2013 tarihinde sulhname imzalandığı ve bu tarihten itibaren mevzuatta belirtilen süre aşıldıktan sonra yapılan idari başvuru üzerine açılan davanın süresinde olmadığı gerekçesine yer vererek süreden davayı reddetmiştir. Başvurucu, idarenin kusurlu olduğunu ve emniyet birimlerinin olayda ihmali bulunduğunu açılan ve devam eden ceza davası ile öğrendiğini belirterek idari başvuru süresinin başlangıç tarihi olarak yaralanma olayının gerçekleştiği tarihin esas alınmasının mahkemeye erişim hakkını ihlal ettiğini ileri sürmüştür.

22. Anayasa Mahkemesince daha önce benzer nitelikte başvurularda da belirtildiği üzere idari eylem nedeniyle uğranılan zararın tazmini talebiyle açılan tam yargı davasında idarenin tazminle yükümlü tutulabilmesi için ortada idari eylem ve zarar olmalı ayrıca zararla idari eylem arasında illiyet bağı bulunmalıdır. Söz konusu eylemlerin idariliği ve doğurduğu zarar bazen eylemin yapılmasıyla birlikte ortaya çıkarken bazen de çok sonra değişik araştırma, inceleme ve hatta ceza yargılamaları sonucu ortaya çıkabilmektedir

(Şeyma Kayaoğlu [2. B.], B. No: 2014/5491, 5/7/2017, §§ 55, 56).

23. İdariliğin veya meydana gelen zararın ya da aralarındaki illiyet bağının eylemden sonra anlaşıldığı veya ortaya konulabildiği durumlarda dava açma süresinin hak sahibinin henüz dava hakkının doğduğundan haberdar olmadığı ve somut şartlar çerçevesinde haberdar olduğunun kabulünü haklı kılan nedenlerin bulunmadığı bir dönemde işlemeye başlaması dava hakkının varlığını anlamsız kılıp ölçülülük ilkesini zedeleyebilir (Yaşar Çoban [GK], B. No: 2014/6673, 25/7/2017, § 66). Bu nedenle eylemin idariliğinin veya yol açtığı zararın ya da illiyet bağının eylemden sonra anlaşıldığı veya ortaya konulabildiği durumlarda dava açma süresinin bu tarihlerden sonra başlayacağı kabul edilmektedir (Şeyma Kayaoğlu, § 55).

24. Somut olayda zararın 11/5/2013 tarihinde meydana gelen terör saldırısı sonucu gerçekleştiği konusunda tereddüt bulunmamaktadır. Ancak olayda idarenin kusurunun bulunması durumunun İçişleri Bakanlığı tarafından yapılan inceleme, akabinde gerçekleşen soruşturma izni verilmesi işlemleri ve olayda ihmali/kusuru bulunduğu düşünülen emniyet görevlileri hakkında 19/1/2015 tarihinde açılan ceza davası ve devamında yeniden hazırlanan 7/1/2016 tarihli iddianame üzerine açılan yeni dava üzerine açığa çıktığı görülmüştür. Dolayısıyla başvurucunun anılan süreçten önce zarara sebebiyet veren olguya dair ihmale, eylemsizliğe ve dolayısıyla eylemin idariliğine ilişkin bir bilgiye, veriye sahip olmadığı anlaşılmıştır. Bu bağlamda başvurucunun yaralanmasına neden olan terör saldırısında idarenin kusur doğurabilecek eylemsizliğini (önlem almama hâli) ve zararla idari eylemsizlik arasında illiyet bağı olduğunu meydana gelen yaralanma olayıyla derhâl öğrendiğinden söz edilemez (benzer yöndeki Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi değerlendirmesi için bkz. Kurşun/Türkiye, B. No: 22677/10, 30/10/2018, §§ 101-106).

25. Olayda, başvurucu, ceza davasının açılmasından sonra ikinci bir iddianame daha düzenlendiğini belirterek bu süreçten sonra başvuruya konu davasını açtığını ileri sürmektedir. Buna göre tüm bu hususların çelişmeli yargılama ilkeleri ışığında yeniden ele alınması ve eylemin idariliğinin gerçekleştiği tarihin belirlenmesi gerekmektedir. Bu itibarla eylemin idariliğinin belirlenmesiyle ilgili olarak başvurucunun ileri sürmüş olduğu iddianın değerlendirilmemiş olması, başvurucuya orantısız bir külfet yüklemektedir. Bu bağlamda mahkemeye erişim hakkına yapılan müdahalenin ölçüsüz olduğu sonucuna varılmıştır.

26. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

B. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

27. Başvurucu, yargılamaların makul süre içinde tamamlanmaması nedeniyle makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Veysi Ado ([GK], B. No: 2022/100837, 27/4/2023) kararında uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede Anayasa Mahkemesi 9/1/2013 tarihli ve 6384 sayılı Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine Yapılmış Bazı Başvuruların Tazminat Ödenmek Suretiyle Çözümüne Dair Kanun'un geçici 2. maddesinde 28/3/2023 tarihli ve 7445 sayılı Kanun'un 40. maddesi ile yapılan değişikliğe göre 9/3/2023 tarihi (bu tarih dâhil) itibarıyla derdest olan, yargılamaların makul sürede sonuçlandırılmadığı iddialarıyla yapılan başvurulara ilişkin olarak Tazminat Komisyonuna başvuru yolu tüketilmeden yapılan başvurunun incelenmesinin bireysel başvurunun ikincil niteliği ile bağdaşmayacağı neticesine varmıştır. Somut başvuruda, anılan kararda açıklanan

ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır. Dolayısıyla makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddialar yönünden başvurunun bu kısmının diğer kabul edilebilirlik nedenleri incelenmeksizin başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

28. Başvurucu; ihlalin tespiti, yeniden yargılama yapılması ve 500.000 TL maddi ile 500.000 TL manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

29. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

30. Öte yandan hak ihlali kararından Anayasa Mahkemesinin davanın neticesiyle ilgili bir tutum sergilediği sonucu çıkarılmamalıdır. Anayasa Mahkemesince verilen hak ihlali kararı uyuşmazlığın sonuçlarından bağımsız olup davanın kabulüne ya da reddine karar verilmesi gerektiği anlamına gelmemektedir. Kural olarak yargılamanın her aşamasında olduğu gibi ihlalin sonuçlarını gidermek üzere yeniden yapılacak yargılama sonunda da delillerin dava ile ilişkisini kurma ve bunları değerlendirip sonuç çıkarma yetkisi ilgili mahkemelere aittir.

31. İhlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli bir giderim sağlayacağı anlaşıldığından başvurucunun tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki mahkemeye erişim hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin mahkemeye erişim hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Adana Bölge İdare Mahkemesi 2. İdari Dava Dairesine iletilmek üzere (E.2021/331, K.2021/1592) Hatay 1. İdare Mahkemesine (E.2018/873, K.2020/180) GÖNDERİLMESİNE,

D. Başvurucunun tazminat talebinin REDDİNE,

E. 487,60 TL harç ve 30.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 30.487,60 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

F. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 14/10/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

G.Ç.

B. No: 2021/64569 | Karar tarihi: 14.10.2025

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/64569

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

G.Ç. BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2021/64569)

Karar Tarihi: 14/10/2025

R.G. Tarih ve Sayı: 12/2/2026 - 33166

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

GİZLİLİK TALEBİ KABUL

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Recai AKYEL Yusuf Şevki HAKYEMEZ İrfan FİDAN Yılmaz AKÇİL

Raportör : Ekin ÇANKAL

Başvurucu : G.Ç.

Vekili : Av. Meral BOLAT AKŞEN

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, öğrencisi olduğu üniversitenin rektörünü protesto ederken sergilediği tutum sebebiyle hakkında önleyici tedbir kararı verilmesinin başvurucunun toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkını ihlal ettiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 24/12/2021 tarihinde yapılmıştır. Komisyon, başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

3. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık, görüşünü bildirmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

4. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle olaylar özetle şöyledir:

5. Başvurucu, Boğaziçi Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Psikoloji Bölümünde öğrenim görmekte olan bir kadındır.

6. 2/1/2021 tarihinde Resmî Gazete'de yayımlanan Cumhurbaşkanı kararıyla Boğaziçi Üniversitesi rektörlüğüne M.B. getirilmiştir. Daha önce siyasi faaliyetlerde bulunduğu ve Boğaziçi Üniversitesi geleneğinden olmayan ilk rektör olduğu gibi gerekçelerle 4/1/2021 tarihi itibarıyla üniversite öğrencileri, akademik kadro ve sivil toplum kuruluşları M.B.nin rektör olarak atanmasını protesto etmeye başlamıştır. M.B. 15/7/2021 tarihli Cumhurbaşkanı kararı ile rektörlük görevinden alınmıştır.

7. M.B.nin görevden alınması üzerine rektör vekili olarak atanan M.N.İ., 21/8/2021 tarihinde Boğaziçi Üniversitesi rektörü olarak atanmıştır. M.N.İ., Boğaziçi Üniversitesi öğretim üyeleri tarafından yapılan ve rektör adayı olarak yaklaşık yirmi akademisyenin dâhil edildiği bir güven oylamasında yüzde doksanın üzerinde karşıoy almıştır. Bu nedenle M.N.İ.nin rektör olarak atanması akademisyenlerden tepki toplamıştır. Hâlen Boğaziçi Üniversitesi rektörü olan M.N.İ., öğrenciler ve akademisyenlerin katılımıyla gerçekleşen protestoların hedefi olmuştur. Başvurucu da çeşitli tarihlerde, anılan protesto gösterilerine katılmıştır.

8. Başvuru formunda protestoların nedeninin rektörün demokratik yollarla ve seçimle belirlenmesi, Üniversitenin modern, bilim ve fenne dayalı, insan haklarına saygılı, özgür ortamını muhafaza etmesi olduğu ifade edilmiştir.

9. Söz konusu protestoların devam ettiği 4/10/2021 tarihinde, M.N.İ.nin Rektörlük binasından çıktığı esnada bazı öğrencilerin makam aracının önünde durduğu gerekçesiyle güvenlik güçleri öğrencilere müdahale etmiş ve arbede yaşanmıştır. Yaşanan olaylar sonrasında M.N.İ., Rektörlük binası yakınındaki öğrenciler aleyhine şikâyet dilekçesi sunmuştur. Başvurucunun da aralarında bulunduğu öğrenciler hakkında görülen ceza davası Asliye Ceza Mahkemesi nezdinde devam etmektedir. Başvurucu ve pek çok öğrenci aleyhine ayrıca disiplin soruşturması da başlatılmıştır.

10. Bunlara ilaveten M.N.İ., Aile Mahkemesine sunduğu dilekçe ile başvurucu aleyhine 8/3/2012 tarihli ve 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun'a dayanarak önleyici tedbir kararı verilmesini talep etmiştir. Tedbir talep eden M.N.İ., kendisi aleyhine ısrarlı şekilde taciz boyutuna varan beyanlar sarf edildiğini, kendisine hakaret ve iftira edildiğini iddia etmiştir. Dilekçeye 4/10/2021 günü gerçekleşen olayla ilgili video görüntüleri ve polis tutanakları delil olarak eklenmiştir.

11. İstanbul Aile Mahkemesi gerekçeli kararında, 6284 sayılı Kanun'un 1. maddesine atıf yapmış, mezkûr Kanun uyarınca M.N.İ.nin ısrarlı takip mağduru olduğunu değerlendirmiş, Kanun'un 5. maddesinin birinci fıkrasının (a) bendine dayanarak başvurucu aleyhine önleyici tedbir uygulanmasına karar vermiştir. Böylelikle başvurucunun M.N.İ.ye karşı bir ay süre ile şiddet tehdidi, hakaret, aşağılama veya küçük düşürmeyi içeren söz ve davranışlarda bulunmamasına hükmedilmiştir.

12. Karara itiraz eden başvurucunun itirazı, yetkili Aile Mahkemesi tarafından kesin olarak reddedilmiştir. İtirazın reddine dair kararın gerekçesi şöyledir:

"6284 sayılı yasanın 8/3 maddesi gereğince koruyucu tedbir kararı verilebilmesi için şiddetin uygulandığı hususunda delil ve belge aranmaz. Önleyici tedbir kararı geciktirmeksizin verilir. Bu kararın verilmesi bu kanunun amacını gerçekleştirmeyi tehlikeye sokabilecek şekilde geciktirilemez. Bu nedenle İstanbul 1. Aile Mahkemesinin [...] tarihli kararı 6284 sayılı yasanın amacına, ruhuna ve özüne uygun bir karar olduğundan

itirazın reddine karar vermek gerekmiştir."

IV. İLGİLİ HUKUK

13. 6284 sayılı Kanun'un "Amaç, Kapsam ve Temel İlkeler" başlıklı 1. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"Bu Kanunun amacı; şiddete uğrayan veya şiddete uğrama tehlikesi bulunan kadınların, çocukların, aile bireylerinin ve tek taraflı ısrarlı takip mağduru olan kişilerin korunması ve bu kişilere yönelik şiddetin önlenmesi amacıyla alınacak tedbirlere ilişkin usul ve esasları düzenlemektir."

14. 6284 sayılı Kanun'un "Tanımlar" başlıklı 2. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"(1) Bu Kanunda yer alan;

...

b) Ev içi şiddet: Şiddet mağduru ve şiddet uygulayanla aynı haneyi paylaşmasa da aile veya hanede ya da aile mensubu sayılan diğer kişiler arasında meydana gelen her türlü fiziksel, cinsel, psikolojik ve ekonomik şiddeti,

...

ç) Kadına yönelik şiddet: Kadınlara, yalnızca kadın oldukları için uygulanan veya kadınları etkileyen cinsiyete dayalı bir ayrımcılık ile kadının insan hakları ihlaline yol açan ve bu Kanunda şiddet olarak tanımlanan her türlü tutum ve davranışı,

d) Şiddet: Kişinin, fiziksel, cinsel, psikolojik veya ekonomik açıdan zarar görmesiyle veya acı çekmesiyle sonuçlanan veya sonuçlanması muhtemel hareketleri, buna yönelik tehdit ve baskıyı ya da özgürlüğün keyfî engellenmesini de içeren, toplumsal, kamusal veya özel alanda meydana gelen fiziksel, cinsel, psikolojik, sözlü veya ekonomik her türlü tutum ve davranışı,

e) Şiddet mağduru: Bu Kanunda şiddet olarak tanımlanan tutum ve davranışlara doğrudan ya da dolaylı olarak maruz kalan veya kalma tehlikesi bulunan kişiyi ve şiddetten etkilenen veya etkilenme tehlikesi bulunan kişileri,

...

ifade eder."

15. 6284 sayılı Kanun'un "Tedbir kararının verilmesi, tebliği ve gizlilik" başlıklı 8. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"(5) Tedbir kararının tefhim ve tebliğ işlemlerinde, tedbir kararına aykırılık hâlinde şiddet uygulayan hakkında zorlama hapsinin uygulanacağı ihtarı yapılır.

16. 6284 sayılı Kanun'un "Tedbir kararlarına aykırılık" başlıklı 13. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"(1) Bu Kanun hükümlerine göre hakkında tedbir kararı verilen şiddet uygulayan, bu kararın gereklerine aykırı hareket etmesi hâlinde, fiili bir suç oluştursa bile ihlal edilen tedbirin niteliğine ve aykırılığın ağırlığına göre hâkim kararıyla üç günden on güne kadar zorlama hapsine tabi tutulur.

(2) Tedbir kararının gereklerine aykırılığın her tekrarında, ihlal edilen tedbirin

niteliğine ve aykırılığın ağırlığına göre zorlama hapsinin süresi onbeş günden otuz güne kadardır. Ancak zorlama hapsinin toplam süresi altı ayı geçemez."

17. 18/1/2013 tarihli ve 28532 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan 6284 sayılı Kanun'a ilişkin Uygulama Yönetmeliği'nin "Tanımlar ve Kısaltmalar" başlıklı 3. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"ş) Tek taraflı ısrarlı takip: Aralarında aile bağı veya ilişki bulunup bulunmadığına bakılmaksızın, şiddet uygulayanın, şiddet mağduruna yönelik olarak, güvenliğinden endişe edecek şekilde fiziki veya psikolojik açıdan korku ve çaresizlik duygularına sebep olacak biçimde, içeriği ne olursa olsun fiili, sözlü, yazılı olarak ya da her türlü iletişim aracını kullanarak ve baskıaltında tutacak her türlü tutum ve davranışı, ifade eder."

18. 6284 sayılı Kanun'un genel gerekçesinin ilgili kısmı şu şekildedir:

"... Bu Tasarı öncelikle en temel insan hakkı olan yaşam hakkının korunması, kadın cinayetlerinin son bulması amacıyla kurumların şiddetle mücadelenin her aşamasında aktif rol almasını sağlamayı hedeflemektedir. Yine bu Tasarıda Devletin şiddeti önlemesi, şiddete uğrayanı çok yönlü koruması ve şiddet uygulayan veya şiddet uygulama ihtimali bulunan kişinin, verilecek koruyucu tedbir kararları ile rehabilite edilmesi amaçlanmıştır..."

V. İNCELEME VE GEREKÇE

19. Anayasa Mahkemesinin 14/10/2025 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları ve Bakanlık Görüşü

20. Başvurucu; Türkiye çapında derece yaparak Boğaziçi Üniversitesinde okumaya hak kazanmış bir öğrenci olduğunu, mevcut rektör değişiklikleri sonrasında demokratik yollarla ve seçimle rektörün belirlenmesi, Üniversitenin insan haklarına saygılı ortamının korunması için anayasal bir hak olan protesto hakkını öğrenciler ve akademisyenler olarak kullandıklarını belirtmiştir. Protestoya katılan öğrenci ve akademisyenleri yıldırmak için pek çok usulsüz disiplin soruşturması başlatıldığını vurgulamıştır. 4/10/2021 tarihinde Rektörlük binası yakınlarında olduğunu fakat hukuka aykırı herhangi bir şiddet eyleminde bulunmadığını ifade eden başvurucu, bir üniversite rektörünün kendisi aleyhine 6284 sayılı Kanun uyarınca önleyici tedbir kararı talep etmesinin rektörlük makamının saygınlığına ve ağırlığına yakışmadığı gibi hukuki bir dayanağı da olmadığını beyan etmiştir. Buna ilaveten olay tarihinden on sekiz gün sonra M.N.İ.nin önleyici tedbir talep etmesinin hakkın kötüye kullanılması teşkil ettiğini ileri süren başvurucu, Aile Mahkemesinin aleyhine vermiş olduğu tedbir kararının 6284 sayılı Kanun'un özüne ve ruhuna aykırı olduğunu belirtmiş; adil yargılanma hakkının, ifade özgürlüğünün, toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkının ihlal edildiğini iddia etmiştir.

21. Bakanlık görüşünde; başvurucunun M.N.İ.ye yönelik hakaret, aşağılama veya küçük düşürmeyi içeren söz ve davranışlarda bulunmaması yönünde verilen tedbir kararının esasında başvurucu da dâhil herkesin ifade özgürlüğünü kullanırken dikkat etmesi gereken eleştiri sınırlarının aşılmaması amacına hizmet ettiği, kararın bir aylığına verildiği, tedbirin bir aylık sürenin dolmasından sonra uzatılmadığı, başvurucunun bu tedbir kararı nedeniyle ifade özgürlüğünün ne şekilde sınırlandırıldığını ve ne şekilde bir mağduriyet yaşadığını somut olayda ortaya koyamadığı belirtilmiştir.

B. Değerlendirme

22. Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucu tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder. Başvuru esas itibarıyla başvurucunun Üniversitede katıldığı protesto gösterilerinde sergilediği hareketler gerekçe gösterilerek Üniversite Rektörü'nü ısrarlı takip ettiği kabulüyle başvurucu aleyhine önleyici tedbir uygulanmasına ilişkindir. Şu hâlde, başvurunun bir bütün olarak toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkı kapsamında incelenmesi gerektiği değerlendirilmiştir.

23. Anayasa'nın "Toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkı" başlıklı 34. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"Herkes, önceden izin almadan, silahsız ve saldırısız toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkına sahiptir.

Toplantı ve gösteri yürüyüşü hakkı ancak, millî güvenlik, kamu düzeni, suç işlenmesinin önlenmesi, genel sağlığın ve genel ahlâkın veya başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunması amacıyla ve kanunla sınırlanabilir.

Toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkının kullanılmasında uygulanacak şekil, şart ve usuller kanunda gösterilir."

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

24. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

a. Müdahalenin Varlığı

25. Başvurucunun öğrenim gördüğü Üniversitenin Rektörü'nü protesto ettiği esnada sergilediği iddia edilen eylemler ve beyanları gerekçe gösterilerek aleyhine Mahkeme tarafından "başvurucunun davacıya karşı bir ay süre ile şiddet tehdidi, hakaret, aşağılama veya küçük düşürmeyi içeren söz ve davranışlarda bulunmamasına" şeklinde bir önleyici tedbir kararı verilmiştir. Başvurucunun toplantı hakkını kullanarak gerçekleştirdiğini belirttiği protesto eyleminden hemen sonra böyle bir tedbir kararının verilmesinin başvurucunun tekrar toplantı hakkını kullanması üzerinde caydırıcı etki oluşturabileceğini söylemek mümkündür. Üstelik söz konusu tedbir kararına uyulmaması durumunda 6284 sayılı Kanun'da öngörülen zorlama hapsine başvurulacağı hesaba katıldığında anılan caydırıcı etkinin varlığı daha da kuvvetlenmektedir. Şu hâlde, başvurucu aleyhine hükmedilen tedbir kararının başvurucunun toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkına müdahale teşkil ettiği kabul edilmelidir.

b. Müdahalenin İhlal Oluşturup Oluşturmadığı

26. Anayasa'nın 13. maddesi şöyledir:

"Temel hak ve hürriyetler, özlerine dokunulmaksızın yalnızca Anayasanın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak ve ancak kanunla sınırlanabilir. Bu sınırlamalar, Anayasanın sözüne ve ruhuna, demokratik toplum düzeninin ve lâik Cumhuriyetin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olamaz."

27. Şu hâlde, müdahalenin Anayasa'nın 13. maddesinde düzenlenen ve eldeki başvuruya

uygun düşen, kanun tarafından öngörülme, Anayasa'nın 34. maddesinin ikinci fıkrasında belirtilen haklı sebeplerden bir veya daha fazlasına dayanma, demokratik toplum düzeninin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olmama koşullarına uygun olup olmadığının belirlenmesi gerekir.

i. Kanunilik

(1) Genel İlkeler

28. Hak ya da özgürlüklere bir müdahale söz konusu olduğunda öncelikle tespiti gereken husus, müdahaleye yetki veren bir kanun hükmünün mevcut olup olmadığıdır. Anayasa'nın 34. maddesi kapsamında yapılan bir müdahalenin kanunilik şartını sağladığının kabul edilebilmesi için müdahalenin kanuni bir dayanağının bulunması zorunludur (kanunilik şartına başka bağlamlarda dikkat çeken kararlar için bkz. Sevim Akat Eşki [1. B.], B. No: 2013/2187, 19/12/2013, § 36; Tuğba Arslan [GK], B. No: 2014/256, 25/6/2014, § 82; Hayriye Özdemir [2. B.], B. No: 2013/3434, 25/6/2015, §§ 56-61; Halk Radyo ve Televizyon Yayıncılık A.Ş. [GK], B. No: 2014/19270, 11/7/2019, § 35).

29. Anayasa uyarınca, temel hak ve özgürlüklere getirilen sınırlamaların öncelikle kanunla öngörülmüş olması gerekir. Anayasa Mahkemesinin yerleşik içtihadına göre de Anayasa'nın 13. maddesinde yer alan kanunilik ölçütünün karşılanması için müdahale, şeklî anlamda bir kanuna dayanmalıdır (Mehmet Akdoğan ve diğerleri [1. B.], B. No: 2013/817, 19/12/2013, § 31; Bülent Polat [GK], B. No: 2013/7666, 10/12/2015, § 75; Fatih Saraman [GK], B. No: 2014/7256, 27/2/2019, § 65; Tamer Mahmutoğlu [GK], B. No: 2017/38953, 23/7/2020, § 103).

30. Bununla birlikte temel hak ve özgürlüklerin sınırlandırılmasına ilişkin kanunların şeklen var olması yeterli değildir. Kanunilik ölçütü aynı zamanda maddi bir içeriği de gerektirmekte olup bu noktada kanunun niteliği önem kazanmaktadır. Kanunla sınırlama ölçütü; sınırlamanın erişilebilirliğini, öngörülebilirliğini ve kesinliğini ifade eden belirliliğini güvence altına almaktadır (Halime Sare Aysal [GK], B. No: 2013/1789, 11/11/2015, § 62; Fatih Saraman, § 66; Tamer Mahmutoğlu, § 104).

31. Belirlilik, bir kuralın keyfîliğe yol açmayacak bir içerikte olmasını ifade eder. Temel hakların sınırlandırılmasına ilişkin kanuni düzenlemenin içerik, amaç ve kapsam bakımından belirli ve muhataplarının hukuksal durumlarını algılayabilecekleri açıklıkta olması gerekir. Bir kanuni düzenlemede, hangi davranış veya olgulara hangi hukuksal sonuçların bağlanacağı ve bu bağlamda kamusal makamlar için nasıl bir müdahale yetkisinin doğacağı belirli bir kesinlik ölçüsünde ortaya konmalıdır. Bu durumda bireylerin hak ve yükümlülüklerini öngörerek davranışlarını bu doğrultuda tanzim etmeleri mümkün olabilir. Böylece hukuk güvenliği sağlanarak kamu gücünü kullanan organların keyfî davranışlarının önüne geçilmiş olur (Hayriye Özdemir, §§ 56, 57).

32. Hukukun kendisi -beraberinde getireceği idari pratiğin dışında- söz konusu işlemin meşru amacını da gözönünde tutarak keyfî müdahalelere karşı bireyi korumak için yetkili makamlara bırakılan takdir yetkisinin kapsamını yeterince açık bir şekilde göstermelidir. Diğer bir anlatımla hukuk sistemi, kamu makamlarına hangi şartlarda ve hangi sınırlar içinde müdahalelerde bulunma yetkisinin verildiğini açık ifadelerle ortaya koyacak nitelikte olmalı ve bu bağlamda ilgili müdahalenin muhataplarına müdahaleye zemin hazırlayan şartlar ile müdahalenin sonuçları açısından bir öngörüde bulunabilmeleri imkânı tanımalıdır (Halime Sare Aysal, § 64; Fatih Saraman, § 68; Turgut Duman, § 69; Tamer Mahmutoğlu, §

106).

33. Bununla birlikte bir kuralın karmaşık olması ya da belirli ölçülerde soyutluk içermesi, bu nedenle hukuki yardım ile tam olarak anlaşılabilir hâle gelmesi veya kullanılan kavramların anlamlarının hukuksal değerlendirme sonucunda ortaya çıkması tek başına hukuken öngörülebilirlik ilkesine aykırı görülemez. Bu kapsamda hak ya da özgürlüğe müdahale eden kural, belirli ölçülerdeki takdir alanını elbette uygulayıcıya bırakabilir. Fakat bu takdir alanının sınırlarının da yeterli açıklıkta belirlenmesi ve kuralın öngörülebilirliğini sağlayacak şekilde asgari bir kesinlik içermesi zaruridir (benzer değerlendirmeler için bkz. Halime Sare Aysal, § 65; Fatih Saraman, § 69; Turgut Duman, § 70; Tamer Mahmutoğlu, § 107; Hayriye Özdemir, § 58). O hâlde, kanunun varlığı kadar kanun metninin ve uygulamasının da bireylerin davranışlarının sonucunu önceden öngörebilecekleri kadar hukuki belirlilik taşıması gerekir. Bir diğer ifadeyle kanunun kalitesi de kanunilik koşulunun sağlanıp sağlanmadığının tespitinde önem arz etmektedir (Necmiye Çiftçi ve diğerleri [1. B.], B. No: 2013/1301, 30/12/2014, § 55).

34. Aksi bir durumda Anayasa'nın 13. maddesinin aradığı anlamda kamu gücünü kullanan organların keyfî davranışlarının önüne geçen ve kişilerin hukuku bilmelerine yardımcı olacak erişilebilir, öngörülebilir ve kesin nitelikte bir kanun hükmünün bulunmadığı sonucuna varılacaktır (Tuğba Arslan, § 91; Eğitim ve Bilim Emekçileri Sendikası ve diğerleri, [GK], B. No: 2014/920, 25/5/2017, § 62). Öyleyse bir kanun kuralının teorik olarak belirli ve öngörülebilir hükümler içermesi yeterli olmayıp bu kuralın nihayetinde yargısal denetim yapan kamu makamlarınca somut uyuşmazlıklarda uygulanabilir olduğuna ilişkin hukuki değerlendirmelerin de belirli ve öngörülebilir olması gerekir (benzer yönde kararlar için bkz. Tamer Mahmutoğlu, § 108; Ayşe Ortak [GK], B. No: 2018/25011, 6/1/2022, § 77). Açık ve anlaşılır şekilde düzenlenseler dahi suç ve ceza öngören kurallarla ilgili olarak yargı organlarının yorumuna ihtiyaç duyulabilir. Bu noktada yargı organlarının yaptıkları yorumun kuralın özüyle çelişmemesi ve öngörülebilir olması son derece önemlidir (Mehmet Emin Karamehmet ve diğerleri [2. B.], B. No: 2017/4902, 28/1/2020, § 47).

35. Dolayısıyla somut olayda olduğu gibi tedbir kararıyla bir toplantı ve gösteri yürüyüşüne müdahalede bulunulduğunda keyfîliği önlemek için müdahalenin ulaşılabilir, belirli ve öngörülebilir şekilde düzenlenmiş bir kanun hükmüne dayanması gerekmektedir. Derece mahkemelerinin yorum ve uygulamasının bir kuralın belirliliğini doğrudan doğruya etkilediği dikkate alındığında, Anayasa Mahkemesince somut olayda yapılması gereken, incelemeye konu norm hakkında yargı makamının yorumunun, hangi davranışların yasaklanarak yaptırıma bağlandığını kişilerin öngörebilmelerini sağlayacak belirlilikte olup olmadığının tespit edilmesidir (benzer yöndeki değerlendirmeler için bkz. Hanifi Yaliçli [GK], B. No: 2014/5224, 10/6/2021, § 95).

(2) İlkelerin Olaya Uygulanması

36. Somut olayda, 2/1/2021 tarihli Boğaziçi Üniversitesine rektör ataması kararıyla başlayan protesto gösterileri kapsamında 4/10/2021 tarihinde Rektörlük binasının önünde makam aracının ön tarafında duran öğrencilere güvenlik güçlerinin müdahale etmesiyle ortaya çıkan arbede neticesinde, öğrenciler aleyhine cezai kovuşturma ve disiplin soruşturmaları başlatılmıştır. Olay esnasında Rektörlük binası yakınlarında olduğu anlaşılan, çeşitli tarihlerde protesto gösterilerine katıldığını da beyan eden başvurucu hakkında da yürütülmekte olan ceza kovuşturması ve disiplin soruşturması olduğu görülmektedir.

37. Başvurucu aleyhine, 6284 sayılı Kanun uyarınca Üniversite Rektörü lehine 1 ay süreli

tedbir kararı verilmiştir. Öncelikle önemle altı çizilmelidir ki mezkûr Kanun'un adından da anlaşılacağı üzere Kanun'un asıl amacı ailenin korunması ve kadına karşı şiddetin önlenmesidir. Nitekim 6284 sayılı Kanun'un genel gerekçesine göre (bkz. § 18) Kanun'un öncelikli amacı, temel bir insan hakkı olan yaşam hakkının korunması, kadın cinayetlerinin sona ermesi amacıyla devlet kurumlarının kadına karşı şiddetle mücadelenin her safhasında aktif katılım göstermelerini sağlamaktır. Ailenin korunmasından anlaşılması gereken, şüphesiz ki aile içi şiddete maruz kalan kişiyi korumaktır. Bu noktada aile içi şiddete maruz kalan kişinin cinsiyetinin önem arz etmediği açıktır.

38. Somut olayda ilk derece mahkemesi bahsi geçen Kanun'a dayanarak başvurucunun şiddet uygulayan kişi, Boğaziçi Üniversitesi Rektörü'nün ise ısrarlı takip mağduru olduğunu değerlendirmiştir. Israrlı takip mağduru kavramı Kanun'da tanımlanmamış fakat ilgili Yönetmelik'te tanımlanmıştır (bkz. § 17). Buna göre bir kimsenin ısrarlı takip mağduru olabilmesi için şiddet uygulayanla arasında aile bağı ya da ilişki bulunması aranmamaktadır. Bir an için Kanun'un adı, amacı ve Yönetmelik'teki tanım bir bütün olarak değerlendirildiğinde, ısrarlı takip mağdurunun kadın olması gerektiği düşünülebilir. Öte yandan teorik açıdan Kanun'un amacı, şiddete uğrayan veya şiddete uğrama tehlikesi bulunan kadınları, çocukları, aile bireylerini ve tek taraflı ısrarlı takip mağduru olanları korumak şeklinde açıklanmış olup somut olayda da M.N.İ.nin anılan gruplardan şiddete uğrama tehlikesi bulunan tek taraflı ısrarlı takip mağduru olduğunun kabul edildiği görülmektedir. Yargı makamları, somut olayda başvurucunun Üniversite Rektörü'ne şiddet uyguladığını ya da şiddet uygulama tehlikesi olduğunu; Üniversite Rektörü'nün de başvurucu karşısında ısrarlı takip mağduru olduğunu değerlendirmiştir. Bu kapsamda mezkûr Kanun'un 5. maddesinin birinci fıkrasının (a) bendine dayanarak başvurucu aleyhine önleyici tedbir uygulanmasına karar veren Aile Mahkemesi kararına itiraz üzerine, itirazı değerlendirmeye yetkili Aile Mahkemesi "6284 sayılı yasanın amacına, ruhuna ve özüne uygun bir karar olduğundan itirazın reddine" şeklinde karar vermiştir. Buna karşın somut olayın şartları gözetildiğinde bir üniversite rektörünün kendisini protesto eden öğrenci karşısında nasıl ısrarlı takip mağduru olarak nitelendirildiği mahkemelerin gerekçeli kararlarından anlaşılamamaktadır.

39. Gerçekten de Üniversite Rektörü'nün sahip olduğu kamu gücü dikkate alındığında, yukarıda anılan Kanun ışığında Rektör'ün nasıl bir yorum yöntemiyle ısrarlı takip mağduru olarak nitelendirildiği anlaşılamadığından mahkemelerin Kanun'u yorumlamalarının öngörülemez olduğu değerlendirilmiştir. Şu hâlde, bir hakka ya da özgürlüğe müdahale eden kuralın yorumlanmasında belirli ölçülerde takdir alanı elbette yargı mercilerine ait olmakla birlikte bu takdir alanının müdahaleye dayanak kuralın somut olaya uygulanmasının bireyler tarafından öngörülebilir olduğunu ortaya koyacak şekilde kullanılması zaruri olduğundan somut olayda müdahalenin kanunilik şartını sağlamadığı sonucuna varılmıştır.

40. Müdahalenin kanunilik ölçütünü karşılamadığı sonucuna ulaşıldığından ayrıca meşru amacı ve demokratik bir toplumda gerekli olup olmadığı yönünden incelenmesine gerek bulunmadığı değerlendirilmiştir.

41. Sonuç olarak başvurucunun Anayasa'nın 34. maddesinde güvence altına alınan toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

VI. GİDERİM

42. Başvurucu; anayasal haklarının ihlal edildiğinin tespiti, yeniden yargılama ile 50.000 TL manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

43. Başvurucu aleyhine verilen bir ay süreli önleyici tedbir kararına itirazın reddine dair 25/11/2021 tarihinde karar verildiği ve tedbirin süresinin dolduğu görüldüğünden tespit edilen hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmamaktadır. Bu kapsamda kararın ilgili mahkemesine bilgilendirme amacıyla gönderilmesi gerektiği değerlendirilmiştir.

44. Öte yandan ihlalin niteliği dikkate alınarak başvurucuya net 34.000 TL manevi tazminat ödenmesi gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

VII. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvurucunun kamuya açık belgelerde kimliğinin gizli tutulması talebinin KABULÜNE,

B. Toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

C. Anayasa'nın 34. maddesinde güvence altına alınan toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

D. Başvurucuya net 34.000 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

E. 487,60 TL harç ve 30.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 30.487,60 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

F. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin bilgi için İstanbul 1. Aile Mahkemesine (D. İş 2021/8185) GÖNDERİLMESİNE,

H. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 14/10/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

ADNAN KESKİN (2)

B. No: 2022/4660 | Karar tarihi: 14.10.2025

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/4660

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

ADNAN KESKİN BAŞVURUSU (2)

(Başvuru Numarası: 2022/4660)

Karar Tarihi: 14/10/2025

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Recai AKYEL Yusuf Şevki HAKYEMEZ İrfan FİDAN Yılmaz AKÇİL

Raportör : Ekin ÇANKAL

Başvurucu : Adnan KESKİN

Vekili : Av. Onur Can KESKİN

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, bir gazetede yayımlanan yazısı sebebiyle aleyhine manevi tazminata hükmedilmesinin gazeteci başvurucunun ifade ve basın özgürlüğünü ihlal ettiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucu Taraf gazetesinde 19/7/2009 tarihinde, "Devletin Demirbaş Bürokratı" başlıklı bir yazı kaleme almıştır. Söz konusu yazı şu şekildedir:

"Sabancı suikastı sanığı [M.D.] ile 32 kişinin öldüğü cezaevler operasyonundan sonra ödüllendirilen [E.ni]n genel müdürlüğü döneminde cezaevleri Susurlukçu mahkumlar ve çeteler için adeta cennet oldu.

Ergenekon sanığı [E.A.] ile buluştuğunu gösteren fotoğrafın yayımlanmasının ardından gözler Hakim ve Savcılar Yüksek Kurulu (HSYK) üyesi [A.S.E.ye] çevrildi. HSYK toplantılarında Ergenekon soruşturmasını yürüten heyet ile Güneydoğu'daki faili meçhul cinayet dosyalarını tek tek aralayan Diyarbakır Cumhuriyet Savcısı [E.T.ni]n görev yerlerini değiştirmek için uğraşan [A.S.E.ni]n devlet bürokrasisinde üstlendiği görevler ile Türkiye'nin yakın siyasi tarihine 'derin devlet' operasyonu olarak geçen olaylar ilginç bir

şekilde kesişiyor.

[E.] mesleki serüvenine memleketi Manisa'da hakim olarak başladı. Yargı bürokrasisinde yükseğe tırmanmaya başlayan [E.ni]n yükseldiği ilk görevi ise Adalet Müfettişliği oldu. Ardından Başmüfettişliğe getirilen [E.], bu görevde hakim ve savcıları soruşturuyordu. Yükselişi süren [E.], 1998'de Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğüne atandı.

Susurluk çetesi onun himayesinde

Susurluk Davası'nda hüküm giyen emekli Yarbay [K.E.], Ayaş Cezaevi'nde özel koşullar içinde tutuldu. Mafya, çete ve uyuşturucu baronlarının cezaevlerinde diğer mahkumlardan farklı muameleye tutulduğu iddialarıyla gündeme gelen [E.] döneminde, cezaevlerinde onlarca kişinin ölümüyle sonuçlanan hesaplaşmalar gerçekleşti.

[E.ni]n akıllara kazınan en önemli icraatı ise 2002'de cezaevlerinde eş zamanlı olarak gerçekleştirdiği operasyon oldu. F tipi kapalı cezaevleri sistemine radikal bir geçiş sağlayan bu operasyonda 32 mahkum hayatını kaybetti. Bu operasyonu protesto etmek için başlatılan ölüm oruçlarında yaşamını kaybedenlerin sayısı 100'e yaklaşırken, onlarcası da sakat kaldı. Bu kanlı operasyonun mimarı [E.ni]n döneminde Sabancı Suikastı zanlısı [M.D.ni]n koğuşunda silahlı iki kişi tarafından öldürülmesi de büyük tartışmalara neden olmuştu. [D.yi] öldüren [N.] ve [V.E.] kardeşlerin daha sonra JİTEM'in kurucularından Ergenekon sanığı [V.K.] ile ortaya çıkan bağlantıları kamuoyunda şok etkisi yaratmıştı. Aynı kardeşlerin [M.D.ni]n öldürülmesinde [E.] bağlantısını ima eden açıklamaları da mahkeme tutanaklarına geçmişti.

[E.ni]n 2002'de çok önemli bir makama Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı'na atanması adeta direkten dönmüştü. HSYK'nın itirazı üzerine [E.] bu makam koltuğuna oturamamıştı. [E.ni]n yüksek yargıya transferi ise [C.Ç.]nin Adalet Bakanlığı döneminde 2003'te gerçekleşti. Adalat Bakanı HSYK'nın da başkanı olduğu için bu atamanın önünde engel kalmıyordu. [E.] artık Yargıtay üyeliğine seçilmiş 6. Ceza Dairesi üyesi olarak çalışmaya başlamıştı bile.

Üye Dokunulmazlık Zırhı Kazandı

Yargıtay'a seçildikten sonra dokunulmazlık zırhı kazanan [E.ye] asıl büyük ödül AKP hükumeti tarafından verilmişti. 2004'te [E.ye] F tipi cezaevi sistemine geçişteki katkısı sebebiyle 'Devlet Üstün Hizmet Madalyası' verildi. [...] Bugün bin 400 hakim ve savcının kaderini belirleyecek olan kararnameyi verdiği önergelerle kilitleyen [E.ni]n Ergenekon heyeti ile faili meçhul cinayetleri araştıran savcıların görev yerlerini değiştirmek için verdiği uğraşın arkasında kuşkusuz devlet bürokrasisindeki bu hızlı yükselişinin payı bulunmaktadır.

[...]."

3. Mezkûr haberin odağındaki A.S.E., adli yargıda hâkimlik, adalet müfettişliği, adalet başmüfettişliği, Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü ve Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu üyeliği yapmış; Yargıtay üyeliği görevini yapmaktayken emekli olmuştur.

4. Söz konusu haber sebebiyle A.S.E. (davacı), başvurucunun kendisini derin devlet

görevlisi, ajan, görevi kötüye kullanan, çeteleri idare eden, yönlendiren ve onlara öldürme talimatı veren, adam öldürten, hapishanedeki infazlarda etkin rol oynayan, susurluk ve ergenekon sanıklarını koruyan, onları yargılayan, savcı ve hakimlerin görevden alınması için çaba harcayan ve kararnameyi kilitleyen kişi olarak göstererek kendisine hakaret ettiğini ileri sürmüş ve 20.000 TL tutarında manevi tazminat talebinde bulunmuştur. Davacı mezkûr yazının kararname hazırlık sürecinde yazılma amacının Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu (HSYK) üyeleri üzerinde baskı oluşturmak olduğunu iddia etmiştir.

5. İlk derece mahkemesi manevi tazminat isteminin kısmen kabulü ile 2.000 TL manevi tazminatın başvurucudan faiziyle tahsiline karar vermiştir. Mahkeme gerekçesinde, ihtilafa konu haber yazısında geçen "bugün 1400 hakim ve savcının kaderini belirleyecek olan kararnameyi verdiği önergelerle kilitleyen [E.ni]n, ergenekon heyeti ile faili meçhul cinayetleri araştıran savcıların görev yerlerini değiştirmek için gösterdiği çabanın arkasında kuşkusuz devlet bürokrasisindeki hızlı yükselişinin payı büyük" şeklindeki ifadenin davacıyı suç işleyenleri koruyan ve kollayan, onları korumak için yetki ve görevlerini kullanan bir yüksek yargı mensubu olarak gösterdiğini, davacının kişilik haklarını hedef aldığını değerlendirmiştir.

6. Kararın temyiz edilmesi üzerine, Yargıtay 4. Hukuk Dairesi basın yoluyla kamu görevlisine hakaret suçu kapsamında görülen ceza yargılamasının bekletici mesele yapılması gerektiğini belirterek, bahsi geçen ilk derece mahkemesi kararını bozmuştur. Bozma kararına uyan ilk derece mahkemesi, bekletici mesele yapılan ceza davasında başvurucu hakkında verilen beraat kararının kesinleşmesini beklemiş, önceki kararına paralel olarak 2.000 TL manevi tazminatın başvurucudan faiziyle tahsiline karar vermiştir.

7. Yeniden temyiz kanun yoluna başvurulması üzerine, Yargıtay 4. Hukuk Dairesi ilk derece mahkemesi kararını bozmuştur. 4. Hukuk Dairesine göre, mezkûr haber yazısında davacının mesleki geçmişi anlatılmış, Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü esnasında F tipi cezaevlerine geçiş sürecinde yaşanan olaylar ve Sabancı suikastı sanığı M.D.nin cezaevinde öldürülmesi olayı ile HSYK üyesi olarak görev yaptığı sırada Hâkim ve Savcı Kararnameleri ile ilgili tutum ve davranışlarından bahsedilmiş olup eleştiri sınırları aşılmamıştır. Haber yazısının ifade özgürlüğü kapsamında değerlendirilmesi gerektiğini vurgulayan Yargıtay, davacının kişilik haklarına saldırı olmadığının altını çizmiştir.

8. Bunun üzerine ilk derece mahkemesi önceki kararında direnmiştir. Mahkeme, ihtilafa konu haber yazısının ortalama bir okuyucu tarafından nasıl algılanacağı ve yorumlanacağının önemli olduğunu belirtmiş, davacının terör örgütleri ve çetelerle iş birliği hâlinde olduğunun; Susurlukçu mahkûmları ve çeteleri koruduğunun, Susurluk ve Ergenekon sanıklarını yargılayan hâkim ve savcıları görevden aldırdığının iddia edildiğini vurgulamıştır.

9. Bozma kararına karşı ilk derece mahkemesinin direnmesi neticesinde, taraflar kararı temyiz etmiştir. Direnme kararını inceleyen Yargıtay Hukuk Genel Kurulu ise haber yazısının davacının kişilik haklarına saldırı teşkil ettiğini kabul eden direnme kararını hukuka uygun görmüş, davacının tazminat miktarına ilişkin temyiz itirazlarının değerlendirilmesi için dosyanın 4. Hukuk Dairesine gönderilmesine karar vermiştir. Bunun üzerine 4. Hukuk Dairesi tazminat miktarına yönelik itirazları reddederek, ilk derece mahkemesinin başvurucu hakkında verdiği kararı onamıştır.

10. Başvurucu nihai kararı 14/12/2021 tarihinde öğrendikten sonra 13/1/2022 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin

Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

A. İfade ve Basın Özgürlüğünün İhlal Edildiğine İlişkin İddia

11. Başvurucu; haber yazısının yayımlandığı tarihte davacının ülke gündeminin ilk sıralarında yer aldığını, haber yayımlanmadan evvel hâkim ve savcıların atanmasına ilişkin yaz kararnamesinin beklendiğini, kararnamenin gecikme sebebinin Ergenekon davalarına bakan hâkim ve savcıların görev yerlerini davacının değiştirmek istemesi olarak basına yansıdığını, bu konuda pek çok haberin yayımlandığını, davacının ses kaydının internete sızdığını ve hâkim ve savcı atamalarına ilişkin üçüncü kişilerle görüştüğü, siyasi bazı değerlendirmelerde bulunduğu, bazı savcıları militan olarak nitelendirdiği anlaşılan davacının, ses kaydının kendisine ait olduğunu doğruladığını belirtmiştir. Basit bir internet araştırmasıyla ihtilafa konu haber yazısında geçen olguların daha önce pek çok farklı mecrada haberleştirildiğinin görüleceğini vurgulayan başvurucu, haber tarihinde kararname krizinin ve Ergenekon davasına ilişkin tartışmaların ülke gündemini oldukça meşgul ettiğinin altını çizmiştir. Bu doğrultuda başvurucu, adil yargılanma hakkı ile ifade ve basın özgürlüğünün ihlal edildiğini iddia etmiştir.

12. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde; ifade özgürlüğü ile şeref ve itibar hakkı arasında adil bir denge kurulup kurulmadığının değerlendirilmesi gerektiği ifade edilmiştir. Başvurucu, Bakanlığın görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

13. Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucu tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder. Başvurunun Anayasa'nın 26. ve 28. maddelerinde düzenlenen ifade ve basın özgürlüğü kapsamında incelenmesi gerektiği değerlendirilmiştir.

14. Anayasa Mahkemesi; Anayasa'nın 26. maddesinde düzenlenen ifade özgürlüğünün demokratik bir toplumun zorunlu temellerinden olduğunu, toplumun ilerlemesi ve her bireyin gelişmesi için gerekli temel şartlardan birini oluşturduğunu daha önce pek çok kez ifade etmiştir. Bu bağlamda inceleme yaparken ifade özgürlüğünün herkes için geçerli ve demokrasinin işleyişi için yaşamsal önemde olduğu dikkate alınacaktır (Mehmet Ali Aydın [GK], B. No: 2013/9343, 4/6/2015, § 69; Bekir Coşkun [GK], B. No:2014/12151, 4/6/2015, §§ 34-36).

15. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir nedeni de bulunmadığı anlaşılan başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmiştir.

16. İfade özgürlüğüne gerçekleştirilen müdahalenin dayanağı olan 11/1/2011 tarihli ve 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'nun 58. maddesinin kanunilik ölçütünü karşıladığı değerlendirilmiştir. Müdahalenin başkalarının şöhret veya haklarının korunmasına yönelik önlemlerin bir parçası olduğu ve meşru bir amaç taşıdığı sonucuna varılmıştır. Bu noktada müdahalenin demokratik toplum düzeninin gereklerine uygunluk ölçütü yönünden incelenmesi gereklidir.

17. Temel hak ve özgürlüklere yönelik bir müdahalenin demokratik toplum düzeninin gereklerine uygun kabul edilebilmesi için zorunlu bir toplumsal ihtiyacı karşılaması ve orantılı bir müdahale olması gerekir (Bekir Coşkun [GK], §§ 53-55; Mehmet Ali Aydın [GK], §§ 70-72; AYM, E. 2018/69, K. 2018/47, 31/5/2018, § 15; AYM, E. 2017/130, K. 2017/165,

29/11/2017, § 18). Buna göre ifade özgürlüğüne yapılan bir müdahale, zorunlu bir toplumsal ihtiyacı karşılamıyorsa ya da zorunlu bir toplumsal ihtiyacı karşılamakla birlikte orantılı değilse demokratik toplum düzeninin gereklerine uygun bir müdahale olarak değerlendirilemez.

18. Bununla birlikte Anayasa'nın 26. ve 28. maddelerinde korunan ifade ve basın özgürlüğüne yapılan bir müdahalenin demokratik toplum düzeninin gereklerine uygun kabul edilebilmesi için kamu makamları tarafından ortaya konulan gerekçelerin ilgili ve yeterli olması gerekir (diğerleri arasından bkz. Kemal Kılıçdaroğlu [1. B.], B. No: 2014/1577, 25/10/2017, § 58; Bekir Coşkun [GK], B. No: 2014/12151, 4/6/2015, § 56; Tansel Çölaşan [1. B.], B. No: 2014/6128, 7/7/2015, § 56; Zübeyde Füsun Üstel ve diğerleri [GK], B. No: 2018/17635, 26/7/2019, § 120; Sırrı Süreyya Önder [GK], B. No: 2018/38143, 3/10/2019, § 60). Bunun için mevcut başvuruya benzer davalarda mahkemelerin taraflardan birinin ifade ve basın özgürlüğü ile diğerinin şeref ve itibarının korunması hakkı arasında adil bir denge sağlamaları hayati önem taşımaktadır. Şu hâlde, çözümlenmesi gereken esas mesele; somut olayda ilk derece mahkemesinin gazeteci başvurucunun ifade özgürlüğü ile davacının şeref ve itibarının korunması hakkı arasında adil bir denge kurup kurmadığı, başvurucunun düşünce açıklamalarının bu sözlerin muhatabı olan kişinin şeref ve itibarını zedelediğini ikna edici bir biçimde ortaya koyup koyamadığı olacaktır. Çatışan bu iki hak arasında dengeleme yapılırken kullanılması gereken ölçütler genel olarak şunlardır:

i. İfadelerin kim tarafından dile getirildiği (Nihat Zeybekci [1. B.], B. No: 2015/5633, 8/5/2019, § 29; Kemal Kılıçdaroğlu, § 59),

ii. Hedef alınan kişinin kim olduğu, ünlülük düzeyi ve önceki davranışları yanında katlanması gereken eleştirinin sınırlarının sade bir vatandaşa göre daha geniş olup olmadığı (hedef alınan kişinin kamusal yetki kullanan bir görevli olması nedeniyle yapılan değerlendirmelerin bulunduğu kararlar için bkz. Ali Suat Ertosun (7) [2. B.], B. No: 2014/1416, 15/10/2015, § 36; Zübeyde Füsun Üstel ve diğerleri [GK], §§ 128, 129; Nilgün Halloran [2. B.], B. No: 2012/1184, 16/7/2014, § 45; İlhan Cihaner (2) [1. B.], B. No: 2013/5574, 30/6/2014, § 82; Kadir Sağdıç [GK], B. No: 2013/6617, 8/4/2015, §§ 60-66; hedef alınan kişinin siyasetçi olması nedeniyle yapılan değerlendirmelerin bulunduğu kararlar için bkz. Bekir Coşkun, §§ 66, 67; Ergün Poyraz (2) [GK], B. No: 2013/8503, 27/10/2015, § 56; Kemal Kılıçdaroğlu, §§ 59- 61),

iii. İfadelerin genel yarara ilişkin bir tartışmaya katkı sağlayıp sağlamadığı, kamuoyu ile diğer kişilerin düşünce açıklamaları karşısında sahip oldukları hakların ağırlığı (Bekir Coşkun, § 69; Çetin Doğan (2) [GK], B. No: 2014/3494, 27/2/2019, § 62; Ergün Poyraz (2), § 56; Kadir Sağdıç, §§ 60-66; İlhan Cihaner (2), §§ 66-73; Nihat Zeybekci, § 32),

iv. Kamuyu bilgilendirme değeri, toplumsal ilginin varlığı ve konunun güncel olup olmadığı (Seray Şahiner Özkan [1. B.], B. No: 2016/6439, 9/6/2021, § 44; İbrahim Okur (2) [1. B.], B. No: 2018/12363, 26/5/2021, § 28),

v. Davacının kendisine yöneltilen ifadelere cevap verme olanağının bulunup bulunmadığı (Temel Coşkun [1. B.], B. No: 2017/1632, 29/1/2020, § 33; Şaban Sevinç (2) [1. B.], B. No: 2016/36777, 26/5/2021, § 42; Nihat Zeybekci, § 39),

vi. İfadelerin hedef alınan kişinin hayatı üzerindeki etkisi (Ali Suat Ertosun (2) [2. B.], B. No: 2013/1592, 20/5/2015, § 33; Hüseyin Kocabıyık [1. B.], B. No: 2020/15593, 22/11/2022, § 24),

vii. Hukuki yaptırıma konu edilen ifadelerin kullanıldıkları bağlamından kopartılıp kopartılmadığı (Nilgün Halloran, § 52; Bekir Coşkun, §§ 62, 63; Önder Balıkçı [2. B.], B. No: 2014/6009, 15/2/2017, § 45, Nihat Zeybekci, § 36),

viii. Başvurucunun yaptırıma maruz kalma endişesinin başvurucu üzerinde caydırıcı etki yaratıp yaratmayacağı (benzer yöndeki değerlendirmeler için bkz. Ergün Poyraz (2), § 79; Kemal Kılıçdaroğlu (3) [2. B.], B. No: 2015/1220, 18/7/2018, § 71),

ix. Dava konusu söylemlerin maddi vakıaların açıklanması veya değer yargısı olarak nitelendirilip nitelendirilemeyeceği (Durmuş Fikri Sağlar (2) [GK], B. No: 2017/29735, 17/3/2021, § 50; Deniz Karadeniz ve diğerleri [GK], B. No: 2014/18001, 6/2/2020, §§ 48-49).

19. Eldeki başvuruda, ifade ve basın özgürlüğüne yapılan müdahalenin ulaşılmak istenen meşru amaç karşısında demokratik toplumda zorunlu sosyal bir ihtiyacı karşılayıp karşılamadığı ve orantılı olup olmadığı, ilk derece ve istinaf mahkemesinin kararlarının bu konuda yukarıda belirtilen dengeleme ölçütlerinden davaya uygulanabilir olanları gözeten-ilgili ve yeterli bir gerekçeye sahip olup olmadığı üzerinden belirlenecektir. Anayasa Mahkemesi; somut olayın koşullarında gazeteci başvurucu aleyhine manevi tazminata hükmedilmesinin zorunlu bir ihtiyaca karşılık gelip gelmediğini, gerçekleşmesi amaçlanan meşru amaçla orantılı olup olmadığını, bunu haklı göstermek için ortaya konan gerekçenin Anayasa Mahkemesince ortaya konulan ve yukarıda açıklanan kriterleri karşılayan, ilgili ve yeterli bir gerekçe olarak görünüp görünmediğini davanın bütününe bakarak değerlendirecektir (benzer yönde değerlendirmeler için bkz. Kemal Kılıçdaroğlu, § 58; Bekir Coşkun, § 56; Tansel Çölaşan, § 56; Zübeyde Füsun Üstel ve diğerleri, § 120).

20. İhtilafın odağındaki haber, ülkede sivil hükûmete karşı darbe hazırlığı yapıldığına ilişkin iddialar üzerine başlatılan ve Ergenekon soruşturmaları adı verilen bir dizi soruşturmanın devam ettiği ve özel yetkili hâkim ve savcıları da etkileyecek bir kararname hazırlığının yapıldığı dönemde yayımlanmıştır. Yine haberin yayımlandığı tarihte, çeşitli basın ve yayın organlarında HSYK toplantıları sırasında hâkimler ve savcıların atanmalarına ilişkin kararnamenin hazırlanmasında üyeler arasında kriz yaşandığı, bazı HSYK üyelerinin Ergenekon ve KCK davaları olarak nitelendirilen davalara bakmakta olan hâkim ve savcıların görevden alınmalarına ilişkin talepleri olduğu yönünde pek çok haber gündemi işgal etmiştir. Bu bağlamda öncelikle söz konusu haberdeki iddiaların herhangi bir demokratik ülkede kamusal ilgi barındıran bir meseleye ilişkin olup kamusal faydası yüksek bir tartışmaya katkı sunduğunun altı çizilmelidir. Şu hâlde, eldeki başvuruya konu haberin basın özgürlüğü korumasından geniş ölçüde yararlanması gerektiğini kabul etmek gerekir (Ali Suat Ertosun (13) [2. B.], B. No: 2019/25813, 13/4/2023, § 17).

21. Davacı haberde geçen derin devlet görevlisi, ajan, görevi kötüye kullanan, çeteleri idare eden, yönlendiren ve onlara öldürme talimatı veren, adam öldürten, hapishanedeki infazlarda etkin rol oynayan, susurluk ve ergenekon sanıklarını koruyan, onları yargılayan, savcı ve hakimlerin görevden alınması için çaba harcayan ve kararnameyi kilitleyen kişi şeklindeki ifadelerin kişiliğini hedef aldığı iddiasındadır. Özellikle haberin yayımlanma tarihinin kararname hazırlık sürecine denk gelmesinin HSYK üyeleri üzerinde baskı oluşturma amacının bir göstergesi olduğunu ileri sürmüştür.

22. Şüphesiz ki zikredilen ifadelerden bazıları olgusal isnat niteliğinde bazıları ise değer yargısı niteliğindedir. Bu noktada maddi olgular ile değer yargısı arasında dikkatli bir ayrıma gidilmelidir (Meral Özata Özgürol [2. B.], B. No: 2015/2326, 26/12/2018, § 46). Maddi olgular ispatlanabilse de değer yargılarının doğruluğunu ispatlamanın mümkün

olmadığı hatırda tutulmalıdır (Kadir Sağdıç, § 57; İlhan Cihaner (2), § 64). Ancak bir açıklamanın tamamen değer yargısından oluşması durumunda bile müdahalenin orantılılığı ihtilaflı açıklamanın somut unsurlarla yeterince desteklenip desteklenmemesine göre tespit edilmelidir. Çünkü somut unsurlarla desteklenmiyorsa değer yargısı ölçüsüz olabilir (Cem Mermut [2. B.], B. No: 2013/7861, 16/4/2015, § 48).

23. Somut olayda başvurucunun haberde ileri sürdüğü olgusal isnatlar yönünden bir gazete olarak üzerine düşen ödev ve sorumlulukları yerine getirip getirmediği meselesinin aydınlığa kavuşturulması gereklidir. Bu bağlamda basının gazetecilik etik ve ilkelerine uygun olarak iyi niyetle topluma doğru ve güvenilir bilgi sağlama ödev ve sorumluluğunu yerine getirip getirmediği, gazetenin ileri sürdüğü olgusal iddiaların doğruluğu konusunda yeterli araştırmayı yapıp yapmadığı denetlenecektir (benzer değerlendirmeler için bkz. Çetin Doğan (2), [GK], B.No: 2014/3494, 27/2/2019, §63; Mehmet Doğan Uğurlu ve diğerleri [1. B.], B. No: 2015/954, 12/9/2018, § 54).

24. Elbette Anayasa Mahkemesi başvurucunun olgusal isnatların doğruluğunu araştırma yükümlülüğünü yerine getirip getirmediğini denetlerken, ispat yükünü yerine getirmesinde, kendisinden bir beyanın doğruluğunu kanıtlayan savcı gibi hareket etmesini beklememektedir. Burada sözü edilen araştırma yükümlülüğü somut gerçeklik anlamında değil yayının yapıldığı andaki olayın beliriş biçimine uygunluk olarak anlaşılmalıdır. Başvurucunun haber kaynaklarının söz konusu iddialar bakımından makul ve güvenilir olup olmadığı ile doğru ve güvenilir bilgiler sunmak için iyi niyet çerçevesinde çaba gösterip göstermediğini ortaya koyması yeterlidir (benzer değerlendirmeler için bkz. Orhan Pala [2. B.], B. No: 2014/2983, 15/2/2017, § 51).

25. Başvuru formu ve eklerinden anlaşıldığı üzere, haberde okuyucuya sunulan bilgiler ilk defa kamuya açıklanmış olmayıp daha evvel pek çok mecrada haberlere konu edilmiştir. Bu noktada yayımlanması sorunlu bilgilerin içeriğinin bir kez bilinir hâle geldikten sonra bu bilgileri çarpıtmadan yayan bir gazeteciye uygulanan yaptırımların meşruiyetinin tartışmalı hâle geldiğini kabul etmek gerekir (Hakan Yiğit [2. B.], B. No: 2015/3378, 5/7/2017, § 56). Buna karşın daha önce bir konuda bazı bilgilerin kamuya açıklanmış olması, daha sonra aynı konuda yapılan her türlü yayını otomatik olarak bir meşruiyet şemsiyesi altına da almaz. Bunun için sonraki yayında yer alan bilgiler zaten halka açıklanmış, somut olaydaki gibi vakalarda kişilerin itibarlarının korunmasına ilişkin amaç önemli ölçüde ortadan kalkmış ve ifade özgürlüğüne yönelik sınırlama ile engellenmek istenen zarar önceden vuku bulmuş olmalıdır (Uğurlu Gazetecilik Basın Yayın Matbaacılık Reklamcılık Ltd. Şti. (2) [GK], B. No: 2016/12313, 26/12/2019, § 48).

26. Davacının bazı hâkim ve savcıların yer değişikliğine dair kararname hazırlığı yaptığı yönündeki iddia yönünden, haberin yayımlandığı tarihte HSYK üyesi olduğu dikkate alınmalıdır. Davacının görevi icabı kararnamenin hazırlanma sürecinde aktif rol oynadığı şüphesizdir. Diğer yandan davacının bazı hâkim ve savcıların bakmakta olduğu dosyalar veya daha evvel almış oldukları kararlar dolayısıyla özellikle yerlerinin değiştirilmesi yönünde çalışmalar yaptığına ilişkin iddia bir değer yargısı olarak kabul edilmelidir. Zira haberin bütününe bakıldığında esasen kullanılan ifadenin somut bir bilgiye dayanmaktan öte bir çıkarımdan ibaret olduğu anlaşılabilmektedir. Söz konusu çıkarımın ise yine haberde dile getirilen davacının Ergenekon sanığıyla buluştuğuna dair fotoğrafı ile davacının yaptığı kamu görevlerindeki tercih ve icraatlarına dayandırıldığı görülmektedir. Yargının işleyişine ilişkin meselelerin kamu yararına ilişkin tartışmaların başında geldiği dikkate alındığında yeterli bir olgusal temele sahip olması beklenmekle birlikte yargılamaya konu haberin kamu

yararını ilgilendirmesi, değer yargısı kavramının geniş yorumlanması gerekliliğini ortaya koymaktadır. Bir suç isnadının sağlam bir nedene dayandığının ortaya konulmasında aranan kesinlik derecesinin kamu yararı ile ilgili bir konuda gazetecilerin değer yargısı içeren ifadeleri bakımından da aranmasını beklemek basın özgürlüğünün amacı ile bağdaşmaz (Ali Suat Ertosun (9) [2. B.], B. No: 2013/1299, 21/1/2016, § 25).

27. Öte yandan o dönemki adıyla HSYK'nın yönetsel bir kurul olduğu da gözönünde bulundurulmalıdır. Davacının olayların geçtiği zaman diliminde ve hâlen kamuoyunda oldukça tanınan yüksek bir bürokrat olduğu dikkate alındığında, ülke çapında az bilinen bir kişi olduğu iddia edilemez. Anayasa Mahkemesi, kamunun tanıdığı kişilerin ve kamusal yetki kullanan görevlilerin gördükleri işlev nedeniyle daha fazla eleştiriye katlanmak durumunda olduklarını ve bunlara yönelik eleştirinin sınırlarının çok daha geniş olduğunu her zaman vurgulamıştır (Nilgün Halloran, § 45; İlhan Cihaner (2), § 82). Şu hâlde, davacı Türk yargı sistemi için son derece önemli olan HSYK üyeliği görevi nedeniyle eleştirilere sıradan kişilere göre daha fazla katlanmalıdır (Ali Suat Ertosun [1. B.], B. No: 2013/1047, 15/4/2015, §§ 63, 64). Kaldı ki kararname hakkındaki iddialar davacının görevi kapsamındaki eylemlerine ilişkindir. Başvurucunun iddiaları ile davacının özel hayatını hedef aldığı, kullanılan ifadelerin davacının şahsına yönelik hakaret içerdiği, okuyucuyu davacı aleyhine şiddete teşvik ettiği veya davacının kamusal görevini engellediği sonucuna ulaşılmamıştır.

28. Her ne kadar davacı kişilik haklarına saldırıldığını iddia etmişse de Anayasa Mahkemesinin pek çok kararında benimsediği üzere demokratik bir toplumun zorunlu temellerinden olan ve toplumun ilerlemesi ve bireyin özgüveni için gerekli temel şartlardan birini teşkil eden ifade ve basın özgürlüğü, sadece kabul gören veya zararsız yahut kayıtsızlık içeren bilgiler ya da fikirler için değil aynı zamanda kırıcı, şok edici veya rahatsız edici olanlar için de geçerlidir (Bekir Coşkun, § 52). Anayasa Mahkemesi yine pek çok kararında ifade özgürlüğünün bir dereceye kadar abartıya ve hatta kışkırtmaya izin verecek şekilde geniş yorumlanması gerektiğini kabul etmiştir (Ali Suat Ertosun, § 66; Zübeyde Füsun Üstel ve diğerleri, § 102). Şu hâlde bir ifadenin kaba ve rahatsız edici olması hukuk sisteminde ceza veya tazminat şeklinde bir müeyyideye bağlanmasının tek başına haklı gerekçesi olamaz (Bekir Çeper ve diğerleri [2. B.], B. No: 2019/21707, 14/2/2024, § 29).

29. Bütün bu açıklananlar ışığında, somut olayda derece mahkemesinin ifade ve basın özgürlüğü ile davacının şeref ve itibarının korunması hakkı arasında Anayasa Mahkemesinin koyduğu ölçütleri dikkate alarak bir değerlendirme yaptığını söylemek mümkün görünmemektedir.

30. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 26. ve 28. maddelerinde güvence altına alınan ifade ve basın özgürlüğünün ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

B. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

31. Başvurucu; yargılamanın uzun sürdüğünü ve bu nedenle alacaklarını tahsil edemediğini, icra sürecinin devam ettiğini belirterek makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

32. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Veysi Ado ([GK], B. No: 2022/100837, 27/4/2023) kararında, uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede Anayasa Mahkemesi 9/1/2013 tarihli ve 6384 sayılı Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine Yapılmış Bazı Başvuruların Tazminat Ödenmek Suretiyle Çözümüne Dair Kanun'un geçici 2. maddesinde 28/3/2023 tarihli ve 7445 sayılı Kanun'un 40. maddesi

ile yapılan değişikliğe göre 9/3/2023 tarihi (bu tarih dâhil) itibarıyla derdest olan, yargılamaların makul sürede sonuçlandırılmadığı iddialarıyla yapılan başvurulara ilişkin olarak Tazminat Komisyonuna başvuru yolu tüketilmeden yapılan başvurunun incelenmesinin bireysel başvurunun ikincil niteliği ile bağdaşmayacağı neticesine varmıştır. Somut başvuruda, anılan kararda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

33. Açıklanan gerekçelerle makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddia yönünden başvurunun bu kısmının diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

34. Başvurucu, ihlalin tespiti ile birlikte 50.000 TL manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

35. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerince yapılması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

36. Öte yandan hak ihlali kararından Anayasa Mahkemesinin davanın sonucuyla ilgili olarak bir tutum sergilediği sonucu çıkarılmamalıdır. Anayasa Mahkemesince verilen hak ihlali kararı uyuşmazlığın sonuçlarından bağımsız olup davanın kabulüne, reddine ya da beraate veya mahkûmiyete karar verilmesi gerektiği anlamına gelmemektedir. Kural olarak, yargılamanın her aşamasında olduğu gibi ihlalin sonuçlarını gidermek üzere yeniden yapılacak yargılama sonunda da delillerin dava ile ilişkisini kurma ve bunları değerlendirip sonuç çıkarma yetkisi ilgili mahkemelere aittir.

37. Başvurucuya 34.000 TL manevi tazminat ödenmesi gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. İfade ve basın özgürlüğünün ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Anayasa’nın 26. ve 28. maddelerinde güvence altına alınan ifade ve basın özgürlüğünün İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin ifade ve basın özgürlüğünün ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Ankara 2. Asliye Hukuk Mahkemesine (E.2014/401, K.2014/576) GÖNDERİLMESİNE,

D. Başvurucuya net 34.000 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE

E. 664,10 TL harç ve 30.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 30.664,10 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

F. Ödemelerin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 14/10/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

RESUL KILIÇ

B. No: 2022/4755 | Karar tarihi: 14.10.2025

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/4755

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

RESUL KILIÇ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/4755)

Karar Tarihi: 14/10/2025

R.G. Tarih ve Sayı: 12/2/2026 - 33166

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Recai AKYEL Yusuf Şevki HAKYEMEZ İrfan FİDAN Yılmaz AKÇİL

Raportör : Ayça GANİDAĞLI DEMİRCİ

Başvurucu : Resul KILIÇ

Vekili : Av. Mehmet Cuma ALBAYRAK

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru; kişinin ve müdafiinin yokluğunda verilen esas hakkındaki mütalaaya karşı beyanda bulunmak için süre verilmeden mahkûmiyet kararı verilmesi nedeniyle savunma için gerekli zaman ve kolaylıklara sahip olma hakkının ve karar sonucunu değiştirebilecek nitelikteki esaslı iddia ve savunmaların karşılanmaması nedeniyle de gerekçeli karar hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir. Başvuru, soruşturma ve kovuşturma evrelerinde gerçekleştirilen işlemler nedeniyle başka temel hakların ihlal edildiğine ilişkin şikâyetleri de içermektedir.

2. Yozgat Cumhuriyet Başsavcılığı (Başsavcılık) başlattığı soruşturma sonucunda başvurucu hakkında eşe karşı kasten basit yaralama ve basit tehdit suçlarından iddianame düzenlemiştir. Yozgat 1. Asliye Ceza Mahkemesi (Mahkeme) iddianameyi kabul etmiş, duruşma hazırlığı işlemleri yapmıştır. Bu kapsamda Mahkeme, başvurucuya iddianamenin tebliğ edilmesine ve duruşmaya ilişkin çağrı kâğıdı çıkarılmasına, ayrıca başvurucunun savunma ve delillerinin tespiti için nöbetçi Ankara Asliye Ceza Mahkemesine istinabe talebinde bulunulmasına karar vermiştir.

3. Yargılamanın ilk celsesine başvurucu katılmamıştır. Mahkeme bu celsede diğerlerinin yanı sıra başvurucu hakkında yazılan istinabe yazısının cevabının beklenmesine ve başvurucu müdafilerinin sundukları vekâletnamenin kabulüne karar vermiştir.

4. Yargılamanın ikinci celsesinde başvurucu müdafii hazır bulunmuş ve başvurucunun savunmasının alınmasına ilişkin istinabe yazısının cevabı dosyaya gelmiştir. Bu celsede tanık H.K. dinlenmiştir. Tanık H.K. beyanında başvurucunun dayısı olduğunu, olay günü başvurucu ve başvurucunun annesi ile birlikte müşteki sanık M.N.nin evine gittiklerini, başvurucunun evin dışında çocuğunu görmek istediğini, M.N.nin çocuğu dışarı göndermek istemediğini, bu sebeple konuşurlarken seslerinin bir anda yükseldiğini, sonrasında kapının önünde M.N.nin başvurucuya saldırmak istediğini ancak M.N.nin başvurucuya vurup vurmadığını hatırlamadığını, başvurucunun M.N.ye kesinlikle vurmadığını, çocuğunu görmek istediğini söylediğini, tehdit içerikli sözler söylediğini duymadığını belirtmiştir. Başvurucu müdafii, tanık beyanlarına karşı yazılı savunma sunacaklarını belirtmiştir.

5. İstinabe mahkemesince dinlenen tanık Z.K. başvurucunun annesi olduğunu, taraflar arasında açılmış boşanma davasının devam ettiğini, olay tarihinde torununu oğlu ve ağabeyi H.K. ile birlikte görmeye gittiklerini, M.N.nin başvurucuya hitaben "Görüyorsanız evde görün, dışarı vermiyorum." dediğini, iftira atılacak korkusuyla ile içeri girmediklerini, başvurucunun mahkeme kararına göre çocuğunu görme günü olduğunu söyleyerek çocuğu istediğini, M.N.nin ise çocuğu vermeyeceğini, "Babalığın burada sökmez." diyerek kapıdan başvurucuya saldırdığını, başvurucunun M.N.ye yönelik bir saldırısı olmadığını, M.N.yi tehdit de etmediğini beyan etmiştir.

6. Yargılamanın üçüncü celsesinde başvurucu müdafii hazır bulunmuş, Mahkeme eksik hususların giderilmesine karar vermiştir. Yargılamanın dördüncü celsesinde Hâkimler ve Savcılar Kurulunun 30/3/2020 tarihli kararı ile koronavirüs (COVID-19) sebebiyle alınan tedbirler kapsamında duruşmanın ertelenmesine karar verilmiştir.

7. Yargılamanın beşinci celsesinde müşteki sanık M.N. ve başvurucu müdafii hazır bulunmuştur. Bu celsede müşteki sanık M.N. ve tanık F.N. dinlenmiştir. Tanık F.N. beyanında M.N.nin kendi kızı, başvurucunun da eski damadı olduğunu, olay günü evde M.N. ile yalnız olduklarını, M.N. hamileyken başvurucunun defalarca kızına şiddet uyguladığı için öncesinde polisi aradıklarını, başvurucunun çocuğu dışarıda görmek istediğini, torunu hasta (alerji) olduğu için M.N.nin çocuğu evde göstermek istediğini, başvurucunun M.N.ye "Rezilsin, terbiyesizsin, sana gününü göstereceğim.'' dediğini söylemiştir. Ayrıca torununun o sırada M.N.nin kucağında olduğunu, başvurucunun M.N.nin üzerine yürüdüğünü, M.N.nin de çocuğu korumak için elini karşı tarafa doğru uzattığını ancak başvurucuyu yaralamadığını ifade etmiştir. Başvurucu müdafii bu duruşmada esasa karşı yazılı savunma sunmak için süre talep etmiştir. Mahkeme, başvurucu müdafiine esas hakkındaki yazılı beyanlarını bir sonraki celseye kadar sunması için süre verilmesine karar vermiş; başvurucu müdafii, celse arasında esas hakkındaki savunmalarını içeren dilekçeyi Mahkemeye sunmamıştır.

8. Yargılamanın altıncı celsesinde başvurucu müdafii aynı gün farklı iki şehirde duruşması olduğuna ilişkin mesleki mazeretini bildirir dilekçeyi Mahkemeye göndermiş ve duruşmaya katılmamıştır. Mahkeme; başvurucu müdafiinin mazeretinin kabulüne, duruşma gününü Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi'nden (UYAP) öğrenmesine, esas hakkındaki mütalaanın celse arasında sunulması hâlinde sanık ve müdafiine tebliği suretiyle bir sonraki celseye kadar savunmalarını hazırlamak üzere süre verilmesine karar vermiştir. Celse arasında

15/12/2020 tarihinde iddia makamı esas hakkındaki mütalaasını sunmuştur. Esas hakkındaki mütalaa şöyledir:

"Resul ile [M.N.nin] resmi nikahlı eş oldukları, olay günü ise aralarında tartışma yaşandığı, tartışma sırasında tarafların yanında Resul'un annesi [Z.K.], Resul'un dayısı [H.K] ve [M.N.nin] annesi [F.N.] bulunduğu, taraflar arasında çıkan tartışmada tarafların birbirlerini yaraladıkları ve buna ilişkin de tarafların adli muayene raporlarında BTM ile giderilebilecek düzeyde yaralandıkları, [F.N.nin] bilgi beyanında 'damadım Resul, kızıma parmağını sallayarak vereceksin çocuğumu, sen rezilsin gibi şeyler söyledi ve kızımın üzerine yürüdü.' dediği ve ayrıca [M.N.] Resul'u hafifçe ittirdi' dediği ek olarak [H.K] ve [Z.K.nın] alınan tanık beyanlarında ' [M.N.] bir anda evin içinden dışarı doğru fırladı ve Resul'un üzerine saldırdı, göğüs bölgesine vurdu.' dedikleri böylelikle dinlenen tüm tanık beyanlarında [M.N.nin] Resul'u yaraladığı husunun görüldüğü ve ayrıca Resul'un [M.N.yi] sair tehdit şeklinde tehdit ettiğinin görüldüğü, her ne kadar [M.N.nin] Resul'u darp etiğine ilişkin tanık beyanı olmasa da [M.N.nin] alınan adli muayene raporunda 'el bileklerinde tırnak izleri ve yüzeysel sıyrıklar' tespit edildiği görüldüğünden arbede esnasında Resul'un [M.N.yi] tırnaklarıyla yaraladığı husunun anlaşıldığı görülmekle bu kapsamda gerek [M.N.nin] gerekse Resul'un TCK'da eşe karşı yaralama şeklinde düzenlenen 86/2 -3,e maddesinde sayılı suçtan cezalandırılmalarına ve ayrıca Resul'un TCK'da sair tehdit şeklinde düzenlenen 106/1-2.cümle maddesinde sayılı suçtan cezalandırılmasına karar verilmesini kamu adına talep ve mütalaa olunur."

9. Yargılamanın yedinci ve son celsesinden önce başvurucu müdafii aynı gün Ankara'da duruşması olduğuna ilişkin mesleki mazeretini bildirir dilekçeyi Mahkemeye vermiştir. Mahkeme 17/12/2020 tarihli son celsede başvurucu müdafiinin mazeretinin dosyanın geldiği aşama ve yargıda hedef süre dikkate alınarak reddine karar vermiştir. Bu duruşmada Mahkeme, başvurucunun basit tehdit suçundan beraatine, eşe karşı basit yaralama suçundan adli para cezasıyla cezalandırılmasına, cezanın da ertelenmesine istinaf yolu açık olmak üzere karar vermiştir. Kararın ilgili kısmı şöyledir:

"... Tanık [F.N.] yargılama aşmasında soruşturma aşamasında vermiş olduğu beyanlarından kısmen dönmüş ise de; dosya kapsamı ve adli muayene raporlarını destekleyen ilk aşamada alınan beyanlarına itibar edilmiştir.

Tanık olarak dinlenen katılan sanık Resul'ün anne ve dayısı, her ne kadar Resul'ün [M.N.ye] vurmadığını beyan etmiş iseler de; adli muayene raporları ve katılan sanık [M.N.nin] soruşturma aşamasında 'sağ el bileğimde ve sol elimin üst kısmında tırnak izleri meydana geldi.' şeklindeki beyanları ve tanık [F.N.nin] itibar edilen ilk aşamadaki beyanları nazara alındığında tanıklar [Z.K] ve [H.K.nın] taraflı şekilde gerçeğe aykırı beyanda bulundukları anlaşılmıştır.

Tüm dosya kapsamı bir bütün olarak değerlendirildiğinde; katılan sanıklar hakkında alınan adli muayene raporları, tanık [F.N.nin] ve katılan sanık [M.N.nin] itibar edilen soruşturma beyanları nazara alındığında, olay tarihinde evli olan katılan sanıklar Resul ve [M.N.nin] karşılıklı olarak birbirlerini basit tıbbi müdahale ile giderilebilir şekilde darp ederek ayrı ayrı üzerilerine atılı TCK'nın 86/2,3-a maddelerinde yer alan eşe karşı kasten basit yaralama suçunu işlemiş oldukları sonuç ve kanaatine varılmış, katılan sanıkların suçu işleme biçimleri ve kasıtları nazara alınarak alt sınırdan tercihen para cezası ile cezalandırılmalarına karar verilmiştir. Katılan sanık Resul'ün adli sicil kaydında hakkında daha önceden verilmiş hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararının bulunduğu ve

denetim süresi içinde mahkememiz dosyasına konu suçu işlemiş olduğu anlaşılmakla Resul hakkında verilen para cezası daha önce kasıtlı suça ilişkin mahkumiyetinin bulunmaması sebepleriyle TCK.nın 51 maddesi gereği ertelenmiştir.

...

Erteli para cezası kararı yönünden Kayseri Bölge Adliye Mahkemesi nezdinde istinaf yasa yoluna başvurulabileceği, aksi takdirde hükmün kesinleşeceği ihtar olunarak karar verildi."

10. Başvurucu müdafii nihai karara karşı istinaf kanun yoluna başvurmuş; Kayseri Bölge Adliye Mahkemesi 6. Ceza Dairesi, Mahkeme tarafından verilen kararın istinaf incelemesinden geçmeksizin kesinleşen ya da kesin nitelikte olması gerekçesiyle istinaf başvurusunun reddine karar vermiştir. Başvurucu müdafii Kayseri Bölge Adliye Mahkemesi 7. Ceza Dairesine itiraz etmiş, itirazı kesin olarak reddedilmiştir. Başvurucu müdafii kesin kararı 4/1/2022 tarihinde öğrendikten sonra 19/1/2022 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

11. Komisyon, başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

II. DEĞERLENDİRME

A. Savunma İçin Gerekli Zaman ve Kolaylıklara Sahip Olma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

12. Başvurucu; müdafiinin mazeret talebinin reddedilerek duruşmada yokluklarında ve esas hakkındaki mütalaaya karşı savunma hakkı verilmeden mahkûmiyet kararı verildiğini, bu nedenle de savunma için gerekli zaman ve kolaylıklardan yararlanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

13. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde, adil yargılanma hakkı kapsamında Anayasa Mahkemesinin daha önce verdiği ilkesel kararlar hatırlatılarak Anayasa ve mevzuat hükümleri doğrultusunda somut olayın kendine özgü şartlarının gözönüne alınması gerektiği belirtilmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı cevabında başvuru formundaki iddialarını yinelemiştir.

14. Başvuru, adil yargılanma hakkı kapsamındaki savunma için gerekli zaman ve kolaylıklara sahip olma hakkı kapsamında incelenmiştir.

15. Anayasa Mahkemesi savunma için gerekli zaman ve kolaylıklara sahip olma hakkına ilişkin ilkeleri Ufuk Rifat Çobanoğlu ([2. B.], B. No: 2014/6971, 1/2/2017) kararında belirlemiştir. Buna göre suç isnadı altındaki kişiye savunma için yeterli zamanın yargılamayı adil olmaktan çıkarmayacak şekilde tanınması yargılamanın makul sürede sonuçlandırılmasını olumsuz etkilememelidir. Diğer bir ifadeyle yargılama, savunma için gerekli zamana sahip olma hakkını zedeleyecek şekilde aceleye getirilmemeli; anılan hakkın gerçek anlamda kullanılmasını mümkün kılacak bir süratle sonuçlandırılmalıdır. Bunların yanında yargılama sürecindeki esaslı işlemlere karşı süre verilmemesi, başvurucunun savunmasını hazırlayıp mahkeme önünde dile getirebilmesi ve böylece yargılamaların sonucunu etkileyebilmesi noktasında iddia makamına nazaran dezavantajlı bir duruma düşmesine sebebiyet verebilir. Yargılama sürecinde ortaya çıkan ve mahkemenin kararını esaslı bir şekilde değiştirebilecek nitelikteki yeni durumlarda suç isnadı altındaki kişiye gerekli zaman ve kolaylıkların sağlanması icap eder (Ufuk Rifat Çobanoğlu, §§ 35-49).

16. Somut olayda başvurucuya iddianamenin tebliğ edildiği, hakkındaki suçlamalardan haberdar olduğu ve savunma için gerekli hazırlıkları yapabileceği zamanın verildiği konusunda bir şüphe bulunmamaktadır.

17. Öte yandan başvurucu müdafii, yargılamanın hem altıncı hem de yedinci celsesine mazeret bildirerek katılmamıştır. Mahkeme, altıncı celsede mazereti kabul etmiş; iddia makamı da celse arasında esas hakkında mütalaasını sunmuştur. Bu durumda başvurucu müdafii son duruşmaya katılamamışsa da iki celse üst üste aynı gerekçeyle mazeret bildirdiği dikkate alındığında Mahkemenin bu mazereti reddetmesinin makul olmadığı söylenemez. Kaldı ki Başsavcılık tarafından esas hakkındaki mütalaa karar duruşmasından iki gün önce verilmiştir. Bu itibarla başvurucu müdafiinin esas hakkındaki mütalaadan haberdar olma ve buna karşı savunmalarını ileri sürebilme olanağının bulunmadığından söz edilemez. Dolayısıyla yargılama bir bütün olarak değerlendirildiğinde -somut olayın özel koşullarında- başvurucunun savunma için gerekli zaman ve kolaylıklara sahip olma hakkına yönelik bir ihlalin bulunmadığının açık olduğu görülmektedir.

18. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

B. Gerekçeli Karar Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

19. Başvurucu, kararın sonucunu değiştirebilecek nitelikteki tanık beyanlarının neden mahkeme huzurunda alınan ifadelerine değil savcılık aşamasında alınan ifadelerine itibar edildiğine ilişkin esaslı iddiaların karşılanmaması nedeniyle gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Bakanlık görüşünde, Anayasa ve mevzuat hükümleri doğrultusunda somut olayın kendine özgü şartlarının gözönüne alınması gerektiği belirtilmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı cevabında başvuru formundaki iddialarını yinelemiştir.

20. Başvuru, adil yargılanma hakkının güvencelerinden biri olan gerekçeli karar hakkı kapsamında incelenmiştir.

21. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkı, kişilerin hakkaniyete uygun bir şekilde yargılanmalarını sağlamayı ve buna uygunluk yönünden yargılamanın denetlenmesini amaçlamaktadır. Mahkeme kararlarının davanın temel maddi ve hukuki sorunları ile taraflarca ileri sürülen ve davanın sonucunu etkileyen iddia ve itirazlar hakkında delillerle bağ kurulmak suretiyle yeterli gerekçe içermesi zorunludur. Uyuşmazlığın hukuki ve maddi sorunlarıyla ilgisiz değerlendirmelere kararda yer verilmesi de gerekçeli karar hakkıyla bağdaşmaz. Karar gerekçesinin belirtilen unsurları taşıması, yargılamanın adil yargılanma hakkı güvencelerine uygun şekilde yürütülüp yürütülmediğinin taraflarca öğrenilmesini sağladığı gibi ayrıca demokratik bir toplumda kendi adlarına verilen yargı kararlarının sebeplerini toplumun öğrenmesi için de gereklidir (bazı eklemeler ve farklılıklarla birlikte bkz. Sencer Başat ve diğerleri [GK], B. No: 2013/7800, 18/6/2014, §§ 31, 34).

22. Diğer taraftan kanun yolu incelemesi yapan mercinin yargılamayı yapan mahkemeyle aynı sonuca ulaşması, bunu aynı gerekçeyi kullanarak veya aynı atıfla kararına yansıtması kararın gerekçelendirilmiş olması bakımından yeterli görülebilir. Bununla birlikte ilk derece mahkemesince karşılanmayan veya ancak ilk defa kanun yolu merciinde ileri sürülebilecek nitelikteki esaslı iddia ve itirazların kanun yolu merciince de değerlendirilmemesi gerekçeli karar hakkının ihlaline yol açabilir (bazı eklemeler ve farklılıklarla birlikte bkz. Mehmet

Yavuz [1. B.], B. No: 2013/2995, 20/2/2014, § 51).

23. Somut olayda başvurucu, tanık F.N.nin "Ben Resul'ün kızımın elini tuttuğunu o anda görmedim." şeklinde kovuşturma aşamasında verdiği beyanlarının Mahkemece dikkate alınmadığını ifade etmiştir. Ayrıca başvurucu, tanık Z.K. ve H.K.nın beyanlarının hangi gerekçe ile taraflı kabul edildiğinin anlaşılamadığını ileri sürmüştür. Mahkeme, başvurucunun eşe karşı basit yaralama suçundan mahkûmiyetine karar vermiştir. Gerekçeli kararda tanık F.N. kovuşturma aşamasında soruşturma aşamasında verdiği beyanlarından kısmen dönmüşse de dosya kapsamı ve adli muayene raporlarını destekleyen ilk aşamada alınan beyanlarına itibar edildiği değerlendirmesini yapmıştır (bkz. § 9). Bunun yanında gerekçeli kararda tanıklar Z.K. ve H.K., her ne kadar başvurucunun M.N.ye vurmadığını beyan etmişseler de adli muayene raporları ve katılan sanık M.N.nin soruşturma aşamasında "Sağ el bileğimde ve sol elimin üst kısmında tırnak izleri meydana geldi." şeklindeki beyanları ve tanık F.N.nin itibar edilen ilk aşamadaki beyanları nazara alındığında tanıklar Z.K. ve H.K.nın taraflı olduğu değerlendirmesinin yapıldığı görülmüştür. Başka bir ifadeyle Mahkemenin gerekçeli kararında hangi tanıkların hangi aşamada verdiği beyanlarına itibar ettiğini yeterli gerekçe ile açıkladığı görülmüştür.

24. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

C. Diğer İhlal İddiaları

25. Başvurucunun verilen kararın kesin nitelikte olması sebebiyle hükmün denetlenmesini talep hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddiasının Erkan Sancaklı ([1. B.], B. No: 2017/23602, 3/6/2020) kararı, suçu işlemediği hâlde cezalandırılması sebebiyle masumiyet karinesinin ihlal edildiği iddiasının Cemal Günsel ([GK], B.No: 2016/12900, 21/1/2021) kararı doğrultusunda açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Savunma için gerekli zaman ve kolaylıklara sahip olma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

2. Gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

3. Diğer ihlal iddialarının açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde BIRAKILMASINA 14/10/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

HACİ ABBAS SAVAR

B. No: 2022/5661 | Karar tarihi: 14.10.2025

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/5661

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

HACİ ABBAS SAVAR BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/5661)

Karar Tarihi: 14/10/2025

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Recai AKYEL Yusuf Şevki HAKYEMEZ İrfan FİDAN Yılmaz AKÇİL

Raportör : Güzay ŞERBETCİ

Başvurucu : Haci Abbas SAVAR

Vekili : Av. Harun ŞAHİN

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, mahpusa vefat eden annesinin taziyesini kabul etmesi için izin verilmemesi nedeniyle özel hayata ve aile hayatına saygı hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvuru tarihinde Diyarbakır D Tipi Yüksek Güvenlikli Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda bulunan başvurucunun annesi 1/12/2021 tarihinde vefat etmiştir. Başvurucu, Diyarbakır'ın Ergani ilçesinde gerçekleşecek taziyeye ve taziyeleri kabul etme sürecine katılmasına izin verilmesi talebiyle 2/12/2021 tarihinde Diyarbakır Cumhuriyet Başsavcılığına (Başsavcılık) müracaat etmiştir. Başsavcılık, başvurucunun talebini reddetmiştir. Kararın gerekçesinde; başvurucunun silahlı terör örgütü kurma, yönetme veya üye olmak suçundan mahkûm olması ve yurt dışına kaçma şüphesinin bulunduğu değerlendirmesine yer vermiştir.

3. Başvurucu anılan karara karşı, İnfaz Hâkimliğine etkili olmayacağı gerekçesiyle şikâyet yoluyla başvurmamıştır.

4. Başvurucu, Başsavcılığın ret kararını 15/12/2021 tarihinde öğrendikten sonra 10/1/2022 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

5. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar

verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

6. Ödeme gücünden yoksun olduğu anlaşılan başvurucunun adli yardım talebinin kabulüne karar verilmesi gerekir.

7. Başvurucu, annesinin taziyesini kabul etmesi için izin verilmemesi nedeniyle aile hayatına saygı hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Başvurucu ayrıca mesnetsiz bir gerekçeye dayalı olarak taziye izninin verilmediğini böylece ailesinin yaşadığı acıyı paylaşmasının engellendiğini belirterek anayasal haklarının ihlal edildiğini iddia etmiştir.

8. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde; başvurucunun özel hayata ve aile hayatına saygı hakkının ihlal edildiğine ilişkin şikâyetleri incelenirken Anayasa ve mevzuat hükümleri doğrultusunda somut olayın kendine özgü koşullarının dikkate alınması gerektiği vurgulanmıştır. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

9. Başvuru özel hayata ve aile hayatına saygı hakkı kapsamında incelenmiştir.

10. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

11. Somut olayda başvurucunun vefat eden annesinin taziye kabulüne izin verilmemesinin özel hayata ve aile hayatına saygı hakkına bir müdahale oluşturduğu açıktır (Beşir Doğan [2. B.] B. No: 2013/2335, 15/12/2015, § 30; Rasul Kocatürk [GK], B. No: 2016/8080, 16/12/2019, § 42).

12. Bu müdahalenin 13/12/2004 tarihli ve 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un 94. maddesinin (1) ve (2) numaralı fıkralarında yer alan düzenlemeler gereğince kanuni temelinin bulunduğu ve infaz kurumunun güvenliğinin sağlanması şeklinde meşru amacının bulunduğu kabul edilmiştir (Rasul Kocatürk, §§ 45-50). Kanuni dayanağı bulunan ve meşru amaç taşıyan müdahalenin ihlal teşkil etmemesi için Anayasa'nın 13. maddesinde yer verilen demokratik toplum düzeninin gereklerine ve ölçülülük ilkesine de uygun olması gerekir. Bir müdahalenin demokratik toplum düzeninin gereklerine uygun kabul edilebilmesi için ise zorunlu bir toplumsal ihtiyacı karşıladığı ve orantılı olduğunun ortaya konulması beklenir (Ferhat Üstündağ [1. B.], B. No: 2014/15428, 17/7/2018, §§ 37, 45-48; Abuzer Uzun [2. B.], B. No: 2016/61250, 13/6/2019, § 38; Rasul Kocatürk, §§ 51-57).

13. Anayasa'nın 19. maddesi gereği hükümlü ve tutukluların özel ve aile hayatına birtakım sınırlamaların getirilmiş olması, hukuka uygun olarak ceza infaz kurumunda tutulmanın kaçınılmaz ve doğal bir sonucudur. Bu bağlamda idarenin tutuklu ve hükümlülerin özel ve aile hayatına müdahale konusunda takdir yetkisinin daha geniş olduğu gözetilmelidir. Burada mühim olan ceza infaz kurumunun güvenliğinin sağlanması amacı ile hükümlünün özel hayata ve aile hayatına saygı gösterilmesi hakkı arasında adil bir dengenin sağlanmış olmasıdır (Mehmet Koray Eryaşa [2. B.], B. No: 2013/6693, 16/4/2015, § 89; Rasul Kocatürk, § 56).

14. Bununla birlikte Anayasa Mahkemesi, taziye ziyaretinin aile ilişkileri ve kültürümüz yönünden önemli bir yeri olması nedeniyle 5275 sayılı Kanun'da yakınlarının ölümü hâlinde hükümlüye mazeret izni verilmesi düzenlenerek cenaze merasimine katılma imkânı sağlandığını, izin süreleri ve aile hayatına saygı hakkının gerekleri gözetildiğinde kanun

koyucunun iznin kapsamını sadece defin işlemi ile sınırlı tutmadığının kabulü gerektiğini vurgulayarak cenazeye katılma talebinin taziye ziyareti ile birlikte ele almıştır. Ayrıca bu imkândan yararlanmanın mutlak olmayıp şartların bulunması hâline ve kamu makamlarının yapacakları değerlendirme sonucu uygun bulmalarına bağlı kılındığını belirtmiştir (Rasul Kocatürk, §§ 58-61).

15. Bu bağlamda Anayasa Mahkemesi yakını ölen mahpusun izin talebinin kamu makamlarınca somut koşullar da dikkate alınarak özenli bir değerlendirme ile mümkün olan en kısa sürede sonuçlandırılması, talebin karşılanması imkân dâhilinde değilse zorunluluk hâllerinin ve güvenlik risklerinin, somut olgu ve olaylara dayalı olarak yeterli gerekçeyle açıklanması gerektiğini kabul etmiştir (Muhittin Pirinççioğlu (4) [1. B.], B. No: 2020/28439, 21/11/2023, § 13,14; Rasul Kocatürk, § 61, 62). Anayasa Mahkemesi anılan gerekliliklere uyulmadığını ve taleplerin özenli bir şekilde değerlendirilmeyerek kişilerin menfaatiyle kamusal menfaat arasında adil denge kurulmadığını tespit ettiği başvurularda müdahalenin demokratik bir toplumda gerekli ve ölçülü olduğunun söylenemeyeceği gerekçesiyle özel hayata ve aile hayatına saygı hakkının ihlal edildiğine karar vermiştir (birçok karar arasından bkz. Rasul Kocatürk; Beşir Doğan; Yavuz Geçim [2. B.], B. No: 2018/15011, 24/2/2021; Muhittin Pirinççioğlu (4); Abdullah Selvi [2. B.], B. No: 2020/35123, 3/4/2024).

16. Somut olayda, ceza infaz kurumunda bulunan başvurucunun vefat eden annesinin taziye kabulüne izin verilmesi talebinin Başsavcılık tarafından başvurucunun silahlı terör örgütü kurma, yönetme veya üye olmak suçundan mahkûm edilmesi ve yurt dışına kaçma şüphesinin bulunduğu gerekçesiyle reddedildiği görülmektedir.

17. Başsavcılık anılan genel nitelikteki gerekçesinde, başvurucunun talebinin karşılanması için durumun gerektirdiği özeni gösterdiğini, ilgili personelin görevlendirilmesi için alternatif çözümler denediğini ortaya koyabilmiş değildir. Başvurucunun uzun süre görmediği annesinin taziye kabulüne izin verilmemesinin neden olduğu derin üzüntü dikkate alındığında Başsavcılık kararında gösterilen gerekçeler, başvurucunun çıkarları ile toplumun çıkarları arasında adil denge kurulmasına yönelik ilgili ve yeterli unsurlara sahip değildir. Bu çerçevede, başvurucunun talebinin karşılanmasına ilişkin özel hayata ve aile hayatına saygı hakkının gerekliliklerini karşılayan somut bir değerlendirme yapıldığı söylenemeyecektir. Dolayısıyla, başvurucunun taziyeye katılarak ailesine destek olma imkânından yoksun kalmasında kamu makamlarının talebin reddedilmesi şeklindeki müdahalesinin özel hayata ve aile hayatına saygı hakkını ihlal ettiği sonucuna ulaşılmıştır (benzer yönde değerlendirmeler için bkz. Abdullah Selvi, §§ 16-17; Murat Kaymakçı [2. B.], B. No: 2020/35000, 3/4/2024, § 14; Muhittin Pirinççioğlu (4), § 15).

18. Açıklanan gerekçelerle özel hayata ve aile hayatına saygı hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

19. Başvurucu; ihlalin tespiti ile 5.000 TL maddi ve 20.000 TL manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

20. İnceleme tarihi itibarıyla başvurucunun annesinin taziye törenine katılmasının mümkün olmadığı ve vefat üzerinden uzun bir süre geçtiği dikkate alındığında tespit edilen hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmamaktadır.

21. Öte yandan ihlalin niteliği dikkate alınarak ve taleple bağlı kalınarak başvurucuya net

20.000 TL manevi tazminatın ödenmesi gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

22. Anayasa Mahkemesinin maddi tazminata hükmedebilmesi için başvurucunun uğradığını iddia ettiği maddi zarar ile tespit edilen ihlal arasında illiyet bağı bulunmalıdır. Başvuruya konu olayda böyle bir illiyet bağı bulunmadığından maddi tazminata ilişkin talebin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvurucunun adli yardım talebinin KABULÜNE,

B. Özel hayata ve aile hayatına saygı hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

C. Anayasa'nın 20. maddesinde güvence altına alınan özel hayata ve aile hayatına saygı hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

D. Başvurucuya net 20.000 TL manevi tazminatın ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

E. 30.000 TL vekâlet ücretinden oluşan yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

F. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 14/10/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

ALRAKY ZEYTİNYAĞI VE ZEYTİNCİLİK GIDA İTHALAT İHRACAT ULUSLARARARASI NAKLİYAT HAYVANCILIK TARIM TAAHHÜT ORMAN SANAYİ VE TİCARET LTD. ŞTİ.

B. No: 2022/8951 | Karar tarihi: 14.10.2025

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/8951

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

ALRAKY ZEYTİNYAĞI VE ZEYTİNCİLİK GIDA İTHALAT İHRACAT ULUSLARARASI NAKLİYAT HAYVANCILIK TARIM TAAHHÜT ORMAN SANAYİ VE TİCARET LTD. ŞTİ. BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/8951)

Karar Tarihi: 14/10/2025

R.G. Tarih ve Sayı: 12/2/2026 - 33166

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Recai AKYEL Yusuf Şevki HAKYEMEZ İrfan FİDAN Yılmaz AKÇİL

Raportör : Ayça GANİDAĞLI DEMİRCİ

Başvurucu : Alraky Zeytinyağı ve Zeytincilik Gıda İthalat İhracat Uluslararası Nakliyat Hayvancılık Tarım Taahhüt Orman Sanayi ve Ticaret Ltd. Şti.

Vekili : Av. Kemal DURKAL

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, kararın sonucunu değiştirebilecek nitelikteki esaslı iddiaların gerekçede karşılanmaması nedeniyle gerekçeli karar hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucu Şirket, ihracat yapmakta olan bir vergi mükellefidir. Hatay Vergi Dairesi Başkanlığı Şükrü Kanatlı Vergi Dairesi Müdürlüğünün ihbar yazısı üzerine Hatay Cumhuriyet Başsavcılığı, başvurucu Şirket hakkında 20/2/1930 tarihli ve 1567 sayılı Türk Parasının Kıymetini Koruma Hakkında Kanun'un 3. maddesinin üçüncü fıkrası gereğince

41.526,58 Amerikan doları tutarındaki ihracat bedelinin tamamını süresinde yurda getirmediğinden bahisle 21/10/2021 tarihinde 14.644,56 TL tutarında idari para cezası düzenlemiştir. İhracat hesaplarının kapatılmasını teminen doksan gün süreli ihtarname düzenlenmesi ve tebliğ edilmesi konusunda da başvurucu ve ilgili idare arasında anlaşmazlık söz konusudur. İdari para cezasına konu olan ihracat işlemi 2020 yılında gerçekleştirilmiştir.

3. İdari para cezasının gerekçesinde 7/8/1989 tarihli ve 89/14391 sayılı Türk Parası Kıymetini Koruma Hakkında 32 Sayılı Karara İlişkin 2018-32/48 No.lu Tebliğ'in (Tebliğ) 8. maddesinin (3) numaralı fıkrası kapsamında başvurucuya 11/11/2020 tarihli yazı ile ihracat hesaplarının kapatılmasını teminen doksan gün süreli ihtarname gönderildiği ancak kabahat tarihi itibarıyla söz konusu hesabı kapatmadığı ve ihracat bedelinin tamamını yurda getirmediği ifade edilerek başvurucu Şirket hakkında alacakları süresi içinde yurda getirmeme kabahati nedeniyle takdiren yurda getirilmesi gereken paranın %2,5 oranında idari para cezası uygulandığı belirtilmiştir.

4. Başvurucu Şirket, idari para cezasına itiraz etmiştir. İtiraz dilekçesinde; diğer nedenlerle birlikte ihracat bedelini süresinde yurda getirdiğini, ihracat bedeli kabul belgeleri ve banka hesabı incelenirse durumun anlaşılabileceğini, aracı bankanın hatalı olarak ihracat bedelinin getirilmediğinden bahisle ihbarda bulunduğunu, ayrıca ihracat hesaplarının kapatılmasını teminen düzenlenen doksan gün süreli ihtarnamenin mevzuata uygun şekilde tarafına tebliğ edilmediğini ileri sürmüştür. Başvurucu, alacakları süre içinde yurda getirmeme kabahati nedeniyle aleyhine idari para cezası düzenlenmesinin hukuka aykırı olduğu gerekçesiyle cezanın iptal edilmesini talep etmiştir.

5. Hatay 2. Sulh Ceza Hâkimliği 19/11/2021 tarihli kararıyla itirazın reddine karar vermiştir. Kararın gerekçesinde; ihracat hesabına konu bedelin yurda getirildiği yönündeki banka dekontlarının tek başına idari para cezası uygulanmasına engel teşkil etmediğini, ihracatçının gümrük beyannamesi örneği ya da bilgisini, ihracat bedeli kabul belgeleri ya da döviz alım belgesini sunmak suretiyle ihracat işlemlerine ilişkin bedelleri yurda getirdiğini Vergi Dairesi Başkanlığına ya da Vergi Dairesi Müdürlüğüne beyan ederek ihracat hesabını bizzat kapattırması gerektiğini belirtmiştir. Ayrıca ihracat bedelinin yurda getirilmesine rağmen ilgili vergi dairesine müracaat ederek hesabın kapatılmaması hâlinde kanuni zorunluluk olan usulüne uygun hesap kapatma yükümlülüğünün yerine getirilmemiş olacağını ifade etmiştir. Somut başvuru yönünden başvurucunun yasal süreler içinde ihracat hesabını usulüne uygun şekilde kapatmadığını, bu nedenle hakkında bildirimde bulunulduğunu ve idari yaptırım kararı verildiğini ifade ederek verilen idari yaptırım kararının usul ve kanuna uygun olduğu kanaatine varmıştır.

6. Başvurucu vekilinin karara itiraz etmesi üzerine Hatay 1. Sulh Ceza Hâkimliği, verilen kararın usul ve kanuna uygun olduğu gerekçesi ile itirazın reddine hükmetmiştir.

7. Başvurucu, nihai hükmü 27/12/2021 tarihinde öğrendikten sonra 19/1/2022 tarihinde süresi içinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

8. Komisyon başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

II. İLGİLİ HUKUK

A. İlgili Mevzuat

9. 27/10/1999 tarihli ve 4458 sayılı Gümrük Kanunu'nun 3. maddesinin birinci fıkrasının ilgili bentleri şöyledir:

"Bu Kanunda geçen;

...

13. “Gümrük kontrolü” deyimi, Türkiye Gümrük Bölgesi ile diğer ülkeler arasında taşınan eşyanın giriş, çıkış, transit, nakil ve nihai kullanımını ve serbest dolaşımda bulunmayan eşyanın durumunu düzenleyen gümrük mevzuatı ve diğer mevzuatın doğru uygulanmasını sağlamak için gümrük idareleri tarafından yürütülen; eşyanın muayenesi, beyanname verileri ile elektronik veya yazılı belgelerin varlığının ve gerçekliğinin doğrulanması, işletmelerin hesap ve diğer kayıtlarının incelenmesi, taşıma araçlarının kontrolü, bagajların ve kişilerin yanlarında ya da üstlerinde taşıdıkları diğer eşyanın kontrolü ile resmi araştırmalar ve diğer benzeri uygulamaları;

...

16. "Gümrük beyanı" deyimi. belirlenen usul ve esaslar çerçevesinde eşyanın bir gümrük rejimine tabi tutulması talebinde bulunulmasını;

...

ifade eder."

10. 1567 sayılı Kanun'un 3. maddesinin birinci ve üçüncü fıkrası şöyledir:

"Cumhurbaşkanının bu Kanun hükümlerine göre yapmış bulunduğu genel ve düzenleyici işlemlerdeki yükümlülüklere aykırı hareket eden kişi, üçbin Türk Lirasından yirmibeşbin Türk Lirasına kadar idarî para cezası ile cezalandırılır.

...

Her türlü mal, kıymet, hizmet ve sermaye ithal ve ihraç edenler veya bu işlere aracılık edenlerden bu işlemlerinden doğan alacaklarını 1 inci maddeye göre alınan kararlardaki hükümlere göre ve bu kararlarda tayin edilen süreler içinde yurda getirmeyenler, yurda getirmekle yükümlü oldukları kıymetlerin rayiç bedelinin yüzde beşi kadar idarî para cezasıyla cezalandırılırlar. İdarî para cezasına ilişkin karar kesinleşinceye kadar alacaklarını yurda getirenlere, birinci fıkra hükmüne göre idarî para cezası verilir. Ancak, verilecek idarî para cezası yurda getirilmesi gereken paranın yüzde ikibuçuğundan fazla olamaz."

11. Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankasının 16/1/2020 tarihli İhracat Genelgesi'nin (Genelge) "Tanımlar ve kısaltmalar" başlıklı 3. maddesinin (1) numaralı fıkrasının ilgili kısmı şöyledir:

"...

c) Aracı Banka: GB’nin 28 inci hanesinde kayıtlı banka veya ihracatçı tarafından ihracat hesabının kapatılması işlemlerini gerçekleştirmek üzere GB’nin bir örneği/GB bilgileri ibraz edilerek anlaşma sağlanan bankayı,

...

e) Fiili İhraç Tarihi: Eşyaya ilişkin ihracat beyannamesinin kapanma tarihini,

f) GB: Gümrük Beyannamesini,

g) İBKB: 2018-32/48 sayılı Tebliğ'in ekinde yer alan İhracat Bedeli Kabul Belgesini

...

ifade eder."

12. Genelge'nin "İhracat bedellerinin yurda getirilmesi" başlıklı 4. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

"2018-32/48 sayılı Tebliğ'in yürürlüğe girdiği tarihten itibaren fiili ihracatı gerçekleştirilen işlemlere ilişkin ihracat bedellerinin yurda getirilme süresi fiili ihraç tarihinden itibaren 180 günü geçemez. 180 gün azami süre olup bedellerin ithalatçının ödemesini müteakip doğrudan ve gecikmeksizin yurda getirilmesi esastır."

13. Genelge'nin "İhracat hesabının kapatılması" başlıklı 23. maddesinin (1) numaralı fıkrasının ilgili kısmı şöyledir:

" ...ihracat bedeli dövizlerin (avans dahil) fiili ihraç tarihinden itibaren 180 gün içinde yurda getirilmesi ve İBKB düzenlenmesi halinde ihracat hesabı aracı banka nezdinde kapatılır."

14. Genelge'nin "İhracat hesabının kapatılacağı aracı banka" başlıklı 24. maddesinin (1) ve (2) numaralı fıkraları şöyledir:

"(1) İhracat hesabı, peşin ödeme ya da GB'de peşin ödeme ile diğer ödeme şekillerinin birlikte beyan edildiği işlemlerde, peşin bedel kabulünü yapan, bunun dışındaki işlemlerde ise ihracatçı tarafından GB'nin 28 inci hanesinde beyan edilen veya ihracatçı tarafından ihracat hesabının kapatılması işlemlerini gerçekleştirmek üzere GB'nin bir örneği/GB bilgileri ibraz edilerek anlaşma sağlanan aracı banka nezdinde kapatılır. İhracat bedelinin fiili ihraçtan sonra tahsil edildiği ödeme şekillerinde, ihracat bedeli aracı bankadan farklı bir bankaya gönderilmiş ise bedel kabulünü yapan banka, düzenlendiği İBKB ile ibraz edilmesi halinde GB'nin bir örneği/GB bilgilerini ihracat hesabını kapatacak olan bankaya gönderir.

(2) İhracatçı tarafından ihracat hesabının kapatılması işlemlerini gerçekleştirmek üzere GB'nin bir örneği/GB bilgileri ibraz edilerek anlaşma sağlanan bankanın GB'nin 28 inci hanesinde beyan edilen bankadan farklı olması durumunda, belirlenen aracı bankanın GB'nin 28 inci hanesinde beyan edilen bankaya yazılı olarak bildirimde bulunması zorunludur. "

15. Genelge'nin "Vergi Dairesi Başkanlıkları veya Vergi Dairesi Müdürlüklerine bildirim" başlıklı 29. maddesinin (1), (3) ve (4) numaralı fıkraları şöyledir:

(1) İhracat hesabının, ek süreler de dâhil olmak üzere, süresi içerisinde kapatılamaması halinde açık hesap tutarı aracı bankaca 5 iş günü içinde Ek:1'deki forma uygun olarak ilgili Vergi Dairesi Başkanlığı veya Vergi Dairesi Müdürlüğüne ihbar edilir. Söz konusu formun açıklama kısmına ilgili ihracat bedelinin ne kadarının İBKB'ye bağlandığı ayrıntılı olarak yazılır.

...

3) Vergi Dairesi Başkanlıkları veya Vergi Dairesi Müdürlüklerince ihracat hesabının kapatılması için ilgililere ihbardan itibaren 10 iş günü içinde 90 gün süreli ihtarname gönderilir. İhracatçılarca bu ihtar süresi içinde ihracat hesabının kapatılması veya mücbir sebep halinin ya da haklı durumun ilgili Vergi Dairesi Başkanlığı veya Vergi Dairesi Müdürlüğüne belgelenmesi gerekir.

(4) Bu Genelgenin 28 inci maddesinin birinci fıkrası kapsamındaki işlemlerden 90 günlük ihtarname süresi ve ek süreler sonunda kapatılmayanlar için Vergi Dairesi Başkanlıkları veya Vergi Dairesi Müdürlüklerince Cumhuriyet Savcılıklarına 1567 sayılı Türk Parasının Kıymetini Koruma Hakkında Kanun uyarınca yasal işlem başlatılmasını teminen bildirimde bulunulur ve Bakanlığa ihbara ilişkin bilgi verilir."

16. Tebliğ'in "İhracat bedellerinin yurda getirilmesi" başlıklı, 31/12/2019 tarihli ve 30995 mükerrer sayılı Resmî Gazete ile değişik 3. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

"Türkiye'de yerleşik kişiler tarafından gerçekleştirilen ihracat işlemlerine ilişkin bedeller, ithalatçının ödemesini müteakip doğrudan ve gecikmeksizin ihracata aracılık eden bankaya transfer edilir veya getirilir. Bedellerin yurda getirilme süresi fiili ihraç tarihinden itibaren 180 günü geçemez."

17. Tebliğ'in "İhracat işlemlerinde sorumluluk" başlıklı, 31/12/2019 tarihli ve 30995 mükerrer sayılı Resmî Gazete ile değişik 6. maddesinin ilgili kısımları şöyledir:

"(1) İhraç edilen malların bedelinin süresinde yurda getirilmesinden ve ihracat hesabının süresinde kapatılmasından ihracatçılar sorumludur.

...

(3) İhracata aracılık eden bankalar ihracat bedellerinin yurda getirilmesini izlemekle yükümlüdür."

18. Tebliğ'in "Hesap kapatma, ihbar ve ek süre" başlıklı 8. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"(1) Ticari amaçla mal ihracında, bedelleri yurda getirilme süresi içinde gelen ihracat ile ilgili hesaplar aracı bankalarca kapatılır.

(2) Bankalarca söz konusu bedellerin yurda getirildiğine dair EK-1'de yer alan İhracat Bedeli Kabul Belgesi düzenlenir.

(3) Süresi içinde kapatılmayan ihracat hesapları aracı bankalarca 5 iş günü içinde muamelenin safhalarını belirtecek şekilde yazılı olarak ilgili Vergi Dairesi Başkanlığına veya Vergi Dairesi Müdürlüğüne ihbar edilir.

(4) İlgili Vergi Dairesi Başkanlığınca veya Vergi Dairesi Müdürlüğünce, ihbarı müteakip 10 iş günü içinde ilgililere hesapların kapatılmasını teminen 90 gün süreli ihtarname gönderilir. Bu süre içinde hesapların kapatılması veya 9 uncu maddede belirtilen mücbir sebep hallerinin ya da haklı durumun belgelenmesi gereklidir."

B. Yargıtay Kararları

19. Yargıtay 7. Ceza Dairesinin 27/3/2024 tarihli ve E.2023/15664, K.2024/3500 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

"Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığının, ... kanun yararına bozma isteminin; ...Gümrük Beyannamesi ile yapmış olduğu ihracata dair 240.981,69 Türk lirası tutarındaki bedeli 180 gün içinde yurda getirmeyen kabahatli hakkında, anılan Kanun'un 3/3. maddesi uyarınca uygulanan idari para cezasına yönelik başvurunun, kabahatli tarafından sunulan banka dekontlarında yatırılan bedellerin idari yaptırıma konu ihracat bedellerine ilişkin olup olmadığına ilişkin açıklama bulunmadığından bahisle reddine karar verilmiş ise de;

Dosya kapsamına göre, kabahatli vekili tarafından dosyaya sunulan [T.E.] Bankası A.Ş.'nin 21/06/2022 tarihli ve VN ... sayılı ihracat bedeli kabul belgesine göre 06/05/2020 tarihinde

100.000,00 Türk lirası, 21/06/2022 tarihli ve VN ... sayılı ihracat bedeli kabul belgesine göre 08/05/2020 tarihinde 50.000,00 Türk lirası, 22/06/2022 tarihli ve VN ... sayılı ihracat bedeli kabul belgesine göre 12/05/2020 tarihinde 80.000,00 Türk lirası ve 22/06/2022 tarihli ve VN ... sayılı ihracat bedeli kabul belgesine göre 15/05/2020 tarihinde 37.757,43 Türk lirası olmak üzere toplam 4 adet banka dekontu sunularak ihracat bedellerinin yurda getirildiğinin iddia edilmesi karşısında, bankadan kayıtların getirilmesi ve söz konusu bedellerin yaptırıma konu ihracat beyannamesine ilişkin bedeller olup olmadığı tespit edilip, sonucuna göre kabahatlinin hukuki durumunun tayin ve takdir edilmesi gerektiği gözetilmeksizin, yazılı şekilde karar verilmesinde isabet görülmemiştir.” yönündeki gerekçeye dayandığı anlaşılmıştır.

...

Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığının ihbarnamesindeki talep yerinde görüldüğünden istemin kabulüne karar vermek gerekmiştir."

20. Yargıtay 7. Ceza Dairesinin 4/6/2024 tarihli ve E.2022/16369, K.2024/5995 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

"Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığının ... kanun yararına bozma isteminin; ... Gümrük Beyannamesi ile yapmış olduğu ihracata dair 63.466,44 USD tutarındaki bedeli 180 gün içinde yurda getirmeyen kabahatli hakkında, anılan Kanun'un 3/3. maddesi uyarınca uygulanan idari para cezasına yönelik başvurunun reddine karar verilmiş ise de; Dosya kapsamına göre, kabahatli şirket tarafından tanzim edilen 06/12/2019 tarihli ve ... sayılı faturaya istinaden kabahatli şirketin [Tu.Co.] isimli şirkete yapmış olduğu birim fiyatı 1,590 Amerikan doları olan 39.916,00 kilogram beyaz fasulye ürününe ilişkin toplamda 63.466,44 USD satış tutarlı ihracat bedelinin Adıyaman Vergi Dairesi Müdürlüğünün 23/06/2020 tarihli ve ... sayılı ihtarnamesinden önce, 63.427,00 USD tutarındaki kısmının yasal süre içerisinde 31/12/2019 tarihi itibariyle yurda getirildiğinin, kabahatli vekilinin 05/03/2021 tarihli itiraz ve 19/10/2021 tarihli Kanun yararına bozma dilekçesi eklerinde [T.H.] A.Ş. Adıyaman Şubesine ait 31/12/2019 tarihli ve ... seri numaralı dekont ve ihracat bedeli kabul belgesi ile anlaşıldığından, bahse konu ihracat bedeli kabul belgesinin sıhhat ve içeriğinin teyidi amaçlı ilgili banka şubesinden sorularak sonucuna göre karar verilmesi gerekirken, yazılı şekilde reddine karar verilmesinde isabet görülmemiştir. şeklindeki gerekçeye dayandığı anlaşılmıştır.

...

Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığının ihbarnamesindeki talep yerinde görüldüğünden istemin kabulüne karar vermek gerekmiştir."

21. Yargıtay 7. Ceza Dairesinin 4/6/2024 tarihli ve E.2022/10378, K.2024/5996 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

"Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığının ... kanun yararına bozma isteminin; ... Kabahatli şirketin ... gümrük beyannamesi kapsamında gerçekleştirilen ihracata ilişkin bedellerin tamamının yurda getirilmediği, bahse konu ihracat bedelinin kapatılması hususunda kabahatli şirkete vergi dairesi tarafından 90 gün süreli ihtarname gönderildiği, ancak söz konusu hesabın kapatılmadığı ve ihracat bedelinin tamamının yurda getirilmediği gerekçesiyle, ... idarî para cezası uygulanmış ise de; Kabahatli şirketin fiili ihracı 10/12/2019 tarihinde, ... sayılı, 04/12/2019 tarihli ve 43.898,90 USD tutarlı gümrük beyannamesi kapsamında gerçekleştirilen ihracata ilişkin bedellerin 27.948,90 USD tutarının 09/12/2019

tarihinde ... Bankası şubesine yatırıldığı, 15.950 USD tutarının 06/01/2020 tarihinde aynı bankaya yatırıldığı, ilgili dövizin Türk parasına çevrildiği, dekontların şirket tarafından dosyaya sunulduğu, dekontların açıklama kısmında yapılan ihracat sonucu paranın yatırıldığının görüldüğü, ihracatın yaklaşık bir ay içerisinde iki parça halinde banka hesaplarına yatırıldığı, verilen süre içerisinde Amerikan Dolarlarının Türk parasına çevrildiği anlaşıldığından, itiraz mercii Denizli 1. Sulh Ceza Hâkimliğince itirazın kabulüne karar verilmesi gerekirken, yazılı şekilde itirazın reddine karar verilmesinde isabet görülmemiştir.” şeklindeki gerekçeye dayandığı anlaşılmıştır.

...

Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığının ihbarnamesindeki talep yerinde görüldüğünden istemin kabulüne karar vermek gerekmiştir."

22. Yargıtay 7. Ceza Dairesinin 3/2/2025 tarihli ve E.2024/5321, K.2025/1325 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

"Somut olayda, Adana Cumhuriyet Başsavcılığının ... idari yaptırım kararıyla, Gelir İdaresi Başkanlığı, Adana Vergi Dairesi Başkanlığı ve Yüreğir Vergi Dairesi Müdürlüğünün ... sayılı kabahat yazısı gereğince, [Y.K.B.] A.Ş ve [D. A.Ş.]nin muhtelif tarihlerde yazmış olduğu yazıları ile Vergi Dairesine yaptıkları bildirimde kabahatli şirketin değişik tarihlerde gümrük çıkış beyannameleri verdiği ve bu kapsamda ihracatlara ilişkin bedellerin fiili ihraç tarihlerinden itibaren yasal 180 günlük tahsil süresi içerisinde yurda getirilmemesi sebebiyle 121.371.117,00 Türk lirası tutarlı bedellerin ihracat hesabının kapatılmasını teminen 90 günlük sürede yurda getirilmediğinden ve getirildiğine dair belge sunulmadığından bahisle 1567 sayılı Kanun'un 3. maddesinin 3. fıkrası uyarınca kabahat tarihindeki döviz satış kuruna denk gelen 121.371.117,00 Türk lirası ihracat bedelinin gümrük beyannamesine esas alınarak %5'i olan 6.068.555,00 Türk lirası idarî para cezası uygulanmasına ve idari para cezasına yönelik başvuru ile itirazın reddine karar verilmiş ise de;

Kabahatli vekilinin 20/04/2023 tarihli idari yaptırım kararına karşı yaptığı itiraz dilekçesinde, kabahate konu gümrük beyannamelerin 180/90 günlük yasal süreler içerisinde kapatıldığına dair [Y.K.B.] A.Ş'ne ait dekont ve ihracat bedeli kabul belgelerini incelemeye konu dosyaya sunduklarını iddia etmesi karşısında;

Dosya kapsamına göre,

1-Başvuru üzerine kurum ve kuruluşlardan kabahatli vekilince başvurusunda bahsettiği ve dilekçe ekinde sunulan dekontlar ile hesap ekstresi aslı ve gümrük beyannamesi asıllarının temin edilmeden karar verildiği gibi, benzer bir olayla ilgili Yargıtay 7. Ceza Dairesinin 08/11/2022 tarihli ve 2022/9909 esas, 2022/15815 karar sayılı ilâmında da belirtildiği üzere, bahse konu dekont ve banka ekstresinde söz konusu bedellerin idari yaptırıma konu ihracat beyannamesine konu bedeller olup olmadığı ve ilgili beyanname işlemlerinin süresinde tamamlanarak kapatılıp kapatılmadığı hususlarının ilgili kurumlardan sorularak tespit edilip gerekirse bu hususta bilirkişi incelemesi yaptırılıp, sonucuna göre kabahatlinin hukuki durumunun tayin ve takdir edilmesi gerektiği gözetilmeden, yazılı şekilde karar verilmesinde,

2-Dosya arasında bulunan Gümrük Beyannameleri kapsamında ihracat bedeli kabul belgelerinin ilgili bankaca düzenlediği, buna göre yurda getirilmesi gereken bedelin fiili ihraç tarihinden itibaren 180 günlük yasal süre içerisinde ya da vergi dairesince yapılan 90

günlük ihtarname süresi içerisinde getirilip getirtilmediğinin tespiti bakımından alanında uzman bilirkişilerce rapor tanzim edilmesi sonrasında, sonucuna göre kabahatli hakkında yurda getirilmesi gereken tutardan daha az bir tutarın getirilmesi halinde, hesaplanacak tutarın terkin sınırları içerisinde de kalmış olabileceği ve buna göre hesaplanacak tutar üzerindeki miktar yönünden itirazın kısmen kabulüne de karar verilmesi gerektiği gözetilmeden, yazılı şekilde karar verilmesinde,

Kabule göre de;

Dosyaya sunulan ihracat bedeli kabul belgeleri incelendiğinde, bir kısım ihracatlara ilişkin yurda getirilmesi gereken bedelin tamamı, bir kısmının da kısmi olarak yurda getirildiği anlaşılmakla, ihracat bedellerine karşın kabahatli hakkında 1567 sayılı Kanun'un 3/3. maddesi uyarınca idari yaptırım kararı uygulanamayacağı, ancak kabahatli ihracatçı tarafından vergi dairesince verilen 90 günlük ihtarname süresine rağmen ilgili evrakın süresinde ibraz edilmediği tespiti halinde, kabahatli hakkında anılan Kanun'un 3/3. maddesi yerine 3/1. maddesi uyarınca idari yaptırım kararı düzenlenmesi gerektiği gözetilmeden, itirazın bu yönden kabulü yerine yazılı şekilde reddine karar verilmesinde, isabet görülmemiştir.” şeklindeki gerekçeye dayandığı anlaşılmıştır.

...

Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığının ihbarnamesindeki talepler yerinde görüldüğünden istemin kabulüne karar vermek gerekmiştir."

III. DEĞERLENDİRME

23. Başvurucu; ihracat bedeli kabul belgesi ve gümrük beyannamesi kapsamındaki ihracat bedelinin tamamının süresinde yurda getirildiğini, ihracat hesabının aracı bankalarca kapatılması gerekirken hatalı işlem silsilesi izlenerek hakkında idari yaptırım kararı verildiğini iddia etmiştir. Ayrıca ihracat hesabının kapatılmasını teminen kendisine doksan gün süre verilmesine ilişkin ihtarname gönderilmesi usulünün işletilmediğini, dolayısıyla bu kapsamda ihracat hesabının kapatılmasını teminen herhangi bilgi ve belge bildirme yükümlülüğü bulunmadığını, itirazlarının haksız olarak reddedildiğini, Hâkimlik kararlarında ileri sürdüğü iddiaların değerlendirilmediğini ifade etmiş; adil yargılanma hakkının ihlal edildiğinden şikâyet etmiştir.

24. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde, başvurucu Şirketin ileri sürdüğü ihlal iddiaları hakkında yapılacak incelemede belirtilen mevzuat hükümleri ile somut olayın kendine özgü şartları gözönüne alınarak değerlendirme yapılması gerektiği belirtilmiştir; Hazine ve Maliye Bakanlığı Başhukuk Müşavirliği, Muhakemat Genel Müdürlüğü, Hazine ve Maliye Bakanlığı Finansal Piyasalar ve Kambiyo Genel Müdürlüğü yazıları ve ekleri de sunulmuştur. Sunulan belgelerde meri mevzuat hükümleri uyarınca gümrük beyannamesinde beyan edilen aracı banka hesabına ihracat bedelinin transfer edilmesi ve ihracat bedeli kabul belgeleri düzenlenmesi hâlinde açık ihracat hesabının aracı bankaca kapatılması gerektiği, yazı eklerinde söz konusu gümrük beyanı ve ihracat bedeli kabul belgeleri olmadığından konuya ilişkin kesin görüş verilememekle birlikte başvurucu Şirketin beyan ettiği şekilde bedel süresinde yurda getirilmiş ve ihracat bedeli kabul belgeleri düzenlenmişse aracı bankanın açık ihracat hesabını kapatması gerektiği, ihbarda kusurlu olduğunun değerlendirildiği belirtilmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

25. Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucu tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile

bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder. Başvuru, karar sonucunu etkileyecek esaslı iddiaların gerekçeli kararda karşılanmamasına ilişkin olduğundan başvurucunun iddiasının gerekçeli karar hakkı kapsamında incelenmesi gerektiği değerlendirilmiştir.

26. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

27. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkı, kişilerin hakkaniyete uygun şekilde yargılanmalarını sağlamayı ve buna uygunluk yönünden yargılamanın denetlenmesini amaçlamaktadır. Mahkeme kararlarının davanın temel maddi ve hukuki sorunları ile taraflarca ileri sürülen ve davanın sonucunu etkileyen iddia ve itirazlar hakkında delillerle bağ kurulmak suretiyle yeterli gerekçe içermesi zorunludur. Uyuşmazlığın hukuki ve maddi sorunlarıyla ilgisiz değerlendirmelere kararda yer verilmesi de gerekçeli karar hakkıyla bağdaşmaz. Karar gerekçesinin belirtilen unsurları taşıması, yargılamanın adil yargılanma hakkı güvencelerine uygun şekilde yürütülüp yürütülmediğinin taraflarca öğrenilmesini sağladığı gibi ayrıca demokratik bir toplumda kendi adlarına verilen yargı kararlarının sebeplerini toplumun öğrenmesi için de gereklidir (bazı eklemeler ve farklılıklarla birlikte bkz. Sencer Başat ve diğerleri [GK], B. No: 2013/7800, 18/6/2014, §§ 31, 34).

28. Diğer taraftan kanun yolu incelemesi yapan mercinin, yargılamayı yapan mahkemeyle aynı sonuca ulaşması, bunu aynı gerekçeyi kullanarak veya aynı atıfla kararına yansıtması kararın gerekçelendirilmiş olması bakımından yeterli görülebilir. Bununla birlikte ilk derece mahkemesince karşılanmayan veya ancak ilk defa kanun yolu merciinde ileri sürülebilecek nitelikteki esaslı iddia ve itirazların kanun yolu merciince de değerlendirilmemesi gerekçeli karar hakkının ihlaline yol açabilir (bazı eklemeler ve farklılıklarla birlikte bkz. Mehmet Yavuz [1. B.], B. No: 2013/2995, 20/2/2014, § 51).

29. Somut olayda başvurucu Şirket hakkında ihracat bedellerinin tamamını süresinde yurda getirmediği gerekçesiyle idari para cezası düzenlenmiştir. Başvurucu Şirket; bu idari para cezasına yönelik itiraz aşamasında ihracat bedelini süresinde yurda getirdiğini, T.F.K.A.Ş. Hatay Şubesi tarafından düzenlenen 1/11/2021 tarihli ihracat bedeli kabul belgelerinin incelenmesinden fiilî ihracat tarihinin 9/4/2020, bedel getirme süresi için son tarihin 29/9/2020 olduğunu, ihracat bedeli kabul belgelerin de paranın hesaba geçiş tarihinin 7/5/2020 olduğunu, dolayısıyla süresi içinde ihracat bedelinin tamamını yurda getirdiğini, bu bakımdan doksan günlük ek süre verilmesine ilişkin ihtarname düzenlenmesinin hukuki sebebi bulunmadığını, bununla birlikte idari para cezasına konu ihtarnamenin tebliğ edilmediğini, bu nedenle de ek doksan günlük sürenin verilmediğini, idari para cezasının üst sınır olan %2,5 oranı üzerinden verilmesinin gerekçelendirilmediğini ifade etmiştir. Sayılan tüm bu hususlarda Hâkimlik kararlarında değerlendirme yapılmadığını ileri sürmüştür.

30. İhracata ilişkin mevzuat hükümlerinin incelenmesi neticesinde ihracat gümrük işlemlerinin ihracata ilişkin bilgilerin gümrük idaresine gümrük beyanı ile bildirilmesi gerektiği, gümrük müdürlüğü ihraç edilecek mallar için verilen gümrük beyanı ile ilgili kontrollerini tamamladığında malın yurt dışına çıkmasına izin verildiği, fiilî ihracatın gerçekleşmesi yani ihraç eşyasının yüklü olduğu taşıtla birlikte Türkiye gümrük bölgesini terk etmesi akabinde ihracat bedellerini yurda getirme süresinin ve sorumluluğunun başladığı anlaşılmıştır. Ticari amaçla mal ihracında, süresi içinde ihracat bedellerinin yurda

getirilmesi halinde ihracat hesapları aracı bankalarca kapatılacak, bankalarca söz konusu bedellerin yurda getirildiğine dair ihracat bedeli kabul belgesi düzenlenecektir. Bu belge, İhracat Genelgesi kapsamında ihracat bedellerinin ülkeye girdiğini kanıtlamak için düzenlenmektedir. Mevzuat ve uygulamanın incelenmesi neticesinde ihracatçıların ihracat bedellerini yurda getirmeleri akabinde anılan belgenin düzenlenmesini şubeden talep edebilecekleri gibi internet bankacılığı menülerini kullanarak ilgili şubeye başvurmadan da düzenlenmesini temin edebilecekleri anlaşılmıştır (bkz. §§ 12-18).

31. Süresi içinde kapatılmayan ihracat hesapları hakkında aracı bankalarca yapılan ihbar üzerine vergi dairesi başkanlıkları veya vergi dairesi müdürlüklerince ihracatçı ilgililere hesapların kapatılmasını teminen doksan gün süreli ihtarname gönderilecektir. Doksan günlük ihtarname süresi sonunda kapatılmayan hesaplar için vergi dairesi başkanlıkları veya vergi dairesi müdürlüklerince Cumhuriyet savcılıklarına 1567 sayılı Kanun uyarınca yasal işlem başlatılmasını teminen bildirimde bulunulacağı hüküm altına alınmıştır.

32. Başvurucu Şirket, yurda getirmesi gereken ihracat bedellerinin tamamını süresinde yurda getirdiğini, başvuru formuna eklenen, T.F.K.A.Ş. Hatay Şubesi tarafından düzenlenen ve gümrük beyannamesinin 28. hanesinde kayıtlı olan bankayı T.F.K.A.Ş. şeklinde gösteren ihracat bedeli kabul belgelerinin iddiasının dayanağını oluşturduğunu, ihracat bedeli kabul belgelerinde de paranın hesaba geçiş tarihinin 7/5/2020 olduğunu ifade etmiştir. Buna göre ihracat bedelinin yurda giriş tarihi konusunda uyuşmazlık bulunmakta ve bu uyuşmazlık doksan gün süreli ihtarnamenin hukuki sebebinin varlığı konusunda ihtilaf yaratmaktadır. Ayrıca ihracat hesabının kapatılması ve ihracat bedeli kabul belgelerinin düzenlenme tarihinin başvurucuya isnat edilen kabahatin sübutuna etkisine ilişkin bir tereddüt yoktur. Anılan ihracat bedeli kabul belgelerinin incelenmesi neticesinde 1/11/2021 tarihinde düzenlenen ihracat bedeli kabul belgelerinde 41.526,58 Amerikan doları tutarındaki paranın hesaba geçiş tarihinin 7/5/2020 şeklinde belirtildiği görülmüştür. İhraç edilen malların bedelinin süresinde yurda getirdiğini, ihracat hesabının süresinde kapatılmasına ilişkin sorumluluğu kapsamında ihracat bedeli kabul belgeleri düzenlenmesini temin ederek ilgili banka şubesinden ihracat hesabının kapatılmasını süresi içinde sağladığını iddia eden başvurucu yönünden fiilî ihracatına, ihracat bedellerini yurda getirmesine ve ihracat hesaplarını kapatmasını teminen düzenlenen ihracat bedeli kabul belgelerine ilişkin talep ve tarihler dikkate alınarak 1567 sayılı Kanun'un 3. maddesi kapsamındaki kabahatin oluşup oluşmayacağının, kabahatin oluştuğuna kanaat getirilirse eylemin maddenin hangi fıkrasındaki kabahate karşılık geleceğinin açıkça değerlendirilmesi gerekmektedir (bkz. § 22). Zira ihracatçı yönünden Tebliğ'in 6. maddesinde belirtilen yükümlülükler kapsamında, ihraç edilen malların bedelinin süresinde yurda getirilmesinin ayrı bir sorumluluk, ihracat hesabının süresinde kapatılmasını temin etmenin ise ayrı bir sorumluluk olduğu anlaşılmıştır (bkz. § 17). İhracat bedeli kabul belgelerinin tarih, içerik ve süreçlerini teyit etmek amacıyla bu bilgilerin ilgili banka şubelerinden sorularak sonuca göre karar verilmesi gerekirken (bkz. §§ 19-21) başvurucunun iddiası hakkında Hâkimlikler tarafından gerekçeli kararlarda bir değerlendirme yapılmamıştır. Buna göre başvurucunun savunmalarında ileri sürdüğü ve sonuca etkili olabilecek temel iddiaları ayrı ve açık olarak tartışılmamış, iddialarına cevap verilmemiştir.

33. Ayrıca başvurucu Şirket, itiraz aşamasında da belirttiği iddiaları ileri sürmesine rağmen itiraz mercileri başvurucu Şirketin itirazları hususunda değerlendirme yapmaksızın soyut ve yetersiz gerekçelerle itirazların reddine karar vermiştir. Sonuç olarak yargılamaya bir bütün olarak bakıldığında -somut olayın özel koşullarında- Hâkimlikler ve itiraz mercilerinin

davanın sonucuna etkili hususlar hakkında yeterli bir yanıt vermediği anlaşılmıştır. Bu nedenle yargılama süreci bir bütün olarak değerlendirildiğinde başvurucunun gerekçeli karar hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

34. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

IV. GİDERİM

35. Başvurucu; ihlalin tespiti, yeniden yargılama yapılması ve 14.644,56 TL maddi tazminat talebinde bulunmuştur.

36. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

37. Öte yandan hak ihlali kararından Anayasa Mahkemesinin davanın sonucuyla ilgili olarak bir tutum sergilediği sonucu çıkarılmamalıdır. Anayasa Mahkemesince verilen hak ihlali kararı uyuşmazlığın sonuçlarından bağımsız olup davanın kabulüne, reddine ya da beraate veya mahkûmiyete karar verilmesi gerektiği anlamına gelmemektedir. Kural olarak yargılamanın her aşamasında olduğu gibi ihlalin sonuçlarını gidermek üzere yeniden yapılacak yargılama sonunda da delillerin dava ile ilişkisini kurma ve bunları değerlendirip sonuç çıkarma yetkisi ilgili mahkemelere aittir.

38. Başvurucu, maddi zarara ilişkin olarak bilgi/belge sunmadığından maddi tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin gerekçeli karar hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Hatay 2. Sulh Ceza Hâkimliğine (2021/5789 D. İş) GÖNDERİLMESİNE,

D. Başvurucunun tazminat talebinin REDDİNE,

E. 664,10 TL harç ve 30.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 30.664,10 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

F. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına

başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 14/10/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

YİĞİT ÇELİK

B. No: 2022/11361 | Karar tarihi: 14.10.2025

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/11361

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

YİĞİT ÇELİK BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/11361)

Karar Tarihi:14/10/2025

R.G. Tarih ve Sayı: 12/2/2026 - 33166

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Recai AKYEL Yusuf Şevki HAKYEMEZ İrfan FİDAN Yılmaz AKÇİL

Raportör : Duygu BAKAY

Başvurucu : Yiğit ÇELİK

Vekili : Av. Mustafa Furkan ÇELİK

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, idari işlemin iptali talebiyle açılan davanın süre aşımından reddedilmesi nedeniyle mahkemeye erişim hakkı ile masumiyet karinesinin ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

2. Başvurucu, Elâzığ Zülfü Ağar Polis Meslek Eğitim Merkezine 19. dönem polis öğrencisi olarak geçici kayıt yaptırmıştır. Aday öğrenci olarak eğitimi devam etmekteyken başvurucunun 11/10/2017 tarihli işlem ile ilişiğinin kesilmesine karar verilmiştir. Kararın gerekçesinde, Özel Harekat Birimlerinde İstihdam Edilmek Üzere Polis Meslek Eğitim Merkezlerine Alınacak Öğrencilerin Giriş Şartları ve Eğitim Öğretimlerine İlişkin Usul ve Esasların 21. maddesi uyarınca intibak eğitimi aldığı dönemde hakkında yapılan güvenlik soruşturması ve arşiv araştırmasının olumsuz sonuçlandığı belirtilmiştir.

3. Başvurucu, anılan işlemin iptali ile işleme dayanak Özel Harekat Birimlerinde İstihdam Edilmek Üzere Polis Meslek Eğitim Merkezlerine Alınacak Öğrencilerin Giriş Şartları ve Eğitim Öğretimlerine İlişkin Usul ve Esasların 7. maddesinin birinci fıkrasının (e) bendinin

(2) numaralı alt bendinde yer alan ibarenin iptali talebiyle 13/12/2017 tarihinde Emniyet Genel Müdürlüğüne (İdare) karşı dava açmıştır. Ankara 11. İdare Mahkemesinde (Mahkeme) görülen yargılamada davanın kabulüne hükmedilmiştir. Karara karşı davalı İdarece istinaf kanun yoluna başvurulmuş ancak talep Ankara Bölge İdare Mahkemesi 4. İdari Dava Dairesi (Bölge İdare Mahkemesi) tarafından reddedilmiştir.

4. İstinaf talebinin reddi üzerine İdarece temyiz kanun yoluna başvurulmuştur. Danıştay Sekizinci Dairesi tarafından yapılan incelemede Özel Harekat Birimlerinde İstihdam Edilmek Üzere Polis Meslek Eğitim Merkezlerine Alınacak Öğrencilerin Giriş Şartları ve Eğitim Öğretimlerine İlişkin Usul ve Esasların ülke genelinde uygulanması gereken genel bir düzenleme olması nedeniyle uyuşmazlığın görüm ve çözümünde görevli yargı yerinin Danıştay olduğu gerekçesiyle bozmaya hükmedilmiş ve dosyanın Bölge İdare Mahkemesine gönderilmesine karar verilmiştir. Bölge İdare Mahkemesi tarafından da aynı gerekçeyle işin esasına dair kararın kaldırılmasına ve yeniden karar verilmek üzere dosyanın Mahkemeye gönderilmesine hükmedilmiştir. Son olarak Mahkeme 2/6/2020 tarihli kararı ile davanın görev yönünden reddine ve dosyanın Danıştaya gönderilmesine karar vermiştir.

5. Dosyayı ilk derece mahkemesi sıfatıyla incelemeye başlayan Danıştay Sekizinci Dairesi 1/4/2021 tarihli kararı ile davanın süre aşımından reddine hükmetmiştir. Kararın gerekçesinde; davaya konu ilişik kesme işleminin 11/10/2017 tarihinde tesis edildiğini, ilişiğin kesilmesine ilişkin kararın başvurucuya 13/10/2017 tarihinde tebliğ edildiğini, başvurucunun altmış günlük yasal dava açma süresi 12/12/2017 tarihinde sona erdiği hâlde 13/12/2017 tarihinde dava açtığını belirtmiştir.

6. Başvurucu, Danıştayın kararına karşı temyiz talebinde bulunmuştur. Temyiz dilekçesinde, ilişiğin kesilmesine ilişkin kararın 13/10/2017 tarihinde kendisine tebliğ edildiğini, bu işlemin kaldırılması için güvenlik soruşturmasının olumsuz neticelenmesine sebep olan adli olaya ilişkin belgeleri temin ettikten sonra 13/11/2017 tarihli dilekçe ile Polis Akademisi Başkanlığına müracaat ettiğini fakat görevlilerin yapacak bir şey olmadığını söyleyerek dilekçesini kayda almadığını belirtmiştir. Mahkemece lehe karar verilmesi üzerine davanın reddine kadarki süreçte yarım kalan eğitimini tamamladığını ifade eden başvurucu, sözlü sınava girmek için gerekli belgeleri hazırlamak üzere Merzifon Polis Meslek Okulu tarafından çağrıldığı dönemde tekrar ilişiğinin kesildiğini belirtmiştir.

7. Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulunun 22/11/2021 tarihli kararı ile temyiz isteminin reddine hükmedilmiştir. Kararın gerekçesinde, başvurucunun 13/11/2017 tarihinde İdareye yaptığı başvurusunun kurum kayıtlarına alınmadığı yönündeki iddiasına bu hususta dosyaya herhangi bir bilgi ya da belge sunulmadığı gerekçesiyle itibar edilmediği belirtilmiştir.

8. Başvurucu, nihai kararın 4/1/2022 tarihinde tebliğ edilmesi üzerine 31/1/2022 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

9. Komisyonlarca başvurunun makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiası yönünden kabul edilemez olduğuna, mahkemeye erişim hakkı yönünden kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

A. Mahkemeye Erişim Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

10. Başvurucu; Anayasa'nın 40. maddesine göre devletin işlemlerinde ilgili kişilerin hangi kanun yolları ve mercilere başvuracağını ve sürelerini belirtmek zorunda olduğunu ancak ne

İdarece tesis edilen işlemde ne de tebliğ belgesinde böyle bir bilginin yer aldığını, dolayısıyla tebliğin usulsüz olduğunu, Danıştay tarafından usulsüz tebliğe istinaden davanın süre aşımından reddine karar verildiğini belirterek hukuki güvenlik ve belirlilik ilkelerine bağlı olarak etkili başvuru hakkının ve hak arama hürriyetinin ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

11. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde; inceleme yapılırken Anayasa ve ilgili mevzuat hükümleri, Anayasa Mahkemesi içtihadı ve somut olayın kendine özgü koşullarının dikkate alınması gerektiği ifade edilmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

12. Başvurucunun davanın süre aşımından reddedilmesine yönelik iddiaları mahkemeye erişim hakkı kapsamında incelenmiştir.

13. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

14. Anayasa'nın 36. maddesinin birinci fıkrasında, herkesin yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddiada bulunma ve savunma hakkına sahip olduğu belirtilmiştir. Dolayısıyla mahkemeye erişim hakkı, Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan hak arama özgürlüğünün bir unsurudur (Özbakım Özel Sağlık Hiz. İnş. Tur. San. ve Tic. Ltd. Şti. [1. B.], B. No: 2014/13156, 20/4/2017, § 34).

15. Somut olayda, idari işlemin iptali talebiyle açılan davanın süre aşımından reddedilmesinin başvurucunun mahkemeye erişim hakkına yönelik bir müdahale teşkil ettiği açıktır.

16. Mahkemeye erişim hakkı, kural olarak mutlak bir hak olmayıp sınırlandırılabilen bir haktır. Bununla birlikte sınırlandırmanın kanuna dayanması, meşru amacının bulunması ve ölçülü olması gerekir (Serkan Acar [1. B.], B. No: 2013/1613, 2/10/2013, § 38).

17. Başvurucunun idari işleme karşı açtığı davanın 6/1/1982 tarihli ve 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 10. ve 11. maddelerinde öngörülen süreler geçirildikten sonra açıldığı gerekçesiyle reddedildiği görülmektedir. Buna göre başvurucunun mahkemeye erişim hakkına yönelik müdahalenin kanuni dayanağının mevcut olduğu anlaşılmıştır.

18. Hukuki işlem ve kuralların sürekli dava tehdidi altında olması hukuk devletinin unsurları olan hukuki güvenlik ve istikrar ilkeleriyle bağdaşmaz. Bu nedenle mahkemeye erişim hakkı ile hukuki güvenlik ve istikrar gerekleri arasında makul bir denge gözetilmelidir (AYM, E.2014/177, K.2015/49, 14/5/2015). Dava açılmasının belli bir süre koşuluna bağlanmasının hukuki güvenlik ve istikrarın sağlanması ile mahkemeye erişim hakkı arasında makul bir denge kurulması amacına yönelik olduğu ve meşru bir amaca dayandığı sonucuna ulaşılmıştır.

19. Mahkemeye erişim hakkına yönelik müdahalenin ölçülü olup olmadığı da incelenmelidir. Ölçülülük ilkesi elverişlilik, gereklilik ve orantılılık olmak üzere üç alt ilkeden oluşmaktadır. Elverişlilik öngörülen müdahalenin ulaşılmak istenen amacı gerçekleştirmeye elverişli olmasını, gereklilik ulaşılmak istenen amaç bakımından müdahalenin zorunlu olmasını yani aynı amaca daha hafif bir müdahale ile ulaşılmasının mümkün olmamasını, orantılılık ise bireyin hakkına yapılan müdahale ile ulaşılmak istenen amaç arasında makul bir dengenin gözetilmesi gerekliliğini ifade etmektedir (AYM, E.2011/111, K.2012/56, 11/4/2012;

E.2014/176, K.2015/53, 27/5/2015; E.2016/13, K.2016/127, 22/6/2016; Mehmet Akdoğan ve diğerleri [1. B.], B. No: 2013/817, 19/12/2013, § 38).

20. Dava hakkının bağlandığı usul kurallarına uyulmaması nedeniyle uyuşmazlıkların esası hakkında karar verilmemesi suretiyle mahkemeye erişim hakkına yapılan müdahalenin usul ekonomisi ile iyi adalet yönetimi ilkesinin sağlanarak kamu yararı amacının gerçekleştirilmesi bakımından elverişli ve gerekli olmadığı söylenemez (Ahmet Erdem [1. B.], B. No: 2018/34944, 6/10/2021, § 63). Müdahalenin ölçülülüğünün değerlendirilmesi bakımından asıl önem taşıyan ölçüt ise orantılılıktır. Bu itibarla uygulanan tedbirle başvurucuya aşırı ve orantısız bir külfet yüklenip yüklenmediğinin tespiti gerekmektedir.

21. Anayasa Mahkemesi somut başvuruya benzer nitelikte iddiaları Hidayet Güneş ([1. B.], B. No: 2020/162, 13/3/2025) kararında incelemiştir. Anılan karara konu olayda başvurucu, dava konusu işlemde başvurulacak kanun yolunun gösterilmediği gerekçesiyle mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Anayasa Mahkemesi anılan başvuruda, idari işlemde kanun yolu ve süresi belirtilmemişse de başvurucuyu yanıltacak ya da yanlış yönlendirecek şekilde herhangi bir muğlak bilgiye de yer verilmediğini belirtmiştir. 2577 sayılı Kanun'un 10. ve 11. maddelerinde idari işlemlere ilişkin hangi hâllerde dava yoluna gidilebileceğinin belirtildiği ve dava sürelerinin açıkça düzenlendiği ifade edilerek dava yoluna başvuru yöntemini düzenleyen mevzuatın açık olduğu vurgulanmıştır. Buna göre başvurucunun dava yoluna başvurmasını zorlaştırıcı ya da engelleyici nitelikte bir durumun olmadığı sonucuna varılmıştır.

22. Somut olayda başvurucu, ilişiğin kesilmesine ilişkin kararın kendisine tebliğ edildiğini ancak bu işlemde başvurulacak yargı yolunun ve süresinin gösterilmediğini ileri sürmüştür. Danıştay, başvurucunun talebini dosyada yer alan bilgi ve belgeler ışığında değerlendirip olaya uygulanacak olan 2577 sayılı Kanun'un ilgili hükümlerini de yorumlamak suretiyle gerekçesini de belirterek (bkz. § 5) davanın süre aşımından reddine karar vermiştir. Yapılan bu değerlendirme ve ulaşılan sonuç, dava açmayı imkânsız kılacak nitelikte aşırı şekilci bir yaklaşımdan kaynaklanmadığı gibi belirtilen kanun hükümlerinde öngörülmeyecek şekilde olağanın dışında bir anlam verilmek suretiyle sonuca ulaşıldığına dair bir uygulama olarak da değerlendirilmemiştir.

23. Başvuruya konu olayda başvurucu her ne kadar temyiz dilekçesinde, işleme karşı İdare nezdinde itiraz etmek istediği hâlde itirazının kayda alınmadığını ileri sürmüşse de dava dosyasında veya bireysel başvuru aşamasında anılan iddiasına ilişkin bir bilgi yahut belge ibraz etmemiştir. Dolayısıyla dava yoluna başvuru yöntemini düzenleyen mevzuatın açık olduğu, idari işlemde kanun yoluna ve süresine ilişkin yanıltıcı bir bilgiye yer verilmediği birlikte değerlendirildiğinde başvurucunun dava yoluna başvurmasını zorlaştırıcı ya da engelleyici nitelikte bir durumun olmadığı, mahkemeye erişim hakkına yönelik olarak derece mahkemesinin ret kararıyla yapılan müdahalenin ölçülü olduğu sonucuna varılmıştır.

24. Açıklanan gerekçelerle başvurucunun Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki mahkemeye erişim hakkının ihlal edilmediğine karar verilmesi gerekir.

B. Masumiyet Karinesinin İhlal Edildiğine İlişkin İddia

25. Başvurucu, güvenlik soruşturmasının olumsuz sonuçlandığı gerekçesiyle tesis edilen ilişiğin kesilmesine dair işlem nedeniyle masumiyet karinesinin ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

26. Bireysel başvuru yolunun ikincil niteliği gereği Anayasa Mahkemesine başvuruda bulunabilmek için öncelikle olağan kanun yollarının tüketilmesi zorunludur. Başvurucunun bireysel başvuru konusu şikâyetini öncelikle ve süresinde yetkili idari ve yargısal mercilere usulüne uygun olarak iletmesi, bu konuda sahip olduğu bilgi ve delilleri zamanında bu makamlara sunması ve bu süreçte dava ve başvurusunu takip etmek için gerekli özeni göstermiş olması gerekir (İsmail Buğra İşlek [1. B.], B. No: 2013/1177, 26/3/2013, § 17).

27. Somut olayda; başvurucunun iddialarını yargı mercileri önünde usulüne uygun şekilde incelettirmeden bireysel başvuruda bulunduğu, bu durumun bireysel başvuru yolunun ikincil niteliği ile bağdaşmadığı değerlendirilmiştir.

28. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının, diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Masumiyet karinesinin ihlal edildiğine ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki mahkemeye erişim hakkının İHLAL EDİLMEDİĞİNE,

C. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde BIRAKILMASINA,

D. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE, 14/10/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

AHMET SEFA ÜNSAL

B. No: 2022/13290 | Karar tarihi: 14.10.2025

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/13290

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

AHMET SEFA ÜNSAL BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/13290)

Karar Tarihi: 14/10/2025

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Recai AKYEL Yusuf Şevki HAKYEMEZ İrfan FİDAN Yılmaz AKÇİL

Raportör : Şahap KAYMAK

Başvurucu : Ahmet Sefa ÜNSAL

Vekili : Av. Özgün ŞİMŞEK

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, kişinin askerî okulda öğrenime devam ederken okuldan ilişiği kesilerek başka okula nakledilmesi üzerine açtığı davanın incelenmeksizin reddedilmesi nedeniyle adil yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucu 10/8/2015 tarihinde Jandarma Astsubay Meslek Yüksekokuluna kaydolmuş 25/7/2016 tarihli ve 669 sayılı Olağanüstü Hâl Kapsamında Bazı Tedbirler Alınması ve Millî Savunma Üniversitesi Kurulması ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Hükmünde Kararname'nin (669 sayılı KHK) yayımlandığı tarihte birinci sınıftan ikinci sınıfa geçmiştir.

3. Türkiye 15 Temmuz 2016 tarihinde askerî bir darbe teşebbüsüyle karşı karşıya kalmıştır. Devletin yetkili organları tarafından tehdit değerlendirmesi yapılarak demokratik anayasal düzene, bireylerin temel hak ve hürriyetlerine, millî güvenliğe yönelik tehdit oluşturan tüm terör örgütlerine ve illegal yapılanmalara karşı tedbirler alınması kararlaştırılmıştır (ayrıntılar için bkz. Aydın Yavuz ve diğerleri [GK], B. No: 2016/22169, 20/6/2017).

4. 15 Temmuz 2016 tarihinde yaşanan darbe teşebbüsünün ardından çıkarılan 669 sayılı

KHK'nın 104. maddesinde harp akademilerinin, askerî liselerin ve astsubay hazırlama okullarının kapatıldığı düzenlenmiştir. Mezkûr KHK'nın 105. maddesinde de askerî okullarda öğrenimine devam eden öğrencilerin durumlarına uygun okullara nakledileceği belirtilmiştir.

5. Başvurucunun eğitim gördüğü okul da anılan düzenleme kapsamında kapatılmış, bu sebeple başvurucunun okulla ilişiği kesilerek başka bir okula nakli sağlanmıştır.

6. Bunun üzerine başvurucu, okulla ilişiğinin kesilmesine dair işlemin iptali istemiyle yaptığı başvurunun reddine ilişkin işlemin iptali talebiyle Ankara 6. İdare Mahkemesinde (Mahkeme) dava açmıştır.

7. Mahkemece davanın reddine karar verilmiştir. Kararın gerekçesinde başvurucu hakkında 669 sayılı KHK kapsamında işlem yapıldığı, idarenin bu konuda takdir yetkisinin bulunmadığı dolayısıyla kanuni düzenleme yapılmadan yeni bir işlem tesis edilemeyeceği belirtilmiştir.

8. Başvurucunun bu karara karşı istinaf kanun yoluna başvurması üzerine Ankara Bölge İdare Mahkemesi 4. İdari Dava Dairesi tarafından istinaf başvurusunun gerekçeli olarak reddine karar verilmiştir. Kararın gerekçesinde başvurucunun askerî öğrencilik statüsünün doğrudan ve kanun niteliğini taşıyan bir hukuki düzenleme olan KHK ile sona erdiği, bu nedenle idari davaya konu olabilecek nitelikte bir idari işlem bulunmadığı ifade edilmiştir.

9. Söz konusu karara yönelik başvurucu temyiz kanun yoluna başvurmuş, Danıştay Beşinci Dairesi ise temyiz talebini reddederek anılan kararı kesin olarak onamıştır.

10. Başvurucu, nihai hükmü 19/1/2022 tarihinde öğrendikten sonra 4/2/2022 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

11. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

12. Başvurucu; askerî öğrencilik statüsünün sona ermesi nedeniyle mağdur olduğunu, hakkında herhangi bir soruşturma olmadığı hâlde mesleğine başlayamadığını belirterek savunma hakkının ve yaşam hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

13. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüş yazısında konuyla ilgili olarak İçişleri Bakanlığından temin edilen görüş ve ilgili belgelerin başvurucunun şikâyetine yönelik yapılacak incelemede dikkate alınmak üzere sunulduğu belirtilmiştir. Mevcut başvuruda başvurucunun temel hak ve hürriyetlerinin ihlal edilip edilmediği konusunda inceleme yapılırken Anayasa ve ilgili mevzuat hükümleri ile somut olayın kendine özgü şartlarının da dikkate alınması gerektiği ifade edilmiştir. İçişleri Bakanlığının görüşünde ise başvurucu hakkında 669 sayılı KHK uyarınca işlem tesis edildiği, bu hususta idareye herhangi bir değerlendirme yapma veya aksi yönde işlem tesis etme imkânı tanınmadığı dile getirilmiştir. Başvurucu, Bakanlığın görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

14. Başvuru, adil yargılanma hakkı yönünden değerlendirilmiştir.

15. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı suç isnadına bağlı yargılamaların yanında bir kimsenin medeni hak ve yükümlülüklerinin karara bağlanmasıyla ilgili yargılamalarda da uygulanır. Anayasa'nın 36. maddesinin (1) numaralı fıkrasının medeni meselelerde uygulanabilmesi için ortada hukuk düzeni tarafından kişiye

tanınmış veya en azından savunulabilir temeli bulunan bir hakkın bulunması gerekir. Bu hakkın Anayasa'da doğrudan veya dolaylı olarak tanımlanan ve güvence altına alınan bir hakka ilişkin olması zorunlu değildir. Bu bakımdan kanunla kişilere tanınan ve savunulabilir bir temeli bulunan hak ve ayrıcalıklar da -mahkemelerde ileri sürülebilmesi şartıyla- Anayasa'nın 36. maddesi bağlamında hak kavramına dâhildir (bazı farklılıklarla birlikte bkz. Mehmet Güçlü ve Ramazan Erdem [2. B.], B. No: 2015/7942, 28/5/2019, § 28; M.B. [GK], B. No: 2018/37392, 23/7/2020, § 67).

16. Somut uyuşmazlıkta suç isnadına bağlı bir yargılamanın mevcut olmadığı hususunda tereddüt bulunmamaktadır. Bununla birlikte uyuşmazlığın niteliği itibarıyla medeni hak ve yükümlülükler kapsamında görülüp görülemeyeceği, bu hususta değerlendirmeden hareketle söz konusu uyuşmazlığa ilişkin başvurunun Anayasa ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (Sözleşme) ortak koruma alanı içinde yer alıp almadığı yönünden bir irdeleme yapılması gerekmektedir.

17. Anayasa Mahkemesi İhsan Korkmaz kararında ([1. B.], B. No: 2019/15190, 2/4/2024) Deniz Harp Okulunda ara sınıfta -üçüncü sınıf- öğrenciyken 669 sayılı KHK uyarınca harp akademilerinin kapatılması üzerine askerî okuldan başka bir okula nakledilen öğrencinin durumunu incelemiştir. Anılan kararda darbe girişimi sonrasında askerî eğitimin düzenlenmesinde, askerî okulların kapatılmasında ve ara sınıftaki öğrencilerin başka okullara nakledilmesinde kamu hukukunun ağır bastığını, bu sebeple askerî öğrencilik statüsünün korunmasının Sözleşme'nin 6. maddesinin medeni yönünün kapsamı dışında kaldığını, başka bir ifadeyle anılan statünün korunmasının medeni bir hak olmadığını belirterek başvurunun konu bakımından yetkisizlik nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar vermiştir (İhsan Korkmaz, §§ 42-49).

18. Nitekim Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi de (AİHM) askerî okulların kapatılması ve öğrencilerin sivil eğitim kurumlarına nakledilmesine ilişkin sürecin konu edildiği Yıldız ve diğerleri/Türkiye kararında (B. No: 13510/19, 17/3/2022) askerî öğrenci statüsünü koruma hakkının medeni hak olmadığı gerekçesiyle Sözleşme'nin 6. maddesinin dışında kaldığını değerlendirmiştir. AİHM, başvuruya ilişkin Sözleşme'nin 6. maddesi bağlamında yaptığı incelemede Pişkin/Türkiye kararına atıfla 6. maddenin ceza boyutunun uygulanamaz olduğunu belirtmiştir (Yıldız ve diğerleri/Türkiye, § 9). Kararda askerî eğitimi düzenleme ve profesyonel askerî hizmete giriş koşullarını belirlemede kamu hukukunun ağır bastığı, askerî öğrencilik statüsünü devam ettirmenin Sözleşme'nin 6. maddesinin medeni yönünün kapsamı dışında kaldığı değerlendirilmiştir (Yıldız ve diğerleri/Türkiye, § 11). Kararda ayrıca askerî eğitim kurumlarının kapatılmasına yönelik mevzuata itiraz yolu açık olmamasına rağmen başvuranların sivil eğitim kurumlarına nakline ilişkin işlemleri dava konusu etme hakları olduğu vurgulanmıştır (Yıldız ve diğerleri/Türkiye, § 13).

19. Öte yandan Anayasa Mahkemesi, 669 sayılı KHK'nın 9/11/2016 tarihli ve 6756 sayılı Olağanüstü Hâl Kapsamında Bazı Tedbirler Alınması ve Millî Savunma Üniversitesi Kurulması ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabul Edilmesi Hakkında Kanun'la yasalaşmasının ardından açılan iptal davasında harp akademilerinin, askerî liselerin ve astsubay hazırlama okullarının kapatılmasına ve harp okulları, fakülte ve yüksek okullar ile astsubay meslek yüksek okullarında (jandarma dâhil) öğrenimine devam eden öğrencilerle Yükseköğretim Kurulunca üniversite sınavının yapıldığı tarihte aldıkları yerleştirme puanları dikkate alınarak durumlarına uygun fakülte ve yüksek okullara naklen kaydedilmelerine ilişkin maddelerin Anayasa'ya uygunluğunu denetlemiştir. Kararda 15 Temmuz 2016 tarihinde yaşanan darbe

teşebbüsünden sonra Türk Silahlı Kuvvetlerinin astsubay, subay ve kurmay subay ihtiyacının askerî liseler, astsubay hazırlama okulları ve harp akademilerinden karşılanmasına ilişkin sistemin değiştirildiğini belirtmiş ve bu kapsamda askerî personel eğitim sisteminin Millî Savunma Üniversitesi adı altında yükseköğretim seviyesinde yeniden yapılandırıldığına dikkat çekmiştir. Mahkeme, sistem değişikliğinin hiçbir öğrenci bakımından istisna teşkil etmediğine, öğrenciler yönünden oluşabilecek zararları olabildiğince gidermeye yönelik dengeleyici güvencelerin sağlandığına vurgu yaparak iptal talebinin reddine karar vermiştir (AYM, E.2017/18, K.2019/66, 25/7/2019, § 60-84).

20. Somut olayda da askerî okulların kapatılmasına bağlı olarak ara sınıftaki başvurucunun okulla ilişiği kesilmiş ve başka bir okula nakli sağlanmıştır. Dolayısıyla başvuru askerî öğrencilik statüsünün korunmamasından kaynaklanmaktadır. Bu bağlamda eldeki başvurunun da Sözleşme'nin 6. maddesinin medeni yönünün kapsamı dışında kaldığı ve İhsan Korkmaz kararından ayrılmayı gerektiren bir yönünün bulunmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

21. Açıklanan gerekçelerle başvurunun konu bakımından yetkisizlik nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvurunun konu bakımından yetkisizlik nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde BIRAKILMASINA 14/10/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

VEYSEL SÜRMELİ

B. No: 2022/19979 | Karar tarihi: 14.10.2025

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/19979

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

VEYSEL SÜRMELİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/19979)

Karar Tarihi: 14/10/2025

R.G. Tarih ve Sayı: 12/2/2026 - 33166

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Recai AKYEL Yusuf Şevki HAKYEMEZ İrfan FİDAN Yılmaz AKÇİL

Raportör : Mutlu ALAF

Başvurucu : Veysel SÜRMELİ

Vekili : Av. Zeynep Canan BİLLOR

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru; işçilik alacağına ilişkin açılan davada alacağın bir kısmının zamanaşımına uğradığı gerekçesiyle reddedilmesi nedeniyle mahkemeye erişim hakkının, yargılamanın uzun sürmesi nedeniyle de makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 10/2/2022 tarihinde yapılmıştır. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

3. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına gönderilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

4. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar şöyledir:

5. Başvurucu 1/4/1989-14/6/2013 tarihleri arasında çalıştığı işyerinde yıllık izin ücretlerinin

ödenmediği iddiasıyla Adana 3. İş Mahkemesinde (Mahkeme) 29/12/2017 tarihinde alacak davası açmıştır. Başvurucu, dava dilekçesinde talep ettiği 100 TL alacağı 28/9/2018 havale tarihli dilekçeyle 5.379,08 TL'ye yükseltmiştir. Davalı 7/11/2018 tarihli ıslaha karşı beyan dilekçesinde zamanaşımı itirazında bulunmuştur. Mahkeme 4/12/2018 tarihli kararı ile davayı kabul etmiştir. Davalı, karara karşı istinaf kanun yoluna başvurmuş ve istinaf dilekçesinde başvurucunun talebinin zamanaşımına uğradığını ileri sürmüştür.

6. Adana Bölge Adliye Mahkemesi 7. Hukuk Dairesi (Bölge Adliye Mahkemesi) 12/1/2022 tarihli kararı ile mahkeme kararını kaldırmış, başvurucunun ıslah ettiği miktarın zamanaşımına uğradığı gerekçesiyle miktar yönünden davanın reddine kesin olmak üzere karar vermiş ve 100 TL yönünden davayı kabul etmiştir. Kararın gerekçesinin ilgili kısmı şöyledir:

"...

Mülga 818 sayılı Borçlar Kanunu’nun 126. maddesinin 3. bendine göre, başkalarının maiyetinde çalışan veya müstahdemi olan kimselerin, hizmetçilerin, yevmiyecilerin ve işçilerin ücretleri hakkındaki davaların beş yıllık zamanaşımına tabi olduğu belirtilmişti. Yargıtay da anılan düzenleme uyarınca yıllık izin ücretinin beş yıllık zamanaşımına tabi olduğunu kabul etmekteydi. 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu’nun yürürlüğe girdiği 01.07.2012 tarihinden sonra anılan Kanunda 818 sayılı Borçlar Kanunu’nun 126/3 hükmüne yer verilmediği gerekçesiyle yıllık izin ücretinin Türk Borçlar Kanunu’nun 146. maddesinde düzenlenen on yıllık genel zamanaşımına tabi olacağı ileri sürülmüştür. Ancak Türk Borçlar Kanunu’nun 147. maddesinin gerekçesinde hizmet sözleşmesi hükümlerine göre çalışanların “dönemsel edimler” niteliğindeki ücret alacaklarının aynı maddenin 1. bendi kapsamına girmesi nedeniyle 818 sayılı Borçlar Kanunu’nun 126. maddesinin 3. bendindeki hükmün ayrıca düzenlenmesine gerek görülmediği belirtilmiştir. 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu’nun 147.maddesinin 1.bendine göre, “Kira bedelleri, anapara faizleri ve ücret gibi diğer dönemsel edimler” beş yıllık zamanaşımına tabidir. Yıllık ücretli izin dönemsel edim niteliğinde olup, buna ait ücret hakkında da anılan hüküm uygulanmalıdır. Nitekim 12.10.2017 tarih ve 7036 sayılı İş Mahkemeleri Kanunu’nun 15. maddesi ile İş Kanunu’na eklenen ek 3. maddede de yıllık izin ücretinin beş yıllık zamanaşımına tabi olduğu açıkça düzenlenmiştir. Her ne kadar Türk Borçlar Kanunu’nun yürürlük tarihi ile İş Mahkemeleri Kanunu’nun yürürlük tarihi arasında yıllık izin ücretinin 10 yıllık zamanaşımına tabi olduğu görüşünü benimsemiş ve buna göre uygulama yapmış ise de; Yargıtay 9. Hukuk Dairesi'nin Yargıtay (kapatılan) 22. Hukuk Dairesi ile birleşmesi sonrasında, konu yeniden tartışılarak ücretli izin alacağında zamanaşımı süresinin 5 yıl olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Buna göre Türk Borçlar Kanunu’nun yürürlüğe girdiği tarih ile İş Mahkemeleri Kanunu’nun yürürlüğe girdiği tarih arasındaki dönemde de yıllık izin ücretinin tabi olduğu zamanaşımı süresi beşyıldır.

..."

Davacının iş sözleşmesinin 14.06.2013 tarihi itibari ile son bulmuş olması göz önünde bulundurulduğunda davacının ıslah tarihi itibari yılılk izin alacağı için 5 yıllık zaman aşımı süresinin dolduğu ve ıslah edilen miktarda alacağının zaman aşımına uğradığı anlaşılmaktadır.

..."

7. Başvurucu, karara karşı maddi hatanın düzeltilmesi talebinde bulunmuştur. Bölge Adliye

Mahkemesi aynı gerekçelerle 15/3/2022 tarihli ek kararla talebi reddetmiştir.

8. Nihai kararı başvurucu 21/1/2022 tarihinde öğrenmiş ve süresi içinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

IV. İLGİLİ HUKUK

A. İlgili Mevzuat

9. 22/4/1926 tarihli ve 818 sayılı mülga Borçlar Kanunu'nun 126. maddesinin (3) numaralı bendi şöyledir:

"Aşağıdaki alacak veya davalar hakkında beş senelik müruru zaman cari olur:

...

3- Sanatkarların veya esnafın emeklerinin karşılığı, perakendecilerin sattıkları malların parası, noterlerin mesleki hizmetleri karşılığı, başkalarının maiyetinde çalışan veya müstahdemi olan kimselerin, hizmetçilerin, yevmiyecilerin ve işçilerin ücretleri hakkındaki davalar;

..."

10. 11/1/2011 tarihli ve 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'nun 146. maddesi şöyledir:

"Kanunda aksine bir hüküm bulunmadıkça, her alacak on yıllık zamanaşımına tabidir."

11. 6098 sayılı Kanun'un 147. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"Aşağıdaki alacaklar için beş yıllık zamanaşımı uygulanır:

1. Kira bedelleri, anapara faizleri ve ücret gibi diğer dönemsel edimler.

..."

12. 12/10/2017 tarihli ve 7036 sayılı İş Mahkemeleri Kanunu'nun 15. maddesiyle 22/5/2003 tarihli ve 4857 sayılı İş Kanunu'na eklenen "Zamanaşımı süresi" başlıklı ek 3. madde şöyledir:

"İş sözleşmesinden kaynaklanmak kaydıyla hangi kanuna tabi olursa olsun, yıllık izin ücreti ve aşağıda belirtilen tazminatların zamanaşımı süresi beş yıldır.

a) Kıdem tazminatı.

b) İş sözleşmesinin bildirim şartına uyulmaksızın feshinden kaynaklanan tazminat.

c) Kötüniyet tazminatı.

d) İş sözleşmesinin eşit davranma ilkesine uyulmaksızın feshinden kaynaklanan tazminat."

13. 7036 sayılı Kanun'un 16. maddesiyle 4857 sayılı Kanun'a eklenen geçici 8. madde şöyledir:

"Ek 3 üncü madde, bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten sonra sona eren iş sözleşmelerinden kaynaklanan yıllık izin ücreti ve tazminatlar hakkında uygulanır.

Ek 3 üncü maddede belirtilen yıllık izin ücreti ve tazminatlar için bu maddenin yürürlüğe girmesinden önce işlemeye başlamış bulunan zamanaşımı süreleri, değişiklikten önceki hükümlere tabi olmaya devam eder. Ancak, zamanaşımı süresinin henüz dolmamış kısmı, ek 3 üncü maddede öngörülen süreden uzun ise, ek 3 üncü maddede öngörülen sürenin

geçmesiyle zamanaşımı süresi dolmuş olur."

B. Yargıtay Kararları

14. Yargıtay 9. Hukuk Dairesinin 3/10/2012 tarihli ve E.2010/22816, K.2012/32961 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

"...

İşveren ve işçi arasındaki hukuki ilişki iş sözleşmesine dayanmaktadır. İşçinin sözleşmeye aykırı şekilde işverene zarar vermesi halinde, işverenin zararının tazmini amacı ile açacağı dava Borçlar Kanununun 125 inci maddesi (6098 Sayılı TBK 146) uyarınca on yıllık zaman aşımına tabidir.

4857 sayılı Kanundan daha önce yürürlükte bulunan 1475 sayılı Yasada ücret alacaklarıyla ilgi olarak özel bir zamanaşımı süresi öngörülmediği halde, 4857 sayılı İş Kanunun 32/8 maddesinde, işçi ücretinin beş yıllık özel bir zamanaşımı süresine tabi olduğu açıkça belirtilmiştir. Ancak bu Kanundan önce tazminat niteliğinde olmayan, ücret niteliği ağır basan işçilik alacaklar, Borçlar Kanununun 126/1 maddesi (6098 Sayılı TBK 147) uyarınca beş yıllık zamanaşımına tabidir.

Yıllık izin ücreti iş sözleşmesinin feshi ile muaccel olup dönemsel bir nitelik taşımadığından, 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu uygulaması yönünden 10 yıllık genel zamanaşımına tabidir.

..."

15. Yargıtay 22. Hukuk Dairesinin 19/2/2020 tarihli ve E.2020/538, K.2020/2873 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

"...

İşveren ve işçi arasındaki hukuki ilişki iş sözleşmesine dayanmaktadır. İşçinin sözleşmeye aykırı şekilde işverene zarar vermesi halinde, işverenin zararının tazmini amacı ile açacağı dava Borçlar Kanunu'nun 125. maddesi (6098 Sayılı TBK 146) uyarınca on yıllık zaman aşımına tabidir.

4857 sayılı Kanundan daha önce yürürlükte bulunan 1475 sayılı Yasada ücret alacaklarıyla ilgi olarak özel bir zamanaşımı süresi öngörülmediği halde, 4857 sayılı İş Kanunun 32/8 maddesinde, işçi ücretinin beş yıllık özel bir zamanaşımı süresine tabi olduğu açıkça belirtilmiştir. Ancak bu Kanundan önce tazminat niteliğinde olmayan, ücret niteliği ağır basan işçilik alacaklar, Borçlar Kanunu'nun 126/1 maddesi (6098 sayılı TBK 147) uyarınca beş yıllık zamanaşımına tabidir. 7036 sayılı Kanun'un 15. maddesi ile İş Kanunu'na eklenen ek 3. maddesinde de yıllık izin alacağının beş yıllık zamanaşımına tabi olduğu öngörülmüştür.

..."

16. Yargıtay 9. Hukuk Dairesinin 16/6/2021 tarihli ve E.2021/6120, K.2021/10348 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

"...

Mülga 818 sayılı Borçlar Kanunu’nun 126.maddesinin 3.bendine göre, başkalarının maiyetinde çalışan veya müstahdemi olan kimselerin, hizmetçilerin, yevmiyecilerin ve işçilerin ücretleri hakkındaki davaların beş yıllık zamanaşımına tabi olduğu belirtilmişti. Yargıtay da anılan düzenleme uyarınca yıllık izin ücretinin beş yıllık zamanaşımına tabi

olduğunu kabul etmekteydi. 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'nun yürürlüğe girdiği 01.07.2012 tarihinden sonra anılan Kanunda 818 sayılı Borçlar Kanunu'nun 126/3 hükmüne yer verilmediği gerekçesiyle yıllık izin ücretinin Türk Borçlar Kanunu'nun 146. maddesinde düzenlenen on yıllık genel zamanaşımına tabi olacağı ileri sürülmüştür. Ancak Türk Borçlar Kanunu'nun 147. maddesinin gerekçesinde hizmet sözleşmesi hükümlerine göre çalışanların "dönemsel edimler" niteliğindeki ücret alacaklarının aynı maddenin 1. bendi kapsamına girmesi nedeniyle 818 sayılı Borçlar Kanunu'nun 126. maddesinin 3. bendindeki hükmün ayrıca düzenlenmesine gerek görülmediği belirtilmiştir. 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'nun 147. maddesinin 1. bendine göre, "Kira bedelleri, anapara faizleri ve ücret gibi diğer dönemsel edimler" beş yıllık zamanaşımına tabidir. Yıllık ücretli izin dönemsel edim niteliğinde olup, buna ait ücret hakkında da anılan hüküm uygulanmalıdır. Nitekim 12.10.2017 tarih ve 7036 sayılı İş Mahkemeleri Kanunu'nun 15. maddesi ile İş Kanunu'na eklenen ek 3. maddede de yıllık izin ücretinin beş yıllık zamanaşımına tabi olduğu açıkça düzenlenmiştir. Buna göre yıllık ücretli izin alacakları fesihten itibaren 5 yıllık süre içerisinde talep edilebilir, Türk Borçlar Kanunu'nun yürürlüğe girdiği tarih ile İş Mahkemeleri Kanunu'nun yürürlüğe girdiği tarih arasındaki dönemde de yıllık izin ücretinin tabi olduğu zamanaşımı süresi beş yıldır.

..."

17. Yargıtay 9. Hukuk Dairesinin 16/2/2022 tarihli ve E.2022/887, K.2022/1856 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

"...

Mülga 818 sayılı Borçlar Kanunu'nun 126.maddesinin 3.bendine göre, başkalarının maiyetinde çalışan veya müstahdemi olan kimselerin, hizmetçilerin, yevmiyecilerin ve işçilerin ücretleri hakkındaki davaların beş yıllık zamanaşımına tabi olduğu belirtilmişti. Yargıtay da anılan düzenleme uyarınca yıllık izin ücretinin beş yıllık zamanaşımına tabi olduğunu kabul etmekteydi. 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'nun yürürlüğe girdiği 01.07.2012 tarihinden sonra anılan Kanunda 818 sayılı Borçlar Kanunu'nun 126/3 hükmüne yer verilmediği gerekçesiyle yıllık izin ücretinin Türk Borçlar Kanunu'nun 146. maddesinde düzenlenen on yıllık genel zamanaşımına tabi olacağı ileri sürülmüştür. Ancak Türk Borçlar Kanunu'nun 147. maddesinin gerekçesinde hizmet sözleşmesi hükümlerine göre çalışanların "dönemsel edimler" niteliğindeki ücret alacaklarının aynı maddenin 1. bendi kapsamına girmesi nedeniyle 818 sayılı Borçlar Kanunu'nun 126. maddesinin 3. bendindeki hükmün ayrıca düzenlenmesine gerek görülmediği belirtilmiştir. 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'nun 147.maddesinin 1.bendine göre, "Kira bedelleri, anapara faizleri ve ücret gibi diğer dönemsel edimler" beş yıllık zamanaşımına tabidir. Yıllık ücretli izin dönemsel edim niteliğinde olup, buna ait ücret hakkında da anılan hüküm uygulanmalıdır. Nitekim 12.10.2017 tarih ve 7036 sayılı İş Mahkemeleri Kanunu'nun 15. maddesi ile İş Kanunu'na eklenen ek 3. maddede de yıllık izin ücretinin beş yıllık zamanaşımına tabi olduğu açıkça düzenlenmiştir. Her ne kadar Türk Borçlar Kanunu'nun yürürlük tarihi ile İş Mahkemeleri Kanunu'nun yürürlük tarihi arasında Dairemiz yıllık izin ücretinin 10 yıllık zamanaşımına tabi olduğu görüşünü benimsemiş ve buna göre uygulama yapmış ise de; Dairemizin Yargıtay (kapatılan) 22. Hukuk Dairesi ile birleşmesi sonrasında, konu yeniden tartışılarak ücretli izin alacağında zamanaşımı süresinin 5 yıl olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Buna göre Türk Borçlar Kanunu'nun yürürlüğe girdiği tarih ile İş Mahkemeleri Kanunu'nun yürürlüğe girdiği tarih arasındaki dönemde de yıllık izin ücretinin tabi olduğu zamanaşımı süresi beş yıldır.

..."

V. İNCELEME VE GEREKÇE

18. Anayasa Mahkemesinin 14/10/2025 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Mahkemeye Erişim Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

1. Başvurucunun İddiaları

19. Başvurucu 4857 sayılı Kanun'un geçici 8. maddesinin ve ek 3. maddesinin yürürlüğe girdikten sonra sona eren iş sözleşmelerinde uygulanabileceğini, zamanaşımı süresinin on yıl olduğunu, açık hükümlere rağmen hatalı değerlendirme yapıldığını, adil yargılanma hakkı ile çalışma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

2. Değerlendirme

20. Anayasa’nın 36. maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

“Herkes, meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahiptir.”

21. Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucu tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder. Başvurucunun şikâyetlerinin özü işçilik alacağıyla ilgili davada zamanaşımına dair değerlendirmenin yanlış yapıldığı hususuna ilişkin olduğundan başvuru bütün olarak adil yargılanma hakkının güvencelerinden olan mahkemeye erişim hakkı kapsamında incelenmiştir.

a. Kabul Edilebilirlik Yönünden

22. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

b. Esas Yönünden

i. Müdahalenin Varlığı ve Hakkın Kapsamı

23. Anayasa'nın 36. maddesinin birinci fıkrasında herkesin yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddiada bulunma ve savunma hakkına sahip olduğu belirtilmiştir. Dolayısıyla mahkemeye erişim hakkı, Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan hak arama özgürlüğünün bir unsurudur. Diğer yandan Anayasa'nın 36. maddesine "adil yargılanma" ibaresinin eklenmesine ilişkin gerekçede Türkiye'nin taraf olduğu uluslararası sözleşmelerce de güvence altına alınan adil yargılanma hakkının madde metnine dâhil edildiği vurgulanmıştır. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'ni (Sözleşme) yorumlayan Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, Sözleşme'nin 6. maddesinin (1) numaralı fıkrasının mahkemeye erişim hakkını içerdiğini belirtmektedir (Özbakım Özel Sağlık Hiz. İnş. Tur. San. ve Tic. Ltd. Şti. [2. B.], B. No: 2014/13156, 20/4/2017, § 34).

24. Mahkemeye erişim hakkı bir uyuşmazlığı mahkeme önüne taşıyabilmek ve uyuşmazlığın etkili bir şekilde karara bağlanmasını isteyebilmek anlamına gelmektedir (Özkan Şen [2. B.], B. No: 2012/791, 7/11/2013, § 52).

25. Zamanaşımı gerekçesiyle davanın kısmen reddedilerek esasının incelenmemesinin mahkemeye erişim hakkına bir müdahale teşkil ettiği açıktır.

ii. Müdahalenin İhlal Oluşturup Oluşturmadığı

26. Anayasa’nın 13. maddesi şöyledir:

"Temel hak ve hürriyetler, özlerine dokunulmaksızın yalnızca Anayasanın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak ve ancak kanunla sınırlanabilir. Bu sınırlamalar, Anayasanın sözüne ve ruhuna, demokratik toplum düzeninin ve lâik Cumhuriyetin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olamaz."

27. Yukarıda anılan müdahale, Anayasa’nın 13. maddesinde belirtilen koşulları yerine getirmediği müddetçe Anayasa’nın 36. maddesinin ihlalini teşkil edecektir.

28. Bu sebeple müdahalenin Anayasa’nın 13. maddesinde öngörülen ve somut başvuruya uygun düşen kanun tarafından öngörülme, haklı bir sebebe dayanma, ölçülülük ilkesine aykırı olmama koşullarına uygun olup olmadığının belirlenmesi gerekir.

(1) Kanunilik Ölçütüne İlişkin Genel İlkeler

29. Anayasa'nın temel hak ve özgürlüklerin sınırlandırılması rejimini düzenleyen 13. maddesinde hak ve özgürlüklerin ancak kanunla sınırlanabileceği temel bir ilke olarak benimsenmiştir (kanunilik şartına başka bağlamlarda dikkat çeken kararlar için bkz. Sevim Akat Eşki [1. B.], B. No: 2013/2187, 19/12/2013, § 36; Tuğba Arslan [GK], B. No: 2014/256, 25/6/2014, § 82; Hayriye Özdemir [2. B.], B. No: 2013/3434, 25/6/2015, §§ 56-61; Halk Radyo ve Televizyon Yayıncılık A.Ş. [GK], B. No: 2014/19270, 11/7/2019, § 35; Hamit Yakut [GK], B. No: 2014/6548, 10/6/2021, § 76; Atilla Yazar ve diğerleri [GK], B. No: 2016/1635, 5/7/2022, § 100).

30. Hak ve özgürlükler ile bunlara yapılacak müdahalelerin ve sınırlandırmaların kanunla düzenlenmesi bu haklara ve özgürlüklere keyfî müdahaleyi engelleyen, hukuk güvenliğini sağlayan demokratik hukuk devletinin en önemli unsurlarından biridir (Tahsin Erdoğan [2. B.], B. No: 2012/1246, 6/2/2014, § 60).

31. Müdahalenin kanuna dayalı olması öncelikle şeklî manada bir kanunun varlığını zorunlu kılar. Şeklî manada kanun, Türkiye Büyük Millet Meclisi (TBMM) tarafından Anayasa'da belirtilen usule uygun olarak kanun adı altında çıkarılan düzenleyici yasama işlemidir. Hak ve özgürlüklere müdahale edilmesi ancak yasama organınca kanun adı altında çıkarılan düzenleyici işlemlerde müdahaleye imkân tanıyan bir hükmün bulunması şartına bağlıdır. TBMM tarafından çıkarılan şeklî anlamda bir kanun hükmünün bulunmaması hakka yapılan müdahaleyi anayasal temelden yoksun bırakır (Ali Hıdır Akyol ve diğerleri [GK], B. No: 2015/17510, 18/10/2017, § 56; Tuğba Arslan, § 96; Fikriye Aytin ve diğerleri [1. B.], B. No: 2013/6154, 11/12/2014, § 34).

32. Somut olayda başvurucunun davasının bir kısmı zamanaşımı nedeniyle reddedilmiştir. Mahkeme, gerekçesinde 6098 sayılı Kanun'un 147. maddesinin (1) numaralı bendine ve 4857 sayılı Kanun'un ek 3. maddesine dayanmıştır. Dolayısıyla anılan kanun hükümleri gözetildiğinde başvurucunun mahkemeye erişim hakkına yapılan müdahalenin kanuni dayanağının olduğu görülmüştür.

(2) Meşru Amaç

33. Dava açmanın bir süreye bağlanmasının meşru amacının ne olduğu hususu benzer nitelikteki başvurularda Anayasa Mahkemesi tarafından müteaddit defa incelenmiştir. Anayasa Mahkemesi, bu incelemelerinde idari işlem ya da eylemlere karşı açılacak

davalarda süre koşulu öngörülmesinin en genel ifadesiyle idari istikrarın sağlanması şeklinde meşru bir amacı bulunduğuna işaret etmiştir (daha ayrıntılı değerlendirme için bkz. Ayşe Yıldırım [1. B.], B. No: 2014/5, 25/10/2017, §§ 54, 55; Fatma Altuner [2. B.], B. No: 2014/17714, 26/10/2017, §§ 48, 49; Çölbeyi Lojistik Nakliyat Gümrükleme Denizcilik İnşaat Turizm Sanayii ve Ticaret Limitet Şirketi [1. B.], B. No: 2014/12354, 9/11/2017, § 52).

(3) Ölçülülük

34. Davanın bir kısım alacak yönünden zamanaşımı nedeniyle reddedilmesine ilişkin değerlendirmeyle başvurucunun mahkemeye erişimine getirilen sınırlamanın ölçülü olup olmadığı ve başvurucuya ağır bir yük getirip getirmediği hususlarının incelenmesi gerekir.

(a) Genel İlkeler

35. Anayasa'nın 13. maddesi uyarınca hak ve özgürlüklerin sınırlandırılmasında dikkate alınacak ölçütlerden biri olan ölçülülük, hukuk devleti ilkesinden doğmaktadır. Hukuk devletinde hak ve özgürlüklerin sınırlandırılması istisnai bir yetki olduğundan bu yetki ancak durumun gerektirdiği ölçüde kullanılması koşuluyla haklı bir temele oturabilir. Bireylerin hak ve özgürlüklerinin somut koşulların gerektirdiğinden daha fazla sınırlandırılması kamu otoritelerine tanınan yetkinin aşılması anlamına geleceğinden hukuk devletiyle bağdaşmaz (AYM, E.2013/95, K.2014/176, 13/11/2014).

36. Ölçülülük ilkesi elverişlilik, gereklilik ve orantılılık olmak üzere üç alt ilkeden oluşmaktadır. Elverişlilik öngörülen müdahalenin ulaşılmak istenen amacı gerçekleştirmeye elverişli olmasını, gereklilik ulaşılmak istenen amaç bakımından müdahalenin zorunlu olmasını yani aynı amaca daha hafif bir müdahale ile ulaşılmasının mümkün olmamasını, orantılılık ise bireyin hakkına yapılan müdahale ile ulaşılmak istenen amaç arasında makul bir dengenin gözetilmesi gerekliliğini ifade eder (AYM, E.2011/111, K.2012/56, 11/4/2012; E.2013/66, K.2014/19, 29/1/2014; E.2016/16, K.2016/37, 5/5/2016; Mehmet Akdoğan ve diğerleri [1. B.], B. No: 2013/817, 19/12/2013, § 38).

37. Mahkemeye erişim hakkının sınırlandırılması için seçilen aracın öngörülen amaca ulaşılabilmesi bakımından elverişli olması gerekir. Ayrıca seçilen araç bu hakkı en az zedeleyici nitelikte olmalıdır. Bununla birlikte hakkı daha az zedeleyen aracın tercih edilmesi gerektiğinin söylenebilmesi için söz konusu araç aynı amacı gerçekleştirmeye uygun olmalıdır. Daha hafif sınırlama teşkil eden aracın tercih edilmesi hâlinde öngörülen amaç gerçekleşmeyecek ise daha ağır müdahale oluşturan aracın seçimi hususundaki tercih, Anayasa'ya aykırı olmaz. Bunun dışında hangi müdahale aracının tercih edileceği hususunda kamu otoritelerinin belli ölçüde takdir yetkisi vardır (Mustafa Berberoğlu [2. B.], B. No: 2015/3324, 26/2/2020, § 48).

38. Öte yandan mahkemeye erişim hakkına yönelik müdahaleler orantılı olmalıdır. Orantılılık, amaç ile araç arasında adil bir denge kurulmasını gerektirir. Buna göre mahkemeye erişim hakkına getirilen sınırlamayla ulaşılmak istenen meşru amaç ve başvurucunun mahkemeye erişim hakkından yararlanmasındaki bireysel yarar arasında makul bir orantı kurulmalıdır. Hedeflenen amaca ulaşıldığında elde edilecek kamusal yararla kıyaslandığında sınırlama ile kişiye yüklenen külfetin aşırı ve orantısız olmaması gerekir (Mustafa Berberoğlu, § 49).

(b) İlkelerin Olaya Uygulanması

39. Somut olayda başvurucunun yıllık izin alacağına ilişkin talebi ıslah ettiği tutar

bakımından beş yıllık zamanaşımı süresinin dolduğu gerekçesiyle reddedilmiştir. Başvurucu, 4857 sayılı Kanun'un geçici 8. ve ek 3. maddesinin yürürlüğe girdikten sonra sona eren iş sözleşmelerine uygulanabileceğini, zamanaşımı süresinin on yıl olduğunu, açık hükümlere rağmen hatalı değerlendirme yapıldığını ileri sürmüştür.

40. 818 sayılı mülga Kanun'un 126. maddesinin (3) numaralı bendinde işçilerin ücretleri hakkındaki davalarda beş yıllık zamanaşımının uygulanacağı hüküm altına alınmıştır. Bu Kanun yerine 1/7/2012 tarihinde yürürlüğe giren 6098 sayılı Kanun'da ise 818 sayılı mülga Kanun'un 126. maddesinin (3) numaralı bendine yer verilmemiştir. Bu sebeple Yargıtay 9. Hukuk Dairesi bir dönem içtihatlarında yıllık izin alacağının 6098 sayılı Kanun'un 146. maddesi gereğince on yıllık zamanaşımı süresine tabi olacağı değerlendirmesini yapmıştır (bkz. § 16). Yargıtay 22. Hukuk Dairesi ise ücret niteliği ağır basan işçilik alacaklarında 6098 sayılı Kanun'un 147. maddesinin (1) numaralı bendi uyarınca beş yıllık zamanaşımının uygulanabileceği değerlendirmesini yapmıştır (bkz. § 17). 7036 sayılı Kanun'un 15. maddesiyle 4857 sayılı Kanun'a eklenen ek 3. madde ile yıllık izin ücretinin beş yıllık zamanaşımına tabi olduğu kesin bir biçimde hüküm altına alınmıştır. Bu madde ise 25/10/2017 tarihinde yürürlüğe girmiştir.

41. Bir önceki paragrafta işaret edildiği üzere Yargıtay 9. Hukuk Dairesi 1/7/2012 tarihinde yürürlüğe giren 6098 sayılı Kanun ile 4857 sayılı Kanun'un 25/10/2017 tarihinde yürürlüğe giren ek 3. maddesi arasındaki dönemde feshedilen iş sözleşmelerinde yıllık izin ücretleri yönünden on yıllık zamanaşımı süresinin uygulanacağı değerlendirmesini yapmakta iken Yargıtay 22. Hukuk Dairesi ise beş yıllık zamanaşımı süresinin uygulanması gerektiği değerlendirmesini yapmıştır. Her iki Dairenin birleşmesinden sonra ise Yargıtay 9. Hukuk Dairesi içtihadından dönmüş ve 6098 sayılı Kanun'un 147. maddesinin gerekçesinde hizmet sözleşmesi hükümlerine göre çalışanların dönemsel edimler niteliğindeki ücret alacaklarının aynı maddenin (1) numaralı bendi kapsamına girmesi nedeniyle 818 sayılı mülga Kanun'un 126. maddesinin (3) numaralı bendindeki hükmün ayrıca düzenlenmesine gerek görülmediğine işaret etmiştir. Daha sonra 6098 sayılı Kanun'un 147. maddesinin (1) numaralı bendine göre "kira bedelleri, anapara faizleri ve ücret gibi diğer dönemsel edimler"in beş yıllık zamanaşımına tabi olduğu tespitini yapmış ve yıllık ücretli izin alacağının dönemsel edim niteliğinde olduğu, buna ait ücret hakkında da anılan hükmün uygulanması gerektiği sonucuna varmıştır.

42. Yukarıda açıklanan tespitler ışığında somut olaya bakıldığında başvurucunun iş akdinin 14/6/2013 tarihinde feshedildiği ve beş yıllık süre geçtikten sonra 28/9/2018 tarihinde ıslah talebinde bulunduğu görülmüştür. Başvurucunun ıslaha konu alacak talebinin zamanaşımı nedeniyle reddedilmesine ilişkin uygulamanın kanuni bir dayanağı bulunduğu ve meşru bir amaca yönelik olduğu, Bölge Adliye Mahkemesince ulaşılan sonucun önceki paragraflarda işaret edilen değerlendirmeler kapsamında hukuki güvenlik ve belirlilik ilkeleri bağlamında, öngörülebilirlik sınırları içinde gözetilen meşru amaçla korunmak istenen hak açısından orantılı olduğu, yapılan uygulamanın başvurucunun mahkemeye erişim hakkını zedelemediği sonucuna ulaşılmıştır.

43. Başvurucu 4857 sayılı Kanun'un geçici 8. maddesine aykırı karar verildiğini ileri sürmüşse de netice olarak yıllık izin alacağının beş yıllık zamanaşımına tabi olduğu yorumu dikkate alındığında bu maddenin somut olayda uygulanamayacağı değerlendirildiğinden başvurucunun belirtilen iddiaları yerinde görülmemiştir.

44. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil

yargılanma hakkı kapsamındaki mahkemeye erişim hakkının ihlal edilmediğine karar verilmesi gerekir.

B. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

45. Başvurucu, makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğini iddia etmiştir.

46. 9/1/2013 tarihli ve 6384 sayılı Tazminat Komisyonunun Görevleri ile Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Kanun'da değişiklik yapan 2/3/2024 tarihli ve 7499 sayılı Kanun uyarınca üç ay içinde yapılacak müracaat üzerine makul süre şikâyetlerinin Tazminat Komisyonu tarafından inceleneceği düzenlenmiştir. Nitekim Anayasa Mahkemesi Ahmet Kartalkuş ([2. B.], B. No: 2019/39635, 19/3/2024) kararında ilk bakışta ulaşılabilir olan ve ihlal iddialarıyla ilgili başarı şansı sunma ve yeterli giderim sağlama kapasitesi olduğu görülen Tazminat Komisyonuna başvuru yolu tüketilmeden yapılan başvurunun incelenmesinin bireysel başvurunun ikincil niteliği ile bağdaşmayacağı sonucuna ulaşmıştır. Somut başvuruda, anılan kararda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

47. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

VI. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki mahkemeye erişim hakkının İHLAL EDİLMEDİĞİNE,

C. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde BIRAKILMASINA,

D. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE, 14/10/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

MUSA ÇELEBİ

B. No: 2022/23867 | Karar tarihi: 14.10.2025

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/23867

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

MUSA ÇELEBİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/23867)

Karar Tarihi: 14/10/2025

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Recai AKYEL Yusuf Şevki HAKYEMEZ İrfan FİDAN Yılmaz AKÇİL

Raportör : Ayça GANİDAĞLI DEMİRCİ

Başvurucu : Musa ÇELEBİ

Vekili : Av. Yunus GEZER

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, trafik kurallarının ihlal edildiği gerekçesiyle kesilen idari para cezasının ve sürücü belgesinin geçici olarak alınmasına ilişkin işlemin iptali için yapılan başvuruda deliller değerlendirilirken kolluk tutanağına aksi ispat edilemeyecek seviyede üstünlük tanınması nedeniyle adil yargılanma hakkı kapsamındaki silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerinin ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

2. Kolluk görevlileri, başvurucu hakkında 13/10/1983 tarihli ve 2918 sayılı Karayolları Trafik Kanunu'nun 47. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (a) bendi uyarınca "Trafiği düzenleme ve denetleme görevini yürüten trafik zabıtasının veya özel kıyafetli ve işaret taşıyan diğer yetkili kişilerin uyarı ve işaretlerine uymamak" kabahati sebebiyle 314,00 TL, 48. maddesinin (9) numaralı fıkrası uyarınca "Uyuşturucu veya uyarıcı maddelerin kullanılıp kullanılmadığı ya da alkolün kandaki miktarını tespit amacıyla, kollukça teknik cihazlar kullanılmasını kabul etmeme" kabahati sebebiyle 3.836 TL ve 46. maddesinin (2) numaralı fıkrasının (g) bendi uyarınca "Trafiği aksatacak veya tehlikeye sokacak şekilde ardı ardına birden fazla şerit değiştirmemek" kabahati sebebiyle 1.339 TL olmak üzere toplam 5.489 TL idari para cezası uygulamıştır. Ayrıca alkolmetreye üflemeyi reddettiğinden bahisle

başvurucunun iki yıl süreyle ehliyetinin geçici olarak alınması tutanağı düzenlenmiştir.

3. Başvurucu 17/11/2021 havale tarihli dilekçesi ile Denizli 1. Sulh Ceza Hâkimliğine (Hâkimlik) başvurarak hakkında tesis edilen idari para cezası ve sürücü belgesinin geçici olarak alınması işleminin iptal edilmesi talebinde bulunmuştur. Başvurucu; dilekçesinde olay tarihinde arkadaşları ile 20... 878 plakalı araçta seyir hâlinde iken aracın sürücüsü olduğunu iddia ettiği M.G.nin polis ekiplerinin yaptığı denetimde dur ikazına uymayarak kaçmaya başladığını, denetim noktasından uzaklaştıktan sonra aracı durdurup yaya olarak olay yerinden kaçtığını belirtmiştir. Kolluk görevlilerinin, kaçan araç sürücüsünü yakalayamayınca kendisi hakkında davaya konu işlemleri yaptığını ileri sürmüştür. Olay anında aracın arka koltuğunda oturduğunu, olay yerine ilişkin MOBESE kayıtları incelendiğinde bu durumun ortaya çıkacağını, aracı kullanan kişinin M.G. olduğunu ve sürücü belgesi olmadığı için olay yerinden kaçtığını, aracı kullanan kişinin kendisi olmadığına ilişkin tanıkları olduğunu, tutanağın olayın aslına uygun tutulmadığını ifade etmiştir.

4. İdarece Hâkimliğe sunulan cevap dilekçesinde 15/11/2021 günü saat 22.55 sıralarında görevli ekiplerin müşterek uygulama yaptığı esnada aynı güzergâh üzerinde seyir hâlinde olan 20... 878 plakalı araç sürücüsünün kendisine ışıklı ve sesli olarak durması yönünde ikazlar yapılmasına rağmen uygulama noktasında bulunan dubaların içine girerek denetim noktasında bulunan görevli ekip memurlarının üzerine araç sürme suretiyle hızını artırarak olay yerinden kaçmaya başladığı belirtilmiştir. Denetleme noktasında bulunan motosikletli resmî asayiş ekibinin kaçan araç sürücüsünü takip etmeye başladığı, kaçan araç sürücüsünün ise önünde seyir hâlinde olan diğer araçlar arasında tehlikeli şerit değiştirerek (makas) kaçmaya devam ettiği, yapılan takip sonrası aracın Servergazi Mahallesi 8. Sokak üzerinde park edilmiş vaziyette bulunduğu ifade edilmiştir. Başvurucunun aracın sağ tarafında olduğu, sorulduğunda aracı kendisinin kullandığını beyan ettiği ancak olay yerine trafik yönünden gerekli incelemeler ve işlemler için telsiz anonsu ile görevli trafik ekibi çağrıldığında aracı kullandığını inkâr ettiği belirtilmiştir. Sonrasında alkolmetre test cihazı ile alkol ölçümü yapılmak istendiği ancak sürücünün alkolmetreye üflemek istemediği, üflemediği takdirde hakkında yapılacak işlemlerin açıklandığı ve itiraza konu idari para cezası tutanağının hazırlandığı belirtilmiştir.

5. Hâkimliğin 28/12/2021 tarihli kararı ile başvuru itiraz yolu açık olmak üzere reddedilmiştir. Hâkimliğin gerekçeli kararında, başvurucu hakkında düzenlenen 15/11/2021 tarihli tutanak ile üzerine atılı kabahati işlediğinin tespit edildiği, başvurucunun tutanağın aksini ispatlar nitelikte bir delil sunmadığı anlaşıldığından atılı kabahatten kurtulmaya yönelik soyut iddiasına itibar edilmediği belirtilmiştir. Hâkimlik gerekçesinin ilgili kısmı şöyledir:

"...5326 Sayılı Kabahatler Kanununun İdari Para cezalarına karşı başvuru yolunu düzenleyen 27.maddesinin 4.fıkrasında 'Başvuru dilekçesinde,idari yaptırım kararına ilişkin bilgiler,bu karara karşı ileri sürülen deliller açık bir şekilde gösterilir...' düzenlemesi karşısında; başvuranın tutanağın aksini ispatlar nitelikte bir delil sunmadığı anlaşıldığından atılı kabahatten kurtulmaya yönelik soyut iddiasına itibar edilmemiştir.

Netice olarak; başvurucunun ihlal ettiği eylemin yasaya uygun olarak 15/11/2021 tarihli tutanakla tesbit ediliği, yasa ile görevlendirilen kamu görevlisi tarafından yasada öngörülen idari yaptırım uygulanmıştır. Yapılan uygulamada usul ve yasaya aykırılık bulunmadığı gibi verilen cezanın iptalini gerektirir bir neden bulunmamıştır. Bu nedenlerle iptal

başvurusunun reddine dair aşağıdaki şekilde karar vermek gerekmiştir."

6. Başvurucu, diğerlerinin yanı sıra olay tarihinde aracı kullanmadığına ilişkin olarak MOBESE kayıtlarının incelenmesi talebinin kabul edilmediğini ve bu konudaki tanık dinletme talebinin değerlendirmeye alınmadığını, Hâkimlik tarafından bu hususların irdelenmediğini, bu yöndeki itirazlarına yanıt verilmediğini ileri sürerek idari para cezası ile sürücü belgesinin alınmasına ilişkin ret kararına karşı itiraz kanun yoluna müracaat etmiştir.

7. Başvurucunun itirazı Denizli 2. Sulh Ceza Hâkimliğinin (itiraz mercii) 19/1/2022 tarihli kararı ile itiraz başvurusuna konu kararın usul ve kanuna uygun olduğu gerekçesiyle reddedilmiş, nihai karar 19/1/2022 tarihinde başvurucu müdafiine tebliğ edilmiş, başvurucu 18/2/2022 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

8. Komisyon, başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

II. DEĞERLENDİRME

9. Başvurucu; kolluk görevlilerince düzenlenen tutanağın olayın aslını yansıtmadığını, aracı kullanmadığına ilişkin delillerin toplanması ve bu yöndeki itirazına yanıt verilmediğini belirterek silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerinin ihlal edildiğini iddia etmiştir.

10. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde, adil yargılanma hakkı kapsamında Anayasa Mahkemesinin daha önce verdiği ilkesel kararlar hatırlatılarak Anayasa ve mevzuat hükümleri doğrultusunda somut olayın kendine özgü şartlarının gözönüne alınması gerektiği ifade edilmiştir. Ayrıca başvuruya ilişkin olarak İçişleri Bakanlığı Hukuk Hizmetleri Genel Müdürlüğünden temin edilen görüş ve belgelerin başvurucunun şikâyetlerine ilişkin olarak yapılacak incelemede dikkate alınmak üzere ekte gönderildiği belirtilmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

11. Başvurucunun iddiaları adil yargılanma hakkı kapsamındaki silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkeleri yönünden incelenmiştir.

12. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerinin ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

13. Anayasa Mahkemesi, deliller değerlendirilirken kolluk tutanağına aksi ispat edilemeyecek seviyede üstünlük tanınması hususuyla bağlantılı olarak silahların eşitliği ilkesine ilişkin ilgili hukuka ve genel ilkelere Gurbet Çoban ([1. B.], B. No: 2019/38857, 17/11/2021, §§ 17-39) kararında yer vermiştir. Buna göre Mahkemeden başvurucunun iddia ve itirazlarını dikkate alması, bunları ilgili ve yeterli gerekçe ile karşılaması, bu iddialara da yeterli ölçüde şans tanıdığını ortaya koyması beklenmektedir. İdari işlemlerin ve bu bağlamda kamu ajanları tarafından düzenlenen tutanakların içeriğinin hukuka/gerçeğe uygunluk karinesinden yararlanacağı hukukun bilinen bir ilkesi olmakla birlikte idari işlemin hukukiliğinin veya tutanağın içeriğinin gerçekliğinin dava konusu edildiği bir yargılamada hâkimin, değinilen karineyi uygulaması bu davanın açılmasını anlamsız hâle getirecektir. İdare tarafından tanzim edilen belgelerin içeriğinin gerçekliği karinesinin yargılamanın sonucu yönünden belirleyici olması bireyi devlete karşı dezavantajlı bir konuma sokacağından silahların eşitliği ilkesini zedeleyebileceği gibi suç isnadıyla ilgili yargılama

söz konusu olduğunda masumiyet karinesini de ihlal edebilecektir (Gurbet Çoban, § 44).

14. Kuşkusuz adil yargılanma hakkı suç isnadıyla ilgili yargılamalarda bile mahkemelerin fiilî ve hukuki karinelere dayanmasını bütünüyle yasaklamamaktadır. Ancak suç isnadına ilişkin bir yargılamada karinenin adil yargılama hakkını ihlal etmemesi için karineyle kişinin otomatik olarak suçlu ilan edilmemesi, bu bağlamda karinenin aksinin ispat edilebilir nitelikte olması ve başvurucunun karinenin aksini ispatlama gayesiyle yaptığı açıklama ve sunduğu delillerin mahkeme tarafından titizlikle ele alındığının gösterilmiş olması gerekir (Gurbet Çoban, § 47).

15. 2918 sayılı Kanun'un 48. maddesinin dokuzuncu fıkrası uyarınca uyuşturucu veya uyarıcı maddelerin kullanılıp kullanılmadığı ya da alkolün kandaki miktarını tespit amacıyla, kollukça teknik cihazlar kullanılmasını kabul etmeyen sürücülere idari para cezası verileceği ve sürücü belgelerinin iki yıl süreyle geri alınacağı öngörülmüştür. Bu hüküm, başvurucunun iptal başvurusuna konu cezaların kanuni dayanağını oluşturmaktadır. Aynı Kanun'un "Tanımlar" başlıklı 3. maddesinde sürücü kavramının ise "Karayolunda, motorlu veya motorsuz bir aracı veya taşıtı sevk ve idare eden kişi" olduğu ifade edilmiştir.

16. Somut olayda Hâkimlik, kolluk tarafından tutulan 15/11/2021 tarihli tutanağı dikkate alarak başvurucunun idari yaptırıma konu kabahatleri işlediğinin sabit olduğu gerekçesiyle davanın reddine karar vermiştir. Anılan karara yapılan itiraz, itiraz mercii tarafından reddedilmiştir. Somut olayda başvurucuya isnat edilen eylem, sadece kolluk görevlileri tarafından düzenlenen Olay Tutanağı'na dayanılarak delillendirilmiştir. Hâkimlik de itirazı reddederken idare tarafından sunulan olay sürecine ilişkin Olay Tutanağı ile başvurucunun itirazlarının soyut nitelikte olduğuna, bu belgenin aksine yeterli ve geçerli belge sunulamadığına vurgu yapmıştır. Başvurucu ise olay anında 2918 sayılı Kanun uyarınca sürücü konumunda olmadığına dair iddialar ileri sürmüş, itirazlarının delillendirilmesi için kamera kayıtlarının getirtilmesini ve araçtaki diğer kişilerin tanık sıfatıyla dinlenilmesini talep etmiştir.

17. Kamu görevlilerince düzenlenen tutanağın gerçekliği karinesi aksi ispat edilebilir nitelikte olup başvurucu olay anında otomobil kullanmadığına, dolayısıyla anılan cezaların kanuni muhatabı olarak öngörülen sürücü konumunda olmadığına dair argümanlar ileri sürmüştür. Başvurucunun ileri sürdüğü iddiaların ve bu hususta ileri sürdüğü delillerin toplanması taleplerinin tutanağın içeriğinin gerçekliğine ve itibar edilebilirliğine gölge düşürecek ve Hâkimliğin açık yanıt vermesini gerektirecek mahiyette olduğu değerlendirilmiştir. Bu koşullarda Hâkimliğin olayın gerçekleşme koşullarıyla ilgili olarak ortaya çıkan şüpheleri ortadan kaldırmak için tutanak mümzilerini, varsa diğer olay tanıklarını dinlemesi, temin edilebiliyorsa kamera kayıtlarını değerlendirmesi sonuca etkili olacakken Hâkimliğin bu yönde bir adım atmadığı görülmüştür.

18. Sonuç olarak kamu görevlilerince düzenlenen tutanağın gerçekliği karinesi aksi ispat edilebilir nitelikte olsa da başvurucunun bunun aksini ispatlamak için ileri sürdüğü iddia ve itirazların Hâkimlikçe değerlendirmeye bile alınmaması sebebiyle somut olaydaki uygulanma tarzı itibarıyla karinenin başvurucuyu otomatik olarak kabahatli hâle getirdiği anlaşılmıştır. Başvurucuya savunma imkânı tanınmış ise de Hâkimliğin kamu görevlilerince düzenlenen tutanağa üstünlük tanıyan yaklaşımı başvurucunun savunma yapmasını anlamsız hâle getirmiş ve başvurucuyu kamu otoritesi karşısında dezavantajlı konuma düşürmüştür.

19. Bu durumda başvurucunun itirazının kamu görevlilerince düzenlenen tutanakların

gerçekliği karinesine dayalı olarak değerlendirmeye alınmamasının -başvurucunun savunmalarının hiç irdelenmediği gözetildiğinde- silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerini ihlal ettiği kanaatine varılmıştır.

20. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerinin ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

21. Başvurucu, ihlalin tespiti ve yargılamanın yenilenmesi ile birlikte maddi ve manevi tazminat taleplerinde bulunmuştur.

22. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

23. Öte yandan hak ihlali kararından Anayasa Mahkemesinin davanın sonucuyla ilgili olarak bir tutum sergilediği sonucu çıkarılmamalıdır. Anayasa Mahkemesince verilen hak ihlali kararı uyuşmazlığın sonuçlarından bağımsız olup davanın kabulüne, reddine ya da beraate veya mahkûmiyete karar verilmesi gerektiği anlamına gelmemektedir. Kural olarak yargılamanın her aşamasında olduğu gibi ihlalin sonuçlarını gidermek üzere yeniden yapılacak yargılama sonunda da delillerin dava ile ilişkisini kurma ve bunları değerlendirip sonuç çıkarma yetkisi ilgili mahkemelere aittir.

24. İhlalin tespiti ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli giderim sağlayacağı anlaşıldığından manevi tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir. Başvurucu, maddi zarara ilişkin olarak bilgi ve belge sunmadığından maddi tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerinin ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerinin İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerinin ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Denizli 1. Sulh Ceza Hâkimliğine (2021/7818 D. İş) GÖNDERİLMESİNE,

D. Başvurucunun tazminat taleplerinin REDDİNE,

E. 664,10 TL harç ve 30.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 30.664,10 TL yargılama

giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

F. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE, 14/10/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

RAGİBE ALTUNTAŞ

B. No: 2022/25853 | Karar tarihi: 14.10.2025

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/25853

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

RAGİBE ALTUNTAŞ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/25853)

Karar Tarihi: 14/10/2025

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Recai AKYEL Yusuf Şevki HAKYEMEZ İrfan FİDAN Yılmaz AKÇİL

Raportör : Mutlu ALAF

Başvurucu : Ragibe ALTUNTAŞ

Vekili : Av. Hüseyin MUTLU

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru; işçilik alacaklarına ilişkin açılan davada uyuşmazlığın esasına etkili iddianın karşılanmaması nedeniyle gerekçeli karar hakkının, yargılamanın uzun sürmesi nedeniyle de makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

A. Bireysel Başvuruya Konu Dava Süreci

2. Başvurucu 14/12/2020 tarihinde iş akdini haklı nedenle feshettiğini belirterek işveren aleyhine kıdem tazminatı, resmî tatillerde çalışma ücreti ve hafta tatili ücreti talebiyle tazminat davası açmıştır.

3. Karaman 1. İş Mahkemesinde (Mahkeme) görülen davada bilirkişi raporu aldırılmış, 2/11/2021 tarihli duruşmada başvurucuya ıslah ve talep artırım dilekçesini sunması ve doğacak noksan harcı tamamlaması için bir hafta kesin süre verilmesine karar verilmiştir. Başvurucu 8/12/2021 tarihli duruşmada bireysel başvuruya konu dosyanın Mahkemede görülen ihbar tazminatına ilişkin diğer dosyası ile birleştirilmesini ve dosyanın ek rapora gönderilmesini talep etmiştir. Başvurucuya aynı duruşmada esas hakkında beyanda bulunmak üzere gelecek celseye kadar süre verilmesine karar verilmiştir.

4. Başvurucu 20/12/2021 tarihinde tam ıslah dilekçesi sunmuştur. Bu tam ıslah dilekçesinde, alacak kalemlerinin türlerinde ve miktarında değişiklik yapmamış, iş akdinin kendisi tarafından değil işveren tarafından feshedildiği şeklinde davasını ıslah etmiştir. Mahkeme 20/12/2021 tarihli kararla miktar itibarıyla kesin olmak üzere davanın reddine karar vermiştir. Başvurucu, bireysel başvuruya konu kesin nitelikteki nihai karara karşı 16/2/2022 tarihinde istinaf kanun yoluna başvurmuştur. Bireysel başvuru formunda ortaya koyduğu şikâyetleri istinaf dilekçesinde de ileri sürmüştür.

5. Başvurucu, nihai kararı 4/2/2022 tarihinde öğrendikten sonra 18/2/2022 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

6. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

B. Bireysel Başvuru Sonrası Süreç

7. Mahkeme 7/3/2022 tarihli ek karar ile istinaf dilekçesinin reddine karar vermiştir. Başvurucu bu karara karşı 15/3/2022 tarihinde istinaf kanun yoluna başvurmuştur.

8. Konya Bölge Adliye Mahkemesi 9. Hukuk Dairesi (Daire) 7/6/2022 tarihli kararı ile bu kararı kaldırmış ve dosyanın yeniden görülmesi için Mahkemeye gönderilmesine karar vermiştir. Daire; gerekçesinde Mahkemenin hatalı değerlendirme ile kesin süreye dayanarak ıslah talebini dikkate almamasının usul hükümlerine aykırı olduğuna, birleştirme talebinin ikinci davanın açıldığı dosya üzerinde talep edilip bu dosya üzerinden karar verilmesi gerektiğine ve Mahkemenin bireysel başvuruya konu dosya üzerinden birleştirme kararı vermemesinin yerinde olduğuna, zamanaşımına uğrayan dönem bakımından işçilik alacaklarının bulunup bulunmadığı hususunda ek rapor alınmamasının dosya kapsamına uygun düşmediğine işaret etmiştir. Bu kararı başvurucu 25/7/2022 tarihinde elektronik tebligat yolu ile öğrenmiştir.

9. Başvurucunun birleştirilmesini istediği ihbar tazminatına ilişkin davada (bkz. § 8) Mahkeme 8/2/2022 tarihinde davanın reddine karar vermiştir. Başvurucu, bu karara karşı istinaf kanun yoluna başvurmuştur. Mahkeme ek karar ile istinaf dilekçesinin reddine karar vermiştir. Başvurucu bu karara karşı da istinaf kanun yoluna başvurmuştur. Daire 7/6/2022 tarihli kararı ile ek kararı kaldırmış ve esastan inceleme yapmıştır. Gerekçesinde dosyaların birleştirilmesi gerektiğine işaret etmiştir. Mahkeme, ihbar tazminatına ilişkin dava ile diğer işçilik alacaklarına ilişkin davayı 26/7/2022 tarihinde birleştirmiştir.

10. Bireysel başvuruya konu dosya yeni esas numarası almış ve birleştirilen dosya ile birlikte Mahkeme tarafından görülmüştür. Mahkemenin 11/5/2023 tarihli kararı ile davanın reddine karar verilmiştir. Başvurucu bu karara karşı istinaf kanun yoluna başvurmuştur. Daire 28/9/2023 tarihinde söz konusu kararı kaldırmış ve kıdem tazminatının kabulüne, diğer alacak kalemlerine ilişkin taleplerin ise reddine karar vermiştir.

11. Başvurucu, Daire kararına karşı bireysel başvuru yoluna başvurmuştur. 2023/107671 numaralı bireysel başvuruda başvurucu makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğini, reddedilen alacak kalemleri yönünden bilirkişi raporunda hatalı hesaplama yapıldığını, gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğini, aleyhine vekâlet ücreti ve yargılama gideri hükmedilmesinin hatalı olduğunu ileri sürmüştür. Bu başvurunun 2023/69580 numaralı bireysel başvuru ile birleştirilmesine karar verilmiştir. Bu başvuruda yapılan incelemede 8/3/2023 tarihli kararla başvuruların makul sürede yargılanma hakkı yönünden incelenmesinin sürdürülmesini haklı kılan bir sebep görülmemesi nedeniyle düşmesine,

diğer ihlal iddialarının kabul edilebilirlik kriterlerini karşılamaması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

12. Başvurucu; tam ıslah ve birleştirme taleplerinin dikkate alınmadığını, gerekçeli karar hakkının ve adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini iddia etmiştir. Aynı zamanda yargılamanın makul sürede bitirilmeyerek makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

13. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün (İçtüzük) 59. maddesinin (5) numaralı fıkrasında başvuru formunda belirtilen bilgilerde ve başvuruyla ilgili koşullarda herhangi bir değişiklik olduğunda bunun Anayasa Mahkemesine bildirilmesi gerektiği belirtilmiştir. Diğer yandan 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 51. maddesi ile İçtüzük'ün 83. maddesinde başvurucunun istismar edici, yanıltıcı ve benzeri nitelikteki davranışlarıyla bireysel başvuru hakkını açıkça kötüye kullandığının tespit edilmesi hâlinde başvurunun reddedileceği ve yargılama giderlerinin dışında ilgilinin 2.000 Türk lirasından fazla olmamak üzere disiplin para cezasıyla cezalandırılmasına karar verileceği öngörülmüştür.

14. Genel olarak bir hakkın açıkça öngörüldüğü amaç dışında ve başkalarını zarara sokacak şekilde kullanılmasının hukuk düzenince himaye edilmeyeceğini ifade eden hakkın kötüye kullanılmasının bireysel başvuru alanında özel olarak ele alındığı görülmektedir. Bu bağlamda bireysel başvuru usulünün amacına açıkça aykırı olan ve mahkemenin başvuruyu gereği gibi değerlendirmesini engelleyen davranışların başvuru hakkının kötüye kullanılması olarak değerlendirilmesi mümkündür (Mehmet Güven Ulusoy [GK], B. No: 2013/1013, 2/7/2015, § 31; S.Ö. [2. B], B. No: 2013/7087, 18/9/2014, § 28).

15. Bu kapsamda özellikle Anayasa Mahkemesini yanıltmak amacıyla gerçek olmayan maddi vakıalara dayanılması veya bu nitelikte bilgi ve belge sunulması, başvurunun değerlendirilmesi noktasında esaslı olan bir unsur hakkında bilgi verilmemesi, başvurunun değerlendirilmesi sürecinde vuku bulan ve söz konusu değerlendirmeyi etkileyecek nitelikte yeni ve önemli gelişmeler hakkında Anayasa Mahkemesinin bilgilendirilmemesi suretiyle başvuru hakkında doğru bir kanaat oluşturulmasının engellenmesi, medeni ve meşru eleştiri sınırları saklı kalmak kaydıyla bireysel başvuru amacıyla bağdaşmayacak surette hakaret, tehdit veya tahrik edici bir üslup kullanılması ile söz konusu başvuru yolu kapsamında ihlalin tespiti ile ihlal ve sonuçlarının ortadan kaldırılmasına ilişkin amaçla bağdaşmayacak surette içeriksiz bir başvuruda bulunulması durumunda başvuru hakkının kötüye kullanıldığı kabul edilebilecektir (Mehmet Güven Ulusoy, § 32; S.Ö., § 29).

16. Somut olayda başvurucu, işçilik alacakları için dava açmış; yargılama esnasında bireysel başvuruya konu dava ile açtığı diğer davanın birleştirilmesini talep etmiş ve davasına ilişkin olarak tam ıslah dilekçesi sunmuştur. Mahkeme davayı miktar itibarıyla kesin olmak üzere reddetmiştir. Başvurucu, bu karara karşı bireysel başvuruda bulunmuş; aynı zamanda istinaf kanun yoluna başvurmuştur. Başvurucu bireysel başvuruda ileri sürdüğü şikâyetlerini istinaf dilekçesinde de ileri sürmüştür. Daire, başvurucunun taleplerini esastan incelemiş ve başvurucunun bireysel başvuruda ileri sürdüğü bir kısım şikâyeti haklı bularak kararın kaldırılmasına karar vermiştir. Bu kapsamda yeniden yargılama yapılmış ve bu kez bir kısım alacak kalemi yönünden davanın kabulüne karar verilmiştir. Başvurucu vekiline bu karar 25/7/2022 tarihinde tebliğ edildiği hâlde bu durumla ilgili olarak Anayasa Mahkemesi bilgilendirilmemiştir.

17. Bireysel başvurunun yapılmasından sonraki süreçte Daire tarafından başvurucunun bireysel başvuru konusu ettiği hususlar başvurucu lehine olacak şekilde değerlendirilmiştir. Nitekim başvurucu, sonraki bireysel başvurusunda bu bireysel başvuruya konu şikâyetlerine yer vermemiştir. Bu husus başvurucunun özellikle mağdur statüsünün değerlendirilmesi bağlamında kabul edilebilirlik incelemesi bakımından oldukça önemlidir. Buna karşılık başvurucu, İçtüzük'ün 59. maddesinin (5) numaralı fıkrasında belirtilen yükümlülüklerine açıkça aykırı bir şekilde, yukarıda belirtilen Daire kararına ilişkin herhangi bir bildirimde bulunmamıştır.

18. Bu itibarla başvurucunun başvurunun değerlendirilmesi noktasında esaslı olan bir unsur hakkında bilgi vermediği, bu süreçte vuku bulan ve söz konusu değerlendirmeyi etkileyecek nitelikte yeni ve önemli gelişmeler hakkında Anayasa Mahkemesini bilgilendirmemek suretiyle başvuru hakkında doğru bir kanaat oluşturulmasını engellediği sonucuna varılmıştır.

19. Açıklanan gerekçelerle başvurunun başvuru hakkının kötüye kullanılması nedeniyle reddine ve 6216 sayılı Kanun'un 51. maddesi uyarınca başvurucu aleyhine takdiren 2.000 TL disiplin para cezasına hükmedilmesine karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvurunun başvuru hakkının kötüye kullanılması nedeniyle REDDİNE,

B. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 51. maddesi uyarınca başvurucunun 2.000 TL disiplin para cezası ile CEZALANDIRILMASINA,

C. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde BIRAKILMASINA 14/10/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

MUSTAFA YILDIRIM

B. No: 2022/34110 | Karar tarihi: 14.10.2025

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/34110

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

MUSTAFA YILDIRIM BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/34110)

Karar Tarihi: 14/10/2025

R.G. Tarih ve Sayı: 11/2/2026 - 33165

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Recai AKYEL Yusuf Şevki HAKYEMEZ İrfan FİDAN Yılmaz AKÇİL

Raportör : Mutlu ALAF

Başvurucu : Mustafa YILDIRIM

Vekili : Av. İbrahim Onur YÖNDER

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, işçilik alacağına ilişkin açılan ek davanın derdestlik dava şartı dolayısıyla reddedilmesi nedeniyle mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 22/2/2022 tarihinde yapılmıştır. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

3. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık, görüşünü bildirmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanda bulunmuştur.

III. OLAY VE OLGULAR

4. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar şöyledir:

5. Başvurucu, fazla mesai ücreti alacağı için 100 TL'lik belirsiz alacak davası açmıştır. Kayseri 6. İş Mahkemesinde görülen davada aldırılan 3/6/2020 tarihli bilirkişi raporunda

başvurucunun 15.688,14 TL fazla mesai ücreti alacağı olduğu tespit edilmiştir.

6. 26/8/2020 tarihli duruşmada başvurucu vekili, davanın kabulüne karar verilmesini talep etmiştir. Mahkeme, dava dilekçesinde talep edilen 100 TL fazla çalışma ücreti alacağının kabulüne miktar itibarıyla kesin olmak üzere karar vermiştir.

7. Başvurucu 27/8/2020 tarihinde ıslah harcı yatırmadığı için 100 TL üzerinden karar verildiği, bilirkişi raporuna göre 15.688,14 TL alacağının olduğunun tespit edildiği, bu hususun mahkeme kararı ile kesinleştiği gerekçesiyle 15.000 TL tutarında ek dava açmıştır.

8. Kayseri 5. İş Mahkemesinde (Mahkeme) görülen davada Mahkeme 9/12/2020 tarihli kararı ile başvurucunun davasının derdestlik nedeniyle dava şartı yokluğundan reddine karar vermiştir. Mahkeme, gerekçesinde başvurucunun Kayseri 6. İş Mahkemesinde fazla mesai alacağını belirsiz alacak davası olarak açtığı, tahkikat tamamlanıncaya kadar talebini artırmadığı, belirsiz alacak davası ile alacağın tamamını dava konusu yaptığı, bu nedenlerle başvurucunun ek dava açamayacağı değerlendirmesini yapmıştır. Bu hususta Yargıtay 22. Hukuk Dairesinin de bir kararına atıf yapmıştır. Başvurucu, karara karşı istinaf kanun yoluna başvurmuştur.

9. Kayseri Bölge Adliye Mahkemesi 7. Hukuk Dairesi (Daire) 6/1/2022 tarihli kararı ile istinaf başvurusunu esastan reddetmiştir. Daire, gerekçesinde başvurucunun Kayseri 6. İş Mahkemesinde fazla çalışma ücreti alacağına ilişkin açtığı davada ıslah harcı yatırmadığı için davanın 100 TL üzerinden karara bağlandığına işaret etmiştir. Başvurucunun bireysel başvuruya konu dava ile Kayseri 6. İş Mahkemesinde görülen davada alınan bilirkişi raporuyla belirlenen miktarlar üzerinden davanın kabulünü talep ettiği tespitini yapmıştır. Daire; başvurucunun Kayseri 6. İş Mahkemesinde görülen davasında fazla mesai alacağını belirsiz alacak davası olarak talep ettiği, Mahkemece başvurucunun davasının derdestlik nedeniyle dava şartı yokluğundan reddedilmesine dair hükmün yerinde olduğu değerlendirmesinde bulunmuştur.

10. Nihai kararı başvurucu 8/2/2022 tarihinde öğrenmiş, süresi içinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

IV. İLGİLİ HUKUK

11. 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun "Belirsiz alacak ve tespit davası" başlıklı 107. maddesinin ilk hâli şöyledir:

"(1) Davanın açıldığı tarihte alacağın miktarını yahut değerini tam ve kesin olarak belirleyebilmesinin kendisinden beklenemeyeceği veya bunun imkânsız olduğu hâllerde, alacaklı, hukuki ilişkiyi ve asgari bir miktar ya da değeri belirtmek suretiyle belirsiz alacak davası açabilir.

(2) Karşı tarafın verdiği bilgi veya tahkikat sonucu alacağın miktarı veya değerinin tam ve kesin olarak belirlenebilmesinin mümkün olduğu anda davacı, iddianın genişletilmesi yasağına tabi olmaksızın davanın başında belirtmiş olduğu talebini artırabilir.

(3) Ayrıca, kısmi eda davasının açılabildiği hâllerde, tespit davası da açılabilir ve bu durumda hukuki yararın var olduğu kabul edilir."

12. 22/7/2020 tarihli ve 7251 sayılı Kanun'un 7. maddesiyle 6100 sayılı Kanun'un 107. maddesinin başlığı "Belirsiz alacak davası" şeklinde değiştirilmiş, ayrıca ikinci fıkrası değiştirilmiş ve üçüncü fıkrası yürürlükten kaldırılmıştır. 6100 sayılı Kanun'un 107.

maddesinin 7251 sayılı Kanun'un 7. maddesiyle değişik hâli şöyledir:

"(1) Davanın açıldığı tarihte alacağın miktarını yahut değerini tam ve kesin olarak belirleyebilmesinin kendisinden beklenemeyeceği veya bunun imkânsız olduğu hâllerde, alacaklı, hukuki ilişkiyi ve asgari bir miktar ya da değeri belirtmek suretiyle belirsiz alacak davası açabilir.

(2) (Değişik:22/7/2020-7251/7 md.) Karşı tarafın verdiği bilgi veya tahkikat sonucu alacağın miktarı veya değerinin tam ve kesin olarak belirlenebilmesi mümkün olduğunda, hâkim tarafından tahkikat sona ermeden verilecek iki haftalık kesin süre içinde davacı, iddianın genişletilmesi yasağına tabi olmaksızın talebini tam ve kesin olarak belirleyebilir. Aksi takdirde dava, talep sonucunda belirtilen miktar veya değer üzerinden görülüp karara bağlanır.

(3) (Mülga:22/7/2020-7251/7 md.)"

13. 6100 sayılı Kanun'un "Kısmi dava" başlıklı 109. maddesi şöyledir:

"(1) Talep konusunun niteliği itibarıyla bölünebilir olduğu durumlarda, sadece bir kısmı da dava yoluyla ileri sürülebilir.

(2) (Mülga: 1/4/2015-6644/4 md.)

(3) Dava açılırken, talep konusunun kalan kısmından açıkça feragat edilmiş olması hâli dışında, kısmi dava açılması, talep konusunun geri kalan kısmından feragat edildiği anlamına gelmez."

14. 6100 sayılı Kanun'un "Dava şartları" başlıklı 114. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"(1) Dava şartları şunlardır:

...

ı) Aynı davanın, daha önceden açılmış ve hâlen görülmekte olmaması.

i) Aynı davanın, daha önceden kesin hükme bağlanmamış olması.

..."

15. 6100 sayılı Kanun'un "Kesin hüküm" başlıklı 303. maddesi şöyledir:

"(1) Bir davaya ait şeklî anlamda kesinleşmiş olan hükmün, diğer bir davada maddi anlamda kesin hüküm oluşturabilmesi için, her iki davanın taraflarının, dava sebeplerinin ve ilk davanın hüküm fıkrası ile ikinci davaya ait talep sonucunun aynı olması gerekir.

(2) Bir hüküm, davada veya karşılık davada ileri sürülen taleplerden, sadece hükme bağlanmış olanlar hakkında kesin hüküm teşkil eder.

(3) Kesin hüküm, tarafların küllî halefleri hakkında da geçerlidir.

(4) Bir dava dolayısıyla ortaya çıkan kesin hüküm, o hükmün kesinleşmesinden sonra dava konusu şeyin mülkiyetini tarafların birisinden devralan yahut dava konusu şey üzerinde sınırlı bir ayni hak veya fer'î zilyetlik kazanan kişiler hakkında da geçerlidir. Ancak, Türk Medenî Kanununun iyiniyetle mal edinmeye ait hükümleri saklıdır.

(5) Müteselsil borçlulardan biri veya birkaçı ile alacaklı arasında yahut müteselsil alacaklılardan biri veya birkaçı ile borçlu arasında oluşan kesin hüküm, diğerleri hakkında geçerli değildir."

V. İNCELEME VE GEREKÇE

16. Anayasa Mahkemesinin 14/10/2025 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları ve Bakanlık Görüşü

17. Başvurucu; ilk açılan davanın ıslah etmeksizin kesinleştiğini, sehven ıslah yapmayı unuttuğunu, Yargıtay 22. Hukuk Dairesinin kapandıktan sonra 9. Hukuk Dairesinin görüş değiştirdiğini, bilirkişi raporundan sonra ıslahla artırım yapılabiliyorsa ek dava ile artırım yapılabileceğini, kanunda bu konuda açık hüküm olmadığını, bu yönde Yargıtay Hukuk Genel Kurulu kararı olduğunu ileri sürmüştür. Ayrıca gerekçede emsal olarak gösterilen kararın somut olaydan farklı olduğunu, emsale konu olan dosyada esas dava devam ederken ek dava açıldığını, kendi davasında kesin bir karar olduğunu ve buna istinaden dava açtığını, verilen kararın hakkaniyete ve hukuki dinlenilme hakkına aykırı olduğunu beyan etmiştir.

18. Bakanlık görüşünde, başvurucunun şikâyetlerinin kanun yolu şikâyeti olup olmadığının değerlendirilmesi gerektiğine işaret edilmiştir. Adil yargılanma hakkı yönünden ise başvurucunun hakkaniyete uygun yargılama hakkı ile hukuki dinlenilme hakkının ihlal edilip edilmediği konusunda inceleme yapılırken Anayasa ve ilgili mevzuat hükümlerinin, Anayasa Mahkemesi içtihadının ve somut olayın kendine özgü koşulları dikkate alınarak bir inceleme yapılması gerektiği ileri sürülmüştür.

19. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanında Yargıtay 22. Hukuk Dairesinin yorumunun iş yükünü azaltmak için yapılan hakkaniyetsiz bir yorum olduğunu ileri sürmüştür.

B. Değerlendirme

20. Anayasa’nın 36. maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

“Herkes, meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahiptir.”

21. Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucu tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder. Başvurucunun şikâyetlerinin özü işçilik alacağına ilişkin davada davanın derdestlik nedeniyle reddedilmesinin hatalı olduğu iddiasına dayandığından başvuru bütün olarak adil yargılanma hakkının güvencelerinden olan mahkemeye erişim hakkı kapsamında incelenmiştir.

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

22. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

a. Müdahalenin Varlığı ve Hakkın Kapsamı

23. Anayasa'nın 36. maddesinin birinci fıkrasında herkesin yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddiada bulunma ve savunma hakkına sahip olduğu belirtilmiştir. Dolayısıyla mahkemeye erişim hakkı, Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan hak arama özgürlüğünün bir unsurudur. Diğer yandan Anayasa'nın 36. maddesine "adil

yargılanma" ibaresinin eklenmesine ilişkin gerekçede, Türkiye'nin taraf olduğu uluslararası sözleşmelerce de güvence altına alınan adil yargılanma hakkının madde metnine dâhil edildiği vurgulanmıştır. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'ni (Sözleşme) yorumlayan Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, Sözleşme'nin 6. maddesinin (1) numaralı fıkrasının mahkemeye erişim hakkını içerdiğini belirtmektedir (Özbakım Özel Sağlık Hiz. İnş. Tur. San. ve Tic. Ltd. Şti. [2. B.], B. No: 2014/13156, 20/4/2017, § 34).

24. Mahkemeye erişim hakkı, bir uyuşmazlığı mahkeme önüne taşıyabilmek ve uyuşmazlığın etkili bir şekilde karara bağlanmasını isteyebilmek anlamına gelmektedir (Özkan Şen [2. B.], B. No: 2012/791, 7/11/2013, § 52).

25. Derdestlik gerekçesiyle davanın reddedilerek esasının incelenmemesinin mahkemeye erişim hakkına bir müdahale teşkil ettiği açıktır.

b. Müdahalenin İhlal Oluşturup Oluşturmadığı

26. Anayasa’nın 13. maddesi şöyledir:

"Temel hak ve hürriyetler, özlerine dokunulmaksızın yalnızca Anayasanın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak ve ancak kanunla sınırlanabilir. Bu sınırlamalar, Anayasanın sözüne ve ruhuna, demokratik toplum düzeninin ve lâik Cumhuriyetin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olamaz."

27. Yukarıda anılan müdahale, Anayasa’nın 13. maddesinde belirtilen koşulları yerine getirmediği müddetçe Anayasa’nın 36. maddesinin ihlalini teşkil edecektir.

28. Bu sebeple müdahalenin Anayasa’nın 13. maddesinde öngörülen ve somut başvuruya uygun düşen, kanun tarafından öngörülme, haklı bir sebebe dayanma, ölçülülük ilkesine aykırı olmama koşullarına uygun olup olmadığının belirlenmesi gerekir.

i. Kanunilik Ölçütüne İlişkin Genel İlkeler

29. Temel hak ve özgürlüklerin sınırlandırılması rejimini düzenleyen Anayasa'nın 13. maddesinde hak ve özgürlüklerin ancak kanunla sınırlanabileceği temel bir ilke olarak benimsenmiştir (kanunilik şartına başka bağlamlarda dikkat çeken kararlar için bkz. Sevim Akat Eşki [1. B.], B. No: 2013/2187, 19/12/2013, § 36; Tuğba Arslan [GK], B. No: 2014/256, 25/6/2014, § 82; Hayriye Özdemir [2. B.], B. No: 2013/3434, 25/6/2015, §§ 56-61; Halk Radyo ve Televizyon Yayıncılık A.Ş. [GK], B. No: 2014/19270, 11/7/2019, § 35; Hamit Yakut [GK], B. No: 2014/6548, 10/6/2021, § 76; Atilla Yazar ve diğerleri [GK], B. No: 2016/1635, 5/7/2022, § 100).

30. Hak ve özgürlüklerin, bunlara yapılacak müdahalelerin ve sınırlandırmaların kanunla düzenlenmesi bu haklara ve özgürlüklere keyfî müdahaleyi engelleyen, hukuk güvenliğini sağlayan demokratik hukuk devletinin en önemli unsurlarından biridir (Tahsin Erdoğan [2. B.], B. No: 2012/1246, 6/2/2014, § 60).

31. Müdahalenin kanuna dayalı olması öncelikle şeklî manada bir kanunun varlığını zorunlu kılar. Şeklî manada kanun, Türkiye Büyük Millet Meclisi (TBMM) tarafından Anayasa'da belirtilen usule uygun olarak kanun adı altında çıkarılan düzenleyici yasama işlemidir. Hak ve özgürlüklere müdahale edilmesi ancak yasama organınca kanun adı altında çıkarılan düzenleyici işlemlerde müdahaleye imkân tanıyan bir hükmün bulunması şartına bağlıdır. TBMM tarafından çıkarılan şeklî anlamda bir kanun hükmünün bulunmaması hakka yapılan müdahaleyi anayasal temelden yoksun bırakır (Ali Hıdır Akyol ve diğerleri [GK], B. No:

2015/17510, 18/10/2017, § 56; Tuğba Arslan, § 96; Fikriye Aytin ve diğerleri [1. B.], B. No: 2013/6154, 11/12/2014, § 34).

ii. İlkelerin Olaya Uygulanması

32. Somut olayda başvurucu, fazlaya ilişkin haklarını saklı tutarak 100 TL tutarında fazla mesai ücreti alacağı talebinde bulunmuş; dava dilekçesinde davayı belirsiz alacak davası olarak açtığını belirtmiştir. Kayseri 6. İş Mahkemesi de davayı 100 TL üzerinden kabul etmiştir. Başvurucu, bu davada bilirkişi raporu ile tespit edilen tutar için ek dava açmıştır. Mahkeme ve Daire, davanın belirsiz alacak davası olduğu ve bu davalarda ek dava açılamayacağı gerekçesiyle davayı derdestlik dava şartı yokluğu nedeniyle reddetmiştir.

33. Dava açılması ile usul hukuku bakımından ortaya çıkan sonuçlardan biri de derdestliktir. Derdestlik 6100 sayılı Kanun'un 114. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (ı) bendinde dava şartı olarak düzenlenmiştir. Bu maddede "aynı davanın, daha önceden açılmış ve hâlen görülmekte olmaması" hususu dava şartı olarak belirlenmiştir. Derdestliğin kabul edilebilmesi için öncelikle eldeki davadan daha önce açılmış bir davanın olması ve bu davanın da eldeki dava ile konusu, tarafları ve sebebinin aynı olması gerekir.

34. Kesin hüküm ise 6100 sayılı Kanun'un 303. maddesinde düzenlenmiştir. Buna göre davaya ait şeklî anlamda kesinleşmiş olan hükmün diğer bir davada maddi anlamda kesin hüküm oluşturabilmesi için her iki davanın taraflarının, dava sebeplerinin ve ilk davanın hüküm fıkrası ile ikinci davaya ait talep sonucunun aynı olması gerekmektedir. Kesin hüküm, şeklî anlamda kesin hüküm ve maddi anlamda kesin hüküm olmak üzere ikiye ayrılır. Şeklî anlamda kesin hüküm, bir mahkeme kararına karşı normal kanun yollarına başvurulamayacağı anlamına gelmektedir.

35. Bireysel başvuruya konu uyuşmazlıkta ilk olarak Kayseri 6. İş Mahkemesi tarafından 26/8/2020 tarihinde başvurucu lehine 100 TL fazla mesai ücretine hükmedilmiştir. Bu karar, miktar itibarıyla kesin olarak verilmiş olup normal kanun yollarına başvurulamayacağından şeklî anlamda kesin hüküm niteliğindedir. Başvurucu 27/8/2020 tarihinde fazlaya ilişkin hakları için Kayseri 5. İş Mahkemesinde ek dava açmıştır. Mahkeme bu davayı derdestlik nedeniyle dava şartı yokluğundan reddetmiştir. Derdestliğin en önemli şartlarından biri daha önce açılan davanın hâlen görülmekte olmasıdır. Ancak somut olayda daha önce açılan davanın şeklî anlamda kesinleşmesinden sonra bireysel başvuruya konu davanın açıldığı, dolayısıyla sonradan açılan dava için derdestlik durumunun söz konusu olmadığı anlaşılmıştır.

36. Kesin hüküm dava şartı bakımından yapılacak değerlendirmede ise 6100 sayılı Kanun'un 303. maddesi gereğince şeklî anlamda kesinleşmiş olan hükmün diğer bir davada maddi anlamda kesin hüküm oluşturabilmesi için her iki davanın taraflarının dava sebeplerinin ve ilk davanın hüküm fıkrası ile ikinci davaya ait talep sonucunun aynı olması gerekir. Şeklî anlamda kesinleşmiş olan Kayseri 6. İş Mahkemesinin kararının hüküm fıkrasında 100 TL fazla çalışma ücretine hükmedilmiştir. Bireysel başvuruya konu davanın talep sonucunda ise 15.000 TL fazla çalışma ücreti talep edilmiş olup ilk davanın hüküm fıkrası ile ikinci davaya ait talep sonucu aynı değildir.

37. Bu itibarla Mahkemenin davayı 6100 sayılı Kanun'un 114. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (ı) bendi gereğince derdestlik dava şartı nedeniyle reddederek somut olaya uygun olmayan kanun maddesini uyguladığı, diğer taraftan kesin hükme ilişkin şartların da somut olayda oluşmadığı, bu itibarla kanunun uygulanmasında hata yapıldığı anlaşıldığından

mahkemeye erişim hakkına yapılan müdahalenin kanunilik unsurunu taşımadığı sonucuna varılmıştır.

38. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

VI. GİDERİM

39. Başvurucu; ihlalin tespiti ile yeniden yargılama talebinde bulunmuştur.

40. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

41. Öte yandan hak ihlali kararından Anayasa Mahkemesinin davanın neticesiyle ilgili bir tutum sergilediği sonucu çıkarılmamalıdır. Anayasa Mahkemesince verilen hak ihlali kararı uyuşmazlığın sonuçlarından bağımsız olup davanın kabulüne, reddine ya da beraate veya mahkûmiyete karar verilmesi gerektiği anlamına gelmemektedir. Kural olarak yargılamanın her aşamasında olduğu gibi ihlalin sonuçlarını gidermek üzere yeniden yapılacak yargılama sonunda da delillerin dava ile ilişkisini kurma ve bunları değerlendirip sonuç çıkarma yetkisi ilgili mahkemelere aittir.

VII. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki mahkemeye erişim hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin mahkemeye erişim hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak amacıyla Kayseri 5. İş Mahkemesine (E.2020/234, K.2020/396) GÖNDERİLMESİNE,

D. 664,10 TL harç ve 30.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 30.664,10 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

E. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE, 14/10/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

E.K.

B. No: 2022/34953 | Karar tarihi: 14.10.2025

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/34953

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

E. K. BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/34953)

Karar Tarihi: 14/10/2025

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

RESEN GİZLİLİK KARARI VERİLDİ

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Recai AKYEL Yusuf Şevki HAKYEMEZ İrfan FİDAN Yılmaz AKÇİL

Raportör : Ayça GANİDAĞLI DEMİRCİ

Başvurucu : E. K.

Vekili : Av. Hüseyin KARAKULAK

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, hukuka aykırı delillerin kullanılamayacağına yönelik ve kararın sonucunu değiştirebilecek nitelikte olan itirazlara ayrı ve açık yanıt verilmemesi nedeniyle gerekçeli karar hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 21/3/2022 tarihinde yapılmıştır.

3. Komisyon, başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

4. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına gönderilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

5. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle olaylar özetle şöyledir:

6. Bireysel başvuruya konu olayların gerçekleştiği tarihte başvurucu, Konya İl Emniyet

Müdürlüğü bünyesinde polis memuru olarak görev yapmaktadır.

7. Konya Cumhuriyet Başsavcılığı (Başsavcılık) yürütülen bir soruşturma kapsamında 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 135. maddesinin (8) numaralı fıkrası uyarınca tefecilik, yağma, ateşli silahlar ve bıçaklar ile diğer aletler hakkındaki kanuna muhalefet suçları yönünden A.Y.nin iletişiminin tespitine, dinlenmesine ve kayda alınmasına ilişkin talepte bulunmuştur. Konya 3. Sulh Ceza Hâkimliğinin 2020/4358 D. İş sayılı ve 18/12/2020 tarihli kararı ile iletişimin tespiti, dinlenmesi, kayda alınması ve sinyal bilgilerinin değerlendirilmesi çalışmaları sırasında şüpheli A.Y. ile başvurucu arasındaki telefon görüşmelerinin tespiti yapılmıştır. İletişimin Tespiti Tutanaklarında başvurucunun Emniyet Müdürlüğüne ait sistem üzerinden M.E.nin vatandaş bilgilerini sorgulayarak hakkında soruşturma yürütülen şüpheli A.Y.ye verdiğinin tespit edilmesi üzerine Başsavcılık tarafından A.Y. ve başvurucu hakkında kişisel verileri hukuka aykırı olarak verme veya ele geçirme suçundan soruşturma başlatılmıştır.

8. Soruşturma sonucunda Başsavcılık, iletişimin dinlenilmesi sonucu elde edilen delillere dayanarak diğer şüpheli A.Y. ve başvurucunun kişisel verilerini hukuka aykırı olarak ele geçirme veya yayma suçundan cezalandırılması talebiyle 16/6/2021 tarihinde iddianame düzenlemiştir.

9. Konya 15. Asliye Ceza Mahkemesi (Mahkeme) iddianameyi kabul ederek yargılamaya başlamıştır. Yargılama sonucunda Mahkeme, diğer sanık ile başvurucu arasında iletişimin dinlenilmesi sonucu elde edilen görüşme kayıtlarına dayanarak başvurucu ve A.Y.nin -mağdura yönelik olarak- kişisel verileri hukuka aykırı olarak verme veya ele geçirme suçundan mahkûmiyetine hükmetmiştir.

10. Başvurucu; diğer nedenlerle birlikte başka bir soruşturmada elde edilen iletişim kayıtlarının katalog suç kategorisinde bulunmayan kişisel verileri hukuka aykırı olarak verme veya ele geçirme suçu yönünden kullanılamayacağını, hukuka aykırı yöntemlerle elde edilen iletişim kayıtlarının hükme esas alınamayacağını belirterek istinaf kanun yoluna başvurmuştur. Konya Bölge Adliye Mahkemesi 3. Ceza Dairesi (Daire) 17/2/2022 tarihinde hükmün düzeltilmesi ile istinaf başvurusunun esastan reddine karar vermiştir. İstinaf kararının ilgili kısmı şöyledir:

"Yargılama sürecindeki işlemlerin kanuna uygun olarak yapıldığı, aşamalarda ileri sürülen iddia ve savunmaların toplanan tüm delillerle birlikte gerekçeli kararda gösterilip tartışıldığı, eylemin sanık tarafından gerçekleştirildiğinin saptandığı, vicdanî kanının dosya içindeki belge ve bilgilerle uyumlu olarak kesin verilere dayandırıldığı, yerinde görülmeyen diğer istinaf itirazlarının reddine,

,...

[karar verildi.]"

11. Başvurucu, nihai kararı 28/2/2022 tarihinde öğrenmiştir.

IV. İLGİLİ HUKUK

A. Ulusal Hukuk

1. İlgili Mevzuat

12. 5271 sayılı Kanun'un "İletişimin tespiti, dinlenmesi ve kayda alınması" başlıklı 135. maddesinin (1), (4), (5), (6) ve (8) numaralı fıkralarının ilgili kısmı şöyledir:

"(1) (Değişik: 21/2/2014–6526/12 md.) Bir suç dolayısıyla yapılan soruşturma ve kovuşturmada, suç işlendiğine ilişkin somut delillere dayanan kuvvetli şüphe sebeplerinin varlığı ve başka suretle delil elde edilmesi imkânının bulunmaması durumunda, hâkim veya gecikmesinde sakınca bulunan hâllerde Cumhuriyet savcısının kararıyla şüpheli veya sanığın telekomünikasyon yoluyla iletişimi dinlenebilir, kayda alınabilir ve sinyal bilgileri değerlendirilebilir. Cumhuriyet savcısı kararını derhâl hâkimin onayına sunar ve hâkim, kararını en geç yirmi dört saat içinde verir. Sürenin dolması veya hâkim tarafından aksine karar verilmesi hâlinde tedbir Cumhuriyet savcısı tarafından derhâl kaldırılır.36 (Mülga son iki cümle: 24/11/2016-6763/26 md.)

...

(4) Birinci fıkra hükmüne göre verilen kararda, yüklenen suçun türü, hakkında tedbir uygulanacak kişinin kimliği, iletişim aracının türü, telefon numarası veya iletişim bağlantısını tespite imkân veren kodu, tedbirin türü, kapsamı ve süresi belirtilir. Tedbir kararı en çok iki ay için verilebilir; bu süre, bir ay daha uzatılabilir. (Ek cümle: 25/5/2005 – 5353/17 md.) Ancak, örgütün faaliyeti çerçevesinde işlenen suçlarla ilgili olarak gerekli görülmesi halinde, hâkim yukarıdaki sürelere ek olarak her defasında bir aydan fazla olmamak ve toplam üç ayı geçmemek üzere uzatılmasına karar verebilir.

(5) Şüpheli veya sanığın yakalanabilmesi için, mobil telefonun yeri, hâkim veya gecikmesinde sakınca bulunan hallerde Cumhuriyet savcısının kararına istinaden tespit edilebilir. Bu hususa ilişkin olarak verilen kararda, mobil telefon numarası ve tespit işleminin süresi belirtilir. Tespit işlemi en çok iki ay için yapılabilir; bu süre, bir ay daha uzatılabilir.

(6) (Ek: 2/12/2014-6572/42 md.) Şüpheli ve sanığın telekomünikasyon yoluyla iletişiminin tespiti, soruşturma aşamasında hâkim veya gecikmesinde sakınca bulunan hâllerde Cumhuriyet savcısı, kovuşturma aşamasında mahkeme kararına istinaden yapılır. Kararda, yüklenen suçun türü, hakkında tedbir uygulanacak kişinin kimliği, iletişim aracının türü, telefon numarası veya iletişim bağlantısını tespite imkân veren kodu ve tedbirin süresi belirtilir. (Ek cümleler: 24/11/2016-6763/26 md.) Cumhuriyet savcısı kararını yirmi dört saat içinde hâkimin onayına sunar ve hâkim, kararını en geç yirmi dört saat içinde verir. Sürenin dolması veya hâkim tarafından aksine karar verilmesi hâlinde kayıtlar derhâl imha edilir.

...

(8) Bu madde kapsamında dinleme, kayda alma ve sinyal bilgilerinin değerlendirilmesine ilişkin hükümler ancak aşağıda sayılan suçlarla ilgili olarak uygulanabilir:,

a) Türk Ceza Kanununda yer alan;

...

6. (Ek: 21/2/2014 – 6526/12 md.) Nitelikli hırsızlık (madde 142) ve yağma (madde 148, 149) ile nitelikli dolandırıcılık (madde 158),

...

12. (Ek: 24/11/2016-6763/26 md.) Tefecilik (madde 241)

...

17. ...

b) Ateşli Silahlar ve Bıçaklar ile Diğer Aletler Hakkında Kanunda tanımlanan silah kaçakçılığı (madde 12) suçları."

13. 5271 sayılı Kanun'un "Tesadüfen elde edilen deliller" başlıklı 138. maddesi şöyledir:

"(1) Arama veya elkoyma koruma tedbirlerinin uygulanması sırasında, yapılmakta olan soruşturma veya kovuşturmayla ilgisi olmayan ancak, diğer bir suçun işlendiği şüphesini uyandırabilecek bir delil elde edilirse; bu delil muhafaza altına alınır ve durum Cumhuriyet Savcılığına derhâl bildirilir.

(2) Telekomünikasyon yoluyla yapılan iletişimin denetlenmesi sırasında, yapılmakta olan soruşturma veya kovuşturmayla ilgisi olmayan ve ancak, 135 inci maddenin altıncı fıkrasında sayılan suçlardan birinin işlendiği şüphesini uyandırabilecek bir delil elde edilirse; bu delil muhafaza altına alınır ve durum Cumhuriyet Savcılığına derhâl bildirilir."

14. 5271 sayılı Kanun'un "Delillerin ortaya konulması ve reddi" başlıklı 206. maddesinin (2) numaralı fıkrasının ilgili kısmı şöyledir:

"Ortaya konulması istenilen bir delil aşağıda yazılı hâllerde reddolunur:

a) Delil, kanuna aykırı olarak elde edilmişse.

..."

15. 5271 sayılı Kanun'un "Delilleri takdir yetkisi" başlıklı 217. maddesi şöyledir:

"(1) Hâkim, kararını ancak duruşmaya getirilmiş ve huzurunda tartışılmış delillere dayandırabilir. Bu deliller hâkimin vicdanî kanaatiyle serbestçe takdir edilir.

(2) Yüklenen suç, hukuka uygun bir şekilde elde edilmiş her türlü delille ispat edilebilir."

2. Yargıtay Kararları

16. Yargıtay Ceza Genel Kurulunun 9/7/2020 tarihli ve E.2016/1-487, K.2020/353 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

"İfade alma ve sorgunun yasak usullerle gerçekleştirilmesi, tanıklıktan çekinme hakkı olanlara bu hakkın hatırlatılmaması, aramanın herhangi bir karara dayanmadan yapılması, ses veya görüntülerin montajlanması delil elde etme yasağına; tanıklıktan çekinen şahidin önceki ifadelerinin okunamaması, iletişimin denetlenmesi sırasında tesadüfen elde edilen delillerin CMK'nın 135/6. maddesinde sayılanlar dışındaki bir suçun soruşturma ve kovuşturulmasında kullanılamaması ise delil değerlendirilmesi yasaklarına örnek olarak gösterilebilir.

Kanuna aykırılıktan daha geniş bir içeriğe sahip olan hukuka aykırılık kavramının kapsam ve çerçevesi belirlenirken, gerek pozitif hukuk metinlerine, gerekse kişilerin temel hak ve hürriyetlerine ilişkin evrensel hukuk ilkelerine aykırılık bulunup bulunmadığı gözetilmeli ve aykırılığın varlığı durumunda, 'hukuka aykırılığın mevcudiyeti' kabul edilmelidir.

Bu bilgiler ışığında ikinci ön sorun değerlendirildiğinde;

Bursa Cumhuriyet Başsavcılığının 2005/40540 sayılı soruşturması kapsamında suç işlemek amacıyla örgüt kurmak suçundan inceleme dışı sanıklar [İ.A.] ve [A.K.] hakkında Sulh Ceza Mahkemesince verilen iletişimin tespiti, dinlenmesi ve kayda alınması kararları doğrultusunda yapılan iletişimin denetlenmesi sırasında, hakkında iletişimin tespitine yönelik karar bulunmayan sanık [N.] ile inceleme dışı sanıklar arasında yapılan

görüşmelerin 504, 507, 603 ve 605 numaralı iletişim tespit tutanaklarıyla kayıt altına alınarak bu iletişim tespit tutanaklarının sanık [N.] hakkında teşebbüs aşamasında kalmış nitelikli yağma suçundan yapılan yargılama sırasında delil olarak kullanıldığı olayda;

Hakkında iletişimin tespiti, dinlenmesi ve kayda alınması kararı bulunmayan sanık [N.] için elde edilen bu delillerin tesadüfi delil niteliğinde olduğu, iletişimin tespiti, dinlenilmesi ve kaydedilmesi tedbirine başvurulduğu 2005 ve 2006 yılları itibarıyla nitelikli yağma suçunun CMK'nın 135. maddenin altıncı fıkrasının (a) bendinde düzenlenen katalog suçlar arasında yer almadığı, unsurları ve yapıları bakımından ayrı suçlar olan nitelikli yağma suçu ile suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçunun birbirlerine dönüşmelerinin de söz konusu olmadığı, her iki suçun birlikte işlenmesi hâlinde faile ayrı ayrı ceza verilecek olması hususları birlikte değerlendirildiğinde, suç tarihi itibarıyla iletişimin tespiti ile elde edilen görüşme dokümanlarının hükme esas alınamayacağı kabul edilmelidir."

17. Yargıtay 12. Ceza Dairesinin 11/7/2024 tarihli ve E.2023/195, K.2024/3835 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

"... CMK'nın 138/2. maddesinde telekomünikasyon yoluyla yapılan iletişimin denetlenmesi sırasında elde edilen tesadüfi delillerin katalog suçlardan birine ait olması öngörüldüğü gibi, tesadüfen elde edilen delilin derhal cumhuriyet savcılığına bildirilmesi de gereklidir. Yine CMK'nın 217/2. maddesine göre 'Yüklenen suç, hukuka uygun bir şekilde elde edilmiş her türlü delille ispat edilebilir'. CMK'nın 135. maddesinde sayılan başka bir suç nedeniyle iletişiminin tespit edilmesi sırasında, katolog suçlardan olmayan ve bu nedenle tesadüfi delil kapsamında değerlendirilemeyen 'Ticareti yasak olan kültür ve tabiat varlıklarının ticareti' suçuna dair iletişimin tespit tutanaklarına istinaden alınan ikrar ve sair deliller kanunda gösterilen (hukuka uygun yöntemlerle) tespit edilmediğinden suçun sübutunda delil olarak kullanılamayacağı kabul edilmelidir..."

18. Yargıtay 6. Ceza Dairesinin 30/6/2022 tarihli ve E.2021/14905, K.2022/10442 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

"...Yerleşik Yargıtay içtihatlarına göre; başka bir suçtan alınan dinleme kaydı üzerine oluşan tapelere ilişkin olarak iletişimin tespiti, dinlenmesi ve kayda alınması ile teknik araçlarla izleme kararının verildiği tarihte nitelikli hırsızlık suçunun CMK'nın 135 ve 140. maddelerinde sayılan katalog suçlardan olmadığı, 06.03.2014 tarihinde yürürlüğe giren 6526 sayılı Yasanın 12 ve 14. maddeleriyle yapılan eklemeler neticesinde iletişimin tespiti, dinlenmesi ve kayda alınması ile teknik araçlarla izleme kararı verilebilecek suçlar kapsamına alındığı bu sebeple sanıklar hakkındaki iletişimin tespiti, dinlenmesi ve kayda alınması ile teknik araçlarla izleme kararları sonucu elde edilen delillerin hükme esas alınamayacağı..."

19. Yargıtay 8. Ceza Dairesinin 9/11/2017 tarihli ve E.2017/8107, K.2017/12585 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

"Yukarıda yazılan yasal düzenlemeler ve açıklamalar ışığında; CMK'nın 135. maddesinde sayılan başka bir suç nedeniyle iletişiminin tespit edilmesi sırasında, katolog suçlardan olmayan ve bu nedenle tesadüf delil kapsamında değerlendirilemeyen suç üstlenme suçuna dair iletişimin tespit tutanaklarına istinaden alınan ikrar ve sair deliller kanunda gösterilen (hukuka uygun yöntemlerle) tespit edilmediğinden suçun sübutunda delil olarak kullanılamayacağı gözetilerek sanığın beraati yerine yazılı şekilde mahkumiyetine karar verilmesi,..."

20. (Kapatılan) Yargıtay 17. Ceza Dairesinin 16/7/2018 tarihli ve E.2016/5434, K.2018/10198 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

"Ceza Genel Kurulu'nun 03.07.2007 tarih ve 2007/167, 22.01.2008 tarih ve 2008/3 karar sayılı kararlarında da, hukuka aykırı olarak elde edilmiş bulunan iletişim tespit tutanaklarının hükme esas alınamayacağını belirtmek suretiyle iletişimin dinlenilmesi hususunda önemsiz/şekli hukuka aykırılık anlayışının geçerli bulunmadığı kabul edilmiştir. Gerçekten de haberleşme hürriyeti anayasal bir haktır ve ihlali önemsiz kabul edilemez. CMK'nın 135. maddesinde iletişimin dinlenilmesinin katalog suçlar için mümkün kılınması, katalog harici suçlar için tespit edilmiş delilleri CMK'nın 138. maddesinin dahi dışında tutması hukuka aykırı bir kararla elde edilmiş iletişim tespit tutanaklarının hükme esas alınmayacağının kanun tarafından da açıkça öngörüldüğünü göstermektedir. Buna göre yargılamanın bir bütün olarak adil yapılmış sayılması dahi hukuka aykırı dinleme tutanaklarının delil olarak kullanılabileceği anlamına gelemez.

...

Yukarıda yazılan yasal düzenlemeler ve açıklamalar ışığında; CMK'nın 135. maddesinde sayılan başka bir suç nedeniyle iletişiminin tespit edilmesi sırasında, suç tarihi itibarıyla, katalog suçlardan olmayan ve bu nedenle tesadüfi delil kapsamında değerlendirilemeyen nitelikli hırsızlık suçlarına dair, iletişimin tespit tutanaklarına istinaden alınan ikrar ve sair deliller kanunda gösterilen (Hukuka uygun yöntemlerle) tespit edilmediğinden suçun sübutunda delil olarak kullanılamayacağı ayrıca suç işlemek amacıyla örgüt kurma, örgüte üye olma suçundan da sanıklar hakkında kovuşturmaya yer olmadığına karar verildiği gözetilerek sanıkların atılı suçlardan beraatleri yerine yazılı şekilde mahkûmiyetlerine karar verilmesi... [bozmayı gerektirmiştir.]"

21. (Kapatılan) Yargıtay 22. Ceza Dairesinin 11/11/2015 tarihli ve E.2015/8335, K.2015/6985 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

"... 5271 sayılı CMK'nın 138/2. maddesi uyarınca, telekomünikasyon yoluyla yapılan iletişimin denetlenmesi sırasında, yapılmakta olan soruşturma veya kovuşturmayla ilgisi olmayan ve ancak, 135. maddenin altıncı fıkrasında sayılan katolog suçlardan birinin işlendiği şüphesini uyandırabilecek bir delil elde edilirse; bu delilin muhafaza altına alınacağı ve durumun Cumhuriyet Savcılığına derhâl bildirileceğinin düzenlendiği, ancak sanıklar hakkında iletişimin tespiti ve dinleme kararı alınan suçu işlemek amacıyla örgüt kurmak ve bu örgüte üye olmak suçu, suç ve iletişimin dinlenmesi kararının alındığı tarihte yürürlükte bulunan 5271 sayılı CMK'nın 135. maddesi kapsamında sayılan katolog suçlar kapsamında yer almakta ise de; bu suç nedeniyle alınan karar doğrultusunda yapılan dinleme sırasında bu dosyanın konusunu oluşturan hırsızlık suçu ile ilgili dinleme sonucu elde edilen (tesadüfii delil) dinleme kayıtlarını hırsızlık suçunun anılan maddedeki katolog suçlar içinde sayılmaması nedeniyle hukuka uygun olarak elde edilmiş kanıt olarak kabul edilemeyeceğinden dosya arasına alınan sanıkların birbirleri ile görüşmelerini içerir telefon görüşmeleri içeriklerinin delil olarak değerlendirilemeyeceği..."

22. Yargıtay 5. Ceza Dairesinin 13/11/2019 tarihli ve E.2019/6177, K.2019/10643 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

"Sanıklar hakkında alınan iletişimin denetlenmesi kararının CMK'nın 135/8. madde ve fıkrasındaki katalog suçlardan olan suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçuna ilişkin, iddianameye konu edilen telefon görüşmelerinin ise tesadüfen elde edilen delil niteliğinde

olduğu, Ceza Genel Kurulunun 03/07/2018 tarihli ve 2015/1-396 Esas, 2018/323 sayılı Kararında da belirtildiği üzere, telefon dinlemesi sırasında tesadüfen elde edilen kanıtların dikkate alınabilmesi için, söz konusu suçun da 135. maddede sayılan katalog suçlardan birisine uygun olmasının gerektiği, sanıklara isnat edilen edimin ifasına fesat karıştırma suçu, olay tarihi itibarıyla CMK'nın 135/8. madde ve fıkrasında belirtilen katalog suçlardan olmadığından aynı Kanunun 138/2. madde ve fıkrası gereğince iletişimin tespiti tutanaklarının bu suçun delili olarak kullanılamayacağı, elde edildikleri tarihte yürürlükte bulunan kanunlara uygun olarak tespit edilmeyen kanıtların hukuka uygun delil olduklarından söz edilemeyeceği nazara alınmadan, yazılı şekilde sanıklar hakkındaki iletişimin tespiti tutanaklarının hükme esas alınması..."

B. Uluslararası Hukuk

1. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi Hükmü

23. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (Sözleşme) 6. maddesinin birinci fıkrasının ilgili kısmı şöyledir:

"Herkes, ... cezai alanda kendisine yöneltilen suçlamalar konusunda karar verecek olan ... bir mahkeme tarafından davasının ... hakkaniyete uygun ve açık olarak görülmesini istemek hakkına sahiptir..."

2. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi İçtihadı

24. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine (AİHM) göre Sözleşme'nin 6. maddesi hakkaniyete uygun bir yargılama yapılmasını güvence altına almakla birlikte delillerin kabul edilebilirliğine ilişkin herhangi bir kural koymayıp bu husus ulusal kanun koyucuların takdirindedir (Jalloh/Almanya [BD], B. No: 54810/00, 11/7/2006, § 94).

25. AİHM; bir yargılamada hak ve özgürlüklerin gerçek anlamda korunabilmesi için davaya bakan mahkemelerin tarafların dayanaklarını, iddialarını ve delillerini etkili şekilde inceleme görevi olduğunu belirtmektedir (Dulaurans/Fransa, B. No: 34553/97, 21/3/2000, § 33). AİHM, mahkemelerin davaya yaklaşma yönteminin başvurucuların iddialarına yanıt vermekten ve temel şikâyetlerini incelemekten kaçınmaya neden olduğunu tespit ettiği durumları, davanın hakkaniyete uygun bir biçimde incelenme hakkı yönünden Sözleşme'nin 6. maddesinin ihlali olarak nitelendirmektedir (Kuznetsov/Rusya, B. No: 184/02, 11/4/2007, §§ 84, 85).

26. AİHM, bariz şekilde keyfî olmadıkça belirli bir kanıt türünün -iç hukuk açısından hukuka aykırı olarak elde edilmiş kanıtlar da dâhil olmak üzere- kabul edilebilir olup olmadığına veya aslında başvurucunun suçlu olup olmadığına karar vermenin kendi görevi olmadığını kararlarında ifade etmiştir. AİHM, kanıtların elde edilme yöntemi de dâhil olmak üzere yargılamanın bir bütün olarak adil olup olmadığını ve Sözleşme'deki bir hakkın ihlali söz konusu ise tespit edilen ihlalin niteliğini inceleme konusu yapmaktadır (Jalloh/Almanya, § 95; Ramanauskas/Litvanya [BD], B. No: 74420/01, 5/2/2008, § 52; Khodorkovskiy ve Lebedev/Rusya, B. No: 11082/06, 13772/05, 25/7/2013, § 699). AİHM, ulusal mahkemelerin delillerin kabulü ve değerlendirilmesinde geniş bir takdir yetkisine sahip olduğunu birçok kararında belirtmiştir (Barbera Messegue ve Jabardo/İspanya, B. No: 10590/83, 6/12/1988, § 68; Van Mechelen ve diğerleri/Hollanda, B. No: 21363/93, 21364/93, 21427/93 ve 22056/93, 23/4/1997, § 50). Bu bağlamda AİHM, temel hak ve özgürlüklerin ihlali sonucunu doğuracak derecede ve keyfî olmadıkça belirli bir kanıt türünün kabul edilebilir olup olmadığına ve değerlendirme şekline karar vermenin ulusal mahkemelerin görevi olduğunu

vurgulamaktadır (Garcia Ruiz/İspanya, B. No: 30544/96, 21/1/1996, § 28; S.N./İsveç, B. No: 34209/96, 2/7/2002, § 44).

27. Öte yandan AİHM; hukuk devletinin asli unsurları arasında yer alan hukuki belirlilik veya güvenlik ilkesinin kişilerin mahkemelere güvenine katkıda bulunmakla ilgili yargılamalarda belirli bir istikrarı temin etmeyi gerektirdiğini, birbiriyle uyuşmayan mahkeme kararlarının sürüp gitmesinin yargı sistemine güveni azaltarak yargısal bir belirsizliğe yol açabileceğini ifade etmektedir (Nejdet Şahin ve Perihan Şahin/Türkiye [BD], B. No: 13279/05, 20/10/2011, § 57). Yargı mercilerinin yorumlarında dinamik ve evrilen bir yaklaşım sürdürülmediği takdirde hukuki gelişimin engelleneceğine dikkat çeken AİHM, hukuki güvenlik ilkesinin içtihadın değişmezliği şeklinde bir hak bahşetmediğini vurgulamaktadır (Unédic/Fransa, B. No: 20153/04, 18/12/2008, § 74; Nejdet Şahin ve Perihan Şahin/Türkiye, § 58; Atanasovski/Makedonya Eski Yugoslav Cumhuriyeti, B. No: 36815/03, 14/1/2010, § 38). Bununla birlikte AİHM, aynı hususta daha önce çıkan kararlardan farklı bir hüküm kurulması hâlinde mahkemelerce bu farklılaşmaya ilişkin makul bir açıklama getirilmesi gerektiğinin altını çizmektedir (Stoilkovska/Makedonya Eski Yugoslav Cumhuriyeti, B. No: 29784/07, 18/7/2013, § 49). Ayrıca AİHM, derece mahkemelerinin ileri sürülen tüm iddialara yanıt vermek zorunda olmadıklarını belirterek somut davanın özelliğine göre esas sorunları incelemiş olduğunu açık ya da zımni olarak anlaşılabilir şekilde gerekçeli kararında göstermesine önem vermektedir (Hiro Balani/İspanya, B. No: 18064/91, 9/12/1994, § 27; Boldea/Romanya, B. No: 19997/02, 15/2/2007, § 30).

V. İNCELEME VE GEREKÇE

28. Anayasa Mahkemesinin 14/10/2025 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları

29. Başvurucu; başka bir soruşturma kapsamında alınan mahkeme kararı uyarınca tesadüfen elde edilen delilin tek olarak ve katalog suçlardan olmayan bir suça ilişkin yargılamaya konu edildiğini, böylelikle hukuka aykırı şekilde elde edilen iletişim kayıtlarına dayanılarak mahkûmiyetine karar verildiğini belirtmek suretiyle adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

B. Değerlendirme

30. Anayasa'nın "Hak arama hürriyeti" başlıklı 36. maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

"Herkes, meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahiptir."

31. Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucu tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder. Bu bağlamda başvurucunun iddiaları, adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkı yönünden incelenmiştir.

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

32. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

a. Genel İlkeler

33. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkı, kişilerin hakkaniyete uygun bir şekilde yargılanmalarını sağlamayı ve bu amaca uygunluk yönünden yargılamanın denetlenmesini amaçlamaktadır. Mahkeme kararlarının, davanın temel maddi ve hukuki sorunları ile taraflarca ileri sürülen ve davanın sonucunu etkileyen iddia ve itirazlar hakkında delillerle bağ kurulmak suretiyle yeterli gerekçe içermesi zorunludur. Uyuşmazlığın hukuki ve maddi sorunlarıyla ilgisiz değerlendirmelere kararda yer verilmesi de gerekçeli karar hakkıyla bağdaşmamaktadır. Karar gerekçesinin belirtilen unsurları taşıması, yargılamanın adil yargılanma hakkı güvencelerine uygun şekilde yürütülüp yürütülmediğinin taraflarca öğrenilmesini sağladığı gibi ayrıca demokratik bir toplumda kendi adlarına verilen yargı kararlarının sebeplerini toplumun öğrenmesinin sağlanması için de gereklidir (bazı eklemeler ve farklılıklarla birlikte bkz. Sencer Başat ve diğerleri [GK], B. No: 2013/7800, 18/6/2014, §§ 31, 34).

34. Diğer taraftan kanun yolu incelemesi yapan merciin, yargılamayı yapan mahkemeyle aynı sonuca ulaşması ve bunu aynı gerekçeyi kullanarak veya aynı atıfla kararına yansıtması, kararın gerekçelendirilmiş olması bakımından yeterli görülebilir. Bununla birlikte ilk derece mahkemesince karşılanmayan veya ancak ilk defa kanun yolu merciine ileri sürülebilecek nitelikteki esaslı iddia ve itirazların kanun yolu merciince de değerlendirilmemesi gerekçeli karar hakkının ihlaline yol açabilir (bazı eklemeler ve farklılıklarla birlikte bkz. Mehmet Yavuz [1. B.], B. No: 2013/2995, 20/2/2014, § 51).

35. Bir kanun hükmüne ilişkin içtihadın henüz yerleşik hâle gelmediği bir aşamada o hükmün yargı organlarınca farklı biçimlerde yorumlanabilmesi normal karşılanabilir. Bununla birlikte derece mahkemeleri ve Yargıtayın aynı somut olay ve hukuksal durumdaki farklı kişiler hakkında açılan davalarda birbiriyle çelişen sonuçlara ulaşması hukuki belirlilik ve öngörülebilirlik ilkelerine ters düşebilir. Yargı mercilerinin anılan ilkelerin bir sonucu olarak kamuoyu nezdinde yargıya olan güveni muhafaza etme bakımından kararlarında belli bir istikrar sağlaması beklenir. Bu nedenle aynı hususta daha önce çıkan kararlardan farklı bir hüküm kurulması hâlinde mahkemeler, bu farklılaşmaya ilişkin makul bir açıklama getirmelidir. Yargı merciinin bu gibi durumlarda gerekçe gösterme yükümlülüğü, kişilerin hukuka olan güvenlerinin sarsılmaması için hayati öneme sahiptir. Derece mahkemeleri ve Yargıtayın istikrarlı biçimde benimsediği yaklaşımın gerekçesini açıklamadan aksine karar vermesi adil yargılama hakkını zedeleyebilir (bazı farklılıklarla birlikte bkz. Ziya Metehan Arısoy [2. B.], B. No: 2019/22055, 15/11/2023, §§ 28-30; Adem Bektaş [1. B.], B. No: 2018/35591, 21/9/2023, §§ 24, 25; Mehmet Okyar [2. B.], B. No: 2017/38342, 13/2/2020, § 29; Hakan Altıncan [GK], B. No: 2016/13021, 17/5/2018, § 48; Engin Selek [2. B.], B. No: 2015/19816, 8/11/2017, § 59; Ford Motor Company [2. B.], B. No: 2014/13518, 26/10/2017, § 59; Mehmet Arif Madenci [2. B.], B. No: 2014/13916, 12/1/2017, §§ 83,84; Mehmet Çelik (2) [2. B.], B. No: 2015/889, 17/11/2016, § 62; Türkan Bal [GK], B. No: 2013/6932, 6/1/2015, § 55).

36. Anayasa Mahkemesinin gerekçeli karar hakkı bağlamındaki görevi, uyuşmazlığın esası yönünden önem taşıyan meselelere ilişkin derece mahkemelerinin ilgili ve yeterli bir gerekçe ortaya koyup koymadıklarını incelemekten ibarettir. Anayasa Mahkemesinin derece mahkemesinin gerekçelerinin hukuka uygun olup olmadığını denetleme görevi olmadığı gibi derece mahkemesi kararlarındaki hukuka aykırılıkları gidermek de Anayasa Mahkemesinin

görevi değildir (Halit Kabadağ [1. B.], B. No: 2019/3589, 23/11/2021, § 30).

b. İlkelerin Olaya Uygulanması

37. Somut olayda yağma, tefecilik ve ateşli silahlar ve bıçaklar ile diğer aletler hakkındaki kanuna muhalefet suçlarına yönelik yürütülen soruşturma kapsamında A.Y.nin telekomünikasyon yoluyla iletişiminin tespitine, dinlenmesine ve kayda alınmasına karar verilmiştir. Dinleme sırasında elde edilen delillere göre -hakkında bu yönde bir tedbir kararı bulunmayan- başvurucu hakkında, kişisel verileri hukuka aykırı olarak ele geçirmek veya yaymak suçundan iddianame düzenlenmiştir. 5271 sayılı Kanun'un 138. maddesinin (2) numaralı fıkrasında telekomünikasyon yoluyla yapılan iletişimin denetlenmesi sırasında ancak aynı Kanun'un 135. maddesinin (8) numaralı fıkrasında sayılan suçlardan birinin işlendiği şüphesini uyandırabilecek bir delil elde edilirse bu delilin muhafaza altına alınacağı ve durumun Cumhuriyet savcılığına bildirileceği düzenlenmiştir. 5271 sayılı Kanun'un yürürlükte olan 135. maddesinin (8) numaralı fıkrasında sayılan katalog suçlar arasında kişisel verileri hukuka aykırı olarak verme veya ele geçirme suçu yer almamaktadır (bkz. § 12). Buna rağmen Mahkeme, iletişimin denetlenmesi ile elde edilen delilleri dikkate alarak başvurucunun kişisel verileri hukuka aykırı olarak verme veya ele geçirme suçundan mahkûmiyetine karar vermiştir. Böylece iletişimin denetlenmesi yoluyla tespit edilen görüşmelerin bir kısmı kişisel verileri hukuka aykırı olarak verme veya ele geçirme suçunun sübutunda delil olarak kullanılmıştır (bkz. § 9).

38. Yargıtay, kararlarında telekomünikasyon yoluyla yapılan iletişimin denetlenmesi sırasında katalog suçlar arasında yer almayan bir suça ilişkin olarak tesadüfen elde edilen kayıtların delil olarak kullanılmasının mümkün olmadığını belirtmiş; bu delillerin hukuka aykırı delil niteliği taşıdığını ve hükme esas alınamayacağını açıkça ifade etmiştir. Yargıtay, iletişimin denetlenmesi sırasında elde edilen delillerin katalog suçlar arasında sayılmayan bir suçun soruşturma ve kovuşturmasında kullanılmasının delil değerlendirme yasaklarından biri olduğunu istikrarlı şekilde vurgulamıştır (bkz. §§ 16-22). Bununla birlikte somut olayda iletişimin dinlenmesi yoluyla elde edilen deliller, 5271 sayılı Kanun'un 135. maddesinde sayılmayan suç yönünden mahkûmiyete esas alınmıştır.

39. Somut olayda başvurucu, kişisel verileri hukuka aykırı olarak verme veya ele geçirme suçunun katalog suçlar arasında yer almadığını, iletişimin denetlenmesi yoluyla elde edilen delillerin hukuka aykırı delil mahiyetinde olduğunu, bu delillerin hükme esas alınamayacağını belirterek istinaf kanun yoluna başvurmuş; istinaf dilekçesinde konuya ilişkin örnek Yargıtay kararlarına yer vermiştir. Daire, başvurucunun hukuka aykırı olduğunu ileri sürdüğü delillerin ne suretle hükme esas alınabileceğine ilişkin bir gerekçe göstermeksizin usul ve kanuna uygun bulduğu mahkûmiyet kararını onamıştır (bkz. § 10).

40. İletişimin denetlenmesi sırasında katalog suçlar arasında yer almayan suçlara ilişkin olarak tesadüfen elde edilen delillerin delil değerlendirme yasaklarından biri olduğuna ve bu suretle elde edilen delillerin hükme esas alınamayacağına yönelik istikrarlı içtihada rağmen Daire, başvurucunun bu konudaki itirazlarını cevaplandırmadan hükmün düzeltilmesi ile istinaf başvurusunun esastan reddine karar vermiştir. Kaldı ki Daire, önceki Yargıtay içtihadından farklı karar verirken neden bu içtihattan ayrıldığına dair herhangi bir açıklamada bulunmamıştır. Başvurucunun katalog olmayan suçlara ilişkin tesadüfen elde edilen delillerin hukuka aykırı olduğuna ve hükme esas alınamayacağına yönelik iddialarının davanın sonucuna etkili olabilecek esaslı iddia ve itirazlar olduğu açıktır. Buna rağmen istinaf kararında davanın sonucunu etkileyebilecek bu iddia ve itirazlara yönelik ayrı ve açık

bir cevap verilmemiş, önceki içtihatta ulaşılan sonuçtan farklı bir sonuca hangi nedenle ulaşıldığına ilişkin bir açıklamada da bulunulmamıştır. Bu nedenle Dairece karar sonucunu etkileyen iddia veya itirazların incelenip açıklığa kavuşturularak durumun gerekçeye yansıtılması yükümlülüğü yerine getirilmemiştir.

41. Nitekim Anayasa Mahkemesi, benzer bir başvuruyu incelediği Sani Bayar ([GK], B. No: 2021/26642, 21/11/2024) kararında iletişimin denetlenmesi sırasında katalog suçlar arasında yer almayan suçlara ilişkin tesadüfen elde edilen delillerin delil değerlendirme yasaklarından biri olduğuna ve bu suretle elde edilen delillerin hükme esas alınamayacağına yönelik istikrarlı içtihada rağmen Dairenin başvurucunun bu konudaki itirazlarını cevaplandırmadan mahkûmiyet kararını onadığı tespitlerini yapmıştır. Anayasa Mahkemesi, başvurucunun katalog olmayan suçlara ilişkin tesadüfen elde edilen delillerin hukuka aykırı olduğuna ve hükme esas alınamayacağına yönelik iddialarının davanın sonucuna etkili olabilecek esaslı iddia ve itirazlar olduğunun açık olduğunu, buna rağmen temyiz kararında davanın sonucunu etkileyebilecek bu iddia ve itirazlara yönelik ayrı ve açık cevap verilmediğini, önceki içtihatta ulaşılan sonuçtan farklı bir sonuca hangi nedenle ulaşıldığına ilişkin bir açıklamada da bulunulmadığını belirtmiştir. Anayasa Mahkemesi, böylelikle mahkemece karar sonucunu etkileyen iddia veya itirazların incelenip açıklığa kavuşturularak durumun gerekçeye yansıtılması yükümlülüğünün yerine getirilmediği ve gerekçeli karar hakkının ihlal edildiği sonucuna ulaşmıştır (anılan kararda bkz. §§ 50, 54).

42. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

43. Başvuruda gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine karar verildiğinden kararda varılan sonuç ve uygun görülen giderime göre adil yargılanma hakkının diğer güvencelerine ilişkin şikâyetler ve diğer hak ihlalleri hakkında kabul edilebilirlik ve esas yönünden ayrıca bir incelenme yapılmasına gerek olmadığına karar vermek gerekir.

VI. GİDERİM

44. Başvurucu, ihlalin tespiti ve yargılamanın yenilenmesi ile birlikte manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

45. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

46. Öte yandan hak ihlali kararından Anayasa Mahkemesinin davanın neticesiyle ilgili bir tutum sergilediği sonucu çıkarılmamalıdır. Anayasa Mahkemesince verilen hak ihlali kararı uyuşmazlığın sonuçlarından bağımsız olup davanın kabulüne, reddine ya da beraate veya mahkûmiyete karar verilmesi gerektiği anlamına gelmemektedir. Kural olarak yargılamanın her aşamasında olduğu gibi ihlalin sonuçlarını gidermek üzere yeniden yapılacak yargılama

sonunda da delillerin dava ile ilişkisini kurma ve bunları değerlendirip sonuç çıkarma yetkisi ilgili mahkemelere aittir.

47. Eldeki başvuruda ihlalin sonuçlarının giderilmesi bakımından yeniden yargılama yapılması yeterli olduğundan başvurucunun manevi tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

VII. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Kamuya açık belgelerde başvurucunun kimliğinin resen GİZLİ TUTULMASINA,

B. Gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

C. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

D. Başvurucunun diğer ihlal iddialarının İNCELENMESİNE GEREK OLMADIĞINA,

E. Kararın bir örneğinin gerekçeli karar hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Konya 15. Asliye Ceza Mahkemesine (E.2021/474, K.2021/1022) GÖNDERİLMESİNE,

F. Başvurucunun tazminat talebinin REDDİNE,

G. 664,10 TL harç ve 30.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 30.664,10 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

H. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

İ. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE, 14/10/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

GÜLŞAH KADER DAĞ VE ÖMER KUÇAT

B. No: 2022/55705 | Karar tarihi: 14.10.2025

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/55705

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

GÜLŞAH KADER DAĞ VE ÖMER KUÇAT BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/55705)

Karar Tarihi: 14/10/2025

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Recai AKYEL Yusuf Şevki HAKYEMEZ İrfan FİDAN Yılmaz AKÇİL

Raportör : Burak TOPALOĞLU

Başvurucular : 1. Gülşah Kader DAĞ

Vekillleri : Av. Aslı PASİNLİ 2. Ömer KUÇAT Av. Nurseda SEZGİN

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, adli yardım talebinin reddedilmesi nedeniyle mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. 2022/55705 başvuru numaralı bireysel başvuru dosyasında başvurucu Gülşah Kader Dağ, nafakanın arttırılması davası açmıştır. 2022/68155 başvuru numaralı bireysel başvuru dosyasında başvurucu Ömer Kuçat, işçilik alacaklarının tahsili için dava açmıştır. Başvuruculara açtığı bu davalar adli yardım taleplidir. Başvuruculara adli yardım talepleri 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 336. maddesinin (2) numaralı fıkrası gereği mali durumlarına ilişkin gerekli belgeleri sunmadıkları gerekçesiyle reddedilmiştir. Başvuruculara karara karşı yaptıkları itirazlar reddedilerek kararlar kesinleşmiştir.

3. Adli yardımın reddine dair kararlar kesinleştikten sonra başvurucular gerekli harç ve giderleri yatırmış ve yargılamalara devam edilmiştir. Başvurucu Gülşah Kader Dağ'ın açtığı davanın kabulüne, başvurucu Ömer Kuçat'ın açtığı davanın ise kısmen kabulüne kesin olarak karar verilmiştir. Kararların yargılama giderlerine ilişkin kısmında başvuruculara yatırdıkları yargılama harç ve giderlerinin davalılardan tahsiline yönelik hüküm fıkraları

kurulmuştur.

4. Başvurucu Gülşah Kader Dağ, nihai kararı 25/4/2022 tarihinde öğrenmiş; 17/5/2022 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur. Başvurucu Ömer Kuçat, nihai kararı 24/6/2022 tarihinde öğrenmiş ve 29/6/2022 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur

5. Komisyon, başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

II. DEĞERLENDİRME

6. Ödeme gücünden yoksun olduğu anlaşılan başvurucuların adli yardım taleplerinin kabulüne karar verilmesi gerekir. 2022/68155 numaralı başvurunun 2022/55705 numaralı başvuru ile birleştirilmesine karar verilmesi gerekir.

7. Başvurucular, yargılama harç ve giderlerini karşılayacak mali durumları olmamasına rağmen adli yardım taleplerinin reddedildiğini ileri sürerek mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğini iddia etmişlerdir.

8. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un “Bireysel başvuruların kabul edilebilirlik incelemesi ve şartları” başlıklı 48. maddesinin (5) numaralı fıkrası şöyledir:

“Kabul edilebilirlik şartları ve incelemesinin usul ve esasları ile ilgili diğer hususlar İçtüzükle düzenlenir.”

9. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün (İçtüzük) "Düşme kararı" başlıklı 80. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"(1) Bölümler ya da komisyonlarca yargılamanın her aşamasında aşağıdaki hâllerde düşme kararı verilebilir:

…

ç) Bölümler ya da Komisyonlarca saptanan herhangi bir başka gerekçeden ötürü, başvurunun incelenmesinin sürdürülmesini haklı kılan bir neden görülmemesi.

(2) Bölümler ya da Komisyonlar; yukarıdaki fıkrada belirtilen nitelikteki bir başvuruyu, Anayasanın uygulanması ve yorumlanması veya temel hakların kapsamının ve sınırlarının belirlenmesi ya da insan haklarına saygının gerekli kıldığı hâllerde incelemeye devam edebilir."

10. Bireysel başvuruya konu dava dosyaları incelendiğinde başvurucuların açtığı davaların kabulüne ve kısmen kabulüne dair kararlar verildiği görülmüştür. Kararların yargılama giderlerine ilişkin kısmında başvurucuların yatırdıkları yargılama harç ve giderlerinin davalılardan tahsiline yönelik hüküm fıkraları kurulduğu anlaşılmıştır.

11. Başvurucuların açtıkları davaların esası incelenmiş ve yukarıda yer verilen (bkz. §§ 3, 11) mahkeme kararları sonucunda başvurucuların yargılama için yatırdıkları harçları ve yargılama giderlerini yargılamada aleyhine hüküm kurulan taraflardan tahsil etmeleri mümkün hâle gelmiştir. Bu sebeple başvurunun incelenmesinin sürdürülmesini gerekli kılan bir neden bulunmadığı sonucuna varılmıştır (benzer kararlar için bkz. S.Ö. [2. B.], B. No: 2013/7087, 18/9/2014, § 23; Şemsettin Ekinci ve diğerleri [2. B.], B. No: 2018/8795, 13/9/2022, §§ 21-23).

12. Öte yandan İçtüzük'ün 80. maddesinin (2) numaralı fıkrasında öngörülen başvurunun

incelenmesinin devamında Anayasa'nın uygulanması veya temel hakların kapsamının ve sınırlarının belirlenmesi ya da insan haklarına saygının gerekli kıldığı herhangi bir durumun da söz konusu olmadığı görülmüştür.

13. Açıklanan gerekçelerle başvurunun incelenmesinin sürdürülmesini haklı kılan bir neden kalmadığı anlaşıldığından başvurunun diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin düşmesine karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvuruların BİRLEŞTİRİLMESİNE,

B. Adli yardım talebinin KABULÜNE,

C. Başvurunun incelenmesinin sürdürülmesini haklı kılan bir neden görülmemesi nedeniyle DÜŞMESİNE,

D. 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu’nun 339. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca tahsil edilmesi mağduriyetine neden olacağından adli yardım talebi kabul edilen başvurucuların yargılama giderlerini ödemekten TAMAMEN MUAF TUTULMASINA 14/10/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

SERVET GÖK

B. No: 2022/62781 | Karar tarihi: 14.10.2025

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/62781

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

SERVET GÖK BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/62781)

Karar Tarihi:14/10/2025

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Recai AKYEL Yusuf Şevki HAKYEMEZ İrfan FİDAN Yılmaz AKÇİL

Raportör : Mutlu ALAF

Başvurucu : Servet GÖK

Vekili : Av. Sibel ÜLĞER

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, işçilik alacaklarına ilişkin açılan davanın bir kısım alacak yönünden hukuki yarar yokluğundan reddedilmesi nedeniyle mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucunun iş akdi 17/2/2017 tarihinde feshedilmiştir. Başvurucu 21/2/2017 tarihinde kıdem tazminatı, ihbar tazminatı, yıllık izin alacağı, hafta tatili alacağı için iş mahkemesinde belirsiz alacak davası açmıştır. Gaziantep 2. İş Mahkemesinde (Mahkeme) görülen davada alacakların hesaplanması için dosya bilirkişiye gönderilmiştir. Bilirkişi tarafından 20/11/2017 tarihli raporla iki alternatifli hesaplama yapılmıştır.

3. Mahkeme 14/12/2017 tarihli duruşmada davanın reddine karar vermiştir. Mahkeme; gerekçesinde başvurucunun iş akdinin feshinin haklı olmadığı, başvurucunun izin almaksızın işe gelmediği, işverenin feshinin haklı olduğu değerlendirmesi yapmıştır. Başvurucu bu karara karşı istinaf kanun yoluna başvurmuştur.

4. Gaziantep Bölge Adliye Mahkemesi 9. Hukuk Dairesi (Bölge Adliye Mahkemesi) 14/11/2018 tarihli kararı ile Mahkeme kararının kaldırılmasına karar vermiştir. Kararın

gerekçesinde, başvurucu işyerinde parça başı ya da yaptığı işe göre ücret usulüne göre çalışırken işverenin sabit ücret karşılığı çalışma usulüne geçmek istemesi üzerine iş sözleşmesini feshettiği hususuna işaret edilmiştir.

5. Mahkemece Bölge Adliye Mahkemesinin kaldırma kararı sonrası yeniden yargılama yapılmıştır. 11/4/2019 tarihli duruşmada hafta tatili alacağı yönünden ek rapor aldırılmasına karar verilmiştir. 19/6/2019 tarihli ek bilirkişi raporu dosyaya sunulmuştur. 20/6/2019 tarihli duruşmada Mahkeme tarafından kıdem tazminatı yönünden davanın hukuki yarar yokluğundan reddine, ihbar ve yıllık izin alacak taleplerinin reddine ve 5.398,27 TL net hafta tatili alacağına hükmedilmiştir. Kararın gerekçesinde, dava konusu edilen kıdem tazminatı, ihbar tazminatı ve yıllık izin alacaklarının başvurucu tarafından belirlenebilir nitelikte olduğu ve dolayısıyla belirsiz alacak davasına konu edilemeyeceği değerlendirilmiş ve bu alacak kalemleri yönünden belirsiz alacak davası açılamayacağı gerekçesiyle bu taleplerin hukuki yarar nedeniyle reddine karar verilmesi gerektiği sonucuna varılmıştır.

6. Başvurucu, bu karara karşı istinaf kanun yoluna başvurmuştur. İstinaf dilekçesinde, tam ıslah dilekçesi vererek davayı kısmi alacak davasına çevirdiğini bildirmiştir. Bölge Adliye Mahkemesi 25/11/2021 tarihli kararı ile istinaf başvurusunu esastan kesin olarak reddetmiştir. Kararın gerekçesinde, dava konusu edilen kıdem tazminatı, ihbar tazminatı ve yıllık izin alacaklarının başvurucu tarafından belirlenebilir nitelikte olduğu ve dolayısıyla belirsiz alacak davasına konu edilemeyeceği tespitini yapmıştır.

7. Bölge Adliye Mahkemesi kararı 17/12/2021 tarihinde başvurucu vekiline tebliğ edilmiştir. Başvurucu 15/12/2021 tarihinde Bölge Adliye Mahkemesine tavzih dilekçesinin sunulması, Mahkeme aksi kanaatte ise dosyanın Bölge Adliye Mahkemesi kararları arasındaki uyuşmazlık nedeniyle Yargıtaya gönderilmesi konulu dilekçe göndermiştir. Bu dilekçede başvurucu; davayı tamamen ıslah ettiğini, Bölge Adliye Mahkemesi tarafından bu hususun gözden kaçırıldığını, gerekçede de bu hususun tartışılmadığını, aksi kanaatte iseler Bölge Adliye Mahkemesinin bazı kararlarında tam ıslahı kabul ettiğini belirtmiş; aynı konu ve mahiyetteki Gaziantep Bölge Adliye Mahkemesi Başkanlar Kurulu (Kurul) kararı gereğince dosyanın daireler arasındaki uyuşmazlığın giderilmesi için Yargıtaya gönderilmesini talep etmiştir. Bölge Adliye Mahkemesi 22/12/2021 tarihli tavzih kararı ile talebi reddetmiştir.

8. Bölge Adliye Mahkemesi tarafından tavzih kararı 11/1/2022 tarihinde Kurula gönderilmiştir. Kurul tarafından da dosya Yargıtay 9. Hukuk Dairesine (Daire) gönderilmiştir. Daire 15/3/2022 tarihli kararı ile uyuşmazlığın giderilmesine yer olmadığı sonucuna varmıştır.

9. Başvurucu, nihai hükmü 17/12/2021 tarihinde öğrendikten sonra 6/6/2022 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur. Komisyonca 12/3/2024 tarihinde makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiası yönünden başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemezlik kararı verilmiştir. Mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiği iddiası yönünden ise başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

10. Başvurucu; daha önce işçilik alacakları yönünden belirsiz alacak davası açılabileceğine yönelik kararlar verildiğini, Bölge Adliye Mahkemesi Başkanlar Kurulunun daireler arasında uyuşmazlık olduğunu kabul ederek uyuşmazlığın giderilmesi için dosyanın Yargıtaya gönderilmesine karar verdiğini beyan etmiştir. Başvurucu; Dairenin daha önceki

kararlarının aksine karar verdiğini, hem davanın hem de uyuşmazlığın giderilmesi talebinin reddedildiğini, mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

11. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 47. maddesinin (5) numaralı fıkrası gereği bireysel başvurunun başvuru yollarının tüketildiği, başvuru yolu öngörülmemiş ise ihlalin öğrenildiği tarihten itibaren otuz gün içinde yapılması gerekir (benzer yöndeki kararlar için bkz. Ahmet Sağlam [2. B.], B. No: 2013/3351, 18/9/2013, § 27; Erendiz Önal [1. B.], B. No: 2014/1133, 30/6/2014, §§ 24-34).

12. Bireysel başvuruda bulunma süresi olağan kanun yolunun tüketildiğine ilişkin verilen nihai kararın, başvurucu tarafından öğrenilmesi üzerine başlamaktadır. Dairenin uyuşmazlığın giderilmesine yer olmadığına ilişkin kararı (bkz. § 8) ise olağan kanun yolu sürecinde verilmiş bir karar değildir. Somut olayda Bölge Adliye Mahkemesinin nihai kararının 17/12/2021 tarihinde başvurucu vekiline tebliğ edilmiş olmasına rağmen otuz günlük başvuru süresi geçtikten sonra 6/6/2022 tarihinde bireysel başvuruda bulunulmuştur. Dolayısıyla başvurunun süresi içinde yapılmadığı anlaşılmıştır.

13. Açıklanan gerekçeyle başvurunun diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin süre aşımı nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvurunun süre aşımı nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde BIRAKILMASINA 14/10/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

HANİFE ŞAHİN

B. No: 2022/64955 | Karar tarihi: 14.10.2025

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/64955

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

HANİFE ŞAHİN BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/64955)

Karar Tarihi: 14/10/2025

R.G. Tarih ve Sayı: 30/3/2026 - 33209

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Recai AKYEL Yusuf Şevki HAKYEMEZ İrfan FİDAN Yılmaz AKÇİL

Raportör : Mehmet Yavuz YAŞAR

Başvurucu : Hanife ŞAHİN

Vekili : Av. Güray GÜNEŞ

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru; askerlik hizmeti sırasında bulaştığı iddia edilen hastalık sebebiyle vazife malullüğü aylığı bağlanması talebiyle yapılan başvurunun reddi üzerine açılan davada karar sonucunu değiştirebilecek nitelikteki esaslı iddiaların karşılanmaması nedeniyle gerekçeli karar hakkının yargılamanın uzun sürmesi nedeniyle de makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

A. Bireysel Başvuru Öncesi Süreç

2. Başvurucunun eşi Mehmet Ali Şahin jandarma uzman çavuş olarak Jandarma Genel Komutanlığı emrinde görev yapmaktadır. Sevk edildiği Etimesgut Asker Hastanesinin 19/8/2015 tarihli sağlık kurulu raporunda yurt dışı göreve katılabileceğinin belirtilmesi üzerine 8/9/2015 tarihi itibarıyla Afganistan'da geçici olarak görevlendirilmiştir.

3. Başvurucunun eşi 7/10/2015 tarihinde görevi esnasında rahatsızlanmış, sevk edildiği Gülhane Askerî Tıp Akademisi Hastanesinde (GATA) tedavi görmekteyken 12/12/2015 tarihinde vefat etmiştir. Başvurucunun eşinin ölüm sebebi ensefalit (beyin iltihabı) olarak

belirtilmiştir.

4. Başvurucuya 19/1/2016 tarihli işlemle 15/12/2015 tarihinden itibaren toplam 28 yıl 8 gün hizmet süresi, 3. derece 5. kademe intibakı ve +1467 ek gösterge esas alınarak dul ve yetim aylığı bağlanmıştır.

B. Bireysel Başvuru Süreci

5. Başvurucu 21/6/2016 tarihli dilekçesi ile eşinin sağlam raporu alarak yurt dışı görevine katıldığı, rahatsızlığının görevi sırasında ve görevi nedeniyle meydana geldiği iddialarıyla Sosyal Güvenlik Kurumuna (İdare) başvurarak tarafına 8/6/1949 tarihli ve 5434 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanunu uyarınca vazife malullüğü aylığı bağlanmasını talep etmiştir. İdare, başvurucunun talebini zımnen reddetmiştir.

6. GATA tarafından düzenlenen 12/12/2015 tarihli ölüm belgesinin değerlendirilmesi sonucu sağlık kurulunca başvurucunun eşinin rahatsızlığının görevinin neden ve etkisiyle meydana gelmediği yönünde 3/11/2016 tarihli rapor düzenlenmiştir. Vazife Malullüğü Tespit Kurulunun 9/12/2016 tarihli kararıyla ölüm olayının görevin neden ve etkisiyle meydana gelmediğine karar verilmiştir.

7. Başvurucu, zımnen ret işleminin iptali istemiyle dava açmıştır. Dava dilekçesinde eşinin sağlam raporu alarak yurt dışı görevine katıldığını, rahatsızlığının görevi sırasında ve görevi nedeniyle meydana geldiğini, bu sebeple vazife malullüğü hükümlerinden yararlanması gerektiğini ileri sürmüştür. Açılan davada uyuşmazlığı inceleyen Ankara 16. İdare Mahkemesi (Mahkeme) dava konusu işlemin iptaline, yoksun kalınan aylık farklarının ödemenin yapılması gereken her bir tarihten itibaren ayrı ayrı yürütülecek yasal faiziyle birlikte başvurucuya ödenmesine 23/1/2020 tarihli kararla hükmetmiştir. Kararın gerekçesinin ilgili kısmı şöyledir:

"Bunun üzerine, Mahkememizin 25.09.2019 tarihli ara kararı ile Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi Dekanlığı Nöroloji Anabilim Dalı'ndan; davacının iddiaları, davalı idarenin savunmasında yer verdiği hususlar ile Gata tarafından düzenlenen durum belirtir raporlara yer verilerek ' Mehmet Ali Şahin'in ölümüne neden olan rahatsızlığının nöroloji kliniğinde tanısı konulan 'Ensefalit' olup olmadığının, yurt dışı göreve çıkmadan önce rahatsızlığının mevcut olup olmadığının, mevcut ise yurt dışı görevi öncesinde anılan rahatsızlığını tespit etme imkanının bulunup bulunmadığının, rahatsızlığın tespit edilip tanının konulması ve yurt dışı görev yapar raporu verilmesi sürecinde davalı idarenin ihmal ve hatasının bulunup bulunmadığının, rahatsızlığının tespit edilebilir olup olmadığının, rahatsızlığın oluşum ve ilerleme süreci ve bu süreçte etkili olan etmenlerin neler olduğunun, rahatsızlıkların bünyesel bir rahatsızlık mı, yoksa dış etkenlerden kaynaklanan bir rahatsızlık mı olduğunun (bulaşıcı olup olmadığının), bünyesel bir rahatsızlık değil ise, (Afganistan görevi gidişi ve sırasında ülke şartları da dikkate alınarak) bu rahatsızlığın tetiklenmesinde ve ilerlemesinde askerlik hizmetinin sebep ve tesirinin bulunup bulunmadığının tespiti amacıyla rapor hazırlanmasının istendiği, 26.11.2019 tarihinde Mahkememize sunulan raporda özetle; 'Görev öncesinde vücut ısısı yüksekliği, bilinç durumu değişikliği, nöbet, bilişsel yeti kaybı, motor-duygusal nörolojik yeti yitimleri ile ilişkili hastanın kendisinin veya ailesinin bar yakınması olmadan tanı konulma imkanının bulunmadığı, ensefalit tanısında hastanın yakınmalarını beyan etmesinin her zaman mümkün olmadığı, bu tanının hastanın kendi yakınmalarının farkında olabilirliğini etkileyebildiği, ancak ailesinin farkında olabileceği bilinç durumu değişikliği, kuvvet ve duyusal yeti yitimleri olabileceği, enfeksiyöz ensefalitlerde vücut ısısı yüksekliğinin de önemli ve objektif bir bulgu olduğu, bu bilgilere

ulaşılamayan durumlarda bu tanının konulamayacağı, ensefalitin farklı nedenlere bağlı olarak çıkabileceği, enfeksiyöz ajanlar ile ilişkili ensefalit ya da otoimmün ensefalitin bu nedenler içinde ve davacının vefat eden eşi için en önemli nedenler olduğu, hastanın fizik ve nörolojik muayene bulguları, serum-beyin omurilik sıvısı bulgularının olayın enfeksiyöz kaynaklı olabileceğini (beyin omurilik sıvısı yayması ve biyokimyası) düşündürdüğü, ancak öncesinde hastanın bir immün yetmezlik tablosunun olup olmadığının bilinmediği, aynı zamanda immün sistemin kendine ait yapıları tanımayarak zarar verdiği ve otoimmün hastalık olarak tanımlanan bir sistemik hastalığın da olup olmadığının bilinmediği, ensefalit yapabilecek ajanların çeşitli olduğu, bu süreçte rahatsızlığın tetiklenmesinde ve ilerlemesinde askerlik hizmetinin sebep ve tesirinin bulunduğunu kesin olarak söylemenin mümkün bulunmadığı, ama coğrafi koşullar, iklim, hijyen, bağışıklık durumu, hastanın yaş ve diğer hastalıklarının prognozu etkileyebileceği, otoimmün ensafalitlerin ise otoimmün hastalığa yatkınlığı bulunan bireylerde ortaya çıkabildiği, öncesinde geçirilen enfeksiyöz ajanlar ile ilişkili ensefalitin de bu duruma yatkınlık sağlayabileceği' belirtilmiştir.

Bu durumda, Nöroloji Bölümünce düzenlenen sağlık raporunda davacının vefat eden eşinin rahatsızlığının tetiklenmesinde ve ilerlemesinde askerlik hizmetinin sebep ve tesirinin bulunduğunu kesin olarak söylemenin mümkün bulunmadığı belirtilmiş ise de, aynı raporda kişinin fizik ve nörolojik muayene bulguları ile serum-beyin omurilik sıvısı bulgularının olayın enfeksiyöz kaynaklı olabileceğini düşündürdüğünün de ifade edildiği, diğer taraftan davacının vefat eden eşinin yurtdışı göreve gitmeden önce muayenesinin yapıldığı ve yurtdışı göreve katılabileceği yönünde sağlık raporu düzenlendiği göz önüne alındığında, öncesinde olumsuz herhangi bir durum tespit edilmediğinden davacının vefat eden eşinin yurtdışı göreve katılmadan önce sağlıklı bulunduğu, yurtdışı göreve katılışı sonrasında rahatsızlığının ortaya çıktığı, rahatsızlığın da enfeksiyon kaynaklı olabileceği, yurt dışında bulunma sebebinin de askerlik görevinden kaynaklı olduğu, dolayısıyla rahatsızlığının görevinin neden ve etkisiyle ortaya çıktığının kabulü gerektiği sonucuna varılmış olup, bu kapsamda davacıya vazife malullüğü aylığı bağlanması gerekirken başvurusunun reddedilmesine ilişkin işlemde hukuka uyarlık bulunmamıştır.

Öte yandan, hukuka aykırılığı yargı kararı ile saptanan işlemler nedeniyle ilgililerin uğradıkları zararın tazmini Anayasanın 125. maddesi uyarınca zorunlu olduğundan, idareye başvurusunu takip eden aybaşından itibaren yoksun kaldığı aylık farklarının ödemenin yapılması gereken her bir tarihten itibaren ayı ayrı yürütülecek yasal faiziyle birlikte davacıya ödenmesi gerekmektedir."

8. İdare, karara karşı istinaf kanun yoluna başvurmuştur. İstinaf dilekçesinde İdare, başvurucunun vefat eden eşinin ölümüne neden olan ensefalit (beyin iltihabı) rahatsızlığının Afganistan'da görev yapmaktayken ortaya çıktığı açıksa da bu rahatsızlığın oluşumuna veya ilerlemesine askerlik görevi nedeniyle içinde bulunduğu ortam ve koşulların yol açtığının tıbben ve somut olarak ortaya konulamadığını ileri sürmüştür.

9. Başvurucu 8/6/2020 tarihinde İdarenin istinaf dilekçesine karşı savunma dilekçesi hazırlamış ve dilekçenin ekindeki kesinleşmiş emsal nitelikteki kararlarla istinaf dilekçesine cevap vermiş, Ankara 11. İdari Dava Dairesinin benzer mahiyette verdiği 27/2/2020 tarihli ve E.2018/7835 sayılı kararı Ankara Bölge İdare Mahkemesi 11. İdari Dava Dairesine (Bölge İdare Mahkemesi) sunmuştur. Anılan kararda geçici köy korucusu olan kişinin nöbet tuttuğu esnada kalp krizi geçirmesi sonucu gerçekleşen ölümünün görevin neden ve etkisiyle oluştuğu sonucuna ulaşılarak vazife malullüğü aylığı bağlanması gerektiği belirtilmiştir. Başvurucu, ayrıca istinaf savunma dilekçesinde Danıştay Onbirinci Dairesinin yine benzer

mahiyette verdiği 25/10/2013 tarihli ve E.2009/4776 sayılı kararını Bölge İdare Mahkemesine sunmuştur. İlgili kararda da askerlik görevini yapmaktayken rahatsızlanması sonucu aort yetmezliği tanısı konularak askerliğe elverişli olmadığı yolundaki rapor uyarınca terhis edilen kişinin askere sağlam olarak alındığının altı çizilmiştir. Kararda bu tespitten yola çıkılarak kişinin rahatsızlığının askerlik görevinin neden ve etkisiyle meydana geldiği sonucuna varılmış ve davanın reddi yolundaki kararda hukuki isabet bulunmadığı belirtilerek kişi haklı bulunmuştur.

10. İstinaf talebini inceleyen Bölge İdare Mahkemesi 21/4/2022 tarihli kararla istinaf başvurusunun kabulüne, mahkeme kararının kaldırılmasına ve davanın reddine kesin olarak karar vermiştir. Kararın gerekçesinin ilgili kısmı şöyledir:

"Dava dosyasında yer alan 23.07.2019 tarihli Hacettepe Üniversitesi Enfeksiyon Hastalıkları Ve Klinik Mikrobiyoloji Anabilim Dalı Üç öğretim üyesi raporunda özetle, davacının eşinin sağlam olarak gittiği Afganistanda 17 gün süreyle sorunsuz olarak görev yaptığı hastalık öyküsünün burada başladığını düşündürdüğü, mevcut uygulanan testlerle Afganistan'da karşılaşılabilecek tüm hastalık etkenlerinin belirlenmesinin mümkün olmadığı, geçirilen viral bir enfeksiyonun Otoimmün ensefalit enfeksiyonlar tarafından tetiklenebilir ise de bu hastalığın bir enfeksiyon olmadığı, otoimmün ensefalit gelişmesi süreci ile ilgili soruların Nöroloji uzmanı tarafından değerlendirilmesi gerektiğinin bildirildiği ve son olarak Hacettepe Üniversitesi Nöroloji Anabilim Dalınca düzenlenen 26.11.2019 tarihli raporda, günümüz ensefalit tablosunun farklı nedenlere bağlı olarak ortaya çıkabileceğinin bilindiği, davacının eşinin fizik ve nörolojik muayene bulguları, serum-beyin omurilik sıvısı bulguları olayın enfeksiyöz kaynaklı olabileceğini düşündürdüğü, ancak öncesinde hastanın bir imnün yetmezliği tablosunun olup olmadığının bilinmediği, aynı zamanda imnün sisteminin kendine ait yapıları tanımayarak zarar verdiği ve otoimnün hastalık dediğimiz bir sistemik hastalığının olup olmadığı da bilinmediğinden, bu süreçte bu rahatsızlığın tetiklenmesinde ve ilerlemesinde askerlik hizmetinin sebep ve tesirinin bulunduğunu kesin olarak söylemenin mümkün bulunmadığının kanaat olarak belirtildiği, dolayısıyla davacının vefat eden eşinin ölümüne neden olan rahatsızlığının (ensefalit) Afganistan'da görev yapmakta iken ortaya çıktığı açık ise de, bu rahatsızlığın oluşumu veya ilerlemesine askerlik görevi nedeniyle içinde bulunduğu ortam ve koşulların yol açtığı tıbben ve somut olarak ortaya konulamadığından davacıya eşinden dolayı vazife malullüğü aylığı bağlanmaması yolunda tesis edilen işlemde hukuka aykırılık bulunmadığından aksi yönde verilen İdare mahkemesi kararında hukuka uyarlık bulunmamaktadır."

11. Nihai kararın 31/5/2022 tarihinde tebliğ edilmesi üzerine başvurucu 24/6/2022 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur. Komisyon, başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

II. DEĞERLENDİRME

A. Gerekçeli Karar Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

12. Başvurucu; eşinin sağlam raporu alarak yurt dışı görevine katıldığını, rahatsızlığının görevi sırasında ve görevi nedeniyle meydana geldiğini, bu sebeple vazife malullüğü hükümlerinden yararlanması gerektiğini, eşinin vazife maluliyetini ispat etme yükümlülüğünün kendilerine değil devlete ait olduğunu ileri sürmüştür. Başvurucu son olarak benzer uyuşmazlıklarda Danıştay Onbirinci Dairesinin ve Ankara Bölge İdare Mahkemesi 11. İdari Dava Dairesinin lehe kararları olduğunu belirterek eşitlik ilkesinin ve adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini iddia etmiştir. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi

için Adalet Bakanlığına gönderilmiştir.

13. Başvuru, adil yargılanma hakkının unsurlarından olan gerekçeli karar hakkı kapsamında incelenmiştir.

14. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

15. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkı, kişilerin hakkaniyete uygun şekilde yargılanmalarını sağlamayı ve buna uygunluk yönünden yargılamanın denetlenmesini amaçlamaktadır. Mahkeme kararlarının davanın temel maddi ve hukuki sorunları ile taraflarca ileri sürülen ve davanın sonucunu etkileyen iddia ve itirazlar hakkında delillerle bağ kurulmak suretiyle yeterli gerekçe içermesi zorunludur. Uyuşmazlığın hukuki ve maddi sorunlarıyla ilgisiz değerlendirmelere kararda yer verilmesi gerekçeli karar hakkıyla bağdaşmaz. Karar gerekçesinin belirtilen unsurları taşıması, yargılamanın adil yargılanma hakkı güvencelerine uygun şekilde yürütülüp yürütülmediğinin taraflarca öğrenilmesini sağladığı gibi ayrıca demokratik bir toplumda kendi adlarına verilen yargı kararlarının sebeplerini toplumun öğrenmesi için de gereklidir (bazı eklemeler ve farklılıklarla birlikte bkz. Sencer Başat ve diğerleri [GK], B. No: 2013/7800, 18/6/2014, §§ 31, 34).

16. Diğer taraftan kanun yolu incelemesi yapan mercinin, yargılamayı yapan mahkemeyle aynı sonuca ulaşması ve bunu aynı gerekçeyi kullanarak veya aynı atıfla kararına yansıtması kararın gerekçelendirilmiş olması bakımından yeterli görülebilir. Bununla birlikte ilk derece mahkemesince karşılanmayan veya ancak ilk defa kanun yolu merciinde ileri sürülebilecek nitelikteki esaslı iddia ve itirazların kanun yolu merciince de değerlendirilmemesi gerekçeli karar hakkının ihlaline yol açabilir (bazı farklılıklarla birlikte bkz. Mehmet Yavuz [1. B.], B. No: 2013/2995, 20/2/2014, § 51).

17. Anayasa Mahkemesinin gerekçeli karar hakkı bağlamındaki görevi, uyuşmazlığın esası yönünden önem taşıyan meselelere ilişkin olarak mahkemelerin yeterli gerekçe ortaya koyup koymadıklarını incelemekten ibarettir. Anayasa Mahkemesinin derece mahkemesinin gerekçelerini açıkça keyfî olmadığı veya bariz bir takdir hatası içermediği sürece denetleme gibi bir görevi olmadığı gibi mahkeme kararlarındaki hukuka aykırılıkları gidermek de Anayasa Mahkemesinin görevi değildir (Halit Kabadağ [1. B.], B. No: 2019/3589, 23/11/2021, § 30).

18. Yargılama makamlarınca gerçekleştirilen araştırma ve incelemeler neticesinde tespit edilen hususların hukuki güvenlik ve belirlilik ilkelerini temin edecek ve keyfî uygulamaların önüne geçecek şekilde somut olayın özelliği dikkate alınarak gerekçeli kararda ortaya konulması gerekir. Bu kapsamda sadece şeklî anlamda bir gerekçenin varlığı yeterli olmayıp gerekçenin aynı zamanda makul olması şartı da aranmaktadır. Makul gerekçeden anlaşılması gereken; mahkemelerin dava konusu maddi olay ve olguların kanıtlanmasını, delillerin değerlendirilmesini, hukuk kurallarının yorumlanması ve uygulanmasını, uyuşmazlıkla ilgili vardığı sonucu, sonuca varmada kullandığı takdir yetkisinin sebeplerini ortaya koymasıdır.

19. Başvurucu; ısrarla eşinin yurt dışı görevine gitmeden önce yapılan tıbbi muayenesi sonucunda düzenlenen sağlık raporu ile herhangi bir rahatsızlığı olmadığının ve yurt dışı göreve katılabileceğinin belirlendiğini iddia etmiştir. Başvurucu, bu temel iddia üzerinden

eşinin rahatsızlığının yurt dışına gitmesi sonrası görevi sırasında ve görevi nedeniyle meydana geldiğini, bu sebeple vazife malullüğü hükümlerinden yararlanması gerektiğini belirtmiştir. İdare Mahkemesi, başvurucunun iddialarına istinaden eşinin rahatsızlığının askerlik görevinin sebep ve tesiriyle oluşup oluşmadığının belirlenmesi amacıyla önce Numune Eğitim ve Araştırma Hastanesinden, sonrasında da Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesinden rapor aldırma yoluna gitmiştir.

20. Mahkemenin hükme esas aldığı Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi Nöroloji Anabilim Dalından alınan 26/11/2019 tarihli raporda ensefalit (beyin iltihabı) tablosunun farklı nedenlere bağlı olarak ortaya çıkabileceği, başvurucunun eşinin fizik ve nörolojik muayene bulguları, serum-beyin omurilik sıvısı bulguları olayın enfeksiyöz (bulaşıcı hastalık) kaynaklı olabileceğini düşündürdüğü ancak öncesinde hastanın bir immün yetmezliği (vücudun enfeksiyonlara karşı yeterli bir bağışıklık tepkisi geliştirememesi durumu) tablosunun olup olmadığının bilinmediği belirtilmiştir. Raporda ayrıca immün sisteminin kendine ait yapıları tanımayarak zarar verdiği ve otoimmün hastalık denilen bir sistemik hastalığının olup olmadığının da bilinmediği vurgulanmıştır. Sonuç olarak bu süreçte bu rahatsızlığın tetiklenmesinde ve ilerlemesinde askerlik hizmetinin sebep ve tesirinin bulunduğunun kesin olarak söylenmesinin mümkün olmadığı bildirilmiştir. Mahkeme tarafından raporda olayın enfeksiyöz kaynaklı olabileceğinin belirtildiği, ayrıca başvurucunun eşinin yurt dışı göreve gitmeden önce muayenesinin yapıldığı ve yurt dışı göreve katılabileceği yönünde sağlık raporu düzenlendiği belirtilerek kişinin yurt dışı göreve katılışı sonrasında rahatsızlığının ortaya çıktığı yorumu ile rahatsızlığının görevinin neden ve etkisiyle ortaya çıktığı kabul edilmiştir.

21. Bölge İdare Mahkemesi, Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi Nöroloji Anabilim Dalından alınan 26/11/2019 tarihli aynı raporu yorumlayarak başvurucunun eşinin ölümüne neden olan rahatsızlığının Afganistan'da görev yapmaktayken ortaya çıktığını kabul etmesine karşın bu rahatsızlığın oluşumu veya ilerlemesinde askerlik görevinin içinde bulunduğu ortam ve koşulların yol açtığının tıbben ve somut olarak ortaya konulamadığını belirlemiş ve davayı reddetmiştir.

22. Olayda başvurucu 8/6/2020 tarihli istinaf savunma dilekçesine eklediği kesinleşmiş kararları Bölge İdare Mahkemesine sunmuş ve kararların emsal nitelikte olduğunu belirterek İdarenin istinaf talebinin reddi gerektiğini ileri sürmüştür. Anılan kararlar, Bölge İdare Mahkemesi ve Danıştayın askerlik görevine katılmadan önce sağlıklı olan kişilerin askerlik görevi sonrası ortaya çıkan rahatsızlıklarının askerlik görevi dolayısıyla, görevin neden ve etkisiyle ortaya çıktığının kabulüne yöneliktir. Başvuruya konu Bölge İdare Mahkemesi kararında başvurucunun sunduğu kararlara yönelik herhangi bir gerekçe belirtilmemiş, başvurucunun talebi ile ilgili bir değerlendirme yapılmaksızın 26/11/2019 tarihli raporun yorumlanması suretiyle hükme ulaşılmıştır.

23. Bu durumda başvurucunun istinaf savunma dilekçesi ekinde sunduğu kararlar incelendiğinde kararların başvuruya konu yargılamayla benzer mahiyette olduğu görülmüştür. Bir diğer anlatımla başvuruya konu olayda olduğu gibi görev öncesi sağlıklı olduğu sağlık raporu ile ortaya konulan kişi, askerlik görevinin başlaması ile rahatsızlanmış ve sonrasında alınan sağlık raporlarında kişinin ölüm sebebinin askerlik hizmetinin sebep ve tesiri ile ilgili olup olmadığı kesin olarak ortaya konulamamıştır.

24. Bu itibarla başvurucunun uyuşmazlığın sonucuna etkili olabilecek nitelikteki esaslı iddialarının dayanağı olan yargı kararlarının kararda tartışılmaması nedeniyle gerekçeli

karar hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

25. Açıklanan gerekçelerle Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

B. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

26. Başvurucu, yargılamanın uzun sürmesi nedeniyle makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğini iddia etmiştir.

27. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Veysi Ado ([GK], B. No: 2022/100837, 27/4/2023) kararında uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede Anayasa Mahkemesi 9/1/2013 tarihli ve 6384 sayılı Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine Yapılmış Bazı Başvuruların Tazminat Ödenmek Suretiyle Çözümüne Dair Kanun'un geçici 2. maddesinde 28/3/2023 tarihli ve 7445 sayılı Kanun'un 40. maddesi ile yapılan değişikliğe göre 9/3/2023 tarihi (bu tarih dâhil) itibarıyla derdest olan, yargılamaların makul sürede sonuçlandırılmadığı iddialarıyla yapılan başvurulara ilişkin olarak Tazminat Komisyonuna başvuru yolu tüketilmeden yapılan başvurunun incelenmesinin bireysel başvurunun ikincil niteliği ile bağdaşmayacağı neticesine varmıştır. Somut başvuruda anılan kararda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

28. Dolayısıyla makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddia yönünden başvurunun bu kısmının diğer kabul edilebilirlik koşulları incelenmeksizin başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

29. Başvurucu; ihlalin tespiti, yeniden yargılama yapılması ve tazminat ödenmesi talebinde bulunmuştur.

30. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

31. Öte yandan hak ihlali kararından Anayasa Mahkemesinin davanın neticesiyle ilgili bir tutum sergilediği sonucu çıkarılmamalıdır. Anayasa Mahkemesince verilen hak ihlali kararı uyuşmazlığın sonuçlarından bağımsız olup davanın kabulüne, reddine ya da beraate veya mahkûmiyete karar verilmesi gerektiği anlamına gelmemektedir. Kural olarak yargılamanın her aşamasında olduğu gibi ihlalin sonuçlarını gidermek üzere yeniden yapılacak yargılama sonunda da delillerin dava ile ilişkisini kurma ve bunları değerlendirip sonuç çıkarma yetkisi ilgili mahkemelere aittir.

32. Gerekçeli karar hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli giderim sağlayacağı anlaşıldığından tazminat talebinin

reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin gerekçeli karar hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Ankara Bölge İdare Mahkemesi 11. İdari Dava Dairesine iletilmek üzere (E.2020/2409, K.2022/2032) Ankara 16. İdare Mahkemesine (E.2016/4140, K.2020/146) GÖNDERİLMESİNE,

D. Başvurucunun tazminat taleplerinin REDDİNE,

E. 664,10 TL harç ve 30.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 30.664,10 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

F. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 14/10/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

ZORLU HOLDİNG A.Ş.

B. No: 2022/76608 | Karar tarihi: 14.10.2025

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/76608

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

ZORLU HOLDİNG A.Ş. BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/76608)

Karar Tarihi: 14/10/2025

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Recai AKYEL Yusuf Şevki HAKYEMEZ İrfan FİDAN Yılmaz AKÇİL

Raportör : Eren Can BENAKAY

Başvurucu : Zorlu Holding A.Ş.

Vekili : Av. Zeliha ARAS ALTINOK

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, korunması gerekli kültür varlığı tescilinin kaldırılması talebiyle yapılan başvuru hakkında verilen ret kararı ve bu karara yapılan itirazın zımnen reddine ilişkin işleme karşı açılan iptal davasında davanın sonucuna etkili iddianın kararda karşılanmaması nedeniyle mülkiyet hakkının ve gerekçeli karar hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

A. Bireysel Başvurudan Önceki Süreç

2. Karayolları 17. Bölge Müdürlüğünün binası 1973 yılında İstanbul'da Beşiktaş ilçesi, Ortaköy Mahallesi, Zincirlikuyu Caddesi, 38 pafta, 30 ada, 171 parsel sayılı taşınmazda inşa edilmiştir. Kültür ve Turizm Bakanlığı (davalı İdare) İstanbul III Numaralı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu (Bölge Kurulu) 26/1/2004 tarihinde taşınmazın bulunduğu yer hakkında inceleme yapılmasına karar vermiştir. Nihai olarak Bölge Kurulu 29/12/2004 tarihinde, yapıldığı döneme ait mimari özelliklerini gözönünde tutarak binanın korunması gerekli kültür varlığı olarak tesciline karar vermiştir. Başvurucu Şirket, Karayolları 17. Bölge Müdürlüğü binasını 5/3/2010 tarihinde satın almıştır.

3. Tescilli yapıya dair restorasyon projesi müzakereleri sürerken 5/3/2010 tarihinde tescilli

yapının mülkiyetinin kendisine geçtiği başvurucu adına yapılan 15/6/2012 tarihli başvuru ile Karayolları binasının tescil kararının iptali istemiyle Kültür Varlıklarını Koruma Yüksek Kuruluna itiraz başvurusunda bulunulmuştur. 26/7/2012 tarihinde ise başvuru geri çekilmiştir. Daha sonra başvurucu malik tarafından yapılan başvuru üzerine tescilli yapı, 16/5/2012 tarihli ve 6306 sayılı Afet Riski Altındaki Alanların Dönüştürülmesi Hakkında Kanun uyarınca riskli yapı olarak tespit edilmiştir.

4. Başvurucu malik tarafından binanın yıktırılması ve tescilli kültür varlığı özellikleri korunarak yeniden inşa edilmesinin talep edilmesi üzerine Çevre ve Şehircilik Bakanlığı 12/3/2013 tarihinde Bölge Kuruluna başvurarak Karayolları 17. Bölge Müdürlüğü binasının riskli yapı olup olmadığı hakkında görüş talep etmiştir. Bölge Kurulu 2/4/2013 tarihinde yapının riskli olduğuna, yıkılarak yeniden yapılmasına karar vermiştir. Bunun üzerine Karayolları 17. Bölge Müdürlüğü binası tamamen yıkılmıştır.

5. Başvurucu Şirket 12/12/2013 tarihinde Bölge Kuruluna başvurarak Karayolları 17. Bölge Müdürlüğü binası üzerindeki tescil kaydının kaldırılmasını talep etmiştir. Bölge Kurulu tarafından başvurunun reddedilmesi üzerine 4/4/2014 tarihinde dava açılmıştır.

6. İstanbul 10. İdare Mahkemesi 9/6/2014 tarihinde Karayolları 17. Bölge Müdürlüğü binası hakkında keşif ve bilirkişi incelemesi yapılmasına karar vermiştir. 10/11/2014 tarihinde keşif gerçekleştirilmiş; sonrasında inşaat mühendisi, sanat tarihçisi, kent plancısı ve iki ayrı mimarın yer aldığı bilirkişi heyetince 3/2/2015 tarihli bilirkişi raporu düzenlenmiştir. Raporda Karayolları 17. Bölge Müdürlüğü binasının yapıldığı dönemin kendine özgü niteliklerini taşıyan bir belge niteliğinde olduğu, bu nedenle sanat, mimari, estetik, özgünlük gibi değerlerin yanı sıra yapısal durum, malzeme, yapım teknolojisi bakımından özellik gösterdiği ifade edilmiştir. Dava konusu yapının rekonstrüksiyon projesi ile yeniden inşa edilmesi durumunda mimari özgünlüğünün büyük ölçüde etkilenmeyeceği, tescilli kültür varlığı kimliğinin bozulmayacağı değerlendirilmiştir. Sonuç olarak dava konusu işlemin koruma ilkelerine, yenileme yöntemlerine ve mevzuat hükümlerine uygun olduğu görüşüne varılmıştır.

7. Başvurucu 6/3/2015 tarihinde bilirkişi raporuna itiraz etmiştir.

8. İstanbul 10. İdare Mahkemesi 6/1/2016 tarihinde, 3/2/2015 tarihli bilirkişi raporunun içerdiği çelişkili ve soyut ifadeler nedeniyle hükme esas alınabilecek nitelikte olmadığı kanaatine varmış; uyuşmazlığın çözümlenebilmesi için yeni bir bilirkişi heyeti oluşturularak ikinci kez taşınmaz mahallinde keşif ve bilirkişi incelemesi yaptırılmasına karar vermiştir.

9. 15/7/2016 tarihinde keşif incelemesi yapılmış; inşaat mühendisi, sanat tarihçisi, şehir ve bölge plancısı ile iki ayrı mimarın yer aldığı bilirkişi heyetince 27/12/2016 tarihinde bilirkişi raporu düzenlenmiştir. Raporu, Mimar A.Ö. muhalefet şerhi ile imzalamıştır. Raporda;

i. Dava konusu yapının parçası olduğu ancak günümüzde ortada olmayan komplekse yani yapılar topluluğunun tamamına (lojmanlar, araştırma laboratuvarları, yemek hizmetleri, emniyet ve kontrol servisleri, garaj ve ambarlar vb.) ait ve bütünüyle birlikte var olabilecek özellikleri olduğu belirtilmiştir. Söz konusu özelliklerin atfedildiği kompleksin bugün ortada olmayan diğer yapılarıyla beraber tescil edilmeyip yine bugün ortada olmayan tek bir yapısının tescil edilmesinin kendi içinde çelişkili olduğu,

ii. Bölge Kurulunun 28/11/2006 tarihinde, kompleksin geri kalanında tescili önerilen yapıların büyük ölçüde değişmesi, kimliklerinin bozulması, ek yapıların yapılması, özgünlüğünü kaybetmesi nedeniyle tesciline gerek olmadığı şeklinde karar aldığı, buna

rağmen kompleksin günümüzde çürük raporu alınarak yıkılan dava konusu diğer parçasının kültür varlığı olarak tescilinin devamı şeklindeki kararın çelişki oluşturduğu,

iii. Yapının tescil sebepleri arasında İstanbul'da yüksek yapıların tarihi içinde önemli bir aşama ve mimari yaklaşım ürünü olması, ayrıca yüksek yapılar dizisi içinde bir başlangıç noktası ve kentsel simge oluşturması gibi özelliklere dayanıldığı, buna karşılık Türkiye'de benzer ilkler ve özellikleri olan Ankara Emek İş Hanı, İstanbul Ceylan Otel, İstanbul Odakule İş Merkezi, İstanbul The Marmara Otel, Ankara İş Bankası Genel Müdürlük binası gibi yapıların kültür varlığı olarak tescil edilmediği,

iv. Ancak Bölge Kurulunun 6/3/2012 tarihli kararında dava konusu yapının koruma grubunun II olarak belirlendiği, bu durumda dava konusu yapının tescil özellikleri olarak varsayılan simgesel, anı ve estetik nitelikleriyle korunması zorunlu yapılar sınıfına sokulmadığı,

v. Riskli bulunarak yıkılmasına karar verilen yapının yapı tekniği, statik, malzeme gibi özellikler açısından tescile değer kültür varlığı olarak kabul edilmesinin izahtan vareste olduğu,

vi. Yapının tescile konu edilen korunması gerekli cephe özelliklerinin onaylı restorasyon cephe projesinde müellifi tarafından değiştirilerek sunulduğu, bunun onayı ile de cephe açısından içerdiği iddia edilen tescil özelliklerinin ortadan kalktığı belirtilerek uyuşmazlık konusu yapının kültür varlığı olarak tescil edilmesini gerektirecek nitelik taşımadığı sonuç ve kanaatine varılmıştır.

10. 27/12/2016 tarihli rapora muhalefet şerhi düşen Mimar A.Ö., görüşlerini içeren 2/2/2017 tarihli ayrı bir rapor sunmuştur. Muhalefet görüşünde A.Ö., Karayolları binasının tescil edildiği dönem öncesinde ve dönem içinde 20. yüzyıl kültürel miras ve modern mimarlık mirasının korunması bağlamında tespiti, tescili ve tescilinin devamına ilişkin kararların mevzuata uygun bir süreçle geliştiğini, tescil kararındaki korunma kriterlerini taşıdığını ve taşımaya devam ettiğini, bu nedenle uyuşmazlık konusu taşınmazın kültür varlığı olarak tescil edilmesini gerektirecek nitelikte olduğunu, yapı her ne kadar yıkılmış olsa da mevcut belgelerden (yapı kalıntısı, rölöve, fotoğraf, her türlü özgün yazılı-sözlü, görsel arşiv ve belgesi vb.) yararlanılarak kendi parselinde daha önce bulunduğu yapı oturum alanında, eski cephe özelliğinde, aynı kitle ve gabaride, özgün plan şeması, malzeme ve yapım tekniği kullanılarak kapsamlı restitüsyon etüdüne dayalı rekonstrüksiyon (yeniden yapma) uygulaması ile yeniden yapımının mümkün olduğunu ifade etmiştir.

11. Başvurucu, rapora 9/2/2017 tarihinde itiraz etmiş; itiraz dilekçesinde 27/12/2016 tarihli raporda dava konusu kararın hukuka aykırılığının ortaya konulduğunu, bu nedenle 2/2/2017 tarihli raporun kabul edilmemesi gerektiğini belirtmiştir.

12. Davalı İdare 15/2/2017 tarihli dilekçesinde bilirkişi raporuna herhangi bir itirazının olmadığını ifade etmiştir.

13. İstanbul 10. İdare Mahkemesi 6/3/2017 tarihinde oyçokluğu ile davayı reddetmiştir. Kararda 3/2/2015 ve 27/12/2016 tarihli bilirkişi raporları ve sonradan düzenlenen 2/2/2017 tarihli muhalefet görüşünü içeren raporun özetine yer verdikten sonra dava konusu yapının Boğaziçi geri görünüm ve etkilenme bölgesi içinde kaldığını, imar planlarında tescilli yapı niteliğinin işlendiğini ve ait olduğu dönemin estetik, mimari, tarihî bakımdan ve yapım malzemeleri ile yapım tekniği bakımından özellik gösterdiğini ifade etmiştir. Yapının oturum alanında, eski cephe özelliğinde, aynı kitle ve gabaride özgün plan şeması, malzeme ve

yapım tekniği kullanılarak kapsamlı restitüsyon etüdüne dayalı olarak yeniden yapılmasının mümkün olduğunu, dava konusu yapının tesciline ilişkin Kurul kararına karşı İstanbul Defterdarlığı Avrupa Yakası Millî Emlak Dairesi Başkanlığı tarafından yapılan itirazın reddine karar verildiğini ve bu karara karşı dava açılmadığını belirtmiştir. Bu hususların değerlendirilmesi neticesinde dava konusu işlemde hukuka, mevzuata ve kamu yararına aykırılık bulunmadığı sonucuna varmıştır.

14. Kararın karşıoyunda 27/12/2016 tarihli raporda yer alan ve dava konusu Bölge Kurul kararında aykırılıkları belirten tespitlere yer verilmiş ve davalı idarenin sunduğu dilekçe ile anılan rapora herhangi bir itirazın olmadığını belirttiği, bundan hareketle dava konusu yapı ile ilgili tescil kaydının 21/7/1983 tarihli ve 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu'nda öngörülen objektif kriterler gözetilerek konulmadığının bizzat davalı İdare tarafından kabul edildiği belirtilmiştir. Riskli yapı olarak tespit edilip yıkılan bir yapının Türkiye'de 20. yüzyıl mimari üretimlerinde kentsel bir simge oluşturduğundan bahisle tescilinin devam ettirilmesinde hukuki yarar bulunmadığı değerlendirilmiştir. Ayrıca uyuşmazlık konusu yapının inşa edildiği dönemde imar mevzuatına uygun olarak inşa edilen birçok simgesel yapının da korunması gerekli kültür varlığı olarak koruma kurullarınca tesciline karar verilmediği dosyadaki bilgi ve belgelerden anlaşılmakta olup bu durumun da uyuşmazlığa konu yapı ile ilgili tescil kararının objektif kriterlere dayanılarak alınmadığını gösterdiği vurgulanmıştır. Son olarak İstanbul gibi bir metropolün nüfus, yapı ve trafik yoğunluğu açısından en üst düzeydeki bir bölgesinde böylesine devasa bir yapının yeniden inşa edilmesini öngören dava konusu Kurul kararında şehircilik ilkelerine uygunluk olmadığı gibi herhangi bir kamu yararının bulunduğundan da söz edilemeyeceği kanaatine varılmıştır.

15. Başvurucu, karara karşı 21/4/2017 tarihinde istinaf kanun yoluna başvurmuştur.

16. İstanbul Bölge İdare Mahkemesi Beşinci İdari Dava Dairesi (Bölge İdare Mahkemesi) 28/11/2017 tarihinde istinaf başvurusunu gerekçeli ve kesin olarak reddetmiştir. Kararda;

i. 3/2/2015 tarihli bilirkişi raporunda dava konusu taşınmazın yapıldığı dönemin kendine özgü niteliklerini yansıtan belge niteliğinde olduğunun ve sanat, mimari, estetik, işlevsel, hatıra, izlenim, özgünlük, anı, teklik, nadirlik, homojenlik, süreklilik, onarılabilirlik vb. değerlerin yanı sıra yapısal durum, malzeme yapım teknolojisi, biçim bakımından özellik gösterdiğinin açıklandığı ifade edilmiştir. Sonuç olarak korunması gerekli kültür varlığı niteliğinde olan yapının tescil kaydının devam etmesi yönündeki kararın doğru olduğu belirtilmiştir.

ii. 2/2/2017 tarihli raporda yapı tekniği, statik, malzeme gibi özellikler açısından can ve mal güvenliğini sağlamadığı gerekçesiyle hâlihazırda yapının yıkılmış olması ve kültür varlığı olarak tescillenen ihtilaf konusu yapının devamı niteliğindeki eklentileri ile ilgili alınmış tescil kararı bulunmadığı gözetilerek bütünlüğün bozulduğu değerlendirmesi ile tescile değer kültür varlığı olarak kabul edilemeyeceği yönünde görüş içerdiği belirtilerek yapının dönem yapısı olmadığı yönünde ilk rapordan farklı aksi bir değerlendirme de bulunulmadığı vurgulanmıştır.

iii. İhtilaf konusu tescilli yapının yapıldığı dönemin kendine özgü niteliklerini yansıtan bir belge niteliğinde olduğu, sanat, mimari, estetik, işlevsel, hatıra, izlenim, özgünlük, anı, teklik, nadirlik, homojenlik, süreklilik, onarılabilirlik gibi değerlerin yanı sıra yapısal durum, malzeme yapım teknolojisi, biçim bakımından özellik gösterdiği görüldüğünden İdare Mahkemesi kararında sonucu itibarı ile hukuka aykırılık görülmediği sonucuna varıldığı

değerlendirilmiştir.

iv. Ayrıca eski eser tescilli yapının yıkılmış olması görüşüne dayanılarak değerlendirme yapıldığı görülen ikinci bilirkişi raporunun yaklaşımıyla değerlendirme yapılması hâlinde yapının mevcut durumu itibarıyla kültür varlığı özelliği taşımadığı yorumunun yapılmasının bu nitelikteki yapıların yıkılarak eski eser tescili kapsamından çıkarılması sonucunu doğuracağı ifade edilmiştir.

17. Başvurucu, karara karşı 1/2/2018 tarihinde temyiz yoluna başvurmuştur. Danıştay Ondördüncü Dairesi 19/2/2018 tarihinde temyiz istemini incelemeksizin reddetmiş; kararda, kesin karara karşı temyiz yoluna başvurulması üzerine istinaf mercii tarafından temyiz isteminin reddine karar verilmesi gerektiğini ve istinaf mercii tarafından belirtilen kararın verilmediğini, başvuru konusu kararın kesin nitelikte olduğu dikkate alındığında Bölge İdare Mahkemesince temyiz isteminin reddine karar verilmeden doğrudan Danıştaya gönderilen dosyanın incelenmesine yasal olanak bulunmadığını ifade etmiştir.

18. Temyiz istemi sonuçlandıktan sonra Bölge İdare Mahkemesi 30/3/2018 tarihinde temyiz istemini reddetmiş; kararda, uyuşmazlık konusu olayda temyiz başvurusuna konu kararın kesin nitelikte olduğu dikkate alındığında temyiz isteminin incelenmeksizin reddine karar verilmesi gerektiğini belirtmiştir. Başvurucu, karara karşı 7/5/2018 tarihinde temyiz kanun yoluna başvurmuştur. Danıştay Ondördüncü Dairesi 23/5/2018 tarihinde temyiz isteminin incelenmeksizin reddine karar vermiş; kararda, kesin karara karşı temyiz yoluna başvurulması hâlinde Bölge İdare Mahkemesince temyiz isteminin reddedilmesi gerektiği, belirtilen usul izlenmemesine rağmen kararın kesin nitelikte olduğu gözönüne alınarak davacının temyiz isteminin incelenmeksizin reddedildiği dikkate alındığında sonuçlanan temyiz isteminden sonra istinaf mercii tarafından yeniden karar verilmesinin usul hükümlerine uygun olmaması nedeniyle davacının temyiz isteminin incelenmesine yasal olanak bulunmadığı sonucuna varmıştır.

19. Başvurucu, karara karşı 2/8/2018 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur. Anayasa Mahkemesi 24/3/2021 tarihinde süre aşımı nedeniyle başvuruyu kabul edilemez bulmuştur.

B. Bireysel Başvuruya Konu Süreç

20. Davanın neticelenmesi üzerine başvurucu 30/4/2018 tarihinde Kültür Varlıklarını Koruma Yüksek Kuruluna (Yüksek Kurul) başvurarak Karayolları binasına konulan korunması gerekli kültür varlığı niteliğindeki tescil kararının kaldırılmasını talep etmiştir. Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü 24/9/2018 tarihinde, taleple ilgili olarak Bölge Kuruluna tekrar başvuru yapılması gerektiğini, talebin Bölge Kurulunca değerlendirilmesinin önünde hukuken engel bulunmadığını belirtmiştir.

21. Bunun üzerine başvurucu 18/10/2018 tarihinde Bölge Kuruluna başvurarak Karayolları binasına konulan korunması gerekli kültür varlığı niteliğindeki tescil kararının kaldırılmasını talep etmiştir. Bölge Kurulu 25/10/2018 tarihinde yapılan başvuruyu reddetmiş; kararda yukarıda aktarılan önceki yargılama sürecinden bahsederek kararın kesinleştiğini, Bölge Kurulu tarafından yapılabilecek bir işlem bulunmadığını ifade etmiştir. Başvurucu, karara karşı 30/11/2018 tarihinde Yüksek Kurula başvurmuş; yaptığı başvurunun zımnen reddedilmesi üzerine 6/3/2019 tarihinde dava açmıştır.

22. İstanbul 3. İdare Mahkemesince 25/2/2020 tarihinde dava reddedilmiştir. Kararda öncelikle 3/2/2015 tarihli bilirkişi raporu ile 2/2/2017 tarihli raporda yer alan tespitler özetlenmiş, daha sonra ise kararlarına yukarıda yer verilen İstanbul 10. İdare Mahkemesi ile

Bölge İdare Mahkemesinin dosyalarının incelendiği açıklanmıştır. Bu inceleme sonucunda yapının yapıldığı dönemin kendine özgü niteliklerini yansıtan belge niteliğinde olduğu, sanat, mimari, estetik, işlevsel, hatıra, izlenim, özgünlük, anı, teklik, nadirlik, homojenlik, süreklilik, onarılabilirlik gibi değerlerin yanı sıra yapısal durum, malzeme yapım teknolojisi, biçim bakımından özellik gösterdiği ve korunması gerekli kültür varlığı olduğu ifade edilmiş; bu durumun yargı kararı ile de sabit olduğu vurgulanmıştır. Ayrıca tescil edilen yapının Bölge Kurulu kararı ile tescil edildiği yıl olan 2004'ten sonra da tescile değer niteliklerini kaybetmediği açıklanmıştır.

23. Başvurucu, karara karşı 27/5/2020 tarihinde istinaf kanun yoluna başvurmuştur. İstinaf dilekçesinde, tescil sırasında Karayolları Genel Müdürlüğünün görüşünün alınmadığını, Karayolları binasının korunması gereken kültür varlığı olarak tescil edilmesi için çığır açıcı mimari özellikler içermediğini ve uzman raporu alınmış olsaydı bu durumun tespit edileceğini ifade etmiştir. Aradan geçen süre içinde binanın tescil özelliklerini kaybedip kaybetmediğinin İstanbul 10. İdare Mahkemesi kararından hareketle tespit edilemeyeceğini, İdare Mahkemesince iki kez keşif ve bilirkişi incelemesi yaptırıldığını, 27/12/2016 tarihli ikinci raporda binanın korunması gereken kültür varlığı şerhinin kaldırılması gerektiğinin açıkça ortaya konulduğunu ifade etmiştir.

24. Bölge İdare Mahkemesi 24/6/2021 tarihinde istinaf başvurusunu kabul ederek işlemi iptal etmiş; kararda, korunması gerekli taşınmaz kültür varlıkları, bunların korunma alanları ile sit alanlarına yönelik başvuruları 13/3/2012 tarihli ve 28232 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Korunması Gerekli Taşınmaz Kültür Varlıklarının ve Sitlerin Tespit ve Tescili Hakkında Yönetmelik (Yönetmelik) hükümlerine göre değerlendirip sonuçlandıracak olan kurumun Bölge Kurulu olduğunu, ilgilisinin yapı üzerindeki tescil kaydının kaldırılması isteğiyle yaptığı başvurunun -başvuru dilekçesindeki iddialar da dikkate alınarak- dava konusu yapının korunması gerekli kültür varlığı özelliklerini kaybedip kaybetmediğinin Yönetmelik'te düzenlenen tescil işlemleri ile ilgili esaslara göre yürütülmesi gerektiğini ifade etmiştir. Tescilinin kaldırılması istenen yapının yıkılmadan önceki özgün hâliyle korunması gereken taşınmaz kültür varlığı niteliği taşıyıp taşımadığı hususunun incelenmesi suretiyle sonuçlandırılması gerekirken bu esaslara uyulmaksızın verilen Bölge Kurulu kararında ve bu karara karşı yapılan itirazın zımnen reddine ilişkin Yüksek Kurul kararında yasal isabet bulunmadığı sonucuna varmıştır.

25. Davalı İdare, karara karşı 17/8/2021 tarihinde temyiz yoluna başvurmuştur. Başvurucu ise karara karşı 20/8/2021 tarihinde temyiz yoluna başvurmuştur. Temyiz dilekçesinde, tescil kaydının 2863 sayılı Kanun ile Yönetmelik hükümlerine aykırı olması nedeniyle iptal gerekçesinin değiştirilerek onanması gerektiğini, Karayolları binasına ilişkin olarak yeterli inceleme yapılmadığını ve gerekli uzman görüşünün alınmadığını ifade etmiştir.

26. Danıştay Altıncı Dairesi 30/12/2021 tarihinde Bölge İdare Mahkemesi kararının bozulmasına karar vermiştir. Kararda;

i. İstanbul 10. İdare Mahkemesi tarafından yapılan yargılamada yer alan 3/2/2015 tarihli bilirkişi raporu ile 2/2/2017 tarihli raporun özetine yer verilmiştir. Dava konusu tescilli yapının ait olduğu dönemin kendine özgü niteliklerini yansıtan belge niteliğinde olduğu, sanat, mimari, estetik gibi değerlerin yanı sıra yapısal durum, malzeme yapım teknolojisi, biçim bakımından özellik gösterdiği ve korunması gerekli kültür varlığı kimliğinin yargı kararı ile açıklığa kavuşturulduğu belirtilmiştir. Anılan yargısal sürecin kesinleşmiş kararla sona erdiği vurgulanmıştır.

ii. Yapıda kültür varlığı tescilinin kaldırılmasına sebep olabilecek bir değişiklik olmadığı zira yapının hâlihazırda mahkeme kararı öncesinde yıkıldığı ifade edilmiştir. Tescil kararından sonra yapının riskli yapı teşkil etmesi nedeniyle Kurul kararları ile yıkılması sonrasında -Yüksek Kurulun 5/11/1999 tarihli kararı uyarınca yeniden yapma (rekonstrüksiyon) hükmüne bağlı olarak- eldeki mevcut belgelerden yararlanmak suretiyle kendi parselinde daha önce bulunduğu yapı oturum alanında, eski cephe özelliğinde, aynı kitle ve gabaride özgün plan şeması, malzeme ve yapım tekniği kullanılarak kapsamlı restitüsyon etüdüne dayalı olarak rekonstrüksiyonunun mümkün olduğu, İdarece tesis edilen işlemlerde, riskli yapı teşkil etmesi nedeniyle yıkılan yapının rekonstrüksiyon sürecinde olduğunun açıkça görüldüğü belirtilmiştir.

iii. Yıkılmış bir yapı hakkında mahkemece tescilin devamının hukuka uygun olduğu yönünde verilen ve kesinleşen karar sonrası yapıda ve tescil şartlarında herhangi bir değişiklik olmadığından temyize konu Bölge İdare Mahkemesi kararında yer verildiği şekilde dava konusu tescilli yapının korunması gerekli kültür varlığı özelliklerini kaybedip kaybetmediğine ilişkin bir değerlendirme yapılması gerektiği gerekçesiyle verilen kararda hukuki isabet bulunmadığı sonucuna varılmıştır.

iv. Ayrıca temyize konu kararda yer verildiği şekliyle tescilinin kaldırılması istenen yapının yıkılmadan önceki özgün hâliyle korunması gerekli taşınmaz kültür varlığı niteliği taşıyıp taşımadığı hususunun incelenip incelenemeyeceği de değerlendirilmiştir. Yönetmelik'in 15. maddesinin üçüncü fıkrası uyarınca Koruma Yüksek Kurulu ve koruma bölge kurulları kararlarına karşı idari yargıda açılan davalarda idari yargı tarafından iptal veya yürütmenin durdurulması kararı verilmedikçe koruma bölge kurullarının davacı ve mecburi dava arkadaşı dışındaki kişilerce yapılan ve davaya konu kurul kararını etkilemeyen başvuruları değerlendirebileceği ifade edilmiştir. Bu hüküm ile tescilli yapılar hakkında hukuki güvence sağlandığı belirtilmiş; bu güvencenin bertaraf edilmesinin 2863 sayılı Kanun hükümlerine göre hukuka uygun olup olmadığı yargı kararıyla denetlenmiş Koruma Bölge Kurulu kararlarına konu olan yapıların korunması gerekli taşınmaz kültür varlığı niteliği taşıyıp taşımadığına yönelik -sürekli ve tekrar eden başvurulara konu olmalarına neden olacak türde bir başvuru silsilesini beraberinde getireceğinden- isabetli bulunmadığı açıklanmıştır. Nihai olarak dava konusu yapının tescil kararı hakkında -kesinleşen yargı kararı bulunması nedeniyle- Bölge İdare Mahkemesi İdari Dava Dairesi kararında hukuki isabet bulunmadığı sonucuna varılmıştır.

27. Bölge İdare Mahkemesi 14/6/2022 tarihinde bozma kararına uyarak başvurucunun istinaf başvurusunun reddine temyiz yolu açık olmak üzere karar vermiştir.

28. Bölge İdare Mahkemesi kararı başvurucuya 19/7/2022 tarihinde tebliğ edilmiş; başvurucu, temyiz yoluna başvurmadan 10/8/2022 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

II. DEĞERLENDİRME

A. Mülkiyet Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

29. Başvurucu; ilgili kurumdan görüş alınmadan tescil kararı verildiğini, tescil işleminin mülkiyet hakkına süregelen bir müdahale niteliğinde olduğunu, ihlalin sonlandırılması için idareye mükerrer başvuru yapılmasının mümkün olduğunu ifade etmiştir. Mahkemelerce verilen kararın idari yargı rejiminde yer alan kesin hüküm kurumuna aykırı olduğunu, bir davanın aynı konuda daha önce verilmiş olan kesin hükme dayanılarak reddedilebilmesi için

maddi anlamda kesin hükmün varlığının gerektiğini, başvuruya konu davada tescil sebebinde değişiklik olması nedeniyle dava açtığını, önceki yargılamada tartışılmamış yeni ve esasa etkili bir hukuka aykırılık bulunduğunu belirterek mülkiyet hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

30. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde, devlet tarafından pozitif yükümlülükler bağlamında başvurucuya etkili, bağımsız ve tarafsız hukuki yollar sağlanmış olup başvurucunun da bu yollardan yararlanarak yargı mercileri önünde iddialarını dile getirebildiği, İdare ve Bölge İdare Mahkemeleri ile Danıştay tarafından başvurucunun itirazları dikkate alınarak yürürlükteki ilgili mevzuat ve yargı kararları uyarınca dava konusu işlem ve başvurucunun talebinin birlikte incelendiği, davanın reddine karar verildiği ifade edilmiştir. Başvurucu, Bakanlığın görüşüne karşı beyanında bireysel başvuru formunda belirttiği hususları yinelemiştir.

31. Somut olayda Danıştay kararına uyan Bölge İdare Mahkemesi başvurucunun istinaf başvurusunun reddine karar vermiş olup başvurucunun anılan karara karşı kanun yoluna başvurmadığı görülmüştür. Bu durumda somut başvurunun kabul edilebilirliğinin öncelikle başvuru yollarının tüketilmesi kriteri açısından değerlendirilmesi gerekir.

32. Anayasa Mahkemesi daha önceki birçok kararında temyiz mahkemesinin yakın zamanda verdiği ve başvurucunun davasına da uygulanacak nitelikte bir karar varsa ve temyiz mahkemesinin bu kararını değiştirmesi ihtimal dâhilinde görünmüyorsa başvurucunun iç hukuk yollarını tüketmiş sayılacağını kabul etmiştir (Deniz Baykal [2. B.], B. No: 2013/7521, 4/12/2013, § 30; Şahin Tosun [1. B.], B. No: 2014/10857, 11/1/2017, § 35). Somut olayda da Bölge İdare Mahkemesi, Danıştayın değiştirilmesi ihtimal dâhilinde görülmeyen bozma kararına uymuş ve istinaf başvurusunun reddine karar vermiştir. Bu nedenle Bölge İdare Mahkemesi kararına karşı olağan kanun yoluna başvurmayan başvurucunun iç hukuk yollarını tükettiğinin kabulü gerekir.

33. Anayasa Mahkemesince taşınmazların kültür varlığı olarak tesciline ilişkin şikâyetler daha evvel Ahmet Bölge ([2. B.], B. No: 2014/13133, 28/9/2016) başvurusunda incelenmiş ve uygulanacak ilkeler ortaya konmuştur. Anılan kararda taşınmazın kültür varlığı olarak tescil edilmesinin mülkiyet hakkına müdahale teşkil ettiği kabul edilmiştir. Taşınmazın kültür varlığı olarak tescil edilmesi sebebiyle başvurucunun mülkiyet hakkından yoksun kaldığının söylenemeyeceği fakat taşınmaz üzerinde mülkiyet hakkından doğan bir kısım hak ve yetkilerinin kısıtlandığı ifade edilmiştir. Bu bağlamda müdahalenin mülkiyetin kullanımını kontrol veya düzenleme yetkisi kapsamında gerçekleştirildiği değerlendirilmiştir (Ahmet Bölge, § 48).

34. Anayasa Mahkemesince 2863 sayılı Kanun'un 6. ve 7. maddeleri hükümlerine dayalı olan müdahalenin kanunilik ölçütünü taşıdığı ve kültür varlığı niteliği bulunduğu tespit edilen bir taşınmazın tescili suretiyle korunarak aslına uygun olarak muhafazasında meşru bir amacın bulunduğu açıklanmıştır (Ahmet Bölge, §§ 50-56). Ölçülülük yönünden yapılan değerlendirmede ise malikin taşınmaz üzerindeki mülkiyet hakkının devam ettiği, ilgili mevzuata uygun hareket edildiği sürece 2863 sayılı Kanun'un maliklere tanıdığı hak, muafiyet ve kolaylıklardan yararlanılabileceği, yapılan müdahaleye karşı yetkili makamlar önünde etkin bir biçimde itiraz edebilme olanağının malike tanındığı ifade edilmiştir. Buna göre müdahalenin ortaya çıkardığı durumun malikin mülkiyet hakkının korunması ile kamusal menfaatin gerekleri arasında sağlanması gereken dengeyi bozmadığı ve malik açısından meşru sayılamayacak ferdî ve aşırı nitelikte bir yük oluşturmadığı sonucuna

varılmıştır (Ahmet Bölge, §§ 57-65).

35. Leyla Berker ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2016/13669, 6/3/2019) başvurusunda da kültür varlığı olarak tescil edilen taşınmazın imar planında müze koruma alanında kalmasına rağmen kamulaştırılmaması nedeniyle meydana gelen maddi zararın tazmin edilmemesi şikâyeti incelenmiştir. Anayasa Mahkemesi tarafından başvurucuların 2863 sayılı Kanun'un maliklere tanıdığı hak, muafiyet ve kolaylıklardan yararlanabilmelerinin ve yapılan müdahaleye karşı idari ve yargısal makamlar önünde etkin bir biçimde itiraz edebilmelerinin mümkün olduğu kaydedilmiştir. Koruma Bölge Kurulu kararlarına karşı itiraz yoluna gitmeyen başvurucuların ayrıca kendilerine sağlanan hak ve kolaylıklardan yararlanamadıkları yönünde somut bir şikâyetlerinin olmadığı belirtilmiştir. Bu hâliyle Ahmet Bölge kararından ayrılmayı gerektirecek bir neden bulunmadığı belirtilerek kamu yararı ile başvurucuların mülkiyet hakkı arasında olması gereken adil dengenin bozulmadığı sonucuna varılmıştır (Leyla Berker ve diğerleri, § 24).

36. Muhammet Emin Ruhi ([1. B.], B. No: 2021/4127, 19/11/2024) başvurusunda da müdahalenin ölçülülüğü yönünden başvurucuların 2863 sayılı Kanun'un maliklere tanıdığı hak, muafiyet ve kolaylıklardan yararlanabilmeleri ve yapılan müdahaleye karşı idari ve yargısal makamlar önünde etkin bir biçimde itiraz edebilmelerinin mümkün olduğu açıklanmıştır. Ayrıca 2863 sayılı Kanun kapsamında yapının restorasyonuna ilişkin olarak başvurucuya sağlanan hak ve kolaylıklardan yararlanamadığına ilişkin somut bir olgunun ortaya konulmadığı, tescilli bir kültür varlığından dolayı bölgede bulunan diğer taşınmazlardan farklı olarak sınırlamalara tabi olan taşınmazın gerekli bakım ve aslına uygun restorasyon yapılarak kullanılabileceği, taşınmaza ilişkin bir satış yasağı öngörülmediği tespitlerine de yer verilerek başvuruda Anayasa Mahkemesinin yukarıda anılan içtihadından ayrılmayı gerektirecek bir neden bulunmadığı sonucuna ulaşılmıştır (Muhammet Emin Ruhi, §§ 19, 20).

37. Somut başvuruda başvurucuya ait olduğu ve üzerinde korunması gerekli kültür varlığı tescili bulunan yapı sebebiyle mülkiyet hakkına yapılan müdahalenin mülkün kullanımının kontrolüne veya denetlenmesine ilişkin üçüncü kural kapsamında incelenmesi gerektiği, müdahalenin 2863 sayılı Kanun hükümleriyle öngörüldüğü ve kültürel varlıkların korunmasına yönelik olan meşru bir amaca dayandığı anlaşılmıştır. Müdahalenin ölçülülüğü yönünden ise başvurucunun 2863 sayılı Kanun'un maliklere tanıdığı hak, muafiyet ve kolaylıklardan yararlanabilmesi, yapılan müdahaleye karşı idari ve yargısal makamlar önünde etkin biçimde itiraz edebilme olanağına sahip olup olmadığı üzerinde durulmalıdır.

38. Bina 29/12/2004 tarihinde kültür varlığı olarak tescil edilmiştir. Daha sonra riskli yapı olarak belirlemeye bağlı olarak yıkılmıştır. Başvurucu, Bölge Kuruluna başvurarak tescil kaydının kaldırılmasını talep etmiş; yaptığı başvurunun reddedilmesi üzerine dava açmıştır. İstanbul 10. İdare Mahkemesi davaya ilişkin olarak keşif ve bilirkişi incelemesi yaptırmış, keşif sonucunda 3/2/2015 tarihli bilirkişi raporu düzenlenmiştir. Başvurucunun rapora itiraz etmesi üzerine 27/12/2016 tarihinde yeniden bilirkişi raporu alınmış, bilirkişi A.Ö. 27/12/2016 tarihli bilirkişi raporunun aksi yönündeki görüşünü 2/2/2017 tarihinde Mahkemeye sunmuştur. Başvurucu, rapora itiraz etmiştir.

39. İstanbul 10. İdare Mahkemesi oyçokluğu ile davayı reddetmiş; kararında 3/2/2015 ve 27/12/2016 tarihli bilirkişi raporları ve ayrıca sonradan düzenlenen 2/2/2017 tarihli muhalefet görüşüne yer verdikten sonra binanın yapıldığı dönemin özelliklerini gösterdiğini, yapı yıkılmış olsa da aslına uygun olarak yapılmasının mümkün olduğunu belirtmiştir. Bölge

İdare Mahkemesi, karara karşı yapılan istinaf başvurusunu gerekçeli olarak reddetmiş; kararda 3/2/2015 tarihli bilirkişi raporu ile 27/12/2016 tarihli bilirkişi raporuna muhalefet görüşünü özetledikten sonra binanın döneminin özelliklerini gösteren özel bir yapı olduğunu belirtmiştir. Ayrıca yapının yıkılmış olmasının yapıyı eski eser tescili kapsamından çıkarmayacağını zira aslına uygun olarak yeniden yapılma ihtimali olan yapının eski eser tescilinin korunarak gelecek kuşaklara aktarılmasının önemli olduğunu ifade etmiştir.

40. Yargılamanın sonuçlanması ve kararın kesinleşmesinden sonra başvurucu, Yüksek Kurula başvurarak tescil kararının kaldırılmasını talep etmiştir. Söz konusu talebin Bölge Kuruluna yapılması gerektiğinin kendisine bildirilmesi üzerine başvurucu, aynı taleple Bölge Kuruluna başvurmuştur. Bölge Kurulu bu talebe ilişkin yargılama sürecinden bahsettikten sonra yargılamanın kesinleşmesi nedeniyle yapılabilecek bir şey olmadığını ifade etmiştir. Başvurucu, karara karşı Yüksek Kurula itiraz etmiş, itirazın cevap verilmeyerek zımnen reddedilmesi üzerine bireysel başvuruya konu davayı açmıştır.

41. İstanbul 3. İdare Mahkemesi davayı reddetmiş, kararında 3/2/2015 tarihli bilirkişi raporu ile 2/2/2017 tarihli muhalefet görüşünü özetledikten sonra İstanbul 10. İdare Mahkemesi tarafından yapılan yargılamaya ve verilen karara değinmiştir. Yapının kendi dönemine ait özelliklerini gösterdiğini, bu durumun da yargı kararı ile sabit olduğunu vurgulamıştır. Tescil tarihi olan 2004 yılından itibaren geçen süre içinde Binanın tescil özelliklerini kaybetmediği tespitinde bulunmuştur.

42. Bölge İdare Mahkemesi, karara karşı yapılan istinaf başvurusunu kabul ederek dava konusu işlemin iptaline karar vermiş; kararda, binanın yıkılmadan önceki özgün hâliyle korunması gereken taşınmaz kültür varlığı niteliği taşıyıp taşımadığı hususunu Bölge Kurulu tarafından incelenmesi suretiyle taşınmaz hakkında yapılan başvurunun sonuçlandırılması gerektiğini ifade etmiştir. Danıştay ise bu kararı bozmuştur. Danıştay, kararında tescilli yapının korunması gerekli kültür varlığı kimliğinin yargı kararı ile açıklığa kavuşturulduğunu ve anılan yargısal sürecin kesinleşmiş karar ile sona erdiğini belirtmiştir. Yapıda gerek İstanbul 10. İdare Mahkemesinin 6/3/2017 tarihli kararından önce gerekse de sonra İdarece tesis edilen işlemlerde riskli yapı teşkil etmesi nedeniyle yıkılan yapının yeniden yapılma (rekonstrüksiyon) sürecinde olduğunun açık olduğunu ifade etmiştir. Tüm bu durumları değerlendirdiğinde yıkılmış olan yapı hakkında Mahkemece tescilin devamı yönünde verilen ve kesinleşen karar sonrası yapıda ve tescil koşullarında herhangi bir değişiklik olmadığını vurgulamıştır.

43. İlk yargılamada İstanbul 10. İdare Mahkemesi 3/2/2015 ve 27/12/2016 tarihli bilirkişi raporları, sonradan düzenlenen 2/2/2017 tarihli muhalefet görüşünü özetledikten sonra söz konusu 3/2/2015 tarihli rapor ve 2/2/2017 tarihli muhalefet görüşünü benimseyerek davayı reddetmiştir. Başvurucunun başvuruya konu yargılama sürecinde ileri sürdüğü iddialarının esas itibarıyla kesinleşen ilk yargılamaya ve bu yargılama sırasında ortaya konulan hususlara ilişkin bulunduğu anlaşılmaktadır. İlk yargılamada verilen kararın kesinleştiği ve bu yargılama sürecine ilişkin yapılan bireysel başvurunun da süre aşımı nedeniyle kabul edilemez bulunduğuna dikkat çekilmelidir.

44. İlk yargılamanın kesinleşmesi üzerinden kısa bir süre geçtikten sonra başvurucu, taşınmaz üzerinde yer alan tescilin kaldırılması istemiyle başvuru yapmış ve sonrasında konuyu yargıya taşımıştır. İstanbul 3. İdare Mahkemesi ile Danıştay ilgili dairesi hem bu durumu hem de başvurucunun iddialarının asıl olarak ilk yargılamaya ilişkin olmasını ve özellikle tescil koşullarında herhangi bir değişiklik olmadığını da değerlendirerek davanın

reddedilmesi gerektiği sonucuna varmıştır.

45. Sonuç olarak yargılama süreci bir bütün olarak ele alındığında başvurucunun yapılan müdahaleye idari ve yargısal makamlar önünde etkin biçimde itiraz edebilme olanağına sahip olduğu, 2863 sayılı Kanun'un maliklere tanıdığı hak, muafiyet ve kolaylıklardan yararlanamadığı yönünde açık bir şikâyetinin de bulunmadığı görülmüştür.

46. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

B. Gerekçeli Karar Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

47. Başvurucu, kesin hüküm gerekçesine dayanılarak davasının reddedilmesinin haksız ve hukuka aykırı olduğunu, Bölge Kuruluna ikinci kez yaptığı başvurunun 6/1/1982 tarihli ve 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 10. maddesi kapsamında yeni olduğunu belirtmiştir. Bir taşınmazın korunması gereken kültür varlığı niteliği kazanması hâlinde bu statünün süresiz şekilde devam etmeyeceğini, statüyü gerektiren şartların ortadan kalkabileceğini, bu durumda da yeni bir değerlendirme yapılması gerektiğini ifade etmiş; bu yapılmadan davasının reddedilmesi nedeniyle mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğini iddia etmiştir. Yeni durumlar neticesinde başvuru yapmasına rağmen bu husus değerlendirilmeden, daha önceki kararlara dayanılarak davasının reddedilmesinden yakınmıştır. Taşınmaza ilişkin olarak ilgili kurumun görüşünün alınmaması, dâhil olduğu yapı grubunun değiştirilmesi, ayrıca tescilin gerçekleştiği 2004 yılından beri geçen sürenin de gözönünde bulundurularak yeni bir değerlendirme yapılması gerekirken belirtilen hususların araştırılmaması, bu durumun mahkemeler nezdinde de irdelenmemesi nedeniyle gerekçeli karar hakkının ve silahların eşitliği ve çelişmeli yargılanma ilkelerinin ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

48. Bakanlık görüşünde, idari yargı mercilerinin hatalı veya açık bir keyfîlik içeren yorumu olmadığı görülmekte olup şikâyetin temelinin kanun yolunda gözetilmesi gereken hususlara ilişkin olup olmadığı hususunun Anayasa Mahkemesince yapılacak değerlendirmede dikkate alınmasının yararlı olacağı belirtilmiştir. İdari yargı mercileri verdikleri kararlarda dosyadaki delillerin değerlendirmesini, hukuk kurallarının yorumlanması ve uygulanmasını, uyuşmazlıkla ilgili vardıkları sonucu gerekçelendirdiği, bu suretle hükmün kesinleştiği açıklanmıştır. Bu nedenle başvurucunun iddialarının hukuk kurallarının yorumuna ilişkin olduğu, mahkeme kararlarında ise açık bir keyfîlik ya da bariz takdir hatası bulunmadığının değerlendirildiği bildirilmiştir. Başvurucu, Bakanlığın görüşüne karşı beyanında bireysel başvuru formunda belirttiği hususları yinelemiştir.

49. Başvurunun bu kısmı gerekçeli karar hakkı kapsamında incelenmiştir.

50. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkı, kişilerin hakkaniyete uygun şekilde yargılanmalarını sağlamayı ve buna uygunluk yönünden yargılamanın denetlenmesini amaçlamaktadır. Mahkeme kararlarının davanın temel maddi ve hukuki sorunları ile taraflarca ileri sürülen ve davanın sonucunu etkileyen iddia ve itirazlar hakkında delillerle bağ kurulmak suretiyle yeterli gerekçe içermesi zorunludur. Uyuşmazlığın hukuki ve maddi sorunlarıyla ilgisiz değerlendirmelere kararda yer verilmesi gerekçeli karar hakkıyla bağdaşmaz. Karar gerekçesinin belirtilen unsurları taşıması, yargılamanın adil yargılanma hakkı güvencelerine uygun şekilde yürütülüp yürütülmediğinin taraflarca öğrenilmesini sağladığı gibi ayrıca

demokratik bir toplumda kendi adlarına verilen yargı kararlarının sebeplerini toplumun öğrenmesi için de gereklidir (bazı eklemeler ve farklılıklarla birlikte bkz. Sencer Başat ve diğerleri [GK], B. No: 2013/7800, 18/6/2014, §§ 31, 34).

51. Diğer taraftan kanun yolu incelemesi yapan mercinin yargılamayı yapan mahkemeyle aynı sonuca ulaşması ve bunu aynı gerekçeyi kullanarak veya aynı atıfla kararına yansıtması kararın gerekçelendirilmiş olması bakımından yeterli görülebilir. Bununla birlikte ilk derece mahkemesince karşılanmayan veya ancak ilk defa kanun yolu merciinde ileri sürülebilecek nitelikteki esaslı iddia ve itirazların kanun yolu merciince de değerlendirilmemesi gerekçeli karar hakkının ihlaline yol açabilir (bazı eklemeler ve farklılıklarla birlikte bkz. Mehmet Yavuz [1. B.], B. No: 2013/2995, 20/2/2014, § 51).

52. Mahkemeler varılan sonuca hangi nedenle ulaştığını ve delillerin değerlendirilmesini başvurucu ve üçüncü kişiler tarafından objektif olarak anlaşılmasına imkân verecek yeterli gerekçe ile ortaya koymuştur. Mahkemelerin yaptığı yorum hukuk kurallarının somut olaya uygulanmasına yönelik olup yorumun bariz takdir hatası veya açık bir keyfîlik oluşturan bir unsur içermediği anlaşılmaktadır. Başvurucunun iddiaları kesinleşen ilk yargılamaya ilişkin olduğundan ve başvuru konusu olayda yargılamanın esasına tesir eder nitelikte karşılanmayan bir iddia bulunmadığından gerekçeli karar hakkının ihlal edilmediği değerlendirilmiştir. Dolayısıyla başvurucunun şikâyetinin açıkça dayanaktan yoksun olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

53. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

2. Gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde BIRAKILMASINA 14/10/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

ÖKKEŞ HAKAN ÖZER

B. No: 2022/82291 | Karar tarihi: 14.10.2025

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/82291

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

ÖKKEŞ HAKAN ÖZER BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/82291)

Karar Tarihi:14/10/2025

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Recai AKYEL Yusuf Şevki HAKYEMEZ İrfan FİDAN Yılmaz AKÇİL

Raportör : Hüseyin ERAL

Başvurucu : Ökkeş Hakan ÖZER

Vekili : Av. Talha ERDEM

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, ceza davasında sanığın hazır bulunma talebinin reddedilerek ses ve görüntü aktarımı suretiyle duruşmaya uzaktan katılımının sağlanması nedeniyle duruşmada hazır bulunma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir. Başvurucunun soruşturma ve kovuşturma evrelerinde gerçekleştirilen işlemler nedeniyle başka temel haklarının ihlal edildiğine ilişkin şikâyetleri de bulunmaktadır. Başvurucu, nihai hükmü 7/7/2022 tarihinde öğrendikten sonra 18/8/2022 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur. Komisyon tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

2. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Hüseyin Aşkan ([2. B.], B. No: 2017/15649, 21/7/2020) kararında uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Kararda, Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi'nde (UYAP) kullanıcıların kendilerini ilgilendiren bilgi ve belgelere ulaşabildikleri, her türlü bilgi ve belge alışverişini gerçekleştirebildikleri vurgulanmıştır. Ayrıca tüm bu işlemlerin veri tabanında saklandığı ve belgeler/evrak üzerinde yapılan işlemlerin UYAP evrak işlem kütüğünde kayıt altına alındığı

açıklanmıştır. Bu çerçevede UYAP evrak işlem kütüğü üzerinden yapılan incelemede başvurucunun nihai kararı açarak okuduğunun tespit edildiği tarih, nihai kararın sonucunu öğrendiği tarih kabul edilerek bireysel başvuru süresi bu tarihten başlatılmış ve başvurunun süre aşımı nedeniyle kabul edilemez olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

3. Somut olayda Yargıtay 3. Ceza Dairesinin 26/5/2022 tarihli nihai kararına ilişkin olarak UYAP evrak işlem kütüğü üzerinde yapılan incelemede, ilgili kararın başvurucunun vekâletnameli müdafii M.A.Ö. tarafından ilk kez 7/7/2022 tarihinde okunduğu, başvurucunun bu tarihten itibaren otuz gün içinde ve en geç 8/8/2022 tarihine kadar bireysel başvuruda bulunması gerekirken bu tarihten sonra 18/8/2022 tarihinde başvuru yaptığı ve herhangi bir mazeret de bildirilmediği anlaşılmakla başvurunun süre aşımı nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvurunun süre aşımı nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde BIRAKILMASINA 14/10/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

AHMET MUSAB KESMECİ

B. No: 2022/89660 | Karar tarihi: 14.10.2025

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/89660

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

AHMET MUSAB KESMECİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/89660)

Karar Tarihi: 14/10/2025

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Recai AKYEL Yusuf Şevki HAKYEMEZ İrfan FİDAN Yılmaz AKÇİL

Raportör : Hüseyin ERAL

Başvurucu : Ahmet Musab KESMECİ

Vekili : Av. Büşra KURT KÜÇÜK

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, ceza davasında usule ilişkin imkânlar bakımından zayıf duruma düşürülme nedeniyle silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerinin ihlal edildiği iddialarına ilişkindir. Başvuruda ayrıca adil yargılanma hakkının farklı güvencelerinin ihlal edildiği iddiası da bulunmaktadır.

2. İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığı (Başsavcılık) tarafından Fetullahçı Terör Örgütü/Paralel Devlet Yapılanmasının (FETÖ/PDY) 2012 yılında yapılan Akademik Personel ve Lisansüstü Eğitim Giriş Sınavı'nın (ALES) sorularını sınavdan önce ele geçirdiğine ilişkin iddialar kapsamında soruşturma başlatılmıştır.

3. Başsavcılık, gizli tanık Mert'in beyanları doğrultusunda o tarihte 22/7/2016 tarihli ve 667 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Alınan Tedbirlere İlişkin Kanun Hükmünde Kararname (667 sayılı KHK) ile kapatılan Süleyman Şah Üniversitesinde akademisyen olan başvurucuyu, silahlı terör örgütü kurma ve yönetme ile kamu kurum ve kuruluşlarının zararına dolandırıcılık suçlarını işlediği şüphesiyle soruşturmaya dâhil etmiştir.

4. Soruşturma kapsamında dinlenen gizli tanık Mert'in; şüpheli H.E. tarafından yemin

ettirildikten sonra kendisine ALES sorularının verildiğini, bu esnada yanında soy ismini bilmediği şüpheli C. ile örgütün Türkiye imamı S.K.nın oğlu olan başvurucunun da olduğunu beyan ederek başvurucuyu teşhis ettiği anlaşılmaktadır. Başsavcılık ayrıca başvurucuya ait Asya Katılım Bankası A.Ş. (Bank Asya) hesabı, ByLock ve Sosyal Güvenlik Kurumu (SGK) çalışma kayıtlarının araştırılmasına yönelik işlemler de yapmıştır.

5. Başvurucu, Edirne sınırında bulunan askerî yasak bölgede yasa dışı olarak yurt dışına kaçmak üzereyken 20/5/2017 tarihinde yakalanmıştır. Hakkındaki yakalamanın infaz edildiğinin Başsavcılığa bildirilmesi üzerine silahlı terör örgütü kurma ve yönetme şüphesiyle 23/5/2017 tarihinde tutuklanmıştır.

6. Soruşturma aşamasında ifadesi alınan başvurucu; araştırma görevlisi olarak çalıştığını, örgütle herhangi bir irtibatının olmadığını, Bank Asya hesabının maaş hesabı olarak açıldığını, ALES sorularının sızdırılmasıyla ilgili bilgi sahibi olmadığını ve gizli tanığın kendisine iftira attığını beyan etmiştir.

7. Başsavcılık, başvurucunun silahlı terör örgütü kurma ve yönetme ile kamu kurum ve kuruluşlarının zararına dolandırıcılık suçlarından cezalandırılması talebiyle 19/12/2017 tarihli iddianame düzenlemiştir. İddianamede özetle başvurucunun örgütle irtibatları nedeniyle kapatılmasına karar verilen okullarda eğitim gördüğü, üniversite döneminde örgüte ait evlerde kaldığı, en son çalıştığı üniversitenin örgütle irtibatı nedeniyle kapatıldığı ve başvurucunun örgütün çatı davası sanıkları olan A.K. ve R.H. ile HTS irtibatının bulunduğu belirtilmiştir. İddianamede ayrıca örgütün temin ederek kendisine verdiği 2012 yılında yapılan ALES'in sorularını başvurucunun örgüt üyelerine dağıttığı ve bu sorular doğrultusunda da üniversitede çalışmaya başladığı belirtilerek atılı suçları işlediği de iddia edilmiştir.

8. İddianamenin kabulüyle açılan dava, İstanbul 37. Ağır Ceza Mahkemesince (Mahkeme) görülmeye başlanmıştır. Mahkeme 9/1/2018 tarihinde duruşma hazırlığı işlemleri yapmıştır. Tensip Tutanağı'nda -diğerlerinin yanı sıra- başvurucunun ByLock kullanıcısı olup olmadığının ve Bank Asya hesabının bulunup bulunmadığının araştırılmasına karar verilmiştir. Başvurucu müdafii, celse arasında sunduğu 1/6/2018 tarihli delil dilekçesi ile başvurucuya ait arama-aranma ile baz sinyaline ilişkin HTS kayıtlarının celbini talep etmiştir.

9. Yargılama on celsede tamamlanmıştır. Sanık sayısının fazla olması nedeniyle başvurucunun savunması 16/7/2018 tarihli celsede alınmıştır. Başvurucu savunmasında özet olarak gizli tanığın kendisine iftira attığını, tanığın beyanlarının çelişkili olduğunu, örgüt yöneticileri ile HTS irtibatının bulunmadığını, 2015 yılında yurt dışına giden babası ile görüşmediğini beyan etmiştir. Başvurucu müdafii ise HTS kayıtlarının getirilerek gizli tanığın beyanlarının denetlenmesi gerektiğini, Bank Asya hesabının maaş hesabı olduğunu ve sadece gizli tanığın beyanı ile mahkûmiyet verilemeyeceğini ifade etmiştir. Aynı celsede dinlenen diğer sanıklardan H.E. ve C.A.nın başvurucuyu ve birbirlerini tanımadıklarını, sınav sorularının verilmesiyle ilgili bilgilerinin olmadığını beyan ettikleri anlaşılmaktadır. Mahkeme, ByLock kullanıcılarına yönelik HTS kayıtlarının beklenmesi ve gizli tanık Mert'in Mahkemece dinlenmesi amacıyla celseyi ertelemiştir.

10. Mahkeme, başvurucunun da hazır bulunduğu 13/11/2018 tarihli celsede SEGBİS vasıtasıyla gizli tanık Mert'i dinlemiştir. Gizli tanık Mert; başvurucunun akademik yapılanma kapsamında açılan 10 evin sorumlusu olan sanık H.E.nin abiliğini yaptığını, bu evlerin akademisyen olmak isteyenler için açıldığını, başvurucunun sınav sorularını H.E.ye veren

beş kişilik ekibin içinde olduğunu ve soruları Bulgurlu'daki yurtta verdiklerini gördüğünü beyan etmiştir. Başvurucu ise gizli tanığın beyanlarını kabul etmediğini, birlikte yargılandığı sanık H.E.yi ise tanımadığını ifade etmiştir. Başvurucu ayrıca baz sinyali kayıtlarının istenmesini talep etmiştir. Mahkeme celseyi önceki ara kararları doğrultusunda ertelemiştir.

11. Celse arasında hakkında benzer suçtan soruşturma bulunan Y.E.G.nin başvurucunun 2004-2007 yıllarında Gaziantep'te kaldığı örgüt evinin abisi olduğuna dair beyanları dosyaya gönderilmiştir. Mahkeme 19/2/2019 tarihli celsede Y.E.G.nin beyanlarını başvurucuya okumuştur. Mahkeme diğer sanıklarla ilgili ara kararlarının tamamlanması için celseyi ertelemiştir.

12. 6/5/2019 tarihli celsede başvurucuyla birlikte sanıklar hakkında etkin pişmanlık kapsamında beyanda bulunan tanık M.B. dinlenmiştir. Tanık M.B.nin başvurucuyu üniversiteden tanıdığını ve örgütsel faaliyetlerine ilişkin bilgisinin bulunmadığını beyan ettiği anlaşılmaktadır. Yedinci celse öncesinde Cumhuriyet savcısı tarafından sunulan esas hakkındaki mütalaada, başvurucunun sınav sorularını örgüt imamlarına dağıttığı ve örgüt yöneticileri ile irtibat hâlinde bulunduğu belirtilerek terör örgütüne üye olma ve dolandırıcılık suçlarından cezalandırılması talep edilmiştir. Başvurucu, esasa ilişkin savunmalarında; örgüte ait evde kalmadığını, sanık H.E.yi tanımadığını, ALES sorularının verilmesiyle ilgisinin bulunmadığını, çatı davası sanıklarından irtibatı olduğu belirtilen kişileri tanımadığını, akademik hayatına dış faktörlerin etkisinin bulunmadığını, gizli tanık beyanlarını kabul etmediğini ve HTS kayıtlarının araştırılması gerektiğini beyan etmiştir.

13. Mahkemece başvurucunun silahlı terör örgütüne üye olma suçunu işlediği sabit kabul edilerek örgüt üyeliği suçundan alt sınırdan uzaklaşılmak suretiyle 7 yıl 11 ay, kamu kurum ve kuruluşlarının zararına dolandırıcılık suçundan 5 yıl 13 ay 10 gün hapis cezası ile cezalandırılmasına karar verilmiştir. Mahkemenin terör örgütü üyeliği suçu bakımından alt sınırdan uzaklaşma gerekçesi "...sanığın örgüt içerisindeki konumu, örgüte sağladığı fayda, tanık beyanına göre Marmara Bölgesinde örgüt tarafından açılan akademisyen evlerin tamamından sorumlu olması" olarak açıklanmıştır. Gerekçeli kararın ilgili kısmı şu şekildedir:

"...FETÖ/PDY iltisakı nedeniyle 667 SY KHK ile kapatılan Nilüfer Anadolu Lisesi ve Fem dershanelerinde eğitim gören sanık [başvurucu] yasa dışı olarak yurt dışına kaçmak üzereyken yakalanmıştır.

Soruşturma aşamasında sanık ile ilgili beyanda bulunan Gizli Tanık MERT 'sanık [H.E.nin] kendisini Üsküdar Bulgurlu'da bulunan Akşemsettin yurduna kahvaltı için çağırdığını, burada Kur'an'ı Kerim üzerine yemin ettirip kendisine ALES sorularını verdiğini, kahvaltıda 5 kişinin daha olduğunu, onlara da aynı işlemi yaparak soruları verdiğini, ... burada kendisine ve diğer kişilere soruları veren kişinin Türkiye imamı [S.K.nın] oğlu Ahmet Musab KESMECİ [başvurucu] olduğu ....' şeklinde beyanda bulunmuştur.

Gizli Tanık Mert, mahkememizde SEGBİS yolu ile alınan tanık beyanında sanık ile ilgili olarak özetle ; sanığın, 2012 yılının sonuna kadar sanık [H.E.nin] abiliğini yapan yani örgüt içi Marmara bölgesinde üniversite de kadro almak isteyen akademisyen olmak isteyen kişilerden sorumlu olduğu, UDS,KPDS ve ALES sorularını veren kişilerin içinde olduğu, İstanbul ilinde Zafer kod isimli kişinin altında görev aldığı, yani İstanbul da akademisyen olmak isteyen kişilerden sorumlu olan, bu yönde açılan evlerin abiliğini yapan kişilerin üstünde abi konumunda olduğu, örgüt talimatı gereği Bilecik Üniversitesinden ayrılıp Süleyman Şah [kapatılan] Üniversitesine geçtiği yönünde beyanda bulunmuştur.

Yine Gizli Tanık Mert tarafından dosyamıza sunulan, örgütün İstanbul Anadolu yakası akademisyen kişilerden sorumluluk şemasını içeren, yazılı beyanda sanık ile ilgili olarak; '[A.Ö.nün] altında Marmara bölgesinde bulunan bütün illerin akademisyen olmak isteyen kişilerinden sorumludur. Altında örgütsel olarak bölgelere ayrılmış birimlerin abileri vardır....' yazılı beyanda bulunmuştur.

Edirne Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından hakkında soruşturma yürütülen [Y.E.G.nin] etkin pişmanlık kapsamında alınan ifadesi mahkememize gönderilmiştir. İfade de sanık ile ilgili olarak; sanığın 2004-2007 yıllarında Gaziantep'te bulunan örgüte ait evde ev abiliği yaptığını ifade etmiş ve teşhis yapılmıştır.

Bank Asya'dan gelen cevabi yazıda; sanığın bankada 21.10.2009 tarihinde açılan hesabının olduğu belirtilmiş ve hesap hareketleri mahkememize gönderilmiştir. Hesap hareketlerinin incelenmesinde; Aralık 2013 de 15770,14 TL olan bakiye Ocak 2014 de 20764,9TL ye yükseltilmiş, bu yükselme dışında diğer işlemlerin rutin bankacılık işlemleri olduğu görülmüştür.

...Kamu Kurum Ve Kuruluşlarının Zararına Dolandırıcılık Suçu Yönünden Yapılan İncelemede; sanığın girmiş olduğu sınavlardan almış olduğu notlar karşılaştırıldığında, sınavlardan 2011 yıllarında alınan puanlarla 2012 yılında alınan puanlar arasında farklar vardır. ... Sanığın FETÖ tarafından çalınan sınav sorularının sınav öncesinde örgüt tarafından kendisine verilmesi üzerine sınava hazırlandığı açıkça anlaşılmaktadır.

...Mahkememizce beyanına itibar edilen gizli Tanık Mert'in beyanları ve toplanan delillerden; sanığın İstanbul da akademisyen olmak isteyen kişilerden sorumlu olması bu yönde açılan evlerin abiliğini yapan kişilerin üstünde abi konumunda bulunması, örgüt ile iltisakı sebebi ile kapatılan dershanelere gitmesi ve bu nitelikteki kurumlarda çalışması, dosyamızda etkin pişmanlık kapsamında beyanı bulunan [Y.E.G.nin] beyanlarına göre, sanığın Gaziantep de okuduğu dönemde örgüte ait evde ev abiliği yapması, sınav sorularını hırsızlayıp örgüt mensuplarına vermesi, FETÖ tarafından sızdırılan soruları önceden alarak, kendisine verilen sorulara çalışarak sınavda gerçek başarısının üzerinde performans gösterip, sıralamada diğer adayların önüne geçmesi, hileli bu hareketiyle Üniversitelerde göreve başlayarak haksız şekilde kazanç elde etmesi ve sınava çalışarak giren iyi niyetli 3. kişilerin hakkına tecavüz edilme eylemi göz önüne alındığında; sanığın, FETÖ/PDY silahlı terör örgütü ile organik bağ içine girip hiyerarşik yapısına dahil olarak silahlı terör örgütü üyeliği ve dolandırıcılık suçunu işlediği sabit görülmüş ve cezalandırılması yoluna gidilmiştir."

14. Başvurucu, istinaf dilekçesinde gizli tanık beyanının hükme esas alınamayacağını, beyanı doğrulayıcı delillerin toplanmadığını ve gerekçenin yetersiz olduğunu belirtmiştir.

15. İstinaf incelemesini gerçekleştiren İstanbul Bölge Adliye Mahkemesi 3. Ceza Dairesi (İstinaf Dairesi) başvurucunun silahlı terör örgütüne üye olma suçu yönünden yaptığı istinaf başvurusunun 14/1/2021 tarihinde esastan reddine karar vermiştir. İstinaf Dairesi, kamu kurum ve kuruluşlarının zararına dolandırıcılık suçu yönünden ise başvurucu ve diğer sanıkların sınav sorularını önceden aldıklarına ilişkin yeterli delil bulunmadığı gerekçesiyle Mahkemenin mahkûmiyet kararını kaldırmış ve başvurucunun beraatine karar vermiştir.

16. Başvurucu, temyiz dilekçesinde -diğerlerinin yanı sıra- gizli tanık beyanının mahkûmiyet için tek başına yeterli delil sayılamayacağını ve gizli tanık beyanını doğrulayıcı delillerin toplanmadığını belirtmiştir.

17. Yargıtay 3. Ceza Dairesi (Ceza Dairesi) silahlı terör örgütüne üye olma suçu yönünden istinaf talebinin esastan reddine ilişkin İstinaf Dairesi kararını 15/6/2022 tarihinde onamıştır. Ceza Dairesi, İstinaf Dairesinin dolandırıcılık suçu yönünden vermiş olduğu beraat kararını ise duruşma açılmaksızın beraat kararı verilemeyeceği gerekçesiyle bozmuştur.

18. İstinaf Dairesi, bozma sonrasında açtığı duruşma neticesinde dolandırıcılık suçu yönünden başvurucunun beraatine karar vermiştir. Başvuru, silahlı terör örgütüne üye olma suçuna ilişkin yapılmıştır.

19. Başvurucu, nihai hükmü 1/9/2022 tarihinde öğrendikten sonra 30/9/2022 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

20. Komisyon; adli yardım talebinin kabulüne, başvurucunun adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar ve tanık sorgulama hakkı ile suçta ve cezada kanunilik ilkesi dışındaki şikâyetlerin kabul edilemez olduğuna ve anılan haklara ilişkin şikâyetin kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

II. DEĞERLENDİRME

21. Başvurucu; gizli tanık Mert'in yargılama konusu sınav sorularının verildiği yere ilişkin beyanlarının doğruluğunu ispata yarar HTS kayıtlarının incelenmediğini, gizli tanık beyanlarının tek başına mahkûmiyete dayanak yapılamayacağını, uyuşmazlığın sonucuna etkili nitelikteki iddia ve itirazlarının karşılanmadığını ve sınav sorularını hazırlayan komisyon üyesinin tanık olarak dinlenilmesine yönelik talebinin kabul edilmemesi nedeniyle adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

22. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde; başvurucunun adil yargılanma hakkı kapsamında tanık dinletme ve sorgulama hakkının ihlal edildiğine ilişkin şikâyetinin yapılacak kabul edilebilirlik incelemesinde başvurucunun etkili başvuru yollarını tüketip tüketmediği hususunun değerlendirilmesi gerektiği, Ağır Ceza Mahkemesinin dava konusu maddi olay ve olguları, uyuşmazlıkla ilgili vardığı sonucu ve kullandığı takdir yetkisinin sebeplerini makul bir şekilde gerekçelendirdiği açıklanmıştır. Ayrıca ortaya konan deliller ve alınan beyanlar kapsamında Mahkemenin başvurucunun eylemlerinin atılı suçu oluşturduğunu açıkladığı belirtilmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

23. Başvurucunun iddiaları adil yargılanma hakkı kapsamındaki silahların eşitliği ve çelişmeli yargılanma ilkeleri yönünden incelenmiştir.

24. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden bulunmadığı anlaşılan silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerinin ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

25. Anayasa Mahkemesi, önüne gelen iddialara ilişkin birçok başvuruda silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerinin kapsam ve içeriğini belirlemiştir. Bu kapsamda silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerinin ihlal edildiğine ilişkin şikâyetlerin Anayasa Mahkemesi tarafından incelendiği, başvuruculara delillerini sunma ve inceletme noktasında mahkemelerce uygun imkânların tanınması gerektiği, tarafların dinlenilmemesi ve taraflara delillere karşı çıkma imkânı verilmemesinin yargılama faaliyetinin hakkaniyete aykırı hâle gelmesine neden olabileceği vurgulanarak ilgili Anayasa kurallarının yorumlandığı anlaşılmaktadır (Yaşasın Aslan [2. B.], B. No: 2013/1134, 16/5/2013, §§ 32-37; Kamil Koç [1. B.], B. No: 2012/660, 7/11/2013, §§ 42-48; Ramazan Tosun [1. B.], B. No: 2012/998,

7/11/2013, §§ 34-42; Yüksel Hançer [1. B.], B. No: 2013/2116, 23/1/2014, §§ 18,19; Muharrem Keserci [2. B.], B. No: 2012/575, 8/5/2014, §§ 43-55; Ahmet Teyit Keşli [2. B.], B. No: 2013/2237, 18/9/2014, §§ 55-65; Abdulselam Tunç [1. B.], B. No: 2013/6986, 5/11/2014, §§ 56-66; Gürhan Nerse [2. B.], B. No: 2013/5957, 30/12/2014, §§ 33-40; Aziz Ağırlı [1. B.], B. No: 2013/1377, 25/3/2015, §§ 32-43; Düzgit Yalova Gemi İnşa Sanayi A.Ş. [1. B.], B. No: 2013/8756, 15/4/2015, §§ 37-48; Targan Tolga Yungul [2. B.], B. No: 2013/1386, 16/4/2015, §§ 23-31; Durmaz Oto. Petrol Ürünleri İnş. San. ve Tic. Ltd. Şti. [2. B.], B. No: 2013/1020, 7/5/2015, §§ 22-35; Fahri Gösteriş [1. B.], B. No: 2013/1297, 13/4/2016, §§ 27-37; Zekayi Çelebi [1. B.], B. No: 2014/5633, 18/5/2016, §§ 25-30; Özgür Murat Engin [1. B.], B. No: 2014/7806, 21/9/2016, §§ 38-44; Laleş Çeliker [2. B.], B. No: 2013/8413, 21/9/2016, §§ 24-31; Cezair Akgül [1. B.], B. No:2014/10634, 26/10/2016, §§ 27-31; Gökay Dayan [2. B.], B. No: 2014/12206, 21/9/2017, § 21; Ruhşen Mahmutoğlu [1. B.], B. No: 2015/22, 15/1/2020, § 56).

26. Belirli bir davaya ilişkin olarak delilleri değerlendirme ve gösterilen delilin davayla ilgili olup olmadığına karar verme yetkisi kural olarak yargılamayı yürüten mahkemeye aittir. Bu konuda değerlendirme yapmak Anayasa Mahkemesinin görevi değildir. Bununla birlikte yargılamada adil yargılama hakkı kapsamındaki silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerine gerektiği ölçüde riayet edilip edilmediği Anayasa Mahkemesinin denetim yetkisi kapsamındadır. Anılan ilkeler kapsamında yapılacak incelemede, delillere ilişkin olarak iddia ve savunma makamı arasında oluşturulan dengesizlik iddialarının da yargılamanın bütünü ışığında değerlendirilmesi gerekir. Özellikle sanığın kendisinin elde etme olanağı bulunmayan deliller bakımından yargı makamlarınca savunmaya bunların aksini ortaya koyma hususunda makul imkânların sunulması gerekir (Ruhşen Mahmutoğlu, § 60).

27. Anayasa Mahkemesine göre bazı olaylarda tanığın kim olduğunun sanıklar tarafından bilinmesi, tanığın kendisi veya yakınları için tehlike doğurabilir. Tanıklık yapacak olanların misillemeye uğramaktan korkmak için haklı sebepleri bulunabilir. Ayrıca örgütlü suçla mücadelede tanığın kimliğinin gizli tutulması hafife alınamaz. Örgütlü suçlardaki artış, bazı tedbirlerin alınmasını gerektirebilir. Bununla birlikte bir tanığın kimliği bu nedenle saklı tutulmuşsa savunma tarafının ceza yargılamalarında normal koşullarda bulunmayan zorluklarla karşı karşıya kalabileceği de gözönünde bulundurulmalıdır (Baran Karadağ, [2.B.], B. No: 2014/12906, 7/5/2015; § 57).

28. Bu durumda ilk olarak tanığın kimliğini gizlemek için makul gerekçelerin olup olmadığının ve ikinci olarak gizli tanık ifadesinin verilecek hükmün dayandığı tek veya belirleyici temel olup olmadığının değerlendirilmesi gerekir. Gizli tanık beyanının mahkeme kararının dayandığı tek veya belirleyici delil olduğu bu şekilde tespit edildikten sonra üçüncü olarak savunma tarafına dengeleyici güvenceler sağlayan bir usulün yürütülüp yürütülmediği de belirlenmelidir. Hükmün büyük ölçüde veya yalnızca gizli tanığın ifadesine dayanması durumunda yargılama detaylı incelemelere tabi tutulmalıdır. Eğer sanık veya müdafii tarafından güvenilirliğinin ve doğruluğunun saptanması amacıyla sorgulanmamış tanık delili, mahkeme kararının dayandığı esas veya belirleyici delilse ve dengeleyici güvenceler sağlayan bir usul öngörülmemişse adil yargılanma hakkının ihlali söz konusu olabilir (Baran Karadağ, §§ 68, 72).

29. Mahkemece gizli tanık Mert başvurucunun da hazır bulunduğu duruşmada SEGBİS aracılığıyla dinlenmiştir (bkz. §10). Başvurucu gizli tanık beyanlarını kabul etmediğini beyan etmiştir. Tanığın kimliğinin neden gizlendiği duruşma tutanakları ve gerekçeli karardan anlaşılamamıştır. Bu noktada, hükmün tek başına veya belirleyici ölçüde gizli tanık

tarafından verilen ifadeye dayalı olup olmadığı ortaya çıkarılmalıdır.

30. Somut olayda Mahkemenin başvurucu hakkındaki mahkûmiyet kararını; başvurucuya ait Bank Asya hesabındaki 2013 yılının Aralık ayı bakiyesini 2014 yılının Ocak ayında arttırmış olması, kendisi hakkında yürütülen soruşturma dosyasında etkin pişmanlık kapsamında beyanda bulunan tanık Y.E.G.nin başvurucu hakkında 2004-2007 yıllarında kaldığı örgüte ait evin abiliğini yaptığına ilişkin beyanları ile gizli tanık Mert'in başvurucunun akademisyen olmak isteyenler için açılan evlerin imamı olduğuna ve örgütün önceden elde ettiği ALES sorularını örgüt üyelerine verdiğine dair beyanlarına dayandırdığı anlaşılmaktadır. Diğer taraftan Mahkeme, başvurucunun gizli tanık beyanına göre Marmara Bölgesi'nde örgüt tarafından açılan akademisyen evlerinin tamamından sorumlu olmasını ve örgüt içindeki konumunu dikkate alarak alt sınırdan uzaklaşmak suretiyle temel cezayı belirlediğini açıklamıştır (bkz. § 13).

31. Yargıtay uygulamasına göre kişilerin örgütle iltisaklı Bank Asya'ya örgüt liderinin talimatıyla ve terör örgütüne yardım etme kastıyla destek amaçlı para yatırdıklarına ilişkin kesin ve inandırıcı delil bulunmaması durumunda, mevcut şüphe sanık lehine değerlendirilmektedir [birçok karar arasından bkz. Yargıtay 3. Ceza Dairesinin 25/11/2024 tarihli ve E.2022/24737, K.2024/15026; 12/12/2024 tarihli ve E.2022/30656, K.2024/18046 ile 23/12/2024 tarihli ve E.2022/34231, K.2024/19255 sayılı kararları].

32. Gerekçeli karar, Yargıtay uygulaması ve tanık Y.E.G.nin başvurucu hakkındaki beyanlarının 2004-2007 yıllarına ilişkin olduğu birlikte değerlendirildiğinde, gizli tanık Mert'in başvurucunun akademi yapılanmasında sorumlu imam olduğuna ve ALES sorularını örgüt üyelerine verdiğine ilişkin beyanlarının önemli ölçüde hükme esas alındığı, böylelikle başvurucunun örgüt içindeki konumunun temel olarak gizli tanık beyanları esas alınarak belirlendiği anlaşılmaktadır. Öte yandan Mahkemenin alt sınırdan uzaklaşma gerekçesini de gizli tanığın beyanlarına dayandırdığı görülmektedir. Dolayısıyla ilk derece mahkemesinin gizli tanık anlatımlarını sadece mahkûmiyet hükmü bakımından değil cezanın belirlenmesi ve bireyselleştirilmesinde de belirleyici nitelikte delil olarak esas aldığının kabul edilmesi gerekmektedir.

33. Gizli tanık beyanının Mahkeme kararında belirleyici delil olduğu bu şekilde tespit edildikten sonra savunma tarafına dengeleyici güvenceler sağlayan bir usulün yürütülüp yürütülmediği de belirlenmelidir.

34. Somut olayda gizli tanık Mert'in 2012 yılı ALES sorularının Üsküdar'ın Bulgurlu semtindeki özel bir yurtta başvurucu ve sanık H.E.nin de bulunduğu ortamda verildiğine ve başvurucunun sanık H.E.nin üst kademesinde görev yapan sorumlu imamı olduğuna ilişkin beyanlarına karşı başvurucu ve sanık H.E.nin birbirlerini tanımadıklarını beyan ettikleri anlaşılmaktadır. Diğer taraftan gizli tanığın soruşturma aşamasındaki beyanlarında geçen diğer sanık C.A. da başvurucu ve sanık H.E.yi tanımadığını beyan etmiştir.

35. Başvurucu gizli tanık Mert'in beyanlarının doğruluğunun sınanması amacıyla sunduğu 1/6/2018 tarihli dilekçesi ve yine 16/7/2018 ve 11/11/2019 tarihli celselerdeki beyanlarında, gizli tanık ve diğer sanıklarla irtibatına ve ortak baz kayıtlarına yönelik teknik inceleme yapılmasına yönelik taleplerde bulunmuştur. Mahkeme ise başvurucunun bu yöndeki talepleri hakkında herhangi bir karar vermemiştir.

36. Gizli tanık Mert'in başvurucunun da bulunduğu esnada sınav sorularının verildiği yeri de belirtmek suretiyle verdiği suçlayıcı beyanlar ile başvurucu, sanıklar H.E ve C.A.nın

birbirlerini tanımadıklarına dair inkâra yönelik savunmaları dikkate alındığında başvurucunun, savunmasının ispatı yönünden HTS kayıtları çerçevesinde teknik inceleme yapılması yönündeki talebi hakkında Mahkemece değerlendirme yapılmaması başvurucunun usule ilişkin imkânlar bakımından zayıf duruma düşürülmesine neden olmuştur.

37. Sonuç olarak gizli tanığın ve ifadesinin inanılırlığını ve güvenilirliğini sorgulama fırsatını teminat altına alan telafi edici önlemlerin sağlanmadığı, hükmün belirleyici ölçüde gizli tanığın ifadesine dayandırıldığı ve sanık (başvurucu) lehine alınan teminatlar gözetildiğinde gizli tanığın menfaatleri ile sanığın adil yargılanma ölçütleri içinde yer alan haklarının adil bir şekilde dengelenmediği görülmüştür.

38. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerinin ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

39. Başvuruda silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerinin ihlal edildiğine karar verildiğinden kararda varılan sonuca ve uygun görülen giderime göre başvurucunun adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar, tanık dinletme ve sorgulama hakkı ile suçta ve cezada kanunilik ilkesine ilişkin diğer şikâyetleri hakkında kabul edilebilirlik ve esas yönünden ayrıca bir inceleme yapılmasına gerek olmadığına karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

40. Başvurucu; ihlalin tespiti, yargılamanın yenilenmesi ve 1.700.000 TL manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

41. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerince yapılması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

42. Öte yandan hak ihlali kararından Anayasa Mahkemesinin davanın sonucuyla ilgili bir tutum sergilediği neticesi çıkarılmamalıdır. Anayasa Mahkemesince verilen hak ihlali kararı uyuşmazlığın sonuçlarından bağımsız olup davanın kabulüne, reddine ya da beraate veya mahkûmiyete karar verilmesi gerektiği anlamına gelmemektedir. Kural olarak yargılamanın her aşamasında olduğu gibi ihlalin sonuçlarını gidermek üzere yeniden yapılacak yargılama sonunda da delillerin dava ile ilişkisini kurma ve bunları değerlendirip sonuç çıkarma yetkisi ilgili mahkemelere aittir.

43. İhlalin niteliğine göre yeniden yargılamanın yeterli bir giderim sağlayacağı anlaşıldığından manevi tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerinin ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerinin İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Diğer ihlal iddialarının İNCELENMESİNE GEREK OLMADIĞINA,

D. Kararın bir örneğinin silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerinin ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak amacıyla İstanbul 37. Ağır Ceza Mahkemesine (E.2017/277, K.2019/483) GÖNDERİLMESİNE,

E. Başvurucunun tazminat talebinin REDDİNE,

F. 30.000 TL vekâlet ücretinden oluşan yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

G. Ödemenin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

H. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 14/10/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

SELİM ARIDICI

B. No: 2022/93870 | Karar tarihi: 14.10.2025

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/93870

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

SELİM ARIDICI BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/93870)

Karar Tarihi: 14/10/2025

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Recai AKYEL Yusuf Şevki HAKYEMEZ İrfan FİDAN Yılmaz AKÇİL

Raportör : Hüseyin ERAL

Başvurucu : Selim ARIDICI

Vekili : Av. Abdullah ÖREN

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru; beyanları belirleyici ölçüde hükme esas alınan tanığın başvurucu (sanık) tarafından duruşmada sorgulanmasına imkân verilmemesi nedeniyle tanık sorgulama hakkının, karar sonucunu değiştirebilecek nitelikteki esaslı iddia ve savunmaların karşılanmaması nedeniyle gerekçeli karar hakkının, başvurucunun usule ilişkin imkânlar bakımından zayıf duruma düşürülmesi nedeniyle de silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerinin ihlal edildiği iddialarına ilişkindir. Başvuruda ayrıca adil yargılanma hakkının farklı güvencelerinin ihlal edildiği iddiası da bulunmaktadır.

2. Hakkâri Cumhuriyet Başsavcılığı (Başsavcılık) Fetullahçı Terör Örgütü/Paralel Devlet Yapılanması (FETÖ/PDY) tarafından gerçekleştirilen askerî darbe teşebbüsü doğrultusunda Hakkâri Otluca Dağ ve Komando Tugay Komutanlığında (Tugay) yaşanan olaylar nedeniyle o tarihte binbaşı olan başvurucu hakkında Anayasa'yı ihlal suçunu işlediği şüphesiyle soruşturma başlatmıştır.

3. Başsavcılık, soruşturma kapsamında darbe teşebbüsünün yaşandığı gün Tugayda gerçekleşen olaylar doğrultusunda birçok askerî personelin ifadesine başvurmuştur. Bu kapsamda bilgisine başvurulan Ö.K., başvurucunun darbe teşebbüsü günü Otluca isimli

WhatsApp grubu kurduğunu ve bu grup üzerinden yazışmalar yaptığını beyan etmiştir. Bilgi sahibi R.E.nin de başvurucunun kurduğu WhatsApp grubuyla ilgili birtakım beyanlarda bulunduğu anlaşılmaktadır.

4. Diğer taraftan Tugayda yaşanan olaylar kapsamında düzenlenen tutanakta, başvurucunun 16/7/2016 tarihinde saat 00.26 itibarıyla şehir merkezine İHA uçurulmasına yönelik talimat verdiği belirtilmiştir. Soruşturmada temin edilen WhatsApp yazışmalarında, başvurucunun 15 Temmuz 2016 tarihinde saat 16.16'da askerî personelin bulunduğu gruba attığı mesajın “Lütfen askeri bilgi, belge ve operasyonlarla ilgili resimleri, cep telefonu, tablet ve bilgisayarlarınızda varsa siliniz” şeklinde olduğu ve yine gruba diğer sanık tarafından atılan "...Mini İHA kalkış yaptı istikamet hakkari şehir merkezi" şeklindeki mesaja ise başvurucunun bu defa “Tespit ettiğiniz hareketliliği buradan bildirin" şeklinde cevap verdiği anlaşılmaktadır.

5. Başvurucu, soruşturma aşamasındaki beyanlarında özet olarak Tugayda istihbarat şube müdürü olarak görev yaptığını, televizyondan gördüğü olaylar üzerine Tugay komutanı olan şüpheli A.O.yu aradığını, yapılan konuşma üzerine Tugay harekât merkezine gittiğini, harekât merkezinde diğer şüphelilerle birlikte olayları takip ettiğini, daha sonra şüpheli A.O.nun sıkıyönetim emri geldiğini söylediğini beyan etmiştir. Başvurucu ayrıca Hakkâri Merkez'de polislere ait hareketlilik gözlendiğinin tespit edilmesi üzerine kendisinin şüpheli A.O.ya hitaben "...komutanım kışlamıza yönelik bir tehdit olacaksa kışla üzerinde mini İHA uçuralım" şeklinde teklifte bulunduğunu, komutanın kabul etmesi üzerine başçavuş olan M.B.yi arayarak İHA uçurulması yönünde emir verdiğini, bir süre sonra İHA'nın görüntü alamaması üzerine İHA'nın Tugaya döndüğünü, WhatsApp grubunu Tugaydaki toplantı, maaş gibi konularda bilgi sahibi olunması amacıyla kurduğunu, grupta askerî bilgi ve belge kalmaması amacıyla da silinmesine yönelik mesaj attığını beyan etmiştir.

6. Başvurucu, Anayasa'yı ihlal suçunu işlediği şüphesiyle 20/7/2016 tarihinde gözaltına alınmış; 24/7/2016 tarihinde ise tutuklanmıştır.

7. Soruşturma kapsamında;

i. Şüpheliler Mu.Ö. ve Ö.A.nın; Tugay komutanı olan A.O.nun sıkıyönetim ilan edildiğini ve kendisinin de sıkıyönetim komutan yardımcısı olduğunu beyan etmesinden sonra başvurucunun İHA uçurmayı teklif ettiğini, A.O.nun da kabul etmesi üzerine başvurucunun birilerini aradığını, ayrıca başvurucunun "...darbeden bahsediliyorsa silahlar çatışacaktır." şeklinde sözler söyledikten sonra silahına tam dolduruş yaptığını,

ii. Şüpheli U.K.; başvurucunun Tugay Komutanı'na Hakkâri Merkez'e İHA uçurmayı teklif etmesi üzerine Komutan'ın da bunu kabul ettiğini,

iii. Şüpheli A.D.; Tugaydaki harekât merkezinde yapılan toplantıya katılanlar arasında başvurucunun da bulunduğunu,

iv. Şüpheli S.Ç.; Otluca isimli WhatsApp grubunun darbe teşebbüsü günü başvurucu tarafından kurulduğunu, harekât merkezinde yapılan toplantıda Tugay Komutanı'nın sıkıyönetim ilan edildiğini beyan ettiğini, başvurucunun sevinçli olduğunu, "Şayet polis ateş ederse biz de ederiz." dediğini,

v. Şüpheli M.B.; İHA operatörü olarak görev yaptığını, şüpheli E.T.nin kendisini arayarak Hakkâri Merkez'e İHA uçuşu yapmalarını ve özellikle polis ve emniyet hareketliliğini takip etmelerini istediğini, şüpheli M.B. daha sonra Cumhuriyet Savcılığına sunduğu dilekçesinde

ise Hakkâri'ye yapılan İHA uçuşundan sonra uçuş güzergâhının onaylanmasına ilişkin yazıyı inceleyen şüpheli H.B. ve başvurucunun uçuş güzergâhını tugay çevresi olarak değiştirdiklerini,

vi. Şüpheli E.T.; Tugay harekât merkezindeki toplantıdan sonra başvurucunun kendisini arayarak Hakkâri Merkez'e yönelik İHA uçuşu için hazırlık yapılmasını emrettiğini,

vii. Şüpheli A.O.; Hakkâri Merkez'e İHA uçurulmasına ilişkin emri, merkezdeki durumu izlemek ve konvoy güzergâhına yönelik saldırı gibi durumları tespit etmek amacıyla verdiğini beyan ettiği anlaşılmaktadır.

8. Başvurucu ve diğer şüphelilerin, birbirleri ve darbe teşebbüsü kapsamında hakkında işlem yapılan kişilerle ilgili irtibatlarının tespiti bakımından HTS kayıtları temin edilmiştir. Başvurucunun ByLock kullanıcısı olmadığına ilişkin sorgu raporu dosyaya gönderilmiştir. Diğer taraftan idari tahkikat raporu da dosyaya eklenmiştir. İdari tahkikat raporunda, sıkıyönetim direktifi kapsamında başvurucunun olay günü mini İHA'nın uçurulması emrinin verilmesi ve icrası konularında görev yaptığı belirtilmiştir.

9. Başsavcılık, başvurucunun Anayasa'yı ihlal suçundan cezalandırılması talebiyle 4/5/2017 tarihli iddianame düzenlemiştir. İddianamede özetle başvurucunun 15 Temmuz darbe teşebbüsünün henüz bilinmediği aşamada kurmuş olduğu WhatsApp grubunda “Lütfen askeri bilgi, belge ve operasyonlarla ilgili resimleri, cep telefonu, tablet ve bilgisayarlarınızda varsa siliniz” şeklinde mesaj attığı, bu mesajın başvurucunun darbe girişiminden önceden haberdar olduğunu gösterdiği, Tugay Komutanı A.O. tarafından ilan edildiği belirtilen sıkıyönetim direktiflerini uyguladığı, bu doğrultuda merkezdeki polis hareketliliğini gözlemlemek için il merkezine İHA uçurulmasını sağladığı ve yine Hakkâri Merkez'e inmek üzere hazırlık yaptığı belirtilerek atılı suçu işlediği iddia edilmiştir.

10. İddianamenin kabulü ile açılan dava, Hakkâri 2. Ağır Ceza Mahkemesince (Mahkeme) görülmeye başlanmıştır. Mahkeme, 22/5/2017 tarihinde duruşma hazırlığı işlemleri yapmıştır. Tensip Tutanağı'nda -diğerlerinin yanı sıra- başvurucu ve diğer sanıkların başka şehirlerde bulunmaları ve Hakkâri'ye gelmelerinin güvenlik bakımından sakınca doğuracak olması nedeniyle davanın naklinin gerekip gerekmediği yönünden Adalet Bakanlığına yazı yazılmasına, başvurucu hakkındaki ByLock kaydı ile Bank Asya hesap hareketlerinin araştırılmasına, gizli tanık ile tanıklar Ö.A., Mu.Ö., R.E., Mü.Ö., Y.A. ve Ö.D.nin dinlenmelerine yönelik işlem yapılmasına karar verilmiştir.

11. Yargılama on iki celsede tamamlanmıştır. Birinci celse öncesinde Adalet Bakanlığı görüşü doğrultusunda Yargıtay 5. Ceza Dairesi tarafından verilen 18/7/2017 tarihli karar ile davanın nakli talebinin reddine karar verilmiştir. Davanın nakli talebinin reddine dair karar sonrasında Mahkemece başvurucu ve diğer tutuklu on yedi sanığın bulundukları ceza infaz kurumlarından aynı anda Ses ve Görüntü Bilişim Sistemi (SEGBİS) yolu ile dinlenmelerinin mümkün olmaması nedeniyle 21/8/2017 tarihli celsede bizzat hazır edilmelerine karar verilmiştir. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) 17/8/2017 tarihli yazısı ile dosya kapsamında tutuklu bulunan tüm sanıkların Van Yüksek Güvenlikli Kapalı Ceza İnfaz Kurumuna sevk edildiklerini bildirmiştir. Bu doğrultuda Mahkemece başvurucunun duruşmada bizzat hazır edilmesine yönelik ara kararından vazgeçilmiş ve başvurucunun SEGBİS vasıtası ile hazır edilmesine karar verilmiştir. Başvurucu müdafii ise 28/7/2017 tarihli dilekçesi ile başvurucunun duruşmaya bizzat getirilmesini talep etmiştir.

12. Birinci celseye başvurucu, SEGBİS vasıtası ile katılmıştır. Başvurucu müdafii, kimlik

tespitinden sonraki aşamada sağlıklı bir savunma yapabilmeleri için başvurucunun Mahkeme huzurunda bulunmasının sağlanması gerektiğini beyan etmiştir. Başvurucu da SEGBİS'te savunma yapmayacağını ifade etmiştir. Mahkeme, başvurucunun duruşmada hazır edilmesinin güvenlik açısından sakıncasının bulunmaması hâlinde Mahkemede bizzat hazır edilmesine, istinabe mahkemeleri tarafından dinlenmesine karar verilen tanık beyanlarının dönüşlerinin beklenmesine, gizli tanığın dinlenmesine yönelik yeniden işlem yapılmasına ve yine gizli tanığa sorulması istenen soruların bildirilmesi için sanıklara süre verilmesine karar vermiştir.

13. İkinci celse öncesinde başvurucu müdafii tarafından sunulan 1/11/2017 tarihli dilekçe ile bu defa başvurucunun duruşmaya SEGBİS yoluyla katılmasının sağlanması talep edilmiştir. Mahkeme talep doğrultusunda başvurucunun SEGBİS yoluyla hazır edilmesine yönelik işlem yapmıştır. Diğer taraftan Mahkeme 27/11/2017 tarihli müzekkere ile Tugayda görevli askerlerin rütbe ve isim listesi ile 15 Temmuz'dan sonra görev yapan beş kişinin isimlerinin bildirilmesini istemiştir.

14. İkinci celsede -ve diğer celselerde- başvurucu, SEGBİS vasıtasıyla hazır bulunmuştur. Başvurucu savunmalarında özet olarak WhatsApp yazışmalarının tamamının incelenmemesinin gerçeğin ortaya çıkmasını engellediğini, mini İHA uçurma amacının konvoy güvenliği için olduğunu, karargâhta harita ile dolaşmadığını, silah kullanmadığını, suçlamaları kabul etmediğini beyan etmiştir. Aynı celsede başvurucuyla birlikte yargılanan bir kısım sanık da savunmalarını yapmışlardır. Diğer sanıkların başvurucunun da hazır bulunduğu celsede başvurucu hakkındaki beyanları özetle şu şekildedir:

i. Sanık A.D.; Tugay harekât merkezindeki toplantıya başvurucunun da katıldığını, sanık A.O.nun burada sıkıyönetim ilan edildiğini ve kendisinin sıkıyönetim komutan yardımcısı olduğunu beyan ettiğini,

ii. Sanık A.O.; başvurucunun merkeze gidecek konvoyun tehditle karşılaşmaması için mini İHA uçurmayı teklif ettiğini, kendisinin de bunu kabul ederek emir verdiğini,

iii. Sanık E.T.; sıkıyönetim ilanı hakkında bilgisi olmadığını, başvurucunun kendisinden mini İHA'yı hazır etmesini istediğini, şehir merkezine ve emniyet müdürlüğüne uçuş yapılacağını söylediğini,

iv. Sanık S.Ç.; muhabere merkezine gelen evrakın kanunsuz emir içerdiğini komutanlara söylediğini, sanık A.O.nun harekât merkezindeki toplantıda sıkıyönetim ilan edildiğini beyan ettiğini, toplantıda başvurucunun da olduğunu, mesaj grubunun darbe teşebbüsü günü başvurucu tarafından kurulduğunu beyan etmiştir.

15. İkinci celse sonunda Mahkeme; yapılacak olan bilirkişi görevlendirmesi amacıyla hakkında soruşturma bulunmayan beş askerî personelin bildirilmesi amacıyla Tugay ve Hakkâri İl Jandarma Komutanlığına yazı yazılmasına, taraflara bilirkişiye sorulmasını talep ettikleri soruları sormaları için süre verilmesine ve yine tanık beyanlarının dönüşlerinin beklenmesine karar vermiştir. 12/12/2017 tarihinde resen açılan celsede darbe girişimi tarihinde kolordu komutanı olan tanık İ.M.T. dinlenmiştir. Tanık, darbe teşebbüsü günü sanık A.O.yu aradığını ancak ona ulaşamadığını beyan etmiştir. Diğer taraftan bilirkişi heyetinde görev yapabilecek beş kişilik askerî personel listesi de Mahkemeye gönderilmiştir.

16. Mahkeme üçüncü celsede savunması alınamamış olan sanıklarla ilgili işlemler yapmış ve yine keşif icrası ile bilirkişi incelemesi yapılıp yapılmayacağı hususlarının resen

değerlendirilmesine karar vermiştir. Başvurucu, dördüncü celseye SEGBİS yolu ile katılmıştır. Aynı celsede dinlenen sanık Y.K.nın savunmasının başvurucuyla ilgili kısmı şu şekildedir:

"Olay akşamında [E.T.], [M.B.yi] aradı. 'Sistemi hazırlayın uçuş yapacaksınız' diye emir vermiş, bizde önce mini İHA'yı hazırladık ve daha sonra beklemeye başladık. [E.T.] ikinci kez aradığında, 'not al uçuş güzergahı olarak şehir merkezi, emniyet müdürlüğü ve polis zırhlı araçlarında haraketlilik varmı ona bıkalacak' dedi. ... Ben genel uygulama gereği mini iha uçurulması emrini istihbarat şube müdürü verdiğinden Selim ARIDICI'nın [başvurucu] verdiğini düşündüm. O akşam bana veya [M.B.ye] Selim ARIDICI'nın doğrudan bir emri olmadı."

17. Başvurucu ise mini İHA uçurulmasının Tugayın güvenliği için alınan bir tedbir olduğunu, görüntü kaydı yapılamadığını ifade etmiştir. Mahkeme, dinlenmeyen tanık beyanlarının tamamlanmasına yönelik işlem yapılması, 15 Temmuz öncesinde Hakkâri il merkezinde İHA uçurulup uçurulmadığına yönelik kayıtların ve muhabere yoluyla gönderilen sıkıyönetim emirlerinin istenmesi amacıyla celseyi ertelemiştir. Aynı celsede dinlenen sanık E.T.nin beyanları ise şu şekildedir:

"Selim Arıdıcı [başvurucu] ilk aradığında bana 'mini ihacılar hazır olsunlar' diye söz söyledi. İkinci aramasında 'şehir merkezinde mini iha uçuraca[ğı]z.' Şehir merkezine, emniyet müdürlüğü ve polis noktalarına uçuş yapılacağını söyledi. [M.B.ye] Şehir merkezi, emniyet müdürlüğü ve polis noktalarına uçuş yapılacağını ben ilettim."

18. Beşinci celse öncesinde başvurucuya ait Bank Asya hesabının bulunmadığına dair yazı cevabı dosyaya gönderilmiştir. Başvurucunun SEGBİS aracılığıyla hazır bulunduğu beşinci celsede dinlenen sanık M.B.; sanık E.T.nin kendisini arayarak mini İHA uçurulacağına dair emir verdikten sonra "...uçuş güzergahlarını veriyorum. dedi, kendisi bize Hakkâri Şehir merkezi, Polis kontrol noktaları ve polis zırhı araçlarında bir haraketlilik var mı ona bakacaksınız." dediğini, ayrıca WhatsApp grubuna İHA'dan görüntü alınamadığını yazdığında başvurucunun kendilerine "Yüksekten uçurun." şeklinde cevap yazdığını ancak yine de görüntü alamadıklarını, İHA'nın komutlarını algılamadığını ve İHA'nın kendiliğinden acil iniş prosedürünü uygulamaya başladığını beyan etmiştir. Başvurucu ise sanık M.B.nin beyanlarının çelişkili olduğunu, İHA'nın belirtilen mesafeden zaten görüntü alamayacağını, mini İHA'nın güvenlik için uçurulduğunu beyan etmiştir. Celsede ayrıca tanık Ö.A. SEGBİS yolu ile dinlenmiştir. Tanık Ö.A.; sanık A.O.nun sıkıyönetim ilan edildiğini söylediğinde başvurucunun da bulunduğunu, nizamiyedeki askerlere mühimmat dağıtıldığını gördüğünü beyan etmiştir. Mahkeme, istinabe mahkemelerinin cevaplarının beklenmesi amacıyla celseyi ertelemiştir.

19. Altıncı celse öncesinde tanıklar A.Ş. ve Mu.Ö.nün istinabe mahkemesi tarafından alınan beyanları dosyaya gönderilmiştir. A.Ş., harekât merkezindeki toplantıya katılmadığını ancak toplantıya katılan E.Ö.nün kendisine anlattığına göre toplantıda sıkıyönetim bildirisinin okunduğunu beyan etmiştir. Tanık Mu.Ö.nün beyanlarının alındığı istinabe mahkemesindeki duruşmada başvurucu müdafii hazır bulunmuştur. Tanık Mu.Ö.; Tugay Komutanı sanık A.O.nun harekât merkezinde sıkıyönetim ilan edildiğini söylediğini, başvurucunun da bunu yinelediğini, başvurucunun harita almadığını, mini İHA'nın gece görüşünde ayrıntı tespiti yapmasının zor olduğunu, soruşturma aşamasındaki beyanlarının doğru olduğunu beyan etmiştir. Ayrıca 15 Temmuz öncesinde üç defa mini İHA uçurulduğuna dair yazı cevabı dosyaya gönderilmiştir.

20. Altıncı celsede tanık beyanları başvurucuya okunmuştur. Başvurucu, tanık A.Ş.nin mahkeme huzurunda dinlenmesini talep etmiştir. Mahkeme İHA operatörlüğü konusunda uzman olan, bilgisine başvurulabilecek ve bilirkişilik yapabilecek kişi bulunup bulunmadığının Yüksekova Tümen Komutanlığından sorulması ve dinlenmeyen tanık beyanlarının dönüşlerinin beklenmesi amacıyla celseyi ertelemiştir.

21. Celse arasında kendisi hakkında yürütülen soruşturma kapsamında başvurucu aleyhine beyanda bulunan İ.K.nın başvurucu ile birlikte aynı sohbet grubunda olduklarına dair beyan ve teşhisi ile istinabe mahkemesi tarafından dinlenen tanık R.E.nin beyanları dosyaya gönderilmiştir. Tanık R.E.; Tugayda askerî bir hareketlilik gördüğünü, başvurucunun Tugaya ait WhatsApp grubundan darbe ile ilgili mesaj paylaştığını ve darbenin meşru olduğunu gruba yazdığını beyan etmiştir. Mahkeme yedinci celsede tanık beyanlarını başvurucuya okumuştur. Başvurucu, tanık anlatımlarını ve teşhisi kabul etmediğini beyan etmiştir. Duruşmada dinlenen tanık F.G. ise Tugay Komutanı sanık A.O.nun yaptığı toplantıya başvurucunun da katıldığını, sıkıyönetim ilan edildiğinin konuşulduğunu beyan etmiştir. Başvurucu soruşturma aşamasında dinlenen Mü.Ö.nün tanık olarak dinlenmesini talep etmiştir. Mahkeme; diğer sanıklar ve başvurucuyla ilgili bilgi sahibi kişilerin istinabe mahkemeleri tarafından dinlenmesine, tanık İ.K.nın SEGBİS yoluyla dinlenmesi amacıyla işlem yapılmasına, mini İHA'nın kullanımına ve teknik donanımına ilişkin 15/11/2018 tarihinde keşif icra edilmesine ve yine bu hususta bilirkişi raporu düzenlenmesine karar vermiştir.

22. Mahkeme celsede tefhim edilen tarihte keşif icra etmiştir. Başvurucu müdafii yapılan keşfe katılmamıştır. Keşif sonrasında düzenlenen 11/12/2018 tarihli bilirkişi raporu ile mini İHA'nın teknik özellikleri, görüntü alma yöntemleri açıklanmış ve gece görüşünde 200 metre yükseklikten keşif gözetleme kabiliyetine sahip olduğu, araç hareketliliğini tespit edebileceği, teşhis yapamayacağı ancak 200 metrenin üzerinde ısı kaynağının ne olduğunu tespit edemeyeceği açıklanmıştır.

23. Sekizinci celsede başvurucu ve tanık İ.K. SEGBİS aracılığıyla hazır bulunmuşlardır. Mahkeme celse arasında yapılan keşfe ilişkin tutanak ile bilirkişi raporunu okumuştur. Başvurucu, bilirkişi raporunun 200 metrenin üzerindeki uçuşlarda ısı kaynağının tespit edilemeyeceğini ortaya koyduğunu beyan etmiştir. Tanık İ.K.; 2000 yılına kadar başvurucu ile birlikte mahrem imam Y.D. aracılığıyla örgüte ait eve gidip sohbete katıldıklarını ve sonrasında sadece bir iki defa bayramlaşma amacıyla iletişimlerinin olduğunu beyan etmiştir. Başvurucu, tanığın eski tarihe ilişkin ayrıntılı beyan vermesinin mümkün olmadığını ifade etmiştir. Mahkeme tanık Y.A.nın dinlenmesi amacıyla istinabe mahkemesine yazı yazılmasına ve başvurucuya tanığa sorulmasını istediği soruları sunması için süre verilmesine karar vermiştir.

24. 25/2/2019 tarihli celse öncesinde tanık Y.A.nın istinabe mahkemesi tarafından alınan beyanları gönderilmiştir. Tanık Y.A., başvurucunun kışla içinde kendisine Genelkurmay Başkanlığından gelen emre göre sıkıyönetim ilan edildiğini söylediğini ancak başvurucunun kendisine emir vermediğini ifade etmiştir. Onuncu celsede tanık Y.A.nın beyanları başvurucuya okunmuştur. Başvurucu ve müdafii dinlenen tanık beyanlarına yönelik itirazlarını ileri sürmüşlerdir. Mahkeme dinlenmeyen tanık beyanlarının tamamlanması amacıyla celseyi ertelemiştir.

25. Cumhuriyet savcısı celse arasında binbaşı rütbesi ile görev yapan başvurucunun darbe teşebbüsü öncesinde kurmuş olduğu WhatsApp grubuna gönderdiği kayıtların silinmesine

yönelik mesajı nedeniyle darbe teşebbüsünden önceden haberdar olduğu, sanık A.O. tarafından kendisine bildirilen direktifleri yerine getirdiği ve alt rütbedeki askerlere ilettiği, uçuş yasağı olmasına rağmen mini İHA uçurduğu dikkate alınarak anayasal düzeni ortadan kaldırmaya teşebbüs etme suçundan cezalandırılmasına yönelik esas hakkında mütalaasını sunmuştur. Başvurucu müdafii mütalaaya karşı yazılı savunmalarını celse öncesinde Mahkemeye sunmuştur. Diğer taraftan tanık Mü.Ö. istinabe mahkemesi tarafından başvurucunun SEGBİS yolu ile katıldığı duruşmada dinlenmiştir. Mü.Ö. istinabe mahkemesindeki beyanlarında; Hakkâri il jandarma komutanı olan sanık D.D.nin kendisine "Darbe oldu." dediğini ve olay gecesi başvurucunun elinde harita ile komutanın odasına girip çıktığını beyan etmiştir. Başvurucu, harita olayını sadece Mü.Ö.nün anlattığını ve beyanları kabul etmediğini ileri sürmüştür.

26. On birinci celse başvurucu müdafii önceki savunmalarını tekrar etmiştir. Ayrıca tanıkların Mahkeme huzurunda dinlenmesine ve toplanmasını talep ettiği delillere ilişkin açıklamalarda bulunmuştur. Mahkeme kovuşturmanın genişletilmesine yönelik taleplerin "Dosyanın esasına doğrudan katkı sunmayacağı" gerekçesi ile reddine karar vermiştir. Cumhuriyet savcısı celse arasında sunduğu yazılı mütalaayı tekrar etmiştir. Mahkeme talep doğrultusunda başvurucu ve sanıklara esas hakkında savunma yapmaları için süre vererek celseyi ertelemiştir. Başvurucu on ikinci celsede yapmış olduğu savunmasında; WhatsApp grubundaki mesajların darbe teşebbüsünden haberdar olduğunu göstermeyeceğini, İHA uçuş talimatının darbe ve sıkıyönetimle ilgili olmadığını, güvenlik amacıyla uçuş yapıldığını ve uçuş yasağının sonraki saatte bildirildiğini beyan etmiştir.

27. Mahkemece başvurucunun sabit kabul edilen Anayasa'yı ihlal suçundan ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasıyla cezalandırılmasına karar verilmiştir. Gerekçeli kararın başvurucuyla ilgili kısmı şu şekildedir:

"... Olay tarihinde binbaşı rütbesiyle görev yapan sanığın [başvurucu] rütbesi göz önüne alındığında askerliği profesyonel olarak icra eden ve ordu içerisindeki hiyerarşide 'subay' ünvanıyla yer alan bir asker olduğu görülmektedir. Hiyerarşiye dahil olan, rütbe ve konumuyla sorumluluk altında olan bir askerden bu konumuna uygun davranması, rütbe ve konumunun gerektirdiği davranışlarda bulunması beklenir. Bu bağlamda sanığın TCK'nın 30. maddesinde düzenlenen hata hükümleri nazara alınarak suç kastı ile hareket etmediği yönünden değerlendirme yapılamayacağı, Anayasanın 137/2, TCK 24/3, 1632 Sayılı Askeri Ceza Kanununun 41/2-3 maddeleleri birlikte değerlendirildiğinde, sanığın konusunu suç teşkil eden emri yerine getirdiği ve ortak hakimiyet alanı içerisinde hareket ederek, cebir ve şiddet kullanarak Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının öngördüğü düzeni ortadan kaldırmaya teşebbüs eylemine iştirak ettiğinin kabulü gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

...

Mahkememizce oluşan kanaat, yapılan yargılama ve tüm dosya kapsamına göre FETÖ/PDY Silahlı Terör Örgütü askeri mensupları ve birlikçilerince ülke genelinde yapılan, cebir ve şiddet kullanarak Anayasanın öngördüğü düzeni ortadan kaldırmaya teşebbüs eylemlerinin bir parçası olarak sanığın OTLUCA isimli whatsapp grubunda bulunanlara 'Lütfen askeri bilgi, belge ve operasyonlarla ilgili resimleri, cep telefonu, tablet ve bilgisayarlarınızda varsa siliniz' şeklinde mesaj atmasının, darbe teşebbüsünden kısa bir süre önce olması göz önüne alındığında, savcılığımız da sanığın darbe ihtimalinden haberdar olduğu izlenimini yarattığı iddiası irdelendiğinde; her ne kadar sanığın darbe girişiminden kısa bir süre önce OTLUCA isimli whatsapp grubunda bulunanlara 'Lütfen askeri bilgi, belge ve operasyonlarla

ilgili resimleri, cep telefonu, tablet ve bilgisayarlarınızda varsa siliniz' şeklinde mesaj atması, Cumhuriyet savcılığında sanığın darbeden önceden haberdar olduğuna ilişikin bir kuşku uyandırmış ise de; mesaj içeriği ve dosyadaki tüm deliller incelenip birlikte değerlendirildiğinde, dosya kapsamında ve kovuşturma süresince savcılığın bu kuşkusunu haklı çıkaracak her türlü şüpheden uzak, somut, kesin, yeterli ve inandırıcı başkaca delil bulunamadığından ve başkaca delile ulaşılamadığından bu konudaki iddia mahkememizce sübut görülmemiş ve sanık aleyhine delil olarak kullanılmamıştır.

Her ne kadar sanık hazırlıkta vermiş olduğu ifadesinde; söz konusu mini İHA uçurma teklifini kışlaya yönelik olası bir tehlikeye önlem almak amacıyla yaptığını, mahkeme aşamasında ise mini İHA uçurma teklifini o anda hareket halinde bulunan Tugay'a doğru gelmekte olan konvoyun güvenliğini sağlamak amacıyla yapmış olduğu yönünde savunma geliştirmiş ise de sanığın birbiriyle çelişen bu savunmalarına mahkememizce itibar edilmemiştir.

Sanık [A.O.nun] Tugayda yapmış olduğu toplantıda sıkıyönetim direktifini astlarına ilettikten sonra Emniyet güçlerinin silahlanarak Tugay'a giden yolları kapattığı, önemli noktaların emniyet görevlilerince tutulduğu bilgisinin alınması üzerine mevcut durumu gözlemlemek, ona göre önlem almak amacıyla Mini İHA uçurulması emrini verdiği ve bunun teklifinin de sanık Selim ARIDICI'dan [başvurucu] geldiği hususu mahkememizce sabit kabul edilmiştir. Dosya kapsamında beyanlarına başvurulan [M.B.], [Y.K.], [A.D.], [Ö.A.], [E.T.], [U.K.], [Ö.D.], [M.A.] ve [Mu.Ö.nün] aşamalardaki birbiriyle tutarlı ve iddianamedeki anlatışa uygun ifadeleri de bu hususu onaylamıştır. Verilen emirde açıkça meskun mahal olan şehir merkezi ve özellikle emniyet güçlerine ait noktaların izlenmesinin istenilmesine, o tarihte Genelkurmay Başkanlığı tarafından uçuş yasağı ilan edilmesine, suç saati esas alındığında uçuş yasağının olay günü saat 18.19 civarında Tugay'a bildirilmesine rağmen sanığın bu yönde bir eylemde bulunulması yönünde önce teklifte bulunduğu teklifin kabul edilmesi üzerine de kanunsuz emri telefonla ulaştığı [E.T.] isimli sanığa verdiği mahkememizce sabit kabul edilmiştir.

Mahkememizce oluşan kanaat, yapılan yargılama ve tüm dosya kapsamına göre FETÖ/PDY Silahlı Terör Örgütü askeri mensupları ve birlikçilerince ülke genelinde yapılan, cebir ve şiddet kullanarak Anayasanın öngördüğü düzeni ortadan kaldırmaya teşebbüs eylemlerinin bir parçası olarak sanığın, [A.O.], [E.Ş.], [D.D.], [Y.Ö.], [H.B.] ve [Ş.A.] gibi rütbeli ve kurmay olan askerlerle Hakkâri şehir merkezine inmek üzere hazırlık yapmaya başladıkları, ayrıca sıkıyönetim direktifi adı altındaki darbe teşebbüsüne yönelik kanuna aykırı emirleri altında bulunan askerlere ilettiği iddiası irdelendiğinde; gerek sanığın ikrarı ve gerekse dosya kapsamındaki diğer bütün deliller birlikte değerlendirildiğinde sanığın olay gecesi üst rütbeli subaylarla birlikte toplantıya katıldığı mahkememizce sabit kabul edilmiştir. Tanıklardan [R.E.nin] hazırlıkta vermiş olduğu ifadesinde sanığın whatsApp grubundan mesaj atarak, mesajında ülkede darbe olduğunu ve bu darbenin de meşru olduğunu söylediğine dair beyanları, yine tanıklardan [A.Ş.nin] toplantıda bulunan Selim ARIDICI'nın darbeye karşı koyma çağrısında bulunan Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanına yönelik olarak "anasını avradını si... adamı, o... çocuğu" şeklinde küfürler ettiğini duyduğuna dair beyanları, yine tanıklardan [Mu.Ö.nün] sanık Selim ARIDICI'nın mini İHA uçurma teklifinin Tugay Komutanı sanık [A.O.] tarafından kabul edilmesinden sonra sanığın silahını doldur-boşalt yaparak kullanıma hazır hale getirdiğini gördüğüne dair beyanları, sanık [S.Ç.nin] Selim ARIDICI'nın sevinçli olduğu, şayet polisin bize ateş etmesi halinde biz de ateş ederiz şeklinde ifadelerde bulunduğuna dair beyanları, [Mü.Ö.nün] sanık Selim

ARIDICI'nın elindeki haritalarla Tugay Komutanının odasına girip çıktığını gördüğüne dair beyanları dikkate alındığında sanığın darbe girişimini sahiplenerek aktif bir biçimde eyleme dönüştürdüğü kanaatine ulaşılmıştır.

Dosyada dinlenen [Ü.B.nin] sanık Selim ARIDICI'nın emir silsile içerisinde darbe girişimi olduğu ve sabah 03.00'e kadar tüm hazırlıkların yapılmasını emrettiği şeklindeki beyanları, [S.Ç.nin] sanık Selim ARIDICI'nın darbenin emir komuta içerisinde gerçekleştiğini söylediğine dair beyanları, [Y.A.nın] sanık Selim ARIDICI'nın gelerek darbenin emir komuta içerisinde gerçekleştiğini, ailelerimize ulaşarak sokağa çıkmalarına engel olmamızı istediği yönündeki beyanları dikkate alındığında sanığın eylem ve emirlerinin yapılan eylemleri sahiplenme, kabullenme, girişilen darbe girişiminden kendine pay çıkararak sorumluluk alma, girişimin başarıya uluşması için gerektiğinde eylemlerde bulunmak için hazırlık yapmaya başlama veya bu yönde emir verme şeklinde tezahur ettiği kanaatine ulaşılmıştır.

Dosya kapsamında ifadelerine başvurulan tanık [Y.D.nin] sanık Selim ARIDICI ile FETÖ/PDY'nin örgütsel toplantılarında bir kaç kez buluştukları ve toplantı yaptıkları beyanları ile tanık [İ.K.nın] sanık Selim ARIDICI ile aynı dönem subay oldukları ve sanığı örgüt üyesi olarak gördüğü beyanları dosyadaki diğer tüm delillerle birlikte değerlendirildiğinde sanığı FETÖ/PDY ile iltisaklı olduğu kanaatine ulaşılmıştır.

Dosyadaki tüm deliller birlikte değerlendirildiğinde; sanığın iştirak ettiği toplantılarda sözde darbe girişiminin başarıya ulaşması için icrai niteliğe haiz bir kısım kararların alınması, alınan kararların ilgili komutan düzeyindeki diğer asker kişilere bildirilmiş olması, bu emirler doğrultusunda fiili eylemlerin gerçekleştirilmiş olması (mini İHA uçurulması, helikoptere yakıt ikmalinin yapılması, havan topl[a]rına koordinatların girilmesi, silahlı ve teçhizatlı bir şekilde içtima yapılması vs...) sanığın kanuna aykırı olarak verilen, cebir ve şiddet içeren emirleri yerine getirme noktasında tereddüt göstermeden icraata başladığı, girişilen teşebbüsü sahiplenme, kabullenme, girişilen darbe girişiminden kendine pay çıkararak sorumluluk alma, girişimin başarıya uluşması için gerektiğinde eylemlerde bulunmak için hazırlık yapmaya başlama ve bu yönde emir verme suretiyle gerçekleştirdiği, emrinde komando statüsünde, silahlı, teçhizatlı ve diğer araçları bulunan asker kişilere emirler vererek yönledirme güç ve kuvvetine sahip bir subay olarak an itibariyle bilgi, birikim, tecrübe ve yetkilerini bu yöne hasrederek üzerine atılı suçu işlediği, tanık beyanlarına göre de örgütle iltisaklı olduğu, sanığın eylemlerinin atılı suçu gerçekleştirecek mahiyeti olduğu kanaatine ulaşılmıştır."

28. Başvurucu; istinaf dilekçesinde -diğerlerinin yanı sıra- duruşmada hazır bulundurulmasında ve tanıkların dinlenmesinde doğrudan doğruyalık ilkesine aykırı hareket edildiğini, kararın gerekçesiz olduğunu, deliller toplanmadan karar verildiğini, sadece İdari Tahkikat Tutanağı ile ceza verildiğini belirtmiştir. Başvurucunun istinaf talebi Erzurum Bölge Adliye Mahkemesi 2. Ceza Dairesince (İstinaf Dairesi) 25/10/2019 tarihinde esastan reddedilmiştir.

29. Başvurucu, İstinaf Dairesi kararına karşı sunmuş olduğu temyiz dilekçesinde istinafta ileri sürdüğü hususlar ile aynı doğrultuda temyiz sebeplerini beyan etmiştir. Yargıtay 3. Ceza Dairesi (Ceza Dairesi) Anayasa'yı ihlal suçu yönünden istinaf talebinin esastan reddine ilişkin İstinaf Dairesi kararını "...Gerekçeli kararda tanık [R.E.] ve dosya sanıklarından [Ü.B.nin] anlatımlarının sanık [Ş.K.] yerine Selim Arıdıcı [başvurucu] hakkında olduğu şeklindeki hatalı kabulün dosya kapsamı değerlendirildiğinde sonuca etkili görülmediği" belirtmek suretiyle 30/6/2022 tarihinde onamıştır.

30. Başvurucu, nihai hükmü 29/9/2022 tarihinde öğrendikten sonra 26/10/2022 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

31. Komisyon; başvurucunun adli yardım talebinin kabulüne, adil yargılanma hakkı dışındaki şikâyetlerinin kabul edilemez olduğuna ve adil yargılanma hakkına ilişkin şikâyetlerinin kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

II. DEĞERLENDİRME

A. Gerekçeli Karar Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

32. Başvurucu; lehine olan tanık anlatımlarına kararda yer verilmemesi, dinlenmeyen tanıkların dinlenmiş gibi gösterilmesi ve aşamalarda ileri sürdüğü davanın sonucuna etkili itiraz ve savunmalarına ayrı ve açık yanıt verilmemesi nedenleriyle gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

33. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde, yapılacak incelemede ilk olarak kabul edilebilirlik şartlarının incelenmesinin gerektiği belirtilmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

34. Başvuru, adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkı kapsamında incelenmiştir.

35. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkı, kişilerin hakkaniyete uygun bir şekilde yargılanmalarını sağlamayı ve bu amaca uygunluk yönünden yargılamanın denetlenmesini amaçlamaktadır. Mahkeme kararlarının, davanın temel maddi ve hukuki sorunları ile taraflarca ileri sürülen ve davanın sonucunu etkileyen iddia ve itirazlar hakkında delillerle bağ kurulmak suretiyle yeterli gerekçe içermesi zorunludur. Uyuşmazlığın hukuki ve maddi sorunlarıyla ilgisiz değerlendirmelere kararda yer verilmesi de gerekçeli karar hakkıyla bağdaşmamaktadır. Karar gerekçesinin belirtilen unsurları taşıması, yargılamanın adil yargılanma hakkı güvencelerine uygun şekilde yürütülüp yürütülmediğinin taraflarca öğrenilmesini sağladığı gibi ayrıca demokratik bir toplumda kendi adlarına verilen yargı kararlarının sebeplerini toplumun öğrenmesinin sağlanması için de gereklidir (bazı eklemeler ve farklılıklarla birlikte bkz. Sencer Başat ve diğerleri [GK], B. No: 2013/7800, 18/6/2014, §§ 31, 34).

36. Diğer taraftan kanun yolu incelemesi yapan merciin, yargılamayı yapan mahkemeyle aynı sonuca ulaşması ve bunu aynı gerekçeyi kullanarak veya aynı atıfla kararına yansıtması, kararın gerekçelendirilmiş olması bakımından yeterli görülebilir. Bununla birlikte ilk derece mahkemesince karşılanmayan veya ancak ilk defa kanun yolu merciine ileri sürülebilecek nitelikteki esaslı iddia ve itirazların kanun yolu merciince de değerlendirilmemesi gerekçeli karar hakkının ihlaline yol açabilir (bazı eklemeler ve farklılıklarla birlikte bkz. Mehmet Yavuz [1. B.], B. No: 2013/2995, 20/2/2014, § 51).

37. Anayasa Mahkemesinin gerekçeli karar hakkı bağlamındaki görevi uyuşmazlığın esası yönünden önem taşıyan meselelere ilişkin olarak yargı mercilerinin ilgili ve yeterli bir gerekçe ortaya koyup koymadıklarının incelenmesinden ibarettir. Anayasa Mahkemesinin yargı merciinin gerekçelerinin hukuka uygun olup olmadığını denetleme gibi bir görevi bulunmadığı gibi söz konusu kararlardaki hukuka aykırılıkları gidermek de görevi değildir (Halit Kabadağ [1. B.], B. No: 2019/3589, 23/11/2021, § 30).

38. Somut olayda Mahkemece gerekçeli kararda; dosya kapsamındaki sanığın savunması, İdari Tahkikat Tutanağı, karargâhta yaşanan olaylara ilişkin düzenlenen 21/7/2016 tarihli

tutanak, başvurucunun birlikte yargılandığı diğer sanıkların anlatımları ve tanık beyanları ayrı ayrı belirtilerek ilgisi açısından tercih edilen görüş ve değerlendirmeler açıklama yapılmak suretiyle ortaya konulmuştur. Mahkeme, suçun ispatı açısından yeterli görmediği delillere -WhatsApp yazışmalarına- ve yine başvurucunun savunmalarına itibar edilmeme gerekçesini de ayrıca açıklamıştır.

39. Diğer taraftan başvurucu, kendisi hakkında beyanda bulunmayan ve Mahkemece dinlenmeyen bir kısım tanık beyanının dinlenmiş gibi kararda yer almasından da şikâyet etmektedir. Kanun yolu incelemesi yapan mercinin, yargılamayı yapan mahkemeyle aynı sonuca ulaşması hâlinde kararını ayrıntılı olarak gerekçelendirmemesi -kural olarak- gerekçeli karar hakkına ve dolayısıyla adil yargılanma hakkına aykırılık teşkil etmez. Bununla birlikte kanun yolu incelemesinde ayrı ve açık bir yanıt verilmesini gerektiren usul veya esasa dair iddiaların itiraz veya temyiz mercilerince cevapsız bırakılmış olması bir hak ihlaline neden olabilir. Bu durumda gerekçeli karar hakkına yönelik şikâyetin kanun yolu aşamasında da giderilebileceğini söylemek mümkündür. Somut olayda başvurucunun dinlenmemiş tanık beyanlarına ilişkin ileri sürdüğü temyiz sebebi Ceza Dairesi tarafından "sonuca etkili görülmediği" belirtilmek suretiyle karşılanmıştır (bkz. § 29). Mahkemece somut olay kapsamında yapılan değerlendirme neticesinde sonuca etkili olabilecek tüm iddia ve savunmaların tartışıldığı ve yine kanun yolu incelemesi sonucunda verilen kararda da değerlendirme konusu hüküm ve gerekçenin uygun bulunduğu dikkate alındığında gerekçeli karar hakkına yönelik bir ihlalin olmadığının açık olduğu anlaşılmıştır.

40. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

B. Silahların Eşitliği ve Çelişmeli Yargılama İlkelerinin İhlal Edildiğine İlişkin İddia

41. Başvurucu; askerî yönden değerlendirme yapılabilmesi amacıyla bilirkişi raporu alınması gerektiğini, İHA uçuşu ve havan toplarının koordinat hesabıyla ilgili düzenlenen bilirkişi raporlarının yeterli olmadığını, bilirkişi raporlarının kendisine tebliğ edilmediğini ve delil toplanmasına yönelik taleplerinin reddedildiğini belirterek silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerinin ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

42. Bakanlık görüşünde, yapılacak incelemede ilk olarak kabul edilebilirlik şartlarının incelenmesinin gerektiği belirtilmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

43. Başvuru, adil yargılanma hakkı kapsamındaki silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkeleri yönünden incelenmiştir.

44. Anayasa Mahkemesi, önüne gelen iddialara ilişkin birçok başvuruda silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerinin kapsam ve içeriğini belirlemiştir. Bu kapsamda silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerinin ihlal edildiğine ilişkin şikâyetlerin Anayasa Mahkemesi tarafından incelendiği, başvuruculara delillerini sunma ve inceletme noktasında mahkemelerce uygun imkânların tanınması gerektiği, tarafların dinlenilmemesi ve taraflara delillere karşı çıkma imkânı verilmemesinin yargılama faaliyetinin hakkaniyete aykırı hâle gelmesine neden olabileceği vurgulanarak ilgili Anayasa kurallarının yorumlandığı anlaşılmaktadır (çok sayıda karar arasından bkz. Yaşasın Aslan [2. B.], B. No: 2013/1134, 16/5/2013, §§ 32-37; Yüksel Hançer [1. B.], B. No: 2013/2116, 23/1/2014, §§ 18, 19; Cezair Akgül [1. B.], B. No: 2014/10634, 26/10/2016, §§ 27-31; Ruhşen Mahmutoğlu [1. B.], B. No: 2015/22, 15/1/2020, § 56).

45. Mahkeme ikinci celsede, yapılacak olan bilirkişi incelemesine esas olmak üzere haklarında soruşturma bulunmayan beş kişilik askerî personel bilgilerinin Hakkâri Otluca Tugay Komutanlığı ile İl Jandarma Komutanlığı tarafından bildirilmesine karar vermiştir. Mahkeme ayrıca başvurucu ve diğer sanıklara bilirkişilere sorulmasını istedikleri soruları yazılı olarak sunmaları için süre vermiştir (bkz. § 15). Personel isimlerinin Mahkemeye bildirilmesi üzerine ise üçüncü celsede keşif icrası ve bilirkişi incelemesi yapılıp yapılmayacağı hususlarının celse arasında resen değerlendirilmesine karar verilmiştir (bkz. § 16). Devam eden altıncı celsede Mahkemece bu defa İHA operatörlüğü konusunda uzman olup bilirkişi olarak görevlendirilebilecek askerî personelin bildirilmesine karar verilmiştir. Bu doğrultuda başvurucu ve müdafiinin de hazır bulunduğu yedinci celsede, havan toplarının koordinat hesaplamasının yapılması ve mini İHA'nın kullanımı ve teknik özellikleri konularında keşif yapılmasına karar verilmiştir. Başvurucu müdafiinin katılmadığı keşif sonrasında düzenlenen Keşif Tutanağı ile İHA'nın teknik özellikleri doğrultusunda düzenlenen bilirkişi raporları sekizinci celsede okunmuştur. Başvurucu, bilirkişi raporuna karşı itirazlarını aynı celsede ileri sürmüştür (bkz. § 23). Son olarak Mahkeme, başvurucunun kovuşturmanın genişletilmesine yönelik taleplerinin ise kovuşturmanın esasına katkı sağlamayacağı gerekçesiyle reddine karar vermiştir (bkz. § 26).

46. Somut olayda başvurucu, kovuşturma evresinde iddianameye ve soruşturma dosyasında bulunan tüm belgelere erişebilmiş; kovuşturma aşamasında alınan bilirkişi raporuyla birlikte diğer sayılan belgelere karşı savunma ve itirazlarını sunma imkânına sahip olmuştur. Aynı zamanda başvurucu yargılama neticesinde hükmolunan mahkûmiyet kararına karşı istinaf ve temyiz kanun yoluna da başvurmuştur. Diğer bir ifade ile başvurucuya bilirkişi raporlarına yönelik itiraz etme fırsatı hem duruşma evresinde hem de istinaf ve temyiz aşamasında tanınmış; başvurucu, raporlarla ilgili karşı argümanları mahkemelere sunma imkânı elde etmiştir. Dolayısıyla başvurucunun usule ilişkin haklarda zayıf bir duruma düşürülmeksizin dosyadaki delillerden ve bilirkişi raporundan haberdar olduğu, delillere ve rapora ilişkin iddia ve savunmalarını makul bir şekilde mahkeme önünde dile getirme fırsatına sahip olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

47. Açıklanan gerekçeyle başvurunun bu kısmının açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

C. Tanık Sorgulama Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

48. Başvurucu, beyanları mahkûmiyet hükmüne belirleyici ölçüde esas alınan tanıkların kendisinin de hazır bulunduğu duruşmada dinlenmemesi nedeniyle tanık sorgulama hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

49. Bakanlık görüşünde; başvurucunun adil yargılanma hakkı şikâyeti kapsamında belirli bir davaya ilişkin olarak delilleri değerlendirme ve gösterilmek istenen delilin davayla ilgili olup olmadığına karar verme yetkisinin esasen ilk derece mahkemesine ait olduğu, mevcut bir yargılamada sunulan delilin geçerli olup olmadığını ve delil sunma ve inceleme yöntemlerinin kanuna uygun olup olmadığını denetlemenin Anayasa Mahkemesinin görevi kapsamında olmadığı belirtilmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

50. Başvurucunun iddiaları adil yargılanma hakkı kapsamındaki tanık sorgulama hakkı yönünden incelenmiştir.

51. Anayasa Mahkemesi, birçok kararında tanık kavramını sanığa isnat edilen fiil hakkında

bilgi veren herhangi bir kişi şeklinde özerk olarak yorumlamış ve tanık sorgulama hakkı ile ilgili ilkeleri belirlemiştir. Anayasa Mahkemesi, tanık sorgulama hakkıyla ilgili olarak verdiği kararlarında somut bir yargılama öncesinde veya haricinde elde edilen tanık beyanlarının delil olarak kabulünün yargılamanın adilliğine zarar verip vermediğini değerlendirmek için üç aşamalı bir test uygulanması gerektiğini ifade etmektedir. Buna göre ilk olarak tanığın mahkemede hazır edilmemesinin geçerli bir nedeninin varlığına bakılmalıdır. Ancak buna ilişkin geçerli bir nedenin ortaya konulmamış olması, tanık sorgulama hakkının ihlal edildiğinin kabul edilmesi için yeterli değildir. İkinci olarak sanığın sorgulama veya sorgulatma imkânı bulamadığı tanık tarafından verilen beyanın mahkûmiyetin dayandığı tek veya belirleyici delil olup olmadığı değerlendirilmelidir. Sorgulama veya sorgulatma imkânı tanınmayan tanığın beyanının tek veya belirleyici delil olduğunun tespit edilmesi durumunda ise üçüncü aşama olarak savunma tarafının maruz kaldığı bu zorlukların telafi edilmesi amacıyla yeterli düzeyde karşı dengeleyici güvenceler sağlayan bir usulün yürütülüp yürütülmediği ortaya konulmalıdır (Atila Oğuz Boyalı [2. B.], B. No: 2013/99, 20/3/2014, §§ 34-56; Selçuk Demir [2. B.], B. No: 2014/9783, 22/1/2015, §§ 27-46; AZ. M. [2. B.], B. No: 2013/560, 16/4/2015, §§ 45-67; Baran Karadağ [2. B.], B. No: 2014/12906, 7/5/2015, §§ 49-76; Orhan Güleryüz [1. B.], B. No: 2019/30221, 28/12/2021, §§ 33-42; Abdurrahim Balur [2. B.], B. No: 2013/5467, 7/1/2016, § 80; Onur Urbay [1. B.], B. No: 2014/6222, 6/3/2019, §§ 36, 40; Zekeriya Sevim [2. B.], B. No: 2018/18989, 16/6/2021, §§ 44, 51; Metin Akdemir (2) [1. B.], B. No: 2020/3964, 21/9/2022, § 36; Uğur Özcan [1. B.], B. No: 2021/12137, 26/7/2022, § 40).

52. Mahkeme başvurucunun Anayasa'yı ihlal suçunu işlediğine ilişkin kabulünü üç olguya dayandırmıştır:

i. Başvurucunun ikrarı, tanıklar R.E., A.Ş., Mü.Ö. ve Mu.Ö. ile sanıklar Y.A., Ü.B. ve S.Ç.nin beyanları doğrultusunda başvurucunun olay gecesi üst rütbeli subaylarla birlikte harekât merkezinde gerçekleştirilen toplantıya katıldıktan sonra darbe girişimini sahiplenerek aktif bir biçimde eyleme dönüştürmesi

ii. Sanıklar M.B., Y.K., A.D., E.T., U.K. ile tanıklar Ö.A., Ö.D. ve Mu.Ö.nün beyanlarına göre emniyet güçlerinin silahlanarak Tugaya giden yolları kapattığına ve önemli noktaların emniyet görevlilerince tutulduğuna ilişkin bilginin alınması üzerine mevcut durumu gözlemlemek ve gerekli önlemleri almak amacıyla mini İHA uçurulmasını sağlaması

iii. Tanıklar Y.D. ve İ.K.nın başvurucunun darbe teşebbüsünden önceki dönemde örgütsel toplantılara katılması

53. Başvurucu; birlikte yargılandığı ve aleyhine beyanda bulunan diğer sanıkların kendisi hakkında tanık sıfatıyla vermiş oldukları beyanlar ile tanıklar Ö.A. ve İ.K.nın mahkeme huzurunda alınan beyanlarını sorgulayabilmiştir. Tanık Mü.Ö.nün istinabe mahkemesi tarafından beyanlarının alındığı duruşmaya ise SEGBİS yoluyla katılmış ve tanığı bizzat sorgulayabilmiştir (bkz. § 25). Diğer taraftan tanık Mu.Ö.nün istinabe mahkemesi tarafından beyanlarının alındığı duruşmaya ise başvurucu müdafii katılmıştır (bkz. § 19).

54. Somut olayda Mahkemece tanıklar R.E., A.Ş., Ö.D. ve Y.D.nin istinabe mahkemesi tarafından alınan başvurucu aleyhindeki beyanları celselerde başvurucu ve müdafiine okunmuş ancak tanıkların duruşmada dinlenilmesine ilişkin herhangi bir çaba gösterilmemiştir. İlgili Duruşma Tutanağı ve gerekçeli kararda da tanıkların Mahkemede hazır edilememesinin veya aynı anda görüntülü ve sesli iletişim tekniğinin kullanılması suretiyle dinlenilmemesinin hangi geçerli nedene dayandığına ilişkin bir açıklamaya yer

verilmemiştir. Ancak buna ilişkin geçerli bir nedenin ortaya konulmaması, tanık sorgulama hakkının ihlal edildiğinin kabul edilmesi için yeterli değildir. İkinci olarak hükmün tek başına veya belirleyici ölçüde başvurucunun sorgulama veya sorgulatma imkânına sahip olmadığı bir tanık tarafından verilen ifadeye dayalı olup olmadığı ortaya çıkarılmalıdır.

55. Duruşmada sorgulanmayan tanıkların ifadelerinin tek veya belirleyici delil olup olmadığı hususu öncelikle mahkûmiyet gerekçesine bakılarak tespit edilir. Bu açıdan mahkemenin sorgulanmamış tanıkların ifadelerinin ağırlık derecesini gerekçeli kararda tartışmış olması beklenir. Ancak gerekçeli kararda bu tartışmanın yapılmadığı veya mahkemenin yaptığı değerlendirmenin bariz takdir hatası veya açık keyfîlik içerdiği hâllerde Anayasa Mahkemesinin kendisi bu değerlendirmeyi yapacaktır.

56. Gerekçeli karar içeriği, başvurucu ile birlikte yargılanan ve başvurucunun sorgulama imkânı bulduğu sanıklar Y.A., Ü.B., S.Ç., M.B., Y.K., A.D., E.T. ve U.K. ile tanıklar Ö.A., İ.K. ve Mü.Ö.nün; olay gecesi başvurucunun Tugay komutanı sanık A.O.nun çağrısı üzerine üst rütbeli subaylarla birlikte harekât merkezinde gerçekleştirilen toplantıya katıldığına, toplantıda sıkıyönetim ilan edildiğine ilişkin direktifin konuşulduğuna, sanık A.O.nun sıkıyönetim komutan yardımcısı olarak görevlendirildiğine ve başvurucunun şehir merkezindeki polis hareketliliğini takip edebilmek amacıyla İHA uçurulması emri verdiğine ilişkin beyanları dikkate alındığında başvurucunun sorgulayamadığı tanıklar R.E., A.Ş., Ö.D. ve Y.D.nin harekât merkezindeki toplantıda sıkıyönetim ilan edildiğine, başvurucunun darbe teşebbüsüyle ilgili mesaj paylaştığına ve başvurucunun 2000 yılında örgütün toplantılarına katıldığı yönündeki beyanlarının belirleyici delil olduğu söylenemeyecektir.

57. Başvurucunun sorgulama veya sorgulatma imkânı bulmadığı tanıkların beyanının tek veya belirleyici delil olarak mahkûmiyette kullanılmadığının tespit edilmesi nedeniyle tanık sorgulama hakkıyla ilgili uygulanan testin üçüncü aşaması yönünden bir inceleme yapılmamıştır.

58. Açıklanan gerekçelerle başvurucunun tanık sorgulama hakkının ihlal edildiğine dair iddiasının açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

D. Diğer İhlal İddiaları

59. Başvurucunun;

i. Duruşmada hazır bulunma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddiasının başvurucunun duruşmaya SEGBİS yolu ile katılmak istediğine dair dilekçesi (bkz. § 13) ve SEGBİS ile katıldığı celselerde savunma hakkının kısıtlandığına yönelik itirazının bulunmadığı dikkate alınarak Ansar Onat ([2. B.], B. No: 2019/14515, 15/6/2022, §§ 22, 23) kararı doğrultusunda açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle,

ii. Müdafii ile gizliliğin sağlandığı bir ortamda görüşme yapamaması nedeniyle müdafi yardımından yararlanma hakkının ihlal edildiği iddiasının müdafi ile gizliliğin sağlandığı bir ortamda görüşülememesinin bir bütün olarak yargılamanın hakkaniyetini zedelemediği dikkate alınarak Orhan Patarya ([GK], B. No: 2019/42695, 20/5/2021, § 61) kararı doğrultusunda açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle,

iii. Bazı tanıkların dinlenmesine yönelik talebinin kabul edilmemesi nedeniyle tanık dinletme hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddiasının bu tanıkların dinlenmesinin hangi nedenlerle önemli ve gerçeğin ortaya çıkması için neden gerekli olduğunun açıklanmadığı dikkate

alınarak Muhammet Fatih Berber ([2. B.], B. No: 2018/13628, 11/5/2022, § 54) kararı doğrultusunda açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle,

iv. Sadece İdari Tahkikat Tutanağı doğrultusunda ceza verilmesi, hükme esas alınan delillerin yanlış nitelendirilmesi, haksız yere ceza verilmesi nedeniyle hakkaniyete uygun yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddiasının Ahmet Sağlam ([2. B.], B. No: 2013/3351, 18/9/2013, §§ 43-46) kararı doğrultusunda açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle,

v. Dosyadaki tüm evraka ulaşamamasına bağlı olarak yeterince savunma yapamaması nedeniyle savunma için gerekli zaman ve kolaylığa sahip olma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddiasının başvurucunun suçlamanın nedenleri ve niteliği hakkında bilgilendirildiği, bir müdafiinin yardımından faydalanmak suretiyle savunma hakkını kullandığı dikkate alınarak Erol Aydeğer ([1. B.], B. No: 2013/4784, 7/3/2014, § 40) kararı doğrultusunda açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle,

vi. Soruşturmanın başından itibaren suçlu olduğu varsayımıyla yargılanması nedeniyle masumiyet karinesin ihlal edildiğine ilişkin iddiasının soruşturma ve kovuşturma makamlarının masumiyet karinesine aykırı bir davranışının tespit edilememesi nedeniyle bir ihlalin olmadığı açık olduğundan Hikmet Balabanoğlu ([2. B.], B. No: 2012/1334, 17/9/2013, § 24) kararı doğrultusunda açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

A. 1. Gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

2. Silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerinin ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

3. Tanık sorgulama hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

4. Diğer ihlal iddialarının kabul edilebilirlik kriterlerini karşılamaması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu’nun 339. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca tahsil edilmesi mağduriyetine neden olacağından adli yardım talebi kabul edilen başvurucunun yargılama giderlerini ödemekten TAMAMEN MUAF TUTULMASINA 14/10/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

CEMİL KARAKUŞ

B. No: 2022/101853 | Karar tarihi: 14.10.2025

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/101853

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

CEMİL KARAKUŞ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/101853)

Karar Tarihi: 14/10/2025

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Recai AKYEL Yusuf Şevki HAKYEMEZ İrfan FİDAN Yılmaz AKÇİL

Raportör : Mehmet Yavuz YAŞAR

Başvurucu : Cemil KARAKUŞ

Vekili : Av. Ramazan KAYA

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, askerlik hizmeti sırasında bulaştığı iddia edilen hastalık sebebiyle vazife malullüğü aylığı bağlanması talepli yapılan başvurunun reddi üzerine açılan davada karar sonucunu değiştirebilecek nitelikteki esaslı iddiaların karşılanmaması nedeniyle gerekçeli karar hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucu 29/9/1999 tarihinde yapılan askerlik muayenesi sonrasında Erzurum'da bulunan 4. Zırhlı Tugay İstihkâm Bölük Komutanlığı emrinde 24/11/2001 tarihinde askerlik hizmetine başlamıştır.

3. Başvurucu, askerlik hizmetini yaparken rahatsızlanmıştır. Bunun üzerine hakkında Mareşal Çakmak Hastanesinin 20/3/2002 tarihli sağlık kurulu raporu tanzim edilmiş ve tespit edilen hepatit B enfeksiyonu nedeniyle altı ay hava değişimine gönderilmiştir.

4. Hava değişimi sonrasında durumunda değişiklik olmayan başvurucu hakkında 4/10/2002 tarih ve 2627 sayılı sağlık kurulu raporundaki hepatit B virüsü enfeksiyonu tanısıyla askerliğe elverişli olmadığı yönünde karar verilmiş ve başvurucu terhis edilmiştir.

5. Başvurucu, askerlik hizmeti sırasında gerekli tedbirlerin alınmayarak aynı enjeksiyon ile

birden fazla kişiye aşı yapılması nedeniyle hastalığa yakalandığından bahisle tarafına 4/10/2002 tarihinden itibaren vazife malullüğü aylığı bağlanması istemiyle Sosyal Güvenlik Kurumuna (İdare) başvuruda bulunmuştur. Yapılan başvuru zımnen reddedilmiştir.

6. Zımnen ret işleminin iptali talebiyle başvurucu tarafından açılan dava, Ankara 13. İdare Mahkemesinin (İdare Mahkemesi) 4/9/2020 tarihli kararıyla reddedilmiştir. Kararın gerekçesinin ilgili kısmı şöyledir:

" Uyuşmazlıkta, Mahkememizin 4/6/2020 tarihli ara kararlarıyla, davacının Hepatit B rahatsızlığının askerlik görevinin sebep ve tesiriyle oluşup oluşmadığının belirlenmesi amacıyla (davacı hakkında 29/9/1999 tarihinde yapılan muayene sonrasında tanzim olunan son yoklama belgesi ile 600 Yataklı Mareşal Çakmak Asker Hastanesinin 20/3/2002 tarihli ve 4/10/2002 tarihli sağlık kurulu raporları da ara kararı ekinde gönderilerek) Sağlık Bilimleri Üniversitesi Ankara Gülhane Eğitim ve Araştırma Hastanesine sevk edildiği, bunun üzerine düzenlenen 20/7/2020 tarih ve 5044 sayılı sağlık kurulu raporunda, 'Askerlik hizmetine başlamadan yapılan son yoklama muayenesinde fiziki muayene ve kişinin beyanına göre işlem yapılmaktadır. Rutin olarak HBsAg tetkiki yapılmamaktadır. Bu durum şahıs askerlik öncesinde Hepatit B hastalığının olmadığı söylenemez... söz konusu şahısta akut Hepatit B virüs enfeksiyonu geçirme öyküsü de bulunmamaktadır. Mevcut anamnez ve tıbbi bulgular ışığında hastanın hastalığının veya askerliğin sebep ve tesirinden kaynaklandığını söylemek mümkün değildir.' tespitlerine yer verildiği görülmektedir.

Söz konusu sağlık kurulu raporunun taraflara tebliği üzerine davacı tarafından sunulan beyan dilekçesinde davacının askere katılış muayenesinde Hepatit B enfeksiyonuna ait bulguya rastlanılmadığı, askere alınırken sağlam olarak katıldığının tespit edildiği ifade edilmiş ise de, yukarıda bahsi geçen raporda askerlik hizmeti öncesindeki son yoklama muayenesinde fiziki muayene ve ilgilinin beyanına göre işlem yapıldığı, bunun dışında rutin bir şekilde Hepatit B tetkikinin yapılmadığı ifade edilerek davacının askerlik öncesinde Hepatit B hastalığının olmadığının söylenemeyeceğinin ifade edildiği görülmekle, davacı tarafından ileri sürülen bu iddiaya itibar edilmemiş ve sağlık kurulu raporu Mahkememizce hükme esas alınabilecek nitelikte bulunmuştur.

Bu durumda, davacının aynı enjeksiyon ile birden fazla kişiye aşı yapılması nedeniyle Hepatit B virüsüne yakalandığı ifadesini destekler nitelikte herhangi bir bilgi ve belgenin bulunmadığı, yine davacı hakkında Sağlık Bilimleri Üniversitesi Ankara Gülhane Eğitim ve Araştırma Hastanesince düzenlenen 20/7/2020 tarih ve 5044 sayılı sağlık kurulu raporunda, davacının askerlik öncesinde Hepatit B hastalığının olmadığı söylenemeyeceğinin belirtildiği, bunun dışında davacının hastalığının askerliğin sebep ve tesirinden kaynaklandığını da söylemenin mümkün olmadığının ifade edildiği göz önüne alındığında, davacıda oluşan Hepatit B rahatsızlığının askerliğin sebep ve tesiriyle meydana geldiği kabul edilemeyeceğinden, tarafına vazife malullüğü aylığı bağlanması isteminin zımnen reddine ilişkin dava konusu işlemde mevzuata ve hukuka aykırılık bulunmadığı sonucuna varılmıştır."

7. Başvurucu, karara karşı Ankara Bölge İdare Mahkemesi 11. İdari Dava Dairesine istinaf kanun yolu başvurusunda bulunmuştur. Mahkemeye sunduğu dava dilekçesindeki benzer iddiaları Ankara Bölge İdare Mahkemesi 11. İdari Dava Dairesi önünde de ileri sürmüştür. Ayrıca 31/5/2022 tarihli ek beyan dilekçesi ile Ankara Bölge İdare Mahkemesi 11. İdari Dava Dairesinin 21/4/2022 tarihli ve E.2020/954 sayılı emsal nitelikteki iptal kararını sunarak davasının benzer yönde kabulüne karar verilmesini talep etmiştir. Emsal kararın

gerekçesinde kişinin askere alınmadan önce yapılan tıbbi muayenesi sonucu düzenlenen sağlık raporu ile askerliğe kabul edildiği, askerlik öncesinde herhangi bir rahatsızlığı olduğunun somut olarak ortaya konulmadığı, askere alındıktan yaklaşık dokuz ay sonra teşhisi konulan kronik hepatit C hastalığı sebebiyle askerliğe elverişli olmadığından bahisle terhis edildiği belirtilmiştir. Kararda ayrıca söz konusu enfeksiyonun bulaşıcı olduğu, özellikle toplu yaşanan yerlerde bulaşma riskinin bulunduğu vurgulanarak kişinin askerlik görevi sırasında yemekhane, yatakhane, eğitim alanı gibi toplu yaşam alanlarında belirtilen hastalığa yakalanmış olabileceğinin kuvvetle muhtemel olduğu değerlendirilmiştir. Belirtilen hususlar birlikte değerlendirildiğinde rahatsızlığın askerlik görevi sırasında, görevinin neden ve etkisiyle meydana geldiğinin kabulü gerektiği sonucuna varılmıştır.

8. Başvurucunun istinaf talebi, Ankara Bölge İdare Mahkemesi 11. İdari Dava Dairesinin 5/10/2022 tarihli kararıyla, herhangi bir ek gerekçe belirtilmeksizin kesin olarak reddedilmiştir.

9. Nihai karar 8/11/2022 tarihinde başvurucuya tebliğ edilmiştir. Başvurucu, 21/11/2022 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

10. Başvurucu, 4. Zırhlı Tugay İstihkâm Bölük Komutanlığı emrinde askerlik hizmetini yapmaktayken aynı enjeksiyon ile birden fazla kişiye aşı yapılması nedeniyle hepatit B virüsüne yakalandığını iddia etmiştir. Ayrıca askere alınmadan önce yapılan tıbbi muayenesi sonucu düzenlenen sağlık raporu ile askerliğe kabul edildiğini, askerlik öncesinde herhangi bir rahatsızlığı olduğunun somut olarak ortaya konulmadığını vurgulamıştır. Askere alındıktan yaklaşık beş ay sonra teşhisi konulan hepatit B virüs enfeksiyonu hastalığı sebebiyle askerliğe elverişli olmadığından bahisle terhis edildiğini, rahatsızlığının askerlik görevi sırasında ve görevinin neden ve etkisiyle meydana geldiğinin kabulü gerektiğini ileri sürmüştür. Son olarak istinaf incelemesini yapan Ankara 11. İdari Dava Dairesinin benzer olayda aynı durumdaki kişiler hakkında verdiği E.2020/954 ve E.2020/3759 numaralı lehe kararların bulunduğunu iddia ederek adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

11. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşü ekinde Sosyal Güvenlik Kurumu Başkanlığından (SGK) temin edilen görüş ve ilgili belgeler başvurucunun şikâyetlerine ilişkin olarak yapılacak incelemede dikkate alınmak üzere Anayasa Mahkemesine gönderilmiştir. SGK yazısında, başvurucunun askerlik öncesinde hepatit B hastalığının olmadığının söylenemeyeceği gibi oluşan hepatit B rahatsızlığının askerliğin tesiriyle meydana geldiğinin de kabul edilemeyeceği belirtilmiştir. Bu sebeple başvurucuya vazife malullüğü aylığı bağlanması isteminin zımnen reddine ilişkin dava konusu işlemde mevzuata ve hukuka aykırılık bulunmadığı bildirilmiştir.

12. Başvuru, adil yargılanma hakkının unsuru olan gerekçeli karar hakkı kapsamında incelenmiştir.

13. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

14. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkı, kişilerin hakkaniyete uygun bir şekilde yargılanmalarını sağlamayı ve

bu amaca uygunluk yönünden yargılamanın denetlenmesini amaçlamaktadır. Mahkeme kararlarının, davanın temel maddi ve hukuki sorunları ile taraflarca ileri sürülen ve davanın sonucunu etkileyen iddia ve itirazlar hakkında delillerle bağ kurulmak suretiyle yeterli gerekçe içermesi zorunludur. Uyuşmazlığın hukuki ve maddi sorunlarıyla ilgisiz değerlendirmelere kararda yer verilmesi de gerekçeli karar hakkıyla bağdaşmamaktadır. Karar gerekçesinin belirtilen unsurları taşıması, yargılamanın adil yargılanma hakkı güvencelerine uygun şekilde yürütülüp yürütülmediğinin taraflarca öğrenilmesini sağladığı gibi ayrıca demokratik bir toplumda kendi adlarına verilen yargı kararlarının sebeplerini toplumun öğrenmesinin sağlanması için de gereklidir (bazı eklemeler ve farklılıklarla birlikte bkz. Sencer Başat ve diğerleri [GK], B. No: 2013/7800, 18/6/2014, §§ 31, 34).

15. Diğer taraftan kanun yolu incelemesi yapan merciin, yargılamayı yapan mahkemeyle aynı sonuca ulaşması ve bunu aynı gerekçeyi kullanarak veya aynı atıfla kararına yansıtması, kararın gerekçelendirilmiş olması bakımından yeterli görülebilir. Bununla birlikte ilk derece mahkemesince karşılanmayan veya ancak ilk defa kanun yolu merciine ileri sürülebilecek nitelikteki esaslı iddia ve itirazların kanun yolu merciince de değerlendirilmemesi gerekçeli karar hakkının ihlaline yol açabilir (bazı eklemeler ve farklılıklarla birlikte bkz. Mehmet Yavuz [1. B.], B. No: 2013/2995, 20/2/2014, § 51).

16. Yargılama makamlarınca gerçekleştirilen araştırma ve incelemeler neticesinde tespit edilen hususların, hukuki güvenlik ve belirlilik ilkelerini temin edecek ve keyfî uygulamaların önüne geçecek şekilde somut olayın özelliği dikkate alınarak gerekçeli kararda ortaya konulması gerekmektedir. Bu kapsamda sadece şeklî anlamda bir gerekçenin varlığı yeterli olmayıp gerekçenin aynı zamanda makul olması da aranmaktadır. Makul gerekçeden anlaşılması gereken mahkemelerin dava konusu maddi olay ve olguların kanıtlanmasını, delillerin değerlendirilmesini, hukuk kurallarının yorumlanması ve uygulanmasını, uyuşmazlıkla ilgili vardığı sonucu, sonuca varılmasında kullandığı takdir yetkisinin sebeplerini ortaya koymasıdır.

17. Başvurucu; ısrarla askere alınmadan önce yapılan tıbbi muayenesi sonucu düzenlenen sağlık raporu ile askerliğe kabul edildiğini, askerlik öncesinde herhangi bir rahatsızlığı olduğunun somut olarak ortaya konulmadığını, askere alındıktan yaklaşık beş ay sonra teşhisi konulan hepatit B hastalığı sebebiyle askerliğe elverişli olmadığından bahisle terhis edildiğini ve rahatsızlığının askerlik görevi sırasında ve görevinin neden ve etkisiyle meydana geldiğinin kabulü gerektiğini iddia etmiştir. İdare Mahkemesi, başvurucunun bu iddialarına istinaden hepatit B rahatsızlığının askerlik görevinin sebep ve tesiriyle oluşup oluşmadığının belirlenmesi amacıyla başvurucuyu Sağlık Bilimleri Üniversitesi Ankara Gülhane Eğitim ve Araştırma Hastanesine sevk etmiştir. Alınan sağlık kurulu raporunda askerlik hizmetine başlamadan yapılan son yoklama muayenesinde fiziki muayene ve kişinin beyanına göre işlem yapıldığı vurgulanmıştır. Raporda ayrıca rutin olarak hepatit B virüs taraması tetkikinin yapılmadığı belirtilmiştir. Mahkeme, başvurucunun aynı enjeksiyon ile birden fazla kişiye aşı yapılması nedeniyle hepatit B virüsüne yakalandığı iddiasını destekler nitelikte herhangi bir bilgi ve belgenin bulunmadığını vurgulayarak hükme esas aldığını belirttiği rapora göre kararını vermiştir.

18. Başvurucu bu kez aynı iddiaları istinaf incelemesinde ileri sürmüştür. Başvurucu ayrıca 31/5/2022 tarihli ek beyan dilekçesi ile Ankara Bölge İdare Mahkemesi 11. İdari Dava Dairesinin E.2020/954 sayılı emsal nitelikteki iptal kararını yine Ankara Bölge İdare Mahkemesi 11. İdari Dava Dairesine sunarak davanın kabulüne karar verilmesini talep etmiştir.

19. Somut olayda başvurucu tarafından ek beyan ile sunulan kararın içeriği incelendiğinde başvuruya konu yargılama konusuna benzer mahiyette olduğu görülmüştür. Ankara Bölge İdare Mahkemesi 11. İdari Dava Dairesi başvurucunun esasa etkili iddiasına yönelik olarak aynı olaya ilişkin farklı karar vermesinin gerekçesini ortaya koymadan anılan taleple ilgili herhangi bir değerlendirme yapmaksızın istinaf istemini kesin olarak reddetmiştir.

20. Bu itibarla uyuşmazlığın sonucuna etkili olabilecek nitelikteki esaslı bir iddia olan aynı istinaf dairesinin benzer mahiyetteki hükmünün kararda tartışılmaması nedeniyle başvurucunun gerekçeli karar hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

21. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

22. Başvurucu; ihlalin tespiti, yeniden yargılama yapılması ve tazminat ödenmesi talebinde bulunmuştur.

23. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerince yapılması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

24. Öte yandan hak ihlali kararından Anayasa Mahkemesinin davanın sonucuyla ilgili olarak bir tutum sergilediği sonucu çıkarılmamalıdır. Anayasa Mahkemesince verilen hak ihlali kararı uyuşmazlığın sonuçlarından bağımsız olup davanın kabulüne, reddine ya da beraate veya mahkûmiyete karar verilmesi gerektiği anlamına gelmemektedir. Kural olarak yargılamanın her aşamasında olduğu gibi ihlalin sonuçlarını gidermek üzere yeniden yapılacak yargılama sonunda da delillerin dava ile ilişkisini kurma ve bunları değerlendirip sonuç çıkarma yetkisi ilgili mahkemelere aittir.

25. Gerekçeli karar hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli giderim sağlayacağı anlaşıldığından tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin gerekçeli karar hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Ankara 13. İdare Mahkemesine (E.2019/940,

K.2020/1458) GÖNDERİLMESİNE,

D. Başvurucunun tazminat taleplerinin REDDİNE,

E. 664,10 TL harç ve 30.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 30.664,10 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

F. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 14/10/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

JIAN ISMAIL

B. No: 2024/691 | Karar tarihi: 14.10.2025

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2024/691

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

JIAN ISMAIL BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2024/691)

Karar Tarihi: 14/10/2025

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Recai AKYEL Yusuf Şevki HAKYEMEZ İrfan FİDAN Yılmaz AKÇİL

Raportör : Muzaffer KORKMAZ

Başvurucu : Jıan ISMAIL

Vekili : Av. Recai AVU

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, idari gözetim altında tutmanın hukuki olmaması nedeniyle kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Suriye Arap Cumhuriyeti vatandaşı olan başvurucu hakkında idari gözetim kararı alınmıştır. Başvurucunun idari gözetim kararına itirazı sulh ceza hâkimliğince reddedilmiş ve başvurucu süresinde bireysel başvuru yapmıştır.

3. Başvurucu hakkındaki idari gözetim sürecinin imza bildirim yükümlülüğü getirilmek suretiyle 8/11/2024 tarihinde sona erdirildiği anlaşılmıştır.

4. Komisyon tarafından başvurucunun bu kararda incelenen şikâyeti haricindeki diğer iddialarının kabul edilemez olduğuna, karara konu olan iddianın kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin ise Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

5. Ödeme gücünden yoksun olduğu anlaşılan başvurucunun adli yardım talebinin kabulüne karar verilmesi gerekir.

6. Başvurucu, idari gözetim altında tutulmasının hukuka aykırı olduğunu belirterek kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

7. Anayasa Mahkemesinin B.T. ([GK], B. No: 2014/15769, 30/11/2017) ve A.A.([1. B.], B. No: 2014/18827, 20/12/2017, § 37) kararlarında idari gözetimin sona erdiği durumlarda tam yargı davası açmak üzere idari yargıya müracaat edilebileceği ifade edilmiştir. Somut olayda başvurucu hakkındaki idari gözetimin sona erdiği görülmüş olup başvurucunun anılan kanun yoluna başvurduğuna ilişkin herhangi bir bilgi/belge mevcut değildir.

8. Açıklanan gerekçelerle başvurunun başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Adli yardım talebinin KABULÜNE,

B. Başvurunun başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

C. 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu’nun 339. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca tahsil edilmesi mağduriyetine neden olacağından adli yardım talebi kabul edilen başvurucunun yargılama giderlerini ödemekten TAMAMEN MUAF TUTULMASINA 14/10/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

OUSSAMA SARİ

B. No: 2024/26428 | Karar tarihi: 14.10.2025

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2024/26428

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

OUSSAMA SARİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2024/26428)

Karar Tarihi: 14/10/2025

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Recai AKYEL Yusuf Şevki HAKYEMEZ İrfan FİDAN Yılmaz AKÇİL

Raportör : Muzaffer KORKMAZ

Başvurucu : Oussama SARİ

Vekili : Av. İsrafil ÇİÇEK

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru; sınır dışı etme kararı verilmesi nedeniyle adil yargılanma hakkı ve seyahat hürriyetinin, idari gözetim altında tutmanın hukuki olmaması nedeniyle de kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

2. Fas vatandaşı olan başvurucu hakkında Batman Valiliği tarafından menşe ülkesine sınır dışı edilme ve bu maksatla idari gözetim altına alınma kararı verilmiştir.

3. Başvurucu, sınır dışı etme kararına karşı Batman İdare Mahkemesinde (Mahkeme) iptal davası açmıştır.

4. Mahkeme 1/2/2024 tarihinde davayı kesin olarak reddetmiştir. Kararda, yasal yollarla Türkiye'ye giriş yapan başvurucunun ikamet izni bulunmaksızın ülkede kaldığı ifade edilmiştir.

5. 27/2/2024 tarihinde nihai kararı öğrenen başvurucu 27/3/2024 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

6. Komisyon tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm

tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

7. Başvurucu hakkındaki idari gözetim 17/7/2024 tarihinde sona erdirilmiş ve başvurucu aynı gün serbest bırakılmıştır.

II. DEĞERLENDİRME

8. Ödeme gücünden yoksun olduğu anlaşılan başvurucunun adli yardım talebinin kabulüne karar verilmesi gerekir.

A. Sınır Dışı Etme İşlemine İlişkin İddialar

1. Adil Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

9. Başvurucu; sınır dışı etme kararının hukuka aykırı şekilde alındığını ve süreçte usuli güvencelere riayet edilmediğini belirterek adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

10. Anayasa’nın 148. maddesinin üçüncü fıkrası ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun’un 45. maddesinin (1) numaralı fıkrasına göre bireysel başvurunun incelenebilmesi için kamu gücü tarafından ihlal edildiği iddia edilen hakkın Anayasa’da güvence altına alınmış olmasının yanı sıra Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'ne (Sözleşme) veya Türkiye’nin taraf olduğu Sözleşme'ye ek protokoller kapsamına da girmesi gerekir. Anayasa ve Sözleşme’nin ortak koruma alanı dışında kalan hak ihlali iddiasını içeren başvurular bireysel başvurunun kapsamında değildir (Onurhan Solmaz [1. B.], B. No: 2012/1049, 26/3/2013, § 18).

11. Devletin yabancıları ülkeye kabul etmekte veya sınır dışı etmekte takdir yetkisi olduğu kuşkusuzdur. Ancak anılan işlemlerin Anayasa'da güvence altına alınan temel hak ve özgürlüklere müdahale oluşturması hâlinde bireysel başvuruya konu edilebilmesi mümkündür. Öte yandan Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi yabancıların ülkeye girmesine, ülkede kalmasına veya ülkeden çıkarılmasına ilişkin işlemlerin Sözleşme'nin 6. maddesi kapsamında kalmadığını kabul etmektedir. Bir başka ifadeyle söz konusu işlemlere ilişkin davaları medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili görmemektedir (Aıgul Mavlıanova [1. B.], B. No: 2016/6293, 9/11/2017, § 27). Dolayısıyla sınır dışı etme işlemini konu alan uyuşmazlıkları içeren yargılamaların Anayasa'nın 36. ve Sözleşme'nin 6. maddesinde güvence altına alınan adil yargılama hakkının ortak koruma alanı kapsamında kalmadığının kabulü gerekir (Aıgul Mavlıanova, § 28).

12. Başvuru konusu olayda yukarıda da belirtildiği üzere başvurucunun adil yargılanma hakkına ilişkin iddialarının konusunun Anayasa'nın ve Sözleşme'nin ortak koruma alanı dışında kaldığı anlaşılmıştır.

13. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının diğer kabul edilebilirlik şartları yönünden incelenmeksizin konu bakımından yetkisizlik nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Seyahat Hürriyetinin İhlal Edildiğine İlişkin İddia

14. Başvurucu, vize muafiyetine dayanarak Türkiye'ye giriş yaptığını ancak hakkında sınır dışı kararı verildiğini belirterek seyahat hürriyetinin ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

15. Anayasa’nın 23. maddesinde yer alan yerleşme ve seyahat hürriyeti, Sözleşme ile Sözleşme’ye ek 1 No.lu Protokol’de Tanınmış Bulunan Haklardan ve Özgürlüklerden Başka

Haklar ve Özgürlükler Tanıyan 4 No.lu Protokol'ün 2. maddesinde ve "Serbest dolaşım özgürlüğü" başlığı altında düzenlenmiştir. Sözleşme'ye ek 4 No.lu Protokol'e ülkemiz taraf olmadığından Anayasa'nın 23. maddesinde yer alan yerleşme ve seyahat hürriyetine yönelik şikâyetle ilgili olarak bireysel başvuruda bulunulamaz (Sebahat Tuncel [1. B.], B. No: 2012/1051, 20/2/2014, § 53). Bu nedenle somut olayda başvurucunun seyahat hürriyetinin ihlal edildiği iddiasına yönelik konu bakımından yetkisizlik kararı verilmesi gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

16. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının diğer kabul edilebilirlik şartları yönünden incelenmeksizin konu bakımından yetkisizlik nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

B. Kişi Hürriyeti ve Güvenliği Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

17. Başvurucu, idari gözetim altında tutulmasının hukuka aykırı olduğunu belirterek kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

18. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde, ilgili Anayasa Mahkemesi ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararlarına atıf yapılarak değerlendirmenin bu içtihat doğrultusunda yapılmasının uygun olacağı ifade edilmiştir. Başvurucu, Bakanlığın görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

19. Anayasa Mahkemesinin B.T. ([GK], B. No: 2014/15769, 30/11/2017) ve A.A. ([1. B.], B. No: 2014/18827, 20/12/2017, § 37) kararlarında idari gözetimin sona erdiği durumlarda tam yargı davası açmak üzere idari yargıya müracaat edilebileceği ifade edilmiştir. Somut olayda başvurucu hakkındaki idari gözetimin sona erdiği görülmüş olup başvurucunun anılan kanun yoluna başvurduğuna ilişkin herhangi bir bilgi/belge mevcut değildir.

20. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Adli yardım talebinin KABULÜNE,

B. 1. Adil yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın konu bakımından yetkisizlik nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

2. Seyahat hürriyetinin ihlal edildiğine ilişkin iddianın konu bakımından yetkisizlik nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

3. Kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

C. 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 339. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca tahsil edilmesi mağduriyetine neden olacağından adli yardım talebi kabul edilen başvurucunun yargılama giderlerini ödemekten TAMAMEN MUAF TUTULMASINA 14/10/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

ZEYNEP KARAMAN

B. No: 2024/32121 | Karar tarihi: 14.10.2025

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2024/32121

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

ZEYNEP KARAMAN BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2024/32121)

Karar Tarihi: 14/10/2025

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Recai AKYEL Yusuf Şevki HAKYEMEZ İrfan FİDAN Yılmaz AKÇİL

Raportör : Muzaffer KORKMAZ

Başvurucu : Zeynep KARAMAN

Vekili : Av. Sevda ÇELİK ÖZBİNGÖL

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, tutuklama tedbirinin hukuki olmaması ve tutukluluğun makul süreyi aşması nedenleriyle kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 14/5/2024 tarihinde yapılmıştır.

3. Komisyon, başvurucunun adli yardım talebinin kabulüne ve başvurunun kabul edilebilirlik ile esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

4. Başvuru formları ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ve Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi (UYAP) aracılığıyla erişilen bilgi ve belgeler çerçevesinde ilgili olaylar özetle şöyledir:

A. 6-7 Ekim Olaylarına İlişkin Genel Bilgiler

5. PKK'nın terör örgütü olduğu ulusal ve uluslararası makamlar tarafından kabul edilmiş tartışmasız bir olgudur. Anılan örgütün gerçekleştirdiği terörist şiddet, bölücü amaçları

dolayısıyla anayasal düzene, millî güvenliğe, kamu düzenine, kişilerin can ve mal emniyetine yönelik ağır tehdit oluşturmaktadır. Bu yönüyle ülkenin toprak bütünlüğünü hedef alan PKK kaynaklı terör, onlarca yıldır Türkiye'nin en hayati sorunu hâline gelmiştir (Gülser Yıldırım (2) [GK], B. No: 2016/40170, 16/11/2017, §§ 7-18).

6. Bununla birlikte kamuoyunda "demokratik açılım süreci", "çözüm süreci" ve "Millî Birlik ve Kardeşlik Projesi" gibi farklı isimlerle ifade edilen süreç içinde 2012 yılının son döneminden itibaren PKK tarafından gerçekleştirilen terör saldırıları önemli ölçüde azalmıştır. Ancak Suriye'de son yıllarda yaşanan iç savaşın Türkiye'nin güvenliği üzerinde etkileri olmuş, PKK ve DAEŞ kaynaklı terör olayları yeniden artmaya başlamıştır.

7. Bu bağlamda Suriye'nin Türkiye sınırında bulunan Ayn el-Arap (Kobani) kentinde -PKK'nın Suriye kolu olduğu kabul edilen- PYD ile DAEŞ arasındaki çatışmalar, 2014 yılının Eylül ayı sonunda ve Ekim ayı başında yoğunlaşmıştır. Bu sırada PKK'nın üst düzey yöneticilerinden Murat Karayılan'ın sosyal medya hesabından 5/10/2014 tarihinde saat 00.07'de "Gençleri kadınları 7 den 70 e herkesi Kobane'ye sahip çıkmaya onurumuzu namusumuzu korumaya metropolleri işgal etmeye çağırıyoruz." şeklinde bir açıklamada bulunulmuştur.

8. PKK güdümünde yayın yaptığı belirtilen bir internet haber sitesinde 6/10/2014 tarihinde "Komalen Ciwan Koordinasyonu" (PKK'nın gençlik yapılanması) adına bir açıklama yayımlanmıştır. Açıklamada "Bilindiği üzere 23 gündür Kobani merkezli DAİŞ (DAEŞ) faşizmi son barbarlığıyla devam etmektedir. ... tüm kürt gençliği ... Arin Mirkan (Kobani'deki çatışmalar sırasında düzenlediği intihar saldırısında ölen YPG mensubu) çizgisinde yürümeye çağırıyoruz. Kobani ile başlayan devrim dalgası tüm Kürdistan'a yayılmalı ve bu temelde Kürdistan gençliğini ayaklanması çağrısında bulunuyoruz." ifadelerine yer verilmiştir.

9. 6/10/2014 tarihinde Halkların Demokratik Partisi (HDP) Merkez Yürütme Kurulu (MYK) da aynı olaylara ilişkin bir toplantı yapmıştır. Toplantı sırasında HDP'nin sosyal medya hesabından "HALKLARIMIZA ACİL ÇAĞRI! ŞUANDA TOPLANTI HALİNDE OLAN HDP MYK'DAN HALKLARIMIZA ACİL ÇAĞRI! Kobané'de durum son derece kritiktir. IŞİD (DAEŞ) saldırılarını ve AKP iktidarının Kobané'ye ambargo tutumunu protesto etmek üzere halklarımızı sokağa çıkmaya ve sokağa çıkmış olanlara destek vermeye çağırıyoruz", "Kobané'de yaşanan katliam girişimine karşı 7 den 70 e bütün halklarımızı sokağa, alan tutmaya ve harekete geçmeye çağırıyoruz" ve "Bundan böyle her yer Kobane'dir. Kobane'deki kuşatma ve vahşi saldırganlık son bulana kadar SÜRESİZ DİRENİŞE çağırıyoruz." şeklinde açıklama ve çağrılar yapılmıştır.

10. Yukarıda belirtilen internet haber sitesinin 7/10/2014 tarihindeki yayınında "KCK Yürütme Konseyi Eş Başkanlığı yaptığı yazılı açıklamada; 'Çirkin ve sinsi katliam' karşısında kürt halkından mücadeleyi her yere, her zamana taşıyarak süreklileştirmesini isterken çetelere ve uzantılarına hiçbir yerde yaşam şansı tanınma[ma]sı gerektiğini kaydetti. KCK, özellikle 'bu saatten itibaren milyonlar sokaklara akmalı, sınır insan seline dönüşmelidir. ... IŞİD çetelerine, uzantılarına ve destekçilerine hiçbir yerde yaşam şansı tanımamalıdır. Tüm sokaklar Kobani sokaklarına dönüştürülmeli, tarihin bu eşsiz direnişine denk bir direniş gücü ve örgütlüğü geliştirilmelidir.' [dedi.]" şeklinde açıklamalar yer almıştır.

11. Aynı sitenin 8/10/2014 tarihli yayınında ise "KCK: Milyonlar sokaklardan ve mücadele alanlarından çekilmemeli" başlıklı açıklamaya yer verilmiştir. Yazıda "Halkımız bulunduğu her yerde direniş mücadelesini büyüterek süreklileştirmelidir. Halkımız haklı ve meşru

mücadelesini zafere kadar yüksek bir kararlılıkla sürdürmelidir. Milyonlar sokaklardan ve mücadele alanından çekilmemelidir. Halkımız; mücadeleden atılacak her geri adımın önümüzdeki günler, aylar ve zamanlarda daha büyük bedellere mal olacağı bilinciyle hareket ederek, mücadelesini kesintisiz yükseltmelidir. Ve kendi öz savunmasını güçlendirerek 'her yer Kobani, her yer direniş-serhildan' anlayışı ile direnişini zafere taşımalıdır." şeklinde ifadeler bulunmaktadır.

12. Bu çağrılar üzerine Suriye'deki çatışmalar dolayısıyla tepkilerini dile getirdiğini ileri süren gruplar 6/10/2014 tarihinden itibaren Türkiye'nin birçok yerinde günlerce devam eden ve kamuoyunda "6-7 Ekim olayları" olarak adlandırılan şiddet eylemlerini gerçekleştirmiştir. Bu eylemler sırasında ülkenin pek çok yerinde kamu binalarına, banka şubelerine, işyerlerine, araçlara, güvenlik güçlerine ve sivillere taş, sopa, molotofkokteyli ve silahlarla saldırıda bulunulmuştur. Bu sırada kamu makamlarınca güvenliğin sağlanması için birçok şehirde eğitime ara verilmiş ve sokağa çıkma yasağı ilan edilmiştir.

13. Kamu makamlarının ve soruşturma mercilerinin tespitlerine göre -aralarında İstanbul, Ankara, İzmir, Adana, Mersin, Şanlıurfa, Van, Erzurum, Diyarbakır ve Gaziantep gibi büyük kentlerin de olduğu- otuz altı ayrı ilde gerçekleştirilen şiddet eylemleri sonucunda (2'si güvenlik görevlisi) 45 kişi hayatını kaybederken (331'i güvenlik görevlisi) 769 kişi yaralanmıştır. Ayrıca çatışmalar sırasında 5 örgüt mensubunun hayatını kaybettiği, 3 örgüt mensubunun ise yaralandığı belirtilmiştir. Öte yandan ülke genelinde gerçekleştirilen 2.389 şiddet eylemine 121.899 kişinin katıldığı, olaylarda (737'si güvenlik güçlerine ait olmak üzere) 1.881 aracın zarar gördüğü, (27'si kaymakamlık, 52'si emniyet, 283'ü okul, 73'ü siyasi parti, 12'si belediye binası olmak üzere) 2.558 binaya saldırıda bulunulduğu ve zarar verildiği tespit edilmiştir. Olaylara ilişkin olarak 4.291 şüpheli gözaltına alınmış, bunlardan 1.105'i hakkında tutuklama tedbiri uygulanmıştır.

B. Başvurucunun Tutuklanmasına İlişkin Süreç

14. Başvurucu 2014 yılında HDP MYK üyeliği yapmıştır.

15. Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı (Başsavcılık) tarafından 6/10/2014-7/10/2014 tarihlerinde başlayıp sonraki günlerde birçok şehre yayılan ve çok sayıda kişinin hayatını kaybettiği veya yaralandığı şiddet olayları (bkz. §§ 5, 13) dolayısıyla 9/10/2014 tarihinde bir (2014/146757 sayılı) soruşturma başlatılmıştır.

16. Soruşturma sürecine ilişkin aşamalar -soruşturma evrakı üzerinden tespit edildiği ölçüde- temel olarak şöyle gerçekleşmiştir:

- Başsavcılık 15/4/2015 tarihinde Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığından 10/10/2014 tarihi itibarıyla HDP MYK üyesi olan kişilerin açık kimlik ve adres bilgilerini talep etmiştir.

- 6-7 Ekim olayları ile ilgili olarak bazı HDP'li milletvekillerinin beyanlarını ve HDP’nin resmî sosyal medya hesabından yapılan açıklamaları içeren 20/9/2014 tarihli tutanak soruşturma dosyasına 1/10/2015 tarihinde eklenmiştir.

- Başsavcılık dosya kapsamında şüpheli olarak bulunan kişilerin ifadelerinin temin edilmesi amacıyla 2015-2017 yılları arasındaki süreçte ilgili kurumlarla çeşitli yazışmalar yapmıştır.

- 6-7 Ekim olayları sırasında meydana gelen ölüm ve yaralanma vakalarına ilişkin otopsi raporları, adli muayene raporları, mala zarar verme eylemleriyle ilgili olay yeri krokileri ve görgü tespit tutanakları ile tüm bu olaylara yönelik yapılan soruşturmalar kapsamında elde edilen delillerin listeleri, adli kolluk fezlekeleri, iddianameler ve karar örnekleri

Başsavcılığın talebi üzerine olayların gerçekleştiği illerdeki Cumhuriyet başsavcılıkları tarafından gönderilmiş ve soruşturma dosyasına girmiştir.

- PKK/KCK terör örgütü ve bağlı yapılanmaları ile HDP'nin 6/10/2014-7/10/2014 tarihinde gerçekleşen olaylardaki sorumluluğuna yönelik Araştırma Tutanağı ve başvurucunun da aralarında bulunduğu kişilerin PKK/KCK terör örgütüyle bağlantılarına dair İnceleme Tutanağı, ayrıca bu kişilerin olay tarihinde kullandıkları mobil telefonların HTS kayıtları Başsavcılığın talebi üzerine Ankara Emniyet Müdürlüğü tarafından gönderilmiş ve soruşturma dosyasına girmiştir.

- Başsavcılık 19/7/2018 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisinden (TBMM) başvurucunun da aralarında bulunduğu 25 şüphelinin milletvekili olup olmadığı, milletvekili olanların hangi tarihte milletvekili seçildikleri ve haklarında yasama dokunulmazlıklarının kaldırılmasına ilişkin düzenlenmiş fezleke bulunup bulunmadığı hususlarına yönelik bilgi talebinde bulunmuştur.

- Başsavcılık 13/12/2018 tarihinde bazı Cumhuriyet başsavcılıklarından 6-7 Ekim olayları sırasında meydana gelen ölüm, yaralama, mala zarar verme, yağma ve diğer suçlara ilişkin müşteki ve mağdur ifadelerinin, bilirkişi raporlarının, görgü tespit tutanaklarının, olay yeri krokilerinin, adli muayene raporlarının, otopsi raporlarının ve tanık ifadeleri başta olmak üzere diğer tüm delillerin fezleke şeklinde hazırlanarak gönderilmesini talep etmiştir. Başsavcılığın bu talebi doğrultusunda farklı tarihlerde istenen bilgi ve belgeler ilgili Cumhuriyet başsavcılıklarınca gönderilerek soruşturma dosyasına dâhil edilmiştir.

- 6-7 Ekim olayları öncesinde ve olaylar sırasında HDP'li milletvekili ve Parti yöneticileri tarafından yapılan çağrı ve açıklamalara ilişkin tutanakla şüphelilerin konut ve işyerlerinde yapılan aramalarda elde edilen deliller ile Muş, Antalya ve Diyarbakır'da gerçekleşen olaylara dair Tespit Tutanağı 13/12/2018 tarihinde soruşturma dosyasına girmiştir.

- Başka soruşturma kapsamında daha önceden alınan ifadelerinde HDP’nin resmî sosyal medya hesabından yapılan çağrı ve aralarında başvurucunun da bulunduğu HDP'li milletvekili ve Parti yöneticilerinin açıklamaları üzerine 6-7 Ekim olaylarına katıldıklarını beyan eden şüpheliler Ş.K., B.A., M.B., N.K., N.T., N.B., M.S., S.A., A.K., A.B.nin ifadesi 7/1/2019 tarihinde, H.Y.nin ifadesi ise 27/2/2019 tarihinde soruşturma dosyasına eklenmiştir.

- 6-7 Ekim olaylarına PKK/KCK terör örgütünün baskısıyla katıldıklarını beyan eden şüpheliler A.K., E.P., Z.Ö., C.D., G.D., E.A., Y.E., R.D., N.Y.nin başka soruşturma kapsamında daha önceden alınan ifadeleri ise 27/2/2019 tarihinde soruşturma dosyasına dâhil edilmiştir.

17. Soruşturmanın devamında başvurucu hakkında devletin birliğini ve ülke bütünlüğünü bozma suçundan yakalama kararı verilmiştir.

18. Başsavcılığın -başvurucuyla birlikte 108 şüpheli ve 2.676 müşteki/mağdurun yer aldığı- 30/12/2020 tarihli iddianamesi ile başvurucunun devletin birliğini ve ülke bütünlüğünü bozma, bir suçu gizlemek veya başka bir suçun delillerini gizlemek ya da yakalanmamak amacıyla öldürme ve öldürmeye teşebbüs etme, kasten yaralama, kamu malına zarar verme, hırsızlık, birden fazla kişi ile birlikte gece vaktinde suç örgütüne yarar sağlamak maksadıyla yağma, devletin egemenlik alametlerini aşağılama, çalışma hürriyetini ihlal etme ve kişiyi hürriyetinden yoksun kılma suçlarını işlediğinden bahisle cezalandırılması istemiyle aynı yer ağır ceza mahkemesinde kamu davası açılmıştır.

19. İlk olarak PKK/KCK'ya ilişkin genel açıklamaların yapıldığı iddianamede 6-7 Ekim olaylarına giden süreç ve belirtilen tarihlerde gerçekleşen olaylar kronolojik olarak anlatılmış, örgüt liderlerinin bu süreçteki talimat ve çağrılarına değinilmiş ve son olarak şüphelilerin eylemlerine yer verilmiştir. Buna göre iddianamede, başvurucuya yöneltilen suçlamalara ilişkin dayanılan temel olgular şöyle özetlenebilir:

i. Örgütle iltisakı bulunduğu belirtilen bir yayın organında örgütün kurucusu Abdullah Öcalan ve diğer yöneticilerin 6-7 Ekim olaylarına giden süreçteki talimat ve çağrılarına ilişkin olarak 18/9/2014-1/10/2014 tarihleri arasında çıkan haber metinleri şöyledir:

- [18/9/2014 tarihli haber metni]

"KARAYILAN KOBANE İÇİN 'PROFESYONEL KATILIMA' ÇAĞIRDI"

"...'ikinci bir Şengal faciasıyla [3/8/2014 tarihinde Irak'ın Ninova vilayeti sınırları içinde bulunan ve Şengal olarak da bilinen yerleşim yeri Sincar'a DAEŞ terör örgütü saldırarak çok sayıda kişiyi öldürmüş veya kaçırmıştır. Örgüt yöneticilerinden Murat Karayılan bu olaylara atıf yapmaktadır.] karşılaşmak istenilmiyorsa derhal harekete geçilmelidir. Kim, neyi, ne kadar yapabiliyorsa yapmalıdır' dedi ... DeğerIi Kobani halkı ve gençliği şunu bilmeli: İŞİD'e karşı başarılı olabilmeleri için YPG'ye katılmaları ve eğitim temelinde profesyonel asker olmaları halinde başarılı olabilirler. Kuzey gençliğine çağrımdır; gidin bizzat savaşa savaşçı olarak katılın(...) Kobane'deki direnişin başarısı için daha nitelikli katılıma ihtiyaç vardır ..."

- [18/9/2014 tarihli haber metni]

"KOMALEN CİWAN GENÇLİĞİ ROJÂVÂ SAVUNMASINA ÇAĞIRDI"

"...Kuzey Kürdistan gençliğinin Kuzey devriminin kazanımlarını korumak kadar Rojava devriminin savunmasına da aktif katılması gerektiğini kaydeden Komalen Ciwan, '(...) Önderliğimizin başlatmış olduğu seferberliğin Kürdistan'ı kalıcı bir savunmaya kavuşturuncaya kadar devam ettiğini unutmamak gerekir. Bu nedenle Kürdistan'ın savunmasından her Kürt genci kendini sorumlu görmelidir' dedi. Komalen Ciwan gençlere, 'dönem öz savunmayı geliştirmek, bir bütün Kürdistan'da dilini, kültürünü, toprağını, halkını ve devrim değerlerini savunma dönemidir. Bu nedenle Kürdistan gençliği her zamankinden daha fazla fedai ruhla Kürdistan savunmasına yürümelidir. Bu onurlu direnişte ön cephedeki yerini almalıdır' çağrısında bulundu ..."

- [20/9/2014 tarihli haber metni]

"KCK; SINIRLAR KALKMALI, URFA İLE KOBANE BİRLEŞMELİ"

"Kobane halkının sadece Rojava için değil, tüm Kürdistan'ın özgürlüğü için ve Ortadoğu halkları için direndiğini de ifade eden KCK Yürütme Konseyi Eşbaşkanlığı açıklamasında şunlara yer verdi: 'Bu kahramanca direnişe destek vermek sadece Kürtlerin değil, tüm Ortadoğu halklarının onur borcudur. Sadece destek vermek de yetmez, bu direnişe katılmak esas alınmalıdır. Kobane devrimi Urfa'ya taşırılmalı, Rojava Devrimiyle Kuzey Kürdistan Devrimi ortaklaştırılıp birleştirilerek İŞİD faşizmi döktüğü kanda boğulmalıdır. Urfa, Kobane ile bir bütün haline gelip İŞİD faşizmini yenilgiye uğratmalıdır. İŞİD faşizmi başta Urfa halkı olmak üzere tüm Kuzey Kürdistan halkını karşısında direnirken görmelidir' ..."

- [22/9/2014 tarihli haber metni]

"ÖCALAN SEFERBERLİK ÇAĞRISINI YİNELEDİ”

"Diğer yandan İŞİD saldırıları konusunda da tüm halkımız özellikle devam eden yüksek yoğunluklu savaşa karşı yaşamını şekillendirmesi gerekiyor. Şu an Kürdistan'da devam eden yüksek yoğunluklu savaş var. Sadece Rojava halkı değil Kuzey ve tüm parçalardaki Kürt halkı buna göre yaşamını şekillendirmesi gerekiyor. Bütün Kürt halkını topyekun bu yüksek yoğunluklu savaşa karşı direnişe geçmeye çağırıyorum ..."

- [27/9/2014 tarihli haber metni]

"YDG-H: HER YERİ KOBANE'YE DÖNÜŞTÜRELİM"

"YDG-H ile YDGK, Kobane'de 13. gününe giren DAİŞ çetelerinin saldırılarına dikkat çekerek gençleri direnişe çağıran ortak bildiri yayınladı. Bildiride, 'Tüm Kürdistan ve Türkiye gençliği savaşa katılmalı ve serhildanlara öncülük etmelidir (...) Kaybedeceğimiz tek bir anın dahi olmadığını biliyoruz. Kuzey Kürdistan Kobane olacak. Bütün gençliği bu andan itibaren SERHİLDAN yaratmaya ve devrim cephesinde gerillalaşmaya çağırıyoruz. Gün tarih yazma, sömürgeciliği Kürdistan 'dan def etme günüdür'..."

- [1/10/2014 tarihli haber metni]

"HALK İNİSİYATİFİ: PERŞEMBE GÜNÜ AMED'DE YAŞAM DURACAK!"

"Amed'de 2 Ekim 2014 Perşembe günü yaşam durmalı. Hiçbir yurtsever esnafımız kepenk, kontak açmamalı, hiçbir aile çocuğunu okula göndermemelidir. Direneceksek bugün direneceğiz, Amed halkı gençliğin ve kadınların öncülüğünde alanlara inmelidir. Halkımızı her sokakta her meydanda ateşler yakarak, barikatlar kurarak omuz omuza direnmeye çağırıyoruz."

ii. Şüphelilerin PKK/KCK'nın üst yönetimi tarafından yapılan plan dâhilinde 6-7 Ekim olaylarına giden süreçte ve olaylar sırasında açıklamalar yaptığına ve bu olayların ayaklanma amacı taşıdığına ilişkin tanık beyanları bulunmaktadır.

- 4/12/2019 tarihinde ifadesi alınan gizli tanık Mahir, olayların başlangıcından önce HDP tarafından yapılan çağrının kararlaştırıldığı HDP MYK toplantısına terör örgütü üyelerinin katıldığını belirtmiştir. Gizli tanık Mahir'in iddianamede yer alan beyanının ilgili kısmı şöyledir:

"...2014 yılı Ekim ayı öncesinde Kobani'de İŞİD ve YPG arasındaki çatışmalar şiddetlenmişti. Kobani'nin İŞİD'in eline geçmesi, PKK'nin YPG üzerinden Rojava'daki tüm kazanımlarını kaybetmesi anlamına geliyordu … Bunun bilincinde olan Kandil yönetimi Rojava'yı savunmak ve destek vermek amacıyla Türkiye'de yaşayan başta Kürt kitlesini ve Türkiye'de yer alan sol-sosyalist çevreleri Rojava'daki İŞİD ile YPG/YPJ arasında yaşanan mücadeleye destek vermeleri için harekete geçirmek istiyordu. Bu kapsamda Türkiye'deki tüm örgütsel yapılarına sık sık talimatlar gönderdi. Bu talimatların birinci dereceden muhatabı Türkiye KCK genel sözcülüğü, kadın ve gençlik sözcülüğüdür. 6-7-8 Ekim 2014 Kobani serhildanları sürecinde Türkiye KCK sözcülüğünde bulunan ve şuan isimlerini hatırlayabildiklerim; M.Ö. (KANDİL ALANINDA BULUNMAKTADIR) Y.F. (KANDİL ALANINDA BULUNMAKTADIR) E.G., (KANDİL ALANINDA BULUNMAKTADIR) C.E., (KANDİL ALANINDA BULUNMAKTADIR) R.K., (KANDİL ALANINDA BULUNMAKTADIR) F.A., (AVRUPA'DA BULUNMAKTADIR)

Eylül 2014 sonlarına doğru örgütün talimatları doğrultusunda KCK Türkiye sözcülüğü HDP Eş Genel Başkanı S.D. ile görüşerek halkın Kobani'ye güçlü şekilde sahip çıkması yönünde çağrı yapmasını istedi.

...

KCK Türkiye örgütü sokak eylemlerini (serhildan) zayıf yetersiz gördüğünden daha büyük çıkış-hamle yapma ihtiyacı duyuyordu. Mevcut sokak eylemlerini bir üst seviyeye taşımak amacıyla KCK Türkiye sözcülüğü o dönem yapılan HDP MYK toplantısına katıldı. Bu toplantıda MYK'ya karar aldırıldı. 6 Ekim 2014'de daha MYK toplantısı devam ederken acil yazılı bir çağrıda bulundu. Bu çağrı "HALKLARIMIZI SOKAGA ÇIKMAYA VE ÇIKMIŞ OLANLARA DESTEK VERMEYE ÇAĞIRIYORUZ şeklinde idi. Bu çağrıların akabinde HDP, DBP, HDK, DTK, KADIN, GENÇLİK, SERHİLDAN KOMİTESİ gibi yapılanmalar tarafından da serhildan (başkaldırı) çağrıları yapıldı.

Bu kadrolar ayrıca bir talimata gerek duymaksızın kitlesel eyleme molotoflu, taşlı, havai fişekli ve el yapımı patlayıcılı katılır, aktif olarak yer alır. Bu çağrılar sonucunda kimse normal bir basın açıklaması, yürüyüş, miting gibi eylemde bulunulmayacağını bilir. PKK'ya yeni katılmış bir aylık kadro adayı dahi örgütsel çağrıların ne anlama geldiğini bilir. PARTİ (PKK) kültürünü alan sempatizan, taraftar, çalışan, kadrolar, siyasi alanda faaliyet yürüten parti meclisi üyeleri örgüt adına yapılan çağrıların tam olarak ne anlama geldiğini bilir ve ona göre hareket ederek uygulanmasını sağlar.

KCK Türkiye sözcülüğü Kobani olayları dönemindeki tüm faaliyetlerini o dönem Diyarbakır ve Şanlıurfa ili Suruç ilçesinden yürütmekte idi.

...

Kobani Olaylarında son derece tahrik edilmiş öfkeli kalabalıkların şiddete yönelmesine öncülük eden esas güç gençlik yapılanmasıdır. Bu gençlik yapılanmasını 2014'te ilan edilmesi planlanan öz yönetim-özerklik hamlesi kapsamında hazırlayan eğiten PKK-YK üyesi ABBAS KOD DURAN KALKAN'dır..."

- 7/1/2020 tarihinde ifadesi alınan tanık K.G. 6-7 Ekim olaylarının başta Duran Kalkan adlı örgüt yöneticisi olmak üzere örgütün üst yönetimince planlandığını ve HDP MYK'nın ve HDP'li yetkililerin çağrı/açıklamalarının ardından serhildan olarak kabul edilmesi gereken yoğun şiddet eylemlerinin başladığını ifade etmiştir. Tanık K.G.nin iddianamede yer alan beyanının ilgili kısmı şöyledir:

"... Serhildan olarak adlandırılan sokak çatışmaları, örgüt tarafından dünyadaki diğer örneklerinin (Filistin ya da İrlanda gibi ülkelerde olan) Türkiye'de kendi kitlesi içinde gerçekleştirmesini hedeflemekteydi.

KCK yapılanmasında gerçekleştirilen her Serhildan Kandil yönetimi tarafından örgütün yönlendirilmesi ve talimatlarıyla gerçekleştirilen eylemler olmaktadır, Bu eylem içerisinde çatışmalar; Molotof, Taş, Havai Fişek, El Yapımı Patlayıcıların kullanılmasıyla, gençlik ve kadın çalışma alanlarındaki örgüt mensuplarının öncülüğünde geliştirilir. Serhildan eylemlerinin temel amacı, örgüt tabanını harekete geçirmek, kitlesel bir destek arayışını geliştirmek ve tüm kamuoyuna demokratik hir hakkın engellendiği bunun karşısında da bir direniş olduğu izlenimini vermektir.

Serhildan eylemleri Kandil yönetiminin çağrısıyla geliştiği gibi özellikle KCK yapılanmasında siyasi faaliyet gösteren partilerin yetkilileri tarafından gerçekleştirilen çağrılarla da gerçekleşebilmektedir. Çoğu zaman bu iki mekanizma birbiriyle ortak hareket ederler, hedef kitlenin ve amacın ortak olmasından dolayı bu ikili hareket vazgeçilmez olmaktadır örgüt için. Serhildan eylemleri için örgüt aynı zamanda çoklu bir konsepti de esas alır. Bu

çoklu konseptin içine; Siyasi Parti, Gençlik ve Silahlı örgüt mensuplarının katılımı gerçekleşir. Bu üç alan bir nevi de sokak eylemlerinin çatışmalarının oluşumu için koordinasyon şeklinde hareket ederler. Her ne kadar halk inisiyatifi ya da siyasi parti temsilcileri olarak açıklamalar yapılsa da Serhildan süreçlerinin başlangıcı Kandil yönetiminin talimatı ve Serhildan komitelerinin koordinasyonluğunda gerçekleşen örgütsel bir faaliyet olmakladır. Burada temel mantık ifade ettiğim gibi örgüt tabanını oluşturan kitlenin, örgüt militanıymış gibi çatışma ve eylem içine çekilmesi olmaktadır.

…

Bu anlamda; 6-8 Ekim olaylarının alt yapısı Örgüt üst yönetimi tarafından hazırlandı. 2011 yılı Temmuz ayında Suriye ülkesinde yaşanan gelişmeler PKK YPG unsurlarının o bölgede etkin bir güç pozisyonuna geçmeleri hem bölge gelişmelerinde, hem de Türkiye genelinde önemli bir kırılmayı da beraberinde getirdi. Suriye'de YPG unsurlarının belli bölgelerde yönetim mekanizmalarını ele geçirmeleri sonrasında Rojova devrimi denilen sürecin bir benzerinin de örgütün üst yönetiminin talimatları doğrultusunda Türkiye'de Doğu ve Güneydoğu'daki bölge illerinde de gerçekleştirilebileceği düşüncesi hakim oldu.

…

Kandil üst yönetimi özellikle Irak sınırından Afrin kentine kadar var olan koridorun savunulması ve parçalanmaması için yoğun faaliyet gösterdi. Bunun nedeni Afrin' den Kobani'ye kadar özerklik öncesi var olan kantonların korunması ve bu bölge arasında oluşturulan bağlantının kopmasını engellemekti. Benim tanık olduğum Kandil alanından 10 taburluk (yaklaşık 300 örgüt mensubu) Kobani'deki savaşa gönderildi.

Buradaki çatışmaları Kandil'den takip edebildiğimiz kadarıyla örgüt üst düzey yöneticileri tarafından kitlesel destekten mahrum kalmamak adına alt kadrolara, siyasi ve legal yapılara yönelik yoğun bir perspektif ve talimat trafiği yaşanmaktaydı. Gerek Türkiye'de gerekse Avrupa ülkelerinde, Suriye ülkesinde yaşanan çatışma ve savaşa yoğun bir destek verilmesi için örgüte bağlı tüm kurum ve kuruluşları harekete geçirmiş ve örgüt üst yönetimi tarafından özellikle Türkiye sınırları içerisinde gündem oluşturmak ve eylem yapmak amacıyla sürekli olarak örgüt güdümünde faaliyet gösteren basın yayın organları aracılığıyla talimatlar verdi.

Özellikle bu dönemde … HDP'li S.D., P.B. ve S.S.Ö. Kandil'e sürekli gidip gelmekteydiler. Örgüt üst yönetimi tarafından böylesi bir konjonktür içerisinde Kobani'de yaşanan ve örgütün var olma gerekçesi olarak gördüğü savaşa verilecek kitlesel desteğin daha çok siyasi ve legal oluşumlarla birlikte yerel örgüt kadroları tarafından organize edilerek eylemselliğin harekete geçirilmesi misyonu yüklenmişti.

…

Başta Kobani olmak üzere yaşanan gelişmelerden dolayı Kandil üst yönetimi siyasi alan çalışmalarının ve siyasi alandaki etkin aktörlerin kamuoyunda yıpratılmamalarına özen gösteriyorlardı. Kobani'deki çatışmaların bir benzerini Kandil üst yönetimi, İmralı heyeti ile birlikte gerçek anlamda Suriye-Türkiye arasındaki tüm sınırları ortadan kaldırarak Ortadoğu'da yaşanan çatışma süreçlerinin Türkiye'de de yaygın bir şekilde hayata geçirilmesini istemekteydi.

Buna mukabil olarak Suruç'tan Kobani'ye heyetlerin gönderilmesi, bu heyetlerin orada gerçekleştirdiği temaslar ve sonrasındaki açıklamalarında Kobani'de yaşanan çatışmaları

gerekçe göstererek HDP tabanının ve kitlesinin bulundukları her yerde alanlara çıkarak yoğun bir SERHİLDAN (Başkaldırı) yapılması yönünde örgüt üst yönetiminin çağrıları ve talimatları oldu. Genel anlamıyla 6-8 Ekim olayları olarak bilinen süreci ortaya çıkaran temel faktör Kobani 'deki savaş ve çatışmalar gösterilse de özü itibari ile Türkiye genelinde Rojova devrimi kazanımlarının yani örgütün Suriye topraklarında oluşturmuş olduğu özerkliğin Türkiye'de de olabileceği öngörülmesiyle 6-8 Ekim olaylarının ... özerklik adına ön hazırlığına başlanıldı.

...

Her ne kadar örgüt tabanının ve kitlenin Türkiye'de gerçekleştirilecek olan ÖZERKLİK ilanı amacıyla Kobani eylemlerine katılımları sağlanmış ise de örgütün hedeflediği kitlesel eylemsellikler gerçekleştirilemedi. Halkı sokağa dökmek ve eylemlere destek vermek adına özellikle ANF haber kanalı üzerinden örgüt üst yönetimi tarafından defaten SERHİLDAN çağrıları yapsalar da halkın tam anlamıyla sokaklarda eylemlere katılım yapmadığı gözlemlenmişti.

...

S.D., siyasi yapılanmaların MYK ve PM üyeleri ve STK'ların yapmış olduğu açıklamalar sonrasında SERHİLDAN olayları şiddet sokak eylemleri şeklinde yoğun bir biçimde yaşanmıştır. HDP, DBP MYK ve PM'si, DTK ve S.D. bu şekilde açıklama yapmamış olsaydı 6-8 Ekim olaylarındaki SERHİLDAN eylemlerinin şiddeti bu denli olmaz ve ölümler yaşanmayabilirdi.

Bunun ile birlikte bu çağrılar üzerine örgütün kırsal alan kadro katılımlar da örgüt tarihinde ki en üst seviyelere ulaşmıştır. Bunu bizzat bu dönemde ABBAS KOD Duran KALKAN tarafından 'TARİHİMİZDEKİ REKOR SEVİYEDE YENİ ŞERVAN (SAVAŞÇI) KATILIMINI BU SÜREÇTE GERÇEKLEŞTİRDİK'

HDP MYK'sı ve Eş başkanları SERHİLDAN çağrıları yaptıklarında her ne kadar demoratik bir tepki gibi bu çağları göstermiş olsalar da bu kitlesel eylemlilikte daha öncesinden de belirttiğim gibi Kandil üst yönetimi tarafından SERHİLDAN KOMİTESİ hazırlıkları ile gerçekleştirilecek çatışma ortamına yönelik çağrılar olmaktaydı. Bu şekilde yapılan çağrılar sonucunda örgütün Gençlik yapılanması, kadın yapılanması ve Öz savunma birimlerinin planlanan gerçekleştirilecek olaylara bizzat katılacaklarını her örgüt mensubu gibi HDP MYK ve PM üyeleri ve Eş başkanları da bilir ve bu şekilde gerçekleştirilen olayların yakma, yıkma, öldürme, yaralama, kamu malına zarar verme gibi şiddet olaylarının başlayacağını başından beri her örgüt mensubu ve HDP, MYK, PM ve Eş başkanları bilirler. Olaylarlarda ayrıca silah, bıçak, molotof, el yapımı patlayıcılar kullanılacağını da bilirler."

- Tanık İ.B. ise 3/11/2020 tarihli beyanında o dönem HDP milletvekili olduğunu ve 6-7 Ekim olaylarının PKK/KCK tarafından planlandığını ifade etmiştir. Tanık İ.B.nin iddianamede yer alan beyanının ilgili kısmı şöyledir:

"... İfademin önceki bölümünde de belirttiğim gibi 24. dönem milletvekili olmamla birlikte söz konusu heyetler içerisine HDP ve MYK'nın çağrısı üzerine katıldım.

...

Kobani olayları olarak bilinen ve ölüm olaylarının yaşandığı eylemlerin demokratik bir hak olmadığını tam aksine şiddet eylemleri olduğunu söyleyebilirim. Ben şiddetin her türlüsüne karşı duran bir kişiliğe sahibim. Yapılan Kobani olayları esnasında gerçekleştiren eylemlerin

ve ölümlerin PKK örgütü tarafından organize edildiği ve Türkiye topraklarında özerklik ilan edilmesi adına gerçekleştirildiğini söyleyebilirim. Yapılan açıklamalar talimatlar ve çağrılar da bunu göstermektedir..."

iii. İddianamede, DAEŞ ve PYD/YPG arasındaki çatışmaların yoğunlaşması üzerine PKK tarafından halkın sokağa çıkması yönünde çağrılar yapılırken HDP'nin sosyal medya hesabından da 6/10/2014 tarihinde eş zamanlı olarak benzer çağrıda bulunulduğu (bkz. § 9), bu çağrının HDP MYK adına yapıldığı ve başvurucunun da çağrının kararlaştırıldığı toplantıya katıldığı ifade edilmiştir.

iv. 6-7 Ekim olaylarına katılan ve haklarında soruşturma/kovuşturma yürütülen kişilerin ifadelerine yer verilmiştir. Bu ifadelerde genel olarak HDP yetkililerinin açıklamaları ve Parti yetkililerinden gelen telefon ve yazılı mesajlar üzerine olaylara dâhil olunduğu vurgulanmıştır. İfadesi alınan kişilerden bazıları ise olaylara PKK/KCK terör örgütünün baskıları nedeniyle katıldıklarını belirtmiştir.

- 6-7 Ekim olayları sırasında gerçekleştirdiği eylemler nedeniyle terör örgütü üyesi olmamakla beraber terör örgütü adına suç işleme, örgüt faaliyeti çerçevesinde kamu malına zarar verme ve terör örgütü propagandası yapma suçlarından hakkında kesinleşmiş mahkûmiyet hükmü bulunduğu belirtilen H.Y. “...8/10/2014 günü Muş il merkezinde HDP tarafından düzenlenen yürüyüş ve basın açıklamasına katıldım. Bunu HDP'nin resmi ... isimli sosyal paylaşım sitesinden öğrendim ve katılmaya karar verdim.” şeklinde beyanda bulunmuştur.

- M.S. “HDP'nin almış olduğu ve yapmış olduğu eylem çağrısı üzerine parti yöneticisi olarak katıldım” şeklinde beyanda bulunmuştur.

- N.T. “HDP Kepez ilçe teşkilatı üyesiyim. Kobane eylemleri olarak bilinen protesto etkinliğine partimizin almış olduğu karar doğrultusunda katıldım.” şeklinde beyanda bulunmuştur.

- N.B. “HDP Antalya il eş başkanıyım. Kobane eylemleri olarak bilinen protesto etkinliğine partimizin almış olduğu karar doğrultusunda katıldım.” şeklinde beyanda bulunmuştur.

- Ş.K. “...HDP Antalya il başkanıyım. Kamuoyunda Kobane eylemleri olarak bilinen protesto etkinliğine partimizin almış olduğu karar doğrultusunda katıldım.” şeklinde beyanda bulunmuştur.

- S.A. “...ben zaman zaman HDP partisine gidiyordum, orada İŞİD örgütünün Kobane'ye yaptığı saldırıları protesto için eylem yapılacağı söylenmişti, ben de bu eyleme katıldım.” şeklinde beyanda bulunmuştur.

- B.A. “...ben HDP il yönetim kurulu üyesiyim. Parti genel merkezimiz ve eş başkanımız tarafından Suriye'nin Kobane bölgesine İŞİD terör örgütü tarafından yapılan saldırıların protesto edilmesi için çağrıda bulunuldu ve biz genel merkezimin çağrısına uyarak protesto eylemine katıldım.” şeklinde beyanda bulunmuştur.

- A.K. “...HDP eş başkanın çağrısı üzerine değişik parti ve sivil toplum kuruluşlarının katılımı ile Suriye'de bulunan ve kamuoyunda Kobani eylemleri olarak bilinen eyleme toplumsal duyarlılığım neden ile katıldım.” şeklinde beyanda bulunmuştur.

- M.B. “...Ben HDP Muratpaşa ilçe teşkilatının üyesiyim. Kobane eylemleri olarak bilinen protesto etkinliğine partimizin almış olduğu karar doğrultusunda katıldım...” şeklinde

beyanda bulunmuştur.

- N.K. “...HDP Antalya il örgütünün üyesiyim, yöneticiliğim yoktur. Kamuoyunda Kobane eylemleri olarak bilinen protesto eylemine Antalya'da katıldım. Partimiz eylem yapılacağını telefon mesajı ile bize bildirdi.” şeklinde beyanda bulunmuştur.

- A.B. “...HDP genel merkezi ve eş başkanı tarafından Suriye'nin Kobani bölgesine İŞİD terör örgütü tarafından yapılan saldırıların protesto edilmesi için bir çağrıda bulunuldu…” şeklinde beyanda bulunmuştur.

- E.A. “…yaya olarak eve giderken aniden arkamda her iki kolumu iki kişinin tuttuğunu hissettim, ardından belimin sol tarafında bir metal hissettim silah olduğunu anladım... 'Sen niye mahalle komisyonuna katılmıyorsun, mitinglere katılmıyorsun, bunun devamı halinde seni getirdiğimiz gibi aileni de getirip burada öldürebiliriz' dedi…” şeklinde beyanda bulunmuştur.

- E.P. “...köyümde iken Brüks isimli terör örgütü mensubu gelerek köyden evden bir kişi Malazgirt'e giderek eylem yapacak şeklinde konuşmalar yapıyordu.... Adı geçenin daha sonra ikametim olan eve geldiğinde gördüm. Burda benim evde oturduğumu görünce bana neden gitmediğim eğer gitmezsem diğer kız kardeşimi de kaçıracağını söyledi ve ben de korktuğum için Malazgirt merkeze geldim…” şeklinde beyanda bulunmuştur.

- N.Y. “…7/10/2014 günü köye Brüsk olarak bilinen leşker kıyafeti ile gelen eli silahlı bir PKK/KCK terör örgütü üyesinin köyde bulunan herkesi tehdit ettiğini, 8/10/2014 günü Malazgirt merkezde yapılacak etkinliğe katılmaları yönünde tehditler savurduğunu ve gitmeyenlere ceza yazacağını duydum...” şeklinde beyanda bulunmuştur.

- Z.Ö. “…Etkinliklerden bir gün önce yani 06/10/2014 günü akşam saatlerinde Murat mahallesindeki ikametimizde oturduğumuz esnada kapımıza biz örgüt mensubuyuz diyen iki şahıs geldi. 'Yarın Malazgirt'te eylem var siz de katılacaksınız. Katılmazsanız size ailenize, iş yerlerinize zarar veririz' dediler...” şeklinde beyanda bulunmuştur.

- Y.E. “....07/10/2014 günü akşam saatlerinde köy camisinden PKK/KCK terör örgütü mensupları anons ederek bize 'köyde gözükmeyin Malazgirt Merkeze gidin, etkinliğe katılan toplum ne yapıyorsa o şekilde davranın' dediler…” şeklinde beyanda bulunmuştur.

- R.D. “…7/10/2014 günü köye PKK/KCK Terör örgütü olduğunu söyleyen Brüsk olarak anılan bir şahsın geldiğini ve herkesin Malazgirt'e gidip yapılacak eyleme katılmasını istediğini ve gitmeyenlere kötü şeyler yapacağını yine köylülerden duyduğum için Malazgirt'e gitmek zorunda kaldım…” şeklinde beyanda bulunmuştur.

- A.K. “…ben 7/10/2014 tarihinde ilçede meydana gelen etkinlik hakkında bilgi sahibi değildim. 8/10/2014 günü yapılan etkinliğe ise zorla getirildim. 7/10/2014 tarihinde ikamet ettiğim Aşağıkıcık isimli köye PKK/KCK terör örgüt mensupları geldi. Köylüyü köy meydanında topladı. Benim ikametim de köy meydanına yakındı. Zaten bizim köy 14 haneden ibarettir. PKK/KCK terör örgütü mensubunun köy meydanındaki sesleri ikametime geliyordu. Örgüt mensubu köylüye hitaben 'Yarın Malazgirt'te yürüyüş var herkes katılmak zorundadır. Katılmayan olursa biz katılmayanların kim olduğu yönünde bilgi sahibi oluruz ve bunlara katılmadıklarından dolayı ağır para cezası keseceğiz, cezaya itiraz edenler ölüm cezasıyla cezalandırılacak' dedi...” şeklinde beyanda bulunmuştur.

- C.D. “…Aynı günün akşamında ikametimde istirahat ettiğim esnada örgüt elemanı Brüsk diye tanınan şahıs kapıma geldi. 'Yarın Malazgirt'te eylem var hepiniz bu eyleme

katılacaksınız. Katılmazsanız çocuklarının hepsini dağa götüreceğim' dedi. Ben korktuğumdan dolayı 8/10/2014 günü sabah saatlerinde köyden çocuklarım olan Rıdvan ve Gürkan ile birlikte Malazgirt'e geldim...” şeklinde beyanda bulunmuştur.

- G.D. “...7/10/2014 tarihinde ikamet ettiğim Laledağ isimli köyde PKK/KCK terör örgütü mensupları evimize baskın yaparak bize Malazgirt merkezde yapılacak etkinliğe gitmemizi söylediler. Gitmezsek para cezası keseceklerini söylediler...” şeklinde beyanda bulunmuştur.

v. İddianamenin değerlendirme kısmında ise 6-7 Ekim olaylarının örgütün üst yönetimince planlanan ve serhildan olarak adlandırılan ayaklanma eylemi niteliğinde olduğu belirtilmiş, örgütün bu plana dayalı olarak Suriye'deki kazanımlarının benzerini Türkiye'de de elde etmeyi amaçladığı ifade edilmiştir. İddianameye göre başvurucu ve diğer şüphelilerin örgütten aldıkları talimatlarla olayların başlamasında rol üstlenmeleri nedeniyle olaylar sırasında işlenen suçlar ile devletin birliğini ve ülke bütünlüğünü bozma suçundan cezalandırılmaları gerekmektedir. İddianamede yer alan değerlendirmenin ilgili kısmı şöyledir:

"... 06 EKİM 2014 tarihinde başlayarak ülke geneline sirayet eden ve KOBANİ olayları olarak bilinen olayların yaşanması ve terör örgütüne müzahir kitlelerin meydanlara sokaklara çıkarak terör nitelikli eylemlerin (SERHİLDAN/BAŞKALDRI) yapılması için PKK/KCK silahlı terör örgütü, örgütün ele başı Abdullah ÖCALAN, sözde örgüt yöneticileri, örgütün gençlik yapılanması ve kadın yapılanması tarafından sistematik olarak 17/09/2014 tarihinden itibaren çağrıların ve talimatların verildiği, terör örgütüne müzahir kitlenin terör eylemlerine katılımı istenen seviyede olmaması üzerine PKK/KCK silahlı terör örgütü tarafından verilen talimatlar sonrasında PKK/KCK silahlı terör örgütü güdümünde sözde siyaset yapan kurum, kuruluş parti (HDP, HDK, DTK, DBP) ve sözde siyasetçilerin devreye sokulduğu, soruşturma kapsamında bulunan şüphelilerin özellikle 06/10/2014 ve 07/10/2014 tarihlerinde şâhsi olarak ve bağlı bulundukları kuruluşlar aracılığı ile yaptıkları çağrı ve talimatlar sonucunda PKK/KCK silahlı terör örgütüne müzahir kitlelerin meydanlara, caddelere ve sokaklara çıkarak şiddet içerikli terör eylemlerinin en üst seviyeye çıkartıldığı, meydana gelen olaylar neticesinde öldürme, öldürmeye teşebbüs, yağma, kişiyi hürriyetinden yoksun bırakma, yaralama, çocuk düşürtme, hırsızlık, işyeri ve konut dokunulmazlığını ihlal, mala zarar verme, 5816 Sayılı Yasaya muhalefet; bayrak yakma şeklinde yoğun şekilde terör olaylarının yaşandığı, olayların meydana gelmesinden HDP MYK'sı (Halkların Demokratik Partisi Merkez Yürütme Kurulu) tarafından sokağa çıkma, sokağa çıkanlara destek verme ve direnişte bulunma çağrılarının yapılmasının etkili olduğu,

...

MYK toplantısına terör örgütünün KCK Türkiye sözcülerinin de katıldığı, terör örgütünün talimatları doğrultusunda hareket edildiği,

...

dolayısıyla örgüt elebaşısı ve sözde Kandil yönetimi ile KCK Yürütme Konseyinin talimat bütünlüğü kapsamında tüm şüphelilerin baştan beri aynı kast ve irade ile fikir ve eylem birliği içerisinde Devletin birliğini ve ülkenin bütünlüğünü hedef alarak terör amaçlı öldürücü, yıkıcı, yakıcı vb. nitelikteki şiddet içerikli yoğun sokak eylemlerinin tüm ülke genelinde gerçekleştirilmesi için KCK, KİK, Gençlik Yapılanması, HDP, DTK, HDK, DBP adına örgüt güdümünde basın açıklaması ve sosyal medya hesaplarından yapmış oldukları aynı içerikte SERHİLDAN/BAŞKALDIRI talimat, çağrı/açıklamaları ile şahsi sosyal medya

hesaplarından yaptıkları/yaptırdıkları tüm açıklama, çağrı ve talimatlara ilişkin tespitlerin yapıldığı ve buna ilişkin tüm tutanakların yukarıda ayrıntıları ile mevcut olduğu ve iddianameye derç edildiği,

6-8 EKİM 2014 Kobani Olayları olarak bilinen ve ülke geneline sirayet eden olayların amacının her ne kadar terör örgütü ve örgüte müzahir yapılanmalar tarafından demokratik bir hak arayışı olarak lanse edilse de, gerçek amacının PKK/KCK silahlı terör örgütünün kuruluşundan itibaren sözde BAĞIMSIZ BİRLEŞİK KÜRDİSTAN devleti kurmak adına basamak oluşturan ÖZERKLİK ve ÖZ YÖNETİM ilanı için yapılan SERHİLDAN/BAŞKALDIRI eylemleri olduğu,

...

ülke genelinde meydana gelen tüm olaylarda toplamda ise; Adam Öldürme (37), Adam Öldürmeye teşebbüs (31), Yağma (24), Alıkoyma (38), Alıkoymaya Teşebbüs (2), Mala Zarar Verme (1750), Yakarak Mala Zarar Verme (397), Kamu Malına Zarar Verme (1060), Yakarak Kamu Malına Zarar Verme (503), İşyeri Dokunulmazlığını İhlal (53), Geceleyin İşyeri Dokunulmazlığım İhlal (294), Geceleyin Açıktan Hırsızlık (26), Açıktan Hırsızlık (20), Hırsızlık (114), Geceleyin Hırsızlık (272), Basit Yaralama (5), Silahla Basit Yaralama (43), Kamu Görevlisini Silahla Basit Yaralama (264), Kamu Görevlisini Kasten Basit Yaralama (7), Kemik Kırığı Oluşacak Şekilde Kasten Silahla Yaralama, Kamu Görevlisini Kemik Kırığı Oluşacak Şekilde Kasten Silahla Yaralama (1), Silahla Kasten Yaralama (78), Kamu Görevlisini Silahla Yaralama (51), İş ve Çalışma Hürriyetinin İhlali (3), İbadethanelere Zarar verme (4), Düşük Yapmaya Neden Olma (1), Bayrak Yakma (24), 5816 Sayılı Yasaya Muhalefet (25), Suç İşlemeye Tahrik, Devletin Birliğini Ülkenin Bütünlüğünü Bozma suçlarının işlendiği,

...

Bu kapsamda, şüphelilere atılı suçların gerek işleniş şekilleri ve kullanılan araçlar itibarıyla, gerekse gerçekleşen neticeler itibarıyla vahim nitelik taşıdıkları, dolayısıyla tüm şüphelilerin suçlara konu eylemlerinin devletin birliğini ve ülkenin bütünlüğünü hedef alarak vahim sonuçlar doğuracak şekilde işlenmiş olmaları nedeniyle Türk Ceza Kanunun 302. Maddesinde düzenlenen Devletin Birliğini ve Ülkenin Bütünlüğünü Bozmak suçunun her bir şüpheli açısından ayrı ayrı oluştuğu,

Yine şüphelilerin eylemlerinin yukarıda her bir müştekiye yönelik tespitleri yapılan tüm suçlardan, Türk Ceza Kanunun 214/3, 38/1. maddesi delaletiyle sorumlu olsalar da, şüphelilerin yukarıda tüm müştekilere yönelik tespiti yapılan suçların işlenmesi yönünde eylemleri itibarıyla önemli etkide bulunmaları nedeniyle her bir şüphelinin TCK'nın 37/1.maddesi gereğince tüm suçlardan ayrı ayrı sorumlu oldukları..."

20. Ankara 22. Ağır Ceza Mahkemesi 7/1/2021 tarihinde iddianamenin kabulüne karar vermiş ve E.2021/6 sayılı dosya üzerinden kovuşturma aşaması başlamıştır.

21. Kovuşturma aşamasında yakalanarak 28/12/2021 tarihinde Ankara 22. Ağır Ceza Mahkemesi huzuruna çıkarılan başvurucu savunmasında özetle 6-7 Ekim olaylarında bir sorumluluğu bulunmadığını ve HDP MYK adına yapılan barışçıl nitelikteki çağrının ifade hürriyeti kapsamında kaldığını belirtmiştir. Mahkeme aynı tarihte, başvurucunun devletin birliğini ve ülke bütünlüğünü bozma suçundan tutuklanmasına karar vermiştir. Tutuklama kararının ilgili kısmı şöyledir:

"... Sanık Zeynep Karaman hakkında devletin birliğini ve ülke bütünlüğünü bozma suçundan 5237 sayılı TCK'nın 302/1 maddesi uyarınca yakalanma emri düzenlendiği, 28.12.2021 tarihli yakalama ve üst arama tutanağına göre şahıs ile yapılan sözlü mülakatta kendisinin Meriç ilçesine Yunanistan Ülkesine geçmek için geldiğini, Yunanistan Ülkesine illegal yollardan geçtiğini, Yunanistan polisine yakalandığını ve Türkiye'ye geri getirildiğini beyan ettiğini, Zeynep Karaman isimli şahsın polis memuru tarafından yapılan üst aramasında 400 Euro ve 400 TL para bulunduğunu ve şahsın kendisine geri teslim edildiğinin belirtildiği görülmüştür. Sanık hakkındaki gizli tanık Ulaş ve tanık S.B. nin beyanları itibariyle kuvvetli suç şüphesinin varlığını gösteren somut olgular olduğu değerlendirilmiştir. Sanığın yurt dışına illegal yollardan çıkmak istediği sırada yakalanması nedeniyle sanığın kaçması, saklanması veya kaçacağını şüphesini uyandıran somut olgular olduğu anlaşılmaktadır. Sanık hakkında soruşturma ve kovuşturma aşamasında çıkartılan yakalama emirlerine istinaden bu zamana kadar yakalanamamıştır ve mahkememize de bir başvurusu bulunmamaktadır. Söz konusu durumda sanığın kaçması yönünde şüphe uyandıran somut olgu olarak değerlendirilmiştir. Bu kapsamda adli kontrol yükümlülüklerinin sanığın üzerine atılı suçların mahiyetine nazaran yetersiz kalacağının değerlendirildiği göz önünde bulundurularak CMK'nın 100 ve devamı maddeleri uyarınca sanığın TUTUKLANMASINA... [karar verildi.]"

22. Devam eden süreçte başvurucu, tutukluluğunun devamına yönelik kararlara müteaddit defa itiraz etmiş; son olarak Ankara 22. Ağır Ceza Mahkemesinin tutukluluğun devamına ilişkin verdiği karara itirazı Ankara 23. Ağır Ceza Mahkemesinin 6/5/2024 tarihli kararıyla reddedilmiştir. Bu karar başvurucuya 8/5/2024 tarihinde tebliğ edilmiştir.

23. Başvurucu 14/5/2024 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

24. Yargılama sonucunda 15/5/2024 tarihinde başvurucunun tutuklama konusu devletin birliğini ve ülke bütünlüğünü bozma suçundan on sekiz yıl hapis cezasıyla mahkûmiyetine ve hükmen tutukluluk hâlinin devamına karar verilmiş olup dava istinaf kanun yolu aşamasında derdesttir.

IV. İLGİLİ HUKUK

A. Ulusal Hukuk

25. 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun "Tutuklama nedenleri" başlıklı 100. maddesinin ilgili bölümü şöyledir:

"(1) Kuvvetli suç şüphesinin varlığını gösteren somut delillerin ve bir tutuklama nedeninin bulunması halinde, şüpheli veya sanık hakkında tutuklama kararı verilebilir. İşin önemi, verilmesi beklenen ceza veya güvenlik tedbiri ile ölçülü olmaması halinde, tutuklama kararı verilemez.

(2) Aşağıdaki hallerde bir tutuklama nedeni var sayılabilir:

a) Şüpheli veya sanığın kaçması, saklanması veya kaçacağı şüphesini uyandıran somut olgular varsa.

b) Şüpheli veya sanığın davranışları;

1. Delilleri yok etme, gizleme veya değiştirme,

2. Tanık, mağdur veya başkaları üzerinde baskı yapılması girişiminde bulunma,

Hususlarında kuvvetli şüphe oluşturuyorsa.

(3) Aşağıdaki suçların işlendiği hususunda kuvvetli şüphe sebeplerinin varlığı halinde, tutuklama nedeni var sayılabilir:

a) 26.9.2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanununda yer alan;

...

3. Kasten öldürme (madde 81, 82, 83),

4.(Ek: 6/12/2006 – 5560/17 md.) Silahla işlenmiş kasten yaralama (madde 86, fıkra 3,

bent e) ve neticesi sebebiyle ağırlaşmış kasten yaralama (madde 87),

...

8.(Ek: 6/12/2006–5560/17 md.) Hırsızlık (madde 141, 142) ve yağma (madde 148, 149),

11. Devletin Güvenliğine Karşı Suçlar (madde 302, 303, 304, 307, 308),

..."

26. 5271 sayılı Kanun'un "Tutuklama kararı" başlıklı 101. maddesinin (1) ve (2) numaralı fıkraları şöyledir:

"(1) Soruşturma evresinde şüphelinin tutuklanmasına Cumhuriyet savcısının istemi üzerine sulh ceza hâkimi tarafından, kovuşturma evresinde sanığın tutuklanmasına Cumhuriyet savcısının istemi üzerine veya re'sen mahkemece karar verilir. Bu istemlerde mutlaka gerekçe gösterilir ve adlî kontrol uygulamasının yetersiz kalacağını belirten hukukî ve fiilî nedenlere yer verilir.

(2) Tutuklamaya, tutuklamanın devamına veya bu hususta bir tahliye isteminin reddine ilişkin kararlarda;

a) Kuvvetli suç şüphesini,

b) Tutuklama nedenlerinin varlığını,

c) Tutuklama tedbirinin ölçülü olduğunu,

gösteren deliller somut olgularla gerekçelendirilerek açıkça gösterilir. Kararın içeriği şüpheli veya sanığa sözlü olarak bildirilir, ayrıca bir örneği yazılmak suretiyle kendilerine verilir ve bu husus kararda belirtilir."

27. 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun "Azmettirme" başlıklı 38. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

“Başkasını suç işlemeye azmettiren kişi, işlenen suçun cezası ile cezalandırılır.”

28. 5237 sayılı Kanun’un "Kasten öldürme" başlıklı 81. maddesi şöyledir:

"Bir insanı kasten öldüren kişi, müebbet hapis cezası ile cezalandırılır."

29. 5237 sayılı Kanun’un "Nitelikli haller" başlıklı 82. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (h) bendi şöyledir:

"(1) Kasten öldürme suçunun;

...

h) Bir suçu gizlemek, delillerini ortadan kaldırmak veya işlenmesini kolaylaştırmak ya da yakalanmamak amacıyla,

...

İşlenmesi halinde, kişi ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası ile cezalandırılır."

30. 5237 sayılı Kanun'un "Kişiyi hürriyetinden yoksun kılma" başlıklı 109. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"1) Bir kimseyi hukuka aykırı olarak bir yere gitmek veya bir yerde kalmak hürriyetinden yoksun bırakan kişiye, bir yıldan beş yıla kadar hapis cezası verilir.

(2) Kişi, fiili işlemek için veya işlediği sırada cebir, tehdit veya hile kullanırsa, iki yıldan yedi yıla kadar hapis cezasına hükmolunur. ..."

31. 5237 sayılı Kanun'un "Yağma" başlıklı 148. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

"1) Bir başkasını, kendisinin veya yakınının hayatına, vücut veya cinsel dokunulmazlığına yönelik bir saldırı gerçekleştireceğinden ya da malvarlığı itibarıyla büyük bir zarara uğratacağından bahisle tehdit ederek veya cebir kullanarak, bir malı teslime veya malın alınmasına karşı koymamaya mecbur kılan kişi, altı yıldan on yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır."

32. 5237 sayılı Kanun'un "Nitelikli yağma" başlıklı 149. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (g) ile (h) bendi şöyledir:

" (1) Yağma suçunun;

...

g) Suç örgütüne yarar sağlamak maksadıyla,

h) Gece vaktinde,

İşlenmesi halinde, fail hakkında on yıldan onbeş yıla kadar hapis cezasına hükmolunur."

33. 5237 sayılı Kanun'un "Suç işlemeye tahrik" başlıklı 214. maddesi şöyledir:

"1) Suç işlemek için alenen tahrikte bulunan kişi, altı aydan beş yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

(2) Halkın bir kısmını diğer bir kısmına karşı silahlandırarak, birbirini öldürmeye tahrik eden kişi, onbeş yıldan yirmidört yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

(3) Tahrik konusu suçların işlenmesi halinde, tahrik eden kişi, bu suçlara azmettiren sıfatıyla cezalandırılır."

34. 5237 sayılı Kanun'un "Devletin birliğini ve ülke bütünlüğünü bozmak" başlıklı 302. maddesi şöyledir:

"(1) (Değişik: 29/6/2005 – 5377/36 md.) Devlet topraklarının tamamını veya bir kısmını yabancı bir devletin egemenliği altına koymaya veya Devletin bağımsızlığını zayıflatmaya veya birliğini bozmaya veya Devletin egemenliği altında bulunan topraklardan bir kısmını Devlet idaresinden ayırmaya yönelik bir fiil işleyen kimse, ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası ile cezalandırılır.

(2) Bu suçun işlenmesi sırasında başka suçların işlenmesi halinde, ayrıca bu suçlardan

dolayı ilgili hükümlere göre cezaya hükmolunur.

(3) Bu maddede tanımlanan suçların işlenmesi dolayısıyla tüzel kişiler hakkında bunlara özgü güvenlik tedbirlerine hükmolunur."

35. Yargıtay 16. Ceza Dairesi, 3/2/2020 tarihli ve E.2019/5464 sayılı kararında Diyarbakır'da 6-7 Ekim olayları sırasında gerçekleştirilen şiddet eylemlerinde Y.B., A.D., H.G., R.G.nin öldürülmesi ve birçok kişinin yaralanmasına ilişkin yaptığı değerlendirmede HDP MYK adına yapılan çağrının devletin birliğini ve ülke bütünlüğünü bozma, kasten öldürme suçlarından ve sair suçlardan haklarında mahkûmiyet hükmü verilen sanıklar üzerinde isnat edilen suçları işlemeleri açısından etkili olduğunu belirterek devletin birliğini ve ülke bütünlüğünü bozma suçunun maddi şartlarının gerçekleştiği sonucuna varmıştır. Kararın ilgili kısmı şöyledir:

"... PKK/KCK örgütü güdümünde yayın yapan internet sitelerinde, 01 Ekim 2014 tarihinde yapılan haberde; 'Amed Halk İnisiyatifi adına yapılan açıklamada; Perşembe günü Âmed de yaşam duracak, DTK (Demokratik Toplum Kongresi) bileşenleri DBP'nin 2 ekim günü aldığı hayatı durdurma çağrısının, yerinde olduğu ve güçlü bir katılım istendiği' bu yayın sonrasında 2 Ekim tarihinde Diyarbakır'da işyeri kepenk ve kontak kapatma yapılarak hayatın durdurulması eylemlerine başlandığı, aynı sitenin 6 Ekim tarih ve saat 17:45'deki haberinde, terörist başı Abdullah Öcalan ile görüşen Mehmet Öcalan'ın basın açıklamasına yer verilerek 'IŞİD olan her yerde direniş olacağını, Kürtlerin oyalandığını, örgüt liderinin avukatları ile görüştürülmesi gerektiğini, Çözüm süreci için 15 ekime kadar süre verildiğini, bu sürecin yapay bir yapı olduğu, sürecin bitirileceği' belirtilmiştir.

19:25'de verilen haberde; Halkın Demokrasi Partisinin MYK açıklamasına yer verilerek; 'Halklarımıza açil çağrı: Kobanide durum son derece kritiktir, İŞİD saldırılarını ve AKP iktidarının Kobane ye ambargo tutumunu pretesto etmek üzere halkımızı sokağa çıkmaya ve sokakta olanlara destek vermeye çağırıyoruz.' şeklindeki çağrıya yer verilmiştir.

Saat 23.40 da; Komalen Ciwan Kordinasyonu; Kobani ile başlayan devrim dalgasının tüm Kürdistana yayılmak ve bu temelde kürt gençliğinin ayaklanması çağrısında bulunuyoruz',

07.10.2014 tarihli yayında; KCK Yürütme Konseyi Eş Başkanlığı; 'Kuzey halkımız, İŞİD çetelerine, uzantılarına ve destekçilerine yaşam hakkı tanınmamalıdır.' içeriğindeki gerek PKK/KCK üst yönetimi gerekse HDP tarafından yapılan çağrılar sonucunda IŞİD terör örgütü mensuplarınca masum insanlara yönelik gerçekleştirilen bütün dünya kamuoyu tarafından nefretle karşılanan terör eylemlerinin yarattığı kaos ortamından istifade edilerek, bu örgüte yönelik tepkileri Türkiye Cumhuriyeti Devletine yöneltmek amacıyla kendisine müzahir yayın organlarında Türkiye Cumhuriyeti Devletinin IŞİD terör örgütüne destek veriyor şeklinde yaygın propaganda yaparak o bölgedeki Devlet Görevlilerini hedef almak suretiyle şiddeti meşrulaştırmaya çalıştığı, Kürdistan olarak tanımladığı bölgede yaşayan Kürt kökenli vatandaşlarda saldırgan duygular oluşturacak biçimde anlamsız bir nefret yaratarak, şiddetin doğmasına uygun bir ortamı kendi amaçları için kullanıp, bu bölgede vatandaşlar silahlı bir direniş ve isyana davet edilmiştir. Nitekim bu çağrılar sonrasında, 06.10.2014 tarihinde Diyarbakır'da şiddet olayları başlamış, PKK'nın gençlik yapılanması olan ve terör örgütü olduğuna dair hakkında karar bulunan ÖS/YDG-H mensupları tarafından, şehrin değişik bölgelerinde güvenlik güçlerine, kamu kurum ve kuruluşlarına silah ve patlayıcılar ile saldırıların başladığı, saldırıların şiddeti ve yoğunluğunun 07 Ekim'de artarak devam ettiği, bu süreçten bir kesit olarak davaya konu eylemin gerçekleştirildiği, şiddete yönelik terör olaylarının kontrol altına alınabilmesi için Diyarbakır

Valiliğince saat 22.00 itibariyle sokağa çıkma yasağı ilan edildiği, olayların devam etmesini isteyen terör örgütü üst yönetimi; 08.10.2014 tarihli yayının da KCK açıklaması olarak verilen haberde; 'Halkımız bulunduğu her yerde direniş mücadelesini büyüterek süreklileştirmelidir. Halkımız kendi öz savunmasını güçlendirerek direnişini zafere taşımalıdır. Sokağa çıkmama yasağına uyulmaması, Devrimci halk savaşının her alanda güçlü şekilde sürdürülmesi, Kürdistan da meşruiyeti kalmayan devletin, yasaklarla Kürdistanı zindana çeviren kararlarına karşı, Kürdistanı onlar için zindana çevrilmeli ve mezar edilmeli, Devlet namına birşey kalmamalıdır.' şeklinde isyanın sürdürülmesine yönelik çağrıyı tekrarladığı, güvenlik güçlerinin yoğun çabası sonucu olayların kısmen bastırıldığı ve il genelinde asayişe yönelik kontrolün sağlandığı anlaşılmıştır.

...

Diyarbakır ilinde genele yönelik gerçekleşen şiddet eylemlerinin asıl amacı, IŞİD terör örgütüne yönelik yöresel halkta ve genel kamuoyunda oluşan tepki ve nefretin, kendi hedefleri kapsamında fırsata çevirerek kitleleri etkilemek suretiyle, halkı IŞİD'e karşı savaşma görüntüsü altında Devlete yönelik direniş ve isyana teşvik etmektir.

Nitekim somut olayda, kurban ibadeti kapsamında et dağıtmakta olan mağdur ve maktullerden birisinin dış görüntüsünü IŞİD mensubuna benzeten örgüte müzahir grupta daha önceden körüklenen nefret duygusu ve kanlı bir intikam hissinin oluşturduğu körlük nedeniyle, sağlıklı karar verme yeterliliğinden yoksun bulunan, olay yerindeki bir kısım vatandaşların sağduyulu davranmaları yönündeki telkinlerini dikkate almayan, şiddeti meşru gören kitle psikolojisi ile canavarlaşan hislerle eziyet çektirmek suretiyle birisi çocuk yaşta bulunan olan dört maktule karşı öldürme, mağdura karşı ise öldürmeye teşebbüs suçlarının işlendiğine dair yerel mahkemenin kabulünde isabetsizlik görülmemiştir.

Sanıklar [S.Ç., M. A., U. D., A. P., M. Ş. Y., A. G., C. Y., Ü. D., R. B., A. T., H. U., B. D., A. K., C. T., E. B., M. Ç., R. S., R. Ö., Y. O., M. D., A. K., M. İ., F. G., A. S.] haklarında Devletin birliğini ve ülke bütünlüğünü bozma, Canavarca hisle ve eziyet çektirerek öldürme ve öldürmeye teşebbüs suçları ile sanık [R.Ö.] hakkında hırsızlık suçundan kurulan mahkumiyet hükümlerinin incelenmesinde;

Yargılama sürecindeki usuli işlemlerin kanuna uygun olarak yapıldığı, hükme esas alınan tüm delillerin hukuka uygun olarak elde edildiğinin belirlendiği aşamalarda ileri sürülen iddia ve savunmaların temyiz denetimini sağlayacak biçimde eksiksiz olarak sergilendiği, özleri değiştirmeksizin tartışıldığı, vicdani kanının kesin, tutarlı ve çelişmeyen verilere dayandırıldığı, eylemlerin doğru olarak nitelendirildiği ve kanunda öngörülen suç tipine uyduğu, yaptırımların kanuni bağlamda şahsileştirilmek suretiyle uygulandığı, hakkında beraat hükmü kurulan sanıklar yönünden; yapılan yargılamaya, mahkemenin kovuşturma sonucu toplanan delillerin mahkumiyete yeterli olmadığına ilişkin inanç ve takdirine, dosya kapsamına uygun yeterli gerekçeye göre takdirde isabetsizlik görülmemekle; sanıklar müdafilerinin ve katılan vekillerinin temyiz dilekçesinde ileri sürdüğü nedenler yerinde görülmediğinden CMK'nın 302/1. maddesi gereğince temyiz davasının esastan reddiyle mahkumiyet ve beraate ilişkin hükümlerin ONANMASINA... [karar verildi.]"

B. Uluslararası Hukuk

36. İlgili uluslararası hukuk için bkz. Selahattin Demirtaş [GK], B. No: 2016/25189, 21/12/2017, §§ 82-91.

V. İNCELEME VE GEREKÇE

37. Anayasa Mahkemesinin 14/10/2025 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Tutuklamanın Hukuki Olmadığına İlişkin İddia

1. Başvurucunun İddiaları

38. Başvurucu; suç şüphesi ve bunu haklı kılan deliller olmamasına rağmen hakkında tutuklama kararı verildiğini, delilleri karartma tehlikesi ve kaçma şüphesinin de somut olayda mevcut olmadığını, tutuklama kararının ve bu karara itirazı üzerine verilen tutukluluğun devamına ilişkin kararın gerekçe içermediğini, tutuklama kararında ifade hürriyeti kapsamında değerlendirilmesi gereken olgulara dayanıldığını, isnat edilen bu olguların gerçekleştiği tarihten çok uzun süre sonra siyasi amaçlarla tutuklandığını ve bu durumun ölçülü olmadığını belirterek kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ve bu hakla bağlantılı olarak ifade hürriyeti, siyasi faaliyette bulunma hakkı ile Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 18. maddesinin ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

2. Değerlendirme

39. Anayasa'nın "Temel hak ve hürriyetlerin sınırlanması" başlıklı 13. maddesi şöyledir:

"Temel hak ve hürriyetler, özlerine dokunulmaksızın yalnızca Anayasanın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak ve ancak kanunla sınırlanabilir. Bu sınırlamalar, Anayasanın sözüne ve ruhuna, demokratik toplum düzeninin ve lâik Cumhuriyetin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olamaz."

40. Anayasa'nın "Kişi hürriyeti ve güvenliği" başlıklı 19. maddesinin birinci fıkrası ile üçüncü fıkrasının birinci cümlesi şöyledir:

"Herkes, kişi hürriyeti ve güvenliğine sahiptir.

...

Suçluluğu hakkında kuvvetli belirti bulunan kişiler, ancak kaçmalarını, delillerin yokedilmesini veya değiştirilmesini önlemek maksadıyla veya bunlar gibi tutuklamayı zorunlu kılan ve kanunda gösterilen diğer hallerde hâkim kararıyla tutuklanabilir."

41. Anayasa Mahkemesi olayların başvurucu tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder. Başvurucu, tutuklama tedbirinin hukuka aykırı olması nedeniyle kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğini belirterek bu tedbirin siyasi saiklerle uygulandığını ifade etmiştir. Bu durumda başvurucunun anılan şikâyetlerinin Anayasa'nın 19. maddesinin üçüncü fıkrası kapsamında incelenmesi gerekir.

a. Genel İlkeler

42. Genel ilkeler için bkz. Bülent Barmaksız (3) [1. B.], B. No: 2021/457, 13/12/2023, §§ 57-71.

b. İlkelerin Olaya Uygulanması

43. Somut olayda öncelikle başvurucunun tutuklanmasının kanuni dayanağının olup olmadığının belirlenmesi gerekir. Başvurucu, devletin birliğini ve ülke bütünlüğünü bozma suçu ile 6-7 Ekim olayları sırasında işlenen farklı suçlara azmettirme suçlarından 5271 sayılı Kanun'un 100. maddesi uyarınca tutuklanmıştır. Dolayısıyla başvurucu hakkında uygulanan tutuklama tedbirinin kanuni dayanağı bulunmaktadır.

44. Kanuni dayanağı bulunduğu anlaşılan tutuklama tedbirinin meşru bir amacının olup olmadığı ve ölçülülüğü incelenmeden önce tutuklamanın ön koşulu olan suçun işlendiğine dair kuvvetli belirti bulunup bulunmadığının değerlendirilmesi gerekir.

45. Soruşturma mercileri başvurucu hakkındaki suçlamalara ilişkin olarak 6-7 Ekim olaylarına katılan ve olaylar sırasında işledikleri iddia olunan farklı suçlara bağlı olarak haklarında soruşturma/kovuşturma yürütülen kişilerin ifadelerine ve olayların ayaklanma niteliğinde olduğuna ilişkin tanık beyanlarına dayanmış, HDP MYK çağrısının ve HDP yetkililerinin diğer açıklamalarının kitlelerin katılımıyla olayların başlamasına, dolayısıyla suç niteliğindeki eylemlerin gerçekleşmesine neden olduğunu ileri sürmüştür. Anılan ifadelerde HDP MYK çağrısı ve HDP yetkililerinin açıklamaları ile HDP yetkililerinden gelen telefon ve yazılı mesajlar üzerine olaylara dâhil olunduğu belirtilmektedir. İfadesi alınan kişilerden bazıları ise olaylara PKK/KCK terör örgütünün baskıları nedeniyle katıldıklarını söylemiştir (bkz. § 19). Tanık beyanlarında ise serhildan niteliğindeki çağrılarla normal bir protesto/yürüyüş yapılması değil şiddet içeren eylemlerin amaçlandığının terör örgütüyle iltisaklı kişiler ile HDP yetkililerince bilindiği ifade edilmiştir. Bu kapsamda;

- 4/12/2019 tarihinde ifadesi alınan gizli tanık Mahir, olayların başlangıcı öncesi HDP tarafından yapılan çağrının kararlaştırıldığı 6/10/2014 tarihli HDP MYK toplantısına terör örgütü üyelerinin de katıldığını ve serhildan niteliğindeki çağrıya ilişkin kararın bu kişilerin talimatıyla alındığını, bu nevi çağrılarla normal bir protesto/yürüyüş yapılması değil şiddet içeren eylemlerin amaçlandığının terör örgütüyle iltisaklı kişiler ile HDP yetkililerince bilindiğini ve 6-7 Ekim olayları sırasında şiddet eylemlerine öncülük eden gençlik yapılanmasının örgüt tarafından ilan edilmesi düşünülen öz yönetim-özerklik planı kapsamında örgüt yöneticisi Duran Kalkan tarafından kurulduğunu belirtmiştir.

- 7/1/2020 tarihinde ifadesi alınan tanık K.G., serhildan olarak adlandırılan ayaklanma eylemlerine ilişkin genel bilgi verdikten sonra 6-7 Ekim olaylarının da bir serhildan olduğunu ve başta Duran Kalkan adlı örgüt yöneticisi olmak üzere örgütün üst yönetimince planlandığını, örgütün anılan plan dâhilinde Kobani ve Suriye'deki çatışmaları Türkiye'ye yayarak ülkenin bir bölgesinde fiilî hâkimiyet kurmayı amaçladığını ifade etmiştir (bkz. § 19). Tanık K.G. -gizli tanık Mahir'in beyanlarına benzer şekilde- bu tür çağrılarla normal bir protesto/yürüyüş yapılması değil şiddet içeren eylemlerin amaçlandığının terör örgütüyle iltisaklı kişiler ile HDP yetkililerince bilindiğini belirtmiş, ayrıca HDP'nin ve HDP yetkililerinin süreçteki açıklamaları/çağrıları nedeniyle terör örgütüne yüksek düzeyde katılım sağlandığını ve bu açıklamalar/çağrılar olmasaydı 6-7 Ekim olaylarında yoğun ve geniş çaplı şiddet eylemlerinin ve ölümlerin gerçekleşmeyebileceğini beyan etmiştir.

- 3/11/2020 tarihinde ifadesi alınan tanık İ.B. ise olayların yaşandığı dönemde HDP milletvekili olduğunu, 6-7 Ekim olaylarının özerklik ilan edebilme amacıyla PKK/KCK tarafından planlandığını ifade etmiştir.

46. Başvurucunun tutuklanmasına karar veren Ankara 22. Ağır Ceza Mahkemesinin de 6-7 Ekim olaylarına ilişkin tanık beyanları ve diğer bilgi ve belgelere dayanarak devletin birliğini ve ülke bütünlüğünü bozma suçu ile olaylar sırasında işlenen farklı suçlara azmettirme suçları yönünden başvurucu hakkında kuvvetli suç şüphesinin bulunduğu sonucuna vardığı görülmektedir (bkz. § 21).

47. HDP'nin sosyal medya hesabından halkın sokağa çıkması ve direnişe katılması yönünde MYK adına çağrı yapıldığı ve başvurucunun çağrının kararlaştırıldığı toplantıya katıldığı hususlarında kuşku bulunmamaktadır. Başvurucunun savunmasında da söz konusu çağrıyı

sahiplendiği görülmektedir (bkz. § 21).

48. HDP MYK adına yapılan çağrı, Suriye'de yaşanan iç savaşın Türkiye'nin ulusal güvenliği üzerinde tehdit oluşturacak boyuta geldiği bir dönemde ve -PKK'nın Suriye'deki uzantısı olan- PYD ile DAEŞ arasında Kobani'de çıkan çatışmalar üzerine yapılmıştır. Ayrıca bu çağrının çatışmaların tarafı olan PKK terör örgütünün liderlerinden birinin Kobani'de yaşanan olayları bahane ederek Türkiye'deki metropolleri işgal etmeye yönelik çağrısının hemen ertesi gününde yapıldığı vurgulanmalıdır. Söz konusu çağrının yapıldığı günde PKK güdümünde yayın yaptığı belirtilen bir internet haber sitesinde yer alan duyuruda da ayrımcı ifadeler kullanılarak ve bir siyasi parti hedef gösterilerek "yaşam şansı tanımama" ifadesine yer verilmek suretiyle ayaklanmanın en üst düzeyde genişletilmesi çağrısında bulunulmuştur (Selahattin Demirtaş, § 27).

49. Başvurucu; Suriye'de yaşanan iç savaşın Türkiye'nin ulusal güvenliği üzerinde tehdit oluşturduğunu, özellikle Kobani'de -iki terör örgütü arasında- yaşanan çatışmalar gerekçe gösterilerek bu örgütlerden biri adına yapılan ayaklanma çağrısının Türkiye'de yaygın şiddet eylemlerine neden olabileceğini ve kamu düzenini bozabileceğini konumu itibarıyla öngörebilecek durumdadır. Ayrıca söz konusu çağrı, HDP'nin kurumsal sosyal medya hesabından HDP yürütme organı olan MYK adına yapılmış olup bu nitelikteki bir çağrının bölgedeki kitle üzerinde ciddi ölçüde etkili olacağı yadsınamaz. Nitekim şiddet eylemleri, bu çağrıların yapıldığı gün başlamış ve giderek yaygınlaşmış, çok sayıda kişinin hayatını kaybetmesi ve yaralanmasıyla sonuçlanacak şekilde ağırlaşmış, kamu düzeni bozulmuştur. 6-7 Ekim olaylarına katılan ve olaylar sırasında işledikleri iddia olunan farklı suçlara bağlı olarak haklarında soruşturma/kovuşturma yürütülen kişilerin ve diğer tanıkların da -gizli tanık Mahir, tanık K.G. ve İ.B.- bu yönde ifadeleri mevcuttur. Dolayısıyla soruşturma makamlarının HDP MYK adına yapılan çağrı ile PKK tarafından yapılan çağrılar arasında, yine bu çağrılar ile söz konusu şiddet olayları arasında illiyet bağı kurmasının olgusal ve hukuki temellerinin olduğu söylenebilir (benzer yöndeki değerlendirmeler için bkz. Selahattin Demirtaş, § 150; Figen Yüksekdağ Şenoğlu [2. B.], B. No: 2016/25187, 4/4/2018, § 89; Yargıtay 16. Ceza Dairesinin Diyarbakır'da 6-7 Ekim olayları sırasında gerçekleşen şiddet eylemlerine yönelik olarak HDP MYK adına yapılan çağrının haklarında devletin birliğini ve ülke bütünlüğünü bozma, kasten öldürme ve sair suçlardan mahkûmiyet hükmü verilen sanıklar üzerinde isnat edilen suçları işlemeleri açısından etkili olduğuna ve devletin birliğini ve ülke bütünlüğünü bozma suçunun oluştuğuna ilişkin 3/2/2020 tarihli ve E.2019/5464 sayılı kararı bkz. § 35). Sonuç olarak belirtilen tüm bu hususların tutuklama tedbirinin uygulanmasında suçun işlendiğine dair kuvvetli belirti olarak kabul edilmesinin temelsiz ve keyfî olduğu söylenemeyecektir (aynı yönde değerlendirmeler için bkz. Nazmi Gür [1. B.], B. No: 2020/35079, 21/11/2023, §§72-76; Ali Ürküt [1. B.], B. No: 2020/35464, 8/2/2024, §§ 76-81; Pervin Oduncu [2. B.], B. No: 2020/35081, 22/11/2023, §§ 73-77).

50. Diğer taraftan başvurucu hakkında uygulanan ve kuvvetli suç şüphesinin bulunması şeklindeki ön koşulu yerine gelmiş olan tutuklama tedbirinin meşru bir amacının olup olmadığının değerlendirilmesi gerekir.

51. Başvurucunun tutuklandığı suçlar arasında bulunan devletin birliğini ve ülke bütünlüğünü bozma suçu Türk hukuk sistemi içinde ağır cezai yaptırımlar öngörülen suç tiplerinden biridir (bkz. § 34). Ayrıca isnat edilen suça ilişkin olarak kanunda öngörülen cezanın ağırlığı kaçma şüphesine işaret eden durumlardandır (Hüseyin Burçak[2. B.], B. No: 2014/474, 3/2/2016, § 61). Nitekim Ankara 22. Ağır Ceza Mahkemesi tutuklama kararında, başvurucunun yasa dışı yollardan başka bir ülkeye kaçmaya çalışırken yakalandığını

belirterek bu durumun kaçma şüphesinin mevcudiyetini ortaya koyduğunu ifade etmiştir. Diğer yandan mezkûr suç, 5271 sayılı Kanun'un 100. maddesinin (3) numaralı fıkrasında yer alan ve kanun gereği tutuklama nedeni varsayılabilen suçlar arasındadır (bkz. § 25).

52. Dolayısıyla somut olayın özel koşulları ile Ankara 22. Ağır Ceza Mahkemesi tarafından verilen kararın içeriği birlikte değerlendirildiğinde başvurucu yönünden dayanılan tutuklama nedenlerinin olgusal temellerinin bulunduğu anlaşılmaktadır.

53. Son olarak başvurucunun tutuklama kararında isnat edilen olguların gerçekleştiği tarihten çok uzun süre sonra tutuklandığı iddiasıyla bağlantılı olarak tutuklama tedbirinin ölçülü olup olmadığının da belirlenmesi gerekir. Bir tutuklama tedbirinin Anayasa'nın 13. ve 19. maddeleri kapsamında ölçülülüğünün belirlenmesinde somut olayın tüm özellikleri dikkate alınmalıdır (Gülser Yıldırım (2), § 151).

54. Anayasa Mahkemesi benzer durumdaki (suç tarihi ile tutuklama tarihi arasında önemli zaman diliminin bulunduğu) bazı olaylara ilişkin başvurularda tutuklamanın gerekliliğine dair incelemede bulunmuştur. Anayasa Mahkemesi Erdem Gül ve Can Dündar ([GK], B. No: 2015/18567, 25/2/2016, §§ 79-81) kararında, başvurucular hakkında soruşturma başlatıldığının kamuoyuna duyurulmasından sonra tutuklama tedbirinin uygulandığı tarihe kadar geçen yaklaşık altı aylık sürede soruşturma makamlarının suça konu edilen haberler dışında hangi delile ulaştıklarının ve dolayısıyla tutuklama tedbirinin uygulanmasının neden gerekli olduğunun somut olayın özelliklerinden ve tutuklama kararının gerekçelerinden anlaşılmaması nedeniyle kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiği sonucuna varmıştır. Anayasa Mahkemesi buna karşılık Mehmet Baransu (2) ([2. B.], B. No: 2015/7231, 17/5/2016 §§ 141-143) ve Süleyman Bağrıyanık ve diğerleri [2. B.], (B. No: 2015/9756, 16/11/2016, §§ 228-232) kararlarında suçun işlendiği tarih ile tutuklama tedbirinin uygulandığı tarih arasında uzun bir süre geçmiş olmasına rağmen bu süre içinde soruşturma işlemlerinin devam ettiğini ve soruşturma makamlarının hareketsiz kalmadığını dikkate alarak uygulanan tutuklama tedbirlerinin ölçülü olduğunu tespit etmiştir.

55. Anayasa Mahkemesi Anayasa değişikliğiyle yasama dokunulmazlığına istisna getirilen bazı davalarda milletvekilleri hakkında uygulanan tutuklama tedbirleri bakımından da aynı yönde incelemede bulunmuştur. Bu kapsamda yapılan incelemelerde Anayasa değişikliğinin yürürlüğe girmesi üzerine fezlekelerin Cumhuriyet başsavcılıklarına iade edilmesi sonrasında soruşturma mercilerince yapılan işlemlere değinilerek süreç bakımından tutuklama tedbirinin gerekli olmadığının söylenemeyeceği sonucuna varmıştır. Bu bağlamda genel olarak Anayasa değişikliğinin yürürlüğe girmesinden yaklaşık beş ay sonra tutuklanan başvurucular hakkındaki soruşturma dosyalarında bu süreç içinde farklı Cumhuriyet başsavcılıklarına gönderilen dosyalarla ilgili fezleke düzenlenmesi, dosyaların yetkili Cumhuriyet başsavcılığına gönderilmesi, birleştirilmesi ve başvuruculara ifadelerinin alınması için talimat yazılması veya çağrı kâğıdı çıkarılması gibi usule ilişkin işlemlerin yapıldığına ve soruşturma mercilerinin hareketsiz kalmadığına vurgu yapmıştır (diğerleri arasından bkz. Gülser Yıldırım (2), §§ 160, 161; Selahattin Demirtaş, §§ 173, 174). Burada önemli olan temel nokta soruşturma mercilerinin süreç içinde tutuklamayı gerekli hatta zorunlu kılan yeni olgulara ulaşıp ulaşmadıkları ve soruşturma sürecinde hareketsiz kalınıp kalınmadığıdır.

56. Somut olayda Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı 9/10/2014 tarihinde başlattığı soruşturma kapsamında farklı tarihlerde Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığından, TBMM'den, 6-7 Ekim olaylarının gerçekleştiği illerdeki Cumhuriyet başsavcılıklarından ve diğer resmî

kurumlardan bilgi/belge talebinde bulunmuştur. Bu şekilde 6-7 Ekim olayları sırasında meydana gelen ölüm ve yaralanma vakalarına ilişkin otopsi raporları, müşteki ve mağdur ifadeleri, bilirkişi raporları, adli muayene raporları, mala zarar verme eylemlerine ilişkin olay yeri krokileri ve görgü tespit tutanakları ile tüm bu olaylara yönelik yapılan soruşturmalar kapsamında elde edilen delillerin listeleri, adli kolluk fezlekeleri, iddianameler ve karar örnekleri soruşturma dosyasına dâhil edilmiştir (bkz. § 16). Soruşturmanın devamında HDP'nin resmî sosyal medya hesabından yapılan çağrı ve HDP'li milletvekili/Parti yöneticilerinin açıklamaları üzerine 6-7 Ekim olaylarına katıldıklarını belirten ve olaylar sırasında işledikleri iddia olunan farklı suçlara bağlı olarak haklarında soruşturma/kovuşturma yürütülen Ş.K., B.A., M.B., N.K., N.T., N.B., M.S., S.A., A.K., A.B.nin ifadeleri 7/1/2019 tarihinde ve H.Y.nin ifadesi 27/2/2019 tarihinde soruşturma dosyasına dâhil edilmiş; 6-7 Ekim olaylarına PKK/KCK terör örgütünün baskısıyla katıldıklarını ifade eden A.K., E.P., Z.Ö., C.D., G.D., E.A., Y.E., R.D., N.Y.nin beyanları ise 27/2/2019 tarihinde soruşturma dosyasına eklenmiştir. Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı gizli tanık Mahir ile tanık K.G.nin, 6-7 Ekim olaylarının serhildan niteliğinde örgüt üst yönetimince planlandığına ve HDP MYK toplantısı sonucu yapılan çağrı ile HDP yetkililerinin bu çağrıyla aynı yöndeki çağrılarının normal bir protesto/yürüyüş yapılmasını değil şiddet içeren eylemleri amaçladığının terör örgütüyle iltisaklı kişilerce bilindiğine yönelik ifadelerini 4/12/2019 ve 7/1/2020 tarihlerinde almış; tüm bu soruşturma sürecinin neticesinde, başvurucuyla birlikte 108 şüpheli ve 2.676 müşteki/mağdurun yer aldığı 30/12/2020 tarihli iddianameyi düzenlemiştir.

57. Başvurucuya isnat edilen ve tutuklamaya konu olan suçların soruşturulmasının kamu makamlarını ciddi zorluklarla karşı karşıya bırakan bir niteliğe sahip olduğunu da vurgulamak gerekir. Zira suçlamaların dayanağı olan 6-7 Ekim olayları 36 ayrı ilde gerçekleşmiş, 121.899 kişinin katıldığı bu olaylarda 2.389 şiddet eylemi vuku bulmuş, 45 kişi hayatını kaybederken 769 kişi yaralanmıştır. Olaylara ilişkin olarak 4.291 şüpheli gözaltına alınmış, bunlardan 1.105'i hakkında ise tutuklama tedbiri uygulanmıştır (bkz. §§ 5-13). Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı, bu olaylar sırasında işlenen suçlara ilişkin bilgi ve belge toplamanın yanı sıra esasen şüphelilerin olayların başlamasında sorumlu olup olmadıklarına yönelik araştırma yapmış ve soruşturma sürecinin neticesinde başvurucuyla birlikte çok sayıda şüpheli/müşteki/mağdurun yer aldığı iddianame düzenleyerek kamu davası açmıştır.

58. Buna göre Ankara Cumhuriyet Başsavcılığının başvurucu dâhil çok sayıda şüpheli ile eylemlerini içeren ve soruşturulması kamu makamlarını ciddi zorluklarla karşı karşıya bırakacak nitelikteki suçlamaları konu alan bu soruşturma sürecinde usule ilişkin birçok işlem yaptığı, yaklaşık altı yıllık süreçte hareketsiz kalmadığı değerlendirilmektedir. Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı diğer bilgi/belgelerle 6-7 Ekim olaylarına katıldıklarını belirten ve olaylar sırasında işledikleri iddia olunan farklı suçlara bağlı olarak haklarında soruşturma/kovuşturma yürütülen kişilerin ifadelerini 7/1/2019 ve 27/2/2019 tarihlerinde soruşturma dosyasına dâhil etmiş ve -iddianame öncesi son aşamaya geldiği görülen soruşturmada- yeni delil durumuna dayanarak başvurucu hakkında yakalama kararı verilmesini talep etmiştir. Sonrasında kovuşturma süreci başlamış ve bu aşamada yakalanan başvurucu, Ankara 22. Ağır Ceza Mahkemesinin 28/12/2021 tarihli kararıyla tutuklanmıştır. Sonuç olarak başvurucuya isnat edilen suçlamaların gerçekleştiği tarih ile tutuklama tedbirinin uygulandığı tarih arasında uzun bir süre geçmiş olmasına rağmen belirtilen tüm bu hususlar ile somut olayın özellikleri, isnat edilen suçlar için öngörülen yaptırımın ağırlığı ve işin niteliği gözetildiğinde uygulanan tutuklama tedbirinin ölçülü olduğu görülmektedir.

59. Yukarıda ulaşılan sonuçlar karşısında başvurucunun siyasi bir amaçla tutuklandığı ve tutuklama tedbiri nedeniyle ifade hürriyeti ve siyasi faaliyette bulunma hakkının ihlal edildiği iddialarının incelenmesi gerekli görülmemiştir.

60. Açıklanan gerekçelerle başvurucunun tutuklamanın hukuki olmadığı iddiasına ilişkin olarak bir ihlalin bulunmadığı açık olduğundan başvurunun bu kısmının açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

B. Tutukluluğun Makul Süreyi Aştığına İlişkin İddia

1. Başvurucunun İddiaları

61. Başvurucu, tutukluluğunun makul süreyi aşması nedeniyle kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

2. Değerlendirme

62. Anayasa Mahkemesi, tutukluluğun kanunda öngörülen azami süreyi veya makul süreyi aştığı iddiasıyla yapılan bireysel başvurular bakımından bireysel başvurunun incelendiği tarih itibarıyla başvurucu tahliye edilmiş veya hükümlü hâle gelmiş ise asıl dava sonuçlanmamış da olsa -ilgili Yargıtay içtihatlarına atıf yaparak- 5271 sayılı Kanun'un 141. maddesinde öngörülen tazminat davası açma imkânının tüketilmesi gereken etkili bir hukuk yolu olduğu sonucuna varmıştır (Erkam Abdurrahman Ak[2. B.], B. No: 2014/8515, 28/9/2016, §§ 48-62; İrfan Gerçek[1. B.], B. No: 2014/6500, 29/9/2016, §§ 33-45; Ahmet Kubilay Tezcan[2. B.], B. No: 2014/3473, 25/1/2018, § 26). Somut olayda 15/5/2024 tarihinde hakkında mahkûmiyet hükmü verilen başvurucu yönünden anılan kararlardan ayrılmayı gerektiren bir durumun olmadığı anlaşılmıştır.

63. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

VI. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Tutuklamanın hukuki olmaması dolayısıyla kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

2. Tutukluluğun makul süreyi aşması dolayısıyla kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 339. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca tahsil edilmesi mağduriyetine neden olacağından adli yardım talebi kabul edilen başvurucunun yargılama giderlerini ödemekten TAMAMEN MUAF TUTULMASINA 14/10/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

ATIKULLAH YILDIZ

B. No: 2024/51433 | Karar tarihi: 14.10.2025

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2024/51433

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

ATIKULLAH YILDIZ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2024/51433)

Karar Tarihi: 14/10/2025

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Recai AKYEL Yusuf Şevki HAKYEMEZ İrfan FİDAN Yılmaz AKÇİL

Raportör : Muzaffer KORKMAZ

Başvurucu : Atıkullah YILDIZ

Vekili : Av. Yunus Emre BAYZAN

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, idari gözetim altında tutmanın hukuki olmaması nedeniyle kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Afganistan İslam Cumhuriyeti vatandaşı olan başvurucu hakkında idari gözetim kararı alınmıştır. Başvurucunun idari gözetim kararına itirazı sulh ceza hâkimliğince reddedilmiş ve başvurucu süresinde bireysel başvuru yapmıştır.

3. Başvurucu hakkındaki idari gözetim sürecinin imza bildirim yükümlülüğü getirilmek suretiyle 13/4/2025 tarihinde sona erdirildiği anlaşılmıştır.

4. Komisyon tarafından başvurucunun adli yardım talebinin kabulüne ve başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

5. Başvurucu, idari gözetim altında tutulmasının hukuka aykırı olduğunu belirterek kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

6. Anayasa Mahkemesinin B.T. ([GK], B. No: 2014/15769, 30/11/2017) ve A.A. ([1. B.], B. No:

2014/18827, 20/12/2017, § 37) kararlarında idari gözetimin sona erdiği durumlarda tam yargı davası açmak üzere idari yargıya müracaat edilebileceği ifade edilmiştir. Somut olayda başvurucu hakkındaki idari gözetimin sona erdiği görülmüş olup başvurucunun anılan kanun yoluna başvurduğuna ilişkin herhangi bir bilgi/belge mevcut değildir.

7. Açıklanan gerekçelerle başvurunun başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvurunun başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu’nun 339. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca tahsil edilmesi mağduriyetine neden olacağından adli yardım talebi kabul edilen başvurucunun yargılama giderlerini ödemekten TAMAMEN MUAF TUTULMASINA 14/10/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

A.B.

B. No: 2024/56350 | Karar tarihi: 14.10.2025

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2024/56350

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

A. B. BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2024/56350)

Karar Tarihi: 14/10/2025

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

GİZLİLİK TALEBİ KABUL

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Recai AKYEL Yusuf Şevki HAKYEMEZ İrfan FİDAN Yılmaz AKÇİL

Raportör : Muzaffer KORKMAZ

Başvurucu : A. B.

Vekili : Av. Nurullah ÇELEN

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru; idari gözetim kararının hukuki olmaması, idari gözetim altına alınırken bilgilendirme yapılmaması ve idari gözetime yönelik itirazların yeterince incelenmemesi nedenleriyle kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Tacikistan vatandaşı olan başvurucu hakkında idari gözetim kararı alınmıştır. Başvurucu, idari gözetim hâline müteaddit defa itiraz etmiş; son olarak başvurucunun itirazı Gaziantep 2. Sulh Ceza Hâkimliğince 3/10/2024 tarihinde reddedilmiştir.

3. Başvurucu 21/10/2024 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

4. Başvurucu hakkındaki idari gözetim sürecinin imza bildirim yükümlülüğü getirilmek suretiyle 3/2/2025 tarihinde sona erdirildiği anlaşılmıştır.

5. Komisyon tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına, ayrıca Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 73. maddesi uyarınca başvurucu hakkındaki idari gözetim işleminin tedbiren durdurulması talebinin reddine karar

verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

6. Ödeme gücünden yoksun olduğu anlaşılan başvurucunun adli yardım talebinin kabulüne karar verilmesi gerekir.

7. Başvurucu, idari gözetim kararının hukuki olmaması, idari gözetim altına alınırken bilgilendirme yapılmaması ve idari gözetime yönelik itirazlarının yeterince incelenmemesi nedenleriyle kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının; idari gözetime bağlı oluşan zararların tazmini açısından etkili bir kanun yolu bulunmaması nedeniyle -kişi hürriyeti ve güvenliği hakkıyla bağlantılı olarak- etkili başvuru hakkının ve idari gözetim kararında yabancı terörist savaşçı olarak nitelendirilmesi nedeniyle de özel hayata saygı hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

8. Anayasa Mahkemesinin B.T. ([GK], B. No: 2014/15769, 30/11/2017) ve A.A.[1. B.], B. No: 2014/18827, 20/12/2017, § 37) kararlarında idari gözetimin sona erdiği durumlarda tam yargı davası açmak üzere idari yargıya müracaat edilebileceği ifade edilmiştir. Somut olayda başvurucu hakkındaki idari gözetimin sona erdiği görülmüş olup başvurucunun anılan kanun yoluna başvurduğuna ilişkin herhangi bir bilgi/belge mevcut değildir. Buna göre başvurucunun şikâyetleri açısından tüketilmesi gereken kanun yoluna müracaat etmeden bireysel başvuruda bulunduğu sonucuna ulaşılmıştır.

9. Yukarıda ulaşılan sonuç karşısında başvurucunun idari gözetime bağlı oluşan zararlarının tazmini açısından etkili bir kanun yolu bulunmaması nedeniyle -kişi hürriyeti ve güvenliği hakkıyla bağlantılı olarak- etkili başvuru hakkı ile idari gözetim kararında yabancı terörist savaşçı olarak nitelendirilmesi nedeniyle özel hayata saygı hakkının ihlal edildiği iddialarının incelenmesi gerekli görülmemiştir.

10. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Adli yardım talebinin KABULÜNE,

B. Kamuya açık belgelerde başvurucunun kimliğinin gizli tutulması talebinin KABULÜNE,

C. Kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

D. Diğer ihlal iddialarının İNCELENMESİNE GEREK OLMADIĞINA,

E. 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu’nun 339. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca tahsil edilmesi mağduriyetine neden olacağından adli yardım talebi kabul edilen başvurucunun yargılama giderlerini ödemekten TAMAMEN MUAF TUTULMASINA 14/10/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

SERKAN OK

B. No: 2019/17045 | Karar tarihi: 15.10.2025

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2019/17045

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

SERKAN OK BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2019/17045)

Karar Tarihi: 15/10/2025

R.G. Tarih ve Sayı: 26/2/2026 - 33180

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Rıdvan GÜLEÇ Kenan YAŞAR Ömer ÇINAR

Raportör : Olcay ÖZCAN

Başvurucu : Serkan OK

Vekili : Av. Vedat Mutlu ÖZEVİN

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, yargı kararı ile hüküm altına alınan alacağın usulüne uygun olmayan icranın geri bırakılması kararı sonucunda güvencesiz kalması nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 16/5/2019 tarihinde yapılmıştır.

3. 26/12/2019 tarihinde 2019/20701, 2019/21593 numaralı bireysel başvuruların hukuki irtibat nedeniyle 2019/17045 numaralı bireysel başvuru dosyası ile birleştirilmesine ve incelemenin 2019/17045 numaralı bireysel başvuru dosyası üzerinden yürütülmesine karar verilmiştir.

4. Komisyon 24/10/2019 tarihinde başvurucunun adli yardım talebinin reddine, Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 66. maddesinin (1) numaralı fıkrası gereği başvuru harcını yatırmak üzere başvurucuya on beş günlük kesin süre verilmesine karar vermiştir.

Başvurucu 30/10/2019 tarihinde başvuru harcını yatırmıştır.

5. Komisyon 24/5/2024 tarihinde üç başvurucu yönünden adil yargılanma hakkı kapsamındaki makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasının başvuru yollarının tüketilmemesi, ayrıca başvurucular Erkan Bekiroğlu ve Ömer Yalaz yönünden mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiasının açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna, başvurucu Serkan Ok yönünden mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiasının kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir. Dolayısıyla başvurucu Serkan Ok'un mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddia dışında kabul edilemezlik kararı verildiği anlaşıldığından karar başlığında başvurucu olarak yalnızca Serkan Ok'un adına yer verilmiştir.

6. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına gönderilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

7. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

8. Başvurucu 23/7/2013 tarihinde iki ayrı şirket aleyhine Batman İş Mahkemesinde (İş Mahkemesi) dava açmış ve işçilik alacaklarının tahsiline karar verilmesini talep etmiştir. Dava dilekçesinde dava sonunda hükmedilecek bedeli güvence altına almaya yönelik ihtiyati haciz veya ihtiyati tedbir gibi geçici hukuki koruma taleplerinin bulunmadığı anlaşılmaktadır. İş Mahkemesi 16/10/2014 tarihinde davanın kabulüne, net 8.639,13 TL kıdem tazminatı, 2.639,44 TL ihbar tazminatı, 2.771,41 TL yıllık izin ücreti, 26.823,22 TL fazla çalışma ücreti, 10.865,62 TL ulusal bayram ve genel tatil ücreti ile 3.244,07 TL hafta tatili alacağının davalı şirketlerden müştereken ve müteselsilen tahsiline karar vermiştir. Dosya kapsamından başvurucunun davalılar aleyhine Batman 1. İcra Dairesinde (İcra Müdürlüğü) toplam 70.476,10 TL alacağının tahsili talebiyle icra takibi başlattığı anlaşılmıştır.

9. Davalı şirketler, İş Mahkemesinin kararını 28/11/2014 ve 3/12/2014 tarihlerinde tehiri icra talepli temyiz etmiştir. Davalılardan D. Müt. Yemek Tez. Gıd. Pet. Ürünleri Otom. San. Tic. Ltd. Şti. (D. Şirketi) İcra Müdürlüğüne başvurmuş, Yargıtaydan icranın geri bırakılması kararı getirilinceye kadar mehil vesikası verilmesini talep etmiş ve mehil vesikası verilmesi için 10/12/2014 tarihinde T.F. Bankası tarafından düzenlenen 83.811,62 TL bedelli kesin teminat mektubunu güvence olarak sunmuştur. Teminat mektubu incelendiğinde bu mektubun yalnızca davalı D. Şirketi için verildiği ve 10/12/2015 tarihine kadar geçerli olduğu anlaşılmıştır.

10. İcra Müdürlüğü 10/12/2014 tarihinde Batman İcra Mahkemesine (İcra Mahkemesi) yazdığı yazıda borçlu vekilinin 9/6/1932 tarihli ve 2004 sayılı İcra ve İflas Kanunu'nun 36. maddesi uyarınca mehil talebinde bulunduğunu belirtmiş ve sunulan teminatın kabulü veya reddi hususunda bir karar verilmesi gerektiğini ifade etmiştir. İcra Mahkemesi, İcra Müdürlüğüne gönderdiği 10/12/2014 tarihli cevap yazısında 83.811,62 TL tutarındaki teminat mektubunun kabul edildiğini belirtmiştir. Bu yazı üzerine İcra Müdürlüğü 11/12/2014 tarihli mehil vesikasını düzenlemiş ve borçlu vekiline bu tarihten itibaren altmış gün süreyle mehil vermiştir.

11. İcra ve temyiz süreci devam ederken başvurucu 24/11/2014 tarihinde Batman 1. Asliye Hukuk Mahkemesine başvurmuş, ilama dayanarak ihtiyati haciz talep etmiştir. Bu talebi kabul edilmiş ve davalılar adına kayıtlı malların ihtiyaten haczine karar verilmiştir. Davalılardan D. Şirketi, ihtiyati haciz kararına karşı İcra Mahkemesine şikâyet yoluyla

başvurmuş ve teminat mektubu sunulduğundan hacizlerin kaldırılmasını istemiştir. D. Şirketinin bu talebini yerinde gören İcra Mahkemesi teminat bulunduğu gerekçesiyle 18/12/2014 tarihinde ihtiyati haczin kaldırılmasına karar vermiştir. Başvurucunun temyiz talebi, kararın kesin olduğu gerekçesiyle 9/4/2015 tarihinde reddedilmiştir.

12. İş Mahkemesi kararının temyizi sonrası başvurucu 30/1/2015 tarihinde banka teminat mektubunun süreli olması nedeniyle usulüne uygun olmadığını belirterek icranın geri bırakılması talebinin reddine karar verilmesi istemiyle Yargıtay 9. Hukuk Dairesine (9. Hukuk Dairesi) dilekçe sunmuştur. 9. Hukuk Dairesi 6/2/2015 tarihinde icranın geri bırakılması koşullarının oluştuğu anlaşıldığından takibe konu ilamın icrasının temyiz incelemesi sonuna kadar geri bırakılmasına karar vermiştir. Başvurucu 16/2/2015 ve 3/11/2016 tarihlerinde sunduğu dilekçelerle teminat mektubunun süreli olması nedeniyle icranın geri bırakılması kararının yeniden değerlendirilmesini istemiş ve alacağının karşılıksız kalma tehlikesi olduğunu ileri sürmüştür. Bu talepler hakkında değerlendirme yapıldığını gösteren bir bilgi ve belgeye rastlanmamıştır.

13. Temyiz incelemesini yapan Yargıtay 7. Hukuk Dairesince 14/11/2016 tarihinde diğer temyiz itirazları reddedilerek karar kısmen bozulmuştur. Bozmaya ilişkin kısımda özetle;

i. Başvurucunun davalı işyerinde 1/5/2008 tarihinde büro işlerinde yaklaşık 1 yıl 4 ay sigortasız çalıştırıldığını, 24/9/2009 tarihinde sigortasının Sosyal Güvenlik Kurumuna bildirildiğini, iş akdinin 8/7/2013 tarihinde haksız olarak küfür ve hakaret edilmesi nedeniyle feshedildiğini iddia ederek kıdem ve ihbar tazminatı, ulusal bayram, genel tatil, yıllık izin, hafta tatili, fazla mesai ücretleri alacağını talep ettiği, davalının ise başvurucunun istifa ettiğini belirterek davanın reddine karar verilmesi gerektiğini savunduğu,

ii. Taraflar arasında işçiye ödenen aylık ücretin miktarı konusunda uyuşmazlık bulunduğu, başvurucunun resmî kayıtlarda ücretinin asgari ücret olarak gösterilmesine rağmen gerçekte en son net ücretinin aylık 1.500 TL olduğunu iddia ettiği, davalının ise başvurucuyu asgari ücret karşılığında çalıştırdığını savunduğu, hükme esas alınan bilirkişi raporunda başvurucunun en son net 1.200 TL maaşla çalıştığının tespiti ile hesaplama yapıldığı ancak çalışma yaşamında daha az vergi ya da sigorta pirimi ödenmesi amacıyla zaman zaman iş sözleşmesi veya ücret bordrolarında gösterilen ücretlerin gerçeği yansıtmadığının görüldüğü, bu durumda gerçek ücretin tespitinin önem kazandığı, işçinin kıdemi, meslek ünvanı, fiilen yaptığı iş, işyerinin özellikleri ve emsal işçilere ödenen ücretler gibi hususlar dikkate alındığında imzalı bordrolarda yer alan ücretin gerçeği yansıtmadığı şüphesi ortaya çıktığında bu konuda tanık beyanlarının gözetilmesi gerektiği fakat yargılama sırasında dinlenen tanıkların ücrete ilişkin beyanlarının muallak olduğu,

iii. Bu nedenle işçinin meslekte geçirdiği süre, işyerinde çalıştığı tarihler, meslek ünvanı ve fiilen yaptığı iş bildirilerek sendikalardan, ilgili işçi ve işveren kuruluşlarından, tarafların bildirdikleri emsal işyerlerinden, Türkiye İstatistik Kurumundan emsal ücretin ne olabileceğinin araştırılması ve tüm delillerin birlikte değerlendirilerek bir sonuca gidilmesi gerektiği, emsal ücret araştırması yapılmadan eksik inceleme ile hüküm kurulmasının hatalı olduğu ve bozma nedeni yapıldığı ifade edilmiştir.

14. İş Mahkemesi bozmaya uymuştur. Başvurucu vekili 3/2/2017 tarihinde davalıların mal varlığı üzerine ihtiyati haciz konulmasını talep etmiş ve talebini 6/4/2017 tarihli duruşmada tekrarlamıştır. Bu talep hakkında bir karar verilmediği anlaşılmaktadır. İş Mahkemesi 14/12/2017 tarihinde davanın kabulüne, net 8.639,13 TL kıdem tazminatı, 2.639,44 TL ihbar tazminatı, 2.771,41 TL yıllık izin ücreti, 26.823,22 TL fazla çalışma ücreti ve 10.865,62 TL

ulusal bayram ve genel tatil ücreti alacağının davalılardan müştereken ve müteselsilen tahsiline karar vermiştir. Başvurucu, işçilik ücretinin hesaplanması yönünden kararı temyiz etmiş ise de temyiz harç ve giderlerini karşılamadığından temyiz talebi reddedilmiştir. Davalıların temyiz talebi ise (kapatılan) Yargıtay 22. Hukuk Dairesince 16/4/2019 tarihinde reddedilmiş ve karar onanmıştır.

15. Başvurucu, nihai hükmü 16/5/2019 tarihinde öğrenmiştir.

16. Başvurucu, yenilenen icra dosyasındaki hesaba göre 2/4/2024 tarihi itibarıyla toplam alacağının 229.639,85 TL olduğunu belirtmiştir. Bunun yanında İş Mahkemesinin ilk kararı sonrasında mehil verilmesi ve icranın geri bırakılması kararı üzerine takibin durduğu, 5/8/2016 tarihinde başvurucu vekilinin talebi üzerine yeniden haciz ve araştırma yazıları yazıldığı, daha sonra ikinci İş Mahkemesi kararına kadar dosyada işlem yapılmadığı ve 16/4/2018 tarihinde yeniden başvurucu vekilinin davalı D. Şirketine ait araca, bazı icra dosyalarındaki davalıların alacaklarına, bankalar ve üçüncü kişilerdeki hak ve alacaklarına haciz konulması talebinde bulunduğu anlaşılmıştır. Bu talepler üzerine D. Şirketine ait araç üzerine ve davalıların banka hesaplarında bulunan yaklaşık 1.500 TL'ye haciz konulduğu görülmüştür. Ayrıca başvurucu vekili, D. Şirketinin isim değişikliği yaptığını ileri sürmüş; yapılan araştırma sonucu Y.D.K. A.Ş. ünvanını aldığı ve bankalarda yaklaşık 45.000 TL mevduat hesabı olduğu ifade edilmiştir. Anılan bedelin banka hesabında bulunduğunu ifade eden bankalar, hesaplar üzerinde aktif başka hacizlerin olduğunu belirtmiştir. Bunun yanında başvurucu vekili Y.D.K. A.Ş.nin hisselerinin satışını talep etmiş ancak masrafı yatırmadığı ve adli yardım talebi kabul edilmediği için talebi yerine getirilmemiştir.

IV. İLGİLİ HUKUK

A. Ulusal Hukuk

1. İlgili Mevzuat

17. İcranın geri bırakılması kararının verildiği tarihteki 2004 sayılı Kanun'un 36. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"İlâma karşı istinaf veya temyiz yoluna başvuran borçlu, hükmolunan para veya eşyanın resmî bir mercie depo edildiğini ispat eder yahut hükmolunan para veya eşya kıymetinde icra mahkemesi tarafından kabul edilecek taşınır rehni veya esham veya tahvilât veya taşınmaz rehni veya muteber banka kefaleti gösterirse veya borçlunun hükmolunan para ve eşyayı karşılayacak malı mahcuz ise icranın geri bırakılması için bölge adliye mahkemesi veya Yargıtaydan karar alınmak üzere icra müdürü tarafından kendisine uygun bir süre verilir. Bu süre ancak zorunluluk hâlinde uzatılabilir.

...

Bölge adliye mahkemesince başvurunun haklı görülmesi hâlinde teminatın geri verilip verilmeyeceğine karar verilir. Yargıtayca hükmün bozulması hâlinde borçlunun başvurusu üzerine, bozmanın mahiyetine göre teminatın geri verilip verilmeyeceğine mahkemece kesin olarak karar verilir.

Bölge adliye mahkemesince başvurunun esastan reddine karar verilmesi veya Yargıtayca hükmün onanması hâlinde alacaklının istemi üzerine başkaca işleme gerek kalmaksızın teminata konu olan para alacaklıya ödenir. Mal ve haklar ise, malın türüne göre icra dairesince paraya çevrilir. İlâm alacaklısının teminat üzerinde rüçhan hakkı vardır."

2. Yargıtay Kararları

18. Yargıtay Hukuk Genel Kurulunun (Hukuk Genel Kurulu) 2/4/2019 tarihli ve E.2018/12-750, K.2019/383 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

''...

Direnme yoluyla Hukuk Genel Kurulu önüne gelen uyuşmazlık; dava dışı borçlu sigorta şirketi tarafından İİK'nun 36. maddesi gereğince sunulan teminat mektubu ve bu teminat mektubu sonucu verilen icranın geri bırakılması kararına rağmen borçlu A. Oto İnş. San. Tic. Ltd. Şti. hakkında icra takibine devam edilerek haciz uygulanmasının mümkün olup olmadığı noktasında toplanmaktadır.

Kesinleşmeden icraya konulabilen ilâmların (hükümlerin) temyiz edilmiş olması, kendiliğinden ilâmın icrasını durdurmaz. Hükmü temyiz eden borçlunun, kesinleşmeden icraya konulmuş olan ilâmın icrasını durdurabilmek için teminat karşılığında Yargıtay'dan icranın geri bırakılması (tehiri icra) kararı alması gerekir (HUMK m.443/1; İİK m.36). Hükmü temyiz etmiş olan borçlu teminat gösterirse, icra müdürü borçluya Yargıtay'dan icranın geri bırakılması (tehiri icra) kararı getirebilmesi için, uygun bir süre (mühlet) verir (m.36/1) ve bu süre içinde ilâmın icrasını durdurur. İcra dairesinden (müdüründen) teminat karşılığında süre (mühlet) alan borçlu, temyiz etmiş olduğu hükmü esastan inceleyecek olan Yargıtay hukuk dairesine (veya HGK'na) başvurarak, esas hakkındaki temyiz incelemesi sonuçlanıncaya kadar, icranın geri bırakılmasına (tehirine) karar verilmesini ister. Bu talebi alan Yargıtay Hukuk Dairesi, esas hakkında temyiz incelemesine başlamadan önce, dosya üzerinde inceleme yaparak borçlunun icranın geri bırakılması talebi hakkında acele olarak karar verir (Kuru, B.: İcra ve İflas Hukuku El Kitabı, 2. Baskı, Ankara 2013, s.916 vd).

Yukarıda yapılan açıklamalar ışığında somut olay değerlendirildiğinde; alacaklı tarafından Küçükçekmece 2. Asliye Hukuk Mahkemesi'nin 14.04.2009 tarihli ve 2007/155 E., 2009/169 K. sayılı ilâmına dayalı olarak borçlular A. Anonim Türk Sigorta Şti., A. Oto İnş. San. Tic. Ltd. Şti., A.A. ve R.A. aleyhine ilâmlı icra takibine başlanmıştır.

İlâmlı icra takiplerinde ilâmın infaz edilecek kısmı hüküm bölümü olup, hüküm içeriğinin aynen infazı zorunludur (HGK'nın 08.10.1997 tarihli ve 1997/12-517 E., 1997/776 K. sayılı kararı).

Takibe konu ilamda tazminat alacağının davalılardan tahsiline hükmedildiği, ilâmın borçlularından A. Anonim Türk Sigorta Şirketi tarafından İİK.nun 36. maddesi uyarınca tehiri icra talepli olarak kararın temyiz edildiği ve dava dışı borçlu sigorta şirketi tarafından dosya alacağını karşılar bir miktarda teminat mektubu sunulduğu ve Yargıtay İlgili Dairesince 17.11.2009 tarihinde temyiz incelemesi sonuna kadar yatırılan teminat miktarınca icranın geri bırakılmasına karar verildiği görülmektedir. Bu karar takibe konu ilâmı temyiz eden ve tehiri icra kararı alan takip borçlusu sigorta şirketi yönünden geçerli olup, hükmü temyiz etmeyen ve mehil talebinde bulunmayan diğer borçlular yönünden bir bağlayıcılığı yoktur. Bu husus ihtiyari takip arkadaşlığının da bir sonucudur. Bu nedenle haklarında mahkeme kararı kesinleşen ve ilâmın icrasının tehirine ilişkin talepte bulunmayan şikâyetçi-borçlu bakımından ilâmın infazı mümkün olup, alacaklının bu borçluların mal ve haklarına haciz konulmasını talep etmesinde hukuka aykırı bir yön bulunmamaktadır.

Borcun hangi hâllerde sona ereceği Borçlar Kanunu'nun 113 (TBK m.131) ve devamı maddelerinde gösterilmiştir. Yargıtay'dan tehiri icra kararı alınabilmesi için icra müdürü

tarafından münasip bir mehilin verilebilmesinin koşulu olarak banka teminat mektubunun ibraz edilmesi borcu sona erdiren bir neden değildir. Borç teminat mektubunun paraya çevrildiği anda sona erer. Yargıtay hükmü onarsa icranın geri bırakılması kararı kendiliğinden kalkar. Alacaklının istemi üzerine başkaca bir işleme gerek kalmadan teminat paraya çevrilerek alacaklıya ödenir (İİK m.36/6). Hükmün bozulması hâlinde, ilâmlı icra takibi hüküm lehine bozulan borçlu yönünden durmaya devam eder, bu hâlde borçlunun başvurusu üzerine hükmü vermiş olan mahkeme bozmanın niteliğine göre teminat mektubunun geri verilip verilmeyeceğine karar verir (İİK m.36/5).

..."

19. Hukuk Genel Kurulunun 15/6/2021 tarihli ve E.2017/8-1882, K.2021/754 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

"...

Diğer taraftan kesinleşmeden icraya konulabilen ilâmların (hükümlerin) temyiz edilmiş olması, kendiliğinden ilâmın icrasını durdurmaz. Hükmü temyiz eden borçlunun, kesinleşmeden icraya konulmuş olan ilâmın icrasını durdurabilmek için, teminat karşılığında, Yargıtaydan icranın geri bırakılması (tehiri icra) kararı alması gerekir (Hukuk Muhameleri Kanunu m. 443/1; İİK m. 36) Kesinleşmeden icraya konulmuş olan hükmü (ilâmı) temyiz eden borçlunun, Yargıtay'dan icranın geri bırakılması (tehiri) kararı alıp icra dairesine vermesi (az veya çok) bir zamana bağlıdır. Bu zaman içinde icranın geri bırakılmasını (durdurulmasını) sağlayabilmek için, hükmü temyiz eden borçlunun icra dairesine (müdürüne) başvurarak, kendisine Yargıtaydan icranın geri bırakılması kararı getirinceye kadar uygun bir süre (mühlet) verilmesini istemesi gerekir (İİK m. 36). Bunun için borçlunun hükmü temyiz ettiğini, mahkemeden alacağı ve icra dairesine vereceği bir belge ile ispat etmesi gerekir. Bu talep üzerine, icra müdürünün hükmü temyiz eden borçluya Yargıtay'dan icranın geri bırakılması kararı getirinceye kadar uygun bir süre verebilmesi için temyiz eden borçlunun teminat göstermesi gerekir. Hükmü temyiz etmiş olan borçlu İİK'nın 36. maddesinde belirtilen teminatlardan birini gösterirse icra müdürü, borçluya Yargıtaydan icranın geri bırakılması (tehiri icra) kararı getirebilmesi için uygun bir süre (mühlet) verir (İİK m. 36/1) ve bu süre içinde ilâmın icrasını durdurur. İcra müdürü verdiği bu süreyi ancak zaruret hâlinde uzatabilir (İİK m. 36/1- son cümle) (Kuru, s. 916-918).

..."

20. Yargıtay 12. Hukuk Dairesinin 7/3/2017 tarihli ve E.2016/25942, K.2017/3338 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

"...

Somut olayda, alacaklı tarafından genel haciz yolu ile takibe başlandığı, borçlunun itirazı ve alacaklının açtığı itirazın iptali davası üzerine, İstanbul 15. Sulh Hukuk Mahkemesi'nin 2012/333 Esas 2015/442 Karar sayılı ilamı ile 21.748,50 USD lik kısım için itirazın iptaline karar verildiği, icra müdürlüğünce, kararın tehiri icra talepli temyiz edilmesi üzerine borçluya 90 gün mehil verildiği ve borçlu tarafından dosya borcunun tamamını karşılayacak şekilde 09/12/2015 tarihli 103.000 TL'lik süresiz ve kesin teminat mektubu sunulduğu anlaşılmaktadır.

İİK'nun 36. maddesi gereğince; ilâmı temyiz eden borçlu, hükmolunan para veya eşyanın

resmi bir mercie depo edildiğini ispat eder yahut hükmolunan para veya eşya kıymetinde icra mahkemesi tarafından kabul edilecek taşınır rehni veya esham veya tahvilât veya taşınmaz rehni veya muteber banka kefaleti gösterirse veya borçlunun hükmolunan para ve eşyayı karşılayacak malı mahcuz ise icranın geri bırakılması için Yargıtay'dan karar alınmak üzere icra müdürü tarafından kendisine uygun bir süre verilir.

İİK'nun 85/1. maddesi uyarınca; borçlunun mal ve haklarından, alacaklının ana para, faiz ve masraflar dahil tüm alacağına yetecek miktarı haczolunur. Aynı maddenin son fıkrası uyarınca ise, icra memurunun haciz koyarken alacaklı ve borçlunun menfaatlerini gözetmesi gerekir.

Yargıtay'dan tehiri icra kararı alabilmek üzere icra müdürlüğü tarafından mehil verilebilmesi için ibraz edilen teminat mektubu veya yatırılan nakdi teminat, ödeme yerine geçmez ise de, borçlu tarafından yatırılan teminatın, yatırıldığı tarih itibari ile icra takip dosyası alacağını tüm fer’ileri ile birlikte karşılaması halinde, mevcut hacizlerin aşkın hale geleceği kuşkusuz olduğu gibi, hacizlerin devam etmesi İİK.nun 85/son maddesiyle de bağdaşmayacaktır.

Borçlu, dosya borcunun tamamını fer'ileriyle birlikte karşılayacak şekilde dosyaya süresiz ve kesin teminat mektubu sunduğuna göre, mahkemece, istemin kabulü ile daha önce konulan hacizlerin kaldırılmasına karar verilmesi gerekirken, yazılı şekilde hüküm tesisi isabetsizdir.

...''

B. Uluslararası Hukuk

1. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi

21. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'ne (Sözleşme) ek 1 No.lu Protokol'ün "Mülkiyetin korunması" başlıklı 1. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"Her gerçek ve tüzel kişinin mal ve mülk dokunulmazlığına saygı gösterilmesini isteme hakkı vardır. Bir kimse, ancak kamu yararı sebebiyle ve yasada öngörülen koşullara ve uluslararası hukukun genel ilkelerine uygun olarak mal ve mülkünden yoksun bırakılabilir.

..."

2. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Kararları

22. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine (AİHM) göre Sözleşme'ye ek 1 No.lu Protokol'ün 1. maddesinin temel amacı, devlet tarafından mülkiyet hakkına yapılan haksız müdahalelere karşı kişinin korunmasını sağlamaktır. Sözleşme'nin 1. maddesi uyarınca her taraf devlet "kendi yetki alanı içinde bulunan herkesin, Sözleşme'de tanımlanan hakları ve özgürlüklerden yararlanmalarını sağlama" yükümlülüğü altındadır. Bu genel nitelikli görevin yerine getirilmesi, Sözleşme ile güvence altına alınan hakların etkili bir biçimde uygulanmasını sağlamak için bazı pozitif yükümlülüklere yol açmaktadır (Ališić ve diğerleri/Bosna Hersek, Hırvatistan, Sırbistan, Slovenya ve Makedonya Cumhuriyeti [BD], B. No: 60642/08, 16/7/2014, § 100; Sovtransavto Holding/Ukrayna, B. No: 48553/99, 25/7/2002, § 96).

23. AİHM, Sözleşme'ye ek 1 No.lu Protokol'ün 1. maddesi ile güvence altına alınan mülkiyet hakkının da bazı pozitif yükümlülükler içerdiğini kabul etmektedir. AİHM'e göre mülkiyet hakkının gerçekten etkili bir biçimde korunabilmesi, devletin müdahale etmeme görevi yanında ayrıca bazı pozitif tedbirler almasını da gerektirir (Öneryıldız/Türkiye [BD], B. No:

48939/99, 30/11/2004, § 134; Broniowski/Polonya [BD], B. No: 31443/96, 22/6/2004, § 143).

24. AİHM, Sözleşme'ye ek 1 No.lu Protokol'ün 1. maddesinin devletin doğrudan müdahalesinin söz konusu olmadığı özel kişiler arasındaki uyuşmazlıklar yönünden de -belirli durumlarda- mülkiyet hakkının korunması için gerekli tedbirleri alma yükümlülüğünü içerdiğini kabul etmektedir. Devletin pozitif yükümlülükleri çerçevesinde -özel kişiler arası mülkiyet ilişkileri bakımından olsa bile- kişilerin mülkiyet haklarına yapılacak keyfî müdahalelere karşı hukuksal bir koruma sağlaması gerekmektedir. Bu bağlamda devlet, özellikle tarafların mülkiyet hakkına ilişkin uyuşmazlıklar yönünden gerekli usule ilişkin güvenceleri sunan etkin bir yargısal mekanizma oluşturma yükümlülüğü altındadır. Bu çerçevede oluşturulan yargı yollarında ulusal mahkemeler de iç hukukta yer alan ilgili kanunlar ışığında makul ve adil bir biçimde mülkiyet uyuşmazlıklarını çözmek durumundadır. Mahkeme, bu gerekliliğin sağlanıp sağlanmadığını değerlendirirken uygulanan usulün bütününü incelemektedir (Sovtransavto Holding/Ukrayna, § 96; Fuklev/Ukrayna, B. No: 71186/01, 7/6/2005, §§ 90, 91; Kotov/Rusya [BD], B. No: 54522/00, 3/4/2012, § 112; Anheuser-Busch Inc./Portekiz [BD], B. No: 73049/01, 11/1/2007, §§ 82-87; Capital Bank AD/Bulgaristan, B. No: 49429/99, 24/11/2005, § 134; Kushoglu/Bulgaristan, B. No: 48191/99, 10/5/2007, § 47).

25. Bununla birlikte AİHM; iç hukukun yorumlanması ve uygulanması konusundaki görevinin sınırlı olduğunu, ulusal mahkemelerin hukuk kurallarının yorumlanması bakımından sahip oldukları takdir hakkına açık bir keyfîlik veya bariz takdir hatası içermedikçe karışamayacağını belirtmektedir (Anheuser-Busch Inc./Portekiz, § 83).

26. Diğer taraftan AİHM, her ne kadar Sözleşme'ye ek 1 No.lu Protokol'ün 1. maddesinde açık olarak usule ilişkin güvencelerden söz edilmese de bu maddenin keyfî müdahalelerden korunmak amacıyla, mülkiyet hakkına yapılan müdahalelerin kanun dışı veya keyfî ya da makul olmayan şekilde uygulandığına ilişkin savunma ve itirazlarını sorumlu makamlar önünde etkin bir biçimde ortaya koyabilme olanağının tanınması güvencesini kapsadığını belirtmektedir. Bu değerlendirme ise uygulanan sürecin bütününe bakılarak yapılmalıdır (AGOSI/Birleşik Krallık, B. No: 9118/80, 24/10/1986, § 60; Jokela/Finlandiya, B. No: 28856/95, 21/5/2002, § 45).

27. AİHM ayrıca usule ilişkin güvencelerin özel kişiler arasında ihtilaf oluşturan mülkiyet hakkı ile ilgili meseleler yanında taraflardan birinin devlet olması durumunda da geçerli olduğunu belirtmiştir (Plechanow/Polonya, B. No: 22279/04, 7/7/2009, § 100). Bu bağlamda mülkiyet hakkının korunmasına dair usule ilişkin güvenceler kapsamında mahkeme kararlarının ilgili ve yeterli bir gerekçeye sahip olması gerektiğine değinmiştir. AİHM'e göre bu zorunluluk davacının her iddiasına ayrıntılı cevap verilmesi anlamına gelmemekle birlikte AİHM en azından mülk sahibinin esasa ilişkin temel iddia ve itirazlarının yargılama makamlarınca yapılacak dikkatli ve özenli bir inceleme sonucunda karşılanması gerektiğini vurgulamıştır (Gereksar ve diğerleri/Türkiye, B. No: 34764/05, 34786/05, 34800/05, 34811/05, 1/2/2011, § 54).

V. İNCELEME VE GEREKÇE

28. Anayasa Mahkemesinin 15/10/2025 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları

29. Başvurucu; davanın kabulü ile birlikte icra takibi başlattığını, bunun yanında başka bir

dosya ile ihtiyati haciz talep ettiğini ve talebinin kabul edildiğini ancak İş Mahkemesinin kararının davalılarca temyiz edilmesi üzerine dosyaya sunulan süreli teminat mektubu nedeniyle icranın geri bırakılmasına karar verildiği gibi ihtiyati haciz kararının da teminat bulunduğu gerekçesiyle kaldırıldığını belirtmiştir. Oysa icranın geri bırakılması talebi sırasında sunulan banka teminat mektubunun süresiz olması gerektiğini, usulüne uygun olmayan teminat mektubu nedeniyle icranın geri bırakılması kararı verilmesi ve aynı gerekçeyle ihtiyati haciz kararının kaldırılması nedeniyle alacağını tahsil edemediğini, Yargıtaya başvurarak tehiri icra kararının teminat mektubunun süresi geçtiği için kaldırılmasını talep ettiğini ancak bir sonuç alamadığını ifade etmiştir. Başvurucu, bu gerekçelerle mülkiyet hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

B. Değerlendirme

30. Anayasa'nın "Mülkiyet hakkı" başlıklı 35. maddesi şöyledir:

"Herkes, mülkiyet ve miras haklarına sahiptir.

Bu haklar, ancak kamu yararı amacıyla, kanunla sınırlanabilir.

Mülkiyet hakkının kullanılması toplum yararına aykırı olamaz."

31. Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucu tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder. Başvurucunun şikâyetleri özü itibarıyla mülkiyet hakkını ilgilendirdiğinden başvuru mülkiyet hakkı kapsamında incelenmiştir.

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

32. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

33. Anayasa'nın 35. maddesinin birinci fıkrasında "Herkes, mülkiyet ve miras haklarına sahiptir." denilmek suretiyle mülkiyet hakkı güvenceye bağlanmıştır. Anayasa'nın anılan maddesiyle güvenceye bağlanan mülkiyet hakkı, ekonomik değer ifade eden ve parayla değerlendirilebilen her türlü mal varlığı hakkını kapsar (AYM, E.2015/39, K.2015/62, 1/7/2015, § 20). Bu bağlamda mülk olarak değerlendirilmesi gerektiğinde kuşku bulunmayan menkul ve gayrimenkul mallarla bunların üzerinde tesis edilen sınırlı ayni haklar ve fikrî hakların yanı sıra icrası kabil olan her türlü alacak da mülkiyet hakkının kapsamına dâhildir (Mahmut Duran ve diğerleri [2. B.], B. No: 2014/11441, 1/2/2017, § 60). Somut olayda başvurucunun alacağının varlığı mahkeme kararı ile kesinleşmiştir. Kesinleşmiş alacaklar icra edilebilir nitelik kazandığından Anayasa'nın 35. maddesi bağlamında mülk teşkil etmektedir (benzer yöndeki değerlendirmeler için bkz. Fatma Yıldırım [1. B.], B. No: 2014/6577, 16/2/2017, § 45).

34. Başvuru konusu olayda başvurucunun mülkiyet hakkına yönelik olarak kamu makamlarınca doğrudan yapılan bir müdahale mevcut olmayıp özel kişiler arası bir uyuşmazlık söz konusudur. Dolayısıyla başvuruda, devletin mülkiyet hakkına ilişkin pozitif yükümlülükleri yönünden inceleme yapılması gerekmektedir.

35. Mülkiyet hakkının korunmasının devlete birtakım pozitif yükümlülükler yüklediği hususu, Anayasa'nın 35. maddesinin lafzında açık bir biçimde düzenlenmemiş ise de bu

güvencenin sadece devlete atfedilebilen müdahalelere yönelik sınırlamalar getirdiği, bireyi üçüncü kişilerin müdahalelerine karşı korumasız bıraktığı düşünülemez. Pozitif yükümlülüklerin ortaya çıkmasının nedeni gerçek anlamda koruma sağlanmasıdır. Buna göre anılan maddede bir temel hak olarak güvence altına alınmış olan mülkiyet hakkının gerçekten ve etkili bir şekilde korunabilmesi yalnızca devletin müdahaleden kaçınmasına bağlı değildir. Gerçek anlamda koruma sağlanması için devletin negatif yükümlülükleri dışında pozitif yükümlülüklerinin de olması gerekir. Dolayısıyla Anayasa'nın 5. ve 35. maddeleri uyarınca devletin mülkiyet hakkının korunmasına ilişkin pozitif yükümlülükleri bulunmaktadır. Bu bağlamda söz konusu pozitif yükümlülükler, kimi durumlarda özel kişiler arasındaki uyuşmazlıklar da dâhil olmak üzere mülkiyet hakkının korunması için belirli tedbirlerin alınmasını gerektirmektedir (Türkiye Emekliler Derneği [1. B.], B. No: 2012/1035, 17/7/2014, §§ 34-38; Eyyüp Boynukara [1. B.], B. No: 2013/7842, 17/2/2016, §§ 39-41; Osmanoğlu İnşaat Eğitim Gıda Temizlik Hizmetleri Petrol Ürünleri Sanayi Ticaret Limited Şirketi [2. B.], B. No: 2014/8649, 15/2/2017, § 43).

36. Devletin pozitif yükümlülükleri, mülkiyet hakkına yapılan müdahalelere karşı usule ilişkin güvenceleri sunan yargısal yolları da içeren etkili hukuksal bir çerçeve oluşturma, oluşturulan bu hukuksal çerçeve kapsamında yargısal ve idari makamların bireylerin özel kişilerle olan uyuşmazlıklarında etkili ve adil bir karar vermesini temin etme sorumluluklarını da içermektedir (Selahattin Turan [1. B.], B. No: 2014/11410, 22/6/2017, § 41).

37. Devletin pozitif yükümlülükleri çerçevesinde -özel kişiler arası uyuşmazlıklarla ilgili olsun ya da olmasın- yargı kararlarının uygulanması ve kişilerin alacaklarına kavuşması bakımından etkili bir icra sistemi kurma sorumluluğu bulunmaktadır. Özel kişiler arasındaki uyuşmazlıklarda devletin mülkiyet hakkına ilişkin pozitif yükümlülükleri, karşılıklı hak ve menfaatler dengesine dayanmaktadır. Alacakların icrasına ilişkin süreç bakımından da durum böyledir. Devlet bu sistemi kurarken gerek alacaklının gerekse de borçlu ve ilgili üçüncü kişilerin hak ve menfaatlerini gözetmek, kişilerin mülkiyet haklarının korunması için gerekli tedbirleri almak durumundadır. Buna göre bir yandan alacaklının mülkiyet hakkı kapsamında bulunan alacağına kavuşması için etkin bir icra yolunun oluşturulması, öte yandan da icradan etkilenen borçlu ve ilgili diğer kişilere mülkiyet haklarına yapılan müdahalelerin keyfî veya hukuka aykırı olduğunu ileri sürebilmeleri için etkin biçimde itiraz edebilme imkânının tanınması gerekmektedir (Hesna Funda Baltalı ve Baltalı Gıda Hayvancılık San. ve Tic. Ltd. Şti. [GK], B. No: 2014/17196, 25/10/2018, §§ 71, 72; Nihal Soydan [2. B.], B. No: 2015/3112, 23/1/2019, § 35; AYM, E.2019/11, K.2019/86, 14/11/2019, §§ 14, 15; AYM, E.2019/59, K.2020/61, 22/10/2020, §§ 22, 23).

38. Alacağın ödenmemesi nedeniyle başlatılan icra takibinde alacaklı ve borçlunun mülkiyet hakkı çatışmaktadır. Bu nedenle icra takip sürecinin alacaklı ve borçlu tarafın menfaatlerini dengeleyecek yolları öngörmesi gerekir. Bununla birlikte kanun koyucunun öngördüğü düzenlemelerin menfaatler dengesinin kurulmasında taraflardan biri aleyhine ölçüsüzlüğe neden olması mülkiyet hakkı yönünden pozitif yükümlülüklerle de bağdaşmayabilir. Bu bağlamda her iki tarafın menfaatlerinin mümkün olduğunca dengelenmesi ve sürecin taraflardan biri aleyhine ölçüsüz bir netice doğuracak şekilde sonuçlandırılmaması gerekir. Menfaat dengesinin adil bir şekilde kurulup kurulmadığının değerlendirilmesinde ise taraflara tanınan tüm imkânların gözönünde bulundurulması zorunludur (AYM, E.2019/59, K.2020/61, 22/10/2020, § 24).

39. Özel hukuk kişileri arasındaki uyuşmazlıkta kamu makamlarının taraf menfaatlerinin

dengelenmesine ilişkin yasal düzenlemelere ve tedbirlere yer verip vermediği, bu düzenleme ve tedbirlerin etkili bir çözüm sağlama kapasitelerinin bulunup bulunmadığı ve somut olay açısından doğurduğu etkilerin mülkiyet hakkının korunmasına yeterli ve elverişli olup olmadığı belirlenmelidir. Devletin pozitif yükümlülüklerinin bir gereği olarak etkili hukuki mekanizmalar kuran kamu makamlarının yapılacak yargılama sonunda bir davanın kazanılmasını garanti etmek gibi bir yükümlülüğünün bulunmadığı da açıktır (Sınırlı Sorumlu Kavak Arsa ve Konut Yapı Kooperatifi [1. B.], B. No: 2019/39103, 18/4/2024, § 31).

40. Hukukumuzda istisnalar dışında mahkemelerce verilen kararların icrası için kesinleşmesi gerekmez. Buna karşılık mahkeme kararına karşı kanun yollarına başvurmak isteyen borçluya, 2004 sayılı Kanun'un tehiri icra (icranın geri bırakılması) müessesesini düzenleyen 36. maddesinde, icra sürecini kararın kesinleşmesine kadar geri bırakılmasını isteme imkânı tanınmıştır. Kuşkusuz bu durum borçlu lehine ancak alacağına bir an önce kavuşmak için icra sürecini devam ettirme imkânını yitiren alacaklı aleyhine bir durum oluşturmaktadır. Bununla birlikte menfaatler dengesini sağlamak isteyen kanun koyucu borçluya kararın kesinleşmesinden sonra icra süreci kapsamında alacağına daha çabuk kavuşabilmesi için alacaklı lehine teminat gösterme yükümlülüğü getirmiştir.

41. Somut olayda başvurucu, işçilik alacaklarının tahsili talebiyle iki şirket aleyhine dava açmıştır. İş Mahkemesinin 16/10/2014 tarihli ilk kararı üzerine başvurucu 70.476,10 TL alacak tutarı üzerinden ilamlı icra takibi başlatmıştır. Karar tehiri icra talepli olarak temyiz edilmiş ancak İcra Mahkemesinin bir yıl süreli teminat mektubunu kabul etmesi üzerine mehil vesikası verilmiş ve verilen mehil içinde icranın geri bırakılmasına karar verilmiştir. Başvurucu, teminat mektubunun süreli olması nedeniyle icranın geri bırakılması kararının yeniden değerlendirilmesini talep etmiş; bu taleplerinden bir sonuç alamamıştır. İcra edilebilir nitelikteki kararın verildiği 16/10/2014 tarihinden temyiz üzerine kararın onandığı 16/4/2019 tarihine kadar 4 yıl 6 ay boyunca icranın geri bırakılmış olması nedeniyle icra sürecinde herhangi bir ilerleme olmamış, konulan ihtiyati hacizler de kaldırılmıştır. Bozma kararı sonrasında ise başvurucunun ihtiyati haciz talebi hakkında bir karar verilmemiştir. Borçlu şirketin hisseleri veya aracı üzerinde haciz bulunması ya da banka hesabında 45.000 TL civarında parasının bulunması alacağın tahsili ile ilgili bazı imkânların mevcut olduğunu göstermekle birlikte icranın geri bırakılması nedeniyle alacağın tahsili 4 yıl 6 ay boyunca geciktirilmiştir.

42. 2004 sayılı Kanun'un 36. maddesine göre teminat mektubunun kesin ve süresiz olması gerekmektedir (bkz. § 20). Somut olayda kesin ve süresiz teminat mektubu alınması üzerine icranın geri bırakılması kararı verilmesi gerekirken süreli teminat mektubunun kabul edilmesi ve konulan ihtiyati hacizlerin kaldırılması başvurucuyu alacağının tahsili imkânı açısından güvencesiz bırakmıştır. Oysa teminat mektubunun kesin ve süresiz istenmesi hâlinde ise bir gecikmeye ve yeni bir haciz sürecine gerek olmadan başvurucunun alacağını tahsil edebileceği açıktır. Dolayısıyla teminatın süreli olması, borçlu lehine icranın ertelenmiş olmasına ve başvurucu alacaklının bekleme külfetine katlanmasına rağmen kararın kesinleşmesinden sonra teminatı paraya çevirme imkânından yararlanamamasına yol açmıştır. Kesin ve süresiz teminat mektubundan derhâl alacağını tahsil edebilecek olan başvurucunun borçluya karşı normal bir icra sürecinde olduğu gibi icra sürecini devam ettirme imkânına sahip olması ise menfaatler dengesini sağlamayacaktır. Sonuç olarak borçlu lehine bir avantaj sağlanmışken bunu dengeleyici olan alacaklı lehine sağlanması gereken avantaj ortadan kalkmış ve taraflar arasında kurulması gereken adil denge başvurucu aleyhine bozulmuştur.

43. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

VI. GİDERİM

44. Başvurucu, ihlalin tespiti ile mülkiyet hakkının ihlal edilmesi nedeniyle 150.000 TL maddi ve 100.000 TL manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

45. Kesin ve süresiz teminat mektubu alınmadan icranın geri bırakılması kararı verilmesi nedeniyle tespit edilen mülkiyet hakkı ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmamaktadır. Olayda ihlalin sonuçlarının ortadan kaldırılması bakımından etkin giderim yolu tazminat olarak görülmektedir. Eski hâle getirme kuralı çerçevesinde ihlalin sonuçlarının bütünüyle ortadan kaldırılabilmesi için manevi zararları karşılığında başvurucuya talebiyle bağlı kalınarak net 100.000 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir. İcra takibinin devam ettiği anlaşıldığından başvurucunun maddi tazminat talebinin bu aşamada reddine karar verilmesi gerekir.

VII. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Başvurucuya net 100.000 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

D. 364,60 TL harç ve 30.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 30.364,60 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

E. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 15/10/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

BURCU ÇELİK ÖZKAN (2)

B. No: 2020/16841 | Karar tarihi: 15.10.2025

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2020/16841

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

BURCU ÇELİK ÖZKAN BAŞVURUSU (2)

(Başvuru Numarası: 2020/16841)

Karar Tarihi: 15/10/2025

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Rıdvan GÜLEÇ Kenan YAŞAR Ömer ÇINAR

Raportör : Tolga BAŞBOZKURT

Başvurucu : Burcu ÇELİK ÖZKAN

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, cenaze töreni sırasında yapılan bir konuşmada kullanılan ifadeler nedeniyle silahlı terör örgütünün propagandasını yapma suçundan cezalandırılmanın ifade özgürlüğü ile seçme ve seçilme hakkını ihlal ettiği iddialarına ilişkindir.

2. Başvurucu 7/6/2015 ve 1/11/2015 tarihlerinde Halkların Demokratik Partisinden Muş milletvekili olarak seçilmiştir.

3. 2014 yılının Ekim ayında yaşanan ve ülkenin büyük bir bölümünü etkileyen şiddet olayları ve sonrasında 2015 yılının Haziran ayından itibaren ülkede yaşanan terör saldırılarının artması nedeniyle siyasi çevrelerde ve kamuoyunda milletvekillerinin dokunulmazlıklarının kaldırılması hususunda yoğun tartışmalar yaşanmıştır. Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nda bu yönde değişiklik yapılmasını öngören kanun teklifi 12/4/2016 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi (TBMM) Başkanlığına sunulmuştur. TBMM Genel Kurulunda 20/5/2016 tarihinde kabul edilen 6718 sayılı Kanun'un 1. maddesiyle Anayasa'ya geçici 20. madde eklenmiştir.

4. Söz konusu Anayasa değişikliği 8/6/2016 tarihli Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Buna göre TBMM tarafından kabul edildiği 20/5/2016 tarihi itibarıyla maddede sayılan mercilere intikal etmiş dosyalar hakkında Anayasa'nın 83. maddesinin ikinci

fıkrasının birinci cümlesinde yer alan yasama dokunulmazlığına ilişkin hüküm uygulanmayacaktır.

5. Başvurucu hakkında da milletvekili olarak görev yaptığı dönemde ve bundan önce işlediği iddia olunan suçlara ilişkin olarak farklı Cumhuriyet başsavcılıklarınca soruşturma yürütülmüştür. Bu fezlekelerde başvurucuya birçok eylemiyle ilgili suçlamalar isnat edilmiştir. Bu eylemlerinden biri de 25/9/2015 tarihinde Muş'un Malazgirt ilçesi Tatargazi köyünde PKK terör örgütü mensubu Ö.A.nın cenazesine katılarak mezarına çiçek attıktan sonra "...bu zamanlar sözlerin tükendiği, cümlelerin bittiği zamanlardır. 7 Hazirandan sonra bu halka ve kürdistana yapılan savaş konseptiyle birlikte onlarca gencimiz, yoldaşımız ve çocuklarımız katledildi, bu mücadele sonuna kadar devam edecek" şeklinde ifadelerin yer aldığı bir konuşmadır (başvurucu hakkındaki diğer isnat edilen eylemler için bkz. Burcu Özkan [GK], B. No: 2017/28895, 25/10/2018, § 15).

6. Anayasa değişikliği sonrasında başvurucu hakkındaki fezlekelere konu olan soruşturma dosyaları Adalet Bakanlığı Ceza İşleri Genel Müdürlüğü aracılığıyla takdir ve ifası için Muş ve Hınıs Cumhuriyet Başsavcılıklarına gönderilmiştir.

7. Muş Cumhuriyet Başsavcılığınca (Başsavcılık) yürütülen soruşturma ile ilgili olarak 1/9/2016 tarihinde başvurucunun silahlı terör örgütüne üye olma, halkı kin ve düşmanlığa alenen tahrik etme ve terör örgütü propagandası yapma suçlarından cezalandırılması talebiyle iddianame düzenlemiştir. İddianamede başvurucunun 25/9/2015 tarihli eylemine yer verilmiş ve şu şekilde değerlendirme yapılmıştır:

"...yine şüphelinin 25/9/2015 tarihinde Malazgirt İlçesi Tatargazi Köyünde PKK/KCK terör örgütü mensubu Ö.A.nın cenazesine katılarak mezarına çiçek attığı ve burada yaptığı konuşmada 'bu zamanlar sözlerin tükendiği, cümlelerin bittiği zamanlardır. 7 Hazirandan sonra bu halka ve kürdistana yapılan savaş konseptiyle birlikte onlarca gencimiz, yoldaşımız ve çocuklarımız katledildi, bu mücadele sonuna kadar devam edecek' söylemi karşısında ölen PKK mensubunun silahlı çatışmada ölmesi gözetildiğinde şüphelinin bu ölen terör örgütü mensubunun silahlı mücadelesini kast ederek 'Bu mücadele sonuna kadar sürecek' sözünün PKK'nın silahlı mücadelesi olduğu, bu mücadele yöntemini benimsediği, yine '...yoldaşımız katledildi' şeklindeki beyanıyla da öldürülen PKK mensuplarıyla aynı duygu ve misyonu paylaştığını açıkça beyan ettiği, şüphelinin bu sözleri söylerken PKK terör örgütüne aidiyet duygusuyla söylediğinin açık olduğu, bu suretle şüphelinin terör örgütünün; cebir, şiddet veya tehdit içeren yöntemlerini meşru gösterecek veya övecek ya da bu yöntemlere başvurmayı teşvik edecek şekilde propagandasını yaptığı..."

8. Bu süreçte iddianamenin kabulüne karar veren Muş 1. Ağır Ceza Mahkemesi (Mahkeme) 19/4/2017 tarihli celsede başvurucunun savunmasına başvurmuştur. Başvurucu 25/9/2015 tarihinde cenaze esnasında yaptığı konuşmayı hatırlayamadığını, "yoldaşımız" sözcüğünün arkadaş, dost kelimeleriyle aynı manaya geldiğini, bu nedenle farklı anlamlara çekilmemesi gerektiğini ifade etmiştir. Mahkeme celse sonunda başvurucunun terör örgütüne üye olma suçundan tutuklanmasına karar vermiştir.

9. Başvurucu 10/7/2017 tarihinde tutuklama tedbirinin hukuki olmaması nedeniyle kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının, ifade özgürlüğü kapsamındaki eylemlerin tutuklamaya konu edilmesi nedeniyle ifade özgürlüğünün, tutuklama dolayısıyla milletvekilliği görevinin yerine getirilememesi nedeniyle seçilme ve siyasi faaliyette bulunma hakkının ihlal edildiği şikâyetleriyle Anayasa Mahkemesine bireysel başvuru yapmıştır. Anayasa Mahkemesi 25/10/2018 tarihinde yaptığı değerlendirme sonucunda başvurucunun iddialarını açıkça

dayanaktan yoksun bularak kabul edilemezlik kararı vermiştir (Burcu Özkan, §§ 57-92).

10. Başvurucu ayrıca 12/9/2017 tarihinde Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine (AİHM) başvuru (B. No: 68853/17) gerçekleştirmiştir. AİHM, başvurucunun da aralarında olduğu on iki milletvekilinin başvurusunu birleştirerek verdiği Yüksekdağ Şenoğlu ve diğerleri/Türkiye (B. No: 14332/17, 8/11/2022) kararında başvurucu hakkında verilen tutuklama tedbiri ve eldeki başvuruda şikâyete konu edilen yargılamalar nedeniyle başvurucunun ifade özgürlüğünün, kişi özgürlüğü ve güvenliği hakkının, serbest seçim hakkının ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (Sözleşme) 5. maddesiyle birlikte 18. maddesinin ihlal edildiği şikâyetlerini incelemiştir. AİHM genel olarak Selahattin Demirtaş/Türkiye (No. 2) ([BD], B. No: 14305/17, 22/12/2020, §§ 23, 24) kararı ile benzer şekilde yukarıda anılan hakların ihlal edildiği sonucuna ulaşmıştır (Yüksekdağ Şenoğlu ve diğerleri/Türkiye, §§ 489-640).

11. Mahkeme 6/10/2017 tarihinde başvurucunun üzerine atılı terör örgütü propagandası yapma ve halkı kin ve düşmanlığa alenen tahrik etme suçlarından beraatine karar vermiştir. Ayrıca silahlı terör örgütüne üye olma suçuyla ilgili olarak ise suç vasfının değiştiği ve başvurucunun örgüt içindeki hiyerarşik yapıya dâhil olmamakla birlikte, örgüte bilerek ve isteyerek yardım etme suçunu işlediği gerekçesiyle mahkûmiyetine ve hükümle birlikte tutukluluğunun devamına karar vermiştir.

12. Başvurucu, bu karara karşı istinaf kanun yoluna başvurmuştur. Erzurum Bölge Adliye Mahkemesi 2. Ceza Dairesi (Bölge Adliye Mahkemesi), istinaf incelemesi sonucunda Mahkeme kararının kaldırılmasına karar vermiştir. Yaptığı yeniden değerlendirme sonucunda, başvurucunun 25/9/2015 tarihli konuşmasındaki ifadelerin terör örgütünün cebir, şiddet veya tehdit içeren yöntemlerini meşru gösterecek veya övecek ya da bu yöntemlere başvurmayı teşvik edecek niteliğe sahip olduğu nedeniyle terör örgütü propagandası yapma suçunu işlediği sonucuna ulaşarak başvurucuyu 1 yıl 3 ay hapis cezasına mahkûm etmiştir. Bölge Adliye Mahkemesi ayrıca silahlı terör örgütünün korkutucu gücünden yararlanmak suretiyle tehdit ve silahlı terör örgütüne üye olmamakla birlikte örgüte bilerek ve isteyerek yardım etme suçundan da başvurucunun mahkûmiyetine karar vermiştir. Bölge Adliye Mahkemesi, terör örgütü propagandası suçu bakımından gerekçesini şu şekilde açıklamıştır:

"...(2) numaralı eylem olarak belirtilen 25/09/2015 tarihinde sanığın Malazgirt Tatargazi köyünde silahlı terör örgütü PKK/KCK mensubu [Ö. A.]'in cenazesine katılarak, mezarına çiçek attıktan sonra yaptığı konuşmada, 'Bu zamanlar sözlerin tükendiği, cümlelerin bittiği zamanlardır. 7 Haziran'dan sonra bu halka ve Kürdistan'a yapılan savaş konseptiyle birlikte onlarca gencimiz, yoldaşımız ve çocuklarımız katledildi. Bu mücadele sonuna kadar devam edecek...' şeklindeki söylemleri gözetildiğinde, terör örgütü mensuplarını 'yoldaş' olarak tanımlaması, kendisini onlarla özdeşleştirmesi, örgüt mensuplarının silahlı eylemlerini ise 'bu mücadele sonuna kadar devam edecek' sözleriyle kutsayıp yüceltmesi karşısında bu söyleminin Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin düşünce ve ifade özgürlüğünün kullanım şeklini ve bunun sınırlarını belirleyen boyutlarını aşarak terör örgütünün cebir, şiddet veya tehdit içeren yöntemlerini meşru gösterecek veya övecek ya da bu yöntemlere başvurmayı teşvik edecek şekilde propagandası olarak kabul edilmesi gerektiği anlaşılmakla, sanığın 25/09/2015 tarihli eylemi nedeniyle 3713 sayılı Kanunun 7/2-1. maddesi uyarınca sanığın söyleminin niteliği, milletvekili olarak konumu, kitleyi etkileme kapasitesi, oluşan tehlike ve zararın ağırlığı, suç konusunun önem ve değeri dikkate alındığında TCK'nın 3. ve 61. maddelerinde belirtilen cezanın bireyselleştirilmesine ilişkin ölçütler ışığında temel cezada asgari hadden makul bir oranda uzaklaşılarak cezalandırılması gerektiği,"

13. Bölge Adliye Mahkemesi kararı, başvurucu tarafından temyiz edilmiştir. Yargıtay (Kapatılan) 16. Ceza Dairesi 14/9/2019 tarihinde başvurucu hakkında terör örgütü propagandası yapma suçu bakımından verilen mahkûmiyet hükmünün onanmasına karar vermiştir. Diğer suçlar bakımından ise verilen mahkûmiyet hükümlerinin bozulmasına ve başvurucunun tahliyesine karar vermiştir. Başvurucu ya da müdafiilerine tebliğ edildiğine dair dosyada bilgi veya belge bulunmayan bu karar en geç kesinleştirme işleminin yapıldığı 8/1/2020 tarihinde Mahkeme dosyasına girmiştir.

14. Dünya genelinde yaşanan koronavirüs salgını nedeniyle bireysel başvuruya ilişkin süreler 13/3/2020 tarihinden 15/6/2020 tarihine kadar durdurulmuştur. Başvurucu, 18/6/2020 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

15. Başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

16. Başvurucu, katıldığı cenazede sarf ettiği sözler nedeniyle hapis cezasına mahkûm edilmesinin ifade özgürlüğünü ihlal ettiğini ileri sürmüştür. AİHM kararlarını referans göstererek kullandığı ifadelerin terör propagandası kapsamında olmadığını ve hakkında hükmedilen cezanın siyasi saiklerle verildiğini iddia etmiştir. Başvurucu son olarak mahkûmiyetle birlikte hakkında 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 53. maddesinin uygulanmasının eski bir milletvekili olarak seçme, seçilme ve siyasi faaliyette bulunma hakkını ihlal ettiğinden yakınmıştır.

17. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde; konuya ilişkin mevzuat hükümleri ile yargısal içtihatlara değindikten sonra ifade özgürlüğü ile seçme, seçilme ve siyasi faaliyette bulunma hakkının ihlal edildiği iddiaları incelenirken söz konusu hükümler ve içtihatların yanı sıra somut olayın kendine özgü koşullarının da dikkate alınması gerektiğini belirtmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

18. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 48. maddesinin (5) numaralı fıkrasında kabul edilebilirlik şartları ve incelemesinin usul ve esasları ile ilgili diğer hususların Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nde (İçtüzük) düzenleneceği belirtilmiştir.

19. İçtüzük'ün "Düşme kararı" başlıklı 80. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (ç) bendi gereği Anayasa Mahkemesi, başvurunun incelenmesinin sürdürülmesini haklı kılan bir neden görülmemesi hâlinde başvurunun düşmesine karar verebilir (Mehmet Haberal (2) [1. B.], B. No: 2014/1050, 28/5/2014, §§ 26-28; Keser Altıntaş [GK], B. No: 2023/18536, 25/7/2023, § 50). Bu kapsamda eldeki başvuru yönünden öncelikle başvurunun incelenmesinin sürdürülmesini haklı kılan bir nedenin olup olmadığının belirlenmesi gerekir.

20. Anayasa Mahkemesi somut olaya benzer nitelikte olan Ferhat Encu (3) kararında ([GK], B. No: 2017/38747, 29/11/2023), AİHM'in 20/5/2016 tarihli Anayasa değişikliğiyle yasama dokunulmazlığının kaldırılmasının öngörülebilir olmaması nedeniyle ifade özgürlüğünün (Encu ve diğerleri/Türkiye, B. No: 56543/16, 1/2/2022; Yüksekdağ Şenoğlu ve diğerleri/Türkiye) ve seçme, seçilme hakkının (Yüksekdağ Şenoğlu ve diğerleri/Türkiye) ihlal edildiğine karar verdiğini yine bu durumda Anayasa Mahkemesince Anayasa'nın geçici 20. maddesine dayanılarak yürütülen yargılamalarla ilgili henüz bir karar verilmeden aynı konunun AİHM tarafından incelenerek karara bağlandığını, buna ek olarak başvurucunun

söz konusu AİHM kararının uygulanmadığına ilişkin bir şikâyetinin olmadığını, AİHM'e yapılan başvuru ile Anayasa Mahkemesine yapılan başvurunun farklı şikâyetler içerip içermediğine ilişkin bir bilgi sunmadığını, bu sebeplerle başvurunun incelenmesinin sürdürülmesini haklı kılan bir nedenin kalmadığını belirterek başvurunun düşmesine karar vermiştir. Kararın ilgili kısmı şu şekildedir:

"...30. Somut olayda Başsavcılık ve yargı mercileri başvurucunun milletvekili olması nedeniyle hakkındaki soruşturma ve yargılamanın durdurulması taleplerini Anayasa'ya eklenen geçici 20. madde uyarınca dokunulmazlığın kalktığı gerekçesiyle reddetmiştir (bkz. §§ 10-13). Başvurucu da eldeki başvuruda diğerlerinin yanı sıra Anayasa'ya eklenen geçici 20. madde uyarınca dokunulmazlıktan yararlandırılmamasından şikâyet etmiştir. Buna karşılık henüz Anayasa Mahkemesince somut başvuru hakkında bir karar verilmeden önce yapılan başvurular üzerine AİHM, başvurucunun da aralarında olduğu ve eldeki başvuruyla benzer şikâyetleri konu alan iki ayrı başvuruda (bkz. §§ 21, 22) milletvekili dokunulmazlıklarının kaldırıldığı 20/5/2016 tarihli Anayasa değişikliğinin makul şekilde öngörülebilir olmadığı ve yürütülen yargılama nedeniyle başvurucunun çeşitli temel hak ve özgürlüklerinin ihlal edildiği sonucuna ulaşmıştır. Bu nedenle Anayasa Mahkemesi somut olaydaki bu olgunun özellikle AİHM'e bireysel başvuru yolunun ikincil olma niteliğiyle yakından bağlantılı olduğu kanaatindedir.

31. Sözleşme'nin 35. maddesinde düzenlenen ve AİHM'e yapılacak bir başvuru öncesi iç hukuk yollarının tüketilmesini zorunlu kılan kural aynı zamanda -madde metninde de vurgulandığı gibi- uluslararası hukukun genel olarak tanınmış bir kuralıdır. Nitekim AİHM, iç hukuk yollarını tüketme kuralının Sözleşme'nin temel hak ve özgürlükleri koruma sisteminin temel bir ilkesi ve ayrılmaz bir parçası olduğunu belirtmiş; denetim yetkisine başvurmak isteyenlerin öncelikle ulusal hukuk sistemi tarafından sağlanan hukuk yollarını kullanmak zorunda olduklarını vurgulamıştır (Vučković ve diğerleri/Sırbistan (ilk itiraz) [BD], B. No: 17153/11, 25/3/2014, §§ 69, 70).

32. İç hukuk yollarının tüketilmesi kuralı, Sözleşme tarafından oluşturulan mekanizmanın ikincil niteliğinin önemli bir yönünü oluşturmaktadır. Anayasa Mahkemesi de AİHM'e yapılan bireysel başvuruların koruma sistemi bakımından ikincil nitelikte olduğunu ifade etmiştir (Vefa Serdar, B. No: 2014/4217, 8/6/2016, § 131). Nitekim Anayasa Mahkemesine bireysel başvuru yolunun benimsenmesinin amaçlarından biri bu ikincillik kuralı çerçevesinde temel hak ve özgürlüklerin ihlal edildiği iddiaları yönünden iç hukukta etkili bir başvuru yolu oluşturulması ve böylelikle AİHM'e Türkiye aleyhine yapılan başvuruların azaltılmasıdır (Şahin Alpay (2) [GK], B. No: 2018/3007, 15/3/2018, § 67).

33. AİHM'e göre de iç hukuk yollarının tüketilmesi kuralının amacı, ulusal makamlara ve öncelikle mahkemelere şikâyete konu Sözleşme ihlallerini önleme veya giderme imkânı tanınmasıdır (Handyside/Birleşik Krallık, B. No: 5493/72, 7/12/1976, §§ 48, 49; Selmouni/Fransa [BD], B. No: 25803/94, 28/7/1999, § 74). Bu çerçevede AİHM, Hasan Uzun/Türkiye (B. No: 10755/13, 30/4/2013) kararında Anayasa Mahkemesine bireysel başvurunun kendisine başvuru yapılmadan önce tüketilmesi gereken bir iç hukuk yolu olduğu sonucuna ulaşmıştır.

34. Bununla birlikte eldeki başvuruda yer alan şikâyetler hakkında henüz Anayasa Mahkemesi tarafından bir inceleme yapılmadan AİHM'e yapılan iki ayrı başvuruda ihlal kararı verildiği görülmüştür. Önemle vurgulamak gerekir ki başvurucunun somut başvuru kapsamında AİHM tarafından verilen ve yukarıda anılan ihlal kararlarının kendisi hakkında

uygulanmadığına ya da dikkate alınmadığına ilişkin Anayasa Mahkemesine herhangi bir şikâyeti bulunmamaktadır. Diğer bir ifadeyle AİHM'in verdiği ihlal kararlarında değerlendirilen şartlar dışında Anayasa Mahkemesince yeni bir değerlendirme yapılmasını gerektiren bir gelişme yaşanmadığı görülmüştür. Bunun dışında başvurucu, AİHM'in ihlal kararlarına konu başvurusunun Anayasa Mahkemesine bireysel başvuru yoluyla ileri sürdüğünden farklı şikâyetler içerip içermediği konusunda da herhangi bir bilgi sunmamıştır. Dolayısıyla AİHM'in anılan kararları sonrası eldeki başvuruya konu ihlal iddiaları açısından başvurunun incelenmesinin sürdürülmesini haklı kılan bir nedenin kalmadığı anlaşılmıştır.

35. Öte yandan İçtüzük'ün 80. maddesinin (2) numaralı fıkrasında öngörülen, başvurunun incelenmesinin devamında Anayasa'nın uygulanması veya temel hakların kapsamının ve sınırlarının belirlenmesi ya da insan haklarına saygının gerekli kıldığı herhangi bir durumun da söz konusu olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

36. Açıklanan gerekçelerle İçtüzük'ün 80. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (ç) bendi uyarınca başvurunun düşmesine karar verilmesi gerekir."

21. Somut başvuruda, başvurucu tarafından Anayasa'ya eklenen geçici 20. madde uyarınca dokunulmazlığının kaldırılarak hakkında mahkûmiyet hükmü kurulduğu yönünde açık bir şikâyet dile getirilmemişse de söz konusu anayasal hüküm başvurucu hakkında da uygulanmış ve mahkûmiyet kararı verilmiştir. Dolayısıyla başvurucunun ifade özgürlüğü ve seçme, seçilme ve siyasi faaliyette bulunma hakkının ihlal edildiğine yönelik şikâyetleri incelenirken aynı zamanda eski bir milletvekili olan başvurucunun dokunulmazlıktan yararlandırılmamasını da kapsayacağı kabul edilmelidir. Bu doğrultuda, eldeki başvuruda yer alan şikâyetler bakımından AİHM'in Yüksekdağ Şenoğlu ve diğerleri/Türkiye kararında (bkz. § 10) ihlal kararı verdiği görülmüştür. Önemle vurgulamak gerekir ki başvurucunun somut başvuru kapsamında AİHM tarafından verilen ve yukarıda anılan ihlal kararlarının kendisi hakkında uygulanmadığına ya da dikkate alınmadığına ilişkin Anayasa Mahkemesine eldeki başvurunun incelenmesi aşamasına kadar sunduğu bir şikâyeti de bulunmamaktadır. Diğer bir ifadeyle AİHM'in verdiği ihlal kararlarında değerlendirilen şartlar dışında Anayasa Mahkemesince yeni bir değerlendirme yapılmasını gerektiren bir gelişme yaşanmadığı görülmüştür. Bunun dışında başvurucu, AİHM'in ihlal kararlarına konu başvurusunu Anayasa Mahkemesine bireysel başvuru yoluyla ileri sürdüğünden başvurusunun farklı şikâyetler içerip içermediği konusunda da herhangi bir bilgi sunmamıştır. Dolayısıyla AİHM'in anılan kararları sonrası eldeki başvuruya konu ihlal iddiaları açısından başvurunun incelenmesinin sürdürülmesini haklı kılan bir nedenin kalmadığı anlaşılmıştır.

22. Bununla birlikte İçtüzük'ün 80. maddesinin (2) numaralı fıkrasında öngörülen, başvurunun incelenmesinin devamında Anayasa'nın uygulanması veya temel hakların kapsamının ve sınırlarının belirlenmesi ya da insan haklarına saygının gerekli kıldığı herhangi bir durumun da söz konusu olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

23. Açıklanan gerekçelerle İçtüzük'ün 80. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (ç) bendi uyarınca başvurunun düşmesine karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvurunun DÜŞMESİNE,

B. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde BIRAKILMASINA 15/10/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

GÜNDÜZ ERCİŞ VE DİĞERLERİ

B. No: 2020/20890 | Karar tarihi: 15.10.2025

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2020/20890

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

GÜNDÜZ ERCİŞ VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2020/20890)

Karar Tarihi: 15/10/2025

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Rıdvan GÜLEÇ Kenan YAŞAR Ömer ÇINAR

Raportör : Mehmet ALTUNDİŞ

Başvurucular : 1. Gündüz ERCİŞ 2. Gürbüz ERCİŞ 3. Selime ERCİŞ

Vekili : Av. Bülent MUGAN

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, kamulaştırmasız el atma bedelinin icra takibine rağmen ödenmemesi ve değer kaybına uğratılması nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvuruculaların maliki bulunduğu taşınmaza kamulaştırma yapılmaksızın fiili olarak el atıldığı gerekçesiyle Hacettepe Üniversitesi Rektörlüğüne (Üniversite) karşı açılan tazminat davası sonucunda Ankara 22. Asliye Hukuk Mahkemesince 17/7/2017 tarihinde başvurucular lehine toplam 157.371,90 TL tazminatın dava tarihinden itibaren işleyecek yasal faizi ile birlikte ödenmesine hükmedilmiştir.

3. Başvurucular, asıl alacak ile işlemiş olan yasal faizler de dâhil olmak üzere toplam 229.566,39 TL'nin tahsili amacıyla Üniversite aleyhine Ankara 25. İcra Dairesinde 13/10/2017 tarihinde ilamlı icra takibi başlatmıştır. Ancak yürütülen icra takibi sonuçsuz kalınca başvurucular bu kez Adalet Bakanlığı İnsan Hakları Tazminat Komisyonuna (Komisyon) müracaat etmiş; Komisyon 4/3/2020 tarihli kararıyla 4.000 TL tutarında tazminata hükmetmiştir. Başvurucular, taşınmazlarına kamulaştırmasız olarak el atılması nedeniyle hükmedilen bedelin icra takibinin başlatılmasına rağmen hâlâ ödenmemesi sebebiyle mülkiyet haklarının ve adil yargılanma haklarının ihlal edildiğini ileri sürerek

2/7/2020 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

4. Başvurucular, alacaklarına kavuşabilmek için tüm idari ve hukuki başvuru yollarını tüketmelerine karşın hükmedilen bedelin hâlen ödenmemiş olmasının başvurularının temelini oluşturduğunu ifade etmiştir. Başvurucular başvuru formunda, Komisyon tarafından belirlenen tazminat miktarının hakkaniyete uygun olmadığını belirtmiş ise de, başvurunun özünün kamulaştırmasız el atmaya dayalı tazminat alacağının ödenmemesi olduğu anlaşılmış ve başvuru bu kapsamda ele alınmıştır.

5. Başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

6. Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi (UYAP) üzerinde yapılan incelemede Üniversite tarafından 29/12/2020 tarihinde İcra Dairesine 272.171,80 TL ödeme yapıldığı anlaşılmıştır. İcra Dairesi, gerekli harçları tahsil ettikten sonra başvurucu vekili hesabına 6/1/2021 tarihinde 265.514,69 TL'yi havale etmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

A. Başvurucu Selime Erciş Yönünden

7. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün (İçtüzük) 83. maddesi ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 51. maddesi gereği başvurucunun istismar edici, yanıltıcı ve benzeri nitelikteki davranışlarıyla bireysel başvuru hakkını açıkça kötüye kullandığının tespit edilmesi hâlinde başvuru reddedilir ve yargılama giderleri dışında ilgilinin 2.000 Türk Lirasından fazla olmamak üzere disiplin para cezasıyla cezalandırılmasına karar verilir.

8. 11/1/2011 tarihli ve 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'nun 43. maddesinde, hukuki işlemden doğan temsil yetkisinin, aksi taraflarca kararlaştırılmadıkça veya işin özelliğinden anlaşılmadıkça, temsil olunanın veya temsilcinin ölümü, gaipliğine karar verilmesi, fiil ehliyetini kaybetmesi veya iflas etmesi durumlarında sona ereceği düzenlenmiş; 513. maddesinde ise, sözleşmeden veya işin niteliğinden aksi anlaşılmadıkça sözleşmenin, vekilin veya vekâlet verenin ölümü, ehliyetini kaybetmesi ya da iflası ile kendiliğinden sona ereceği belirtilmiştir.

9. 22/11/2001 tarihli ve 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun 28. maddesine göre gerçek kişiler hakkında sağ doğmakla başlayan kişilik ölümle sona ermekte olup ölüm ile kişiliği sona erenler için artık hak ve fiil ehliyetine sahip olduklarından söz etmeye olanak bulunmamaktadır. 6098 sayılı Kanun'un anılan hükümlerinden anlaşıldığı üzere ise hukuki işlemden doğan vekâlet veren ile vekil arasında temsil yetkisine dair sözleşme, aksi kararlaştırılmadıkça veya işin niteliğinden aksi anlaşılmadıkça tarafların birinin ölümü, ehliyetini kaybetmesi veya iflası ile hiçbir işleme gerek kalmaksızın kendiliğinden son bulacaktır (Abdurrehman Uray [1. B.], B. No: 2013/6140, 5/11/2014, § 28).

10. Başvuruculardan Selime Erciş 22/5/2020 tarihinde vefat etmiştir. Vefat tarihinin bireysel başvuru tarihinden önce olduğu tartışmasızdır. Başvuru formunda ise başvurucunun vefatına dair herhangi bir bilgi verilmemiştir.

11. Kamu gücü tarafından hakkı ihlal edilen kişinin bireysel başvuru yapmadan önce ölmesi durumunda ölen kişi adına bir başkası tarafından bireysel başvuru yapma imkânı bulunmamaktadır (Abdurrehman Uray, § 30).

12. Açıklanan gerekçelerle başvuru tarihinden önce vefat etmiş başvurucu Selime Erciş yönünden vekâlet ilişkisi sona ermiş olan avukat tarafından yapılan bireysel başvurunun bu kısmının başvuru hakkının kötüye kullanılması nedeniyle reddine karar verilmesi gerekir.

B. Diğer Başvurucular Yönünden

13. Başvurucular; kamulaştırmasız el atmaya dayalı olarak hükmedilen tazminatın ödenmemesi ve aradan geçen zamanda kamulaştırma bedelinin enflasyon karşısında yitirilen değerini karşılamaması nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

14. Genel olarak bir hakkın öngörüldüğü amaç dışında ve başkalarını zarara sokacak şekilde kullanılmasının hukuk düzenince himaye edilmeyeceğini ifade eden hakkın kötüye kullanılmasının bireysel başvuru alanında özel olarak ele alındığı açıkça görülmektedir. Bu bağlamda bireysel başvuru usulünün amacına açıkça aykırı olan ve Anayasa Mahkemesinin başvuruyu gereği gibi değerlendirmesini engelleyen davranışların başvuru hakkının kötüye kullanılması olarak değerlendirilmesi mümkündür (Mehmet Güven Ulusoy [GK], B. No: 2013/1013, 2/7/2015, § 31). Bu kapsamda özellikle Anayasa Mahkemesini yanıltmak amacıyla gerçek olmayan maddi vakıalara dayanılması veya bu nitelikte bilgi ve belge sunulması, başvurunun değerlendirilmesi noktasında esaslı olan bir unsur hakkında bilgi verilmemesi, başvurunun değerlendirilmesi sürecinde vuku bulan ve söz konusu değerlendirmeyi etkileyecek nitelikte yeni ve önemli gelişmeler hakkında Anayasa Mahkemesinin bilgilendirilmemesi suretiyle başvuru hakkında doğru bir kanaat oluşturulmasının engellenmesi, medeni ve meşru eleştiri sınırları saklı kalmak kaydıyla bireysel başvuru amacıyla bağdaşmayacak surette hakaret, tehdit veya tahrik edici bir üslup kullanılmasıyla söz konusu başvuru yolu kapsamında ihlalin tespiti ile ihlal ve sonuçlarının ortadan kaldırılmasına ilişkin amaçla bağdaşmayacak surette içeriksiz bir başvuruda bulunulması durumunda başvuru hakkının kötüye kullanıldığı kabul edilebilecektir (Mehmet Güven Ulusoy, § 32; S.Ö. [2. B.], B. No: 2013/7087, 18/9/2014, § 29).

15. Somut olayda UYAP üzerinde yapılan incelemede bireysel başvuru tarihinden sonra başvuruculara toplam 265.514,69 TL ödeme yapılarak kamulaştırma bedelinin tamamının ödendiği anlaşılmıştır. Ancak başvurucular, Anayasa Mahkemesini bu konuda bilgilendirmemiştir.

16. Üniversitenin mahkeme kararına bağlanan borcunu ödemediğinden şikâyet edildiği başvuruda borcun, süreç içinde kısmen veya tamamen ödenmiş bulunması başvurucuların mağdur statüsünün değerlendirilmesi bakımından oldukça önem taşımaktadır. Ödeme olgusunun değerlendirilmesi sonucunda bazı şikâyetler yönünden başvurucuların mağdur statüsünün hitama erdiği sonucuna ulaşılabilecek ve başvurunun düşmesine karar verilebilecektir. Başvurucular bireysel başvuru formunda başvuruyla ilgili koşullarda herhangi bir değişiklik meydana geldiğinde bunu Anayasa Mahkemesine bildireceklerini beyan etmelerine rağmen İçtüzük'ün 59. maddesinin (5) numaralı fıkrasında belirtilen yükümlülüklerine açıkça aykırı bir şekilde yukarıda belirtilen olguya ilişkin olarak herhangi bir bildirimde bulunmamıştır.

17. Açıklanan gerekçelerle başvuruculların başvurusunun değerlendirilmesi noktasında esaslı olan bir unsur hakkında bilgi vermedikleri, bu süreçte vuku bulan ve söz konusu değerlendirmeyi etkileyecek nitelikte yeni ve önemli gelişmeler hakkında Anayasa Mahkemesini bilgilendirmemek suretiyle başvuru hakkında doğru bir kanaat oluşturulmasını engelledikleri anlaşıldığından başvurunun bu kısmının da başvuru hakkının kötüye kullanılması nedeniyle reddine karar verilmesi gerekir.

18. Ayrıca Avukat Bülent Mugan aleyhine 6216 sayılı Kanun'un 51. maddesi ve İçtüzük'ün 83. maddesi uyarınca takdiren 2.000 TL disiplin para cezasına hükmedilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvurunun başvuru hakkının kötüye kullanılması nedeniyle REDDİNE,

B. 6216 sayılı Kanun'un 51. maddesi ve İçtüzük'ün 83. maddesi uyarınca Avukat Bülent Mugan'ın 2.000 TL disiplin para cezası ile CEZALANDIRILMASINA,

C. Yargılama giderlerinin başvurucular üzerinde BIRAKILMASINA 15/10/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

DERYA DÜZGÖREN VE DİĞERLERİ

B. No: 2020/35375 | Karar tarihi: 15.10.2025

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2020/35375

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

DERYA DÜZGÖREN VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2020/35375)

Karar Tarihi: 15/10/2025

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Rıdvan GÜLEÇ Kenan YAŞAR Ömer ÇINAR

Raportör : Gökhan SÖNMEZ

Başvurucular : Derya DÜZGÖREN ve diğerleri

Vekilleri : [bkz. ekli listenin (G) sütunu]

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru; ortaklığın giderilmesi davasının yargılaması sırasında taşınmaz üzerine konulan ihtiyati tedbirin uzun süredir devam ediyor olması nedeniyle mülkiyet hakkının, yargılamanın uzun sürmesi nedeniyle de makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

2. Başvurucular, Kayseri ili Kocasinan ilçesi Sümer Mahallesi 3926 ada 2 parsel sayılı taşınmazda 63/2400 pay sahibi olan Mutullah Öztürk ile 119/2400 pay sahibi olan Nasuh Fidan'ın mirasçılarıdır.

3. Başvuruculaların murisleri aleyhine 30/12/2004 tarihinde Kayseri 2. Sulh Hukuk Mahkemesinde (Mahkeme) ortaklığın giderilmesi davası açılmıştır. Mahkeme 14/1/2008 tarihinde dava konusu taşınmazın hissedarlar dışında üçüncü şahıslara devir ve temlikinin önlenmesi için taşınmaz üzerine ihtiyati tedbir konulmasına karar vermiştir.

4. Başvuru, süresinde yapılmıştır.

5. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

6. Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi üzerinden yapılan incelemede yargılamanın ve ihtiyati tedbirin devam ettiği anlaşılmıştır. Başvurucu Erol Fidan bireysel başvuru tarihinden sonra 7/2/2024 tarihinde vefat etmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

7. 2021/2424 numaralı başvurunun 2020/35375 numaralı başvuru ile birleştirilmesine karar verilmesi gerekir.

A. Başvurucu Erol Fidan Yönünden

8. Anayasa Mahkemesi Abdurrahman Beycur ve diğerleri ([GK], B. No: 2023/76490, 31/7/2025) kararında başvurucunun bireysel başvuru tarihinden sonra vefat etmesi hâlinde bireysel başvurudan haberi olmayan mirasçılarının hak kaybına uğramaması için yapılması gerekenler hususunda genel ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede Anayasa Mahkemesi mirasçıların hak kaybına uğramalarını engellemek, bireysel başvuruların neticelendirilmesini sağlamak gerekliliğini birlikte karşılayabilecek bir yol olarak 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 49. maddesinin (7) numaralı fıkrası ile Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün (İçtüzük) 84. maddesinin verdiği yetkiyle 6/1/1982 tarihli ve 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 26. maddesinin başvuru tarihinden sonra ölüm hâli için de uygulanabileceği kanaatine varmıştır. Anılan kararda Anayasa Mahkemesi, başvurucunun bireysel başvuru tarihinden sonra ölmesi hâlinde bu kişi yönünden başvurunun işlemden kaldırılmasına karar verilmesinin uygun olacağı sonucuna ulaşmıştır. Bunun yanında vefat etmiş olan başvurucunun mirasçısı olduğunu bilgi ve belgeleriyle ispat eden kişilerin ise makul bir süre içinde bireysel başvuruyu takip etme iradesini ortaya koymaları hâlinde -mirasçıların menfaatlerinin bulunup bulunmadığını da gözeterek- başvurunun incelenmesine devam edilebileceğini belirtmiştir. Bu kapsamda bireysel başvuru yapıldıktan sonra ölen bir başvurucunun mirasçılarının başvuruyu devam ettirme yönündeki taleplerini Anayasa Mahkemesine iletme yükümlülüğünün kendileri üzerinde olduğu kaydedilmelidir. Öte yandan Anayasa'nın uygulanması ve yorumlanması veya temel hakların kapsamının ve sınırlarının belirlenmesi ya da insan haklarına saygının gerekli kıldığı hâllerde başvurucunun bireysel başvuru tarihinden sonra ölmesi durumunda dahi başvurunun incelenmeye devam edilebileceği vurgulanmalıdır. Somut başvuruda da anılan kararda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

9. Açıklanan gerekçelerle başvurucu Erol Fidan yönünden başvurunun işlemden kaldırılmasına karar verilmesi gerekir.

B. Diğer Başvurucular Yönünden

1. Mülkiyet Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

10. Başvurucular, taşınmaz üzerindeki ihtiyati tedbirin uzun süredir devam etmesinden yakınmıştır.

11. Başvuru, mülkiyet hakkı kapsamında incelenmiştir.

12. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

13. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Hesna

Funda Baltalı ve Baltalı Gıda Hayvancılık San. ve Tic. Ltd. Şti. ([GK], B. No: 2014/17196, 25/10/2018), İhsan Metin ([2. B.], B. No: 2015/7044, 23/1/2019), İbrahim Geçer ([1. B.], B. No: 2014/19056, 19/2/2019) ve Şeyhmus Terece ([GK], B. No: 2017/26532, 23/7/2020) kararlarında uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede mülkiyet hakkını sınırlandıran bir tedbirin uygulanmasının ölçülü olabilmesi için kapsamı ve süresi itibarıyla orantılı olarak uygulanması gerektiği ve tedbirin makul olmayan bir süre devam etmesinin mülkiyet hakkının tanıdığı yetkilerin kullanılmasının belirsiz olacak şekilde ötelenmesi suretiyle mülk sahibine orantısız bir külfet yüklediği gerekçesiyle mülkiyet hakkının ihlal edildiği sonucuna ulaşmıştır. Somut başvuruda 14/1/2008 tarihinde konulan ihtiyati tedbirin hâlen devam ettiği görülmüştür. Yaklaşık on yedi yılı aşkın bir süredir devam eden ihtiyati tedbirin, süresi itibarıyla orantılı olmadığı anlaşıldığından anılan kararlarda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmı hakkında Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

2. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

14. Başvurucular 2020/35375 numaralı başvuruda yargılamanın uzun sürmesi nedeniyle makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

15. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Veysi Ado ([GK], B. No: 2022/100837, 27/4/2023) kararında uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede Anayasa Mahkemesi 9/1/2013 tarihli ve 6384 sayılı Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine Yapılmış Bazı Başvuruların Tazminat Ödenmek Suretiyle Çözümüne Dair Kanun'un geçici 2. maddesinde 28/3/2023 tarihli ve 7445 sayılı Kanun'un 40. maddesi ile yapılan değişikliğe göre 9/3/2023 tarihi (bu tarih dâhil) itibarıyla derdest olan, yargılamaların makul sürede sonuçlandırılmadığı iddialarıyla yapılan başvurulara ilişkin olarak Tazminat Komisyonuna başvuru yolu tüketilmeden yapılan başvurunun incelenmesinin bireysel başvurunun ikincil niteliği ile bağdaşmayacağı neticesine varmıştır. Somut başvuruda da anılan kararda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

16. Başvurucular; ihlalin tespiti ile maddi ve manevi tazminat talebinde bulunmuştur. Anayasa Mahkemesi, mülkiyet hakkına yapılan müdahaleyi ölçüsüz kılan tedbirin uzun sürmesine ilişkin olarak tedbir sürecinde mülkiyet hakkının gerektirdiği ivediliğin ve özenin gösterilmesi bakımından yargısal makamların sorumluluğu olduğuna dikkati çekmektedir (benzer değerlendirme için bkz. Hamit Alihansoy ve diğerleri [1. B.], B. No: 2017/35581, 29/9/2020, § 66). Buna göre başvuru konusu olayda ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmamaktadır. Olayda ihlalin sonuçlarının ortadan kaldırılması bakımından etkin giderim yolu tazminat olarak görülmektedir. Eski hâle getirme kuralı çerçevesinde ihlalin sonuçlarının bütünüyle ortadan kaldırılabilmesi için başvuruculara manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir. Başvurucular, uğradığını iddia ettiği maddi zarar ile ilgili olarak yeterli bilgi ve belge sunmadığından maddi tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvuruların BİRLEŞTİRİLMESİNE,

B. 1. Başvurucu Erol Fidan yönünden başvurunun ölüm nedeniyle İŞLEMDEN KALDIRILMASINA,

2. Diğer başvurucular yönünden mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

3. 2020/35375 numaralı başvuru yönünden makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

C. Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

D. Ekli listenin (F) sütununda yer alan manevi tazminatın tabloda gösterildiği şekilde başvuruculara ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

E. Ekli listenin (E) sütununda yer alan harçların ve (H) sütununda yer alan vekâlet ücretinin tabloda gösterildiği şekilde başvuruculara ÖDENMESİNE,

F. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvuruculara Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin bilgi için Kayseri 2. Sulh Hukuk Mahkemesine (E.2005/7) ve Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 15/10/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

MUSTAFA TAHA ADİLAY

B. No: 2021/7813 | Karar tarihi: 15.10.2025

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/7813

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

MUSTAFA TAHA ADİLAY BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2021/7813)

Karar Tarihi: 15/10/2025

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Rıdvan GÜLEÇ Kenan YAŞAR Ömer ÇINAR

Raportör : Ali Erdem ŞAHİN

Başvurucu : Mustafa Taha ADİLAY

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, arabulucular sicilinden silinme işleminin tesis edilmesi nedeniyle özel hayata saygı hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Balıkesir barosuna kayıtlı olarak serbest avukatlık yapan ve aynı zamanda arabuluculuk faaliyetinde bulunan başvurucunun arabulucular sicilindeki kaydı, Adalet Bakanlığının (Bakanlık) 26/7/2017 tarihli ve 1116/14066 sayılı işlemiyle silinmiştir. İdare, söz konusu işlemin gerekçesi olarak başvurucu hakkında Fetullahçı Terör Örgütü/Paralel Devlet Yapılanması (FETÖ/PDY) silahlı terör örgütüne üye olma suçundan kovuşturma bulunması nedeniyle başvurucunun arabulucular siciline kaydedilebilmek için gerekli olan "terör örgütleriyle iltisaklı veya irtibatlı olmamak" şartını taşımamasını göstermiştir.

3. Başvurucu, anılan işlemin iptal edilmesi istemiyle idari yargı yoluna başvurmuştur. Ankara 12. İdare Mahkemesi (Mahkeme), başvurucu hakkında FETÖ/PDY silahlı terör örgütüne üye olma suçundan yapılan yargılama sonucunda mahkûmiyet kararı verildiğinin anlaşıldığını ve bu nedenle başvurucunun terör örgütleriyle iltisaklı veya irtibatlı olmama şartını taşımadığını belirterek davanın reddine karar vermiştir. Söz konusu karar istinaf ve temyiz kanun yollarından geçerek kesinleşmiştir.

4. Başvurucu, nihai hükmü 18/1/2021 tarihinde öğrendikten sonra 17/2/2021 tarihinde

bireysel başvuruda bulunmuştur.

5. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

6. Başvurucu; hakkında kesinleşmiş bir mahkûmiyet kararı bulunmamasına rağmen arabulucular sicili için gerekli şartları taşımadığı sonucuna varılmasının adil yargılanma hakkını, eşitlik ilkesini ve çalışma hakkını ihlal ettiğini ileri sürmüştür. Bakanlık görüşünde; mevcut başvuruda başvurucunun adil yargılanma hakkının, eşitlik ilkesinin ve çalışma hakkının ihlal edilip edilmediği konusunda inceleme yapılırken ilgili mevzuat hükümleri, Anayasa Mahkemesi içtihadı ve somut olayın kendine özgü koşullarının dikkate alınması gerektiği ifade edilmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

7. Anayasa Mahkemesi; birçok kararında, özel hayata ilişkin herhangi bir nedene dayanılmaksızın mesleki hayata yönelen müdahalelerin özel hayata saygı hakkı kapsamında değerlendirilebilmesi için gerekli olan şartların neler olduğunu açıklamıştır (Tamer Mahmutoğlu [GK], B. No: 2017/38953, 23/7/2020, §§ 84-90; C.A. (3) [GK], B. No: 2018/10286, 2/7/2020, §§ 97-101; Ayla Demir İşat [GK], B. No: 2018/24245, 8/10/2020, §§ 106-110). Başvurucunun arabulucular sicilinden kaydının silinmesine ilişkin işlem, özel hayata saygı hakkının otomatik olarak uygulanabilirliğini sağlamamakla birlikte mevcut başvurudaki müdahalenin başvurucunun mesleki faaliyetlerini aksattığı, sosyal çevresiyle olan ilişkilerini ve itibarını olumsuz şekilde etkilediği bu etkinin ciddi olduğu, belirli bir ağırlık düzeyine ulaştığı değerlendirildiğinden başvuru özel hayata saygı hakkı yönünden uygulanabilir bulunmuş ve bu kapsamda incelenmiştir (benzer yöndeki karar için bkz. Şükran Dağ Cabir [1. B.], B. No: 2019/19839, 15/3/2023, §§ 24, 25).

8. Başvurucu hakkında tesis edilen işlem tüm ülkede olağanüstü hâlin devam ettiği bir süreçte verilmiştir. Söz konusu kararın terör örgütleriyle irtibatlı ya da iltisaklı olanların kamu hizmetinin yürütüldüğü alanlardan olan arabuluculuk faaliyetinde bulunmalarının engellenmesine ilişkin olduğu, bu durumun olağanüstü hâlin ortaya çıkardığı tehlikeleri bertaraf etmek amacına yöneldiği görülmüştür. Dolayısıyla başvurucunun özel hayata saygı hakkının ihlal edilip edilmediğine dair inceleme, Anayasa'nın 15. maddesi uyarınca yapılması gerekir (Engin Karataş [2. B.], B. No: 2018/3488, 13/9/2022, § 11).

9. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan özel hayata saygı hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

10. Savaş, seferberlik veya olağanüstü hâl (OHAL) gibi olağanüstü yönetim usullerinin benimsendiği dönemlerde Anayasa'nın 15. maddesinin ikinci fıkrasındaki dokunulması yasaklanan çekirdek haklar arasında özel hayata saygı hakkı yer almamaktadır. Dolayısıyla bu hak yönünden OHAL'lerde Anayasa'daki güvencelere aykırı tedbirler alınması mümkündür. Bununla birlikte özel hayata saygı hakkı, üçüncü kişiler tarafından da olsa hakkın öngördüğü güvencelere keyfî şekilde müdahale edilmesini yasaklamaktadır. Kişilerin mesleki hayatlarına ve dolayısıyla özel hayatlarına keyfî şekilde müdahale edilmemesi, aksi yöndeki durumda meydana gelmesi muhtemel olan etkiler ve sonuçlar düşünüldüğünde en önemli güvenceler arasındadır (Ayla Demir İşat, §§ 147, 149).

11. Anayasa'nın 15. maddesi uyarınca olağanüstü yönetim rejimlerinin uygulandığı dönemde temel hak ve özgürlüklere müdahale oluşturan tedbirin meşru olup olmadığı hususunda

yapılacak son inceleme, bunun durumun gerektirdiği ölçüde olup olmadığının belirlenmesidir. Başvurucunun arabulucular sicilinden kaydının silinmesine ilişkin tedbirin ve bu kapsamda yargı mercilerince sonuca bağlanan uyuşmazlığın Anayasa'nın 15. maddesi kapsamında durumun gerektirdiği ölçüde olduğunun söylenebilmesi için öncelikle keyfî olmaması gerekir. Temel hak ve özgürlüklere yönelik ölçüsüz veya keyfî müdahaleler karşısında bireylere, bunlara karşı koyabilecekleri usule ilişkin güvencelerin sağlanması gerekir. Bu bağlamda idari makamlar ve mahkemeler, tedbirin keyfî olmadığını ortaya koyan ilgili ve yeterli gerekçeler oluşturmalıdır (Ayla Demir İşat, § 157).

12. Somut olayda, serbest avukat olan ve arabuluculuk yapan başvurucu hakkında terör örgütü üyesi olma suçu kapsamında kamu davası açılması üzerine başvurucunun arabuluculuk sicilindeki kaydı idari işlemle silinmiştir. Kaydın silinme işleminin gerekçesi, başvurucunun terör örgütleriyle irtibatlı veya iltisaklı olmama şartını sağlamaması olarak gösterilmiştir. Yargı mercileri ise sözü edilen kovuşturmanın mahkûmiyetle sonuçlandığı gerekçesiyle başvurucunun iptal talebini reddetmiştir. Başvurucunun temel iddiası, hakkında açılan ceza davasında verilen mahkûmiyet kararının kesinleşmeden terör örgütüyle irtibatlı ya da iltisaklı olduğunun esas alınamayacağına ilişkindir.

13. OHAL şartları dikkate alındığında terör örgütleriyle irtibat veya iltisakının bulunduğu hususunda objektif ve ikna edici nitelikte gerekçelerin bulunması durumunda ilgili kişilerin öngörülen meşru amaçlar doğrultusunda ilave tedbirlere maruz bırakılması makul kabul edilebilir. Bu noktada önemli olan husus anılan amaç doğrultusunda tesis edilen işlemlerin ilgili mevzuat kapsamında olduğunun ve iltisaklı ya da irtibatlı olma durumunun somut olgulara dayalı olarak bulunduğunun idari ve yargısal makamlar tarafından ilgili ve yeterli gerekçelerle ortaya konulmasıdır. Zira alınan tedbirin keyfî olmadığının söylenebilmesi için söz konusu yükümlülüğün OHAL şartlarında da olsa yerine getirilmesi gerekir (Şükran Dağ Cabir, § 38).

14. Başvuru konusu olayda idare, başvurucu hakkında kovuşturma bulunmasını terör örgütüyle iltisaklı ya da irtibatlı olmanın gerekçesi olarak yeterli kabul etmiştir. İdari işlemin gerekçesinde; başvurucu hakkında var olan herhangi bir bilgiye, başvurucunun bir eylemine veya terör örgütüyle iltisaklı ya da irtibatlı olduğunu gösteren herhangi somut bir olaya ve olguya yer verilmemiştir. Devam eden bir ceza davasında başvurucunun sanık olarak yargılanması başvurucunun irtibatlı ya da iltisaklı olduğunun kabul edilebilmesi açısından bir şüpheye neden olsa da başkaca somut eylem, olay ya da olgularla desteklenmediği durumda bu türden bir şüpheye dayanılarak mevcut olaydaki gibi ağır sonuçları olan işlemler tesis edilmesi kamusal makamlardan beklenen ikna edici nitelikte gerekçe ortaya konulması yükümlülüğüne aykırılık oluşturacaktır (Ali Osman Gürmen [2. B.], B. No: 2019/40749, 2/11/2023, § 16). Öte yandan yargı mercilerinin ise ancak idari işlemin tesis edildiği koşullara göre hukuka uygunluk denetimi yapabilmeleri mümkünken bu durumun aksine olacak şekilde başvurucu hakkında yürütülen kovuşturma sonucunda verilen kesinleşmemiş mahkûmiyet kararı üzerinden bir değerlendirme yaptıkları görülmektedir (benzer değerlendirmeler için bkz. B.A.Y. [GK], B. No: 2019/19788, 5/7/2022, § 66).

15. Nihayetinde yukarıda yapılan açıklamalar ışığında başvurucunun terör örgütleriyle irtibatlı ya da iltisaklı olduğu hususunda verilen idari ve yargısal kararlarda objektif ve ikna edici nitelikte gerekçelerin ortaya konulamadığı, başvurucunun ilave tedbirlere maruz bırakılmasına ilişkin gerekliliğin söz konusu kavramların kapsamını gösterecek şekilde somut olgulara dayalı olarak ilgili ve yeterli gerekçelerle açıklanamadığı değerlendirilmiştir.

Uygulanan somut tedbirin başvurucu üzerinde doğuracağı etki de gözönüne alındığında özellikle yargılama sürecinde devletten beklenen yükümlülüklerin OHAL şartlarında da yerine getirilmesi gerektiği açık olmasına rağmen mevcut başvuruda anılan yükümlülüğe uygun şekilde hareket edilmediği kanaatine varılmıştır (Ali Osman Gürmen, § 18).

16. Bu itibarla öngörülen güvencelere uygun şekilde gerçekleştirilmeyen tedbirin durumun gerektirdiği ölçüyü koruduğu söylenemeyeceğinden OHAL döneminde temel hak ve özgürlüklerin kullanımının durdurulmasını ve sınırlandırılmasını düzenleyen Anayasa'nın 15. maddesindeki ölçütlere uygun olmadığı değerlendirilmiştir.

17. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 20. maddesinde güvence altına alınan özel hayata saygı hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

Ömer ÇINAR bu sonuca katılmamıştır.

III. GİDERİM

18. Başvurucu; ihlalin tespiti ve yeniden yargılama yapılması ile 500.000 TL maddi ve 500.000 TL manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

19. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerince yapılması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3)[GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

20. İhlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli bir giderim sağlayacağı anlaşıldığından tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Özel hayata saygı hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA OYBİRLİĞİYLE,

B. Anayasa'nın 20. maddesinde güvence altına alınan özel hayata saygı hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE Ömer ÇINAR'ın karşıoyu ve OYÇOKLUĞUYLA,

C. Kararın bir örneğinin özel hayata saygı hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Ankara 12. İdare Mahkemesine (E.2018/692, K.2018/2167) GÖNDERİLMESİNE,

D. Başvurucunun tazminat talebinin REDDİNE,

E. 487,60 TL harçtan oluşan yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

F. Ödemenin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 15/10/2025 tarihinde karar verildi.

KARŞIOY

Başvurucu, arabulucular sicilinden silinme işleminin tesis edilmesi nedeniyle özel hayata saygı hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüş, Sayın Mahkemece yapılan değerlendirmede çoğunluk tarafından başvurucunun Anayasa'nın 20. maddesindeki özel hayata saygı hakkının ihlal edildiği sonucuna ulaşılmıştır. Aşağıda belirttiğimiz gerekçelerle çoğunluk görüşüne katılmıyorum. Şöyle ki;

Başvurucunun arabulucular sicilinden silinmesine ilişkin Adalet Bakanlığının 26.07.2017 tarihli işleminin gerekçesi, başvurucunun, Kanunda sicile kayıt için aranan terör örgütleriyle iltisaklı veya irtibatlı olmama şartını taşımadığı, sicile kayıt koşullarının sonradan kaybedildiğine ilişkindir. İdare Mahkemesi iptal talebinin reddine ilişkin kararında, başvurucu hakkında terör örgütüne üye olma suçundan ceza yargılaması yapıldığı ve mahkûmiyet kararı verildiği, bu nedenle işlemde hukuka aykırılık bulunmadığını belirtmiştir. Bu karar istinaf ve temyiz incelemesinden geçerek kesinleşmiştir.

Anayasa'nın "Özel hayatın gizliliği" başlıklı 20. maddesinin birinci fıkrasında "Herkes, özel hayatına ve aile hayatına saygı gösterilmesini isteme hakkına sahiptir. Özel hayatın ve aile hayatının gizliliğine dokunulamaz." hükmü yer almaktadır. Anayasa Mahkemesi kararlarında; özel hayata saygı gösterilmesini isteme hakkının kişinin çevresinde bulunanlarla temas kurma hakkını içerdiği, kişilerin mesleki hayatları ile özel hayatları arasında sıkı bir ilişkinin bulunduğu, kişinin mesleği ile ilgili tasarrufların özel hayata saygı gösterilmesini isteme hakkı kapsamında değerlendirilmesi gerektiği ifade edilmiştir (Anayasa Mahkemesi'nin Serap Tortuk kararı, Başvuru No; 2013/9660, K. Tarihi; 21/1/2015, § 36; Yine bkz. AYM, Bülent Polat kararı, Başvuru No;2013/7666, K. Tarihi; 10/12/2015, § 62). Bununla birlikte Anayasa Mahkemesi, özel hayata ilişkin herhangi bir nedene dayanmayan ve kişilerin mesleki hayatlarına ya da sosyal statülerine yönelik müdahaleler ya da tedbirler içeren her durumun doğrudan doğruya özel hayata saygı hakkı kapsamında değerlendirilmesi mümkün olmadığını, bu türden müdahalelerin konu olduğu süreçlerin özel hayata saygı hakkının incelenmesini ve güvencelerinin harekete geçirilmesini sağlamaya elverişli olması gerektiğini, mesleki hayata ve sosyal statüye yönelik olarak gerçekleştirilen müdahalelerin ya da alınan tedbirlerin kişilerin sosyal yaşamlarına ve çevreleriyle kuracakları iletişime, dolayısıyla özel hayatlarına dolaylı da olsa bir etkisinin olacağı öngörülebilir olsa da bu kapsamdaki gerçekleşmiş ya da gerçekleşmesi muhtemel etkinin meselenin özel hayata saygı hakkı kapsamında ele alınmasını gerekli kılacak ölçüde ciddi ve asgari bir ağırlık düzeyinde olduğunun ortaya konulması gerektiğini, bu çerçevede özel hayata ilişkin herhangi bir nedene dayanılmaksızın mesleki hayata ve sosyal statüye yönelen müdahalelerin ya da tedbirlerin özel hayata saygı hakkı kapsamında değerlendirilebilmesi için muhataplarının özel hayatları üzerinde ciddi etkisinin olması veya bu düzeyde bir etkinin doğmasının muhtemel olması gerektiğini ifade etmiştir (Bkz.Anayasa Mahkemesinin 23.07.2024 tarihli, 2023/25 E. ve 2024/139 K. sayılı kararı, §45,46).

6325 sayılı Kanunun 20. maddesinin 2. fıkrasında arabulucular siciline kayıt için, diğer

koşullar yanında, (b) bendinde “Mesleğinde en az beş yıllık kıdeme sahip hukuk fakültesi mezunu olmak” koşulu öngörülmüştür. Arabulucular siciline kayıt talebinde bulunan kişilerin hukuk fakültesi mezunu olduğu ve en az beş yıl bir mesleği icra etmesi gerektiği nazara alındığında arabulucu olamayan kişilerin başka bir mesleği icra etmesinin mümkün olduğu, herhalde hukuk fakültesi mezunu olduklarından hakim, savcı, avukat gibi başka bir hukuk mesleğini icra etmesinin mümkün olduğu kabul edilebilecektir. Anayasa Mahkemesinin yukarıda yer verilen kararları dikkate alındığında, arabulucular sicilinden silinme işlemine ilişkin müdahalenin özel hayat kapsamında incelenmesi için asgari ağırlık düzeyine ulaşmadığı söylenebilecektir. Bu nedenle başvurucunun arabulucular sicilinden silinmesi şeklinde gerçekleşen müdahalenin Anayasa’nın 20. maddesi çerçevesinde özel hayat kapsamında inceleme yapılması için yeterli ağırlık düzeyine ulaşmadığı kabul edilmelidir.

6325 sayılı Hukuk Uyuşmazlıklarında Arabuluculuk Kanununun 20. maddesinin 2. fıkrasının (d) bendinde arabulucular siciline kaydolmak için “Terör örgütleriyle iltisaklı veya irtibatlı olmamak” koşuluna yer verilmiştir. Aynı Kanunun 21. maddesinde ise, Daire Başkanlığı’nın, arabuluculuk için aranan koşulları taşımadığı hâlde sicile kaydedilen veya daha sonra bu koşulları kaybeden arabulucunun kaydını sileceği belirtilmiştir.

Arabuluculuk Kanununun 20. maddesinin 2. fıkrasının (d) bendinde yer alan terör örgütü kavramı, 3713 sayılı Kanun’un 7. maddesinin birinci fıkrasında cebir ve şiddet kullanılarak; baskı, korkutma, yıldırma, sindirme veya tehdit yöntemlerinden biriyle, Anayasa’da belirtilen Cumhuriyet’in niteliklerini, siyasi, hukuki, sosyal, laik, ekonomik düzeni değiştirmek, devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğünü bozmak, Türk Devleti’nin ve Cumhuriyet’in varlığını tehlikeye düşürmek, devlet otoritesini zaafa uğratmak veya yıkmak veya ele geçirmek, temel hak ve özgürlükleri yok etmek, devletin iç ve dış güvenliğini, kamu düzenini veya genel sağlığı bozmak amaçlarına yönelik olarak suç işlemek üzere kurulmuş örgütler olarak tanımlanmıştır. Buna göre, terör örgütü kavramı Kanunda tanımlanmış olduğundan belirsiz veya öngörülemez olduğu söylenemez. (Bkz. Anayasa Mahkemesinin 23.07.2024 tarihli, 2023/25 E. ve 2024/139 K. sayılı kararı, §49).

Kuralda yer alan iltisak ve irtibat kavramları ile ilgili olarak Anayasa Mahkemesi 14/11/2019 tarihli ve E.2018/89, K.2019/84 sayılı kararında (§ 30,31), iltisaklı kavramının kavuşan, bitişen, birleşen; irtibatlı kavramının ise bağlantılı anlamına geldiğini, bu ibarelerin genel kavram niteliğinde olduğunu, objektif anlamının kapsam ve sınırlarının durum ve şartlara göre yargı içtihatlarıyla değerlendirilerek belirlenebileceğini, bu yönüyle anılan ifadelerin kategorik olarak belirsiz olduğunun söylenemeyeceğini ifade etmiştir. Dolayısıyla kapsam ve sınırlarının tespiti mümkün olan söz konusu ifadelerin de belirsiz olduğu söylenemez. (Aynı yönde bkz. Anayasa Mahkemesinin 23.07.2024 tarihli, 2023/25 E. ve 2024/139 K. sayılı kararı, (§ 52,53).

Kişilerin özel hayatına saygı gösterilmesini isteme hakkına getirilen sınırlamanın Anayasa’nın 13. maddesi uyarınca ölçülü de olması gerekir. Ölçülülük ilkesi ise elverişlilik, gereklilik ve orantılılık olmak üzere üç alt ilkeden oluşmaktadır. Elverişlilik öngörülen sınırlamanın ulaşılmak istenen amacı gerçekleştirmeye elverişli olmasını, gereklilik ulaşılmak istenen amaç bakımından sınırlamanın zorunlu olmasını diğer bir ifadeyle aynı amaca daha hafif bir sınırlama ile ulaşılmasının mümkün olmamasını, orantılılık ise amaç ile araç arasında adil bir denge kurulmasını gerektirmektedir. (bkz. Anayasa Mahkemesinin 23.07.2024 tarihli, 2023/25 E. ve 2024/139 K. sayılı kararı, § 61). Arabuluculuk Kanunu incelendiğinde, sicile kayıtlı arabulucuların uyuşmazlıkları davaya dönüşmeden çözüme

kavuşturmak için faaliyet yürüttüğü, düzenlenen tutanakların anlaşma ile sonuçlanması halinde icra edilebildiği, anlaşma sağlanamaması halinde davaya dönüştüğü, bu anlamda arabuluculuk faaliyetinin bir uyuşmazlık çözüm yöntemi olduğu söylenebilir. Bu nedenle, arabulucular siciline kayıt için terör örgütleri ile irtibatlı ya da iltisaklı olmama koşulunun aranmasının meşru amaca ulaşma bakımından elverişli ve gerekli olmadığı söylenemez.

Kural uyarınca arabulucular siciline kayıt için fiillerin irtibat ve iltisak kapsamında bulunup bulunmadığının tespitinde idarenin takdir yetkisi bulunmakla birlikte bu yetki sınırsız nitelikte değildir. İrtibatlı ve iltisaklı olma hususu, somut olarak ispatlanabilir olay ve olgulara dayanmalıdır. Kuralda temel ölçüt olarak öngörülen, kavuşan, bitişen, birleşen anlamına gelen iltisaklı kavramı ile iki unsur arasında ilişki sağlamayı ifade eden irtibatlı kavramları arasında derece/aşama ve yoğunluk olarak fark bulunsa da kural bağlamında söz konusu kavramların terör örgütünün düşünce ve amacının benimsenerek hareket edilmesi ya da farklı nedenlerle de olsa söz konusu örgüt ya da yapının faaliyetleriyle ilgili ve uyumlu davranışlarda bulunulması anlamına geldiği açıktır. (Anayasa Mahkemesinin 23.07.2024 tarihli, 2023/25 E. ve 2024/139 K. sayılı kararı § 64, 65; Aynı yönde bkz. (AYM, E.2018/137, K.2022/86, 30/6/2022, §524, 525).

Kaldı ki, somut olayda olduğu gibi herhangi Kanunda öngörülen kuralın uygulanmasından doğacak uyuşmazlıkların idari yargıya taşınabilmesi ve idarenin irtibat ya da iltisak kavramını somut olay bağlamında doğru bir şekilde değerlendirip değerlendirmediğinin denetlenmesi mümkündür. Bu itibarla 6325 sayılı Kanunun 20. ve 21. maddelerinde öngörülen düzenlemelerin kişilerin özel hayatına saygı gösterilmesini isteme hakkına orantısız, dolayısıyla ölçüsüz bir sınırlama getirmediği sonucuna ulaşılmalıdır. Bu bağlamda, başvurucu hakkında açılan ceza davası ve mahkûmiyet kararı somut bir olgu olup, söz konusu ceza davası başvurucu lehine kesin olarak neticelendikten sonra tekrar değerlendirme yapılması her zaman mümkün olduğundan, başvurucunun özel hayatına yapılan müdahale Anayasa’ya aykırı değildir.

Bu nedenlerle, başvurucunun Anayasa’nın 20. maddesinde güvence altına alınan özel hayata saygı hakkının ihlal edildiği şeklindeki çoğunluk görüşüne katılmıyorum.

Üye Ömer ÇINAR

SEMRA OMAK (3)

B. No: 2021/9813 | Karar tarihi: 15.10.2025

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/9813

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

SEMRA OMAK BAŞVURUSU (3)

(Başvuru Numarası: 2021/9813)

Karar Tarihi: 15/10/2025

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Rıdvan GÜLEÇ Kenan YAŞAR Ömer ÇINAR

Raportör : Volkan ÇAKMAK

Başvurucu : Semra OMAK

Vekili : Av. Berrak Pınar ALİOĞLU

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, ceza infaz kurumunda intihar girişimine bağlı olarak meydana gelen ölüm nedeniyle yaşam hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucunun oğlu hırsızlık suçundan yürütülen soruşturma kapsamında 9/10/2015 tarihinde tutuklanmış ve Trabzon E Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumuna (Kurum) yerleştirilmiştir. E.N. 12/10/2015 ve 23/10/2015 tarihlerinde Kurumun psiko-sosyal servisinde görüşmeye alınmıştır. Düzenlenen formda E.N.nin kişisel ve ailevi verilerinin yanında psikolojik rahatsızlığa yönelik ilaçları kendisinin bıraktığı ve geçmişte silahla intihar girişiminde bulunduğu bilgisi yer almaktadır. Ayrıca formda, ailevi problemleri nedeniyle anneannesi ile yaşayan E.N. nin daha önce iki kez evden kaçtığını ve alkol kullandığını ifade ettiği görülmektedir. Formun değerlendirme kısmında ise herhangi bir görüşe yer verilmemiştir. E.N. hakkında ayrıca çocuk mahkemeleri tarafından aldırılmış sosyal inceleme raporu bulunmaktadır. Söz konusu raporda, ailevi nedenlerden kaynaklı olarak E.N.nin öfke patlamaları yaşayan, kendine zarar veren, eşyaları kıran, sabırsız tutumlar sergileyen bir tutumu olduğu, daha önce psikiyatrik tanı aldığı, ilaç tedavisi önerildiği ancak tedavinin sürdürülmediği belirtilerek kişilik özellikleri, psikolojik durumu, tutum ve

davranışları itibarıyla suç içerikli olaylara karışma hususunda risk altında olan E.N. için danışmanlık ve sağlık tedbiri uygulanmasının uygun olduğu belirtilmiştir.

3. E.N. 10/11/2015 tarihinde saat 20.13 sıralarında, kurum kantininden daha önceden elde ettiği çamaşır ipini çocuk koğuşunun mutfak bölümünde bulunan, güvenlik kameralarının da rahatça görebileceği kalorifer peteği borusuna bağlayarak intihar etmiştir. Kamera kayıtlarına ve soruşturma süresince elde edilen rapora göre intiharı ilk olarak E.N.nin koğuşta bulunan arkadaşları saat 20.28 civarında görmüş ve acil yardım butonlarına basarak infaz ve koruma memurlarına haber vermiştir. Altı memurun saat 20.30 gibi olay yerine geldiği, E.N.yi alarak sedyeye koyduğu, sağlık görevlileri tarafından ilk müdahalenin saat 20.46 sıralarında yapılabildiği, sağlık görevlileri nezaretinde Kurumdan çıkarılan E.N.nin sağlık kurumuna götürülerek yoğun bakıma alındığı fakat müdahalelere rağmen saat 02.00 sıralarında vefat ettiği anlaşılmaktadır. Trabzon Cumhuriyet Başsavcılığınca (Başsavcılık) konuya ilişkin olarak derhal soruşturma başlatılmıştır.

4. Olaya ilişkin olarak on üç kurum personeli tarafından tutanak düzenlenmiştir. 10/11/2015 tarihli tutanakta, olay günü 19.55 sıralarında akşam sayımı hazırlığı esnasında B-1 nolu çocuk odasının zilinin çalması ve gürültü üzerine derhal odaya girildiği, E.N.nin bahçe kapısının kenar kısmında sırtının duvara yaslanmış şekilde, kurum kantininden temin edilen çamaşır ipi parçasının boynuna bağlı vaziyette olduğu, derhal 112 Acil Servise haber verildiği, 15 dakika (20.10 sıralarında) sonra Kuruma gelen 112 Acil Servis elemanlarınca yapılan ilk kontrol ve müdahalenin ardından 112 Acil Servis aracılığı ile hastaneye sevkin sağlandığı belirtilmiştir. Soruşturma sürecinde olayı takiben nöbetçi Cumhuriyet savcısının, olay yerine intikal ettiği anlaşılmaktadır. Olay yeri incelemesi sonucunda hazırlanan 20/3/2014 tarihli olay yeri inceleme tutanağında, olay yerinin detaylı tasvirinin yer aldığı ve toplanan delillerin (görüntü, kitap vs.) kayıt altına alındığının belirtildiği görülmektedir. Kesin ölüm sebebinin tespiti amacıyla yapılan klasik otopsi işlemi sonucunda kişinin ölümünün ası sonucu meydana gelmiş olduğu değerlendirilmiştir. Otopsi raporunda ayrıca cesetten alınan kanda alkol (etanol ve metanol) ve diğer aranan maddelerin (antipsikotikler ve antidepresanlar dâhil) bulunmadığı belirtilmiştir. Başsavcılık ayrıca Kurumun kamera kayıtlarının incelenmesi için 30/11/2015 ve 3/2/2016 tarihli iki bilirkişi raporu almıştır. Raporda, olay tutanağına koşut belirlemeler yer almaktadır (olay sürecine dair detaylı aktarım için bkz. Semra Omak (2) [2. B.], B. No: 2016/78494, 12/11/2019).

5. Müşteki sıfatıyla ifadesi alınan başvurucu; beyanında, psikolojik rahatsızlıkları bulunan oğlunun bu durumunun görevlilerce bilindiğini, görevlilerin görevlerini ihmal ederek dikkatsiz davrandığını ifade etmiştir. Cumhuriyet savcısı olay tarihinde E.N. ile aynı koğuşta kalmakta olan, olay anında E.N.yi ilk gören ve diğer arkadaşlarına haber veren S.E. başta olmak üzere sekiz tanığın ifadesine başvurmuştur. S.E. ifadesinde; koğuşta aşağı indiğinde E.N.yi kalorifer borusuna çamaşır ipi ile asılı ve ayakları yerde uzanır vaziyette gördüğünü, kısa süreli bir duraksama yaşadığını, daha sonra E.N.nin dilinin başka bir renk aldığını gördüğünde korku ile yanına gittiğini, tutup yukarıya kaldırdığını, bu esnada arkadaşlarına bağırdığını, diğer arkadaşlarıyla hep birlikte E.N.yi kaldırdıklarını, defalarca zile ve kapıya vurmalarına rağmen görevlilerin hemen gelmediğini, görevlilerin içeriye girmekte yaklaşık 10 dakika geç kaldığını, bu sırada ipi kesmek amacı ile tezgahta bulunan bir bardağı kırarak ipi kestiğini, sonra görevlilerin geldiğini ve E.N.nin odadan dışarıya çıkarıldığını belirtmiştir. S.E. ifadesinde ayrıca E.N.nin psikolojik ve ailevi problemleri olduğunun bilindiğini ancak kalorifer borusunun dibinde görmeden önce odada şakalaşıp oyun oynadıklarını, herhangi bir sıkıntı görmediğini, kendileriyle çok vakit geçirmese de E.N.nin intihara kalkışacağını

hiç tahmin etmediğini, Kurum personelinin kendilerine iyi davrandığını ifade etmiştir. İfadelerine başvurulan diğer tanıklar da benzer şekilde beyanda bulunmuş, ayrıca tanıklardan Y.U. da E.N.nin psikolojik sıkıntıları olduğunu, bunu Kuruma bildirdiğini ancak Kurumun ilgilenmediğini beyan etmiştir. Olayın tek şüphelisi olduğu Başsavcılık tarafından değerlendirilen infaz koruma memuru M.Ö. ifadesinde, telefonla sıkıntı olduğunun söylenmesi üzerine hemen B-1 odasına gittiğini, E.N.nin boynundan iple bağlı şekilde kalorifer borusunun dibinde oturmakta olduğunu, E.N.nin boynundaki ipin kesilmeye çalışıldığını, 112 Acil Servisin aranması talimatı verdiğini, 10-15 dakika içinde 112 Acil Servisin geldiğini ve gerekli müdahaleyi yapıp hastaneye sevki gerçekleştirdiğini, olay tutanağı tutulduğunu, kamera sayısının çok fazla olması ve bu işle görevli bir personelin olmayışı nedeniyle bütün kameraların sürekli takip edilemediğini, genellikle nöbet devirlerinin 15 dakika öncesi ile 15 dakika sonrası nöbet devir teslim işlemleri yapıldığından kameraları takip etme olanağı bulunmadığını, olayın da tam nöbet devri sırasında olduğunu, üzerine atılı suçlamayı kabul etmediğini beyan etmiştir. Başsavcılık tarafından başka bir ifade alma işleminin yapıldığına dair dosya içinde bir veriye ulaşılamamıştır. Başsavcılığın talebi üzerine Kurum tarafından kameraların ani müdahale odasında bulunan televizyon vasıtasıyla takip edilmekte olduğu, kameraları takip etme görevinin 08.00-17.00 saatleri arasında gündüz ani müdahale ekibi memurlarının, saat 17.00'den sonra ise vardiya başmemurluğunun sorumluluğu altında bulunduğu ayrıca yine söz konusu görüntülerin infaz ve koruma başmemurluğu odasında bulunan iki bilgisayardan da seyredilebildiği, sadece bu işle görevlendirilmiş bir personelin bulunmadığı, her vardiyanın kendi içinde takibini yaptığı bilgisi sunulmuştur. Kurum tarafından ayrıca E.N.nin mahkemelere, savcılıklara, diğer kamu kurum veya kuruşlarına gönderilen dilekçelerinin bulunmadığı, psiko-sosyal servisi tarafından kendisiyle iki kez görüşme yapıldığı, kamera kayıtlarının 15-20 günlük süreler sonunda otomatik olarak silinmesi nedeniyle ölene ait geçmiş kayıtlarının gönderilemediği Başsavcılığa bildirilmiştir. Kurum idaresinden düzenlenen belgeye göre Kurum psikoloğu tarafından 12/10/2015 tarihinde yapılan görüşme sonucunda "Görüşme Notları" adı altında not tuttuğu anlaşılmıştır. Aynı tarihli kayda göre E.N.nin dayısıyla telefon ile irtibata geçildiği, E.N.nin Kurumda olduğu bilgisinin dayısına verildiği ve geçmiş yaşamıyla ilgili bilgilerin de dayısından alındığı notunun düşüldüğü tespit edilmiştir. Bundan başka 23/10/2015 tarihli görüşmede de E.N.nin olumsuz duygularını ifade etmesinin sağlandığı, kendisine psikolojik destek verildiği ve stresle başa çıkma üzerine kendisiyle çalışıldığı anlaşılmıştır.

6. Başsavcılık 21/6/2016 tarihinde kovuşturmaya yer olmadığına karar vermiştir. Olay silsilesinin ve elde edilen delillerin, yapılan araştırmaların aktarıldığı kararın gerekçesinde; E.N.nin intihara yönlendirildiğine dair herhangi bir bulgunun söz konusu olmadığı, intihar fikri olduğunu belirten bir veri bulunmadığı, kötü muamele iddialarının soyut olduğu, olayda şüpheli herhangi bir durumun bulunmadığının yapılan otopsi işlemleri, tanık beyanları, otopsi raporu ve kamera görüntülerinden anlaşıldığı, intihara bağlı ölüm olayının herhangi bir suç ya da suç unsuru oluşturmadığı, olay nedeni ile kusur izafe edilebilecek herhangi bir şahsın da bulunmadığı ifade edilmiştir. Karara yönelik itiraz Trabzon 1. Sulh Ceza Hâkimliği tarafından 1/8/2016 tarihinde reddedilmiştir.

7. Başvurucunun ölüm olayı temelinde açtığı tam yargı davası sonucu Trabzon İdare Mahkemesi 21/11/2017 tarihinde maddi tazminat isteminin reddine, 30.000 TL manevi tazminatın başvurucuya ödenmesine karar vermiştir. Kararda; E.N.nin ön görüşme formu ve diğer deliller uyarınca psikolojik desteğe ihtiyacı olduğunun anlaşılmasına rağmen bu konuda gerekli tedbirlerin alınmadığı, denetim ve gözetim yükümlülüğünün yerine

getirilmediği, tutuklu ve hükümlülerin can güvenliğinden sorumlu olan idarenin koruyucu tedbirlerin alınmasına ilişkin sorumluluğunu yerine getirmemesinden kaynaklı olarak ölüm olayında kusurlu olduğu ifade edilmiştir. Karar Samsun Bölge İdare Mahkemesi 3. İdari Dava Dairesi tarafından 28/10/2020 tarihinde manevi tazminata ilişkin kısım yönünden hukuka uygun bulunmuş ancak maddi tazminat isteminin reddi yönünden kaldırılarak -ölüm olayına ilişkin idare mahkemesinin kusur belirlemesi çerçevesinde- destekten yoksun kalma tutarında 141.106,92 TL maddi tazminata hükmedilmiştir. Söz konusu karar Danıştay Onuncu Dairesi tarafından 23/6/2025 tarihinde açıklamalı olarak onanmıştır.

8. Kovuşturmaya yer olmadığına ilişkin kararın kesinleşmesinin ardından yapılan bireysel başvuru sonucu Anayasa Mahkemesi 12/11/2019 tarihinde E.N.nin ölümü temelinde yaşam hakkının maddi ve usul boyutunun ihlal edildiğine karar vermiştir. Karar gerekçesinde; öncelikle Kuruma yerleştirildiği esnada hakkında tutulan tutanaklar uyarınca E.N.nin daha önceki intihar girişiminden, psikiyatri ilaçlarını kullanmayı bıraktığından haberdar olan ve hatta akrabaları ile görüşerek psikolojik durumu hakkında bilgi alan kurum idaresi için yaşama yönelik riskin öngörülebilir olduğu ancak gereken makul tedbirlerin (tıbbi yardım, gözetim) alınmadığı vurgulanarak yaşamı koruma yükümlülüğünün ihlal edildiği ifade edilmiştir. Kararda ayrıca Kurum yetkililerinin (Kurum psikoloğu dâhil) olayda kusurunun bulunup bulunmadığı, idarecilerin ilgili personele eğitimler sağlayıp sağlamadıkları, personelin görev ve talimatlarını tam olarak yerine getirebilmeleri için ilgili mevzuatı ve sonuçlarını tebliğ edip etmedikleri hususlarının irdelenmediği ve bir infaz koruma memurunun tek başına olaydan sorumlu olduğu değerlendirilerek ihmal veya kusurları bulunma ihtimali olan diğer idarecilerin durumlarına ilişkin bir değerlendirme yapılmadığı hususlarına dikkat çekilerek Kurum psikoloğunun ifadesinin alınmamasının ve intiharda kullanılan ipin temininin mevzuata ve somut duruma uygunluğu konusunda inceleme yapılmamasının etkili soruşturma yükümlülüğüne dair ilkelerle bağdaşmadığı ifade edilmiştir. Kararda, ihlalin giderilmesi için yeniden soruşturma yapılmasına hükmedilmiş olup başvurucunun tazminat talebi bulunmaması nedeniyle tazminat yönünden hüküm kurulmamıştır (bkz. Semra Omak (2)).

9. Başsavcılık, ihlal kararı üzerine yeniden soruşturmaya başlamış ve ilk etapta Kurum psikoloğunun ifadesini almıştır. 17/2/2020 tarihli ifadesinde Kurum psikoloğu F.İ.D.; E.N. ile görüşmeleri kendisinin yaptığını, bu görüşmede E.N.yi içe kapanık olmakla beraber normal, gelişimi olağan bir birey olarak değerlendirdiğini, E.N.nin annesinin kendisini bırakıp gitmesinden yakındığını, daha önce bir kez dayısının silahı elindeyken intihar düşüncesinin aklından geçtiğini söylemekle beraber mevcut durumda böyle bir düşüncesinin olmadığını beyan ettiğini ifade etmiştir. İfadenin devamında; E.N.nin daha önce yaşadığı bir bunalımdan veya intihar girişiminden bahsetmediğini belirten F.İ.D. aile ile de görüştüğünü, ailenin de bu hususta bir beyanda bulunmadığını, aileyi ziyareti aksatmamaları konusunda bilgilendirdiğini, ikinci görüşmelerinde E.N.nin iyi durumda olduğunu, kısa sürede mahpuslar hakkında bilgi edinmenin pek mümkün olmadığını, üçüncü görüşme yapılamadan intiharın gerçekleştiğini, E.N.den kısa süre zarfında intihar edeceği yönünde bir izlenim edinmediğini belirtmiştir.

10. Talep üzerine Kurum tarafından Başsavcılığa iletilen 28/1/2020 tarihli yazıda Kurum personel listesi sunularak personelin hizmet içi eğitime tabi tutulduğu ve Adalet Bakanlığı genelgeleri ile gerekli talimatın tüm personele kendi vardiyalarında bilgilendirilmek üzere vardiya başmemurlarına tebliğ edildiği ifade edilmiştir. Yazıda ayrıca Ceza İnfaz Kurumlarında Bulundurulabilecek Eşya ve Maddeler Hakkındaki Yönetmelik uyarınca

mahpusların çamaşır ipi bulundurmasının mümkün olduğu belirtilmiştir. Kurum tarafından Başsavcılığa sunulan 26/2/2020 tarihli yazıda da olay tarihinde Kurumda kamera izleme merkezinin olmadığı ancak odanın gözlemlenmesi için gündüz kumanda merkezinde görevli T.Ş.ye tebliğ yapıldığı, vardiyada görevli diğer personele herhangi bir tebliğ yapılmadığının belirtildiği görülmektedir.

11. Olayın vuku bulduğu tarihte Kurumda koğuş nöbetçisi olarak görev yapan infaz koruma memuru Ö.K.nın şüpheli sıfatıyla 9/10/2020 tarihinde ifadesinin alındığı görülmektedir. Ö.K. ifadesinde; olayı daha önce Kurum personelinin aktardığına benzer şekilde aktarmış ve kendisine gereken hizmet içi eğitimin verildiğini, ilgili mevzuatın da tebliğ edildiğini ifade ederek intihar olayında bir kusur ya da ihmalinin olmadığını beyan etmiştir.

12. Ön görüşme formunu dolduran Kurum personeli S.K. 2/10/2020 tarihli ifadesinde; ön görüşme formunda yer alan "silahla intihar girişimi" ifadesinin kendi el yazısı olduğunu ancak E.N.nin böyle bir beyanda bulunmadığını ve bu yazıyı neden yazdığını hatırlamadığını, E.N.nin kendisine intihardan veya girişiminden söz etmediğini, böyle bir durumdan bahsetseydi kesinlikle ilgililere haber vermiş olacağını, E.N.nin dayısı ile de görüştüğünü ancak psikolojik durumuyla ilgili olumsuz bir hususun kendisine bildirilmediğini beyan etmiştir.

13. Başsavcılık 2/11/2020 tarihinde kovuşturmaya yer olmadığına karar vermiştir. Karar gerekçesinde, öncelikle soruşturma süreci ve ihlal kararı özetlenmiş akabinde ihlal kararı sonrası yapılan inceleme ve araştırmalar aktarılmıştır. Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğünün konuya ilişkin genelgelerinin olay tarihinde geçici olarak vardiya başmemuru görevini yapan M.Ö.ye ve diğer personel Ö.K.ya tebliğ edildiğine dair herhangi bir belgeye rastlanılmadığı, bu nedenle adı geçen personelin olayda sorumluluğu bulunduğuna dair kabulün hukuka ve hakkaniyete uygun olmadığı belirtilmiştir. Kararda devamla 9/11/2015 tarihli çocuk koğuşu denetleme defterinde yapılan kontrolde herhangi bir olumsuzluk bulunmadığının belirtildiği, tıbbi bir kısım tespitlerde de E.N.nin dışa vuran davranışlarının olağan olarak değerlendirildiğinin ifade edildiği ve ayrıca E.N.nin Kuruma geldikten sonra fiziksel ve ruhsal durumu itibarıyla kendi hayat bütünlüğü bakımından tehlike arz ettiğine dair belirtiler bulunmadığı, kolluk araştırmalarında da daha önce intihar girişiminde bulunulduğuna dair bir kaydın mevcut olmadığı hatırlatılarak intiharın öngörülebilirliğinin bulunmadığı kanaatine ulaşılmış ve olayın vardiya değişimi sırasında meydana gelmesinden dolayı anlık görüntü gösteren kameranın izlenip olaya müdahale imkân ve kabiliyetinin zayıfladığı vurgulanmıştır. Tanık anlatımları dikkate alındığında bir ay gibi bir süre zarfında gerçekleştirilen görüşmeler sonucunda E.N.nin durumu hakkında özel tedbirler gerekip gerekmediğine dair değerlendirme raporunda herhangi bir olumlu veya olumsuz görüş bildirilmemesinin, görevi yerine getirmekte ihmal ve gecikme gösterildiği şeklinde kabul edilmesinin ölçülü bir yaklaşım olmadığı belirtilmiş; çamaşır ipi bulundurulmasının da mevzuat açısından mümkün olduğu hatırlatılmıştır. Bu belirlemeler bağlamında sonuç olarak kamu davası açılması için yeterli şüphe oluşturacak delil elde edilemediği ifade edilerek kovuşturmaya yer olmadığı kararı gerekçelendirilmiştir. Karara yönelik itiraz Trabzon 1.Sulh Ceza Hâkimliği tarafından 15/12/2020 tarihinde reddedilmiştir.

14. Başvurucu, nihai hükmü 28/1/2021 tarihinde öğrendikten sonra 26/2/2021 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

15. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına

karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

16. Başvurucu; ihlal kararının şeklen uygulandığını, ihlal kararında belirtilen eksikliklerin karşılanmadığını, bu anlamda etkili soruşturma yükümlülüğünün yerine getirilmediğini belirterek yaşam hakkının usul boyutunun ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde; somut süreç, ilgili mevzuat ve insan hakları yargısı içtihadı detaylı olarak aktarılarak adli makamların ulaştığı sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum olmadığı, değerlendirme yapılırken aktarılan hususların dikkate alınması gerektiği beyan edilmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanında başvuru formundaki iddialarını yinelemiştir.

17. Yaşam hakkı kapsamındaki pozitif yükümlülükleri kapsamında devlet, yaşam hakkını korumak için oluşturulan yasal ve idari çerçevenin gereği gibi uygulanmasını ve bu hakka yönelik ihlallerin durdurulup cezalandırılmasını sağlayacak etkili bir yargısal sistem kurmakla da yükümlüdür. Bu usul yükümlülüğü şüpheli her ölüm olayının sorumlularının belirlenmesini ve gerekiyorsa cezalandırılmasını sağlayabilecek etkili bir soruşturma yürütülmesini gerektirir (Serpil Kerimoğlu ve diğerleri [2. B.], B. No: 2012/752, 17/9/2013, §§ 52, 54; Cemil Danışman [1. B.], B. No: 2013/6319, 16/7/2014, §§ 43, 95; Fatma Akın ve Mehmet Eren [GK], B. No: 2017/26636, 10/11/2021, § 97).

18. Etkili yargısal sistem kurma yükümlülüğünün ceza soruşturmasını gerektirdiği hâllerde yürütülen soruşturmanın Anayasa'nın 17. maddesinin gerektirdiği şekilde etkili olduğunun kabul edilebilmesi için soruşturma makamlarının resen harekete geçerek ölüm olayını aydınlatabilecek ve sorumluların belirlenmesini sağlayabilecek bütün delilleri tespit etmesi, soruşturma makamlarının olaya karışan kişilerden bağımsız olması, soruşturmanın makul bir özen ve süratle yürütülmesi, soruşturmanın veya sonuçlarının gerektiği ölçüde kamu denetimine açık olması ve meşru menfaatlerini korumak için ölen kişinin yakınlarının soruşturma sürecine gerekli olduğu ölçüde katılabilmesi gerekir. Ayrıca soruşturma sonucunda alınan karar; soruşturmada elde edilen tüm bulguların kapsamlı, nesnel ve tarafsız bir analizine dayanmalıdır (Serpil Kerimoğlu, §§ 57, 58; Cemil Danışman, §§ 98-100; Fatma Akın ve Mehmet Eren, § 99). Sözü edilen soruşturmanın temel amacı, yaşam hakkını koruyan mevzuat hükümlerinin etkili bir şekilde uygulanmasını ve vuku bulan ölüm olayında sorumlular ile sorumlulukları tespit etmektir (Cemil Danışman, § 97; Narin Kurt [GK], B. No: 2018/2540, 1/12/2022, § 91).

19. Somut süreçte, başvuru konusu ölüm olayı nedeniyle yaşam hakkına ilişkin maddi (yaşamı koruma) yükümlülük ve usul yükümlülüğü yönünden ihlal kararı verilmiştir. Eldeki başvuruda inceleme yaşam hakkının usul boyutu kapsamında ve daha önce verilen ihlal kararındaki tespitlerle sınırlı olarak yapılacaktır.

20. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan yaşam hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

21. İhlal kararında öz olarak E.N.nin yaşamına yönelik riskin Kurum tarafından öngörülebilir olmasına karşın gözetim, kontrol ve destek yükümlülüğün yerine getirilmediği, bir başka ifadeyle bilinen bir riskin gerçekleşmemesi için Kurum yönetimince makul adımların atılmadığı, alınması gereken önlemlerin alınmadığı ve sorumluların ortaya çıkarılması için etkili bir soruşturma yapılmadığı ifade edilmiştir. Olay nedeniyle açılan tam yargı davasında

da ölümün gerçekleşmesinde idarenin hizmet kusurunun olduğu tespit edilmiştir.

22. Yaşam hakkının usul boyutuna ilişkin etkili soruşturma yükümlülüğü gereğince şüpheli ölüm olayının tüm boyutlarıyla aydınlatılması, sorumluların belirlenmesi ve uygun bir yaptırımla cezalandırılması şarttır. Somut vakada verilen ihlal kararı mucibince olayın tüm detaylarıyla aydınlatılması için eksik görülen hususlar (psiko-sosyal serviste çalışanların ve diğer personelin ifadesinin alınması, çamaşır ipine ilişkin hukuki durumun belirlenmesi vb.) belirli ölçüde yerine getirilmiş ise de yaşamı koruma yükümlülüğünün ihlal edilmesinde bilinen riske yönelik alınması gereken tedbirlerin alınmamasında sorumluluğu bulunanların (kurum yöneticisi, başmemur, psiko-sosyal görevli vs.) tespiti suretiyle yargısal sürecin devam ettirilmesi gerekirken ihlal kararında açıkça öngörülebilir olduğu saptanan yaşama yönelik riskin (psikolojik yardıma muhtaç olma hâli ve intihar ihtimalinin) öngörülemez, bilinemez olduğu değerlendirilerek sonuca ulaşıldığı görülmektedir.

23. Hâlbuki yaşamı koruma yükümlülüğünün ihlal edildiğinin, bir başka ifadeyle psikolojik yardıma muhtaç, gözetilmesi gereken çocuk kişinin yaşamının korunamadığının kesin ve bağlayıcı olan ihlal kararıyla açıkça tespit edildiği vakada etkili soruşturma yükümlülüğü açısından yapılması gereken şey yaşamın korunamamasında sorumluluğu bulunan kamu görevlilerinin tespitinden ibarettir. Bu bağlamda ihlal kararını anlamsız kılacak şekilde riskin öngörülemez olduğu temelinde değerlendirme yapılarak önceki ihlal kararında belirtilen idarecilerle ilgili değerlendirme yapılmadan sonuca ulaşılan soruşturma sürecinin yaşam hakkının usul boyutunu ihlal ettiği değerlendirilmiştir.

24. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 17. maddesinde güvence altına alınan yaşam hakkının usul boyutunun ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

25. Başvurucu; ihlalin tespiti, yeniden soruşturma yapılması ve 40.000 TL manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

26. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden soruşturma yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği soruşturma mercilerince yapılması gereken iş, yeniden soruşturma işlemlerini başlatmak ve Anayasa Mahkemesini ihlal sonucuna ulaştıran nedenleri gideren, ihlal kararında belirtilen ilkelere uygun yeni bir karar vermektir (Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

27. Yaşam hakkının usul boyutunun ihlali nedeniyle doğan manevi zararları karşılığında başvurucuya talebiyle bağlı kalınarak net 40.000 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Yaşam hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 17. maddesinde güvence altına alınan yaşam hakkının usul boyutunun İHLAL

EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin yaşam hakkının usul boyutunun ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden soruşturma yapılmak üzere Trabzon Cumhuriyet Başsavcılığına (Soruşturma No: 2019/15796, K.2020/6972) GÖNDERİLMESİNE,

D. Başvurucuya net 40.000 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE,

E. 487,60 TL harç ve 30.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 30.487,60 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

F. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 15/10/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.